

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

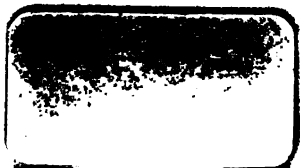
We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

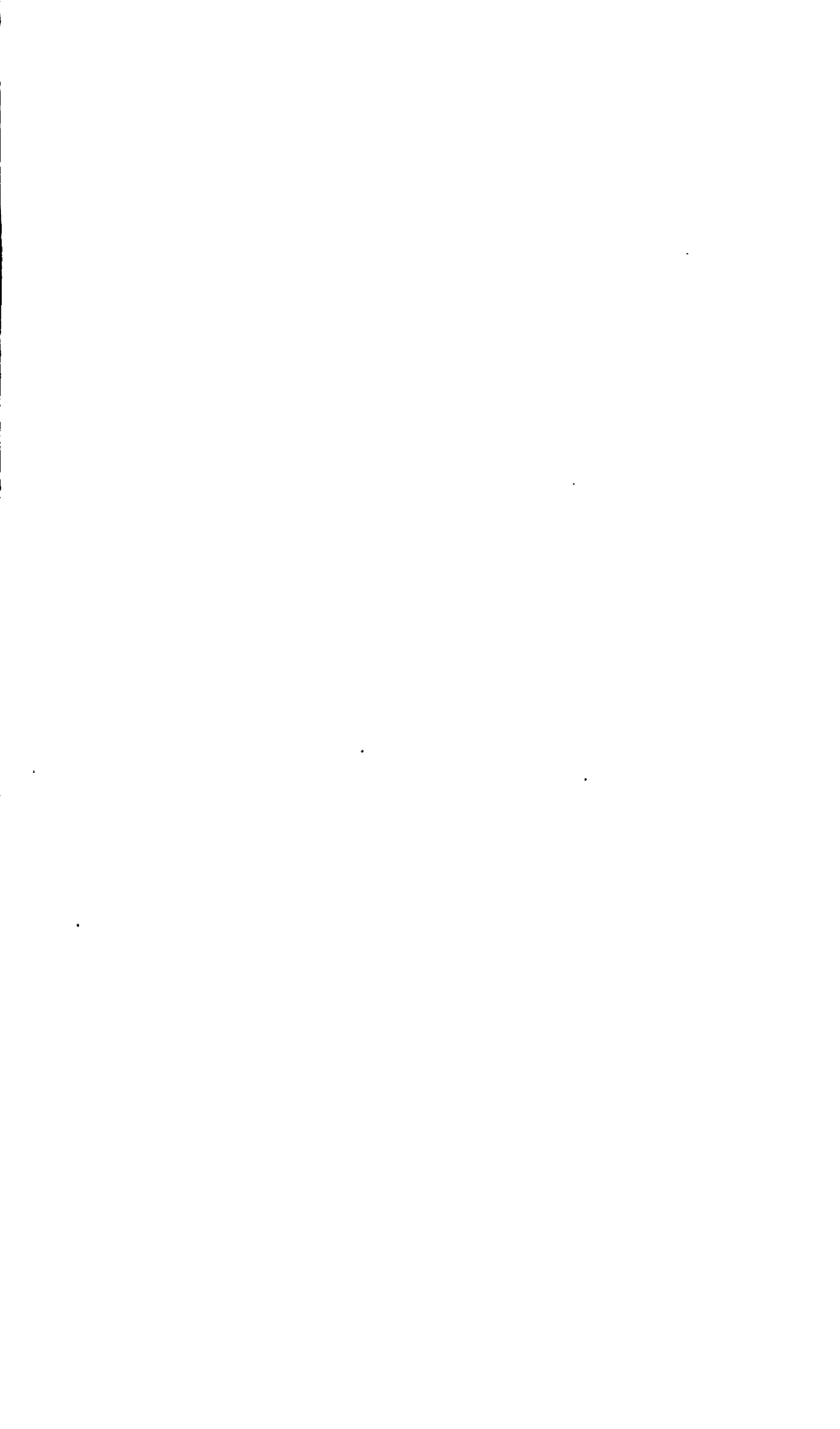
About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

3 3433 08164071 0

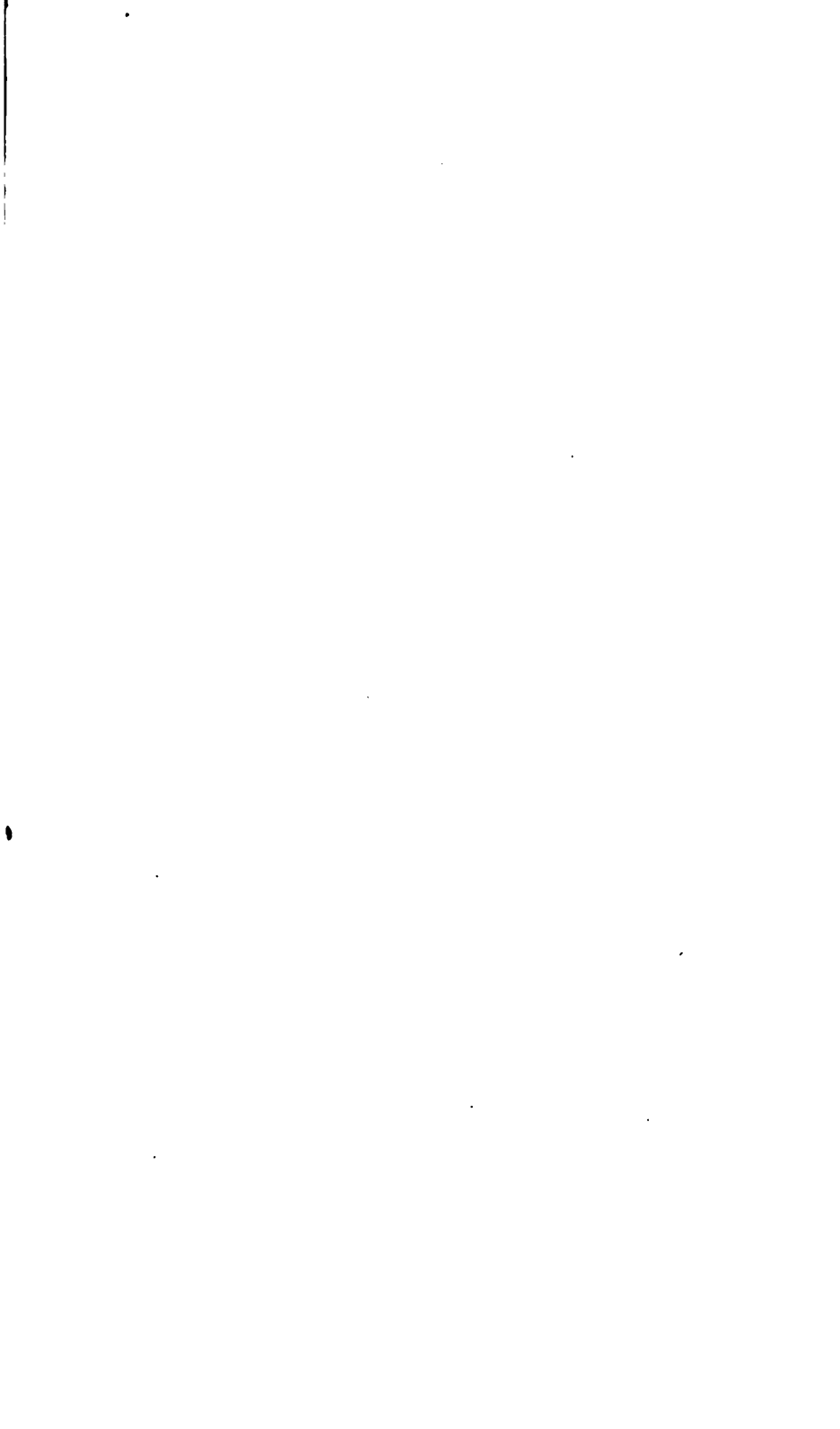

ANNEX

7

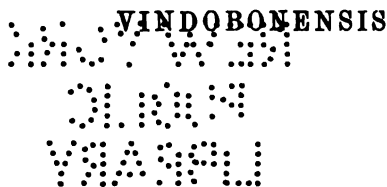

NEW YORK
PUBLIC
LIBRARY

CORPVS
SCRIPTORVM ECCLESIASTICORVM
LATINORVM

EDITVM CONSILIO ET IMPENSIS

ACADEMIAE LITTERARVM CAESARAEAE

VINDOBONENSIS

VOL. V.

PAVLI OROSII HISTORIAEVM ADVERSVM PAGANOS LIBRI VII
ACCEDIT EIVSDEM LIBER APOLOGETICVS
EX RECENSIONE C. ZANGEMEISTERI

VINDOBONAE

APVD C. GEROLDI FILIVM BIBLIOPOLAM ACADEMIAE

MDCCLXXXII.

PAVLI OROSII

HISTORIARVM ADVERSVM PAGANOS

LIBRI VII

ACCEDIT EIVSDEM LIBER APOLOGETICVS

RECENSUIT

ET COMMENTARIO CRITICO INSTRVXIT

CAROLVS ZANGEMEISTER.

VINDOBONAE

APVD C. GEROLDI FILIVM BIBLIOPOLAM ACADEMIAE

MDCCCLXXXII.

DEC
29
1882

5666

NOV 29
1882

GVILELMO · ZANGEMEISTER

PATRI · OPTIMO

D · D · L · M

FILIVS · PIENTISSIMVS

1947

PRAEFATIO.

Ampliores de contextus Orosiani fatis eiusque restituendi ratione commentarii, quales ingens materiae moles requirit, reseruati sunt Prolegomenis seorsum edendis. huic uolumini post trium et quod excurrit annorum operam iam absoluto et, ne diutius in scriniis lateret, soli emisso breuiter praefatus sum, ut qui eo solo utatur, interim summas res, quae ad apparatus criticum intellegendum necessariae sunt, licet breuiter expositas inueniat.

Ex immensa codicum copia, quibus Historiae aduersum paganos (de his enim solis iam agitur) continentur, selecti a me sunt optimi et antiquissimi hi qui sequuntur.

Laurentianus pl. 65, 1 (L) litteris uncialibus scriptus sexto L ut uidetur saeculo exeunte. cf. praeter Bandinium Reifferscheid Bibl. Patrum II 290¹⁾ atque Zangemeister et Wattenbach, Exempla codicum Lat., suppl. 1879 t. LV et p. 6. — perierunt codicis partes hae: quaterniones I—III. III fol. 1 (usque ad lib. I 17 § 2 *bello per*), quat. VIII 1 (uide ad p. 147, 12), VIII 8 (162, 13), XII 1 (199, 2), XII 8 (212, 7), XVII 1 (275), XXVIII sqq. i. e. liber septimus integer. duo eorum folia (quat. XII 1 et XII 8) a manu ut uid. saeculi XII (λ) suppleta sunt: eius lectiones quamquam pro recenti λ aetate nullius fere usus sunt, in apparatu tamen omittere nolui, ut has quoque uoluminis celeberrimi paginas descriptas

¹⁾ Vbi p. 291 scribe: *incongruis*; 7 *populatus* (pro *populus*) *cruenta* | *praesentia* ||. hoc *praesentia* sane ab collatore additum uidetur; 22 *uirgilius* (litterae g lunula inferior euanida est, unde *uirgilius* An- sianius, qui de his mihi rettulit).

haberet lector. — codex antiquissimus ab interpolationibus magis uacuus est quam ceteri omnes, corruptelae eius pertinent maxime ad genera haec. librarius calligraphus cum sententiam minus curaret, immo litteras potius uel etiam uocabula singula carptim repeteret, saepe non solum litteras, uocabula, hic illic integros uersus omisit, uerum etiam uocabulorum ordinem inuertit, uelut in talibus quale est 166, 14, ubi *rectores iudicesque* pro *iudices rectoresque* posuit. quare in his rebus contra ceteros codices optimos Laurentiano fides non est habenda aut certe non sine cautione. aliud mendorum genus non minus late patet: uocabula enim minus uulgaria, praesertim nomina propria ita detorsit (maxime ubi primum apud Orosium occurrunt), ut captui suo accommodarentur, uelut *Cirtam* 310, 4 diffinxit in *cartham*, *Atilium* 234, 2 in *utilium*, *teutodobus* (corruptum ex *Teutobodus*) 316, 16 in *teutoduobus*, et quae sunt eius generis alia infinita. itaque ubicumque talis paronomasiae suspicio usu uenit, diffidendum Laurentiano. — librarius non pauca, sed quae parui fere momenti sint, statim inter scribendum ipse emendauit. totum codicem correxit homo coaeuus is, qui post libros I et IIII *contuli*, post sextum *feliciter* subscripsit (*L^s*). eius manus saepe a prima aegre discernitur, unde quaedam huic antea adscripsi (usus nota 1^b), quae nuperrime codice denuo inspecto mihi persuasi potius secundae tribuenda esse. itaque in paucis iis locis, ubi nota 1^b adiecta est, mutatam uolo in 2, itemque 1^a in 1 (uelut p. 70, 3. 10; 79, 9. 12; 86, 3. 10). corrector (*L^s*), qui archetypum inspexit, permulta recte emendauit omninoque ei maior auctoritas tribuenda est quam librario ipsi. ab interpolando non prorsus quidem abstinuit sed plerumque in adiaphoris se continuit, rarissime inueniuntur, quae ad grauiora pertineant: uelut 70, 3 *exciuerit* perperam mutari iassit in *exercuerit*; 91, 1 *eiusratio* manus primae (corruptum ex *eiuratio*) in *et iuratio* mutauit; 401, 6 cum librarius in u. praecedentem (*Pompeius Bith. occisus*) aberrans *occisus* scripsisset, corrector *excisus* male coniecit, idem tamen ueram lectionem, scilicet post inspectum archetypum, subiecit hoc modo: *alibi interfectus*.

Nullius fere pretii est manus tertia (*L*³): ea neque multa neque fere alia mutauit quam quae aut adiphora sunt (ut 72, 15 *sexcenta* pro *sescenta*) aut facile a quoquam corrigi poterunt, excepto fortasse 208, 5, ubi *octoginta* in *octingenti* recte emendauit. interpolatione usus est 282, 6 *diaeo* in *diae* uo corrumpeudo. prima manu non paullo recentiore esse inde patet quod hic illic litterae *G* lunulam inferiorem, quia euauerat, restaurauit.

Summaria breuia, quae in margine adscripta sunt a manu omnino coeua¹⁾, correctori (*L*²) ni fallor potius quam primae manus debentur.

Codicem contulit primus Antonius Maria Biscionius anno 1729 in usum Haverkampii, qui tamen parum plene de eo rettulit. anno 1853 ab Ottone Iahnio rogatus accurate cum Haverkampii editione contulit Conradus Bursian; eius operam Iahnii liberalitate benigne mihi concessam adhibere potui, cum anno 1864 ipse Florentiae codicem integrum excussi. praeterea uti potui collatione quam N. du Rieu bibliothecarius Leidensis ante hos fere uiginti annos sibi fecit et a. 1873 cum uniuersa sua supellectile Orosiana mihi donauit. non nulla postea uel ipse denno inspexi (annis 1873 et 1877) uel mea causa Anzianius, Castellanius, Schadyus recognouerunt.

Ex Laurentiano nullus superstitum codicum transcriptus uel deriuatus est, eiusdem familiae sunt duo codices qui sequuntur.

Codex Donaueschingensis (*D*) bibliothecae principis DE DVERSTENBERG n. 18²⁾, exaratus est saeculo, ut mihi quidem uidetur, octauo litteris Langobardicis, quibus simillimas exhibent Arndt, *Schrifttafeln* 1874 tab. VI et Societas Palaeographica Londiniensis t. VIII et IX. codicem, qui Orosii opus integrum exhibet, contuli ipse partim Gothae partim Heidelbergae, quo quod missus est tum Barackii tum Riezleri liberalitati summae debeo. — *D* ab eodem archetypo est oriundus,

¹⁾ Ad p. 71, 8 pro saec. IX scribe saec. VI.

²⁾ Cf. Barack, *die Hss. der Fuerstlich-Fuerstenbergischen Bibl. Donaueschingen* 1865 p. 13 et IV.

quo *L.* multas enim lectiones aut ueras aut falsas ¹⁾ cum *L.* communes habet, a multis autem huius mendis, uidelicet huic propriis, liber est; omninoque huius familiae praeter *L.* anti-quissimus et optimus, utpote non contaminatus, testis existimandus est. exaratus est ab operario archetypum sine iudicio transcribente, unde est quod uocabula saepe male inter se distinxit et in homoeoteleutis nec non in eius modi locis cuius sunt uelut 583, 13 et 584, 1 omittendo peccauit. raro uerba male repetiuit uelut 317, 4; 387, 3^a). interpolationes continet paucas et tales quales aliorum ope codicum facile agnosci possint: uelut 243, 2 *pugnauit* (pro *conflixit*); 268, 11 *studio* (pro *causa*); rara exempla sunt talium, quale est 416, 14 *parthum* (pro *pharum*), rarius etiam uocabulum male inseruit, ut 141, 14 *memores*.

Manus secunda (*D*^a) paullo recentior quae mutauit, plane nihili sunt; nam fere omnia sine codicis auxilio et perperam intulit (cf. 33, 4; 229, 13; 276, 7). bonum factum quod paucas Orosii partes legit, melius etiam quod a radendo fere abstinuit.

Denique notandum est codicem plenum esse barbarismis eis, qui sermoni illius aetatis uulgari proprii erant, uelut, ut exempla pauca afferam, *uidire*, *cupiae*, *scripturis* (pro *scriptores*), *negare* (pro *necare*), *uindigare*, *lettere*, *fedes*, *atte* (pro *actae*), *storia*, *spania*, *cento*, *ad* (pro *a*). quae codicis proprietates cum ad iudicandas eius lectiones saepe magni momenti sit, ad primum saltem librum etiam has minutias adnotauit omnes, sed inde a secundo non nisi in nominibus propriis et in numeris et ubi in aliis codicibus uel eadem uel talis lectio exstat, quae ex *D* lucem accipere possit.

B Codex Bobiensis (*B*), nunc (inde ab anno 1606) Ambrosianus D. 23. Sup. scriptus litteris Iricis semiuncialibus saeculi octauum ut uidetur initio. cf. Peyron, Cic. pro Scauro p. 168 et Reifferscheid, Bibl. Patr. II p. 66. desinit in uerba II 13 § 7 *occupauit armatus*.

¹⁾ Uelut 182, 7; 216, 1. 8; 423, 9.

²⁾ Illud quoque p. 182, 10 *italorum* post *gallorum* insertum ditto-graphia potius quam interpolatione uidetur natum esse.

Accuratissime collatus est cum ab Nicolao du Rieu tum ab Guilelmo Studemund et Paulo Krueger, ipse postea itineris Italici occasione ad eum inspiciendum uti non neglexi. eiusdem familiae est atque *LD* cumque operis huius initium (I 1—17 med.) in *L* perierit eiusque nullus iam exstat Bobiensi codex antiquior, eum in apparatu meo exhibendum et, ut cum *L* comparari possit, etiam post I 17 med. exhibendum esse duxi. sed magis deprauatus est pluresque quam *D* continet interpolationes, magnam partem cum *R*^a consentientes. est tamen quoque, ubi cum *D* (uelut 82, 13) aut cum *PR* (ex. gr. 97, 15) contra *L* uerum exhibeat. — correctus est a manu prima aut coeana, certe primae simillima, rarius tamen inter lineas (*B*^a) quam in margine (*B*^m), ubi uarias lectiones plerumque singulis litteris adscripsit. codice usam esse inde patet, quod uocabula quaedam omissa recte suppleuit (uelut 91, 7; 100, 13), eadem tamen nonnulla coniectura infelici intulit (ex. gr. 6, 3; 16, 8). inter locos XXIII sunt XIII quibus ueram, XI quibus falsam lectionem apposuit. — manus recentior, saeculo decimo a Studemundo tributa, p. 69, 16 orthographiam mutauit.

Codicis saeculo septimo litteris uncialibus scripti, qui fuit *S* 'ecclesie diui remacli in Stabulaus'¹⁾ duodecim folia uel foliorum partes (*S*):

1. Schedae duae bibliothecae Bruxellensis n. 19609: ex lib. IV 2. 3. 4. 5. utor collatione Du Rieui et exemplo photographo optimo, quod intercedente academia nostra bibliothecae praefectus nobis faciendum curauit.

2. Schedae tres Bruxellis in 'Bibliotheca publica' a. 1826 descriptae a Pertzio (cf. *Archiv* VII, 1839, p. 34), quae ubi nunc exstant ignoratur. apographa Pertziana ex Monumentorum Germaniae tabulario mecum communicauit Georgius Waitz: sunt partes horum I. V 11 et 12; VI 1. 2. 8.

3. Schedae septem musei Britannici Add. n. 24144: continent partes horum V 12. 13. 14. 15. 21; VI 10. 11. 12;

¹⁾ Sic enim schedae Londiniensi primae inscriptum est manu saeculi XV.

VII 37. — descripsi anno 1875; cf. *Sitzungsberichte* 84 p. 49. duas (quintam et sextam quae sunt libri VI 10—12) edidit Polain, *Bulletin de l'acad. de Belg.* 1849 XVI 2 p. 552 sq. addita imagine horum p. 389, 10 *timendi* — 390, 1 *exercitus* uarietatem scripturae in apparatu enotau; in Prolegomenis antiquissimi huius praeter *L* exemplaris fragmenta integra exhibebo. — codex, qui satis accurate et emendate scriptus est, ex communi ceterorum codicum archetypo, auctoris aetate non multo inferiore sed iam deprauato, et ipse fluxit (cf. 216, 9; 355, 3 al.). eiusdem familiae est atque *LD*, huic *D* tamen magis affinis (215, 7 *allegerent* recte fortasse; 354, 10; 356, 8; 376, 5; 389, 7), raro (scilicet contaminatione) cum *PR* potius consentit (381, 18). interpolationes paucissimas nec grauiore habet, uelut 216, 8 *responderent* (pro *-runt*), 302, 1 *uitiorum corruptiones* (pro *uitium corruptionis*), 375, 17 *sucensis* (pro *incensis*); per dittographiam scriptum est 356, 11 *perinuasit* et 538, 1 *radagadaisus*.

P Alterius familiae exemplar optimum est codex Palatinus 829 (*P*), qui olim S. Nazarii Laurehamensis¹⁾ fuit. cf. Wilmanns, musei Rhenani n. s. XXIII p. 393 et Reifferscheid, *Bibl. Patr.* I p. 299. exaratus est saeculo octauo (aut fortasse noni principio) simul a duobus librariis, cuius alter (fol. 1—44) scriptura Carolingica prisca, alter (f. 45—115) Irica q. u. Anglosaxonica usus est. — inter fol. 46 et 47 perierunt quaterniones tres siue folia XXIII, quibus conscripta erant haec III 1 § 1 *trucidati* — V 7 § 6 *sed incre.* — prior ille librarius (aut certe coaenus alter iisdem characteribus usus) totum codicem relegit sed fere se continuit in orthographicis mutandis (*adque, apud*) et uocabulis melius diuidendis (cf. 431, 1, cuius generis non omnia adnotau); longe plurimae et maioris momenti emendationes inlatae sunt a manu secunda (*P*²), quam ex characteribus paullo posteriorem esse olim putau, sed nunc comparato Rehdigerano potius coaeni correctoris archetypo usi esse existimauerim. huic tribuenda rasurarum, quae

¹⁾ In folii eius, quod folio 1 praemissum est, aduersa parte plumbo scriptum est S // Nazario ubi ab initio fuit fort. S [.] aut d[e S.]

in codice insunt, pars pleraque; sed cauendum, ne in iis omnibus reconditus quid quaeratur, nam saepissime in erroribus leuissimis, quales librarii nelegentia commisit permultos, remouendis uersantur, id quod hic illie ex reliquiis litterarum deletarum, tam uero ex *R* intellegi potest. — tertia manus (*P*³) saeculo decimo esse tribuenda uidetur; ea, ut haec asseram, 472, 15 *titulorum* (quae glossa est) adscripsit, 550, 13 *adsumpsere* interpolauit; recte 472, 15 *fiscalium* (pro *fascali*) correxit, 492, 12 uerba a *P*¹ omissa *Galerio*—*cessit* recte addidit. — quarta manus (*P*⁴) VII 6 sq. antiquam scripturam euanidam restituit (cf. ad p. 448, 11 et 13 sqq.); eam saeculi XI extr. uel XII in. esse Manius censuit. utrum alia quoque (uelut 505, 4) huic an tertiae tribuenda sint, discerni nequit.

Codicem optimum, qui Du Rieuium latuerat nec ab alio quoquam adhuc adhibitus erat, cum anno 1865 paullo antequam in Germaniam redirem in bibliotheca Vaticana forte fortuna detexissem, eius ipse quidem conferre potui ad Haverkampii uel (V 9—12) ad Thorunensem editionem has partes: I 1—3 § 2, V 9 § 1 *auctore* — 12 § 9, librum VII integrum; reliqua anno 1873 ad Haverkampianam accuratissime contulit Georgius Kaibel. deinde postquam Rehdigerani quoque mihi copia facta est, illa, de quibus certius etiam constare opus esset, summa cura recognouit Augustus Mau amicus, ab eodemque impetraui, ut primi libri caput alterum anno 1877 a me in Commentatt. Mommsenianis editum denuo in *P* relegeret.

Eiusdem stirpis est codex Rehdigeranus *R* 108 = S. I 5, 30 *R* bibliothecae ciuitatis Vratislauenensis (*R*). exaratus est saeculo nono aut fortasse decimi principio. post Orosii historias inde a f. 148^r sicut in Palatino (ex quo in Corporis huius uol. I edidit Halmius) sequuntur epistulae Seueri, desinentes f. 149^v in uerba *praesentia uisitentur*. deinde eadem manus litteris maiusculis scripsit QVIQ: VIDERIT HEC FONA DICAT DN̄M ROGO EGO RICMARVS INDIG|NVS · PR̄BT THEODGRIMVS EP̄S VT SIT CLARA IN POLO. Theodgrimus episcopus Halberstadtensis erat ab a. 827—840. at subscriptionem non autographam sed ab librario ex archetypo repetitam esse manifestum est, indeque explicatur quod corrupta uel manca est.

codicis notitiam debeo Rudolfo Peiper, qui anno 1873 totum contulit annoque sequenti nonnulla propter Palatini discrepantiam denuo inspexit. annis 1878 et 1879 summa et magistratus Vratislaviensis et H. Markgrafi bibliothecarii liberalitate mihi concessum est, ut dum haec editio inprimitur, Heidelbergae codice uti possem. itaque eum ad paginas nostras 1 — 48 et 289 — 564 ubique relegi, ad medias partes (illae enim plagulae fere omnes Neapoli corrigendae mihi fuerunt) ubi opus esse uisum est, recognoui.

Permulta a diuersis hominibus in *R* correctata uel certe immutata sunt et difficile potest definiri, quot manus agnoscendae sint, saepe etiam cui singula correctori tribuenda sint in ambiguo relinquuntur. sed ad restituenda Orosii uerba auctoritatem habet sola prima manus, quae fere semper consentit cum *P* aut, ubi ille correctus est, cum *P*². quaecumque haec manus 1 ipsa correxit, pleraque omnia ex archetypo uidetur repetiisse, pauca et leuidensia suo Marte intulisse. — manus altera (*R*²) haud dubie coeua docti hominis est, qui satis strenue et fortiter correctoris uices gessit. eum et ipsum idem archetypum adhibuisse inde patet, quod saepius, ubi *R*¹ correctam lectionem archetypi exhibuerat (fere consentientem cum *P*²), priorem (*P*¹) restituit. ceterorum duplex genus est, unum (cuius tamen non ita multa exempla exstant) ita comparatum, ut alterius quoque familiae codicem inspexisse putandus sit, alterum longe frequentius, quod coniecturis meris constat, saepe sagaciter inuentis sed plerumque falsis; nec desunt, quae nisi adhibito alio auctore reperta esse uix possint (cf. 64, 12). ad contextus Orosiani fata cognoscenda haec manus propterea magni momenti est, quod eae emendationes uel interpolationes in plurimos codices transierunt. — *R*³ (saeculi X ut uidetur) nihil fere praeter orthographica mutauit; num alia quaedam huic tribuenda sint, uelut cū 288, 23, discerni nequit. — minoris etiam momenti est *R*⁴ (s. XIII uel XIV), quae uelut 288, 3 *dari*, 294, 14 *fertilis* male coniecit. — manus quaedam 'coeua' in libro VII aliquotiens ueram lectionem adscripsit (494, 20; 498, 5), alia suo Marte male intulit (487, 3; 537, 1). — praeterea infinitis locis per totum codicem

archaeographica uulgaria mutata sunt a diuersis manibus primae fere coeuis, sed eas distinguere inter se nil plane refert. in eiusmodi igitur rebus ubi R^1 adnotauit, alteram lectionem non secundae manui sed omnino diuersae alicui a prima manui (R^2) tribuendam esse intellegas.

Rehdigerano cum Palatino summam intercedere propinquitatem primo obtutu apparet, sed ipse gradus minus facile definiri potest. de ea re quid sentiam breuissime h. l. dicendum est. R non esse ex P descriptum certum est; sed utrum ex Palatini apographo an ex eodem atque P archetypo repetitus sit, dubitari potest. posterius mihi magis probatur, sed archetypum, ex quo prius P descriptus erat, tum, cum R exarabatur, hic illic interim immutatum erat, nisi forte (quod tamen minus probabile) R ex eius archetypi apographo a P diuerso transcriptus est. Rehdigerani librarius ex archetypo communi modo solam lectionem correctam repetiit (ubi $R = P^2$) modo et satis mirum quod idem in Palatino factum est) primariam transcripsit sed deinde correxit (cf. uelut 301, 16; 303, 10; 304, 7; 541, 13; 547, 1), quin etiam tam unam quam alteram in ipso textu posuit (uelut 189, 5; 192, 1; 355, 11). quibusdam locis idem uel corrector aequalis, archetypus et ipse usus, deinde primariam restituit ubi R^2 (uel R^1) = P^2 et R^2 (R^2) = P^1 ; quin etiam est ubi corrector emendationem denuo receperit (cf. 483, 8; 493, 3). — P^2 saepe praestat quam P^1 , sed in multis P^1 uerum ipsum praebet aut certe a uero propius abest quam P^2 . itaque cum R plerumque cum P^2 consentiat¹⁾, in illis meliora praebet, in his fere ueritatem uel ueritatis uestigia oblitterata exhibet. longe rarioribus exemplis R^1 ueritati propior est quam P uel ab huius mendis interpolationibusue immunis. — quae correxit P^2 , ignorat R , uelut 492, 12 *Galerio*—*cessit* om. $P^1 R$, add. P^2 ; cf. 465, 5 et 472, 15. — omnino autem iis solis correcturis, quae et in P et in R exstant, auctoritas tribuenda est, cum hae solae lectiones ex communi archetypo repetitae sint et antiquitas traditae esse queant. archetypum codicum PR non pendet ex familia LDB

¹⁾ Dissentit uelut 148, 15; 533, 5.

sed alteram familiam repraesentat, quae in multis ueram lectionem uel sola ipsam exhibet uel ab ea propius abest. huius familiae *PR* optima exemplaria esse intellexi; ceterorum enim alia (uelut *T O* Portense *X₂*) magis interpolata sunt et quae in *PR*¹⁾ a correctoribus supra scripta sunt, iam in contextu ipso exhibent, alia (ut *V*) etiam magis contaminata sunt. archetypum *PR* iam interpolatum erat triplici fere genere: primum uocabula non intellecta, maxime rariora in alia leuiter mutata sunt, uelut 73, 9 *fabre*] *faber*, 88, 6 *sine more*] *sine mora*, 184, 1 *Morinus*] *marinus*, 387, 3 *Vxellodunum*] *uelut unum*; deinde sed multo rarius uocabula integra inserta sunt uelut 168, 15 *mortes*; postremo sed paucioribus etiam exemplis uocabulum Orosianum in aliud commutatum est, uelut 387, 19 *undique* (pro *ilico*), ut omittam adiphora, in quibus utrum uerum sit discerni nequit, uelut cum 318, 7 *ac LD, et PR, 333, 1 isdem (hisdem) LD, ipsis PR* exhibent. notabile praeterea est corruptelae genus, quo aliquoties in nominibus propriis consonantes sedem inter se mutarunt ad haec exempla: 534, 11 *admeredam* (pro *Admederam*), VII 37 quater *ragadaisus* (pro *Radagaisus*²⁾). — ut paucis comprehendam, in quibus Rehdigerani utilitas posita sit, communis ei cum *P* archetypi optimi testis est licet gemello suo paullo inferior, sed ad III 1 usque V 7, ubi periit *P*, solus; deinde in *P* scriptura primaria nonnumquam erasa est, in *R* autem superstes; denique cum permulta, quae in *R* a diuersis correctoribus inlata sunt, ab aliis codicibus recepta sint, magni est pretii ad contextus Orosiani uicissitudines cognoscendas. quae cum ita sint, huius quoque codicis discrepantiam plenam adnotauit.

Coniunctis horum codicum testimoniis recte usi archetypum resuscitare possumus, quod quamquam corruptelis non carebat³⁾, ab auctoris tamen ut aetate ita scriptura tam prope

¹⁾ Maxime *R*, nam in *P* longe pauciora exstant.

²⁾ Similis menda iam in utriusque familiae archetypo exstabat uelut haec: 816, 16 *teutodobus* (pro *Teutobodus*).

³⁾ Velut corruptelae habentur: 396, 6 (ubi *cum singulis legionibus* in *cum singulas legiones*, deinde in *singulas legiones* abiit); in numeris:

berat, quam fere nullum alius scriptoris ueteris quod restitueri possumus archetypam. itaque ubi consentiunt *LDBSPR* aut, in quibus ceteris praesertim *L* caremus, *DPR*, ab ea lectione non discedere licet nisi cogente summa necessitate et semper cauendum est, ne potius Orosium ipsum quam librariorum corrigamus. in hanc partem Franciscus Fabricius Marcoduranus, alioquin de Orosio bene meritis, maxime peccauit, qui saepissime pro iis, quae Orosiana sunt, fastorum uel historicorum ueterum lectiones intulit. inde factum est, ut, cum praecipuum Orosii pretium in eo positum sit, ut quid ille tunc apud auctorem aliquem scriptum inuenerit doceamur, eam utilitatem plane sustulerit Fabricius eumque secuti editores posteriores. — huc accedunt Orosii errores eiusque sermonis proprietates, in quibus rebus qualia ei tribui possint apud eumque toleranda sint, caute ubique reputandum est. sermonem h. l. mittam ¹⁾, sed leuitatis exempla sunt quaedam subicienda: 384, 3 *lum* — *geruntur*; 246, 9 *Sarnus* (pro *Arnus*); 167, 9 Philippus pro Iulio Caesare memoratus; 208, 12 numerus interfectorum. — itaque uelut 256, 15 Cesenam pro Sena uocatam intactam reliqui et alia id genus multa. at 290, 9 Metellum pro Lepido (cf. 290, 3) inlatum esse ne in Orosio quidem credi potest, certe alterum plane simile exemplum frustra apud eum quaesiti. — non minore cantione opus est in glossematis statuendis, nam difficillimum est de eiusmodi rebus decidere in eo scriptore, qui semet ipse quodammodo interpolare soleat: uelut, dum duos auctores simul compilat, IIII 14 § 7 duas apud Trebiam

241, 21; 243, 17; 355, 12; lacunae: 330, 17; 331, 13; 364, 18; glossema: 418, 6. notabile est corruptelae genus quoddam ex correcturis male intellectis natum: 395, 1 *corfinium*] supra *cornicium* scr. est *fi* sed *ci* non deletis in *LP*, inde *cornificium DR*; 267, 19 *sulcamum* inde explicari puto quod huic *ulcamum* adscripta fuerat *s* sed ante *u* inserta est cum deberet litterae *l* loco poni; uersa nice 326, 9 huic *ternum* cum *a* adscripta esset ut ante *t* adderetur, perperam litteram *r* remouit; item uelut 323, 19 *sereniam*, quod *PR* pro *Aeserniam* (*eserniam*) exhibent, natum est ex *e* altera loco falso inserta.

¹⁾ Hoc solum afferam, Haverkampum ubicumque fere haec *cur* et *quia* ex posterioris illius aetatis usu notissimo ab Orosio adhibita (cf. Indicem nostrum V) perperam immutasse.

sed alteram familiam repraesentat, quae in multis ueram lectionem uel sola ipsam exhibet uel ab ea propius abest. huius familiae *PR* optima exemplaria esse intellexi; ceterorum enim alia (uelut *T O* Portense X_2) magis interpolata sunt et quae in *PR*¹⁾ a correctoribus supra scripta sunt, iam in contextu ipso exhibent, alia (ut *V*) etiam magis contaminata sunt. archetypum *PR* iam interpolatum erat triplici fere genere: primum uocabula non intellecta, maxime rariora in alia leuiter mutata sunt, uelut 73, 9 *fabre*] *faber*, 88, 6 *sine more*] *sine mora*, 184, 1 *Morinus*] *marinus*, 387, 3 *Vzello-dumum*] *uelut unum*; deinde sed multo rarius uocabula integra inserta sunt uelut 168, 15 *mortes*; postremo sed paucioribus etiam exemplis uocabulum Orosianum in aliud commutatum est, uelut 387, 19 *undique* (pro *ilico*), ut omittam adiaphora, in quibus utrum uerum sit discerni nequit, uelut cum 318, 7 *ac LD*, et *PR*, 333, 1 *isdem* (*hisdem*) *LD*, *ipsis PR* exhibent. notabile praeterea est corruptelae genus, quo aliquotiens in nominibus propriis consonantes sedem inter se mutarunt ad haec exempla: 534, 11 *admeredam* (pro *Admederam*), VII 37 quater *ragadaisus* (pro *Radagaisus*²⁾. — ut paucis comprehendam, in quibus Rehdigerani utilitas posita sit, communis ei cum *P* archetypi optimi testis est licet gemello suo paullo inferior, sed ad III 1 usque V 7, ubi periit *P*, solus; deinde in *P* scriptura primaria nonnumquam erasa est, in *R* autem superstes; denique cum permulta, quae in *R* a diuersis correctoribus inlata sunt, ab aliis codicibus recepta sint, magni est pretii ad contextus Orosiani uicissitudines cognoscendas. quae cum ita sint, huius quoque codicis discrepantiam plenam adnotauit.

Coniunctis horum codicum testimoniis recte uti archetypum resuscitare possumus, quod quamquam corruptelis non carebat³⁾, ab auctoris tamen ut aetate ita scriptura tam prope

¹⁾ Maxime *R*, nam in *P* longe pauciora erant.

²⁾ Similis menda iam in utriusque familiae archetypo exstabat uelut haec: 316, 16 *teutodobus* (pro *Teutobodus*).

³⁾ Velut corruptelae habentur: 396, 6 (ubi *cum singulis legionibus* in *cum singulas legiones*, deinde in *singulas legiones* abiit); in numeris:

aberat, quam fere nullum alius scriptoris ueteris quod restitueri possumus archetypam. itaque ubi consentiunt *LDBSPR* aut, in quibus ceteris praesertim *L* caremus, *DPR*, ab ea lectione non discedere licet nisi cogente summa necessitate et semper cauendum est, ne potius Orosium ipsum quam librariorum corrigamus. in hanc partem Franciscus Fabricius Marcoduranus, alioquin de Orosio bene meritus, maxime peccauit, qui saepissime pro iis, quae Orosiana sunt, fastorum uel historicorum ueterum lectiones intulit. inde factum est, ut, cum praecipuum Orosii pretium in eo positum sit, ut quid ille tunc apud auctorem aliquem scriptum inuenerit doceamur, eam utilitatem plane sustulerit Fabricius eumque secuti editores posteriores. — huc accedunt Orosii errores eiusque sermonis proprietates, in quibus rebus qualia ei tribui possint apud eumque toleranda sint, caute ubique reputandum est. sermonem h. l. mittam ¹⁾, sed leuitatis exempla sunt quaedam subicienda: 384, 3 *dam* — *geruntur*; 246, 9 *Sarnus* (pro *Arnus*); 167, 9 Philippus pro Iulio Caesare memoratus; 208, 12 numerus interfectorum. — itaque uelut 256, 15 Cesenam pro Sena uocatam intactam reliqui et alia id genus multa. at 290, 9 Metellum pro Lepido (cf. 290, 3) inlatum esse ne in Orosio quidem credi potest, certe alterum plane simile exemplum frustra apud eum quaesiri. — non minore cautione opus est in glossematis statuendis, nam difficillimum est de eiusmodi rebus decidere in eo scriptore, qui semet ipse quodammodo interpolare soleat: uelut, dum duos auctores simul compilat, IIII 14 § 7 duas apud Trebiam

341, 21; 243, 17; 355, 12; lacunae: 330, 17; 331, 18; 364, 18; glossema: 418, 6. notabile est corruptelae genus quoddam ex correcturis male intellectis natum: 395, 1 *corfinium*] supra *cornicium* scr. est *fi* sed *ci* non deletis in *LP*, inde *cornificium* *DR*; 267, 19 *sulcamum* inde explicari puto quod huic *ulcamum* adscripta fuerat *s* sed ante *u* inserta est cum deberet litterae *l* loco poni; uersa uice 326, 9 huic *ternum* cum *a* adscripta esset ut ante *t* adderetur, perperam litteram *r* remouit; item uelut 323, 19 *sereniam*, quod *PR* pro *Aeserniam* (*eserniam*) exhibent, natum est ex *e* altera loco falso inserta.

¹⁾ Hoc solum afferam, Haverkampum ubicumque fere haec *cur* et *quia* ex posterioris illius aetatis usu notissimo ab Orosio adhibita (cf. Indicem nostrum V) perperam immutasse.

pugnans effinxit et III 18 § 6 et § 8 Claudium Marcellum bis interfectum esse narrat; cf. VII 15 § 2. itaque paucissima quae omnino excludenda essent repperi (418, 6; 492, 12, quibus fort. addendum 347, 16), longe plura, licet suspecta, reliqui uelut illa 77, 10—12¹⁾.

Vbi altera familia ab altera dissentit (*LSDB* ab *PR*) et aequa utrimque libra pendet, momentum sumi saepe potest ex sententia aut ex Orosii auctore aut denique ex codicum corrumpendi more²⁾, in aliis, quae plerumque pertinent aut ad nomina propria scribenda³⁾ aut ad adiaphora (uelut *ac—et*), res in ambiguo relinquitur.

Vbi utriusque familiae singuli contra ceteros stant, per se id praefendum erit, cui *LP* patrocinantur; ubi unus pugnat cum ceteris, horum lectioni per se maior auctoritas tribuenda est, sed hic maxime non tam testium numerus quam lectionis indoles in rationem uenire debet, nam saepe unus codex uerum seruauit praesertim *L* aut *P*, in iisque locis praeter cetera hoc examinandum est, num ex eius codicis solitarii more suspicio corruptelae uel interpolationis⁴⁾ reperti possit.

Denique uix est quod addam, ubi in plures partes discedunt codices, uelut in has tres *L—D—PR*, quid ab Orosio profectum sit, nisi aliunde accedat momentum, discerni plane non posse; 378, 17 ubi pro *Mandubratio* tradunt *andragio D*, *androgio L*, *androgio PR* ut aliquid tamen ponerem,

¹⁾ Ea uerba, iam ab Isidoro compilata, absunt ab *G*; sed is descendit ex codice ab homine docto satis uafre correcto et interpolato.

²⁾ Velut 379, 8 et 11 *Aduatuci* scripsi propter *D* 373, 10 et quia *Atuatuti* codicum solita paronomasia (*a tua tuti*) natum esse potest. 385, 6 utique recipiendum erit *Veliocasses* et illud *Veloc*. 372, 9 potius ex hoc corrigendum; 385, 5 non abnuerim, si quis corruptum *Saletos* ipsi Orosio tribuere uolet.

³⁾ In quibus ubi *L* et *P* exstant, parem utraque lectio auctoritatem, ubi *L* et *R* exstant, *P* autem deest, ea quam *L* tuetur paullo maiorem habet.

⁴⁾ De mendorum generibus Laurentiano propriis uide supra p. VIII, ubi in talibus nullam huic contra ceterorum consensum fidem tribuendam esse dixi. raris exemplis ita interpolatus est sicut 331, 8, ubi *siderata* pro *desiderata* exhibet.

cum Nipperdeio scripsi *Mandubragio* (praecedit cum); sed etiam *mandragio* aut *andragio* Orosianum esse potest.

In rebus orthographicis, ut consentaneum erat, potissime secutus sum Laurentianum et, ubi eo carerem, potius *D* codicem, in his quoque illi affinem, quam *P.R.*, quorum scriptura ex diuersa doctrina satis constanter constituta est. ceterum in tanta antiquorum Orosii codicum copia luculento exemplo intellegi potest, quam parua fides codicibus etiam noni decimique saeculi tribuenda sit in his rebus (uulgaria dico, nam rariorum alia est ratio), eosque suum potius usum sequi solere, quam ueterum auctorum quos descripserunt manum conseruare. ut haec tantum afferam, in summa quae Relidigebraho cum *P* intercedit similitudine multa tamen orthographica sunt, quibus ab eo discrepat, uelut *blasphemia R* (*fP*), *ecclesia* (*c*); *solers* (*ll*), *brachium* (*cc*), *conditio* (*c*), itemque *dultia*, *faltia*, *internitio*, *Lutius*, *prauintia*, *solatium*, *sotius*, *suspitio*. huc accedit, quod codicis *R* ab uariis manibus coaeuis infinitis locis prima scriptura mutata est, ut is sic correctus uel codex ex eo descriptus in his rebus quantum iam a *P* gemello aut a communi amborum archetypo differat intellegi facile possit. quid quod Pauli, qui octauo saeculo medio Orosium compilauit, exemplaria eodem modo inter se discedere solent: quo ipsius Orosii codices illis fere coeui (uelut 312, 7 *internicionem* B. s. IX, *internitionem* A. s. X). — quod ad nomina propria attinet, codicum scripturam nisi in paucissimis, quae tritissima sunt, (ut *Euphrates*, *Pyrrhus*, *Sulla*) non mutauit; uelut intacta reliquit *Horodes* (pro *Orodes*), *Palesatus*, *Afellas* (pro *Ophellas*), quae possunt certe ab Orosio profecta esse. in ea re haec quoque secutus sum, ut antiquam nominis scripturam, si uno loco tradita est, in ceteris quoque ex eodem fonte haustis reciperem. — ceterum abstinentium utique erat a summa constantia quaerenda, quae ab tali scriptore multo etiam magis abhorret quam ab aliis.

Codicum eorum, quibus subsidiarius usus sum, elenchum infra subieci, quo tamen non comprehensi sunt ii, quos semel iterumue a me memoratos in ipso apparatu satis clare designauit. meliores eorum attuli in iis praesertim partibus, in quibus deficiente *L.* (aut *L.* cum *P.*: V 1 § 1 — § 7 med.

utriusque familiae exemplaria inter se discrepant, ceteros rarissime et tum quidem, si qua lectio quadam de causa memoranda erat. — hic illic codex uel maxime interpolatus uerum solus exhibet etiam in talibus, quae coniecturae suspicionem excludere uideantur, uelut *T* 241, 21: VIII, *O* 355, 12: DCLXII, Vat. 1977 (s. X) 316, 16: *Tcutobodus*. ac potest sane fieri, ut horum quaedam meliori alicui archetypo debeantur, sed omnino iis magna cum cautione utendum est et eo quidem maiore, quod constat Orosianos codices ex aliis quoque scriptoribus interpolatos esse, uelut ex Sallustio (311, 1 *DG*), Iustino (182, 7 *V₂V₃ curru*; cf. 72, 16 *R hic*), Claudiano (532, 3 *G* aliique), fort. Iordane (64, 12 *R*).

- A* Treuerensis 1096 (= LXXXIX) saec. X. — m. 1 desinit 302, 11 in *quingentos*, coeua continuauit usque 307, 14 *uiderent*. ipse Heidelbergae contuli. affinis est Laurentiano.
- C* Monacensis 6308 (Fris. 108) s. VIII—IX. incipit a p. 3, 3 *-beat totumque*, deficit in 272, 1 *linguae*. totum contulit Du Rieu, haec 3, 3—28, 11 et 69, 12 *recte* — 79, 12 Halmius, illa 57, 12—272, 1 Thomas. — proximus est codici *P*, sed ualde corruptus (licet neglegentia magis quam interpolatione) ac iam hic illic contaminatus.
- E* Laurentianus Gadd. pl. 89 sup. 21 s. XIV. integrum contulit Du Rieu.
- F* Laudunensis 137 s. VIII. partes quasdam contulit Du Rieu. primae familiae est sed barbare corruptus.
- G* Sangallensis 621 s. IX. Orellii collationem a Baitero acquisitam Halmius mecum communicauit; deinde totum codicem ipse et (p. 534 seqq. ed. Hav.) Hugo Hinck amicus optimus Heidelbergae a. 1873 excussimus. — ad primam scripturam (1^a) adiectae sunt stilo (1^b) uel uariae lectiones, plerumque uerae et cum *PR* consentientes, uel summaria a rubricatore pingenda; 1^c: sunt ipsae hae lectiones ab eadem manu deinde inlatae; m. 2^a et 2^b: glossae diuerso atramento sed ab eodem ut uid. homine scriptae; m. 3: Ekkeharti III est, mortui circ. a. 1060. cf. Duemmler in Hauptii *Zeitschrift f. d. Alt. n. F.* II (1869) p. 1 sqq. — prioris familiae est, sed ex archetypo descendit ab homine docto audacter interpolato et contaminato. longe

memorabilior est non solum propter glossas¹⁾ sed etiam propter Ekkeharti 'assumptis duobus exemplaribus' (Duemmler p. 2) factam recognitionem. qui, ut hoc breuiter moneam, minime codices hos continua opera contulit sed, ut apparet, non fere nisi in iis, ubi quid offensionem esset, inspexit: lacunas certe codici *G* proprias paene numquam suppleuit.

Parisinus 9665 (Cluniacensis) a IX. contulit Du Rieu, ipse *H* inspexit.

Laurentianus S. Crucis pl. 20 sin. 2, saec. XI ineuntis. *K* totum contulit Du Rieu.

Laurentianus pl. 65, 35 s. X (Flor. 2° Hav.). totum contulit Du Rieu. — *K* et qui paulle integrior *M* in melioribus primae familiae codicibus numerandi sunt. maxime affines sunt codici *S*.

Vaticanus 1974 s. X. totum contulit Du Rieu, partem ego. *N* interpolationibus scatet.

Vaticanus 3339 s. X. partem contuli ego. *N*₁

Bernensis 160 (olim Petri Danielis) s. XI. totum contulit Du Rieu. cf. p. XVI.

Venetus 349 s. XI. partem contulit Du Rieu. conspirat *O*₁ fere cum *O*.

Portensis n. 82 s. XI. collationem edidit Grubitz²⁾, ex *Port.* cerpta nobis misit Boehme. familiae secundae exemplar est fere non contaminatum.

Vaticanus Pal. 828 s. XII. ad V 1 princ. contulit Mau. *II* descriptus est non ex *P*³⁾, sed ex *R* iam a m. 2 interpolato aut ex eius progenie.

Vaticanus Reg. 296 s. X. Mau excerpit. *Q*₁

Bernensis 128 s. X. ego excerpit Heidelbergae. *Q*₃

¹⁾ Inter quas etiam Enniana quaedam sunt, uelut illud supra uersum p. 221, 13 (*tandem Alexandri actus dixerunt*) ab Ekkeharto adnotatum: *Ennius - Qualis consiliis quantumque potasset in armis*; cf. Duemmler p. 11 not. 3. apographa mea Vahlensio misi.

²⁾ Ernesti Grubitz Emendationes Orosianae. Numburgi 1835. 4°. (progr. scholae Portensis).

³⁾ Reifferscheid B. P. I p. 301 not.

T Monabensis 6380 (Fris. 180) s. X—XI. totum contulit Du Rieu, ipse Heidelbergae adhibui. cf. p. XVI.

V Vindobonensis 366 (= Endl. 334) s. IX—X. haec p. 4—84; 284—303, 355—358, 548—556 ed. Hav. Halmio contulit D. Detlefsenus, partes quæ desunt in *L* in nostrum usum Carolus Kaplan. male interpolatus et contaminatus.

*V*₂ Vercellensis s. IX. cf. Reifferscheid, B. P. II p. 218. partem contulit Du Rieu; ipse excerpse a. 1878. — meliorum est codicum familiaeque priori potius tribuendus, sed contaminatus est atque haud dubie uiri docti recognitionem exhibet qui etiam ex Justino interpolauit (uelut 182, 7 *curru post quasi* inseruit ex XII 10 § 5); quare lectiones eius non sine cautione magna adhibendae sunt¹⁾.

*V*₃ Pestinensis bibliothecae musei nationalis Hungarici n. 246 (olim Nicolai Iankovich). cf. Haenel *Jährb. f. Phil. Suppl.* 5 p. 592. rettulit de eo a nobis rogatus bibliothecae praefectus. paulo post Michael Ring et commentationem de eo scriptam, editam, deinde in eph. quadam Hungarica²⁾, et collationem partis antiquae accuratissimam, mihi transmisit, ea pars continet 1) I 15 p. 65, 9 *atque accensae* — V 15, p. 311, 10 *hostes* et 500, 16 *illos* — 501, 9 *interfectus est* (s. IX Haenel, X Ring, XI bibl.), 2) VI in. — VII 28 p. 500, 16 *persecutores* (s. IX H., X sed al. m, R., X bibl.). codex plane gemellus est Vercellensi³⁾. — principium usque p. 65, 10 *consequuntur* esse a manu s. XII censet H. (XIII R. et bibl.), p. 311, 12 *turbatosque* — I. V extr. a m. s. H. (XI R et bibl.), p. 501, 10 *Herculius* — VII extr. ab ead. m. R. (ab al. m. s. XI bibl.; Haenelius non distinxit).

W Treuerensis 1094 (= LXXXVIII) saec. XI. Andreas Weidnerus collationem suam horum I—II 15 benigne mihi con-

¹⁾ cf. ad p. 192, ubi ad l. 5 addendum quod *Itaganor* legit cum *V*₃.

²⁾ cf. *Revue de philol.* 1877, *rev. des revues* p. 166.

³⁾ Non Portensi affinis est, ut Ringio uisum seducto interpolatiombus recentissimis ab Haverkampio male receptis, quæ non solum a Portensi (cuius solius notitia accuratior suppetebat Ringio) sed antiquioribus omnibus absunt.

cessit. ipse deinde adhibui codicem Heidelbergae. familiae secundae est sed contaminatus.

Monacensis 10292 (Mannhem.) s. XI. partem contulit Du Rieu; excerpit hunc ut etiam X_3 , X_4 Halmius, deinde ipse mihi Heidelbergam misit.

Monacensis 22025 s. XI—XII. integer collatus ab Halmio. X_2

Monacensis 13041 s. XII. uide ad X_1 . X_3

Monacensis 26303 (Quatrem.) s. XII. uide ad X_1 . X_4

Lugd. Bat. Voss. Lat. fol. n. 18 s. XIII ex. ('Lugd. 1' Hav.). Y_1

Lugd. Bat. bibl. acad. publ. Lat. n. 110 s. XIV ex. ('Lugd. Y_2 2' Hav.).

Lugd. Bat. bibl. acad. publ. Lat. n. 80 s. XV ('Lugd. 3' Y_3 Hav.). — descriptum esse ex codice *O* censet Du Rieu.

Lugd. Bat. Voss. Lat. fol. 13 s. XII ('Lugd. 4' Hav.). Y_4

Londiniensis Musei Brit. Reg. 6. C. VIII s. XIII. ipse excerpit. Y_5

Lugd. Bat. Perizon. fol. 22 s. XIV ('meus' Hav.). Y_6

Lugd. Bat. Periz. fol. 7 anni 1468 ('Periz.' Hav.). — sex Y_7

Lugdunenses descripsit et excerpit Du Rieu; Haverkampii uero testimonio eos memorauit sed rarissime nec nisi ibi, ubi Havercampianae lectionis fons indicandus erat. Y_7 interpolationibus facile omnes exsuperat.

Denique memoranda Alfredi regis interpretatio Anglosaxonica qua Orosius breuiatus et additamentis quibusdam auctus exhibetur. uter editione Bosworthii a. 1859, qui eam expressit ex codicibus Lauderdaliano s. IX extr. et Cottoniano Tib. B. I saec. X. exemplar Orosianum Alfredus adhibuit primariis nostris inferius et uix nono saeculo antiquius; uelut l. I extr. interpolationem chronologicam iam exhibet.

Editionum lectiones raro attuli, ut consentaneum est, nec fere nisi ibi, ubi nosse interest, quid inde ab Haverkampio uel per plura etiam saecula apud Orosium lectum sit; paucissimae alia de causa memorandae fuerunt, uelut siqua forte editoris emendatio recipienda fuit. notis usus sum hisce:

editio Augustana a. 1471 ex X_2 aut gemello codice fide *Z* expressa.

editio Vicentina s. a. (saec. XV), ceterarum omnium fundamentum.

Col. editio Bolsvingii Coloniensis 1526 fol. et (cum ea conspirans) 1542 in 8°. — capitum diuisionem, qua utimur, hic editor introduxit.

f editiones Francisci Fabricii Marcodurani Col. 1561 et 1574 et (quam ad l. III—VII plerumque adhibui) 1582.

s editio Andreae Schotti, Moguntiae 1615.

h editio Haverkampii Lugd. Bat. 1738, nouo titulo emissa a. 1767.

v lectio uulgata (i. e. *fsk* consentientes nisi ubi aliud notatur).

De Orosii auctoribus et expilatoribus paucissima h. l. dicenda sunt haec. Moeneri egregiam de Orosii fontibus operam ¹⁾ accurate ad ipsos auctores recognoui ac singulorum locorum elenchum et in apparatu et in Indice II exhibui. ex iis, quae in his ipse obseruauit, duo nunc quidem licet breuissime indicanda sunt.

Chronicis Eusebii, ab Hieronymo Latine redditis auctisque et continuatis, usum esse Orosium certum est, sed usus est Hieronymi exemplari aucto iam et immutato in iis partibus quae descendant usque ad Christi passionis aut fortasse usque ad Vespasiani tempus. additamenta partim in Fuxensi quoque codice (Vat. Reg. 560) reperiuntur, cum absint et ab Eusebio et Hieronymo ²⁾ aut certe ab Hieronymo ³⁾; partim aliena sunt ab Eusebio et Hieronymo, sed in similem fere modum referuntur apud Syncellum, Panodori Anianique expilatorem ⁴⁾; partim denique ab ceteris absunt, sed ex Africano deducta esse uel ueri simillimum (VII 4 § 13 sq. cf. § 18) uel certum est (VII 4 § 15). deinde immutatus est Hieronymus VII 4 § 15, ubi non ethnici cum ille sed Graeci cum Eusebio memorantur ⁵⁾. — alia discrepantia, quae pertinet ad primorum imp.

¹⁾ Theodorus de Mörner, De Orosii uita eiusque historiarum libris septem aduersus paganos. Berolini 1844. 8°.

²⁾ I 7 § 2. 3; 11 § 1; 13 § 4.

³⁾ I 20 § 1 (Agrigentinos memorant Arm. et Sync.).

⁴⁾ I 4 § 7 I 5 § 1 et § 6 I 7 III 8 § 1, maxime III 7 § 6 sq., de quibus cf. Gelzer, *Africanus* I 1880 p. 117 et Herzogii *Realencycl.* ed. 2 VII p. 198. eorum tria ultima ad Africanum referenda esse constat.

⁵⁾ Hoc sic explicandum uidetur, ut mutationis auctor chronographo usus sit, qui eundem quem Eusebius exscripsit, i. e. Africanum.

Romanorum seriem, utrum ex eodem Hieronymi exemplari sumpta sit an Orosio ipsi debeatur, non discerno. est autem haec:

Hier.: 1 Caesar, 2 Aug., 3 Tib., 4 Gaius, 5 Claud., 6 Nero, 7 Vesp.

Oros.: 1 Aug., 2 Tib., 3 Gaius, 4 Claud., 5 Nero, 6 Galba, 7 Vesp.

Quae cum ita sint, hoc mihi esse probabile uidetur, Orosium exemplar Hieronymi adhibuisse auctum immutatumque ex Aniano uel Panodoro¹⁾, quale licet minus plenum ad nos peruenit codice Fuxensi. quod si uerum est, Carthagine, ubi a 417 opus suum perfecit²⁾ Orosius, iam tum extitisse tale exemplar edocemur et ALFREDI DE GVTSCHMID de Fuxensis recensiois antiquitate iudicium (*Jahrb. f. Philol.* 1867 p. 679) plane comprobatur.

Deinde paucis significandum est, non Liuius ipso usum esse Orosium sed epitoma quadam deperdita³⁾ et, id quod maioris momenti est, eadem quidem epitoma, ex qua periochas superstitae excerptae sunt. nam rerum delectu et ordine, uerbis quoque ipsis saepe inter se consentiunt, dum discrepant a Liuius, quin etiam errores a Liuius alienos (uelut IV 14 § 9 Magonem pro Hannone) communes habent. inde primum consequitur periochas et excerpta Orosiana diuersos quidem testes esse solius archetypi illius, i. e. epitomae deperditae, non tamen Liuii ipsius, deinde origo periocharum nostrarum qualis fuerit iam certo affirmari potest⁴⁾. iam uero cum eandem atque Orosium epitomam adhibuisse Cassiodorium in Chronicis indicia quaedam probent (cf. uelut IV 11 § 6; V 16 § 1) cumque eodem Liuius quo Cassiodorius usos esse Vopiscum, Victorem De uiris ill.,

¹⁾ Panodorus chronica sua usque ad a. p. Chr. 412 perduxit, cf. Clinton ad h. a.

²⁾ Is annus nunc quidem codicum lectione p. 564, 1 v̄ dxcviii demonstrata extra dubitationem positus est.

³⁾ Hoc iam Niebuhrus coniecerat, rer. Rom. III² p. 479. 500 et *Lectionum* I (Berol. 1846) p. 58.

⁴⁾ Niebuhrus (*Lectt.* I p. 56) et Ottonis Jahnius (edit. p. VIII sqq.) de hac re sententiam recte nuper impugnavit Woelfflinus, *Comm. Mommsen.* p. 350, argumentis ex sermonis indole petitis usus.

Eutropium, Sex. Rufum, Obsequentem Mommsenus, *Cassiod.* p. 552 et 696 demonstraverit, totidem eiusdem illius epitomae deperditae testes iam acquisivimus. — periocharum codicem primarium Nazarianum Palatinum 894 (s. IX) totum deavotum contuli, cum in Iahnii editione (Lipsiae 1853) nescio quo fato permulta non recte de eo relata, plures etiam eius lectiones plane omissas esse intellexissem.

Praeterea monenda sunt haec: de Orosii ex Iustino excerptis eorumque pretio critico sagaciter disputavit Ruehlius libello *Die Textesquellen des Iustinus* (*Jahrb. f. Philol. Suppl.* VI 1872). — molesto fero, quod editionem eius cuius specimen ¹⁾ nuperrime emisit adhibere nondum potui.

Florentinus usus sum edito ab Iahnio a. 1852 et Halmio a. 1863. inspexi etiam codices Palatinos Heidelbergenses n. 894 (s. IX) et 1568 (s. XI). Orosius cum his potius quam cum Bambergeni consentit, indeque eius recensio, nimis opinor huc usque neglectae, vetustas certe asseritur.

Ad Eutropium adhibui Guilelmi Hartelii editionem a. 1872; duas ab Iohanne Droyseno curatas²⁾ inde a p. 305 nostra inspicere potui. — exemplar Eutropii, quo Orosius usus est, quosdam errores cum familia a Droyseno *B* signata, cuius iam apud Paeanium Eutropio coaevum vestigia exstant (Droysen 1879 p. XXIII), communes habuit: cf. ad Oros. VII 22 § 10 *genus*, VII 25 § 9 *gallinicum*, ibid. *diobus iam proeliis* (*proelium et secundum B*). sed contaminatum fuit, nam VII 28 § 19 illud *deinde* explicatur vitio solius familiae *A secundo* (pro *secunda*³⁾).

Descriptionem orbis terrarum quae habetur l. I c. 2; seorsum exhibui in Commentationibus in honorem Mommseni editis a. 1877 p. 715 sqq. eandem ex materia mea recensuit Alexander Riese in *Geographis Lat. min.* a. 1878 p. 56 sqq., cuius opera dum haec editio imprimatur uti potui. — praeter libellos,

¹⁾ M. Iunianii Iustini praefatio ex rec. Francisci Ruehl (*Ind. lect. Regim.* 1881).

²⁾ Berol. 1878. 8°. et (*Monum. German. auctt. ant.* II) ib. 1879. 4°.

³⁾ Item IV 20 § 30 ex Orosio *subterfugit* concludi fortasse licet eius codicem Eutropianum exhibuisse (ut est in familiis *A C*) *interfugit* corruptum ex *integer fugit*.

his locis iam allatos cf. E. Schweder, *Beitrag zur Kritik der Chorogr. des Augustus. I. II.* (Kiel 1878). et F. Philippi, *Zur Reconstruction der Weltkarte des Agrippa* (Marburg 1880).

Denique in restituendo Orosii contextu adhibendi erant illi scriptores; qui eius historiis usi sunt inde a quinto ad octavam fere saeculum medium; inferius descendendum non esse duxi, cum ab illo fere tempore Orosii opus ipsius codicibus traditum habeamus. ac profecto posteriores scriptores ad textum Orosii recuperandum longe minoris etiam quam priores sunt usus et si tamen quoquam melioris notas exhibent, id coniecturae loco habendum est¹⁾. itaque scriptores illos perstravi, locos eorum Orosianoa acquisivi aut ab aliis iam demonstratos recognovi, collectosque et suis textu adscripsi et in Indice III composui. quidam eorum ad hanc rem nunc quidem recte adhiberi nequeunt propterea, quod nondum ad codices recogniti nec cum iusto apparatu critico editi sunt; nam, ut nunc res est, verendum est, ne et in fontium quaestione et in textus recognitione editionum interpolationibus partim adeo ex vulgato Orosio petitis seducamur. quae cum ita essent, ex editione quidem sumptam lectionem attali nullam; in nonnullis autem mihi contigit, ut scripturam codicis primarii vel etiam complementum adnotare possem. quamquam per se patet, haec non sufficere ad scriptorum illorum manum certa definiendam. — ceterum quatenus nunc iudicari potest, expilatorum etiam antiquissimorum loci Orosianorum, codicum optimorum lectiones potius confirmant quam emendant et menda, quae in hoc opere insunt, aut ab Orosio ipso profecta aut certe antiquissima esse testantur, neque dubium est, quin Orosii recensio nostra longe maiore cum fructu adhibeatur ad restituendos expilatorum libros, quam hi auxilium praestare queant illi.

Chronicis usus sum ab Roncallio compositis. at in his maxime molestum est, quod adhuc caremus editione critica

¹⁾ Velut Fréculfus, qui ad Historiam suam inter a. 825 et 827 ut vid. scriptam Orosium compilavit quantum alius nemo (vide Gränauer, de fontibus Frac., Vitoduri 1864), usus est exemplari nostris PR affini sed contaminato et fortiter interpolato. eius codicem optimum Sangalensem n. 622 (a: IX—X) Heidelbergae examinavi.

qualem una cum fontium definitione summo desiderio expectamus a Theodoro Mommseno. nunc quidem difficillimum saepe est discernere, utrum chronista Orosium adhibuerit ipsum an eius expilatorem an demique eundem quem Orosius fontem; quare nobis in his afferendis ita uersandum esse uisum est, ut eos locos, qui ipsis uerbis cum Orosianis consentiunt, enotarem, ceterorum eos, quos uerisimile est ex Orosio eiusue fonte esse deriuatos. de Prosperi chronicis ad a. 455 perductis disputauit Holder-Egger, *Neues Archiv* I (1875) p. 87 sq., de eius interpolatore p. 31 sqq., de Marcellino Comite (is a. 543 aut paullo post scripsit) ibid. II (1876) p. 49 sqq. — de Isidoro et Beda uide infra.

In excerptis Valesianis ¹⁾ prioribus (§ 20. 29. 33. 34. 35) Orosiana quaedam insunt, id quod olim uiderat Henricus Valesius neque recte nuper negauit H. Iaenicke, *De uitae Hadrianae scriptoribus*. Hal. 1875 p. 49.

§ Ad Descriptionem totius orbis tripartiti ex Orosii l. I cap. 2 paucis mutatis additisque repetitam adscripsi lectiones integras codicis Vindobonensis 181 s. VIII (B), quas mihi enotauit Carolus Kaplan a. 1875, recognouit deinde hic illic Henricus Sedlmayer. mox edita haec *Cosmographia* est ab Al. Riesio in *Geogr. min.* (1878) p. 90—103 ex eodem Vindobonensi et (qui saeculo X tribuitur a Riesio) Laurentiano.

Cassiodorius Senator De institutione diuinarum litterarum 17 inter alios historicos Christianos Orosium commendauit; ad libros XII quos De origine actibusque Getarum scripsit ²⁾, Orosium adhibuit: quaedam inde excerpta apud Iordanem habemus, aliud ex sua ipse historia affert Variarum XII 20 (cf. Oros. VII 39 § 3—6).

Iordanem in Geticis ipsum Orosio usum esse (id quod de Romanis constat) negauerunt uelut Schirren et Bessell ³⁾, at

¹⁾ ed. ab Gardthauseno post Ammianum (Lips. 1875) II p. 280 sqq.

²⁾ Iis Gothorum historiam perduxit ad tempus inter annos 518 et 521 positum: Vsener, *anecdota Holderi* Lips. 1877 p. 74.

³⁾ Schirren, de ratione q. inter I. et Cassiod. intercedat. Dorpati 1858; Bessell in Erschii et Gruberi *Enc. s. u. Gothen* 1862 p. 106 col. 2.

arte initium libri a se additum esse ipse testatur¹⁾ ac fieri potest, ut ceteris quoque locis, quibus Orosium laudat (5: I 15; 9: I 16; 24: VII 33), hunc ipse inspexerit. sed de his nempe de iis, quae in ceteris libri partibus ab ipso Iordane aut ab Cassiodorio aut denique ab huius auctore exscripta sint ex Orosio²⁾, diiudicare alienum est a proposito nostro, nam ad Orosium restituendum minimi est momenti, neque totus hic locus seorsum tractari potest sed arte cohaeret cum uniuersa de Iordanis Cassiodoriquae fontibus quaestione; ei autem obtinget cura Mommseni, cuius editionem mox prodituram esse in omnium notis est. — in afferendis Iordanis Geticis adhibui Orosii editionem (Stuttgartiae 1861 = 1866). singulos locos centuli ad codicem Palatinum 921 (§) s. VIII aut IX Iricis § litteris scriptum, quem a. 1880 cum Mommseni collectaneis et supplectili litteraria uniuersa combustum uoluit fati inuidia.

Alteri quoque Iordanis opusculo, quod De adbreuiatione chronicorum aliterue inscripsit, ex Floro potissimum compilato et anno 552 finito aspersa sunt nonnulla, quae ex Orosio mutuata esse certum est; in aliis quibusdam (quae tamen ad Orosium nullius sunt momenti) res ita comparata est, ut de origine eorum certo affirmari nequeat nisi libro ad fontes suos accurate exacto. ad hunc quoque librum inspexi codicem Palatinum 921 (§); editione usus sum Muratorii, Rerum Ital. § Ser. I p. 222 sqq.

Gregorius Turonensis (mortuus a. 594) sex locis hisce I prol., 6, 37 II prol., 9 V prol. Orosium laudat et ter (I 6 II 9 V prol.) ita laudat quasi ipsa eius uerba exhibuerit, licet sententiam solam expresserit; certe illa V prol. ex memoria rettulisse uidetur, qua deceptus Carthaginenses cum Numan- tinis confudit. praeterea pauca apud eum ex Orosio repetita exstant: iis, quae Gabriel Monod³⁾ composuit, addidi illa I 10 ex Orosii I 10 § 17 sumpta. — usus sum codice optimo

¹⁾ cf. A. de Gutschmid in *Jahrb. f. Philol.* 1862 p. 124 sq.

²⁾ Iis quae ex Iordane adnotati addenda est Moesiae descriptio cap. 9 ex Orosio I 2 § 55 excerpta (cf. Muellenhoff, *Weltkarte* p. 34).

³⁾ *Études crit. sur les sources de l'hist. Mérov.* I (Paris. 1872) p. 73 sqq.

qualem una cum fontium definitione summo desiderio expectamus a Theodoro Mommseno. nunc quidem difficillimum saepe est discernere, utrum chronista Orosium adhibuerit ipsum an eius expilatorem an demique eundem quem Orosius fontem; quare nobis in his afferendis ita uersandum esse uisum est, ut eos locos, qui ipsis uerbis cum Orosianis consentiunt, enotarem, ceterorum eos, quos uerisimile est ex Orosio eiusque fonte esse deriuatos. de Prosperi chroniceis ad a. 455 perductis disputauit Holder-Egger, *Neues Archiv* I (1875) p. 87 sq., de eius interpolatore p. 31 sqq., de Marcellino Comite (is a. 543 ant paulo post scripsit) ibid. II (1876) p. 49 sqq. — de Isidoro et Beda uide infra.

In excerptis Valesianis ¹⁾ prioribus (§ 20. 29. 33. 34. 35) Orosiana quaedam insunt, id quod olim uiderat Henricus Valesius neque recte nuper negauit H. Jaenicke, *De uitae Hadrianae scriptoribus*. Hal. 1875 p. 49.

2) Ad Descriptionem totius orbis tripartiti ex Orosii l. I cap. 2 paucis mutatis additisque repetitam adscripsi lectiones integras codicis Vindobonensis 181 s. VIII (3), quas mihi enotauit Carolus Kaplan a. 1875, recognouit deinde hic illic Henricus Sedlmayer. mox edita haec Cosmographia est ab Al. Riesio in *Geogr. min.* (1878) p. 90—103 ex eodem Vindobonensi et (qui saeculo X tribuitur a Riesio) Laurentiano.

Cassiodorius Senator De institutione diuinarum litterarum 17 inter alios historicos Christianos Orosium commendauit; ad libros XII quos De origine actibusque Getarum scripsit ²⁾, Orosium adhibuit: quaedam inde excerpta apud Iordanem habemus, aliud ex sua ipse historia affert Variarum XII 20 (cf. Oros. VII 39 § 3—6).

Iordanem in Geticis ipsum Orosio usum esse (id quod de Romanis constat) negauerunt uelut Schirren et Bessell ³⁾, at

¹⁾ ed. ab Gardthauseno post Ammianum (Lips. 1875) II p. 280 sqq.

²⁾ Iis Gothorum historiam perduxit ad tempus inter annos 518 et 521 positum: Vsaener, anecdoton Holderi Lips. 1877 p. 74.

³⁾ Schirren, de ratione q. inter I. et Cassiod. intercedat. Dorpati 1858; Bessell in Erschii et Gruberi Enc. s. u. *Gothen* 1862 p. 106 col. 2.

certe initium libri a se additum esse ipse testatur¹⁾ ac fieri potest, ut ceteris quoque locis, quibus Orosium laudat (5: I 15; 9: I 16; 24: VII 33), hunc ipse inspexerit. sed de his etiamque de iis, quae in ceteris libri partibus ab ipso Iordane aut ab Cassiodorio aut denique ab huius auctore exscripta sint (ex Orosio²⁾), diiudicare alienum est a proposito nostro, nam ad Orosium restituendum minimi est momenti, neque totus hic locus seorsum tractari potest sed arte cohaeret cum uniuersa de Iordanis Cassiodorique fontibus quaestione; ei autem obtinget rara Mommseni, cuius editionem mox prodituram esse in omnium uotis est. — in afferendis Iordanis Geticis adhibui Clossii editionem (Stuttgartiae 1861 = 1866). singulos locos contuli ad codicem Palatinum 921 (§) s. VIII aut IX Iricis § litteris scriptum, quem a. 1880 cum Mommseni collectaneis et suppellectili litteraria uniuersa combustum uoluit fati inuidia.

Alteri quoque Iordanis opusculo, quod De abbreviatione chronicorum aliterue inscripsit, ex Floro potissimum compilato et anno 552 finito aspersa sunt nonnulla, quae ex Orosio mutuata esse certum est; in aliis quibusdam (quae tamen ad Orosium nullius sunt momenti) res ita comparata est, ut de origine eorum certo affirmari nequeat nisi libro ad fontes suos accurate exacto. ad hunc quoque librum inspexi codicem Palatinum 921 (§); editione usus sum Muratorii, Rerum Ital. § Ser. I p. 222 sqq.

Gregorius Turonensis (mortuus a. 594) sex locis hisce I prol., 6, 37 II prol., 9 V prol. Orosium laudat et ter (I 6 II 9 V prol.) ita laudat quasi ipsa eius uerba exhibuerit, licet sententiam solam expresserit; certe illa V prol. ex memoria rettulisse uidetur, qua deceptus Carthaginienses cum Numaninis confudit. praeterea pauca apud eum ex Orosio repetita exstant: iis, quae Gabriel Monod³⁾ composuit, addidi illa I 10 ex Orosii I 10 § 17 sumpta. — usus sum codice optimo

¹⁾ cf. A. de Gutschmid in *Jahrb. f. Philol.* 1862 p. 124 sq.

²⁾ Iis quae ex Iordane adnotaui addenda est Moesiae descriptio cap. 9 ex Orosio I 2 § 55 excerpta (cf. Muellenhoff, *Weltkarte* p. 34).

³⁾ *Études crit. sur les sources de l'hist. Mérov.* I (Paris. 1872) p. 73 sqq.

Heidelbergensi (olim S. Nazarii) Pal. 864¹⁾ S. VIII—IX exarato, editione autem Bouquetii; *Recueil des hist.* II, Paris. 1739.

Isidorum, licet Orosii nomen non memoret, certum est eo usum esse. primum in eius De natura rerum libro unum repperi locum (39, 1) ex Orosio (III 4 § 2) excerptum. adhibui editionem Gustavi Becker Berolin. 1857. — pauca deinde Orosiana exstant in Isidori Chronicorum libro ad annum 615/616 perducto. eum bis ab ipso editum esse uidit Hugo Hertzberg²⁾, primum breuiorem excepta aetate 'ultima'³⁾ nondum uulgatum, mox prolixiorum in edd. solum repetitum. de Orosio adhibito cf. Hertzberg l. l. p. 346 et in elencho fontium. — paulo plura ex Orosio excerpta sunt in Historia Gothorum, Sueborum, Wandalorum. huius quoque duplicem contextum exstare, priorem anno 621 ut uidetur conscriptum et auctiorem alterum quinquennio post editum, idem⁴⁾ rectissime demonstrauit et suos utrique editioni codices adsignauit. illam primus publicauit Pithoeus, Legg. Visig. 1579, hanc uelut Labbaeus Bibl. noua ms. 1657 I p. 61. ad codicum fidem hoc opusculum ut Chronica primum exacta edentur a Mommseno. — in Etymologiarum libris ea, quae ex Orosii chorographia (I 2) excerpserat Isidorus, composuerat iam Muellenhoffius; *Weltkarte des Augustus* 1856 p. 28, cetera quoque Henricus Dressel⁵⁾, cuius elencho unum solum locum (cf. ad IV 18 § 10) addendum repperi. cum neque Areualii neque Ottonis editio ad nostrum finem sufficiat⁶⁾, adscripsi discrepantiam Guefferbytani

¹⁾ Monod p. 51 non recte duos codices diuersos esse putat Palatinum et Nazarianum.

²⁾ H. Hertzberg, *Chroniken des I* in *Forschungen* XV p. 346 et sub finem, in fontium elencho.

³⁾ Quam exhibet ex codice Vaticano Vrinate n. 392, s. XV Schelestrate, Ant. eccl. Rom. 1692 I p. 582 sqq. et App. 16; ex cod. Caesenatensi lectiones quasdam in adn. memorauit.

⁴⁾ H. Hertzberg, *Die Historien des Isidor.* — Diss. Gotting. 1874.

⁵⁾ H. Dressel, De Isidori Orig. fontibus, diss. Gotting. (ex *Rivista di filol.* repetita) 1874 p. 38.

⁶⁾ Areualus quid traditum sit, parum indicauit, quin etiam Isidorum hic illis ex Orosii editione tacite interpolauit; Otto autem optimos quosque codices mire neclixit.

L. 64 saec. VIII (R) et Monacensis 4541 = Ben. 41 s. IX—X R
 (S) et Monacensis 6250 = Fris. 50 saec. IX (W); quorum con- R M
 sensum signavi S. illum R Otto de Heinemann, Monacensis S
 Carolus de Halm summa cura mihi excerpserunt, de R quae-
 dam praeterea mecum communicavit. Iosephus Klein, ex
 Vaticano Pal. 281 s. VIII—IX, quem Drasselius, itemque ex
 Parisinis 13027 s. IX et 13028 s. VIII (= St. Germ. 805
 et 806), quos Kleinus contulit, unam alteramue lectionem
 attuli. R propter librarii socordiam et barbariem mendis
 scetet inprimisque syllabas et uocabula omisit, sed ab inter-
 polationibus magis uacuis est quam ceteri.

Geographus Rauernas, qui saeculo septimo uidetur
 tribuendus esse, Paulum Orosium bis laudat (uide ad I 2 § 15
 et § 16). adhibui editionem Pinderi et Partheyi, Berol. 1860.

Aldhelmi (mortui 709) locos benigne mihi indicauit Ge-
 orgius Thilo.

Annales Laureshamenses saeculi VIII initio scripti
 Orosii I 1 § 5 et § 6 excerpserunt, auctore nominato in hunc
 modum: *Paulus Orosius prbt in libro primo historiarum ad-
 uersum paganos*. locum illum ex codice Augiensi nuper
 lenuo ad Sanctum Paulum Carinthiae (n. XXV. a. 8) reperto
 Alfredus Holder, qua est erga me obseruantia, transcripsit.
 apud Orosium I 1 § 6 illi legerant *uel ab Abraham* ut est
 post correcturam in P (olim Laureshamensi).

Ea, quae in Bedae (mortui 735) Chronicis maioribus ad
 a. 726 perductis ¹⁾, itemque quae Historia ecclesiastica a. 731
 finita continentur ²⁾, ipse quoad potui conquisiui editione
 usus Gilesii (Lond. 1843 sqq.). codices requirere et conferre
 nec rationes meae sinebant nec pro excerptorum natura ad
 nostrum propositum operae pretium fuerit. ad unum locum
 I 2 § 82) codicis Cantabrigiensis antiquissimi lectionem mecum
 communicauit uir reuerendissimus S. S. Lewis amicus, Collegio
 Corporis Christi a bibliotheca.

¹⁾ De temporum ratione cap. 66—72.

²⁾ Cf. C. Guil. Scheell, De eccl. Britonum Scotorumque hist. fonti-
 bus, Berol. 1851 et Car. Werner, *Beda*. Wien. 1875.

Heidelbergensi (olim S. Nazarii) Pal. 864¹⁾ S. VIII—IX exarato. editione autem Bouquetii; *Recueil des hist.* II, Paris. 1739.

Isidorum, licet Orosii nomen non memoret, certum est eo usum esse. primum in eius De natura rerum libro unum repperi locum (39, 1) ex Orosio (III 4 § 2) excerptum. adhibui editionem Gustavi Becker Berolin. 1857. — pauca deinde Orosiana exstant in Isidori Chroniconum libro ad annum 615/616 perducto. eum bis ab ipso editum esse uidit Hugo Hertzberg²⁾, primum breuiorem excepta aetate ultima³⁾ nondum uulgatum, mox prolixiorē in edd. solum repetitum. de Orosio adhibito cf. Hertzberg l. l. p. 346 et in elencho fontium. — paulo plura ex Orosio excerpta sunt in Historia Gothorum, Sueborum, Wandalorum. huius quoque duplicem contextum existare, priorem anno 621 ut uidetur conscriptum et auctiorem alterum quinquennio post editum, idem⁴⁾ rectissime demonstrauit et suos utrique editioni codices adsignauit. illam primus publicauit Pithoeus, Legg. Visig. 1579, hanc uelut Labbaeus Bibl. noua ms. 1657 I p. 61. ad codicum fidem hoc opusculum ut Chronica primum exacta edentur a Mommseno. — in Etymologiarum libris ea, quae ex Orosii chorographia (I 2) excerpserat Isidorus, composuerat iam Muellenhoffius; *Weltkarte des Augustus* 1856 p. 28, cetera quoque Henricus Dressel⁵⁾, cuius elencho unum solum locum (cf. ad IV 18 § 10) addendum repperi. cum neque Areuali neque Ottonis editio ad nostrum finem sufficiat⁶⁾, adscripsi discrepantiam Guefferbytni

¹⁾ Monod p. 51 non recte duos codices diuersos esse putat Palatinum et Nazarianum.

²⁾ H. Hertzberg, *Chroniken des I* in *Forschungen* XV p. 346 et sub finem in fontium elencho.

³⁾ Quam exhibet ex codice Vaticano Vrinate n. 392 s. XV Schelestrate, *Ant. eccl. Rom.* 1692 I p. 582 sqq. et App. 16; ex cod. Caesenatensi lectiones quasdam in adn. memorauit.

⁴⁾ H. Hertzberg, *Die Historien des Isidor.* — Diss. Gotting. 1874.

⁵⁾ H. Dressel, De Isidorō Orig. fontibus, diss. Gotting. (ex *Rivista di filol.* repetita) 1874 p. 38.

⁶⁾ Areualus quid traditum sit parum indicauit, quin etiam Isidorum hic illi ex Orosii editione tacite interpolauit; Otto autem optimos quosque codices mire neclixit.

a. 64 saec. VIII (R) et Monacensis 4541 = Ben. 41 s. IX—X R
 et Monacensis 6250 = Fris. 50 saec. IX (M); quorum con- R M
 sasmus signavi S. illum R Otto de Heinemann, Monacensis S
 Carolus de Halm summa cura mihi excerpterunt, de R quae-
 dam praeterea mecum communicavit. Iosephus Klein, ex
 Vaticano Pal. 281 s. VIII—IX, quem Drasselius, itemque ex
 Parisinis 13027 s. IX et 13028 s. VIII (= St. Germ. 805
 et 806), quos Kleinus contulit, unam alteramve lectionem
 attuli. R propter librarii sacerdotiam et barbariam mendis
 scet inprimisque syllabas et uocabula omisit, sed ab inter-
 polationibus magis uacuis est quam ceteri.

Geographus Bauernas, qui saeculo septimo uidetur
 tribendus esse, Paulum Orosium bis laudat (uide ad I 2 § 15
 et § 16): adhibui editionem Pinderi et Partheyi, Berol. 1860.

Aldhelmi (mortui 709) locos benigne mihi indicauit Ge-
 orgius Thilo.

Annales Laureshamenses saeculi VIII initio scripti
 Orosii I 1 § 5 et § 6 excerpterunt, auctore nominato in hunc
 modum: *Paulus Orosius prbt in libro primo historiarum ad-
 uersum paganos*. locum illum ex codice Augiensi nuper
 anno ad Sanctum Paulum Carinthiae (n. XXV. a. 8) reperto
 Alfredus Hölder, qua est erga me obseruantia, transcripsit.
 apud Orosium I 1 § 6 illi legerant *uel ab Abraham* ut est
 post correcturam in P (olim Laureshamensi).

Ea, quae in Bedae (mortui 735) Chronicis maioribus ad
 a. 726 perductis ¹⁾, itemque quae Historia ecclesiastica a. 731
 finita continentur ²⁾, ipse quoad potui conquisiui editione
 usus Gilesii (Lond. 1843 sqq.). codices requirere et conferre
 nec rationes meae sinebant nec pro excerptorum natura ad
 nostrum propositum operae pretium fuerit. ad unum locum
 I 2 § 82) codicis Cantabrigiensis antiquissimi lectionem mecum
 communicauit uir reuerendissimus S. S. Lewis amicus, Collegio
 Corporis Christi a bibliotheca.

¹⁾ De temporum ratione cap. 66—72.

²⁾ Cf. C. Guil. Scheell, De eccl. Britonum Sotorumque hist. fonti-
 bus, Berol. 1851 et Car. Warner, *Beda*. Wien 1875.

De 'Epitomae chronicorum Seueri cognomento Sulpicii' a. 733 scriptae fontibus disputauit Holder-Egger, *Ueber die Weltchronik des sog. S. S.*, Goett. 1875. codicem unicum s. XIII Matriti nuper denuo repperit Otto Waltz ¹⁾. edita est ab Henrico Florez, *España sagrada* (Madrid 1749) IV p. 430—456 et ed. 2 (ib. 1756) p. 428—454, qua posteriore ego usus sum.

Quae in Pauli Historia Romana, altera octauae saeculi parte conscripta ²⁾ ex Orosio sumpta insunt, diligenter conquisiui ex Eyssenhardtii 'Historia Miscella' (Berol. 1869), qua Paulus una cum Landolfo Sagace eius ampliatore et continuatore comprehensus est, usus libello Gustavi Bauch, *Ueber die Historia Romana des P. Diac.* (Goett. 1873); mox excerpta mea ad accuratissimum Iohannis Droyseni elenchum ³⁾ recognoui. **B** codicem Bambergensem 513 (**B**) s. IX ex Eyssenhardtii editione adhibui, deinde ipsum bibliothecae liberalitate Heidelbergam **M** transmissum inspicere potui; codicis Monacensis 3516 (**M**) s. X—XI lectiones Guilelmus Hartel a se enotatas benigne mihi utendas dedit, quasdam recognouit Halmius. sed ex his potiora tantum in apparatus criticum rettuli, nam Paulum Orosii exemplari usum esse intellexi nostris codicibus optimis non meliore, immo magis fere corrupto uel interpolato et contaminato ⁴⁾. nuperime et magna meae operae parte iam typis exscripta Paulus optima recensione editus est ab Iohanne Droyseno in Monumentis Germaniae Eutropio una cum Landolfo insertus ⁵⁾, simulque seorsum recusus ⁶⁾. ea editio, quae princeps dici merito debet, si antea iam prodidisset, et labore illo de quo dixi haud iucundo magna ex parte caruissem et aliquanto etiam parcius Pauli ab Orosii codicibus discrepantiam attulissem.

¹⁾ *Rhein. Museum* 1878 p. 322; cf. nunc Ewald, *Neues Archiv* 1881 p. 323 sqq.

²⁾ Cf. Drypsen in Eutropii ed. maiore 1879 p. XXVIII.

³⁾ Vide *Forschungen* XV (1875) p. 167 sqq.

⁴⁾ Quaedam cum *G* communia habet, uelut Oros. p. 517, 5 glossa a *Valente*, 523, 1 *structissimas* pro *instructissimas*.

⁵⁾ Auctores antiquiss., t. II, Berol. 1879. 4°.

⁶⁾ Pauli historia Romana. Berol. 1879. 8°.

in epilatorum autem indice p. 704 sqq. Droyseni quoque paginas et uersus adscripsi.

Dieuil, De mensura orbis terrae (ed. Parthey, Berol. 1870) hic citat Orosium (I § 101 et 103)¹⁾. eius libri quamuis anno demum 825 scripti testimonia commemoranda esse duxi propter necessitudinem, quae ei cum aliis libris geographicis praesertim cum Diuisione orbis intercedit.

Lucani commenta Bernensia, quae Hermannus Vsener Lipsiae a. 1869 ex saeculi X codd. Bernensibus 45 (lib. I—III 236) et 370 edidit, farrago est ex diuersis auctoribus collecta, in quibus sunt Orosius et (saeculo ut uid. sexto tribuendus) Vacca²⁾. nouam lectionem in Orosianis quae alicuius pretii sit non exhibent, immo hic illic nostris corruptiores sunt; quare eorum discrepantiam fere non adnotaui. — inter scholia e codice Montepessulano H 113 s. IX a Genthio Berol. 1868 edita ad Lucani I 473 adhibitus uidetur Orosius I 2 § 82: *Mexania: insula proxima H[iber]niae* et ad II 70 compilata sunt Orosii V 19 § 5 *Marius Sulla consule — consulares uiros interfecerunt.* quae h. l. commemorare sufficiat: plura ex eiusmodi corporibus, quae incertae saepe antiquitatis scholia continent, hic afferre nullius plane usus foret.

Pag. 565 sqq. historiarum capitula exhibui ex *D* ut antiquissimo codice, in quo eiusmodi summaria exstant. exceptis enim codicis *S* reliquiis a ceteris (*LBPR*) absunt³⁾ non minus quam capitum numeri. Orosii ea non esse tam haec quam cetera in aliis codicibus aliter concepta manifestum est; originem eorum ab codicis *D* aetate propius abesse puto quam ab Orosiana.

Orosii historias recognoscendi consilium cepi anno 1863. mox postquam Academia Corpus hoc scriptorum ecclesiasticorum

¹⁾ Addit: *in primo Orosii libro et in Orosii libro primo.*

²⁾ Cf. Genthe, *Hermes* VI 221.

³⁾ Nam breuia summaria hic illic in *L* margini adscripta hic in censum uenire non possunt.

condendum decreuisset, Friderico Ritschelio, cuius uiri praeclari non sine grati animi testificatione recordor, suasore factum est, ut mihi uoluminis huic presbytero destinati editio offerretur. libens usus sum hac occasione, licet alterum inde munus mihi prouenire intellegerem hoc, ut etiam Orosii librum apologeticum recensendum susciperem. suscepti tamen hoc quoque munus laboremque absolui ut in terra rudi certe non infructuosum. opusculum primus edidit (una cum Hieronymi epistola aduersus Pelagium ad Ctesiphontem) Ioannes Costerius (c) Louanii 1558¹⁾. eius contextum inde a Fabricio (f), qui primus una cum Historiis exhibuit editione Coloniensi a. 1574, omnes repetiuerunt non correctis corruptelis manifestis falsisque interpunctionibus, quae sententiam plane peruerterent, aut si forte quid mutauerunt, nonnumquam ridicule lapsi sunt uelut p. 609, 1, ubi pro *ancistro* (Iob 40, 20) Schottus ed. 1615 (s) eiusque pedissequi Haverkampus (h) et Gallandius (g) *Antichristo* praetulerunt. codicem post Costerium nemo ullum inspexit; soli Benedictini egregii, qui particulam quandam Augustini operibus subiecerunt (uide ad p. 602), meliorem curam adhibuerunt. — codices, quos nancisci mihi contigit quorumque lectiones in apparatu exhibui, sunt hi:

Codex Parisinus Lat. 17349 olim S. Cornelii Compendiensi (Σ), scriptus saeculo VIII uel X, post Cypriani²⁾ epistulas aliaque opuscula a f. 165—203 (quod est ultimum) hunc Orosii libellum exhibet. correctus est ab coeua manu (Σ²⁾, a prima fortasse non diuersa. intercedente Academia Heidelbergam transmissum a. 1877 ipse contuli.

Codex Parisinus Lat. 1863 (Y) scriptus saeculo X, correctus a manu paullo recentiore, fortasse saeculi XI (Y²). contulit Hugo Andresen a. 1875.

Codex Vaticanus Reginae 286 (olim 1501) s. X—XI (Θ) a f. 42—95^r continet librum apologeticum; cf. Reifferscheid

¹⁾ Eius libelli exemplar ex thesauris Monacensibus mihi suppeditauit Halmius.

²⁾ Cf. Cyprianus ed. Hartel III p. XXXVII.

B. P. I p. 385. anno 1865 principium (p. 588—608 Hav.) ego, cetera Studemundus contulimus. manus secunda atramento clariore usa uidetur primae coeua esse.

Codex bibliothecae oppidi Troyes n. 1145 ¹⁾, qui saeculo XIII potius quam XII uidetur tribuendus esse, (X) continet inde a f. 1 Hieronymi contra Iovinianum librum, a f. 69^r eiusdem dialogum cum Pelagio, denique a f. 137^r Orosii librum apologeticum. contuli a. 1873 Heidelbergae, quo ut una cum Ψ mitteretur, Academia effecit.

Codex bibliothecae oppidi St. Omer n. 61 ²⁾ saeculi XIV (Ψ), in quo Orosii libellus excipit Hieronymi dialogum contra Pelagium. contuli ut dixi a. 1873. manus prima uel certe coeua saepe quae correctae uoluit in margine scripsit litteris tenuioribus, eaque lectiones deinde atramento obscuriore in ipsum contextum inlatae sunt (Ψ^2) fortasse ab ipsa manu prima, erasae autem plerumque quae in margine praenotatae fuerant.

Praeterea breuiter inspicere mihi licuit codicem Ashburnhamensem Librianum n. 86 s. XII. in fine ut in aliis Librianis manu saeculum XV simulanti adnotatum habetur: *Est S. Iacobi in Valle*. haud dubie idem codex est atque Gratianopolitanus ille, quem Haenelius, Catalogi 1830 p. 169 n. 338 descripsit, illinc deinde sublatus. continet 1. Pauli Orosii Historiam contra paganos, 2. eiusdem Librum apologeticum ³⁾, 3. Victoris Vitensis Historiam persecutionis Africanae, 4. Pauli Diaconi Historiam Langobardorum. — principium Apologetici quale hic codex exhibeat, membrani suo loco; si quando totum excutiendi uenia et occasio data erit, huic quoque operae non deero.

Codices $\Sigma Y \Theta X \Psi$ itemque Costerianus, qui periit aut latet, ex uno archetypo fluxerunt iam in multis corrupto et ex Augustino (uide ad p. 660, 1) interpolato. deinceps autem

¹⁾ Cf. *Catalogue des bibl. des dép.* II p. 472.

²⁾ Cf. *ibid.* III p. 39.

³⁾ Vnicus est quod sciam, qui ambo Orosii opera coniuncta exhibet.

uarias singuli corruptelas atque lacunas ¹⁾ traxerunt, uariasque etiam tam ueras ²⁾ quam falsas emendationes experti sunt. Σ ceteris saepius uerum seruaui, sed cum contextum exhibeat haud dubie ab homine docto recensitum et subinde interpolatum (uelut ex Bibliorum interpretatione q. u. Vulgata), eius lectiones non sine cautione adhibendae sunt. maxime idem cadit in Ψ , quocum consentit fere *c.* — codicum omnium consensus non sine grauissima causa respuendus; ubi $Y\Phi X$ contra $\Sigma\Psi$ aut Σ stant, illis per se maior fides habenda est. X plerumque conspirat cum Φ et, ubi is uarias lectiones exhibet, fere cum Φ^a , hic illic tamen potius cum emendatione a prima manu inlata. ceterum ii loci, in quibus quid uerum sit lectionibus diuersis accurate ponderatis discerni nequit, fere pertinent ad res minores. — illa, quae ex Augustino in hunc librum illata esse (uide ad p. 660, 1) primus Andreas Schottus intellexit, omnino ressecanda sunt, nam Orosio ipsi id furtum tribui minime potest ³⁾. recte iam ab aliis, inprimis Vossio, allata sunt haec argumenta: 34 § 5 legitur *in libris, quos ad Marcellinum scripsi*, qui est Augustinus; 42 § 1 *libri huius quem misistis conditor* i. e. Pelagius, cuius librum Augustino fratres nonnulli miserant, cf. Augustini ep. 169 ad Euhodium; 46 § 1 *fateor dilectioni uestrae* i. e. Iohanni episcopo, cui librum suum a. 416 misit Augustinus: at Orosius in suo libello *Beatissimos Sacerdotes* adloquitur (1 § 1; 3 § 1; 8 § 4; 48 § 6); 46 § 4 *quo priusquam ueniam* i. e. priusquam de iis, quae in Pelagii libro sequantur, dicam: at de iis Augustinus, minime uero Orosius disserit. uerum enim uero haec si Orosius suo inseruisset libello, sacerdotibus illis, qui libri ad Marcellinum scripti

¹⁾ Lacunarum exempla habentur uelut in $\Sigma\Phi^1$: 29 § 6; in Y et ex parte in Ψ : 21 § 10; in Ψc : p. 666, 19; in *c*: 1 § 6; 8 § 3; 27 § 4; denique in $\Sigma Y\Phi X\Psi$ (non in *c*) 16 § 5; 22 § 2 et in Augustinianis: 673, 17; 668, 6.

²⁾ Quod ab glossemate 16 § 4 facile deprehendendo Ψc abstinerunt, correctori alicui eos debere putauerim.

³⁾ Quae Grubitz, *Emendatt. Oros.* p. 29 affert, diuersae plane rationis sint.

uictorem bene nossent, risum cornicula mouisset omnemque defensionem suam subuertisset. — sed accedit aliud argumentum a me obseruatum, quod quaestionem plane decidat. his enim omissis Orosii oratio et ratiocinatio optime inter se cohaeret; his autem admissis disputationis ordo prorsus interrumpitur. nam inde ab 30 § 5 secundum ea quae praefatus erat: *taum* (Pelagii) *primum sensum discutio et meum postea si uidetur explano*, Pelagii sententiam inpugnat; deinde 32 § 1 repetitis iisdem illis uerbis suam sententiam explanare coepit et primum quidem de infirmitate (p. 660, 1) disputat; ea uero manifestum est continuari iis, quae post interpolata illa capita sequuntur (p. 660, 3 *infirmitatis querella*). atqui insertis illis haec, quae optime inter se cohaerent, discerpuntur atque disputatio denuo ad Pelagii opiniones inpugnandas retruditur. iam uero hoc quoque satis apparere puto, quid interpolatorem ad haec inculcanda seduxerit. nam cum ille prae terit atque editores omnes non uidisset uerba illa 32 § 1 *taum primum — explano* ex 30 § 5 repetita esse ideoque post *explano* enuntiatum clauderet, nunc quidem Pelagii primum sententiam discutiendam esse ratus est eamque lacunam, quam esse credidit, ex Augustini libro suppluit.

Commonitorium Orosii presbyteri ad S. Augustinum de Priscillianistis et de Origenis errore ¹⁾, cui Augustinus libello 'contra Priscillianistas et Origenistas ad Orosium' inscripto respondit, non recenseri potest nisi ab eo, cui edendus erit Augustini hic libellus, quocum in codicibus coniunctum est. itaque ab hoc uolumine id opusculum excludendum esse uisum est. ultime editum est a Benedictinis in Augustini opp. VIII 607 ed. Paris., quorum operam repetiuerunt Gallandius uol. IX 174 sq. et ex hoc Migne uol. XXXI 1211 sqq.

Indices quinque, quos ipse, adiutus tamen benigna et per-

¹⁾ Ita inscriptum est in codice Parisino 2093 s. XIII, cuius collationem Maximiliano Bonnet debeo. antiquissimus eius opusculi codex quod sciam exstat in bibliotheca Laudunensi n. 390 s. VIII—VIII, de quo tamen nihil compertum habeo nisi quae memorat *Catalogue des bibliothèques des départements* I p. 184. — consultationem appellat Augustinus *Retract.* II 44.

seueranti patris optimi opera, confeci, utilitatem editionis non parum augere cum alios tum eos experturos fore spero, qui scriptoribus mediæ aevi ad fontes suos remocandis operam dant. eorum commodo ut consuleretur, indice ultimæ vocabulorum notabiliorum delectus uberius compositus est.

Subieci hoc loco quaedam, quae corrigenda sunt; primum in Orosii verbis p. 9, 2 lege: triquadram (i. e. tribus quadris constans); p. 13 numeri 16. 17. 18 ponendi sunt pone lin. 2. 4. 7; p. 18, 12 scribe Hiberiam, p. 36, 1 Abennae; 43, 7 post populos dele comma; 64, 16 scribe denuntiantibus, 72, 15 nihil, 75, 5 diu late, 154, 13 Maecii, 166, 3 sese, 181, 3 hinc in Mandros, 189, 17 etiam militum, 191, 2 Mitylænaeus, 193, 1 fuit regis, 249, 4 dictatorem; 259, 10 post quingenti adde punctum, 270, 7 post putant comma; 286, 2 comma traice ante et; 343, 9 ante lin. 9 in mg. adde: 21; 437, 13 scribe gemini; 506, 2 deceptus. — in Auctorum elencho p. 104 post AVCTORES adde: § 8; 111, 3 pro § 7 scribe: § 7 et § 8; 151, 5 post exceptis adde: 'amplissimis — incrementis' et; 257, 2 post Floro adde 2, 6 § 53; 257, 4 pro 24 scribe 29, 24; 357, 1 scribe AVCTORES; 457, 3 pro § 9 scribe: § 8; 457, 4 dele: § 9 et scribe: sepultura; 485, 5 pro 8, 3: 8, 2 et 8. — in Expilatorum elencho 273, 2 pro 17 scribe 274, 1; 295, 1 hoc EXPIL. traiciendum ante 19 Scipio; 433, 1 scribe AVCTORES; 521, 4 sq. dele: 4 propag. eccl.; 543, 1 sq. dele: Marcellinus Comes ad a. 408 et; 562, 1 sq. dele 2 memor — p. 124, 2 sq. — in Apparatu critico p. 11, 4 a fine ante B² adde: D²; 14, 9 ante sinum scribe R (pro R¹); 16, 4 post B D. et post R² B adde: B, item 35, 12 ante v; 33, 3 a f. scribe B D A (pro A), 37, 6 coepta, 38, 8 que sardinia paruo fretu, 38, 9 XX, 38, 9 med. corsicā, 40, 5 spectat B h, 46, 2 iordanēs P; 56, 10 ante *5 h adde B; 80, 1 a fine adde: aduentu T || domini nostri om. T; 214, 6 adde (cons)titisset S, 215, 3 periur(io) S; 305, 8 adde aeger S; 305, 12 ut dixi Orosianum est pro inquam uel igitur dictum respicitque ad lin. 11 Misenum; 325, 10 pro haec L. Sullae et 17 et debentur scribe: hoc 17 et debetur; 349, 7 ante P R² adde: L¹; 368 extr. scribe et] L; 396, 7 Frecculfus ponendum lin. 8 post

D: 424, 9 pro suebos PR scribe sueuos L; 480, 1 supra P dele ?; 538, 9 scribe diis P^o RS, 561, 3 ex alia; 626, 7 a fine post oculos septem adde: non ita. — in Indicibus p. 681 s. u. Petrus adde: A 27 § 4 et 692 s. u. Florus: 1, 5, 15— II 4 § 11; 698 pro 2130^{1k} scribe: 2130^l. 2131^k, 702 col. 2 post lin. 1 adde: Isidorus De nat. rer. 39, 1—III 4 § 2; 728 s. u. Cremera pro § 9 scribe: § 8; 734 lin. 1 adde; III 5 § 1; 760 s. u. porta in fine adde § 49; 763 s. u. Radagaisus adde: § 15.

Postremo restat, ut gratias maximas agam eis amicis, bibliothecariis ceterisque omnibus, qui mihi editionem hanc praeparanti immensamque materiam conquiriti auxilio suo benevolentissime adfuerunt. praeter ceteros autem hic mihi nominandi sunt duouiri CAROLVS DE HALM et NICOLAVS DV RIEV, qui pro se uterque omisso iam Orosii edendi consilio comparata a se subsidia critica mihi concesserunt atque ea liberalitate, grata mihi perpetuo mente recolenda, de hac opera promovenda eximie meriti sunt.

Scipsi Heidelbergae mense Iulio a. 1881.

Carolus Zangemeister.

seueranti patris optimi opera, confeci, utilitatem editionis non parum augere cum alios tum eos experturos fore spero, qui scripteribus mediæ aevi ad fontes suos remocandis operam dant. eorum commædo ut consuleretur, indice ultimo vocabulorum notabiliorum delectus uberius compositus est.

Subieci hoc loco quaedam, quae corrigenda sunt; primum in Orosii verbis p. 9, 2 lege: triquadram (*i. e. tribus quadris constans*); p. 13 numeri 16. 17. 18 ponendi sunt pone lin. 2. 4. 7; p. 18, 12 scribe Hiberiam, p. 36, 1 Abennae; 43, 7 post populos dele comma; 64, 16 scribe denuntiantibus, 72, 15 nihil, 75, 5 dir late, 154, 13 Maecii, 166, 3 sese, 181, 3 hinc in Mandros, 189, 17 etiam militum, 191, 2 Mitylenaeus, 193, 1 fuit regis, 249, 4 dictatorem; 259, 10 post quingenti adde punctum, 270, 7 post putant comma; 286, 2 comma traice ante et; 343, 9 ante lin. 9 in mg. adde: 21; 437, 13 scribe gemini; 506, 2 deceptus. — in *Auctorum elencho* p. 104 post AVCTORES adde: § 8; 111, 3 pro § 7 scribe: § 7 et § 8; 151, 5 post exceptis adde: 'amplissimis — incrementis' et; 257, 2 post Floro adde 2, 6 § 53; 257, 4 pro 24 scribe 29, 24; 357, 1 scribe AVCTORES; 457, 3 pro § 9 scribe: § 8; 457, 4 dele: § 9 et scribe: sepultura; 485, 5 pro 8, 3: 8, 2 et 8. — in *Expilatorum elencho* 273, 2 pro 17 scribe 274, 1; 295, 1 hoc EXPIL. traiciendum ante 19 Scipio; 433, 1 scribe AVCTORES; 521, 4 sq. dele: 4 propag. eccl.; 543, 1 sq. dele: Marcellinus Comes ad a. 408 et; 562, 1 sq. dele 2 memor — p. 124, 2 sq. — in *Apparatu critico* p. 11, 4 a fine ante B³ adde: D²; 14, 9 ante sinum scribe R (pro R¹); 16, 4 post B D et post R² B adde: B, item 35, 12 ante v; 33, 3 a f. scribe B D A (pro A), 37, 6 coepta, 38, 8 que sardinia paruo fretu, 38, 9 XX, 38, 9 med. corsicã, 40, 5 spectat B h, 46, 2 iordanes P; 56, 10 ante *₅ h adde B; 80, 1 a fine adde: aduentu T || domini nostri om. T; 214, 6 adde (cons)titisset S, 215, 3 periur(io) S; 305, 8 adde aeger S; 305, 12 ut dixi Orosianum est pro inquam uel igitur dictum respicitque ad lin. 11 Misenum; 325, 10 pro haec L. Sullae et 17 et debentur scribe: hoc 17 et debetur; 349, 7 ante P R² adde: L²; 368 extr. scribe et] L; 396, 7 Freculfus ponendum lin. 8 post

D: 424, 9 *pro* suebos *PR* *scribe* sueuos *L*; 480, 1 *supra* *P* *tele*?; 538, 9 *scribe* diis *P^oRS*, 561, 3 *ex* *alia*; 626, 7 *a* *fine* *post* *oculos* *septem* *adde*: *non* *ita*. — *in* *Indicibus* p. 681 *s. u.* *Petrus* *adde*: A 27 § 4 *et* 692 *s. u.* *Florus*: 1, 5, 15—II 4 § 11; 698 *pro* 2130^{1k} *scribe*: 2130¹. 2131^k, 702 col. 2 *post* *lin.* 1 *adde*: *Isidorus*. *De* *nat. rer.* 39, 1—III 4 § 2; 728 *s. u.* *Cremera* *pro* § 9 *scribe*: § 8; 734 *lin.* 1 *adde*; III 5 § 1; 760 *s. u.* *porta* *in* *fine* *adde* § 49; 763 *s. u.* *Rada-gaisus* *adde*: § 15.

Postremo restat, ut gratias maximas agam eis amicis, bibliothecariis ceterisque omnibus, qui mihi editionem hanc preparanti immensamque materiam conquirenti auxilio suo benevolentissime adfuerunt. praeter ceteros autem hic mihi nominandi sunt duouiri CAROLVS DE HALM et NICOLAVS DV RIEV, qui pro se uterque omisso iam Orosii edendi consilio comparata a se subsidia critica mihi concesserunt atque ea liberalitate, quae mihi perpetuo mente recolenda, de hac opera promovenda eximie meriti sunt.

Scripsi Heidelbergae mense Iulio a. 1881.

Carolus Zangemeister.

PAVLI OROSII

PRESBYTERI

HISTORLARVM ADVERSVM PAGANOS

LIBRI VII.

L = codex Laurentianus pl. 65, 1 s. VI exeuntis.

λ = eius codicis manus s. XII (u. ad p. 199, 2 et 212, 7).

D = codex Donaueschingensis n. 18 s. VIII.

B = codex Bobiensis Ambrosianus D. 23. Sup. s. VIII.

S = schedae Stabulenses s. VII—VIII.

P = codex Vaticanus Palatinus 829 s. VIII.

R = codex Rehdigeranus S. I 5, 30 s. IX—X.

Ex his solis codicibus integra scripturae discrepantia adscripta est omissis tamen inde a libro II barbarismis vulgaribus codicis *D*.

ς = codicum reliquorum aut singuli aut plures. *ς ubi ex solius *h* testimonio memorantur.

Codicum ceteras itemque editionum notas quaere in Praefatione.

1, 2, 3 (*P*¹, *P*², *P*³) significant quae correctae sunt a m. 1, 2, 3; sicubi m. 1 (*P*¹) sola memorata est, contraria lectio secundae manus est, non tertiae. a prima manu correctae esse aut esse posse intellegas quaecumque certae alicui manus diserte attributa non inuenieris.

a, *b* (*P*^a, *P*^b) significant ea quae a m. 1 correctae sunt aut esse possunt.

t, *m* (*B*^t, *B*^m) uarias textus et marginis lectiones significant.

] subiectum est lectioni a me receptae.

< > uelut *qua(nda)m* significat has litteras uelut *nda*m periisse.

** significat litteras erasas fere duas.

() uelut (*O*) in Orosii codicibus significat de lectione uelut codicis *O* non constare nisi ex collatoris silentio, in expilatorum autem codicibus uelut (*3*), eam lectionem exstare in iis uelut in (*3*), sed alia enuntiati constructione.

-*ubtinuit* (492, 11) et similia significant haec in codice cum praecedentibus coniuncta esse.

PAVLI OROSII

pag. 1
Hav.

HISTORIARVM ADVERSVM PAGANOS

LIBER PRIMVS

Præceptis tuis parui, beatissime pater Augustine; atque **PROL.**
minam tam efficaciter quam libenter. quamquam ego in utram-
que partem parum de explicito mouear, rectene an secus
erim. tu enim iam isto iudicio laborasti, utrumne hoc, quod 2
præciperes, possem: ego autem solius oboedientiae, si tamen
tam uoluntate conatuque decorauit, testimonio contentus sum.
tam et in magna magni patrisfamilias domo cum sint multa 3

HAEC INSVNT IN HOC CODICE HISTO (l. rubris) | RIARVM PAVLI OROSII
PRAESBITERI (l. nigris) | ADVERSVM PAGANOS (l. r.) | LIBRI NVMERO SEPTEM
LEGE FELICITER (l. r.) | m. s. VIII-IX: Ormista ḡ (i. e. ergo) misera-
tis. l metiens sonat. | f. 1^a PROLOGVS (l. r.) | PRAECEPTIS (hic uersus de-
uocis in PATER AV l. maiusculis scriptus est) P item (colore quoque
actuum sic alternante) nisi quod IN̄S — PR̄BI — ADVERSV — LIB̄ | f. 2^a
NUMERO SEPTĒ; LEGE | FELICITER · PROLOGVS; | Praeceptis R

PAVLI : OROSII : LIBRVM (l. r.) | HISTORIARVM (l. uirid.) | secuntur
spūla; in eorum fine: HAEC SYNT IN HOC CODICĒ PAVLL (sic) OROSII
HISTORIARVM LIBRI · VII · | f. 18^a INCIPIT : OROSII : LIBRI (sic) PRIMVS : (l. r.)
Praeceptis D

IN NOMINE DĪ VIVI PROLOGVS OCCIPIT (ī cronica Orosii add. m. saec.
1) | PRECEPTIS B

1 PRECEPTIS ante corr. B || beatissimi D || agustine BD || adque B
quamquam R^b 3 de om. B || explicitu D 4 enim om. B ||
m. s. s. P iam (punctum a m. 1, sed fortuitum uid.) D || iudicium D
preceperas ex preciperas (uel -is) corr. R p(raeci)peres B praeci-
tis D || possum P^a possim B 6 ea D || testimonium D
agnam · | magni D || domum D || multa (u fort. ex o corr.; in
arg. u) B

diuersi generis animalia adiumento rei familiaris commoda,
 non est tamen canum cura postrema; quibus solis natura in-
 p. 2 situm est, uoluntarie ad id quod praeparantur urgeri et
 per ingenitam quandam oboedientiae formulam sola disciplinati
 timoris expectatione suspendi, donec ad peragendi licentiam
 4 nutu signoue mittantur. habent enim proprios appetitus, quan-
 tum brutis excellentiores tantum rationabilibus propinquantes,
 5 hoc est discernere amare seruire. nam discernentes inter
 dominos atque extraneos non eos quos insectantur oderunt sed
 iis quos amant zelant, et amantes dominum ac domum non
 quasi ex natura apti corporis uigilant, sed ex conscientia
 6 solliciti amoris inuigilant. unde etiam mystico sacramento in
 Euangeliiis, quod edant micas catelli sub mensa dominorum,
 et Chananaea non erubuit dicere et Dominus non fastidiuit au-
 7 dire. beatus etiam Tobias, ducem angelum sequens, canem

AUCTORES 2 canum — postrema *Vergil. Georg. 3,404* 13 edant
 — dominorum *euang. Matth. 15, 27* 15 *Tob. 6, 1.*

1 adiumentu *D* || familiaris rei *BD^o* 2 po**** | strema *R*
 3 uoluntariae *R²D* || ad id quod] *PRBDG¹* ad id ad quod *G² uel G³, fh* ||
 preparantur *R* praeparatur *D* || urgeri *R^b* 4 qua(ndam) *B* || for-
 mul(am) *B* || sola | * (a ut uid. er.) *P* sola * (erasa ni fallor littera) *R*
 solam *D* || discipli(nati timori)s *B* disciplinati moris *D* 5 expec-
 tatione *PR* || suspendi (d in s corr. m. 1 ut uid.) *P* || pe(ragend)i *B*
 6 apputitus *D* 7 excellentioris *D* || tantum *om. P^a* || propinquantis
D appropinquantes (ap initio uersus a m. ant. add.; es redintegratae
 m. rec.) *R* 8 seuire (r ut uid. erasa) *P* seuire (prior e fort. ex e
 radendo facta) *R* || discernentis *D* 9 adque *P¹B* || extrarios *P¹* ||
 **| quos (eras. in) *P* quis (i in o corr. m. 1) *D* 10 hi m 1 in ras.;
 fuit is *P¹* hiis *B* his *R¹D* *his *P²* *hos *R²* (supra erasum p esse
 potest) || amantis *D* amantes (a alt. in ras. m. 2) *R* 11 ex natura
 (x in ras.) *P* 12 solliciti *P* solliciti (c in ras. m. 1) *D* || mysticu
D || sacramenta *P^a* sacramentu *D* 13 inuangelus *P^a* || qd edant
 (d ex u corr., deinceps d eras.; a ex ic corr.) *P* || mesa *P^a* || dominorum
 suorum *R²B* (suorum interpol. est ex S. S. interpr. Vulgata) 14 can-
 anaea *PR* channanea *B* chananea *D* || (non eru)buit *B* non erupuit
D || dominus] dñs**** (ns in ras., deinde 4 uel 5 litt. erasae) *R*
 15 tubias *D* || agelum *B^a*

omitem habere non spreuit. igitur generali amori tuo speciali amore conexus uoluntati tuae uolens parui. nam cum subiectio mea praeecepto paternitatis tuae factum 'debeat totum-
ne tuum sit, quod ex te ad te redit, opus meum, hoc solo meo cumulatius reddidi, quod libens feci.

Praecepas mihi, uti aduersus uaniloquam prauitatem eorum, qui alieni a ciuitate Dei ex locorum agrestium conpitis et pagis pagani uocantur siue gentiles quia terrena sapiunt, qui cum futura non quaerant, praeterita autem aut obliuiscantur aut nesciant, praesentia tamen tempora ueluti malis extrahitum infestatissima 'ob hoc solum quod creditur Christus et colitur Deus, idola autem minus coluntur, infamant: — praecepas ergo, ut ex omnibus qui haberi ad praesens possunt historiarum atque annalium fastis, quaecumque aut bellis graua aut corrupta morbis aut fame tristia aut terrarum motibus terribilia aut inundationibus aquarum insolita aut eruptionibus ignium metuenda aut ictibus fulminum plagisque grandinum saeua uel etiam parricidiis flagitiisque misera per

EXFILATORES 7 ex locorum — gentiles *cf. Isidor. Orig. 8, 10, 1*

1 habire *D* || spraeuit *B* *praeuit *m. 1 D* || generali amore *D* || speciali amore conexus] et speciali conexus **gh* 2 parue (e in i corr. *l. m.*) *R* 3 factum] pactum *B* 4 tuum *om. B* 5 eo *R*
 meo *om. BD* || comulatius *P* et ante corr. ut uid. *R* || quo^d *R* || Post
 facti (fci *D*) *nigris rubrisque litteris*: EXPLICIT PROLOGVS INCIPI (INCIPIIT
B: PAULI HOROSI PRB (HOROSII PRB̄TI *R*) HISTORIAM. (HISTORIAMV̄ *R*) AD-
 VERSVM (-SV̄ *R*) PAGANOS LIB. PRIMVS *PR* 6 Praecepas — 8 vocant²
 1. *maiusculis R* || praeciperas *D* || uti] ut scriberem *ex s* („*Lugdd. 1.*
 2 4, *Periz., Vlt.*“) *h perperam* || <a>duersus *B* || uaniloqua *D*
 7 a<lieni a> *B* || <ex lo>corum *B* || conp<itis et pagi>s *B* || conpitis (e
 er i corr. *P*) *PR*¹ conpitis *R*¹*D* 8 ter<rena sa>piunt *B*
 9 q:rant *D* || obliuiscuntur *B* 10 nesciunt *B* || tamen] tantum **sv* ||
 tempora (*m in ras.*) *P* || uelud *B* 11 infesatissima *R* infesta-
 tissima *B* infestissima *fh* 12 a<tem> *P* || colantur *PR* || infamant
B 13 qui<a eras.> *P* 14 adque *P*¹*B* || an<nalium> (*fuit ani-*
malium) *R* 15 tristi<a> *R* tristicia *D* 17 plaque *P*¹
 16 grandin<um sa>eua *B* grandinem (*v s. e s. m. 1*) seu *D* || flagitiis
 parricidiisque *B* -que] qu<e> *R* || missera *B*

transacta retro saecula repperissem, ordinato breuiter uoluminis
 11 textu explicarem. maxime cum reuerentiam tuam perficiendo
 aduersum hos ipsos paganos undecimo libro insistentem —
 quorum iam decem orientes radii mox ut de specula ecclesia-
 12 sticae claritatis elati sunt toto orbe fulserunt — leui opusculo
 occupari non oporteret et sanctus filius tuus, Iulianus Cartha-
 ginien-^{is}, seruus Dei, satisfieri super hac re petitioni suae
 13 eadem fiducia qua poposcit exigeret: dedi operam et me ipsum
 in primis confusione pressi. cui plerumque reputanti super
 p. 5 modum exaestuauisse praesentium clades temporum uidebantur.
 14 nactus sum enim praeteritos dies non solum aequae ut hos
 graues, uerum etiam tanto atrocius miseros quanto longius a
 remedio uerae religionis alienos: ut merito hac scrutatione
 claruerit regnasse mortem auidam sanguinis, dum ignoratur
 religio quae prohiberet a sanguine; ista inlucescente, illam

1 secula B^m || repperissem P reperisse B^t repperisse B^m
 3 aduersus B || insistentem] R²B existent^e (una littera erasa et e
 fin. ex parte in ras.; corr. 1 m.) P existentem R¹D 4 iam (i in
 ras.) P || decim B || orientis D || radii* (s eras.) P || ut (t in ras.
 m. 2) R || *ecclesiasticæ (a eras.; c m. ut uid. 1) P ecclesiasticæ (l in
 ras. m. 2) R ecclesiasticæ B ecclesiastici D 5 sunt om. B
 6 occupare D || (et sanctus) B || karthaginien-^{is} P karthaginien-^{is} (e
 2) R chartaginiensis B cartaginiensis D 7 seru(us dei satis) fieri
 B || pe-titioni (p post pe eras.) P petitiones (e altera in i corr. m. 2)
 R petitionis B pitioni (coniunctum cum re) D 8 eade(m fid)ucia
 B || popiscit D poposci* P² (sic) 9 imprimis R² || confusione
 B || pr-essi R praesi B || supra v 10 modo D || exestuabisse
 (corr. 1 uel 2 m.) P exaestuabisse (b in u corr. 2) R || uidebantur (u
 eras.) P 11 nactus (eras. n) PR || enim sum h || enim] autem B ||
 praeteritus D || deque (d eras.) P eque R¹ || hoc (corr. 1 aut 2 m.) P
 12 grauis R¹ || miseros B 13 uere D || relogionis P^a || scratatione
 D 14 regnassæ (a altera eras.) P || auidam (ui m. 1 aut 2) P
 pauidam B^t || ignorator D 15 relégio P || q: D || prohiberit D ||
 istâ a. ras. R || inlucescente] B inlu^escente (m. 1) D conlucescente P
 conlucescente. (e prima ex i corr.; eras. m) R || illa D

constupuisse; illam concludi, cum ista iam praeualet; illam
penitus nullam futuram, cum haec sola regnabit: exceptis 15
videlicet semotisque illis diebus nouissimis sub fine saeculi
et sub apparitione Antichristi uel etiam sub conclusione iudicii,
quibus futuras angustias, quales ante non fuerint, dominus
Christus per scripturas sanctas sua etiam contestatione prae-
dixit, cum secundum ipsum quidem qui et nunc et semper est 16
modum uerum apertiore ac grauiore discrimine, per intolera-
biles tribulationes temporum illorum sanctos probatio, impios
perditio consequetur. ^{p. 6} et quoniam omnes propemodum tam ¹
apud Graecos quam apud Latinos studiosi ad scribendum uiri,
qui res gestas regum populorumque ob diuturnam memoriam
uerbis propagauerunt, initium scribendi a Nino Beli filio, rege
Assyriorum, fecere — qui cum opinione caeca mundi originem 2
creaturamque hominum sine initio credi uelint, coepisse tamen
ab hoc regna bellaque definiunt, quasi uero eatenus humanum 3
genus ritu pecudum uixerit et tunc primum ueluti ad nouam

AVCTORES 6 script. sanctas] euang. Matth. 24, Marc. 13
cap. 1 § 1.2 cf. Tertullianus de pallio 2

1 constupuisse P constipuisse R¹B (u supra i priorem erasa in R ||
illa D || praeualet (re 2) illam R praeualit illam D 2 p(eni)tus B
penitus PR¹ || futura D || regnauit B 3 uidelicet D 4 apa-
ritione P^a || antechristi BD 5 qualis D || fuerunt B 6 scrib-
turas PB || sancta^a (corr. m. 1 aut 2) P || sua^a (m ut uid. er.) D
7 cum secundum (non post cum s. s. 1 aut 2 m.) P || secundum B ||
uide^m (m m. 1 aut 2) P || qui et] qui D || est om. B 8 modum]
manus D || uerom D || ac] et B^t || intollerabiles (1 prima erasa) R
intolerabilis D 9 tribulationis D || sanctus D || impius D
10) per<ditio co>nsequatur B || consequetur (quetur paene euauerunt)
P consequitur D || prope<modum t>am B propemodo tam D 11 apud
grecos quam om. D || grecos quam apud in marg. add. m. 1 R || gre-
cos B || latinus D || stu<diosi a>d B 12 regestas D^a || diuturna D
13 propagauerunt B 14 as^aryriorum (corr. m. 1 aut 2) P asyriorum
B assiriorum D || facere R¹ fecire D || ceca B 15 creaturamque
(fuit creat. ante ras.) P || initiu D || uelint coepisse] uel | incoepisse D ||
uelint B ante ras., B 16 hac B^m || diffiniunt B || eatenus BD
17 pecudum BD || uixerit (i ex corr.) P || et nunc R¹ et tunc om. B

- 4 prouidentiam concussum suscitatumque uigilarit —: ego initium
 miseriae hominum ab initio peccati hominis ducere institui,
 p. 7 5 paucis dumtaxat isdemque breuiter delibatis. Sunt autem ab
 Adam primo homine usque ad Ninum 'magnum' ut dicunt
 regem, quando natus est Abraham, anni III·CLXXXIII, 5
 qui ab omnibus historiographis uel omissi uel ignorati sunt.
 6 a Nino autem uel Abraham usque ad Caesarem Augustum id
 est usque ad natiuitatem Christi, quae fuit anno imperii Cae-
 saris quadragesimo secundo, cum facta pace cum Parthis Iani
 portae clausae sunt et bella toto orbe cessarunt, colliguntur 10
 anni II·XV in quibus se inter actores scriptoresque omnium
 7 otia negotiaque triuerunt. quapropter res ipsa exigit ex his
 libris quam breuissime uel pauca contingere, qui originem

AUCTORES 4 magnum *cf. Iustin. 1, 1 § 7* 5 *Hier. chron.*
Eus. II p. 8. 149. 199 (cf. I p. 90) ed. Schoene 7 a Nino — 11
 II·XV *Hier. a. Abr. 2016, cf. Oros. 6, 21. 22; 7, 2* 11 actores
 scriptoresque *Sallust. Cat. 3, 2*

EXPILOTORES 3 Sunt autem ab Adam — 6 quattuor, 7 a Nino au-
 tem — 9 secundo, 10 colliguntur — 11 quindecim *laudant Annales Lau-*
reshamenses saec. VIII in. (Monumenta Germ. Scriptores I 20)

1 prudentiam *B* prudentiã *D* || suscitatumque (*emend. m. 2*) *B* ||
 uigilaret *RD*, euigilauerit *Vallie. R 33 (a. 1464)* euigilarit *v*; *h. l.*: EXPL
 PFATIO SEQUENTIS OPERIS *G* 2 miseriae *B* || peccati (*s. s. primi,*
m. 1?) *R* peccantis *v* || docere *B* 3 isdemque] *PR* hisdemque
B isdemquibus *B^m* hisdemque *D* 4 primum hominem *D* 5 abra-
 haam *B* || III·CLXXXVIII· *et in mg. litt. rubris* tria mil centū octoginta
 quat̄ *m. coeua R* tria milia centum octuaginta quattuor *D* 6 oni-
 bus *P^a* || historio grafis *P* istoriografis *R* hystoriographis *B* || omisi
B || sunt *in fine uersus, fort. a m. recentiore B* 7 a nino] Anno
D || abrahaam *B* ^aabraham (*corr. m. 1 aut 2*) *P* ab abraham *R* ||
 agustum *D* 9 quadragesimo (*d add. marg.*) *B* quadragesimo (*er.*
s) *D* || parthis *P* (*m. saec. X—XI in marg. not.: in VI libro*) 10 su(nt
 et) *B* 11 (anni) *B* || *in mg. duo mil (litt. rubr.): decus quinquies*
 (*nigris*) *m. coeua R* (I)I·XV *B* duo milia quindecim *D* || inter se
B || auctores *R²B* || scribtoresque *PR¹* scribto(resque) *B* 12 nego-
 tiaq: treuerunt *D* || exegit *D* || hiis *B* 13 breuissimae *D* || ad-
 tingere *h* || qui] eorum qui *R²* || origine *D*

mundi loquentes praeteritorum fidem adnuntiatione futurorum
 et post subsequa probatione fecerunt: non quo auctoritatem 8
 eorum cuiquam uideamur ingerere, sed quo operae pretium sit
 de opinione uulgata quae nobis cum omnibus communis est. s
 5 commonere. primum quia si diuina prouidentia, quae sicut 9
 bona ita et iusta est, agitur mundus et homo, hominem autem,
 qui conuertibilitate naturae et libertate licentiae et infirmus
 et contumax est, sicut pie gubernari egenum opis oportet ita
 iuste corripi immoderatum libertatis necesse est, iure ab initio 10
 10 hominis per bona malaque alternantia, exerceri hunc mundum
 sentit quisquis per se atque in se humanum genus uidet;
 deinde cum ab ipso primo homine peccatum punitionemque 11
 peccati coepisse doceamur; porro autem cum etiam isti de
 mediis temporibus inchoantes, quamuis superiorum nusquam
 15 meminerint, nihil nisi bella cladesque descripserint — quae 12
 bella quid aliud dicenda sunt, nisi uergentia in alterutrum
 mala; mala autem huiusmodi quae tunc uerant, sicut et nunc. s
 sunt in quantum sunt, sine dubio aut manifesta peccata sunt

1 loquentis *D* linquentes *R*² linquentes *B* || annuntiatione *PR*
 2 sequa *R*¹ || fecerunt *D* || quod *R*² || auctoritatem (u e li ut uid. ras.
 corr.; c s. s. a m. 1 aut 2) *P* auctoritate *BD* 3 uidiamur *D* ||
 sed (d m. 2 in ras.) *P* || quod (d 2 in ras.; ex t?) *R* || opere *P* (ubi
 fuerat opere), *RBD* || praetium *R* ante ras., *B* praecium *D* || ante De
 interpunctio ut uid. crasa *R* 4 q; *D* 5 Commouere (sic) pri-
 mum *D* || quia si] quasi pa *B* || *prouidentia *R* 6 bona om. *B*, ad
 bona in marg. 1 pia m. ant. *R* || ita] pia ita *B* ita pia h || autem om.
B 7 licentiae (æ m. 2 in ras.) *P* licenciae *D* || infirmus *B*
 8 gubernare *D* || aeginum *B* || opis] copiis *P* *opi*^s (ex chopiis?) *R* ||
 ita] ita et *R*² 9 corripere *D* || imm. *R*² immoderate (æ m. 2 in ras.)
P moderatum *B* || ab initium *D* 10 bon*a *P* || alternantia *D* ||
 exerceri] *P* exercere *B* 11 per (se) *P* || adque *P*¹*B* 13 doceamur
*R*²*B*^m || (etiam) *D* || iste *D* || dimediis *R*¹ 14 inchoante(s
 quam)nis *B* || superiorem *D* 15 mimenerunt *D* || (nihil) *B* || di-
 scribere (sic) *P*¹ descripserint *P*²*B* discripserunt *D* || que (-e 2) *P*¹
 17 autem (au m. 2 in ras.) *P* || huius mundi in huius modi corr. *P* ||
 quae tunc (e et t in ras. m. 2) *P* || et om. *D* || nuc *P*^a 18 quan-
 tum sunt] quantum *D* || dubium *D* || manifesta *D*

- 13 aut occultae punitiones peccatorum —: quid impedimenti est
 nos eius rei caput pandere, cuius illi corpus expresserint, et
 priora illa saecula, quae multo numerosiora monstramus, uel
 tenuissimo testari relatu similes miseras pertulisse?
- 14 Dicturus igitur ab orbe condito usque ad Urbem conditam, 5
 dehinc usque ad Caesaris principatum natiuitateinque Christi
 ex quo sub potestate Urbis orbis mansit imperium, uel etiam
 usque ad dies nostros, in quantum ad cognitionem uocare
 15 suffecero, conflictationes generis humani et ueluti per diuersas
 partes ardentem malis mundum face cupiditatis incensum e 10
 16 specula ostentaturus necessarium reor, ut primum ipsum ter-
 rarum orbem quem inhabitat humanum genus, sicut est a
 maioribus trifariam distributus deinde regionibus prouinciisque
 17 determinatus, expediam; quo facilius, cum locales bellorum
 morborumque clades ostentabuntur, studiosi quique non solum 15
 rerum ac temporum sed etiam locorum scientiam consequantur.

§ 14 cf. Oros. 1, 21 § 20

1 punitionis *D* || inpedimeti^a *P* inpedimenti *R*¹ impidimenti *D*
 impedimento *B*² 2 nus *D* || caput (t ex d corr. 2) *R* capud *B* ||
 expraaserint *B* 3 multo (o ex a corr. 2) *R* || numerosiora *D* || mons-
 trams *P*¹ monstrams *P*² monstramus *R*¹ monstrauimus *R*² *B* mon-
 strabimus *D* v 4 tenu's simo *P* tinuissimo *B* || relatu (r m. 2) *P* ||
 similis *P* || misserias *B* || Post pertulisse titulus rubris litteris exara-
 tus hic ORMESTAE INCIP UOLUMEN PRIUM DE TRIUM PARTIUM TERRAE IN-
 DICIO sequitur in *B* Nouo uersu pergit *P* (cuius in marg. m. fort. 1:
 usque huc prologus), in marg. Incipit lib primus *R*² 5 orbe] urbe *D* ||
 condito] condita *D* || urbe *D* 6 priⁿcipatum (n m. 2) *P* || natiui-
 tateq; *D* 7 orbis] urbis *D* || permansit v 8 uocare] *P*¹ *R*¹ *D*
 s. s. 1 uacare m. 3 *P* uacare *R*² *B* v 9 sufficero *P*, *R* ante corr.,
BD || conflictationis *D* || et s. s. *P* 10 mali^a (s m. 2) *P* malis
 om. *B* || m(und)um *B* || e om. *B* 11 (ostent)aturus *B* || primo *B*
 12 orbem] urbem *D* 13 trifaria *D* trifarie *P*² *R* (an æ?), *B* ||
 distributus] s v, distributum *PRBD* 14 determinatus] s v deter-
 minatum *PBD* ^{ae}terminatum *R* 16 tempo-rum (o eras.) *P* || sead
P || scientia *D*

1 Maiores nostri orbem totius terrae, oceani limbo circumsaep-^{p. 10}
tum, triquetrum statuere eiusque tres partes ASIAM EVROPAM
ET AFRICAM uocauerunt, quamuis aliqui duas hoc est Asiam
ac deinde Africam in Europam accipiendam putarint.

5 ASIA tribus partibus oceano circumcincta per totam trans-²
uersi plagam orientis extenditur. haec occasum uersus a dextra ³
sui sub axe septentrionis incipientem contingit Europam, a

AUCTORES cf. de hac chorographia Muellenhoff, *Weltkarte des Augustus*, Kiel 1856 p. 13 sqq.; Partsch, *die Darstellung Europa's in dem geogr. Werke des Agrippa*, Breslau 1875, p. 10—17

EXPILOTORES Totum fere capitulum (§ 1—105) repetiuit 'De-
scriptio orbis tripartiti' ed. in I. Gronouii *Mela a. 1696 p. 50—67*,
cuius usus sum codice Vindob. Lat. 181 (§) 1—4 Maiores—putarint]
pro his habet Descriptionis auctor ea quae secuntur: Hanc quadriper-
titam totius terrae continentiam hii qui dimensi sunt longe citroque
maiores nostri tripartitam reputari definierunt inuestigantes uniuersum
orbem oceani maris limbo circumdatum easque tres partes Asiam Europam
et Africam reputarunt. Quamuis non defuerunt qui duas partes, sicut
diximus, perhiberent Asiam et Europam; Africam uero in Europa adicien-
dam definierunt, quia et spatio latitudinis eget et caeli male subiacet
clymati, laborans aëribus suis, uenenis fucisque repleta inmanium et in-
cognitarum humano generi innumerabilium bestiarum. Sed ad propositum
remeantes, absque ullorum praeiudicio qui hoc omne totum duas partes
esse uoluerunt tripartitam diuisionem dicere incipiam § 1 Maiores
—3 uocauerunt *compilauit additis* ut refert Orosius *Iordanis Get. 1*
7 a sinistra — p. 10, 2 habet uidetur adhibuisse *Isidorus Orig. 14, 3, 1*

1 nulla rubrica in PRBD maiore littera incipiunt PR || maioris
D || urbem D || totus P^a tutius D || oceano B^a || circumseptum A
circumseptum (t^mm R) RBD circumseptem P 2 triquetrum] A
tri que drum P^a triquatum §¹ triquadrum P^aR^aD^a§² tridrum B^m ||
statuere (eras. a) P statuerunt § || ASIAM] quae huiusmodi characteri-
bus expressi in hoc cap. (exceptis §§ 15—50 ubi ipse suppleui) omnia
litteris maiusculis rubris scripta sunt in P || europam D 3 affricam
B africa D 4 affricam B || in europa adiciendam § || europa R^a
europa D || accipienda D || putauerint B 5 oceano om. § || cir-
cuncincta (fuitne cim-?) D || transuersi] tyrani § 6 plagam corr.
ex plagam P || uerba a dextra — p. 10, 1 autem om. § || ad D || dextera
BD 7 axe (e in ras.) R || septentrionis] D, R^a (en ex ep corr. ?
R) septentrionis (prior n euanida sed certa uisa est Manio) P septem-
trionis B || contigit (-tin- 3) P^a || europam (~ m. 2) D

- p. 11 sinistra autem Africam ¹dimittit, sub Aegypto uero et Syria mare nostrum quod Magnum generaliter dicimus habet.
- 4 EVROPA incipit ut dixi sub plaga septentrionis, a flumine Tanai, qua Riphæi montes Sarmatico auersi oceano Tanaim
- 5 fluuium fundunt, qui praeteriens aras ac terminos Alexandri Magni in Rhobascorum finibus sitos Maeotidas auget paludes, quarum immensa exundatio iuxta Theodosiam urbem Euxinum
- 6 Pontum late ingreditur. inde iuxta Constantinopolim longae mittuntur angustiae, donec eas mare hoc quod dicimus Nostrum
- 7 accipiat. Europae in Hispania occidentalis oceanus termino est, 10 maxime ubi apud Gades insulas Herculis columnae uisuntur et Tyrreni maris faucibus oceani aestus inmittitur.

AVCTORES § 4 sq. cf. *Muellerhoff p. 15, Partsch p. 17* § 5 aras. . Alex. cf. *Oros. 7, 2*

EXPILATORES 3 Europa — 6 paludes uidetur adhibuisse *Isidorus Orig. 14, 3, 1* 10 Europae — 12 inmittitur adhibuit *Isidorus Orig. 14, 4, 2* 11 Herc. — 12 inmittitur compilauit *Isidorus Orig. 14, 6, 7*

1 sinistra B || affricam R ante ras., B || demittit BD || egypto P || uero om. S || syriam | (m eras.) P sina S 2 |mare (m m. 2) P || nostro D || habet om. S 3 Europae incipit initium S || eurupa D || incepit D || ut dixi om. DS || d<ixi su>b B || plaga* (er. s ut uid.) D || septemtrionis (-ē- P) PR¹B septemtrionali S || fluuiio S 4 tana(i qua ri)ffei B || rifei PR riphei (t m. 2) D riphei S || montis ardua saromatico aduersu S || ta(nai)m B tanain S 5 infundunt B 6 magni macedonis S || rhobascorum] PR²D (h. expuncti D¹) rhoboschorum (-orum B) R¹B robascorum S; roxolanorum v || sitos] P¹D situs P²R¹B²S sitas R² male probatum a *Grubitzio p. 12* || meotidas PRBD² 7 immensa] PR¹BD² imm- R² || exundatio (-utio m. 2) D inundatio S || theosiam P² theodisiam D || euxenum B etsinum S 8 pontus S || ingeditur P || inde] om. B, hinc S || constant inupolim in constantinopolim corr. m. 2 P || longe PD² | longe (e in e) R inde longe B 9 mittuntur] P²R¹D (puncto intra n posito, m. 1? R) mittuntur P¹ emittuntur R²B mittunt S || doneceas in donec eas corr. m. 2 P 10 europae (a in ras. m. ut uid. 2) D cui europae S || oceanos P² || termino] PR¹BA² terminos D terminus R², fh 11 maxime—uisuntur] aput gades insulam ubi herculis uisuntur columnae S || maxime ante ras. R Maximae D || herculeas (i ut uid. er.) D || columnę ante ras. R columpnae B columnęa (corr. m. 2) D 12 tyrrae^u (corr. m. 2) P tyrrheni ante ras. R tyrreni D¹ terreni D² || oceania estus (-ia es- corr. m. 2; cetera id genus deinceps non adnotabo) D || oceani P oceani ante ras. R || inmittitur R²

AFRICAЕ principium est a finibus Aegypti urbisque Alexandriae ubi Parethonio ciuitas sita est, super mare hoc p. 12 Magnum, quod omnes plagas terrasque medias interluit. unde 9 per loca quae accolae Catabathmon uocant haud procul a castris Alexandri Magni et super lacum Chalearzum, deinde iuxta superiorum fines Auasitarum missa in transversum per Aethiopica deserta meridianum contingit oceanum. termini 10 Africae ad occidentem idem sunt qui et Europae, id est fauces Gaditani freti. ultimus autem finis eius est mons Athlans et 11 insulae quas Fortunatas uocant.

Et quia breuiter generales tripartiti orbis diuisiones dedi, 12

EXPILOTORES 1 Africae — Aegypti compilauit Isidorus Orig. 14, 5, 3 6 missa—7 oceanum adhibuit Isidorus Orig. 14, 5, 3 9 ultimus —Athlans adhibuit Isidorus Orig. 14, 5, 3 11 et quia—p. 12, 2 curabo] Breuiter trium inter se partium diuisiones diximus. Sed ne quid ad plenissimam instructionem desit, ipsarum quoque partium regiones situs et prouinciarum terminos demonstrabo, ut absque fastidio uniuersa lector agnoscat (sic), uel numerum gentium commanentium. Incipit situs Asiae prouinciae cum limitibus et populis suis §

1 affricae B || aegypti urbis (i et u m. 2 in ras.) quae (a eras.) P || urbisque] urbis § 2 parethonio] R'DA paret] honio P¹ pare*] thonio (sic saepe) P² *parethonio (ante p eras. f itemque ante s. scriptam h) R² parethonium B partheno §; fort. paraetonion scripsit; paraetonium v || hoc mare BD§ 3 -que] ex quae corr. P || Inde R²; unde et in marg. u. littera cui corrigendae adscripta sit non indicata B 4 per] et per D || quae] q: D || acole R¹, om. § || catabathmon] R'BD§ (catabathmon R¹) cathabathmon PR² || haut PR²BD iam § || a castris (a c m. 2 in ras.) P 5 alexandri (exandri in ras.) P || et] ei § || chalearzum] PRBD chalearsum A galearum § caleartium h (Κλέαρτος Ptol. 4, 5, 20) 6 superiorum (um in es m. 1) § || finis (corr. m. 2) D || abasitarum R² auasitor (sic) B || missam (s altera e corr.) B || transversum (transu in ras.) P 7 æ thi'pica P aethyopica B^m aethiopia § || oceanum (er. a) R || terminus africae ipse est qui et europae § 8 affricae B || idem] PRBD 9 freti om. § ad freti adscripsit ti clarius ut uidetur has litteras indicaturus B^m || mons (i^{is} erasa, ns ex corr. m. 2) P || athlans] P, R (sed n eras.), B§ athans D¹ atlans A 10 insulas PR¹ || quas (a ex o corr. m. 2) R || furtanatas BD²§ furtunatus D¹ 11 et quia—p. 12, 2 curabo] de § uide supra || generalis breuiter (transposuit m. 2) D || diuisionis D¹

ipsarum quoque partium regiones, sicut pollicitus sum, significare curabo.

- 13 ASIA ad mediam frontem orientis habet in oceano Eoo ostia
 p. 13 fluminis Gangis, a sinistra promunturium Caligardamana, cui
 subiacet ad Eurum insula Taprobane, ex qua oceanus Indicus 5
 14 uocari incipit; a dextra habet Imaui montis — ubi Caucasus
 deficit — promunturium Samarae, cui ad aquilonem subiacent
 ostia fluminis Ottorogorrae, ex quo oceanus Sericus appellatur.
 15 In his finibus INDIA est, quae habet ab occidente flumen
 Indum, quod Rubro mari accipitur, a septentrione montem 10

EXPILOTORES 9 India — p. 13, 3 plurimis *adhibuit Isidorus Orig.*
 14, 3, 5 10 Indum — accipitur] 'Indus, qui, ut dicit Paulus Orosius,
 in mare Rubrum ingreditur' *Anon. Rauennas p. 50, 16 Parthey*

1 quoque (a *eras.*) P || parcium D¹ || regionis D¹ || pullicitus D
 3 a media fronte B || *ad* (a *in ras.*; *fuit fort. magna A*) R || fronte
 morientis R¹ (-8 *or-* R²) || orientis habet] in oriente h¹bet (a *supra*
ras. 1; s. s. respiciendo ad occidentem 2) B || *eo* R eo D¹ || ho-
 stia B² 4 ganges PR¹ gangis R² gantis B || a sinistro PR
 a sinistra B || promunturium] A promuntorium PD promuntorium
 (u *prior in o corr. sed mox radendo restituta*; *item § 14*; ct m. 2) R
 promontorium B² || caligardamana] PRB²D¹ caligardamina B¹ cali-
 gardana² D² caligardā B 5 subiacit D || qua] quo B || indus
 oceanus B 6 uocitari B || incepit D || dextram D || imau] PR¹B
 timau] R²D (Timau] *fluu] fort. memores ex Vergilio*) timani B, Imai
 v; cf. *Lassen, ind. Alt. 1, 17* || montis] PRB²D, montes B²v, mon-
 tis iugum B 7 difficit B deficit D || promunturium] PR¹ pro-
 munturium (u *prior ut supra u. 4*) R² promontorium BA promen-
 turium (o *pro e 2*) D ad promontorium B || samare P¹ samarae (i
eras.) R samara P²BD² samaram v || cui ad aq. subi.] quod aquiloni
 subiacet ad B || cui ana] quilonē (*corr. m. 2, fort. ~ quoque m. 2*) D ||
 aquilonem] i *add. m. 2 in P* 8 hostia B || ottorogorrae] P¹ (-æ),
 R² (e), B¹ ottorogorrae B²D¹ ottorogorsæ P² ottorogorsæ (*uel oct-*)
 R¹ octorogorrae D² octocordis B; cf. *Lassen, ind. Alt. 1, 511. 846*,
Müllenhoff, Weltkarte p. 15, Rohde, Griech. Roman p. 218 || syrius
 BD || appellantur D¹ 9 hiis B || india] prouincia india B || quae]
 que D || ab occidente] ab oriente B 10 robrum D || mari. (*er. a*)
 R || excipitur v || septemtrione (m *in n radendo corr., itemque § 18*
et 20 PR) PR² || monte D

Caucasum; reliqua ut dixi Eoo et In'dico oceano terminatur. p. 14
haec habet gentes XLIII, absque insula Taprobane, quae habet
decem ciuitates, et absque reliquis insulis habitabilibus plurimis. 16

A flumine Indo, quod est ab oriente; usque ad flumen
Tigrim, quod est ad occasum, regiones sunt istae: ARACHOSIA 17
PARTHIA ASSYRIA PERSIDA ET MEDIA, situ terrarum montu-
oso et aspero. hae a septentrione habent montem Caucasum,
a meridie mare Rubrum et sinum Persicum, in medio autem 18
sui flumina praecipua Hydaspem et Arhim. in his sunt gentes
10 XXXII. sed generaliter Parthia dicitur, quamuis Scripturae 19
Sanctae uniuersam saepe Mediam uocent.

AVCTORES 9 Arhim cf. *Partsch p. 16* 10 Scripturae S.] *Ierem.*
51, 28; 1 *Mac.* 6, 56; 14, 1. 2

EXPIIATORES 2 insula — 3 ciuitates] 'insula quae dicitur Taprobane
ualde splendidissima, in qua decem ciuitates fuisse nominatissimas legi, ut
testatur mihi Paulus Horosius sapientissimus Orientis perscrutator' *Anon.*
Rauennas p. 420, 8—12 Parthey 3 decem ciuitates] cf. *Iordanis 1*
4 A flumine — 10 dicitur adhibuit *Isidorus Orig. 14, 3, 8*

1 caucasum R^a || reliqua pars (pars add. m. 2 in marg.) R reliqua
eius B || terminatur (eras. u supra a) R terminantur (-atur m. 2;
deinde in fine pag. duo uersus uacui relictus sunt, nisi quod secundi
principio gent. [es ?] erasum est) D terminantur B 2 quadragenta
quatuor D numero XLIII B || insola D || tapro ba. neque habet D ||
quae habet — 3 plurimis] quae habet [omissis decem ciuitates et absque]
reliquis ciuitatibus quae in aliis habitabilibus insulis illic sunt B
3 decim B || insolis D || qua plurimis R² 4 quod] qui B || usque
P^a 5 tygrin B tygrim et caucasum B || quod est ad occasum om.
B || ab occasu BD || regionis D || istae om. B || aracosia PD tara-
cosia B aracasia R aracusia R 6 parthya B^m om. B || asiria D
asyria B syria B || media et persida S || persida] PRBS (item Dimen-
suratio prouinc. 2 et *Excerpta Barbari p. 187, 3 Schoene*) persida D
persis v (persis *Orosius, ubi ex alio fonte, 3, 2 § 11*) || montuoso] PRBS
montusu D 7 hae R haec B || septentrione P¹R¹ (sic m ubique
B) B || habet B 8 meridie (e fin. ex s ut uid corr. m. 3) P meri-
diae D || uerba et sinum usque ad § 20 mesopotamia est in ras. m.
1 [fort. potius m. 2 MAV] P 9 sui] sui habet B || praecipua] princi-
palia B || ydaspem PRBD idaspem (-en R) B S || arhem DS caruim
B || hiis B || sunt] inhabitant B 10 trigenta duae D .XXX.III.
ante ras. R || parthya B || dicitur D || quantumuis v || scr. s. un.] uni-
uersae scripturae B || scriburae B 11 sepe B || moediam D || uocant B

- 20 A flumine Tigri usque ad flumen Euphraten MESOPOTAMIA
est, incipiens a septentrione inter montem Taurum et Caucasum.
21 cui ad meridiem succedit Babylonia, deinde Chaldaea, nouissime
Arabia Eudaemon, quae inter sinum Persicum et Arabicum
22 angusto terrae tractu orientem uersus extenditur. in his sunt
p. 15 gen^tes XXVIII.
23 A flumine Euphrate, quod est ab oriente, usque ad mare
Nostrum, quod est ab occasu, deinde a septentrione id est a
ciuitate Dagusa, quae in confinio Cappadociae et Armeniae
sita est haud procul a loco ubi Euphrates nascitur, usque ad
24 Aegyptum et extremum sinum Arabicum, qui ad meridiem
longo angustoque sulco saxis insulisque creberrimo a Rubro

EXFILATORES 1 Mesopotamia — 4 Eudaemon *compilauit Isidorus*
Orig. 14, 3, 13 3 Babylonia, Chaldaea, 11 sinum Arab. *hinc ut uid.*
Dicuñ 2, 6; 2, 4 4 quae inter — 5 extenditur *compilauit Isidorus*
Orig. 14, 3, 15 7 A flumine — 12 angustoque *epitomauit Isidorus Orig.*
14, 3, 16 (cui illa 12 longo — creberr. ad Syriam spectare uisa sunt)

1 flumene *D* fluuio \mathfrak{S} || tygrin *B* tigris *sed s add. m. 2 R* tigris
D tygris \mathfrak{S} || eufraten *PRBD* eupraten \mathfrak{S} || mesopotania *R'* 2 sep-
temtrione *P'R'B* septemtrionem \mathfrak{R} 3 cui ad mer. succ.] cuius a
meridie sequitur \mathfrak{S} || a meridie \mathfrak{S} || meridiem (i altera corr. ex c, e altera
ex ae) *P* || succidit *D* || babylonia *B* babilonia *D* abaqulone (*praecedente uacuo spatia circ. 10 litt. capaci*) \mathfrak{S} || chaldaea *BD* caldea
PR'BR'Q'N caldea *R'Q'* || nouissime *B* 4 arabi *P* || eudemon
PRBD eudaemon est \mathfrak{R} eodemon \mathfrak{L} eodem^{on} (on *m. prisca*) \mathfrak{N} || pone
persicum in *mg.* et sinu *m. 2 sed eras. R* || arabicum] *PR'* sinum
arabicum *BDA* 5 agusto *D'* angusta \mathfrak{R} || tracto *D* tractatu \mathfrak{R}
tractum \mathfrak{N} || hiis *B* || sunt *om. B'* 6 XXVIII] *PR* uiginti octo *D*
XXVII. *B* XXXIII \mathfrak{S} 7 a] item a \mathfrak{S} || eufrate *PRBD* euphraten \mathfrak{S} ||
usque *P'* 8 occasu (u *ut uid. ex ai*) *P* ^{oc}casu (oc *m. 2*) *R* || de^{inda}
(corr. *m. 2*) *D* || septemtrione *PR'* a septemtrione et Euphrate \mathfrak{S}
9 dagusa] *PR* dacusa *DA* decusa *B* dacus eufrates \mathfrak{S} || quae] qui \mathfrak{S} ||
cappadociae *B* || et armeniae *om. S* || arminiae *D* armin. \mathfrak{N}' 10 sita]
situs \mathfrak{S} || aut corr. *m. 2 in* haud *R* haut *B* aut *D* || eufrates *PRBD* ||
usque] quae *PR'* 11 egyptum *D* || qui] *Grubitz* qui^{***} (*er. .8.*) *R'*
qui est *PR'BD* || a meridie \mathfrak{S} (3) 12 -que] -quae *ante ras. PR* ||
ins. — p. 15, 1 mari] inclusus usque ad rubrum mare \mathfrak{S} || -que *P'* ||
creberrimo *B'*

mari id est ab oceano occasum uersus extenditur, SYRIA generaliter nominatur, habens maximas prouincias Commagenam Phoeniciam .et Palaestinam, 'absque Saracenis et Nabathaeis, p. 16 quorum gentes sunt XII.

1 In capite Syriae CAPPADOCIA est, quae habet ab oriente Ar-25 meniam, ab occasu Asiam, ab aquilone Themiscyrios campos et mare Cimmericum, a meridie Taurum montem, cui subiacet Cilicia et Isauria usque ad Cilicium sinum, qui spectat contra insulam Cyprum.

2 ASIA REGIO uel, ut proprie dicam, Asia minor absque orien-26 tali parte qua ad Cappadociam Syriamque progreditur undi-

EXPILOTORES 2 hab.—3 Nab. compilauit Isidorus Orig. 14, 3, 17

5 in capite—9 Cyprum compilauit Isidorus Orig. 14, 3, 37 10 Asia minor—p. 16, 2 mari adhibuit Isidorus Orig. 14, 3, 38

1 mare D || uciano D || syria (s in ras. m. 2 ex S) R siria D, Syria quae sic h Syria quae in ed. priore ego, seruato scil. p. 14, 11 est 2 habet autem in se (ipse 1, ipsa 2 M) prouincias S || habens] PRA habet BD hinc sunt (sic) S (cf. § 58 et 66) et habet G habet- que h || prouincias id est S || comagenam R conmagenam SM 3 phoeniciam (o in e, an in oe ?, corr. m. 2) P phaeniciam R phyniciam B phiniciam D phoeniam S pheniciam R feniciam SM || palaestinam PRBDS || saracenis DS sarracenos S || nabatheis PRB ^{na}batheis

na m. 2) D nauatheis S nabatheos SM nabateos S 4 duodecem

D numero XII S 5 sy-æ (sy æ ex corr., fort. in ras., m. 1) P siriae D || cappodocia B || est] sita R est sita SM || que D || armoeniam BS arminiam D 6 ab occasu asiam om. S || occosu D || them. —7 cimm.] mare cimmericum et themiscyrios (hemiscyrios S imiscyrios R) campos S themiscyrios B themes|cyrios D ethemiscyrios S 7 cym-

mericum B cynmericum ab occasu asiam (minoren s. s. m. 2 s. XIII— xv) S || meridia D || taurum om. R 8 cylicia B ciliciam SS || hisauria SM || usquae ante ras. P || ad] ad* ex acil statim inter scribendum corr. P || cilicium] R cilicinum PR cylicum B celicum D

cilicum SM, issicum v; cf. § 96 || specat (t m. 2) P expectat DSM expectat S expectant R 9 insulã (~ euanidum) P insolam DSM insola R || ciprum BSM 10 ud B || proprie P^a propriae D, R (a ras.) || asia] PRD^aAS om. BD^a || orientale D 11 qua] PRBD usque S quae h || cappodociam B || siriam que D || greditur R^a pro- creditur D^a protenditur S || undiqui P^a.

que circumdata est mari: a septentrione Ponto Euxino, ab occasu Propontide atque Hellesponto, ad meridiem mari Nostro. ibi est mons Olympos.

- 27 AEGYPTVS inferior ab oriente habet Syriam Palaestinam, ab occasu Libyam, a septentrione mare Nostrum, a meridie montem, qui appellatur Climax, et Aegyptum superiorem fluium-
 p. 17
 28 que Nilum, qui de litore incipientis maris Ru'abri uidetur emergere in loco, qui dicitur Mossylon emporium, deinde diu ad occasum profluens, faciens insulam nomine Meroen in medio sui, nouissime ad septentrionem inflexus, tempestiuis auctus
 10
 29 incrementis plana Aegypti rigat. hunc aliqui auctores ferunt haud procul ab Athlante habere fontem et continuo harenis
 30 mergi, inde interiecto breui spatio uastissimo lacu exundare atque hinc oceano tenus orientem uersus per Aethiopica deserta

AUCTORES § 29—33 cf. *Partsch p. 11 sq.*

EXPILOTORES 4 Aegyptus — 5 meridie cf. *Isidorus Orig. 14, 3, 27*

1 septentrione PR'S || eoxina (a in o corr. m. 1) P eoxino R¹ euxeno B casippino S 2 propontede D || adque B adque (d corr. in t m. 1) P om. S hellesponte P^a hellisponto D || ad meridiem] PRA a meridie (-ae D) BD || mare D 3 ibi] PR'DA ubi R²B || olimpus BD olimphus PR 4 inferior B || ab oriente habet] qui (sic) habet ab oriente S || ab] hab ante ras. P || siriam D || palaestinam PRBD'S 5 lybiam PR'S libiam B libeam D || septentrione PR'S || nostrum] tyrenum S || meridae D 6 elimax PR¹ elimax (a s. s. fort. m. 1) R² clymax BA || et om. S || aegyptus S || superior est qui habet fluium nylum S 7 nylum B^m 8 qu¹ P || morsilonen porium D mons silonporium S || misolon B^t moys · |se · B^m || deinde in ras. m. 1 B 9 occasu P || faciens] PRB facit D'S faciensque v || insulam D 10 nouissime B || a septentrione S septentrionem PR || inflexus B^m infestus S || actum D actus S 11 plagam (punctum fortuitum esse potest) D || regat D || auctoris D || ferunt om. S 12 haut PB aut R'D || athlante] PRBD'S atl. A || habere fontem] monte habere fontem dicunt S || arenis RB, terrae S 13 inmergi S || interiecto (ter in ras. m. 1) D || spacio D || uastissimo] latissimo S || lucu D || enundare B^t exundans S 14 adque BD adque P¹ || hinc om. S hinc oceano tenus] in oceanum S || tinus B || aethyopia P^aR¹ aethyopia B^m · ethiopica D

prolabi rursusque inflexum ad sinistram ad Aegyptum descendere. quod quidem uerum est esse huiusmodi fluminum magnum, 31 qui tali ortu talique cursu sit et re uera omnia Nili monstra gignat; quem utique prope fontem barbari Dara nominant, p. 18 ceteri uero accolae Nuhul uocant; sed hic in regione gentium, 32 quae Libyoaegyptiae uocantur, haud procul ab illo fluuio, quem a litore maris Rubri prorumpere diximus, immenso lacu acceptus absumitur; nisi forte occulto meatu in alueum eius, qui ab 33 oriente descendit, eructat.

10 AEGYPTVS SVPERIOR in orientem per longum extenditur. 34 cui est a septentrione sinus Arabicus, a meridie oceanus. p. 19 nam ab occasu ex inferiore Aegypto incipit, ad orientem Rubro mari terminatur. ibi sunt gentes XXIII.

Et quoniam meridianam partem uniuersae Asiae descripsi- 35 mus, superest ut ab oriente ad septentrionem pars quae restat expediatur.

MONS CAUCASVS inter Colchos, qui sunt super Cimmericum 36

1 prolabitur $\text{\textcircled{S}}$ || rursus inflexus a sinistra $\text{\textcircled{S}}$ || -quae ante ras. P || egyptum D || descendere D descendit $\text{\textcircled{S}}$ 2 est om. $\text{\textcircled{S}}$ || magnum manifestum et magnum $\text{\textcircled{S}}$ 3 qui—talique] quid aliud tota lique D || et re uera — 4 gignat] ut nilus intellegatur; nam et monstra et cetera similia gignit $\text{\textcircled{S}}$ 4 gygnat B || quem] qui $\text{\textcircled{S}}$ || utique P^a || barbari dara] barbarida $\text{\textcircled{S}}$ || dara (A ex i statim corr.) R || nom.—5 uocant] nominatur nylus sicut ceteri accolae uocant $\text{\textcircled{S}}$ 5 ceteri ante ras. R || acculae BD || nuhul] PRBDA nuhul Gh || uogant D || gentium] PRBD $\text{\textcircled{S}}$ gentis h 6 libyo-] lybio PDA $\text{\textcircled{S}}$ libio RB libya v; cf. § 88 || aegyptiae] PRBD aegyptia $\text{\textcircled{S}}$ || uocantur] PRBD uocatur $\text{\textcircled{S}}$ || hant PBD aut R¹ 7 a litore (it m. 2 in ras.) PR (e ras. ex 3 R) || imm. R² immensu D 8 adsumitur B || occ. m.] in eius meatu occulto $\text{\textcircled{S}}$ occulto P¹ occultu D || alueo $\text{\textcircled{S}}$ 9 descendit P¹ (corr. m. 1 aut 2), BD $\text{\textcircled{S}}$ || eruptat $\text{\textcircled{S}}$ 11 septentrione PR $\text{\textcircled{S}}$ || sinus P^aR¹ || miridiae D || oceanus D 12 imcepit B || incipit D || ab R² || ab oriente $\text{\textcircled{S}}$ 13 mare D || ibi] PRBD ubi $\text{\textcircled{S}}$ || sunt] morantur diuersarum nationum $\text{\textcircled{S}}$ || uiginti quatuor D XXXIII. B numero XXIII $\text{\textcircled{S}}$ 14 quoniam] quia $\text{\textcircled{S}}$ || a meridiana parte uniuersam asiam $\text{\textcircled{S}}$ || dicribsimus P dicribsimus R¹ dis. cripsimus D describimus R²B 15 ab oriente et septentrione partes quae restant expediuntur $\text{\textcircled{S}}$ || septentrionem PR || quae] que R¹D 17 caucasus R¹ || inter (ter s. a. m. 1) P || cimmericum B cim merecum D cyrenicum $\text{\textcircled{S}}$

que circumdata est mari: a septentrione Ponto Euxino, ab occasu Propontide atque Hellesponto, ad meridiem mari Nostro. ibi est mons Olympus.

- 27 AEGYPTVS inferior ab oriente habet Syriam Palaestinam, ab occasu Libyam, a septentrione mare Nostrum, a meridie montem, qui appellatur Climax, et Aegyptum superiorem fluium-
 p. 17
 28 que Nilum, qui de litore incipientis maris Ru¹bri uidetur emergere in loco, qui dicitur Mossylon emporium, deinde diu ad occasum profluens, faciens insulam nomine Meroen in medio sui, nouissime ad septentrionem inflexus, tempestiuus auctus
 29 incrementis plana Aegypti rigat. hunc aliqui auctores ferunt haud procul ab Athlante habere fontem et continuo harenis
 30 mergi, inde interiecto breui spatio uastissimo lacu exundare atque hinc oceano tenus orientem uersus per Aethiopica deserta

AUCTORES § 29—33 cf. *Partsch p. 11 sq.*

EXFILATORES 4 Aegyptus—5 meridie cf. *Isidorus Orig. 14, 3, 27*

1 septentrione PR¹⊗ || eoxina (a in o corr. m. 1) P eoxino R¹ euxeno B casippino ⊗ 2 propontede D || adque B adque (d corr. in t m. 1) P om. ⊗ hellesponte P^a hellisponto D || ad meridiem] PRA a meridie (-ae D) BD || mare D 3 ibi] PR¹DA ubi R²B || olimpus BD olimphus PR 4 inferior B || ab oriente habet] qui (sic) habet ab oriente ⊗ || ab] hab ante ras. P || siriam D || palaestinam PRBD⊗ 5 lybiam PR⊗ libiam B libeam D || septentrione PR⊗ || nostrum] tyrenum ⊗ || meridiaē D 6 elimax PR¹ elimax (a s. s. fort. m. 1) R² clymax BA || et om. ⊗ || aegyptus ⊗ || superior est qui habet fluium nylum ⊗ 7 nylum B^m 8 qu¹ P || morsilonen porium D mons silonporium ⊗ || misolon B^t moys. | se. B^m || deinde in ras. m. 1 B 9 occasu P || faciens] PRB facit D⊗ faciensque v || insulam D 10 nouissime B || a septentrione ⊗ septentrionem PR || inflexus B^m infestus ⊗ || actum D actus ⊗ 11 plagam (punctum fortuitum esse potest) D || regat D || auctoris D || ferunt om. ⊗ 12 haut PB aut R¹D || atlante] PRBD⊗ atl. A || habere fontem] monte habere fontem dicunt ⊗ || arenis RB, terrae ⊗ 13 inmergi ⊗ || interiecto (ter in ras. m. 1) D || spacio D || nastissimo] latissimo ⊗ || lucu D || enundare B^t exundans ⊗ 14 adque BD adque P¹ || hinc om. ⊗ hinc oceano tenus] in oceanum ⊗ || tinus B || aethiopia P^aR¹ aethyopica B^m · ethiopica D

prolabi rursusque inflexum ad sinistram ad Aegyptum descen-
dere. quod quidem uerum est esse huiusmodi fluminum magnum, 31
qui tali ortu talique cursu sit et re uera omnia Nili monstra
gignat; quem utique prope fontem barbari Dara nominant, p. 18
ceteri uero accolae Nuhul uocant; sed hic in regione gentium, 32
quae Libyoaegyptiae uocantur, haud procul ab illo fluuio, quem
a litore maris Rubri prorumpere diximus, immenso lacu acceptus
absumitur; nisi forte occulto meatu in alueum eius, qui ab 33
oriente descendit, eructat.

34 AEGYPTVS SVPERIOR in orientem per longum extenditur. 34
cui est a septentrione sinus Arabicus, a meridie oceanus. p. 19
nam ab occasu ex inferiore Aegypto incipit, ad orientem Rubro
mari terminatur. ibi sunt gentes XXIII.

Et quoniam meridianam partem uniuersae Asiae descripsi- 35
mus, superest ut ab oriente ad septentrionem pars quae restat
expediatur.

MONS CAUCASVS inter Colchos, qui sunt super Cimmericum 36

1 prolabitur $\text{\textcircled{B}}$ || rursus inflexus a sinistra $\text{\textcircled{B}}$ || -que ante ras. P ||
egyptum D || descendere D descendit $\text{\textcircled{B}}$ 2 est om. $\text{\textcircled{B}}$ || magnum
manifestum et magnum $\text{\textcircled{B}}$ 3 qui—talique] quid aliud tota lique
D || et re uera — 4 gignat] ut nilus intellegatur; nam et monstra et
cetera similia gignit $\text{\textcircled{B}}$ 4 gygnat B || quem] qui $\text{\textcircled{B}}$ || utique P^a ||
barbari dara] barbarida $\text{\textcircled{B}}$ || dara (A ex i statim corr.) R || nom.—5 uo-
cant] nominatur nylus sicut ceteri accolae uocant $\text{\textcircled{B}}$ 5 ceteri ante
ras. R || acculae BD || nuhul] PRBDA nuchul Gh || uogant D ||
gentium] PRBD $\text{\textcircled{B}}$ gentis h 6 libyo-] lybio PDA $\text{\textcircled{B}}$ libio RB
libya v; cf. § 88 || aegyptiae] PRBD aegyptia $\text{\textcircled{B}}$ || uocantur] PRBD
uocatur $\text{\textcircled{B}}$ || haut PBD aut Rⁱ 7 a litore (it m. 2 in ras.) PR
(e ras. ex 3 R) || imm. R² inmensu D 8 adsumitur B || occ. m.]
in eius meatu occulto $\text{\textcircled{B}}$ occulto P¹ occultu D || alueo $\text{\textcircled{B}}$ 9 discen-
dit P¹ (corr. m. 1 aut 2), BD $\text{\textcircled{B}}$ || eruptat $\text{\textcircled{B}}$ 11 septentrione PR $\text{\textcircled{B}}$ ||
sinos P^aR¹ || miridiae D || ocianus D 12 inferiore B || inceptit D ||
ab R² || ab oriente $\text{\textcircled{B}}$ 13 mare D || ibi] PRBD ubi sv || sunt]
morantur diuersarum nationum $\text{\textcircled{B}}$ || uiginti quatuor D XXXIII. B nu-
mero XXIII $\text{\textcircled{B}}$ 14 quoniam] quia $\text{\textcircled{B}}$ || a meridiana parte uniuersam
asiam $\text{\textcircled{B}}$ || dicribsimus P dicribsimus R¹ dis. cripsimus D describ-
simus R²B 15 ab oriente et septentrione partes quae restant ex-
periantur $\text{\textcircled{B}}$ || septentrionem PR || quae] que R¹D 17 caucasus R¹ ||
inter (ter s. s. m. 1) P || cimmericum B cim merecum D cyrenicum $\text{\textcircled{B}}$

mare, et inter Albanos, qui sunt ad mare Caspium, primum
 attollitur. cuius quidem usque in ultimum orientem unum
 37 uidetur iugum, sed multa sunt nomina; et multi hoc ipsum
 iugum Tauri montis credi uolunt, quia re uera Parcohatras
 mons Armeniae inter Taurum et Caucasum medius continuare
 38 Taurum cum Caucaso putatur; sed hoc ita non esse discer-
 nit fluuius Euphrates, qui, radice Parcohatrae montis effusus,
 tendens in meridiem, ipsum ad sinistram, Taurum excludit ad
 39 dextram. itaque ipse Caucasus inter Colchos et Albanos, ubi
 40 et portas habet, mons Caucasus dicitur; a portis Caspius usque 10
 ad Armenias pylas uel usque ad fontem Tigridis fluminis
 41 inter Armeniam et Iberiam montes Acroerauni dicuntur; a
 p. 20 fonte Tigridis usque ad Carras ciuitatem inter Mas'sagetas et
 42 Parthos mons Ariobarzanes; a Carris ciuitate usque ad oppidum
 Cathippi inter Hyrcanos et Bactrianos mons Memarmali, ubi 15
 amomum nascitur; a quo proximum iugum mons Parthau
 43 dicitur; ab oppido Cathippi usque ad uicum Safrim inter Dahas

AVCTORES § 37 cf. *Partsch p. 12 sqq.*

1 et inter *om.* *D* || albanus *D* 2 adtollitur *B* adtollitur dicitur *D*
 3 hoc iugum tauri montem \mathfrak{S} 4 montes *D* || parcohatras] *PRA*
 parco ha trans *D* parcohatras *B* \mathfrak{S} v 5 armoeniae *B* armaeniae *P*
 arm^aeniae (*er. a*) *R* arminiae *D* || cacasum *P*^a 6 taurus \mathfrak{S} || causo
P || putatur] existimatur \mathfrak{S} || *in marg. i.*, quae ad quam uocem spectet
 non liquet, *B* || ita non] *PR* \mathfrak{S} non ita *BD*v 7 euphrates *PRB* ||
 radice] a radice \mathfrak{S} de radice \mathfrak{S} h || parcohatrae] *R*² parcohatre *PR'DA*
 parcohatrae *B*h parcohadrae \mathfrak{S} || montes *D* || affusus *PR*¹ 8 in meri-
 diem tendens \mathfrak{S} || meridiaē *D* || sinistram (*in in ras. m. 2*) *P* || a dextra
 \mathfrak{S} 9 dexteram *B* || cholchos *PR* || albanus *D* 10 caucastis (*c altera*
ex s corr.) *P om.* \mathfrak{S} || dicitur *D* || a *om.* *B* || caspis *B* caspi *PR*¹ cas-
 pitis *A* || usque ad armenias pylas uel *om.* \mathfrak{S} 11 arminias *D* ||
 pilas *PRD* || tygridis \mathfrak{S} 12 arminiam *D* armoeniam \mathfrak{S} || hiberiam
DA hyberiam *PRB* \mathfrak{S} || acroerauni] *BA* \mathfrak{S} acrocherauni *PR* acroce-
 raunii *D*v 13 tygridis *B* \mathfrak{S} || carras] *D*^a \mathfrak{S} charras *PR*^b*BD*^b*A* charas
R^k; *fort. scrib.* carrhas || masagitas *B* 14 ariobarzanem sa charris
D || charris *PRBA* || usque] usque ciuitatem \mathfrak{S} 15 cathippi] *DA*
 cathyppi *B* catippi *PR*¹ \mathfrak{S} catippii *R*² || hircanos *PRD* hilcados \mathfrak{S} ||
 memormali *B* menalius \mathfrak{S} 16 ammomum \mathfrak{S} || parthau] pariao \mathfrak{S}
 17 dicitur *D* || cathippi] *DA* cathyppi *B* catippi *PR*¹ \mathfrak{S} catippii (*sed*
mox i fin. del.) *R*² || safri \mathfrak{S} saphrim *v*; *cf. tab. Peut. (Riese, geogr. p.*
XLVIII) || dassacauracas \mathfrak{S} || dahas (*A ex e 2, .2*) *R* dachas *B*

Sacarau¹cas et Parthyenas mons Oscobares, ubi Ganges fluuius p. 21
 oritur et laser nascitur; a fonte fluminis Gangis usque ad 44
 fontes fluminis Ottorogor²rae qui sunt a septentrione, ubi sunt
 montani Paropanisadae, mons Taurus; a fontibus Ottorogor²rae 45
 usque ad ciuitatem Ottorogorram inter Chunos Scythas et
 Gandaridas mons Caucasus. ultimus autem inter Eoas et 46
 Passyadras mons Imaus, ubi flumen Chrysorhoas et promun-
 turium Samara orientali excipiuntur oceano. igitur a monte 47

EXFILATORES 8 a . . . p. 20, 1 dextra, 7 oberrantes adhibuit *Isidorus Orig. 14, 3, 31*

1 sacarau¹cas] PRA (-cas* ex -cass et in marg.: † in̄ dachas tauri-
 ocas m. 2 R) taraucas BD ac Araucas h; cf. *Strabo 11, 511; Ptolem.*
6, 14 § 4 (ubi Σαγαυανναλ codices nisi quod Σαγαυανναλ cod. Paris.
1402 et Vindob.); Ritter 7, 696 || parthyenas] R² partyenas PR¹ parthisinas
 B parthienas DA parthenasis B || mons osc.] ponsos scouaris B ||
 oscobares P oscobaris B oscubares D || gantis B 2 et laser nas-
 citur] quem et padum [corrigē phison] dicunt B || laser (s m. 2 [m. 1
 MAV]) P lasier (eras. c) R || haec a fonte usque ad 20, 15 ab africo
 usque om., ubi in mg. hic minus habet adnot. m. 1, codex B, eun-
 demque lacunam in omnibus eius cosmographiae codicibus a se excussis
 esse testis mihi est A. Riese || fronte D || gantis B ganges PRA

3 ottorogor²rae (o m. 2) P octorogor²rae (c in t corr. 2) R attorogorre D ||
 septē trione PR || ubi sunt montani om. D 4 paropanisadae]
 RBDA paropanisadae (una hasta longa erasa antequam scriberetur
 i) P paropamisadae v; cf. *Meineke ad Stephan. Byz.* || a fontibus
 om. D || ottorogor²rae P octorogor²rae (c in t corr. 2) R attorogorre D
 5 otto goram P octo goram R¹ ottorogoram DA^a || chunos] B fanos
 PR¹A hunos R² hunos D; fort. f ex h deprauata et hunos scriben-
 dum; hunnos v || scytas PA scutas R¹ scythasque B scithas D et
 scythas (-itas R) R² v 6 gandaredas PR || caucasius P caucasus
 altera c ex s. corr. 1; i eras.) R || ultimum B || eoas] (post eo scrip-
 serat s sed statim corr.) D eos (c in ras. et a s. s. a 1 ut uid. m.) P
 coas R¹ eos. as. A 7 passyadras] PRA passiadras D pasiadras
 Bv || imaus] PRBA inmaus D || chrysoas PR chrisorhoas B
 chrisurhoas D || promunturium (supra infraque in priorem correctura n
 erasa; n m. 3) P promunturium (u prima et sec. in o corr. m. 2, sed
 mox u prima restituta et c deleta) R promontorium BA 8 ociano D

- p. 22 Imauo hoc est ab imo Caucaso et dextra orientis parte qua oceanus Sericus tenditur, usque ad promunturium Boreum et flumen Boreum, inde tenus Scythico mari quod est a septentrione, usque ad mare Caspium quod est ab occasu, et usque ad extantum Caucasi iugum quod est ad meridiem, Hyrcanorum et Scytharum gentes sunt XLII, propter terrarum infecundam diffusionem late oberrantes.
- 48 MARE CASPIVM sub Aquilonis plaga ab oceano oritur, cuius utraque circa oceanum litora et loca deserta incultaque habentur. inde meridiem uersus per longas angustias tenditur, donec per magna spatia dilatatum Caucasi montis radicibus terminetur. itaque a mari Caspio quod est ad orientem, per oram oceani septentrionalis usque ad Tanaim fluuium et Maeotidas paludes quae sunt ad occasum, per litus Cimmerici maris quod est ab Africo, usque ad caput et portas Caucasi quae

AVCTORES § 48 cf. *Muellerhoff, Weltkarte p. 46, deutsche Alt. I p. 321*

EXPILORES 9 deserta incultaque, 12 ad orientem — 13 Maeotidas paludes *adsciuit Isidorus Orig. 14, 3, 34*

1 imauo] PRDA imai B || orientes D || quo R² 2 oceanus D || sericus] PRD²R¹ siricus R² styricus B || tenditur P || promunturium] D promuntorium PR promontorium BA || boreum flumen B 3 scythico mari (~ m. 2 ut uid. [m. 1 MAV]) P scythicum mare (e ex i corr. 2) R || septentrione PR (duob. uocc. fere ubique P) 4 ab occasu] ad occasum R² usque (sic) ad occasum (usque del. m. ant.) § 5 extensum B || caucasi iugum] occasi R¹ caucasi R² || est s. s. R¹ || a meridie § || meridiē (ē mutat. in em) P miridiāē D || hyrcanorum (a corr. ex e) P hircano D 6 scytarum R scytorum P || XLII] PRA quadragenta tres D XLIII B || propter — 7 oberrantes] propter terrarum infecunditatem (-te R) late uagantes (uac- R) § 7 diffusionem B 8 plagam D || oceano D || oritur D 9 utraque (ra in ras.) P 10 meridiem P 11 spatia D || caucasi P || montes D 12 a om. B || mare PR 13 ora B || septentrionalis R || meotidas PRBDA meotides R² (item 14, 4, 3) miotidas R (item 14, 4, 3) 14 quae P que D || cimmerici B cimmerici D 15 africo R (sed prior f. eras.), B || ad caput] haec et seqq. exhibet §

sunt ad meridiem, gentes sunt XXXIII. sed generaliter regio 50 proxima Albania, ulterior sub mari et monte Caspio Amazonum nominatur.

Expliciti sunt quam breuissime fines Asiae. nunc EUROPAM 51 in quantum cognitioni hominis conceditur stilo peruagabor. p. 23
 [Incipit a montibus Riphæis ac flumine Tanai Maecotisque 52 paludibus quæ sunt ad orientem, per litus septentrionalis oceani usque ad Galliam Belgicam et flumen Rhenum quod est ab occasu descendens, deinde usque ad Danuuium quem et Histrum uocant, qui est a meridie et ad orientem directus Ponto accipitur; ab oriente Alania est, in medio Dacia ubi et 53

EXFILATORES 6 a . . . flumine—9 occasu] inde Isidorus Orig. 14, 4, 2 *excerpsit hæc*: incipit a flumine Tanai, descendens ab occasu (sic) per septentrionalem oceanum 11 Alania—p. 22, 2 tenent *adhibuit Isidorus Orig. 14, 4, 3*

1 ad meridiem] a meridie (-diæ D) BD³ || sunt] inhabitant ³ || triginta quattuor A tregenta^{III} quæ (corr. m. 1) D XXXII · B || regio] in regione ³ 2 albania] albani morantur ³ || ulterior sub mari—4 asiae] In ulteriore circa mare et montem caspium asiae partis orientis (proxima pag. i. e. f. 18^b uacua est relicta) ³ || ante ulterior interpunxit Riese (item R), post ult. edd. || amazonum B 4 explicati (Expl. A) B⁴A Explecati D || quem D || finis D || europam D 5 cognitione D condicioni ³ || hominu ~ in hominis corr. m. ut uid. 1 P humane ³ || conciditur D || stilo peru.] indicabo in qua nobilis italia reputatur ³ || stylo B || peruacabor D || in marg. EUROPÆ REGIONES ET GENTES B 6 Incipit] addidi ³ et ³ secutus: Orosii librarrii lemmatis esse rati omiserunt; Incipit a montibus (supra Incipit m. 2 scr.: europa) ³; de ³ uide supra; cum præcedd. coniungunt PR || montibus D || ripheis PRA³ rifeis B ipheis D || ac] a ³ || tanaim PR tanais ³ tanai ³ || meotisque BD, R (sed e fin. in ras. in qua fuit fort. æ) meotisque (d m. 2) P meotisque (s m. 1) A meotisque ³ 7 quæ] q: D || ad om. D || littus B || septentrionalis P (is ex es corr. m. 1), B³ 8 oceanusq: (iu ex us corr. m. 1) D || ad] in ³ || galleam D supra galliam scr. m. 2: inclusiuæ ³ || belgicam B || rhynum B 9 descendens] addidi ex Isidoro || ^{de}inde P || danuuium] DA danuuium B danubium PR 10 histrum] PRD hystrum B || ad meridiæ D || et ad oriente D; et om. h 11 ponto acc.] Sic ut ponto suscipiatur ³ || accipitur] PRD accepitur B excipitur h || ab] hinc ab ³ || halania D || datia ³

- Gothia, deinde Germania est ubi plurimam partem Suebi tenent; quorum omnium sunt gentes LIII.
- 54 Nunc quidquid Danuvius a barbarico ad mare Nostrum secludit expeditiam.
- 55 MOESIA ab oriente habet ostia fluminis Danuuii, ab euro Thraciam, a meridie Macedoniam, ab Africo Dalmatiam, ab occasu Histriam, a circio Pannoniam, a septentrione Danuuium.
- 56 THRACIA habet ab oriente Propontidis sinum et ciuitatem Constantinopolim quae Byzantium prius dicta est, a septentrione partem Dalmatiae et sinum Euxini ponti, ab occasu et Africo Macedoniam, a meridie Aegaeum mare.

AVCTORES 1 ubi—2 tenent *cf. Tacitus Germ. 38* '(Suebi) maiorem . . . Germaniae partem obtinent'

EXPLILATORES 3 Danuvius—7 Histriam *excerpsit Isidorus Orig. 14, 4, 5* 8 Thracia—11 Aegaeum mare *adhibuit Isidorus Orig. 14, 4, 6*

1 *gothia (e *eras*?) R gotia B gotia 3B || germ^{na}na corr. 2 ex germinia R || est om. 3 || suebi] *ante ras.* M sueni ASM suqui P suaui R sueui B su^{***} (eui uel em *eras*.) D (*alibi plerumque suebi PRD*)

2 gentes sunt 3 || quinquaginta (-genta D) quattuor DA 3 quidquid] A quicquid PRBD || a barbarico danubii 3 || danuuius] DA² (*sic ubique 3*) 4 danuius B danubius PRM *in mg. sup.* danubius dounoylbe s. XIII—XIII R || ad] usque ad 3 4 secludit] interrumpit 3

5 mysia PA misia R³ mesia R² || hostia B || flumen 3 || danuuii] DASM danui B danubii PR danubium 3 danuuius 3 || eoro D

6 ***[thraciam (*eras. tra*) A trahiam P trachiam R traciam 3 trac. 3 || a om. D || meridia D || machædoniam (a *altera erasa*) P machedoniam R¹ macedonia D || affrico B || dalmacia D delmatiam A (*sed § 56 dalm.*) 7 histriam] PRA³ hystriam B historia D histr. 3 istr. M || cirtio R || ad pannoniam s. s. .1. Vngariâ manus saec. XIII—XIII R || a om. D || septentrione PR³ || danuuium B danubium PR³ 8 trachia PR tracia A³ trac. 3 || propontedis D 9 constantinupulim (u *posterior in o corr. a 1 aut 2 m.*) P constantinopolim (i *er.*) R constantini 3^b || byzantiu (aⁿ m. 2) P bizantium 3 || est] est quae et antus [*cf. Riese, Hermes XII 144*] 3 || septentrione PR³ 10 partem dalmatiae dalmatiam 3 || dalmaciae D || et] habet 3 || eurenii B || ponte D || et om. 3 11 affrico BD || machedoniam PR^b a meridie—p. 23, 1 mare om. 3 || meridia D -diè a. ras. R || egeo (egio 3²) mari adheret (adherit 3 aderit M¹) 3 || aegaeum PRBDA

MACEDONIA habet ab oriente Aegaeum mare, a borea Thraciam, ab euro Euboeam et Macedonicum sinum, a meridie Achaïam, a faonio montes Acrocerauniae in angustiis Hadriatici sinus, qui montes sunt 'contra Apuliam atque Brundisium, ab occasu Dalmatiam, a circio Dardaniam, a septentrione Moesiam.

ACHAIA undique propemodum cincta est mari; nam ab oriente habet Myrtoum mare, ab euro mare Creticum, a meridie Ionium mare, ab Africo et occasu Cephaleniam et Cassiopam insulas, a septentrione sinum Corinthium, ab aquilone angustum terrae dorsum, quo Macedoniae coniungitur uel potius Atticae; qui locus Isthmos uocatur, ubi est Corinthus, habens in Attica ad boream non longe Athenas ciuitatem.

EXFILIA TORES 1 Macedonia—5 Moesiam *adhibuit Isidorus Orig. 14, 4, 13* 6 Achaia—11 Corinthus *compilauit Isidorus Orig. 14, 4, 14*

1 machedonia (e R) PR || confinis . . aegeo (egeo R) mari S || aegeum P (sic ubique), RBDA || thraciam] A thraceam D traachiam (fort. h incohata erasa) P trachiam R traciam S 2 euoam S || machedonicum (e ex e R) PR || meridia D 3 achaium (ai in ras. m. 2, a s. s. m. 2) P achaiam et aegeum mare S || a faonio (a f in ras. m. 2) P a faonio (u ex b corr. 2) R a fabonio S || acrocerauniae] BD acrocerauniae PRA acroceraonios S acroceraunios v || angustiis P || hadriatici] B adrici (h m. 1, ati m. 2) P hadriatici (s eras.?) R atriatici D 4 sunt] sitiast (sicut st m. 1, dittographia natum) R² || aboliham D || adque P¹R²B || brundisium PA brudissiu (u m. 1, i m. 2) R bryndisium habet S 5 dalmaciae D delmatiam A || circio R || septentrione PRS || moesiam in ras. P othesiam S 6 achai P achia B Achaiä D || undique (una litt. eras., e ex i corr.) P 7 myrteo mari R mirteum mare SR || myrtoum] A myrthoum (c in e corr. m. 2 R) PR myrteum BD mortuum S || creticum] grecum SR greco R || ad meridia D 8 ionium mare] ionium (-iam R) S3 || affrico B || cephal. et om. S || cefalliniam PR habet coephaliam S || cassiopam B cassiopiam S cassiipas S 9 a s. s. m. 1 D || septentrione (-em P¹) P²RS || corintum B corinthum S || angustü (tü in ras.) R 10 quo] qui R^b quod S || machedoniae P machedonię R || pucius D 11 isthmos] BA isthemos PR isthmos D istmos R || chorinthus B || habens] hinc sunt (cf. § 24 sub finem) S || atticam B attico S 12 boreum D || athenas ciuitates S

- 59 DALMATIA habet ab oriente Macedoniam, ab aquilone Dardaniam, a septentrione Moesiam, ab occasu Histriam et sinum Liburnicum et insulas Liburnicas, a meridie Hadriaticum sinum.
- 60 PANNONIA NORICVS ET RAETIA habent ab oriente Moesiam, a meridie Histriam, ab Africo Alpes Poeninas, ab occasu Galliam Belgicam, a circio Danuuii fontem et limitem qui Germaniam a Gallia inter Danuuium Galliamque secernit, a septentrione Danuuium et Germaniam.
- 61 ITALIAE SITVS a circio in eurum tenditur, habens ab Africo Tyrrenum mare, a borea Hadriaticum sinum; cuius ea pars qua continenti terrae communis et contigua est, Alpium obi-

EXPLIATORES 1 Dalmatia—4 sinum *adhibuit Isidorus Orig. 14, 4, 8* 5 Pannonia—8 secernit *compilauit Isidorus Orig. 14, 4, 16* 10 Italiae—p. 25, 1 obstruitur *adhibuit Isidorus Orig. 14, 4, 18*

1 Delmatia *A* dalmacia *D* || machedoniam (*sic e s. s.*) *P* machedoniam *R* 2 septentrione *PRB* || moesiam] est an *B* mis. *RR* (*non inspectus*) || histriam] *PRBDA* istr. *R* austr. *R* (*non inspectus*) 3 insulas liburnicas (*o eras.*) *P* insulas xx liburnicas *B* || liburnicū *B* || meridiae *D* || hadriaticum] *PRB* (*ū in ras., ex a ut uid.*) *P* hatriaticum *D* adriaticum *B* atriat. *R* 5 pannoniae *B* || retia *A* retia *PRB* ritia *D* retiae *B* || habet *B* || ab orienteoesiā *D* || misiam *S* 6 a meridie] ab euro *S* || meridiae (*sic ae ubique*) *D* || histriam] *PRBDA* *B* || affrico *B* || alpis *D* *R* || poeninas] *PRBDA* (*i in ras.*) *P* appenninas *B* apinninas *R* appenninos *RR* 7 galleam *D* || bellicam *R* || circio *B* || septentrione *S* || frontem danubii *B* || danuuii] *DA* danui *B* danubii *PRR* (*ex dami bii m. ut uid. 2 P*) || et] uel *S* || qui germ.—8 secernit] qui inter gallias et germaniam a danubio dirimit *B* 8 a gallia inter danuutum *om.* *S* || a *om.* *D* gallia] galleam *D* || danuuium] *DA* danuuium *B* danubium *PRB* || galliamque (*a eras.*) *P* galleam-que *D* 9 septentrione *P* (*ē*), *R* (*m in n ras. mut.*), *B* || danuuium] *DA* danuuium *B* danubium *PR* habet danubium *B* 10 situs] uenerabilis et siugularis situs *B* || a circio in eurum] a circione-urum *D* || circio *R* || tenditur *om.* *B* extenditur *S* || habens] habet *B* || affrico *B* 11 tyrrenum *PRD* (*tyrreno R tyrrenum R tirreno R casu abl.*) || hadriaticum] *P* *PRB* hatriaticum *P* *D* atriat. *R* || sinum] mare in sinu *B* || ea pars qua cont. terrae comm. et] continenti terrae *B* 12 qua] quae *AG Port. Z Grubits* || continenti *B* || alpium] ubi alpium *B*

cibus obstruitur. quae a Gallico mari super Ligusticum sinum 62
exsurgentes, primum Narbonensium fines, deinde Galliam p. 25
Raetiamque secludunt, donec in sinu Liburnico defigantur.

GALLIA BELGICA habet ob oriente litem fluminis Rheni 63
et Germaniam, ab euro Alpes Poeninas, a meridie prouinciam
Narbonensem, ab occasu prouinciam Lugdunensem, a circio
oceanum Britannicum, a septentrione Britanniam insulam.

GALLIA LVGDVNENSIS, ducta per longum et per angustum 64
inflexa, Aquitanicam prouinciam semicingit. Haec ab oriente 65
habet Belgicam, a meridie partem prouinciae Narbonensis, qua
Arelas ciuitas sita est et mari Gallico Rhodani flumen accipitur.

NARBONENSIS PROVINCIA, pars GALLIAEVM, habet ab ori- 66
ente Alpes Cottias, ab occidente Hispaniam, a circio Aquitani-

EXFILATORES §§ 63—66 fortasse adhibuit Isidorus Orig. 14, 4, 25

1 obstruetur D cingitur B || quae gallicū corr. in quae gallico m. 1
P quae gallico B¹ || legusticum B || sinum om. B 2 ex¹urgentes
(s. s. m. 2) P exsurgentes (prior s. crasa) R exsurgunt B || primum]
hinc incipiunt B || finis D || galleam D gallia B 3 retiamque A
retiamque PRBD retiaque B || secludunt B || donec om. B || in sinum
liburnicum (om. defigantur) B || sinum B || liburnico (i altera in ras.)
P liburnicum B || difigantur R¹ 4 orientem D || fluminis D ||
rheni (h. s. s. m. 1 P) PA rhyni B 5 euro] euro habet BD || poe-
ninas] PRBD appenninas B || miridae D || prouinciam] s. s. m. 2:
errat B -tiam R¹ 6 lugudunensem B lugdonensem D om. B ||
circio (er. n?) R 7 oceanum D || britannicum] B britannicum
PR¹DA² britannicum R² || septentrione (ne s. s. 1 P) PR²B || brit-
tanium PR²B britanniam R² britannicam B britannicam D || inso-
lam D 8 gallea D || lugdonenses D || longum] longum est B
9 flexa D || aquitacam P^a aquit- (i 2, ex a?) R || haec] quae B
10 meridi P^a || prouin^aciae (n. ras. ex m) P || narbonensis (r ex l inter
scribendum corr.) P narbonenses D 11 arilas (r ex b m. 1) D
harelas PRA || ciuetas D || et mari] AR²G^bv; ubi mari V ubi a mari
B in G glossa ubi pone et s. s. a manu 2; et ubi T; mari PR¹BDG^a ||
rhotani D rodani PR² rodanus B || accipitur] PR²B accipitur D
excipitur h 12 prouintia P || partem B || gallearum D 13 alpes
(altera a crasa) P alpes (, eras., s 2) R || scottias B scottias (ante c
crasa s; supra i crasa c) R || hispaniam B || circio (n. crasa) R || aquit-
anicam] PR¹BD² aquitaniam R²v

- 59 DALMATIA habet ab oriente Macedoniam, ab aquilone Dardaniam, a septentrione Moesiam, ab occasu Histriam et sinum Liburnicum et insulas Liburnicas, a meridie Hadriaticum sinum.
- 60 PANNONIA NORICVS ET RAETIA habent ab oriente Moesiam, a meridie Histriam, ab Africo Alpes Poeninas, ab occasu Galliam Belgicam, a circio Danuuii fontem et limitem qui Germaniam a Gallia inter Danuuium Galliamque secernit, a septentrione Danuuium et Germaniam.
- 61 ITALIAE SITVS a circio in eorum tenditur, habens ab Africo Tyrrenum mare, a borea Hadriaticum sinum; cuius ea pars qua continenti terrae communis et contigua est, Alpium obi-

EXFILATORES 1 Dalmatia—4 sinum *adhibuit Isidorus Orig. 14, 4, 8* 5 Pannonia—8 secernit *compilauit Isidorus Orig. 14, 4, 16* 10 Italiae—p. 25, 1 obstruitur *adhibuit Isidorus Orig. 14, 4, 18*

1 Dalmatia A dalmacia D || macedoniam (*sic e s. s.*) P macedoniam R 2 septentrione PRB || moesiam] est an B mis. R (non inspectus) || histriam] PRBDA istr. R austr. R (non inspectus) 3 insulas liburnicas (o eras.) P insulas xx liburnicas B || liburnicū B || meridiae D || hadriaticum] PRB (ū in ras., ex a ut uid. P) hatriaticum D adriaticum B atriatic. R 5 pannoniae B || retia A retia PRB ritia D retiae B || habet B || ab oriente moesiā D || misiam S 6 a meridie] ab euro S || meridiae (*sic ae ubique*) D || histriam] PRBDA B || affrico B || alpis DR || poeninas] PRBDA (i in ras. P) appenninas B apinninas R appenninos RR 7 galleam D || bellicam R || circio R || septentrione S || frontem danubii B || danuuii] DA danui B danubii PR (ex dami hii m. ut uid. 2 P) || et] uel S || qui germ.—8 secernit] qui inter gallias et germaniam a danubio dirimit B 8 a gallia inter danuuium om. S || a om. D gallia] galleam D || danuuium] DA danuium B danubium PRB || galliamque (a eras.) P galleam- quae D 9 septentrione P (s), R (m in n ras. mut.), B || danuuium] DA danuium B danubium PR habet danubium B 10 situs] uenerabilis et singularis situs B || a circio in eorum] a circione-urum D || circio B || tenditur om. B extenditur S || habens] habet B || affrico B 11 tyrrenum PRD (tyrreno R tyrrenum R tirreno R casu abl.) || hadriaticum] P^oRB hatriaticum P^oD atriatic. R || sinum] mare in sinu B || ea pars qua cont. terrae comm. et] continentia terrae B 12 qua] quae AG Port. Z Grubits || continenti B^o || alpium] ubi alpium B

cibus obstruitur. quae a Gallico mari super Ligusticum sinum 62
exsurgentes, primum Narbonensium fines, deinde Galliam p. 25
Baetiamque secludunt, donec in sinu Liburnico defigantur.

GALLIA BELGICA habet ob oriente limitem fluminis Rheni 63
et Germaniam, ab euro Alpes Poeninas, a meridie prouinciam
Narbonensem, ab occasu prouinciam Lugdunensem, a circio
oceanum Britannicum, a septentrione Britanniam insulam.

GALLIA LVGDVNENSIS, ducta per longum et per angustum 64
inflexa, Aquitanicam prouinciam semicingit. Haec ab oriente 65
habet Belgicam, a meridie partem prouinciae Narbonensis, qua
Arelas ciuitas sita est et mari Gallico Rhodani flumen accipitur.

NARBONENSIS PROVINCIA, pars GALLIARVM, habet ab ori- 66
ente Alpes Cottias, ab occidente Hispaniam, a circio Aquitani-

EXFILATORES §§ 63—66 fortasse adhibuit Isidorus Orig. 14, 4, 25

1 obstruetur D cingitur S || quae gallicū corr. in quae gallico m. 1
P quae gallico B¹ || legusticum B || sinum om. S 2 ex¹urgentes
(s. s. m. 2) P exsurgentes (prior s erasa) B exsurgunt S || primum]
hinc incipiunt S || finis D || galleam D gallia S 3 retiamque A
retiamque PRBD retiaque S || se cludunt S || donec om. S || in sinum
liburnicum (om. defigantur) S || sinum B || liburnico (i altera in ras.)
P liburnicum B || difigantur R¹ 4 orientem D || fluminis D ||
rheni (h. s. s. m. 1 P) PA rhyni B 5 euro] euro habet BD || poe-
ninas] PRBD appenninas S || miridiae D || prouinciam] s. s. m. 2:
errat S -tiam R¹ 6 lugudunensem B lugdonensem D om. S ||
circio (er. n ?) R 7 ocianum D || britannicum] B brittanicum
PR'DAS brittanicum R² || septemtrione (ne s. s. 1 P) PRS || brit-
tanium PR'S brittanniam R² britannicam B brittanicam D || inso-
lam D 8 gallea D || lugdonenses D || longum] longum est S
9 flexa D || aquitacum P^a aquit- (i 2, ex a ?) R || haec] quae S
10 meridi P^a || prouin-ciae (n ras. ex m) P || narbonensis (r ex l inter
scribendum corr.) P narbonenses D 11 arilas (r ex b m. 1) D
harelas PEA || ciuetas D || et mari] AR²G^{bv}; ubi mari V ubi a mari
S in G glossa ubi pone et s. s. a manu 2; et ubi T; mari PR'BDG^a ||
rhodani D rodani PR² rodanus S || accipitur] PRB² accepitur D
excipitur h 12 prouintia P || partem S || gallearum D 13 alpes
(altera a erasa) P alpes (i eras., s 2) R || scottias B scottias (ante c
erasa s; supra i erasa c) R || hispaniam B || circio (n erasa) R || aequi-
taniam] PR'BD² aquitaniam R^{2v}

cam, a septentrione Lugdunensem, ab aquilone Belgicam Galliam, a meridie mare Gallicum quod est inter Sardiniam et insulas Baleares, habens in fronte, qua Rhodanus fluuius in mare exit, insulas Stoechadas.

67 AQUITANICA PROVINCIA obliquo cursu Ligeris fluminis, qui
68 ex plurima parte terminus eius est, in orbem agitur. haec a circio oceanum qui Aquitanicus sinus dicitur, ab occasu Hispanias habet, a septentrione et oriente Lugdunensem, ab euro et meridie Narbonensem prouinciam contingit.

69 HISPANIA uniuersa terrarum situ trigona est et circumfusione
10 p. 26 70 oceani Tyrrhenique pelagi paene insula efficitur. huius angulus prior, spectans ad orientem, a dextris Aquitanica prouincia, a sinistris Balearico mari coartatus, Narbonensium fini-

AVCTORES § 67 cf. *Partsch p. 32* § 69—74 cf. *Detlefsen in Comment. in hon. Mommseni p. 23 sqq.*

EXPILATORES 3 in fronte — 4 Stoechadas *compilauit Isidorus Orig. 14, 6, 38* 5 Aquit. — 6 agitur *compilauit Isidorus Orig. 14, 4, 27* 10 Hisp. — 11 efficitur *adhibuit Isidorus Orig. 14, 4, 28*

1 septentrione PRS || lugdunensem B luguensem D || aquiloni D
2 galliam] gallicam D || sardiniam B 3 belears P¹ || habens] hinc
sunt (cf. § 24) S || quae (erasa e?) R || rodanus PRS 4 exit
(sic puncto s. s. 1 m.) B || stoechadas (stocades R) insulae... in fronte (fontem R) narbonensis prouinciae qua rodanus fl. i. m. e. S || insulas decadas
S || sthoecadas P^aR¹A stychadas B sthicadas P^aR² sticadas D
5 aquitania SRSR² || prouincia PR om. S || curso D || ligeris] DS
ligeri PRBAE ligeri R || fluminis D || qui] om. R (non SR)
6 in orbem agitur] eamque paene (pene SR) in orbe oingit S || urbem
D orbe S 7 circio R || oceanum habet S || quae P || hispanias B
ispanias S 8 habet om. S || ab oriente et septentrione B || septem-
trione RS (sic septentrione P) || lugdunensem B lugdonensem D
9 meridiae D || narbonenses prouincias S 10 hispania B om. S ||
tritona B^m || est] add. s (uelut TO) v, om. PRBDAE 11 ociani D ||
tyrrenique (eras. e) P tyrrenique R tyrrinique D terrenique S ||
pylari B || paene a. ras. R pene DS || efficitur D || angulos P^a
12 propior B || expectans S || ad om. S ab R^a || aquitana P^a aquitania
D aquitanicam S || prouinciam S 13 sinistra. D dextris (sic) S ||
ualearico PR¹ Baliarico D baleari circio S || narbonensium finibus coar-
tatus ingreditur S || conartatus B coartatur PR

bus inseritur. secundus angulus circiū intendit; ubi Brigantia 71 Gallæciæ ciuitas sita altissimam pharum et inter pauca memorandi operis ad speculam Britanniae erigit. tertius angulus 72 eius est, qua Gades insulae, intentæ in Africum, Athlantem montem interiecto sinu oceani prospiciunt.

Hispaniam citeriorem ab oriente incipientem Pyrenæi saltus 73 a parte septentrionis usque ad Cantabros Asturesque deducit, atque inde per Vaccaeos et Oretanos, quos ab occasu habet, posita in Nostri maris litore Carthago determinat.

Hispania ulterior habet ab oriente Vaccaeos, Celtiberos 74 et Oretanos, a septentrione oceanum, ab occasu oceanum,

AVCTORES § 73 cf. *Partsch p. 23*

EXFILATORES 6 Hisp.—p. 28, 1 fretum *adhibuit Isidorus Orig. H. 4. 30*

1 circiū *om. S* || brigantia *D* uingrantia *S* 2 g. c. s.] ciuitas sita est et galliciae *S* || galliciae *PR*¹ callæciæ *A* gallicae *B* galliciae *D, R*¹ || sita sit (sit *m. 2 sed erasum*) *R* || altissimam *B* altissimum (in *a statim corr. m. 1 D*) *R*¹ *D* ad altissimum *S* || farum *P*^b *RBD*^S farum *P*^a || memorandi *R*¹ 3 speculum *AS* || britanniae] *R*² *B* britanniae *P*¹ brittaniae *P*¹ *R*¹ *D*^S || eregitur *S* || tercius *D* || a. e.] *PD* angulus *BS* eius (angulus *m. 1 s. s., ante eius ut uid. inserendum*) *R* a. a. v 4 est *om. S* || qua] *R*¹ *D* qui *PR*¹ quo *BAS* || insulae (i *alt. in o corr. m. 1*) *D* || intente *P*¹ (-tę *P*²), *D* || in africanam (sic) intentæ *S* || in *om. B* || affricum *PR*¹ *B* africanam (sic) *S* || athlantem] *PRBS* athlantē *D* atlantem *A* 5 interiectu *D* || ociani *D* oceanum *S* || prospiciunt (ci *s. s. m. 1*) *D* 6 hispaniam *B* Ispania *S* || citerorē (r *prior in ri, s in em mutata a m. 2*) *P* caeteriorem *B* ceterior *S* || incipientem] incipit ex *S* || pyrenæi *PR* pyrinei *BD* pirinei *S* || saltibus *S* 7 septentrionis (i *posterior in ras. P*) *PR* septentriones *D* septemtrionali *S* || cantabros *B*¹ cantabras *B*^m || turresque *B* ad turres *S* || deducit] *PRBD om. S* deducunt *v* 8 adque *P*¹ *B* || inde *om. S* || uacceos (u *in b mut. R*) *RBA* uaccheos *P* uacceus *D* uacceos *S* || oretanus *D* orrentanos *S* || quas (*uid. quos fuisse*) *P*² quas *R*¹ 9 positas *R*¹ poseta *D* post *S* || nostri* *R* || charthago *B* carthaco *D* karthago *PR* || terminatur *S* 10 hispania *B* Spania (*S in IS corr.*) *S* || uacceos *BD* uacceus *A* uaccheos (u *in b mut. et ccheos in ras. R*) *PR* barceos *S* || caelteberus. *D* celtiberos (*altibe in ras.*) *R* 11 coretanus *D* orrentanos *S* || septemtrione *PRBS* || ocianum *D* || ab occasu *bis scripsit 1, corr. 2 D* || ociano *D*

- p. 27 a meridie Ga'ditanum oceani fretum; unde mare Nostrum, quod Tyrrhenum uocatur, inmittitur.
- 75 Et quoniam oceanus habet insulas, quas Britanniam et Hiberniam uocant, quae in auersa Galliarum parte ad prospectum Hispaniae sitae sunt, breuiter explicabuntur.
- 76 BRITANNIA oceani insula per longum in boream extenditur; a meridie Gallias habet. cuius proximum litus transmeantibus ciuitas aperit, quae dicitur Rutupi portus; unde haud procul a Morinis in austro positos Menapos Batauosque prospectat.
- 77 haec insula habet in longo milia passuum DCCC, in lato milia CC.

EXPILATORES 4 in auersa—5 sitae, 6 Britannia oceani insula *compilauit Isidorus Orig. 14, 6, 2* || 4 auersa Gall. p. *uidetur adhibuisse Beda hist. eccl. 1, 1* 7 a meridie—8 portus *exscripsit Beda hist. eccl. 1, 1* 10 haec insula—p. 29, 1 insulas habet *compilauit Beda hist. eccl. 1, 1*

1 a meridie s. *lin. add. m. 2* P a meridiae D || gadetanum P, R (*sed e in i corr.*) || oceane D || nostrum om. S 2 tyrrhenum PRAE tirrenum D || uocatur (*tur m. 2 in ras. duarum triumue linearum*) P uocatur D || inmittitur R² emitt- D 3 quas om. S || britaniam P¹ brittaniam P²R¹D² 4 hiberniam (*b pro u m. 2*) P hyberiam B hiberiam D iuerniam A || uocant om. S || aduersa D² || gall. parte] parte galliam S || gallearum D || a prospectu S 5 hispaniae B spaniae (*s in Is m. 2*) S || sitae (*si m. 2 in ras.*) P || explecabuntur D 6 brittania (britania S *sed idem brittaniam § 5*) oceani insula (*-ola S*) . . . aduersa galliarum parte ad prospectum hispaniae sita est S || brittania PR¹D² || oceani (*c eras.*) P || spaniae D¹ 7 habet a meridie gallias S || meridiae D || galleas D 8 aperit quae] aperitque P apperitque D || rutupi] B² rut. ubi DA ruthubi P ruth. ubi R; *cf. Boecking, Not. dign. p. 574** || haut PBD² aut in haud *corr. m. 2* R 9 morynis RBA (*y minus clara; quare in marg. y scr. in B*) marynis P || possitos B positus D || menapos] PRBD² (menapios 6, 8 § 8 *ex Iul. Caesare*) || batauosque (a eras.) P battaosque B batabosque S || pruspectat D 10 passum P passū (*v al. m. add.*) R pasuum B, om. S || octingenta BD 11 milia] *milia (eras. cc)* P || cc] PRB² docenta D *ccc Plinius 4 § 102 et Dimens. prou. 30, v. Muellenhoff, Weltkarte p. 22*

A tergo autem unde oceano infinito patet Orcadas insulas 78
habet quarum XX desertae sunt, XIII coluntur.

Deinde insula Thyle, quae per infinitum a ceteris separata, ^{p. 28} 79
circium uersus medio sita oceani, uix paucis nota habetur.

HIBERNIA insula inter Britanniam et Hispaniam sita longiore 80
ab Africo in boream spatio porrigitur. huius partes priores 81
intentae Cantabrico oceano Brigantiam Gallaeciae ciuitatem ab
Africo sibi in circium occurrentem spatioso interuallo procul
spectant, ab eo praecipue promunturio, ubi Scenae fluminis

AVCTORES 5 inter—sita eadem habentur apud Tacit. Agr. 24;
cf. Muellenhoff, Weltkarte p. 1

EXFILATORES 1 orcadis—2 coluntur adhibuit Iordanis Get. 1,
compilauit Isidorus Orig. 14, 6, 5 5 Hibernia—7 oceano adhibuit
Isidorus Orig. 14, 6, 6

1 a tergo autem] ergo \mathfrak{B} || dergo P^a || patit D || insolas D 2 ui-
ginti DA || sunt erte sunt D^1 || XIII] $BRSS$, XIII ex XIII mut. P
tredecim (-dicim D) DA 3 deinde om. \mathfrak{B} || thyle] A tyle $P^bR\mathfrak{B}$
tyle P^a thulae D thola B^1 tholae B^m || separata—4 sita] patet longius
secreta quae in medio oceani sitam \mathfrak{B} || ceteris (c radendo ex e ut uid.)
 P cet- ante ras. R 4 circium (n eras.) R circum D || seta
 D | ociani D oceano A male || pauca B^1 5 hibernia] $RD\mathfrak{B}$ (sic duo-
bus locis \mathfrak{R}) hibernia P hybernia B iuernia A || insola D || brita-
tanium P britaniam (t er., n in nn \mathfrak{B}) R britaniam D brittaniam \mathfrak{B} || hispani-
am (n radendo ex m) P hispaniam B spaniam (s in ys \mathfrak{B}) \mathfrak{B} || sita om.
 \mathfrak{B} || logiore (n s. s. m. 1) \mathfrak{B} 6 affrico R^1B || spacio D || porregitur
 $D\mathfrak{B}^a$ || cuius \mathfrak{B} || partis prioris D 7 intentae cant. oc.] cantabricum oce-
anum intendunt (extendunt \mathfrak{R}) $\mathfrak{R}\mathfrak{R}$ (non inspectus \mathfrak{E}) || briganciam D
brigantiam \mathfrak{B} || gallaeciae] R gallaetiae (corr. m. \mathfrak{B}) P galliciae D
gallicae B galletiae (i s. s. m. 1) \mathfrak{B} || ab africo s. i. c. occ. om. m. 1,
add. 2 in mg. inf. P 8 a africo (erasa f) R affrico B || circium (n
erasa) R || spacio D || inuallo (ter m. 1) P 9 exspectat (sic) \mathfrak{B} ||
ab ex ob m. 2 P || praecipuae (sic) — p. 30, 1 lucenique hic primus in P
folii G uersus scr. est manu s. X (m. 3 ?); m. 1 deleta uidetur, eiusque
fort. adhuc a prior uerbi praecipuae agnoscitur; sed praeterea uestigia
quaedam exstant scripturae etiam manu 1 ut uid. antiquioris MAY ||
praecipuae D || promunturio] D promuntorio PR promontorio BA ||
scenae] $RD\mathfrak{B}$ scaenę P scoenae B senę A (scene uel ae pro e $VCF\text{T}ON$
ikenę G sene KM); cf. Σήνου [$\Sigma\iota\upsilon\upsilon$ cod. unus] Ptolem. 2, 2, 4

ostium est et Velabri Lucenique consistunt. haec propior Britanniae, spatio terrarum angustior, sed caeli solique temperie magis utilis, a Scottorum gentibus colitur.

- 82 Huic etiam Meuania insula proxima est et ipsa spatio non parua, solo commoda. aequae a Scottorum gentibus habitatur.

Hi sunt fines totius Europae.

- 83 AFRICAM ut dixi cum tertiam orbis partem maiores nostri p. 29 accipiendam descripserint, non spatiorum mensuras sed diui-

AVCTORES 2 spatio — 3 utilis cf. Tac. Agr. 24

EXFILATORES 1 propior — 3 colitur adhibuit Isidorus Orig. 14, 6, 6 2 caeli — 3 utilis similia habet Beda hist. eccl. 1, 1 p. 34, 13. 14 Giles (ubi meuanias bretonum insulas est uelut in cod. Cantabrig. uniuers. K, k. V 16 saec. VIII) 7 Africam — 8 descripserint] cf. Iordanis Get. 33 p. 123, 6 Closs

1 et] ubi \mathfrak{B} || uelabri] uel aburi \mathfrak{B} || lucernae quae D || propior D et ante ras. PR prior \mathfrak{B} || brittaniae $PR^1 D \mathfrak{B} \mathfrak{R}$ 2 spatio D || sed om. \mathfrak{B} || solique $PR^1 \mathfrak{B}$ solisque $BDR^2 A$; cf. Tacit. Agr. 24 || temperie (a expunctum) P temperies D 3 utelis D || a om. B ab $\mathfrak{B} \mathfrak{R} \mathfrak{D}$ (non inspectus \mathfrak{L}) || scottorum] $P^b R^2 \mathfrak{B} \mathfrak{R}$ scotthorum (scot in ras. m. 1 litterarum sh ut uid. P [scot in ras. ? fort. potius in uestigiis antiquioris scripturae deletis ante quam m. 1 in hac parte exararet MAV]) $P^a R^1$ scuttorum B scoxtorum D , guttorum A || coletur D 4 huic (i radendo ex n) P || meuania] $PR^1 DA$ euania (accus. casu \mathfrak{S}) $B \mathfrak{S}$, 1 euonia in mg. R^2 ; menauia Cellarius et Genthe (schol. Lucan. 1868 p. 14) correxerunt; sed meuania Orosiana et adeo Orosio antiquior scriptura est habenda, praesertim cum (id quod A. Riesii beneficio ad-dere possum) etiam Iulii Honorii codices meuania Veron. s. VI—VII, mebania Salmas. s. VII—VIII, meubania Pal. 973 s. x exhibeant 5 paruo \mathfrak{B} || solo (o fin. in ras. $P^1 R^2$; in P fuisse uid. a) PR || aequae P || ab \mathfrak{B} || scottorum] $PR^2 D \mathfrak{B}$ scotthorum R^1 scuttorum B scotorum A || habetatur D 6 hi sunt] in his superioribus \mathfrak{B} || hii PB hi. R || finis D || tucius D || europae (o 2, ex a ?) R europae in quibus totius regina mundi caelestis habetur italia singulari uirtute fertilitate potentia toto mundo sacrata \mathfrak{B} 7 affricam B afrigam D †africam \mathfrak{B} || ut dixi om. \mathfrak{B} || cum] quam in \mathfrak{B} || orbis] totius orbis B || maioris D || nostri] nostri eius (sic) adsentatores \mathfrak{B} 8 descripserint PB discripserint D aliquanti protulerunt \mathfrak{B} || spaciorum D spatio \mathfrak{B} || mensurae \mathfrak{B} || diuisionum — p. 31, 1 magnum] sed circumclusionum ratione sicut suo mari \mathfrak{B}

sionum rationes secuti sunt. mare hoc siquidem Magnum, 84
 quod ab occasu ex oceano oritur, in meridiem magis uergens
 angustio rem inter se et oceanum coartatae Africae limitem
 fecit. unde etiam aliqui quamuis eam longitudine parem tamen 85
 multo angustio rem intellegentes, inuerecundum arbitrati ter-
 tiam uocare partem sed potius in Europam Africam deputantes,
 hoc est secundae portionem appellare maluerunt. praeterea 86
 cum multo amplius terrae in Africa ardore solis quam in
 Europa rigore frigoris incultum atque incognitum sit — quippe
 cum omnia paene animantia uel germinantia patientius et
 tolerabilius ad summum frigoris quam ad summum caloris
 accedant — ea scilicet causa est, Africam per omnia situ et
 populis minorem uideri: quia et natura sui minus habeat
 spatii et caeli inclementia plus deserti. cuius descriptio per
 prouincias et gentes haec est:

EXFILATORES 5 arbitrati — 12 est] ut inuerecundum dicerent tan-
 tae angustiae prouinciam tertiam dici partem; sed in Europa eam iudi-
 cauerunt reputandam, hoc est, ut non eam similem duae (sic) dicerent,
 sed de duabus uni subiectam quae ardore uenenoque deformis plus habet
 heremi quam montes \mathfrak{B}

1 rationis D || sequi B || ad uersum [uti — 2 meridiem ma] in
 marg. \bar{r} (i. e. require) B || siquidē (\mathfrak{B} in em mut. m. 2) P qualia
 nulla in P habentur uelut 2 meridiem, 5 angustio rem 2 ociano D ||
 exoritur \mathfrak{B} 3 angustio rem — 4 fecit] praefocatur unde africae limes
 coartum (sic) et angustio rem claudit heremus \mathfrak{B} || angustio rem D ||
 coartatae (sic uersu medio, cum alibi m et n hoc ~ non exprimantur
 nisi in uersus fine) B coartate DA || africae B 4 fecit] P^1BDA
 facit P^2R^o || unde] hinc \mathfrak{B} || aliqui] qui B || longitudine parem] longitudi-
 nem habere existiment \mathfrak{B} || longitudinem P (sic -em A) || par-em (fuisse
 uid.) D 5 intellegentes] intellexerunt ut \mathfrak{B} || arbitrati sunt — 12 est]
 e. supra || arbitrari A arbitrati sunt R^o 6 europa BDA || africam
 B ; deputantes D 7 hoc est del. h || portionis (-is in ras. 2, ex \mathfrak{B} ?)
 portionem R portionis B^2 || maluerunt BD || praeterea D propterea
 R^1 8 africa B 9 adque P^1B 10 paenae R^1D || animantia
 D || germinantia (prior n statim corr. m. 1, ex \mathfrak{B} ?) D || patientius D
 11 tolerabilius B tollerabilius D tolerabilius (1 erasa) R || calores D
 12 accidant D || causa (u in ras.) P || africam B 13 populus D ||
 uidere D esse certissimum est \mathfrak{B} || habet \mathfrak{B} 14 pati P^2 spatii D ||
 inclementia] inigmade \mathfrak{B} || descriptio] P^2R^2 descriptio P^bR^1B descriptio
 D 15 prouincias R

- 87 LIBYA CYRENAICA ET PENTAPOLIS post Aegyptum in parte
 88 Africae prima est. haec incipit a ciuitate Parethonio et
 p. 80 montibus Cata'bathmon, inde secundo mari usque ad aras
 Philenorum extenditur. post se habet usque ad oceanum meri-
 89 dianum gentes Libyoaethiopum et Garamantum. huic est ab
 oriente Aegyptus, a septentrione mare Libyicum, ab occasu
 Syrtes maiores et Trogodytae — contra quos insula Calypso est
 — a meridie Aethiopicus oceanus.
- 90 TRIPOLITANA prouincia, quae et Subuentana uel regio Ar-
 zugum dicitur, ubi Leptis magna ciuitas est, quamuis Arzuges 10
 per longum Africae limitem generaliter uocentur, habet ab
 oriente aras Philaenorum inter Syrtes maiores et Trogodytas, a

EXFILATORES 1 Libya — 2 prima est *excerpsit Isidorus Orig. 14, 5, 4* 5 huic — 8 Aethiopicus *compilauit Isidorus Orig. 14, 5, 4*
 9 Trip. prou., 11 habet — pag. 33, 4 pertingentes *excerpsit Isidorus Orig. 14, 5, 6*

1 lybia PBA^s libia RD^s libiam \mathfrak{R} || cyrinacia B cyrenayca (sic)
 D ad cyrenaica in marg. l cirenacia m. 2 R cyrenensis M² cyri-
 nenses \mathfrak{R} cirinensis \mathfrak{R} crinenses M¹ || et pentapolis post] quae \mathfrak{B} || par-
 tes \mathfrak{S} 2 affricae B || parethonio] PR¹BDA pharethonio R² parthenio
 \mathfrak{B} 3 montibus D om. \mathfrak{B} || cathabatmon (h s. s. m. 2 [an m. 3?
 MAV]) P chathabathmon R catabathmon \mathfrak{B} || inde] in \mathfrak{B} || saecundo D
 4 phylinorum B || post se habet om. \mathfrak{B} || usque D || ocianum D
 5 gentes] quae habet gentes \mathfrak{B} || libyo-] lybyo A lybio PR¹B libio
 D^s lybie R² Libyae h; cf. § 32 || garamanthum B || huic] ubi \mathfrak{B}
 om. \mathfrak{R} 6 aegyptus \mathfrak{R} || septentrione PR^s || lybicum PRB libe-
 cum D libicum \mathfrak{B} 7 sirtis D sertes \mathfrak{R} sirtes \mathfrak{R} || maioris D ||
 trogodyte PR rogloditae B troogodicae D trogoditae A^s trocho-
 ditae \mathfrak{R} rogoditae \mathfrak{B} || contra — est] quae habent acontra insulam
 calipso \mathfrak{B} || insola D || calypso (o ex u m. 1) D calypzo B 8 meri-
 diae D || aethyopus B aethiopicum \mathfrak{B} ocianus D oceanum \mathfrak{B} 9 tri-
 poli \mathfrak{B} || prouintia R prouinciam \mathfrak{B} || quae] quae est \mathfrak{B} || subetanea \mathfrak{B} ||
 re+gio (li eras.) R || arguzū R¹ arzucū D azotum \mathfrak{B} 10 dicitur
 D om. \mathfrak{B} || leptis (i ex u corr.) P || quamuis] qua \mathfrak{B} || asreuges \mathfrak{B}
 11 longum om. \mathfrak{B} || affricae B || uocantur \mathfrak{B} || habent \mathfrak{B} 12 arēs P ||
 philenorum (e ex o corr. 2 R) PR^s phylinorum B philinorum D || sir-
 tis D sirtes \mathfrak{S} || maioris D || trogodytas] PR rogloditas B troglo-
 ditas D trogoditas A^s trochoditas \mathfrak{R} troditas \mathfrak{B}

septentrione mare Sioum uel potius Hadriaticum et Syrtes minores, ab occasu Byzacium usque ad lacum Salinarum, a meridie barbaros Gaetulos Nathabres et Garamantas usque ad oceanum Aethiopicum pertingentes.

BYZACIUM ZEUGIS ET NUMIDIA. Zeugis autem prius non 91 unius conuentus, sed totius prouinciae generale nomen fuisse inuenimus. Byzacium ergo ubi Hadrumetus ciuitas, Zeugis 92 ubi Carthago magna, Numidia ubi Hippos regius et Rusiccada

EXFILATORES 6 conuentus et q. s.] *his fortasse cum illis Orosii* 6, 21 § 2 *usus est Isidorus Orig. 14, 5, 21* 7 Zeugis—8 magna *hinc uidetur exscripsisse Isidorus Orig. 14, 5, 8* 8 Numidia—p. 34, 4 *gentes adhibuit Isidorus Orig. 14, 5, 9*

1 septentrione (*cum rasura unius litt. in fine R*) PR^o || ma^o (re m. 1 ut uid.) P || syculum B || putius D || hadriaticum] PR^oR^oBD hadriaticum R^o adriaticum ^oatriaticum ^o || sirtis D 2 minoris D |

bizacium D bezacium ^obizatium (n m. poster.) ^obizantium ^o 3 meridiae D || barbarus. D || getulos (-us D) PRBDA^o || nathabres] BDA nazabres R natabres P natauros ^onothabres fh; cf. Comment. in hon. Momms. p. 719 (ubi lin. 12 pro -tes bis scribe -tis) || garamantas BA garamatas (n m. 1) D 4 ocianum D || ethyopicum B ethiopicum ^o || pertingentes biza^o [pertingen|tes · bizacium] (*uncis inclusa del. et nciū s. s. m. 2*) D || peringentes P^o per+tingentes (*fuisse perui—uid.; corr. m. 1*) ^o || pertendentes ^o 5 BYZ.—NUMIDIA om. ^o, spuria

esse non recte censet Moerner p. 86 || BYZATIUM R || ZEUGES P, om. B^o || zeuges ^o || autem om. ^o 6 conuentus] loci cognomentum ^o || totius D || generale—7 inuenimus] fuit uelut in hodiernum ita a prudentibus accipitur ^o || generaliter B || nomen fuisse] PRBD fuisse nomen h 7 inuenimus D || bazacium P bizacium RD bizantium

(*punctum quod supra n litteram exstat Sedlmayero fortuitum esse uisum est*) ^o || ergo] est ^o || hadrumetus] BA adrumetus (~supra u priorem eras. in R) PR hadrumetas D eius metropolis ciuitas adrumetus ^o || ciuitas] sita est ^o || zeogis ^o 8 ubi] est ubi ^o || chartago B karthago

P kartago R cartago ^o cartaco ^o || magna] ciuitas constituta est ^o || numidia B || ubi] uocitatur ubi ^o || hippos] chyppus B yppos PR ippos D ippos ^o (ipponem ^o ippone ^o oponi ^o casu acc.); Hippo r [rusiccada] A rusiccada (c m. 1 ut uidetur) P rusicada (da in dae corr. al. m.) R rusiccade ^o (susicadum ^o susicadam ^o rusicadam ^o casu accusat.)

ciuitates sunt, habent ab oriente Syrtes minores et lacum Salinarum, a septentrione mare Nostrum quod spectat ad Siciliam et Sardiniam insulas, ab occasu Mauretanium Sitifensem, a meridie montes Vzarae et post eos Aethiopum gentes peruagantes usque ad oceanum Aethiopicum.

- 93 SITIFENSIS ET CAESARIENSIS MAVRETANIAE habent ab oriente Numidiam, a septentrione mare Nostrum, ab occasu flumen Maluam, a meridie montem Atrixim, qui diuidit inter uiuam terram et harenas iacentes usque oceanum. in quibus oberrant Gangines Aethiopes.
- 94 TINGITANA MAVRETANIA ultima est Africae. haec habet ab oriente flumen Maluam, a septentrione mare Nostrum usque

EXPILOSORES 6 Sitifensis — 9 oceanum *compilauit Isidorus Orig. 14, 5, 10. 11* 11 Tingitana — pag. 35, 5 contingentes *excerpsit Isidorus Orig. 14, 5, 12*

1 habet *D* || orien^{te} (te *m. 1 ut uid.*) *P* || sirtes *D* 2 septentrione *PRB* || spectat] expectat ab occasu *B* || syciliam *B* 3 insulas *om. B* || occasum *D* occasu habet *B* || mauretanium] *P¹D³B³M¹* mauritaniam *P²RB¹M²* 4 meridia *D* || montem suzare (suggaren] *B*) *AB* || uzare *PRD* utzare *B* || aethyopum *B* || peruagantes] pergentes *B* 5 ad *om. D* 6 sytifensis *R* sitifenses *BD* || et *om. PR* (sed *R* spatio in fine uersus relicto) || caesarienses *B* cesariensis *R* cesarienses *M* cesariensis *L* || mauretaniae] mauritaniae *B* mauretania *D²* maurenia *P* mauritania (i prior *al. m. ex e corr. R*) *RA* mauretaniae sunt quae *B* || habent] *B²v* habet *PRDA* 7 numediam *B* || a] ad *D* || septemtrionē *P* septemtrione *RB* 8 flumen *D* || maluam] *R²A²M²* malbam *PR¹* malua *B²* maluum *L²* || meridia *D* || montē ** (e *m in B corr. m. 2*) *R* || astraxim *B* astringin *R*, sic astringi *PR* || qui diuidit inter uiuam terram] qui discernit inter fecundas (-am *M*) terras (-am *M*) *S* 9 harenas] harenas heremi *B* || usque oceanum] *RDA* usque o|oceanum *P* usque ad oceanum *B²S²h* || quibus] *P²B²D²*; quibus et *h* (ex *Z₁* et *edd. Venetis*) 10 gangines] grantdes *B* || aethyopes *B* aethiopi *B* 11 tingi *B* tingitania *R²* || mauretania] *PR²BA* mauritania *R²D²* || ult. est afr] africae ultima est totius *B* || affricae *B* 12 oriente] occidente *R* || maluam] *R²A²B*

ⁿalbam *P* malbam *R¹* || septemtrione *PRB* || nostro *D*

ad fretum Gaditanum quod inter Auenae et Calpes duo contraria sibi promunturia coartatur, ab occidente Athlantem montem et oceanum Athlanticum, sub Africo Hesperium montem, a meridie gentes Autololum, quas 'nunc Galaules uocant, p. 52 usque ad oceanum Hesperium contingentes.

Hic est uniuersae terminus Africae. Nunc insularum, quae 95 in Nostro mari sunt, loca nomina et spatia dimetiar.

INSULA CYPROS ab oriente mari Syrio, quem Issicum sinum 96 uocant, ab occidente mari Pamphylico, a septentrione Aulone Cilicio, a meridie Syriae et Phoenices pelago cingitur. cuius

EXPLIATORES 4 cf. gaulalia op. *Dicuil* (*Schweder p. 33*)

1 gadetanum PR || quod] quod est B || auenae] scripsi (*in Orosii fonte abyllae fuerit*); hauenae P^a hauennae (-nne R) P^bRA auennae D chauennae B abaenae S Abennem h || calpes] D calpis PRBA

capis S; Calpen h || duo contraria sibi prom.] duobus promontoriis B (o in u m. 1 aut ut *Sedlmayero uisum est m. poster.*) S 2 promunturia] PR^aD promontoria (-uria R²) BR² || coartatur (*sic medio uersa*) B cohartantur (h del. m. 2) P coartatur (h et n eras.) R || athlantem] PRD athlantem B¹ atlantem B²A habet athlantem S

3 oianum D || athlanticum] PRDSR athlaticum S atlanticum B² || africo B || hesp.] experium S 4 a meridie—uocant] a meridie gaulalum gentes S merediae D || autololum] ed. 1542 in marg., cf. *Salmasius Exerc. Plin. p. 277 b. C.* aulololum PAC aulolosum E, aulolum RBDv ||

que P || galaules] B galaules (u eras.) P gaulaules R alaules D galandas S galaulas Ah 5 hesp.] experium S hisperium S || contingentes] pererrantes S 6 est om. B || totius africae terminus S || uniuersae] Ah uniuersus PRBD || affricae B || insularum D 7 in nostro mari] intro mare S || nostro mari] mari nostro B || spatia D ||

dimetiar B dimeciar D exponam S 8 insola D Insu^{la} (la m. 1) S || cyprus B cypus D || ab] habet ab S || mare sirium S || sirio D || quem] quod BD que A || missicum A misicum B messicum D

histicum S || sinum in rasura (*fuisse uocari uidetur*) P 9 mare D⁸ || pamphilico PRBD pamphylicum S || septentrione PRS || aulone S 10 cilicio] S cylicio B cilico (lico in ras. P) PRDA || merediae D || siriae D || et phoenic.] finis S || phenicis B phonices R¹ phenice (uel phoenice) R² phuenicis (e ex correctura inseruit m. 1)

D || pylago B pelaco D || cinguntur PR¹ cingetur D || cuius P

spatium in longo tenet milia passuum CLXXV, in lato milia passuum CXXV.

97 INSVLA CRETA finitur ab oriente Carpathio mari, ab occasu et septentrione mari Cretico, a meridie mari Libyco, quod et Hadriaticum uocant. habet in longo milia passuum CLXXXII, in lato L.

98 INSVLAE CYCLADES, quarum est ab oriente prima Rhodos, a septentrione Tenedos, a meridie Carpathos, ab occasu Cythera, ab oriente finiuntur litoribus Asiae, ab occidente mari Icario, a septentrione mari Aegaeo, a meridie mari Carpathio. sunt 10

p. 33 autem omnes Cyclades numero LIII. 'hae tenent a septen-

EXPILOTORES 7 Cyclades — Rhodos compilauit Isidorus Orig. 14, 6, 22 8 a sept. Tenedos adhibuit Isidorus Orig. 14, 6, 23 || a meridie Carp. adhibuit Isidorus Orig. 14, 6, 24 || ab occ. Cyth. adhibuit Isidorus Orig. 14, 6, 25 10 sunt — p. 37, 2 cc exscripsit Isidorus Orig. 14, 6, 20

1 spacium D || pasuum B passum PR¹ om. S || centum septuaginta (-genta D) quinque DA CXXXV S 2 pasuum B passum PR¹, om. S || centum uiginti quinque (-quae D) DA 3 riente P^a || carpathio] D carpathio PRBA carpatio S 4 septemtrione P septemtrione R^S || mare cretico D^S || a meridie mari libyco om. D || lybico PRB lydico S || et m. 2 in ras. trium quattuorue litt. P 5 adriaticum PRB adriatico D || long(itudine milia c)XXIII (quae inclusi, in ras. scr. sunt m. 1) S || milia] m¹. B (sic m. 1) || passum PR¹ pasuum B || centum septuaginta duo DA CLXXVII O; cf. Partsch p. 65 sq. || latitudine milia S || quinquaginta (-genta D) DA 7 cycladas S || est] et S || rhodus BD rodos (-us R) S 8 septemtrione PR^S || tenedo (u in marg., quod ad hanc o potius quam ad o in carphatos uid. spectare) B tenetus D || carphatos PRBA carpatos S carpatus R² carpathus R² || cethera PR cythera S cytherea R citerea R citerea S 9 occidente] oriente B oriente (i s. s. m. 1) S 10 septemtrione PR^S || aegaeo PRDA^S aegaeo B || meridia^a D || carpathia P carpathio RBA carpatio S 11 autem om. S || cyclades insulas (as in ras. m. 1, s. s. e m. 1) S || numero] .^{numero} (mutauit m. 2) P numero R¹D || LIII] P^aS LIII (sic LIII] P) P^bR² quinquaginta (-genta D) tres DAh || hae tenent] tenentes S haecnent (t m. 2) M || hae] hee P hee* (he m. 2 corr., ex heae?) R haec Z || septentrione] R² septemtrione R^S septemtrione (corr. 1 aut 2 m.) P septentrio R

trione in meridiem milia passuum D, ab oriente in occasum milia CC.

SICILIA insula tria habet promunturia, unum quod dicitur 99 Pelorum et aspiciet ad aquilonem, cui Messana ciuitas proxima est; secundum quod dicitur Pachynum, sub quo ciuitas Syracusana, respiciet ad euronotum; tertium quod appellatur Lilybaeum, ubi et ciuitas eiusdem nominis sita est, dirigitur in occasum. haec habet a Peloro in Pachynum milia passuum 100 CLVIII, a Pachyno in Lilybaeum CLXXXVII. haec ab oriente dirigitur mari Hadriatico, a meridie mari Africo quod est contra Subuentanos et Syrtes minores, ab occidente et septentrione habet mare Tyrrhenum, a borea usque subsolanum

EXFILATORES 4 hinc fortasse respiciens ad aquilonem sumpsit Isidorus Orig. 14, 7, 4

1 meridiem] B²M^h meridie PR² meridiae D² || milia ·m̄· B || pasuum B om. S || D] PR²S² quingenta DA²M² quinginta S L B; quinquaginta v || occasum] casum R¹ occasu S² 2 milia cc] PR² ·m̄·cc· B milia ducenta DA²S²M² milia dxc S 3 insula sicilia S || sicilia B || insua B || promunturia] DA²S² promuntoria PR¹ promontoria R²B² || unum] id est S 4 pelorum (prior o 'corrigi coeptum erat in nescio quid' MAU) P pelurum S || aspiciet] PR²B² aspiciet D adspiciet D || mesana B || proxima] in proximo S 5 quod dicitur] promontorium S || dicitur D || pachinum BD pacinum S || siracusana D 6 respiciet ad eur.] sita est euro notumque respiciens S respect D] eronotum (v m. 1, h m. 2) P erunothū (v m. 2; supra u rasura; no in ras., thū pone uersum add. m. 2) R euronothum BA || tertium D || appellatur] PR²B²DA || lilybeum A lyllybeum PR lilibium (alt. l in b corr. m. 1) D lybeum B lilibium S 7 nomenis D || dirigitur D 8 pachinum BA pachino D pacinum S || milia] ·m̄· B || pasuum B, om. S 9 CLVIII] PR² centum quinquaginta nouem D, centum quadraginta nouem A CLXVIII S²K²M² (errat h, CLVII V CLI T; cf. Muellenhoff p. 24, Partsch p. 49 sqq. || pachino B²D² pacino S || lilybeum A lyllybeum PR lybeum B libeum D lilibium habet milia S || CLXXXVII] O, cf. Partsch p. 50; CLXXVII PR² centum septuaginta (-enta D) septem DA CLXXXIII S 10 cingetur D || mare PE¹ || hadriatico] P²B² adriatico P²D || meridiae D || mari om. S || affrico B || subuentanus R¹D subentanos S 11 sirtis D || minoris D || septentrione PR²S 12 habet om. S || mare (a ex e corr.) P mari D || tyrrhenum PRA²S || usque ad B usque in S

fretum Hadriaticum quod diuidit Tauromenitanos Siciliae et Bruttios Italiae.

- 101 SARDINIA ET CORSICA insulae paruo fretu hoc est milium
 xx diuiduntur. ex quibus Sardinia habet a meridie contra
 Numidiam Caralitanos, contra Corsicam insulam hoc est sep-
 p. 84
 102 tentrionem uersus habet Vlbenses. cuius in longo spatium
 tenet milia passuum CCXXX, in lato milia LXXX. haec habet
 ab oriente et borea Tyrrhenicum mare quod spectat ad portum
 urbis Romae, ab occasu mare Sardum, ab Africo insulas
 Baleares longe positas, a meridie Numidicum sinum, a sep-
 tentrione ut dixi Corsicam.

EXFILATORES. 3 Sardinia—4 diuiduntur *excerpsit Isidorus Orig.*
 14, 6, 42, *ex Orosio et Isidoro laudat Dicuil* 8, 17

1 hadriaticum] PRBD adr. S || haec |diuidit inter auromenitanos
 sicilię | (*fort. usque ad britios*) in ras. m. 1 S || tauromitanos B ||
 syciliae B 2 bruttios italiae] nobilis italiae britios S || brutdias D
 3 sardinia—4 ex quibus] his finibus sicut supra demonstrauius sicilia
 continetur. Insula S || insulae PRB insulae D insula h || fretu] PRB
 (*cf. tamen § 94 et 100*), fretu DA || xx milium S || miliam P^a
 4 xx] PRB uiginti DA || meridia P^aD 5 numediam B || carali-
 tanus D || contra—6 uersus] quae sardinia parua fretu spatio milium
 uiginti a corsica diuiditur (*quam corsica eras.*) quam corsicam a sep-
 temtrione uersus S || septtrionem B^a septemtrionem PR 6 ulbien-
 sis PR¹ ulbinenses S || in longo spatium] spatia in longo S || spacium
 D 7 tenent S || milia] m̄ B || pasuum B om. S || CCXXX] P^bRC^aS
 ducenta triginta (-enta D) DA CCLXXX P^a CCCXXX BC^b || lato] BA
 latum PRD || milia LXXX] P^bKMF^bS milia CCLXXX R¹, P^a (*cc eras. in*
 P) .m̄CCLXXX. B milia ducenta octoginta A milia centum octoaginta
 D milia CCXXX R¹T; *cf. Partsch p. 45 sqq.* || haec om. B || abet
 P 8 a post et add. BDv, om. PRAS || bo-rea (a ex o 2) R ||
 tyrrhenicum] B^a tyrhenicum B^a tyrrenicum PRD tyrennicum S
 Tyrrhenum v || exspectat S 9 orbis R¹ aeternae urbis S || ad
 occasu R^a || affrico B a-frico (*f eras.*) R || insulas D 10 ualeares
 PR¹ balleares D || longo PR || possitas B posetas D || meridia D ||
 numedicum B nimidicum (v m. 1) D || a septemtrione PRS a circione
 et a septentrione B 11 ut dixi corsicam] corsicam insulam S

CORSICA INSVLA. multis promunturiis angulosa est. haec 103
habet ab oriente Tyrrhenicum mare et portum Urbis, a meridie
Sardiniam, ab occasu insulas Baleares, a circio et septentrione
Ligusticum sinum. tenet autem in longo milia passuum CLX,
in lato milia XXVI.

INSVLAE BALEARES duae sunt, maior et minor, quibus insunt 104
bina oppida, maior Tarraconam Hispaniae ciuitatem, minor
Barcilonam septentrionem uersus contra se habent. maiori
subiacet insula Ebusos. deinde ab oriente Sardiniam, ab aqui-

EXFILATORES 1 Corsica—est *compilauit Isidorus Orig. 14, 6, 42*

5 in lato—XXVI] 'Corsicae latitudinem in Orosii libro primo per XXXVI
(sic) mil. passuum dilatari legimus' *Dicuil 8, 17* 6 Insulae—minor
fortasse adhibuit Isidorus Orig. 14, 6, 44; sic maior et minor, non et
maior et minor RR (non inspectus)

1 insula corsica B || insola D || promunturiis] PR¹DA promuntoriis
B promontoriis R²R promuntoriis & promontoriis (vnc m. rec.) R ||
angulosa D 2 habet (h m. 1) PD || tyrrhenicum] B tyrrenicum
PA tyrennicum (r s. a. 2; n et ic eras.) R tyrennum B^h || portus (us
in u corr. 1 ut uid. m.) P || urbis] aeternae urbis romae B || meridiae
D 3 insulas D || baleares] R²BD⁸ ualeares PR¹; baleares longe
positas cum < (ex § 102) interpolauit h || a circio (a cir in ras. m. 2)
R a circione B || eta B || septentrione PR⁸ 4 legusticum B ||
autem om. B || milia] m B || passuum om. B || CLX] centum sexaginta
DA numero CLX B 5 in] et in D || latum B || milia XXVI]
PR⁸ m¹XXVI. B milia uiginti sex DA; XXXVI mil. *Dicuil; cf.*
Parisch p. 45 sqq. 6 insulas sunt baleares duas (corr. 2 m.) B ||
ualeares PR¹ || minor** (1 aut 2 litt. eras.) P 7 tarraconam] PD
terraconam RBA tarracona B || ciuitas B 8 barcilonam] PR
barchylonam (-il- A) B^A barcillonam B^m barchinlonam D barcelona
B || in ante sept. add. R² (s. s.), B D f h, A add. B, om. PR¹A ||
septentrionem PR septentrione BD septentrione B || habent] PRBD
habet v || maiores insulas bosos B || mari B 9 insule A insula (a
in ras. ex e ut uid.) R insola D || ebusos] P busos R¹A ebusus
R²BD || sar|sardiniam P

lone mare Gallicum, a meridie et Africo Mauretanicum pelagus, ab occasu Hibericum pelagus spectant.

105 Hae sunt insulae ab Hellesponto usque ad oceanum per totum Magnum pelagus constitutae, quae et cultu et memoria magis celebres habentur.

P. 35
106 ¹Percensui breuiter ut potui prouincias et insulas orbis uniuersi. nunc locales gentium singularum miserias, sicut ab initio incessabiliter exstiterunt et qualiter quibusque exortae sunt, in quantum suffecero proferam.

3 Cum post fabricam ornatumque mundi huius homo, quem 10 rectum atque immaculatum fecerat Deus, ac perinde humanum genus libidinibus deprauatum peccatis obsordisset,

AVCTORES § 1-3 (§ 3 ueracissimi scriptores) *Genesis 6-8, alii S. S. libri, ecclesiae doctores*

EXPILOTORES 3 insulae—4 constitutae *compilauit Isidorus Orig. 14, 6, 14* 6 percensui—9 proferam] Et quoniam uniuersa terrarum orbis spatia uel insularum descripsimus, nunc ad maiorem demonstrationis structionem, in quantum uigilantia nostra inuestigare potuit, demonstrabo, ex aeterna urbe Roma initium sumens, quae caput est orbis et domina senatus § fol. 25^a

1 gallicus (us *in ù corr.*) P || meridia D || et africo] africae § || affrico BD *frico (a s. s. m. 2) R || mauretanicum] PD mauritanicum (i prior *in ras. ex e 2, A ex i corr.; supra A rasura*) R mauritanicum B mauritaniam cui § || pylagus B pelacus D 2 hibericum] PRD§ hybericum B || pylagus B pelacus D om. § || spectant] PRBD; spectat h
3 haec D || nunt P || insulae D || ab om. § || hellis ponto D ellisponto § ellesponto § 4 pylagus B pe-|lagus (*eras. haud dubie la*) § || constitutae] de famosis § || culto (o *ex u m. 1*) D || memoria P et memoriam] D || memoria magis] magnitudine § 5 celebres a. ras. R 6-9 de § *uide supra* || insulas D || urbis D || uniuersi (i *fn. in ras., ex is ut uid.*) P 7 gencium D || singularum] PR'A 1 insularum s. s. m. 2 R insularumque (-ae D) BD || miserias B meserias D || sicut P¹ sic; ut P² 8 inicio D || exstiterunt] B et ante ras. R extiterunt PD || et om. B || ante quibusque s. scr. ab hominibus m. 2 R || exorte D 9 sunt om. B || suffecero (*eras.*) P sufficero R'B 10 ornatum quae D || huius mundi B 11 atque] et B adque (t m. 2) P || in macolatum D immaculatum R² || ac] hac D

continuo iniustam licentiam iusta punitio consecuta est. sen-^{p. 36}
 tentiam creatoris Dei et iudicis peccanti homini ac terrae
 propter hominem destinatae semperque dum homines terram
 habitauerint duraturam omnes inuiti licet aut probamus negando
 aut confitendo toleramus, obstinatisque mentibus testis sibi in-
 firmitas sua inurit, quibus fideliter scriptura non suaserit.
 deinde refuso in omnem terram mari inmissoque diluuiio, cum
 toto orbe contacto unum spatium caeli esset ac pelagi, deletum
 fuisse uniuersum humanum genus, paucis in arca fidei suae
 merito ad substituendam originem reseruatis, euidentissime
 ueracissimi scriptores docent. fuisse tamen etiam illi contestati
 sunt, qui praeterita quidem tempora ipsumque auctorem tem-
 porum nescientes, tamen ex indicio et coniectura lapidum, quos
 in remotis montibus conchis et ostreis scabros, saepe etiam
 cauatos aquis uisere solemus, concinendo didicerunt. et quam-

AVCTORES 8 toto—pelagi cf. *Ouid. Met. 1, 6, 291; a. a. 2, 467*

14 in remotis—15 solemus cf. *Ouid. Met. 15, 264, Meta 1, 6, 2 (1, 32 Parthey) cum adnot. Tschuckii; adde: Tertullian. Pall. 2, Solin. 9, 8 sq., Euseb. chron. uol. I p. 87 Sch.*

EXPLATORES 7 diluuiio—9 genus compilauit Isidorus Orig. 13,

22, 2 13 indicio—15 solemus compilauit Isidorus Orig. 13, 22, 2

1 iusta punitio erasa m ut uid. R || punitio D || sententia B
 3 destinatum P destinata D destinata B || semper que (e fin. ex
 ac fort. corr.) R || homines (e m. 1 aut 2 ex i corr.) P 4 habi-
 tauerunt B || duratura BD || negligendo D 5 confidendo D || tute-
 ramus B || obstentatisque D || infirmitas B 6 inuret D || fide-
 liter] PR¹ fidelis R²BAh fedilis D || scriptura PB || non om. B
 7 refuso B ^{sub}refuso ^{subaeo}(corr. 2) R || inmissoque B immissoque R²D ||
 diluuiio D 8 spatium D || caeli esset P esset caeli B || pylagi B
 9 fuisse B || genus humanum B || fide¹ P 10 substituendā (ā in ras.)
 P || originem] subolem B² || euidentissimae D 11 ueracissimi B
 ueracissime D || scriptores B doctores | scriptores² (doctores et q. m. 2
 add.) R scripturis D || etiam D 12 sunt (t in ras.) P || prete-
 rita D 13 nescientis D || lapidem P in lapidibus RR² in palu-
 dibus RR¹ 14 montibus D || conchis P conchis AS || hostreis B
 ostreis R || scabrus D concretos S || sepe B 15 uisere] RBD
 uisere (e eras.) P uidere RR² fieri R² || dederunt BD

lone mare Gallicum, a meridie et Africo Mauretanicum pelagus, ab occasu Hibericum pelagus spectant.

105 Hae sunt insulae ab Hellesponto usque ad oceanum per totum Magnum pelagus constitutae, quae et cultu et memoria magis celebres habentur.

p. 35
106 ¹Percensui breuiter ut potui prouincias et insulas orbis uniuersi. nunc locales gentium singularum miserias, sicut ab initio incessabiliter exstiterunt et qualiter quibusque exortae sunt, in quantum suffecero proferam.

³ Cum post fabricam ornatumque mundi huius homo, quem ¹⁰rectum atque immaculatum fecerat Deus, ac perinde humanum genus libidinibus deprauatum peccatis obsordisset,

AVCTORES § 1—3 (§ 3 ueracissimi scriptores) *Genesis* 6—8, *alii S. S. libri, ecclesiae doctores*

EXPILATORES 3 insulae—4 constitutae *compilauit Isidorus Orig. 14, 6, 14* 6 percensui—9 proferam] Et quoniam uniuersa terrarum orbis spatia uel insularum descripsimus, nunc ad maiorem demonstrationis structionem, in quantum uigilantia nostra inuestigare potuit, demonstrabo, ex aeterna urbe Roma initium sumens, quae caput est orbis et domina senatus § *fol. 25*

1 gallicus (us *in ù corr.*) P || meridiae D || et africo] africae § || africo BD *frico (a s. s. m. 2) R || mauretanicum] PD mauritanicum (i prior *in ras. ex e 2, a ex i corr.; supra a rasura*) R mauritanicum B mauritaniam cui § || pylagus B pelacus D 2 hibericum] PRD§ hybericum B || pylagus B pelacus D om. § || spectant] PRBD; spectat h
3 haec D || nunt P || insulae D || ab om. § || hellis ponto D ellisponto § ellesponto § 4 pylagus B pe-|lagus (*eras. haud dubie la*) § || constitutae] de famosis § || culto (o *ex u m. 1*) D || memoria P et memoriam] D || memoria magis] magnitudine § 5 celebres a. ras. R 6—9 de § *uide supra* || insolas D || urbis D || uniuersi (i *fin. in ras., ex is ut uid.*) P 7 gencium D || singularum] PR¹A 1 insularum s. s. m. 2 R insularumque (-ae D) BD || miserias B meserias D || si|cut P¹ sic; ut P² 8 inicio D || exstiterunt] B et ante ras. R extiterunt PD || et om. B || ante quibusque s. scr. ab hominibus m. 2 R || exorte D 9 sunt om. B || suffecero (*eras.*) P sufficero R¹B 10 ornatum. quae D || huius mundi B 11 atque] et B adque (t m. 2) P || in maocolatum D immaculatum R¹ || ac] hac D

continuo iniustam licentiam iusta punitio consecuta est. sententiam creatoris Dei et iudicis peccanti homini ac terrae propter hominem destinatae semperque dum homines terram habitauerint duraturam omnes inuiti licet aut probamus negando aut confitendo toleramus, obstinatisque mentibus testis sibi infirmitas sua inurit, quibus fideliter scriptura non suaserit. deinde refuso in omnem terram mari inmissoque diluio, cum toto orbe contacto unum spatium caeli esset ac pelagi, deletum fuisse uniuersum humanum genus, paucis in arca fidei suae merito ad substituendam originem reseruatis, euentissime ueracissimi scriptores docent. fuisse tamen etiam illi contestati sunt, qui praeterita quidem tempora ipsumque auctorem temporum nescientes, tamen ex indicio et coniectura lapidum, quos in remotis montibus conchis et ostreis scabros, saepe etiam cauatos aquis uisere solemus, coniciendo didicerunt. et quam-

AVCTORES 8 toto—pelagi cf. *Ouid. Met. 1, 6, 291; a. a. 2, 467*

14 in remotis—15 solemus cf. *Ouid. Met. 15, 264, Mela 1, 6, 2 (1, 32 Parthey) cum adnot. Tschuckii; adde: Tertullian. Pall. 2, Solin. 9, 8 sq., Euseb. chron. uol. I p. 87 Sch.*

EXFILATORES 7 diluio—9 genus compilauit Isidorus Orig. 13,

22, 2 13 indicio—15 solemus compilauit Isidorus Orig. 13, 22, 2

1 iusta punitio *erata* m ut uid. R || punitio D || sententia B
 3 destinatum P distinatam D destinata B || semper que (e *fn. ex se fort. corr.*) R || homines (e m. 1 aut 2 ex i corr.) P 4 habitauerunt B || duratura BD || neglegendo D 5 confidendo D || toleramus B || obstentatisque D || infirmitas B 6 inuret D || fideliter] PR^a fidelis R^aBAh fedilis D || scriptura PB || non om. B
 7 refuso B ^{sub}refuso ^{subnoo}(corr. 2) R || inmissoque B immissoque R^aD || diluio D 8 spatium D || caeli esset P esset caeli B || pelagi B
 9 fuisse B || genus humanum B || fide^l P 10 substituendā (ā in ras.) P || originem] subolem B^c || euentissimae D 11 ueracissimi B ueracissime D || scriptores B doctores | scriptores^a (doctores et q. m. 2 add.) R scripturis D || aetiam D 12 sunt (t in ras.) P || praeterita D 13 nescientis D || lapidem P in lapidibus RR^a in paludibus RR^a 14 montibus D || conchis P concis AS || hostreis B ostreis R || scabrus D concretos S || saepe B 15 uisere] RBD^a uisere (e *erata*) P uidere RR^a fieri S^a || dederunt BD

'uis huiusmodi adhuc et relatu digna et fide certa proferri a nobis queant, tamen haec ueluti principalia duo de praeuariatione primi hominis et condemnatione generationis uitaeque eius ac deinde de perditione totius generis humani dicta sufficiant, tantum ut, si qua gentiles historici de nostris aliquo ordine contigerunt, haec plenius cum ceteris ipso quo incurrerint ordine proferantur.

p. 57
4 'Anno ante urbem conditam mccc Ninus rex Assyriorum 'primus' ut ipsi uolunt propagandae dominationis libidine arma foras extulit cruentamque uitam quinquaginta annis per totam 2 Asiam bellis egit; a meridie atque a Rubro mari surgens, sub ultimo septentrione Euxinum pontum uastando perdomuit, Scythicamque barbariem, adhuc tunc inbellem et innocentem, torpentem excitare saeuitiam, uires suas nosse, et non lacte

AVCTORES 8 Anno mccc cf. *Euseb. Hier. II p. 11 ed. Schoene* || Ninus—10 extulit *Iustin. 1, 1 § 4. 7. 8* 10 quinquaginta annis item § 5; *LII Eus. p. 11, ut Orosius 2, 3* § 2 ignotus (cf. *Iustin. 1, 1 et 2, 2; Augustin. Ciu. d. 4, 6*)

EXPIIATORES 8 ante—mccc . . Assyriorum . . p. 43, 5 Samiramis compilaui *Seuerus chron. p. 452* || 8 Ninus—11 egit adhibuit *Isidorus Orig. 18, 1, 1 (cf. Dressel, de Is. font. p. 35)*

1 huiusmodi (di *add. m. 2*) P || relatum P^a relato D 2 prici-
palia (n *add. m. 2*) P || preuariationi D 3 condempnatione RB
condempnationis D || generacionis D 4 deinde de] PR deinde BDh ||
perdicione D || totius om. B tocius D 5 gentillis D || histori-
(*erasa a ut uid.*) R 6 contegerunt D contigerint R¹B¹ || citeris
D 8 A(nno)·A(nte)·V(rbem)·C(onditam)] *correxi (cf. cap. 8 princ.)*
ante annos urbis conditae PRBDv || ·ī·ccc P ·ī·ccc· R mille (mille
margo) tracentos B mille trecentos Dh || assyriorum B assir- R asi-
riorum D 9 ipso R¹. || propagandae B^m || dominacionis D
10 extollit D || quinquaginta BD L·P·L·R 11 asyam B || me-
ridiae D || adque B || a] ad D 12 septemtrione P septemtrione
R || euxenum B 13 scythicamque (e *ex e corr.*) P scithicamque
B^m scythiamque B¹ || barbariam B || imbellem R¹ 14 turpentem
D || excitare] excitata B^m || saeuitiam] BP² saeuiciam (c *euauida*) D
saeuitiae (sequ- R) P¹R *sed in saeuitia corr. m. 1* P || uiris D || lactē
ante ras. R; cf. Grubitz p. 14

iam pecudum sed sanguinem hominum bibere, ad postremum
vincere dum uincitur edocuit. nouissime Zoroastrem Bactri-
anorum regem eundemque magicæ ut ferunt artis repertorem
pugna oppressum interfecit. post ipse, dum deficientem a se
oppugnat urbem, sagitta ictus interiit. huic mortuo Samiramis 4
uxor successit, uirum animo, habitu filium gerens, auidosque
iam usu sanguinis populos, per duos et quadraginta annos
caedibus gentium exercuit. non contenta terminis mulier, quos 5
a uiro suo tunc solo bellatore in quinquaginta annis adquisitos
susceperat, Aethiopiam bello pressam, sanguine interlitam,
imperio adiecit. Indis quoque bellum intulit, quo præter illam
et Alexandrum Magnum nullus intrauit. quod eo tempore 6
ideo crudelius grauiusque erat quam nunc est, persequi et
trucidare populos in pace uiuentes, quia tunc apud illos nec
foris erant ulla incendia bellorum, nec domi tanta exercitia

AVCTORES § 3 *Iustin. 1, 1 § 9 a quo tamen aliena sunt illa dum*
-ictus, cf. Ruchl, Jahrb. f. Philol. Suppl. 6 p. 158 § 4. 5 Iustin.
1, 1 § 10; 2 § 1—3. 10. 8. 9 || XLII cf. Eus. 11 et Oros. 2, 3

1 pecudum *P* pecodum *BD* || sanguinem] *PR* sanguine *ABDv* ||
bibere] *PR* uinere *BDv* quiuere *A* 2 uincitur] *v* uincit. *P*
uincit *ABD* uincit *R* || docuit *B* || nouissime *B* || zoroastrem *P* zoro
astrem (*er. i ?*) *R* 3 regem *R* || ad uers. eundemque—repertorem
adec. *p̄* omissio hoc signo in contextu; uoluisse uid. repertorem) *Bm* ||
eundemque *B* || magicæ (*s eras.*) *P* || ut ferant] offerunt *D* 4 ob-
pressum *B* || deficientem *B* 5 oppugnatbem *R'* oppugnatbem *R''*
(*deinde ur in or ad. m. mut.*) || urbem] orbem *P''* || sagitta *P'R'* sagittæ
P'R' || ictus erasa *s P* ictus in fine erasa *s R* || samiramis] *R'D*
samerames *B* semiramis *PR'A* 6 successit *B* || filium] *BDAv*
feminam *PR* (*e ex e R*); cave femina corrigas || gerans *P* 7 po-
pulus *D, R'* (*corr. m. 1*) || duos et quadraginta *D* duos et *XL BR''*
duo et *XL PR''* 8 terminis] certe hiis *B* 9 in *om. Ah* || *L PRB* ||
adquisitos *B* adquesitus *D* 10 susceperat *D* || aethiopiam *B* ||
pressam] *PR'D* praesam *B* oppressam (*ob 1 ?*, *deinde in op mut. ead.*
m.) *R* oppressam *v* 11 in tullit *D* || quo (*corr. m. 1 ut uid.*) *PR*
quos *BD* || præter *D* 13 crudelius *D* || grauiusque *D* 14 tru-
cidare *P* || populus *D* || uiuentis *D* 15 exercitia *D*

- P. ⁸⁹
7 cupiditatum. haec, libidine ardens, sanguinem sitiens, 'inter
inaccessabilia et stupra et homicidia, cum omnes quos regie
arcessitos, meretricie habitos, concubitu oblectasset occideret,
tandem filio flagitiose concepto impie exposito inceste cognito
8 priuatam ignominiam publico scelere obtexit. praecepit enim, 5
ut inter parentes ac filios nulla delata reuerentia naturae de
coniugiis adpetendis ut cuique libitum esset liberum fieret.
- P. ⁴⁰
5 'Anno ante urbem conditam MCLX confinem Arabiae regionem
quae tunc Pentapolis uocabatur arsisse penitus igne caelesti
2 inter alios etiam Cornelius Tacitus refert, qui sic ait: Haud 10
procul inde campi, quos ferunt olim uberes mag-
nisque urbibus habitatos fulminum iactu arsisse;

AVCTORES § 7.8 *ignotus* (§ 7 occideret: cf. *Africanus* p. 160, 3
sq. *Routh*; inceste cognito: uide *Iustin.* 1, 2, 10; cf. *Pauly, Realencycl.*
SEMIRAMIS p. 966 *init.*) 8 confinem Arab. reg. *Tacitus hist.* 5, 6
9 Pentapolis *Sapient.* 10, 6 10 Cornelius Tacitus] *hist.* 5, 7

EXPIIATORES 8 ante—MCLX . . 9 arsisse . . p. 46, 1 Sodoma *com-*
pilauit Seuerus chron. p. 452 11 olim uberes, 45, 5 igne caelesti,
7 exustis, 8 peccatorum noxa, 12 in conf. — Pal., 13 quinque ciu., 46, 11
aeterna, 13 cineris *adhibuit Isidorus Orig.* 14, 3, 24

1 cupiditatum D || sanguinēq. | (q. in fine pag. al. m. add.) R || siciens
D || inter inaccessibleia] inter conuiuia ⁱⁿcessabilia (in s. s. m. 1^a) G q. e. mera
interpolatio 2 et stupra] B et strupa D ~~est~~ supra sed non et eraso
P stupra R || homicidia D || regiae (a erasa P) PRB 3 arcessitos
B arcessitos D || meretriciae PRBD || habitos D || concupitu PR¹ ||
oblectasset D 4 | tandem (t al. m. add. ?) R || filios B || flagitiose
D || conceptos B || impiae sed a erasa PR || expositos B || incesto
R²B || cognit^o (erasa i) P 5 ~~est~~ priuatam (erasae pp) P || publice
D || praecepit D 6 filius D || dilata B 7 co^Ningiis (x al.; o al.
ex ù) R || adpetendis PR apedendis D || cuique] R²BDh cui PR¹ ||
libitum D || fierit D 8 a. a. u. c.] *correci* ante annos urbis condi-
tae (conditi D) PRBDv || m̄ CLX B ·ī·CLX P ·ī·CLX· R mille cen-
tum sexaginta D 9 que D || pentapolis D || uocabatur (o in ras.
ex a corr.) P || arsisse penitus (sse p in ras. al. m.) R || paenitus PB ||
igni B || caeleste D 10 alius D || refert B || sic] sit D || haut
PBD Aut R¹ 11 ad uers. olim—12 ful adscr. h. (ad uberes per-
tinens ?; B^m || uberis D 12 urbibus] P²R²B urbebus D uiribus
P¹R¹ || habitos B habitatos D || ictu B et post ras. P

sed manere uestigia, terramque ipsam, specie solidam, uim frugiferam perdidisse. et cum hoc loco 3 nihil de in^lcensis propter peccata hominum ciuitatibus quasi p. 41 ignarus expresserit, paulo post uelut oblitus consilii subiicit et dicit: Ego sicut inclitas quondam urbes igne cae- 4 lesti flagrasse concesserim, ita halitu lacus infici terram et corrumpi reor. quo dicto inuitus licet de exu- 5 stis urbibus, quae procul dubio peccatorum noxa conflagrauerunt, et scisse se et concessisse confessus palam prodidit non sibi cognitionis fidem defuisse sed exprimendae fidei uoluntatem. quod nunc a me plenius proferetur.

In confinio Arabiae et Palaestinae, qua dimissi altrinsecus 6 montes subiectis campis excipiuntur, quinque ciuitates fuere

AVCTORES § 6—10 *Genesis (18.) 19 et ignotus*

1 sed (d ex t corr.) P et Taciti codex || specie P^a **specie n |
 pone i crasa a; fi m. 2 add. R speciae D || solidā (~ fort. ex corr.
 add.) PR soledam D 2 frugiaferam B^t fructiferam B^m || perde-
 disse D 3 quasi (i m. 2 add.) R 4 expraesserit B || uelud B ||
 conailii (s ut uid. er.) R consiliae D || subiicit] D subie^{cit} (cit m. 2)
 P subiicit (corr. 2) R subiicit B 5 inclitas (cl ab al. m. retrac-
 tatae ut a d clarius distinguerentur; in marg. l incensas m. 2) R inditas
 PBDA indicas Taciti codex || condam D || urbis D || igni B || celeste
 D 6 conce^serim P concesserem D consenserim B || alitus B ||
 infici prima i in ras. P infici B 7 corrupereor P || inuitus licet
 (ut licet in ras.) P || exustias P 8 conflagrauerant B 9 scisse
 se et concessisse] scissepe et D scisse B || confessus] confusus D con-
 fessum B || prudidit (tertia littera perit lacuna; fuisse u uid.) D
 10 non] et non B || cogⁿⁱtionis (g in ras.) P cognicionis D || s& Pⁱ
 se (coni. cum sqq.) Rⁱ || experimendae B ^{ex}primendae (corr. m. 2) P
 dep^{re}imende (eras. i et s. s. o 2, deinde s. s. expri; e 2 ex e) R
 11 a me nunc BDh || proferitur D 12 palestinae PRBD || quo
 B || dimissi] Av dimisi^a (in fine s erasa) P dimissis RB (s fin. in ras.
 al. m. in R) demisses D || altrissecus B 13 montes] PRⁱAv
 montibus R^aB montibus D || subiectis campis R || .u. B || ciuitatis D

7 Sodoma Gomorra Adama Seboim et Segor. sed Segor ex his
 parua, illae amplae et magnae, quippe quibus et soli fecun-
 ditas suberat et Iordanes fluiuis, per plana diffusus ac perop-
 8 portune diuisus, augmentis ubertatis inpendebatur. huic uni-
 uersae regioni, bonis male utenti, abundantia rerum causa
 p. 49 malorum fuit. ex abundantia enim luxuria, ex luxuria foedae
 libidines adoleuere, adeo ut masculi in masculos operantes
 turpitudinem ne consideratis quidem locis condicionibus aetati-
 9 busque prouerent. itaque iratus Deus pluit super hanc terram
 ignem et sulphur totamque regionem cum populis atque urbi-
 10 bus exustam, testem iudicii sui futuram, aeterna perditione
 10 damnauit, ut nunc quoque adpareat quidem forma regionis
 sed inueniatur regio cineris, mediamque conuallem, quam Ior-
 11 danes inrigauerat, nunc mare superfusum tegat. tantumque

AVCTORES 1 Sodoma—Segor cf. *Genesis 14, 2.8*, *Africanus ap. Sync. p. 188 Bonn* § 8 fort. *Sapient. 10, 7.8* 9 pluit—10 urbibus *Genesis 19, 24* 13 mediamque—14 mare *Genesis 14, 3*

1 gumurra B gomurra D || adamē P adamae R || seboim B ||
 secor sed secor D 2 fecūditas P faecunditas B 3 iordanes
 P iordanis R²BDv || defusus B || peroportune] sh per oportuna PRB
 peroportuna D 4 impendebatur R²D || uniuersae R 5 regione D ||
 habundantia B habundantia (corr m. 2) P * abundancia (eras. a) R
 6 habundantia B || luxuria PR¹D luxoriae B || ex luxuria PR¹D
 om. B || foede libidinis D 7 mascoli in masculos D 8 turpi-
 dinem (tu al.) R || nec R²BD || considerantis D || condicionibus
 R || aetatiibusque P 9 prouerint R¹ || iratus est B || pluit
 B 10 sulphor P || adque P²B 11 aeterna (a fin. ex e corr.) P ||
 perdicione D 12 dampnauit RB (sed p er. in R) || apparet PRB
 13 post regio cineris aut post damnauit (ut Paris. 4878 s. XIII) aut
 post tegat (ut X₁) addunt haec: illic (illicque X₁) poma uirentia et for-
 matus (-ti X₁) uuarum racemos (-mi X¹ -mus X²), ut (om. X¹) edentibus
 (s. s. ad edendi m. 1 aut 2 G) gignant (generent G generat X₁) cupidi-
 tatem, si carpas, fatiscunt (faescunt X₁) in cinerem fumumque excitant
 quasi adhuc (om. X₂Z) ardeant interpolata ex *Hegesippo 4, 18 s, uelut*
 GX₁ (hic in marg.) X₂, et Z || cyneris B || iordanes P iordanis RBDv
 14 inrigauerat] BD irrigauerat R² inrigauerat (corr. m. 1) P iri-
 guerat R¹ || tegat (t prior in ras.) P

de rebus ut putatur paruis diuinæ indignationis accensum est, ut propter hoc, quod illi, male utentes bonis, fructus misericordiarum nutrimenta libidinum fecerant, terra quoque ipsa, p. 43 quae has habuerat ciuitates, primum exusta ignibus, post oppressa aquis, in aeternam damnationem communi periret aspectui.

Itaque nunc si placet hi, qui in Christum, quem nos iudicem 6 saeculorum ostendimus, quantum in ipsis est sputa coniciunt, inter Sodomam et Romam discernant causas et conferant poenas; quae a me uel maxime ob hoc retractandae non sunt, quia omnibus notae sunt. et tamen quam libenter sententias 2 eorum acciperem, si illi fideliter ita ut sentiunt faterentur. quamquam quia de temporibus Christianis rari et hoc in an- 3 gulis murmurent, non usque adeo moleste accipiendum putem, cum totius populi Romani consona uoce parique iudicio sensus 4 ac sermo sit cognitus. adeo autem paruo quodam et leui motu haesitasse erga se parumper consuetudinem uoluptatum indubitatisime 1 contestatus est, ut libere conclamaret, Si reci- p. 44

AUCTORES § 4 cf. Oros. 1, 21 § 17

1 potatur *D* || diuine *D* || indignationi *B* || accessum *B* 2 prot̄
(p. s. s. al.) *R* || ille *D* || utentis *D* || fructibus *B* || misericordiarum] 3
= (*Y*, teste *h*, *Y*₂) *h* miseriarum *P*²*R*¹*B**A* meseriarum *D* miseriam
*P*¹*R*¹ 3 nutrimento *PR* || fecerunt *D* || ipsa om. *B* 4 quae] 5
q: *D* || ciuitatis (alt. t ex s statim corr. m. 1) *D* 5 oppressa] *PR*
obpraesa *B* oppressa *D* || dampnationem *BR* (sed p er. in *R*) damnationem
D || communi in cum omni corr. m. 2 *R* 6 aspectui *P*¹*R*¹*D*
aspectum *P*¹ aspectu *R*^b*B* (i eras. in *R*) *Sequentia continuantur non
inchoato uersu nouo in PRBD* 7 hi] *RD* hii *PBA* 9 penas
D 10 maximae *D* || non om. m. 1 sed eadem add. *P* 11 note
(e in e m. 2) *R* 12 acceperem *P*²*BD* acciperim (ci in ce al. m.)
R || ille *D* || scita *PR* 13 quanquā (n ex m) *R* || quia] qui.
(erasa a non d) *P* quid *R*¹*BDA* quicquid *R*² quod *E*²*Z**h* || de om. *B*
14 murmurent *D* murmurant § (uelut *O*) || molestae *D* || accipiendum
(e ex u statim corr. m. 1) *D* || putem in putemus corr. m. 2 *R* 15 totius
D || mani *P* || idicio *R* 16 paruo (t eras.) *P* 17 hesitasse
(-seq *R*²) *PR*¹ || uoluptatum] *AGv* uoluntatum *PRBD* || indubitatis-
sime *B* 18 contest. ^{ans} (corr. m. 1) *P* || receperet *B*

7 Sodoma Gomorra Adama Seboim et Segor. sed Segor ex his parua, illae amplae et magnae, quippe quibus et soli fecunditas suberat et Iordanes fluuius, per plana diffusus ac perop-
 8 portune diuisus, augmentis ubertatis inpendebatur. huic uni-
 uersae regioni, bonis male utenti, abundantia rerum cause
 p. 43 malorum fuit. ex abundantia enim luxuria, ex luxuria foedae
 libidines adoleuere, adeo ut masculi in masculos operantes
 turpitudinem ne consideratis quidem locis condicionibus aetati-
 9 busque prouerent. itaque iratus Deus pluit super hanc terram
 ignem et sulphur totamque regionem cum populis atque urbi-
 10 bus exustam, testem iudicii sui futuram, aeterna perditione
 10 damnauit, ut nunc quoque adpareat quidem forma regionis
 sed inueniatur regio cineris, mediamque conuallem, quam Ior-
 11 danes inrigauerat, nunc mare superfusum tegat. tantumque

AVCTORES 1 Sodoma—Segor *cf. Genesis 14, 2. 8, Africanus ap. Sync. p. 188 Bonn* § 8 *fort. Sapient. 10, 7. 8* 9 pluit—10 urbibus *Genesis 19, 24* 13 mediamque—14 mare *Genesis 14, 3*

1 gumurra B gomurra D || adame P adamae R || seboim B ||
 secor sed secor D 2 fecunditas P faecunditas B 3 iordanes
 P iordanis R²BDv || defusus B || peroportune] sh per oportuna PRB
 peroportuna D 4 impendebatur R²D || uniuersae R 5 regione D ||
 habundantia B abundancia (corr. m. 2) P * abundancia (eras. a) R
 6 habundantia B || luxuria PR¹D luxoriae B || ex luxuria PR¹D
 om. B || foede libidinis D 7 mascoli in masculus D 8 turpi-
 dinem (tu al.) R || nec R²BD || considerantis D || conditionibus
 R || aetatiibusque P 9 prouerint R¹ || iratus est B || pluuit
 B 10 sulphor P || adque P²B 11 aeterna (a fin. ex e corr.) P ||
 perdicione D 12 dampnauit RB (sed p er. in R) || apparet PRB
 13 post regio cineris aut post damnauit (ut Paris. 4878 s. XIII) aut
 post tegat (ut X₁) addunt haec: illic (illicque X₁) poma uirentia et for-
 matos (-ti X₁) uuarum racemos (-mi X¹ -mus X²), ut (om. X¹) edentibus
 (s. s. ad edendi m. 1 aut 2 G) gignant (generent G generat X₁) cupidi-
 tatem, si carpas, fatiscunt (facescunt X₁) in cinerem fumumque excitant
 quasi adhuc (om. X₂Z) ardeant interpolata ex Hegesippo 4, 18 s, uelut
 GX₁ (hic in marg.) X₂, et Z || cyneris B || iordanes P iordanis RBDv
 14 inrigauerat] BD irrigauerat R² inrigauerat (corr. m. 1) P inri-
 guerat R¹ || tegat (t prior in ras.) P

de rebus ut putatur paruis diuinæ indignationis accensum est, ut propter hoc, quod illi, male utentes bonis, fructus misericordiarum nutrimenta libidinum fecerant, terra quoque ipsa, p. 43 quæ has habuerat ciuitates, primum exusta ignibus, post oppressa aquis, in aeternam damnationem communi periret adspectui.

Itaque nunc si placet hi, qui in Christum, quem nos iudicem 6 sæculorum ostendimus, quantum in ipsis est sputa coniciunt, inter Sodomam et Romam discernant causas et conferant poenas; quæ a me uel maxime ob hoc retractandæ non sunt, quia omnibus notæ sunt. et tamen quam libenter sententias 2 eorum acciperem, si illi fideliter ita ut sentiunt faterentur. quamquam quia de temporibus Christianis rari et hoc in an-3 gulis murmurent, non usque adeo moleste accipiendum putem, cum totius populi Romani consona uoce parique iudicio sensus ac sermo sit cognitus. adeo autem paruo quodam et leui motu 4 hæsitasse erga se parumper consuetudinem uoluptatum indubitissime 1 contestatus est, ut libere conclamaret, Si reci- p. 44

AUCTORES § 4 cf. Oros. 1, 21 § 17

1 potatur *D* || diuine *D* || indignationi *B* || accessum *B* 2 prot̃
(p. s. s. al.) *R* || ille *D* || utentis *D* || fructibus *B* || misericordiarum] 5 (*Y*, teste *h*, *Y*₅) *h* miseriarum *P*²*R*¹*B**A* meseriarum *D* miseriam *P*¹*R*¹ 3 nutrimento *PR* || fecerunt *D* || ipsa om. *B* 4 quæ] *q*: *D* || ciuitatis (alt. t ex s statim corr. m. 1) *D* 5 oppressa] *PR* oppressa *B* oppressa *D* || dampnationem *BR* (sed p er. in *R*) damnationem *D* || communi in cum omni corr. m. 2 *R* 6 aspectui *P*¹*R*¹*D* aspectum *P*¹ aspectu *R*^b*B* (i eras. in *R*) *Sequentia continuantur non inchoato uersu nouo in PRBD* 7 hi] *RD* hii *PBA* 9 penas *D* 10 maximæ *D* || non om. m. 1 sed eadem add. *P* 11 note (e in e m. 2) *R* 12 acceperem *P*²*BD* acciperim (ci in ce al. m.) *R* || ille *D* || uita *PR* 18 quanquã (n ex m) *R* || quia] qui. (erasa a non d) *P* quid *R*¹*BDA* quicquid *R*¹ quod *E*²*Zh* || de om. *B* 14 murmurent *D* murmurant ε (uelut *O*) || molestæ *D* || accipiendum (e ex u statim corr. m. 1) *D* || putem in putemus corr. m. 2 *R* 15 totius *D* || mani *P* || iudicio *R* 16 paruo (t eras.) *P* 17 hesitasse (-æq *R*¹) *PR*¹ || uoluptatum] *AGv* uoluntatum *PRBD* || indubitantisime *B* 18 contest. ^{sim} (corr. m. 1) *P* || receperet *B*

peret circum, nihil esse sibi factum, hoc est, nihil egisse Romae Gothorum enses, si concedatur Romanis spectare 5 circenses. nisi forte, ut se habet apud plerosque hoc praecipue tempore qui ex longa requie uel paruum obortam sollicitudinem intolerabilem laborem putant, hasce clementissimas admonitiones quibus omnes aliquando perstringimur aliorum 6 punitionibus auditis lectisque praepouunt. quos saltem de hoc ipso exitu Sodomorum et Gomorraeorum moneo, ut discere atque intellegere queant, qualiter Deus peccatores punierit, qualiter punire possit, qualiter puniturus sit. 10

p. 45 7 'Anno ante urbem conditam MLXX Telchises et Caryathii
p. 46 peruicax proelium aduersus Foroneum, regem Argiurum, et
2 Parrhasios ancipiti spe sine fructu uictoriae gesserunt. idem-

AVCTORES cap. 7 § 1 MLXX cf. *Moerner p. 87* || *Telch. sqq. cf. Eus. a. Abr. 230* || § 2 cf. *Eus. 280*

2 romae om. B || guthorum B || concedantur B concidatur D || expectare PR¹ 3 apud (d ex t corr.) P ^{consuetudo} apud (al. m. s. s.) R (consuetudo apud TVX₂, fortitudo apud Z) || plerisque D 4 par-
nam] parum D || obortam R oborta D || sollicitudinem PRD
5 intolerabilem (er. l) R intolerabilem D intulerabilem B || potant D || hasce] RD has** P has Bv || clementissimas** P 6 admoni-
cionis D || perstringimur] Bv perstringemur D prestringimur PA prae-
stringimur R 7 punicionibus D || p̄ ponunt (p̄ al. m.) R prepo-
nunt D || saltim PR¹BD 8 sodomū (or al.) R || gomorreorum
PRB gomurreorum D || muneo B^m || ut s. lin. add. m. 1 P || discere^{ner}
(ner m. 2) R 9 adque P^aB || uerba peccatores—10 possit qualiter
om. PR || peccatoris D || punieret D 10 uerba punire possit qua-
liter om. D 11 a. a. u. c.] *correxi* ante annos urbis (s in ras.
duar. circ. litt. P) conditae (-te D) PRBD || MLXX B .LXX P
.LXX. R (sic i ubique PR) mille septuaginta D || thelchises PRA
telceses B thecises D || charyathii A charsathii PR¹D charsat hii
R² carasathi B (χαρισται *Sync.*, caryatis casu dat. *Hier. cod. M*;
cf. *Scaliger ad Euseb. p. 20, Gutschmid, Jahrb. f. Phil. 95 p. 683*)
12 peruicax (ui ex ai corr.) P || foroneum] PR furuneum D furonem
B || argiurum B 13 parrhasios] parrhassios D parphasios PA
parachasios B paphasios R; parrasios uel parasio codd. *Hier.*; para-
pasios v, item sed parrhasios commendans h || ancepetis ancipeti spe D ||
uictoriae D

que Telchises post paululum bello uicti, patria profugi ignari-
que rerum, creden'tes quia se penitus a congressu totius hu- p. 47
manae habitationis abstraherent, Rhodum insulam quae Offiussa
antea uocabatur quasi tuta possessione ceperunt.

1 Anno ante urbem conditam MXL in Achaia saeuum dilu- 8
nium uastatione plurima totius paene prouinciae fuit. quod
quia Ogygii, qui tunc Eleusinae conditor et rex erat, tempori-
bus effusum est, nomen loco ac tempori dedit.

1 Anno ante urbem conditam MVIII fuisse apud Aegyptum 8 p. 48

AVCTORES 1 patria profugi] *ἐπιπέσεις Πελοποννήσου Sync.*,
misso regno suo *codex Fuzensis (s. e. Vat. Reg. 560; uid. Schoens uol.*
I app. p. 111); ceteri Hieronymi codices omittunt § 3 in Achaia
item *cod. Fuz. ad a. 260° (de Attica narrant Africanus ed. Routh*
p. 158, 3; 161, 8; 163, 11 et Eusebius cum Hier.) || 6 uastatione plurima
cf. Africanus p. 159, 1; 161, 7 Routh || 7 Oyg.—Eleusinae conditor
Africanus p. 159, 12 et Eus. 260° || rex *cf. Sync. p. 126, 18 Bonn* ||
nomen . . dedit *cf. Africanus p. 158, 17 sq. Routh*

EXPILATORES 5 in Achaia—8 dedit *excerpsit Isidorus Orig. 13,*
22, 3 9 ante—Aegyptum . . 52, 5 Amasis (amosis svlp.) . . 8 Ioseph
compilauit Seuerus Chron. p. 452

1 thelchises PRA thelcises D thalceses B; h. l. -ines Hieronymi co-
dices || post] et carpathii post v || paululum DB^a || profugi in ras. m. 2
et supra gi nonnihil erasum (fu?) P (p. ū m. 1) 2 -que] -quae
D || quia] PRBD quod h || paenitus PR (sed a er. et deinceps unius
uersus duae partes erasae sunt in R) || congressu B congresso D ||
xciis D || humane D 3 habitationis D || rodum P rohdum B ||
sulam quae] insulamq: D || offiussa] PR^aA offiussa R^b obfusa B
ffuua D 4 antea] * R ante B || tuta sed a in ras. P tuta R tota
BD tutam h || possessione] PRD possessione B possessionem h || coepe-
runt PR Deinceps spatium et nouus u. in P 5 ANTE usque
ACHAIA s litteris maiusc. in R || a. a. u. c.] correxi ante annos urbis
(bis B) condite (-te R²) PRBD^o || mille quadragenta D || saeuum]
seum B || diluuium B 6 uastacione D || pluma D || totius paene
= (eras. ne) P totius paene (er. a) R tocius paene **** | (1 uel 5 litt.
er.) D paene totius B 7 ogygii] PRBD ogigi R²R oggii & ||
conditur D 8 tempore D 9 anno ante urbem conditam M-VIII
B Anno ab urbe condita millesimo octauo D ante annos urbis con-
ditae I-VIII. PR ante annos conditae urbis MVIII v || apud D

primum insolitam fastidiendamque ubertatem deinde iugem
 atque intolerabilem famem, cui Ioseph uir iustus et sapiens
 diuina prouisione subuenerit, Pompeius historicus eiusque bre-
 2 uiator Iustinus docet, qui inter cetera sic ait: Minimus
 aetate inter fratres Ioseph fuit; cuius excellens in-
 3 genium fratres ueriti, interceptum peregrinis mer-
 catoribus uendiderunt. a quibus deportatus in Ae-
 gyptum, cum magicas ibi artes sollerti ingenio
 percepisset, breui ipsi regi percarus fuit. nam et
 prodigiorum sagacissimus erat et somniorum pri-
 mus intellegentiam condidit, nihilque diuini iuris
 4 humanique ei incognitum uidebatur: adeo ut etiam
 agrorum sterilitatem futuram ante multos annos
 prospiciens fruges congregasset: tantaque experi-
 menta eius fuerunt, ut non ab homine, sed a Deo
 5 responsa uiderentur. filius Ioseph Moyses fuit,
 p. 49 quem praeter paternae scientiae hereditatem etiam
 formae pulchritudo commendabat. Sed Aegyptii
 cum scabiem et uutiliginem paterentur, responso
 moniti eum cum aegris, ne pestis ad plures serperet,
 6 terminis Aegypti pellunt. haec Iustinus. sed quoniam

AVCTORES Pompeius historicus eiusque breuiator Iustinus] § 2—5
 ex Iust. 36, 2 § 6—12 || § 4 prospiciens fr. congr. *plura Iustinus*

1 [insolitam *D* || ubertatem *R* 2 adque *P^aB* || intolerabilem
PRD (*pr. l. erasa in R*) intulerabilem *B* 3 subuenerint *P*
 subuinerit *D* || istori-|cus (*i et c. al. m., c in ras.; uid. istor|icus fuisse*)
R || breuiatur *D* 4 citra *D* 5 etate *D* || fuit Ioseph *B*
 6 peregrinationis *B* 7 uendiderunt *D* 8 magnificas *P^aR* || ibi
om. BD || artis *D* || sollerti *PR* 9 breui *R* || carus *BD* 10 pro-
 digiorum (*or in ras.*) *P* 11 condidit *D* 12 -que] que *D* || ei
om. PR^a 13 sterilitatem *R^aD* || multus *D* 14 congregasset]
conges congregasset B || tan-^{ta}que (*corr. ex tanque P^aR^b*) *PR*
 16 responsa] responsa dari *cum Iustino v* 17 paterna *D* || haeredi-
 tatem *D* 18 set *P^a* 19 scapiis *D* || patirentur *B* 20 pestes
B^a || gesperet *D* 21 haec *Rⁱ*

haec idem Moyses, quem isti sapientem scientemque fuisse adtestantur, plenius ueriusque tamquam per se suosque gesta conscripsit, primum fide eius atque auctoritate quam etiam isti probant horum ignorantia supplenda, dehinc sacerdotum 7 Aegyptiorum fallax malitia confutanda est, qui uel astu, quod manifestius est, euidentem iram misericordiamque ueri Dei memoriae subtrahere conati sunt, particulatim expositione confusa, ne in contumeliam idolorum suorum eum colendum merito ostenderent, cuius consilio adnuntiata haec mala et auxilio ueritate docuissent; uel forte, ut indulgentius accipiamus, obliti sunt. illius enim nostri Ioseph, qui fuit ueri Dei seruus et 8 pro creatura domini sui pie intenteque sollicitus, prouisione ipsi abundabant frugibus quasi sacerdotes; sed, quia falsi sacerdotes erant, cum ceteris esurientibus non dolebant. enimuero 9 cui placet, obliuiscitur: cui dolet, meminit. quamquam huius 9 temporis argumentum historiis fastisque reticentibus ipsa sibi p. 50

AVCTORES 1 Moyses] § 6—9 secundum Genes. 41—47 15 cui placet—meminit Cicero pro Murena 20 § 42

1 moyses om. B || scientemque D 2 attestantur (prima t in ras.) R testantur B || ueriusque D 3 conscribit B || adque P.B 4 isti om. B || probat P^a || hic uersus supplenda est. dehinc a. egypt. f. malitia om. sed inferius add. m. 1 R || ignorantiam D || supplendam D supplenda est R (wide supra), v 5 egyptiorum R || malicia D || confudanda D || astu] ast B 6 manifestius D || -que] qui R¹ quae D || ueri om. B uiri D 7 particulatim D || expositione (corr. m. 1) R expositione B expositione D 8 contumeliam BD || colendo D || merito ex meritū m. 1 R 9 adnuntiata D || haec (c al. m.) R 10 docuissent D || ^{ut} (er. in; ut m. 1) R 11 ueri] uiri D 12 pie (a eras.) PR pie D || intenteque (a eras.) P intenteque (, et a eras.) R || sollicitus D || prouisione (cuius al. m.) R 13 ipse D || habundabant RBD (h eras. in R) || sacerdotis D 14 ceteris B || enimuero D enimuero (eiusmodi apex hic et aliquotiens alibi quid sibi uelit non liquet) B 15 placit D || obliuiscitur B^m obliuiscetur D || quamquā (n m. 1) R quamquam D 16 historiis (ii ex corr. et s fm. in ras. al. m.) R hystoriis B || factisque P^aR || reticentibus D

primum insolitam fastidiendamque ubertatem deinde iugem
 atque intolerabilem famem, cui Ioseph uir iustus et sapiens
 diuina prouisione subuenerit, Pompeius historicus eiusque bre-
 2 uiator Iustinus docet, qui inter cetera sic ait: Minimus
 aetate inter fratres Ioseph fuit; cuius excellens in-
 genium fratres ueriti, interceptum peregrinis mer-
 3 catoribus uendiderunt. a quibus deportatus in Ae-
 gyptum, cum magicas ibi artes sollerti ingenio
 percepisset, breui ipsi regi percarus fuit. nam et
 prodigiorum sagacissimus erat et somniorum pri-
 mus intellegentiam condidit, nihilque diuini iuris
 4 humanique ei incognitum uidebatur: adeo ut etiam
 agrorum sterilitatem futuram ante multos annos
 prospiciens fruges congregasset: tantaque experi-
 menta eius fuerunt, ut non ab homine, sed a Deo
 5 responsa uiderentur. filius Ioseph Moyses fuit,
 p. 49 quem praeter paternae scientiae hereditatem etiam
 formae pulchritudo commendabat. Sed Aegyptii
 cum scabiem et uutiliginem paterentur, responso
 moniti eum cum aegris, ne pestis ad plures serperet,
 6 terminis Aegypti pellunt. haec Iustinus. sed quoniam

AVCTORES Pompeius historicus eiusque breuiator Iustinus] § 2—5
 ex *Iust.* 36, 2 § 6—12 || § 4 prospiciens fr. congr. *plura Iustinus*

1 [insolitam *D* || ubertatem *R* 2 adque *P^aB* || intolerabilem
PRD (pr. 1 *erasa in R*) intulerabilem *B* 3 subuenerint *P*
 subuenerit *D* || istori-|cus (i et c *al. m.*, c *in ras.*; *uid.* istor|icus *fuisse*)
R || breuiatur *D* 4 citra *D* 5 etate *D* || fuit Ioseph *B*
 6 peregrinationis *B* 7 uendiderunt *D* 8 magicas *P^aR* || ibi
om. BD || artis *D* || sollerti *PR* 9 breui *R* || carus *BD* 10 pro-
 digiorum (or *in ras.*) *P* 11 condidit *D* 12 -que] que *D* || ei
om. PR^a 13 sterilitatem *R^aD* || multus *D* 14 congregasset]
 conges congregasset *B* || tan-^uque (*corr. ex tanque P^aR^b*) *PR*
 16 responsa] responsa dari *cum Iustino v* 17 paterna *D* || haeredi-
 tatem *D* 18 set *P^a* 19 scabiem *D* || patirentur *B* 20 pestes
B^a || serperet *D* 21 haec *R^a*

haec idem Moyses, quem isti sapientem scientemque fuisse attestantur, plenius ueriusque tamquam per se suosque gesta conscripsit, primum fide eius atque auctoritate quam etiam isti probant horum ignorantia supplenda, dehinc sacerdotum 7 Aegyptiorum fallax malitia confutanda est, qui uel astu, quod manifestius est, euidentem iram misericordiamque ueri Dei memoriae subtrahere conati sunt, particulatim expositione confusa, ne in contumeliam idolorum suorum eum colendum merito ostenderent, cuius consilio adnuntiata haec mala et auxilio ueritate docuissent; uel forte, ut indulgentius accipiamus, oblitum sunt. illius enim nostri Ioseph, qui fuit ueri Dei seruus et 8 pro creatura domini sui pie intenteque sollicitus, prouisione ipsi abundabant frugibus quasi sacerdotes; sed, quia falsi sacerdotes erant, cum ceteris esurientibus non dolebant. enim uero cui placet, obliuiscitur: cui dolet, meminit. quamquam huius 9 temporis argumentum historiis fastisque reticentibus ipsa sibi p. 60

AVCTORES 1 Moyses] § 6—9 secundum Genes. 41—47 15 cui placet—meminit Cicero pro Murena 20 § 42

1 moyses om. B || scientiamque D 2 attestantur (prima t in ras.) R testantur B || ueriusque D 3 conscribit B || adque P^aB 4 isti om. B || probat P^a || hic uersus supplenda est. dehinc a. egypt. f. malitia om. sed inferius add. m. 1 R || ignorantiam D || supplendam D supplenda est R (uide supra), v 5 egyptiorum R || malicia D || confudanda D || astu] ast B 6 manifestius D || -que] qui R^a quae D || ueri om. B uiri D 7 particulatim D || expositione (corr. m. 1) R expositione B expositione D 8 contumeliam BD || colendo D || merito ex meritū m. 1 R 9 adnuntiata D || haec (c al. m.) R 10 docuissent D || ** (er. in; ut m. 1) R 11 ueri] uiri D 12 pi^a (a eras.) PR pi^a D || intenteque (a eras.) P intenteque (et a eras.) R || sollicitus D || prouisione (cuius al. m.) R 13 ipse D || habundabant RBD (n eras. in R) || sacerdotis D 14 caeteris B || enim uero D enuero (eiusmodi apex hic et aliquotiens alibi quid sibi uelit non liquet) B 15 placit D || obliuiscitur B^m obliuiscetur D || quamquam (n m. 1) R quamquam D 16 historiis (ii ex corr. et s fm. in ras. al. m.) R hystoriis B || factisque P^aR || reticentibus D

terra Aegypti testis pronuntiat: quae tunc redacta in potestatem regiam restitutaque cultoribus suis, ex omni fructu suo 10 usque ad nunc quintae partis incessabile uectigal exsoluit. fuit itaque haec fames magna sub rege Aegyptiorum Diopolita, cui nomen erat Amosis, quo tempore Baleus Assyrios, Argiuos 11 Apis regebat. fuerunt autem ante annos famis septem praecedentes alii septem ubertatis anni. quorum affluentiam tanto neglegentius perituram quanto uberius natam Ioseph noster sollertia sua collegit et condidit totamque Aegyptum conser- 12 nauit. adquisiuit uniuersam Pharaoni pecuniam et Deo gloriam, reddens dispensatione iustissima cui uectigal, uectigal, cui honorem, honorem, omniumque pecora terras censusque collegit; ipsos autem, qui semet cum terris suis accipiendae stipis taxatione uendiderant, statuta quintae partis pactione laxauit. 13 hunc Ioseph, quem constituit Deus Aegyptiis conseruatae salutis auctorem, quis credat ita in breui eorum excidisse

AVCTORES § 10 non ex *Eus. uel Hier. 290* (sec. quos non factum est sub Amosi) || § 11. 12 *Genes. 41 et 47, sed u. 11* cui uectigal — 12 honorem ex *Pauli Ep. ad Rom. 13, 7*

1 pronuntiant *P*^a pronunciat *D* || redacta (red in ras., ex retr ut uid.) *P* 2 restitutaque (m eras.) *P* || fructo *D* || omnibu *P* || suo (a eras.) *P* aruo (r in ras. ex s, io ex uo?; suo s. s. al. m.) *R*
 3 incensabile *D* || uectigal *R* 4 famis *BD* || diopolita] *PR* deopolita *B* diopoleta *D*, Diapolita *h* 5 erat om. *B* || amosis] *PR* amoses *BD*, Amasis *h* || baleus] *PRBDh* (item edd. apud *Augustin. Ciu. d. 18, 4; βαλαιός Sync.*) || asyrios *B* assirius *D* 6 gebat *P* || autem *P*^a; om. *h* || fames (e in i corr.) *PR* || VII *B* || praecedentes *R'D* 7 alii septem] alii *B* || ubertates *P* || affluentiam *PD*
 8 uberius (i ex c corr.) *P* 9 solertia *R* solercia *D* || colligit *B* || condedit *D* || aegyptum om. *B* || conseruabit *PR*^a 10 adquisiuit *B* adquesiuit *D* || faraoni *BD* || pecuniam] terram *Vulg. Genes. 47, 20*
 11 redens *D* || dispensacione *D* 12 pecorum *B* || colligit *P*^a*B*
 13 qui semet] quis emit *D* qui semet ipsos *B* || terris] caeteris *B*
 14 uindiderant *D* uendiderunt *BA* || statutae *BD* || pactione *D*
 15 ioseph^h *R* || conseruate *D* 16 salūtis (corr. m. 2) *P* || auctorem *P* || qui] *D* || orum (e al. m.) *R* || ita excidisse *B*

memoriae, ut filios eius atque uniuersam cognationem paulo post seruitio addixerint, laboribus adfecerint, internecionibus profligarint? Quamobrem non est mirandum, si nunc quoque aliqui reperiuntur, qui cum a ceruicibus suis independentem gladium praetento Christiano nomine auerterint, ipsum nomen Christi, quo solo salui sunt, aut dissimulent aut infament grauarique se eorum temporibus adserant, quorum meritis liberantur.

Anno DCCCX ante Urbem conditam Amphictyon Athenis tertius a Cecrope regnauit. cuius temporibus aquarum inluuies maiorem partem populorum Thessaliae absumpsit paucis per refugia montium liberatis, maxime in monte Parnaso, in cuius circuitu Deucalion tunc regno potiebatur, qui tunc ad se rati-

AVCTORES u. 1 ut filios — 3 profligarint *sec. Exod. 1, maxime 11. 13; 2, 11* 4 ceruicibus — gladium *Cicero Tuscul. 5, 21 § 62*
 9 Amph. — 10 regnauit *Iustin. 2, 6 § 7—9* 10 cuius — p. 54, 2 ferunt *Iustin. 2, 6 § 10. 11*

EXFILATORES 9 Amphict. — 10 regnauit *compilauit Isidorus Orig. 13, 22, 4 et 15, 1, 44* 10 cuius — p. 54, 2 ferunt *exscripsit Isidorus Orig. 13, 22, 4*

1 adque P^aBD 2 affecerint PRD adficerint B; affixerint O adfixerint s h (affligerent . . oneribus *Vulg. Exod. 1, 11*); item pro addixerint *interpolaui K, pro profligarint O* || uerba internec. proflig. om. B || intercionibus (ne s. s. 1) P internicionibus P^aD internitionibus (-net- *al. m.*) R 3 profligarent D 4 aliqui om. D || reperiuntur B || qui cum] q in ras. 2 uel 3 litterar. statim scr. D || independentem D 6 aut dissimulent] audisse molent D || dissimilent R^a desimulent B || infament B 7 grauari-que P grauari-que D || asserant (s pr. in ras.) R 9 octogentesimo decimo D DCCC B || amphiction B amphiction D amphytion PR^a amphytion R^a pamphyction A; amfictioni *casu gen. lib. 13 § amfiction lib. 15 §*
 10 crecroepe B || inluies B illuies (1 pr. in ras.) R 11 tessaliae PR thessaliae BD^a || absumpsit] BD^a absumpsit R^b adsumpsit ~~BD^a~~ adsumpsit P^aR^a (in P litterae d pars superior non omnino erasa, sic d)
 12 refugia montium] refugiannontium (sic) D || magimae D || parnaso P^aBD^a parnasio PR^a parnasso A 13 circuito D || deucalion] P^aRBBD^a deucalio P^a deocalion § || qui] q in q mutauit R

- bus confugientes susceptos per gemina Parnasi iuga fuit
 aluitque; a quo propterea genus hominum reparatum ferunt.
 p. 52
 3 tunc etiam in Aethiopia pestes plurimas dirosque morbos
 paene usque ad desolationem exaestuauisse Plato testis est.
 4 et ne forte diuisa tempora esse credantur irae Dei furorisque
 bellici, ea tempestate subactam Indiam Liber pater sanguine
 madefecit, caedibus oppleuit, libidinibus polluit, gentem utique
 nulli umquam hominum obnoxiam, uernacula tantum quiete
 contentam.
- 10 Anno autem ante Urbem conditam DCCCv infanda Aegyptiis
 mala atque intolerabiles plagas incubuisse Pompeius Corneli-
 usque testantur: qui quidem, cum haec ambo de Iudaeis refe-
 renda proponant, aliquantulum me pro sui diuersitate mouerunt.
 2 ait enim Pompeius siue Iustinus hoc modo: Aegyptii cum
 scabiem ac uutiliginem paterentur, responso moniti

AVCTORES § 3 eadem *Eus.* 498, cf. 495° 2 Plato (*Timaeo* 22 C)
 cum *Eus.* laudatus 6 ea tempestate—9 contentam] ignotus (cf. *Eus.*
 508. 691. 718) 10 DCCCv cf. *Vnger, Manetho* p. 186 11 Pompe-
 ius, 14 Pompeius siue Iustinus] Aegyptii— p. 55, 5 sunt *Iust.* 36, 2
 § 12. 13 11 et p. 55, 5 Cornelius] p. 55, 6 Plurimi— 16 pepulissent
Tacitus Hist. 5, 3

1 susceptus D || germana B || parnasi B²R parnassii PR parnassi
 (-sse D) DA parnaci R || iuga R || fuit |luitque D 2 propterea D ||
 hominum] PRBD³ humanum v || ferunt (fe in ras. ex fue) B 3 aethy-
 opia B ethiopia D || pestis D || dirusque morbus D 4 paene usque
 om. D pene post ras. R || desolacionem D || exaestuabisse (b in u
 corr.) PR 5 esse credantur] PR credantur BDh || furorisque D
 furoresque B 6 belliti P || sanguine* (m ut uid. eras. in P, m eras.
 uersu extr. in R) PR 7 |madedecit (m ex corr. add.) R madae-
 fecit D 8 nulli (n statim m. 1 corr. ex litt. incerta) D || uerna-
 colam D 10 autem om. Bv || ubem R || octingentesimo quinto D
 11 adque P²BD || intollerabilis D || cornilius quae D 12 cum s. lin.
 add. m. 1 P || iudeis D 13 aliquantulum (li ex u m. 1 corr. et
 t er.) D || sui] PRBD sua Zh || diuersitate cum ras. supra e fm. P
 deuersitate D || mouerunt (m in ras.) P 15 scapiem D || ac]
 PRD et Bh cf. § 11 et c. 8 § 5 || uutiliginem (fuit uutiliginem) P ||
 patirentur B || admoniti B

Moysen cum aegris, ne pestis ad plures serperet, terminis Aegypti pellunt. 'dux igitur exulum fac-^{p. 53} tus sacra Aegyptiorum furto abstulit; quae armis repetentes Aegyptii domum redire tempestatibus compulsi sunt. at uero Cornelius de eadem re sic ait: 3 Plurimi auctores consentiunt orta per Aegyptum tabe, quae corpora foedaret, regem Bocchorim adito Hammonis oraculo remedium petentem purgare regnum et id genus hominum ut inuisum deis alias⁴ in terras auerere iussum. sic conquisitum collec- tumque uulgus postquam uastis locis relictum sit, ceteris per lacrimas torpentibus Moysen, unum exulum, monuisse, ne quam deorum hominumue opem exspectarent sed sibimet duci caelesti cre-⁵ derent. primo cuius 'auxilio praesentes miseras^{p. 54} pepulissent. Itaque Cornelius dicit, quod ipsis Aegyptiis 5 cogentibus Iudaei in deserta propulsi sint, et postea subiungit incante, quia ope Moysi ducis in Aegypto miseras propulissent.

1 mosen B || pestis (i rasura ex e) R pestes PBT || serperit
D 2 pllunt P || exulum B 3 sagra D || furto D || abstu. lit
(1 eras.) P obtulit B || quae] q: D 4 repetentis D 5 ɔpuls
P || ad P || cornilius D || ait om. B 6 ^{et} plurimi (et s. s. m. rec.)
P plurimi (p in P mut.) R || auctoris D 7 tabae que D || foedarat
(at ex et) R || bochorim B || adito (a in ras. paullo maiore) P audito
B 8 hammonis] PRA (h ex z A') amicionis D communis B || ora-
colo D || remedium ** petentem R || porgare D 9 et id in ras. 3 uel
4 litt. m. 1 D || deis (corr. m. 2) P diis (i pr. in ras. R) RBD
10 terra. sauehere D || auere P^{ba} auere P^h abiere R || iusum B || con-
q̄situm (q ex q) R conquesitum D conquissitum B 12 caeteris B ||
lacrimis D || turpentibus D || mosen B 13 exulum PB || nequā (ā in
ē corr.) R nequaquam B || hominum B 14 expectarent PRD ||
ab utrisque deserti post expectarent ex Tacito (ubi tamen ab deest) inter-
polata v || sibimet] sibi et B || ut ante duci add. v 15 primo (o in
ras.) P || credentes ante praesentes add. v || presentes D || miseras
B meseras D 16 pepulissent—18 miseras om. B || cornilius D ||
dicet D 17 iudei D || sunt D 18 quia] PRD quod v || moyse
D || propulissent] PRB populissent D pepulissent v

quare ostenditur quaedam quae per Moysen strenue acta sunt
 6 fuisse celata. item Iustinus adserit pulsum aequae cum populo
 Moysen sacra Aegyptiorum fuisse furatum, quae Aegyptios
 armis recipere molientes, coactos tempestatibus ac repulsos,
 domum redisse. et hic aliquid amplius etsi non totum pro-
 7 didit quod ille celauit. quapropter, quia Moysi magno illi duci
 testimonium ambo dixerunt, ab ipso sicut per eum et gesta
 et dicta sunt proferantur.

P. 55
 8 Cum populum Dei hoc est genus Ioseph Aegyptii, cuius
 ope salui erant, seruitio oppressum labore cruciant, insuper 10
 etiam ad necandam subolem suam crudeli imperio cogent,
 dimitti Deus populum suum liberum ad seruiendum sibi per
 9 Moysen nuntium iubet; contemptusque durissimis contumaces
 suppliciiis agit: qui decem plagis onerati ac protriti, tandem
 10 quos dimittere noluerant, etiam festinare coegerunt. POST 15
 aquas in sanguinem uersas ardentibus siti grauiora adferentes
 poenarum remedia quam poenas, POST horridos ranarum squa-

AVCTORES § 7 per eum (Moysen) . . dicta (§ 8—16] *Exodus 1—14*
 § 9 decem plagis cf. *Oros. 7, 27*

1 ostenditur B ostenduntur B^m || quaedam que D || mosen B || stre-
 nue (e in e corr.) R 2 caelata P caelata R || asserit (s pr. in ras.)
 R || adque D 3 mosen B || sacra D. || furata B^m 4 recepere B ||
 molientis D || coactus D contactos B || repulsos D pulsos B 5 hic
 P || prodedit D 6 moyse D || illi om. B 7 ipso] eo D
 8 proferantur] P^aR² proferuntur R¹D proferentur P^bB 9 ge-nus
 (n eras.) P 10 seruicio D || oppraesum B 11 necandum B
 negandam D || sobolem P^bR² || crudili D || cogerent P coegerent (o
 ex corr. ut uid.; eras. n) R 12 demitti B 13 mosen B || nun-
 cium D || contemptusque P || durissimis] PRD dirissimis *gh || conto-
 maces P contumacis D 14 suppliciiis P || agit] agi et B || decim
 B 15 quos (i ut uid. eras.) R || demittere BD || noluerunt D ||
 cogerunt B || Post hic et deinceps maiore P (nouis uersibus D) scr. et
 in mg. numeri rubro colore I, II, III, IIII, V, VI, VII, VIII (¶I sic
 D), VIII (¶II D), X add. in RD 16 aquas in in ras. P ||
 afferentes (f pr. in ras.) R 17 horredos D

lores per omnia munda immundaque reptantes, POST ignitas
 sciniphes et nusquam, toto aere uibrante, uitabiles, POST muscas 11
 caninas etiam per interiora membrorum horridis motibus cursi-
 tantes acerbeque inferentes tam grauius tormenta quam turpia,
 POST omnium pecorum et iumentorum repentinam ruinam
 stragemque generalem, POST uescicas efferuescentes ulceraque
 manantia et, ut ipsi dicere maluerunt, 'scabiem ac uutiliginem'
 totis corporibus erumpentem, POST grandinem cum igne per- 12
 mixtam, passim homines armenta atque arbores proterentem,
 POST lucustarum nubes, exhaustis omnibus ipsas quoque radices
 seminum persequentes, POST tenebras imaginibus diras, crassitu-
 dine palpabiles, diuturnitate ferales, postremo POST uniformem 13
 in tota Aegypto primitiuae subolis necem paremque per uni-
 uersos orbitatum tempestatem — qui iubenti Deo non cesserant
 cessere punienti, sed mox pessima paenitentia dimissos perse-
 qui ausi, ultima nefandae peruicaciae expendere supplicia. nam 14

AVCTORES § 11 muscas caninas cf. Augustin. sermo 8 § 5 (uol.
 5, 43 Ben.) || scabiem et uit. uid. supra § 2 || § 12 cf. [August.]
 sermo 20 (uol. 5 app. p. 41 Ben.) crassas et palpabiles . . tenebras

1 immundaque R^b et sic (in in im mut.) plerumque || reptantis D ||
 ignitas] PRB ignetas D ignitos v 2 scinifes R scynefes D
 sciniphes B scinifes P senifes A ciniphes uel cyniphes v || toto
 (o fin ex corr.) R se toto v || uibrantes B quod minus recte praetulit
 Grubitz || uitabiles] PRBD uitabiles h pene ineuitabiles *Z_i
 3 horredis D || motibus R^bBDAv morsibus PR^a (cf. Sapient. 16, 9) ||
 cursitantis D 4 acerueq: D acerueque (e fin. in ras., ex æ?) R ||
 tormenta D || turba Pⁱ 6 uescicas] R uescicas PD uescicas B ||
 efferuescentis D 7 manancia D || ipsi] ipse P^aD || malluerunt PRB
 (sed l pr. er. in R) || ac] et B || uutiliginem D 8 corporibus (p in
 ras.; in marg. adscr.: po) B 9 pasim B || hominis D || adque
 P -que B || arboris D || proterrentem D 10 lucustarum] PR^bBA
 locustarum R²D || exhaustis P exantⁱs R exhaustis D || quoq: (quo in
 ras. m. 1) D 11 imaginibus (corr. m. 2) P || crassitudine B
 12 palpabilis D || diuturnitate R || postremum D 13 in in ras.
 P || toto B || soboles D || -que (e in ras.) R quae D || uniuersus D
 14 benti P || cesserant R 15 puniendi D || dimissos B dimissus
 D 16 auxi B || peruicaciae D || expendere D

rex eorum uniuersum Aegypti exercitum curribus atque equi-
 bus instructum in circumerrantes egit, cuius numerum hoc
 solo uel maxime argumento conicere possumus, quod eum
 15 sescenta milia uirorum timuerunt atque fugerunt. sed protector
 depressorum et ultor contumacium Deus diuisit subito Rubrum
 mare ac dilatatis utrimque marginibus rigentium undarum in
 montis faciem latera erecta suspendit, ut inoffensi spe limitis
 prouocati, pii uiam desperatae salutis, impii foueam insperatae
 16 mortis intrarent. itaque Hebraeis tuto per sicca gradientibus,
 refusis a tergo aquarum adstantium molibus, obruta est et 10
 interfecta cum rege suo uniuersa Aegypti multitudo, totaque
 prouincia plagis ante cruciata hac postrema interfectione
 17 uacuata est. exstant etiam nunc certissima horum monumenta
 p. 57 gestorum. nam tractus curruum rotarumque orbitae non solum
 in litore sed etiam in profundo, quousque uisus admittitur, 15
 perudentur et, si forte ad tempus uel casu uel curiositate
 turbantur, continuo diuinitus in pristinam faciem uentis fluc-
 18 tibusque reparantur: ut, quisque non docetur timorem Dei

AVCTORES § 17 haec Orosius uel eius auctor a periegetis uidetur
 edoctus esse

EXPILOTORES 14 tractus — 18 reparantur adhibuit Gregorius
 Turon. 1 10

1 rex] ex *D* || adque *P^aB* || aequitibus *PRBD* (sed a *er. in R*)
 2 nomerum *D* 3 maxime *D* || conicere (*alterius c superior pars in*
ras.) *R* conicere *D* 4 sescenta] *PD* sexcenta (*x in ras.*) *R* *nc B* ||
 adque *P^aB* 5 deffessorum *B* || contumatium *D* || deuisit *D*
 6 deletis *D* || utrisque *B^t* 7 inoff. spe limitis] inoffensis semitis *B* ||
 inoffensa *D* 8 disp. *D* || inspirate] (*pi in pe al. m.*) *R* insperate
D 9 hebreis *BD* || toto *D* 10 refusis *B* || a ter^{so} *R* || asstan-
 tium (*pr. s in ras.*) *R* || molebus *D* || obruta *P* 11 regi *D*
 12 cruciata hac (*a h in ras. ut uid.*) *R* || postrema] *PRB* postremo
Dv 13 euacuata *R* || extant *PR* || monumenta *P^bR^b* ad uersum
 monumenta—14 curruum *adscr.* 1 (*uoluit fort. monim.*) *B^m* 14 tra-
 tus *R^t* || orbitae *D* 15 litotore *P* 16 curiositate (*uri in ras.*)
P curiositate *entupia* *R* 17 turbentur *B* 18 ad u. ut q. — dei
adscript *r* (*i. e. require*) *B^m* || reparantur] repe]renti *D* || ut quisque
 ÷ ut quis ÷ non (*sic*) *B* cf. 2, 2 § 9 || quisque] *PRDA* cf. ad *Corp.*
Inscr. Lat. 4 n. 1937 quisquis *ς* (*uelut N*) *v* quisque si *ς* (*uelut X₂*)
Z || doceatur *B* (*X₂*) || timore** (*eras. m*) *R* timore *D*

propalatae religionis studio, ira eius transactae ultionis terreatur exemplo. his etiam temporibus adeo iugis et grauis aestus 19 incanduit, ut sol per diuina transuectus uniuersum orbem non calore affecisse sed igne torruisse dicatur, inpressumque feruorem et Aethiops plus solitum et insolitum Scythia non tulerit; ex quo etiam quidam dum non concedunt Deo ineffabilem potentiam suam, inanes ratiunculas conquirentes ridiculam Phaethontis fabulam texuerunt.

Item anno ante Urbem conditam DCCLXXV inter Danaos^{p. 58} 11 atque Aegypti fratrum filios quinquaginta parricidia una nocte commissa sunt. ipse deinde tantorum scelerum fabricator Danaus regno, quod tot flagitiis adquisiuerat, pulsus Argos concessit, ibique indigne persuasis in facinus Argiuis Sthenel^{p. 59} lan qui eum profugum egentemque exceperat regno expulit

AUCTORES § 19 ignotus; cf. Euseb. 459°; Vnger, Manetho p. 186
9 inter — p. 59, 1 regnauit ignotus; cf. Eus. 550°. 530. 534. 543
13 persuasis Argiuis] consentientibus Argiuis Hieronymi solus cod. Fux.
(ad a. 543°)

1 ppalatae Rq || religiois P relegionis B || ira] BD iram PR^a
irae R^ov || transacte D || terratur P terre-tur (a al. m.) R 3 sul
D || diuina BD || urbem D 4 adficisse B || igni B || turruisse D ||
inpraesumque B inpressoque D || de|feruorem (de deletum) P 5 aethy-
ops B || solitum R soledum D || et insolitum om. B || insoletum D ||
scitha D 6 non om. P^a || cedunt R 7 suam] (suam. P) PR
suas BDh || inanis D || racionculas D || conquirentis D || ridicolam D
ridiculosā (osā in ras. angustiore al. ut uid. m.) R 8 faehontis D
foeantontis (e in ras. m. 2, prior o m. 2 corr. non ex a, prior t m. 2
non autem ex h corr., sed t redintegrata uidetur) P foetontis RBA
9 septingentissimo septuagisimo quinto D 10 adque B || egypti D ||
filius D || quinquaginta R quinquaginta D 11 commissa B ||
deinde in ras.; fuit uocab. a p litt. incipiens P || scaelerum B om. D ||
fabrigatur D 12 flagiciis D || adquisiuerat] PR adquesierat D
conquissierat B || argus D aregiis B 13 stelenan P stelenan^h
(puncta non ab ea m. ut uid. a qua h et v̄) R stenelam A tenelaum
D tenelaum B stenelum G sthenelum (uel sten.) Sync. et Hier.
sthenelam h 14 susciperat B || expolit D

- 2 atque ipse regnavit. Busiridis in Aegypto cruentissimi tyranni
 crudelis hospitalitas et crudelior religio tunc fuit; qui innocen-
 tum hospitem sanguinem diis scelerum suorum participibus
 propinabat: quod execrabile sine dubio hominibus uiderim an
 3 ipsis etiam diis execrabile uideretur. tunc etiam Terei Pro- 5
 cnae et Philomelae incesto parricidium adiunctum atque exse-
 crabilius utroque conuiuium per infandos cibos additum, cum
 propter sororis pudicitiam ereptam praecisamque linguam filium
 4 paruulum mater occidit, pater comedit. isdem temporibus
 Perseus a Graecia in Asiam transuectus est, ibi barbaras 10
 gentes graui diuturnoque bello domuit et nouissime uictor
 nomen subiectae genti dedit: namque a Perseo Persae sunt
 uocitati.
- 12 At ego nunc cogor fateri, me prospiciendi finis commodo
 de tanta malorum saeculi circumstantia praeterire plurima, 15

AUCTORES § 2 ignotus; cf. Eusebius 558 § 3 ignotus; cf.
 Eus. 645 § 4 ignotus; cf. Eus. 670 (632. 690. 710)

1 adque P^aB || bosiridis B || cruentissimo D 2 crudelis (rude
 in ras.) P || hospitaletas D || crudelior (li in ras.) P crudilior D ||
 tunc religio B || innocentum] PRBD innocentem s (uelut GKN) h

3 hospitem (i add. m. 2) P hospitem D || sanguinē** (1 uel. 2 litt. eras.,
 ē ex e corr. m. ead.) D || scaelerum B 4 execrabile PR || uiderim
 an] uidere. man D || uiderim^t P uiderim^{potest} (corr. m. s. x) R uideri B
 uiderint h ex *s, alii aliter interpolant 5 dies D || execrabile
 P execrabileⁿ (fi ab ead. m. atque potest s. s.) R exsegrabile D ||
 uideritur D uidetur B^t || therei PR turei B || procnę P prochi-
 nae D prognae B prognę (, al. [?] m.) R 6 et om. B || filomelae PR
 phylomilae B filio melae D || parciditū R || adiunctū s] (ē al. m. add.)
 R || adque P^aB || execrabilius PR 7 utroiq; R || conuiuium (ui m.
 2) B || cybos B || additum] additum est s h 9 paruulum D || mater]
 ater B || hoc cidit D || pater] mater B || comaedit B || hisdem PRBD ||
 tempōribus (erasa o) P 10 grecia RB gratia D || tranuectus (s
 al. m.) R 11 gentes ***** graui (8 uel 9 litt. er.; . . . gentis ?)
 D || -que] quae D || nouissime B nouis·sime D 12 namquae D ||
 perse D || sunt om. BD 13 uocitati] PR uocate (c ex t m. 1)
 D uocati B h 14 pruspiciendi D 15 seculi D || praeterire D ||
 circumstantia R

cuncta breuiare. nequaquam enim tam densam aliquando sil-
 uam praetergredi possem, nisi etiam crebris interdum saltibus
 subuolarem. nam cum regnum Assyriorum per MCLX annos 2
 usque ad Sardanapallum per quinquaginta propemodum reges
 actum sit et numquam paene uel inferendis uel excipiendis p. 62
 usque ad id tempus bellis quiescerit, quis finis reperietur, si
 ea commemorare numerando, ut non dicam describendo, con-
 emur? praesertim cum et Graecorum praetereunda non sint et 3
 Romanorum uel maxime recensenda sint. nec mihi nunc
 enumerare opus est Tantali et Pelopis facta turpia, fabulas
 turpiores. quorum Tantalus rex Frygiorum Ganymedem, Troi 4
 Dardaniorum regis filium, cum flagitiosissime rapuisset, maiore
 conserti certaminis foeditate detinuit, sicut Fanocles poeta
 confirmat, qui maximum bellum excitatum ob hoc fuisse com-
 memorat: siue quia hunc ipsum Tantalum utpote adseculam 5
 deorum uideri uult raptum puerum ad libidinem Iouis familiari

AUCTORES § 2 (cum regnum — actum sit) cf. *Eus.* 1197 || § 4 *Eus.*
 657. 660 (unde etiam Phanocles poeta memoratus)

1 braeniare B || enim om. sed s. lin. add. P^a || densam (nra in ras.)
 P 2 possim BD 3 asyriorum B assiriorum D || ·I·CLX (sed
 ·I· in ras.) P ·I·CLX· R ·I·CLX B mille centum ·sexagen| (om. ta)
 D MCCCXL secundum *Eus.* — *Hier. et Augustin. Ciu. d. 4, 6 correxit*
Scaliger Can. isag. 3 p. 321 ed. 1658; possis etiam MCDLX ex Sync.;
sed obstat Oros. 2, 3 § 2 4 sardanapalum B || ·I· B XXXXI Sync.
 XXXVI *Eus. et h. l. et uol. I p. 58* || regis D 5 paene] pene
 E^o poenae D om. B 6 usque D || ad] PR in BDAv || repperietur
 PR 7 commemorare B || numerando] PRBD enumerando *sh ||
 describendo PR^a 8 presertim D || grecorum RBD 9 sint (t in
 ras. m. 2) P sint bella *s 10 et pelopis] ac pylopis B 11 turpi-
 oris D || frygiorum] PRD frigiorum B || ganimedē R ganimedem D ||
 troi] PRBDA trois corr. v 12 flagiciosissime D 13 conseruati
 B || certaminis (is in ras. m. 2) P || detenuit B || fanocles] PDA fano-
 cles R fanucles B 14 commemorat (m tertia in ras. m. 1) D
 15 quia ipse tantalum hunc (tali transponendi signo s. s.) B || utpute
 B || adseculam] adseculam A ad saecula P asseculā (asseculā in ras.)
 R asaecolam D speculam (ad ex corr. ante lin. add.; p et m fort. in
 ras.) B 16 uideri (ri in ras.) P uidere D

lenocinio praeparasse, qui ipsum quoque filium Pelopem epulis
 6 eius non dubitaret impendere. taedet etiam ipsius Pelopis
 contra Dardanum atque Troianos quamlibet magna referre
 certamina: quae quia in fabulis celebrari solita sunt, negle-
 7 gentius audiuntur. illa quoque praetereo, quae de Perseo
 Cadmo Thebanis Spartanisque per inextricabiles alternantium
 8 malorum recursus Palefato scribente referuntur. taceo flagitia
 Lemniadum, praetermitto Pandionis Atheniensium regis flebi-
 lem fugam, Atrai et Thyestis odia stupra et parricidia caelo
 9 quoque inuisa dissimulo. omitto Oedipum interfectorem patris,
 10 matris maritum, filiorum fratrem, utricum suum. sileri malo
 p. 62 Eteoclen atque Polynicen mutuis laborasse concursibus, ne
 10 quis eorum parricida non esset. nolo meminisse Medaeae, 'amore
 saevo sauciae' et pignorum paruulorum caede gaudentis, et

AVCTORES § 6—10 *fabulae eodem fere ordine apud Eusebium enumerantur (cf. Moerner p. 87):* § 6 *Eus.* 696, § 7 *Eus.* 690. 711. 696*. 700 (*Palaephatas laudatus apud Eus.*), § 8 *Eus.* 756. 710. 734. 711. 749. 756, § 9 *Eus.* 758. 783, § 10 *Eus.* 782 || 13 amore saevo sauciae *Ennius Medea 213 Ribb.*

1 linocinio *B* || quia *B* || quoquae *D* || pylopem *B* || aepulis *PR*
 2 dubitaret] *PRBD* dubitarit *Av* || impendere (imp. *al. m. corr.*) *R* ||
 taedet *BD* || pylopis *B* pelopes *D* 3 adque *P^aB* || traianos *B*
 troianus *D* 4 fabulis *D* || caelebrari *R* || neglegentius *R* 5 ad-
 iunguntur *B* || de *s. lin. add. m. 1 P* 6 cadmo] *PR* (d *m. 1 in*
ras. R) cathmo *B* catmo *D* || sparthanisque *PR* || inextricabilis
P^aR^aD || alternatium *D* 7 palefato *PRBD* (*sic palefato hoc*
alio atramento R) palefacto *A* [palaephato *corr. v* || flagicia *D*
 8 limpniadum *B* flebelem *D* 9 athrei *PR* || thyestis] *PR^aB*
 thiestis *D* et post *ras. R* || caelo (*erasa a*) *P* 10 inuisu (*corr. m. 2*)
P || dissimulo (*mulo in ras. m. 2*) *P* dissimolo *D* || oedippum *D*
 ydipum *A* hydippum *PR* aethyppum *B* 11 meritum *B^t* || mallo
P^aR^aB 12 etheoclen *D* aetheoclen *PA* aetheoden *R* theoden *B* ||
 adque *P^aB* || polynicen] *PR* polinicen *BD* || motuis *B* 13 memi-
 nisse *R* || medeae] (*ae al. atram.*) *R* madae (d *in ras.*) *B* || amore saevo]
 mores aevo *corr. in* 'more saevo *m. 2 P* amores saevo (*a pr. in ras.*) *R*
 amoris aevo *D* amores *B* 14 sauciae (*s in ras. al. m.*) *R* || pe-
 gnorum *B* || paruulorum *D*

quidquid illis temporibus perpetratum: conici datur, qualiter homines sustinuerint quod etiam astra fugisse dicuntur.

Anno ante Urbem conditam DLX atrocissimum inter Cretenses 13 atque Athenienses certamen fuit, ubi populis utrimque infelicititer profligatis cruentiorem uictoriam Cretenses exercuerunt; qui nobilium Atheniensium filios Minotauro, utrum fero homini 2 an humanae bestiae aptius dicam nescio, deuorandos crudeliter addicebant atque informe prodigium effossis Graeciae luminibus saginabant. isdem diebus Lapithae et Thessali famosis 3 nimium certauere conflictibus. 'sed Thessalos Palefatus in libro 4 p. 63 primo Incredibilium prodit ipsos a Lapithis creditos dictosque fuisse Centauros eo, quod discurrentes in bello equites ueluti unum corpus equorum et hominum uiderentur.

Anno ante Urbem conditam CCCCLXXX Vesozes rex Aegypti 14

AVCTORES 2 astra fug.] respicit fort. ad Astraeam (cf. Ouid. Met. 1, 150 et imprimis Iuuenal. 6, 19 ubi est: ad superos Astraea recessit hac comite, atque duae pariter fugere sorores) cap. 13 § 1 (atrociss. sqq.) et § 2 cf. Eus. 787 || § 3 et § 4 ignotus; cf. Eus. 776. et Hier. cod. Fux. (ubi etra corr. in etequi) || 10 Palaephatus in libro I Incred. laudatus est apud Eus. || cap. 14 Vesozes sqq.] Iustin. 2, 3 § 8—16

EXFILATORES 8 uerba informe—9 saginabant (omisso effossis) adfert Aldhelmus epist. ad Acirc. p. 291 Giles || cap. 14 § 1—§ 4, cap. 15 hinc talia confecit Ante annum COCLXIX primum Amazones Seuerus chron. p. 452

1 quicquid PR quicquid B 2 hominis D || sustinuerint BD
3 quingentesimo sexagensimo D dc. et lx. B || atrocissimo D
4 atque athenienses om. B || adque P^a et v || populus D || utri-
que B^t utrisque B^m 6 nobilium D || filius D || minotauro
D 7 inhumanae (in deletum) PR || crudeliter D 8 adque P^aB ||
infirme D || eiosis B || graeciae RBD || luminibus P 9 hisdem
PRD hisdem B || laphythae B || thesali B 10 thesalus B the-
salos D || palefatus] PRBA^b palefactus DA^a 11 incredibiliu. (u ex us
corr.) PR incridibilium D incredibile B || lapitis B || creditus dictus-
que D 12 centaurus D || descurrentes D || in bello (in add. in
ras. m. 2) P || equites R || uelut in unum B 13 aequorum B
equorum (q in ras. m. 1, ex r?) D 14 quadringentesimo octogesimo
D || vesozes] PRBDA (item GNTF) uesoges KMO uaesores E; nullus
res., itemque infra; uesores v.; uesosis, uesosi, uesosis § Iordanis Get.
6 tribus u.; cf. Gutschmid in Jahrb. f. Phil. Suppl. 2 p. 194)

meridiem et septentrionem, diuisas paene toto caelo ac pelago plagas, aut miscere bello aut regno iungere studens, Scythis bellum primus indixit missis prius legatis, qui hostibus parendi 2 leges dicerent. ad quae Scythae legatis respondent, stolide opulentissimum regem aduersus inopes sumpsisse bellum, quod 5 timendum ipsi magis uersa uice fuerit propter incertos belli euentus nulla praemia et damna manifesta. porro sibi non exspectandum, dum ad se ueniatur, sed ultro praedae obuiam 8 ituros. nec mora, nam dicta factis insequuntur. primum ipsum Vesozen territorium refugere in regnum cogunt, destitutum uero 10 exercitum inuadunt omnemque belli apparatus capessunt, uniuersam quoque Aegyptum populauissent, ni paludibus inpe-
 p. 64
 4 diti repellerentur. inde continuo reuersi perdomitam infinitis caedibus Asiam uectigalem fecere; ubi per xv annos sine pace inmorati tandem uxorum flagitatione reuocantur denuntian- 15 tium, ni redeant subolem se a finitimis quaesituras.

1 septentrionem PR || paene (eras. a) R poenae D || pylago B
 2 studens D || scithis D 3 primus (imus in ras. angust.) P || hosti-
 bus (li er.) R hostibus D 4 legis R^aD || adque (t. m. 2) P adq;
 in adq^u corr. al. m. R adque B atque (sic. -q) D cf. 1, 15 § 4 || scithae
 B || respondent] PR responderunt BDv || stulide D 5 sumpsisse (p
 al. m.) R sumpsisse PBD || quo B 6 ipsi R || uersa uice fuerit
 om. B || pp radendo ex pp factum P pp R || inCartos (C ex t) R
 incertus D 7 euentos D 8 exspectandum] B exp. PRD ||
 praedae D 9 ituros P iturus (us in os corr.) R iturus D || facta
 B || insequuntur] R^a insequuntur B insecuntur PR'D 10 uesozen]
 PRA uesozen BD || refugire D 11 apparatus] PRBD 12 popu-
 lauissent] PRBD -assent h || ni] PR'BD nisi v nisi nili R^a (inter-
 polatum fort. ex Iordane 6) || impediti RD 13 repellerentur PR^a ||
 in^{asie} finitis R 14 caedib; (ib; in ras.) R || asiam] iam P'R (i atr.
 obscuriore in R) || uectigalem D uectigabilem B || quindecim B
 quindecim D 15 inmorati D || uxorum] oxoro] D || flagitatione
 D || denuntiantium] Bv denuntiantibus PRA (sed ib; in v corr. et d
 in ras. R) denuntiantibus D denuntianti Z 16 sobolem R^bB ||
 se om. AR^a sed uersu extremo al. m. add. in R || ^a finitimis (a s. s. m.
 2) P |a finitimis (a in ras. al. m.) R; ex finitimis Iustinus

Medio autem tempore apud Scythas duo regii iuuenes Plynos 15 et Scolopetius, per factionem optimatum domo pulsus, ingentem inuenturam secum traxere et in Cappadociae Ponticae ora iuxta amnem Thermodontem consederunt campis Themiscyriis sibi subiectis; ubi diu proxima quaeque populati conspiratione finitimorum per insidias trucidantur. horum uxores exilio ac 2 uiduitate permotae arma sumunt et, ut omnibus par ex simili condicione animus fieret, uiros qui superfuerant interficiunt atque accensae in hostem sanguine suo ultionem caesorum p. 65 coniugum finitimorum exordio consequuntur. tunc pace armis 3 quaesita externos concubitus ineunt, editos mares mox enecant, feminas studiose nutriunt inustis infantium dexterioribus mam-

AVCTORES § 1-2 (-sumunt) *Iustin. 2, 4 § 1-4* (medio . . tempore sic excerpit temere omissis *Iustinianis 2, 3 § 17 sq.*) § 2 (et ut sq.)—§ 4 *Iustin. 2, 4 § 7-12*

EXPLATORES 1 Linus (sic) et Scol. . . pulsus . . 3 in Capp.—4 Themis Sciriis (sic) excerpit *Seuerus Chron. p. 453 sq.* 6 sqq. de quibus (quas et m. 1 quibus et m. 2 §) feminis (-as §) bellatricibus (-ces §) Orusius in primo uolumine professa uoce testatur *Iordanis Get. 5* (codd. § et *Ambros.*) 6 horum uxores . . p. 66, 1 Amazones—2 Lampeto . . 8 cum Marpesia . . 9 trucidantur—Sinope . . p. 67, 3 tunc . . regno praerant . . 4 Orithyia . . 6 sorores—Menalippe . . 7 retentae . . 8 Menal. . . 9 reddidit—10 petita est excerpit *Seuerus Chron. p. 454*

1 apud P^a || regi BD || iuuenis D || plenus D plenius B 2 scolopetius] PR'DB scolopitius al. m. R || factionem D || optimatum] P optimatiū (b in p corr.) R optima cium D optimatum Bv
3 inuenturam (n in ras.) P || ponticae] PR'BD pontique R'h 4 thermodontem] PRD theranodontem B || consederunt D || themiscereis B themis cereis D 5 quaeque D 6 exilio] PRBD 7 uiduitate D || eximili (corr. m. 2 in P) PR 8 condicione R 9 adque P^aB (at)q (at euanidae et incertae) D || sanguinem (. m. ant.) D || su] PRBD suorum h 10 consequuntur B consecuntur PR
11 quesita D || concubitus R (paenultima fuisse o et alia m. in u esse corr. uid.) R || ineunt (corr. m. 2) P || mox (prima hasta ex e statim corr. m. 1) D || enecant (e pr. fort. ex corr. add.) R enegant D
12 feminas P || studiosae D || infantum] PRD infantum B || dexterioribus] PRD cauterio (sic) B^c dexterio B^a || mammillis] PR'D mammillis R^b mammellis B

millis, ne sagittarum iactus impedirentur; unde Amazones
 4 dictae. harum duae fuere reginae, Marpesia et Lampeto, quae
 agmine diuiso in duas partes uicissim curam belli et domus
 5 custodiam sortiebantur. igitur cum Europam maxima e parte
 domuissent, Asiae uero aliquantis ciuitatibus captis, ipsae autem
 Ephesum aliasque urbes condidissent, praecipuam exercitus sui
 partem onustam opulentissima praeda domum reuocant, reliquae
 ad tuendum Asiae imperium relictæ cum Marpesia regina
 p. 66 6 concursu hostium trucidantur. huius locum ¹Sinope filia
 capessit, quae singularem uirtutis gloriam perpetua uir-
 7 ginitate cumulauit. hac fama excitas gentes tanta admiratio
 et formido inuaserat, ut Hercules quoque cum iussus fuisset
 a domino suo exhibere arma reginae quasi ad ineuitabile peri-
 p. 67 culum destinatus, uniuersam Grae¹ciae lectam ac nobilem

AVCTORES § 5—9 *Iustin.* 2, 4 § 14—25

EXPILOTORES 1 *uide supra ad cap. 14 princ.*

1 sagittarum *P* sagitarum *B* || iactus] icu (*sic*) *B* || impedirentur] *PRBD* (i *alt. atramento obscuriore nec sine ras. in R*) 2 fuere regine
D || marsepia *B* || lapeto *B* || quae] q. i. e. quae, cum que *sic* q: *notatum sit in D* (q. *pro que positum in seqq. non adnotauit*) 3 partis *D* ||
 uicissim *R* uicissem *D* 4 sortiebantur *D* || europam] *PRB* eurobae
D europae *v* || maxima *e*] maxime *P*¹ maxima *e* (*x et posterior a in ras.*
et e ex corr. inserta a m. antiqua; deinde e in ex, sic e^{xx}, corr. a m. s.
XIV) *R* ex maxima *P*² maxima *B* maximam *Dv* || parte] *PRB* par-
 tem *Dv* 5 ipsae (-se *D*) autem] *PRBD* ipsae *h* 6 efesum
D || condidissent precipuam *D* 7 onostam *D* || opulentissima (o
in ras.) *R* opolentissimã *D* || preda *D* || reliq; (*ex reliq; ut uid. corr.*)
R reliqui *D* 8 marpetia *R* marsepia *B* 9 trucidantur *D* ||
 huius *R* || sinope] sinope *P* Orithya *ex Iustino interpol. multae edd.*
 10 capessit *post locum traiecerunt edd. quaedam uelut Col. 1542 fh* || uir-
 ginitate] *D* 11 admiratio *D* || excitas] *P*²*BD* excita *P*¹*R*² excita-
 tas *R*^b*B*^m || admiratio et] admiratione *P* admirationet *R* 12 her-
 culis *PR*² hircolis *D* hyrculis *B* || iusus *B* ¹a²sus *R* || fuisset *D*
 18 ^adomino *R* a domeno *D* || regine *D* || periculum *D* 14 uni-
 uersam (i *in ras.*) *P* || graeciae *RBD* (gracia electam *D*)

iuuentutem contraxerit, nouem longas naues praepararit, nec tamen contentus examine uirium ex inprouiso adgredi et insperatas circumuenire maluerit. duae tunc sorores regno praererant, Antiope et Orithyia. Hercules mari aduectus incautas inermesque et pacis incuria desides oppressit. inter caesas captasque complurimas duae sorores Antiopae, Melanippe ab Hercule, Hippolyte a Theseo retantae. sed Theseus Hippolyten matrimonio adsciuit, Hercules Melanippen sorori reddidit et arma reginae pretio redemptionis accepit. post 10 Orithyiam Penthesilea regno potita est, cuius Troiano bello clarissima inter uiros documenta uirtutis accepimus.

^{p. 68}
 1 Pro dolor, pudet erroris humani. mulieres patria profugae 16 Europam atque Asiam id est plurimas fortissimasque mundi partes intrauerunt pernegatae sunt deleuerunt, centum paene

AVCTORES § 10 *Iustin. 2, 4 § 31*

EXFILTORES § 10 clarissima . . . documenta adsciuit *Iordanis Get. 8*

1 contraxit B^a || nauis D || prepararit D 2 inprouiso B || adgredi (*alt. d statim corr. m. 1 ex ?*) D aggredi PR || ad u. di et — duae adscr. 1 (*uoluit fort. malluerit*) B^m || inspiratas R^a in insperatas D; in *promptu est* inopinatas (*inopinantes Iustinus*) uel insperatus (*cf. 5, 18 § 13*) corrigere, sed *fort. Orosianum est; cf. Grubitz p. 32*
 3 sororis D || praerant D 4 anthiope R anthiope P anthiopae BD || orythia PR orithia D orithia B || herculis PR^a hyrculis B hercules D 5 incuria (*a in ras. m. 2*) P || oppraesit B || caesas (*prima e rasa*) P 6 complurimas PBD cūplurimas R^a qūplurimas [*i. e. cū in 9- corr.*] R^a || sororis D || anthiopae B anthiope PR^a anthiope R^a || melanippe] PR menalippae D minalippae B menal. v *cf. Guttschmid Jahrb. f. Phil. Suppl. 2 p. 199* 7 hercolae D hyrcule B || hyppolite P *hyppolite (& *al. m.*) R hyppolitae BD || retantae] retantae aut R^a v || hyppoliten PBD yppoliten R 8 adsciuit (*pr. in ras. al. m.*) R || herculis PR^a hircolis D hyrculis B || melanippen] R melanippem P menalippen BDv || reddit D 9 praetio RB precio D || redemptionis P redemcionis D 10 orythiam PR orithiam D orithiam B || pentesilea PR pentisilea B pentesileā D || traiano B 11 clarisima B 12 pudet erroris] deterroris D || profuge D 13 adque P^aB || est B || plurima^a R 14 partis D || .c. B || paene (*eras. a*) R

millis, ne sagittarum iactus impedirentur; unde Amazones
 4 dictae. harum duae fuere reginae, Marpesia et Lampeto, quae
 agmine diuiso in duas partes vicissim curam belli et domus
 5 custodiam sortiebantur. igitur cum Europam maxima e parte
 domuissent, Asiae uero aliquantis ciuitatibus captis, ipsae autem
 Ephesum aliasque urbes condidissent, praecipuam exercitus sui
 partem onustam opulentissima praeda domum reuocant, reliquae
 ad tuendum Asiae imperium relictae cum Marpesia regina
 p. 68 6 concursu hostium trucidantur. huius locum 'Sinope filia
 capessit, quae singularem uirtutis gloriam perpetua uir-
 7 ginitate cumulauit. hac fama excitas gentes tanta admiratio
 et formido inuaserat, ut Hercules quoque cum iussus fuisset
 a domino suo exhibere arma reginae quasi ad ineuitabile peri-
 p. 67 culum destinatus, uniuersam Grae¹ciae lectam ac nobilem

AVCTORES § 5—9 *Iustin.* 2, 4 § 14—25

EXFILATORES 1 *uide supra ad cap. 14 princ.*

1 sagittarum P sagitarum B || iactus] icu (sic) B || impedirentur] PRBD (i alt. atramento obscuriore nec sine ras. in R) 2 fuere regine D || marsepia B || lapeto B || quae] q i. e. quae, cum que sic q: notatum sit in D (q pro que positum in seqq. non adnotauit) 3 partis D || uicissim R uicissim D 4 sortiebantur D || europam] PRB eurobae D europae v || maxima e] maxime P¹ maxima e (x et posterior a in ras. et e ex corr. inserta a m. antiqua; deinde e in ex, sic e^{ox}, corr. a m. s. XIV) R ex maxima P² maxima B maximam Dv || parte] PRB partem Dv 5 ipsae (-se D) autem] PRBD ipsae h 6 efesum D || condidissent precipuam D 7 onostam D || opulentissima (o in ras.) R opulentissimā D || preda D || reliq; (ex reliq; ut uid. corr.) R reliqui D 8 marpetia R marsepia B 9 trucidantur D || huius R || sinope] sinope P Orithya ex *Iustino interpol. multae edd.* 10 capessit post locum *traiecerunt edd. quaedam uelut Col. 1543 fh* || uirginitate D 11 admiratio D || excitas] P²BD excita P¹R² excitas R^bB^m || admiratio et] admiratione P admirationet R 12 herculis PR^a hircolis D hyrculis B || iusus B 'a'sus R || fuisset D 13 a domino R a domeno D || regine D || periculum D 14 uniuersam (i in ras.) P || graeciae RBD (gracia electam D)

iuentutem contraxerit, nouem longas naues praepararit, nec tamen contentus examine uirium ex inprouiso adgredi et insperatas circumuenire maluerit. duae tunc sorores regno praeserant, Antiope et Orithyia. Hercules mari aduectus incautas inermesque et pacis incuria desides oppressit. inter caesas captasque complurimas duae sorores Antiopae, Melanippe ab Hercule, Hippolyte a Theseo retentae. sed Theseus Hippolyten matrimonio adsciuit, Hercules Melanippen sorori reddidit et arma reginae pretio redemptionis accepit. post 10 Orithyiam Penthesilea regno potita est, cuius Troiano bello clarissima inter uiros documenta uirtutis accepimus.

Pro dolor, pudet erroris humani. mulieres patria profugae^{p. 68} Europam atque Asiam id est plurimas fortissimasque mundi partes intrauerunt pernegatae sunt deleuerunt, centum paene

AVCTORES § 10 *Iustin. 2, 4 § 31*

EXFILTORES § 10 clarissima . . documenta adsciuit *Iordamis Get. 8*

1 contraxit B¹ || nauis D || prepararit D 2 inprouiso B || adgredi (*alt. d statim corr. m. 1 ex?*) D aggredi PR || ad u. di et — duae adscr. 1 (*uoluit fort. malluerit*) B^m || inspiratas R^a in insperatas D; *in promptu est inopinatas (inopinantes Iustinus) uel insperatus (cf. 5, 18 § 13) corrigere, sed fort. Orosianum est; cf. Grubits p. 32*

3 sororis D || praerant D 4 anthiope R anthiope P anthiopae BD || orythia PR orithyia D orithia B || herculus PR^a hyrculis B hercules D 5 incuria (*a in ras. m. 2*) P || oppraesit B || cessas (*prima s erasa*) P 6 complurimas PBD cūplurimas R¹ qūplurimas [*i. e. cū in 9- corr.*] R² || sororis D || anthiopae B anthiope PR¹ anthiope R¹ || melanippe] PR menalippae D minalippae B menal. v *cf. Gutschmid Jahrb. f. Phil. Suppl. 2 p. 199*

7 hercolae D hyrcule B || hyppolite P ^ahyppolite (& *al. m.*) R hyppolitae BD || retentae] retentae sunt R^v || hyppoliten PBD yppoliten R 8 asciuit (*pr. s in ras. al. m.*) R || herculus PR^a hircolis D hyrculis B || melanippen] R melanippem P menalippen BD^v || reddit D 9 praetio RB precio D || redemtionis P redemcionis D 10 orythiam PR orithyiam D orithiam B || pentesilea PR pentisilea B pentesileā D || traiano B 11 clarissima B 12 pudet erroris] deterroris D || profuge D 13 adque P^aB || es¹ B || plurima^a R 14 partis D || c. B || paene (*eras. a*) R

annis euertendo urbes plurimas atque alias constituendo tenuerunt: nec tamen miseriae hominum pressura temporum deputata est. mode autem Getae illi qui et nunc Gothi, quos Alexander euitandos pronuntiauit, Pyrrhus exherruit, Caesar etiam declinauit, relictis uacuefactisque sedibus suis ac totis uiribus toti Romanas ingressi prouincias simulque ad terrorem diu ostentati societatem Romani foederis precibus sperant, quam armis uindicare potuissent; exiguae habitationis sedem non ex sua electione sed ex nostro iudicio rogant, quibus subiecta et patente uniuersa terra praesumere, quam esset libitum, liberum fuit; semet ipsos ad tuitionem Romani regni offerunt, quos solos inuicta regna timuerunt. et tamen caeca gentilitas cum haec Romana uirtute gesta non uideat, fide Romanorum inpetrata non credit nec acquiescit, cum intellegat, confiteri, beneficio Christianae religionis — quae cognatam per omnes populos fidem iungit — eos uiros sine proelio sibi esse

AUCTORES § 2 Getae—Gothi cf. *Hieronym. Quaest. hebr. uol. 3, 318 Vall.* || Alexander — declinauit cf. 7, 34 § 5 ubi Pompeius Corneliusque auctores laudantur || § 3 sedem — rogant cf. 7, 38 § 2 || semet ipsos sqq. cf. 7, 43 § 13

EXPILATORES 3 Getae—5 declinauit *compilauit Isidorus Hist. Goth. 2* 3 Getae — Gothi] quos Getas iam superiore (superi §) loco Gothos esse probauimus Orosio Paulo dicente *Iordanis Get. 9*

1 adque P^aB || construendo B 2 pressura (es in ras. al. m.) B
 pressura D praesura B || depotata D 3 gaetae P 4 alexandere-
 uitandos D || alexar B || euitandos (e ex ae corr.) P euitando (s al.
 ut uid. m.) R uitandos B || pronunciauit D || pyrrus PRB pirrus D
 5 uacuefactisque PD uacueuispaotis B 6 toti] PR^aBD cf.
Sidon. Epist. 9, 14 extr., ^{uuis} toti R^b; tuti G^aNO (probauit Grubits)
 tot *5 *Lautius h* || ingresi B 7 foederis D || precibus] PR^b praec-
 cibus R^aBD 8 uendicare B || potuiss & D || fedem D 9 elic-
 tione D 10 presumere D || esset (t in ras. m. 2) P 11 tuici-
 onem D 12 solus R^aD || regna] reg^a (n m. 1) D 13 uidiat
 D 14 inpetrata PRD || nec] non B^a || adquiiscit D adquescit D ||
 intelligat (sic) D || confiteri D 15 relegionis P || cognita R^bB
 16 populos (o altera ex u corr.) P populus D || fide B || sibi om. B
 sibe (b statim corr., sed non ex u) D

subiectos, quorum feminae maiorem terrarum partem immensis caedibus delenerunt.

At uero ante Urbem conditam CCCXXX anno raptus ^{p. 70} Helenae, coniuratio Graecorum et concursus mille nauium, dehinc decennis obsidio ac postremo famosum Troiae excidium praedicatur. in quo bello per decem annos cruentissime gesto 2 quas nationes quantosque populos idem turbo inuoluerit atque afflixerit, Homerus poeta in primis clarus luculentissimo carmine palam fecit, nec per ordinem ^{p. 71} nunc retexere nostrum est, quia et operi longum et omnibus notum uidetur. uerumtamen 3 qui diurnitatem illius obsidionis, euersionis atrocitatem caedem captiuitatemque didicerunt, uideant, si recte iste qualiscumque est praesentis temperis statu offenduntur quos hostes occulta misericordia Dei cum per omnes terras instructis copiis bello persequi possint, pacis gratia praetentis obsidibus per omnia maria sequuntur; et, ne forte haec quietis amore facere credantur, se ipsos ac pericula sua pro Romanorum pace aduersum alias gentes offerunt.

AUCTORES cap. 17 cf. *Eus.* 826^t. 835; *Oros.* 2, 4 8 Homerus poeta *Iliade* § 3 hostes (*Gothi*) et q. sq.] cf. *Orosius* 7, 43 § 11 et 13

EXFILITORES 3 ante—anno . . 5 Troiae excidium *exscripsit Senerus Chron.* p. 452 9 per ordinem . . retexere *compilauit Isidorus Hist. Goth.* 2

1 subiectus *D* || faeminae *P* femine *D* || maiorum *B* 3 quadragentissimo tricensimo *D* 4 elenae *B* || cōniuratio (~ *eras*, niu *in ras.*) *R* || grecorum *RBD* || et *om.* *B* || mile *B*^t 6 a uerbis Decem annos *incipit L* || decim *B* || cruentissime (e *fin. in ras.*) *R* 7 quas] quantas *R^oB* || nacionis *D* || populus *D* || inuoluerit *B* || adque *P^oR^oB* 8 afflixerit (f *prior in rasura*) *R* || omerus *D* 9 texere *B* 10 uiditur *D* || uirumtamen *D* 12 dedicerunt *BD* || uidi-ant *R^o* uedeant *D* || rectę *D* 13 presentis *D* || hostes (*or. a ?*) *R* hostis *D* 15 possent *D* || pretentis *D* 16 sequuntur *B*^t secuntur (c *al. m. ?*) *R* secuntur *B m. rec.* || uerba et ne forte—credantur *om.* *B* 17 seipso *D* seipso *L* || ac *in ad al. m.* *R* || pericola *D* || pacem *L*

- ^{p. 73}
18 'Pancis praeterea annis interuenientibus, Aeneae Troia profugi aduentus in Italiam quae arma commouerit, qualia per triennium bella exciuerit, quantos populos implicauerit odio excidioque adfixerit, ludi litterarii disciplina nostrae quoque 2 memoriae inustum est. horum praeterea temporum medio 5 interiacent exilia naufragiaque Graecorum, Peloponnensium clades Codro moriente fractorum, ignoti Thraeces noua in bella surgentes, et generalis tunc per totam Asiam Graeciamque commotio.
- ^{p. 73}
19 'Anno ante Urbem conditam LXIII nouissimus apud Assy-10 rios regnauit Sardanapallus, uir muliere corruptior: qui inter scortorum greges feminae habitu purpuram colo tractans a
- ^{p. 74} praefecto suo Arbato, qui tunc 'Medis praererat, uisus atque execrationi habitus, mox etiam excitis Medorum populis ad

AUCTORES § 1 cf. *Eus.* 839 || Troia profugi *sec. Vergil. Aen. 1, 1 sq.* || 4 ludi litterarii disciplina § 2 cf. *Eus.* 948. 1009 cap. 19 § 1 Anno—Sardanap. cf. *Eus.* 1197 || nouissimus *sqg. Iustin. 1, 3; cf. Oros. 2, 2 et 2, 3*

EXPILESORES 10 anno—Sardanapallas (*sic*) *compilauit Seuerus Chron. p. 452*

1 preterea *D* || aenaeae *P* aenaeae in aenaeae *corr. R* || troia (*i in ras.*) *R* 2 etaliam *B* || commouerit *B* || quae] *q: D* 3 exciuerit *L^{1a}PR²BD* exercuerit *in marg. L^{1b} excitauerit R^{2v}* || quantus populus inpleuerit *D* 4 affixerit *RD* (*f pr. in ras. in R*) || litterarii (*eras. r*) *P* || disciplinae *PR* 5 preterea *D* || media *BD* 6 interiacente. *D* || exilia] *LPRBD* || grecorum *PRB* gregorum *D* || peloponnensium] *LP^a* peloponnensium *P^bRD* pylopentium *B* 7 chodro *PR* || nioriente *B* || fractorum] *LPB* (*sic fr. actorum P*) fractorum *R* factorum *D* fatorum *coniunct. cum seqq. male v; recte Grubitz* || ignoti] *LPRBD*; ignari *v* || thraeces (*thra in ras. ampliore*) *P* thraeces *R* 8 greciamque *RBD* 9 commotio *D* commotio *B* 10 anno autem ante *B* || LX. mo. quarto *L* sexagesimo quarto *D*; LXVII *corr. Scaliger Can. isag. p. 321 med.* || nouissimus *B* || apud] ante *L^{1a}* apud *L^{2b}P* (*t in d corr. in P*) || assyrios *B* asirius *D* 11 sardanapalus *B* 12 greges] grecis *D* || feminae (*er. a*) *R* femine *D* || habitu *R¹* || collo *P^aB* 13 prefecto *D* || moedis *B* || usus *LB* || adque *P^aB* 14 execrationi *P* et post *ras. R* exsegratione *D* || excitis ad bellum medorum populis prouocatus *L* || excitatis *R^b* || moedorum *B*

bellum prouocatus et uictus ardenti pyrae se iniecit. 'exin p. 75
 regnum Assyriorum in Medos concessit. deinde multis proeliis 2
 undique scatescentibus, quae per ordinem disserere nequaquam
 aptum uidetur, per uarios prouentus ad Scythas Chaldaeosque
 et rursus ad Medos parili uia rediit. in qua breuitate pensan- 3
 dum est: quantae ruinae cladesque gentium fuere, quanta bella
 fluxerunt ubi totiens tot et talia regna mutata sunt. post haec 4
 Medis Fraortes imperitauit, qui 'creberrimis Assyriorum Per- p. 76
 sarumque bellis XXII regni sui annos consumpsit. post hunc 5
 Diocles regnauit, uir armis experientissimus semperque bellis
 immoratus; qui auctum late imperium moriens Astyagi dedit.
 Astyages, uirili prole uacuus, Cyrus nepotem apud Persas 6
 genitum habuit. sed Cyrus mox ut adoleuit congregata Per-
 sarum manu auctorem certamen indixit. porro Astyages oblitus 7
 sceleris sui quod in Harpalum dudum admiserat, cum filium
 eius unicum et paruulum interfecit epulandumque patri adpo-

AUCTORES § 2 et 3 *ignotus* § 4 et 5 *ignotus* (*Pompeius Tro-*
gus? cf. Rühl, Jahrb. f. Philol. Suppl. 6 p. 158) § 6 *ignotus* (*cf.*
Iustin. 1, 4 et 5) § 7 Porro — admiserat *Iustin. 1, 6 § 8* || filium
 —adposuit *Iustin. 1, 5 § 6*

1 et uictus *om. D* || uictus *om. B* || ardente *D* || exim *B* 2 asy-
 riorum *B* assiriorum *D* || moedos *B* 3 scatiscentibus *D* || di. serere
 (*er. s*) *R* disserere *D* 4 uiditur *D* || uarius *D* || schytas *L* ||
 chaldeosque *LR²BD* caldeosque *PR¹* 5 moedos *B* midus *D* ||
 redit *R* 6 quantae elades-*L* quante *D* || ruine *D* 7 tociens
D || regna *om. B* 8 moedis *B* || fraortes *L* fraortis *D* fraorthes
P frahortes *R* froartes *B* froartes regnauit ann XXII *index marginis*
saec. IX *L* || imperitauit (*corr. ipsa m. 1*) *P* || assyriorum persarum-
 que *L* persarum assyriorumque (*assir. D asyr. B*) *PRBD^o* 9 XXII.
P XXII. *R* uiginti et duo *LD* xx et duos *B* || consumpsit *D* || post
 in *ras. add. m. 2 P* 11 inmoratus *PR* || astiagi *B* astiage *D*
 12 astiages *BD* || uacuus *ex* uacius *corr. R* || cirum *B* || aput *P^a*
 13 genitum] uagentium *D* || cirus *B* || adolauit *P^a* 14 auctorem *in ras.*
ompl. P || astiages *BD* astyges *R^a* 15 scelerus *R^a* || harpalum]
PR arpalum *LBD* harpagum *v* (*item § 8*) || admiserat *B* 16 paru-
 uulum *D* || interfecit *B* || adposuit *B* apposuit (*ap ex ad al. m.*) *R*

suit ac, ne quid infelicissimae orbitati felix ignorantia subtraheret, infames epulas ostensis patri cum capite manibus in-
 8 properavit — huius ergo facti immemor, ipsi Harpalo summam
 belli committit, qui acceptum exercitum statim Cyro per pro-
 ditionem tradit. quo conperto Astyages raptis secum copiis
 in Persas ipse proficiscitur acriusque certamen instaurat, propo-
 sito suis, metu si quis e proelio cedere moliretur, ferro exci-
 9 peretur. qua necessitate instanter Medis pugnantis pulsas
 iterum Persarum acies cum paulatim cederet, matres et uxores
 p. 77 eorum obuiam occurrunt, orant in proelium reuertantur; cunc-
 tantibus sublata ueste obscena corporis ostendunt quaerentes,
 10 num in uteros matrum uel uxoribus uellent refugere. quo facto
 erubescens in proelium redeunt et facta impressione quos fugie-
 bant fugere compellunt. ibi tunc Astyages capitur, cui Cyrus
 nil aliud quam regnum abstulit, eumque maximae Hyrcanorum
 15 genti praeposuit. in Medos uero reuerti ipse noluit. is finis

AVCTORES § 7 ac ne—inproperavit *ignotus* § 8 *Iustin. 1, 6*
 § 8—10 § 9 et 10 *Iustin. 1, 6 § 12—17*

1 infelicissime (-ile- D) RD || orbitate D orbitatis B || felix BD ||
 subtraheret D 2 infamis D || epulas R || ostenses D || imprope-
 ravit D improperabit P¹R² improperabat P² 3 immemori D
 inmemor PRB || ipse B² || harpalo] LPR arpalo BD 4 committit
 B || qui in ras. P quia B || captum B coeptum in ras. P || cyro L
 ciro B || pditionem (p s. s.) R prodicionem D 5 tradidit R²B
 traditur R¹ || quod D || conperto] LPR²B cōsperto R² conperto D ||
 astyages BD || copias D 6 acriusquae P² || proposito B pro-
 poseto D 7 post metu interpungebatur v; correxi ego || si
 quis R || e R om. B || moleretur D || exceperetur D 9 cederit
 D || matris D || uxoris D 10 in] ut in R²B || proelio D
 11 obscena] LPRD et obscenas B || querentes D 12 num] num-
 quid B || uterus D || uellent refugire (sic) quo bis scripta D || reffugere
 B 13 erubescens D || proelio D || inpraessione P inpraessione
 B 14 fugire D || compellunt] LPRBD || astyges R astyages
 BD || cirus B 15 nil] L¹ et L² nil L² nihil PRBDv || abstulit
 D || maxime L²D || hircanorum R bircanorum D 16 preposuit D
 praeposuit B || ipse reuerti PR || his L² (aut L²) is (s. s. f hie) R

imperii Medorum fuit. sed ciuitates, quae tributariae Medorum 11 erant, a Cyro defecerunt: quae res Cyro multerum bellorum causa et origo existit.

Ea tempestate Phalaris Siculus Agrigentinos arrepta tyran- 20
nide populabatur. qui crudelis mente, commentis crudelior, 2
omnia nefarie in innocentes agens, inuenit aliquando quem
iuste puniret iniustus. nam Perillus quidam aeris opifex ad- 3
fectans tyranni amicitiam, aptum munus crudelitati illius ratus,
taurum aeneum fecit, cui fabre ia'nuam e latere composuit, p. 78
10 quae ad contrudendos damnatos receptui foret: ut cum inclusus
ibidem subiectis ignibus torreretur, sonum uocis extortae capa-
citas concani aeris augetet pulsuque ferali competens imagini
murmur emitteret, nefarioque spectaculo mugitus pecudis, non

AVCTORES § 11 *Iustin. 1, 7 § 2 cap. 20 § 1 ea temp. cf. Eus. 1457* || Phalaris—tyrannide *cf. Eus. (1366. 1393) 1449' (= Armen. 1446)*,
ubi Agrigentini non memorantur nisi ab *cod. Fux., uers. Armen., Syn-
cello § 3 ignotus* 11 subiectis ign. torr. . . 13 mugitus . . p. 74,
1 gemitus *cf. Sil. Ital. 14, 213 sq.*

EXPILATORES 4 Phalaris . . 7 Perillus . . 9 taurum—fecit *compi-
lavit Seuerus Chron. p. 452*

1 moedorum *B* || ciuitas *D* || tributariae *P* || moedorum *B* || *ad
uerba* moedorum erant a c. defecerunt q. r. *litteras a et gi in marg. cor-
rector adscripsit in B (quarum illa a ad defecerunt uid. spectare)*
3 extitit *PRD* 4 nullo spatio *P* Ea (*E ante lin. posita*) *R* || phalaris
PRBD || agrigentinus (*rig in ras. ex entin m. 1*) *D* || tyranni⁶⁰ depopula-
batur *R* tyranni de populabatur *D* 5 crudelis *D* || commentis *P*
cōmentis *R* commentis *B* || crudelior *D* 6 omni *B* || nefarie] *L* nefariae
P nefarie (*sed e in e corr.*) *R* nefaria *BDh* || in om. *B* || innocentis
D || agens om. *D* 7 per illos *R* perilus *D* perillius *B* || opi *B* ||
affectans *PRBD* (*e ex s corr. R*) 8 tyranni (*er. r*) *R* tyranni
D || crudilitate *D* 9 aereum *BD* || fabre] *LR^bB* fabri *D* faber
PR^a fabricae *h* || composuit] *LPD* cōposuit (*er. n*) *R* possuit *B*
10 contrudendos (*u ex corr. et ras.*) *R* || damnatus *D* || forit *D*
11 ignibus *D* || capacetas *D* 12 augetit *D* || competens *R^bD* ||
ymagini *B* ima ni *D* 13 ad uersum -mur-mugitus *in marg. q^uae
quod uid. pertinere ad que B* || murmure mitteret *D* || emitteret *R* ||
nefarioque q. *D*

- 4 hominis gemitus uideretur. sed Phalaris, factum amplexus factorem execratus, et ultioni materiam praebeuit et crudelitati: nam ipsum opificem sua inuentione puniuit.
- 5 Fuerat etiam paulo superiore tempore apud Latinos rex Aremulus, qui per annos XVIII flagitiis impietatibusque crescens, ad postremum diuino iudicio fulmine interceptus matura supplicia in matura aetate dissoluit.
- 6 Eligant nunc, si uidetur, Latini et Siculi, utrum in diebus Aremuli et Phalaridis esse maluissent innocentem uitas poenis extorquentium, an his temporibus Christianis, cum imperatores Romani, ipsa in primis religione compositi, post comminutas reipublicae bono tyrannides ne ipsorum quidem iniurias exigunt tyrannorum.

p. 79
21 Anno ante Urbem conditam xxx Peloponnensium Atheni-

AUCTORES § 4 *ignotus* § 5 *cf. Eus. 1142 (ubi sunt XVIII non XVIII)* cap. 21 § 1 *cf. Eus. 931 (947^d)*

1 uideritur *D* || falaris *PRB* fallares *D* 2 factore//| (*ultima perit*) *D* || exsegratus *D* execratus *P* exæcratus (*eras. s*) *R* || ultionē *D* || prebeuit *D* || crudelitati (*il in el*) *R* crudelitate *D* 5 aremulus] *P* aremulus *R* remulus *LB* romulus *D* || decim et viii *B* decem et octo *D* || flagitiis *D* || impietatibusque *L* impietatibus quæ (*s in e*) *R* imp. *PBD* 6 ad uersum ad postr. d. i. fulgure inter *in marg.* o adscripsit corrector *B* (*uoluitne fulgore?*) 7 in matura (*a m. 2*) *L* 8 Eligant (*€ ex e ut uid.*) *R* || nunc nunc (*prior nunc al. m. in ras. et exp.*) *R* || si uidetur *om.* *B* || siculi (*u in ras.*) *P* sicoli *D* 9 aremuli] *P* aremuli *R* remuli *LB* romoli *D* || falaridis *PRB* fallaridis *D* || maluissent] mauissent *uoluisse uid.* *B^m* || innocentium *B* || poenas *D* 10 hiis *B* || imperatoris *D* 11 compositi *B* compositi! *R* compositi *P* || ^{est} p̄ *R* || communitas *in* comminutas *corr.* *P* et ut *uid.* *R* cumminutas *B* 12 reipublicae *D* || tyrannides *D* 13 exigunt (*u in a corr. al. m.*) *R* || tyrannorum *D* 14 xxx] *PRB* .xxx.mo *L* tresesimo *D* .ccc.mo *L* quod *caue reponas, nam aduersantur Orosiani numeri et qui praecedit (LXIII) et qui sequitur (XX), uid. Moerner p. 71, 9; CCCXXX uoluerat Scaliger ad Eus. p. 59, CCCXXXIII Gelzer, Rhein. Mus. 1875 p. 261* || pelopon- nentium *B* peloponnensium *PR* pelopenensium *D* || atheniensium *om.* *D*

ensiumque maximum bellum totis uiribus animisque commissum est: in quo mutuis caedibus ad hoc coacti sunt, ut uelut uicti se ab alterutro subtraherent bellumque desererent. tunc etiam 2 Amazonum gentis et Cimmericorum in Asiam repentinus incursus plurimam late diu uastationem stragemque edidit.

Anno xx ante Urbem conditam Lacedaemonii contra Messenios 3 senios propter spretas uirgines suas in sollemni Messeniorum sacrificio, 'per annos uiginti indefesso furore bellantes, ruinae 4 suae totas Graeciae uires implicuerunt. qui cum se magnis 5 execrationibus deuouissent sacramentisque obstrinxissent domum nisi Messena expugnata numquam esse redituros, ac per decem annos longa fatigati obsidione nec tamen aliquem uincendi fructum adepti, porro autem 'et querellis uxoribus super longa 6 uiduitate et periculo sterilitatis contestantium permoti reuocarentur, consultatione habita ueriti, ne intercepta spe subolis 7 sibi magis hac perseuerantia quam Messeniis perditio nutrireretur,

AUCTORES § 2 item Eusebius 940 § 3 Anno xx ante (!)
v. c. cf. Eus. 1273 || Lacedaemonii—§ 5 permisere Iustin. 3, 4 § 1—5

1 animisque (e ex æ) R armisque B || cōmi'sū (ubi cō est com ut ubique in R) R commisum B 2 mutiis P* || ad hoc] adoc P || cōacti (estne conacti? eo compendio alibi non usus est) B || uelud B ueluti D || uicti se] uicisse B 3 alterout B || dissererent B consererent D 4 amazonum D || gentes L'R*D || cimneriorum B 5 plurimam (ri s. s. statim m. 1) D || late diu] L diu late PRBDv || dedit R 6 xx] PRB ·xxmo· L uicissimo D || lacedaemonii PRB || mesennios L 7 sprætas B stupratas Iustinus || sollempni B || messe'n'orum R messiniorum D 8 xx PRB || indiffesso B || furore D 9 totas om. B || greciae BD gretiae ex gratiae corr. R 10 exsegrationibus D execrationibus PR^b || -que (e ex æ) R || obstrinxissent B obstrixissent R obtr. D || domuri B 11 messena] LR² messana PR'D mesana B || redditurus D || x B 12 fati B 13 quaerellis B querelis P^bR || loga (n s. s. m. 2) P 14 diditate D || periculo D || sterilitatis L sterilitates P || contantium R || reuocarentur permoti B 15 consultatione B || habeta B || ueriti ne] uerit sine D || spe (s in ras. m. 2) P || sobolis PR 16 messenis LRBD m²ssenis (erasa i) P || perdio B² perdicio D

- paciscuntur, ut Boetiorum imperium eis restituerent, quod temporibus belli Persioi amiserant, si illi Atheniensium bella
 14 susciperent. tantus furor Spartanorum erat, ut duobus bellis
 impliciti suscipere tertium non recusarent, dummodo inimicis
 15 suis hostes adquirerent. Athenienses tanta bellorum tempestate
 p. 84¹ permoti duo duces deligunt Periclen spectatae uirtutis uirum
 et Sophoclen scribtozem tragoediarum: qui diuiso exercitu et
 Spartanorum fines late populati sunt et multas Asiae ciuitates
 16 Atheniensium imperio adiecerunt. hinc porro per annos quin-
 quaginta incerta semper uictoria terra marique pugnatum est,¹⁰
 donec Spartani, et opibus inminutis et fide profligata, sociis
 quoque probro fuere.
 17 Sed haec per tot aetatum uolumina incubuisse Graeciae parui
 penditur. nunc autem interpellari interdum uoluptates et im-
 18 pediri parumper libidines non sustinetur. quamquam inter illius¹⁵
 temporis homines atque istius hoc interest, quod illi aequo
 animo haec intoleranda tolerabant, quia in his nati uel enutriti

AVCTORES § 16 *Iustin.* 3, 7 § 12—15 ? § 17 *cf. Oros.* 1, 6 § 4

1 boetiorum *LPRB* boitiorum *D* || eis imperium *B* 2 amiserunt
PRD 3 suscepent *BD* (*ad vs. rent tant. f. s. e. u. duobus in marg.*
n B) || sparthanorum *PR* 4 impliciti *D* || suscipere** (*una duaeue*
litt. eras.) *B* suscepere *D* || tercius *D* || recusarent *RB* (*sed s pr. er.;*
alt. s quamquam paullo obscurior m. 1 scr. uid. in R) 5 hostis
D || adquererent *D* 6 permoti *D* || duo] *LPR^oD* duos *R^oB^o* ||
 deligunt] *PR* delegunt *D* dilegant *B* Eligant *in folii princ. L* ||
 periclen] *LPB* (*coni. cum seq. uoc. et n deinde expunctum in P*) peric-
 len* (*fort. s er.*) *R* pereclen *D* || spectate *D* || uirium *L* 7 sophoclen]
B sofooclen *LPRD* || scribtozem] *LPR^oB* scriptorem *R^oD* || tragoedi-
 arum *D* || exercito *D* || et *om. PB* 8 sparthanorum *PR* || finis *D* ||
 late *om. D* || populati *B* populati (*u in ras. al. m.*) *R* || ciuitatis *D*
 9 adiecerent *R* || quinquaginta *B L P .L. R* 10 -que (*e ex ae*)
R 11 sparthani *PR* partani *D* || imminuti *D* 18 tot* (*a*
eras.) *P* || incubuisse *R* incubuisse *D* || greciae *BD* gratiae (*a in*
ae al. m.) *R* 14 uoluptatis *D* uoluntates *B* || impediri *PR* impe-
 dire *D* 15 libidinis *D* || quãquã *in* quãquã *corr. R* 16 hominis
D || adque *P^oB* || iscius *D* 17 intuleranda *B* intolleranda *R^oD* ||
 tulerabant *B* tollerabant *D* || hiis *B* || uel] *LPRBD* et *h* || enutriti]
PB enutriti (*e al. m.*) *R* nutriti *LD*

erant et meliora non nouerant: isti autem, perpetuo in uita sua tranquillitatem et deliciarum sereno adsuefacti, ad omne uel modicum obductae sollicitudinis nubilum commouentur. atque utinam ipsum depulsorem huius uel modicae inquietudinis ¹⁹ precarentur, cuius munere hanc ignoratam aliis temporibus ingitatem pacis habuerunt. et quoniam sponondisse memini, ²⁰ cum ueluti articulis quibusdam dicendi ordinem definirem, dictarum me esse ab orbe condito usque ad Vrberem conditam, huic uolumini quod ab orbe condito explicuimus finis hic sit, ²¹ ut ab Vrbe condita sequens libellus incipiat, qui contextiora illorum temporum mala, exercitatoribus quippe ad nequitiam atque eruditioribus hominibus, continebit.

AVCTORES § 20 cf. Oros. 1, 1 § 14

2 et] euo B || diliciarum PR¹BD || adsuefacti] LPB ass. (sed s pr. in ras.) R adsuefacti D || adomne corr. ex admone L 3 conmo-
uentur B commouentur D 4 adque P^a || ipsum om. B || modice
inquietudines D 5 praecarentur BD || ignoratam] ignorantiam
ante ras. L || aliis (sic alt. 1 expuncto) L 6 ha(buerunt) (buerunt
paene euauerunt) L || [et quoniam sponond] (haec isse—ueluti in pagi-
nae fine folii particula abscissa perierunt) L || spo.pondisse R || memini]
fsh memeni (corr. m. 1) P me|memini R me memini BD 7 arti-
colis D || dicendi om. B || definirem B 8 ab] ante in ras. minore m.
saeculi ut uid. VIII D || urbe condito D || urbem] orbem L || ...urbe (in
ras. m. ant. duae tresue litt. quae legi non possunt) D 9 uolumni (sic
infra add. i) P || quod] B^a quom^a (sic m non deleta) R² quem LPR¹B^aD ||
ab] ante in ras. minore m. saec. ut uid. VIII D || explicimus B || sit]
L^aR²BD^o est L^{ab} (in marg.) PR¹ 10 urbe] D orbe L || qui add.
R² om. LPR¹BD || Contextiora D 11 exercitatoribus D || nequi-
ciam D 12 adque P^aB || eruditioribus D || nominibus B || conte-
nebit D || -Post continebit scr. est litt. prope cursiuis a m. 1^b contu-
li in L

PAULI OROSII ADVERSYM PAGANOS LIBER I EXPLICIT INCIP. LIB. SE-
CUNDVS LEGENTI VITA SCRIPTORI GRATIA L EXPLICIT (EXPLIC R) LIBER
PRIMVS INCIPIT ADVERSYM PAGANOS LIBER SECYNDVS PR ORMISTAE EX-
PLICIT VOLVMEN PRIMVM | DE TRIVM PARTIVM TERRAE INDICIO | INCIPIT
EIVSDEM SECYNDVM | DE MVNDI REVMPNIS (ad sinistram primi rubrae huius
subscriptionis uersus in marg. m. 1: OË|MES|TAE, ad dextr. in margine
m. 1: OROSII) B EXPLICIT LIBER PRIMVS INCIPIT LIBER SECYNDVS (litt.
rubris) D

Post continebit (aut, ut Q₂ et Paris. 17667 s. XI, post libri II inscriptionem) multi codices (eorum, quos ego noui, LII, quorum quatuor sunt saec. IX—X, sex saec. XI, ceteri iuniores) et Alfredi interpretatio anglosaxonica et ed. Z interpolata exhibent haec, quae subieci secundum Q₁ Q₂ TV codices: Ab orbe¹⁾ condito usque ad Vrbein conditam anni IIII OCCC LXXX IIII²⁾, ab Vrbe condita usque ad natiuitatem Christi DCCXV³⁾ colliguntur, ergo⁴⁾ ab origine mundi in aduentum domini nostri Iesu Christi anni \bar{v} c LXL VIII⁵⁾.

His uerus est addens 'sicut in Orosio legitur' auctor Libri de computo scripti anno p. Chr. 810, ed. a Muratorio Anecdotis (Patauii 1713) tomo 3 p. 150

¹⁾ orbe ex urbe corr. V || ²⁾ LXXXVII pro LXXXIIII Q₁V; secundum Orosium debet esse XXXXVII et sequens numerus DCCLII; cf. G, 22 § 1; I, I § 5 et 6 || ³⁾ A. I. interpungunt TV || ⁴⁾ ergo] anni. Ergo Q₁ (in quo haec ab Vrbe—collig. anni om. sed a m. I statim suo loco reposita sunt) enim T || ⁵⁾ \bar{v} CXC VIII T \bar{v} .⁰XC VIII V

PAVLI OROSII

p. 85

HISTORIARVM ADVERSVM PAGANOS

LIBER SECVNDVS

Neminem iam esse hominum arbitror, quem latere possit, 1
quia hominem in hoc mundo Deus fecerit. unde etiam peccante
homine mundus arguitur ac propter nostram intemperantiam
conprimendam terra haec, in qua uiuimus, defectu ceterorum
animalium et sterilitate suorum fructuum castigatur. itaque 2
si creatura Dei, merito et dispensatio Dei sumus; quis enim
magis diligit, quam ille qui fecit? quis autem ordinatius regit,
quam is qui et fecit et diligit? quis uero sapientius et fortius
ordinare et regere facta potest, quam qui et 'facienda prouidit. 3
et prouisa perfecit? quapropter omnem potestatem a Deo esse 3
omnemque ordinationem, et qui non legerunt sentiunt et qui
legerunt recognoscunt. quod si potestates a Deo sunt, quanto

AVCTORES cap. 1 cf. Augustinus Ciu. Dei 4, 33 passimque alibi

1 hominum arbitror (in arbitror in ras. m. 1) L || posset B
2 quia] LPRBD (ex D inde a libro II non adnotauit nisi potiora)
quod v || hominem (rectū al. m.) R || in hunc mundum B || fecerit (it
in ras. m. 1) R || rectum post fecerit interpolauit (ex 1, 3 § 1?) h
4 comprimendam R² || haec corr. ex habet L || defecto D 5 stereli-
tate LR^a (non P) D 6 dispensatio^{no} (ne add. m. rec.) P || quis
magis (enim add. m. 2) P 7 autem om. B || regit (r m. 2) L
9 qui (is m. 2) R || faciendo PR 10 perficit B || Quapropter in-
cipit f. 36^r; ei uersui in mg. m. 2 (s. VIII-X) adscr. est: Quare fre-
muertur D 11 ordinem B^a ordinem * ordinationem (s. s. m. 2) R
12 legere D || recognoscunt] Lh cognoscunt Bv cognuscunt D
agnoscunt PR

4 magis regna, a quibus reliquae potestates progrediuntur; si
autem regna diuersa, quanto aequius regnum aliquod maximum,
cui reliquorum regnorum potestas uniuersa subicitur, quale a
principio Babylonium et deinde Macedonicum fuit, post etiam
Africanum atque in fine Romanum quod usque ad nunc manet,
5 eademque ineffabili ordinatione per quattuor mundi cardines
quattuor regnorum principatus distinctis gradibus eminentes,
ut Babylonium regnum ab oriente, a meridie Carthaginense,
6 a septentrione Macedonicum, ab occidente Romanum: quorum
inter primum ac nouissimum, id est inter Babylonium et Ro-
manum, quasi inter patrem senem ac filium paruum, Africanum
ac Macedonicum breuia et media, quasi tutor curatorque uenerunt
potestate temporis non iure hereditatis admissi. quod
utrum ita sit, apertissime expedire curabo.

AUCTORES 6 quattuor—cardines *cf. Oros. 7, 2 et Riese, Geogr. min. p. XXV*

EXFILITORES 3 a principio—9 Romanum *haec respicit additis sicut et uir eruditissimus Orosius historiographus posuit auctor libelli De promissionibus et praedictionibus Dei 2, 33 (in opp. Prosperi ed. Paris. 1711, II col. 161 C) qui libellus inter a. 450 et 455 uid. scrip- tus esse*

1 reliquae] *sic reliq; R* 2 aliquod maximum cui reliquorum] aliquorum *D* 3 regnorum] regno:/// | *extrema euanuerunt D* || quale ¹¹¹⁴ (*s. s. m. 2*) *R* 4 babylonium *BD* || machedonicum *LPR*¹ macedonum *D* 5 africanum (*m linea quoque deletum*) *L* africanum *D* affricum *B* || adque *LP^aB* 6 ordine *B*² || IIII *B* || uerba mundi cardines quattuor *om. P (non om. R)* 7 IIII *B* || principatus (*1 expuncto*) *B* || fuerunt post principatus interpolauit (*perperam de codd. et edd. testatus nisi quod ab Z abesse recte dicit*) *h* item fuerunt et post princ. *Vat. 7318 s. ut uid. XII, ante principatum sed s. s. Patavinus s. XII* 8 babylonium (*o in ras.*) *P* babylonium *B* || carthaginense] *L* karthaginense *PR* chartaginense ÷ affricum ÷ *B* carthaginense] *D* 9 septemtrione *P* septēptrione *R*¹ || machedonicum *LPR*¹ || romanum (*n ex m corr.*) *P* 10 nouissimum *B* || inter** (*er. ra*) *D* || babylonium *B* 11 ac] et *B* || paruum] *LPRBD* paruum *h* || africanum *BD* 12 ac] *LPBD a^c R* et *v* || machedonicum *PR*¹ || breui *D* || et] ac *B* 13 potestatem (*m eras.*) *P* || admissi] *BD* ammissi (*prior m eras.*) *P* amissi *L* admissa *Rv* (*d in ras. ex m ut uid.; sa ex corr. al. m. R*)

'Rex primus apud Assyrios, qui eminere ceteris potuit, Ninus^{p. 87} fait. occiso Nino Samiramis uxor eius, totius Asiae regina, Babylonam urbem instaurauit caputque regni Assyrii ut esset instituit. regnum Assyriorum diu inconcussa potentia stetit; 2 sed cum Arbatus, quem alii Arbacen uocant, praefectus Medorum idemque natione Medus, Sardanapallum regem suum apud Babylonam interfecisset, regni nomen et summam ad Medos transtulit. ita Nini et Babylonis regnum eo anno in Medos 3 deriuatum est, quo anno apud Latinos Procas, Amuli et Numitoris pater, auus autem Rheae Siluiae, quae mater Romuli fait, regnare coepit. ut autem omnia haec ineffabilibus myste- 4 riis et profundissimis Dei iudiciis disposita, non aut humanis uiribus aut incertis casibus accidisse perdoceam, omnes historiae antiquae a Nino incipiunt, omnes historiae Romanae a Proca 5 exoriuntur. deinde a primo anno imperii Nini usque quo Ba-

AVCTORES 1 rex—2 fuit cf. *Oros. 1, 4* || 2 occiso—3 instaurauit *ignotus*; cf. *Eus. 11, Oros. 2, 6 (et 3!)* || § 2—§ 9 *ignotus* || § 2 cf. *Iust. 1, 3 § 2—6*; *Eus. 1198^a* || § 3 cf. *Eus. 1198^a*

1 asyrios B assirius D 2 samiramis] R¹D symiramis PR¹
 semiramis L semirames B 3 babylonam] LPR^a babylonam B
 babillonam D babyloniam R^b cf. 1, 2 § 104 || capudque P^aB caput
 quae (p statim ex r) D || assyrii* (eras. s) P asyrii* (eras. s) R assy-
 riū L^a asyrii B asirii D 4 asyriorum B asiriorum D || inin-
 concussa (alterum in add. m. 2) P inconcusa B 5 abbatas D || arba-
 cen] LPR^aD sarbacen B arbacen R² 6 sardanapallum B
 7 babylonam] LP babylonam B babillonam D babylonam (pr. l er.;
 n in m m. 2 ut uid. corr. B || interfecisset B || et] ad P 8 babil-
 lonis BD 9 deriuatum PR || apud latinos (ud l in ras.) P || pro-
 chas PRB || amuli] LPR amulli B amulii D || nomitoris D
 10 auus (a er.) R || heae (r fort. m. 1) L || siluiae] PRBD syluiae
 L 11 autem] sic aut R 12 profundissimis P || aut] PR¹BD
 'ut (a m. 1 ut uid.) L autem (sic aut R) R²v 13 cassibus B ||
 accedisse B || hystoriae B storiæ D 14 antiq; R || hystoriae
 BD || a in ras. ampl. (ex ap ?) P || procha PRB (a al m. in ras. in
 R) 15 usque in ras. P || babylon B

bylon a Samiramide instaurari coepta est, interueniunt anni
 LXIII, et a primo anno Procae, cum regnare coepit, usque
 p. 88 ad conditionem Urbis factam a Romulo intersunt aequae anni
 LXIII. ita regnante Proca futurae Romae semantis iacta est,
 etsi nondum germen apparet. eodem anno regni ipsius Procae 5
 Babylonis regnum defecit, etsi adhuc Babylon ipsa consistit.
 6 discedente autem Arbato in Medos, partem regni penes se
 retinere Chaldaei, qui Babylonam sibi aduersum Medos uindi-
 7 cauerunt. ita Babyloniae potestas apud Medos, proprietas apud
 Chaldaeos fuit: Chaldaei autem propter antiquam regiae urbis 10
 dignitatem non illam suam, sed se illius uocare maluerunt.
 8 unde factum est, ut Nabuchodonossor ceterique post eum usque
 ad Cyrum reges, quamuis Chaldaeorum uiribus potentes et
 Babyloniae nomine clari legantur, in numero tamen et cardine

AVCTORES § 6 Chaldaei cf. Eus. 1198

1 samiramide] LR²D simiramide PR¹ semiramide B 2 .LX.
 et quattuor L sexaginta | quattuor D || procae PRB 3 urbem
 D || rumule (ru in ro al. m.) R romulo D || aequae (aequae L) anni
 LPRBD anni aequae v 4 .LX. quattuor L sexaginta | quattuor
 D || procha PRB (a in ras. R) 5 apparet] LPR²BD apparet R^o
 adpareret v || procae PRB 6 || babylonis B babillonis D || defi-
 cit B || babylon B babilon D 7 discedente] L (cuius tamen li-
 brarius pro d altera scripturus erat n), P (sed te ex de corr.), BD
 discendente R¹ descendente R²h || *penes (p al. m. ex pae ut uid.) R
 paenes LPB paenis D 8 retinere PR¹ || chaldei PRB || babylonam]
 LPR¹ babylonam B babilonam D babyloniam R² || aduersum] LD
 aduersus PRBv 9 babiloniae D babyloniae B || apud P^a
 10 chaldaeos LRBD chaldei P || chaldei PRB || p̄p̄ (ē al. m. s. s.)
 R 11 se om. PR¹ || uocari (i. in ras. al. m.) R || malluerunt B
 maluerunt (u alt. in ras. 1 uel 2 litt. m. 1) D 12 fatum P ||
 nabuchodonossor] L nabuchodono*sor P nabuchodonosor R nabocodo-
 nosor B nabucudonosor D || ceteriquae R^a ceterique D || reges usque
 ad cyrum B 13 chalcedeorum L chalcedorum PRBD 14 babil-
 loniae D babiloniae D || tamen om. B || cardine (corr. al. m.) R

regum non habentur inlustrum. Babylon itaque eo anno sub 9
 Arbato praefecto dehonora^{ta}, quo Roma sub Proca rege, ut
 proprie dixerim, seminata est. Babylon nouissime eo tempore
 a Cyro rege subuersa, quo primum Roma a Tarquiniorum re-
 gum dominatione libera^{ta} est. siquidem sub una eademque 10
 conuenientia temporum illa cecidit, ista surrexit; illa tunc pri-
 mum alienorum perpressa domi^{natu}m, haec tunc primum etiam p. 30
 suorum aspernata fastidium, illa tunc quasi moriens dimisit
 hereditatem, haec uero pubescens tunc se agnouit heredem;
 tunc Orientis occidit et ortum est Occidentis imperium.

Et ne diutius uerbis morer, committo me dentibus insanien- 11
 tium, sed ueritatis praesidio liberandum.

Regnauit Ninus annis LII. cui successit, ut dixi, uxor sua 3
 Samiramis: quae cum et ipsa XLII annis regnauerit, medio
 imperii sui tempore Babylonam caput regni condidit. ita 2
 Babylon post annos MCLX et propemodum quattuor, quam

AUCTORES § 9 Babylon nouissime subuersa cf. *Eus.* 1457 || § 9
 Roma—liberata est cf. *Eus.* 1504, *Oros.* 2, 4 § 13 et 2, 6 || 13 LII item
Eus. p. 11 || 13 cui—14 regnauerit *Oros.* 1, 4 (cf. 7, 2) || 15 Baby-
 lonam . . condidit *Iustin.* 1, 2 § 7, cf. *Oros.* 2, 2 (et *Augustin.* *Ciu.*
D. 18, 2) || 15 ita—p. 86, 2 est cf. *Oros.* 1, 12; 1, 19; 2, 2

1 habentur] *LPRBDG*^a cf. *Grubis* p. 41; habeantur *G*^{bv} || il-
 lustrum (1 pr. in ras.) *B* || babylon *B* babilon *D* 2 arrato *D* ||
 dehonora^{ta} est *v* || procha *PRB* || haec ut pr. dix. sem. est bab. om.
B 3 propriae (a er.) *R* || babilon *D* || nouissime] ÷ inchoata ÷
 nouissime *B* 4 ciro *D* || primo *BD* 5 unae *D* 6 con-
 uen^{ta} (corr. al. m.) *B* || caecidit *B* caecidit *L* cecidit *B* 7 ali-
 enoram] *PBD* alienarum *L* alienorum dominorum *B* alienigenarum
 (-orum *Vat.*) *Vat.* 1977 s. ut uid. XII, v || tunc] *PRBD* tum *L*
 8 aspernata *LPRD* aspernata est *B* || fastigium *R^aD* || demisit *B*
 9 haec] habet^{haec} (haec m. 2) *L* || pubescens (b ex p) *R* 11 conmitto
B 13 LII] *PRB* .L. duobus *L* quinquaginta trib: *D* || dixit (t linea
 quoque deletum) *L* || sua^a *P* 14 samiramis] *R²D* samirames *B*
 simiramis *PR¹* semiramis *L* || XLII] *PR* XLIIbus *B* .XL. et duobus
L quadraginta et duobus *D* || regnauerit] *LPRBD* regnaret *h*
 15 tempori (1 linea deletum) *L* || babylonam] *LPR¹* babyllonam *B*
 babilonam *D* babylloniam *R²* || capud *B* || babilon *D* babyllon *B^o*
 babilon *B²* || .I. CLX *PRB* mille centum sexaginta *LD* || propemodu.
 (du ex dus corr.) *P* || quattuor] *LPR* quatnor *D* IIII *B*

- p. 90 condita erat, a Medis et [ab] Arbato, rege eorum, praefecto autem suo, spoliata opibus et regno atque ipso rege priuata est: ipsa 3 tamen postea aliquamdiu mansit incolumis. similiter et Roma post annos totidem, hoc est MCLX et [fere] quattuor, a Gothis et Alaricho rege eorum, comite autem suo, irrupta et opibus 5 4 spoliata non regno, manet adhuc et regnat incolumis, quamuis in tantum arcanis statutis inter utramque urbem conuenientiae totius ordo seruatus sit, ut et ibi praefectus eius Arbatus regnum inuaserit et hic praefectus huius Attalus regnare temptarit; tametsi apud hanc solam merito Christiani impe- 10 ratoris adtemptatio profana uacuata sit.
- 5 Itaque haec ob hoc praecipue commemoranda credidi, ut tanto arcano ineffabilium iudiciorum Dei ex parte patefacto intellegant hi, qui insipienter utique de temporibus Christianis murmurant, unum Deum disposuisse tempora et in principio Babyloiiis et 15

AUCTORES § 3 cf. 7, 40

EXFILATORES 4 post—6 spoliata adhibuit Seuerus Chron. p. 435

1 arbato] PR¹B (*Grubitz* p. 19) ab arbato LR²Dh 2 adque LL¹ adq: D 3 tamen] autem L¹ corr. in marg. m. 1° aut fort. 1^a || aliquamdiu PRB || incolumis B 4 annos totidem] annos B tot annis identiniem D || ·I·CLX PRB mille centum sexaginta LD || et] PR et fere LBDv || III B 5 alaricho] LPR alarico BD || comitem P || suo om. P¹ || irrupta B^b 6 regno (o in ras.) P 7 archanis R 8 perfectus D 9 inuaserit B || hic B || perfectus D || athalus B adtalu D 10 temptarit] LR temptarit P temptaret B timtaret D temptauerit in marg. m. 1° aut fort. 1^a L || tamenetsi D || ~~apud~~ (raesura est manus I) R || solum (u in a corr. al.) R || xpi B 11 adtemptatio D || prophana B || uacuata (ta in ras. m. 1) D 12 ob (o in ras. al.) R || commemoranda (da in ras.) P commemoranda BD 13 arc^hano (h al.) R || patefacto B¹ 14 hii PR¹B || utique (e ex e corr.) P (ex quo non omnes id genus emendationes enotatae sunt) utrique D 15 disposuisse] (isse in ras.) P diposuisse R || |tempora (tem m. 1 aut 2 ante uersum add.) P || babyloii's L babyloiiis B babiloniis D

in fine Romanis, illius clementiae esse, quod uiuimus, quod
autem misere uiuimus, intemperantiae nostrae. ecce similis 6
Babyloniae ortus et Romae, similis potentia, similis magnitudo,
similia tempora, similia bona, similia mala; tamen non similis
exitus similisue defectus. illa enim regnum amisit, haec retinet;
illa interfectione regis orbata, haec incolumi imperatore segura
est. et hoc quare? quoniam ibi in rege libidinum turpitas 7
punita, hic Christianae religionis continentissima aequitas in
rege seruata est; ibi absque religionis reuerentia auaritatem
voluptatis licentia furoris impleuit, hic et Christiani fuere, qui p. 8
parcerent, et Christiani, quibus parcerent, et Christiani, propter
quorum memoriam et in quorum memoria parceretur. qua- 8
propter desinant religionem lacerare et lacessere patientiam
Dei propter quam habent, uti et hoc quoque inpunitum habe-
ant, si aliquando desistant. recolant sane mecum maiorum 9
snorum tempora, bellis inquietissima, sceleribus execrabilia,
dissensionibus foeda, miseriis continuatissima, quae et merito
possunt horrere, quia fuerunt, et necessario debent rogare, ne
sint: eum sane rogare solum Deum, qui et tunc occulta iustitia 10
permisit, ut fierent, et nunc aperta misericordia praestat, ut
non sint. quae modo a me plenius ab ipso Urbis exordio,
reuelatis per ordinem historiis, proferentur.

1 elementia^a L. 2 autem] sic at P at R || misere B mise-
rae P miserq (, er.) R 3 babyloniae] LP babiloniae RD babyl-
loniae B, babylonis h || simili^a (s add. m. 2) P 5 defactus D ||
^{man} (eras. fort. compendium) P 6 illa ~~****~~ (rasura m. 1 est) R
7 quare om. B || quoniam (i in rasura) P sic q̄n B 8 hiic B ||
relegionis B 9 serata L || relegionis B 10 uoluntatis LB ||
impleuit] LPR impliuit D inpleuit B || hiic B 11 christianis quibus
D || parcerent^{at} (et m. P) L 12 in s. s. m. 1 R om. D || parceretur
D 14 uti (ti in ras.) P 16 execrabilia PR^b 17 faeda R
18 possint D || rogare debent B 19 eum] cum B 20 per-
mittant L permisit (t in ras. ampl.) P || fieret (n m. 1 aut 2) L
fierint PR^a || praestet PRB prestit D 21 orbis LB^a 22 hy-
storiis B

- P. 92
4 Anno post euersionem Troiae ccccxlvi, olympiade autem
sexta, quae quinto demum anno quattuor in medio expletis
apud Elidem Graeciae ciuitatem agone et ludis exerceri solet,
urbs Roma in Italia a Romulo et Remo geminis auctoribus
2 condita est. cuius regnum continuo Romulus parricidio imbuat, 5
parique successu crudelitatis sine more raptas Sabinas, improbis
nuptiis confoederatas maritorum et parentum cruore dotauit.
3 itaque Romulus, interfecto primum auo Numitore dehinc Remo
fratre, arripuit imperium Urbemque constituit; regnum aui,
P. 98
4 muros fratris, templum soceri sanguine dedicauit; sceleratorum 10
manum promissa impunitate collegit. primus illi campus ad
bellum forum Urbis fuit, mixta simul externa ciuiliisque bella
5 numquam defutura significans. Sabinorum, quos foedere ludis-

AVCTORES § 1 anno—ccccxlvi *ignotus*; cf. *Eus.* 835, *Eutrop.* 1, 1,
Oros. 1, 17 || Olympiade . . sexta . . Roma . . condita est *item Eus.* 1264 ||
2 quae—3 solet *Eus.* 1241 γ (*ubi habes etiam* quattuor annis in medio
expletis) || § 2 cf. *Augustin.* C. D. 3, 6 || 6 sine—Sabinas *Vergil.*
Aen. 3, 6 || raptas Sab. cf. *Eus.* 1268 || 7 cruore dotauit cf. *Vergil.*
Aen. 7, 318, *Iustin.* 1, 7 § 19 || 8 Numitore (!) cf. *Liu.* 1, 5 || 8 Remo
cf. *Eus.* 1266 cod. *Fuz.* || 10 muros fratris cf. *Liu.* 1, 7 § 2 || tem-
plum—dedicauit (!) cf. *Liu.* 1, 10 et 11 || sceler. manum cf. *Liu.* 1, 8 ||
§ 5 foedere cf. *Liu.* 1, 9 § 13 || ludis cf. *Liu.* 1, 9 § 6

EXPIIATORES 1 *numerum ex Orosio sumpsit Paulus p. 4, 25*
(*Orosio laudato*) et p. 2, 11 *Eyssenhardt* || 1 Olymp.—3 solet *haec*
quoque fort. praeter Hieronymum adhibuit Isidorus Orig. 5, 37, 1

1 uersionem (*litt. maiusc. rubris praeter e s. scriptam*) P || .cccc
mo . quarto decimo L quatringsentisimo quarto D ccccxlvi § et p. 2 et
p. 4 || olympiadae PRD 2 quinta L¹ quinto P^a || demum] deci-
mum D || annum D || III B || in] & D 3 apud P^a || holidem
PRBD || graeciae RBD 4 etalia BD (*ante t parua ras. fort. inter*
punctionis in D) || a om. LBD s. *lin. add. m. 1* P || remu] remulo
L 5 parricida B || imbuat] LPRD inbuat B 6 mora PR ||
sabinas mulieres R^b 7 cruorum D 8 romulus D || remu] rem
D 10 sceleratarum manuum B^m 11 promissa B^m praemissa
B^t || impunitate L || colligit B 13 quas P^aR¹

que pellexerat, feminas tam inhoneste praesumpsit quam nefarie defendit. ducem eorum Titum Tatium, senem honestis pietatis causis insistentem, diu armis propulsatum, mox, ut in societatem regni adsumpsit, occidit. cum Veientibus proelium adhuc paruo nomine, iam magnis uiribus, agitatum. Caeninensium captum ac dirutum oppidum. adsumptis semel armis numquam quies, quippe quibus egestas turpis atque obscena fames domi timerentur, si unquam paci adqueuissent. iam hinc incessabilia certamina et iuxta quantitate¹tem uirium semper grauia quam breuissime strinxerim: Tullum Hostilium militaris rei institutorem fiducia bene exercitae iuuentutis Albanis intulisse bellum et diu altrinsecus spe incerta, certa clade, tandem pessimos exitus et dubios euentus compendiosa tergeminorum congressione finisse: rursus pace disrupta Mettum Fufetium

AVTORES § 6 cf. *Liu. 1, 10* || § 7 (—agitatum) cf. *Liu. 1, 15* || Caeninensium—oppidum *Florus 1, 1 § 11* || § 8 egestas turpis *Vergil. A. 6, 276* || obscena fames *Verg. A. 3, 367* || § 9 et 10 *Florus 1, 3 § 1—4 et § 6—8*

1 pellexerat (x in ras.) P || faeminas R || Post feminas interpungunt PR || praesumpsit D || nefariae LP 2 defendit B || tytum B || tucium D || honestis R 3 pietatis P^a pietatisq; R² || propulsatum (n et e m. 2) L || mox+ut (rasura non esse uid. m. 1) R 4 adsumpsit PD assumpsit (s pr. in ras.) R || ueientibus (i pr. in ras.) R uegentibus PD uehientibus B || proilium D 5 caecinensium P cecinensium (re supra ne scr. sed eras.) R cininensium B 6 assumptis (s pr. in ras.) R adsumtis D 7 egesta^a (s m. 2) L aegestas BD || adque P^aB || obscena] LRBD obscaena P 8 famis LBD || timerent PR || paci] FR^bBDv, cf. 3, 1 § 25 pacis L pace R^a 9 adqueuissent R 10 grauia] grama D || strinxerim B ²strinxerim (er. c) R || ostilium R 11 institutorum L || exercite D exercitatae BR exercitate P || inuentatis D 12 in incerta P^aR^b || certa] incerta B om. D 13 pessim¹ P¹R (corr. in pessim^o m. 2 P) || exitos L || dubios (o ex u corr.) PR || compendiosa R² 14 dir|ruptam et tam D || dirupta v || metum L metum in metium corr. P metum in metium corr. R et cum B || fufetium] LR^b fufesium D fufesium PR^a sufetium B

Fidinate bello, meditata etiam prodicione suspensum, curribus
 in diuersa raptantibus duplicis animi noxam poena diuisi cor-
 11 poris expendisse: Latinos Anco Marcio duce saepe congressos,
 aliquando superatos: Tarquinius Priscum omnes finitimos et
 potentes tunc Tusciae duodecim populos innumeris concidisse
 conflictibus: Veientes Seruio Tullio insistente uictos fuisse nec
 12 domitos: Tarquini Superbi regnum occisi soceri scelere ad-
 sumptum, habita in ciues crudelitate detentum, flagitio adul-
 p. 96 teratae Lucretiae amissum, et inter domestica uitia uirtutes-
 que forinsecus emicantes, id est oppida ualida in Latio per 10
 eum capta Ardeam Oricolum Suessam Pometiamque et quid-
 quid in Gabios uel fraude propria uel poena filii uel Romanis
 13 uiribus perpetravit. sed Romani quanta mala per CCXLIII
 annos continua illa regum dominatione pertulerint, non solum

AVCTORES § 11 (—superatos) cf. *Liu.* 1, 32 et 33 || Tarq. Priscum
 — conflictibus cf. *Liu.* 1, 42 || § 12 *Florus* 1, 7 § 1. 2. 4—6. 11 ||
 § 13 CCXLIII *Eutrop.* 1, 8 cf. *Eus. - Hier.* 1505

1 fidinate PRB (e ex o corr. m. 1 R) || cr̄ibus R 2 in diuersa
 raptantibus om. D || noxiam D || paenā D 3 latino B || an con
 D || martio RB || duces D || sepe R^a || congressos B congressus
 D 4 seperatos (v al.) R 5 duodecim (i in ras. al. m.) R
 XII B || populis B 6 uegentes PR uehientes B || tullo LBD ||
 uictos (o ex u) R || fuisse nec domitos om. B 7 tarquini P^aR^aB ||
 adsumtum PD assumtum (s prior in ras.) R 8 habeta B ||
 flagio B^a 9 lucriciae D || et inter] LPRBD et intus v inter
 VOh || uitia om. R || uitutesque R^a 10 forensecus LB || emicantes
 P || ippida R^a || in latio D illata (l prior in ras.) in in latio
 corr. al. m. R 11 ea fort. P^a || oriculum] PRD oriculum LB
 oriculum v || suessap B suescam P sues cā R || pometiamque et]
 LPRD (in R fort. ā ex a) pum etiam quae et B pometiam et v || quid-
 quid (d pr. in c) R quitquid (sic) B 12 in gabios] ignauos (n
 m. P^a itemque ut uid. punctum) L 13 CC·XL. tres (et m. P^b) L
 (et adest in indice margini L a m. P^b ut uid. adscripto) CCXL et tres
 PE ducentos quadraginta et tris D CCXIII sic B 14 añ. L ||
 continuata B

unius regis expulsio uerum etiam eiuratio regii nominis et potestatis ostendit. nam si unius tantum superbia fuisset in 14 culpa, ipsam solum oportuisset expelli seruata regia dignitate melioribus. igitur regibus Vrbe propulsis Romani, consulendum 15 sibi quam cuiquam suae libertati dominandum rati, consules creauerunt: quibus ueluti adulta reipublicae crescentis aetas robustioribus ausis exercebatur.

1 Anno post Urbem conditam CCXLIII Brutus primus apud ^{p. 96} 5 Romanos consul primum conditorem regemque Romae non solum exaequare parricidio sed et uincere studuit; quippe duos filios suos adulescentes totidemque uxoris suae fratres, Vitellios iuuenes, reuocandorum in Urbem regum placito insimulatos, in contionem pretraxit, uirgis cecidit securique percussit. ipse 2 deinde Veientum Tarquiniensiumque bello cum Arrunte, Su-

AUCTORES § 15 *Florus* 1, 9 § 2; 1, 22 § 1 || cap. 5 § 1 Brutus sqq. *Eutrop.* 1, 8 et 9, sed u. 11 totidemque—fratres *Florus* 1, 9 § 5 (cf. *Liv.* 2, 4 § 1) || § 2 *Livius* 2, 6 (cf. *Periocha*)

EXFILATORES 8 anno — 9 consul compilauit *Seuerus chron.* p. 453

1 expulsio^{ne} (puncta a m. 1^a aut 1^b) L || eiuratio] DAGKMo
eiuratio L^{1a} eiuratio L^{1b} et abiuratio (fort. et non ab ead. m. a qua ab B) R²B iuratio PR¹ || regii nominis] regis in omnes B regii in hominis D 2 unus (i haud dubie ab m. 1^b) L || superbia tantum PR 3 expelli] et pelli B || regio (a m. 1^b) L regia* (er. n a m. 1) B || dignitate D 4 prepulsi* (s m. 2) L 5 suae libertati om. B 6 uelut¹ R || adultae B || reip. L 7 robustioribus B* 8 . cc mo . XLIII . L ducentesimo quadragensemo quarto D || primus om. B* 9 romae] romanae L 10 exaequare (ae in ras.) P exaequae D aequare B || sed et] L^{1b} (in marg.), PR sed etiam L¹BD || uincere D || studuit B stodiuit D 11 adulescentes (ole al. m.) R adoliscntis D adulescentes B || uitelios R uitelios D 12 iuues^{tes} (ne m. 2) P || urbe BD || insimulato* P insimulato B simulato D 13 contionem D || procraxit B^o (sic c aut fort. t minus clara) || uirgisque B || caecidit P caedit R cecidit B || percussit B 14 uegentum PR uehientum B || bello om. B || arrunte] LPRD arrunte rege B || superbi] super D

Fidinate bello, meditata etiam prodicione suspensum, curribus
 in diuersa raptantibus duplicis animi noxam poena diuisi cor-
 11 poris expendisse: Latinos Anco Marcio duce saepe congressos,
 aliquando superatos: Tarquinius Priscum omnes finitimos et
 potentes tunc Tusciae duodecim populos innumeris concidisse
 conflictibus: Veientes Seruio Tullio insistente victos fuisse nec
 12 domitos: Tarquini Superbi regnum occisi soceri scelere ad-
 sumptum, habita in ciues crudelitate detentum, flagitio adul-
 p. 96 teratae Lucretiae amissum, et inter domestica uitia uirtutes-
 que forinsecus emicantes, id est oppida ualida in Latio per 10
 eum capta Ardeam Oricolum Suessam Pometiamque et quid-
 quid in Gabios uel fraude propria uel poena filii uel Romanis
 13 uiribus perpetravit. sed Romani quanta mala per CXXLIII
 annos continua illa regum dominatione pertulerint, non solum

AVCTORES § 11 (—superatos) cf. *Liu.* 1, 32 et 33 || Tarq. Priscum
 — conflictibus cf. *Liu.* 1, 42 || § 12 *Florus* 1, 7 § 1. 2. 4—6. 11 ||
 § 13 CXXLIII *Eutrop.* 1, 8 cf. *Eus.-Hier.* 1505

1 fidinate PRB (e ex o corr. m. 1 R) || cr̄ibus R 2 in diuersa
 raptantibus om. D || noxiam D || paenā D 3 latino B || an con
 D || martio RB || duces D || sepe R¹ || congressos B congressus
 D 4 seperatos (v al.) R 5 duodecim (i in ras. al. m.) R
 XII B || populis B 6 uegentes PR uehientes B || tullo LBD ||
 uictos (o ex u) R || fuisse nec domitos om. B 7 tarquini P¹R²B ||
 adsumtum PD assumtum (s prior in ras.) R 8 habeta B ||
 flagio B² 9 lucriciae D || et inter] LPBBD et intus v inter
 VOh || uitia om. R || uirtutesque R² 10 forensecus LB || emicantes
 P || ippida R² || in latio D illata (l prior in ras.) in in latio
 corr. al. m. R 11 ea fort. P¹ || oriculum] PRD oriculum LB
 oriculum v || suessap B suescam P sues cā R || pometiamque et]
 LPRD (in R fort. ā ex a) pum etiam quae et B pometiam et v || quid-
 quid (d pr. in c) R quitquid (sic) B 12 in gabios] ignauos (n
 m. P¹ itemque ut uid. punctum) L 13 CC·XL. tres (et m. P¹) L
 (et adest in indice margini L a m. 1^b ut uid. adscripto) CCXL et tres
 PR ducentos quadraginta et tris D CCXIII sic B 14 aññ. L ||
 continuata B

uius regis expulsio uerum etiam eiuratio regii nominis et potestatis ostendit. nam si uius tantum superbia fuisset in 14 culpa, ipsum solum oportuisset expelli seruata regia dignitate melioribus. igitur regibus Vrbe propulsis Romani, consulendum 15 sibi quam cuiquam suae libertati dominandum rati, consules creauerunt: quibus ueluti adulta reipublicae crescentis aetas robustioribus ausis exercebatur.

1 Anno post Urbem conditam CXXLIH Brutus primus apud ^{p. 96} 5 Romanos consul primum conditorem regemque Romae non solum exaequare parricidio sed et uincere studuit; quippe duos filios suos adulescentes totidemque uxoris suae fratres, Vitellios iuuenes, reuocandorum in Urbem regum placito insimulatos, in contionem pretraxit, uirgis cecidit securique percussit. ipse 2 deinde Veientum Tarquiniensiumque bello cum Arrunte, Su-

AVCTORES § 15 *Florus* 1, 9 § 2; 1, 22 § 1 || cap. 5 § 1 Brutus sqq. *Eutrop.* 1, 8 et 9, sed u. 11 totidemque—fratres *Florus* 1, 9 § 5 (cf. *Liv.* 2, 4 § 1) || § 2 *Livius* 2, 6 (cf. *Periocha*)

EXFILATORES 8 anno — 9 consul compilauit *Seuerus chron.* p. 453

1 expulsio] (puncta a m. 1^a aut 1^b) L || eiuratio] DAGKMo
eiuratio L^a eiuratio L^b et abiuratio (fort. et non ab ead. m. a qua ab B) R^aB iuratio PR^a || regii nominis] regis in omnes B regii in homenis D 2 unus (i haud dubie ab m. 1^b) L || superbia tantum PR 3 expelli] et pelli B || regio (a m. 1^b) L regia* (er. n a m. 1) B || dignitas D 4 prepuat^a (s m. 2) L 5 suae libertati om. B 6 uelat^a R || adultae B || reip. L 7 robustioribus B^a
8 . cc mo . XLIII . L ducentisemo quadragensemo quarto D || primus om. B^a 9 romae] romanae L 10 exaequare (ae in ras.) P exaequae D aequare B || sed et] L^b (in marg.), PR sed etiam L^aBD || uincerem D || studiuu B stodiuit D 11 adulescentes (ole al. m.) R adoliscntis D adulescentes B || uitelios R uitelios D 12 iuues*** (ne m. 2) P || urbe BD || insimulato* P insimulato B simulato D 13 con- tionem D || procraxit B^a (sic c aut fort. t minus clara) || uirgisque B || caecidit P caedit R cecidit B || percussit B 14 uegentum PR uehientum B || bello om. B || arrunte] LPRD arrunte rege B || su- perbi] super D

3 perbi filio, congresso sibi commortuoque procubuit. Porsenna rex Etruscorum, grauissimus regii nominis suffragator, Tarquinium manu ingerens, tribus continuis annis trepidam urbem terruit conclusit obsedit; et nisi hostem uel Mucius constanti urendae manus patientia uel uirgo Cloelia admirabili transmeati fluminis audacia permouissent, profecto Romani compulsi forent perpeti aut captiuitatem hoste insistente superati, aut seruitutem recepto rege subiecti. post haec Sabini conrasis undique copiis magno apparatu belli Romam contendunt. quo metu consternati Romani dictatorem creant, cuius auctoritas et potentia consulem praeriret; quae res in illo tunc bello plurimum emolumenti tulit. Sequitur discessio plebis a patribus, cum, M. Valerio dictatore dilectum militum agente, uariis populis stimulatus iniuriis Sacrum Montem insedit armatus. qua pernicie quid atrocius, cum corpus a capite desectum perditionem

AUCTORES § 3 — ingerens *Florus 1, 10 § 1* || § 3 inde a tribus *Liu. 2, 9. 12* (—15) || § 4 *Liu. 2, 16; 2, 18 § 3 et 4* [cuius auctoritas — praeriret cf. *Eutrop. 1, 12*] || § 5 *Liu. 2, 23—32, impr. 30 et 32; sed discessio — patribus et iniuriis — armatus plerumque ex Augustino C. D. 2, 18 et (sacr.—arm.) 3, 17 (qui ex Sallustio, Hist. 1 fr. 10 Kritz)*

1 congresso sibi *B* congressus^{um} .ibi (*interp. fort. al. m.*) *R* || commortuoque *PRBD* || porsenna] *LPRBD* 2 etruscorum *B* || grauissimus *B* || tarquiniensium *B* 3 manum *B* 4 mutius *B* 5 uerendae *B* || cloelia] *LR*² clylia *PR*¹ clilia *D* bocelelia *B* || ammirabili *PR*² admirati (*in -abili corr. B^t et B^m*) *B^t* || trameati *B* 6 audatia *R*² || permouissent (*per in ras. ****) *B* || compulsi *R^b* || ad uersum -si for.—hoste *adscr. m* aut *in* (*uoluitne in insistente ?*) *B^m* || forent] *LPRBD* fuissent *v* 7 in seruitutem *B* 8 conrasis *R* conrasis *B* || undque *L* ubique *B* 9 apparatu *D* || romani *D* 10 dictatore *P¹R¹* || creant (*c al. m.*) *B* 11 quae] *q*; *R* 12 emolumenti *B* || patribus, cum] *correxi interpunctionem*, patribus. Cum *v* 13 m̄. (*i. e. marco*) *L* marco *PRBD* || dilectum] *LPR*¹ delictum *BD* delectum *R*² || populie (*uid. s eras.*) *PR* 15 cum *om. B* || defectum (*s m. P^b*) *L*

eius, per quod inspirabat, meditaretur? actumque de Romano nomine intestina pernicie foret, nisi maturata reconciliatio subrepsisset prius quam se discussio ipsa cognosceret. arguet 6 se atque imminet sibi extra illas apertas bellorum clades successu misero clandestina pernicies: quippe T. Gesonio et P. Minucio consulibus duo uel maxima omnium malorum abominamenta, fames et pestilentia fessam Urbem corripuere. Cessatum est paulisper a proeliis, cessatum tamen a mortibus non est. Veientes Etrusci graues hostes adiunctis sibi finitimorum 7 copiis in bella surgentes obuui M. Fabio et Cn. Manlio consulibus excipiuntur: ubi post sacramentum iurationis, quo se Romani deuouerant non nisi post uictoriam ad castra redituros, adeo atrox certamen fuit et uictis uictoribusque par forma, ut, amisso plurimo exercitu occisisque in pugna Manlio consule et Fabio consulari, M. Fabius consul oblatum sibi a senatu p. 99 triumphum suscipere recusarit, quia tantis reipublicae detri-

AVCTORES § 6 T. Gesonio—corripuere *Liu. 2, 34 § 2 et 6 (qui tamen Volscos pestilentiam inuasisse refert) || § 7 Liu. 2, 43 § 11—2, 47*

1 inspirabat] LP inspirabat R spirabat (sper- D) BDv || meditaretur] LBD mitaretur P¹ imitaretur P² imitaretur (corr. m. 2) R minitaretur ('imitatio est Sallustiana' [ad Caes. de rep. 2, 5 ?]) Lautius, h; cf. Benleius ad Horat. Carm. 4, 14, 28 2 pernici^e (s al. m.) R pernicies B 3 subripisset B subru epnisset D || ipsa om. B 4 adque P^aR^bB || imminet BD || extra] ex D 5 clandestina B || pernicies (c ex t?) R || tito PRBD || gesonio] LPR gessonio BD, geganio fh || publico PRBD 6 minutio P minutio R || cons. L 7 famis B || arripuere B² 8 mortalibus B 9 uegentes (n in ras. R) PR uehientes B || etrusci] LB cf. Grubitz p. 36 etrusci (sic) R et etrusci PDh || adiunctos L 10 obuui B || marco PRBD || fauio L || sic gn. L gneo PRBD || mallio BD malio P^a || cons. L cons^ul^{is} R 11 quos|eromanis D 12 castram D || redituros (r prior ex c corr.) P 13 adeo] ad|adeo D 14 amiso B || occisisque (e ex æ) R occissisque B || manlio (i s. s. m. 2) L manilio B 15 marcus PRBD || fabius R || consul in ras. P || oblatum (ob add. m. 2) P 16 recusarit] PR recusarint (n linea quoque deletum) L recussaret B recusaret v || reip. L

8 mentis luctus potius debebatur. Gloriosissima illa numero et uiribus Fabiorum familia Veientanum sortita certamen quantum reipublicae orbitatem occasu suo intulerit, infamibus usque ad nunc uocabulis testes sunt fluius qui perdidit et porta
 9 quae misit. nam cum sex et trecenti Fabii, uere clarissima Romani status lumina, speciale sibi aduersum Veientes decerni bellum expetiuisent, spem temere sumptae expeditionis primis successibus firmauerunt: dehinc inducti in insidias circumuentique ab hostibus, omnes ibidem trucidati sunt, uno tantum ad enuntiandam cladem reseruato, ut miserius audiret patria
 10 perditos, quam perdidisset. ad haec non Romae tantum talia gerebantur, sed quaeque provincia suis ignibus aestuabat et, quod poeta praecipuus in una urbe descripsit, ego de toto orbe dixerim:

crudelis ubique

p. 100

Luctus, ubique paor et plurima mortis imago.

6 Igitur eodem tempore Cyrus, Rex Persarum — quem su-

AVTORES § 8 et § 9 *Liu.* 2, 48 et 50 (cf. 2, 45 § 16), sed *flo-*
sculo illo 4 porta quae misit *ex Floro* 1, 12 § 2 *decerpto et illis* 10
 ad enunt. cl. reseruato *proprio Marte temere additis* || 13 poeta *Vergil.*
Aen. 2, 368 sq. || cap. 6 § 1 *Orosius* 1, 19 et 2, 2

EXPLATORES 17 eodem — Cyrus . . p. 95, 2 cum Tarquinius — 3
 Urbem . . 5 *Babyl. excerpit Seuerus Chron. p. 453*

1 gloriosissima (a *in ras. m. 1*) D illa] illa cohors B 2 fa-
 milia om. B || ueientanum] *pro u altero scripturus a erat* L uegen-
 tanum PR uehientanum B || quantā (ā *ex ei al. m.*) R quantā (tā
in ras. m. 1) D 3 reip. L || intulerint B^m || ^{uu}que (us *m. 1^b, fort.*
 1^a) L 4 ad nunc] adhuc D || uocabulis (ul *in ras.*) R 5 q;
 R || amisit P^rR || sex et occ PB sex et occ. R || clarissima B cla-
 rissimi D 6 status (sta *non prorsus erasae*) P ^{de}cus (c *ex t*) R || ue-
 gentes PR uehientes B 7 expitiuisent R^a || sumptae expeditionis P
 (e *s. s. m. 2*; d *linea quoque del.*) L sumtae expeditionis P 9 ab]
 quae ab (*sed quae erasum*) P || hostibus (e *linea quoque del.*) L ||
 unā (a *linea deletum*) L 10 ad (d *in ras. m. 2*) R || enuntiandam]
 LB enunc. D nuntiandam PR || patria R 11 at B 13 de-
 scripsit LB 15 sq. *carmina h. l. ut ubique non suis uersibus per-*
scripta sunt in codd. 16 ymago B 17 eo^{dem} (dem *m. 2*) L ||
 quam D

perius explicandae historiae causa commemoraueram, qui tunc
 Asiam Scythiam totumque Orientem armis peruagabatur, cum
 Tarquinius Superbus Urbem uel rex uel hostis aut seruitio
 premebat aut bello — Cyrus, ut dixi, cunctis aduersum quos
 2 ierat perdomitis, Assyrios et Babylonam petit, gentem urbem-
 que tunc cunctis opulentiores; sed impetum eius Gyndes
 fluuius, secundae post Euphraten magnitudinis, interceptit. nam
 3 unum regionum equorum candore formaque excellentem, trans- p. 101
 meandi fiducia persuasum, qua per rapacem alueum offensi
 4 uado uertices attollebantur, abreptum praecipitatumque mer-
 serunt. rex iratus ulcisci in annum statuit, contestans eum,
 qui nunc praeclarum equum norauisset, feminis uix genua tin-
 guentibus permeabilem relinquendum. nec peragendo segnior
 totis copiis perpeti anno Gynden fluuium per magnas concisum
 15 deductumque fossas in quadringentos sexaginta alueos com-

AVCTORES § 2—10 ignotus, certe non ipse Herodotus (1, 178.
 189. 190. 202; 5, 52; 1, 180. 191. 178—180) adhibitus; illorum u. 6
 Gyndes — 7 magnitudinis, § 5 eo — fossoribus totiusque § 7 ne fons qui-
 dem Herodotus

1 qui] quia D 2 asyam B || scythiam L scythiamque B || et
 totum B 3 urbem]**** uel rex (rasura m. 1) R || uel hostis (el
 host in ras.) P 4 praemebat P^aR^aB || aduersus (a in ras.) B
 5 asyrios B asirius D || babylonam] LR^a babylonam B babilonam
 P babyloniam R^bv abilonam D 6 gyndes] LPR^a gyndis B
 gendes D ganges R^b 7 euphraten] R eufraten LPD eufratem
 B || nam cum unum RB (sed s. s. cū in R) 8 equorum] LPD
 equorum sed equitē s. s. R aequitum B || candore formaque] re f in
 ras. m. 1 D 9 fiduciam L || quo B quā P 10 uertices B ||
 attollebantur PR^aBD || meraserunt] LPRBD meraserat s^h (mersisset
 et supra nam cum edd. quaedam uelut Colon. 1542) 11 anne PR^a
 contestans (t prior in ras. m. 1 ex st) D 12 nunc om. R || prae-
 clarum] LPBD tam praeclarum (ā in ras. m. 1 R) Rh || equum] h
 equitem LR^bD aequitem PR^aB || norauisset (ui ex bi) R || feminis
 (f in ras. al. ?) R || genuat]tinguentibus (t alt. ex corr. add., in atr.
 obscuriore) R genuactinguentibus D || tinguentibus] LB tinguentibus
 PRD 13 segnor^{uit} R 14 anno s. lin. add. m. 1 P || gyndem
 (m in n corr.) P ginden D gangen R^b 15 fossas B || coccolx
 PRB || alueo^a P

5 minuit. eo opere praedoctis fossoribus, etiam Euphraten longe
 ualidissimum et mediam Babyloniam interfluentem deriuauit.
 6 ac sic meabilibus uadis siccum etiam patentibus aluei partibus
 p. 109 iter fecit, cepitque urbem, quam uel humano opere extrui
 potuisse uel humana uirtute destrui posse utrumque paene 5
 7 incredibile apud mortales erat. namque Babylonam a Nebrot
 gigante fundatam, a Nino uel Samiramide reparatam multi
 8 prodidere. haec campi planitie undique conspicua, natura loci
 laetissima, castrorum facie moenibus paribus per quadrum
 disposita. murorum eius uix credibilis relatu firmitas et magni- 10
 tudo, id est latitudine cubitorum quinquaginta, altitudine quater
 9 tanta. Ceterum ambitus eius quadringentis octoginta stadiis
 circumuenitur. murus coctili latere atque interfuso bitumine
 compactus, fossa extrinsecus late patens uice amnis circumfluit.
 10 a fronte murorum centum portae aereae. ipsa autem latitudo 15
 in consummatione pinnarum utroque latere habitaculis defen-

AVCTORES § 7 Nebrot gig. cf. *Genes. 10, 9 sq.* || fundatam—
 prodidere cf. ad *Oros. 2, 3 § 1 (et Syncell. p. 66 sq. Bonn)*

EXPILOTORES 6 Babyl.—7 rep., 13 murus—bitumine fort. *adhibuit*
Isidorus Orig. 15, 1, 4 8 campi—p. 97, 5 subuersa est *adhibuit*
laudato Orosio (ubi Horos. Nas.) Gregorius Turan. 1, 6 9 cast-
 rorum—10 disposita, 11 latitud.—12 stadiis . . centum . . aereae, p. 97, 2
 domus . . quatergeminae *compilauit Seuerus Chron. p. 453*

1 euphraten *LPRB* euphratin *D* 2 mediam] edi in ras. m. 1 *D* ||
 babyloniam] *LR^bBD* (-yllo- *B* -ilo- *D*) babylonam *PR^a* || deriuauit
PR¹B 3 sicū *P* 4 i*ter (er. n) *R* || coepitque (oe in ae al. m.) *R* ||
 extrui *PD* 5 **pene (p in ras.) *R* 6 babylonam *LPR^a* babyl-
 lonam *B* babilonam *D* babyllonem *⊗* babillonem *⊗* babylonem *⊗* ||
 nebrot] *L* nebroth *PRBD⊗* nebrod *⊗* nembroth *⊗* 7 gygante
B || ue¹ (l m. 1) *D* || samiramide] *LR^bB* samiramidae *D* simiramide
PR¹ || paratam *L* 8 planiciae (c ex t) *R* 10 disposita *B*
 11 l. *PRB* || altitudine (e ex ♂) *R* || quater] xl *B^m* 12 tantum
L || ceterum *R^a* || quadringentis octoginta] *LD* *ccccxxx PRB*
ccccxx Gregor. cuius inspezi codicem Nas. Pal. 864 saec. 8—9;
ccclx Herodot. 1, 189 sq. 13 coctili] cocto *D* || adque *P^aR^aB* ||
 interfuso] infuso *Gregor.* 14 cō*actus (ex con-) *R^b* 15 c *PR* ||
 aer**eae *P* aureae *B* 16 consumatione *LD*

sorum aequae dispositis, media intercapedine sui citas quadrigas capit. domus intrinsecus ¹quatergeminae habitationis minaci p. 108 proceritate mirabiles. et tamen magna illa Babylon, illa prima 11 post reparationem humani generis condita, nunc paene etiam minima mora uicta capta subuersa est. ibi tunc Croesus rex 12 Lydorum famosus opibus cum ad auxiliandum Babylonis uenisset, uictus sollicite in regnum refugit. Cyrus autem posteaquam Babylonam ut hostis inuasit ut uictor euerit ut rex disposuit, bellum transtulit in Lydiam; ubi conterritum superiore iam proelio exercitum nullo negotio superauit. ipsum etiam Croesum cepit captumque et uita et patrimonio donauit.

Exaggerare hoc loco mutabilium rerum instabiles status non 13 opus est: quidquid enim est opere et manu factum, labi et consumi uetustate, Babylon capta confirmat; cuius ut primum p. 104 imperium ac potentissimum exstitit ita et primum cessit, ut

AUCTORES § 10 citas quadrigas *Vergil. Aen. 8, 642* || § 11 *Orosius ?* || § 12 *Iustin. 1, 7 § 3-5. 7* || § 13 quidquid—uetustate *Cicero pro Marcello 4 § 11*

EXFILITORES 3 Babylon . . 5 capta *adhibuit Seuerus Chron. p. 453,*
3 || 7 Cyrus . . 11 Croesum cepit *uidetur adhibuisse Seuerus Chron. p. 436 sub fin.*

1 dispositis B || intercapidine R²B intercapitine D || sui citas] LPR² uicenas B sui ^{uicenas} citas (corr. al. m.) R seiunctas D 2 quater ^{erant} geminae (erant s. s. m. 2) PR || habitationes P || minaci proceritate om. m. 1 in mg. add. al. m. R 3 t. am R || babylon B babylon D 4 pene (e radendo in e) R poenae D 5 muro B || ^{capta} (s. s. al. m.) R || est om. D || chroesus LD 6 lidorum D || babylonis D babylonis B 8 babylonam] L babylonam B babilonam D babylonem P babylon^{is} R || ^{ut} hostis (ut s. lin. add. m. 2) P || ut uic^{tor} (in ras. angust.; fuit uictor sine ut) P 9 in] ut in B || lidiam D || conterritum R || superiore (u ex o ut uid. corr.; itemque u in marg.) B 10 proelium D 11 chroesum LD || coepit P caepit sed a in ras. R 13 quicquid (c ex d) R quitquit B 14 babylon B babilon D 15 extitit PR || ut] PR²B et LR²D

ueluti quodam iure succedentis aetatis debita posteris trade-
retur hereditas, ipsis quoque eandem tradendi formulam ser-
14 uaturis. ita ad proxima aduentantis Cyri temptamenta succu-
buit magna Babylon. et ingens Lydia, amplissima Orientis cum
capite suo brachia unius proelii expeditione ceciderunt: et
nostri incircumspecta anxietate causantur, si potentissimae
illae quondam Romanae reipublicae moles nunc magis in-
becillitate propriae senectutis quam alienis concussae uiribus
contremescunt.

7 Igitur idem Cyrus proximi temporis successu Scythis bellum 10
intulit. quem Thamyris regina quae tunc genti praeerat cum
prohibere transitu Araxis fluminis posset, transire permisit,
primum propter fiduciam sui, dehinc propter opportunitatem
2 ex obiectu fluminis hostis inclusi. Cyrus itaque Scythiam in-
p. 108 gressus, procul a transmissio flumi'ne castra metatus, insuper 15
astu eadem instructa uino epulisque deseruit, quasi territus
refugisset. hoc conperto regina tertiam partem copiarum et

AVCTORES cap. 7 *Iustinus* 1, 8

EXPLATORES 10 Cyrus—11 regina . . p. 99, 8 cum—deleuit *ex-*
cerptis Senerus Chron. p. 453

1 uelut *PR^b om. R^a* || hereditas traderetur *BD* 2 eandem *B* ||
famulam *B* 3 temptamenti *P* temptamenta *D* || succubuit (*c pr. in*
ras.) *B* 4 babylon *B* babilon *D* || ingens (*ng in ras. al. m.*) *R* ||
oriente *P* 5 brachia *PR* || expedione *B* || caeciderunt *P* ceciderunt
B 6 anxietate *P* anxietate *RB* (*sed c er. in R*) 7 romae
B || reip. *L* || inbecillitate *B* imbecillitate *R^bD* 9 cotremescunt
R 10 successus | *sed s finalis a 1 m. del. L* successu* (*eras. s in*
P certe et ut uid. in R) *PR* || schytis *L* scythis (*eras. ut uid. h*)
R 11 intulit *** | *R* || quem] quam *D* || thamyris] *LPRB* thamis
RD 12 proibere* (*er. t*) *D* || transitum (-ū *R*) *RB* || araxis *D* ||
posse^t (*t al.*) *R* 13 propter] sic *p̄p* *R* || oportunitatem *LPRB*
oportunitatem *D* 14 cirus *D* || ingresus *B* 15 a om. *D* ||
metatus] metatus ^{est} *R* 16 astu] astu ^{castra} *R* castra *B* || ⁱⁿstructa
R structa *P* || sepulisque *P* sepulisque *R* 17 conperto *LPR^aB*
cōsperto *R^b* || reginam *D*

filium adolescentulum ad persequendum Cyrum mittit. barbari 3
 ueluti ad epulas inuitati ebrietate uincuntur, mox reuertente
 Cyro uniuersi cum adulescente obruncantur. Thamyris exer- 4
 cita ac filio amisso uel matris uel reginae dolorem sanguine
 hostium diluere potius quam suis lacrimis parat. simulat
 diffidentiam desperatione cladis inlatae, paulatimque cedendo
 superbum hostem in insidias uocat. ibi quippe compositis inter 5
 montes insidiis ducenta milia Persarum cum ipso rege deleuit,
 adiecta super omnia illius rei admiratione, quod ne nuntius
 quidem tantae cladis superfuit. regina caput Cyri amputari 6
 atque in utrem humano sanguine oppletum coici iubet non
 muliebriter increpitans: Satiata te, inquit, sanguine quem
 sitisti, cuius per annos triginta insatiabilis perse-
 uerasti.

1 Anno ab Vrbe condita CCXLV Darius Cyro apud Scythas 8
 interfecto post aliquantum interuallum sorte regnum adeptus
 est. regnauit enim medius eorum Cambyses Cyri filius; qui 2

AVCTORES § 1 anno — CCXLV ignotus (cf. Eus. 1495) || Darius —
 adeptus est et § 4 Darius — recuperauit adhibitus ut uid. Iustinus 1, 10 ||
 § 2 adhib. ut uid. Iustinus 1, 9

1 adolescentulum B 2 uelut PR || epulas R || primum (primo
 B) ante ebriet. add. PRBDv || ebrietate B ebr. R 3 cyro** (2
 uel 3 litt. erasae) P cyro D || adulescente D adolesc. B || obruncantur
 (n m. 2) P || thamyris] LPRB tamiris D 4 amisso B 5 po-
 tius] promptius BD || simulat P* 6 desperatione PR' || claudis
 (n eras.) P || inlatae (1 pr. in ras. ut uid.) R inlatim (--- m. 1) D
 paulatim] que D || decedendo PR 7 superbo P || insidiis B || con-
 positis B compositis PR compositis interpositis D 8 ducenta D
 cc PRB 9 rei om. B || nuntius D 10 superfuit (1 er.) R ||
 caput R*B || amputari R'D 11 adque P*BD || utre L utrum D ||
 coici] PB coici D coici (n m. fort. 1*) L coici R 12 muliebribus
 (ter m. 1* aut m. 1*) L mulieriter P' || satiata te L || inquit
 LP*RD 13 trigenta D XXX PR || perseuerasti B 15 ANNO
 (A in A mut.) — DARIUS litteris maiusculis R || .cc. mo XL. quinto L
 ducentesimo quadraginsemo quinto D || cyro D || apud P* || scythas R
 scythas L 16 aliquantulum B || sorte] LPRBD forte (errore
 typogr. ut uid.) s, indeque h || adeptus R* 17 est om. B

deuicta Aegypto cunctam Aegypti religionem abominatus
 3 caerimonias eius et templa deposuit. post hunc etiam magi
 sub nomine quem occiderant regis regno obrepere ausi; qui
 p. 107 4 quidem mox deprehensi et op'pressi sunt. Darius itaque,
 unus ex his qui magorum audaciam ferro coercuerant, con-
 sensu omnium rex creatus est. qui postquam Assyrios ac
 Babylonam a Persarum regno deficientem bello recuperauit,
 Antyro, regi Scytharum, hac uel maxime causa bellum intulit,
 5 quod filiae eius petitas sibi nuptias non obtinisset. magna
 scilicet necessitas, pro unius libidine hominis septingenta milia
 uirorum periculo mortis exponi. incredibili quippe apparatu
 cum septingentis milibus armatorum Scythiam ingressus, non
 facientibus hostibus iustae pugnae potestatem, insuper repen-
 6 tinis incursibus extrema copiarum dilacerantibus, metuens ne
 sibi reditus interrupto ponte Histri fluminis negaretur, amissis 15

AVCTORES § 4 Antyro — § 7 Iustin. 2, 5 § 8—13 exceptis illis
 § 5 insuper — dilacerantibus et § 6 et quem — sensit quae uidentur esse
 Orosiana

1 aegypto D || cunctam aegypti om. m. 1 add. s. l. m. 2 L || ae-
 gipti D || abhominatus BB (bh al. m. ut uid. R) 2 caerimonias
 PB || eius et (er. s) D || deposuit B || post s. l. add. m. 2 L
 3 regnū (sed ū in ras.) PR || obripere R obrepere D || ausi qui
 PB ausi; qui om. m. 1 sed s. s. m. 1 uel 2 (si; in ras.) R ausi
 si L ausi D 4 mox quidem B || depraehensi LPRBD || oppraesi
 D obpraesi B 5 his (h in ras.) P hiis B || cohercuerant PR¹
 coexercuerant R² caercuerat D conhercuerat D 6 asyrios B assirius
 D 7 babylonam] LPR² babylonam B babilonam D babyloniam
 R^b || a om. LBD || deficiente (cum ras. supra e fin.) P || recuperauit]
 recupe| (pag. extr.) L 8 antyro] LPR²; sic haud dubie Orosius, qui
 apud Iust. fort. Idantyrus legens id ut ab nomine alienum omisit; anthyro
 R² antiro D ancyro B || schytarum L 9 magacilicet (n et s add.
 m. 2) P 10 libin ne D || unis P || homines B || doc PR sic aco
 B || mL. P ml. R 11 apparatu ~~omissis~~ (rasura m. 1) R
 12 doc PRB || schytiam L || non om. D 13 hostibus om. B² ||
 punge D || potestatē (~ al. m. s. s. ?) R 14 extrema D 15 histri]
 LPRBD || amissio L amisis B

octoginta milibus bellatorum trepidus refugit, quamuis hunc amissorum numerum inter damna non duxerit, et, quem habendum uix quisquam ambire ausus esset, perditum ille non sensit. inde 7
 1 Asiā Macedoniamque adgressus perdomuit. Ionas quoque nauali congressione superauit. deinde in Athenienses, cur Ionas aduersum se auxilio iuissent, impetum fecit atque arma direxit. porro autem Athenienses ubi aduentare Darium conpererunt, quamuis auxilium a Lacedaemoniis poposcissent, tamen, cum detineri Persas quadriduanae religionis otio conpertum p. 108
 2 haberent, spem occasione sumentes instructis tantum decem milibus ciuium et Plataeensibus auxiliaribus mille aduersum sescenta milia hostium campis Marathonii proruperunt. Mil- 9
 3 tiades ei tunc bello praefuit, qui celeritate magis quam uirtute fretus alacri satis expeditione prius hosti comminus inhaesit
 4 quam posset expedito sagittarum iactu propulsari. tanta in 10

AUCTORES § 8—10 *Iustin. 2, 9 § 8—12*

1 LXXX PRB || trepidus (u ex o ?) R || amissorum B admissorum
 D 2 dampna B 3 sensit R sensit (s alt. in ras. m. 1) D
 4 asyam B || machedoniamque L machedoniam P macedoniā R ||
 adgressus B aggr. (g pr. ex d) R 5 congressione B || in s. lin. add.
 m. 2 P || cur] LPRBD quod v 6 aduersū (sū add. m. 2) P ||
 adque LP^aD 7 autem om. PR || ***** ubi (5 uel 6 litt. eras.; et
 plate ?) D || aduentare R^a || compererunt R^bD 8 lacedemoniis BD
 lachedemonis P lacedemoniis (c al. m. ex ch) R || poposcissent in ras. m. 1
 D || tunc R 9 deteneri (detin. R^b) persas LPR^aB detinire persas
 D. persas (quod pro lacedaemonios male posuit Orosius) del. fh || qua-
 triduanā R^b quadriduā B^m || compertum R^b cum pertum D
 10 occasione B || decim B x PR 11 plateensibus LPD placenti-
 bus B^t (t. omissa litterae corrigendae nota, B^m qui uoluit fortasse pla-
 tentibus) plateensibus (e prior in ras. et c s. s.) R || auxiliaribus R
 12 sescenta] L^tD sexcenta L^s dc PRB || hostium R || proruperunt
 B^t inruunt B^m || militiades B miliciades D 13 caeleritate RB
 (cae in ce R) 14 alacri satis] alacritatis (i altera ex e corr.) P
 alacritatis R || hosti R hostis D 15 possit BD || expedito (er.
 i) R || tanto B

- eo bello diuersitas certandi fuit, ut ex alia parte uiri ad occi-
 dendum parati, ex alia pecudes ad moriendum praeparatae
 p. 109 11 putarentur. ducenta milia Per'sarum apud campos Maratho-
 12 nios ea tempestate ceciderunt. sensit Darius hoc damnum:
 nam uictus fugatusque arreptis nauibus refugit in Persas. 5
 18 cum autem instauraret bellum et ulcisci in uictores moliretur, in
 ipso apparatu concidit olympiade LXXIII, hoc est post Urbem
 conditam anno CCLXXV, quo tempore Romae Popilia uirgo ob
 crimen stupri uina defossa est.
- 9 Xerxes Dario patri in regnum succedens bellum aduersus 10
 Graeciam a patre susceptum per quinquennium instruxit; quod
 Demaratus Lacedaemonius, qui tunc forte apud Xerxen exula-
 bat, per tabellas primum scriptas deinde ceratas suis prodidit.
 2 igitur Xerxes septingenta milia armatorum de regno et tre-
 p. 110 centa de auxiliis, 1rostratas etiam naues mille ducentas, 15

AVCTORES § 11 *Iustin. 2, 9 § 20* § 12 *Iustin. 2, 9 § 13*
 § 13 cum — concidit *Iustin. 2, 10 § 1* || olymp. — defossa est *cf. Eus.*
1531 (ol. LXXIII Arm.) cap. 9 § 1 et 2 *Iustin. 2, 10 § 12. 13. 18—*
20. 22, sed illa § 2 uix maria ad cursum secundum Iustin. 2, 13 § 10

1 ut alia ex h || parte (e ex e uel æ) R 2 pecudes (c linea
 quoque deletum) P 3 putarentur (a ex u al. m.) R || oc PRB ||
 apud] LPRBD ad h 4 caeciderunt P ceciderunt B || dampnum RB
 (sed p al. m. in ras. in R) 5 uictus] motus B || arreptus D ||
 refugit D 7 Olympiade capituli principum est in P (non in R) D
 itemque h. l. interpunctum et maiori illud uerbum prima littera scriptum
 in B || ^{olim} piade (s. s. al. pone m erasa p) R olimpiade D || LXXIII]
 PRB septuagensima quarta LD 8 CCLXXV] PRB ducentesimo
 septuagesimo quinto L ducentesimo septuagesimo quinto D || romæ
 (o ex e ?) R || popilia] LR^bBD propilia PR^a 10 nullo spatio
 ante xerxes PD Xerxes RD xerses L || regno B regnom D
 11 greciam RB (sed c al. in ras. in R) || a. R || quod demarathus
 LBD quod demarathos (os in vs, deinde in is corr.) P qd^d emarathos
 R 12 lacedemonius P^bR lacedemonios P^a lacedaemonibus D
 lacedemonibus B || forte s. l. add. m. 1^a aut 1^b L om. B || xerxen]
 LPRD xerxem B || exulabat] P^bR^dD exsolabat L exolabat P^aRⁱ
 14 xerxes] xerxen B || dcc PRB (in ras. P) || trecenta] LD cc P
 .ccc. R ccc B, trecenta milia v 15 auxiliis (sic) R || &^{am} R ||
 mille docentas D I cc tas B .i.cc. PR

onerarias autem tria milia numero habuisse narratur; ut merito inopinato exercitu immensaeque classi uix ad potum flumina, uix terras ad ingressum, uix maria ad cursum suffecisse memoratum sit. huic tam incredibili temporibus nostris 3 agmini, cuius numerum nunc difficilins est adstrui quam tunc fuit uinci, Leonida rex Spartanorum cum quattuor milibus hominum in angustiis Thermopylarum obstitit. Xerxes autem 4 contemptu paucitatis obiectae iniri pugnam, conseri manum imperat. porro illi, quorum cognati et commanipulares in 10 campis Marathoniis occubuerant, et certaminis simul et cladis exstitere principium. deinde succedens sibi turba maior ac 5 segnior, cum iam neque ad procurrendum libera neque ad pugnandum expedita neque ad fugiendum prompta solis mortibus subrigeretur, triduo continuo non duorum pugna, sed caedes 15 unius populi fuit. quarto autem die cum uideret Leonida 6

p. 111

AVCTORES § 2 uix ad potum flumina *fort. adhibitus Iuuenalis 10, 177* § 3 huic—agmini *Iustin. 2, 10 § 21* || cuius numerum—uinci *Orosius* || Leonid.—obstitit *Iustin. 2, 11 § 2* § 4—§ 10 *Iustin. 2, 11 § 2—6.11.18 exceptis maxime his, quae Orosio debentur*: § 4 et commanipulares, § 5 cum iam—subrigeretur, § 7 de gloria—nihil sperandum, § 8 tamquam ipsi—uindicarent, § 9 Persae quoque—caedibus suis (*cf. Herodot. 7, 223, Diodor. 11, 10*), § 10 *extr. campumque—mortuus est*

1 tria milia] *L* tres milia *D* III milia *PR* III *B^c* milia *add. B^m*
 2 inopinatu *L* || exercitu] *L¹PR* exercitui *L³BDv* || immensaeque *R^oD* || classe] *P* || op^otum (*o eras. et a m. 1^a aut 1^b o s. l. scr.*) *L*
 pontum *B* tum *D* || uix (*x in ras. m. 1*) *D* 3 ingresum *B* || suffecisse *B* 4 incredibile *PR^a* 5 est *om. B* || adstrui *R* 6 fuit (*c in t al. m.*) *R* || sparthanorum *PRB* || quattuor] *LD III PRB*
 7 angustiis *B* || thermopylarum *PRB* 8 contemptu (*contē in ras. P*) *PD* || paucitatisubiectae *L* || inire (*e in ras.*) *P* 9 porro] *pro D* || commanipulares (*i. e. com-*) *P* cummanipulares *B* coman- (*i. e. con-*) *R* 10 marathoniis *B* || occubuerant *P* occubuerant (*sed pr. c in ras. in R*) *RBD* occubuerunt *L* 11 exstitere (*-ere L³ ut uid.*) *LB* exstitere *PD* extere *R* || turba sibi *PR* 12 senior *D* || um *L* || nec *B* 13 expedita *P* || prompta *R^oD* prūta *P* 14 subrigeretur *R* subigeretur *B* || triduo] *P* || *sed s. l. add. m. 2 in L* || caedis *LBD* 15 unius (*a m. 3*) *L* || quarto] *LPRD* quarta *B* et ex *Iustini edd. h* || uiderit *B*

undique hostem circumfundi hortatur auxiliares socios, ut subtrahentes se pugnae in cacumen montis euadant ac se ad meliora tempora reseruent; sibi uero cum Spartanis suis aliam sortem esse subeundam: plus se patriae debere quam uitae. 7 dimissis sociis Spartanos admonet, de gloria plurimum, de uita nihil sperandum; neque expectandum uel hostem uel diem, sed occasione noctis perumpenda castra, commiscenda arma, conturbanda agmina fore; nusquam uictores honestius 8 quam in castris hostium esse perituros. persuasi igitur mori malle, in ultionem futurae mortis armantur tamquam ipsi 10 interitum suum et exigent et uindicarent. mirum dictu sescenti uiri castra sescentorum milium inrumpunt. tumultus totis castris oritur. Persae quoque ipsi Spartanos adiuant mutuis caedibus suis. Spartani quaerentes regem nec inuenientes caedunt sternuntque omnia, castra peruagantur uniuersa 15 et inter densas strues corporum raros homines uix sequuntur: 10 uictores sine dubio, nisi mori elegissent. proelium a principio noctis in maiorem diei partem tractum: ad postremum uincendo fatigati, ubi quisque eorum deficientibus membris uisus est sibi mortis suae ultione satiat, ibi inter impedimenta 20

AVCTORES sescenti *cf. Oros. 2, 11 § 9*

1 auxiliares *R* 2 subtraherent *B*^a || pugna *B* || ac se ad se
P 3 sparthanis *PRB* 5 demissis *B* || sparthanos *RB* 6 ex-
 spectandum *PRD* || ^hostem *R* 7 occasione *D* || commiscenda]
LPR^aB cōmisc. *R^b* 8 fore] pore *D* 9 esse perituros] *LPRBD*
 (-rus *D*) esse *del. fh* 10 male *B* 11 sescenti] *L^aD* sexcenti
L^aB *DC PR* 12 sescentorum] *L^aPD* sexcentorum *L^aR* (*sed x in*
ras. R) *DC B* || irrumpunt (*pr. r in ras.*) *R* || tumultus *P* 13 perse
D || sparthanos *R* 14 sparthani *PRB* 15 cadunt *D*
 16 densastrues *D* || densas (s *prioris pars superior al. m.*) *R* || homini
PR^a homines *R^b* || uic (c *linea deletum*) *L* || sequuntur *PD* seqntur
B seqitur *R* 17 eligissent *LB* || inproelium *B* || a] in *D*
 18 tractum ^{est} *R* || ad] *LBDv Iustini codices* ac *PR, cf. 1, 21 § 11*
 19 deficientibus *B* 20 est *in ras. ampl. P* || inter (*r add. m. 2*)
P || impedimenta] *LB* impidimenta *D* inpaedimenta *Ptp^aedifita* (*1 s.*
s. al. m.) *R*

cadauerum 'campumque crasso et semigelato sanguine palpi- p. 112
tantem lassus lapsus et mortuus est.

Xerxes bis uictus in terra nauale proelium parat. sed 10
Themistocles dux Atheniensium cum intellexisset Ionas — quibus
5 dum auxilium superiore bello praebet, in se Persarum impetum
uerterat — in auxilium Xerxis instructam classem deducere, solli-
citare eos parti suae hostique subtrahere statuit. et quia con- 2
loquendi facultas negabatur, locis quibus Iones accessuri nau-
ibus uidebantur proponi symbolos saxisque adfigi iubet, socios
10 quondam et participes periculorum, nunc autem iniuste desides
apta increpatione corripuens atque ad an'tiquorum iura foe- p. 113
derum religiosa adhortatione persuadens praecipueque admonens,
uti commisso proelio cedentium uice inhibeant remos seseque
bello auferant. igitur rex, partem nauium sibi detinens, spec- 3
15 tator pugnae in litore manet. contra autem Artemidora, regina
Halycarnasi, quae in auxilium Xerxi uenerat, inter primos
duces acerrime bello immiscetur, ita ut uersa uice in uiro

AVCTORES § 1—2 adfigi iubet *Iustin.* 2, 11 § 19; 2, 12 § 8; 2, 12
§ 1 et 2 § 2 socios quondam—auferant **Iustin.* 2, 12 § 3—7
§ 3—5 *Iustin.* 2, 12 § 22—27

1 semigälato P || palpitantē P 2 lassus lapsus] LR^b lasus
lapsus B lassus labus PR^aD, lapsus h 3 proelium D proelium
B^a sed o in e corr. a B^m (sic!) 4 themistocles D 5 superior
(i al. m., i fin. in ras.) R superiori D || praebat P^aR^b 6 xerxis
(i ex ras.) R xerxis LB || sollicitareq. (q. add. m. 2) P 7 suae
(e linea deletum) P || colloquendi (l prior in ras.) R 8 nagabatur P
nega^{ba}tur (ba statim s. s. m. 1) D 9 symbolos B^a simbolus D ||
9 adfigi (l linea quoque deletum) L affigi (f pr. in ras.) R 10 de-
sides] LP^aR^bD deletum a m. 1 aut 2 in P agentes (sic 1 agentes R^m)
R^mB^h (ex *Iust.*) 11 adque LP^aBD || foedarum L^a 12 exortatione
B || precipueque L 13 conmisso B || caedentium B cedentium (n ex
m corr.) P caedentium R || ad uers. inhibeant—igitur in marg. i B ||
inhibeant^{ba} P 14 rex om. BD || sibi] ibi B || expectator (-tur
D) BD 15 econtra R^b || arte^midora (m al. m.) R 16 halycar-
nasi] LPRBD || xerxi D 17 ut om. D || in uiro in ras. P

4 feminea cautela, in femina uirilis audacia spectaretur. cum
autem anceps pugna esset, Iones iuxta praeceptum Themis-
toclis paulatim se certamini subtrahere coeperunt: quorum
defectio Persas iam fugam circumspicientes aperte fugere per-
5 suasit. in qua trepidatione multae naues mersae captaeque
sunt, plures tamen saeuitiam regis uelut immanitatem hostis
6 timentes domos dilabuntur. anxium tot malis regem Mar-
donius adgreditur suadens, regem in regnum redire oportere
7 prius quam aduersa fama nouas res domi moliretur; se autem,
si residuae sibi copiae traderentur, et ultionem ab hoste exac-
tutum et ignominiam domesticam propulsaturum, aut, si ad-
uersa belli perseuerassent, cessurum se quidem hosti, sed
8 tamen sine regis infamia. probato consilio exercitus Mardonio
traditur. rex Abydum, ubi pontem ueluti uictor maris con-
seruerat, cum paucis proficiscitur. sed cum pontem hibernis
p. 114 tempestatibus dissolutum offen'disset, piscatoria scapha trepi-
9 dus transiit. erat sane quod spectare humanum genus et
dolere debuerit mutationes rerum hac uel maxime uarietate

AUCTORES § 6—§ 10 ministerio *Iustin. 2, 13 § 1—5. 8—10*

1 faeminea *P (sic) feminea (e in e corr.) R* || cautella (1, *pro 1*
altera ? , margo) B || faemina *P* || speccaretur *D* expecretur *B*
2 anceps (nceps *in ras.*) *P* || esset Iones] esseciones *D* || esset et *L* ||
iuxta (s *m. 2*) *L* || themisthoelis *B* themistocles *P^aD* themestocles
B^a 4 defectio *B* || peras (s *m. 2*) *L* 5 ceptaeque *P* 6 im-
manitatem] *L* immanetatem *D* inmanit. *PB* inmaanitatem (an *ex*
am ?) R 7 ^umentes *L* || domos] *LPB* dom *R* domum *D^o* ||
dilabantur *P* delabuntur *L* || anxium *R^aB* || tod *B* 8 aggreditur
B^b || oportere *in mg. m. 1 statim add. D* 9 uerba se autem si
residuae sibi copiae traderentur *om. m. 1, in summo marg. add. m. 2*
P 10 traderetur *B^c* 12 bella *D* || perseuerasset (n *m. 2*) *P*
14 tradetur (e *in i corr.*) *P* || abidum *D* 15 hybernis *B* 16 pis-
catoria (ia *in ras.*) *P* || scafa *PRD* || trepidum *D* 17 transiit]
LPR transit *BDh* || expectare *PR^aD* 18 dolere (e *pr. ex o ?*)
R || debuerit *R* || ^hac *P* || maxima *B*

permetiens: exiguo contentum latere nauigio, sub quo ipsum pelagus ante latuisset et iugum captiuitatis suae iuncto ponte portasset; uilissimo unius seruuli egere ministerio, cuius potentiae, dum montes exciduntur, ualles replentur, amnes exhauriuntur, ipsa etiam rerum natura cessisset. pedestres quoque copiae, quae ducibus commissae fuerant, labore fame ac metu ita distabuerunt et crudescente morbo tanta pestis tantaque foeditas morientium exorta est, ut uiae cadaueribus replerentur, dirae etiam alites atque improbae bestiae escarum inlecebris sollicitatae moribundum sequerentur exercitum.

'At uero Mardonius, cui reliqua belli Xerxes commiserat, adflatus primum successu breui mox in extrema deiectus est. Olynthum siquidem Graeciae oppidum expugnauit. Athenienses uaria sollicitatione adducere in spem pacis adgressus,

AVCTORES § 10 cuius sqq. *Iustin. 2, 10 § 22 et 24 § 11 Iustin. 2, 13 § 11 et 12 cap. 11 § 1-5 Iustin. 2, 14 § 1-9, exceptis his Orosianis § 3 non paruo — damno, § 4 urget — perditio nam, § 5 mira — ordinatio

1 perniciens R^a || contentum L || sub quo — latuisset om. B
 2 ciuitati^a P || iuncto] GV, KX, E, ed. Col. 1542 et f, iuncto an uincto (illud probabilius in A) AN uincto LP^a uincto P^b uincto R^aD uincto R^bB uinctum h; cf. ad 3, 2 § 2 || ponte] LR^bBDfh ponto PR^a
 3 portasse et PR^a || potentia (ia. in ras.) P 4 montis (e m. 1 ut uid.) D || uallis D^a || annexeshauriuntur D^a || exauriuntur R
 6 ducibus D || commissae B || fame ac metu ita] fame-a et uita (punctum ex corr. m. 1) D || famae L 7 orbo (m m. 2) P 8 exota (r m. 2) P 9 aliae (a alt. corr. in litt. nunc euanidam) D || adque P^aBD || improbae] LD improbae PRB || bistiae scarum D^a || escarum (e ex e) R || illecebris R^b 10 sollicitae (ta m. 2) L || sequerentur (tur in ras., fort. soluto compendio) P 11 ad P^aR^a || xerxes B 12 afflatus (f pr. in ras.) R || primo R^bBD om. R^a
 13 olyntum PRB || siquidem siquidem L || graeciae P graeciae ex gratiae al. m. R graeciae B || atheniensis (cetera id genus non adnotabo omnia) D 14 sollicita| (fol. 18^a) tatione L || adgressus B aggressus R^b

ubi inexpugnabilem eorum libertatem uidet, incensa urbis parte
 3 in Boeotiam omnem belli apparatus deducit. illuc quoque
 eum centum milia Graecorum insecuta sunt et commisso sine
 mora proelio Mardonium deletis copiis ipsius uelut e naufragio
 nudum cum paucis fugere compulerunt; castra regis opibus
 referta ceperunt, non paruo quidem antiquae industriae damno:
 nam post huius praedae diuisionem aurum Persicum prima
 4 Graeciae uirtutis corruptio fuit. urguet igitur inceptus miseros
 extrema perditio. nam forte eodem die, quo in Boeotia Mar-
 donii copiae deletae sunt, pars Persici exercitus in Asia sub
 5 monte Mycale nauali proelio dimicabat. ibi nouus repente
 p. 117 ru' mor utriusque classis et populi impleuit aures, Mardonii
 exstinctas copias, Graecos exstitisse uictores. mira diuini iudicii
 ordinatio, in Boeotia oriente sole bellum fuisse commissum,
 in Asia meridianis horis sub eadem die tantis spatiis maris
 6 terraeque interiacentibus nuntiatum! qui rumor ei uel maxime

AVCTORES § 6 ignotus; cf. *Ruehl Jahrb. f. Phil. Suppl. 6 p. 157*

1 in^{ex}pugnabilem L || uidet RD boetiam (o m. 2) L boe-tiam
 P boeo etiam D beoetiam B boetiam R 3 eum om. BD || c PRB ||
 grecorum RBD || commisso B 5 cum] con B^m || compulerunt]
 LBD compulerunt P cō-pulerunt (er. n) R || regiis... (opi uel qu er.)
 D regis B || opus R^a 6 referta B || coeperunt PRB || dampno
 B 7 ^{nam} post (nam m. 2) L nā p: (i. e. nam post) P¹ nam ^{post} P²
 8 grecae B graecae P grece R; cf. *Grubitz p. 28* || urget PBBD ||
 inceptos PR incertos B || miseros B 9 boetia R boetiam (o m. 2)
 L boe o-etiam D boetiam B 10 asiam L 11 mone B ||
 nauali om. B || dimicabat B . 12 rumor utriusque (mor utrius
 ras.) P || classis] cladis B || impleuit R compleuit B 13 extinc-
 tas LPRBD || grecos RB || ex-titisse (er. s) R extitisse P extitisse
 (e alt. in i m. ut uid. 1) D || diuino (1 s. s. m. 2) L 14 ^{aut} in R ||
 boetia (o m. 2) L boetia RB boeo-etiā D || commissum B 15 oris
 B || eadem] L¹ (ā L² ut uid.) PRBD, eodem h (ex § 4) || spaciis (c ex
 t) R 16 terrae^{q¹} (q: m. ant.) D || nuntiatum ^{ost} (est m. 1 uel 2)
 R || qui rumor ei] LB Qui rumor ei D qui rumor ei (mor ei in ras.)
 P qui rumores (s in i corr.) R cui rumori Z, h

rei adstipulatus est, quod Persas, audita clade sociorum primum dolore dehinc desperatione correptos, nec bello expeditos nec fugae habiles reddidit. atque ita consternatos profligatosque constantior factus hostis successu felicitatis inuasit. Xerxes, 7 bello in Graecia infeliciter gesto contemptibilis suis factus, per Artabanum praefectum suum in regia circumuentus occiditur.

O tempora desiderio et recordatione dignissima! o dies 8 illos inoffensae serenitatis, qui nobis ueluti e tenebris respiciendi proponuntur! quibus breuissimo interuallo de uisceribus 10 unius regni decies nouies centena milia uirorum tribus proximis regibus tria bella rapuerunt; ut taceam de infelicissima tunc Graecia, quae totum hunc, de quo 'nunc hebescimus, p. 118 numerum moriendo superauit. Leonida ille clarissimus Lacedaemoniorum in bello isto aduersus Xerxen, quod supremum 12 ipsi atque hostibus fuit, cum sescentis suis famosissima illa incitamenta dixisset: Prandete, tamquam apud inferos

AUCTORES § 7 *Iustin.* 3, 1 § 1 et 2 § 8 *numerus* 1900000
 ex his 700000 (2, 8 § 5), 200000 (2, 8 § 11), 1000000 (2, 9 § 2) ab
Orosio uidetur confectus esse; huc respicit 3, 17 § 8 § 9 *sescentis*
cf. Oros. 2, 9 § 8 || *prandete*—p. 110, 1 *cenaturi iisdem uerbis ap.*
Valer. Max. 3, 2 *ext.* 3 (cf. *Sen. ep.* 82 § 21 et *Cic. Tusc.* 1, 42 § 101)

1 rei adstipulatus] LPBD (-po- D) rei a*stipulatus R rei om. Z, h ||
 clade] LPRBD clades h || sociorum R^a 2 expeditos R¹ 3 ad-
 que PR^aB utque D 4 xerxes B 5 greca RB || infeliciter
 (cit in ras.) P infeliter B || contemptibilis PD 6 suum om. B ||
 regio PR 7 dissiderio B || dignissima B 8 e tenebris R
 10 nouies (eras. n) P nouies (s in ras. al. m.) R 11 trea B
 tria (i radendo ex e ut uid.) R 12 greca RB graecia (e linea
 quoque deletum) P || huⁿc (x m. 2) P || nunc om. PR || hebescimus (e
 pr. in ras. ex a m. 1) R 13 uerba leonida ille cl. lac. om. m. 1 sed
 eadem add. in imo marg. P || illae (e ex e) R || clarissimus B || lacede-
 demoniorum B lacedaemoniorum D lacedemoniorum P lacedem. (c
 ex ch al.) R 14 aduersum BD || xersen B || supraemum BD
 15 adque P^aB adquae D || sescentis] LD sescentis B DC PR || illa
 incitamenta] incitamenta (fol. princ. incitamen statim in ras. m. 1) D
 16 dixisset B || prandete (er. r) P prandite B || apud P^a || inferos B

ubi inexpugnabilem eorum libertatem uidet, incensa urbis parte
 3 in Boeotiam omnem belli apparatus deducit. illuc quoque
 eum centum milia Graecorum insecuta sunt et commisso sine
 mora proelio Mardonium deletis copiis ipsius uelut e naufragio
 nudum cum paucis fugere compulerunt; castra regis opibus
 5 referta ceperunt, non paruo quidem antiquae industriae damno:
 nam post huius praedae diuisionem aurum Persicum prima
 4 Graeciae uirtutis corruptio fuit. urguet igitur inceptus miseros
 extrema perditio. nam forte eodem die, quo in Boeotia Mar-
 donii copiae deletae sunt, pars Persici exercitus in Asia sub
 10 monte Mycale nauali proelio dimicabat. ibi nouus repente
 p. 117 ru¹mor utriusque classis et populi impleuit aures, Mardonii
 exstinctas copias, Graecos exstitisse uictores. mira diuini iudicii
 ordinatio, in Boeotia oriente sole bellum fuisse commissum,
 in Asia meridianis horis sub eadem die tantis spatiis maris
 15 6 terraeque interiacentibus nuntiatum! qui rumor ei uel maxime

AVCTORES § 6 ignotus; cf. Rühl Jahrb. f. Phil. Suppl. 6 p. 157

1 in^{xx}pugnabilem L || uidet RD boetiam (o m. 2) L boe^otiam
 P boeo etiam D beoetiam B boetiam R 3 eum om. BD || c PRB ||
 grecorum RBD || commisso B 5 cum] con B^m || compulerunt]
 LBD compulerunt P cōpulerunt (er. n) R || regis... (opi uel qu er.)
 D regis B || opus R^a 6 referta B || coeperunt PRB || dampno
 B 7 ^{nam} post (nam m. 2) L nā p: (i. e. nam post) P¹ nam ^{post} P²
 8 graeciae B graecae P grece R; cf. Grubitz p. 28 || urget PBBD ||
 inceptos PR incertos B || miseros B 9 boetia R boetiam (o m. 2)
 L boe o^oetiam D boetiam B 10 asiam L 11 mone B ||
 nauali om. B || demicabat B 12 rumor utriusque (mor utriusq^{ue}
 ras.) P || classis] cladis B || impleuit R compleuit B 18 extinc-
 tas LPRBD || grecos RB || ex^otitisse (er. s) R extitisse P extetisse
 (e alt. in i m. ut uid. 1) D || diuino (1 s. s. m. 2) L 14 ^{fu}it in R ||
 boetia (o m. 2) L boetia RB boeo^oetiā D || commissum B 15 oris
 B || eadem] L¹ (ā L² ut uid.) PRBD, eodem h (ex § 4) || spaciis (c ex
 t) R 16 terrae^q (q: m. ant.) D || nuntiatum ^{est} (est m. 1 uel 2)
 R || qui rumor ei] LB Qui rumur ei D qui rumor ei (mor ei in ras.)
 P qui rumores (s in i corr.) R cui rumori Z, h

rei adstipulatus est, quod Persas, audita clade sociorum primum dolore dehinc desperatione correptos, nec bello expeditos nec fugae habiles reddidit. atque ita consternatos profligatosque constantior factus hostis successu felicitatis inuasit. Xerxes, 7 bello in Graecia infeliciter gesto contemptibilis suis factus, per Artabanum praefectum suum in regia circumuentus occiditur.

O tempora desiderio et recordatione dignissima! o dies 8 illos inoffensae serenitatis, qui nobis ueluti e tenebris respiciendi proponuntur! quibus breuissimo interuallo de uisceribus unius regni decies nouies centena milia uirorum tribus proximis regibus tria bella rapuerunt; ut taceam de infelicissima tunc Graecia, quae totum hunc, de quo 'nunc hebescimus, p. 118 numerum moriendo superauit. Leonida ille clarissimus Lacedaemoniorum in bello isto aduersus Xerxen, quod supremum ipsi atque hostibus fuit, cum sescentis suis famosissima illa incitamenta dixisset: Prandete, tamquam apud inferos

AVCTORES § 7 *Iustin. 3, 1 § 1 et 2* § 8 *numerus 1900000*
ex his 700000 (2, 8 § 5), 200000 (2, 8 § 11), 1000000 (2, 9 § 2) ab
Orosio uidetur confectus esse; huc respicit 3, 17 § 8 § 9 sescentis
cf. Oros. 2, 9 § 8 || prandete — p. 110, 1 cenaturi iisdem uerbis ap.
Valer. Max. 3, 2 ext. 3 (cf. Sen. ep. 82 § 21 et Cic. Tusc. 1, 42 § 101)

1 rei adstipulatus] LPBD (-po- D) rei a-stipulatus R rei om. Z₁h ||
 clade] LPRBD clades h || sotiorum R^a 2 expeditos R¹ 3 ad-
 que PR^aB utque D 4 xerses B 5 grecia RB || infeliciter
 (cit in ras.) P infeliter R || contemptibilis PD 6 suum om. B ||
 regio PR 7 dissiderio B || dignissima B 8 e-tenebris R
 10 nouie-s (eras. n) P nouies- (s in ras. al. m.) R 11 trea B
 tria (i radendo ex e ut uid.) R 12 grecia RB graecia (e linea
 quoque deletum) P || huⁿc (n m. 2) P || nunc om. PR || hebescimus (e
 pr. in ras. ex a m. 1) R 13 uerba leonida ille cl. lac. om. m. 1 sed
 eadem add. in imo marg. P || illae (e ex s) R || clarissimus B || lacaed-
 demoniorum B lacaedaemoniorum D lachedemoniorum P lacedem. (c
 ex ch al.) R 14 aduersum BD || xersen B || supraemum BD
 15 adque P^aB adquae D || sescentis] LD sexcentis B oc PR || illa
 incitamenta] incitamenta (fol. princ. incitamen statim in ras. m. 1) D
 16 dixisset B || prandete (er. r) P prandite B || aput P^a || inferos B

- cenaturi, auxiliariis tamen, quos excedere bello iubebat, misericorditer suasit, ut se ad meliora tempora reseruent.
- 10 ecce cum ille promisit futura meliora, isti adserunt meliora praeterita, quid aliud colligi datur utroque in suis detestante praesentia, nisi aut semper bona esse sed ingrata aut numquam omnino meliora?
- 12 At Romae — ut ad id tempus redeam unde digressus sum: neque enim interuallo miseriarum ad alios transire compellor, sed, sicuti se quondam efferuescentia ubique mala ipsis actibus conligarunt, ita etiam permixta referuntur: nobis quippe con-
- p. 119 ferre inter se tempora ¹Orbis, non cuiusquam partis eius laboribus insultare propositum est — Romae ergo post Urbem conditam anno CCLXL suspensio ad modicum bello grauis pestilentia, quae semper ibi raras indutias aut factas intercepit aut ut fierent coegit, per uniuersam ciuitatem uiolenter incanduit, ut merito praecedente prodigio caelum ardere uisum sit, quando

AVCTORES § 2 CCLXL numerus *Liuianus* || grauis pest. — incanduit *Liuius* 3, 6 || praecedente *sq.* *Liui.* 3, 5 § 14

1 cenaturi *R* || auxiliariis (to *al.*) *R* || tamen] tunc *R* || iubebat] (sic *m. I*; at certum est statim additum esse) *R* 2 meliora tempora (a *tē in ras.*) *D* || reseruent *B* 3 ecce (*duar. litt. ras.*) *P* || adserunt (s *pr. in ras.*) *R* 4 aliud (t *in d corr.*) *P* || utroque (*er. s ?*) *R* 6 omnino (n *s. s. m. 2*) *P* 7 Atonie *D* || at] ad *P* || ut *om. LB* || unde] un *B^c* || digressus sum] *LD* degressus sum *B* digressus *PR^a* ^{aa} digressus *R^b* 8 alius *D* alias *P* || compellor *R^b* 9 sicuti] *L* sicut *PRBD* || se quondam] secundam *D* 10 colligarunt *R^bBD* || referuntur] *LPRBD* referantur *cum Y₆h* || nobis **** quippe (*rasura m. I*) *R* || cōffere (sic) *P* 11 eius laboribus insultare (eius laboribus insult *in folii fine in ras.*) *P* 12 propositum *B* || uerba romae ergo post urbem conditam *om. B* eadem ac praeterea anno et numerus *litt. maiusculis rubris scr. sunt in P* ROM^r (*R in R mut.*) — ANNO *litt. mai.* *B* 13 CCLXL (x *in ras. m. I*) *B* CCLX*** (*L nigro colore*) *P* .CC.LX]. *R* .CC.MO.NON.GMO. *L* decentesimo nonagesimo *D* 14 indutias] *LPB* inducias *RD* 15 fingerent *P^a* || cogit *L* 16 praecedente *L* || prodigio] signo *B^c* || sit] est *B*

caput gentium tanto morborum igne flagrauit. nam eo anno 3
 Aebutium et Seruiliam ambo consules pestilentia consumpsit,
 militares copias plurima ex parte confecit, multos nobiles
 praecipueque plebem foeda tabe deleuit; quamuis iam etiam 4
 superiore quarto anno oborta lues eundem populum depopu-
 lata sit.

Proximo dehinc anno ciues exules seruique fugitiui duce 5
 Herbonio, uiro Sabino, inuaserunt incenderuntque Capitolium.
 ubi fortissime quidem Valerio consule et imperatore obstitere 6
 iuniores; sed adeo atrox et graue discrimen proelii fuit, ut
 ipse quoque consul Valerius ibi fuerit occisus et indignam de
 seruis uictoriam insuper etiam sua morte foedarit.

Sequitur annus, in quo cum uicto exercitu consul obsessus 7
 est. nam Minucium consulem congressum proelio Aequi Vul-
 scisque superarunt et fugientem in Algido fame ferroque cin-
 xerunt, actumque infeliciter foret, ni Quintius Cincinnatus, p. 120
 praecipuus ille dictator, artatam obsidionem oppresso hoste

AVCTORES § 3 *Liu.* 3, 6 § 1.2.5.8; 7 § 6 et 7 § 4 *Liu.* 3,
 2 § 1 (cf. *Mommsen, Chronolog. p. 175*) § 5 et § 6 *Liu.* 3, 15 § 5;
 18 § 8 et *Augustin. Ciu. D.* 3, 17 § 7 *Liu.* 3, 25—28 et *Florus*
 1, 11 § 11—13

EXFILATORES 14 Minucium—p. 112, 4 egit *compilauit Lucani*
comm. Bern. 10, 153

1 capud *R^aBD* 2 ebutium *LPRD* butium *B* || ambo] *L*
 ambos *PRBD* || consumpsit *PD* 3 conficit *B* 4 praecipuaeque
LP (sed altero a *expuncto* in *P*) || foeda *R* || iam etiam] *LPRBD*
 iam *om.* ζ (*OT*) *fh* 5 superiori *R^b* || aborta *B* oborta iam *h* ||
 eundem *B* 6 sit] est *B^c* 7 deinc *P* || exsules *LB* 8 her-
 bonio] *LPRBD*; herdonio *corr. v* || incenderuntque] *LPRBD* in-
 censum *Augustini codices*, incend. *Fabricius legi perperam iussit, ut*
incensum apud Aug. L. Viues) || capitulum *D* 9 obsedere *D*
 11 valerius (u. m. 2 ex o ?) *R* || occisus *B* || indignum *L* 12 fo-
 darit] *LPR* foedauerit *BDo* 13 cum] con *B* || consuobseasus *D*
 14 congressum *B* || aequi (sed a *uid. erasum*) *P* equi *D* || uulscique]
LPR uulsi] (*pag. princ.*) que *D* ulciscique *B* 15 superauerunt *B* ||
 algido *B* || cinxerunt *R^aBD* 16 quintius] *LPR^aB* quincius *R^dD* ||
 cincinnatus *RD* 17 artatam *LPRD* ortam *B* artam ζ (*T*) *h* ||
 oppresso *B*

8 soluisset. qui repertus in rure, ab aratro arcessitus ad fasces, sumpto honore instructoque exercitu, mox uictor effectus, iugum boum Aequis inposuit uictoriamque quasi stiuiam tenens subiugatos hostes prae se primus egit.

13 Anno qui proximus trecentesimo ab Vrbe condita fuit, dum legati ad Athenienses propter Solonis leges transferendas missi expectantur, arma Romana famis pestilentiaque compescuit.

2' Ipso autem trecentesimo anno, hoc est olympiade nonagesima quinta, potestas consulum decemuiris tradita constitutarum legum Atticarum gratia magnam perniciem reipublicae inuexit. nam primus ex decemuiris cedentibus ceteris solus Appius Claudius sibi continuauit imperium, statimque aliorum coniuratio subsecuta est, ut more contempto, quo insigne imperii penes unum potestas autem communis erat, omnes omnia propriis libidinibus agitent. itaque inter cetera, quae inso-

AVCTORES § 1 dum legati *sqq.* *Liu.* 3, 31 § 8; 32 § 1 et 2; *cf. Eus.* 1566, *Augustin. Ciu. D.* 3, 17 § 2 *ccc cf. Eus.* 1564 *Arm.* || olympiade xcv? || potestas *sqq.* *Liu.* 3, 33 *cf. Eus.* 1565 § 3-5 *Liu.* 3, 35-38

EXPIIATORES 2 iugum—4 egit *exscripsit Paulus pag.* 15, 10-12

1 in rure] *LPRBD* ruri *v* || arces-situs (*s pr. obscurior et cum ras.*)
R || faces *D* 2 sumto *PD* || honore *B* || instructoque *R*
 3 bonum *L* || aequis] *LB Pauli cod. Vind.* 583 equis *PDAB* =eqs
 (*i al. m.; - eras.*) *R* 4 perse *L* prae se (*sed a eras.*) *P* 5 proximus] primus *BD* || tracentissimo *B* .ccc mo. *L* .ccc. *PR*
 6 ^{ad}athenienses (*ad m. 2*) *P* ad ^{athenienses} *R* || solonis (*s fin. in ras.*)
R || transferendas] *L* deferendas *PRBDv* || misi *B* 7 expectantur
PDB expectatur *R* || famis *B* || compescuit] *PRB* (cp- *R*) conspescuit
L conspicuit *D* 8 trecentesimo *D* occ *PRB* || hoc est *om. m.*
1, s. l. m. 2 add. L || olympiades (*s del. m. 1 aut 2*) *L* olympiadae
D olimpiade] *PR* || nonagensima quinta] *LD* (-gins- *D*) nonagensima quinquies (siue quinque *margo*) *B* LXLV *P* .xcv (*c ex l corr.*)
R 9 decimuiris *B* 10 gratiam *D* || perniciem *D* || reip. *L*
 11 decimuiris *B* cidemuiris *D* || cedentibus *R* 13 subsecuta *P*
 subsecuta *R* || contempto *PD* || imperii (*i fin. in ras.*) *R* 14 potestas] quia potestas (*pag. princ.*) *P* (*non R*) || Omnis (*i in e corr. al. m.*)
R omnis *D* 15 propria *D* || caera *D*

lentissime euncti praesumebant, repente singuli cum duodecim fascibus ceterisque imperatoriis insignibus processerunt: et nouo improbae ordinationis incepto, ablegata religione consulum emicuit agmen tyrannorum, duabus tabulis legum ad decem priores additis, agentes insolentissimo fastu plurima, die, quo deponere magistratus mos erat, cum isdem insignibus processerunt. maximam etiam Appii Claudii libido auxit inuidiam, qui ut Verginae uirgini stuprum inferret, prius seruitutis causam intulit; quamobrem adactus Verginius pater dolore libertatis et pudore dedecoris protractam ad seruitutem filiam in conspectu populi pius parricida prostravit. qua populus necessitatis atrocitate permotus et periculo libertatis admonitus p. 129 montem Auentinum occupauit armatus. nec tueri libertatem armis destitit, nisi postquam se coniuratorum conspiratio ipsis quoque honoribus abdicauit.

Tertia et quinta post centesimam olympiade per totum fere 8 annum tam crebri tamque etiam graues in Italia terrae motus

AVCTORES § 6 *Liu. 3, 44.48.50* § 5 § 7 *Liu. 3, 49 § 1; 50 § 11-13; 54 § 6* § 8 *tertia—olympiade ? || crebri sqq.] Liu. 4, 21 § 5 exceptis illis ut de inn.—adsiduis Roma . . fatigaretur Oronamis*

1 praesuebant P praesumebant R || repente singuli (s al. fort. m.)
 R 2 ceterisque R^a || imperatoriis] LPRB^mD (-tur- D) imperatoris B^a imperii v 3 improbae] LD inprobae PRB || incepto PR || ablegata] LP oblegata R^a obligata R^bB 5 decim B || agentes (er. e) R || prima B 6 quoddeponere R || isdem] LPR^a hisdem B hisdem D 7 maximam] LPRBD maxima v || appi P (non R) appii D || claudi PR^a 8 uerginae] R (ue in ui corr.) uerginae P uirgineae L uirgeniae B || uirgini R 9 causam] curam P curam R || uerginius] PR^a uirgenius B^m uirginus LR^a uirgeniae B^a 10 et om. B || decoris (de s. s. m. 2) L 11 prostravit D || qua] quia (1 expunctum m. 1^a aut 1^b, deinde a m. 2 linea transiectum et q in Q mut.) L 13 occupauit (it in ras.) P occupauit (t m. 1) D || in uerbum armatus desinit B || tueri] uiri D 16 *tertia] LPRDG¹ Decima G³ || centesimam P || olympiadem PD olimpiadem R* 17 etiam om. L

8 soluisset. qui repertus in rure, ab aratro arcessitus ad fasces, sumpto honore instructoque exercitu, mox uictor effectus, iugum boum Aequis inposuit uictoriamque quasi stiuam tenens sub- iugatos hostes prae se primus egit.

13 Anno qui proximus trecentesimo ab Vrbe condita fuit, dum 5 legati ad Athenienses propter Solonis leges transferendas missi expectantur, arma Romana famis pestilentiaque compescuit.

2' Ipso autem trecentesimo anno, hoc est olympiade nonagen-
p. 121 sima quinta, potestas 1 consulum decemuiris tradita constituen-
darum legum Atticarum gratia magnam perniciem reipublicae 10
3 inuexit. nam primus ex decemuiris cedentibus ceteris solus Appius Claudius sibi continuauit imperium, statimque aliorum coniuratio subsecuta est, ut more contempto, quo insigne im-
perii penes unum potestas autem communis erat, omnes omnia
4 propriis libidinibus agitent. itaque inter cetera, quae inso- 15

AVTORES § 1 dum legati *sqq.* *Liu.* 3, 31 § 8; 32 § 1 et 2; *cf.* *Eus.* 1566, *Augustin.* *Ciu. D.* 3, 17 § 2 *ccc cf.* *Eus.* 1564 *Arm.* || olympiade xcv? || potestas *sqq.* *Liu.* 3, 33 *cf.* *Eus.* 1565 § 3-5 *Liu.* 3, 35-38

EXPIIATORES 2 iugum—4 egit *exscripsit Paulus pag.* 15, 10-12

1 in rure] *LPRBD* ruri *v* || arces. situs (*s pr. obscurior et cum ras.*)
R || faces *D* 2 sumto *PD* || honore *B* || instructoque *R*¹
3 bonum *L*^a || aequis] *LB Pauli cod. Vind.* 583 equis *PD*² *eqs*
(*i al. m.; - eras.*) *R* 4 perse *L*^a prae se (*sed a eras.*) *P* 5 proxi-
mus] primus *BD* || tracentissimo *B* .ccc mo. *L* .ccc. *PR*
6 ^{ad} athenienses (*ad m. 2*) *P* ad ^{ad} athenienses *R* || solonis (*s fin. in ras.*)
R || transferendas] *L* deferendas *PRBDv* || misi *B* 7 expectantur
PDB expectatur *R* || famis *B* || compescuit] *PRB* (*cp- R*) conspescuit
L conspicuit *D* 8 trecentesimo *D* *ccc PRB* || hoc est *om. m.*
1, s. l. m. 2 add. L || olympiades (*s del. m. 1 aut 2*) *L* olympiadae
D olimpiade] *PR* || nonagensima quinta] *LD* (*-gins- D*) nona-
gensima quinquies (siue quinque *margo*) *B* *LXLV P* *xov* (*c ex L corr.*)
R 9 decimuiris *B* 10 gratiam *D* || perniciem *D* || reip. *L*
11 decimuiris *B* cidemuiris *D* || cedentibus *R* 13 subsecuta *P*
subsecuta *R*^a || contempto *PD* || imperii (*i fin. in ras.*) *R* 14 po-
testas] [quia potestas (*pag. princ.*) *P* (*non R*) || Omnis (*i in e corr. al. m.*)
R omnis *D* 15 propria *D* || caera *D*

lentissime euncti praesumebant, repente singuli cum duodenis fascibus ceterisque imperatoriis insignibus processerunt: et 5 nouo improbae ordinationis incepto, ablegata religione consulum emicuit agmen tyrannorum, duabus tabulis legum ad decem priores additis, agentes insolentissimo fastu plurima, die, quo deponere magistratus mos erat, cum isdem insignibus processerunt. maximam etiam Appii Claudii libido auxit inuidiam, qui ut Verginia¹ uirgini stuprum inferret, prius seruitutis causam intulit; quamobrem adactus Verginius pater dolore libertatis et pudore dedecoris protractam ad seruitutem filiam in conspectu populi pius parricida prostravit. qua populus necessitatis atrocitate permotus et periculo libertatis admonitus p. 129 montem Auentinum occupauit armatus. nec tueri libertatem armis destitit, nisi postquam se coniuratorum conspiratio ipsis quoque honoribus abdicauit.

Tertia et quinta post centesimam olympiade per totum fere 8 annum tam crebri tamque etiam graues in Italia terrae motus

AUCTORES § 6 *Liu. 3, 44.48.50 § 5* § 7 *Liu. 3, 49 § 1; 50 § 11—13; 54 § 6* § 8 *tertia—olympiade ? || crebri sqq.] Liu. 4. 21 § 5 exceptis illis ut de inn.—adsidiis Roma . . fatigaretur Oronianis*

1 praesumebant P praesumebant R || repente singuli (s al. fort. m.)
 R 2 ceterisque R^a || imperatoriis] LPRB^mD (-tur- D) imperatoris B^a imperii v 3 improbae] LD inprobae PRB || incepto PR || ablegata] LP oblegata R^a obligata R^bB 5 decim B || agentes (er. e) R || prima B 6 quoddeponere R || isdem] LPR^a hisdem B hisdem D 7 maximam] LPRBD maxima v || appi P ^{non} R) apii D || claudi PR¹ 8 uerginia] R (ue in ui corr.) uergini^a P uirgineae L uirgeniae B || uirgini R 9 causam] curam P ^{causam} curam R || uerginius] PR² uirgenius B^m uirginus LR¹ uirgeniae B^a 10 et om. B || decoris (de s. s. m. 2) L 11 prostravit D || qua] quia (1 expunctum m. 1^a aut 1^b, deinde a m. 2 linea traiectum et q in Q mut.) L 13 occupauit (it in ras.) P occupauit (t m. 1) D || in uerbum armatus desinit B || tueri] uiri D 16 *tertia] LPRDG¹ Decima G³ || centensimam P || olympiadem PD* climpiadem R 17 etiam om. L

- fuerunt, ut de innumeris quassationibus ac ruinis uillarum
 9 oppidorumque adsiduis Roma nuntiis fatigaretur, deinde ita
 iugis et torrida siccitas fuit, ut praesentis tunc futurique anni
 10 spem gignendis terrae fructibus abnegarit, isdemque tempori-
 p. 123 bus cum Fidenates hostes maximorum 'auxiliorum manu stipante
 terribiles Romanis arcibus imminerent, Aemilius tertium dic-
 tator magnam mali molem ipsis Fidenis uix captis depulit et
 11 sanauit. tanta in ipsis erat malorum animorumque contentio,
 ut uel domesticas clades superfusa forinsecus bella oblitera-
 rent uel post damna bellorum indutias relaxatas diuersae pestes
 caelo terraeque excandescentes incessabili infestatione corrump-
 erent.
- 14 Sicilia ab initio patria Cycloperum et post eos semper nutrix
 tyrannorum fuit, saepe etiam captiua seruorum, quorum
 primi carnibus hominum, medii cruciatibus, postremi mortibus
 pascebantur, excepto eo, quod externis bellis aut praeda habe-
 2 batur aut praemium. haec, ut quam breuissime absolua-
 rem, requiem malorum nisi nunc nescit, immo, ut euidentius diuer-
 sitates temporum declarentur, sicut antea uel intestinos uel
 externos tumultus perpressa est inter omnes sola semper, ita
 3 nunc ex omnibus sola numquam. nam etiam — 'ut sileam de
 p. 124

AVCTORES § 9 *Liu. 4, 30 § 7 sqq.*, exceptis ut praesentis—abne-
 garit *Orosianis* § 10 *Liu. 4, 31–34* cap. 14 § 1 Sicilia—ser-
 uorum *Iustin. 4, 2 § 2.3.5* || quorum primi—§ 3 *Orosius*

EXPILATORES 13 patria—tyrannorum *compilauit Isidorus Orig.*
 14, 6, 33

1 ut de] *ex unde corr. P, t fort. in ras. in R* || ac] a D 2 -que
 (e *in ras.*) R || assiduis (*pr. s in ras.*) R 4 fructib; (b; *in ras. ?*)
 R || hisdemque PRD hisdem L 5 stipante] LPRD stipantes
 h 6 imminerent] D imminerent (*s. e fort. accentus*) L inmi-
 nerent PR || tertium] P^a (*sic -iū*) tertius LP^bR tertius D, *fort.* ter-
 tius *scripsit Orosius, male interpretatus auctoris sui uerba* (dictatorem
 tertium *Liu. 4, 32 § 7*) 8 animorumque *sed s. s. armorum R*
 9 forensecus L 10 dā*na (*er. p*) R || pestis L 11 terraeque D ||
 infestatione L 17 premio P (*sed praemium R*) || breuissime
 R 20 solo P^aR¹ 21 ex] et L || numquam] LPR¹D numquam
 patitur R²v

diurnitate uel illius calamitatis, qua pressa est, uel istius e contrario, qua fruitur, pacis — Aethna ipsa, quae tunc cum excidio urbium atque agrorum crebris eruptionibus aestuabat, nunc tantum innoxia specie ad praeteritorum fidem fumat. igitur — ut praetermittam interim de tyrannis, quorum mox qui fuit ultor successor effectus est — medio tempore, hoc est anno ab Vrbe condita CCCXXXV, cum Regini apud Siciliam discordia laborarent ciuitasque per dissensionem diuisa in duas partes esset, pars una ueteranos ab Himera urbe Siciliae in auxilium uocauit. porro illi, pulsus ciuitate primum his contra quos inplorabantur, deinde mox caesis etiam illis quibus ad auxiliandum conuenerant, urbem cum coniugibus ac liberis sociorum occupauere, ausi facinus nulli tyranno comparandum: quippe cum Reginis quiduis perpeti satius fuerit, quam ut ultro inuitarent, quibus patriam coniuges liberos ac penates ipsi extorres ad praedam relinquerent.

At etiam Catinienses cum Syracusanos graues infestosque 7

AVCTORES § 4 de tyrannis cf. *Iustin.* 4, 2 § 6 || medio tempore . . . cum Regini—§ 6 *Iustin.* 4, 3 § 1—3 § 4 hoc est—cccxxxv cf. *Eus.* 1597 (1598 cod. F) § 7—§ 9 *Iustinus* 4, 3 § 4—7

2 aethna] LPR ethna D || quae] qui. P 3 adque LPR^aD
4 speci...e R speciae D 5 quorum] R^aD^o quo LPR^a || qui
fuit om. sed in mg. add. m. 1 D 6 anno s. s. m. 1 D
7 ccc·mo·xxx·quinto· L trecentesi]mo tricesimo quinto (er. nti) D
ccc·xxv (er. x esse potest) P ccc·xxv (x s. s. m. 1) R || regini]
LPD regni R || apud P^a 8 -que] q; in qu, deinde in qu corr.
R || dissensionem (s alt. in ras. al. m.) R || diuisas L || in] inter L
10 illi^a (s m. 2) P illis D || ciuitate pulsus D 11 inplorantur
L || caecis D || auxilium PR 12 cum om. D || ac] L et PRD ||
sociorum (e ex t) R 13 cumparandum D 14 regnis R || quid-
uis] Gf et in uno ex meis exempll. ed. 1738 h quidquiduis L quid-
quid uis (prima i in ras.) P quicquid uis (e ex corr.) R quidquid uis
D et ed. 1738 (in plerisque exempll.) et 1767 h, haud dubie ditto-
graphia natum ut permulta apud Orosium, quare nolim quidquid a suis
corrige || ut om. D 15 extorres (o ex u corr.) L 17 at] ad
P^a || catinienses (e altera ex i corr. m. 1 aut 2) L catinenses PR
catenenses D || syracusanos P siracosanos D

paterentur, ab Atheniensibus auxilia poposcerunt. sed Athenienses suo magis quam sociorum studio instructam classem in Siciliam misere, cum et sibi propagare molirentur imperium et Syracusanam classem nuper instructam Lacedaemoniis proficere uerentur. et quoniam Athenienses qui
 p. 125 missi erant caesis hostibus prospera initia sumpserant, maiores copias robustioremque exercitum cum Lachete et Chariade ducibus in Siciliam reduxerunt. sed Catinienses, belli taedio permoti, cum Syracusanis foedus ineunt, auxilia Atheniensium spernunt; post autem, Syracusanis condiciones pacis meditatione dominationis transgredientibus, denuo legatos Athenas mittunt, qui capillo barbaque squalidi et lugubribus induti misericordiam atque auxilium et sermone et habitu precarentur. igitur magna classis instruitur ducibus Nicia et Lamacho, tantisque uiribus Sicilia repetitur, ut suffragia sua
 12 et hi timerent, qui impetrauissent. Athenienses duas ilico pedestres pugnas secundis successibus faciunt, confectos in urbe hostes et obiecta classe circumdatos terra marique concludunt.
 13 at Syracusani fractis fessisque rebus auxilium a Lacedaemoniis petunt. a quibus mox mittitur Gylippus, solus quidem sed in 20

AVCTORES § 10—17 *Iustin.* 4, 4 *exceptis* § 17 ita sub—exsequuntur *Orosianis*

2 instructam L 3 sicilia L 4 siracusanam D || lacedaemoniis P lacedem. (c al. m. ex ch) R 5 athenienses (e altera ex i corr. m. 1 aut 2) L atheniensis D 6 sumpserant PD 7 robustioreq; (m m. 2) P || lachete de R lachete D || chariade] D thariade L chariade PR Charoade v; cf. *Ruehl Jahrb. f. Phil. Suppl.* 6 p. 36
 8 catinienses L catinenses P catinenses (e pr. in i corr.) R catinensis D || bellitædio (i et tæ al. m. in ras.) R 9 siracusanos L siracusanis D 10 siracusanis D || condiciones R 12 cabillus D || barbaque L || squalidi (s al. m.) R || lugubribus R 13 adque P D 14 nicea PR 15 lamatho L 16 hi (er. i) R impetrauissent PR 17 confectos] LPR confectus D confectosque (et urbi pro in urbe T) TX, h confertosque v 18 casse R 19 ad P R || siracusani D || fractis P fructis (u in a m. 1) D || lacedaemoniis PR lacedem. R 20 gylippus D

quo omnium praesidiorum instar praeferebatur. qui ueniens ut
 audiret inclinatum iam belli statum, auxiliis partim in Graecia
 partim in Sicilia contractis opportuna bello loca occupauit.
 deinde duobus proeliis uictus nec territus, tertio congressu 14
 Lamachum occidit, hostes in fugam uertit, socios obsidione
 liberauit. hinc Athenienses terrestri proelio uicti, experimenta 15
 maris ineunt et nauali certamine congredi parant; quo cognito
 Gylippus classem instructam a Lacedaemoniis arcessit; aequae 16
 Athenienses in locum amissi ducis Demosthenen et Euryme-
 donta cum supplemento copiarum mittunt; Peloponnesii quoque
 cum multarum urbium consensu et decreto ingentia Syracusanis
 auxilia misere. ita sub specie socialis belli domesticos motus 17
 exsequuntur, et, quasi placito de Graecia translatum certamen
 in Siciliam fuerit, sic ex utraque parte summis uiribus dimi-
 catur. igitur Athenienses prima congressione uincuntur, castra 18
 quoque cum omni pecunia uel publica uel priuata et cum
 uniuerso instructu diuturnae expeditionis amittunt; fractis 19
 opibus et in angustum redactis, suadet Demosthenes, dum non-
 dum omnino res perditae sint quamlibet uideantur afflictas,
 ad domum redeant Siciliaeque decedant; Nicias autem, pudore 20

AVCTORES § 18—22 *Iustin.* 4, 5 *exceptis* § 18 et cum—expediti-
 onis et § 19 fractis—redactis *Orosianis*

1 praediorum R || uenies R 2 inclinavit L || grecia RD
 3 partem D || oportuna (na ex m corr.) P oportuna RD 4 duo^{bus}
 (corr. m. 1) P || uic^{tus} (m. 1) P || tertio (o ex corr., m. 1?) R
 5 socios R^a || obsidine L^a 8 gylippus D || lacedaemoniis PR^a
 lacedem. R^a || arcessit] LPRD 9 amissi L amissis P || demo-
 sthenen' (et' m. 2) L demosthenen PR demosthenem D 10 suple-
 mento L || peloponnesii PR (fort. pel ex pol al. m. R) peloponnesii
 D 11 ingentia (a in ras. al. m.) R || siracusanis D 12 sub
 specie] supecae D || specie R 13 exequuntur PR exsecuntur
 D || placito om. D || grecia RD 14 sicilia D || si^o R ||
 extraque R 17 omittunt D 18 demosthenes P demosthenes
 R || nondum] PRD non Lh 19 ui^{antur} (n in ras.) P ||
 afflictas (f prior in ras. R) RD 20 niceas PR

paterentur, ab Atheniensibus auxilia poposcerunt. sed Atheniensis suo magis quam sociorum studio instructam classem in Siciliam misere, cum et sibi propagare molirentur imperium et Syracusanam classem nuper instructam Lacedaemoniis proficere uerentur. et quoniam Atheniensis qui
 p. 125 missi erant caesis hostibus prospera initia sumpserant, maiores copias robustioremque exercitum cum Lachete et Chariade ducibus in Siciliam reduxerunt. sed Catinienses, belli taedio permoti, cum Syracusanis foedus ineunt, auxilia Atheniensium spernunt; post autem, Syracusanis condiciones pacis meditatione dominationis transgredientibus, denuo legatos Athenas mittunt, qui capillo barbaque squalidi et lugubribus induti misericordiam atque auxilium et sermone et habitu precarentur. igitur magna classis instruitur ducibus Nicia et Lamacho, tantisque uiribus Sicilia repetitur, ut suffragia sua
 12 et hi timerent, qui impetrauissent. Atheniensis duas ilico pedestres pugnas secundis successibus faciunt, confectos in urbe hostes et obiecta classe circumdatos terra marique concludunt.
 13 at Syracusani fractis fessisque rebus auxilium a Lacedaemoniis petunt. a quibus mox mittitur Gylippus, solus quidem sed in

AVCTORES § 10—17 *Iustin. 4, 4 exceptis* § 17 ita sub—exsequuntur *Orosianis*

2 instructam L 3 sicilia L 4 siracusanam D || lachedaemoniis P lacedem. (c al. m. ex ch) R 5 atheniensis (e altera ex i corr. m. 1 aut 2) L atheniensis D 6 sumpserant PD 7 robustioreq; (m m. 2) P || lachete de R lachete D || chariade] D thariade L chariade PR Charoade v; cf. *Ruehl Jahrb. f. Phil. Suppl. 6 p. 36*
 8 catinienses L catinenses P catinenses (e pr. in i corr.) R catinensis D || bellitædio (i et tæ al m. in ras.) R 9 siracusanos L siracusanis D 10 siracusanis D || condiciones R 12 cabillus D || barbaque L* || squalidi (s al. m.) R || lugubribus R 13 adque P* D 14 nicea PR 15 lamatho L 16 hi. (er. i) R impetrauissent PR 17 confectos] LPR confectus D confectosque (et urbi pro in urbe T) TX, h confertosque v 18 casse R* 19 ad P* R* || siracusani D || fractis P fructis (u in a m. 1) D || lachedaemoniis PR' lacedem. R' 20 gylippus D

quo omnium praesidiorum instar praeferebatur. qui ueniens ut
 audiuit inclinatum iam belli statum, auxiliis partim in Graecia
 partim in Sicilia contractis opportuna bello loca occupauit.
 deinde duobus proeliis uictus nec territus, tertio congressu 14
 Lamachum occidit, hostes in fugam uertit, socios obsidione
 liberauit. hinc Athenienses terrestri proelio uicti, experimenta 15
 maris ineunt et nauali certamine congredi parant; quo cognito
 Gylippus classem instructam a Lacedaemoniis arcessit; aequae 16
 Athenienses in locum amissi ducis Demosthenen et Eurymedonta
 cum supplemento copiarum mittunt; Peloponnesii quoque
 cum multarum urbium consensu et decreto ingentia Syracusanis
 auxilia misere. ita sub specie socialis belli domesticos motus 17
 exsequuntur, et, quasi placito de Graecia translatum certamen
 in Siciliam fuerit, sic ex utraque parte summis uiribus dimi-
 catur. igitur Athenienses prima congressione uincuntur, castra 18
 quoque cum omni pecunia uel publica uel priuata et cum
 uniuerso instructu diurnae expeditionis amittunt; fractis 19
 opibus et in angustum redactis, suadet Demosthenes, dum non-
 dum omnino res perditae sint quamlibet uideantur afflictas,
 domum redeant Siciliaque decedant; Nicias autem, pudore 20

AUCTORES § 18—22 *Iustin.* 4, 5 *exceptis* § 18 et cum—expediti-
 onis et § 19 fractis—redactis *Orosianis*

1 praediorum *R* || ueniesⁿ *R* 2 inclinauit *L* || grecia *RD*
 3 partem *D* || oportuna (na *ex m corr.*) *P* oportuna *RD* 4 duo^{bus}
 (*corr. m. 1*) *P* || uic^{tus} (*m. 1*) *P* || tertio^o (o *ex corr., m. 1?*) *R*
 5 socios *R*^a || obsidine *L*^a 8 gillippus *D* || lacedemoniis *PR*^a
 lacedem. *R*² || arcessit] *LPRD* 9 amisi *L* amissi^a *P* || demo-
 sthenen' (*et' m. 2*) *L* demostenen *PR* demus thenem *D* 10 suple-
 mento *L* || peloponensii *PR* (*fort. pel ex pol al. m. R*) peloponensii
D 11 ingentia (a *in ras. al. m.*) *R* || siracusanis *D* 12 sub
 specie] supiciae *D* || speci^ae *R* 13 exequuntur *PR* exsecuntur
D || placito *om. D* || grecia *RD* 14 sicilia *D* || si^c *R* ||
 extraque *R* 17 omittunt *D* 18 demosthenes *P* demo^osthenes
R || nondum] *PRD* non *Lh* 19 ui^oantur (n *in ras.*) *P* ||
 afflictas (*f prior in ras. R*) *RD* 20 niceas *PR*

8 soluisset. qui repertus in rure, ab aratro arcessitus ad fasces, sumpto honore instructoque exercitu, mox uictor effectus, iugum boum Aequis inposuit uictoriamque quasi stiuam tenens subingatos hostes prae se primus egit.

13 Anno qui proximus trecentesimo ab Vrbe condita fuit, dum legati ad Athenienses propter Solonis leges transferendas missi expectantur, arma Romana famis pestilentiaque compescuit.

2' Ipso autem trecentesimo anno, hoc est olympiade nonagensima quinta, potestas ¹consulum decemuiris tradita constituentiarum legum Atticarum gratia magnam perniciem reipublicae ¹⁰3 inuexit. nam primus ex decemuiris cedentibus ceteris solus Appius Claudius sibi continuauit imperium, statimque aliorum coniuratio subsecuta est, ut more contempto, quo insigne imperii penes unum potestas autem communis erat, omnes omnia ¹⁵4 propriis libidinibus agitarent. itaque inter cetera, quae inso-

AVCTORES § 1 dum legati *sqq.* *Liu.* 3, 31 § 8; 32 § 1 et 2; *cf. Eus.* 1566, *Augustin.* *Ciu. D.* 3, 17 § 2 *ccc cf. Eus.* 1564 *Arm.* || olympiade xcv ? || potestas *sqq.* *Liu.* 3, 33 *cf. Eus.* 1565 § 8-5 *Liu.* 3, 35-38

EXFILATORES 2 iugum—4 egit *exscripsit Paulus pag.* 15, 10-13

1 in rure] *LPRBD* ruri *v* || arces-situs (*s pr. obscurior et cum ras.*)
R || faces *D* 2 sumto *PD* || honore *B* || instructoque *R*¹
 3 bonum *L* || aequis] *LB Pauli cod. Vind.* 583 equis *PD* ² *eqs*
 (*i al. m. ; - eras.*) *R* 4 perse *L* prae se (*sed a eras.*) *P* 5 proximus] primus *BD* || tracentissimo *B* .ccc mo. *L* .ccc. *PR*
 6 ^{ad}athenienses (*ad m. 2*) *P* ad ^{athenienses} *R* || solonis (*s fin. in ras.*)
R || transferendas] *L* deferendas *PRBDv* || misi *B* 7 expectantur
PDB expectatur *R* || famis *B* || compescuit] *PRB* (*cp- R*) conspescuit
L conspicuit *D* 8 trecentesimo *D* *ccc PRB* || hoc est *om. m.*
1, s. l. m. 2 add. L || olympiades (*s del. m. 1 aut 2*) *L* olympiadae
D olimpiade *PR* || nonagensima quinta] *LD* (-gins- *D*) nonagensima quinquies (*sine quinque margo*) *B* *XLV P* ² *xcv* (*c ex L corr.*)
R 9 decimuiris *B* 10 gratiam *D* || perniciem *D* || reip. *L*
 11 decimuiris *B* cidemuiris *D* || cedentibus *R* 13 subsecuta *P*
 subsecuta *R* || contempto *PD* || imperii (*i fin. in ras.*) *R* 14 potestas] [quia potestas (*pag. princ.*) *P* (*non R*) || Omnis (*i in e corr. al. m.*)
R omnis *D* 15 propria *D* || caera *D*

lentissime euncti praesumebant, repente singuli cum duodecim fascibus ceterisque imperatoris insignibus processerunt: et nouo improbae ordinationis incepto, ablegata religione consulum emicuit agmen tyrannorum, duabus tabulis legum ad decem priores additis, agentes insolentissimo fastu plurima, die, quo deponere magistratus mos erat, cum isdem insignibus processerunt. maximam etiam Appii Claudii libido auxit inuidiam, qui ut Verginiae uirgini stuprum inferret, prius seruitutis causam intulit; quamobrem adactus Verginius pater dolore libertatis et pudore dedecoris protractam ad seruitutem filiam in conspectu populi pius parricida prostrauit. qua populus necessitatis atrocitate permotus et periculo libertatis admonitus, montem Auentinum occupauit armatus. nec tueri libertatem armis destitit, nisi postquam se coniuratorum conspiratio ipsis quoque honoribus abdicauit.

Tertia et quinta post centesimam olympiade per totum fere annum tam crebri tamque etiam graues in Italia terrae motus

AVCTORES § 6 *Liu. 3, 44.48.50* § 5 § 7 *Liu. 3, 49 § 1; 50 § 11—13; 54 § 6* § 8 *tertia—olympiade ? || crebri sqq.] Liu. 4, 21 § 5 exceptis illis ut de inn.—adsiduis Roma . . fatigaretur Orosianis*

1 praesumebant *P* praesu-|mebant *R* || repente-singuli (*s. al. fort. m.*)
R 2 ceterisque *R*^a || imperatoris] *LPRB*^m*D* (-tur- *D*) imperatoris *B*^a imperii *v* 3 improbae] *LD* improbae *PRB* || incepto *PR* || ablegata] *LP* oblegata *R*^a obligata *R*^b*B* 5 decim *B* || agentes (*er. e*) *R* || prima *B* 6 quoddeponere *R* || isdem] *LPR*
 hiisdem *B* hiisdem *D* 7 maximam] *LPRBD* maxima *v* || appi *P* (*non R*) appii *D* || claudi *PR*¹ 8 uerginiae] *R* (*ue in ui corr.*) uergini-^a *P* uirginiae *L* uirgeniae *B* || uirgini- *R* 9 causam] curam *P* curam *R* || uerginius] *PR*³ uirgenius *B*^m uirginius *LR*¹ uirgeniae *B*¹ 10 et om. *B* || decoris (*de s. s. m. 2*) *L* 11 prostrauit *D* || qua] quia (*1 expunctum m. 1^a aut 1^b, deinde a m. 2 linea traiectum et q in Q mut.*) *L* 13 occupauit (*it in ras.*) *P* occupauit¹ (*t m. 1*) *D* || in uerbum armatus desinit *B* || tueri] uiri *D* 16 *tertia*] *LPRDG*¹ Decima *G*³ || centensimam *P* || olympiadem *PD* olympiadem *R* 17 etiam om. *L*

fuerunt, ut de innumeris quassationibus ac ruinis uillarum
 9 oppidorumque adsiduis Roma nuntiis fatigaretur, deinde ita
 iugis et torrida siccitas fuit, ut praesentis tunc futurique anni
 10 spem gignendis terrae fructibus abnegarit, isdemque tempori-
 p. 123 bus cum Fidenates hostes maximorum 'auxiliorum manu stipante 5
 terribiles Romanis arcibus imminerent, Aemilius tertium dic-
 tator magnam mali molem ipsis Fidenis uix captis depulit et
 11 sanauit. tanta in ipsis erat malorum animorumque contentio,
 ut uel domesticas clades superfusa forinsecus bella oblitera-
 rent uel post damna bellorum indutias relaxatas diuersae pestes 10
 caelo terraque excandescentes incessabili infestatione corrup-
 perent.

14 Sicilia ab initio patria Cycloperum et post eos semper nutrix
 tyrannorum fuit, saepe etiam captiua seruorum, quorum
 primi carnibus hominum, medii cruciatibus, postremi mortibus 15
 pascebantur, excepto eo, quod externis bellis aut praeda habe-
 2 batur aut praemium. haec, ut quam breuissime absoluam,
 requiem malorum nisi nunc nescit, immo, ut euidentius diuer-
 sitates temporum declarentur, sicut antea uel intestinos uel
 externos tumultus perpessa est inter omnes sola semper, ita 20
 3 nunc ex omnibus sola numquam. nam etiam — 'ut sileam de
 p. 124

AVCTORES § 9 *Liv.* 4, 30 § 7 *sqq.*, *exceptis* ut praesentis—abne-
 garit *Orosianis* § 10 *Liv.* 4, 31—34 cap. 14 § 1 Sicilia—ser-
 uorum *Iustin.* 4, 2 § 2.3.5 || quorum primi—§ 3 *Orosius*

EXPILATORES 13 patria—tyrannorum *compilauit Isidorus Orig.*
 14, 6, 33

1 ut de] *ex unde corr. P*, t *fort. in ras. in R* || ac] a *D* 2 -que
 (e *in ras.*) *R* || assiduis (*pr. s in ras.*) *R* 4 fructib; (b; *in ras.* ?)
R || hisdemque *PRD* hisdem *L* 5 stipante] *LPRD* stipantes
 h 6 imminerent] *D* imminerent (*s. e fort. accentus*) *L* immi-
 nerent *PR* || tertium] *P* (*sic -id*) tertius *LP^oR* tertius *D*, *fort.* ter-
 tius *scripsit Orosius, male interpretatus auctoris sui uerba* (dictatorem
 tertium *Liv.* 4, 32 § 7) 8 animorumque *sed s. s. armorum R*
 9 forensecus *L* 10 da-na (*er. p*) *R* || pestis *L* 11 terraeque *D* ||
 infestatione *L* 17 premio *P* (*sed praemium R*) || breuissimę
R 20 solo *P^oRⁱ* 21 ex] et *L* || numquam] *LPRⁱD* numquam
 patitur *R²v*

diuturnitate uel illius calamitatis, qua pressa est, uel istius e contrario, qua fruitur, pacis — Aethna ipsa, quae tunc cum excidio urbium atque agrorum crebris eruptionibus aestuabat, nunc tantum innoxia specie ad praeteritorum fidem fumat. igitur — ut 4 praetermittam interim de tyrannis, quorum mox qui fuit ultor successor effectus est — medio tempore, hoc est anno ab Vrbe condita CCCXXXV, cum Regini apud Siciliam discordia laborarent ciuitasque per dissensionem diuisa in duas partes esset, pars una ueteranos ab Himera urbe Siciliae in auxilium 10 uocauit. porro illi, pulsus ciuitate primum his contra quos 5 inplorabantur, deinde mox caesis etiam illis quibus ad auxiliandum conuenerant, urbem cum coniugibus ac liberis sociorum occupauere, ausi facinus nulli tyranno comparandum: quippe 6 cum Reginis quiduis perpeti satius fuerit, quam ut ultro inui- 15 tarent, quibus patriam coniuges liberos ac penates ipsi extorres ad praedam relinquerent.

At etiam Catinienses cum Syracusanos graues infestosque 7

AVCTORES § 4 de tyrannis cf. *Iustin.* 4, 2 § 6 || medio tempore . . . cum Regini—§ 6 *Iustin.* 4, 3 § 1—3 § 4 hoc est—CCCXXXV cf. *Eus.* 1597 (1598 cod. F) § 7—§ 9 *Iustinus* 4, 3 § 4—7

2 aethna] LPR ethna D || quae] qui P 3 adque LP^aR^aD
4 speci//e R speciae D 5 quorum] R^aD^o quo LPR^a || qui
fuit om. sed in mg. add. m. 1 D 6 anno s. s. m. 1 D
7 CCC-MO-XXX-quinco. L trecentesi|mo tricesimo quinto (er. nti) D
CCC-XXV (er. x esse potest) P .ccc^x.xxv (x s. s. m. 1) R || regini]
LPD regni R || aput P^a 8 -que] q; in qu, deinde in qu corr.
R || dissensionem (s alt. in ras. al. m.) R || diuisas L || in] inter L
10 illi* (s m. 2) P illis D || ciuitate pulsus D 11 inplorabantur
L || caecis D || auxilium PR 12 cum om. D || ac] L et PRD ||
sociorum (c ex t) R 13 cumparandum D 14 regnis R || quid-
uis] Gf et in uno ex meis exempll. ed. 1738 h quidquiduis L quid-
quid uis (prima i in ras.) P quicquid uis (c ex corr.) R quidquid uis
D et ed. 1738 (in plerisque exempll.) et 1767 h, haud dubie ditto-
graphia natum ut permulta apud Orosium, quare nolim quidquid a suis
corrigerere || ut om. D 15 extorres (o ex u corr.) L 17 at] ad
Pⁱ || catinienses (e altera ex i corr. m. 1 aut 2) L catinenses PR
catenenses D || syracosanos P siracosanos D

paterentur, ab Atheniensibus auxilia poposcerunt. sed Atheniensis suo magis quam sociorum studio instructam classem in Siciliam misere, cum et sibi propagare molirentur imperium et Syracusanam classem nuper instructam Lacedaemoniis proficere uererentur. et quo'niam Athenienses qui missi erant caesis hostibus prospera initia sumpserant, maiores copias robustioremque exercitum cum Lachete et Chariade ducibus in Siciliam reduxerunt. sed Catinenses, belli taedio permoti, cum Syracusanis foedus ineunt, auxilia Atheniensium spernunt; post autem, Syracusanis condiciones pacis meditatione dominationis transgredientibus, denuo legatos Athenas mittunt, qui capillo barbaque squalidi et lugubribus induti misericordiam atque auxilium et sermone et habitu precarentur. igitur magna classis instruitur ducibus Nicia et Lamacho, tantisque uiribus Sicilia repetitur, ut suffragia sua et hi timerent, qui impetrauissent. Athenienses duas ilico pedestres pugnas secundis successibus faciunt, confectos in urbe hostes et obiecta classe circumdatos terra marique concludunt. at Syracusani fractis fessisque rebus auxilium a Lacedaemoniis petunt. a quibus mox mittitur Gylippus, solus quidem sed in

AVCTORES § 10—17 *Iustin.* 4, 4 *exceptis* § 17 ita sub—exsequuntur *Orosianis*

2 instructam L 3 sicilia L 4 siracusanam D || lacedaemoniis P lacedem. (c al. m. ex ch) R 5 athenienses (e altera ex i corr. m. 1 aut 2) L atheniensis D 6 sumserant PD 7 robustioreq; (m m. 2) P || lachete R lachet. D || chariade] D thariade L chariade PR Charoade v; cf. *Ruehl Jahrb. f. Phil. Suppl.* 6 p. 36
 8 cathenienses L catinenses P cathenenses (e pr. in i corr.) R catenensis D || belli taedio (i et te al m. in ras.) R 9 siracusanos L siracusanis D 10 siracusanis D || condiciones R 12 cabillus D || barbaque L || squalidi (s al. m.) R || lugubribus R 13 adque PD 14 nicea PR 15 lamatho L 16 hi. (er. i) R impetrauissent PR 17 confectos] LPR confectus D confectosque (et urbi pro in urbe T) TXh confertosque v 18 case R 19 ad PR || siracusani D || fractis P fructis (u in a m. 1) D || lacedaemoniis PR' lacedem. R' 20 gilippus D

quo omnium praesidiorum instar praeferebatur. qui ueniens ut audiuit inclinatum iam belli statum, auxiliis partim in Graecia partim in Sicilia contractis opportuna bello loca occupauit. deinde duobus proeliis uictus nec territus, tertio congressu 14 Lamachum occidit, hostes in fugam uertit, socios obsidione liberauit. hinc Athenienses terrestri proelio uicti, experimenta 15 maris ineunt et nauali certamine congredi parant; quo cognito Gylippus classem instructam a Lacedaemoniis arcessit; aequae 16 Athenienses in locum amissi ducis Demosthenen et Eurymedonta cum supplemento copiarum mittunt; Peloponnesii quoque cum multarum urbium consensu et decreto ingentia Syracusanis auxilia misere. ita sub specie socialis belli domesticos motus 17 exsequuntur, et, quasi placito de Graecia translatum certamen in Siciliam fuerit, sic ex utraque parte summis uiribus dimicatur. igitur Athenienses prima congressione uincuntur, castra 18 quoque cum omni pecunia uel publica uel priuata et cum uniuerso instructu diurnae expeditionis amittunt; fractis 19 opibus et in angustum redactis, suadet Demosthenes, dum nondum omnino res perditae sint quamlibet uideantur afflictas, domum redeant Siciliaque decedant; Nicias autem, pudore 20

AUCTORES § 18—22 *Iustin.* 4, 5 *exceptis* § 18 et cum—expeditionis et § 19 fractis—redactis *Orosianis*

1 praediorum *R* || ueniesⁿ *R* 2 inclinauit *L* || grecia *RD*
 3 partem *D* || oportuna (na *ex m corr.*) *P* oportuna *RD* 4 duo^{bus}
 (corr. m. 1) *P* || uic^{tus} (m. 1) *P* || tertio^s (o *ex corr.*, m. 1?) *R*
 5 socios *R*^a || obsidine *L*^a 8 gillippus *D* || lacedaemoniis *PR*^a
 lacedem. *R*^a || arcessit] *LPRD* 9 amisi *L* amissi^a *P* || demo-
 sthenen' (et' m. 2) *L* demostenen *PR* demus thenem *D* 10 suple-
 mento *L* || peloponensii *PR* (fort. pel *ex pol al. m. R*) peloponensii
D 11 ingentia (a *in ras. al. m.*) *R* || siracusanis *D* 12 sub
 specie] supiciae *D* || speci^ae *R* 13 exequuntur *PR* exsecuntur
D || placito *om. D* || grecia *RD* 14 sicilia *D* || si^o *R* ||
 extraque *R* 17 omittunt *D* 18 demosthenes *P* demo^asthenes
R || nondum] *PRD* non *Lh* 19 ui^aantur (n *in ras.*) *P* ||
 afflictas (f *prior in ras. R*) *RD* 20 niceas *PR*

male gestarum rerum ab initio desperatior redditus, remanere
 21 contendit. reparant nauale certamen et mox per inscitiam in
 p. 127 angustias Syracusani maris deducti insidiis hostium circum-
 ueniuntur: Eurylochus dux primus occiditur, undecim naues
 incenduntur. Demosthenes et Nicias classem dimitunt quasi
 22 tutius terrena expeditione fugituri. Gylippus autem primum
 naues eorum relictas centum triginta inuadit, dehinc ipsos
 fugientes persequi adgressus capit caeditque quam plurimos.
 Demosthenes dedecus seruitutis uoluntaria morte declinat,
 Nicias uero indignam turpemque uitam dedecore captiuitatis
 10 accumulatur.

p. 128
 15 Igitur Athenienses, biennio apud Siciliam non sine Lacedaemoniorum damno confictati, aliis domi malis circumueniuntur. Alcibiades enim, dux pridem aduersus Syracusas pronuntiat, mox ad iudicium pro quadam insimulatione detentus,
 15 2 uoluntario exilio Lacedaemonem se contulit inpulitque Spartanos, ut turbatis Atheniensibus nouo rursus bello insisterent, neque eis respirandi spatium, quin opprimerentur, relaxarent.
 3 cui incepto ita Graecia omnis adstipulata est, quasi ad commune incendium restinguendum bono publico congestis uiribus 20

AVCTORES § 1—5 *Iustin.* 5, 1 § 1—5. 7. 9 (§ 4 et copias cf. *Iust.* 5, 1 § 9; 2 § 10)

1 re-ditus *P* reditus *D* 2 per-inscitiam *R* 3 siracusani *D*
 4 eurylochus] *R* (*Iustinus*) eurylocus *P* eurylothus *L* eurylogus *D* ||
 undecim in *ras.* *P* (xxx *Iustinus*) 5 demostenes *PR* || niceas *P*
 7 centum treginta *D* cxxx *PR* || deihinc *L* 8 aggressus (*prior*
g in ras.) *R* 9 demostenes *PR* demusthenes *D* || declinas *D*
 10 niceas *PR* 11 accumulatur] *R*^b accumulatur (u *m.* 2) *L* adcumulat
P adcomulat *D* 12 biennio* (*una litt. erasa*) *P* || lacedaemoniorum
*PR*¹ lacedem. *R*² lacaedaemoniorum *D* 13 da-no (*er. p*) *R* ||
 circumuentur (iun *m.* 2) *L* 14 pridem] primum *L* || aduersus (sus
ex sū corr.) *P* || siracusas *D* || pronuntiat *D* 15 adiciū *P* ||
 quadam ex quodam *m.* 1 *R* || insimulatione (*duae litt. er.*) *P* 16 lacedaemonem] *LD* lacedemonem *P* lacedemonem (*ch in c corr. m.* 2)
R || inpulitque *D* 19 grecia *R* || astipulata (*s pr. in ras. al. m.*)
R astipulata *D* || communem *L* 20 restinguendum *PR*²

conuleretur. Darius etiam rex Persarum, memor paterni 4
 auitique in hanc urbem odii, per Tissafernen praefectum
 Lydiae cum Lacedaemoniis foedus paciscitur eisque sumptus
 belli et copias pollicetur. mirum dictu, Atheniensium tantas 5
 ea tempestate opes fuisse, ut, cum aduersus eos, hoc est ad-
 uersus unam urbem, Graeciae Asiae totiusque Orientis uiribus
 incursum sit, pugnando saepe nec umquam cedendo consumpti
 magis uideantur fuisse quam uicti. principio enim Alcibiades 6
 omnes socios deficere ab his ad Lacedaemonios coegit, sed et p. 129
 ab his quoque per inuidiam insidiis adpetitus aufugit et ad
 Tissafernen in Mediam concessit. cui statim accommodato in- 7
 genio et apti eloquii gratia familiarior factus persuadet, ne
 Lacedaemonios tam profusis opibus iuuet; eum potius istius
 certaminis arbitrum spectatoremque fieri debere, integrasque
 15 Lydiae uires aduersum uictorem reseruandas. quamobrem Tissa-
 fernes partem classis cum aliquanta manu deduci Lacedae-

AUCTORES § 6—§ 8 *Iustin.* 5, 1 § 11; 2 § 2.4.5—11.14 a quo
 tamen illa § 6 in Mediam et § 7 Lydiae aliena sunt

2 auitique] LP auis+que (er. ti) D auis+ique (er. i aut t) R || hanc
 P || urbē (~eras.) P || tissafernen] PR tissarfernen L tessarfernen D;
 cf. 3, 1 § 6 sq. 3 lacedemoniis (ch in c corr. m. 2 R) PR || -que
 (e ex ae) R || sumtus PD 5 tempestates L^a 6 graeci R ||
 asiae totiusque (e t in ras.) P 7 incursum sit] incorruissit D ||
 umquam LPR umqua| D || caedendo R || consumpti PD 9 socios
 (c ex t ?) R || deficere in defecere mut. m. rec. L || lacedemonios PR ||
 et om. D 10 appetitus D petitus PR || & s. s. in R || ad tissarfernen
 LD atissafernen P ad+tis|safernen (d ex t al. m., tis uersum excedunt
 sed m. 1 sunt) R 11 statim (una litt. erasa) P || accommodatum
 L^a adcommodato (-uda- D) PR^aD 12 apti (i fin. expuncta)
 L abti P^aR^a (habiti *Portensis*; attici cons. *Grubitis*) || eloquii
 in +eloquii corr. al. m. R || factis (corr. m. 2) P || persuadet+ne (fuisse
 uid. —deatne) P 13 lacedemonios P la+cedemoniis (c al. m. ex ch)
 R lacedaemonio D || profuissis D || opibus (i in ras.) P 14 specta-
 toremque] LD spectatorem P^aR^a spectatorem P^a || fieri (i fin. ex e ?)
 R || integrasque (c eras.) P 15 aduersus R^aD || tissafernes] PR
 tissarfernes LD 16 aliquantamanu (ntama in ras. et a s. s. erasa)
 P || lacedaemonam] LD lacedemonam PR (la ex lo uel le al. m. R),
 cf. ad 1, 2 § 104

monam iubet, ne uel abundantes suffragiis alieno tuti periculo dimicarent uel in totum destituti susceptum certamen omitterent.

p. 180

16 ¹Apud Athenienses uero cum diu domestica discordia agitaretur, imminente periculo summa imperii ad senatum populi uoluntate transfertur: quippe otio discordiae nutriuntur, at ubi necessitas incubuit, postpositis priuatis causis atque odiis in commune consulitur. sed hoc ipsum cum propter insitam genti superbiam et tyrannicas libidines perniciosum foret, tandem Alcibiades exul ab exercitu reuocatur et dux classis constituitur. quo conperto principes primo Spartanis urbem prodere moliti sunt; deinde, cum id frustra cogitassent, in exilium sponte cesserunt. igitur Alcibiades patria liberata classem in hostes dirigit. commisso proelio uictoriam Athenienses capessunt. porro autem maior pars Spartani exercitus caesa, duces quoque paene omnes interfecti et octoginta naues captae absque his, quae in conflictu incensae demersaeque perierunt. rursus bellum in terram translatum Spartanis aequae

AVCTORES § 1 Apud—transfertur *Iustin. 5, 3 § 1–5* || quippe—consulitur *ignoti auctoris sententia* § 2 et § 3 *Iustin. 5, 3 § 6.8.9* § 4—§ 7 *Iustin. 5, 4 § 1–7*; illa § 4 absque—perierunt *uidentur confecta esse ad Iust. 5, 4 § 8*; illa § 6 incendiis—omnia sunt *Orosiana*

1 ue^a R || *tuti* P || uerba periculo demigarent uel in totum distituti in *mg. inf. add. m. 1*; eam lacunam prius in *mg. dext. explere coeperat*, ubi horum duo prima uerba uid. *erasa esse D* 2 certam P 4 apud apud P 5 imminente] L inm. PR eminente D 6 ad P^a 7 postpositis (*prior po in ras. al. m.*) R positus D || adque (e in *ras. P*) PD 9 pernitiosum R || fore; (*sic*) P || *tandem R 10 exul] LPRD || reuocatur P || dux (x in *ras.*) P || clas^ais (*corr. m. 2*) P classi D 11 conperto R^bD || primus partanis D || sparthanis PR 13 *liberata (l in *ras.*) R 15 sparthanⁱ P sparthani R 16 LXXX PR 17 hisq: in conflecto incensae dimersae in *ras. paullo angustiore m. 1 D* || his (h in *ras.*) P || quae s. s. al. m. in R 18 bellu in *in ras. m. 1 D* || sparthanis PR

infeliciter cessit. quibus rebus fracti Lacedaemonii petiere ^{p. 131}
 pacem, nec tamen impetrare potuerunt. praeterea Syracusana 6
 praesidia in Siciliam audita Carthaginensis belli infestatione
 reuocata sunt. quamobrem Alcibiades classe uictrici totam
 5 Asiam peruagatur, bellis incendiis caedibus rapit sternitque
 omnia; urbes, quae dudum a societate defecerant, capit reci-
 pitque quamplurimas. sic Alcibiades magni nominis factus 7
 Athenas cum admiratione et gaudio omnium uictor ingreditur.
 paruo post interuallo auget uires, exercitum classemque numero 8
 10 prouehit rursusque Asiam petit. Lacedaemonii uero Lysandrum
 ducem classi belloque praeficiunt. Cyrus etiam frater Darii, 9
 in locum Tissafernis Ioniae Lydiaeque praepositus, magnis eos
 opibus auxiliisque confirmat. Lysander itaque Alcibiadis exer-
 citum praedae intentum ac per hoc ubique dispersum ac uagum
 15 repentino incursu opprimit, sine aliquo conflictu uincit caedit-
 que fugientem. magna haec clades Atheniensibus, et multo 10
 hoc atrocius uulnus, quam dudum infixerant, susceperunt. quo
 conperto Athenienses opinati sunt Alcibiaden antiquum exilii
 sui dolorem isto scelere proditionis uindicare curasse, ideoque 11
 20 in locum eius Cononem constituunt, cui residuam manum et

AUCTORES § 8—§ 11 *Iustin.* 5, 5 § 1—5 *exceptis* § 8 exercitum
 —prouehit *Orosianis*

1 fracta *L* || lacedaemonii *PR*¹ laacedemonii *R*² lacaedaemonii *D*
 2 siracusana *D* 3 auditam *D* || karthaginensis (i *tert. corr. ex e*
R) *PR* 5 peruagatur (r *fin. ex s corr.*) *P* || caedibus] *L* caedi-
 busque *PRD* 6 recepitque *L* 7 nominis (n *prior ex m corr.*)
P 8 gaudio (a *ex corr.*) *P* 9 classemque (-que *R*) *P*^a*R*^a
 10 rursusque *P*^a || petit] paelit *P* || lacedaemonii *PR*¹ laacedemonii
*R*² || lysandrum (d *in ras. m. 1*) *D* 11 classib. (bus *deletum m. 1*)
L || cyrius (i *eras.*) *P* cirus *D* || frater] *LPRD* filius *corr. fh* ||
 darii (erasa s) *P* 12 tissafernis] *PR* (ssa *ex corr. m. 2 R*) tissar-
 fernis *LD* || lidiaeque *D* 13 auxiliisque *P*^a || lysander *R* || al-
 cibiadis *D* alcibiades *P*^a 14 p. er *P*^a 15 repentinum *D* ||
 aliquo conflictu] *L* conflictu aliquo *PRD* || caeditque *R*^a 16 et
 om. *PR* 17 atrocius (us *ex lis corr.*) *P* || confixerant *L* 18 com-
 perto *R*²*D* || alchibiaden *D* 19 p. conditionis *R*

12 summam belli committunt. qui supplere saltem numero ex-
 haustas copias uolens, senes ac pueros legit exercitumque con-
 p. 132 scripsit. sed huiusmodi manus 'moram bello non attulit: quippe
 13 quod robore, non numero confici solet. itaque statim inbellis
 manus uel capta uel caesa est, tantaque strages occisorum illo
 proelio facta est, ut deletum non solum regnum, sed etiam
 14 nomen Atheniensium uideretur. at illi desperatis rebus statu-
 unt urbem peregrinis dare — ut, qui per totam Asiam paulo
 ante dominati sunt, nunc ex hac conluuie muros saltem liber-
 tatemque tueantur — et, quamuis uel suo iudicio ad haec tuenda
 etiam obiectis muris non sufficiant, iterum tamen experiri
 15 nauale proelium parant. expers consilii furor dolorem uirtutem
 putat, quantumque meditatur ira, tantum promittit audacia.
 16 itaque omnibus partim captis partim interfectis de ipsis quo-
 que reliquiis nihil reliqui factum est. solus dux Conon super-
 15 stes bello et populo, timens ciuium crudelitatem, ad Cyrum
 17 regem concessit. Euacoras autem dux Lacedaemoniorum

AVCTORES § 12--§ 14 *Iustin.* 5, 6 § 1—7 (qui tamen 6 § 5 non
 urbem, ut *Oros.* § 14, sed ciuitatem, i. e. ius ciuium) § 15 ignoti
 auctoris sententia quae fuisse septenariis composita uidetur § 16 *Iust.*
 5, 6 § 10 § 17 et § 18 *Iust.* 5, 8 § 1 et *3

1 saltim *PR^bD* || exaustas (sic; h m. 2) *P* exhaustas *R* 2 ac in
 rasura *P* || -que ex quae corr. *PR* || conscripsit *P* 3 adtulit
PR¹ 4 robore non numero] numero non robore in *ras. m. 1* ? *R* ||
 itaquae *P^a* || ad inbellis in *margin. al. m. 1* Ibecillis *R* 7 ad *R¹* ||
 desperarebus (corr. m. 2) *P* 9 colluue *R^b* || mu*ros (unius litt.
ras.) *P* || saltim *PR^b* 10 -que *R^a* || tue*ntur *R* || ad (pr. a del.)
L || tuendi *L^a* 12 proelium (e m. 2) *R* praelium *D* 13 quan-
 tumquae *P^a* || mediatur (t m. 2) *R* || promittit] promit scriptum fuisse
 si non ab *Orosio* at in eius fonte coniecit *Curtius Wachsmuth* || auda-
 ciam *L^a* 14 haec -tis partim (m in *ras. m. 1* ex s) interfectis—reli-
 quiis in *inf. mg. add. m. 1* in *D* 15 reliquiis (tertia i *erasa*) *R*
 16 ciuium *al. m.* ex eum corr. *R* || cyrum] *LPRD* Cyprium corr.
Fabric., h; cf. *PD* ad 3, 1 § 7 17 Euacoras autem] *L* (nouo uer-
 su), *PRD* Euagoram. At *Fabric.*, h (cf. *Ruehl* p. 140 et 157) || lache-
 demoniorum *PR¹* la*cedemoniorum *R²*

ademptis omnibus ciuitatibus nihil Atheniensibus praeter
 inanem urbem reliquit; nec hoc diu, nam et ipsam urbem postea
 obsidione circumdedit. agebat intrinsecus fames desolatio et
 morbus obsessos, et cum post omnia miseriarum abomina- 18
 5 menta, quae etiam dicere horror est, nihil spei praeter mortem
 occurreret, pacem petiuere. 'magna hinc inter Spartanos et 17
 socios deliberatio fuit: cum plurimi inquietissimam ciuitatem
 sternendam solo populumque infestissimum cum ipso nomine
 abolendum pronuntiarent, Spartani negauerunt se permissuros 2
 10 uti e duobus Graeciae oculis unus erueretur; insuper etiam
 pacem promiserunt, si Piraei portus ducentia in urbem muni-
 mina uerterentur nauesque reliquas ultro traderent, deinde si
 rectores sibi triginta lectos susciperent. huic condicioni addic- 3
 tis et succumbentibus Lacedaemonii Lysandrum ad componendas
 15 in urbe parendi leges constituerunt. insignis hic annus et 4
 expugnatione Athenarum et morte Darii Persarum regis et
 exilio Dionysii Siciliae tyranni fuit. igitur triginta rectores 5
 Atheniensibus ordinati 'triginta tyranni exoriuntur: qui primo p. 124

AVCTORES § 1 - § 6 *Iustin.* 5, 8 § 3-7.9-14

1 ademptis PR^aD ademptis (in *eras.*) R || *omnibus P 2 reliquid
 PR^a 3 agebat] LPRD angebat G (n s. s. m. ut uid. I), v; obses-
 sos fame urgent *Iustinus* || intrinsecus L¹ || desolatio (do in de al.
 m. corr.) R 4 morbos R || miseriarum R || abominamenta (h
eras.) R 5 horror (h m. 2) P horror¹ R 6 hinc (h m. 2) P ||
 inter] apud D || sparthanos PR 7 ciuitatem s. s. al. m. R
 8 populumque] populum D 9 sparthani PR || se R 10 uti
 e] P utiam D ut e R || graeciae R || eruetur L euerteretur D
 11 pacem L || si (i in *ras.*) R || pira LD pyrei PR || *in P || urbe
 R || monumenta (um *ligatis*) L 12 uerterentur] LPR¹D euer-
 terentur R^v || traderentur (ur *eras.*) P 13 trecenta D xxx PR ||
 condicioni] L^bP conditioni R condicionem L^a condicione D 14 lache-
 demonii PR¹ lacedaemonii R²D || lisandrum D || componendas R²D
 15 et] et in in corr. m. recentissima P 17 exilium PR^a || dionisii R
 dionisiae D || siciliae tyrami] tyrranni siciliae D || tyranni (t in *ras.*)
 P || tregenta D xxx PR 18 atheniensibus (ibus in *ras.*) P ||
 tregenta D xxx PR

se tribus milibus satellitum stipant, mox etiam septingentos
 6 milites uictoris exercitus lateribus suis circumponunt. caedem
 omnium passim futuram occiso Alcibiade auspicantur, qui
 7 fugiens, in itinere clausus cubiculo, uiuus incensus est. quo
 interfecto quasi sublato ultore securi miseris urbis reliquias
 caedibus rapinisque exhauriunt. Theramenen quoque, unum ex
 numero sub, cui haec displicere senserunt, in exemplum
 8 timoremque reliquorum trucidant. itaque omnes passim ex
 urbe diffugiunt, sed interdictu Lacedaemoniorum cum per totam
 Graeciam exulibus negaretur hospitium, omnes se Argos ac
 10 Thebas contulerunt: ubi ita hospitalitatis obsequio foti sunt,
 ut non solum dolorem amissae patriae lenirent, uerum etiam
 9 spem recuperandae meditarentur. erat inter exules Thrasybulus,
 uir strenuus et generis nobilitate inter suos clarus: qui auctor
 p. 135 audendi pro patria fuit. itaque castellum Fylen At'ticorum
 finium collecti exules capiunt multarumque ciuitatum opibus
 adiuti uires capessunt: quibus Lysias quoque Syracusanus
 orator quasi in auxilium urbis, quae esset patria communis
 10 eloquentiae, quingentos milites cum stipendiis suis misit. atrox

AVCTORES § 7—§ 11 *Iustin.* 5, 9 § 1—7.9—15

1 post tribus erasae litterae similes his [o]f P || etiam] enim D ||
 septingenti D doc PR 2 uictores P^aR^a || exerciti PR^a || caedem
 omnium (m om in ras.) P 3 alchibiade D 4 itinere PD
 5 ultore (ulto ante uersum add.) P || miseris] LRD miser^{aa} (as m. 2)
 P miserae h || urbes (es in is corr.) P 6 exhauriunt PR^aD ||
 theramenen] LPRD 8 trucidant (d ex a corr.) P 9 lacede-
 moniorum PR^a lacedemoniorum R^aD 10 greciam RD || ^{ad}argos
 (ad s. s. a m. 1) R 11 ita (a in ras. ampl.) P || hospitalitatis (is
 in ras.) P || obsequio (o in ras.) P 12 ut] & R 13 spem (e
 ex ae corr.) P || recipandae PR^a || trasybulus PR trasibus D
 14 strenuus (v s. s. m. recentiss.) R 15 audenti D || fylen] L flen
 D fyleam PR || anti^{aa}corum (fuit antiquorum) D 16 collectique
 L || multa^{aa}que (corr. m. 2) P 17 adiuti uires] adiutiores (i alt. cr.) D ||
 capessunt (altera s in ras. ex c) R || lisis D || siracusanus D
 18 esset^{at} R || patriae R 19 eloquentiae P^a || d PR

id proelium fuit, sed his pro patria libertate, illis pro aliena dominatione certantibus animorum atque causarum ipsa quoque tulit pugna iudicium: nam uicti tyranni in urbem refugerunt omnesque, quos ex Atheniensibus prius sibi satellites legerant, 5 tunc suspectos proditionis, urbis custodia remouerunt. Thrasybulum quoque ipsum temptare corruptione ausi sunt: quod ubi frustra speratum est, arcessitis a Lacedaemona auxiliis rursus in bellum ruunt. ubi duo saeuissimi omnium longe tyrannorum trucidantur. ceteros uictos et in fugam uersos Thrasybulus 12 10 ubi uel maxime Athenienses esse intellegit, clamore conseq- p. 186 quitur, oratione retinet, precibus ligat, proponens ante oculos eorum, quos fugere uel ad quos refugere uellent; sibi aduersum triginta dominos, non aduersum ciues miseros bellum esse susceptum. quin potius 15 omnes, qui se meminerint esse Athenienses, sequi oportere Atheniensium libertatis ultores. itaque haec 18 adhortatio tantam apud illos ualuit, ut mox reuersi in ciuitatem tyrannos arce decedere atque Eleusinam. emigrare

AVCTORES § 12—§ 14 *Iustin.* 5, 10 § 1—4.7—11 (*illa* § 13 arce decedere atque *desunt apud Iustinum*)

1 id] it *sed eras.* D || proelium D || pro *om.* P^aR¹ pro *s. s. m.* 2 R p *s. s. m. rec.* P || patria] L propria* (*una litt. erasa*) P propria R D v (*an scrib. patriae coll. P?*) || illius L^a 2 animorum atque] adque animorum D || adque P^aR^a 4 prius sibi] L P R sibi prius D h 5 trasybulum PR transibulum D 6 temptare PD 7 est *om.* D || arcessitis a] ar ces siti sa (*sa eras.*) D || accer-sitis (*ac ex ar corr.*) R || lacedaemona] L lachedemona P lace daemonia D la-cedemonia (*c ex ch m. 2*) R Lacedaemone v 8 saeuissimae D 9 caeterus D || in *add. m. 2* P || trasybulus PR transibulus D 10 maxime] mae D || athenses (*corr. m. 2*) P || clamare P 11 praecibus P^a || proponis (*is eras.*) D 12 ad] aut D || refugere] fugere P || uellent (*uel al. m. in ras.*) R uellint D 13 treginta D xxx PR || adsum (*corr. m. 2*) P aduersus D 15 miminissent D || atheniense^s (*s m. 2*) L adthenienses D 16 liberatis D 17 adhora acio D || apud L || illos] L eos PR D v 18 decedere (*, deletum*) R || adque (*d in t corr.*) PR || eleusinam (*si in ras.*) P || emigrare] L P R migrare D f h

conpulerint. qui postquam in societatem urbis ciues suos, eatenus
 exules, receperunt, tyrannos in bellum aemulatione suscitant,
 14 quibus libertas aliorum quasi ipsorum seruitus uidebatur. tunc
 indicta pugna cum prius quasi ad colloquium conuenirent,
 circumuenti insidiis ueluti pacis uictimae trucidantur: ita 5
 reuocati in unum, post inexplebiles magnorum lacrimas gaudi-
 orum haec prima fundamina recuperatae libertatis instaurant
 proposita iuris iurandi contestatione, uti discordiae animo-
 sitatesque praeteritae in obliuionem perpetuam atque immor-
 15 tale silentium deducantur. quod factionis genus quasi nouam
 uitae institutionem nouamque felicitatem status sui informantes
 p. 137 amnestiam uocauerunt, id est abolitio^{nem} malorum. sapien-
 tissima Atheniensium, praesertim post tanta miseriarum docu-
 menta, prouisio: si quo pacto res humanae manente consensu
 16 hominum ita ut ordinantur ualere; sed adeo hoc idem 15
 placitum inter ipsa paene placiti uerba corruptum est, ut uix
 intercedente biennio Socrates ille clarissimus philosophorum
 adactus malis ueneno sibi apud eos uitam extorsit, deinde

AVCTORES § 15 ex Cicerone Philipp. 1, 1 ut uid. (uid. Oros. 7,
 6 § 5); cf. Valer. Max. 4, 1, 4 § 16 biennio cf. Euseb. 1617
 (1616) f et 1618 || deinde—interuenientibus cf. Eus. 1655

1 conpulerint] LR¹ conpulerent D compellerint (sic cō-) P cō*pule-
 rint (cō signif: com) R² 2 exulis D 4 colloquim P colloquium
 R^b || conuerent P conuenirent R 5 in insidiis PR 6 post]
 quasi L 8 iuris iurandi (d ex a corr.; i fin. ex corr. m. 2) P ||
 animositatesquae (ae in e corr.) P 9 adque P¹ || inmortale PR¹
 10 factionis D 11 ui*tae (i cum t linea in rasura posita coniunxit
 m. 2) P || -que ex -quae corr. P || infirmantis L^a 12 amnesciam
 D || auolitionem L abolitionem R abolicionem D 13 pos^t R ||
 tanta* P 14 si^{oet} R || qua m. rec. in quo corr. L || facto D
 15 ita ut] LPRD ut v || ordinaⁿ.tur P || hoc* (c erasum) P 16 placit-
 dum P || poenae D pene R^b || plati P || uer^{ba} P 17 sogratis D ||
 clarissimés P || filosoferum PR 18 adactos L || apud P^a

uix quadraginta annis interuenientibus, ut alia sileam, idem Athenienses adempta sibi penitus libertate sub Philippo Macedonum rege seruerint. uerumtamen sapientissimi omnium 17 Athenienses etiam suis malis satis docti concordia minimas res crescere, discordia maximas labi, cunctaque uel bona uel etiam mala quae foris geruntur internis esse radicata et emissa principiis, domi abstersere odia et foris bella presserunt, reliqueruntque posteris suis de ruina sui exemplum, de reparatione consilium: si tamen ob infirmissimam humanae mentis 10 mutabilitatem, quod in adfectis rebus consulitur, in prosperis seruaretur.

18 Isdem fere diebus bellum ciuile, immo etiam plus quam 18 ciuile, uix parricidio terminatum, apud Persas gerebatur. mortuo enim rege Dario cum Artaxerxes et Cyrus filii eius de 15 regno ambigerent, tandem apparatus magnis, prouinciarum ac populorum ruinis utrimque certatum: in quo conflictu cum 2 e diuerso concurrentes sibi ambo fratres mutuo casus obiectauisset, prior Artaxerxes uulneratus a fratre equi uelocitate

p. 138

AVCTORES § 17 concordia—labi *Sallust. Iug. 10 § 6* cap. 18 § 1 et § 2 (usque ad potitus) *Iustin. 5, 11 § 1—3.5.8.9*, sed § 1 haec plus quam ciuile *Lucani 1, 1* (unde *Isidorus quoque Orig. 18, 1 § 2 et 4*), illa prouinciarum—certatum *Orosiana sunt*

1 XL PR || 1 idem (i s. s. al. m.) L 2 athemenses D || adeta (t in ras., in s. s. m. 2) P || paenitus PR || philippo R || macedonum] R²D machedonum LPR¹ 3 seruerint R seruerunt D 4 |Etiam incipit f. 28 L || minimas R 5 re^o R || discordia R || -que P^a || uel bona] bona D 7 praessert in praessere corr. R 8 quae P^a || sui] ac P^a || de reparatione] da-reparatione D 10 in om. D || afflictis (prior f in ras.) R 11 seruarentur D 12 isdem] L hisdem PRD 13 apud] LPRD ad h 14 enim] sic # P || artaxerses P arthaxerses R atraxerses D || cirus D 15 tandem] L (male refert h) tandem magnis PRD^o || uerba apparatus magnis omissa in marg. add. P || prouintiarum P^aR 16 certatim L certatum est R || conflictu L 17 e s. l. add. m. 1 aut 2 L || ambo^o (s al. m.) R || fratres] sic ·FF· L || casus obiectauisset] R casusobiectauisset D casusubiectauisset L casuobiectauisset P 18 artaxerses P artaxerses R || *qui (iu in ras.) P equi (i ex e corr.) R || uelocitate* (m eras.) PR

morti exemptus euasit. Cyrus autem mox a cohorte regia oppressus finem certamini dedit. Artaxerxes ergo et praeda fraternalis expeditionis et exercitu potitus potestatem regni parricidio firmavit. sic uniuersa Asia atque Europa, partim in se singulae, partim inter se inuicem funeribus et flagitiis permiscebantur.

4 Ecce paruissima pagina uerbisque paucissimis quantos de tot p. 189 prouin'ciis populis atque urbibus non magis explicui actus operum, quam implicui globos miseriarum. quis enim cladem illius temporis, quis fando funera explicet aut aequare lacrimis 10 5 possit dolores? uerumtamen haec ipsa, quia multo interiectu saeculorum exoleuerunt, facta sunt nobis exercitia ingeniorum et oblectamenta fabularum. quamquam si quis intentius adhibeat animum seseque toto mentis adfectu ipsis paene causis bellisque permisceat ac rursus uelut in arce spectaculi constitutus utrumque in suis qualitatibus tempus permetiatur, facile dixerim eum iudicaturum, neque illa nisi irato atque auersato Deo posse tam infeliciter perturbari ac permisceri neque ista sic nisi propitio et miserante conponi.

AUCTORES § 4 quis enim cladem — possit dolores? *sec. Vergil. Aen. 2, 361 sq.*

1 morte (e ex i corr.) PR mori D || exemptus PD || cirus D || a cohorte] aco+horte (aco in ras. ampl. m. 2) P 2 artaxerxes LPR^a arthaxerxes R^b 3 et expeditionis (et expunctum m. rec. ut uid.) L expedicione D || et om. D || potius D || regi D 4 finit] (inc. f. 28^v) L || adque P^aR^aD || europam Pⁱ eropa D 5 singulae (si in ras.) P || inter] LPRD in s (uelut GX₂) h 7 -que ex corr. add. P || paucissimis (simis in ras. m. 2) P paucissimus D || quattos P^a 8 prouinciis (ro in ras.; i prima in ras.: fuit e aut o) P prouintiis R || adque P^aR^a || implicui D 9 globos] PR^b globus LD 11 posset PR^a || quia] que R^b || interiecto R 12 scolorum R || exertia R 13 quamquam (n ex m corr.) R 14 affectu PRD || ipsius L^a ⁱⁿ ipsis R || paene R^b paenae D 17 adque P^aR^a || auersato] LP et ut uid. R^b aduersato R^aD a uersato R² 18 infeliciter (lici in ras.) P infliciter (li in ras. m. 1) D 19 conponi R^bD

His deinde temporibus grauissimo motu terrae concussa 6 Sicilia, insuper exaestuans Aethnae montis ignibus fauillisque calidis cum detrimento plurimo agrorum uillarumque vastata est.

Tunc etiam Atalante ciuitas, Loeris adhaerens terrae contingua, repentino maris impetu abscissa atque in insulam desolata est. Atheniensium quoque miserabiles reliquias pestis inuasit diuque populata est.

Anno ab Vrbe condita CCCLV obsidio Veiorum decem continuis annis magis obsessores quam obsessos detriuit. nam Romani repentinis saepe hostium eruptionibus comminuti, praeterea in hibernis bella sortiri, hiemare sub pellibus, postremo famem ac frigus in conspectu hostium perpeti coacti sunt; urbem nouissime sine ullo digno Romanae uirtutis testimonio cuniculis et clandestina obreptione ceperunt. hanc utilem magis quam nobilem uictoriam primo dictatoris Ca-

p. 140

AVCTORES § 6 de Aetnae igni, non uero de terrae motu refert Eus. 1591 § 7 Africam. ap. Sync. p. 489, 15 Bonn, cf. Eus. 1592^b (Atalante); Afr. p. 489, 8, cf. Eus. 1587 (Athen.) cap. 19 § 1 obsidio sqq. et § 2 Linius 5, 22 § 8; 5, 1.2.7.8.13.19—22, ad initium (decem—detriuit) fort. adhibitus Augustinus Ciu. D. 3, 17, ad illa § 1 hiemare sub pellibus (cf. Liu. 5, 2 § 7) et § 2 cuniculis—ceperunt Florus 1, 12 § 8 et 9 § 3 et § 4 cui eladi Liu. 5, 32 et 33

1 deinde R 2 aethnae] LP ethnae RD || motis R || ignibus (i prior ex in corr.) P 5 atalante] L atlante PR thlante (h m. 1 sed fort. ex corr., ex o ?) D || locis P¹R^a || adhaeres (corr. m. 2) P || continuo D 6 abscisa PR^aD || adque P^aR^a || insulam (i e. in m. rec. in in mutatum) L || ad desolata in marg. siue dissoluta R 9 Anno—ueiorum litteris maiusc. R || Anno—ueio colore rubro P || CCCLV (L in ras., ex o ?) R CCCMO.L quinto L trecentissimo—quinquagesimo—quinto D || VEIORVM (i rasura factum ex L) R uerorum D 11 comminuti] RD cōminuti in cōm. niti (ubi u. simillimum est notae q.) P comminuti L 12 sortiri] PRD sortiti Lv || hiemare] LPR (i et re in ras. P) hiemari D || uellibus D 13 hostium R || coacti sunt in marg. add. R 14 nouissime (e ex ae corr.) P 15 aestimonio D || clandestini L || obreptione PR || ceperunt P coeperunt R

milli, qui eam de Veientibus patrauit, exilium, dehinc inruptio
 4 Gallorum et incendium urbis insequitur. cui cladi audeat quis-
 quam, si potest, aliquos motus huius temporis comparare:
 quamuis non aequè pendat praeteriti mali fabulam praesentis
 5 iniuria. igitur Galli Senones duce Brenno exercitu copioso et
 robusto nimis cum urbem Clusini, quae nunc Tuscia dicitur,
 obsiderent, legatos Romanorum, qui tunc componendae inter
 eos pacis gratia uenerant, in acie aduersum se uidere pu-
 gnantes: qua indignatione permoti, Clusini oppidi obsidione
 6 dimissa, totis uiribus Romam contendunt. hos ita ruentes
 Fabius cum exercitu consul excepit; nec tamen obstitit, immo
 potius hostilis ille impetus quasi aridam segetem succidit stra-
 uit et transiit. testatur hanc Fabii cladem fluuius Halia, sicut
 Cremera Fabiorum. non enim facile aliquis similem ruinam
 Romanae militiae recenseret, etiam si Roma insuper incensa

AUCTORES § 5 et § 6 *Liu.* 5, 33. 35—39 (ad § 5 cf. *Perioch.*
p. 11, 5—10 *Iahn*) exceptis illis § 5 quae nunc Tuscia dicitur quorum
 auctor ignotus est (chorographus Orosii ?), et illis § 6 Fabius cum exer-
 citu consul et sicut Cremera — nam apud *Florum* non dubito quin lege-
 rit Orosius non CREMERAE foedior clades — ex *Floro* 1, 13 § 7 *sumptis*

EXPILATORES 6 hinc ut uid. *Florianis* inseruit Tusciae urbem
Iordanis De regn. succ. p. 227 ed. *Mur.*

1 eam] eadem *L* || ueientibus (prior i in ras.) *P* uegentibus (g
 ex n corr.) *R* || inrupcio *D* irruptio *R*^b 2 cladi audeat (i au in
 ras. m. 2) *P* 3 temporis huius v || comparare (cō.p- *R*) *R*^b*D*
 4 aequae *P* || fabula praesentis (a prae in ras.) *P* 5 gallis *D*
 6 clusini] sic *LPRD*; haud dubie *Epitomam suam Liuianam male in-*
tellexit Orosius, fort. etiam inspexit h. l. chorographum, apud quem me-
morati fuerint sicut apud Plin. n. h. 3, 52 Clusini noui, Clusini ueteres.
Quamquam, si codici L fides (uid. infra) habenda esset, nominis
potius hanc Clusinium formam opinatus esset || pro quae forte Etru-
riae, quae scribendum; urbem Tusciae, quae Clusium dicitur coniecit
Cluuer Ital. ant. p. 566; uerba quae nunc Tuscia dicitur glossema esse
censuit Moerner p. 108 || nun° (c m. 2) L || thuscia L 7 obsederent
PR^aD || cō.ponende (con in cō corr.) *R* omponende *D* 8 acie (e ex ae
 corr.) *P* aciae *D* || aduersum (adsūsū sed s priore deleta *R*) se omissa in
 marg. add. *P^aR* || se uidere] sae indire *D* 9 clusini] *PRDv* clusinii
L; cf. supra 10 totius (sed u exp. m. 1 aut 2) *L* || .ita (s eras.) *P* ||
 ruentus *P^a* 11 fabi.us (er. b) *D* || tamen] tunc *R^a* 12 quamai (m
 deleta) *P* 13 halia] *LP^aR¹* hallia *P²* (uel fort. *P³*) *R²D*, Alia uel
 Allia v; cf. 3, 3 § 5 14 chremera *L* 15 militiae (m ex In corr.) *P*

non esset. patentem Galli urbem penetrant, trucidant rigentes 7
 simulacrorum modo in suis sedilibus senatores eosque incendio 8
 demorum crematos lapsu culminum suorum sepeliunt. uni- 8
 uersam reliquam iuuentutem, quam constat nix mille hominum
 tunc fuisse, in arce Capitolini montis latentem obsidione con-
 cludunt, ibique infelices reliquias fame peste desperatione for-
 midine terunt subigunt uendunt: nam mille libris auri dis- 9
 cessionis pretium paciscuntur, non quo apud Gallos Roma
 parui nominis fuerit, sed quo illam sic iam ante detruerint,
 ut amplius tunc ualere non posset. exeuntibus Gallis reman- 10
 serat in illo quondam Urbis ambitu informium ruinarum ob-
 scena congeries, et undique per impedita errantium et inter
 sua ignotorum offensae uocis imago respondens trepidos suspen-
 debat auditus. horror quatiebat animos, silentia ipsa terrebant: 11
 siquidem materia pauoris est raritas in spatiosis. hinc illis P. 149
 mutare sedes, aliud incolere oppidum, altero etiam censi
 nomine cogitatum placitum atque temptatum est.

AVCTORES § 7—§ 9 *Liv. 5, 40—44. 48, insertis* § 8 iuuentutem—
 fuisse *ex Floro 1, 13 § 13* § 10 offensae—respondens *sec. Vergil.*
Georg. 4, 50 § 11 horror—terrebant *sec. Vergil. Aen. 2, 755*
 § 11 hinc illis—temptatum est *Liv. 5, 49 sqq.*

EXPILATORES 7 haec mille librarum *Eutropianis inseruit Paulus*
p. 18, 11 Eys.

2 simulacrorum (ru in ras., m *add. ex corr. m. 1*) D || modū P^a ||
 sedilibus] LPR (in *euandiae in L*) sedibus Dv aedibus *ed. Col. 1542* ||
 eosque P 3 labsub P lapsu R || sepelliunt LP^aR^a 5 capi-
 tulini D || latentem] LPR latitantem Dv 6 reliquias R^a
 7 subiugant PR 8 praetium LP^aR^a || quo] LPRD quod h ||
 galloŕū (*corr. m. 2*) P gallos² (s in ras. al. m.) R 9 quo] LPRD
 quod fh 12 congerie se|cundi-que D || per impedita] LD per
 indita (pe m. 2) P per inpedita R per om. fh || erantium P
 13 ignoto P¹ 15 raritas in spatiosis] LP^a (paritas in sp. P^a) R^aD,
item G H K M V, N E f s raritas uocis in spatiosis (uocis s. s. R) R^a,
 TZ raritas ipsa uocis O O₁, *ed. Col. 1542* raritas ipsa uocis in
 spatiosis h 17 adque P^aR^a || temptatum P timentatum D

- 12 En tempora, quorum comparatione praesentia ponderantur;
 ea, de quibus recordatio suspirat; en, quae incutiunt de electa
 13 uel potius de neglecta religione paenitentiam. reuera pares
 sunt et conferuntur inter se hae duae captiuitates: illa sex
 mensibus desaeuens et tribus diebus ista transcurrentis; Galli
 extincto populo Vrbe deleta ipsam quoque Romae nomen in
 extremis cineribus persequentes et Gothi relicta intentione
 praedandi ad confugia salutis, hoc est sanctorum locorum,
 agmina ignara cogentes; ibi uix quemquam inuentum sena-
 torem, qui uel absens euaserit, hic uix quemquam requiri,
 14 qui forte ut latens perierit, recte sane compararim, hunc fuisse
 ibi seruatorum numerum, qui hic fuerit perditorum. plane,
 p. 143 quod re proditur, et fatendum est: in hac clade praesenti
 plus Deum saeuisse, homines minus, cum, peragendo ipse
 15 quod illi non impleuissent, cur eos miserit demonstrauit. quippe
 eum supra humanas uires esset, incendere aeneas trabes et
 subruere magnarum moles structurarum, iotu fulminum foram

AVCTORES § 13 uidetur adhibitus esse Augustinus Ciu. D. 3, 29 et
 21; 1, 1 et 7 § 13 sex mensibus] Florus 1, 13 § 15; cf. Oros. 7,
 39 § IV: continuo paene anni spatio || tribus diebus cf. Oros. 7, 39 § 15 ||
 Gothi—cogentes cf. Oros. 7, 39 § 15 ictu fulminum—euertit cf.
 Oros. 7, 39 § 18

haec 1 En usque ad 5 tra- itemque praecedentium aliquot litteras
 in L rec. manus redintegrauit; quae m. 1 scripsit detrita quidem sunt
 sed adhuc cernuntur en] enim D || comparatione (-ci- D) R^bD
 2 en om. m. 1, 3 s. s. fort. m. 2 P enim D || de quibus] L
 quibus PRD^o || en] enim D || q; R || electa] elicta D 3 nec-
 lecta D || paenitentiam] RD paenitentiam (t altera in ras.) P paeni-
 tentem L || pare^a P 4 conseruntur L || hae^a (c eras.) R 5 de-
 saeuens L 6 extincto LPRD (tin in ras. P, to in ras. m. 1 D)
 7 gothⁱ R 9 cogentis (gen in ras. m. 1) D || ibi uix] ubi L || in-
 uentum (n altera in ras.) P 11 compararim] L comparari PR (n in
 m corr. R) comparari D 12 fuerit] fuit L 13 et fatendum
 LPRD fatendum h 14 ipse *** quod (4 litt. eras.) R ipsi quod
 D 15 illi ^{gothi} R || pleuissent D 16 sup^r R || aeneam (corr.
 m. 2) P 17 ictus L

cum imaginibus uanis, quae superstitione miserabili uel Deum uel hominem mentiuntur, abiectum est: horumque omnium abominamentorum, quod inmissa per hostem flamma non adiit, missus e caelo ignis euertit.

5 Et quoniam uber dicendi materia est, quae nequaquam hoc 16 concludi libro potest, hic praesentis voluminis finis sit, ut in subsequantibus cetera persequamur.

1 quae ex q; corr. R || superstitionē D 3 abominamentorum
(h eras.) R || quod inmissa] LP²D (imm. D) quia imissa (sic) P¹
quod inmissa R || hostem R || adiit P audiit D 4 e] æ P²
7 cetera (, eras.) R || persequamur] PRD subsequamur (per m. P^b) L
prosequamur v

PAVLI OROSII | LIB. II. EXPLICIT. | INC. LIB. III. | UTERE FELIX (n. 1 et 3
rubris, n. 2 et 4 nigris litt.) L expl: P², sequuntur: EXPLICIT ADVERSVM
PAGANOS (paganos *inertum minusculis*) PAVLI OROSII LIBER SECVNDVS
INCIPIT ADVERSVM PAGANOS LIBER TERTIVS P¹ EXPLICIT ADVERSVM PAGANOS
PAVLI OROSII LIB. SECVNDVS INCIPIT LIBER TERTIVS R

EXPLICIT · LIBER · II · (litt. nigr.) | INCIPIT · LIBER · TERTIVS (litt.
rubris) D

p. 144

PAVLI OROSII HISTORIARVM ADVERSVM PAGANOS

LIBER TERTIVS.

PRÆF. Et superiore iam libro contestatus sum et nunc necessarie repeto secundum praeceptum tuum de anteactis conflictationibus saeculi: nec omnia nec per omnia posse quae gesta et sicut gesta sunt explicari, quoniam magna atque innumera copiosissime et a plurimis scripta sunt, scriptores autem etsi non easdem causas, easdem tamen res habuere propositas: 2 quippe cum illi bella, nos bellorum miserias euoluamus. praeterea ex hac ipsa de qua queror abundantia angustia oritur mihi et concludit me sollicitudo nodosior. si enim aliqua studio breuitatis omitto, putabuntur aut mihi nunc de fuisse aut in illo tunc tempore non fuisse; si uero significare cuncta nec exprimere studens compendiosa breuitate succingo, obscura faciam et ita apud plerosque erunt dicta, ut nec dicta uide-

AUCTORES § 1 superiore . . libro *Orosius 1 praef. § 9 sq. et 1, 1 § 14 sq.* § 2 breuitate—obscura (cf. § 3) *similia apud Horat. A. poet. 26 et Quintilian. Inst. or. 8, 3 § 82*

1 necessariae P^aR^aD 4 innumera (in in ras. ampliore) P
5 copiosissime P copiosissime D || plurimis (mis ex bus corr.) P ||
sunt] ^{sunt} des (es al. m. add.) R || scribtores L 7 miserias (prior e i
in ras. R) bellorum PR 8 ex] et ex P ^{et} ex (et al. m.) R ||
de qua in ras. et corr. m. 2 P || quaeror L queror sed e in ras. PR ||
abundantiam L habundantia P^aR^aD || oritur (r prior ex corr. litterae
procerae) P 10 ^{de}fuisse P 11 illo tunc] illo|tum D || tunc
s. s. in R 12 nec expimere (nec e in ras. m. 1) R || compendiosa R^p
13 erunt dicta] erunt dubia P erunt dicta dubia (erasa t) R || uide-
antur (uid in ras.; fuit p..) P

antur: maxime cum e contrario nos uim rerum, non imaginem 3
commendare curemus; breuitas autem atque obscuritas, immo
ut est semper obscura breuitas, etsi cognoscendi imaginem
praefert, aufert tamen intellegendi uigorem. sed ego cum
1 utrumque uitandum sciam, utrumque faciam ut quocumque
modo alterutra temperentur, si nec multa praetermissa nec
multum constricta uideantur.

1 Anno ab Vrbe condita CCCLXIII, quem annum sicut gra-^{p. 146}
uissimum propter ignotam sibi captiuitatem Roma persensit ita
2 magnificum propter insolitam pacem Graecia habuit, eo siqui-
dem tempore, quo Galli Romam captam incensamque tenuerunt
ac uendiderunt, Artaxerxes rex Persarum discedere ab armis
et quiescere in pace uniuersam Graeciam per legatos praecipit,
denuntians contradictorem pacis bello inpetendum, quem ita 2
3 iubentem potuissent utique Graeci tam constanter contem-
perare, quam fortiter saepe uicerunt, nisi porrectam undecumque occa-

AVTORES § 1 a. ab u. cond. CCCLXIII annus Varronianus de-
sumptus fort. ex Eutropio 2, 1; cf. Eus. 1626 || annum sicut—uendi-
derunt Iustin. 6, 6 § 5 || Artaxerxes—inpetendum Iustin. 6, 6 § 1;
cf. Oros. § 25

1 e om. D 2 autem om. P¹D 3 cognusdi (cen m. 1) D
4 aufert L aufert (fert in ras.) P aufert* R aufert D || tam in ras.
P 5 utrimque uit. sc. utrumque, ed. 1542 || utrim quae D || uidan-
dos ciam (n statim ex s) D || uitando L || utrumque faciam] LPRD
faciam h || quocumquae D 6 aliterutra*** ex aliterutraque corr.
P || si nec] LPRD nec ed. 1510, h (non opus est corrigere scilicet nec) ||
multa] ****multa*** (a in ras.) P multa E 7 multū (u altera
col. obscuriore) R || uidentur D 8 CCCLXIII] PR .ccc.mo.lx.mo
quarto L trecentesimo sexagesimo quarto D 9 propter (o ex ae
corr.) L sic pp P per* (in marg.: ppt) R || ignotam (tam in ras.
ampliore) P (ignorata s uelut TX₂) || ^{per}sensit (per m. 1 ut uid.)
L 10 grecia RD 11 quod D || cap* tam (fuit i in ras.) P
12 uendederunt P* || artaxerxes R artaxerses LP 13 greciam
RD || praecipit D 14 bellō (v a m. 2) P 15 iuentem L¹ ||
greci R || contempnere PR* 16 occasionem (s prior erasa) PR

sionem quam auide desiderauerant, tam libenter hausissent —
 3 ostenderunt enim, quam aegre et misere illa eatenus gesserint,
 quae tam facile indigna etiam condicione posuerunt: nam quid
 tam indignum liberis et fortibus uiris, quam longe remoti,
 saepe uicti, adhuc hostis et deinde minitantis imperio arma
 deponere pacique seruire? — si non in ipso tantum adnuntiatae
 4 pacis sono per 'corda cunctorum aegra belli tabuisset intentio
 et post diuturnas laborum uigilias oscitantes ac stupefactos
 quies inopina laxasset, priusquam ipsam quietem uoluntas
 4 pacta conponeret. unde autem tanta fatigatio omnium per 10
 totam Graeciam populorum corda corporaque oppresserit, quae
 efferes animos ignoto adquiescere otio tam facile persuasit,
 quam breuissime ostendam.
 5 Lacedaemonii, utpote homines et Graeci homines, quo plura
 habebant, eo ampliora cupientes, postquam Atheniensium potiti 15
 6 sunt, uniuersam Asiam spe dominationis hauserunt. itaque

AVCTORES § 4 fatigatio cf. *Iustin.* 6, 6 § 4 § 5 et § 6 *Iu-*
stin. 6, 1 § 1.2

1 quaidesperauerunt P¹ quã uide D || ^hausissent (h m. 2) P
 auissent (eras. h et s ut uid.; d al. m.; in marg. hausissent manu
 coeua) R 2 et misere] LPR (et in ras. P) et mesere D ad-
 misere T (d ex c corr.), X₂Z fh || illa] LRD illa*** P illa quae
 TX₂Zfh || gesserint] LPRD, gesserunt § (TX₂) Zfh 3 condicione
 R || posuerunt] LP¹RD deposuerunt P² (§ uelut T) ed. Par. 1510 fh
 5 sepe R sepe P || ^hostis R || minitantis] D minitantes L
 antis (uersus extrema ut passim euanuerunt: fuisse minitantis potest;
 minantis, mi ante uersum et n in ras. positus, m. 2) P minantis R
 6 defonere D || in ipso] L ipso PRDv || tantum] tm P tam R
 7 intentii D 9 nopina D inopinata PR 10 pera^{oa} (cta al. m.)
 R pacta D || conponerit D cõponeret (con in cõ mut.) R
 11 greciam R || oppresserit (it ex at corr.) P 12 otio PR
 14 lacedemonii R || utpote (o ex u corr.) PR || greci RD || quo] qui
 D 15 habeant P || eo ampliora] RDv, *Iustini codices* eo plura
 L ampliora P 16 asiam] LD, cf. § 6 et 3, 2 § 13 greciam (in
 marg. asiam) P greciam^{at} asiam R || spem (m eras.) P || auxerunt L
 R (x in ras. R) auserunt P¹D

toto Orienti bellum mouentes Hircyliden ducem in hanc militiam legunt. qui cum sibi aduersus duos potentissimos Artaxerxis Persarum regis praefectos Farnabazum et Tissafernen pugnandum uideret, prouiso ad tempus consilio, ut pondus geminae congressionis eluderet, unum denunciato bello adpetit, alterum pacta pace suspendit. Farnabazus Tissafernen apud 7 Artaxerxen, communem tunc regem, desert ut proditorem, praesertim qui cum hoste belli tempore de foederis conditione pepigisset; hortaturque regem, ut in locum eius Cononem p. 146 Atheniensem uirum, qui tunc forte apud Cyprum exulabat, ducem nauali bello constituat. acceptis igitur quingentis argenti talentis Conon per Farnabazum euocatur classique praeficitur. quibus conpertis Lacedaemonii et ipsi auxilia naualis 8 belli a rege Aegypti Hereynione per legatos petunt, a que

AUCTORES § 7 *Iustin. 6, 1 § 4-7.9* § 8-§ 11 *Iustin. 6, 2 § 1.2.4-7.9.10.12.16.17 exceptis* § 9 qui acerbissimis—obliti et § 11 domesticis—seruitutis *Orosianis*

1 toto] *LPRD* toti *v* || oriente (te in ti corr.) *P* || bellum mouentes] bello *D* || hircyliden] *P* (n ex m corr.) hircyliden *L* hircyliden *R* hirciliden *D*, Dercyllidam *fh*; cf. *Gutschmid, Jahrb. f. Phil. Suppl. 2 p. 192* || in om. *L* 2 legant *P* || duos *P* || artaxerxis *L* artaxersis *PR* artaxersis *D* 3 praefectus *LR^aD* praefectos *P* || farnabuzum *LPD* (z in ras. *P*) farnabuzam *R* || tissafernen] *D* tissafernen *L* tisafernem (m in n corr.) *P* tisafernen *R* 5 adpetit] *PR^a* appetit *R^bD* adpetiit *L* 6 suspendit (i in ras.) *P* || farnabazus] *P* (z in ras.) farnabuzas (s in ras. al. m.) *R* farnabuzus *LD* || tissafernen] *D* tisafernen *L* tisafernem (m in n corr.) *P* tisafernen (ti in ras. al. m.) *R* || apud (t in d corr.) *P* 7 artaxerxen] *LD* artaxersen *PR* || communem *P* || defert (*priore f del.*) *PR* difret *D* || proditorem *D* 8 cum cum hosti *D* || conditione *R* 9 pepigisset in ras. *P* pepigissent *L* || ut] utⁱ (*i fort. m. 1*) *L* || loco *P^a* 10 athemensem *D* || apud *P* || cyrum (corr. m. 2) *P* cirum *D*; cf. *ad 2, 16 § 16* 12 farnabuzam *R* farnabum (zu m. 2) *L* farnabuzum (z in ras. *P*) *PD* 13 conpertis *R^bD* || lacedemonii' (i s. s. al. m.) *R* 14 aegypti *P* || hercynione (qui m. 2) *P* hercynone *R* hercynione (in ex n ut uid.) *D*

centum instructas triremes et sescenta milia modium frumenti
 acceperunt; a sociis etiam undique magna contraxere subsidia.
 9 cui militiae consensu omnium Agesilaum ducem decreuerunt,
 uirum pede claudum, sed qui in difficillimo rerum statu mal-
 lent sibi regem claudicare quam regnum. raro unquam ita 5
 pares omni industria duces in unum coiere bellum, qui acer-
 bissimis inuicem proeliis fatigati et multo sanguine obliti
 10 uelut inuicti ab alterutro recesserunt. igitur Conon accepto
 iterum per se ipsum a Rege Magno stipendio reuersus ad
 classem inuadit hostiles agros, turres castella ceteraque praesi- 10
 dia expugnat et ueluti effusa tempestas quaecumque incubuit
 11 cuncta prostrernit. Lacedaemonii uero domesticis malis circum-
 uenti externis inhiare desistunt abiciuntque spem dominationis
 imminente periculo seruitutis; Agesilaum, quem cum exercitu
 p. 149 12 in Asiam miserant, ad subsidium patriae reuocant. interea 15

AVCTORES § 10 effusa tempestas q. incubuit *sec. Vergil. Aen. 7, 222 sq. et Georg. 2, 310 sq.* § 12—14 et § 15 magnitudinem et namque *Iustin. 6, 3 § 1.8.4—6.9.10*

1 centam *s. lin. add. m. 2 P* || triremis *L* triremes (*fort. eras.*
m; in marg. trimes m. 1) R || sescenta] *L* sexcenta *D* dc · ta *P*
 · dc · · *R* || m^{it} · *P* m *R* || modium frumenti acceperunt] *D* frumenti
 modiorum acceperunt (or *del. m. 1) L* modium frumenti *P*¹ modiorum
 frumenti acceperunt *P*² modium (*in modiorum corr.*) acceperunt fru-
 menti *R* 2 sociis *in ras. m. 1 R* || magna (m *eras.*) *P* || contra-
 xerxe (*altero x eraso) L* || subsidia (m *eras.*) *P* 3 cui cum *D* ||
 agesilaum (*i ex e corr., um in ras.*) *P* 4 difficili morerum *R* ||
 statum] *in statu corr. L* statu *om. D* 5 q *P*¹ q^{ua} *P*² || umq (*sed*
q in q^{ua} mut. P) PR 6 coiere (*i in ras. al. m.) R* coire *L*
 cohibere *P*¹ coepere *P*² || acerbissimis *P* 7 plis *P* || molto *P*
 uelut (*t ex d corr.*) *PR* ueluti *D* 8 con^{on} (*on s. s. al. m.) R*
 9 per] *RD* a^{per} (*a del.*) *L* pre *P*¹ p^{er} *P*² || magno (*a in ras.*) *P* ||
 stipendium *L* 10 clasem *P*¹ || hostilis *L* 11 effusa (*priore s*
del.) P || quaecumque *D* 12 lacedaemonii *PR* lacedaemoniae *D* ||
 uero *al. m. s. s. R* 14 agesilaum *P* (*um in ras.*), *R* (*se in si corr.*),
 agesilaum autem *ed. 1510 sh* || cum *s. lin. add. L* cum^{er} *R*
 15 assiam (*priore s del.*) *PR* asia *D* || patrie *P*¹ patrię *P*²

Pisander, dux apud Spartam per Agesilaum regem relictus, maximam munitissimamque tunc classem instruxerat, motus aemulatione uirtutis Agesilai, ut, illo pedestrem expeditionem agitante, ipse quoque nauali discursu oram maritimam peruagaretur. Conon uero suscepto negotio duplicem curam impendebat debens sociis sollicitudinem, patriae fidem, ut huic exhiberet naturam, illis praeberet industriam: in hoc propensior ciuibus, quod quieti libertatique eorum alieni sanguinis discrimen impenderet et pugnaret aduersus insolentissimos hostes periculo regis, praemio patriae. conserunt itaque nauale certamen Persae Conone, Spartani Pisandro duce; milites remiges ipsique ductores uno pariter in mutuam caedem ardore rapiuntur. magnitudinem atque atrocitatem belli istius inclinat^{us} ex hoc semper in posterum Lacedaemoniorum status^{p. 150}

1 pisander] *L* ed. 1542 in *mg.*, *Fabr.*, h pissander *P* pinsander (corr. al. m.) *R* lisandar *D* lisander *K* pysander *G*¹ s. s. alibi lysander *G*² Lysander ed. 1510 et (in *textu*) 1542 || apud (pud in *ras.* ampl.) *P* || agesilaum (i ex e corr.) *P* 2 minutissimamque (minu in muni corr. m. 2) *PR* || classem *P* 3 aemulatione] *LPR* (aemula in *ras.* *P*, in *marg.* † admiratione m. 1 *R*) aemulationis *D* || agesilai *P* 4 agitante *P*^a || ora *PR* || maritima *PR* 5 suscepto] *PRD* susceptum *Lh* || negotio] *PR* negocio *D* negotium *Lh* || duplicem] *PRD* duplici *Lh* || curam] *PRD* cura *Lh* || impendebat] *LPRD* intendebat h ex con. ut 4, 23 § 9 6 sociis (cui in *ras.*) *P* sotiis *R* || sollicitudinem *P*^a || exhiberet *P* 7 acillis *P* 8 quod] *q*^{uod} *P* || liber. atque *P* 9 et om. *LD* || aduersum *D* || insolentissimos (corr. m. 2) *P* 10 premio *P* || conserunt (in *ras.* ser fuit) *P* 11 persi (i in *ras.*) *P* || et spartani *P* spartani *R* || pissandro *PRD* by pysandro (corr. m. 2^b) *G* lysandro *Patauinus* s. XI, ed. 1510 et 1542 12 mutuam (in *marg.* pacè) *P* || cedem *P* 13 magnitudine *PR*, edd. 1510. 1542 *Fabr.* || atrocitate *PR*, edd. 1510. 1542 *Fabr.* || ipsius *D* 14 lacedaemoniorum *PRD*

prodit: namque ex illo fluere ac sublapsa retro referri Spartanorum spes uisa, donec adsurgendo aegre ac misere recidendo confecta et potestate careret et nomine. Atheniensibus uero haec eadem pugna initium recuperandae potentiae sicut Lacedaemoniis amittendae fuit. primi igitur Thebani, auxilio Atheniensium fulti, superiore clade sancios ac trepidos adgrediuntur, multa animati fiducia propter uirtutem atque industriam Epaminondae ducis sui, cum quo sibi facile obtinere posse imperium totius Graeciae uidebantur. fit itaque terrestre proelium, Thebanis minimo negotio uincensibus. uincitur enim etiam hoc conflictu Lysander et occiditur; Pausanias quoque dux alter Lacedaemoniorum insimulatus proditio[n]i sine exilium truditur; Thebani autem uictoria potiti, collecta uniuersi exercitus manu, Spartam contendunt, putantes se uacuum pra-

AVCTORES § 15 ex illo — spes *sec. Vergil. Aen. 2, 169 sq.*
 § 16—§ 20 *Iustin. 6, 4 § 1—9. 11—13 exceptis inprimis § 19 periculo—impulsi et inexercitati—qualicumque, § 20 Thebanos—adgreditur Orosianis*

1 prodit namque] LD pronamque (in ras. exceptis amque) P
 item addito est post semper ed. 1510 proruit]prona Namque (prona
 add. ante uers. m. multo posterior) R, (item ed. 1542; proruit. Namque
 Fabr.) || retro sublapsa Fabr. h (uidelicet ex Vergilio) || refferri (pri-
 ore f del.) P ferri L || spartanorum spes] LPRD (sparthanorum PR)
 spes Spart. v 2 uisa est R || adsurgendo aegre ac (o aegre a in ras.)
 P adsurgenda, negro (uirgula, inserta et negro statim in aegre corr.)
 D || recedendo P^aR^a recidendo LD 4 uero s. lin. add. m.
 fort. 1 L || haec] sic h' P h' R || initium (in ex m corr.) P || recu-
 perandę (ę ex e corr.) P 5 lacedemoniis PR || amittendę (ę ex e
 corr.) P || primum PR || auxilio* (1 litt. eras.) P 6 athenensium
 P || clade (c in ras.) P || sancios R || adgrediuntur (ad in ag corr.)
 R 7 adque LR^a ad D 8 epominonde L epaminonde D
 epaminundae (epa in epa corr. m. 2) P aphinunde R || d. ucis (a
 eras. ?) R || sui om. m. 1 P || q^{no}; R || obtinere P 9 grecae R
 crecae D 10 prelium P || enim etiam] LD etiam PRfh
 11 hoc] conflictu in hoc ^{con} flictu corr. m. 2 P || lisander (li in ras.) P pisander
 (p non sine ras.) R 12 lacedemoniorum R || insimulatus (tus in
 ras.) P || proditio[n]is**** (nis in ras.) P 18 traditur L || autem]
 aū in ras. m. 2 P, m. 1 R || uictoria (u in ras.) P || collecta (alt. l ex b ut
 uid.) D 14 sparthani PR || potantes L || sese (alterum se del. m. 1) P

sidio ciuitatem nullo intraturos negotio, cuius iam omnes paene copias cum ipso rege delessent atque ab omnibus sociis destitutos uiderent. Lacedaemonii periculo ciuitatis impulsu habito 19 in exercitatu militis qualicumque dilectu obuiam hosti procedunt. sed uictis semel aduersum uictores obsistendi nec uirtus nec animus erat. cum igitur caedes tantum unius paene 20 partis ageretur, repente rex Agesilaus accessit ex Asia in prouinis bello superuenit; Thebanos iam successu duplicis uictoriae laetiores signioresque adgreditur nec difficile superat, maxime cum adhuc apud ipsum paene integrae uires haberentur. ipse tamen Agesilaus grauitur uulneratur. at uero Athenienses cum conperissent insperata Lacedaemonios 21 uictoria subleuatos, pristinae seruitutis, de qua tunc respirare nix coeperant, trepidi metu exercitum contrahunt eumque Boeotiis in auxilium adiungunt, commissum Iphicrati duci, qui adulescens admodum, uixdum annos uiginti natus, infirmitatem aetatis maturitate animi muniebat. Conon quoque, uir quidem 22

AVCTORES § 21—§ 24 Iustin. 6, 5 § 1—4.6—10

1 ciuitatem (ciu in ras. 1) D || intraturos] intramuros (uidelicet ~ i. e. m et r confusis) L || omnes] cum omnes P || paenae D pene R
 3 lacedaemonii PRD || habitu L habeto (e in i corr.) P 4 in exercitatu] P^aR in exercitatu L in exercitatu D in exercitate P^a || qualicumque LPR (u prior in ras. in P) quaecumque D || dilectu (-to) D R^bD 6 tantum unius] Lh unius tantum PRD || pene R
 7 ageselaus P^a || accessit (accer in ras.) P accessitus R || assia PR^a || in prouinis D 8 iam (~ al. m.) R || duplici L 9 laetiores D || signioresque R^a || adgreditur R^b 10 paene R penae PR || integrae P 11 ageselaus P^a || ad R^aD 12 athenenses P athenenses D || com P || conperissent LR^bD || lacedaemonios (eras. a) R 13 tunc (i. e. tunc) in ras. P 14 caeperant P ceperant R ceperant memores D || exercitum (m in ras. ampliore) P || contrahunt P || boeotiis in ras. P boeotiis (eras. o) R boeotiis D
 15 auxilium P^a || adiungunt D || commissum P^a || ipicrati LPR || post duci uacat uersus dim. spatium; proximus olim sic incepit: Mirioratis ducis; sed M erasa est, reliqua deleta lineis P || adulescens (-isc- D) PD || xx PR 17 animae D || muniebat P^a || quidem in marg. add. m. 2 P

- Atheniensis, dux autem Persici exercitus, audito Agesilai
 reditu ad populandos Lacedaemoniorum agros reuertitur. ita
 Spartani, strepitu circumsonantium undique hostium clausi
 atque exterriti, ultima propemodum desperatione tabuerunt.
 23 sed Conon postquam uasta hostilis soli populatione satius
 p. 152 est, Athenas pergit, in maximo gaudio ciuium ipse tristis,
 quippe cum uideret urbem populo quondam cultuque orna-
 tissimam, nunc miserabili ruinarum ac desolationis squalore
 24 confectam. itaque magnum pietatis miserationisque monumen-
 tum in reparatione eius operatus est. namque eam a Lacedae- 10
 moniis exinanitam Lacedaemoniorum praedis repluit, Persis
 incenditibus concrematam Persis aedificantibus reformauit.
 25 interea Artaxerxes rex Persarum, sicut principio dictum est,
 uniuersis Graeciae populis per legatos, ut ab armis discederent
 et paci adquiescerent, imperauit: non quia misericorditer fessis 15
 consuleret, sed ne se in Aegypto bellis occupato aliqua in
 regnum suum temptaretur inruptio.
- 2 Cunctis igitur Graecis optatissima quiete resolutis domestico-
 que otio torpentibus Lacedaemonii, inquieti magis quam strenui

AVCTORES § 25 *Iustin.* 6, 6 § 1—4 || principio] *supra* § 1

1 atheniensis *R* || persici (c *statim ex s*) *D* || exercitus. *aud.* *ages-*
selai (erci *ex corr. add. m. 1*, *tus. aud. a in ras. m. 1*) *D* || exercitōs *P* ||
ageselai (se *in ras. P*) *PR* 2 lacedaemoniorum *PR* 3 sparthani
PR || circumsonantium (sonaⁿ *in ras. m. 2*) *P* || hostium *P* || clausit
L 4 desperatio^{na} *P* 5 postquā (quā *in ras. angust.*) *P*
 6 athenis (*corr. al. m.*) *R* || ipse *s. s. in P* 7 ornatissimam *P* (*or-*
dinatissimam T) ornatissimam (u *in i corr.*) *R* 9 monumentum
 (u *priore in i corr.*) *R* 10 reparationem (ra *s. s. R*) *PR* || lacede-
 moni's *R* lacedaemoniis *D* 11 lacedaemoniorum *RD* || praedis (s *in*
ras. paullo ampliore) *P* (praesidiis *5 uelut E*) 13 artaxerxes *L*
 artaxerxes *PR* || princio^l *P* 14 uniuers' (s *m. 2*)
L || graeciae *R* || discederent *P* 15 paci (u *m. 1*) *D* pati *R* ||
 quia] *LPRD* (q^{uia} *sed uia add. m. 2 P*) quod v || fess'is *P* 16 ae-
 gipto *P* 17 temptaretur *D* || irruptio *R*^b 18 graecis *R* || obta-
 tissima *PR*^a || resolutis (tis *in ras.*) *P* solutis *L* 19 lacede-
 monii *RD*

et furore potius quam uirtute intolerabiles, post bella deposita, p. 158
temptant furta bellorum. nam speculati absentiam Arcadum 2
castellum eorum repentina inruptione perfringunt. Arcades
uero exciti iniuria, iuncto sibi Thebanorum auxilio amissa
furto bello repetunt. in eo proelio Archidamus dux Lacedae- 3
moniorum uulneratus cum iam caedi suos ut uictos uideret,
occisorum corpora per praeconem ad sepulturam poposcit:
quod signum uictoriae traditae inter Graecos haberi solet. The- 4
bani autem hac confessione contenti, dato parcendi signo,
finem dedere certamini. paucis deinde interuenientibus induti- 5
arum diebus, Lacedaemoniis ad alia bella conuersis, Thebani
cum Epaminonda duce de inuadenda Lacedaemona quasi segura
et destituta cepere fiduciam. taciti intempesta nocte Lacedae-
monam ueniunt; sed non ita incautam uel indefensam, sicut p. 164
rebanur, offendunt: armati enim senes cum reliqua turba in- 6
bellis aetatis, praecognito aduentu hostium, in ipsis se por-
tarum angustiis obiecerunt et aduersus quindecim milia mili-

AVCTORES § 1 furta bellorum] cf. *Frontin. Strat.* 2, 5 § 31
§ 2—§ 4 *Iustin.* 6, 6 § 6—10 § 5—§ 7 *Iustin.* 6, 7 § 1.4.7.9—12

1 quā (ā in ras. m. 2) P || intollerabiles PR^aD 2 fur-ta (r ta
in ras.) P || speculanti (n eras.; in marg. speculatoris m. 2) P
3 irruptione R^b || perfringunt R 4 extincti P ex^{ota}uti R || iunctus|ibi
D || iuncto (c al. m.) R iuncto L^a || amissa P 5 furto (o fn. in
i corr.) R || archedamus (corr. m. 2) L arcadamus D || lacedemoni-
orum RD 6 uulneratur P || cum cede suos iam et uictus D ||
iam] etiam PR (sed s. s. in P) || ut in ras. P iamūt R 7 poposcit]
LP^aRD poscit P^a fsh; cf. *Ruehl, Jahrb. f. Phil. Suppl.* 6 p. 34
8 grecos RD 10 finem (i ex u fort. corr.) P || debere (b in d corr.)
R || certaminis L || induciarum RD 11 lacedemoniis PRD
12 epaminonda PR || dēce R || lacedaemona] LR^b lacedemonia PR^aD
13 caepere P coepere R || fiduciam (ci in ras.) P || tatiti P || lace-
daemonam] L lacedemonam PRD 14 incautam (C corr. ex alia
litt.) P || sicut et in marg.: nōn est sensus in hoc loco a m. P^a aut I^a,
certe eadem quae summaria adscripsit L 15 rebantur (e I^a) L
17 obiecerant L || et om. D || aduersum PR || .xv. R

tum nix centum confecti aeno homines proruperunt. his itaque tantam belli molem sustinentibus iuuentus superueniens congregi aduersus Thebanos aperto certamine incunctanter de-
7 crenit. commisso proelio cum Lacedaemonii uincerentur, repente Epaminondas dux Thebanorum incautius dimicans uul-
5 neratur. quare dum his ex dolore metus, illis ex gaudio stupor nascitur, ueluti ex consensu tacito utrimque discessum
8 est. Epaminondas autem grauitur saucius cum de uictoria suorum conperisset scutumque exosculatus esset, remota manu,
qua uulnus ocluserat, egressum sanguinis ac mortis patefecit
10 introitum: cuius mortem sic Thebanorum perditio subsequuta est, ut non perdidisse ducem sed ipsi cum eo tunc perisse uiderentur.

9 Contextui indigestae historiae inextricabilem cratem atque incertos bellorum orbis huc et illuc lymphatico furore gestorum
15 uerbis e uestigio secutus implicui, quoniam tanto, ut uideo, inordinatius scripsi, quanto magis ordinem custodiui. improba
10 dominandi Lacedaemoniorum cupiditas quantis populis, qualibus urbibus, quibus prouinciis cuiusmodi odiorum motus, quantas causas certaminum suscitavit, quis uel numero uel
20

AVCTORES. § 8 *Iustin.* 6, 8 § 11.12.13.2 *exceptis illis* remota manu — introitum *compilatis fort. ex Valer. Max.* 3, 2 *ext.* § 5 (*ubi cf. sanguine et spiritu*)

1 .c. R || prorumperunt (m *eras.*) P . 2 tantā|tam D || molem belli h 3 incunctanter om. L 4 commisso P || proelio (e 1) P² proelio (illo *in ras. m. 1*) D || lacedemonii (ii *ex i corr.*) P PR
5 epaminundēs (u *in o corr.*) P epaminōdas (i. e. -non- *in -nun- mut.*) R || demicans P^a 6 eñ hīs (*corr. 1 aut 2 m.*) L || dolorē etus (us *eras.*) D 7 discessum P 8 epaminōdas (*corr. al. m.*) R || sauciūs R 9 conperisset R^bD 10 obcluserat PRD || egressum P 11 secuta P¹ 14 indigeste (e *fin. in e corr. m. 2*) P || cratem *explicit* molem *margo* PR || atque (at *in ras.*) P 15 orbis] om. L urbes D || ad lymphatico *in marg.* infinito P lymphatigo D 16 implicui D 17 quanto (qu *in ras. ampliore*) P || improba P 18 lacedemoniorum PRD 19 prouintiis E || cuius modiorum mutus D

ordine uel ratione disponat? cum ipsi quoque non plus afflicti bellis quam bellorum confusione referantur: siquidem tracto 11 per aliquot aetates hoc continuo bello Athenienses Lacedaemonii Arcades Boeotii Thebani, 'postremo Graecia Asia Persis p. 155 atque Aegyptos cum Libya insulisque maximis nauales simul pedestresque conflictus indiscretis egere discursibus. referre caesa hominum milia non possem, etiam si bella numerarem.

At nunc increpet haec tempora atque illa conlaudet, quicumque 12 nescit hosce omnes istarum urbium prouinciarumque populos 10 ita nunc in solis ludis ac theatris consenescere, sicuti tunc in castris maxime proeliisque tabuisse. florentissima illa et totius 13 tunc imperium Orientis adfectans Lacedaemoniorum ciuitas uix centum habere potuit senes; ita incessabilibus circumuenta malis in maturas misere expendebat aetates: et queruntur nunc 14 15 homines, quorum refertae pueris et senibus ciuitates segura iuuenum peregrinatione ditantur pacificisque exercitiis stipendia domesticae uoluptatis adquirunt? nisi forte — ut adsolent hu-

AVCTORES § 12 ita—tabuisse *sec. Iustinum 6, 9 § 3 sq.* § 13 totius — ciuitas *cf. Oros. 3, 1 § 5 sq.* || uix centum . . senes *cf. Oros. supra § 6*

1 afflicti (*prior f in ras.*) R 2 confusione P^aR^a 3 aliquas R² || continuo ***** (*tinuo in ras.*) P || lacedaemonis L lacedaemonii (*e altera in ras. R*) PR 4 boetii P boeoti L boetii R boetii D || thebane D || grecia RD || assia P || persida (*da in ras. ampl. al. m.*) R *cf. 1, 2 § 17* 5 aegyptos] L aegyptōs P || libia PRD || insōlisque P 6 egere] egre L egere (*1 egre m. 2*) P 7 caessa P^a || munerarem P^a 8 hęc *in ras. al. m. R* || collaudet *sed priorē 1 in ras. al. m. R* 10 a^o R || theatricis L 11 pliiis-que (*liis in ras.*) P peliisque (*a eras.*) R || tabuisset (*t fm. del.*) PR 12 ad|affectans (*aff in ras.*) P affectans B affectans D || lacedaemoniorum PR 13 c PR || ita *om. D* || incensabilibus D 14 malis sima turas D || misere** (*2 litt. eras.*) P || aetates P || quaeruntur L 15 refertae P || securae (*a del.*) P 16 iuuentum P^a || pacificisque R^a || exercitiis P¹ 17 uoluptates R^a || nisi *in ras. al. m. R* || assolent R²

manae mutabilitati omnia sordere praesentia — nouitates rerum acta audituque prurientibus ipse etiam uita fastidio est.

3 Anno ab Vrbe condita CCCLXXVI saeuissimo terrae motu Achaia uniuersa concussa est et duae tunc ciuitates, id est Ehora et Helice, abruptis locorum hiatibus deuoratae.

2 At ego nunc e contrario poteram similia in diebus nostris p. 156 apud Constantinopolim, aequae modo principem gentium, praedicta et facta sed non perfecta narrare, cum post terribilem denuntiationem conscientiamque mali sui praesciam subter commota funditus terra tremere et desuper fusa caelitus 10 flamma penderet, donec orationibus Arcadii principis et populi Christiani praesentem perditionem Deus exoratus auerteret, 8 probans se solum esse et conseruatorem humilium et punitorem malorum. sed haec ut commemorata sint magis quam explicita uerecundiae concesserim ut et qui scit recolat et qui 15 nescit inquirat.

AVTORES § 1 *Africanus ap. Syncell. p. 490, 17 Bonn (cf. Eus. 1637 a quo ut ab Hier. abest Achaiae mentio)* § 2 *de iisdem referunt Augustinus De excidio urbis Romae 7 (uol. 6, 627 Ben.), qui tamen de terrae motu tacet, et Marcellin. Comes ad a. 396 (p. 272, 29 Ronc.)*

1 in marg. omnia sordescere praesentia m. recentiore P 2 audi-
tuque (e in ras.) P || etiam] enim D || fastidiosa est L fastidium (om.
est) P¹ 3 Anñ (x in ras.) R || .ccc mo. lxx. sexto L trecentesimo
septuaginsimo sexto D || terrae (ae ex i corr.) P 4 concussa P ||
id est (t in ras.) P 5 ehora] LD aehora P ehora R, Bura fh ||
nelice PR elice D || deuoratae (ae ex e corr.) P deuorare D, deuoratae
sunt fh 6 ad (d in t corr.) R || nunc e] nun est D 7 apud
P²D 8 set P^a 9 praesciam P consciam L 10 fundatus
L^a funditus (fund in ras.) P || et om. LD 11 orationibus (r in
ras.) P || arcadi PR || et] (f. 37^r) et L 12 presentem P || auer-
teret (t priore ex corr.) P 13 solum (sic) L || conuersatorem (sed
corr. 1 aut 2 m.) L 14 haec supra add. m. 2 P || commemorata
(m prima in ras.) P || explicita] LP (sed ta in ras. P) explicata
RDv 15 uerecundiae P || concesserim P concesserim R || et qui
scit in ras. angustiore P qui scit D 16 requirat P

Interea Romani, qui per septuaginta annos ab urbe Vul-4
scorum, praeterea Faliscorum Aequorum et Sutrinorum subacti
et adtriti adsiduis bellis conficiebantur, tandem in supra scriptis
diebus Camillo duce easdem cepere ciuitates et redinuo finem
dedere certamini. Praenestinos etiam eodem tempore, qui 5
usque ad portam Romae bellando et caedendo peruenerant, ad
flumen Haliam T. Quintio pugnante uicerunt.

'Anno ab Vrbe condita CCCLXXXIII L. Genucio et Q. Ser-4
uilio consulibus ingens uniuersam Romam pestilentia corripuit:
non ut adsolet plus minusue solito temporum turbata tem-2
peries, hoc est aut intempestiua siccitas hiemis aut repentinus
calor ueris aut incongruus umor aestatis uel autumnus diuitis

p. 157

AVCTORES § 4 et § 5 *Eutrop. 2, 1 et 2 excepto illo § 4 Fali-*
scorum (cf. Liu. 5, 26 sq.) || § 4 in supra scriptis diebus] i. e. anno supra
§ 1 scripto (cf. 6 § 4, 7 § 5), fort. ex chronographo suo: a quo ut in
uers. *Arm. Eusebii et in codice A Hieronymi quae h. l. de Quintio*
narrantur eidem anno uidentur adscripta fuisse atque terrae motus ille;
Eutropius res a Camillo et Quintio gestas tribuit anno u. c. 365
*cap. 4 § 1 L. Genucio sqq. et § 3 cunctos—confecit] *Liuus 7, 1 et 2*
§ 2 ignotus

EXFILITORES 9 ingens—corripuit et p. 148, 4 per biennium iugiter
expressit Paulus p. 19, 25 not. § 2 siccitas hiemis—aura corrumpens
adhibuit Isidorus De nat. rer. 39, 1

1 LXX PR 2 praeter** P praeter** R || in marg. ciu~ (i. e.
ciuitates) P || phaliscorum L 3 triti D || assiduis (prima s in
ras.; eras. 1) R || conficiebantur (, eras.) R || supra scriptis L
4 caesare PB 5 certamine P || in marg. praenest. ciu. P 6 ru-
mae D || bellando L* || cedendo P cedendo R' 7 halim LD
halio (io in ras. P) PR Aliam uel Alliam v || tito LPRD || quintio]
LPRD 8 .ccc.mo.LXXX mo.quarto.L trecentesimo octogesimo-
quarto D || l. uenio P l. utio (eras. 1) R lucio D || genutio R || quinto
PRD 9 cas PE || corripuit L* 10 ut s. s. in R in ras. m. 1,
ex ad ? D || adsolet P adsolet R || plus* P || minusue* (er. s) D ||
turbata (r in ras.) P 11 aut s. s. in P || ad intempestiua in marg.
intemperata P 12 INCONGRUIS (i in u corr. m. 1^a aut 1^b) L; post
hoc uerbum deest in L fol. unum (id quod manus s. XVI—XVII adnotauit
his uerbis: deest pagina subsequens); fol. proximum (38) incipit a u.
confecit (p. 150, 2) || incongruosum mora estatis D || humor PR || diuitis
(tis in ras.) P diuitiis (is ex s corr. al. m.) R diuicia D

indigesta inlecebra, insuper etiam expirata de Calabris salti-
 bus aura corrumpens, repentinos acutarum infirmitatum adferre
 3 transcursus; sed grauis diurnaue in nullo dispar sexu, in
 nulla aetate dissimilis generali cunctos per biennium iugiter
 tabe confecit, ut etiam quos non egit in mortem, turpi macie
 4 exinanitos adffictosque dimiserit. conquererentur hoc, ut arbi-
 tror, loco obtrectatores temporis Christiani, si forte silentio
 praeterierim, quibus tunc caerimoniis Romani placauerint deos
 5 et sedauerint morbos. cum pestilentia in dies crudesceret,
 auctores suasere pontifices, ut ludi scaenici diis expetentibus
 6 ederentur. ita pro depellenda temporali peste corporum arces-
 6 situs est perpetuus morbus animorum. uber nunc quidem
 p. 158 mihi iste doloris atque increpationis locus est, sed, in quo iam
 reuerentia tua studium sapientiae et ueritatis exercuit, mihi
 super eo audere fas non est. commonuisse me satis sit et ex 15
 qualibet intentione lectorem ad illius lectionis plenitudinem
 remisisse.

AUCTORES § 5 cum pest.— ederentur **Liu.* 7, 2 || § 5 ita pro
 dep.— § 6 *adhibitus Augustinus Ciu. D. 1, 32; 3, 17 (quem laudat § 6)*

1 illecebra *ex incelebra corr. R* || ⁱⁿspirata *P* inexpirata *R* expi-
 rata *D* || de Calabris (de *extra u. scr., Ca in ras.*) *P* 2 infirmi-
 tatum (n *ex m corr.*) *P* infirmitatum *D* || afferre (*priore f in ras. al.*
m.) *R* adferit *D* 3 diurnaue (tu *add. m. 2*) *P* diurnaue
R || in nulla] ⁱⁿnulla *R* 4 biennium (bi *in ras.*) *P* 5 turpi-
P || macie *R* 6 adffictosque (*priore f in ras.*) *R* adffictusque *D* ||
 demiserit *P* demiserit *R* || conquererentur] *PR* conqueruntur *D* con-
 querentur *v* || ⁱⁿ hoc *R* 7 obtrectatores (*priore s del.*) *P*
 8 preterierim *R* || tunc *in ras. ang. P* || caerimoniis *R* ceremonis *P*
 caeremoniis *D* || placauerint (i *ex u radendo corr.*) *P* placuerunt *R*
 9 sedauerint (i *ex u corr.*) *P* sedauer (i. e. -runt) *R* || ⁱⁿrudesceret *R*
 crudisceret] *et D* 10 auctores *D* || suasere (sua *in ras. ampl.*) *P* ||
 ludi scaenici] *in marg.* † ludis scaenicis *al. m. R* || scaenici (seq *in ras.*
ang.; fort. fuit se) *P* || dis *D* 11 ederentur] *PR* ⁱⁿ *in marg.* † seda-
 rentur *al. m. R* sederentur *D* || debelenda *D* || temporalim *D* || accer-
 situs *P^oR* 12 morbis (u *m. 1*) *D* || animorum (o *in a corr.*) *R*
 13 est *m. 2, sed uid. soluisse manus primas compendium* ~ *P*
 15 est] ~ *in est mut. m. 2 P* || satis] factis *P²*

Sequitur hanc miseram luem miserioremque eius expiationem 5
 proximo anno satis triste prodigium. repente siquidem medio
 Urbis terra dissiluit, uastoque praeruptu hiantia subito-inferna
 patuerunt. manebat diu ad spectaculum terroremque cunctorum 2
 1 patenti uoragine inpudens specus nefariamque uiui hominis p. 159
 sepulturam diis interpreti'bus expetebat. satisfecit inprobis 3
 faucibus praecipitio sui M. Curtius, uir eques armatus, iniecit-
 que crudeli terrae inopinam satietatem, cui parum esset, quod
 ex tanta pestilentia mortuos per sepulchra susciperet, nisi etiam
 2 uiuos scissa sorberet.

Anno ab urbe condita CCCLXXXVIII iterum terribilis Gallorum 6
 inundatio iuxta Anienem fluuium ad quartum ab Vrbe lapidem
 consedit, facile sine dubio pondere multitudinis et alacritate
 uirtutis perturbatam occupatura ciuitatem, nisi otio et lenti-
 tudine torpuisset. ubi atrocissimam pugnam Manlius Torquatus 2

AVCTORES cap. 5 § 1—§ 3 satietatem *Liu. 7, 6 || 3 terra dissiluit
 —4 patuerunt cf. Vergil. Aen. 8, 243—246, Ouid. Met. 2, 260 sq.
 cap. 6 § 1 iterum sqq. — § 3 Eutrop. 2, 5 exceptis § 1 facile sine—
 torpuisset et § 2 cruentissima—confecit Orosianis

EXPILATORES 1 sequitur—8 satietatem *excerpsit Paulus p. 20, 9 sqq.*

1 miseram ex miseriam corr. P || luem (em in ras.) P 2 medio]
 in medio G²§ 3 dissiluit PR || praerupto DG§ || hiantia D
 4 expectaculum D 6 dissenter praedib: D || expetebat (sed te corr.
 m. 1 ex ta) P expectabat R || inpb^{is} R inpropis D 7 praecipitio
 (ti add. m. 2) P || marcus PRD || curcius P cursius R curcius (ius in
 ras. m. 1) D curcius D || uir eques] KMHTOEv uir aequus P uir
 D aequus (a ut uid. eras. R) R, h uir nobilis eques GZ eques ro-
 manos (sic) § 8 crudeli PR (sed i priore ex e mut. R) || inopinam]
 P¹RD (mam m. 1, sed ut uid. in ras. R) inopinam P² inopinatam v ||
 parum ex paruum corr. P || quod (od in ras.) P 9 susciperet (i
 ex e corr.) R 10 scissas orobiret (er. re) D || scissa P 11 tre-
 centesimo octogesimo octauo D 12 anienem R anienim D ||
 fluuium (uuium in ras. al. m.) R || quartam P 13 multitudinis (ti
 add. m. 2) P 14 lentitudine (di ex do corr.) P 15 torpuisset
 (isset euanuere) P turpuisset D || manlius] P^bR^bD mallius P^a man-
 lius (i ut uid. eras.) R || turquatus D

- p. 160 singulariter inchoavit, T. Quintius dictator cruentissima con-
 gressione confecit. fugati ex hoc proelio plurimi Galli, instau-
 ratis iterum copiis in bellum ruentes a C. Sulpicio dictatore
 3 superati sunt. post paululum quoque Tuscorum pugna sub C.
 Marcio consecuta est: ubi conici datur quantum hominum
 caesum sit, quando octo milia sunt capta Tuscorum.
- 4 Tertio autem in isdem diebus Galli se in praedam per
 maritima loca subiectosque campos ab Albanis montibus dif-
 fuderunt; aduersum quos, nouo militum dilectu habito
 conscriptisque legionibus decem, LX milia Romanorum,
 5 negatis sibi Latinorum auxiliis, processerunt. confecit hanc
 pugnam M. Valerius, auxiliante coruo alite, unde postea Cor-
 uinus est dictus. occiso enim protocatore Gallo, hostes terri
 sparsimque fugientes grauiter trucidati sunt.
- p. 161
 7 Numerandum etiam inter mala censeo primum illud ictum
 cum Carthaginensibus foedus, quod isdem temporibus fuit; prae-
 sertim ex quo tam grauia orta sunt mala, ut exim coepisse uide-

AVCTORES § 4 et § 5 Liu. 7, 25 sq. et Eutrop. 2, 6 cap. 7
 § 1 et § 2 Liu. 7, 27 (exceptis anno—ccccii)

1 titus PRD || quintius] PRD 2 confecit hinc denuo superstes
 L || plio P 3 ḡ. L gaio PR gio D || sul. p.icio (fuit subplicio)
 R 4 thuscorum L || ḡ. L gaio PRD 5 martio PR || ^{sub}con-
 secuta (corr. m. 1) P subsecuta R || co.nici P 6 octo. P || mil.
 L || sunt in ras. angust. P || toscorum P (tuscorum h. l. L) 7 is-
 dem R hisdem LPD 8 haec -que campos ab add. in marg. m. 1
 P || diffuderunt (fu ex fun corr.) P 9 aduersum] ut aduersum L^a ||
 dilectu LP^b dilectō (i in e corr.) R || habeto (e in i corr.) P
 10 decim P || sexaginta D 11 negatis (g ex c corr. m. 2) L
 12 m̄ L (sic ubique) marcus PRD || coruinus (cor in ras.) P 13 oc-
 cisso (priore s del.) P || prouocato^m L || ^hostes (h m. 2) P 14 par-
 sismque L sparsimque (i ex e corr.) P sparsimque R || grauiter (ui
 in ras.) P 16 arthaginiensibus (c s. s. et n in ni corr. al. m.) R ||
 quod (od ex e corr.) P || isdem] L hisdem PRD 17 exim] LP^aD
 exin P^bR || uideatur L

antur. anno siquidem ab Vrbe condita **ccocii** legati a Carthagine 2
Romam missi sunt foedusque pepigerunt. quem ingressum 3
Carthaginensium in Italiam malorum grandinem secuturam
continuarumque miseriarum tenebras inges historiarum fides
locorumque infamia et abominatio dierum, quibus ea gesta
sunt, protestantur.

Tunc etiam nox usque ad plurimam diei partem tendi uisa 4
est et saxea de nubibus grando descendens ueris terram lapi-
dibus uerberauit.

10 Quibus diebus etiam Alexander Magnus, uere ille gurges 5
miseriarum atque atrocissimus turbo totius Orientis, est natus.

Tunc etiam Ochus, qui et 'Artaxerxes, post transactum in 6
Aegypto maximum diuturnumque bellum plurimos Iudaeorum ^{p. 169}
in transmigrationem egit atque in Hyrcania ad Caspium mare
15 habitare praecepit: quos ibi usque in hodiernum diem am- 7

AVCTORES § 4 *Lin. 7, 28* § 5 *cf. Eus. 1661* § 6 *non ex Eus. 1658; illa enim quae de bello in Aegypto gesto narrantur ab- sunt a uers. Arm. et ab Hier.; sed memorantur a Syncello p. 486, 10 (sic Αλυκτες στρατιών)* § 7 *non ex Eus. 1658, nam abeunt a uers. Arm. et Hier.; sed, exceptis iis quibus exim quandoque erupturos dicit Orosius, habentur apud Sync. p. 486, 12*

EXFILITORES 1 anno—**ccocii**, 10 Alexander Magnus, 12 tunc etiam . . Artaxerxes . . 13 plurimos—15 praecepit *compilauit Seuerus Chron. p. 453 (idem tamen de iisdem rettulit ex Hier. p. 437, lin. 10 a fine, ed. 2; cf. Rhein. Museum 1878 p. 324)* § 4 et § 5 *excerpsit Paulus 21, 26 sqq.*

1 Anñ (N ex corr. insert.) R || .ccocmo . secundo L quadringen-
tesimo secundo D || cartagine R 2 roma^m (m m. 2) R || missi
(ssi in corr.) P || sunt in ras. P || quem] Pfh quam LD quē ex
R || ingressum] Rfh ingresum (s s. s. m. 1 aut 2) P ingressu LD
3 cartaginiensium R 5 abhominatio P abominatio R 7 tendi-
R 8 grando de nubibus PR || discendens PR^a 9 uerberauit
(uit in ras. ampliore) P 10 magnus] LP^aD magnus magnus P^aBv ||
gurgis PR^a 11 atque om. m. 1 adque (sic) s. l. add. m. 2 L || est
om. R 12 ochus] D .ocus R othus L hochus P || artaxerxes
L^a artaxersis PR 13 aegypto P 14 adque L || hircania
PRD 15 in om. R

plissimis generis sui incrementis consistere atque exim quando-
 8 que erupturos opinio est. cuius etiam belli tempestate trans-
 currens et Sidonam opulentissimam Phoenicis prouinciae urbem
 delenit et Aegyptum, quamuis prius uictus, tunc tamen sub-
 actam comminutamque ferro Persarum subiecit imperio. 5
 8 Iam hinc statim a Romanis aduersum Samnitas, gentem
 opibus armisque ualidam, pro Campanis et Sedicinis bella
 suscepta sunt; Samniticum bellum ancipiti statu gestum Pyr-
 rhus uel maximus Romani nominis hostis excepit; Pyrrhi bel-
 2 lum mox Punicum consecutum est: et quamuis numquam 10
 p. 163 post mortem Numae a bellorum cla'dibus fuisse cessa-
 tum patentes semper Iani portae indicent, ex eo tamen ueluti
 per meridiem toto impressus caelo malorum feruor incanduit.
 3 porro autem, inchoato semel bello Punico utrum aliquando
 bella caedes ruinae atque omnia infandarum mortium genera 15
 nisi Caesare Augusto imperante cessauerint, inquirat inueniat
 4 prodat quisquis infamanda Christiana tempora putat. absque

AVCTORES § 8 non ex Eus. 1670 (a quo aliena sunt illa quam-
 uis prius uictus; cf. Diodor. 16, 40 et 48: τὸ πρὸς ἐπιπέδου τοῦς
 Πίρρας) cap. 8 § 3 cf. Oros. 6, 22 § 1 § 4 cf. Oros. 4, 12 § 4

EXPILOTORES 6 a Romanis—8 suscepta sunt compilauit Paulus
 23, 10 sq.

1 exim] LP^aR^aD exin P^b exin R^b. 2 erupturos (o m. 2 ex u
 corr.) L eruptos P^a erup^{tu}os P^a || est] onest L^a 3 sidonam]
 LPRD || prouintiae R || orbem P 4 aegyptum P egyptum D ||
 quāuis (ā in ras.) P || uictus] ***uictā (ā in ras.) R^a 6 hic R ||
 aduersus L^a || gentem (m in ras.) P 7 sedicinis] L^b sedecinis
 L^aR sedecenis P sedicenis D 8 pyrrus LD phirrus P (ubique)
 phyrus R 9 excepit P || pyrri L phirri PR pirri D 10 puni-
 cum] LR^av punicum (pon. D) bellum PR^aD 12 patentes (es add. al.
 m. sed ead. ut uid. expunxit R 13 meridiem (e sec. in i corr.) P
 meridiem (i prior ex corr.) R 16 cessare P cessare (prior e de-
 leta) P || agosto D || cesari^{us}nt (corr. m. 2) P cessauerint (erasa a
 R 17 prodat s. l. add. m. 2 L || infamanda P || tempora christiana
 PRDh

illo tamen inter bella Punica unius anni ueluti anis praeteruolantis excursu Romani propter clausas Iani portas inter febres morbosque reipublicae, ad hoc breuissimo pacis signo uelut tenuissimo aquae gelidae haustu inlecti sunt, ut in peius recalescentes multo grauius uehementiusque adfectarentur.

At uero, si indubitissime constat sub Augusto primum Caesare post Parthicam pacem uniuersum terrarum orbem positis armis abolitisque discordiis generali pace et noua quiete compositum Romanis paruissis legibus, Romana iura quam propria arma maluisse spreteque ducibus suis iudices elegisse Romanos, postremo omnibus gentibus, cunctis prouinciis, innumeris ciuitatibus, infinitis populis, totis terris unam fuisse uoluntatem libero honestoque studio inseruire paci atque in commune consulere — quod prius ne una quidem ciuitas unusue populus ciuium uel, quod maius est, una domus fratrum iugiter habere potuisset —; quodsi etiam, cum imperante 7 Caesare ista prouenerint, in ipso imperio Caesaris inluxisse ortum in hoc mundo Domini nostri Iesu Christi liquidissima probatione manifestum est: inuiti licet illi, quos in blasphemiam 8

AUCTORES § 5 orbem — compositum . . § 6 omnibus gentibus ex imitatione Lucani 1, 60—62

1 anis in ras. P || praeteruolantis] PD (pre- P) praeteruolantis (A ex u corr.) R praeteruoluntatis L 2 ^{quo} romani R 3 reip. L reip. P || ad in ab corr. R || uerba pacis signo uelut tenuissimo add. m. 2 in marg. infer. praescripto hoc signo ÷ L || signo pacis PR 4 ad quae D || gelidae (o prior ex a corr.) R geliti D || illecti (1 pr. in ras.) R 5 uehementiusque R || afflicterentur (priori f in ras.) R 6 si om. m. 1 P || agosto P¹D 7 uniuersum] L¹P²RD uniuersam L¹P¹ uniuersarum Fabr. h 8 abolitisque (h del.) PR || compositum LB^o 9 ar^{ma} (ma m. 2) L arma om. m. 1 P 10 suis om. m. 1 P 12 uoluptatem L 14 commune P²R¹ 16 cum s. l. add. m. 2 in L || imperanti R² 17 caesare P²R² || prouenerint L || in ipso ipso L || caesaris P || inluxisse] LD natum inluxisse P illuxisse (pr. 1 in ras.) R 18 dñi. n. ihū xpī. L dñi nī ihū xpī D || ad uers. |dissima — inui] sed ad praecedentem uersum haud dubie pertinens in marg. crucis signum † adscripsit m. 1 L

urguebat inuidia, cognoscere faterique cogentur, pacem istam totius mundi et tranquillissimam serenitatem non magnitudine Caesaris sed potestate filii Dei, qui in diebus Caesaris apparuit, exstitisse nec unius urbis imperatori sed creatori orbis uniuersi orbem ipsum generali cognitione paruisse, qui, sicut sol oriens diem luce perfundit, ita adueniens misericorditer extenta mundum pace uestierit. quod plenius, cum ad id ipso perficiente Domino uentum fuerit, proferetur.

- 9 Igitur anno ab urbe condita ccccviii Romani bellum Latinis rebellantibus intulerunt Manlio Torquato et Decio Mure p. 165 consuli¹bus. in quo bello unus consul interfectus est, alter 2 exstitit parricida. Manlius enim Torquatus filium suum, iuuenem, uictorem, interfectoremque Metii Tusculani, nobilis equitis et tum praecipue prouocantis atque insultantis hostis, 3 occidit. alius uero consul cum iterato conflictu illud cornu, 15 cui praeerat, caedi atque adfligi uideret, in confertissimos 4 hostes sponte prolapsus occubuit. Manlius quamuis uictor occursum tamen nobilium iuuenum Romanorum, qui legitime exhiberi solet, triumphans parricida non meruit.

AUCTORES § 1 Romani — § 2 *Liuius* 8, 3. 6. 7 § 3 *Liuius*
8, 9 § 4 *Liuius* 8, 12

1 cogentur] *L* cogerentur *PR* (sed re expunctis in *R*) coguntur
De 2 et *om.* *P*¹*D* || tranquillissimam *P* 3 filii¹ (*corr.* 1^a aut
1^b) *L* 4 extitisse *LR* extetisse *P* extetiase *D* || creaturae
D 5 cognitioni *PR*^a 6 perfudit *L* 7 extanta (*pr.* a in
ras. ut *uid.*) *R* || uesti erit *P* || ad^{1d} ipsum (id s. s. m. 1) *P* ad id
ipsum *R* ad id ipsum *D* 9 .occo.mo.nono. *L* quadrigentisemo
nono *D* || rumani *D* 10 intulervnt (v *ex corr.*) *P* || Maⁿlio *R* ||
detio *R*^a 11 *ca*. *PR* || aliter (i *eras.*) *P* 12 extitit *PR* ex-
tetit *D* 13 metⁱus culani *D* || mechii *L*^a mecii *L*^b*PR* || thusculani
L 14 cum *L*^a tunc *R* || praecipuae *L* precipue *P* 15 con-
flicto (o *radendo* in u *corr.*) *L* 16 ^{er}erat (p s. s. fort. m. 1) *P* ||
adque *LP*^a*R*^a et *D* || affligi (*pr.* f in *ras.*) *R* || in infestissimos, sed
in *marg.* in confertissimos *P* 17 ponte *D* 18 legitimis *L*¹
19 exhibere (e *fn.* in i *corr.*) *P* || triumphans *P*

Anno autem post hunc subsequente Minucia uirgo Vestalis 5
ob admissum incestum damnata est uiuaque obruta in campo,
qui nunc sceleratus uocatur.

At uero paruo exim tempore interiecto horresco referre quod 10
gestum est. nam Claudio Marcello et Valerio Flacco consuli-
bus incredibili rabie et amore scelerum Romanae matronae
exarserunt. erat utique foedus ille ac pestilens annus inflic- 2
taeque iam undique cateruatum strages egerebantur et adhuc p. 168
tamen penes omnes de corrupto aere simplex credulitas erat,
cum, existente quadam ancilla indice et conuincente, primum
multae matronae ut biberent quae coxerant uenena compulsae,
deinde, simul atque hausere, consumptae sunt. tanta autem 3
multitudo fuit matronarum in his facinoribus consciarum, ut
trecentae septuaginta damnatae ex illis simul fuisse referantur.
15 Anno ab Vrbe condita CCCXXII Alexander rex Epirotarum, 11

AVCTORES § 5 Minucia sqq.] *Liu. 8, 15 (pro subsequente apud
Liuium est annus quartus) cap. 10 Liu. 8, 18 adhibito fort. etiam
Augustino Ciu. D. 3, 17 § 3 CCCLXX] CLXX Liuus (cf. Val. Max.
2, 5, 3), plurimae periocha, supra fidem multarum Augustinus
cap. 11 § 1 Alexander sqq.] *Liu. 8, 3. 17. 24 (!) exceptis maxime illis circa
finitimas—studens**

EXFILATORES 15 Alexander—p. 156, 6 occisus est *excerpsit Paulus
23 not., 5—9*

1 minutia R || uestales L 2 amissum (d m. 1 ut uid.) L
admissum P || dampnata R 4 ad R^a || exin P^bR^v || horresto L ||
referre (r s. s. m. 2) P re*ferre (erasa f) R 5 claudio R || flaco
R || ~~ss~~ PR 6 incredibili (i fin. ut uid. ex e corr.) P 7 an-
nos P || impletaeque (impletae in ras.) P impleteque (in marg. inflicte)
R 8 iam undique] iam dies. . . . P^a iam dies ~~cccc~~ P^a iam dies
(iam in iā in corr.) R || caruatum (to m. 2) L || stragus P || gere-
bantur P 9 tamen] sic tñ P || penes (i'eras.) R paenis D
10 existente PRD || ancilla P^a 11 coxerint D || compulsae LPR
D (sed con in cō corr. R) 12 atque] ut PR || ausere R^aD || con-
sumptae D || autem om. P^a 14 CCC LXX P CCC LXX (e et a al. m.
s. s. P) R || dampnatae (p in ras.) R 15 .cccc.mo.xx.secundo L
quadragesimo . uincinsemo . secundo D CCCXXII P CCCXXXII R ||
rex om. m. 1 P

Alexandri illius Magni auunculus, traiectis in Italiam copiis
 p. 167 cum bellum aduersus Romanos pararet et circa finitimas
 Romae urbes firmare vires exercitus sui auxiliaque uel sibi
 acquirere uel hostibus subtrahere studens bellis exerceretur, a
 Samnitibus, qui Lucanae genti suffragabantur, maximo bello
 in Lucania uictus atque occisus est.

2 Sed, quoniam aliquantum Romanas clades recensendo pro-
 gressus sum, uel Alexandri istius mentione commonitus, de
 Philippo Macedonum rege, qui Olympiadem huius Alexandri
 Epirotae sororem uxorem habuit, ex qua Alexandrum Magnum
 genuit, paucissimis annis retro repetitis magna paruis in quan-
 tum potero colligam.

12 Anno ab urbe condita cccc Philippus Amyntae filius
 Alexandri pater regnum Macedonum adeptus, xxv annis

AVCTORES § 1 a Samnitibus sqq.] cf. Oros. 3, 14 § 4 et 18 § 3
 § 2 fort. adhib. Iustin. 8, 6 § 5; Liu. 8, 3 § 7; 8, 24 extr.; cf. Oros.
 3, 14 § 4 cap. 12 § 1 cccc cf. 3, 16 § 1 || Philippus—adeptus
 Iustin. 7, 4 § 3.5 || xxv—tenuit Iustin. 9, 8 § 1; cf. Oros. 12 § 17
 et 14 § 10

EXPILATORES 9 Olympiadem—11 genuit adhibuit Paulus 23
 not., 6 13 Philippus—14 pater . . p. 157, 5 Eur. matris . . p. 158, 3
 Olymp.—4 uxorem . . 7 cum—8 perdidit compilauit Severus Chron. p. 453

1 alexander D || auunculus (pr. u add. m. 2) P || traiectus L ||
 aetalia D 2 aduersum PRD || finitimas circa urbes romae L
 3 auxiliaque (lia in ras.) P 4 subtrahere P^a 5 samnitibus|
 (initium uersus erasum) qui lucanę R || lucaniae D 7 quan-
 tum ante quoniam eras. P || referendo (do in ras.) P || progressus sum
 uel (haec exceptis prog in ras.) P 8 alexandri istius illius (i istius
 in ras. et ex corr.) P || commonitus (o sec. ex u corr.) R 9 phi-
 lippo (p s. s. m. 2) P filippo D || machedonum L^a || olimpiadem PR ||
 huius adh. m. 2 s. l. L 10 quã. D 11 paucissimis (p in ras.
 al. m.) R || magna paruis] cf. Grubitz p. 24 magna paruis N; in
 magnis parua X₂Z 12 collegam P (folii finis in P) R^aD; in fine
 paginae ad extrema uerba scholium m. rec. adscripsit hoc: SECVNDVM
 MAGNITVDINEM in P 13 .cccc.mo. L quadrigentesimo D || phi-
 lipus P¹ philippus D || amintae PR aminte D 14 patri D ||
 regnu (an regna ?) P || macedonũ (nũ in ras. ut ae terminatio appareat)
 P || adeptus L || uiginti quinque LD || añ P¹ añ¹² P²

tenuit, quibus hos omnes acerbitatum aceruos cunctasque
malorum moles struxit. hic primum ab Alexandro fratre obses 2
Thebanis datus, per triennium apud Epaminondam strenuis-
simum imperatorem et summum philosophum eruditus est.
1 ipso autem Alexandro scelere Eurydicea matris occiso, quam- 3
uis ea iam commisso adulterio et altero primum filio inter-
fecto filiaque uiduata generi nuptias mariti morte pepigisset,
compulsus a populo regnum, quod paruo occisi fratris filio
tuebatur, suscepit. qui cum foris concursu exurgentium undi- 4
10 que hostium, domi autem deprehensarum saepe insidiarum metu
fatigaretur, primum bellum cum Atheniensibus gessit. quibus 5
uictis arma ad Illyrios transtulit multisque milibus hostium
trucidatis Larissam urbem nobilissimam cepit. inde Thessaliam 6
non magis amore uictoriae quam ambitione habendorum equi-
13 tum Thessalorum, quorum robur ut exercitui suo admisceret,
inuasit. ita Thessalis ex inproviso praecoccupatis atque in pote- 7

AVCTORES § 2—§ 3 filio interfecto *Iustin.* 7, 5 § 3-6 § 3
filiaque—pepigisset *Iustin.* 7, 4 § 7 || compulsus—suscepit *Iustin.* 7, 5
§ 8—10 || § 4 et § 5 *Iustin.* 7, 6 § 3.4.6.7 || § 6—§ 9 *Iustin.* 7, 6
§ 8—12.14.16, ubi tamen haec § 6 amore uictoriae *Orosiana sunt*, illa
§ 9 ipsam—cepit *uix ex Iustino § 16, sed fort. ex Trogi argumentis II.*
7 et 8 sumpta

1 aceruitatum L acerbitatem P acerbitatum R 3 epa-
minundam P^oR^o 5 eurydicea L euridicea P euridicea R euridicea
D || occisum a D 6 ea iam] etiam D || commiso P ||
adultero R^oD || primoum L^a || filio*** P 7 generi (i ex o ?) D
8 compulsus R^o || fratres P 9 audentium P¹ (exurgentium s. s.
P^o) exurgentium (erasa s) R 10 deprehensarum LD || sepe
PD 11 fitigaretur L¹ fatigatur P¹ || |primum (pr m. 2) R
12 illiricos P¹ illyrios P² illyrios R illirios D || milibus (b m. 2)
L 13 larissimam L larissam D || caepit PR (ae ex oe corr.) R ||
thessaliam P thessaliam R thessalia (alt. s in ras. m. 1, ex p ut uid.)
D 14 ambicionem D || aequitum PR^a 15 thesalorum P
thessalorum R || robor P rubor D 16 thesalis P thesalis R ||
occupatis D || adque D

- statem redactis, iungendo equitum peditumque fortissimas tur-
 8 mas et copias inuictissimum fecit exercitum. igitur uictis
 Atheniensibus subiectisque Thessalis Olympiadem. Arabae regis
 p. 169 Molossorum 'sororem duxit uxorem. qui Aruba cum per hoc,
 quod societatem Macedonum adfinitate regis paciscebatur, im- 5
 perium suum se dilataturum putaret, per hoc deceptus amisit
 9 priuatusque in exilio consenuit. deinde Philippus, cum Mo-
 thonam urbem oppugnaret, ictu sagittae oculum perdidit. ipsam
 uero urbem mox expugnauit et cepit.
- 10 Exim Graeciam prope totam consiliis praeventam uiribus 10
 domuit. quippe Graeciae ciuitates dum imperare singulae
 cupiunt, imperium omnes perdiderunt et dum in mutuum
 exitium sine modo ruunt, omnibus perire quod singulae amit-
 11 terent oppressae demum seruiantesque senserunt. quarum dum
 p. 170 insanas conuersationes Philippus ueluti e specula obseruat 15
 auxiliumque semper inferioribus suggerendo contentiones, bel-
 lorum fomites, callidus doli artifex fouet, uictos sibi pariter

AUCTORES § 10 Graeciae sqq.—§ 13 Iustin. 8, 1 § 1—4.7.8.11
 —14 exceptis maxime his § 11 bellorum fomites—artifex Orosianis

1 aequitum PR^a || turmas et] male cum Port. delcui Grubitz
 p. 23 3 thesalis PR^a || olympiadem PR || arabae] LD auruchiae
 PR (sed prima litt. minime clara in P) 4 malosorum PR
 malos suorum D || ~~qui~~ (in ras. qui fuit) R || aruba] LD aurucha
 PR 5 machedonum L^aP²B¹ || adfinitatem L affinitate (prior f
 in ras. al. m. R) RD || paciscebatur (p in ras. al. m.) R 6 dela-
 torum P¹ 7 priuatus] regno.. priuatus Iustinus || phillyppus
 D || mothonam] LRD mathonam P, Methonam v 8 ipsa D
 9 uero] autem R || caepit PR (ae ex oe corr. R) 10 exim P^bR ex]
 D || greciam RD || prope L^a 11 greciae PR 12 motuum
 P 13 se dederunt P¹ (sine modo ruunt s. s. P^a) || ~~perire~~
 (fuit in rasura dem.....) P pepire D 14 ante oppressae inserit
 non nisi margo R 15 conuersationes] LPRD; male concursationes
 ed. 1510 et Fabr., concursiones ed. 1542, concertationes Lautius (ex
 cod. Colon.) et h interpolant || filippus P philippus D || ueluti e] R²D
 ueluti LR¹ uelut in P; uelut e Iustini codices 16 inferioribus
 (in ex im corr.) P 17 doli] mali D || foet (v m. 2) P || uictis
 (o m. 2) R

victoresque subiecit. huic autem ad obtinendam totius Grae-
ciae dominationem immoderata Thebanorum dominatio facultatem
dedit, qui victos Lacedaemonios ac Phocenses, caedibus
etiam rapinisque confectos, cum insuper in communi Graeciae
concilio tanta pecuniae multa oneravissent, quantam illi sol-
vere nullo modo possent, ad arma confugere coegerunt. itaque
Phocenses Philomelo duce et auxiliis Lacedaemoniorum Athenien-
siumque fulti commissa pugna fugatisque hostibus Theba-
norum castra ceperunt. sequenti proelio inter immensas utri-
usque populi strages Philomelus occisus est; in cuius locum
Phocenses Oenomaum ducem creauerunt.

Porro autem Thebani et Thessali omisso dilectu ciuium
Philippum Macedoniae regem, quem hostem prius repellere
laborabant, ultro sibi ducem expetierunt. commisso proelio
et Phocensibus paene ad internecionem caesis victoria ad
Philippum concessit. sed Athenienses audito belli euentu, ne

AVCTORES § 14 et § 15 Iustin. 8, 2 § 1.3.4.8

1 autem totum uocab. scr. m. 2 fort. compendii loco P || optinendam
PR^a || graeciae PR 2 inmoderatione thebanorum (er. s, t m. 1) D ||
immoderata R 3 dedit (3 litt. erasar. spatium) P || lacedaemonios
(. eras.) R. || focenses LPRD || cedibus PR¹D (ced- R²) 4 com-
mone P commune R || gra..... (extrema euanida) P graeciae R
5 concilio PR^a || pecuniae (ae in a corr.) P || quanta PR 6 fugere
(con m. 1 aut 2) L || coegerunt (e s. s. m. 2) P coeegerunt (c al. m.
in ras.) R 7 focenses LPRD || fylumelo PR filomello D ||
lacedaemoniorum R laeae daemoniorum D 8 comisa P || fatigatis-
que hostibus P¹, hostibusque fugatis e 9 caeperunt P coeperunt
R || plio P || immensas L¹P²D || utrius³ L 10 fylomelus PR
filomellus D || est s. s. in R || locum om. L¹ loco s. l. add. L^{1b}
11 phocense[ro-] f. 42^r enomaum L focenses oenomaum PRD Phocen-
ses Onomarchum Fabr. h 12 thesali PR^a || dilectu] LD dilecto
(i in e corr.) R delecto P 13 philippum in ras. angustiore P
philippum D || machedoniae L¹R¹ || hostem (m in ras.) P 14 labora-
bant (ba add. m. 2) P || expetierunt P expetierunt R || praelio P
15 focensibus LPRD || pene PR || internecionem PD internecionem (it
in et corr.) R || caecis D 16 philipum P philippum (li statim ex
ll corr.) D

Philippus transiret in Graeciam, angustias Thermopylarum pari ratione sicut aduentantibus antea Persis occupauere.

- 16 Igitur Philippus ubi exclusum se ab ingressu Graeciae praestructis Thermopylis uidet, paratum in hostes bellum uertit in socios: nam ciuitates, quarum paulo ante dux fuerat, ad gratulandum ac suscipiendum patentes hostiliter inuadit, crudeliter
17 diripit, omnique societatis conscientia penitus abolita coniuges liberosque omnium sub corona uendidit, templa quoque uniuersa subuertit spoliavitque, nec tamen umquam per xxv annos
18 nos quasi iratis dis uictus est. post haec in Cappadociam transiit ibique bellum pari perfidia gessit, captos per dolum finitimos reges interfecit totamque Cappadociam imperio Macedoniae
19 doniae subdidit. inde post caedes incendia depraedationesque in sociis urbibus gestas parricidia in fratres conuertit, quos
p. 172 patri ex nouerca genitos cum coheredes regni uereretur, interficere
20 adgressus est. cum autem unum ex his occidisset, duo in Olynthum confugerunt: quam mox Philippus hostiliter adgressus urbem antiquissimam et florentissimam, caedibus ac sanguine repletam opibus hominibusque uacuauit, abstractos

AVCTORES § 16—§ 22 *Iustin. 8, 3 § 1—4. 6. 10—15 exceptis § 21 praecipuo*—dispersa et § 22 de regni terminis ambig. et uita *Orosianis, quorum hoc uita fort. confictum est ex scelere Iustini § 15*

- 1 filippus *P* || greciam *RD* || thermopylarum (term. *R*) *PRD*
2 aduentibus *D* 3 philippus *P* || ingressum *L* || graeciae *RD*
4 thermopylis *PR* thermopylis *D* || uidet *R* 5 sociis (is in us m. *I*)
D || ciuitatis *D* 6 ad suscipiendum om. *D* || inuadit crudeliter
om. *D* 7 diripuit *PR* (sed u expuncto in *P*) || penitus *R^aD*
9 unquam (q in qua mutauit m. *2*) *P* || per] p' (i. e. per) in p mutauit m. *2* *P* ||
xxv. añ. (. & m. *2*) *P* xx & v añ *R* uiginti et quinque annos *LD*
10 dis] *L* diis *PRD* || haec (aec in ras.) *P* || cappa doceam *D*
11 transit *D* || cessit *D* || dolum (um in ras.) *P* 13 ^{ae}praedationes-
que *R* depraedationisque *D* 15 patri] pari *P^a* 16 aggressus
R^b || occidisset (di ex de corr.) *P* 17 olynthum *PRD* || confugerent
P || aggressus *R^b* 18 sq. uerba ac sanguine repl. op. hominibusque
om. *L* 19 abstractis (u m. *I*) *D*

etiam fratres supplicio et neci dedit. dein cum, excidio soci-
 orum et parricidio fratrum elatus, licere sibi omnia quae
 cogitauisset putaret, auraria loca in Thessalia et argenti me-
 talla in Thracia inuasit ac, ne quod ius uel fas inuiolatum
 praetermitteret, praeoccupato mari et classe dispersa piraticam
 quoque exercere instituit. praeterea, cum eum fratres duo
 Thraciae reges de regni terminis ambigentes indicem ex con-
 sensu praeoptauissent, Philippus more ingenii sui ad iudicium
 tamquam ad bellum cum instructo exercitu ingressus inscios
 iuuenes uita regnoque priuauit.

Athenienses uero, qui prius Philippi ingressum Thermo-
 pylarum munitione reppulerant, ultro pacem eius expetentes
 fraudulentissimum hostem de neglecta introitus custodia com-
 monuerunt. ceterae etiam Graeciae ciuitates ut intentius ciui-
 libus bellis uacarent, sub specie pacis et foederis sponte se
 externae dominationi subiecerunt, maxime cum Thessali
 Boeotique poscerent Philippum, ut professum se aduer-
 sum p. 173

AVCTORES § 23—§ 27 *Iustin. 8, 4 § 1.3.4.6.11.12, sed haec*
 § 23 fraudul.—commonuerunt, § 25 et pretio, § 27 dispositio — emunit
Orosio debentur, in illis § 26 sacramento confirmans Iustiniana male
detorsit

1 subplicio *P^aR* || nece *P^aD* || dehinc *LD* || sotiorum *R^a*
 2 licere in *ras. ampliore P* libere *L* || quae] q; *R^a* 3 cognita
 uisset *D* || putaret templa *R* || thesalia *PR^a* || et argenti] *LPD*
 et statua idolorum argenti *R* argenti (*omisso et temere*) *h* 4 tra-
 chia *PR* tracia *D* || euasit *L^a* 6 eū *P* 7 thraciae] *L^a*
 thragiae *L^a* trachiae *PR* traciae *D* || regis (*i in e corr.*) *L*
 8 praeobtauissent (*b in p corr.*) *R* 9 instructu *PR^a* || insocios *L^a*
 (*cf. 5, 5 § 11*) inscios in *ras. P* 11 uero] autem *R* || pius *R* ||
 thermopylarum (*erasa h*) *P* termopylarum *D* termophilorum *R*
 12 reppellerant *L* repulerant *PRD* 13 fraudulentissimum *R^a* ||
 neglecta (*g et c al. m.*) *R* || comminuerunt *L^a* commo-uerunt ^{sibi}
 (*erasa n*) *R* 14 ceterae (*e prima corr., fort. ex ae*) *P* caetere
D || etiam] tñ *P* (tamen *X₂*) tunc *R* || graeciae *R* 15 speciae (*a*
eras.) *R* 16 dominacionis *D* || thesali *PR^a* 17 boeotique]
LR^a boetique (*boetii in ras. angustiore P*) *PR^a* broticiae *D* ||
 philippum (*ph ex f corr. uid.*) *P* || ase (*eras. a*) *R*

Phocenses ducem exhiberet susceptumque bellum gereret, contra Phocenses adhibitis secum Atheniensibus et Lacedaemoniis uel differri bellum uel auferri et pretio et precibus laborarent. 26 Philippus tacite utrisque diuersa promisit, Phocensibus pacem et ueniam se daturum sacramento confirmans, Thessalis uero 5 adfuturum se mok cum exercitu spondet, bellum tamen ab 27 utrisque parari uetat. igitur Philippus instructis copiis angustias Thermopylarum securus ingreditur easque occupatas 28 dispositis praesidiis emunit. tunc primum se non Phocenses soli, sed omnis Graecia captam esse persensit: siquidem pri- 10 mos Phocenses Philippus rupta fide calcatoque sacramento infandae dilacerationi dedit, inde omnium urbes finesque popu- 29 latus cruenta praesentia effecit, ut etiam absens timeretur. ubi uero in regnum redit, more pastorum, qui pecora sua nunc per aestiuos nunc per hibernos saltus circumducunt, populos 15 et urbes, ut illi replenda uel relinquenda quaeque loca uide- 30 bantur, ad libidinem suam transfert. miseranda ubique facies et atrocissimum miseriarum genus obuersabatur, perpeti ex-

AVTORES § 28—§ 31 *Iustin. 8, 5 § 1.4.5.7—11 exceptis praeter alia quaedam his § 28 calcatoque sacramento et cruenta—timeretur Orosianis*

1 focenses PR focensis D 2 focenses PR focensis D || lacedaemoniis PR¹ lacedemoniis R² 3 differre D || auferre D || praetio (-cio D) RD || pretibus (c m. rec.) L praecibus PR || laborarent philippus (rent phi in ras. m. 2) P 4 tacede D || -que in ras. P || focensibus PRD 5 thesalis uero (is uero in ras.) P thesalis uero B 6 affuturum (pr. f in ras.) R 7 utrique R 8 thermopylarum R 9 dispositi (s s. s. m. 2) L || emunit] L 3 munit D emuniuit PR emuniit ed. 1542, Fabr., h || focenses LPR focensis D 10 soli om. m. 1 P || sed] LPRD sed et v || grecia RD 11 focenses LPRD || phillippus D || infandae (in ex im corr.) P 12 delacerationi P haec 13 effecit—p. 164, 12 regnabat folio uno dempto ante f. 44 desunt in L 14 redit] D, item GKV rediit PRv 15 praes tinos D || saltus (a ex o uel u) B 16 ue¹ D || relinquendam D 17 transfret D || ubi D 18 obseruabatur D

cidium sine inruptione, sine bello captiuitatem, sine crimine
 exilium, sine uictore dominatum. premit miseros inter in- 31
 iuriarum stimulos superfusus pauor ipsaque dissimulatione
 dolor cre'scit hoc altius demissus quo minus profiteri licet p. 174
 timentium, ne ipsae quoque lacrimae pro contumacia accipi-
 antur. alios populos, auulsos a sedibus suis, finibus hostium 32
 opponit; alios in extremis regni terminis statuit; quosdam
 aemulatione uirium, ne possint quod posse creduntur, in sup-
 plemento exhanstarum urbium diuidit. ita gloriosissimum illud 33
 quondam florentis Graeciae corpus in multas laeratasque
 particulas exstincta primum libertate conceidit.

Sed haec cum per aliquantas Graeciae ciuitates exercuisset 13
 et tamen omnes metu premeret, coniciens ex praeda paucorum
 opes omnium, ad perficiendam aequalem in uniuersis uastati-
 onem utili emolumento necessariam maritimam urbem ratus,
 Byzantium, nobilem ciuitatem, aptissimam iudicauit, ut recep-
 taculum sibi terra marique fieret, eamque obsistentem ilico
 obsidione cinxit. haec autem Byzantium quondam a Pausania 2

AVCTORES § 32 *Iustin.* 8, 6 § 1 § 33 *Iustiniana* 8, 6 § 2
 no *Marte distortis* cap. 13 § 1 et § 2 usque ad condita] *Iustin.*
 9, 1 § 1-3

EXPILOTORES 16 aptissimam—17 fieret.. 18 haec—p. 164, 1 con-
 dita.. Constantinopolis, 3 nunc—Orientis est *adhibuit Constantinum*
 pro *Pausania memorans Isidorus Orig.* 15, 1, 42

1 inruptione^o (prior r in ras.) R || bello] uictore D 2 premet^u
 P praemit* & (a eras., ante & uid. t eras.) R fremit D 3 stimulos
 P 5 timentium] D timendum P timidu R timentibus v || ne
 ipse] ** ipse R 6 ostium P 8 possint] P^bR possent P^dD ||
 quod] qd in ras. P || supplemento] PRD supplementa s (uelut G) h
 9 exhanstarum R 10 greciae R 11 extincta PRD 12 haec
 in ras. P || aliquantos P^aR^a || greciae RD 13 coniciens (c alt. in
 ras. al. m.) R 14 in in ras. al. m. R 15 emolumento P
 emolumento (eras. l ?) R || ratis P 16 byzantium P byzantium
 RD 17 sibi post add. sed a m. 1 P ibi R 18 cinxit (eras.
 c) R || byzantium PRD || quondam (o ex a corr.) P || pausania
 P^{ER}R pausantia D pausina R

rege Spartanorum condita, post autem a Constantino Christiano principe in maius aucta et Constantinopolis dicta, gloriosissimi nunc imperii sedes et totius caput Orientis est. Philippus uero post longam et inritam obsidionem, ut pecuniam
 p. 175 quam ob'sidendo exhauserat praedando repararet, piraticam
 adgressus est. captas itaque CLXX naues mercibus confertas
 4 distraxit et anhelanti inopiae parua recreatione subuenit. inde
 propter agendam praedam et curandam obsidionem diuisit exercitum. ipse autem cum fortissimis profectus multas Cherronesi urbes cepit profigatisque populis opes abstulit. ad
 Scythiam quoque cum Alexandro filio praedandi intentione
 5 pertransit. Scythis tunc Atheas regnabat: qui cum Histrianorum bello premeretur, auxilium a Philippo per Apollonienses

AVCTORES § 2 post autem *agg. cf. Oros. 7, 28 § 27* § 3 et § 4 *Iustin. 9, 1 § 5-9* § 5-§ 7 *Iustin. 9, 2 § 1-4. 10. 14-16*

EXPLATORES 1.2 *hinc habet* quae postea Constantinopolis est appellata *Paulus p. 7, 18*

1 sparthanorum *R* || autem^a (a s. s. al. m.) *R* || constantino *R*
 2 maius (i ex n) *R* || constantinopolis *D* || dicta-gloriosis simi
 (. et g in ras.) *R* 3 sedis *D* || caput-orientis (er. t ut uid.) *D* ||
 est orientis *S* || philippus (ph in ras.) *P* pillipus (i alt. radendo ex p)
D 4 uero] autem *R* || inritam] *PD* irritam (r pr. in ras. minus
 clare ideoque altera r s. s.) *R* || obsidione *D* 5 obsedendo *PR*
 obsedendum *D* || exauserat *R*^a*D* || piraticam (p in ras.) *R*
 6 aggressus (g pr. in ras.) *R* || capta sit itaque *D* || centum septuaginta
D || mercibus confertas mercibus (as in ras.) *P* 7 anhelanti
 (hel in ras. ex chell) *P* allinanti *D* || inopia *D* 8 praedam om.
D 9 cherronesi] *P*^a*R*^a (item ut uid. *V*₂*HO*; cerro|nisi *V*), *b* cherronesi
P^b (item post corr. *V*₃, cherronesi *C*) cherronissi *D* cherronensi
R^b (cherronensi *M*¹ et ante corr. *V*₃, cherronensi *T*; peius etiam interpolati
 sunt hi: cherronenses *GM*^a*K* cherroneses *N* herronenses *X*₂; cerro^{neatum}
 corr. m. 2 *E*); cf. *Ruehl, Jahrb. f. Phil. Suppl. 6 p. 34* 10 caepit
PR^a coepit *R*¹*D* 11 scythiam *PR* sch thiam *D* 12 pertransit]
PDR^a pertransiit *R*^b*v* || scythis *PR* || regnauit *D* || qui cum] *hinc*
denuo superstes L || histrianorum] *LPRD* 13 bello- 14 histria-
 norum om. sed m. 1 in mg. inf. add. *D* || apolloenses (ni m. 1) *P*
 apolloniensis *LD* apolonienses *R*

petiit, sed continuo Histrianorum rege mortuo et belli metu et auxiliorum necessitate liberatus pactionem foederis cum Philippo habitam dissoluit. Philippus dimissa obsidione Byzantii Scythicum bellum totis uiribus adgreditur commissoque proelio cum Scythae et numero et uirtute praestarent, Philippi fraude uincuntur. in ea pugna xx milia puerorum ac feminarum Scythicae gentis capta, pecorum magna copia abducta, auri atque argenti nihil repertum: nam et ea res primo fidem inopiae Scythicae dedit. uiginti milia nobilium equarum sufficiens generi in Macedoniam missa.

Sed reuertenti Philippo Triballi bello obuiant: in quo ita Philippus in femore uulneratus est, ut per corpus eius equus interficeretur. cum omnes occisum putarent, in fugam uersi praedam amiserunt. aliquantula deinde mora dum conualescit a uulnere in pace conqueuit; statim uero ut conualuit Atheniensibus bellum intulit: qui in tanto discrimine positi Lacedaemonios quondam hostes tunc socios adsciscunt totiusque

AVCTORES § 8—§ 11 *Iustin. 9, 3 § 1—6. 8—11, exceptis § 11* quam pugnam—docuit *Orosianis*

1 petit PRD || histrianorum] LD hystrianorum PR 2 et auxiliorum] auxiliorum L || pactionem (pera in pa corr. m. 2) P
 3 byzantii (yz in ras.) P byzanti¹ R bizantii D 4 schyticum L scithicum D || aggreditur (g pr. in ras.) R 5 proelio P || schytae L scitae D || philippi (ph in ras.) P 6 fraude (de ex te corr.) P || uiginti LD || feminarum P 7 scythicae] PRD (cae in ras. P, c alt. raddendo corr. ex a D) schyticae L || capta¹ R 8 nam et] LPRD et h
 9 schyticae L scithicae D || xx R || mil. L || equarum R 10 in om. D || macedoniam P mac^edonam (e in ras. ex he) R
 11 obeant P 12 uulneratus corr. in -tus¹ m. 2 P || per in ras. P || equus L (fort. non est correctura) aequus R^a 13 putarent (utarent in ras.) P || conuersi P 14 praedam P || conualescet P conualescet R 15 a uulnere om. L¹ || conqueuit] quieuit L conqueuit (i s. s. m. 1) D || uero (1 uel 2 litt. eras.) D || conualuit (erasa l) P || atheniensium L¹ 16 bella L || lacedaemonios] L lacedaemonios P lacedaemonios R lace demonius D; Thebanos corr. Fabric. h; cf. Buehl, *Iahrb. f. Phil. Suppl. 6 p. 31* 17 tam D || adsciscunt (pr. s in ras.) R

- Graeciae ciuitates legationibus fatigant, ut communem hostem communibus uiribus petant. itaque aliquantae urbes Atheniensibus se coniungere, quasdam uero ad Philippum belli 10 metus traxit. proelio commisso cum Athenienses longe maiore numero militum praestarent, adsiduis tamen bellis indurata 11 Macedonum uirtute uincuntur. quam pugnam longe omnibus bellis anterioribus atrociorē fuisse ipse rerum exitus docuit: nam hic dies apud uniuersam Graeciam aduersitae dominationis gloriam et uetustissimae libertatis statum finiuit.
- 14 Postea Philippus oruentissimam uictoriam in Thebanos et Lacedaemonios exercuit: siquidem principes ciuitatum alios securi percussit, alios in exilium egit, omnes bonis priuauit. 2 pulsos dudum a ciuibus in patriam restituit: ex quibus trecentos exules iudices rectoresque praefecit, qui ut antiquum dolorem noua potestate curarent, pressos infeliciter populos in 15 3 spem libertatis respirare non sinerent. praeterea magno dilectu militum in subsidium regiae dispositionis ex tota Graecia habito, ducenta milia peditum et quindecim milia equitum

AVCTORES § 1 et § 2 *Iustin.* 9, 4 § 1.7—8 *exceptis* § 1 et Lacedaemonios, § 2 dudum...qui—sinerent (*ad quae ultima cf. Iustin.* § 9 et 10) *Orosianis* § 3—4 congregantur *Iustin.* 9, 5 § 4—8

1 greciae R || communem P 2 communibus P || petunt P
 3 sese PRD || iunxere PR² (x in ras. R) 4 proelio P || athienses R
 5 numero (num in ras. ex man fort. ut saepe corr.) P || assiduis (s pr. in ras.) R || tamen] sic tñ PR 6 macedonum PR¹ 7 bellis anterioribus] PRD anterioribus bellis L^o 8 greciam RD || dominationis (corr. m. ut uid. 1) D 10 philippus P 11 lacedaemonios] R (e pr. in ras.) lacedaemonios P laedaemonios D 12 .egit R
 13 pulsos (o ex u corr.) R || ciuibus (cui in ras.) P || trecentos (e pr. ex i corr.) R trecentus (u ex i m. 1) D 14 iudices rectoresque] PRD^o, *Iustini codices* rectores iudicesque L || perfecit D || anticum D
 15 pressus L¹ || infeliciter (e pr. ex i corr.) R 16 delecta R² delectum D 17 militum P || subsidio L || grecia R graeciae D
 18 habito (o ex u corr.) L habito (e ia i corr.) P habetato D || octa milia PR || xū mil. L xv milia PR || .equitum R

absque exercitu Macedonum et infinita gentium barbaria Persicae expeditioni in Asiam missurus instruxit. tres duces hoc est Parmenionem Amyntam et Attalam praemittendos in Persas legit. et dum suprascriptae copiae de Graecia congregantur, Alexandri — qui erat Olympiadis uxoris suae frater et post a Sabinis in Lucania prostratus est —, quem Epiri regem ob mercedem stupri in eum perpetrati constituerat, nuptias in copulando ei filiam suam Cleopatram celebrare decreuit. qui cum pridie quam occideretur interrogatus fuisset, quis finis homini magis esset optandus, respondisse fertur, eum esse optimum, qui uiro forti post uirtutum suarum glorias in pace regnanti sine conflictatione corporis et dedecore animi subitus et celer inopinato ferro potuisset accidere: quod ipsi mox obtigit. nec ab iratis dis, quos parui semper penderat quorumque aras templa et simulacra subuerterat, quin electissimam ut ipsi uidebatur mortem adipisceretur, potuit

AVCTORES § 4 Alexandri — frater . . quem — decreuit *Iustin. 9, 6 § 1 et 8, 6 § 4 sqq.*; post—prostratus est: *Oros. 3, 11 § 5 eadem de C. Iulio Caesare narrantur a Suetonio Iul. 87 et Plutarcho 63 male hic translata ab Orosio*

1 absque exercitu *om. D* || exercitō *P* || machedonum (um *in ras.*)
P macedonum (oe *ex che*) *R* || barbaria] *LPR*¹ barbarie *R*²*D*
 2 assiam *PR*^a || misurus *P* missurus ***** (missurus *iterat. sed eras.*)
R 3 amyntam (*yn in ras.*; *pro y fuit i*) *P* amintam *D* || ad-
 talum *PR*^a 4 suprascriptae *L* superscriptae *PR* || grecia *RD*
 5 alexandrō *P* || olympiadae *LD* olimpiade *PR* || fater *D* 6 ad a
 sabinis *in mg.* a samnitibus *R* (*sic recte ipse Orosius 3, 11 § 1*) || pyri
D 7 constituerat (n s. s. m. 2) *P* 8 ei] et *D* || celebrare (*pr.*
e in ras.; *fort. fuit ae*) *R* 9 quā occideretur *R* 10 quis finis
 homini magis esset *om. m. 1, in imo mg. add. m. 2 P* || obtandus
PR^a 11 obtimum *P*^a*R*^a || glorias] *L* gloriam *PRDv* 12 re-
 gnantes *D* || corpore *L*¹ 13 subitus & (us & *in ras.*; *ante &*
cernitur st) *P* || celer (*pr. e in ras.*; *ex ae?*) *R* || quod (d *in*
ras.) *P* 14 optigit *L* ^{con 1} obtegit (i s. s. m. 1, 1 con m. 2) *P* || dis]
L diis *PE om. D* 15 templa et] templas *D* || subuerteret *D*
 16 electissimam *R*

- 7 inpediri. nam die nuptiarum cum ad ludos magnifice appa-
 ratos inter duos Alexandros filium generumque contenderet, a
 Pausania nobili Macedonum adolescente in angustiis sine
 custodibus circumuentus occisus est.
- 8 Adserant nunc multisque haec uocibus efferant quasi uiro- 5
 rum fortium laudes et facta felicia, quibus amarissimae aliorum
 calamitates in dulces fabulas cedunt, si tamen numquam ipsi
 iniurias, quibus aliquando uexantur, relatu tristiore deplorant.
- 9 si uero de propriis querimoniis tantum alios audientes affici
 uolunt, quantum ipsi perpetiundo senserunt, prius ipsi non 10
 p. 178 praesentibus praeterita sed gestis gesta conparent et utraque
 10 ex auditu uelut alienorum arbitri iudicent. per uiginti et
 quinque annos incendia ciuitatum, excidia bellorum, sub-
 iectiones prouinciarum, caedes hominum, opum rapinas, prae-
 das pecorum, mortuorum uenditiones captiuitatesque uiuorum 15
 15 unius regis fraus ferocia et dominatus agitauit. sufficerent
 ista ad exemplum miseriarum insinuata memoriae nostrae
 gesta per Philippum, etiamsi Alexander ei non successisset
 in regnum. cuius bella immo sub cuius bellis mundi mala

AVCTORES § 7 *Iustin.* 9, 6 § 2—4 § 10 uiginti et quinque
 annos *Iustin.* 9, 8 § 1 || mortuorum — uiuorum *sec. Iustinum* 9, 4 § 6

1 imper' Pⁱ inpediri P^a inpendere D || adparatos (*corr. m. 1*) P
 3 nobilè P || machedonum PRⁱ || adōlescente P aduliscente D || inter
 angustias PR 5 adserunt P asserant (*pr. s in ras.*) R
 6 sortium L^a || amarissime (-eme D) RD 7 caedunt PR^aD || um
 quam D 8 tristicioire D 9 quaerimoniis LR quaeremonius (a
eras.) P || audienter L || affici (*pr. f in ras.*) R affici D 11 a
 praesentibus L || comparent R^bD || et om. D 12 uelut] uelut certi
 v || arbitri (*prior i radendo ex r*) D || uiginti et quinque] LD (-quae D)
 xxv P xx.v. R 13 aññ. L aññ R añ P 15 mortuorum]
 mortuorum mortes PR || uenditiones captiuitatesque uiuorum om. D
 16 ferocia (*erasae ef*) P || sufficerent (*su in ras.*) P 17 insinuatae
 PR (*ae in a m. 2 P*) 18 filippum P 19 et cuius D || bello (o
in a corr.) R

ordine sequentia suspendo paulisper, ut in hoc loco pro conuenientia temporum Romana subiciam.

Anno ab Vrbe condita ccccxxvi Caudinas furculas satis 2 celebres et famosas insignis Romanorum fecit infamia. nam cum superiore bello uiginti milia Samnitum Fabio magistro equitum pugnam conserente cecidissent, circumspectiore cura Samnites ac magis instructo apparatu apud Caudinas furculas conseruerunt; ubi cum Veturium et Postumium consules 3 omnesque copias Romanorum angustiis locorum armisque clau-^{p. 179} sissent, Pontius dux eorum in tantum abusus est uictoriae securitate, ut Herennium patrem consulendum putaret, utrum occideret clausos an parceret subiugatis: ut uiuos tamen dedecori reseruaret, elegit. Romanos enim antea saepissime uinci 4 et occidi, numquam autem capi aut ad deditionem cogi potuisse

AVCTORES § 2 Caudinas—infamia *Liu.* 9, 1 § 1; 2 § 6; *Augustin. Civ. D.* 3, 17 || nam cum—cecidissent *Liu.* 8, 30 || circumspectiore—§ 7 *Liu.* 9, 1—6 *excepta* § 4 *Orosiana*

EXFILATORES 7 apud Caud. furc., 9 angustiis locorum . . claus. *compilauit Paulus p. 24* || 10 Pontius—p. 170, 14 *consule excerptis Eutropianis adpersis Paulus p. 24*

1 p P¹R (p P²) || conuenientiā R conuenientia (e *alt. statim ex t corr.*)
D || subiciēm (*corr. m. 2*) P 3 .cccc mo. xx. sexto. L quadri-
gentesimo uicinsemo sexto D || caudēnas P cañdenas (e *ex i corr.*)
R 4 caelebres R^a 5 xx PR || mil. L || samnitum] LPR
samnitium Dh || māg. equū. L 6 occiderunt (*corr. m. 1*) P ||
circumspectioreñ L circumspectione (ne *in ras. ex m ?*) P 7 in-
structo (i *ex o rasura*) R || apparato D || apud (t *in d*) P || caudēnas
cañdenas (e *ex i*) B 8 cō. ue. riu R || cons. PR 9 armisque
(a *sec. eras.*) R || clau. sissent (*duae litt. eras.*) R 10 dux] rex L ||
in tantum] inter, m (*in marg. in tantum*) R 11 herennium (*alt.*
e *statim ex inchoato r*) D 12 parceret (e *expuncta*) L 13 elegit]
elegit pater P elegit; (*eras. pat*) R || romanus R^a || sepiissime P¹
14 numquam autem capi aut] LD nūq. capi aut (*quid supra scr. fuerit,*
incertum est) P¹ nūquam aut (*quam in ras.*) P² numquā aut (*eras.*
capi aut) R || potuisset L potuisset (. m. 1) D

- 5 constabat. itaque Samnites victoria potiti uniuersum exercitum
 Romanum turpiter captum armis etiam uestimentisque nu-
 datum, tantum singulis nihoribus operimentis ob uerecunda
 corporum tegenda concessis, sub iugum missum seruitioque
 6 subiectum, longum agere pompae ordinem praeceperunt. ses-
 centis autem equitibus Romanis in obsidatum receptis oneratos
 ignominia, ceteris rebus uacuos consules remiserunt.
- 7 Quid de exaggeranda huius foedissimi foederis macula uerbis
 laborem, qui tacere maluissem? hodie enim Romani aut om-
 nino non essent aut Samnio dominante seruirent, si fidem
 foederis, quam sibi seruari a subiectis uolunt, ipsi subiecti
 Samnitibus seruauissent.
- 8 Posteriore anno infringunt Romani firmatam cum Samnitibus
 pactionem eosque in bellum cogunt, quod Papirio consule
 insistente commissum magnas strages utriusque populi dedit. 15
- 9 cum hinc ira recentis infamiae, inde gloria proximae uictoriae
 pugnantes instimulareret, tandem Romani pertinaciter moriendo

AVCTORES § 7 foedissimi foederis] *ex Augustino, qui De ciu. D.*
3, 17 foedus foedum appellat (cf. Liu. 9, 8 § 11; 5 § 9; 7 § 7)
 § 8 et § 9 *Liu. 9, 12—15*

1 Itaque] *LRD Ita^a (q; add. m. 1) P Ita h || semnites R^a*
 2 -que (e *in ras.*, *ex ae*?) *R* 8 tantum *om. L || opermentis L ||*
uerecunda P 4 concessis (e *in ras.*) *P || missum (e tertia puncto*
et linea deleta) L 5 praeciperunt *P^a || sexcentis P^aR (x in ras.*
R) 6 equitibus *R || obsidatum (u in ras.) P || honeratos (h eras.)*
P oneratus R^aD 7 ignimnia *R || consulos (corr. m. 2) PR*
 8 exaggerandi *L^a exageranda R^aD || foedissimi (eras. ti) P*
 9 qui *P (i in e corr.), R (i ex e corr.) hodiⁱ (e m. 2) L || enim*
om. sed = i. e. enim m. 1 s. s. D 10 esset (n m. 2) *L* 11 a *in*
ras. P || subiecti] subietu R^a 12 seruassent *Ø* 13 infringunt
 (in m. 2) *L* 14 papirio] *LPRD Papyrio itemque infra h || con*
R 15 strages (st *in ras.*) *P* tragis *D* 16 cum *LPRD*
 Cumque *h || recentis] praecedentis (in mg. recentis m. 2) P recentis*
 (3 *litt. erasae quae fuisse pce aut pre possunt) R* 17 pugnantes
 (1 *litt. ras.*) *P || instimularent (n lineis deleta) P intimularent D*

uicerunt; nec caedi pariter uel caedere destiterunt, nisi postquam uictis Samnitibus et capto duci eorum iugum reposerunt. Idem deinde Papirius Satricum expulso inde Samnitico praesidio expugnauit et cepit. hic autem Papirius adeo tunc apud Romanos bellicosissimus ac strenuissimus habebatur, ut cum Alexander Magnus disponere diceretur ab Oriente descendens obtinere uiribus Africam atque inde in Italiam transuehi, Romani inter ceteros duces tunc in republica sua optimos hunc praecipuum fore qui Alexandri impetum sustinere posset meditarentur.

Igitur Alexander anno ab Vrbe condita ccccxxvi patri Philippo successit in regnum: qui primam experientiam animi et uirtutis suae compressis celeriter Graecorum motibus dedit, quibus auctor, ut ab imperio Macedonum deficerent, Demosthenes orator auro Persarum corruptus extiterat. itaque Atheniensibus bellum deprecantibus remisit, quos insuper etiam

AVCTORES § 10 *Liv. 9, 16 § 2. 9. 11. 12. 19, sed ad illa 7 obtinere—Africam adhibito Iustino 21, 6 § 1; cf. Oros. 5, 22 § 3 et 4, 6 § 21 cap. 16 § 1 anno—ccccxxvi cf. Oros. 3, 12 § 1 (Eus. 1655 Philippum xvi annos regnasse refert) || patri—suae Iustin. 9, 8 § 11 || compressis—motibus Iustin. 11, 2 § 10 || auctor—extiterat Iustin. 11, 2 § 7 § 2 Athen.—remisit Iustin. 11, 3 § 5, cf. 4 § 10 || quos—soluit ignotus (an ex alia lectione Iustini 11, 4 § 10? cf. Duebner)*

EXFILATORES 4 hic—9 sustinere *excerpsit Paulus p. 24 et 25.*

1 uel] ac D 2 simamnitibus D || duci] L duce PR doce D
 4 caepit PR coepit D 5 bellico^s sissimus (*pone o erasa s*) P ||
 strenuissimus R strenuosissimus D 6 descendens LPR'D
 7 obtinere P || affricam PR (*sed prior f erasa in*) R || adque D || i~|
 i. e. in, a m. 2 in in mutatum L 8 cederus D || rep. L || sua]
 suos L || optimos R^a 9 precipuum P || alexndri R || possit (i in e
 corr. m. 1) P 11 itaque D || .cccc mo. xxvi. L quadringentisimo
 uicesimo sexto D 12 philippo P || successit] filius successit P
 successit R 13 compressis] L conpraessis D conpsis PR^a
 compressis R- || celeriter (*e prima in ras.*) R || grecorum BD
 14 machedonum PR^a || demusthenes D 15 extiterat PR extetirat
 D 16 depraecantibus L

- p. 181 multae metu soluit; Thebanos cum diruta ciuitate deleuit, reliquos sub corona uendidit; ceteras urbes Aethiopiae et Thesaloniae uectigales fecit; Illyrios quoque et Thracas translato 3 mox abhinc bello domuit. inde profecturus ad Persicum bellum omnes cognatos ac proximos suos interfecit. in exercitu 5 eius fuere peditum XXXII milia, equitum III milia quingenti, naues CLXXX. hac tam parua manu uniuersum terrarum orbem utrum admirabilius sit quia uicerit an quia adgredi ausus 4 fuerit incertum est. primo eius cum Dario rege congressu sescenta milia Persarum in acie fuere, quae non minus arte 10 Alexandri superata quam uirtute Macedonum terga uerterunt. magna igitur caedes Persarum fuit. in exercitu Alexandri CXX p. 182 5 equites et nouem tantum pedites defuere. 'deinde Gordien

AVCTORES 1 Thebanos—3 fecit *Iustin. 11, 4 § 7; cf. 11, 3 § 2*
 3 Illyrios—4 domuit *item Eus. 1684 § 3* inde—interfecit *Iustin. 11, 5 § 1* || in exercitu *sqq. Iustin. 11, 6 § 2.3 § 4 Iustin. 11, 6 § 10—12* || u. 13 nouem] *cf. Oros. 4, 1 § 13 § 5* deinde—dedit *Iustin. 11, 7 § 3 et 15 exceptis his: quae—oppugnatamque. dirept. dedit quae chronographia adhibita (uid. Eus. 1683) Gordien eandem atque Sardis urbem esse ratus suo Marte inseruit*

EXPILOTORES 5 in exercitu—7 CLXXX..9 primo—10 fuere *complanauit Seuerus Chron. p. 453*

1 multae] LD multo PR || deruta L diruta (u m. 2) P 2 & thesaloniae R 3 ylliryos P ylliryos R illiryos D || quoque om. LD || thracos et in marg. ñ (i. e. nota) L thracas D 4 persicum R 5 ac] ad D 6 fuerunt PRD || XXXII milia] PR triginta duo milia D XXX milia L || *equitum R || III milia quingenti] L III. m. d. in corr. m. 2 P III. * d; R quattuor quingente D; quatuor mille ducenti h 7 naues] LPRD; et naues h || CLXXX] PR centumoctoginta (octiginta D) LD || hac tam] acta R || hac] ac L 8 admirabilius (erasa b) P [mirabilius L || quia] LRD q̄^{na} (uia m. 1) P quod Fabr. h || quia] LPRD quod Fabr. h || adgredi sed ad in ag corr. R 10 sescenta] LD dc. R DC P || acie (erasa a) R || quae] q; in q̄ corr. R || minos R 11 uerba superata—12 alexandri omissa a m. 1 add. m. 2 in imo marg. P || superata R || quam] quia P¹ || machedonum LPR¹ 12 caedis PD et ante corr. R || exercitu] exercitu autem v || centum uiginti LD 13 aequites P

Phrygiae ciuitatem, quae nunc Sardis uocatur, obsessam oppugnataque cepit ac direptioni dedit. inde nuntiato sibi Darii cum magnis copiis aduentu, timens angustias quibus inerat locorum, Taurum montem mira celeritate transcendit et quingentis stadiis sub uno die cursu transmissis, Tarsum uenit, ibique cum sudans in Cydnum praefrigidum amnem descendisset, obrigit contractuque neruorum proximus morti fuit. interea Darius cum CCC milibus peditum et C milibus equitum in aciem procedit. monebat haec multitudo hostium etiam Alexandrum maxime respectu paucitatis suae, quamuis iam pridem DC milibus hostium eadem paucitate superatis non solum non timere pugnam sed etiam uictoriam sperare didicisset. itaque cum intra iactum teli uterque constitisset exercitus et intentos ad signum belli populos discurrentes principes uariis incitamentis acuerent, ingentibus utrimque animis pugna committitur: in qua ambo reges et Alexander et Darius uulnerantur, ac tam diu certamen anceps fuit, quoad fugeret Darius; exinde caedes Per'sarum secuta est. ibi tum

AVCTORES § 5 u. 2 inde sqq.] *Iustin. 11, 8 § 1—4* (5 sub u. die cf. *Ruehl, Jahrb. f. Phil. Suppl. 6 p. 158*) § 6 et § 7 *Iustin. 11, 9 § 1 et 2 exceptis* § 6 quamuis iam pridem—§ 7 acuerent (11 DC milibus cf. *supra* § 4; 13 cum intra iactum sqq. cf. *Curtius 3, 10 § 1; Ruehl l. c.*) § 8 et § 9 *Iustin. 11, 9 § 9—12*

EXPIIATORIBUS 8 Darius—9 procedit. .18 ibi tum—p. 174, 3 cl., 4 inter—8 instaurat compilauit *Seuerus Chron. p. 453*

1 phrygiae P^dD || quae ex q; corr. R 2 expugnataque PRD ||
 cepit PR (sed oe in ae corr. in R) || direptione P || deinde L^a
 3 ad gustias D 4 taurum om. D || celeritate (prima e in ras.) R ||
 transcendit R 5 uno] L una PRD || tharsum P^dRD 6 cum]
 con in cō, deinde al. m. in cū corr. R || cyd-num R 7 contractuque
 (e altera in ras. ex *e) R 8 fuit morti PR || CCC R CCC P
 trecentis LD || c] PR centum LD 11 sescentis milib. (-b: D)
 LD 12 non om. R 18 didicisset P || cum uterque (expunxit
 m. 2 ut uid.) L 15 incitamentis (er. ui) D 16 committitur R
 17 uulnerantur (n s. s. m. 2) P || quoad] L quoad] D quoad
 usque PR 18 tum] L tunc PRD

peditum LXXX milia, equitum x milia caesa, capta autem XL
 milia fuere. ex Macedonibus uero cecidere pedites CXXX,
 equites CL. in castris Persarum multum auri ceterarumque
 opum repertum. inter captiuos castrorum mater et uxor eade-
 10 que soror et filiae duae Darii fuere; quarum redemptionem
 Darius cum etiam oblata regni dimidia parte non impetrauisset,
 tertio cunctis Persarum uiribus sociorumque auxiliis contractis,
 11 bellum instaurat. sed dum haec Darius agit, Alexander Par-
 menionem ad inuadendam Persicam classem cum copiis mittit,
 ipse in Syriam proficiscitur, ibi ex multis sibi regibus cum
 10 infulis ultro occurrentibus alios allegit, alios mutauit, alios
 perdidit, Tyrum urbem antiquissimam et florentissimam, fiducia
 Carthaginensium sibi cognatorum obsistentem, oppressit et
 12 cepit. exim Ciliciam Rhodum atque Aegyptum pertinaci furore
 p. 184 peruadit. inde ad templum Iouis Hammonis pergit, ut men-
 15 dacio ad tempus composito ignominiam sibi patris incerti et
 13 infamiam adulterae matris aboleret. nam accessitum ad se

AVCTORES § 10 *Iustin. 11, 12 § 1-5* § 11 *Iustin. 11, 10*
§ 4.6.7.10.12.14 § 12 et § 13 *Iustin. 11, 11 § 1-6 exceptis cum*
aliis tum his § 13 accessitum ad se et sicut historici — malit audire
Orosianis; ad § 12 cf. Oros. cap. 17 extr.

1 octoginta (-enta D) LD || equitum R || decem LD ||
 autem] sic h R || quadranta L quadrigenta D 2 mil. L ||
 machedonibus PR' || uero om. D || centum triginta L centum
 D || triginta equites centum om. D 3 cent. quinquaginta
 L quinquaginta D 4 repertum] repertum est v 5 -que] q.
 P' que P' quæ R || dariæ D || redemptionem (redim- B) PD
 6 oblata L || demedia P || impetrauisset (-perau- D) PD 7 tertio
 (ter in ras.) P 8 permenionem L 10 siriam D 11 infolis
 (fo in so mut.) D || allegit] LPR a-becit (er. 1) D || alios mutauit
 om. h 13 carthaginensium D || oppsit R opraesit D 14 coe-
 pit P coepit (oe in ae corr.) R || exim] LD exin* P & in (& in ex
 corr. al. m) R || ceciliam D || aegyptum P 15 ioues (e in i corr.)
 R || hammonis] LRD hammonis (corr. m. 1) P || pergat D || men-
 dacio (c corr. ex t) R 16 co*posito (fuit con-) R || pa*tris (er. i ?)
 D || incerti (r ex s) R 17 aboleret] absolueret ***** (eraso. abo-
 leret ut uid.) R || accessitum R

fani ipsius antistitem ex occulto monuit, quid sibi tanquam
 consulenti responderi uelit, sicut historici eorum dicunt. ita
 certus Alexander fuit nobisque prodidit, dis ipsis mutis et
 surdis uel in potestate esse antistitis quid uelit fingere uel
 5 in uoluntate consulentis quid malit audire. reuertens ab Ham- 14
 mone ad tertium Persicum bellum Alexandriam in Aegypto
 condidit.

Darius uero spe pacis amissa cccc milia peditum et c 17
 milia equitum Alexandro ab Aegypto reuertenti apud Tarsum
 10 bello opponit. nec pugnae mora; omnes caeca rabie in ferrum 2
 'ruunt: Macedones totiens a se uictis hostibus animosi, Persae p. 166
 nisi uincant mori praecipiantes. raro in ullo proelio tantum 3
 sanguinis fusum est. sed Darius cum uinci suos uideret, mori
 in bello paratus persuasum suorum fugere compulsus est. hoc 4
 15 proelio Asiae uires et regna ceciderunt totusque Oriens in

AVCTORES § 14 *Iustin. 11, 11 § 13* cap. 17 § 1 *Iustin. 11, 11 § 5 exceptis* ab Aeg. reuertenti et quae male addidit *Orosius* apud Tarsum; cf. *Fabricius ad l.* § 2 et § 3 *Iustin. 11, 14 § 1-3* § 4 et § 5 *Iustin. 11, 14 § 6-8.10 exceptis* § 4 uires - fiducia *Orosianis ut uid.*

EXFILATORES 13 Darius .. 14 fugere compulsus est .. p. 176, 9 inuenit - 11 mortuum .. 15 tribus - consumpta *compilauit Seuerus Chron. p. 453*

1 antestitem PR 2 respondere (e *fin. in i corr. 1 aut 2 m.*) L respondere D || istorici PR storici D 3 certis D || dis L diis PRD
 4 in in ras. m. 2 P || "se (es m. 2) L || antestitis PR 5 ab ham-
 mone] ab hammone (ab in ras.) P || hammone] h in ras. m. 1, ex
 e D 6 persi.cum (a *er. uid. [an c ?]*) R || aegipto P aegyptum
 L 8 quadringenta milia L, cf. ad § 8; cccc̄.iiii milia PR, v
 quadraginta quattuor milia D || centum LD 9 "equitum (a m. 2)
 L "equitum R || ab alexandro ab L || aegipto P || tarsu^m (u ex o corr.;
 m m. 2 ut uid.) L tharsum P tharsum R tarso D 10 cōhponit
 P || rabie (e in ras.) P rabiae RD 11 machedones PR' || pers-1.
 L 12 praecipiantes (b in p) R || plio P 14 persuasum (erasu
 s) P || "orum R || cō.pulsus (fuit con) R 15 plio P || uerba et
 regna ceciderunt totusque oriens omisea add. in summo mg. fort. m. 1
 P || considerunt PR

potestatem Macedonici cessit imperii atque ita attrita est in hoc bello Persarum omnis fiducia, ut post hoc nullus rebellare ausus sit patienterque Persae post imperium tot annorum iugum seruitutis acceperint. Alexander XXXIII continuis diebus castrorum praedam percensuit; Persepolim, caput Persici regni, famosissimam confertissimamque opibus totius orbis inuasit; Darium uero cum a propinquis suis uinctum conpedibus aureis teneri conperisset persequi statuit. itaque iusso ut sequeretur exercitu ipse cum sex milibus equitum profectus inuenit in itinere solum relictum, multis confossum uulneribus et extrema uitae per uulnera efflantem. hunc mortuum inani misericordia referri in sepulchra maiorum sepeliri praecepit; cuius non dicam matrem uel uxorem sed etiam paruulas filias crudeli captiuitate retinebat.

8 In tanta malorum multitudine difficillima dictis fides: tribus proeliis totidemque annis quinquies deciens centena milia peditum equitumque consumpta, et haec quidem ex eo regno

AVCTORES § 6 et § 7 *Iustin. 11, 15 § 1.4.5.15* § 8 totidem (tribus) annis *unde sumpsit?* || 1500000] *numerus sic collectus est:* 600000 (16 § 4) + 300000 + 100000 (16 § 6) + 400000 + 100000 (17 § 1)

1 machedonici PR¹ || adtrita D 2 fiducia P || bel'are P¹
 3 p' imperium (p' im in ras.) R 4 acciperent P acciperint (i prior in e corr. et in marg. l acceper) R .xxx. et quattuor L tricenta quattuor D 5 persepolim D || capud R¹ 6 regni] regni urbem v || confertissimamque] LD et confertissimam PR || inuasit P 7 uero (ue in ras.) P || uinctum R || conpedibus (cōp- R^b, cump- D) R^bD
 8 cōperisset R^b || iusso (o ex u corr.) L iussu D || ^{ab} sequeretur (p inducto) P 9 equitum R 10 itinere (e pr. in i al. m. R) PR || multum L || confossum] R confo confossum P confusum (s m. 1) D confossis L 11 et] PD et s. lin. add. m. 2 ut uid. in L om. R 12 referri (erasa f) P || sepulchra P || sepelliri] L sepeliri] R^a sebellire] (b ex p m. 1) D || praecipit PR¹
 14 retenebat P 15 difficillima R difficili mali D 16 pliiis P quinquies decies PRD 17 consumpta PD consumpta sunt R², v

illisque populis, unde iam ante per annos non multo plures
decies nouiens centena milia profligata referuntur: quamquam 9
extra has clades per eosdem tres annos et Asiae ciuitates
plurimae oppressae sint et Syria tota uastata, Tyrus excisa,
Cilicia exinanita, Cappadocia subacta, Aegyptus addicta sit,
Rhodus quoque insula ultro ad seruitutem tremefacta succe-
serit plurimaeque subiectae Tauro prouinciae atque ipse mons
Taurus diu detractatum iugum domitas et uictus acceperit.

Et ne forte tunc quisquam opinetur uel Orientem solum 18
Alexandri uiribus subactum uel Italiam tantummodo Romana
inquietudine fatigatam: tunc etiam bellum Hagidis Sparta- p. 187
norum regis in Graecia, Alexandri regis Epiri in Lucania,
Zopyrionis praefecti in Scythia gerebatur. quorum Hagidis 2
Lacedaemonius excitata et rebellante secum uniuersa Graecia
cum Antipatri fortissimis copiis congressus inter magnas utro-
rumque strages et ipse procubuit. Alexander autem in Italia 3
adfectans occidentis imperium aemulans Alexandrum Magnum,
post numerosa et grania bella ibidem gesta a Bruttis Luca-

AVCTORES 1900000] *uide Oros. 2, 11 § 8 § 9 ab Orosio suo
more exornata (cf. 16 § 11.12); sed illa Cappadocia subacta, supra
12 § 18 de Philippo narrata, perperam huc intulit cap. 18 § 1
tunc — § 2 Iustin. 12, 1 § 4.6—11 exceptis § 1 in Lucania, de quibus
uid. Oros. 3, 11 § 1 § 3 Iustin. 12, 2 § 1.12—15, cf. Oros. 3, 11
§ 1 et 14 § 4*

1 ante per] O *cod. Portensis, Grubitz ante corr. ex p P per (et
etiam pro iam) T ante LRD* 2 decies nouies PRD || quamquam
R^a 3 extr^a B || eodem L || assiae PR^a 4 oppressae PR^a ||
siria D || tyrus P tirus D 5 aegyptus ante uers. add. m.
2 L || addicta] PR^bD addita LR^a 8 detractatum P || acciperit
PR^a 9 tunc] LPRD nunc *Fabr. h, om. edd. 1510.1542* || solua
lexandri (a prior ex a corr.) R 10 subiectum R subacta (a in a
m. 1) D 11 hagidis] LP^aD hagdys P^bR || sparthanorum PR
12 grecia R 13 zophyrionis LPR (sed y ex i corr. R) zophirionis
D || schytia L scythia PR || hagidis] LD hagdys PR 14 lace-
daemonios L lachedemonius PR^a lacedaemonius R^aD || grecia R
15 copi¹s L 16 talia D 17 affectans PRD (sed aff ex eff
corr. in R) 18 a bruttis] L ambrutis P abrutis (a ex a; altera
litterae u linea cuanuit; in marg. l abrutis R abrutus D

- nisque superatus est corpusque eius ad sepulturam uenditum.
 4 Zopyrion uero praefectus Ponti adunato triginta milium exercitu Scythis bellum inferre ausus et usque ad internecionem caesus funditus cum omnibus copiis suis abrasus est.
 5 Igitur Alexander Magnus post Darii mortem Hyrcanos et Mandos subegit: ubi etiam illum adhuc bello intentum Halestris siue Minothea, excita suscipiendae ab eo subolis gratia cum trecentis mulieribus procaz Amazon inuenit. post haec Parthorum pugnam adgressus: quos diu obnitentes deleuit propemodum antequam uicit. inde Drangas Energetas Parimas
 p. 188 Parapamenos Adasprios ceterosque populos qui in radice Caucasi morabantur subegit, urbe ibi Alexandria super amnem
 8 Tanaim constituta. sed nec minor eius in suos crudelitas quam in hostem rabies fuit. docent hoc Amyntas consobrinus occisus,

AVCTORES § 4 *Iustin. 12, 2 § 16 et 17 ampliatu*s ab Orosio more suo (uelut his usque ad internecionem . . funditus . . abrasus est)
 § 5 *Iustin. 12, 3 § 4 et 5* § 6 *Iustin. 12, 4 § 12?* (sed haec certe quos—antequam Orosiana sunt) § 7 *Iustin. 12, 5 § 9 et 12*
 § 8—§ 9 *Iustin. 12, 5 § 1; 6 § 14.2.3 excepto* § 9 uenabulo

1 superatus P 2 zopyrion (h m. 2) L zophirion PRD || trecenta D xxx PR || exercitus L exercitū P 3 schythis L scythis PR schythis D || ausus et] LPRD ausus ~ Pⁱ; fort. ausus set corrigendum, ausus est et v || internicionem P^bR (ni in ne al. m. R) internicionem P^aD 4 abra-sus (er. s) R §5 hircanos LPR hircanus D 6 mandos] LP^aD (-us D) mandos P^bR mandros TO Mardos v || adhuc illum L || bello om. L || halestris] LPD halestris regina (regina al. m.) R Thalestris v 7 sene P || minothea] LPR minotea D Minothaea regina ed. 1542 Fabr. h || excita] LD excitata PRh || suspēdiae (i del. et ci et i s. s. m. 2) L 8 occ PR 9 pugna L || aggressus R^b || obnitentes (supra s m. 2 r scr. sed mox deletum) L obnitentis D obsistentes PR (sed ist in ras. P) 10 propemodum (supra u m. 2 e uel i uel o scr. sed mox eras.) L || drangas] L drancas P^bR trancas P^a trangas D || energitas D parimas parapamenos] LD ^{parapas}parapamenos P paripas pariapamenos R 11 adasprios P dasprios D || causa si D 12 ibi om. D 13 taim D || crudelitas (e prius linea deletum) L 14 hoc s. s. in R || amantas D || occi-sus (er. s) P

nouerca fratresque eius necati, Parmenio et Philotas trucidati, Attalus Eurylochus Pausanias multique Macedoniae principes extincti, Clitus quoque annis grauis, amicitia uetus nefarie interfectus: qui cum in conuiuio fiducia amicitiae regiae aduersus regem, sua opera patri Philippo praeponentem, memoriam patris tueretur, ab offenso frustra rege uenabulo transfossus, commune conuiuium moriens cruentauit. sed Alexander, humani sanguinis inexturabilis siue hostium. siue etiam sociorum, recentem tamen semper sitiēbat cruorem. itaque pertinaci impetu in bella procurrens Chorasmos et Dahas indomitam gentem in deditionem accepit; Callisthenen philosophum sibique apud Aristotelen condiscipulum cum plurimis aliis principibus, cur eum deposito salutandi more ut deum non adoraret, occidit.

Post haec Indiam petit, ut Oceano ultimoque Oriente finiret imperium; Nysam urbem adiit; Daedalos montes regnaque Cleophylis reginae expugnauit: quae cum se dedidisset, concubitu regnum redemit. peragrata perdomitaque Alexander India cum

AVCTORES § 11 *Iustin. 12, 6 § 18 et 17; 7 § 1-3 exceptis indomitam gentem Orosonianis* cap. 19 § 1 et § 2 *Iustin. 12, 7 § 4.6. 9.12.13*

1 eius *omiss. add. fort. m. 2 P* || parmenio et philotas] parminiotas
 D || paramenio (a altera del.) PR || philotas L filotas (er. i) PR
 2 attalius R || eurylothus L || machedoniae PR¹ || princeps D
 3 extincti LPRD || nefariae RD 4 fiducia (fi ex fu) P
 5 philippo D 6 frus transfossus [fort. er. nsfossus] R || transfusus
 D 7 alexander P 8 inexturabilis] LPRD insaturabilis v
 10 thorasmos L choramus D || dahas] LD dachos PR || indomitam
 (er. na ut uid.) P indomitam (t statim ex n corr.) D 11 accepit
 (e ex i m. 2) P || callisthenen] L challisthenen PR caesthenen D ||
 apud] ad L 12 aristotelen] LD aristolen P¹ aristolen P² aristotilen R || cur] LPRD quod v 13 non s. l. add. m. 2 L ||
 adoret R 14 petit] sic LPRD || finiret (i m. 2) L finiret P
 15 nysam] LPR nisiam D || dedalos PR didalos D 16 cleophylis]
 L cleophilis PR cleofilis D Cleophidis *Fabr. h* || dedidisset] D
 dedisset PR² didisset L² disset R¹; se dedidisset ei *Iust.* 17 redemit (de ex di) P || peregrata P peragrata (er. e) R

ad saxum mirae asperitatis et altitudinis, in quod multi populi confugerant, peruenisset, cognoscit Herculem ab expugnatione eiusdem saxi terrae motu prohibitum. aemulatione permotus, ut Herculis acta superaret, cum summo labore ac periculo saxo potitus omnes loci eius gentes in deditiōnem accepit. cum p. 190 Poro fortissimo Indorum rege cruentissimum bellum gessit: in quo Alexander cum ipso Poro singulariter congressus eoque deiectus equo concursu satellitum praesentiam mortis 4 euasit; Porus multis uulneribus confossus et captus est. quo ob testimonium uirtutis in regnum restituito deas ibi comdidit 10 ciuitates Niciam et Bucefalen, quam de nomine equi sui ita uocari praecepit. inde Adrestas Catthenos Praesidas et Gangaridas caesis eorum exercitibus Macedones expugnauere. cum ad Cofides uentum esset, ibi contra CC milia equitum hostium pugnam conseruerunt; et cum iam aetate detriti, animo aegri, 15 uiribus lassi difficile uicissent, castra ob memoriam plus solito

AVCTORES § 3 et § 4 *Iustin. 12, 8 § 1.3—5.7—9* § 5 et § 6
Iustin. 12, 8 § 10—17 partim difficta ab Orosio

1 quod] *L* quo *PRD* 2 confugerunt *PR* || peruenissent *L* ||
hirculem *P* hercolem *D* || expugnationem *D* 3 saxo *D* 4 her-
colis *D* || pacta *L* || ac] a *D* 5 potius *R* || haec Cum — cruen in
P, haec cum — bellum in *R* *maiusculis scripta sunt* 6 poro] *P*
pro (o m. 2) *L* porro *D* poro (er. h) *R* || rege ** (cc ut uid. er.) *P* ||
cruentissimum *R* 7 poro] *D* pro (o m. 2) *L* poro (h m. 2) et sic
semper deinceps P poro (er. h ?) *R* 8 deiectis *D* || aequo *R* ||
satellitum (e ex i) *R* || praesentia *D* 9 euasit (er. s) *R* || porus
(er. h ?) *R* poros *D* || confossus om. *D* 10 restituito *L* || resti-
tuto *P* 11 niciam] *LPR* niciam *D* || bucefalen] *PRD* bucefalem
L Bucephalam *Fabr. h* 12 uocare *L* || catthenos] *LB* catthenos
(t s. s. m. 2) *P* catthenos *D* Cathaeos *Fabr. h* || praesidas (p ex p)
R 13 machedones *PR* || cumque *Fabr. h* 14 cofides] *LP*
chofides *P* *R*, *Fabr. h* cofidis *D* || ducenta milia *D* 15 pugna] pu-
guam *L* || iam in ras. m. 1 *R* || aetate (sed in marg. aetate) *P*
aetate *R* || detrito *D* || animo (an ex am) *P* 16 uibus *D* ||
plus *P*

magnifica condiderant. exim Alexander ad amnem Agesinam 6
 pergit; per hunc in Oceanum deuehitur: ibi Gesonas Sibosque,
 quos Hercules condidit, oppressit. hinc ¹in Adros et Subagras p. 191
 nauigat: quae gentes eum armatis LXXX milibus peditum et
 15 LX milibus equitum excipiunt. commisso proelio diu anceps 7
 et cruenta pugna tandem tristem paene uictoriam Macedonibus
 dedit. nam fuis hostium copiis Alexander exercitum ad urbem
 duxit; et cum murum primus ascendisset, uacua ciuitatem
 ratus solus introrsum desiluit: quem cum undique infesti hostes 8
 10 circumdedissent, incredibile dictu est ut eum non multitudo
 hostium, non uis magna telorum, non tantus lacessentium cla-
 mor terruerit, solus tot milia ceciderit ac fugarit. at ubi se 9
 obrui a circumfusa multitudine persensit, muri obice posteriora
 tutatus, contrarios facilius eo usque sustinuit, donec ad peri-
 15 culum eius clamoremque hostium perfractis muris exercitus
 omnis inrumperet. in eo proelio sagitta sub mamma traiectus, 10
 fixo genu ¹eatenus pugnavit. donec eum a quo uulneratus esset p. 192

AUCTORES § 6—§ 10 *Iustin. 12, 9 § 1—6. 8—12 exceptis § 7*
 diu anceps—tandem, § 9 clamoremque hostium *Orosianis*

1 magnificam *L* magnifice *D* || exim] *LP^a* exin *P^bRD* || age-
 sinem] *LPRD* Acesinam *fh* 2 oceanum *D* || gesonas] *LD* ges-
 sonas *PRfh* || sibosque (*corr. m. 2*) *L* siboque *D* 3 herculis *L*
 hircolis *D* || in adros] *scripsi*, madros *LP^b* mandros *P^aR* ad mandros
D ad Malles *fh* || subagras] *LPRD* (*item KMV, ENTGO* subagros
F) Oxydracas *fh* 4 gentis *L* gensis (*is statim ex a*) *D* || LXXX]
 ·LXX· *L* octoginta *D* 5 LX] LX· *L* sexaginta *D* || commisso] *LD*
 commissoque *PRv* || proelio *P* 6 et s. l. *add. m. 2* *L* || paene
 (*eras. a*) *R* || machedonibus *PR^t* 7 inter copias et alexander decem
ferè litterarum spatium uacat in P || exercitum] citum *D* 8 primus]
sic prim. R || ascendisset *PRD*, *cf. 6, 15 extr.* 9 introrsum (*a m.*
2) *L* introrsus *PRD* || desiluit *P* desiliuit *D* || cū om. *P¹* || infestis
 (*s del. 1 ut uid. m.*) *L* 10 circumdediss& *D* || dictū *PR* dictus (*s*
eras.) *D* || est s. s. *m. 1* *D* || non] *fi s. s. R* 11 tantum *L* 12 ter-
 ruit (*er add. m. 2*) *P* || caeciderit *R* 13 obi·ce (*er. e*) *P* 14 suste-
 nuit (*e in i m. 2*) *P* || done° *R* || ad om. *D* 16 inrumperet (*prima*
r in ras.) *R* || sin (*i in I mut. m. 2*) *P* || proelio *P* 17 genuae
 attinus *D*

- 11 occideret. inde consensis nauibus cum Oceani litora peragraret, ad urbem quandam cui Ambira rex praecerat peruenit. sed in expugnatione ciuitatis magnam partem exercitus sagittis hostium ueneno inlitis amisit, ac post herba per somnium sibi ostensa et in potum sauciis data cum reliquis subueniretur, urbem expugnauit et cepit.
- 20 Post quasi circumacta meta de Oceano Indum flumen ingressus, Babylonam celeriter rediit. ubi eum exterritarum totius Orbis prouinciarum legati opperiebantur, hoc est Carthaginensium totiusque Africae ciuitatum, sed et Hispanorum Gal-
 p. 192 lorum Siciliae Sardiniaeque, plurimae praeterea partis Italiae. 3 tantus timor in summo Oriente constituti ducis populos ultimi Occidentis inuaserat, ut inde peregrinam toto mundo cerne-
 4 res legationem, quo uix crederes peruenisse rumorem. Ale-

AUCTORES § 11 *Iustin. 12, 10 § 1—4* cap. 20 § 1 *Iustin. 12, 10 § 5—7* § 2 et § 3 *Iustin. 12, 13 § 1. 2; cf. Oros. 6, 21 § 20* § 4 *Iustinus 12, 13 § 6; 14—16 breuiter expressus*

1 concensis *D* || ocene (a s. s. m. ut uid. 1) *D* 2 ambira] sic
LPRD (itemque ζ nisi quod ambira *N*) 3 partem (a m. ut uid. 1)
D 4 ueno *R* || illitis (prior 1 ex n corr.; ni s. s. m. 2) *R*
 5 et in] *PRD* ^{at} in (et m. 1 aut 2) *L* || potum (er. s, non r) *D* ||
 sauciis (i s. s. m. 2) *P* || subueniretur (i in ras.) *P* 6 coepit *L*
 coepit *D* cepit *P* caepit (a in ras.) *R* 7 circumactametaoceanio
 (e s. s. m. 2) *L* circumacta metaoceanio *D* circumacta . .doceanio *P*¹
 circumacta & *oceanio *P*² circumacta & de oceanio *R* (ζ uariis interpolati
 sunt) || *indum *P* 8 babyloniam *R*² || caeleriter (a litteris ti
 simillima) *P* caeleriter *R* celiter *D* 9 prouinciarum (c in corr.)
P || legati opperiebantur (i op in ras. ang.) *P* || opperiebantur h ||
 karthaginensiu (iensiu in ras.) *P* karthaginensium *R* 10 totius-
 que (que add. m. 2) *P* tucius *D* || africae (af in ras.) *P* affricae
D africae (er. f) *R* || sed et in ras. angustiore *P* || gallorum] gal-
 lorum italorum *D* 11 praeterea *P* || partes (corr. m. 2) *P* par-
 this *D* 12 summo *P* summum *D* || orienti *R* 13 toto mundo
 cerneret] *L* cerneret (-ris *D*) toto mundo *PRD*

rander uero apud Babylonam, cum adhuc sanguinem sitiens male castigata auiditate ministri insidiis uenenum potasset, interiiit.

O dura mens hominum et cor semper inhumanum! ego ipse, 5
 5 qui haec pro adserenda omnium temporum alternanti calamitate percenseo, in relatu tanti mali, quo uel morte ipsa uel formidine mortis accepta totus mundus intremuit, numquid inlacrimaui oculis? numquid corde condolui? numquid reuolvens haec propter communem uiuendi statum maiorum miseras
 10 meas feci? cum tamen, si quando de me ipso refero, ut ignotos 6
 primum barbaros uiderim, ut infestos declinauerim, ut dominantibus blanditus sim, ut infideles praecauerim, ut insidiantes subterfugerim, postremo ut persequentes in mari ac saxis 7
 spiculisque adpetentes, maⁿibus etiam paene iam adprehendentes p. 104
 15 repentina nebula circumfusos euaserim, cunctos audientes me in lacrimas commoueri uelim et tacitus de non dolentibus doleam, reputans duritiae eorum, qui quod non sustinere non credunt.

1 aput (t in d) P || babylonam' D babyloniam R² || cum s. lin. add. m. 2 L 2 auiditatem instri D || in⁺insidiis P || potasse^t (t m. 2) L 4 inhumanum (in add. m. 2) P inhumanū (u in ras.) R 5 asserenda (prior s in ras.) R || omnium (er. h ?) R || alternanti] LP alternanti R alternati D alternata v 8 in^ulacrimabilis (a altera in ras. m. 1; ui al. m.) R || *** corde P 9 commonem P || uiuendis - tantum D 10 meas om. P¹ || refero (fer ex ferr) P 11 pñū (u in ras. m. 1) R || uiderem (em in im) P || infestos declinauerim ut s. lin. add. m. 2 L 12 blanditus] LP¹ eblanditus P²v ***blanditus (er. s.. ?) R ẽ. blanditus D || praec^ucauerim P praecaberim R¹ precauerim D 13 persequentes (v al. m.) R 14 spiculisque PR || adpetentes (petent in ras. P) PR^a appetentes (-tis D) R²D || uerba manibus etiam paene iam adprehendentes om. L || pene P¹ || apprehendentes (prior p in ras.) P 16 uellim PR 17 duritiae] LPRD (-ciae D) duritiem v || quod non] qđ ñ in ras. angust. P quid non R || sustinere P^a

- 8 Hispanus et Morinus ad supplicandum Alexandro Babylonam
adiit cruentumque ultro dominum, ne hostem exciperet, per
Assyriam Indiamque quaesivit, terrarum metas lustrans et
utrique infeliciter notus Oceano: et tamen tam violentae
necessitatis memoria uel obliuione defecit uel uiluit uetustate. 5
9 et nos perpetuae recordationi haesurum putamus, quod plurima
Orbis parte segura unum angulum fugax latro uiolauit? quasi
uero Gotthorum et Sueborum pacem ut non dicam uersa uice
Indus uel Assyrus, sed etiam uel ipse, qui hostem patitur,
10 Hispanus orauerit. at uero si illa Alexandri tempora laudanda 10
potius propter uirtutem qua totus orbis obtentus, quam dete-
standa propter ruinam qua totus orbis euersus est iudicantur:
inuenientur et modo plurimi, qui haec laudanda censeant, quia
multa uicerunt et miserias aliorum felicitatem suam reputent.
11 sed dicat quisquam: isti hostes Romaniae sunt. respondebitur: 15
hoc et tunc toto Orienti de Alexandro uidebatur, talesque et
p. 185 Romani aliis uisi sunt, dum bellis ignotos quietosque peti-

AVCTORES § 8 Morinus ab Orosio memoratus esse sec. Vergil.
Aen. 8, 727 uidetur

1 et om. PR^a || morinus] D morenus L marinus PR || subpli-
candum P || alexandr^f P¹ alexandr^fu P² alexandrum R alexandro D ||
babyloniam R¹ 2 cruentemque P || dominum] dñm in ras. m. 2 P
3 assyriam (y m. 2 ex i) P || etiam D 4 utique R || notus (u al.
m., ex o ut uid.) R || oziano D || uolente D 5 memoria] et me-
moria R memoriae D 7 fugax] fuxas D || quasi] quā R 8 go-
thorum PRD || sueborum] PR¹ sueuorum LR²D || pacem om. P¹
9 assyrus D || hostem R 10 ad D || si ulla L si|ulla (1 fort. ex corr.
add. in fine u.) R || laudanda (u in ras. m. 2) P 11 quia L^a ||
obtentus] L¹PRD euersus est (sic obtentus^{EST} τ pr. linea quoque de-
letum) m. 2 L (qui corrector aberrauerat opinor oculis in sequentia
orbis euersus est) obtentus est v 13 inueniantur P inueniuntur
(u altera in ras. al. m.) R || et in ras. P || laudanda (au in ras.) P ||
quia] LPRD quod fh 14 repetant PR reportant (post o est fort.
r inchoata) D 15 quisquā in ras. m. 2 P || romaniae romaniae D ||
responditur L 16 tum] cum L² tunc PRD || toto] sic LPRD ||
oriente D || tales^{...} (e ex i) R 17 ignotos quietosque] L quietos
(-tis D) ignotosque (-usque D) PRD || petierunt (u s. s. m. 2) P

uerunt. sed illi acquirere regna, isti euertere student. separata sunt hostis excidia et iudicia uictoris. siquidem et illi 12 prius eos bellis affixerunt, quos postea suis legibus ordinarunt: et hi nunc hostiliter turbant quae — in quo non permiserit Deus — si edomita obtinerent, ritu suo componere molirentur, dicendi posteris magni reges, qui nunc nobis saeuissimi hostes adiudicantur. quolibet haec gesta talia nomine censeantur, hoc 13 est siue dicantur miseriae siue uirtutes, utraque prioribus comparata in hoc tempore minora sunt, atque ita utraque pro nobis faciunt in comparatione Alexandri atque Persarum: si uirtus nunc uocanda est, minor est hostium; si miseria, minor est Romanorum.

^{p. 196}
 Anno ab Vrbe condita CCCCL Fabio Maximo v̄ Decio Mure 21 IIII consulibus quattuor fortissimi florentissimique Italiae populi in unum agmen foedusque coierunt. namque Etrusci Umbri Samnites et Galli uno agmine conspirantes Romanos delere conati sunt. tremefacti hoc bello Romanorum animi et labefactata fiducia est, nec ausi sunt totum sperare de uiribus:

AUCTORES § 1 et § 2 *Liuius* 10, *24 (cf. 14). 21

1 adquaerere (corr. m. 2) P || student in ras. P 2 hostes (e in i) P || uictores (e in i) P 3 eos prius PR || bellis s. lin. add m. 2 L bellos (o in i corr.) P bello D || affixerunt (pr. f in ras.) R || ordinauerunt P (ordinaŕ R) 4 hii PR^a || ^hostiliter R || turbant] turbant regna PR || in quo non] LPR in quonam D quod non v 5 obtinerent P || componere R^bD 6 posteri L poteris D || regis P¹ || qui] q: P¹ q;^u P² || nouis L 7 haec] LD autem PR (confusis uidelicet his alibi in PR exstantibus notis h^r i. e. haec et li i. e. autem) || tali^a (a s. s. m. 2) P tali D || censantur (e s. s. m. 2) P 8 comparata LR^bD 9 ita R 10 comparatione R^bD || itque L 11 uocanda est] uocanda P¹ || minor est hostium] hostium D 13 cccc^l (i. e. L in l mut.) P cccc-mo-quinquagensimo. L quadrigentisemo quinquaginsimo D || ū. (lineam ~ add. m. 2) L quinto PRD 14 IIII. L quater PD quat s. s. m. 1 R || cons̄. L c̄s̄ R || quatuor P¹ || aetaliae D 15 etrusti D 16 uno] ono (ex one m. 1) D 17 et labefactata fiducia est] et labefacti P¹ et lab i t actata fiducia est D 18 ausi sunt] LPRD ausi fh

8 Hispanus et Morinus ad supplicandum Alexandro Babylonam
adiit cruentumque ultro dominum, ne hostem exciperet, per
Assyriam Indiamque quaeiuit, terrarum metas lustrans et
utrique infeliciter notus Oceano: et tamen tam uiolentae
necessitatis memoria uel obliuione defecit uel uiluit uetustate. 5
9 et nos perpetuae recordationi haesurum putamus, quod plurima
Orbis parte segura unum angulum fugax latro uiolauit? quasi
uero Gotthorum et Sueborum pacem ut non dicam uersa uice
Indus uel Assyrius, sed etiam uel ipse, qui hostem patitur,
10 Hispanus orauerit. at uero si illa Alexandri tempora laudanda 10
potius propter uirtutem qua totus orbis obtentus, quam dete-
standa propter ruinam qua totus orbis euersus est iudicantur:
inuenientur et modo plurimi, qui haec laudanda censeant, quia
multa uicerunt et miserias aliorum felicitatem suam reputent.
11 sed dicat quisquam: isti hostes Romaniae sunt. respondebitur: 15
hoc et tunc toto Orienti de Alexandro uidebatur, talesque et
p. 186 Romani aliis uisi sunt, dum bellis ignotos quietosque peti-

AVCTORES § 8 Morinus ab Orosio memoratus esse sec. Vergil.
Aen. 8, 727 uidetur

1 et om. PR^a || morinus] D morenus L marinus PR || subpli-
candum P || alexandf Pⁱ alexandfu P² alexandrum R alexandro D ||
babyloniam Bⁱ 2 cruentemque P || dominum] dñm in ras. m. 2 P
3 assyriam (y m. 2 ex i) P || etiam D 4 utique R || notus (u al.
m., ex o ut uid.) R || oziano D || uolente D 5 memoria] et me-
moriam R memoriae D 7 fugax] fuxas D || quasi] quā R 8 go-
thorum PRD || sueborum] PRⁱ sueuorum LR²D || pacem om. Pⁱ
9 assirius D || hostem R 10 ad D || si ulla L si|tilla (1 fort. ex corr.
add. in fine u.) R || laudanda (u in ras. m. 2) P 11 quia L^a ||
obtentus] L¹PRD ebersus est (sic obtentus^{est} r pr. linea quoque de-
letum) m. 2 L (qui corrector aberrauerat opinor oculis in sequentia
orbis euersus est) obtentus est v 13 inueniantur P inueniuntur
(u altera in ras. al. m.) R || et in ras. P || laudanda (au in ras.) P ||
quia] LPRD quod fh 14 repetant PR reportant (post o est fort.
r inchoata) D 15 quisquā in ras. m. 2 P || romaniam romaniam D ||
responditur L 16 tum] cum L² tunc PRD || toto] sic LPRD ||
oriente D || tales^{...} (e ex i) R 17 ignotos quietosque] L quietos
(-tis D) ignotosque (-usque D) PRD || petierunt (u s. s. m. 2) P

uerunt. sed illi adquirere regna, isti euertere student. separata sunt hostis excidia et iudicia uictoris. siquidem et illi 12 prius eos bellis affixerunt, quos postea suis legibus ordinarunt: et hi nunc hostiliter turbant quae — in quo non permiserit Deus — si edomita obtinerent, ritu suo componere molirentur, dicendi posteris magni reges, qui nunc nobis saeuissimi hostes adiudicantur. quolibet haec gesta talia nomine censeantur, hoc 13 est siue dicantur miseriae siue uirtutes, utraque prioribus comparata in hoc tempore minora sunt, atque ita utraque pro nobis faciunt in comparatione Alexandri atque Persarum: si uirtus nunc uocanda est, minor est hostium; si miseria, minor est Romanorum.

^{p. 186}
 Anno ab Vrbe condita CCCCL Fabio Maximo v̄ Decio Mure 21 IIII consulibus quattuor fortissimi florentissimique Italiae populi in unum agmen foedusque coierunt. namque Etrusci Umbri Sannites et Galli uno agmine conspirantes Romanos delere conati sunt. tremefacti hoc bello Romanorum animi et labefactata fiducia est, nec ausi sunt totum sperare de uiribus:

AUCTORES § 1 et § 2 *Liuius* 10, *24 (cf. 14). 21

1 adquirere (corr. m. 2) P || student in ras. P 2 hostes (e in i) P || uictores (e in i) P 3 eos prius PR || bellis s. lin. add m. 2 L bellos (o in i corr.) P bello D || affixerunt (pr. f in ras.) R || ordinarunt P (ordinañ R) 4 hii PR^a || ^hostiliter R || turbant] turbant regna PR || in quo non] LPR in quonam D quod non v 5 obtinerent P || componere R^bD 6 posteris L poteris D || regis P¹ || qui] q: P¹ q; nd P² || nouis L 7 haec] LD autem PR (confusis uidelicet his alibi in PR exstantibus notis h^r i. e. haec et h^r i. e. autem) || tali^a (a s. s. m. 2) P tali D || censantur (e s. s. m. 2) P 8 comparata LR^bD 9 ita R 10 comparatione R^bD || ^atque L 11 uocanda est] uocanda P¹ || minor est hostium] hostium D 13 CCCCL (i. e. L in l mut.) P CCCCL·mo·quinquagensimo· L quadringentisimo quinquaginsimo D || ð· (lineam ~ add. m. 2) L quinto PRD 14 IIII· L quater PD quat̄ s. s. m. 1 R || cons̄· L c̄sā R || quatuor P¹ || aetaliae D 15 etrusi D 16 uno] ono (ex one m. 1) D 17 et labefactata fiducia est] et labefacti P¹ et lab i t actata fiducia est D 18 ausi sunt] LPRD ausi fh

dolo diuisere hostes, tutius rati pluribus se bellis implicare
 3 quam graubus. itaque cum, quibusdam suis ad populandos
 hostiles agros in Vmbriam Etruriamque praemissis, Vmbrorum
 Etruscorumque exercitum redire ad tuitionem suorum coegis-
 4 sent, cum Samnitibus et Gallis bellum inire properarunt. in
 quo bello cum Gallorum impetu Romani premerentur Decius
 consul occisus est. Fabius tamen post magnam Decianae partis
 5 stragem tandem uicit. eo proelio quadraginta milia Samnitium
 siue Gallorum caesa, Romanorum uero septem milia ex Decii
 6 tantummodo parte qui occisus est extincta referuntur. fuisse
 p. 197 autem absque ¹Etruscis et Vmbris, quos astu Romani bello
 auocauerunt, Gallorum et Samnitium peditum cXL milia
 CCCXXX, equitum uero XLVII milia Liuius refert, et carpenta-
 rios mille in armis contra aciem stetisse Romanam.

7 Sed — ut saepe dictum est semper Romanorum aut dome-
 15 sticam quietem extraneis bellis interpellatam aut externos

AVCTORES § 3—§ 6 *Liuius 10, 27—30* § 6 absque Etruscis
 —Liuius refert] at *Liuius 10, 30 § 4—6* „sed superiecerere quidam
 augendo fidem qui in hostium exercitu peditum XI (*sic uel x. codices*)
 CCCXXX, equitum XLVI milia, mille carpentorum scripsere fuisse, scilicet
 cum Vmbris Tuscisque, quos et ipsos pugnae adfuisse.“

1 doli P¹ || totius L || implicare D 2 suis] ex suis D
 3 umbriam eturiamque (riam etru in ras. et corr.) P umbriam] que D ||
 etrusciamque (& et sc in ras. al. m.) R || praemissis R 5 prope-
 rant h 8 stragem (strag in ras. m. 2, sed ***ag etiam m. 1) P ||
 praelio PR || XL P²R L P¹ || samnium D samnitum PR 9 caesa
 (a in ras. m. 2) P || VII PR || decii (alt. i add. m. 2) P 10 ex-
 tincta LR exti^acta (n m. 1) D 11 a bello D 12 samnitium]
 LR samniti^aum (er. c) D samnitum P || ·CXL· milia L cXL· mil
 in mg. P² ccl mil P¹ cl milia R 13 CCCXXX] P¹R, item in mg.
 (ubi haec cXL usque ad XLVII mil. adscripta sunt) P² trecenta triginta
 L tricenti* (ti ex ta) tregenta D || XLVII· milia L XLVII mil. in mg.
 P² XLVII milia R LVII mil. P¹ quadraginta sex milia D (item XLVI
 milia H) fort. interpolatum ex Liuii codicibus; praestabit omnino
 codicum LPR in numero VII consensum non respuere || libius PR ||
 re^afert P 14 in ex im P 15 saepedictum (c add. m. 2) P ||
 do***mesticam P 16 aut add. m. 2 P

proventus morbis interioribus adgrauatos, tantum ut omnimodis
ingentes animi undecumque premerentur — hanc cruentam 8
tristemque uictoriam pestilentia ciuitatis oneravit et trium-
phales pompas obuiaae mortuorum exsequiae polluerunt. nec
erat cui de triumpho gaudium suaderetur, cum tota ciuitas
aut aegris suspiraret aut mortuis.

Sequitur annus, quo Romani instaurato a Samnitibus bello 22
uicti sunt atque in castra fugerunt. postea uero Samnites 2
nouum habitum animumque sumentes, hoc est deargentatis p. 198
10 armis ac uestibus, paratoque animo ni uincant mori, bello
sese offerunt. aduersum quos Papirius consul cum exercitu 8
missus cum a pullariis auguribus uana coniectantibus congregi
prohiberetur, inridens eos tam feliciter confecit bellum quam
constanter arripuit. nam in hoc proelio XII milia hostium 4
15 caesa, III milia capta referuntur. sed hanc quoque istius uere
laudandam uictoriam, quam uani auspices impedire non potu-
erunt, oborti subito corrumpere morbi. nam tanta ac tam in- 5
tolerabilis pestilentia tunc corripuit ciuitatem, ut propter eam
quacumque ratione sedandam libros Sibyllinos consulendos

AVCTORES § 8 *Liuius* *10, 31 et 30 cap. 22 § 1 Sequitur—
fugerunt *Liuius* 10, 35 (*uic* 33) || postea—sumentes . . paratoque—ob-
ferunt *Liuius* 10, 38 || hoc est—uestibus *Liuius* 9, 40 § 2 cf. 10, 39
§ 12 sq. § 3—§ 4 *Liuius* 10, 39—42, § 3 etiam *Augustinus Ciu.*
D. 3, 17 § 5 *Liuius* 10, 47 *extr.* et *Liuius* 11 (*cf. per.*) et *Augu-*
stin. *Ciu. D.* 3, 17

2 ingentes animi (es a *in ras.*) P || cruentam P 4 ex. equae (*er.*
s) R exequiae P 5 cui] cu P¹ 6 aut aegris (aut a *in ras.*)
P || suspirare L || aut *scr. m.* 2 sed *idem ut uid. m.* 1 P 8 ca-
stria D || samnites s. *lin. add. m.* 2 P 10 uestimentib: (b *ex s*
m. 1) D 11 sese] LPRD se h || offerunt] LPRD || papirius
(*post pap m.* 1 *sequebatur lu.* . . .) P 12 mi¹ sus R || auguribus P
13 prohibetur D || inridens] LR¹ D || inridensq; P || eos *in ras.* P ||
ante confecit crasa q P 14 XII] R XII P duodecim L duodecim
D || hostium caesa tria milia *om.* D || ostium R 15 caesa *om.* R ||
III. m. P .III. m. R tria mili^a L || referuntur PR 16 laudam-
dam P^a || impedire PR 17 oborti (ob *m.* 2, s. . . *m.* 1) P || moribus
(*sic b.*) L || actam P^a acta P^b 19 librosi^a billinus (*er. s post si*)
D || sibyllinos P¹ sybillinos P² sybillinos R si^a billinus (*eras. s*) D

putarint horrendumque illum Epidaurium colubrum cum ipso
 p. 100 Aesculapi lapide 'aduexerint: quasi uero pestilentia aut ante
 sedata non sit aut post orta non fuerit.

6 Praeterea altero abhinc anno Fabius Gurges consul male
 aduersum Samnitas pugnavit. namque amisso exercitu uictus 5
 7 in Urbem refugit. itaque cum senatus de summonendo eo
 deliberaret, pater eius Fabius Maximus ignominiam filii de-
 precatu legatum se filio iturum ultro obtulit, si illi depellendae
 8 ignominiae et gerendi iterum belli facultas daretur. qua im-
 petrata proelioque conserto cum subito pugnante filium con- 10
 sulem insistente Pontio Samnitarum duce et infestis hostium
 telis conclusum uideret, in medium se agmen pius senex equo
 9 uectus ingressit. quo facto commoti Romani tota ibi incubuere
 acie, donec ipsum Pontium ducem deleto hostili exercitu uictum
 10 oppressumque ceperunt. caesa sunt in eo proelio Samnitium 15
 xx milia, capta autem iii milia cum rege suo; tandemque

AVCTORES § 6—§ 11 *Liuius 11 (cf. per.)*

1 putarent *P* potarent *D* || epidarium *PR* epidaurum *D*
 2 esculapi *L* aescolapi* *P* aesculapii *K* escolapii *D* || lapide] legatos
missos esse, ut Aesculapi signum Romam ab Epidauro transferrent Peri-
ocha, eosdemque simulacrum ingens Epidauri miratos esse Aurelius
Victor Vir. ill. 22 memorant (cf. Ovid. Met. 15, 658 et 671 et Valer. Max.
1, 1 ext. § 3), sed auexisse Romam praeter anquem etiam Aesculapi
lapidem Orosius tradit solus, errore suo aut librorum culpa. —
Prellerus Myth. Rom. p. 607 cum ipso Aesculapio (deleto lapide) corri-
*gendum censuit || aduexerunt *P*^a 4 gurgis *PR* 6 senatus (se*
*in ras.) *P* || submouendo *PRD* 7 eius in ras. m. 2 *P* || ante*
*ignominiam add. ob al. m. in margine *R* || depraecatus *L* 8 iturum]*
 toerum (sic) *P* iterum *D* 9 ignominiae *D* || impetrata *R*
 10 plioque *P* 11 samnitarum] sic *LPRD* 12 conclusus *P* ||
 equo (in fine equo erasum) *P* 13 ingressit *L* ingressit (g add.
 m. 2) *P* || commotio *L* permoti *PRDv* 14 pontium ducem] *L*
 ducem pontium *PRDv* || deleto (er. c) *R* 15 oppressumque (e fin.
 ex ae) *R* || ceperunt *P* coeperunt (oe in ae) *R* || plio *P* || samnitum
PR 16 xx milia *L* xx milia *PR* uiginti milia *D* || autem] sic
 h' *R* || iii milia *L* quattuor milia *PRD*

Sanniticum bellum, quod per quadraginta et nouem annos multa Romanorum clade trahebatur, capti ducis destitutione finitum est.

Anno subsequente cum Sabinis Curio consule bellum gestum est, ubi quot milia hominum interfecta, quot capta sint, ipse consul ostendit. qui cum in senatu magnitudinem adquisiti agri Sabini et multitudinem capti populi referre uellet, numerum explicare non potuit.

Anno ab Vrbe condita CCCCLXIII Dolabella et Domitio consulis Lucani, Bruttii, Sannites quoque cum Etruscis et Senonibus Gallie facta societate, cum rediuium contra Romanos bellum molirentur, Romani ad exorandos Gallos misere legatos. quos cum Galli interfecissent, Caeccilius praetor ob ulciscendam legatorum necem et comprimendum tumultum hostium cum exercitu missus, ab Etruscis Gallisque oppressus interiit. septem praeterea tribuni militum in ea pugna occisi, multi nobiles trucidati, tredecim milia militum Romanorum illo bello prostrata sunt.

Ita autem quotienscumque Galli exarserunt, totis opibus suis Roma detrita est, ut sub praesenti nunc concursatione Gotthorum magis debeat meminisse Gallorum.

AUCTORES § 10 per XLVIII annos] cf. *Liuius* 10, 31 § 11 quot milia cf. *Florus* 1, 15 § 3 § 12 Dolabella sqq. — § 14 *Liuius* 12 (cf. *per.*) et *Augustin.* 3, 17

1 quadraginta et nouem] LD LVIII P^a *L^a VIII P^a x L & VIII
 R 4 corio D 5 quod R^aD || hominum] hostium P hominum
 hostium R || quod R^a 7 agri sabini (ri s in ras. ang.) P agri
 sabani D 9 cccc mo. LX mo. tertio L quadrigentisemosexagin-
 semo tertio D || domicilio D || cyys P cns R 10 bres biteriti
 R || sannitis D 11 rediuium D 12 misere legatos om. m. 1 s.
 lin. add. m. 2 L 14 comprimendum R^b 15 dum D || oppressus
 (op ex ob) R 16 periit PR || praeterea] interea L 17 tre-
 decim] L (item *Augustinus*) XVIII (x linea deletum) P XVIII R decem
 et octo D; XVIII ex dittographia natum || militum] L etiam militum
 PRD (etiam militum sed omisso milia T) || haec -noram illo bello
 prostrata sunt m. 2 scr. in spatio angustiore a m. 1 relicto in P
 18 prostrati R 19 ita] Uia D || quotienscum] D 21 gotthorum]
 L gothorum PRD

23 At ego nunc reuocor, ut per haec eadem tempora, quibus
 Romani ista perpassi sunt, quae inter se bella gesserint Macedo-
 num duces reuoluam, qui mortuo Alexandro diuersas sortiti
 2 prouincias mutuis se bellis consumpserunt. quorum ego tumultuosissimum tempus ita mihi spectare uideor, quasi aliqua
 p. 301 inmensa castra per noctem de specula montis aspectans nihil
 3 in magno campi spatio praeter innumeros focos cernam. ita per totum Macedoniae regnum, hoc est per uniuersam Asiam
 et plurimam Europae partem Libyaeque uel maximam, hor-
 4 rendi subito bellorum globi confluxerunt: qui cum ea praecipue
 10 loca, in quibus exarsere, populati sunt, reliqua omnia terrore
 5 rumoris quasi fumi caligine turbauerunt. sed nequaquam tantorum regum ac regnorum bella excidiaque explicabo, nisi prius ipsa cum regibus regna prodidero.
 6 Igitur Alexander per duodecim annos trementem sub se
 orbem ferro pressit, principes uero eius quattuordecim annis dilaniauerunt et ueluti opimam praedam a magno leone prostratam auidi discerpere catuli, seque ipsos inuicem in rixam
 7 inritatos praedae aemulatione frerunt. itaque prima Ptole-

AVCTORES § 1 mortuo Alexandro cf. *Eus.* 1693 § 6 XII annos
 item *Eus.* 1681 || XIII annis] computauitne usque ad Herculis necem
 ab a. 323—309? uide infra § 38 et § 33; at cf. § 60 § 7—§ 13 *Iustin.*
 13, 4 § 10.12—23

1 ut p haec in ras. angustiore m. 2 P 2 romanis D || perpe^si
 R || sint L || macedonum (h m. 1) P machedonum R¹ 3 diuersi
 sortitas L¹ 4 prouincias (e in i) R || motuis P || se om. L || con-
 sumserunt D 6 inniensa D || aspectans (as in ras. m. 2) P
 7 campo P 8 macedoniae (h m. 1) P machedoniae LR¹ || a-siam
 (er. s) R 9 libyaeque P¹ lybiaeque P²R libieque D 10 bel-
 larum D || confluxerunt] LP¹D confluerunt P²R || qui cu ea loca
 p¹cipue in spatio a m. 1 relicto scr. a m. 2 P || praecipu^se R^b praeci-
 puae (e fin. ex corr. fort. add. in D) R²D praecipua L 12 nequam
 D 15 XII PR 16 obpressit (ob del. m. 2) P || XIII PR
 17 a om. P 18 discerpere (dis add. m. 2) P || ipso D
 19 inritatus D irritatos R^b || prima ptolemeo L p¹holomeo prima P
 ***p¹holomeo prima R ptolemeo prima D

maeo Aegyptus et Africae Arabiaeque pars sorte prouenit. con-
finem huic prouinciae Syriam Laomedon Mitylinaeus, Ciliciam
Philotas, Philo Illyrios accipiunt. Mediae maiori Atropatus, minori 8
socer Perdiccae praepositur. Susiana gens Scyno, Phrygia maior p. 202
Antigono Philippi filio adsignatur. Lyciam et Pamphyliam 9
Nearchus, Cariam Cassander, Lydiam Menander sortiuntur. Le-
onnatus minorem Phrygiam accipit. Thracia et regiones 10
Pontici maris Lysimacho, Cappadocia cum Paphlagonia Eu-
meni data. summa castrorum Seleuco Antiochi filio cessit;
stipatoribus regis satellitibusque Cassander filius Antipatri
praeficitur. in Bactriana ulteriore et Indiae regionibus prae- 11
fecti priores, qui sub Alexandro esse coeperant, permanserunt.
Seres inter duos amnes Hydaspem et Indum constitutos Taxiles

1 aegyptus *D* egyptus *P*^a || affricae *D* || pars s. pr.] persorteprou-
uenit (p *alt.* ex m per rasuram) *D* || confinem (fi *add.* m. 2) *P* 2 siri-
am *D* || laomedon *P* || mityleneus *L* ^{myth} lenus *P* mythilenus *R*
midileneus *D* 3 filotas *D* || philo (phi in ras.) *P* || illyrios *PR*
illirius *D* || mediae *P* maeoediae (eras. a) *R* mediae *D* || atropatus]
fk acropatus *LPRD* (c et t in *L* saepe inter se confusae sunt) ||
minoris ocerper diccae *D* 4 socer] acer *P* socer^{us} *R* || perdiccae *L*
perdicca. *P* || susaniana *LR* susaniana (er. s) *P* sunaniana *D* ||
scyno] *LD* schyno *P* schyno *R* || frygia *PR* 5 philippo *L*
filippi *P* || assignatur *L* assignatur (prior s in ras.) *R* || pamphyli-
am (pamphy in ras.) *P* pamphiliam *RD* 6 chariam *L* || lydiam
menander om. *D* || lidiam *P*^a 7 frigiam *P*^a*R* frugiam *D* || thra-
ciae^{et} *P* tracia. et *R* thraciae *D* 8 pontici (ci in ras.) *P* || lisi-
macho *P*^a*D* || capodocia *P* ca^ppodocia *R* || paphlagonia *LPRD* ||
e umi]ni *D* 9 seleuco *LPR* || antiochi *L* anthiochi *P* antiochi
(chi ex ci) *R* 10 stipatoribus *P* || satellibus que *D* || casander
R causander *D* || antepatri *P*^a 11 praeficitur (fic, exc. f litterae
hasta, in ras. m. 1) *D* || baetriana *D* 12 ceperant *R*^a 13 seres]
LPR seris *D*; seras *Iust.*, cf. *Ruchl*, *Iahrb. f. Phil. Suppl.* 6 p. 35 ||
hydaspem] *LP* (y ex i *P*) hydaspen (er. a ?) *R* hidaspem *D* || et] ec
D || taxyles *PR* taxillis *D*

23 At ego nunc reuocor, ut per haec eadem tempora, quibus
 Romani ista perpassi sunt, quae inter se bella gesserint Macedo-
 num duces reuoluam, qui mortuo Alexandro diuersas sortiti
 2 prouincias mutuis se bellis consumpserunt. quorum ego tumul-
 tuosissimum tempus ita mihi spectare uideor, quasi aliqua
 p. 301 inmensa castra per noctem de 'specula montis aspectans nihil
 3 in magno campi spatio praeter innumeros focos cernam. ita
 per totum Macedoniae regnum, hoc est per uniuersam Asiam
 et plurimam Europae partem Libyaeque uel maximam, hor-
 4 rendi subito bellorum globi confluxerunt: qui cum ea praecipue 10
 loca, in quibus exarsere, populati sunt, reliqua omnia terrore
 5 rumoris quasi fumi caligine turbauerunt. sed nequaquam tan-
 torum regum ac regnorum bella excidiaque explicabo, nisi
 prius ipsa cum regibus regna prodidero.
 6 Igitur Alexander per duodecim annos trementem sub se 15
 orbem ferro pressit, principes uero eius quattuordecim annis
 dilaniauerunt et ueluti opimam praedam a magno leone pro-
 stratam auidi discerpere catuli, seque ipsos inuicem in rixam
 7 inritatos praedae aemulatione frugerunt. itaque prima Ptole-

AVCTORES § 1 mortuo Alexandro cf. *Eus.* 1693 § 6 XII annos
 item *Eus.* 1681 || XIII annis] computauitne usque ad Herculis necem
 ab a. 323—309? uide infra § 38 et § 33; at cf. § 60 § 7—§ 13 *Iustin.*
 13, 4 § 10.12—23

1 ut p haec in ras. angustiore m. 2 P 2 romanis D || perpe^ssi
 R || sint L || macedonum (h m. 1) P machedonum R¹ 3 diuersi
 sortitas L¹ 4 prouincias (e in i) R || motuis P || se om. L || con-
 sumserunt D 6 inmensa D || aspectans (as in ras. m. 2) P
 7 campo P 8 macedoniae (h m. 1) P machedoniae LR¹ || a-asiam
 (er. s) R 9 libyaeque P¹ lybiaeque P²R libie|que D 10 bel-
 larum D || confluxerunt] LP¹D confluerunt P²R || qui cu ea loca
 picipue in spatio a m. 1 relicto scr. a m. 2 P || praecipu^s R^b praeci-
 puae (e fn. ex corr. fort. add. in D) R²D praecipua L 12 nequam
 D 15 XII PR 16 obpressit (ob del. m. 2) P || XIII PR
 17 a om. P 18 discerpere (dis add. m. 2) P || ipso D
 19 inritatus D irritatos R^b || prima ptolemeo L p^holomeo prima P
 ***ptholomeo prima R ptolemeo prima D

maeo Aegyptus et Africae Arabiaeque pars sorte prouenit. confinem huic prouinciae Syriam Laomedon Mitylinaeus, Ciliciam Philotas, Philo Illyrios accipiunt. Mediae maiori Atropatus, minori 8 socer Perdiccae praeponitur. Susiana gens Scyno, Phrygia maior p. 202 Antigono Philippi filio adsignatur. Lyciam et Pamphyliam 9 Nearchus, Cariam Cassander, Lydiam Menander sortiuntur. Leonnatus minorem Phrygiam accipit. Thracia et regiones 10 Pontici maris Lysimacho, Cappadocia cum Paphlagonia Eumeni data. summa castrorum Seleuco Antiochi filio cessit; stipatoribus regis satellitibusque Cassander filius Antipatri praeficitur. in Bactriana ulteriore et Indiae regionibus prae- 11 facti priores, qui sub Alexandro esse coeperant, permanserunt. Seres inter duos annes Hydaspem et Indum constitutos Taxiles

1 aegyptus *D* egyptus *P*^a || africae *D* || pars s. pr.] persorte prouenit (p *alt.* ex m *per rasuram*) *D* || confinem (fi *add. m. 2*) *P* 2 siri-
am *D* || laomedon *P* || mityleneus *L* ^{mythi}lenus *P* mythilenus *R*
midileneus *D* 3 filotas *D* || philo (phi *in ras.*) *P* || illyrios *PR*
illyrius *D* || mediae *P* maeoniae (eras. a) *R* mediae *D* || atropatus] *fk*
acropatus *LPRD* (c et t *in L saepe inter se confusae sunt*) ||
minoris ocerper diccae *D* 4 socer] acer *P* socer^{aa} *R* || perdiccae *L*
perdicca *P* || susaniana *LR* susaniana (er. s) *P* sunaniana *D* ||
scyno] *LD* schyno *P* schyno *R* || frygia *PR* 5 philippo *L*
filippi *P* || assignatur *L* assignatur (prior s *in ras.*) *R* || pamphyli-
am (pamphy *in ras.*) *P* pamphiliam *RD* 6 chariam *L* || lydiam
menander om. *D* || lidiam *P*^a 7 frigiam *P*^a*R* frugiam *D* || thra-
ciae^{aa} *P* tracia et *R* thraciae *D* 8 pontici (ci *in ras.*) *P* || lisi-
macho *P*^a*D* || capodocia *P* ca^ppodocia *R* || paphlagonia *LPRD* ||
e umi[ni] *D* 9 seleuco *LPR* || antiochⁱ *L* anthiochⁱ *P* antiochi
(chi ex ci) *R* 10 stipatoribus *P* || satellibus que *D* || casander
R causander *D* || antepatri *P*^a 11 praeficitur (sic, exc. f *litterae*
hasta, in ras. m. 1) *D* || braotriana *D* 12 ceperant *R*^a 13 seres]
LPR seris *D*; seras *Iust.*, cf. *Ruehl, Jahrb. f. Phil. Suppl. 6 p. 35* ||
hydaspem] *LP* (y ex i *P*) hy^adaspen (er. a ?) *R* hidaspem *D* || et] ec
D || taxyles *PR* taxillis *D*

- 12 habuit. in colonias in Indis conditas Python Agenoris filius mittitur. Parapamēnos sine Caucasi montis Oxyarches accepit.
 13 Arachossi Chedrosique Sibyrti decernuntur. Drancheos et Areos Statanor, Bactrianos Amyntas sortitur, Sogdianos Scythaeus,
 p. 203 Stacanor Parthos, Philippus Hyrcanios, Fratafernes Armenios, Tleptolemus Persas, Peucestes Babylonios, Archon Pelassos, Archelaus Mesopotamiam adepti sunt.

1 in indis] *Iustinus*; item *Bruzell. 5424 s. x et Patau. A 16 s. xi* [sed in utroque in s. s. est] *Treuir. 1094 s. xi Lips. 155 s. xi, Guelf. 597 s. xi alii*; indis *LPR* in *D* || conditus *R*¹ || python] *L* thonam *P*¹ pytoñ *P*^m pytonthonā *R* ethon *D*, Pithon *fh* || agenorus *D* || filiis *R* 2 parapamēnos *P* parapēmenos *R* parapemenos *D* || sine] *LPD* finē sed ~ m. 2 ut uid. *R* in sine *T* fines *fh* || causasi *R*^a || oxyarches] *L* uxar xches (u in o) *P* uxyar-xches *R* uxsarches *D*, Oxyartes *fh* 3 arachossi] *LD* ar^hassi *P* archossi (a in ras. ex A) *R*, Arachosii *fh* || chedrosique] *LD* (-ru- *D*) chedrossique *PR*, Gedrosiique *fh* || sibyrti] *LP* sybirti *R* sibarti *D*, Sibyrtio *fh* || drancheos] *LPRD*, Drangas *fh* 4 statanor bactrianos] *Guelf. 597 s. xi* statanorbus atrianos *V*₂ statanorb, atrianos *V*₃ stantanor pactrianos *Venet. 350 s. xii* statanos pactianos *X*₂ stantanor atrianus *LD* sta-tanor-atrianos *P* statanor atrianos *R* stantanos atrianos *GQ*₃ stantanos attrianos *X*₂ stantanos ratrianos *O*; Stasanor Bactrianos *fh*. An forte ex *V*₂ et *V*₃ concludi licet ab Orosio profectum esse Statandrus (pro Stasandrus) Bactrianos? || amyntas (y in ras. ampl.) *P* amintur *D* || sogdianos] pro g fort. c est in *L* socdianos *P* (c in ras.), *R* (os ex us) sordianus *D* || schyteus *L* sycheus (y in ras. *P*) *PR* sicheus *D* 5 stachanor *R*^b ita canor *L* itacanor *PR*^a nicanor *Dfh* cf. *Ruehl l. c. p. 127 n. 2* || philippus (phi in ras. ang.) *P* || hyrcanios (y ex i) *P* hyrcanios *R* hyrcanios *D* || fratafernes] *PR* fratrafernes (-is *D*) *LD* || armenius *D* 6 tleptolemus] scripsi, tleptolemus *C* tleptolemus (thl- *G*) *GV*₂, *fh* tlepotemus *LP* tlepotimus *D* thepotemus *R* || peuces thes *D* p^eucestes (er. h) *P* || babylonios (y ex i) *P* babilonius *D* || archos] *P* archous *LR* archus (u ex s statim corr.) *D*; us ut alia multa ex dittographia natum || pelassos] *L* palaos *P* paelassos *R* palausus *DQ*₃*X*₂ pelassos m. 1 (pelargos m. 2) *V*₂, *fh* 7 adepti *L*

Igitur causa et origo bellorum epistula Alexandri regis fuit, 14 qua iussit omnes exules patriae libertatique restitui. potentes enim ciuitatum Graeciae timentes, ne exules recepta libertate ultionem meditarentur, a regno Macedonum defecerunt. primi 15 Athenienses, contracto triginta milium exercitu et ducentis nauibus, bellum cum Antipatro, cui Graecia sorte uenerat, gerunt, per Demosthenen quoque oratorem Sicyoniam Argos et Corinthum ceterasque ciuitates sibi socias adiungunt, Antipatrum obsidione cingunt. ibi dux eorum Leosthenes telo e 16 muris iacto perfossus occiditur. Athenienses Leonnato, qui Antipatro auxilium ferebat, occurrunt eiusque copiis comminutis ipsum interficiunt.

Perdicca uero bellum Ariarato Cappadocum regi intulit 17 eumque uicit. in qua uictoria nihil praeter uulnera et pericula conquisiuit, nam omnes ante inruptionem urbis suae succensis domibus suis se suaque omnia concremauerunt.

Post haec bellum inter Antigonum et Perdiccam oritur, 18 grauissime multis prouinciis et insulis ob auxilia uel negata. p. 204

AUCTORES § 14—§ 16 *Iustin.* 13, 5 § 2—6.8.*9.10.12.14 *exceptis praesertim* § 16 eiusque—comminutis *Orosianis* § 17 *Iustin.* 13, 6 § 1.2 § 18 et § 19 *Iustin.* 13, 6 § 8.10.11.16

1 epistola *P* || regis fuit] *L* fuit regis *PRD* 3 graeciae *R*
 4 regno (eg in *ras. m.* 1) *D* || machedonum *LR*¹ || defecerant *D*
 5 triginta *D* xxx *PR* || docentis *D* 6 cum *om.* *P*^a || graecia
RD || sorte (e *al. m. in ras.*) *R* || uenerat] *LPRD* euenerat *Iu-*
stini codd. ut uid. obuenerat *fh* 7 demosthenen] *LPR* (h *om.*
P^a) dimus thenen *D* || siciona margus *D* || sicyoniam *L* sychonam
 (y ex i) *P* sychionam *R* 8 corynthum *L* choryntum (y ex i
P) *PR* || adiungunt] *LA* adiungunt et *PR* iungunt *D* || ante-
 patrum *D* 9 leosthenes] *D* leostenes *LPR* 10 perfossus *R*
 perfossus *L* perfessus *D* || leonnato] *R*^b leonnati *LR*^a*D* leonati* *P*
 11 antepatro *D* || copiis (i s. s. m. 2) *P* || comminutis *PRD* 13 perdicca
LP^a || ariarato] *LPRD*, Ariarathi *fh* 15 conquesiuit *P* || irrupti-
 onem *R*^b 16 successus *D* || sui^a *R* || concremauerant] *LP*^a -rant
P^b*RDA* v 17 et *om.* *D* || perdicam *R*^a 18 post grauissime
 male interpungunt v (correxerunt cum *PR*) || prouinciis (i s. s. m. 2) *P* ||
 ob (q *al. m. in ras. ex a ut uid.*) *R*

19 uel praestita dilaceratis. diu deliberatum, utrum in Macedonia bellum transferretur an in Asia gereretur: nouissime ipse Perdicca Aegyptum cum ingenti exercitu petit. sic Macedonia, in duas partes discurrentibus ducibus, in sua uiscera armatur. Ptolemaeus Aegypti uiribus et Cyrenensibus copiis instructus occurrere bello Perdiccae parat. inter haec Neoptolemus et Eumenes cruentissimo inter se proelio digladiati sunt. uictus Neoptolemus ad Antipatrum fugit: quem ut Eumenes de insperato opprimat perurguet: quod Eumenes futurum ratus, insidiantes insidiis capit. in eo bello Polypercon occiditur, Neoptolemus et Eumenes mutuis uulneribus confossi, sed Neoptolemus interiit, Eumenes uictor euasit. Perdicca cum Ptolemaeo acerbissimo bello congressus, amissis copiis ipse

AUCTORES § 20—§ 22 *Iustin.* 13, 6 § 18—20; 8 § 1.3—9
§ 28 *Iustin.* 13, 8 § *1.*2.10

1 pr^aestita *L* || delaceratis *P* || macedonia *P* macedoniā (e in ras. al. m.; ã ex a corr.) *R* macedoniae *D* 2 transferretur *P* transferretur *R* || an in asia gereretur *om.* *D* || asia *R* 3 aegyptum *PD* || petit *R* 4 macedonia (e in ras. al. m.) *R* 5 ptolemaeus *L* ptolomeus *D* pholomaeus *P* Ptholomeus (eras. os ?; alt. o ex e) *R* || aegypti *D* || et *add.* m. 2 *P* || cyrenensibus *D* 6 instructis *P^aD* || occurrere *R* occurre *D* || bellum *D* || perdiccae *L* 7 neoptolemus *L^a* || et] && *D* || eumenes *P* eumenis (i in e) *R* eumenes (tert. e statim ex u) *D* || cruentissimo *R* || proelio *P* || ad digladiati sunt in *mg.* 1 diu grassati sunt *al. m. saec. x R* (sic in *textu H*) 8 fugit; (git; in ras.) *R* 9 eumenem *P* eumenem *D* || de insperato] *R^b* dis parato (dis statim corr. ex di s uel di i) *D* desperato (e prior ex corr.) *P* desperato (o in v ut uid. corr., sed v erasum) *R^a* desparatum *L* || perurguet (-it *D*) *PR^aD* || eo menes *D* 10 insidiis *R* || in eo] et in eo *PR* || polypercon] *LPRD* 11 neoptolemus *L^a* neoptolemus *P* (opt in ras.) *R* (p ex b) || uerba et eumenes — neoptolemus *omissa in mg. add. m. 1 P* 12 neoptolemaeus *L* neoptolemus (p ex b) *R* || euminis *D* 13 ptolemaeo *LD* pholomaeo *P* pholomaeo (t al. m.) *R* || acerbissimo (sed. u in ras. *P*) *LP* acerbissima (b ex u) *R* acerbissime *D* || ammissis copiis *P^a* ammissis copiis *D* ammissis copiis s. s. m. fort. 1 *R*

quoque interfectus est. Eumenes Python et Illyrius et Alceta frater Perdiccae a Macedonibus hostes pronuntiantur, bellumque aduersus eos Antigono decernitur.

Itaque Eumenes et Antigonus collatis aduersum se maximis 24
 5 copiis conflixerunt. Eumenes uictus in quoddam castellum
 munitissimum fugit, unde auxilia Antipatri tunc potentissimi
 per legatos poposcit: quo nuntio territus Antigonus ab obsidione
 discessit. sed nec sic Eumeni spes firma aut salus cer- 25
 ta. quare ultimo consilio argyraspidas ob arma deargentata sic^{p. 205}
 10 dictos, hoc est milites, qui sub Alexandro militauerant, in
 auxilium rogat: qui fastidiose ducem in disponendo bello 26
 audientes ab Antigono uicti castrisque priuati, et uxores et
 liberos simulque omnia, quae sub Alexandro adquisierant,
 perdiderunt. qui postea turpiter per legatos reddi sibi quae 27
 15 perdiderant, uictorem rogant. Antigonus autem redditurum
 pollicetur, si sibi uinctum Eumenen pertraherent. ita illi spe 28
 recuperationis inlecti, dedecorissima proditione ducem suum,
 cuius signa paulo ante secuti fuerant, captiui ipsi captum

AUCTORES § 24 et § 25 *Iustin. 14, 2 § 1.2.4—6* (§ 24 maximis
 copiis *Orosianum est*) § 26 et § 27 *Iustin. 14, 2 § 7; 3 § 2.3.11*
 § 28 *Iustin. 14, 4, praecipue § 1.16.20*

1 python] *LP^aD* phyton *P^bR*, Pithon *h* || ylyrius *PR* (u ex o *R*)
 illirijs *D* || alcheta *L* 2 macedonibus *R* (e in *ras. ex he al. m.*)
 macedonebus (oe in *ras. m. 1*) *D* 3 aduersus] sic *LPRD* ||^{ab} antigono
R 4 eumenis *R^a* || antigonos *R^a* || collatis *R^b* || aduersus *P* ||
 maximis] *LRD* magnificis *P* 5 copis *P* || eumenis *D* 6 mini-
 tissimum *P* || auxiliantipatri^a (v al. *m.*) *R* || poten|tissimi (ten *add.*
m. 2) *P* 8 nec sic eumeni (e sic eum in *angustiore ras. m. 2*) *P* ||
 eumeneni *L* eume|nes *D* 9 argi|ras pidas *D* 10 hoc est] hoc
 mi *D* || qui sub] quib; *P^a* qui^{ab} *P^a* qui sub^{ab} (3 uel 4 *litt. eras.*)
R || militauerunt *D* 12 antigono] ti quono *D* || uicto *P*
 13 adquisierant] *LP^a* adquisiuerant *P^aR* adquesiuerant *D* 15 se
 post redditurum *add. s* (uelut *GM^aX₂*) *h*, ante reddit. *add. f*; cf. *Grubitz*
 16 pollicetur (ur *add. m. 2*) *P* || unctum *P* uictum *L* || ita
 in *ras. P* 17 recuperationis *P* || inlecti *D* illecti *priore l in ras.*
R || dedecorissima] *LPR* dedecorosissimam *D*, dedecorossissima *fh*

catenatumque duxerunt et mox cum foedissima ignominia in
 29 exercitu Antigoni dispersi sunt. interea Eurydice, Arridæi
 regis Macedonum uxor, multa sub nomine uiri nefaria gerit
 per Cassandrum, quem flagitiose cognitum ad summum fasti-
 gium per omnes honorum gradus prouexerat: qui ex libidine 5
 30 mulieris multas Graeciae ciuitates adflixit. tunc Olympias,
 mater Alexandri regis, hortante Polyperconta, cum ab Epiro
 in Macedoniam prosequente Aeacida rege Molossorum ueniret
 et ab Eurydice finibus prohiberetur, adnitentibus Macedonibus
 31 Arridæum regem et Eurydicen iussit occidi. quamquam et 10
 ipsa Olympias continuo meritas crudelitatis poenas luit: nam
 cum muliebri audacia multas principum caedes ageret, audito
 aduentu Cassandri difflsa Macedonibus cum Roxa nuru sua et
 32 nepote Hercule in urbem Pydnam concedit: ubi continuo per
 p. 206

AVTORES § 29 *Iustin. 14, 5 § 1—5 exceptis flagitiose cognitum*
Orosianis § 30 *Iustin. 14, 5 § 1.9.10* § 31 *Iustin. 14, 6*
 § 1.2 § 32 *Iustin. 14, 6 § 5—11.13*

1 -que ex -que R || eum L^a 2 interea (r in ras. ex u, inte
 ante lin. m. 1) D || euridice D euridicæ PR || arridei LPR arredei
 D 8 machedonum R¹ maedonum D || uxor post euridicæ ex-
 hibent PR || gerit] LPRD egit v 4 cassandrum (d ex t m. 1) D ||
 flagitiose R 5 grados (corr. al. m.) R || peruexerat (per in per al.
 m.) R || libidinem. D 6 graeciae (uel greciae) ex graciae corr. al.
 m. R || afflixit (pr. f in ras.) R || olimpias PR 7 polyperconta]
 LPRD, sed cf. § 33 || epyro L 8 machedoniam R¹ || caecida
 LPRD || molossorum PR 9 euridice P euridice RD || anitentibus
 P annitentibus (prima n in ras.) R || machedonibus LR¹ 10 arri-
 deam LPRD || euridicen PD euridice R || quanquam P¹ quaquam
 R 11 meritas crudelitatis] L crudelitatis meritas PRD || luet P
 luet R¹ 12 audacia P^a || ageret R geret (ger m. 1 in ras. paullo
 ang.) D 13 cassandri (n ex m) P || difflsa (fi in ras. m. 2) P ||
 machedonibus R¹ || em (ante hoc supra lin. est positum s i. e. nota) L ||
 roxa] LD roxa P raxa (a q. e. ante x in ras.) R, Rhoxane v ||
 suae L^a 14 nepote P || hyrcule P hercule R hercolae D ||
 pydnam P pydnam R || concedit (e ex i) P

Cassandrum capta et interfecta est. filius Alexandri Magni cum matre in arcem Amphipolitanam custodiendus est missus.

Perdicca Alceta et Polyperconte ceterisque ducibus, quos 33 commemorare longum est, diuersae partis occisis finita bella inter successores Alexandri uidebantur, cum Antigonus ardens 34 cupiditate dominandi liberandum bello Herculem regis filium ab obsidione simulat. his cognitis Ptolemaeus et Cassander, 35 inita cum Lysimacho et Seleuco societate bellum terra marique enixe instruunt. Antigonus in eo bello cum filio Demetrio uincitur. Cassander Ptolemaeo in uictoria particeps factus 36 cum Apolloniam rediret, incidit in Aueniatas: qui propter intolerandae multitudinis raras et mures relicto patrio solo et antiquis habitaculis emigrantes, nouas sedes praetenta interim pace requirebant. sed Cassander et uirtutem et multitudinem 37 gentis adgnosens, ne adacti necessitate Macedoniam bello qua-

AVTORES § 33—§ 35 *Iustin. 15, 1 § 1.3.4.6* (§ 35 Antigonus. . cum filio D. u.) Antigonus, cuius filius D. u. *Iustinus*) § 36 - § 38 *Iustin. 15, 2 § 1-3*

1 cassandrum *PR*^a || infecta (*t̄ add. m. 2*) *P* || filius (*i s. s. m. rec.*)
L || magni *om. D* 2 cū *in ras. P* || amphipolitanam (*amphi ex*
anti m. 2) *P* || custodiendus *P* 3 alcheta *L* alce *D* || et *om.*
P^a || polyperconte] *LPR* polymper · contem *D* || caeterisque *P*
 ceterisque (*e in e*) *R* eteris que *D* 4 finita *R* 5 alexandri
 ūri uidebantur *L* || cum] *LPR*^a *D* (*Cum R*) Tum *R*^a *ed. 1542 fh*
 6 hirculem *P* hircolem *D* 7 ptolomeus *L* ptolomeus *D* ptholo-
 maens *P* p^atolomeus *R* 8 inita] ita *D* || lysimacho (*lysi ex lis*
corr.) *P* || societate *P* 9 enixae *L* obnixae *PR* obnexe *D* || anti-
 gonus in eo (*nus in eo in ras. m. 2, item tamen ut uid. m. 1*) *P*
 10 ptolemeo *L* ptolomaeo *D* ptholomaeo *P* ptholomeo *R* 11 ap-
 polloniam *R* || aueniatas] *LP*^a *D* aueniatas (*sic*) *P*^a auenitas *R*,
 Antariatas cum *Freinshemio h*, Abderitas *f*; *cf. Buehl Jahrb. f. Phil.*
Suppl. 6 p. 36 12 intolerandae *PR*^a *D* || patriae (*sed o erasum*)
P patriae *R* 13 antiquis (*ti add. in mg. al. m.*) *R* || habulis *D* ||
 praetenta *P* 14 requirebant sed cassander et] requiret *D*
 15 gentis *s. lin. add. m. 2* *P* || adgnosens] *L* agnosens *PRD* || mace-
 doneam *P* machedoniam *R*^a

- terent atque inuaderent, receptos in societatem in ultimis
 38 Macedoniae finibus conlocat. inde cum iam Hercules Alexandri
 p. 207 filius quattuordecim esset annorum, timens 'ne eum omnes
 quasi legitimum regem praeoptarent, occidendum tacite cum
 matre curauit. 5
- 39 Ptolemaeus iterum cum Demetrio nauali proelio confixit et
 cum omnem paene classem atque exercitum perdidisset, uictus
 40 in Aegyptum refugit. hac uictoria elatus Antigonus, regem se
 cum Demetrio filio appellari iubet: quod exemplum omnes
 41 secuti regium sibi nomen dignitatemque sumpserunt. igitur 10
 Ptolemaeus et Cassander ceterique alterius factionis duces cum
 decipi se ab Antigono singillatim uiderent, per epistulas se
 inuicem confirmantes coeundi in unum tempus locumque con-
 42 instruunt. Cassander finitimorum bellis implicatus Lysimachum, 15
 clarissimum inter omnes ducem, cum ingenti manu pro se
 43 sociis in auxilium misit. Seleucus quoque ex Asia maiore descen-
 dens nouus Antigono hostis accessit. hic siquidem Seleucus pluri-
 44 ma per Orientem inter socios regni Macedonici bella gessit. prin-

AUCTORES § 39 *Iustin. 15, 2 § 6* (atque exercitu *de suo addidit Orosius*) § 40—§ 42 *Iustin. 15, 2 § 10—17* (§ 42 *clarissimum—ducem Orosiana sunt*) § 43—§ 49 *Iustin. 15, 4 § 1.10—14.21—25* (*Orosiana insunt cum alia tum haec § 44 nouis—adsurgentes, § 47 cuius quanto—concederunt; praeterea § 43 omissis post diuisionem Iustinianis sensum pessum dedit; cf. Grubits*)

1 adque P^aR^a 2 machedoniae R¹ || collocat (*pr. 1 in ras.*) R || herculis L hirculis D 3 quattuordecim] LD XIII PR || eum om. D || omnes] LPRD (-is D) Macedones v 4 praeoptarent PR^a
 6 ptolemeus L ptholomeus PRD || proelio] *inde ab hoc uerbo folii 45 primo alia sed coaeva manu scriptus est P* 7 p^aene R om. L || adque P^aR^aD 8 aegyptum D || uictoria^a P 9 filio demetrio L 10 nomen sibi v || -quæ R || sumserunt PD 11 ptolemeus L ptholomeus D ptholomeus PR || *uerba alterius—decipi se in textu omissa add. in mg. m. 1 P* 12 pers pistolas (*sic*) D
 15 ad]instruunt L || cassar D || finiti^amorum P fitimorum D || implicatus D || lysimacum PR 16 ingenti] omnia L || pro] pros] D 17 sotiis R^a || asia (*i in ras.*) P || discendens PR discedens D 19 machedonici PR¹

cipio Babylonam bello expugnauit et cepit. Bactrianos
 nouis motibus adsurgentes perdomuit. transitum deinde in 45
 Indiam fecit: quae post mortem Alexandri ueluti detracto
 excussoque a ceruicibus iugo praefectos eius occiderat, Andro-
 5 cotto quodam ad uindicandam libertatem duce. qui postea cru-
 deliter in ciues agens, quos de externa dominatione defenderat
 ipse seruitio premebat. cum hoc ergo Androcotto Seleucus 46
 quamuis multa et grauius bella gessisset, nouissime firmatis p. 200
 regni condicionibus et pacta pace discessit.

10 Adunatis itaque copiis Ptolemaei sociorumque eius, pugna 47
 committitur: cuius quanto potentior apparatus tanto ruina
 grauior fuit, nam in ea tunc totius paene Macedonici regni
 uires conciderunt. in ipso bello Antigonus occisus est; sed 48
 finis belli huius initium alterius fuit: nam cum uictoribus de
 15 praeda non conueniret, iterum in duas factiones diducuntur:

1 babilonam *D* babyloniam *R*^s || caepit (ae in oe) *R* || braccianus
D 2 nouissimo tibus *D* || assurgentes (*pr. s in ras.*) *R* adsur-
 gentis (*s in ras. m. 1, ex m ?*) *D* || folium 60 codicis *L* in quo scripta
 sunt perdomuit usque ad p. 201, 5 formidolosissimo suppletum est a
 manu XII ut uid. saeculi, quam signavi λ . Inde sequitur f. 60^r excer-
 ptum ex Liiuo 1, 4 § 3—§ 7 de Romulo Remoque ab eadem manu s. XII
 subiectum 3 que λ || alex|andri statim in ale|xandri mut. *D*
 alexadri λ 4 ceruibus *D* || prefectus *D* λ || androcotto] *DAGV, V, \lambda*
 androcoto *V* androgotto (alt. t ex i corr.) *P* androgottio *R* andra-
 coto *O* 5 quoddam λ || ducē λ 7 praemebat *P* praemebat *D* ||
 cum et in mg. ab al. m. *R* || androcotto] *DAG* (-ttus *A*) andro-
 gottio *F*^a androgotto *P*^b λ androgottio sed i al. m. inserto *R* andra-
 coto *V* 8 quambis λ || nouissime (i alt. in ras. ampliore, e radendo
 ex e) *R* nobissime λ 9 conditionibus *R* || pacta om. *D*
 10 ptholomei* sociorumque (*er. s; socior in ras.*) *P* || ptholomei *R*
 ptolomei *D* tholemei λ || sotiorumque *R* 11 adparatus *PR*^a ||
 tanta λ ^a 12 grauior ruina λ || pene *R*^b λ poene *D* || machedonici
PR^a macedonicis λ 13 conciderint *P* 14 fines λ || dae *P*^a
 15 preda λ || conueniret (*er. n*) *R* || factiones (*corr. m. 1*) *R* ||
 diducuntur] *G* deducuntur *PRD* λ

49 Seleucus Demetrio, Ptolemaeus Lysimacho iungitur; Cassandro defuncto filius Philippus succedit. sic quasi ex integro noua Macedoniae bella nascuntur.

50 Antipater Thessalonicen matrem suam, Cassandri uxorem, quamuis miserabiliter pro uita precantem, manu sua trans- 6
51 uerberauit. Alexander frater eius dum bellum aduersus fratrem ob ultionem matris instruit, a Demetrio, cuius auxilium petierat, 52 circumuentus occiditur. Lysimachus cum Dori regis Thracum infestissimo bello urgueretur, aduersus Demetrium pugnare 53 non potuit. Demetrius augmento Graeciae et totius Macedoniae 10
54 elatus, in Asiam transire disponit. Ptolemaeus autem et Seleucus et Lysimachus experti priore certamine, quantae uires p. 209 essent concordiae, iterum societate pacta adunatisque exercitibus, bellum in Europam transferunt aduersus Demetrium. 55 his se comitem et belli socium Pyrrhus rex Epiri iungit, 15 sperans Demetrium Macedonia posse depelli. nec spes frustra

AVTORES § 50—§ 56 interfecit *Iustin.* 16, 1 § 1.5.8.19; 2 § 1—4

1 ptolemeus 2 ptholomeus PR ptolemaeus D || lisia coiungitur (i *tertia statim ex n corr.*) D lysimacon (cum i *seq. con.*) P¹ lysimaco P²R lysimmacho 2 3 macedoniae (e *pr. in ras. al. m.*) R machaedoniae P macedonie 2 in macedonia D 4 antepater D || thesalonicen (er. n *ut uid.*) R thesalonicen 2 thensa loncañ (' *est apex*) D || cansandri 2 5 miserabiliter (se *add. m. 2*) P || praecantem P || transberberauit 2 6 frater 2 7 ob ultionem] obla lcionem D 8 lysimachus P lysimmachus 2 || dori] PRDA 2 5, Doricetis cum *Iustini codd. fh*; cetis *apud Orosium excidisse ob regis quod seq. similitudinem uidetur* || thacum 2 tracum R 9 urgeretur PR^a urguetur D 10 augmento (g *ex c*) R || greciae R grecie 2 || macedoniae (e *pr. al. m. in ras.*) R macedonie 2 machedoniae P 11 ptolemaeus D ptolemeus (*fuit ptolemeus*) 2 ptholomeus PR 12 lysimachus PR lisimachus D || priori R^o || certamine (in *in ras.*) P || quante 2 13 concordie 2 14 europam (eu *ex cu corr.*) P europam D 15 sotium R || pyrrhus] G pyrrus P 2 pyrus R pirrus D || epyri 2 || iungi 2 16 macedia (e *in ras.*) R machedonia P macedonia 2

fuit: quippe exercitu eius corrupto ipsoque in fugam acto, regnum Macedoniae Pyrrhus inuasit. deinde Lysimachus generum suum Antipatrum insidiantem sibi interfecit filiumque suum Agathoclem ultra humanum morem perosus occidit.

Quibus quidem diebus Lysimachia ciuitas formidolosissimo terrae motu euersa, oppressoque populo suo crudele sepulchrum fuit. Lysimachum autem adsiduis se parricidiis cruentantem omnes socii deseruerunt et ad Seleucum deficientes, prouum iam regem aemulatione regni, ut bellum Lysimacho inferret, hortati sunt. res foedissimi spectaculi erat, duo reges, quorum Lysimachus annos natus LXXIII, Seleucus autem LXXVII, de eripiendis alterutrum regnis concurrere, in acie stare, arma gerere. ultimum hoc quidem bellum Alexandri commilitonum fuit, sed quod ad exemplum humanae miseriae fuerit reseruatam: quippe cum orbem terrarum extinctis iam

AUCTORES § 56 filiumque—occidit *Iustin.* 17, 1 § 4 § 57—
§ 61 *Iustin.* 17, 1 § 1.2.6—8.10.9.12 (a quo tamen absunt illa § 61
extinctis—ducibus, cf. *Ruehl, Jahrb. f. Philol. Suppl.* 6 p. 158)

1 correpto *B^oDG* (sibi iuncto *glossa m. 2^a G*) || fuga 1
2 macedonie 1 macedoniae *PR*¹ || pyrrhus] *G* pyrrus *PR* 1
pirrus *D* || lysimachus 1 lysimachus *PR* lisimachus *D* 3 anti-
patrem *P*¹ 4 agathoclem *PRD* 5 lysimachia] *AG* (*qui etiam*
Lysimachi nomen recte scriptum ubique exhibent) lysimachia *R* ly-
sima^hcia *P* lysimachia 1 lisimachia *D* || formidolosissimo 1 formi-
dulosis^osimo (u in o *corr. al. m.*) *R* 6 hinc Terraemotu denuo su-
perstes *L* 7 lysimacum *PR* lisimacum *D* || assiduis (*pr. s in*
ras. R) *RD* || se] isse *P*^a || cruentatū (u *fm. ex e uel o*) *R*
9 emulacionem *D* || lysimaco *PR* lisimacho *D* lysimachi *L* || in-
feret (r s. a. m. 2) *P* 10 duo] *LPD* duos] (*s fort. ex corr. add.*)
R 11 lysimachus *PR* lisimachus *D* || natus septuaginta quattuor
(-tuar *D*) *LD*, s. et q. natus h || septuaginta septem *LD* 12 alter-
utrum om. *D* || cucurrere *D* || acie (er. a) *R* 13 quidem hoc
PR || commilitonum *LPR* 14 se^a (d m. 2) *P* || exemplum (ex
add. m. 2) *P* 15 extinctis *LPRD* || triginta (treg. *D*) et quat-
tuor *LD*

Alexandri ducibus soli possiderent et angustissimos senectutis
 ac uitae suae terminos non aspicientes, angustos esse imperio
 62 suo totius mundi terminos arbitrabantur. in eo bello Lysi-
 p. 210 machus, uel amissis uel interfe^lctis prius ante hanc pugnam
 quindecim liberis, postremus occisus est. sic Lysimachus so- 5
 63 lutio pugnae Macedonicae fuit. sed ne Seleucus quidem tanta
 uictoria inpune laetatus est: nam neque ipse post LXXVII
 annos quietem naturalis mortis inuenit, sed extortam sibi in-
 64 feliciter uitam uelut immatura morte finiuit: quippe insistente
 Ptolemaeo, cuius sororem Lysimachus in matrimonio habuerat, 10
 insidiis circumuentus occisus est.

65 Haec sunt inter parentes filios fratres ac socios consanguini-
 nitatis societatisque commercia. tanti apud illos diuina atque
 66 humana religio pendebatur. erubescant sane de recordatione
 praeteritorum, qui nunc interuentu solius fidei Christianae ac 15
 medio tantum iurationis sacramento uiuere se cum hostibus

AVCTORES § 62—§ 64 *Iustin. 17, 2 § 1.2.4*

1 et deleri iussit *Grubitz p. 36* 2 aspicientes] *LPRD (-is D) ||*
 angustos ^{1re} *R* anguscioris *D* 3 totius] tutis *D* || eo *om. D* || lysi-
 macus *PR* lisimachus *D* 4 ante] anee *D* 5 xv *PR* || lysi-
 macus *PR* 6 machedonicae *PR*¹ || tanta *om. P*¹ 7 inpone
D || neque] que ue *D* || septuaginta septem *L* septuaginta et septem
D 8 annis *D* || inter ficiliter *D* 9 ueluti *RD* 10 ptole-
 meo *L* ptholomeo *PR* ptholomaeo *D* || lysimachus *PR* lyn machus *D* ||
 habuerit (*corr. m. 2 ut uid.*) *L* 11 occisus] *LPRD* (sed & in *mg.*
al. m. add. R), et occisus *ed. 1542 fh* || est *om. D* 12 filios]
LPRf filius *D*, et filios *v* || sotios & (*t radendo in c*) *R*
 13 conmercia *PR*¹ || diuina—erubescant] dierubiscant *D* || adque *P*¹
 14 sana *D* || de recordatione] reconcordatione *D* 15 solus *R*
 soliuisti *D* 16 [iuracionis sacramentum] iuracionis sacramento (*quae*
inclusi crasa sunt sed ut legi adhuc possint) *D*

nec pati hostilia sciunt; quibus indubitatissime probatur, quia 67
non, sicut illi antea,

caesa iungebant foedera porca,

sed quia nunc inter barbaros ac Romanos creatorem et domi-
num suum contestantes tantam fidem adhibita in sacramentum
seruant euangelia, quantam tunc nec inter parentes ac filios
potuit seruare natura.

Nunc autem finis Macedonici belli finis etiam libri fiat, 68
praesertim cum iam abhinc Pyrrhi bella incipient et mox
Punica consequantur.

AVCTORES § 67 caesa—porca *Vergilius Aen. 8, 641*

1 uerba quibus—2 sicut *om. D* 3 porca—quia (*posterior o in a
corr. m. 2; ante quia erasa uidentur s&; quid supra q erasum sit
incertum*) *P* porca—sed quia (*eras. 1 uel 2 litt., s ex corr. add. uid.*)
R 4 barbaros* (*s fin. m. 2*) *P* || et] ac *PRv*; *om. KV, V, (in V,
s. s. &)* 5 sacramentum (*um in o corr. m. 2*) *P* 5 nec *om.*
D 7 natura *om. D* 8 machedonici *PR¹* 9 pyrrhi] *G*
pyrrhi *LPR* pirri *D* 10 consequatur *D*

PAVLI · OROSII | LIBER III · EXPL · | INC · LIB · QVARTVS L EXPLICIT
LIBER TERTIVS INCIꝑ (INCIPIT *R*) PAVLI HOROSI (HOROSII *R*) ADVERSVS
PAGANOS LIBER QVARTVS *PR* EXPLICIT LIBER: INCIꝑ OROSII HISTORI-
ARVM LIBER QVARTVS *D*

p. 211

PAVLI OROSII HISTORIARVM ADVERSVM PAGANOS

LIBER QVARTVS.

PRÆF. Dixisse Aenean Virgilius refert, cum post pericula sua suorumque naufragia residuos aegre socios solaretur,

Forsan et haec olim meminisse iuabit.

2 haec sententia, semel apte ficta, semper uim sui triplicem diuersissimis effectibus refert, cum et praeterita tanto gratiora 5 habentur in uerbis quanto grauiora referuntur in gestis et futura dum desiderabilia fastidio praesentium fiunt semper 3 meliora creduntur, ipsis autem praesentibus 'ob hoc nulla in parte miseriarum iusta comparatio adhiberi potest, quia multo maiore molestia adficiunt quantulumcumque sint ista quae sunt 10 quam illa quae siue transacta siue uentura, etsi magna dicuntur, 4 interim omnino tunc non sunt. ueluti si quis nocturnis pulcibus titillatus atque ex eo uigiliis anxius alias forte, quas aliquando ex ardentissimis febribus diu sustinuit, uigilias recordetur, procul dubio impatientius feret istarum inquietudinem 15 5 quam illarum recordationem. sed quamuis apud omnium sensus

AVCTORES 3 *Vergil. Aen. 1, 203*

1 aenean] *LRD* aenean. *P* || urgilius *R* || post] inter *PR* || pericula (p s. s. m. 2) *P* 3 forsitan *PR* (*sed it er. in R*) *om. D* || iuauit *L* 4 ficta (i ex a corr. *uid.*) *P* 5 grauiora *P* 9 comparatio *R^bD* || multâ *P* multo (o in ras.) *R* 10 maior^{!!!} (*uid. è fuisse*) *P* || afficiunt *RD* || q; ^{***}*R* 11 Etsi (*nouo uersu*) *P* 12 nocturni^a (s m. 2 aut 3) *L* 13 adque *P^bD* || anxius (c *eras.*) *R* || alias] alius *L* 16 illarū (rū m. 2 in corr.) *P* || omnium (ni al. m. corr. ex n) *R*

pro captu temporum ita uideri queat, numquid tamen aliquis
 existet, qui uel in ipsa anxietate pronuntiet grauiore pulices
 esse quam febres? aut acerbius accipiat se uigilare sanum
 quam dormire non potuisse moriturum? quae cum ita sint, 6
 delicatis istis et querulis nostris utcumque concedo, ut haec,
 quibus nunc, quia sic expedit, interdum admonemur, sentiendo
 graua putent, non tamen coniuueo, ut etiam adserant compa-
 rando grauiora. quemadmodum si quis e mollissimis stratis 7
 cubiculoque percommodo matutinus egrediens nocturno gelu
 lacunarum dorsa obriguisset herbasque incauuisse prospiceret p. 213
 et inopinato uisu admonitus diceret 'frigus est hodie': hic
 mihi nequaquam reprehendendus uideretur, quia uel communi
 usu uel proprio sensu locutus esset. at si trepidus in cubiculum 8
 recurrans stratisque sese adoperiens uel magis abdens clamaret,
 tantum omnino frigus esse quantum nec in Appennino ali-
 quando fuerit, cum Hannibal elephantos equos plurimamque
 exercitus sui partem niuibus clausus atque oppressus amisit:
 hunc ego puerilibus licentiis nausiantem non modo dicentem 9
 ista non ferrem, sed etiam ab ipsis stratis, otii sui testibus,
 in populam publicamque protraherem, eique foras producto
 infantes in eo atque ex eo gelu ludentes iucundantes sudan-

AVCTORES 15-17 cf. Oros. 4, 14

- 1 captō (v al. m.) R || que at P 2 existet PR'D existit R' ||
 pronunciet D 3 quam] que D' || acerbius LPR' 5 quaerulis
 P || inter ut et haec uocab. linea deletili traiectionem et erasum P
 6 quia sic] quia] D 7 coniuueo] Tv conhibeo LPRD || asserant (s pr.
 in ras. R) RD || comparando R^b 8 quemadmodum (e ex ae) P
 9 percommodō P || egregiens (altera g a m. 1 aut 2 ex c corr.) L || gelu
 om. add. fort. m. 2 P 10 lacunarum P || prospiceret (e alt. tota,
 ex parte euanuerunt) P 11 et om. D 12 reprehendendus
 (-hi- D') LPD || communi usu] communius LD' 13 ad P
 14 sese] se D || abdens] abstinens L abdens (b in ras., ex d ?) R
 15 nec add. m. 2 pone uerum L 16 annibal D || elephantos (e
 pr. ex ae) P elefantos L || equos R - 17 adque P^a 18 ego]
 GK'v ergo LPRD || nausiantem] sic LPRD 19 ista R
 20 publicumque R^a 21 adque P^a || ludentes] ducentes L

- 10 tesque monstrarem, ut uerbosa nugacitas delicatis uitata
nutrimentis non in tempore uiolentiam sed in se esse segnitiam
doceretur et in comparatione rerum diiudicanda non maiores
parua tolerasse sed se nec parua tolerare sufficere probaretur.
- 11 Quod euidentius ipsis in memoriam reuolutis praeteritorum
cladibus adprobabo Pyrrhi bello in primis, sicut ordo est,
p. 214 prodito. cuius causa et origo haec fuit.
- 1 Anno ab Vrbe condita CCCCLXIII Tarentini Romanam
classem forte praetereuntem, spectaculo theatri prospectam
hostiliter inuaserunt, quinque tantum nauibus uix per fugam
elapsis; cetera retracta in portum classis et profligata est;
praefecti nauium trucidati, omnes bello utiles caesi, reliqui
2 pretio uenditi sunt. continuo missi Tarentum a Romanis legati,
ut de inlatis quererentur iniuriis, pulsati ab isdem auctas in-
super iniurias rettulerunt. his causis bellum ingens exortum
3 est. Romanos, qui quantique hostes circumstreperent perme-
tientes, ultima adegit necessitas proletarios quoque in arma
cogere, hoc est eos qui in Vrbe semper sufficiendae prolis
causa uacabant, militiae adscribere: quippe cum frustra de
4 prole cura est, nisi rebus praesentibus consulatur. itaque inruit
p. 215 in uniuersos Tarentinorum fines cum Aemilio consule Roma-
nus exercitus, igni ferroque uastat omnia, plurima expugnat

AVCTORES § 1 (inde a Tarentini) — § 5 *Liuius 12, ad § 3* pro-
letarios — adscribere *adhibitus Augustinus De ciu. D. 3, 17*

3 comparatione *R^b* || iudicanda *P* deiudicanda (de *in di corr.*) *R*
4 parua (p *ex t*) *P* || tollerasse *PR^a* (non *LD*) || se s. s. in *R* || tolerare
(*er. l*) *R* tollerare *D* || sufficetur *D¹* sufficienter *D²* 5 euidentius]
eiuuentius *D* || *memoriam (*uid. er. e*) *P* || praeteritorum (*teri m. 2 aut*
3 s. s.) *L* 6 approbabo (p *pr. in ras.*) *R* || pyrrhi *LPR* pirri *D*
8 · cccc · mo · lx · quarto · *L* quatragesimo sexagesimo quarto *D*
11 cete tera *D* 12 haec trucidati — 5, 7 § 6 sed incre *exciderunt inter*
fol. 46 et 47 in P 13 praetio (*er. a*) *R* || misⁱ *L* misi *D*
14 illatis *R^b* || hisdem *LRD* 15 retulerant *R* retullerunt *D*
18 quⁱ *R* || semper in urbe *L* || sufficienda *L* 19 uagabant *D* ||
a. scribere *R* || cū* (*ex con ?*) *R* cumq; *A* 20 est] *LRD* sit v ||
consulatur (a *in e corr. deinde al. m. a s. s.*) *R* || irruit sed *pr. r in ras. R*

oppida, iniuriam insolenter acceptam crudeliter uindicat. con-
 tinuo Tarentinos, plurimis finitimorum praesidiis fultos, maxime
 Pyrrhus auxit, qui etiam in se ob magnitudinem uirium con-
 siliorumque summam belli nomenque transduxit. nam Taren- 6
 tum, utpote ex Lacedaemoniis conditam cognatamque Graeciae
 ciuitatem, uindicaturus totas uires Epiri Thessaliae et Mace-
 doniae, elephantos etiam usque in id tempus inuisos Romanis
 numero xx in Italiam primus inuexit: terra mari, uiris equis,
 armis beluis, ad postremum uiribus suis dolisque terribilis,
 nisi quod Delphici illius uamissimi spiritus et mendacissimi nebu- 7
 lonis, quem magnum ipsi uatem ferunt, responso circumuentus
 ambigno exitum fecit eius, qui non consulisset. itaque apud 8
 Heracleam, Campaniae urbem, fluuiumque Lirim prima inter
 Pyrrhum regem et Laeuinum consulem pugna commissa est. p. 216
 consumpta est grauissimo certamine dies, utrimque omnibus
 mori intentis, fugere nesciis. introductos autem inter concour- 9
 rentia agmina elephantos forma truces, odore graues, mole
 terribiles ut uidere Romani, nouo pugnandi genere circumuenti
 et territi, equis maxime pauitantibus, diffugerunt. sed post- 10
 quam Minucius quartae legionis primus hastatus protentam in
 se manum beluae gladio desecuit et conturbatam dolore uul-
 neris auerti bello atque in suos saeuire compulit eiusque in-

AVCTORES § 6 *Florus 1, 18 § 6, sed n. xx ex Livio 13*
 § 7 *adhibitus Augustinus De ciu. D. 3, 17, fort. etiam Livius 13*
 § 8—§ 12 *traditum non est Livius 13, ad § 8—§ 10 desecuit adhibitus*
etiam Florus 1, 18 § 7—9 uidetur

2 tarentinus D || plurimo D || praesidio D || fultus LD 3 pyr-
 rus LR pirrus D || quⁱ (i al. m.) R 4 transduxit] LRD tra-
 duxit h 5 lacedaemoniis D || graeciae R 6 eperi D || tessaliae
 (h al. m.) R || macedoniae LRⁱ 7 elepontos D 8 uiginti
 LD || equis R 9 beluis] LR belluis D 10 delphici RD ||
 spiritus] sic sps. L || nebulus D 13 lirim] RD (item Florus)
 lirim LA Sirim fh 14 pyrrum LR pirrum D || leuinum LRD ||
 comi'ea R 15 consumpta D consumtus fh 17 odor D
 18 ut om. D 19 et s. uers. add. m. 2 aut 3 L 20 minutius
 R || hastatus (h in ras.) R 21 gladium Lⁱ (corr. m. 3) || desec-
 cuit R || uulneraris D 22 suo D || compulit R^b

moderato discursu perturbari ac permisceri coepere, finis pugnae
 11 etiam beneficio noctis inpositus est. Victos fuisse Romanos
 turpis fuga prodidit: quorum tunc cecidisse referuntur peditum
 XIII DCCCLXXX, capti ICCCX, equites autem caesi CCLXVI,
 12 capti DCCCLII, signa amissa XXII. nam quantus e diverso nume- 5
 rus sociorum Pyrrhi fuerit extinctus, memoriae traditum non
 est, maxime quia scriptorum veterum mos est ex ea parte
 quae uicerit occisorum non commendare numerum, ne uictoriae
 13 gloriam maculent damna uictoris, nisi forte cum adeo pauci
 cadunt, ut admirationem terroremque uirtutis augeat paucitas 10
 p. 317 perditorum, sicut in 'prima Persici belli congressione apud
 Alexandrum Magnum fuit: cui inter CCC fere milia hostium
 interfecta nouem tantummodo in exercitu eius pedites defuisse
 14 referuntur. sed Pyrrhus atrocitatem cladis, quam hoc bello
 exceperat, dis suis hominibusque testatus est, adfigens titulum 15
 in templo Tarentini Iouis, in quo haec scripsit:

AVCTORES § 12 maxime sqq. cf. Orosius 4, 5 § 10 sqq.
 § 13 cf. Orosius 3, 16 § 4 (numerum 0000 fere milia uidetur pessime
 inde confinxisse, quod 'magna illa caede' DC milium Persarum duas
 partes peruisse putauit) § 14—§ 22 Linius 13

1 coepere] operae L 2 beneficio etiam L || noctis] pugnae D
 3 peditum om. R 4 quattuordecim milia · DCCC · LXXX · L XIII
 milia 0000 LXXX · R quattuordecim milia octingenti octigenta D ||
 · I · 0000 R mille trecenti decem LD || equitibus (corr. m. 1; fort.
 equantes fuit) D || CCLXVI R · CC · XLVI (et m. 2) L ducenti quadra-
 ginta et sex DA CCLXII fh 5 0000 et duo R octingenti duo A
 octingenti et duo L² octigenti et duo D octoginta et duo L¹ || XXII]
 R uiginti duo L uiginti duo (er. 1 uel 2 lineae) D 6 pyrrhi
 LR pirri D || extinctis] LD extinctis R 7 maxime (e in ras.)
 R || scribtorum D || mos (er. y) D mors A¹ 8 commendare]
 LRDA, cf. 3 praef. § 2 (Grubitis); commemorare m. post. V₃, v
 9 dāpna (p in ras. al. m.) R 10 ut] ut tam L ut (er. a) R ||
 admirationem] admirationem (eras. non ad uel am, sed ta? an mi?) D
 12 quadringenta L quatrangenta D 18 tantummodo peditis | in
 exercitu eius defuisse D 14 pyrrus LR pirrus D 15 diis
 RDA || affigens (f pr. in ras.) R 16 scripsit L

Qui antehac inuicti faere uiri, pater optime Olympi,
Hos ego in pugna uictusque sum ab isdem.

et cum a sociis increpigaretur, cur se uictum diceret qui 15
uicisset, respondisse fertur: Ne ego si iterum eodem modo
uicero, sine ullo milite Epirum reuertar. interea 16
Romanus exercitus, postquam uictus clam fugit e castris,
miserabilem belli cladem grauioribus monstris auctam accumu-
latamque persensit. nam pabulatores forte progressos uelut 17
hostilis quaedam oborta tempestas cum horribili fragore caeli
corruptos diris fulminibus exussit. quippe xxx et iii eorum idem 18
turbo prostrauit; duo et uiginti semineces relictis, iumenta
exanimata et capta conplurima: ut merito contigisse non in
signum uastationis futurae sed uastatio ipsa referatur.

Secunda inter Pyrrhum et Romanos consules pugna in 19
Apuliae finibus fuit. ubi clades belli ad utrosque sed maxime
ad Pyrrhum, uictoria ad Romanos concessit. nam cum diu 20
obnixae cunctis in mutuam caedem ruentibus, anceps belli pen- p. 218
deret euentus, Pyrrhus, transfixo brachio saucius, prior cessit
e proelio. sed et Fabricius legatus tunc uulneratus est. ele- 21
phanti prima pugna uulnerari atque in fugam cogi posse

1. 2 carmina (Ennii Ann. 6, 12 Vahlen) non sunt perscripta suis
uersibus in codd.; fuisse olim uidentur fere talia: Qui inuicti fuere
uiri, p. o. O., Hos egomet pugna et q. s. 1 antehoc R || inuicti ante
Pithoeus ap. Landulfum 2, 16 || fuere] fuere Lautius fh fuerunt
(delecto uiri) Heymius 2 ego in] egomet G² et ego in Pithoeus ||
hisdem LRD 3 increpigaretur] LR increparetur Dv || qui* (er.
a) L 4 si iterum] iterum se D 5 interea* (er. n) D
7 actam R* || accumulataque L adcum- R*D 8 ueluti D
9 hostilicis (sed c. erasa) L || oboberta D || horribile (i pro e L^o) LD
10 xxx. et quattuor eorum idem L xxx ex his ***** idem (eras. eora
wid.) R uiginti et quatuor eorum idem D 11 duo et xx R duo
e uiginti D 12 examinata R* || conplurima] D conplurima AG
cpl- R¹ quampl- LR², v || ut] aut D || in signum] LD **signum R
signum fh 13 ante sed erasa sunto] que D 14 pyrrum
LR pirrum D 16 ad pyrrum LR¹ ad pirrum D a pyrro R² ||
diu] duo (qui saepe alias dio) D 17 obnixae L || penderat R¹
18 pyrros LR pirrus D || brachio] LD brachio R || prior saucius
L || caessit D recessit R 19 tunc uulneratus (neun m. 1 in ras.
ex uln.; ne et ra ex corr. add. m. 1) D 20 cogi* (eras. t) R

- deprehensi, deinde subiectis inter posteriora ac mollia ignibus
 exagitati, ardentis insuper machinas furore trepido circum-
 22 ferentes exitio suis fuere. caesa sunt in ea pugna v milia
 Romanorum, de exercitu uero Pyrrhi xx milia prostrata sunt.
 regis signa ablata LIII, Romanorum undecim amissa sunt. 5
- 23 Pyrrhus bello fractus, Agathocle mortuo rege Syracusano ad
 Siciliae arcessitus imperium Syracusas concessit.
- 2 Sed Romanorum miseria nullis cessat indutiis; consumitur
 morborum malis intercapedo bellorum et, cum foris cessatur
 2 a proelio, agitur introrsum ira de caelo. nam Fabio Gurgite 10
 iterum C. Genucio Clepsina consulibus pestilentia grauis Urbem
 ac fines eius inuasit; quae cum omnes tum praecipue mulieres
 pecudesque corripens necatis in utero fetibus futura prole
 uacuabat, et immaturis partibus cum periculo matrum extorti
 abortus proiciebantur, adeo ut defectura successio et defuturum 15
 p. 219 animantium genus adempto uitalis partus 'legitimo ordine cre-
 deretur.
- 3 Interea reuersum ex Sicilia Pyrrhum Curius consul excepit,
 tertiumque id bellum contra Epirotas apud Lucaniam in Aru-
 4 sinis campis gestum est. itaque primo concursu cum Pyrrhi 20

AUCTORES § 23 *Liuius 14* cap. 2 § 1—8 *Liuius 14*, § 2 *ad-*
hibitus uid. etiam Augustinus Ciu. D. 3, 17

- 1 depraehensi (-se D) *LRD* 2 exagetata (corr. al. m.) *R*
 3 . u. *L* quinque *RD* 4 pyrri *LR* pirri *D* || .xx. *L* uiginti
D 5 .LIII. *L^a* .LIII. *L^b* .LIII' (' est interp.) *L^s* .LIII *R*
 quinquaginta tria *D* 6 pyrrus *LR* pirrus *D* || agathocle *D* ||
 siracusano *D* 7 siracusas *D* 8 ad nullis in *mg. al. m.* nullis
 causis *R* || induciis (c al. m. in ras. R) *RD* 9 intercapedo *D*
 10 igitur *L^s* .igitur *L^s* || introrsus *D* || gurgete *D* 11 gaio *RD*
 g. *L* || genutio *R* 12 eius om. *D* || praecipue (e in e) *R*
 13 peducis-que *D* || fetibus] *LD* foetibus *R* 14 immaturis *RD* ||
 partibus (u m. 3) *L* || exorti (t s. s. al. m.) *R* 15 adortus *D*
 16 adempto *D* 18 pyrrum *LR* pirrum *D* || excepit (it in ras. al.)
R 19 lucaniam (ania m. 1 in ras. paullo angustiore) *D* || aros
 ins *D* 20 cum primo concursu pirri *D* || pyrri *LR*

milites Romanorum inpressione trepidarent et circumspectantes fugam bello cedere molirentur, Pyrrhus elephantos ex subsidiis iussit induci. Romani, adueta iam pugnare cum beluis, cum malleolos stuppa inuolutos ac pice oblitos uncis insuper aculeis tenaces praeparauissent eosque flammatos in terga beluarum turresque uibrarent, non difficile furentes ardentisque beluas in eorum excidia, quorum subsidia fuerant, retorserunt. LXXX milia peditum in illo proelio habuisse regem dicunt, equitum uero VI milia. ex his caesa referuntur XXXIII milia, capti autem sunt mille trecenti. Pyrrhus quinto demum anno, quam uenerat, ab Italia uictus aufugit. qui post multa grauissimaque bella, quae gessit, in Graecia apud Argos Achaiae florentissimam urbem, Spartani regni auiditate seductus, saxo ictus occubuit.

Tunc quoque apud Romanos Sextilia uirgo Vestalis conuicta damnataque incesti ad portam Collinam uia defossa est.

1 {e trepidarent| incipit S || circumspectantes (e *tertia in ras.*) R
 2 caedere (er. a) R caedere D || {pirrus·ele| S |pyrrus LR pirrus
 D 3 assueti (a *pr. in ras. al. m.*) R || {nare cum bel| S || beluis
 (eras. lo) D || cum om. m. 1. s. uers. add. m. 3 L 4 {leolos·stup|
 S || stuppa| LRD item et uid. S || {os·ac pice ob| S || oblitos (ni al.
 m.) R || {insup acule| {re parauis| S 5 {flammatos| {uaru tur-
 res| {t·non diffi| S || beluaru (eluaru *in ras. m. 1*) D 6 torres (o
 ex u al. m.; in mg. 1 turresq; alia rursus m.) R || {es·ardentes| {eorum
 exci| {subsidia| S || furentes om. D 7 {torserunt| {peditum·in|
 {habuisse| S || octoginta L octuginta D 8 in om. D || {t·equi-
 tum| {ia·exhiscē| S || equitum (er. a) R 9 ·ū· milia L sex
 milia (s *in ras. m. 1*) D || his| is D || [sareferunt]·XXXIII·milia|
 (XXXIII· ex XXXIII corr.) S || ·XXXIII· milia L triginta {tria D
 10 autem om. D || {sunt mille| (le uidit Du Bieu, nunc perierunt; hic
 finis est T col. 1) S || ·I·ccc· R || pyrrus LR pirrus D || demum|
 decemum D 11 quo (o *in ras.*) R 12 a uerbis |in grecia apud
 argosacha| inc. fol. T col. 2 quae integra est usque p. 212, 7 S ||
 grecia SR || achae SD 13 sparthani R || auidita D 16 ad
 incesti in mg. 1 ob incestu R || conlatinam R || uia R

- p. 220
 3 ¹Anno ab Vrbe condita CCCCLXXV Tarentini Pyrrhi morte
 conperta iterum noua aduersum Romanos arma sollicitant,
 Carthaginensium auxilia per legatos poseunt atque accipiunt.
 2 conseruo proelio uicere Romani: ubi iam tunc Carthaginenses,
 quamuis nondum hostes adiudicati, uinci tamen a Romanis se
 posse senserunt.
- 3 Sequenti anno magnam uiscerum suorum partem seueritas
 4 Romana concidit. nam aduentante dudum Pyrrho octaua legio
 diffidens Romanae spei, nouum scelus ausa Reginenses omnes,
 quibus subsidio praecerat, interfecit, praedam sibi omnem atque
 5 ipsum oppidum uindicauit. hoc facinus in tam sceleratos de-
 fectores puniendum Genucio consuli iussum est. qui obaessa
 p. 221 Reginorum urbe captisque omnibus ipse quidem in reliquos
 perfugas et latrones exercuit digna supplicia, Romanos uero
 milites integrae legionis Romam misit: qui populi iussu medio
 in foro uirgis caesi sunt securisque percussi.

AVTORES § 1 Tarentini sqq. — § 2 *Liuius* 14; § 1 cf. *Orosius*
 4, 5 § 2 § 3—5 *Liuius* 15

EXFILATORES 1 Tarentini — 6 senserunt *exscripsit Paulus* 34

1 .cccc.mo. lxxv. L .cccc.lxxv. R cccclxxv S quadrigentesimo
 septuagiesimo quinto D || tarentini (re m. 1 in ras. ex bi, i fin. m. 1
 in ras. ex o) D || pyrrhi LSR pirri D 2 conperta B^oD || ad-
 uersum (m statim ex s) D aduersus S^o 3 karthaginensium SR ||
 per legatos poseunt] LRD poseunt p legatos S || accipiunt (e in i
 corr.) S 4 conpcto R¹ || karth- SR 5 roman's S || se s. uers.
 L 7 folium 67 in quo scr. sunt sequenti — p. 214, 15 uisum est
 suppletum est a manu saec. ut uid. XII in L quam notauit 1; deinde
 ab eadem manu subiectum est excerptum ex *Liuius* 1, 6 § 4—1, 7 § 3
 'de Romulo et Remulo' || ano (n s. s. ead. ut uid. m.) S || uiscerum ex
 uiscera corr. 1 || in haec suorum desinit f. I col. 2 S 8 pyrrho R¹
 pirro D || octaba 1 9 romane 1 || |ausa — p. 213, 2 fuis| integra ex-
 hibet f. I^r col. 1 S || reginenses] SR regi-nenses (erasa a) 1 reginenses
 D 10 subsidio (o in ras.) R || praerat 1 || predam 1 || adque
 S¹ 11 fa-cinus (er. c) R 12 puniendō S || genutio R
 13 reginorum] SRD¹ 14 et] set D¹ sed D² || romanos (r ex n ?)
 R 15 integre S 16 caesi sec. parc. sunt v || caesi 1

Visa sibi est tunc Roma uincere, cum legionem suam integram occidit, quae sine dubio uicta fuisset, si eam hostili proelio perdidisset.

Anno ab Vrbe condita CCCCLXXVIII obscena et dira prodigia 4 uel uisa Romae uel nuntiata sunt. aedes Salutis ictu fulminis dissoluta, pars muri sub eodem loco de caelo, ut dicant, tacta est. lupi tres ante lucem ingressi urbem, semesum cadauer 2 intulerunt sparsumque membratim in foro ipsi strepitu hominum exterriti reliquerunt. apud Formias multis ictibus ful- 3 minum moenia undique ambusta et dissoluta sunt. apud agram 4 Calenum repente flamma scisso hiatu terrae eructata tribus diebus tribusque noctibus terribiliter exaestuans, quinque agri

AVCTORES § 1 obscena sqq. — § 7 *Lisius* 15

1 interram D 2 quae qui 1 || uicta... fuis| (m *erasa est uel certe perit*) S cuius 1^r col. 1 hic desinit 3 proelio 1 4 |Anno ab urb|, |cccc simo LXX|, |na et dira pr|, |sa romę uel| *incipit f. 1^r col. 2 S* || COOCLXXVIII] quadringentesimo septuagensimo octauo D, *idem numerus in multis codd.* (uelut G^{1b} Reg. 632 s. X); .ccccmo.LXX. 1 COOCLXX R¹ qui numerus cum in plerisque antiquiorum et minus interpolatorum codd. uelut AG^{1a}HKM¹NV,¹ exstet, in communi omnium fort. etiam codicis D archetypo fuit, sed uarie deinde correctus est: nam COOCLXXVII R² cum multis (uelut M²V, sic deprauatus COOCLXXXIII in Treuer. n. 88), COOCLXXVI quidam codd. (uelut C), COOCLXXV pauci (uelut O, V, m. post.). — Annus est Varronianus 485; itaque Orosius, cuius qui proxime hunc praecedunt et secuntur annorum u. c. numeri Varronianis aut septem aut octo minores sunt (3, 22: 463 = 471; 4, 1: 464 = 472; 4, 3: 475 = 482; 4, 5 § 1: 480 = 487?; 4, 5 § 6: 481 = 488/89; 4, 7: 483 = 490), h. l. scripsit aut 477 aut 478 || obscena 1 5 rome 1 || bel 1 || nunciata D || |nt.ędis salu|, |minis disso| S || ędes (ę m. 2 *ę u*) D aedis 1 || fluminis D 6 |ri sub eodę|, |ut dicunt. ta|, |tres ante lu| S || sup 1 || celo 1 || ¹acta R 7 |si urbem. ser|, |uer intuler|, |sumque mer| S 8 membranati 1 || |foro ipsi str|, |num exterr| S || foro] for spatio post r relicto 1 9 |runt. apud|, |num. repen|, scisso hiat|, |tata. trib; d| ubi fuisse uid.: relique|runt. apud formias cale| num repente flamma| scisso hiatu terrae eruc|tata tribus diebus S || formias] R²GX₂ (sed ias in ras. X₂) formas R²D 1 itemque ACVV, M, fortasse ipsius Orosii errore || ictibus 1 11 calenum] chalenum memia undique 1 || hiatu terrae] RD hiatu terre 1, t. h. 2 || eructata 1 12 |noctib. ter|, |ęstuan. q| S || exaestuans 1

ingera exhausto penitus succo ubertatis in cinerem extorruit, ita ut non fruges solum sed et arbores cum imis stirpibus p. 222 absumpsisse referatur.

5 Sequenti abhinc anno Sempronius consul aduersum Picentes duxit exercitum. et cum directae intra iactum tali utraque acies constitissent, repente ita cum horrendo fragore terra tremuit, ut stupore miraculi utrumque pauefactum agmen 6 hebesceret. diu attoniti utrimque populi haesitauere praeiudicata incepti conscientia; tandem procursu concito iniere certamen. triste adeo id bellum fuit, ut merito dicatur tantum 7 humanum sanguinem susceptura etiam cum gemitu horrissono tunc terra tremuisse. Romani pauci admodum eo proelio qui euasere uicerunt.

5 Anno ab Vrbe condita CCCCLXXX inter multa prodigia sanguis e terra, lac uisum est manare de caelo. nam et plurimis locis 15 scaturiens e fontibus cruor fluxit et de nubibus guttatim in

AVCTORES cap. 5 § 1 inter multa sqq.—§ 2 *Liuius* (15 uel) 16

EXPILOTORES 15 plurimis—p. 215, 1 demisso *compilauit Paulus* 36 not. 5—6

1 |ra-exhausto|, |ubertatis i|, |torruit ita u| S || iu-gera (er. i) R ||
 paenitus (a er.) R || cidenere (de del.) l 2 |solum sed| (so uidit Du
Bieu, nunc perierunt) hic desinit l col. 2 S || imistirpibus l 3 absum-
 sisse D l^b adsumpsisse R^a assumpsisse l^a 5 d directę Jntra Jao| inc.
 f. 2 col. 1 dimidiata S || directę SRD derecte l, directa fh || iactu
 l 6 constitissent] R^a constitisset R^b DAG l, v 7 patefactus
 l 8 hebesceret (e pr. ex a al. m.) R heuesceret l || utrumque
 D || hesitauere (e ex e al. m.) R haestabere l he(sitau)re S || pre-
 iudicata l 9 concitu l || iniere l ini^{re} (e s. s. al. m.) R
 10 tantum humanum] tandem humanum tant um hominum (or al. m.)
 R 11 suscepturā R || gemitō l 12 terrā R || prelio l
 14 in haec condita oooo simo| desinit f. 2 col. 1 S || CCCCLXXX] R
 oooo mo-LXXX- l quadringentisimo octoginasemo (e m. 2, punct. fort.
 m. 1) D 15 e] et l e- (t ut uid. eras.; corr. m. 2) D || Manare
 hinc denuo superstes L 16 scaturiens R scaturimens (corr. m. 2
 ut uid.) D || his et denubib/gutta| incipit f. 2 col. 2 S

speciem pluuiæ lacte demisso, diri, ut ipsis uisum est, terram imbres inrigauerunt. eo tempore Carthaginienses dato aduersum 2 Romanos auxilio Tarentinis, cum a senatu per legatos arguerentur, turpissimam rupti foederis labem praesumpto accumulauere peiurio.

Tunc etiam Vulsinienses, Etruscorum florentissimi, luxurie 3 paene perierunt. nam cum, licentia in consuetudinem prorogata, seruos suos passim liberos facerent, conuiuuis allegarent, coniugiis honestarent: libertini in partem potestatis recepti 4 plenitudinem per scelus usurpare meditati sunt et liberati seruitutis iugo, ambitu dominationis arserunt et quos dominos subditi aequanimiter dilexerunt, eos iam liberi, quod dominos fuisse meminerant, execrati sunt. itaque conspirantes in facinus 5 libertini — quorum tanta manus fuit, ut sine controuersia auso potirentur — correptam urbem suo tantum generi uindicant, patrimonia coniugiaque dominorum sibi per scelus usurpant, extorres dominos procul abigunt, qui miseri, exules egentesque Romam deferuntur: ubi ostentata miseria querellaque defleta, per Romanorum seueritatem et uindicati sunt et restituti.

AVCTORES § 2 cf. *Orosius* 4, 3 § 1 § 3—§ 5 *Linus* 16 (cf. *Valer. Max.* 9, 1 *ext. 2 et Aurel. Vict. Vir.* III 36)

1 dimisso *LB²D¹* || terra *S* terras *D* 2 irrigauerunt *R^b* || karth- *R* 3 per *om.* *L* 4 praesumpto *D* || accumulauere *L* accumulauere *R^a* 5 peiurio] *L* periurio *RD* 6 uulsinienses *R* || luxurie] *L* luxuriæ *S* luxoriae (o in u) *R* luxuriae *D* 7 pene (. minus certum) *S* pene *R^bD* || prorogata (*ultima ex u corr. m. 1^b*) *L* 8 conuiuuis *S* || allegarent] *L* allegarent^{sotiaerent} (1 prior in ras.; sotiaerent s. s. al.) *R* alleger] *S* alecerent *D¹* allicerent *D²*, adlegerent *h* 9 in haec Libertini] in parte desinit f. 2 col. 2 *S* 10 libertati (*supra a punctum deletum*) *L* 11 ambitus (s del.)] *L* || his dominis subditiaequa incipit f. 2 col. 1 *S* || dñs (o in ras. al. m.) *R* 12 dñs *R* 13 execrati *SR* 14 libertini quorum] libertinorum *R* 15 auso] *LD¹* ausu *R* item correperunt et m. 1 et m. 2 in *D, v* || uindicant *D* 18 ostenda *D¹* ostensa *D²* || querellaque] *L^{1a}SR²D* quae] rellaque (quae ex q.) *L^{1b}* quere] laque (er. l) *R* 19 per romanorum seueritatem] tum *D*

- 6 Anno ab Vrbe condita CCCCLXXXI pestilentia ingens apud Romam conflagrauit, cuius atrocitatem significare contentus sum, quia uerbis implere non possum. si enim spatium temporis quo mansit inquitur, ultra biennium uastando porrecta est; si depopulatio quam egerit, census indictus est, qui non quantum hominum deperisset, sed quantum superfuisset, inquireret; si uolentia qua adfecerit, Sibyllini libri testes sunt, qui eam caelesti ira inpositam responderunt. sed, ne quemquam quasi temptatio cauillationis offendat, quod, cum Sibylla iratos deos dixerit, nos iram caelestem dixisse uideamur, audiat et intellegat, quia haec, etsi plerumque per aerias

AVCTORES § 6 pestilentia—§ 7 *Liuius 16 et Augustinus De Ciuitate Dei 3, 17*

1 in haec }o ab urbe condita (t in photogr. exemplo non comparet, sed uidit Du Rieu) desinit f. 2^r col. 1 S || CCCCLXXXI] R .cccc.lxxx.mo . primo . (corr. m. 1°) L quadringentesimo primo D 2 atrocitate L 3 quia uerbis implere non possum om. D || his |non possum . Si{ incipit f. 2^r col. 2 S 4 inquireretur RD 5 indictus (e al. m.) R 6 quantum (qu ex ca m. 1) D tantum R¹ || sed s. u. add. m. 2 L 7 uolentia D || que D || affecerit R |effecerit D || sybilli^m R sibillini D' 8 caelest// S || irampositam (-et- D) LD || responderent S || ne quemquam quasi] LRD nequemquamque S nequaquam s (uelut V, Vaticanus 3340 s. XI, Casinas) ne quem h 9 temptatio] edd. 1510 et 1542 temptatae LR temptatae D {tate S || cauillationis] LS cauillationis D cabillationis (b ex p corr.) R^m m. 2 uolationis R¹. — Hoc temptatae cauillationis optimis quibusque codicibus traditum aut sic ut supra corrigendum erit aut in temptata cauillatio cum V, Vaticano 3340 Casinatis m. 2 (eo fortasse deprauatum, quod illud sequentis uersus nos, a L m. 1° certe omisum, huic cauillatio adhaeserat inque nis abierat). tempestate cauillationis uelut Lipsiensis 155 s. XI ludus cauillationis Bodl. Seld. 16 s. XII m. 2 et Oxon. Ball. 125 s. XV, alii alia commenti sunt. Hauerkampius pessimam ex „Gualtheri libro“ recepit interpolationem hanc: temptata usurpatio translationis (quam repperi in Monacensi 26303 s. XII, Parisinis 4875 et 4876 s. XIII) || sybylla R sibilla D . 10 dixerit nos] dixerit| (nos add. m. 1° in marg.) L || caelestem (fort. , perit sub e prima) S 11 quia] quod v

potestates fiunt, tamen sine arbitrio omnipotentis Dei omnino non fiunt.

Eodem tempore Caparronia uirgo Vestalis incesti rea su- 9
spendio perit: corruptor eius conscique serui supplicio ad-
fecti sunt.

Ecce continuatim quae et quanta numeramus accidisse annis 10
singulis plurima, inter quos certe raró aut paene nullo nihil
triste gestum, et hoc, cum idem scriptores proposito sibi magis
laudandi negotio cauerent numerositates miseriarum, ne eosdem 11
quibus haec et de quibus scribebantur offenderent auditoresque
suos exemplis praeteritorum terrere potius quam instituere
uiderentur. porro autem nos in ultimo temporum positi mala 12
Romanorum scire non possumus nisi per eos, qui laudauere
Romanos. ex quo intellegi datur, quanta illa fuerint quae 13
studio propter horrorem repressa sunt, cum tanta inueniuntur
quae tenuiter inter laudes emanare potuerunt.

Et quoniam ex hoc iam Punica bella succedunt, res ipsa ①
exigit, ut de Carthagine, quae ante urbem Romam duo et

AVCTORES § 9 *Liuius 16; cf. Euseb. 1752^a* § 10 *sqq.] cf.*
Orosius 4, 1 § 12 cap. 6 § 1 *Carthagine — § 3 (ubi § 1 laudantur*
Pompeius Trogus et Iustinus) Iustinus 18, 5 (Helias) et 6 § 9—§ 12 (cf.
Periocha 16); ad illa § 3 respicit 4, 21 § 3

EXPILATORES 18 *Carthagine — p. 218, 1 annos.. condita compilauit*
Seuerus Chron. p. 453

1 in haec dī omnino non f̄ desinit f. 2 col. 2 S 3 caparronia]
LRG capparania D caparonia N, cappa romania AO capta (casta
M^a) romania KM^a Capparonia v 4 conscisque L || affecti RD
6 quanta] q̄ tanta (q̄ m. ut uid. 1 ex corr. add. ante uers.) D || acce-
diase L 7 plurima (3 al. m.) R || certe] cete D || poene D
pene R^a 8 hoc om. D || idem] LRD 10 haec et de quibus
om. D 11 terere D || instituere] LRD, instruere v 12 in
om. in princ. uersus D 15 inueniuntur] LD¹ quae inueniuntur
D² inueniantur R, v 16 quae tenuiter inter om. D || qua L^{1a}
17 res ipsa—18 ante om. D 18 karthagine R || urbem sed i supra
em scr. m. ut uid. 2 D || romam sed e supra m scr. m. ut uid. 2 D ||
duo] LRD || et Lxx R

- p. 225 septuaginta annos ab Helissa condita inuenitur, eiusque cladi-
 bus ac domesticis malis, sicut Pompeius Trogus et Iustinus
 2 exprimunt. uel pauca referantur. Carthaginenses uernaculum
 atque intestinum semper inter se malum habuere discordiam,
 qua infeliciter exagitante nulla umquam tempora uel foris
 3 prospera uel domi quieta duxerunt. sed cum inter cetera mala
 etiam pestilentia laborarent, homicidiis pro remediis usi sunt:
 quippe homines ut uictimas inmolabant aetatemque inpuerem,
 quae etiam hostium misericordiam prouocaret, aris admonebant.
 4 De quo sacrorum immo sacrilegiorum genere quid potissime
 10 discutiendum sit non inuenio. si enim huiusmodi ritus aliqui
 daemones praecipere ausi sunt, ut mortibus hominum occisione
 hominum satisfaceret, intellegendum fuit se operarios atque ad-
 iutores pestilentiae conduci, ut ipsi quos illa non corripuisset
 5 occiderent: sanas enim atque incorruptas offerri hostias mos
 15 est, ita ut illi non sedarent morbos sed praeuenirent.
 6 Itaque Carthaginenses auersis dis propter istius modi sacra
 — sicut Pompeius Trogus et Iustinus fatentur, sicut autem
 p. 226 apud nos constat, propter praesumptionem impietatemque
 7 ipsorum irato Deo — cum in Sicilia diu infeliciter dimicassent, 20

AVCTORES § 6—§ 9 (*ubi* § 6 Pompeius Trogus et Iustinus lau-
 dantur) Iustinus 18, 7 § 1—7. 9. 10. 15—18, sed insertis § 6 sicut autem
 — irato Deo et § 9 haec — gesta sunt, quorum haec ultima fortasse ex
 chronographo suo sumpsit Orosius; cf. infra § 15 et 20

1 helissa] LR helisa D, Elisa h || inuenitur sed n (sic) supra
 it scr. m. ut uid. 2 D 3 referatur D || karthaginenses R
 4 discordia R^bD² 5 que R^bD² || temporis R 7 pestilentiam in
 pestilentia corr. m. ut uid. 2 D || uisi L (ante ras.), D^a 8 immolabant
 RD || aetatemq. aetatemque (sed prius punctis s. s. deletum est) L ||
 inpuerem (p in ras. m. P^b ex b aut t corr.; be post pu s. s. m. P^b) L
 9 prouocaret (supra ret scr. et in marg. R i. e. nota m. P^b) L
 10 sacrilegiorum R¹ || potissemum (e in i m. 2) D 12 praeci|pere (ci
 m. 1 in ras.) D 13 adque LD 14 quos — 15 mos est] eorum
 haec uos — off in ras. circ. 36 litt. spatii, erri — mo pone uersum, ses
 ante uersum ex corr. m. I) D 16 ita ut] R, edd. 1510 et 1542
 ita LDh ita autem fs || sed] s& D² & D¹ 17 karth. R || auer-
 sis L^{1b}RD aduersis L^{1a}h || dis] LD¹ diis RD²h 20 iramoto sed
 m del. L irato R || feliciter D¹ feliciter D²; item feliciter Iustini
 codicum altera pars (Ruehl Jahrb. f. Phil. suppl. 6 p. 35)

translato in Sardiniam bello iterum infelicis uicti sunt. propter quod ducem suum Mazeum et paucos qui superfuerant milites exulare iusserunt. exules ueniam per legatos petentes repulsi patriam bello et obsidione cinxerunt. ibi tunc Mazeus 8
 5 dux exulum Carthalonem filium suum, sacerdotem Heroulis, cur sibi uelut insultans purpuratus occurreret, in crucem sub oculis patriae ita ut erat cum purpuris infulisque suspendit. post paucos dies urbem ipsam cepit; qui cum, interfectis plu-9
 10 rimis senatorum, cruenta dominaretur, occisus est. haec temporibus Cyri Persarum regis gesta sunt.

Post haec uero Himelcho rex Carthaginensium cum in 10 Sicilia bellum gereret, repente horribili peste exercitum amisit. nec mora: morbis, populo cateruatim cadente, cito quisque 11 correptus, mox mortuus, iam nec sepeliebatur: cuius mali
 15 nuntius cum attonitam repentino luctu Carthaginem repleuisset, non secus ac si capta esset turbata ciuitas fuit. omnia uul-12
 13 latibus personabant, clausae ubique ianuae, cuncta publica priuataque officia damnata, uniuersi ad portum decurrunt egredientesque de nauibus 'paucos, qui cladi superfuerant, de p. 227
 20 suis percentantur. postquam de clade suorum, tacentibus illis 13 uel gementibus, miseri intellegunt, tunc toto litore plangentium

AVCTORES § 10—§ 13 *Iustinus 19, 2 § 7—11 insertis § 11 nec mora—sepeliebantur. Orosianis*

2 azaeum *D* - 3 exsolare *L* || exules] *LRD* 4 cinxerunt
LR^a || mazaeus *D*² 5 exulum] *LRD* || cartalonem *L* cathalonem
R chartalonem *D* || hercolis *D* 6 cur] *LRD* quod *h* || exultans
L 7 cum] in *D* || infu...lis (u *alt. hasta al. m.*) *R* 8 caepit
R coepit *D* 9 s...enatorum *R* || cruenta] & cruenter *D*² 10 cyri
 (*eras. p*) *L* || regis persarum *Dh* 11 himelcho] *L* himelco *RD*;
 Imilco *h* || karth- *R* 12 peste (s. m. 2 in ras.; *frutne r*?) *L*
 13 moram urbis (*altero m expuncto u m. ut uid. 2*) *D* 14 sepel-
 liebatur *L* 15 nuntius *LR* || adtonitam *R*^a || karth- *R* || reple-
 uisse *L*^{1a} 16 non (*prior n m. 2 in ras.*) *L* || secutus *L*^{1a} || esset
 om. *D* || turbataque *D*² 17 publica priuataque] *L* priuata publica...q;
 (*er. m* ?) *R* priuata publica...que *Dv*; omnia priuata officia *Iustini co-*
dices 18 dāpnata (*p al. m. in ras.*) *R* 19 cladi (*c in ras.*)
R || superfuef *R* 20 percentabantur *D*

- p. 225 septuaginta annos ab Helissa condita inuenitur, eiusque cladi-
 bus ac domesticis malis, sicut Pompeius Trogus et Iustinus
 2 exprimunt, uel pauca referantur. Carthaginienses uernaculum
 atque intestinum semper inter se malum habuere discordiam,
 qua infeliciter exagitante nulla umquam tempora uel foris 5
 3 prospera uel domi quieta duxerunt. sed cum inter cetera mala
 etiam pestilentia laborarent, homicidiis pro remediis usi sunt:
 quippe homines ut uictimas immolabant aetatemque inpuerem,
 quae etiam hostium misericordiam prouocaret, aris admonebant.
 4 De quo sacrorum immo sacrilegiorum genere quid potissime 10
 discutiendum sit non inuenio. si enim huiusmodi ritus aliqui
 daemones praecipere ausi sunt, ut mortibus hominum occisione
 hominum satisfaceret, intellegendum fuit se operarios atque ad-
 iutores pestilentiae conduci, ut ipsi quos illa non corripuisset
 5 occiderent: sanas enim atque incorruptas offerri hostias mos 15
 est, ita ut illi non sedarent morbos sed praeuenirent.
 6 Itaque Carthaginienses auersis dis propter istius modi sacra
 — sicut Pompeius Trogus et Iustinus fatentur, sicut autem
 p. 226 apud nos constat, propter praesumptionem impietatemque
 7 ipsorum irato Deo — cum in Sicilia diu infeliciter dimicassent, 20

AVCTORES § 6—§ 9 (*ubi § 6 Pompeius Trogus et Iustinus lau-
 dantur*) Iustinus 18, 7 § 1—7. 9. 10. 15—18, *sed insertis* § 6 sicut autem
 — irato Deo et § 9 haec — gesta sunt, *quorum haec ultima fortasse ex
 chronographo suo sumpsit Orosius; cf. infra § 15 et 20*

1 helissa] LR helisa D, Elisa h || inuenitur sed n (sic) supra
 it scr. m. ut uid. 2 D 3 referatur D || karthaginienses R
 4 discordia R^bD² 5 que R^bD² || temporis R 7 pestilentiam in
 pestilencia corr. m. ut uid. 2 D || uisi L (ante ras.), D^a 8 immolabant
 RD || aetatemq. aetatemque (sed prius punctis s. s. delatum est) L ||
 inpuerem (p in ras. m. I^b ex b aut t corr.; be post pu s. s. m. I^b) L
 9 prouocaret (~ supra ret. scr. et in marg. § i. e. nota m. I^b) L
 10 sacrilegiorum R¹ || potissemum (e in i m. 2) D 12 praeci|pere (ci
 m. 1 in ras.) D 13 adque LD 14 quos — 15 mos est] eorum
 haec nos — off in ras. circ. 36 litt. spatii, erri — mo pone uersum, ses
 ante uersum ex corr. m. I) D 16 ita ut] R, edd. 1510 et 1542
 ita LDh ita autem fs || sed] s& D² & D¹ 17 karth. R || auer-
 sis L^{1b}RD aduersis L^{1a}h || dis] LD¹ diis RD²h 20 iranto sed
 m del. L irato R || feliciter D¹ feliciter D²; item feliciter Iustini
 codicum altera pars (Ruehl Jahrb. f. Phil. suppl. 6 p. 35)

translato in Sardiniam bello iterum infelicius uicti sunt. propter quod ducem suum Mazeum et paucos qui superfuerant milites exulare iusserunt. exules ueniam per legatos petentes repulsi patriam bello et obsidione cinxerunt. ibi tunc Mazeus
 5 dux exulum Carthalonem filium suum, sacerdotem Herculis, cur sibi uelut insultans purpuratus occurreret, in crucem sub oculis patriae ita ut erat cum purpuris infulisque suspendit. post paucos dies urbem ipsam cepit; qui cum, interfectis plu-
 9 rimis senatorum, cruenta dominaretur, occisus est. haec tem-
 10 poribus Cyri Persarum regis gesta sunt.

Post haec uero Himelcho rex Carthaginensium cum in
 10 Sicilia bellum gereret, repente horribili peste exercitum amisit. nec mora: morbis, populo cateruatim cadente, cito quisque
 11 correptus, mox mortuus, iam nec sepeliebatur: cuius mali
 15 nuntius cum attonitam repentino luctu Carthaginem repleuisset, non secus ac si capta esset turbata ciuitas fuit. omnia uul-
 12 latibus personabant, clausae ubique ianuae, cuncta publica priuataque officia damnata, uniuersi ad portum decurrunt egredientesque de nauibus
 13 paucos, qui cladi superfuerant, de
 20 suis percontantur. postquam de clade suorum, tacentibus illis
 uel gementibus, miseri intellegunt, tunc toto litore plangentium

AVCTORES § 10—§ 13 *Iustinus* 19, 2 § 7—11 insertis § 11 nec mora—sepeliebantur. *Orosianis*

2 azaeum *D* - 3 exsolare *L* || exules] *LRD* 4 cinxerunt
LR || mazaeus *D* 5 exulum] *LRD* || cartalonem *L* cathalonem
R chartalonem *D* || hercolis *D* 6 cur] *LRD* quod *h* || exultans
L 7 cum] in *D* || infu...lis (u. *alt. hasta al. m.*) *R* 8 caepit
R coepit *D* 9 s...enatorum *R* || cruenta] & cruenter *D* 10 cyri
(*eras. p*) *L* || regis persarum *Dh* 11 himelcho] *L* himelco *RD*;
Imilco h || karth- *R* 12 peste (s. *m. 2 in ras.*; *fuine r?*) *L*
13 moram urbis (*altero m expuncto u m. ut uid. 2*) *D* 14 sepel-
liebatur *L* 15 nuntius *LR* || adtonitam *R* || karth- *R* || reple-
uisse *L* 16 non (*prior n m. 2 in ras.*) *L* || secutus *L* || esset
om. D || turbataque *D* 17 publica priuataque] *L* priuata publica...q;
(*er. m?*) *R* priuata publica...que *Dv*; omnia priuata officia *Iustini co-*
dices 18 dāpnata (*p al. m. in ras.*) *R* 19 cladi (*c in ras.*)
R || superfuef *R* 20 percontabantur *D*

- uoces, tunc infelicium matrum ululatus et flebiles querellae
 14 audiebantur. inter haec procedit et ipse de naui sua imperator
 sordida seruilique tunica discinctus; ad cuius conspectum plan-
 gentia iunguntur agmina; ipse quoque manus ad caelum ten-
 dens nunc suam nunc publicam infelicitatem accusat et deflet; s
 15 ad postremum uociferans per urbem, tandem ingressus domum,
 cunctos, qui lacrimantes prosequabantur, ultimo dimisit ad-
 loquio ac deinde obseratis ianuis exclusisque etiam filiis gladio
 dolorem uitamque finiuit. haec Darii temporibus gesta sunt.
 16 Post haec Hanno, uir quidam Carthaginienſis priuatis opibus 10
 reipublicae uires superans, inuadendae dominationis hausit
 cupiditatem. cui rei consilium utile ratus est, ut simulatis
 unicae filiae nuptiis omnes senatores, quorum dignitatem ob-
 staturam inceptis suis arbitrabatur, inter pocula ueneno necaret.
 17 quae res per ministros prodita sine ultione uitata est, ne in 15
 uiro potenti plus negotii faceret res cognita quam cogitata.
 hoc consilio elusus Hanno alio machinamento facinus adgredi
 parat: seruitia concitat, quibus repente incautam urbem
 18 opprimeret. sed cum ante statutam 'caedibus diem proditum
 P. 226 se praeuentumque intellexisset, castellum quoddam cum uiginti 20

AVCTORES § 14 et § 15 *Iustinus* 19, 3 § 1—3.11.12, sed § 15 hoc
 gladio ab *Orosio* temere uidetur additum esse; de illis § 15 haec—
 gesta sunt cf. ad § 9 § 15—§ 20 *Iustinus* 21, 4 § 1—4.6—8, a
 quo tamen aliena sunt § 16 simulatis unicae et § 17 quibus—opprimeret
Orosiana, denique § 20 haec—gesta sunt de quibus cf. ad § 9

1 && D || querellae] L quere-lae (e prior ex ae ut uid. corr.; eras. l)
 R quaerelle (-e 2) D 2 et ipse] cf. *Buehl, Jahrb. f. Phil. suppl.* 6
 p. 37 3 tunica R || plangentia] LRD (-cia D), plangentium *Iu-*
stini codices, fsh 6 ac L^{1a} || orbem L 7 cinctos R¹ || demisit
 h || alloquio RD² aloquio D¹ 8 obseruatis (u statim ut uid. del.)
 L || exclusisque (is in ras. m. l) D || gladio (er. 1?) R 10 hanno]
 R²D² anno LD¹ an. R^a || karth- R 11 reip. L || hausit] auf
 R 18 dignitatesm (s statim ut uid. del.) L dignitate D || ad
 obstaturam in mg. s. contradicturam al. m. R 15 prodetas inoctione
 D¹ prodeta sine occisione D² || uitatast (i in e corr.; ante st s. s. e)
 L 16 tam potenti R², *Iustini* codices, h 17 hanno] LR²D
 anno R^a || aggredi R 18 seruitia (r al. m. in ras.) R || congitat
 R^a 19 obrpraemeret D || diae D¹ diae D² 20 xx R

milibus seruorum armatis occupauit. ibi dum Afros regemque 19
 Maurorum concitat, captus est ac primo uirgis caesus, deinde
 effossis oculis et manibus cruribusque fractis, uelut a singulis
 membris poena exigeretur, in conspectu populi necatus est.
 corpus uerberibus lacerum cruci suffixum, filii cognatique 20
 omnes supplicio traditi, ne quis eum eiusdem familiae umquam
 aut imitari aut ulcisci meditaretur. haec temporibus Philippi
 gesta sunt.

Post haec Carthaginienses cum Tyrum urbem, auctorem 21
 originis suae, ab Alexandro Magno captam euersamque didi-
 cissent, timentes transitum eius in Africam futurum, Hamil-
 carem quendam cognomente Rhodanum, uirum facundia sol-
 lertiaque praecipuum, ad perscrutandos Alexandri actus dire-
 xerant. qui per Parmenionem quasi transfuga exceptus, dehinc 22
 in militiam regis admissus omnia ciuibus suis per tabellas
 scriptas et post cerea superlitas enuntiabat. hunc mortuo
 Alexandro Carthaginem reuersum, quasi urbem regi uenditasset,
 non ingrato tantum animo uerum etiam crudeli inuidia nece-
 uerunt. deinde cum assidua nec umquam satis prospera ad- 23
 uersus Siculos bella gererent et Syracusas urbem Siciliae tunc

AVTORES § 21 et § 22 *Iustinus 21, 6 § 1.2.5—7 (cf. Orosius 3, 15 § 10)* § 23—§ 27 *Iustinus 22, 4 § 1.2; 5 § 2; 6 § 4—9 insertis maxime his § 23 nec umquam satis prospera, § 24 stipendiorum sufficientia, § 26 incredibiliter et in immensum Orosianis*

1 armatus *R¹ h* || occupat *v* || regumque *D¹* regnumque *D²* 3 effosis
L 4 poena *R¹* || exigeretur (*g in ras. m. 1*) *D* 5 laceratum
R², NTE (cf. Ruchl l. l. p. 35) 6 supplicio (*c ex corr. al. m.*) *R*
 7 philippi *L* 9 karth- *R* 10 captam (*er. m*) *R* || didicissent
R 11 africam (*er. f*) *R* || hamilcarem] *D* hamilcharem *L*
 amiloharem *B* 12 facundia (*i s. s. m. 1*) *R* || sollertiaeque *D*
 13 perscrutandos *D* || 14 pamenionem (*n alt. radendo ex m*) *D* 15 mis-
 sus *L* || tabellas scriptas & *D¹* tabellas scriptitass & *D²* || tabellas (*s s. s.*
m. 1) *R* 16 scribtas *L* || post (*t s. s. m. 1*) *R* || superlitas (*li ex*
corr. ut uid.) *R* 17 karth- *R* || uenditasset] *R* (*uen al. m. in ras.*)
 uendicasset *L* uin decasset *D¹* uin dicasset *D²* 19 assidua (*s pr.*
in ras. al.) *R* || numquam (*n statim del.*) *L* || prospera (*er. s fort.*) *R* ||
 aduersum *D* 20 gerent *L* || siracusas *D* || ~~uot~~ (*t al. m. in ras.*) *R*

florentissimam obsidione cinxissent, per Agathoclen Siciliae regem miro circumuenti ingenio usque ad extrema desperationis
 24 adducti sunt. namque Agathocles cum apud Syracusas a Carthaginiensibus obsideretur ac se neque bello parem instructu
 p. 120 copiarum neque obsidionis patientem stipendiorum sufficientia
 uideret, bene prouiso ac melius dissimulato consilio in Africam cum exercitu transiit. ibi suis quid moliatu aperit, deinde
 25 quid facto opus sit docet. ilico unanimiter naues primum in quibus uenere succendant, ne qua spes refugiendi foret; dein cum omnia in quae direxisset prosterneret, uillas castellaque
 10 incenderet, Hannonem quendam cum triginta milibus Poenorum obuiam habuit. quem cum duobus milibus suorum interfecit;
 26 ipse autem duos tantum in eo bello perdidit. qua pugna et Afrorum animis incredibiliter fractis et suorum in immensum auctis urbes castellaque expugnat, praedas ingentes agit,
 15 hostium multa milia trucidat. castra deinde ad quintum lapidem a Carthagine statuit, ut damna rerum opulentissimarum uastationemque agrorum et incendia uillarum de
 28 muris ipsius urbis specularentur. adicitur praesentibus malis tristior fama. nam et apud Siciliam deletus cum imperatore
 20 Afrorum exercitus nuntiatur, quem reuera incautum ac paene otiosum Andro Agathoclis frater oppresserat. hoc per totam

AVCTORES § 28—§ 32 *Iustinus* 22, 6 § 10; 7 § 1—8 *sed additis ab Orosio § 32 crudele—praebuit*

1 cinxissent *R*^a || agathoclen] *L* agathoclē *R* agaethoclem *D*
 2 regin *D* 3 siracusas *D* || a s. s. a m. 1 aut 2 in] *R* || carthaginiensibus (ni in *ras.* m. 1) *D* karth- *R* 4 instructo *L* instructu* (er. m?) *R* 7 transit *ed.* 1542 ff^h. || qā (q ex q) *R* 8 qđ (q̄ al. m. ex q) *R* || in quibus *om.* *L* 9 incendunt *v* (cum *Iustini codd.*) || dehinc *Dv* 10 cum omnia] cummunia *L*^a || quae] q; *R*¹ || direxissent *R*^a || prosternerent *R*^a || castellas que *D* 11 incenderent *R*^a || triginta *D* xxx *R* 12 obuiam] *L* obuium] *RDv* || duobus] *cf. Ruchl* l. 1. p. 37 14 afrorum (*parua ras.*) *R* || immensum *D* 15 castella *D* 16 ostium *R*¹ 17 a *om.* *D* || karthagine *R* carthaginem *D* || dampna *R*^a 18 uastationemque] uastitatemque *Iustini codices* 19 adicitur *D* 21 pene *R*^b poene *D* 22 andro] *LRD* (sic *Orosius male intellecto Iustino* 22, 7 § 2 qui memorat casu ablatiuo; *Antander corr. Fabricius h* || agathocles *R*¹ || frater *om.* *L*

Africam rumore disperso non tributariae tantum urbes ab his, uerum etiam socii reges deficiebant. inter quos rex quoque Cyrenarum Afellas pactus est cum Agathocle communionem p. 220 belli, dum regnum Africae ardentem adfectat. sed postquam 30 in unum exercitus et castra iunxerunt, per Agathoclen blandimentis et insidiis circumuentus occisus est. Carthaginienses 31 contractis undique copiis in bellum exarsere. quibus Agathocles habens secum Afellae copias congregitur, eosque magno utriusque exercitus sanguine et graui proelio superat. hoc 32 certaminis discrimine tanta desperatio inlata Poenis est, ut, nisi in exercitu Agathoclis orta seditio fuisset, transfugiturus ad eum Hamilcar dux Poenorum cum exercitu fuerit. ob quam noxam in medio foro iussu Carthaginensium patibulo suffixus crudele spectaculum suis praebuit. deinde cum post mortem 33 Agathoclis Carthaginienses Siciliam instructa classe uastarent, a Pyrrho rege Epiri ab Italia arcessito terrestri naualique certamine saepe superati, nouissime ad Romana bella conuersi sunt.

Pro dolor, leguntne ista de ueteribus, qui de recentibus 34 conquerantur? immo legunt et ea non aequitate sed aemulatione coniciunt. maximo enim illo et ineffabili quem nec 35

AVCTORES § 33 sec. Iustinum 23, 2 § 12 et 13; 3 § 1—4

1 afrigam D 2 sotii R || rex] ex D 3 cyrenarum D ||
 afellas] LD affellas R; Ophellas v || est s. u. add. m. 1^b L || aga-
 thocli L 4 affectat sed D affectasset R 5 iunxerunt R
 iungerunt D || per] p D || agathoclen D agathoclem LR 6 kar-
 thaginiensis (is in es al. m.) R 7 agathocles D 8 afellae] L
 affelle] (l altera s. s. al. m.) R affelle D; Ophellae v || post copias circ.
 13 litt. erasae R 9 et] ex D 10 desperatio R' desperacio D ||
 illata (l pr. in ras.) R 11 nise (nis in ras. m. 1; e in i m. 2) D ||
 agathocles R'D || seditio cum ras. sub e R 12 hamilchar L
 amilcar D amyilchar (l s. s. al. ut uid. m.) R; Bomilcar fh; cf. Ruhl
 l. l. p. 37 13 karth- R 14 crudele ~~***~~ (3 uel 4 litt. er.) R
 crudilis D 15 agathocles R'D || karth- R 16 pyrrho LRD ||
 arcessito] LD arcessito sed pr. c in ras. R 17 certamine (e fin.
 in ras. al. m.) R || saepe (e ex e) R || nouissim-e (er. a) R 20 con-
 querentur R' || equitate (litterae a altera pars in ras. et t fort. ex corr.
 m. 1; fuitne equitiae?) D

~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~compunguntur~~ non propter tempora
~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~; et deriuatio est inuidi
~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~, quaquid sub execrabili agitur, atrocius esse
~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~. Sicut etiam inter nos saepe inimicorum oculis ui-
~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ ~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~, quos execrantur, 'nihil non prauum, nihil
~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ ~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~, nihil non in uulnus suum dicto factone agere,
~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ ~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ plane simpliciter, in tantum enim captam cor
~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ ~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ inuidia, ut rectum natura non uideat; de quorum
~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ ~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ sunt isti, sed multo miseriores quia inimici Dei
~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ ~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ perinde inimici ueritatis — de quibus flentes haec dici-
~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ ~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ mus et quos misericorditer, si patiantur, arguimus, ut sa-
~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ ~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ mus. — qui uitioso oculo haec uident atque ideo du-
~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ ~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ plicia illis uidentur quae uident et confusi caligine nequitiae
~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ ~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ in id cadunt, ut minus uidendo plus uideant, cum tamen id
~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ ~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ quod est ita ut est uidere non possint; qui grauiora arbi-
~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ ~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ trantur flagella patris, quam hostis incendia; qui acerbio-
~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ ~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ rem uocant blandientem admonentem et redimentem Deum quam
~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ ~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ 40 persequentem dominantem trucidantemque diabolum; quam-
~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ ~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ quam, si de patre intellegent, de castigatione gauderent et,
~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ ~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ si praeuideretur fructus eruditionis, esset disciplina tolerabilis
~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ ~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ ac propter spem, quae nunc gentibus data est, antea uero non
~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ ~~et~~ ~~in~~ ~~tempore~~ ~~Christiana~~ 41 fuerat, leuiora ducerent, etsi grauiora paterentur. quamquam

AVCTORES 10 flentes haec dicimus *sec. Pauli Epist. ad Philipp. 3, 18*

1 compunguntur R^b 2 deriuatio R deriuacio D 3 quio-
 quid R^a || execrabili R 5 execrantur R || nihil non subsiciuum
om. D; nihil non turpe post prauum add. Ov, quae haud dubie ex
glossemate eorum q. secuntur nihil non subsiciuum nata sunt 6 subsi-
 cium] D subsichium L subciuam (si post sub s. s. al. m.; er. i;
in mg. al. m. dolosum) R; succiuam N susceum O obscocum edd.
1510 et 1542 || in uulnus suum] uulnosum T uulnerosum O edd. 1510
et 1542 7 tamen] R (tam), v iam LD || plane] R¹ paene LE²De
 10 ac statim corr. ex 2 litteris D 12 oculo *om. D* || dupplicia
 LR^a 13 illis *m. 1* ex illius D 14 uideant (e ex i *m. 1* aut
 2) R 15 est (posterioris)] .8. in ras. R¹ *om. D* 16 incendio
 D 18 dominantem (A ex e al. m.) R || trucidantemque] que D ||
 diabolum R¹ || quanquam R² 22 quanquam R²D

con'temptus miseriarum possunt etiam a suis discere, apud p. 229
 quos summa mala pro summis bonis aestimata sunt, tantum
 ut gloriam famae celebrem atque inlustrem consequerentur:
 per quos colligi datur, quanta nobis, quibus aeternitas beata 42
 promittitur, sint toleranda pro uita, cum illi tanta potuerint
 tolerare pro fama.

Anno ab Vrbe condita OCCCLXXXIII id est Appio Claudio 7
 Q. Fabio consulibus Mamertinis, quorum Messana nobilis
 Siciliae ciuitas erat, auxilia contra Hieronem Syracusanum
 10 regem et Poenorum copias Hieroni iunctas et Appium Clau-
 dium consulem cum exercitu misere Romani. qui tam celeriter 2
 Syracusanos Poenosque superauit, ut ipse quoque rex rerum
 magnitudine perterritus ante se uictum quam congressum
 fuisse prodiderit; qui exim fractis uiribus amissaque fiducia 3
 15 cum pacem suppliciter rogaret, ducentis argenti talentis iussu p. 233
 consulum multatus accepit. consules Agrigentum Siciliae 4
 ciuitatem ibique praesidia Poenorum operibus ualloque cin-
 xerunt. cumque inclusus ea obsidione senior Hannibal imperator 5
 Poenorum ad summam egestatem redactus esset, Hanno im-
 20 perator nouus Carthaginiensium cum equitibus mille quin-

AVCTORES § 1 Appio sqq. — § 3 *Liuius* 16 (cf. *Periocha*; § 3 oc
 item *Entrop.* 2, 19; *ἐκτόν Polyb.* 1, 16 § 9) § 4—§ 8 *Liuius* 16 uel
 17 (§ 8 classem—stetit cf. *Florus* 2, 2 § 7, ubi tamen est CLX pro CXXX)

EXFILATORES 10 hinc sumpta regem Siculorum *Entropianis in-*
seruit Paulus 38

1 contemptū R || possint R² 3 fame R¹D || celebr. 8 (e pr. al.
 m. in ras.; cr. e) R || illustrem sed priore l in ras. R 5 sunt D ||
 toleranda (e s. s. al. m.) R 6 fama (a fin. in ras. m. I) D
 7 cccc. mo. LXXX. III. L quadingin:isemo octoginsemc quarto D ||
 id est om. v 8 Q. Fabio] immo M. Fulvio; item Quinto Fulvio
Cassiodor. Chron. a. 490 || quinto RD || mamertinis (s s. s. al. m.) R
 9 siracusanum D 10 et om. D 11 cōns. L || celeriter (e pr. in
 ras. al.) R 12 siracusanus D || |ut (u in ras. ex V al. m.) R
 14 exin R || amisaque R² 15 oc R || argenti. R 17 praesidia*
 (cr. ut uid. p) R || cinxerunt R² 18 hanibal R² 19 haec
 poenorum — imperator om. L || aegestatem R 20 karth- E || *e-
 quitibus R

ipsi discernunt stimule compunguntur non propter tempora mala sed propter tempora Christiana; et deriuatio est inuidi ulceris, ut, quidquid sub execrabili agitur, atrocius esse videatur: sicut etiam inter nos saepe inimicorum oculis uideri solet, eos, quos execrantur, 'nihil non prauum, nihil non subsiciuum, nihil non in uulnus suum dicte factone agere, et hoc tamen plane simpliciter, in tantum enim captum cor obliquat inuidia, ut rectum natura non uideat; de quorum numero sunt isti, sed multo miseriores quia inimici Dei ac perinde inimici ueritatis — de quibus flentes haec dicimus et quos misericorditer, si patiantur, arguimus, ut nemo, — qui uitioso oculo haec uident atque ideo duplicia illis uidentur quae uident et confusi caligine nequitiae in id cadunt, ut minus uidendo plus uideant, cum tamen id quod est ita ut est uidere non possint; qui grauiora arbitrantur flagella patris, quam hostis incendia; qui acerbiorum uocant blandientem admonentem et redimentem Deum quam persequentem dominantem trucidantemque diabolum; quamquam, si de patre intellegerent, de castigatione gauderent et, si praeuideretur fructus eruditionis, esset disciplina tolerabilis ac propter spem, quae nunc gentibus data est, antea uero non fuerat, leniora ducerent, etsi grauiora paterentur. quamquam

AVTORES 10 flentes haec dicimus sec. Pauli Epist. ad Philipp. 3, 18

1 compunguntur R^b 2 deriuatio R deriuatio D 3 quicquid R^a || execrabili R 5 execrantur R || nihil non subsiciuum om. D; nihil non turpe post prauum add. Ov, quae haud dubie ex glossemate eorum q. secuntur nihil non subsiciuum nata sunt 6 subsiciuum] D subsichiuum L subciuuum (si post sub s. s. al. m.; er. i; in mg. al. m. dolosum) R; succiuuum N susceuum O obscocenam edd. 1510 et 1542 || in uulnus suum] uulnosum T uulnerosum O edd. 1510 et 1542 7 tamen] R (tam), v iam LD || plane] R¹ paene LB²D^o . . .
 10 ac statim corr. ex 2 litteris D 12 oculo om. D || duplicia LR^a 13 illis m. 1 ex illius D 14 uideant (e ex i m. 1 aut 2) R 15 est (posterioris)] . 8. in ras. R¹ om. D 16 incendio D 18 dominantem (A ex e al. m.) R || trucidantemque] que D || diabulum R¹ || quamquam R² 22 quamquam R²D

con'temptus miseriarum possunt etiam a suis discere, apud p. 229
 quos summa mala pro summis bonis aestimata sunt, tantum
 ut gloriam famae celebrem atque inlustrem consequerentur:
 per quos colligi datur, quanta nobis, quibus aeternitas beata 42
 promittitur, sint toleranda pro uita, cum illi tanta potuerint
 tolerare pro fama.

Anno ab Vrbe condita CCCCLXXXIII id est Appio Claudio 7
 Q. Fabio consulibus Mamertinis, quorum Messana nobilis
 Siciliae ciuitas erat, auxilia contra Hieronem Syracusanum
 regem et Poenorum cōpias Hieroni iunctas et Appium Clau-
 dium consulem cum exercitu misere Romani. qui tam celeriter 2
 Syracusanos Poenosque superauit, ut ipse quoque rex rerum
 magnitudine perterritus ante se uictam quam congressum
 fuisse prodiderit; qui exim fractis uiribus amissaque fiducia 3
 cum pacem suppliciter rogaret, ducentis argenti talentis iussu p. 233
 consulum multatus accepit. consules Agrigentum Siciliae 4
 ciuitatem ibique praesidia Poenorum operibus ualioque cin-
 xerunt. cumque inclusus ea obsidione senior Hannibal imperator 5
 Poenorum ad summam egestatem redactus esset, Hanno im-
 perator nouus Carthaginiensium cum equitibus mille quin-

AUCTORES § 1 Appio sqq. — § 3 *Livius* 16 (cf. *Periocha*; § 3 oc
 item *Eutrop.* 2, 19; *ἐκρόν Polyb.* 1, 16 § 9) § 4—§ 8 *Livius* 16 uel
 17 (§ 8 classem—stetit cf. *Florus* 2, 2 § 7, ubi tamen est CLX pro CXXX)

EXFILATORES 10 hinc sumpta regem Siculorum *Eutropianis* in-
 scriuit *Paulus* 38

1 contemptū R || possint R² 3 fame R'D || celebr. δ (e pr. al.
 m. in ras.; er. e) R || illustrem sed priore l in ras. R 5 sunt D ||
 toleranda (e s. s. al. m.) R 6 fama (a fin. in ras. m. 1) D
 7 cccc. mo. lxxx. iiii. L quadringin isemo octoginsemc quarto D ||
 id est om. v 8 Q. Fabio] immo M. Fuluius; item Quinto Fuluius
Cassiodor. Chron. a. 490 || quinto RD || mamertinis (e s. s. al. m.) R
 9 siracusanum D 10 et om. D 11 cōpiis. L || celeriter (e pr. in
 ras. al.) R 12 siracusanus D || ut (u in ras. ex V al. m.) R
 14 exin R || amisaque R^a 15 oc R || argenti. R 17 praesidia
 (er. ut uid. p) R || cinxerunt R^a 18 hanibal R^a 19 haec
 poenorum — imperator om. L || aegestatem R 20 karth. B || e-
 quitibus R

gentis et triginta milibus peditum, triginta etiam elephantis ex inproviso intercessit expugnationemque ciuitatis paulisper distulit. sed continuo ciuitas capta est. Poeni maximo bello uicti et profligati, undecim elephantum in potestatem redacti, Agrigentini sub corona omnes uenditi sunt; Hannibal senior facta cum paucis eruptione diffugit.

- 7 Cn. Cornelio Asina C. Duilio consulibus cum Hannibal senior oram Italiae maritimam instructa septuaginta nauium classe uastaret, Romani et ipsi classem fabricari atque instrui praeparauerunt. quod Duilius consul celeriter impleuit; nam intra sexaginta dies quam arbores caesae erant centum triginta nauium classis deducta in anchoris stetit. Cornelius Asina consul alter cum sedecim nauibus Liparam insulam petiit; ubi ab Hannibale quasi ad colloquium pacis euocatus Punica fraude captus atque in uinculis necatus est. quod ubi Duilius alter consul audiit, cum triginta nauibus aduersus Hannibalem profectus est. commisso nauali proelio Hannibal, amissa nauis uehebatur, scapha subductus aufugit; triginta et una naues eius captae, tredecim mersae, tria milia hominum occisa, septem milia capta referuntur.
- 11 Postea Carthaginenses C. Aquilio Floro L. Cornelio Scipione consulibus Hannonem in locum Hannibalis subrogatum pro

AVCTORES § 9 *Liuius 17* (cf. *Periocha et Florus 2, 2 § 11*)

§ 10—§ 12 *Liuius 17* (§ 11 cf. *Periocha*)

1 triginta *D xxx R* || *xxx R* || elephantum *R** 2 ciuitas *D*
 3 bello (er. bel ?) *D* 5 hanibal *R** 7 gñ. *L* gneo *RD* || cornilio *D* || gñ. *L* gaio *RD* || cons. *L* || hanibal *R** 8 aetaliae *D* || instructus *D* || lxx nauium (rasura post lxx) *R* 10 diulius *L* || celeriter (e pr. in ras., ex ac ?) *R* || impleuit *RD* 11 .lx. dies *B*, sexagesimum diem v || caese *R* || .c.xxx. *R* 12 ancoris *D* || cornilius *D* 13 consul alter] consulariter (ariter in alacriter m. 2 corr., in mg. 1 alter m. fort. 1) *R* || liparam *L* || petit *RD*
 14 annibale *L* || colloquium (1 pr. in ras.) *R* 15 captus *D*
 16 consul alter *R* || audiit] *L* audiuit *RD* || trecenta *D xxx R*
 18 scafa *RD* || trecenta *D xxx R* 19 tredecim *L xiii R* || vii *R* 21 karthaginenses (i alt. ex corr. add.) *B* || gñ. *L* gaio *RD* || lucio *RD* || cornilio *D* 22 cons. *L*

Sardis et Corsis defensandis nauali proelio praefecerunt, qui a Scipione consule uictus, amisso exercitu ipse confertissimis hostibus se inmiscuit ibique interfectus est. eodem anno tria 12 milia seruorum et quattuor milia naualium sociorum in urbis Romae excidium coniararunt et, nisi maturata proditio consilium praenenuisset, destituta praesidio ciuitas seruili manu perisset.

P. 226

1 Anno ab hoc proximo Calatinus consul Camerinam Siciliae 8 urbem petens temere in angustias deduxit exercitum, quas Poenorum copiae iam dudum praestruxerant. cui cum omnino 2 nulla uel obsistendi uel euadendi facultas esset, Calpurni Flammae uirtute et opera liberatus est, qui lecta trecentorum uirorum manu incessum ab hostibus tumulum occupauit et in se Poenos omnes pugnando conuertit, donec Romanus exercitus 3 obsessas angustias hoste non urgente transiret. caesi sunt in 3 eo bello omnes trecenti, solus Calpurnius quamuis multis confossus uulneribus et cadaueribus obiectus euasit. Hannibal 4 senior a Carthaginensibus iterum classi praepositus, infeliciter cum Romanis nauali proelio congressus et uictus, ab exercitu suo seditione orta lapidibus coopertus interiit. Atilius consul 5 Liparam Melitamque insulas Siciliae nobiles peruagatus euertit. P. 226 consules, in Africam iussi transferre bellum, cum trecentis 6

AUCTORES § 1 — § 6 *Liuius 17* (§ 2 cf. *Per., Flor. 2, 2 § 13, Liuius 22, 60 § 11*)

1 *inter nauali et proelio 6—8 litt. erasae R* 2 *scipione sed ci s. s. L*
 3 *tria milia] RD ·III· L* 4 *haec seruorum et quattuor milia om. sed ab antiqua m. in mg. add. R || quattuor milia] RD ·III· L*
 7 *perisset] LRD* 9 *deduxit (e ex i corr. a m. ut uid. 1) L*
 10 *penorum D || copia D || praestruxerat D* 11 *nulla uel] nulla D || resistendi R^b || esset **** (4—5 litt. eras.) R || calpurnii R'D* 12 *flammae D || opere R || liberatur liberatus (prima r statim corr., ex c ?) D*
 13 *incessum R* 14 *inensum D* 15 *poenas R^a* 16 *urgente R*
 17 *occ. R || confossis L* 18 *et cadaueribus om. D || hanibal R^a* 19 *a om. R || karthaginensiũ R || feliciter L*
 20 *interiit D* 21 *liparam sed li s. s. R || melitamque (fuit -que) L militamque D || sicilia D* 22 *iussi (i fm. m. 1 in ras. ex it ? an & ?) in africam D || iussit L || ccc tis ·xxx· L cccxxx R quadrigentis tregenta D*

triginta nauibus Siciliam petierunt: quibus Hamilcar Poenorum imperator et Hanno classi praefectus occurrit. conserto nauali proelio Carthaginenses in fugam uersi sexaginta et quattuor naues perdidierunt. uictores consules in Africam transuecti sunt primamque omnium Clipeam urbem in deditionem receperunt. inde Carthaginem petentes trecenta aut eo amplius castella populati sunt, infesta Carthagini signa circumtulerunt. Manlius consul Africa cum uictrici classe decedens septem et uiginti milia captiuorum cum ingentibus spoliis Romam reuexit. Regulus, bellum Carthaginense sortitus, iter cum exercitu faciens haud procul a flumine Bagrada castra constituit: ubi cum plurimos militum aquandi necessitate ad flumen descendentes serpens mirae magnitudinis deuoraret, Regulus ad expugnandam bestiam cum exercitu profectus est. sed nihil in tergo eius proficientibus iaculis atque omni telorum icu inrito, quae per horrendam squamarum cratem quasi per obliquam scutorum testudinem labebantur mirumque in modum, ne corpus laederent, ipso corpore pellebantur, cum insuper magnam

AVCTORES § 7 et § 8 *Liuius* 17 et ut uid. 18 (cf. *Per.* 17, *Eutrop.* 2, 21, *Flor.* 2, 2 § 19) § 9—§ 15 *Liuius* 18 (§ 9—§ 15 cf. *Per.* et maxime *Valer. Max.* 1, 8 ext. 19, qui *Liuium* auctorem laudat; haec § 9 serpens mirae magnitudinis habentur etiam apud *Florum* 2, 2 § 20, ad illa § 13 spinæ rigorem cf. *Silius Ital.* 6. 271)

EXPIIATORRES 11 haud procul — 13 Regulus *excerpsit Paulus* 41 not. lin. 9

1 petierunt *RD* || quibus *om. L* || hamilchar *L* hamylcar *R* amilcar *D* 3 karth- *R* || *LXIII. R* 4 afrigam *D* 5 clipeam] *L* clipeum *D* clupeam *Rh* 6 karth- *R* || *ooo R* 7 karth- *R* 8 ab africa *Gv* || afrigam *D* || uictrici. (erasa ut uid. s) *L* || septem et *XX* milia *L* *.VII.* et *XX* milia *R* 9 pone uers. [cum ing. — bellū kartha! in *mg.* *o R* 10 regulus *D* || karthaginense. sortitus (er. s et s seq. in *ras.*) *R* || iter] iterum *L* || exercitu sed ex s. s. al. *m. R* 11 haut sed h s. s. *m. P L* || ubi] ibi *D* 12 cum] quam *L* || plurimos] primus *D* || aquandi (an in *ras. unius litt. m. 1*) *D* || descendenti (s *fn. in ras. m. 1*) *D* 14 in tergo] sic: *q|go* (nota explicatur pone uers. al. *m. Inter*) *R* 15 iaculis] telis *L* || omne *R* || inritu *L* irritu *RD* 16 quae (fuisse uid. quae) *L* || horrendum *L* || scamarum *B* || carte *D* 17 habebatur (i e. n ex corr. add. a m. 1 aut 2) *L* 18 laederent *RD*

multitudinem morsu conminui, impetu proteri, halitu etiam pestifero exanimari uideret, ballistas deferri imperauit, per quas molare saxum spinæ eius incussum compagem totius corporis soluit. talis siquidem est natura serpentis, ut, cum 12 pedibus carere uideatur, costis tamen et squamis, quas a p. 227 summo guttore usque ad imam aluum parili modo dispositas habet, ita instruitur, ut squamis quasi unguibus, costis quasi eruribus innitatur. non enim ut uermis, cui spinæ rigor non 13 est, et in directum corpusculi sui partes gradatim porrigendo 10 contractas, contrahendo porrectas motum explicat, sed alternis intenta conatibus latera sinuosa circumfert, ut per exteriorem spinæ curuaturam rigentem costarum aciem tendat, costis autem natura ad summum rectis squamarum unguulas figat; quod uicissim et celeriter agendo non solum plana perlabitur, 15 sed etiam conuexa conscendit, tot uestigiis instructa quot costis. huius itaque rei causa est, ut, si in qualibet corporis parte 14 ab aluo usque ad caput ictu aliquo collidatur, debilis reddita cursum habere non possit; quia ubicumque ille ictus incidit

EXFILATORES 4 talis—8 innitatur compilauit Isidorus Orig. 12, 4, 45; cf. 12, 5, 19 squamarum nisibus 8 non enim—10 explicat et 14 perlabitur compilauit Isidorus Orig. 12, 5, 19 16 ut si—p. 230, 2 agebantur exscripsit Isidorus Orig. 12, 4, 46

1 conminuit (sed t expuncto) L conminui RD || ad impetu in mg. terribili al. m. R 2 balistas R 3 molare] TO item apud Senecam Epist. 82 § 24, qui eiusdem narratiunculæ meminit, habetur: molaribus . . saxis; murale LRDv (cf. 4, 23 § 6 murali lapide) || compagem R^oD 4 tales L 5 uideatur sed a statim ut uid. deletum L || scamis D || quas a] quas[ai ad D 6 gottoreius que (corr. al. m. sed relicto e) R 7 instruitur] L instruitur (in al.) R item H instruetur D cf. 7, 37 § 8 instruetur G²NO 8 cruoribus L^a || spinæ] spæ D 9 in om. R || gradatim (pro g fuisse uid. c) L 10 porrectas (r s. s. m. 1) R porrectus L¹ || modum (d in t m. 1) R || expliat] implecat R 11 intentus R^b 12 spina] D || curbaturam R^a || tendit R^a || costis autem] Co (circ. 8 litt. spat.) | D 13 naturæ (ā in a) R || scamarum (circ. 7 litt. spat. rel. m. 1, ubi gressib' scr. m. 2) figat D 14 celeriter (æ in e) R 15 instructus R^a structa L 16 ut si] unde S || in om. R^a || quolibet R^a 17 capud R^a || hictu (h er.) R || collidatur R^b || redditus R^b

spinam soluit, per quam costarum pedes et motus corporis agebantur. unde etiam haec serpens, quae tamdiu tot iaculis inuulnerabilis obstitit, ad unius saxi ictum debilis cessit ac
 15 mox circumuenta telis facile oppressa est. corium autem eius Romam deuectum — quod fuisse centum uiginti pedum spatio
 ferunt — aliquamdiu cunctis miraculo fuit.

16 Regulus aduersum tres imperatores, id est Hasdrubales duos et accitum ex Sicilia Hamilcarem, atrocissimum bellum gessit, in quo caesa sunt Carthaginiensium decem et septem milia, capta autem quinque milia, decem et octo elephanti abducti, 10 oppida octoginta et duo in deditionem cessere Romanis.

p. 288

9 ¹Carthaginienses fracti bellis et cladibus exinaniti pacem a Regulo poposcerunt. sed cum intolerabiles et duras condiciones pacis audissent, tutius rati sese armatos mori quam miseros uiuere, pretio non solum Hispanorum uel Gallorum auxilia, 15 quae iam dudum plurima habebant, sed etiam Graecorum con-

AVCTORES § 16 *Liuius 18 (cf. Eutr. 2, 21)* cap. 9 § 1—§ 4
Liuius 18 (cf. Eutr. 2, 21), sed haec § 4 audacis facti conscius Vergilii sunt Aen. 11, 812

EXPILOSORES 4 oppressa est—6 miraculo fuit *compilauit Paulus 41 not. lin. 9—text. lin. 26*

1 costorum *R^a* corporum *L* 2 hic *R^bh* || qui *R^bh* 3 unus
R || ictus *L*; silicum crebris et ponderoris uerberibus procubuisse
serpentem ex Liuiio narrat Valerius Max. 4 circumuenta *R^bh* ||
 oppressa *D* oppressus *R^b* 5 cxxx *R* 6 aliquamdiu *RD*
 7 aduersus *R* || id est *om. pag. extr. D* || hasdrybales *LR* hasdrubalis
D 8 inter accitum et ex octo uel nouem litt. *er. R* || hamilcarem]
L amyhcarem *R* amilcarem (a in ras. m. *I*) *D* 9 karth- *R* ||
 decim septem *D* xvii *R* 10 capta] campā *D* || v *R* || decim et
 octo *D* x et octo *R* || elephanti (p in ph m. *I*) *D*; elephanti ante decem
 et octo *transcit h* || abductionem cessere (omissis ti oppida usque ad in
 dedi) *D* 11 oppida (a ex i al. m.) *R* || .lxxx. et duo *L* lxxxii
R || deditionem *R* 12 karth- *R* || belles *R^a* 13 recolo *D* ||
 intollerabiles (pr. l *er.*) *R* tolerabilis *D* || condicionis *D* condiciones
R 14 totius rati *L* adiurati (in mg. l tutius rati) *R* 15 prae-
 tio *LR^a* praecio *D* || spanorum *D* 16 grecorum *R* || compa-
 randa *R^b*

paranda duxerunt. itaque Xanthippum Lacedaemoniorum regem 2
cum auxiliis accitum, ducem bello praefecerunt. Xanthippus,
inspectis Poenorum copiis atque in campum deductis, longe in
melius mutato apparatu pugnam cum Romanis conseruit. ingens 3
sibi ruina Romanorum uirium fuit: nam triginta milia militum
Romanorum in illa tunc congressione prostrata sunt. Regulus
ille dux nobilis cum quingentis uiris captus est et in catenas
coniectus decimo demum anno Punici belli nobilem triumphum
Carthaginiensibus praebuit. Xanthippus tam audacis facti con- 4
scius re'rum instabilium mutationem timens ilico ex Africa. p. 230
migravit in Graeciam.

Igitur Aemilius Paulus et Fuluius Nobilior consules audita 5
captiuitate Reguli et clade exercitus Romani transire in Africam
cum classe trecentarum nauium iussi Clipeam petunt. eo con-
festim Carthaginienses cum pari classe uenerunt; nec differri
potuit nauale certamen. centum et quattuor naues Carthagini- 6
ensium demersae, triginta cum pugnatoribus captae, praeterea
triginta et quinque milia militum ex ipsis caesa sunt; Roma-
norum autem nouem nauibus depressis mille centum periere-
milites. consules apud Clipeam castra posuerunt. duo Han- 7
nonnes imperatores Poenorum eo rursus cum magno exercitu

AVCTORES § 5—§ 9 *Liuius* 18 (cf. *Eutr.* 2, 22 et ad § 8
Periocha)

1 xantippum (x ex c) R xant ipsum D || lacedem- (e pr. in ras. al.
m.) R lacaedaem- D || regem] debuit ducem ut est in *Periocha*
2 xantippus (x ex c) R xantippis D 4 inseruit L 5 roma-
narum R' Gh male || xxx R || militum romanorum] L militum D
romanorum Rv 6 in illa tunc om. D 7 p R || et s. u. add. a
m. 1^b in L 9 karth- R || xanthippus RD || tam audacis facti om. D ||
conscios L concius D 10 stabilium L || ilico D || afriga D
11 greciam R 12 et om. D || fuluius] fabius R² 13 romani]
romā D || afrigam D 14 nauu uium D || clipeam] L clypeam R
clepeam D || eo] & R 15 karth- R || differri in ras. m. 1 D de-
ferri L 16 c et IIII. R || karth- R 17 tregenta D xxx R ||
praeteria R² 18 triginta et quinque] L xxx & u. R tregenta et
quinque D 19 viiii R || nauibus] B || -i-c. R 20 clipeam]
LD clypeam R 21 ponorum L² || rursum R

conuenerunt proelioque commisso nouem milia militum per-
 8 diderunt. sed — ut tunc apud Romanos numquam diuturna
 felicitas erat et qualescumque successus magnis continuo ma-
 lorum molibus obruebantur — cum Romana classis ad Italiam
 praedis onusta remearet, infando naufragio euersa est: nam 5
 de trecentis nauibus ducentae uiginti perierunt, octoginta uix
 9 abiectis oneribus liberatae sunt. Hamilcar dux Poenorum cum
 exercitu in Numidiam Mauretaniumque missus postquam ho-
 stiliter cruentaque in uniuersos egit, cur Regulum libenter
 suscepisse dicerentur, mille argenti talentis et uiginti milibus 10
 boum reliquos condemnauit; principes autem omnium popu-
 p. 240 lorum pa'tibulo suffixit.

10 Tertio anno — sicut semper indomitus furor cito periculorum
 obliuiscitur — Seruilius Caepio et Sempronius Blaesus consules
 ducentis sexaginta nauibus in Africam transgressi uniuersam 15
 oram maritimam, quae circa Syrtes iacet, depopulati sunt atque
 in superiora progressi captis euersisque ciuitatibus plurimis
 11 ingentem praedam ad classem deuexerunt. inde cum ad Italiam
 redirent, circa Palinuri promuntorium, quod a Lucanis monti-
 bus in altum excurrit, inlisi scopulis centum quinquaginta 20

AVTORES § 10—§ 12 *Liuius* 18 (ad § 10 et 12 cf. *Eutr.* 2, 23
 et ad § 11 *Periocha*); *illa* § 10 semper—obliuiscitur *ignoti auctoris sen-*
tentia est ab Ottone Ribbeck (Comic. ed. 2 p. 390 u. 311 et coroll.
p. CIII) ad metrum suum reuocata sic: Furor indomitus cito pericli
obliuiscitur

1 VIII. militum milia R 2 ut] LRD et v 3 et] et ad
 R^o 6 ducenti uiginti D .cc.xx. B || periere D || octogenta D
 LXXX R 7 hamilchar L amilcar D 8 mauretaniumque (re in
 ri, s in e) R mauritaniamque D 9 cruentaque (s alt. in ras.) B
 cruentaque D || aegit (s er.) B || cur] LRD quod v || regulum D
 10 xx R 11 bouum D 14 caepio] L (s m. 1^b in ras.; fuisse
 uid. o) scipio RD || blesus R^oD blesus LR^o || cons. L || cum post
 consules add. Zh 15 cc.lx B 16 oram (h eras.?) B ||
 sirtes D 17 capitis L 18 aduexerunt R || etaliam D
 19 promuntorium] LR^o promuntarium D promuntorum R^o || lucanis
 (u in ras. al. m.) R 20 inlisis L || scopulis (u al. m. ex o?) B ||
 -cl R

naues onerarias nobilemque praedam crudeliter adquisitam infelicioiter perdiderunt. uicit aliquando apud Romanos impro-
 12 bissimam cupiditatem enormitas miseriarum: nam patres, qui-
 bus iam nauticae rei pertaesum esset, decreuere ne amplius
 5 quam sexaginta nauium classis ad subsidium haberetur Italiae;
 quod quidem decretum continuo adacti indomita cupiditate
 ruperunt. praeterea Cotta consul in Siciliam transgressus plu-
 18 rimis proeliis aduersum Poenos et Siculos terra marique
 pugnavit et per totam Siciliam partim hostium, partim etiam
 10 sociorum inhumatas strages reliquit.

L. Caecilio Metello C. Furio Placido consulibus Hasdrubal 14
 nouus Carthaginensium imperator cum elephantis centum
 triginta et equitum peditumque amplius triginta milibus Lily-
 baeum uenit ex Africa et continuo cum Metello consule apud
 15 Panormum pugnam conseruit. sed Metellus uim magnam 15
 beluarum timens prius eas magno usus consilio uel in fugam
 uel in mortem egit et sic facile quamuis magnam uim hostium
 superauit: xx milia Carthaginensium in eo proelio caesa sunt,
 elephantum quoque sex et uiginti interfecti centum et quattuor p. 241
 20 capti et per Italiam ducti maximum Italicis gentibus specta-
 culum praebuerunt. Hasdrubal cum paucis Lilybaeum profugit
 atque absens a Poenis capitis damnatus est.

AVCTORES § 13—§ 15 *Liuius libro ut uid. 18 (ad § 14 et 15 cf. Eutrop. 2, 24, ad § 15 Periocha)*

2 romanos (o alt. ex u ?) R romanus D || improbissimam R 3 in-
 ormitas R^a inhormitas (h rasura factum ex b ?) D 5 LX R ||
 classis R^a 8 aduersū (ū ex us ut uid.) R || siculus D 9 patim
 R^a 10 sotiorum R^a 11 lucio LDR^b luceo R^a || caelo D ||
 metello om. L ometello D || g. L gaio RD || placido] LR (item Eu-
 tropius) placito D, Pacilo corr. Fabricius sh || consū. L 12 karth-
 B || inperatur D || elephantas R^a || centum tregenta D CXXX. R
 13 equitum (sed e s. s.) R || trigenta D XXX R || lilybeum R lili-
 beum D 14 cum] cō R^a 15 phanormum sed h erasa L
 poenorum D 18 .XX. milia L XX milia R uiginti milia D ||
 karth- R 19 elepanti R^a || sex et XX. R || .o & IIII (IIII in ras.)
 R 21 lilybeum R lilibeam D || confugit L solus profugit ceteri,
 nisi quod profuit K fugit O 22 a in ras. m. 1 D || capite D
 captus LNO || dampnatus (p erasa) R

- 10 Post haec fessi tot malis Carthaginienses petendam esse pacem a Romanis decreuerunt. ad quam rem Atilium Regulum antea ducem Romanum, quem iam per quinque annos captiuum detinebant, inter ceteros legatos praecipue mittendum putauerunt: quem non impetrata pace ab Italia reuersum resectis 2 palpebris inligatum in machina uigilando necauerunt. alter deinde Atilius Regulus et Manlius Vulscus, ambo bis consules, cum classe ducentarum nauium et quattuor legionibus Lily-
 3 p. 243 baem profecti: quod oppidum in promuntorio situm Romani obsidere conati, superueniente Hannibale qui Hamilcaris filius 10 fuit uicti, maiore exercitus sui parte perdita ipsi aegre euaserunt. post hos Claudius consul cum classe centum uiginti nauium ad Drepani portum contra hostem profectus: ubi mox

AVCTORES § 1 *Liuius 18 (cf. Per.), sed illa resectis—necauerunt sunt Ciceronis in Pison. 19 § 43 (cf. Val. Max. 9, 2 ext. 1) § 2 Liuius libro ut uid. 19 § 3—§ 8 Liuius 19 (cf. Per. et Eutrop. 2, 26 sq.)*

EXFILATORES 2 Regulum—6 necauerunt]. . . sicque, ut Orosius dicit, redditus est propria uoluntate hostibus et in uincula coniectus (*cf. Oros. 4, 9 § 3*) excisis palpebris oculorum insomnia periit *Mythographus Maii Class. auct. 3 p. 77. — Codicis Franequerani ad Horatii Carm. 4, 5, 41 scholium ab Holdero mecum communicatum quae de Regulo narrat praescriptis his ut enim Orosius atque historiae ferunt, non sunt ex Orosio repetita 5—6 hinc circumcisis palpebris ut (et A) usque ad mortem cruciatu intolerabili ac dolore uigilaret Eutropianis inseruit Paulus 45, 20 sq.*

1 karthaginienses *B* carthaginenses *D* 2 pacem a romanis] *LKM* a romanis pacem (a om. *D*) *RD fsh*; pacem esse petendam a Romanis *edd. 1510 et 1542* || utilium *L* || reculum *D* 4 caeterus *D* 5 impetrata *B* 6 palpebris *L* || inligatum *R^b* || negauerunt (*sic g saepius*) *D* 7 atilius (c uel t cr.) *R* || regulus *D* || uulscus] *LRD*; Vulso *corr. fsh* || bis] *LRD*; iterum *fsh* 8 III. *R* || LEGIONIB. (*litterae c uirgula inf. et b restauratae et b. in bus, ligatis us, mutatum a m. fort. 1^b*) *L* || lilybeum *R* lilibeum *D* 9 profecti sunt *Rh*, in *G* sunt glossa supra scripta est a m. 2^a || promuntorio *R^d* promuntuo *D^a* 10 hamilcharis *L* hamylecharis *R* amilcharis *D* 11 egre *L* egere (q ex e al. m.) *R* 12 [Post (st in ras.) ex post compendio scr. *B* || *cxx* *R* 13 drepani *D* || ubi] *LRDG¹* ibi post ras. *G* ibique *v*

exceptus classe Poenorum superatusque est. et ipse quidem cum triginta nauibus Lilybaeum in castra confugit, reliquae omnes, id est nonaginta, aut captae aut demersae fuerunt; octo milia militum caesa, uiginti milia capta referuntur. Gaius quoque Iunius collega Claudii uniuersam classem naufragio amisit.

Anno etiam consequenti classis Punica in Italiam transiit eiusque plurimas partes longe lateque uastauit. interea Lutatius cum classe trecentarum nauium in Siciliam transuectus dum apud Drepanam ciuitatem pugnam inter primores ciuitatis, transfixo femore aegerrime, cum iam obrueretur, ereptus est. Porro autem Poeni cum quadringentis nauibus magnisque copiis ad Siciliam duce Hannone concurrunt. nec Lutatius signior, immo consilia Poenorum mira celeritate praene nit. postquam proxime sibi utrorumque classes apud Aegades insulas per totam noctem intertextis propemodum anchoris constiterunt, orta luce prior Lutatius signum bello dedit. crudescente pugna uictus Hanno nauem auertit et dux fugae primus fuit. aliquanta cum eo pars exercitus sui Africam petiit, alii confugere

EXFILATORIBUS 7 Anno—8 uastauit *exscripsit Paulus 46, 11 sq.*

1 superatus *Rv* 2 treginta *D xxx R* || nauibus *L* || lilybaeum *R* lilybaeum *D* || reliqui omnis *D* 3 id] *L* hoc *RDv* ||
 xc (*ante x numerus cr., c al. m. in ras.*) *R* || demersae *LR sed i ex corr.*
 m. 1 aut 2 in *R* 4 xx milia *R* uiginti *D* || gaius] *LRD*; immo
 Lucius 5 claudii *R²* claudio *D* 7 sequente *D* 8 lutatius
D 10 drepanam] *LRD*, Drepanum *v* || primores ciuitatis] primo re-
 scieret siciliae et (*cr. s; cietet m. multo posteriore in ras.*) *R*.
 11 femore] *D* || egerime *L* aegerrime] (*aegerrime linea subducta del. et*
acerrime s. s. ead. illa poster. m.) *R* || ereptus *R* 12 cccc *R*
 13 hannona *D* || concurrerunt *R* || lutatius (*a et u erasae et s. s. u et*
a) *L* || signior *R¹* 14 imo *D* || celeritate mira *v* || celeritate *R²*
 celeritate] (*erasis 1 aut 2 litt.*) *D* 15 proximae *L* proximo *R* ||
 apud aegades] *LR¹* apud aegades *R²* ad gadis *D*; ad daegates
Periochae codex Nas. || insulas] *LR*, item *Periochae codex Nas.* in-
 sulam *D fsh* 16 noctem (*e ex s al. m.*) *R* || intertextis *D* || an-
 choris] *LRD* 17 pugna (*p in ras.*) *R* 18 hanno nauem] hannone
 autem *D* || pone uersum hannone—19 cum eo *m. 2 in marg. ser. est!*
 super *D* 19 pars] pras *D* || africam *D* || petiit] *L* petit *RD fsh*

Lilybaeum; sexaginta et tres Punicae naues captae sunt, centum uiginti quinque demersae, triginta duo milia hominum capta, caesa quattuordecim milia fuere; Romanorum autem duodecim 8 naues demersae sunt. Lutatius deinde ad Erycinam ciuitatem, quam Poeni tenebant, uenit ibique duo milia Carthaginiensium 5 conserta pugna interfecit.

11 Tunc Carthaginienses praecipiti festinatione ad Lutatium consulem ac deinde Romam mittunt: orant pacem, quam 2 condicionibus ante propositis ilico consequuntur. condiciones autem erant, ut Sicilia Sardiniaque decederent proque inpensis 10
p. 244 belliois 'puri argenti tria milia talentum Euboicorum aequis 3 pensionibus per annos uiginti penderent. huius pacis condicio habita est post annum tertium et uicensimum, ex quo bellum Punicum primum fuerat inchoatum.

4 Quis, rogo, duarum ciuitatum unum bellum per annos tres 15 et uiginti gestum fando explicet, quot reges Carthaginiensium, quot consules Romanorum, quot agmina exercituum, quantum

AVCTORES § 1—§ 3 *Liuius 19 (cf. Per., ad § 3 cf. Eutrop. 2, 27 et 3, 1)* § 4 *Orosius adhibito ut uid. Augustino Ciu. Dei 3, 18 princ.; illa fando explicet ex Vergilio Aen. 2, 361 sq. sumpta sunt*

EXFILATORES 9 condiciones—12 penderent *excerpsit Paulus 47, 21—24*

1 lilybaeum R lilibaeum D || ·LX· et tres R || CXX·u (u ex II ?)
R 2 demersae (i in ras.) R demersae & D || ·XXXII· milia L
XXXII milia R tregenta & duo milia D 3 quattuordecim D XIII
R || XII R 4 demersae R || erycinam D 5 karth- R
7 karth- R 9 condicionibus D conditionibus R || consequuntur R ||
condicionis D condiciones R 10 sardiniaque (s in ras.) R; *Sardinia minus accurate ab Orosio (itemque ab Aurel. Vict. Vir. ill. 41) hic memorata: cf. Weissenborn ad Liuium 21, 1 § 5 || inpensis D 11 talentum] LR'D talentorum R³v 12 XX R || conditio R 13 est habita v || post] -d. (col. rubro) Post (d non est pro capituli numero) D || uicensimum] L uicensimo D uigensimum (u er.) R 15 tres et XX R 16 quot? (apicem add. m. T^o itemque post quot tertium, post exercituum et perpensa) L quot (t ex d ?) R || karthaginiensium R carthaginiensium D 17 qui ut consules L || agmina (mina atramento pallido et charact. diuersis) R*

numerum nauium contraxerit profigarit oppresserit? et tunc demum, si illa ad plenum perpensa uideantur, de praesentibus iudicetur.

Anno ab Vrbe condita DVII repentina subuersio ipsius Romae 5
 praue nit triumphum Romanorum; neque enim temere dixerim,
 quando non uel modicam laetitiam Romae superueniens repente
 quam grauissimus luctus oppresserit. siquidem Q. Lutatio 6
 Catulo A. Manlio consulibus diuersae ignium aquarumque clades
 paene absumpsere Urbem. nam Tiberis insolitis auctus imbribus
 et ultra opinionem uel diuturnitate uel magnitudine redundans
 omnia Romae aedificia in plano posita deleuit. Diuersae qua- 7
 litates locorum ad unam conuenere perniciosam, quoniam et,
 quae segnior redundatio tenuit, madefacta dissoluit et, quae
 cursus torrentis inuenit, impulsa deiecit. aquarum grauissimam 8
 cladem grauior ignis secuta uastatio est; qui ignis, incertum
 unde surrexerit, plurimas ciuitatis partes peruagatus cum
 hominum domorumque miserabilem stragem fecit tum etiam
 tantum opum uno consumpsit incendio quantum plurimae et
 peregrinae uictoriae conferre non possent. dehinc cum omnia 9
 in circuitu fori popularetur, aedem Vestae corripuit, et ne p. 245
 sibi quidem dis subuenientibus ignem illum, qui aeternus
 putabatur, temporarius ignis oppressit; unde etiam Metellus,
 dum arsueros deos eripit, uix brachio semiustilatus aufugit.

AVCTORES § 5—§ 9 *Liuius 19 (cf. Periocha et Augustin. l. c.)*

1 profigari D || tum v 4 ab Anno capitulum XVIII incipit in
 D || anno . dVII ***** ab urbe condita (anno . dVII in ras. al. m.;
 fuisse potest: anno ab urbe condita dVII) R || quingentesimo septimo
 L quingentesimo septimo D 5 timere L 7 q̄. lutatio catulo
 L quinto lutatio catulo R quando lutatio catulo D; item Catulum no-
 minat non Cerconem Cassiodorius, commistis inter se cognominibus con-
 sulis anni 512 Varr. C. Catuli et consulis anni 513 Varr. Q. Catuli,
 cf. Corp. Inscr. Lat. I p. 522 sq.; Catulo del. fsh 8 aulo LRD ||
 cons. L 9 pene R^a || absumsere L 10 diuturnitatē R^a
 11 deleuit] deicit D || qualitates] aequalitatis D 12 pernitiem
 R 13 madefacta R 16 surrex̄ R 17 meseriam D
 18 consumpsit] LRD (psi in ras. m. 1, ex to ? D) 19 conferrae
 R^aD || non] LD, ed. 1510 uix R ed. 1540 fsh 21 diis R
 23 brachio RD || semiustilatus] LD semiustolatus (o in u al. m.) R

- 10 T. Sempronio Graccho C. Valerio Falcone consulibus cum
Faliscis bellauere Romani, eoque proelio quindecim milia Fali-
12 scorum interfecta sunt. eodem anno Galli Cisalpini noui ex-
stitere hostes. aduersum quos uaria sorte bellatum est; nam
in primo conflictu Valerio consule tria milia quingenti cecidere
Romani, secundo quattuordecim milia Gallorum caesa, duo
milia capta sunt, sed ob priorem cladem triumphus consuli
denegatus est.
- 2 T. Manlio Torquato C. Atilio Bubulco consulibus Sardinia
insula rebellauit auctoribus Poenis. unde mox Sardi subacti 10
et oppressi sunt; Carthaginensibus autem uiolatoribus pacis,
3 quam ipsi poposcissent, inferri bellum decretum est. contra
Carthaginenses pacem suppliciter poposcerunt et cum his
missis legatis nihil profecissent, post etiam decem principibus
p. 246 bis aequae supplicantibus nec impetrarent, nouissime Hannonis, 15
4 minimi hominis inter lega'tos, oratione meruerunt. hoc anno
porta Iani Gemini clausa est, quia nusquam eodem anno bellum
erat; quod sub Numa solum Pompilio rege prouenerat.

AVCTORES § 10 *Liuius* 20 (cf. *Periocha et Eutrop. 2, 28 qui tamen XV Faliscorum priore bello a. 513 Varr., non ut Orosius posteriore a. 516 Varr., caesa esse refert*) cap. 12 § 1—§ 4 *Liuius* 20 (§ 2 cf. *Per.*, § 4 cf. *Liuius* 1, 19 § 3, *Eutrop. 3, 3, Orosius* 3, 8 § 4)

1 t̄. L tyto R Tito D, item pro Ti. Cassiodorius a 516; Ti. corr. h || simpronio D || graccho R || ḡ. L gaio BD; P. corr. fsh || falcone] LD, item fasti Hispani a. 516 flaccone R; Faltone corr. fsh || cons̄. L 2 phaliscis L || xv R || phaliscorum L 3 cisalpini (cis in ras. al. m.) R || extitere LRD 5 ualerii R fsh || consulae D consulis (s in ras. al. m.) R || ·III· mil. L ·III· milia R || D R 6 XIII R quattuor D 7 ob om. D || consul in fine folii 80 L 9 t̄ L tito RD || manleo D || ḡ. L gaio RD || bubulco] LD bubulco R; Bulbo corr. fsh || cons̄. L cons R 10 insulae rebellauit (r et ut uid. e prior in ras. al. m.) R || poenes D || sardi (s in ras.) R 11 karth- R carthagiensibus D 13 karth- R 14 proficissent R' || decim D x R 15 subplicantibus D || inpe- trarent D 16 orationē D 18 solum om. D || populio (po in p̄ al. m., u. radendo in i corr.) R popilio D

Hic demum nobis tacendum est et tempora, quibus conferri 5
 nostra nullo modo possunt, silentio transmitti expedit, ne
 obtrectatores dierum uitae suae ad insultandum potius sibi
 hoc strepitu suscitemus. ecce portae Iani clausae fuerunt, foris 6
 bellum Romanorum non fuit, omnem subolem suam in gremio
 suo conuiescentem Roma continens non suspirauit. et hoc 7
 quando? post primum Punicum bellum; post quantum tem-
 poris? post annos CCCXL; quamdiu? anno uno; et quid altero
 subsecutum est? ut de ceteris taceam, bellum Gallicum et
 Hannibal cum bello Punico secundo. ei mihi, cognouisse haec 8
 et denudasse quam etiam me pudet! pax ista unius anni uel
 magis umbra pacis lenimentum miseriarum an incentium
 malorum fuit? stilicidium istud olei in medium magnae flam-
 mae cadens extinxit fomitem tanti ignis an aluit? parum aquae
 frigidae ardentissimis haustum in febribus sanauit aegrotum
 an potius incendit? per annos prope septingentos, id est ab 9
 Hostilio Tullo usque ad Caesarem Augustum, una tantummodo
 aestate Romana sanguinem uiscera non sudarunt, et inter 10
 plurimas magnorum saeculorum aetates misera ciuitas, uere
 misera mater, uix uno tempore a timore luctuum, ut non dicam
 ab ipsis luctibus, conqueuit. hoc, si quisquam hominum tam 10
 parum in uita sua quietis habuisset, numquid uel uixisse
 diceretur? aut, si quisquam per totum annum doloribus et
 cruciatibus agatur, medio autem anni ipsius spatio unum tantum

AVCTORES § 5—§ 13 *Orosius ad exemplar Augustini (cf. Ciu. Dei 3, 9 et 17)*

1 hic] LRD, ed. 1510 hinc v 3 dierum om. L solus 5 so-
 bolem R^b 6 hoc om. D 7 bellum punicum v 8 CCCXL]
 R f s h (a principio Tulli Hostilii i. e. a. 80 ad a. 519 Varr. computasse
 uidetur Orosii auctor) quadraingentos quinquaginta D (idem numerus
 est in AKMHNGO) CCCCL L CCCCLX T || alterum D 9 & han-
 nibal (& h m. 1 in ras. min.) D 10 annibal R¹ || hei R²
 13 fuit (t in ras. m. 1) D || stilicidium] L stilicidium RD || istud]
 LD illud Rh 14 extinxit] LD exstinxit (c er.) R 15 ha-
 ustum (ras. ante h) D 16 prope] quoque D || .doo. R 17 tan-
 tomodo D 18 estate D aestate R^b 19 uere] DR^b uere R^a
 fuere L 22 et numquid L 23 si quisquam (si q in ras. m. 1
 ex quis) D 24 agatur] LRD angatur v

diem tranquillum et sine conflictationibus transigat, numquid
 ex eo leuamentum malorum accipiet ac non totum annum
 11 miseris deputabit? sed illi, inquit, hunc annum pro glorioso
 signo infatigabilis uirtutis collocauerunt. atque utinam pro
 12 obliuione calamitatis continuae praeterissent. nam sicut in
 corpore hominis ita demum lepra dinoscitur, si uariatim inter
 sanas cutis partes color diuersus appareat, at si ita se ubique
 diffundat, ut omnia unius coloris quamuis adulteri faciat, perit
 illa discretio: ita si continuus labor aequali tolerantia sine
 respirandi appetitu perfluxisset, intentio uoluntatis et electio
 13 consuetudinis diceretur. cum autem in hoc pausillum otii
 tantopere uel maiorum gaudia uel minorum studia reclinantur,
 profecto discernitur, et quam incunditatem habuerit haec bre-
 uitas et quam amaritudinem illa prolixitas, hoc est, et quies
 illa quam grata fuisset, si diurna mansisset, et haec ince-
 15 sabilis miseria quam etiam uitanda fuerit, si uitari quacumque
 potuisset.

p. 248

13 Anno ab Vrbe condita DXVII Hamilcar dux Carthaginiensium
 ab Hispanis in bello, cum aliud bellum aduersus Romanos
 clam pararet, occisus est.

20

AVCTORES § 1 Hamilcar—§ 12 *Liuius 20, unde etiam § 6 Fabius
 historicus laudatus (§ 1 cf. Cassiodor. Chron. ad a. 524; § 2.5.6.11
 cf. Periocha; § 5.6.10 cf. Eutrop. 3, 5)*

1 conflictatibus *L* || transigat (*er. s*) *R* 3 [miseris deput]abit
 (quae inclusi in *ras. scr. sunt statim m. 1; antepaen. litt. fuit g*) *D* ||
 deputauit *L* || illi qui hunc *R*¹ illi inquit hunc *R*² 4 conloga-
 nerunt *D* collocauerunt *R*^o || adque *L* || utiam *R*^a || propliuiione
D 5 praeterissent] *LRD* 6 dinoscitur] *LRD* || inter sanas]
 internas *L* 7 *cutis (*er. s*) *R* 8 quamuis] quam *D* || adulteri]
LRD adulterini *Zh* || perist (*er. i*) *R* 9 in uerba ita si desinit
 quaternio *L*, eiusque paginae (83^r) fine quattuor uersus et prope
 dimidius uacui sunt relictii, uidenturque fol. 83^r, 84^r, 84^r 85^r alia sed
 coaeva manu *scr. esse D* || labor continuus *v* 10 et om. *D* 11 di-
 sceretur *R*^a*D* || pausillum] *RA* (*s s. s. m. 1 et u prima in ras. m. 2, ex*
x ? R) pausillum *Dv* pausillum *L* || [otii (*erasis 4 fere litteris*) *R*²
 12 tanto] opere *D* 13 profectu *R*^a 15 quam] tam *R* || si om.
L 16 quacumque (*c m. 1 in ras. ex m*) *D* quacumque arte *Rv*
 18 quingentesimo (quingentesimo, e *alt. in ras. al. m. R*) septimo de-
 cimo *LR* quingentissimo septimo decimo *D* || hamilcar] *D* hamilchar
L hamylchar *R* || karth- *R* 19 hispaniis *L* || aduersum *R*

Sequenti anno legati Romanorum ab Illyriis interfecti sunt. 2 post cum ipsis Illyriis atrocissimum bellum gestum est: in quo multis oppidis populisque deletis reliqui se Fulvio Postumioque consulibus dederunt.

3 Tertio deinceps anno miseram ciuitatem sacrilegis sacrificiis 8 male potentes funestauere pontifices; namque decemviri consuetudinem priscae superstitionis egressi Gallum uirum et Gallam feminam cum muliere simul Graeca in foro boario uiuos ^{p. 249} defoderunt. sed obligamentum hoc magicum in contrarium 4 continuo uersum est; namque diras illas quas fecerant exter-
 10 norum mortes foedissimis suorum caedibus expiauerunt. si- 5 quidem L. Aemilio Catulo C. Atilio Regulo consulibus magna formidine consternatus est senatus defectione Cisalpinæ Galliae, cum etiam ex ulteriore Gallia ingens aduentare exercitus
 15 nuntiaretur, maxime Gaesatorum, quod nomen non gentis sed mercennariorum Gallorum est. itaque permoti consules totius 6 Italiae ad praesidium imperii contraxere uires. quo facto in utriusque consulis exercitu octingenta milia armatorum fuisse referantur, sicut Fabius historicus, qui eidem bello interfuit,
 20 scripsit. ex quibus Romanorum et Campanorum fuerunt 7 peditum CCLXLVIII milia ducenti, equitum uero XXVI milia sescenti; cetera multitudo sociorum fuit: commisso proelio 8

1 legati] immo unus sec. Polyb. et Periocham || ylyriis (ii ra-
 dendo ex u; in mg. adscr. cc [sic] m. 2) R 2 cum om. D ||
 ylyriis R 3 fluuio D || postumioque (er. u) R 4 cons-
 L || dederunt (alt. e in ras. ex i) D 6 funesta R^a 7 egressi]
 LRD aggressi v 8 greca R || foro (f ex corr.) R 9 con-
 trario D 12 lucio D lutio R || catulo] LRD ceterique omnes;
 simili errore Paulo Plinius n. h. 3 § 138; Papo corr. fsh || c.] g. L
 gaio RD || cons. L cons R 13 est om. LD 15 gesatorum
 R gesorum (er. o uel e) D 17 traxere L || quo] qui D
 18 consules (er. s et inchoata p ut uid.) D || exercitus D || doco
 R 20 scripsit L 21 CCLXXXVIII cc] Mommsen, Hermes 11
 p. 53; CCCXLVIII cc T CCC·XL·octo milia·ducenti L CCC·XLVIII milia
 cc R trecenta quadraginta octo milia ducenti D || equitum R ||
 XXVI·mil·sescenti·L XXVI milia dc·R uiginti sex milia sescenti D
 22 sotiorum R^a

- apud Arretium Atilius consul occisus est: octingenta milia
 p. 250 Romanorum, nec saltem tanta quant'a eos terrere debuit, caesa
 sui parte fugerunt: nam tria milia eorum tunc interfecta
 9 historici tradunt. quod ideo ignominiosius turpiusque est, tam
 paucis amissis tanta agmina diffugisse, quia se in aliis victo- 5
 riis non uiribus animorum praenualuisse sed bellorum prouenti-
 bus prodiderunt. quis enim rogo in exercitu Romanorum cre-
 10 deret numerum istum fuisse saltem, non dico fugisse? post
 haec secundum cum Gallis proelium gestum est, in quo plane
 quadraginta milia Gallorum trucidata sunt. 10
- 11 Sequenti anno Manlius Torquatus et Fuluius Flaccus con-
 sules primi trans Padum Romanas duxere legiones. pugnatum
 est ibi cum Insubribus Gallis, quorum interfecta sunt uiginti
 tria milia, quinque milia capta sunt.
- 12 Eo deinde anno, qui huic proximus fuit, dira miseram Urbem 15
 terrere prodigia. miseram utique, quae hinc fremitu hostium,
 inde nequitia daemonum terrebatur; namque in Piceno flumen
 sanguine effluxit et apud Tuscos caelum ardere uisum est et
 Arimini nocte multa lucem claram obfulsisse ac tres lunas
 13 distantibus caeli regionibus exortas apparuisse. tunc quoque 20
 magno terrae motu Caria et Rhodus insulae adeo concussae
 p. 251 sunt, ut labentibus uulge tectis ingens quoque ille colossus

AVCTORES § 13 *Liuius 20 aut Eus. 1793*

EXFILATORES 11 Sequenti—14 capta sunt *exscripsit Paulus 49*
 15 Eo—20 apparuisse *compilauit Paulus 49*

1 apud *L* || arretium] *LRD* || atilius *R^a* || dccc *R* || mil. *L*
 2 saltim *R^aD* 3 partae *R* || eorum *om. D* 4 ignominiosius
D 6 uirius (*cr. una litt., non b*) *D* 8 saltim *R^aD^a* salutim
D^a 9 cum *om. L* 10 *XL R* || mil. *L* 11 ano *R^a* || consa-
L 12 legionis *R^a* 13 subribus *R* || *XXIII. mil. L* *XXIII milia*
R *XXIII* § *XXXIII TO* 14 quinque milia] sex[milia *D* v §
 16 misera *D* 17 «piceno» (*bis cr. s?*) *R* 18 sanguinem § ||
 thuscos *L* 19 nocte *R* || obfulsisse] *L* offulsisse *MNO* effulsisse
RDv 20 extortas *L* 21 charia *LR* 22 colussus *L*

rueret. eodem anno Flaminius consul contemptis auspiciis, 14 quibus pugnare prohibebatur, aduersum Gallos confligit et uicit. in quo bello nouem milia Gallorum caesa, decem et septem milia capta sunt.

Post hoc Claudius consul Gaesatorum triginta milia deleuit, 15 ubi etiam ipse Viridomarum regem in primam aciem progressus occidit: et inter multa Insubrium, quos ad deditionem coegerat, oppida Mediolanium quoque urbem florentissimam cepit.

Deinde Histri noui hostes excitati sunt: quos Cornelius 16 Minuciusque consules multo quidem Romanorum sanguine subegerunt. emergit hic paululum antiquus ille Romanorum im- 17 probae laudis etiam de parricidiis appetitus. nam Fabius Cen- 18 sorius Fabium Buteonem filium suum furti insimulatum interfecit: dignum scilicet facinus, quod pater uel parricidio ple- 19 tendendum duceret, quod ne leges quidem nisi multa pecuniae aut summum exilii circa quemlibet hominum censuerunt.

Anno ab Vrbe condita DXXXIII Hannibal Poenorum im- 14 perator Saguntum florentissimam Hispaniae ciuitatem, amicam

p. 259

AVCTORES § 14—§ 16 *Liuius* 20 (cf. *Periocha et Eutrop.* 3, 6)
§ 18 *Liuius* 20 cap. 14 § 1 Hannibal *sqq. Liuius* 21, 5.7.5.7.8—
11.7 § 3; 15 § 3; *illud amicam fort. sumptum ex Eutropio* 3, 7 aut
Augustino C. D. 3, 20

EXPILATORES 10 *sq. hinc ac multo Romanorum sanguine fuso Eutro-*
tropianis inseruit Paulus 53, 1

1 flaminius R || consol D || contemptis D 2 confligit] pugna-
uit D 3 bello nouem milia gallorum] bello rum D || VIII R ||
1 et VII R 5 gesatorum (s in ss corr.) R || XXX milia L xxx
milia R 6 progressu R² 8 mediolanium] LD mediola- num
(n ex m) R 9 histri] LR histrii D || exercitati D || cornilius
D 11 emergeret D || imprope D inprobae R 13 puteonem
R 14 dignum² (er. et) D 15 ne] nec R² || multam L
16 summum] L summū (ū in a corr. al. m.) R ad summum G² (ad m. 2°
in principio glossae quae a m. 3 excepto ad erasa) v; summa TOE
17 D mo. XXX mo. quarto L DXXXIII R quingentisemo trecensimo quarto
D; fort. scripsit DXXVIII, nam 4, 20 bellum Punicum secundum anno
546 finitum, gestum autem esse dicit annis XVII 18 saguntum (er.
y? 1 s. s. v) R secundum D || spaniae D || uiuitatem D

populi Romani, primum bello inpetitam, deinde obsidione cinc-
 tam et fame excruciatam omniaque fortiter contemplatione
 fidei, quam Romanis deuouerant, digna indignaque tolerantem
 2 octauo demum mense deleuit. legatos Romanorum ad se
 3 missos iniuriosissime etiam a conspectu suo abstinuit. exinde
 odio Romani nominis, quod patri Hamilcari, cum esset nouem
 annos natus, fidelissime alias infidelissimus ante aras iura-
 uerat, P. Cornelio Scipione et P. Sempronio Longo consulibus
 Pyrenaeos montes transgressus inter ferocissimas Gallorum
 gentes ferro uiam aperuit et nono demum die a Pyrenaeo ad
 4 Alpes peruenit; ubi dum montanos Gallos, repellere ab ascensu
 obnitentes, bello superat atque inuias rupes igni ferroque
 rescindit, quadriduum commoratus quinto demum die cum
 5 maximo labore ad plana peruenit. fuisse tunc exercitum eius
 p. 253 in centum milibus peditum et uiginti milibus equitum de- 15
 6 finiunt. Scipio consul Hannibali primus occurrit commissoque

AVCTORES § 2—§ 5 *Liuius* 21, 9.1.4 § 9; 6.24.30 § 5; 35 § 4;
 32—34.37.34 § 4; 38 § 1; 37 § 6; 38 § 2; § 3 *errauit quod a Py-*
renaeo ad Alpes pro a radicibus in iugum Alpium scripsit § 6 *Li-*
uius 21, 39.46; *sed pleraque exscripta ex Eutropio* 3, 9 *uidentur et*
illa filium admodum praetextatum . . ab ipsa morte ex Floro 2, 6 § 10

EXFILATORES 6 patri—7 iurauerat *compilata Eutropianis intexuit*
Paulus 53, 13—15 16 Scipio—p. 245, 8 *euasit compilauit comm.*
Bern. Lucani 2, 46

1 \bar{r} . L || bello *om.* R¹ 3 deuouerant] LDR² v deuorant R¹
 deuouerat TOh 5 conspectu R 6 amychari R amilcari
 D 7 annis (*fort. i deleta et o ante s inserta, m. 1*) D || infelissimus
 D || ante] ad § 8 publico R plubho (1 *del. m. 1*) D (*sic porco*
KM²) || cornilios|cupilione D || p. L publico RD (*sic parco KM*); Ti.
 corr. fsh || simpronio D || longio R || cons. L consules (*im -libus*
corr.) R consule D 9 pyreneos L pireneos D pyreneum R ||
 montem R 10 |die R || pyrenaeo LRD 11 ab ascensu] DR²
 ob ascensu L *om.* R¹ 12 inuia D || ferroque (e *pr. ex o*) R
 13 quadriduum] LRD (d *prior in t; al. m. supra um scripsit i o R*) ||
 quinta R || die] dei D 15 in centum] LD in-c. R, in *om.* v ||
 milibus] LR milia D v millium v || ·xx· milibus L xx milibus R,
 uiginti millium v || =equitum R

proelio apud Ticinum ipse grauiter uulneratus per Scipionem filium admodum praetextatum, qui post Africanus cognominatus est, ab ipsa morte liberatus euasit. caesus est ibi omnis paene Romanus exercitus. pugnatum deinde eodem consule ad 7 flumen Treuiam iterumque Romani pari clade superati sunt. Sempronius consul cognito collegae casu a Sicilia cum exercitu rediit; qui similiter apud eundem fluuium congressus, amisso exercitu paene solus euasit. in eo tamen bello etiam Hannibal sauciatus est. qui postea, cum in Etruriam primo uere transiret, in summo Appennino tempestate correptus, biduo continuo immobiliter cum exercitu niuibus conclusus et onustus obrigit. ubi magnus hominum numerus, iumenta conplurima, elephanti paene omnes frigoris acerbitate perierunt. at uero 9 alter tunc Scipio, frater consulis Scipionis, in Hispania plurima bella gessit, Magonem quoque Poenorum ducem bello uicit et cepit.

AVCTORES § 7 *Liuius 21, 51—57 (cf. Periocha); Eutrop. 3, 9 (quo seductus alteram apud Trebiam pugnam perperam finxit)*
 § 8 *Liuius 21, 58; 56 § 6 (cf. Orosius 4 pr. § 8)* § 9 *Liuius 21, 60 (ubi Magonem pro Hannone memorat eodem quo Periocha errore)*

EXFILATORES 1 apud Ticinum *Eutropianis inseruit Paulus 54, 24* 1 per Scipionem filium et 3 liberatus *compilauit Eutropianisque inseruit Paulus 54, 25 et 55, 2* 3 caesus — 4 exercitus *expressit inter Eutropiana Paulus 54, 25* 4 pugnatum — 5 superati sunt *exscripsit Paulus 55, 3.4* 7 *hinc Eutropio quoque adscito apud eundem amnem Paulus 55, 5* 7 amisso — 13 perierunt *exscripsit Paulus 55, 5—11*

1 ticensium *D* || uulneratus (*er. r ? et s. s. al. m. s*) *R* 3 omnis
 paene *R^b* omnes *D* paene omnis *v* 4 romanus exercitus] exercitus
 paenae romanus *D* || deinde est *¶* 5 treuiam] *LR^a¶* triuiam *R^a*
 treuiam *D* 6 a s. s. in *L* || siciliam *L* 7 redit *D* 8 pene
R^b 9 postea cum] posteaquam *¶* || eturiam] netruriam *D*
 10 appennino] *LRD* 11 immobiliter *D* || cum *R* || exercitus *R^b* ||
 conclusus] inclusus est *R* 12 conplurima] *LRD¶* (*¶pl- R*) cum-
 plurima *¶* 13 elephant] elephant] autem *RD* || pene *R^b* || acer-
 uitate *L* 14 alter tunc] *RDv* tunc alter *L solus* || consulis
 scipionis] *RDv* scipionis consulis *L solus* || spania *D* 16 coepit
 (*o in a al. m.*) *R*

p. 254

15 ¹Diris tunc etiam Romani prodigiis territi sunt. nam et solis orbis minui visus est et apud Arpos parmae in caelo visae, sol quoque pugnasse cum luna, apud Capenas interdiu duas lunas ortas, in Sardinia sanguine duo scuta sudasse, Faliscis caelum scindi uelut magno hiatu visum, apud Antium meten- 5
2 tibus cruentas spicas in corbem decidisse. igitur Hannibal sciens Flaminium consulem solum in castris esse, quo celerius imparatum obrueret primo vere progressus arripuit propiorem sed palustrem uiam et cum forte Sarnus late redundans pen- 10
dulos et dissolutos campos reliquerat, de quibus dictum est: 10
et quae rigat aequora Sarnus.

• 3 in quos cum exercitu progressus Hannibal nebulis maxime, quae de palude exhalabantur, prospectum auferentibus magnam partem sociorum iumentorumque perdidit. ipse autem uni elephanto, qui solus superfuera, supersedens, uix difficultatem 15
p. 255 itineris euasit; sed oculum, quo iamdudum aeger erat, uio- 4
4 lentia frigoris uigiliarum ac laboris amisit. ubi uero proximus castris Flaminii consulis fuit, uastatione circumiacentium lo- 5
5 corum Flaminium in bellum excitauit. haec pugna ad Trasumenum lacum facta est. ubi exercitus Romanus infelicissime 20
arte circumuentus Hannibalis funditus trucidatus est; ipse

AVCTORES § 1 *Liuius 22, 1* § 2 et § 3 *usque reliquerat Liuius 22, 2—3 princ., ubi qui memoratur fluuiusarnus (22, 2 § 2) male confusus cum Sarno ab Orosio, erroris se coarguente insuper laudatis uerbis Vergilianis Aen. 7, 738* § 4 *Liuius 22, 3—4 princ.* § 5 *Liuius 22, 4—7 princ. (cf. Periocha et Eutrop. 3, 9 qui aequae atque Orosius XXV milia caesa esse minus accurate memorat)*

EXPILOTORES 1 Diris—6 decidisse *compilauit Paulus 55*

2 minu *L*¹ 3 carpenas *fsh (improbante h ipso) || interdiae D*
4 sardina *L*¹ || phaliscis *L* 7 flaminium (*u in ni corr. al. m.*) *R* ||
quod *D* || caelerius (*a er.*) *R* 8 inparatum *RD* || propiorem (*pi*
ex pri) *R* 9 cum] *LRCHT* tu] *D* tum *Gv* 12 maxime
R^a 13 quae (*fort. a eras.*) *L* 14 sotiorum *R* 15 super-
sidens (*i in e corr.*) *L* || difficultatem *om. L* 16 quo* (*o al. m.*
ex e et eras. m) *R* || dudum *D* || aeger erat] *eegerat (er. a) R*
18 circumiacentium *D* 19 transumenum *L* trasymenum *R*
transumen *D* 21 circumdatus *L* || funditus trucidatus *om. D*

quoque consul occisus; xxv milia Romanorum in eo proelio caesa, sex milia capta referuntur. de exercitu Hannibalis duo milia ceciderunt. famosum hoc apud Trasumennum lacum 6 certamen fuit tanta clade Romana, maxime cum ita intentus pugnantium ardor extiterit, ut grauissimum terrae motum, qui tunc forte tam uehemens factus est, ut urbes diruisse, montes transtulisse, discidisse rupes et flumina retrorsum coegisse referatur, pugnaentes omnino non senserint. factam ad Trasumennum ruinam sequitur pugna Cannensis, quamuis Fabii 10 Maximi dictatoris tempus medium fuerit, qui impetum Hannibalis cunctando tardauit.

'Anno ab Vrbe condita DXL L. Aemilius Paulus et P. 16 Terentius Varro consules contra Hannibalem missi inpatientia Varronis consulis infelicissime apud Cannas Apuliae uicum 15 omnes paene Romanae spei uires perdiderunt. nam in ea 2

AVCTORES § 6 *Livius 22, 7 § 1; 5 § 8; fort. etiam Cicero De diuin. 1, 35 § 78 adhibitus est, sed illa transtulisse (sec. S. S. uelut Iob 9, 5), discidisse rupes Orosio ipsi debentur § 7 'pugna Cannensis' Livius 22, 50 § 1 || Fabii sqq.] breuis haec commemoratio eorum quae narrantur apud Livium 22, 9 seqq. prope accedit ad Periochae et Eutropii 3, 9 uerba; illud cunctando posuit memor peruulgati illius uersus Enniani Ann. 313 ed. Vahlen cap. 16 § 1—§ 8 III D Eutrop. 3, 10; cf. Orosius 5, 5 § 7*

EXPILATORES 12 L. Aemilius — p. 248, 1 sunt, 4 consul Aem. P., 5 interf., 7 Varro—8 fugit, 9 Hannibal—13 detraxerat compilauit commentator Bernensis Lucani 2, 46

1 XXV mil. L uiginti quinque milia D 2 III mil. L vi milia R || exercitu] exercitu uero v || duo mil. L 3 caeciderunt LR* || apud] LRD ad fsh || trasymennum L transsumennum D transimennum (n prima erasa) R 4 maxime R* maximae D 5 pugnantium] LD pugnantium R || ardor om. L || extiterit] LR extetiret D 6 tun (c al. m. s. s.) R 7 discidisse om. D || retrorsum D 8 senserunt D || trasymennum LR (t in th mut. L) transsumennum D 9 canensis R canenser D || tabii D 12 cccc. mo. XL. mo (D supra cccc scr. m. rec.) L quingentisimo quadragiesimo D || lucius RD || p. L publius R^oD pulius R*, item Eutropius; C. corr. fsh 13 terrentius R || uarro—inpatientia om. D || cons. L 15 paene R^o paenae D post uicum aut uires traiectum v || romanam (, fort. al. m. add.) R

pugna XLIII milia Romanorum interfecta sunt, quamquam et de exercitu Hannibalis magna pars caesa est. nullo tamen Punico bello Romani adeo ad extrema internecionis adducti sunt. periit enim in eo consul Aemilius Paulus, consulares aut praetorii uiri uiginti interfecti sunt, senatores uel capti uel occisi sunt triginta, nobiles uiri trecenti, pedestrium militum XL milia, equitum tria milia quingenti. Varro consul cum quinquaginta equitibus Venusium fugit. nec dubium est ultimum illum diem Romani status futurum fuisse, si Hannibal mox post uictoriam ad persuadendam Urbem contendisset. Hannibal in testimonium uictoriae suae tres modios anulorum aureorum Carthaginem misit, quos ex manibus interfectorum equitum Romanorum senatorumque detraxerat. usque adeo autem ultima desperatio reipublicae apud residuos Romanos fuit, ut senatores de relinquenda Italia sedibusque quaerendis consilium ineundum putarint. quod auctore Caecilio Metello confirmatum fuisset, nisi Cornelius Scipio tribunus tunc mili-

AVTORES § 3 Varro—fugit *Linus* 22, 49 § 14 (cf. 50 § 3; 23, 11 § 9) § 4 *Florus* 2, 6 § 19 (cf. *Linus* 22, 51 et 26, 7 § 3) § 5 *Entrop.* 3, 11 (ad interfectorum cf. *Valer. Max.* 7, 2 ext. 16 et *Periocha* 23) § 6 *Linus* 22, 53 (cf. *Periocha*)

EXFILATORES 7 Varro—10 contendisset *exscripsit Paulus* 57 sq. 15 senatores — p. 249, 3 ab inferis *expressit Paulus* 63, 26—64 not. lin. 2

1 XL·III·milia· L XLIII (ui pro III legi potest) milia R quadraginta quattuor milia D || romanorum 1 | (1 linea deletum) L || quamquam R^b 3 extrema (a in æ al. m.) R || internecionis (æ in e) R internecionis D || adducti (u in i) R 4 periit (ii ex ui) D || eo eo bello R || haec consul aemilius paulus om. D 5 aut] et R² || praetorii (r, fort. æ quoque, in ras. m. 1) D || xx R 6 triginta D xxx R || ccc R 7 XL· milia L quadraginta milia D || equitum R || quingenti] ð R 8 quinq; ginta (ua supra q; scr. al. m.) R || equitibus R || uenusium] LRD³ (uenesium S); Venusium corr. fsh || fugit D || ne^c R 9 ultimū] (corr. m. 1, ex—us?) R 10 post om. L 11 uictuae D || anulorum D 12 karth- R 13 equitum R 14 reip· L 15 relinquenda R^a || sedibus R^a 16 putarent D 17 cornilius D

tum, idem qui post Africanus, destrecto gladio deterruisset ac
 potius pro patriae defensione in sua uerba iurare coegisset. 7
 Romani ad spem uitae quasi ab inferis respirare ausi dicta-
 torum Decimum Iunium creant: qui dilectu habito ab annis
 decem et septem immaturae inordinataeque militiae quattuor
 legiones undecumque contraxit. tunc etiam seruos spectati 8
 roboris ac uoluntatis uel oblatos uel, si ita opus fuit, publico
 pretio emptos sub titulo libertatis sacramento militiae adegit.
 arma, quae deerant, templis detraxerunt, egenti aerario pri-
 uatae opes refusae sunt. ita equester ordo, ita plebs trepida
 oblita studiorum in commune consuluit. Iunius quoque dictator 9
 antiquum Romanae miseriae factum recolens, pro supplemento
 exercitus edicto uelut asylo patefacto homines quicumque sce-
 leribus ac debitis obnoxii essent impunitate promissa militiae
 15 mancipauit; quorum numerus ad sex milia uirorum fuit. Cam-
 pania uero uel potius omnis Italia ad Hannibalem desperata
 penitus Romani status reparatione defecit. post hoc L. Po-
 stumius praetor aduersus Gallos pugnare missus cum exercitu
 caesus est.

20 Deinde Sempronio Graccho Q. Fabio Maximo consulibus Clau- 12

AVCTORES § 7 et § 8 *Florus* 2, 6 § 23—25; *Liuius* 22, 57; *cf.*
Augustin. C. D. 3, 19 § 9 *Liuius* 23, 14; *cf. Augustin. l. c.*
 § 10 *Liuius* 22, 61; 23, 1—10; 11 § 11 § 11 *Liuius* 23, 24 § 6;
cf. Periocha § 12 *Liuius* 23, 30 § 18; 31 § 15; 30 § 19; 23,
 44—46 (*cf. Per.*)

EXPIIATORES 20 Deinde—p. 250, 3 superari *exscripsit Paulus* 59

1 post] *LD* postea *Rv* || districto *RDv* 4 decemum *D*; immo
 Marcum || dilecto *L* delecto *R* delecto *D* || habito *R* 5 inma-
 turae *RD* || .IIII. *R* 6 spectatio *D* 8 praetio *R^a* || emtos
D 9 aegenti *R* 10 It^a quaester (ter in ras.) *R* || plebi *L*
 11 consiluit *R^a* 12 factum] statum (sta in ras.; a. s. factū) *R* ||
 colens *L* || suplemento *R* 14 esse *L* || impunitate *RD* 15 cam-
 pania^a *R* 16 potius *om. L* 17 paenitus *sed a erasa R* ||
 post] sic *ps R* || lucius (lu in ras. m. 1 *D*) *LRD* || psumus (*ps in post*
mut. et m in mi corr. al. m.) *R* 18 aduersum *D* || pignare *R^a*
 20 semphronio *R* simpronio *D* || gracco *R^a* || quinto *RD* || faboo (*sed*
prior o expuncta m. 1) D || conse. *L*

7 ^{est} dius Marcellus expraetore proconsule designatus Hannibalis
 exercitum proelio fudit primusque post tantas reipublicae rui-
 13 nas spem fecit Hannibalem posse superari. Scipiones autem in
 Hispania Hasdrubalem Poenorum imperatorem ad Italiam exer-
 citum comparantem grauissimo bello oppresserunt; nam xxxv 5
 milia militum de exercitu eius uel caede uel captione minu-
 14 erunt. Celtiberos milites, quam primam externam manum Ro-
 mani in castris habere coeperunt, pretio sollicitatos ab hostium
 15 societate in sua castra duxerunt. Sempronius Gracchus pro-
 consule ab hospite suo Lucano quodam in insidias inductus 10
 16 occisus est. Centenius Penula centurio decerni sibi ultro bellum
 aduersum Hannibalem petiit: a quo cum octo milibus militum,
 17 quos in aciem eduxerat, caesus est. post hunc Cn. Fuluius
 praetor ab Hannibale uictus amisso exercitu uix euasit.
 18 Pudet recordationis. quid enim dicam improbitatem magis 15
 an miseriam Romanorum? immo uerius uel improbam miseriam
 19 uel miseram improbitatem. quis credat eo tempore, quo ae-
 rarium populi Romani egenam stipem priuata conlatione po-

AVCTORES § 13 *Liuius* 23, 26—29 (cf. *Per.*) et *Entrop.* 3, 11
 § 14 *Liuius* 24, 49 § 7 sq. § 15 *Liuius* 25, 16 (cf. *Per.*)
 § 16 *Liuius* 25, 19 (cf. *Per.*) § 17 *Liuius* 25, 21 (cf. *Per.*)
 § 18—§ 21 *Orosius in uniuersum duce usus Floro* 2, 6 § 31 et 32, ad
 § 20 autem *Entropio* 3, 13 compilato

EXPIIATORES 11 Centenius—14 euasit *exscripsit Paulus* 60

1 metellus *L* || designatus] dies natus *R*¹ 2 post] p³ in p³ ^{est} *al.*
m. mut. R || reip̄. *L* || ranae *R*^a 3 pam *D* || annibalem *D* ||
 pse *R* sed s. s. os (o m. 1, s m. 2) *R* 4 hispanias *L* || etaliam *D*
 5 comparantem *R*^b *D* || xxxv. milia *L* xxx-v milia *R* treginta quin-
 que milia *D* 6 capcionem inueni|runt *D* 7 caethiberos (*ante*
t s. s. l m. 1) *R* celthiberus *D* 8 praetio *LR*^a praecio *ut fere*
ubique D 9 castra sua *v* || simpronius *D* 10 quodam *om. m.*
1 sed s. u. add. m. 2 L 11 centyrio *L* 12 petit *D* || viii mi-
 lilibus (*er. ll ut uid.*) *R* || militul (~ m. 1; pone ù rasura) *R* 13 in
om. R^a || aciae *R*^a aci-e *R*^b || gñ. *L* gneus *RD* 15 inprobitatem
 16 an] ac *D* || uel improbam] *DR* (*inpr- R*) uelutiprobam *L*
 17 inprobitatem *RD*^b || aerarium *R* aerrarium *D* 18 p̄r. *L* ||
 •egenam *R* || priuatam *D* || collatione *R*^b conlaciones *D* || poscibat *R*^a

scebat, miles in castris non nisi aut puer aut seruus aut sceleratus aut debitor et ne sic quidem numero idoneus erat, senatus in curia omnis paene nouicius uidebatur, postremo cum ita imminutis fractisque omnibus desperabatur, ut con- p. 259
 5 silium de relinquenda Italia subiretur: — eo tempore, cum 20
 unum domesticum, ut diximus, bellum ferri nullo modo posset,
 tria insuper transmarina bella fuisse suscepta? unum in Macedo-
 donia contra Philippum potentissimum Macedoniae regem,
 alterum in Hispania contra Hasdrubalem Hannibalis fratrem,
 10 tertium in Sardinia contra Sardos et alterum Hasdrubalem
 Carthaginensium ducem; extra hoc quartum Hannibalis, quo
 in Italia premebantur. et tamen fortis in alterutrum desperatio 21
 in meliora profecit, nam in his omnibus desperando pugnarunt,
 pugnando uicerunt. ex quo euidenter ostenditur non tempora
 15 tunc fuisse tranquilliora otis, sed homines miseris fortiores.

Anno ab Vrbe condita DXLIII Claudius Marcellus Syracusas 17
 opulentissimam urbem Siciliae secunda oppugnatione uix cepit,
 quam cum iam pridem obsedisset, Archimedis Syracusani cuius
 admirabili ingenio praediti machinis repulsus expugnare non
 20 potuit. decimo anno post quam Hannibal in Italiam uenerat, 2
 Cn. Fulvio P. Sulpicio consulibus Hannibal de Campania mouit p. 260

AVCTORES § 1 Claudius sqq. *Liuuius 25, 23—31; 24, 33 et 34
 § 2 decimo—consulibus Hannibal Eutrop. 3, 14 § 2 de Campania sqq.
 et § 3 Liuius 26, 7. 9—10, a quo tamen illa § 3 matronae sqq. aliena
 sunt (cf. 26, 9 § 7), fortasse secundum Silium Ital. 12, 593 effecta (cf.
 pro muris)

EXFILATORES 21 Hannibal — p. 252, 2 uia Latina exscripsit
 Paulus 61, 33—62, 2

2 nec D || si R^a 3 poenae D pene R^b || nouicius] LRD
 4 fractis inminutisque L solus || imminutis D || desperabatur] LD
 desperaretur R || ut] in R^a 6 bellum ut diximus v 7 machedonia R¹
 8 phlippum D || machedoniae LR¹ 9 spania D
 11 karth- R 12 premebatur (n pone a s. s. m. ut uid. I) L praemebantur (a prior er.) R 16 urbe (er. m?) R || condita (a ex a) R || D·mo·XL·mo·tertio L quingentisimo quadragen·simo tercio (er. te) D || siracusas D 17 caepit (a in ras.) R 18 siracusani D
 19 machinis (sic) D || repulsis R 20 hanibal R^a 21 gñ· L gneo RD || publico R & D || sulpitio R || conñs· L consuls· R

exercitum et cum ingenti elade omaium per Sedicinum Sues-
 sanumque agrum uia Latina profectus ad Anienem, fluiuium
 tribus milibus ab Vrbe coesedit incredibili totius cinitatis
 3 metu, cum senatu populoque diuersis curis trepido matronae
 quoque amentes pauore per propugnacula currerent, et con-
 uehere in muros saxa primaeque pro muris pugnare gestirent.
 4 ipse autem cum expeditis equitibus usque ad portam Collinam
 infestus accessit, deinde omnes copias in aciem direxit. sed
 et consules Fuluiusque proconsule non detractauere pugnam.
 5 at ubi expositae utrimque acies constiterunt, in conspectu
 p. 261 Romae praemium uictoris futurae tantus se subito imber e
 nubibus grandine mixtus effudit, ut turbata agmina uix armis
 6 retentis in sua se castra colligerent. deinde cum serenitate
 reddita in campum copiae atque in aciem redissent, rursum
 uiolentior fusa tempestas maiore metu mortalium audaciam 15
 7 cohercuit territotosque exercitus refugere in tentoria coegit. tunc
 conuersus in religionem Hannibal dixisse fertur, potiundae sibi
 Romae modo uoluntatem non dari, modo potestatem.
 8 Respondeant nunc mihi obtrectatores ueri Dei hoc loco:
 Hannibalem a capessenda subruendaque Roma utrum Romana abs-

AVCTORES § 4—§ 7 *Liuius* 26, 10 § 3; 11 § 1—§ 4; § 4 *cf.*
Europ. 3, 14 (accessit) § 8—§ 11 *Orosius*, *fort. abusus Floro*
 2, 6 § 45

1 sedicinum] *L* sedecinum *R* sidicinum *Dv* || suessanorumque
D 3 trib. milib. *L* 6 muros] muris *LGO*, humeris *T* || pro] per
L 7 autem (aut *m. 1 in ras.*) *D* || equitibus *R* 8 dixerit
D 9 detractauere *R* 10 utrumque *D* 11 uictores *R*
 uictorus *D* || tanto *L* || se subito] subito se *R* || imber nubibus *L*
 nimbus con *coniunctum cum seq.* *D* 14 reidissent rursus *D*
 15 maiorem metum *D* 16 cohercuit] *L* cohercuit *RD* || territotosque
LD || exercitus *R* 17 religione *L* religionem *D* || modo sibi
 romae *D* 18 non uoluntatem non *L* || dari (er. i) *D* 20 han-
 nibalem] *LR* *G* *KMN* hannibali *R* *DG* *G* *v* || a] ad *MCN* (et
 deinde capessendam -am -am *CN*) de *O om.* *T* || roma (utrum roma)na
 haec utrum roma *add. m. 1 in mg.* *R* || abstulit] scripsi: obstatit
 codices, *v*; abstulit *coni. h*

tinuit fortitudo an diuina miseratio? aut forsitan conseruati
 isti dedignantur fateri, quod Hannibal et uictor extimuit et
 cedens probauit ac — si istam diuinam tutelam per pluuiam 9
 de caelo uenisse manifestum est, ipsam autem pluuiam oppor-
 tunis et necessariis temporibus non nisi per Christum, qui est
 uerus Deus, ministrari — etiam ab huiusmodi satis certo sciri
 nec negari posse existimo: maxime nunc — quando ad docu- 10
 mentum potentiae eius, cum siccitate turbante pluuiam poscere
 adsidue contingit, et alternis uicibus nunc gentiles nunc Chri-
 stiani rogant nec umquam etiam ipsis testibus factum est,
 ut optati imbres superueniant nisi in die, quo rogari Christum
 et Christianis rogare permittitur — procul dubio constat, ur- 11
 bem Romam per hunc eundem uerum Deum, qui est Christus
 Iesus, ordinantem secundum placitum ineffabilis iudicii sui, et
 tunc ad futurae fidei credulitatem seruata fuisse et nunc 12
 pro parte sui incredula castigatam.

At uero in Hispania ambo Scipiones a fratre Hasdrubalis 12
 interfecti sunt. in Campania Capua capta est a Q. Fuluio ^{P. 263}
 proconsule; principes Campanorum ueneno mortem sibi con-
 sciuerunt; senatum omnem Capuae etiam prohibente senatu
 Romano Fuluius suppliciis necauit. interfectis in Hispania 13
 Scipionibus cum, omnibus incusso pauore cunctantibus,

AVCTORES § 12 in Hispania—interfecti sunt *Eutrop.* 3, 14 || in
 Campania *Liuius* 26, 14—16 (cf. *Per.*) § 13 *Liuius* 26, 18

1 aut] an *edd.* 1510 et 1542 || forsitam *D* || conserua^otis^o (er. c,
 in fine ut *uid.* ti) *D* 2 annibal *R*^a 3 caedens *R*^a || post pro-
 bauit *sententiae finis positus v, quod correxi* || ac] *L* ad in at *corr.*
R at in ac ut *uid.* *corr. m. 1 D* at v || tutillam *D* 4 uenisse
 de caelo *D* || oportunis *RD* 5 et om. u. *extr. D* 6 huiusmodi]
cf. 6, 8 § 9 (Grubitz) 8 patientiae *L* 9 assidue (s *prior in ras. ex*
d) *R* || nunc *ex non corr. R* || nunc] *sic ñc R* 11 obtati *R*^a ||
 die^o (*rasura m. 1*) *R* diae *D* || quo] qua *D* 13 christus iesus]
ipian. L quod explicandum uidetur christianus uel christianorum
 15 fideli *L* 16 pro parte] propati *D* || credula *D* 17 spania
D || ambos *R*^a || hasdrubalis] *LRD* hasdrubale *corr. Fabr. sh*
 18 in *eras. D* || quinto *RD* 19 capuanorum (pu *in ras.*) *R*
 21 supplicia] *sulpicius R* || spania *D* 22 incusso] *Rv* incu|su *D*
 inconcusso *L*

Scipio se admodum adulescens ultro obtulisset et pudenda
 14 penuria esset aerarii, Claudio Marcello et Valerio Læuino
 auctoribus qui tunc consules erant aurum argentumque signatum
 ad quaestores palam omnes senatores in publicum contulerunt,
 ita ut nihil praeter anulos singulos bullasque sibi ac filiis et
 deinde per filias uxoresque suas singulas tantum auri uncias
 et argenti non amplius quam singulas libras relinquerent.
 p. 263 18 Scipio annos natus uiginti et quattuor imperium in Hi-
 spaniam proconsulare sortitus, ultionem praecipue patris et
 patrum animo intendens, Pyrenaeum transgressus primo impetu
 Carthaginem Nouam cepit, ubi stipendia maxima, praesidia
 ualida, copiae auri argentique magnae Poenorum habebantur;
 ibi etiam Magonem fratrem Hannibalis captum cum ceteris
 2 Romam misit. Læuinus consul ex Macedonia rediens Agri-
 gentum urbem Siciliae expugnauit ibique Hannonem Afrorum
 15 ducem cepit, quadraginta ciuitates in deditionem accepit,
 8 uiginti et sex expugnauit. Hannibal in Italia Cn. Fuluium
 p. 264 proconsulem, XI praeterea tribunos et XVII milia militum

AUCTORES § 14 *Liuius* 26, 35 et 36 (cf. *Augustin. C. D.* 3, 19
 extr.) cap. 18 § 1 *Eutrop.* 3, 15; *Liuius* 26, 18; *Florus* 2, 6 § 37
 § 2 *Eutrop.* 3, 14 (cf. *Liuius* 26, 27 sq. 40) § 3 *Eutrop.* 3, 14;
Liuius 27, 1 § 19 sq.

EXFILITORES 17 Cn. Fuluium—p. 255, 4 compulit *exscripsit* uer-
 bis apud Nolam ex *Eutropio insertis Paulus* 60

1 *admodum R || adulescens D || pudenda L 2 penuria R ||
 leuino LRD 3 argentumque signatum] argentum D 4 *ad
 (1 uel 2 litt. eras.) R || quaestores R || palam omnes senatores om. L ||
 auctoribus D 5 bullasque] fullasque L 7 non om. D
 8 scipio] scipio africanus R || anno D || uiginti et quattuor] D xx-et
 quattuor L xxiii. R || spania D 9 praecipue (e fm. ex e) R
 10 pyreneum LR pireneum D || impetu (er. pe?) R 11 karth-
 R || caepit (a in ras.) R || magna D || praesidiaque R^b 13 mo-
 gonem R^a || ceteris R^a 14 *misit (er. a) D || leuinus LD leuinius
 R || ex om. D || macedonia LR^a || agrigentum D 15 *ibique
 (i pr. radendo ex si ut uid.) D 16 caepit (a in ras.) R || xl R
 17 xxvi R || italiam (sed in er.) R etalia D || gn. L gneum RD
 18 xi. L undecim RD || et om. fsh || xvii in ras., m. 1? R
 decem et septem LD

interfecit. Marcellus consul cum Hannibale triduum continuum 4
 dimicauit. primo die pari pugna discessum est, sequenti uictus
 consul, tertio uictor VIII milia hostium interfecit, ipsum Han-
 nibalem cum reliquis fugere in castra compulit. Fabius Maximus 5
 consul Tarentum, quae a Romanis descuerat, iterum expu-
 gnauit et cepit ibique ingentes copias Hannibalis cum ipso
 duce ejus Carthalone deleuit, xxx milia hominum captiuorum
 uendit, pretia in fiscum rettulit.

Sequenti anno in Italia Claudius Marcellus consul ab Han- 6
 nibale cum exercitu occisus est. Scipio in Hispania Poenorum 7
 ducem Hasdrubalem uicit et castris exiit; praeterea LXXX
 ciuitates aut deditioe aut bello in potestatem redegit; Afris
 sub corona uenditis, sine pretio dimisit Hispanos. Hannibal 8
 utrumque consulem Marcellum et Crispinum insidiis circum-
 15 uentos interfecit.

Claudio Nerone et M. Liuius Salinatore consulibus cum 9
 Hasdrubal Hannibalis frater ab Hispaniis per Gallias ad Ita-
 liam ueniret iussusque a Carthaginiensibus, ut fratri cum
 copiis iungeretur, magna secum auxilia Hispanorum Gallorum-

AVCTORES § 4 *Liuius 27, 12-14* § 5 *Eutrop. 3, 16 (cf. Liuius 27, 16 § 7)* § 6 *Eutrop. 3, 16 (oscitanter infra § 8 de eadem re iterum ex alio auctore rettulit)* § 7 *Scipio—exiit Eutrop. 3, 15; Liuius 27, 18 et 19* || praeterea—redegit *Eutr. 3, 16* || Afris—Hispanos *Liuius 27, 19 § 2* § 8 *Liuius 27, 27 et 33 § 6.10 (cf. ad § 6)*
 § 9 *Claudio—consulibus ex fastis suis (cf. Liuius 27, 36 § 10)* || cum Hasdrubal—§ 10 *Liuius 27, 5 § 12; 36.38.39.49.51 § 4; 48 § 10*

EXFILATORES 11 praeterea—13 Hispanos *exscripsit Paulus 64*

1 hannibal *L* 3 octo *LD* || ostium *L* || ipsum] *LRD* §
 ipsumque *v* 4 compulit *R*² 5 discuerat *R* 6 copias *****
 (circiter sex litterae erasae, quarum prima h uel b fuit) *D*
 7 karthalone *R* || triginta *LD* 8 praetia *LR*^a || re-tulit *R*^b
 9 ab om. *R*¹ 10 exercitu suo *R*² || spania *D* || ponorum *R*¹
 11 octoginta *LD* (*LXX Eutrop.*) 12 deditioe (ex -ne ?) *R*² || redigit
D § || afres *R*^a 13 praetio *L* praecio *D* || spanus *D* 14 in
 insidiis *R*^b 15 interfecit] occidit *L solus* 16 m. (i. e. marco) *L*
 marco *RD* || lybio *R* || consē. *L* 17 hasdrubal (er. ū) *D* ||
 hispanis *LR*^d || & aliam *D* 18 iussusque a] iussus qua *D* || karth-

que deduceret, cum maturato aduentu descendisse iam ex
 Alpihus consulibus proditus fuisset, ab exercitu Romano igno-
 p. 265 rante Hannibale praeventus cum omni exercitu suo interfectus
 10 est. diu quidem incertus belli euentus fuit elephantis maxime
 Romanam infestantibus aciem: qui a militibus Romanis, quos
 11 a uolitando uelites uocant — quod genus militiae paulo ante
 repertum fuerat, ut lecti agilitate iuuenes cum armis suis post
 terga equitum sederent et mox, cum ad hostem uentum esset,
 equis desilirent et continuo pedites ipsi, ex alia parte equitibus
 per quos aduecti fuerant dimicantibus, hostem proturbarent —
 12 ab his ergo uelitibus elephantis retroacti cum regi iam a suis
 non possent, fabrili scalpro inter aures adacto necabantur. id
 genus occidendae cum opus esset beluae idem dux Hasdrubal
 13 primus inuenerat. fuit hoc proelio Poenis Metaurum flumen,
 ubi Hasdrubal est uictus, quasi Trasumennus lacus et Cesena
 14 Piceni ciuitas ut uicus ille Cannensis; nam L et VIII milia
 de exercitu Hasdrubalis ibi occisa sunt, capta sunt V cccc;

AVCTORES § 11 *Liuius* 26, 4 § 12 *Liuius* 27, 49
 § 13 Metaurum flumen *Liuius* 27, 47 § 9 || Trasumennus lacus *fort. ad-*
hibitus Silius It. 15, 815 || Cesena Piceni ciuitas *Entrop.* 3, 18 *qui*
tamen Senam uocat (cf. Liuius 27, 46 § 4) || Cannensis *Liuius* 27, 49
 § 5 § 14 *Liuius* 27, 49 § 6 et 7

EXFILATORES 6 a uolitando—uocant, genus militiae, 7 lecti—12
 necabantur *compilauit Isidorus Orig.* 9, 3, 43 16 LVIII—p. 257, 2
 reuocata sunt *compilauit Paulus 65 not. lin.* 11—66, 13

1 cum] *RDv* et cum *L solus* 3 exercitu *D* 4 maxime (e in e) *R*
 5 occisi sunt ante quos male add. *RTO Port., v* 7 lecti agilitate
 (i agi in ras. m. 1) *D* || posterga *R¹* 8 equitum *R* 9 aequis
R^a || desilirent *R^a* || continuo *D* || parte *R^a* || aequitibus *R* 10 pro-
 turbarent] *LRDAGH* perturbarent §v; cf. turbatis [*Frontin.*] *Strat.* 4,
 7, 29 18 belua(e id)em *L* (e id euauerunt) 14 proelio] *LA*
 proelium *RDGNO* || poenis] p=enes (o er.) *R* || Metaurus v
 15 uictus est *LR^aD* uinctus est *R^a* || trasumennus *L* transumennus
RD || cesena] *LR* caesena *D*; Sena corr. *fsh* 16 ciuitas ut]
 ciuitus]a *D* || ut] et *L* || canensis *LRD* || L et octo milia *R*
 quinquaginta et octo milia *LD* 17 uoccc. *L* v milia cccc *R*
 quinque milia quadringenti *D*

III autem ciuium Romanorum inter eos reperta atque reuocata sunt: quod uictoribus consulibus solacio fuit. nam ¹et ab p. 206 exercitu eorum VIII ceciderunt. Hannibali caput fratris sui 15 Hasdrubalis ante castra projectum est. quo uiso et simul clade Poenorum cognita, anno tertio decimo quam in Italiam uenerat refugit in Bruttios. post haec anno continuo inter 16 Hannibalem et Romanos quies a tumultu bellorum intercessisse uisa est, quia inquietudo morborum in castris erat et grauissima pestilentia utriusque exercitus agebantur. interea 17 Scipio uniuersa Hispania a Pyrenaeo usque ad Oceanum in prouinciam redacta Romam uenit, consul cum Licinio Crasso creatus in Africam transiit, Hannonem Hamilcaris filium, ducem Poenorum, interfecit, exercitum eius partim caede partim captiuitate disperdidit: nam undecim milia Poenorum eo 18 proelio occidit. Sempronius consul cum Hannibale congressus et uictus Romam refugit. Scipio in Africa adgressus hiberna Poenorum atque alia Numidarum, quae utraque haud procul ab Vtica erant, nocte concubia fecit incendi. Poeni trepidi 19 cum casu accidisse ignem putarent, inermes ad extinguendum

AVCTORES § 15 *Liuius* 27, 51 § 11—§ 13, sed illis caput fratris.. ante castra—uiso ex *Floro* sumpta sunt, illi anno XIII *Liuius* 27, 39 § 7 et § 9 § 16 *Liuius* 28, 46 extr. § 17 *Liuius* 28, (30—37) 38, 24—27. 34; in illis tamen XI milia.. occidit male *Eutropium* 3, 20 secutus est. § 18 Sempronius—Romam (!) refugit *Liuius* 29, 36 || Scipio—§ 19 *Liuius* 30, 3—6 (cf. *Periocha*)

EXFILATORES 3 Hannibali—6 Bruttios excersipit *Paulus* 66

1 IIII. milia autem L IIII. milia autem R quatuor milia autem D; autem om. v || re. p (cr. m ?) R 2 solatio R 3 VIII. mil. L VIII. milia R octo milia D || caeciderunt L || sui. (cr. s ?) R 5 tertio decimo] LRD (tercio D) decimo tertio v 9 utriusque] DAGKMTON utriusque LH uterque (utq: R) Rv || agebatur R post ras., fs angebantur H angebatur edd. 1542 h 10 pyreneo LRD || ad om. R || oceanum D || in om. L 11 redactam L 12 hamilcharis LR^a hamylcharis R^b amilcaris D 13 caede] cedit D 15 progressus L 16 aggressus R² || hyberna R 17 talia R^b italia R² || numidiarum L || aut R¹ || rocul D 18 ad concubia in mg. 1 excubia R || intendi L¹ 19 putarint L

concurrerunt: quare facile ab armatis oppressi sunt. in utris-
 p. 267 que castris quadraginta milia hominum igni ferroque con-
 sumpta sunt, capta quinque milia, duces ipsi miserabiliter
 20 ambusti aegre effugerunt. Hasdrubal imperator Carthaginem
 profugus uenit; itaque Syphax et Hasdrubal mox plurimum 5
 reparauere exercitum atque iterum cum Scipione congressi
 21 sunt, uictique fugerunt. Syphacem fugientem Laelius et Masi-
 nissa ceperunt, cetera multitudo Cirtam confugit, quam Masi-
 nissa oppugnatam in deditionem recepit, Syphacem ad Scipi-
 onem catenis uinctum deduxit; quem Scipio cum ingentibus 10
 spoliis plurimisque captiuis perducendum Laelio tradidit.
 19 Hannibal redire in Africam iussus, ut fessis Carthaginien-
 sibus subueniret, fens reliquit Italiam omnibus Italici ge-
 neris militibus qui sequi nollent interfectis. cui ad Africanum
 litus propinquanti iussus quidam e nauticis ascendere in ar- 15
 borem nauis atque inde speculari, quam regionem teneret, se-

AVCTORES § 20 *Liuius* 30, 7 et 8 § 21 *Liuius* 30, 9.12.
 13.16 *exceptis* cum ingentibus spoliis *ex Eutropio* 3, 20 *petitis*
 cap. 19 § 1 *Liuius* 30, 19.20.25 *extr.*

EXPILATORES 13 *hinc* quam fens dicitur reliquisse *Eutropianis*
inseruit Paulus 68, 8

1 concorerunt *D* || utriusque *R* 2 cccc sic *R* 3 v *R* ||
 ipse *R*^a 4 effugerunt] *RD Liuius*, v aufugerunt *L solus* || karth-
R 5 profectus *L item KM* || syfax *R* sifax *D* 6 scepione
D 7 confugerunt *L* || syfacem *LR* sifacem *D* || fugientem (1
m. 1 in ras., ex ù? *punctum certum est*) *D* || lelius *R* || masinissa]
R^b*D* massinissa *LR*^a 8 ceperunt *R*^a || masinissa] *RD* massinissa
L 9 syfacem *LR* sifacem *D* 10 uinctum catenis *R*
 11 pluriusque *R*^a || perducendum] *LRDA* rome (sic) transmiserit *in*
epitoma sua D perducendum romam ε (*GHN*) Romam perd. v; 'Scipio
 C. Laelio cum Syphace aliisque captiuis Romam misso' *Liuius* 30, 16
 § 1, 'Syphax cum nobilissimis Numidis et infinitis spoliis Romam a Sci-
 pione mittitur' *Eutropius* 3, 20; *cf. Grubitz* 12 affricam *R*^a*D* ||
 karth- *R* 13 reliquid *R*^a 14 qui **** |sequi (*pag. extr. sequi*
eras.) *L* || nolle *L* || affriganum *D* 15 propinquante *R*^a || nautis
D || ascendere] *codices*; *fort. ascendere scripsit ut Liuius* 30, 25 § 11,
cf. infra ad 6, 15 § 34 16 adque *LD* || reginem *D* || tenerent *Li-*
uius || sepulchum *D*

pulchram dirutum se prospexisse re'spondit; abominatus dictum p. 208
 Hannibal deflexo cursu ad Leptim oppidum copias exposuit.
 qui continuo refecta multitudo Carthaginem uenit, deinde 2
 colloquium Scipionis petit. ubi cum se diu attoniti admi-
 ratione mutua duo clarissimi duces suspexissent, infecto pacis
 negotio proelium conseruitum est: quod diu magnis ducum 3
 artibus dispositum, magnis copiarum molibus gestum, magnis
 militum uiribus consummatum Romanis uictoriam contulit.
 octoginta ibi elephanti uel capti uel occisi sunt, Carthagini-
 ensium interfecta sunt xx milia quingenti Hannibal omnia et
 ante proelium et in proelio expertus, cum paucis, hoc est uix
 quattuor equitibus, inter tumultum elapsus Hadrinetum con-
 fugit. postea Carthaginem post sex et triginta annos, quam 4
 inde paruus cum patre exierat, uenit consultantique sena-
 tui nullam esse residuam spem nisi in petenda pace persuasit.

C. Cornelio Lentulo P. Aelio Paeto consulibus Carthagini- 5
 ensibus pax per Scipionem uoluntate senatus populique con-
 cessa est. naues tamen plus quam quingentae in altum pro-
 ductae in conspectu ciuitatis incensae sunt. Scipio, iam tum 6
 cognomento Africanus, triumphans Urbem ingressus est; quem

AVCTORES § 2 —suspexissent *Liuius* 30, 29.30.32 § 4 || § 2 in-
 infecto—§ 4 *Liuius* 30, 31 extr. 32—35; § 3 LXXX elephanti sqq.] immo
 LXXX elephantos in acie habuit (*Liu.* 30, 33 § 4), quorum XI capti
 sunt (l. c. 35 § 3); illa § 3 uix quattuor equitibus ex *Eutropio* 3, 23
 sunt sumpta § 5 *Liuius* 30, 40 et 43 (44 extr.) § 6 *Liuius* 30,
 45, cf. 43 § 11, at illa qui postea comicus..Carthaginiensium perperam
 addidit *Orosius* P. *Terentio* comico cum *Q. Terentio Culleone* senatore
 confuso

1 dictu D 2-deflexu L 3 refecta L || karth- R 4 col-
 loquium R^b || petit D 8 romanis uictoriam om. D || tulit D
 9 LXXX R octingenta D || karth- R 10 XX milia quingenti L
 xx milia d R uiginti milia quingenti D || omnia et] et omnia R
 12 *equitibus R || fugit elapsus D || adrametum R || confugit] con- D
 13 karth- R || xxx R 14 consultantique ***** que (4—6 litterarum
 rasura m. 1) R 16 g. L gaio RD; Cn. corr. *Fabr.* sh || cor-
 nilio D || publico R publico (m. 1) D || caelio R elio D || paeto] L¹
 poeto L²RD || cons. L consul R consolibus D || karth- R
 17 populiquae R^a 19 tum] L tunc RD^o

- p. 260 Terentius, qui postea comicus, ex nobilibus Cartha'giniensium captiuis pilleatus — quod insigne indultae sibi libertatis fuit — triumphantem post currum secutus est.
- 20 Anno ab Vrbe condita DXLVI bellum Punicum secundum finitum est, quod gestum est annis decem et septem. cui 5 Macedonicum continuo successit, quod Quintius Flamininus
- p. 270 consul sortitus post multa et 'grauissima proelia, quibus 2 Macedones uicti sunt, pacem Philippo dedit. deinde cum Lacedaemoniis pugnavit, uicto Nauide duce ipsorum nobilissimos obsides Demetrium Philippi filium et Armenen Naudis filium 10 ante currum duxit. Romani captiui, qui sub Hannibale per Graeciam uenditi fuerant, uniuersi recepti, capitibus rasis ob 4 deterram seruitutem currum triumphantis secuti sunt. eodem tempore Insubres Boi atque Cenomanni contractis in unum uiribus Hamilcare Poeno duce, qui in Italia remanserat, Cre- 15 monam Placentiamque uastantes, difficillimo bello a L. Fuluio 5 praetore superati sunt. postea Flamininus proconsule Philippum

AVCTORES § 1 Anno — DXLVI *cf. ad 14 § 1 et 23 § 1* || bellum — § 2 *Liuius 30, 44 § 2 (32, 8) et Eutrop. 4, 1 et 2* § 3 *Liuius 34, 50 et 52* § 4 *Liuius 31, 10 et 21* § 5 et § 6 *Liuius 32, 28 (proconsule); 33, 4. *7 sqq. 10 (ex quo Polybius, Valerius, Claudius laudati sunt)*

EXFILATORES 11 Romani — 17 superati sunt *quibusdam aliunde insertis excersit Paulus 71*

1 terentius *R* || nobilibus (*bil ex lib ut uid., m. 1*) *D* || karth- *R*
 2 pilleatus] *LR om. D* || indultae sibi lib. insigne *v* || indultae] inul-
 tae *D^a* multae *D^b* 3 pos *D* 4 d-mo·XL mo·sexto·L quin-
 gentesimo quadragesimo sexto *D* ·cccc·vi. (*sic*) *R* 5 decem et septem]
LD x et vii R 6 machedonicum *R¹* || quintius] *LR* quintus
D || flamininus] *LD* (*n posterior del. m. ut uid. 1'L*) flamminius *R*
 8 machedones *R¹* || lace·demoniis (*ce ex che m. 2*) *R* lacaedaemoniis *D*
 9 nauide] *LRD* Nabide *corr. v* 10 demetrii *D* || armenen] *RG*
 armen *LDA* || nauidis] *LRD* Nabidis *corr. v* 11 ante] triumphans
 ante *interpolauit G* 12 greciam *RD* || captibus *D* 13 deterram
D 14 boi] *RD* bos *L* boii *¶v* || adque *R^aD* || cenomanni]
LR^bD[¶] cenomani *R^a* || unum (*n ex m*) *D* 15 hamilchare *R* amil-
 care *D* || italia· (*er. m*) *R* || cremoniam *D* 16 placenciumque *D* ||
 lucio *D* lutio *R* || fuluio] *LRD[¶]*; Furio *corr. fsh* 17 praeturae *D* ||
 flamminius *R* || proconsulae *D*

regem et cum eo Thracas Macedonas Illyrios multasque praetera gentes, quae in auxilium ei uenerant, bello subegit. uicti 6 Macedones castra amiserunt, VIII milia hostium eo die caesa, v milia capta Polybius scribit; Valerius dicit XL milia trucidata; Claudius uero XXXII milia interfecta commemorat.

Sed haec uarietas scriptorum utique fallacia est; fallaciae 7 autem causa profecto adulatio est, dum uictoris laudes accumulare uirtutemque patriae extollere uel praesentibus uel posteris student: alioquin, si inquisitus non fuisset numerus, nec qualiscumque fuisset expressus. quodsi gloriosum est duci et 8 patriae plurimos hostium peremisse, quanto magis laetum patriae et duci beatum potest uideri suorum uel nullos uel paucissimos perdidisse. ita lucidissime patet, quia 'simili impudentia mentiendi, qua occisorum hostium numero adiicitur, 9 sociorum quoque amissorum damna minuuntur uel etiam omnino reticentur.

Igitur Sempronius Tuditanus in Hispania citeriore bello 10 oppressus cum omni exercitu Romano interfectus est; consul Marcellus in Etruria a Bois oppressus magnam partem 11 exercitus perdidit; cui postea Furius alter consul auxilio accessit:

AVCTORES § 10 *Liuius* 33, 25 (cf. *Periocha*) excepto omni, quod *Orosius* more suo addidit § 11 *Liuius* 33, 36 et 37

EXFILATORES 19 consul—p. 262, 2 deleuerunt *exscripsit Paulus* 71

1 thracas R || macedonas] LR² machedonas R¹ macedones Dv ||
 yllyrios R illirios D 2 ei] eius D || bello* (er. s ?) R 3 mache-
 dones R¹ || miserunt D || iiii.mil. L octo milia D || ostium R
 4 u. milia L quinque milia D || xl. milia L quadraginta milia D
 5 XXXII (u *simillim. litterae* u) milia R xxx. duo mil. L tregenta duo
 milia D 6 scribtorum L || falacia D^a fallatia R^a 7 adcumulare
 R^aD 9 si om. D || qualiscumque (s s. s., m. fort. 1) L 10 quod-
 sit L 12 uel nullos uel] nullosuel *sed p deleta* L 13 quia]
 LRD quod v || inpudentia RD 14 haec hostium numero adicitur
 sociorum om. L || numerus R²D 15 sotiorum R¹ || dampna R¹ ||
 haec uel etiam omnino reticentur *add. in mg. m. ut uid. 1 R*
 16 omnino *ex omnium corr.* L 17 semproneus D || spania D¹
 ispania D² || ceteriore LD¹ 19 a bois] RD¹E² a boiis G²v
 a boizis *ut uid. D²* ab ipso L (*item AK¹M²*) 20 potea D

atque ita uniuersam Boiorum gentem igni ferroque uastantes propemodum usque ad nihilum deleuerunt.

- 12 L. Valerio Flacco M. Porcio Catone consulibus Antiochus
 13 rex Syriae bellum contra populum Romanum struens in Euro-
 pam transiit ex Asia. tunc etiam Hannibal propter excitandi
 belli rumores, qui de eo apud Romanos seiebantur, exhiberi
 Romam a senatu iussus, clam ex Africa profectus ad Anti-
 ochum migravit: quem cum apud Ephesum inuenisset cun-
 14 tantem, mox in bellum impulit. tunc etiam lex, quae ab
 Oppio tribuno plebi lata fuerat, ne qua mulier plus quam
 10 semunciam auri haberet neue uersicolori uestimento nec
 uehiculo per Urbem uteretur, post uiginti annos abrogata est.
 15 P. Scipione Africano iterum T. Sempronio Longo consulibus,
 apud Mediolanium decem milia Gallorum caesa, sequenti autem
 proelio undecim milia Gallorum, Romanorum uero quinque
 16 milia occisa sunt. Publius Digitius praetor in Hispania cite-
 p. 272

AVCTORES § 12 *Liuius* 33, (42—)44 § 13 *Liuius* 33, 47 et 49
 § 14 *Liuius* 34, 1 et 8 § 15 *Liuius* 34, 43. 46. 47 § 16 P. (immo
 Sextus) Digitius—exercitum *Liuius* 35, 1

EXFILATORES 18 P. Scipione—16 occisa sunt *exscripsit Paulus* 73

1 adque *R^aD* || boizorum *D^a* boiziorum *D^a* 3 lucio *D* lutio
R || marco *D* || portio *R* || cons. *L* consuls *R* || anthiocus *L* anthy-
 ocus *R* 4 siriae *D* || pr. *L* || instruens *D* 5 transiuit *RD*
 6 ferebantur *D^aZ*, s et in uno ex meis exempl. ed. 1738 h 7 affrica
D frica *R^a* || anthiocum *L* anthiochum *R* 10 oppio] *R^bT^a* oppido
R^aGKMOE appio *LDT^a* oppo *H* || plebi] *LR* plebis *D* 11 sem-
 unciã (~ m. 2 ut uid. *D*) *DA* semuncia *L* semiunciam *Rv* || neue
 uersi|colori *D^av* neuersicolori (-ris *L^a*) *L^bA* ne diuersi coloris *R^a*
 neue diuersi coloris *R^bD^a* || uestimenti (~ m. 2 ut uid.) *D* || nec] ne
D^a 12 hiculo *R^a* || xx *R* 13 publico *RD* || t. *L* tito *RDB*;
 item *Liuii* codices (*B* utrobique, *Mog.* certe semel) et *Cassiodorius*; ti
Afsh || sempronio *D^a* || longo (er. i) *R* || cons. *L* consuls *R*
 14 apud* (er. m?) *R* || mediolanum] *L^a* mediolanum *RD* || x *R* ||
 uerba gallorum caesa s. a. p. u. milia om. *D* 15 xi milia *R* ||
 u. milia *L* v milia *R* 16 publicus] p *L* || digius *D* || spania
D^a ispania *D^a* || ceteriore *L*

riore paene omnem amisit exercitum. M. Fuluius praetor
 Celtiberos cum proximis gentibus uicit regemque eorum cepit.
 Minucius a Liguribus in extremum periculi adductus et insi- 17
 diis hostiam circumuentus uix Numidarum equitum industria
 3 liberatus est. Scipio Africanus inter ceteros legatos ad An- 18
 tiochum missus, etiam cum Hannibale colloquium familiare
 habuit. sed infecto pacis negotio ab Antiocho discessit. in 19
 utraque Hispania per Flaminium Fuluiumque praetores bella
 multam horrida cruentaque utrisque populis gesta sunt.
 10 P. Cornelio Scipione M. Acilio Glabrione consulibus Anti- 20
 ochus quamuis Thermopylas occupasset, quarum munimine tu-
 tior propter dubios belli euentus fieret, tamen commisso bello
 a consule Glabrione superatus uix cum paucis fugit e proelio
 Ephesumque peruenit. is habuisse fertur armatorum LX milia, 21
 15 ex quibus XL milia caesa, capta plus quam v milia fuisse
 referuntur. alter consul Scipio cum Boiorum gente confluxit,
 in quo proelio xx milia hostium interfecit.

AVCTORES § 16 M. Fuluius *sqq.* *Liuius* 34, 54 § 2; 35, 7 § 8
 § 17 *Liuius* 35, 3 et 11 § 18 *Liuius* 35, 13 § 6; 14.17 § 2
 § 19 *Liuius* 34, 54; 35, 22 § 5—§ 8 § 20 et § 21 *usque ad* refe-
 rantur *Liuius* 36, 1.14—19.21 § 21 alter consul *sqq.* *Liuius* 36, 38

EXFILATORES 3 Minucius — 5 liberatus est *exscripsit Paulus* 73

1 pene *R^b* poenae *D* || marcus *R* 2 caeltiberos *R^a* cheltiberus
D^a || uincit *R^a* || caepit (a *in ras.*) *R* 3 ligoribus *D^a* || adductus]
 adductus est *D* 4 numidarum (nu *in ras.*) *R* numidiarum *D* ||
 *equitam *R* 5 est *om.* *L* || africanus *D* || legatus *L* || anthiocum
L anthiochum *R* 6 colloquium *R^b* 7 interfecto *L* || anthioco
L anthiocho *R* 8 flaminium] *LD* flamminum (n *in ni corr.*)
R; Flaminium *h* || fuluiumque (ul *corr. ex lu*) *R* 9 mul-
 tam— (: 1 *fort. m.*, .. et — 2) *D* || utriusque *D* 10 publico *RD* ||
 cornilius|cipione *D^a* cornilios—|cipione *D^a* || m̄. (i. e. marco) *L* marco
RD; *item Liuii codices et Cassiodorius*; *M' h* || cons̄. *L* consul
R || antiochus] *LD* antiochus (c *in ch corr.*) *R* 11 thermopilas
D || munimine] *R^bD* munimen *L* munime *R^a* 12 ferit *R^a*
 13 e *al. m. in ras.* *R* 14 *lxx*. milia *L* sexaginta milia *D*
 15 *uerba ex quibus* — quinque milia *om.* *D* || *xl*. mil. *L* || u. milia
L 17 *lxx*. milia *L* uiginti milia *D*

22 Sequenti anno Scipio Africanus, habens in auxilio Eumenem
 Attali filium, aduersus Hannibalem, qui tunc Antiochi classi
 p. 273 praeerat, bellum nauale gessit; Antiochus uicto Hannibale
 atque in fugam acto simulque omni exercitu amisso pacem
 rogauit filiumque Africani, quem utrum explorantem an in
 23 proelio cepisset incertum est, ultro remisit. in Hispania ul-
 teriore L. Aemilius proconsule a Lusitanis cum uniuerso exer-
 24 citu caesus interiit. L. Baebius in Hispaniam proficiscens, a
 Liguribus circumuentus cum uniuerso exercitu occisus est;
 unde adeo ne nuntium quidem superfuisse constat, ut inter-
 25 necionem ipsam Romae Massilienses nuntiare curauerint. Ful-
 uius consul de Graecia in Gallograeciam, quae nunc est Galatia,
 transuectus, ad Olympum montem peruenit, ad quem uniuersi
 Gallograeci cum coniugibus et liberis confugerant, ibique acer-
 bissimum bellum gessit; namque de superioribus locis sagittis
 glandibus saxis ceterisque telis Romani grauiter contriti, tan-
 dem usque ad congressum hostium perruperunt: quadraginta

AVCTORES § 22 *Liuius* (36 extr. et 37, 1 ?) 37, 23.24.39—45.
 34—37 (!) § 23 *Liuius* 37, 46 (uniuerso et interiit male *Orosius*).
 § 24 *Liuius* 37, 57 (male uniuerso *Orosius*) § 25 *Liuius* 38, 12 sqq.
 18.20—23; ubi haec Fuluius (immo Manlius) consul de Graecia et sagittis
 glandibus. .ceterisque telis (*Galli* 'saxis nec modicis utebantur', at 'sagittis
 glande iaculis' *Galli* a Romanis confugebantur: *Liuius* 38, 21 § 6 et 7)
 oscitanter excerpta sunt; illa quae nunc est Galatia *Orosius* addidit (cf.
Rufus Breviar. 11 et *Hieronimus In ep. ad Gal.* 2, ed. Vall. 7, 425)

EXFILATORES 8 L. Baebius—11 curauerint *exscripsit Paulus* 74

1 afriganus *D*¹ || eumenent (t del. m. 2) *D* eumenen *R* 2 anthi-
 ochi *R* 3 anthiochus *R* 5 affrigani (g in c 2) *D* || an (apex
 ut saepius in eiusmodi particulis) *R* 6 caepisset (a in ras.) *R*
 7 lucius *RD* || emilius *R* aemelius *D* || proconsule a] proconsulae *D*¹
 proconsul a *D*² 8 caesus** (eras. us) *I*. || lucius *RD* || bebius
RD 10 internitionem *R* 11 roma *D* || massiliensis *L* massi-
 ciliensis (missicilienses 2) *D*¹ || nuntiare curauerint] *R*§*D* (-ciare *D*)
 nuntiauerint *L* 12 grecia *R* graeca (-cia 2) *D* || gallogreeciam
RD || gallacia (prior l del. a m. 2) *D* 13 uniuersi (i altera in
 ras. m. ut uid. 2; fuit o aut u) *L* 14 gallogreci *RD* || acer-
 uissimum *LR*¹ 15 namque] nam *R* 16 glandibus] *AG* grandi-
 bus (r in ras. m. 2; fuisse l uid.) *L* grandibus *RDv* grandibusque
H 16 contri**|ti (in fine u. ti eras.) *L* adtriti *D* 17 xl *R*

milia Gallograecorum eo proelio interfecta referuntur. Marcius 26
 consul aduersus Ligures profectus superatusque IIII milia mili-
 tum amisit et, nisi uictus celeriter refugisset in castra, ean-
 dem internecionis cladem, quam Baebius dudum ab isdem
 hostibus acceperat, pertulisset.

M. Claudio Marcello Q. Fabio Labeone consulibus Philippus 27
 rex, qui legatos populi 'Romani interfecerat, propter Demetrii p. 274
 filii sui, quem legatum miserat, uerecundissimas preces ueniam
 meruit, eundemque continuo uelut Romanis amicum suique 28
 proditorem, fratre quoque ipsius ad parricidium patris ministro,
 nihil de utroque miserum mali suspicantem ueneno necauit.
 eodem anno Scipio Africanus ab ingrata sibi Vrbe diu exulans 29
 apud Amiternum oppidum morbo periit. isdem etiam diebus
 Hannibal apud Prusiam Bithyniae regem, cum a Romanis
 reposeretur, ueneno se necauit, Philopoemenes, dux Achiuorum

AVTORES § 26 *Liuius 39, 20, sed ultima et nisi—pertulisset
 perperam ab Orosio addita sunt* § 27 *Liuius 39, 47 et 48; ad
 illa qui—interfecerat (quae falsa sunt) cf. Liu. 39, 34 et 35* § 28
*Liuius 40, 5—16.24 (illo continuo more suo ab Orosio male inserto,
 ex Liuiio 39, 48 § 1?)* § 29 eodem—periit *Liuius 39, 52; 38, 52.
 54.56; ad ingrata sibi urbe cf. Augustin. C. D. 3, 21 || idem—necauit
 Liuius 39, 51 et 52 § 8 || Philop. sqq. Liuius 39, 49.50.52 § 8*

EXPILOTORES 1 Marcius — 8 amisit *exscripsit Paulus 74*
 12 eodem—13 periit *exscripsit Paulus 75*

1 mil. L || gallograecorum RD || marcus D 2 IIII. milia L
 quattuor milia D 4 internecionis R internecione* (eras. m a m. 1;
 alterius enim m. rasura nulla extat) D || baebius LRD || hisdem
 LRD 6 marco RD || claudio R^a || quinto RD || consul. L consul.
 (~ atram. pallido; erasa e fort.) R || philippus R 7 p^r. L ||
 demetriae D¹ 8 praeces LR^a 9 eundemque D 10 fratrem
 D^a 11 mali] LRD male fsh 12 africanus D¹ || exulans
 R^a 13 apud (t in d corr., pone t hasta er.) R || amiternum] LRD§;
 Linternum corr. v || periit D || hisdem LRD 14 prusiam D
 bithyniam R || bythiniae R bithyniae D 15 posceretur L¹ || se]
 LD sese Rv || necauit] cauit D¹ || philopoemenes d. a. a messanis]
 filipomenissanis (po statim ex pi corr. m. 1) D¹ filippus amenissanis
 (sic -l] p^m.me-) D² || filipoemenes LR pylopomenes A filopomenes
 G (sic -menes ceteri quoque codices); Philopoemen corr. fsh

- 30 a Messanis captus occisusque est. in Sicilia tunc Vulcani insula, quae ante non fuerat, repente mari edita cum miraculo
 31 omnium usque ad nunc manet. Q. Fulvius Flaccus praetor in citeriore Hispania maximo proelio XXIII milia hominum fudit,
 32 III milia cepit. Ti. Sempronius Gracchus in Hispania ulteriore
 33 centum quinque oppida uacuata quassataque bellis ad dediti-
 onem coegit. eadem aestate etiam L. Postumius in citeriore
 Hispania quadraginta milia hostium bello interfecit. Gracchus
 p. 375 praetor ibidem iterum ducenta oppida expugnauit et cepit.
 34 Lepido et Mucio consulibus Basternarum gens ferocissima auctore Perseo Philippi filio praedarum spe sollicitata et trans-
 eundi Histri fluminis facultate sine ulla pugna uel aliquo
 hoste deleta est. nam tunc forte Danuuius, qui et Hister,
 crassa glacie superstratus pedestrem facile transitum patiebatur.

AUCTORES § 30 *Liuius* 39, 56 § 6 (cf. *Iul. Obs.* 4 [59]), sed
 Vulcani. cum—manet *addidit Orosius* § 31 *Liuius* 40, 30.31, in-
 primis 32 § 32 et § 33 usque ad interfecit *Liuius* 40, 47—50, in-
 primis 49 et 50 § 33 Gracchus sqq. *Liuius* 41 principio *deperdito*
 § 34 et § 35 *Liuius* 41 cap. 18 parte *deperdita*, cap. 19 § 4 et 5 et
 cap. 19 parte *deperd.* (cf. 40, 57)

EXPILOTORES 1 tunc—2 edita *exscripsit Paulus* 75

1 messanis] *LRA* mesenis *G* Messeniis *h* || in sicilia *om.* 1 *sed*
add. in fine uersus m. 2 L; cum *praecedentibus coniuncta sunt ab R²G*,
epitome codicis D, *edd. ante Lautium*; cf. in Sicilia insula noua maritima
apud Obseq. || uulcani (c in *ras. m. 1 aut 2*) *R*; *Ἡφαίστιον νῆσος Ptol.*
 3, 4; uulcania *interpolauit T* 3 quintus *RD* 4 ceteriore *LR¹D¹* ||
 ispania *R¹* || *XXIII* milia *L* *XXIII* milia uiginti tria milia *D* || fu-
 dit] *immo occidit* 5 *III* milia *L* quattuor milia *D* || caepit (a in *ras.*
m. 2) *R* || tiberius *LRD* || semproneus *D¹* simpronius *D²* || gracchus
om. L || hispania (*h statim ex f*) *D* || ulteriore] *immo citeriore*
 6 c.v. *R* || uacuata] uastata *D²* || ad *om. R¹* 7 lucius *RD* ||
 postumus *R²* || citeriore] *R²* ceteriore *LD¹* teriore *R¹* cetiriore *D²*;
immo ulteriore 8 quadragenta milia *D* *XL* milia *R* *CCCC* milia
L; *XXXV* milia *Liuius* 40, 50 § 6 9 oc *R* || c. cepit *B* 10 lepio
L || mutio *R* mucii *D¹* || *conss. L* consu¹ *R* 11 sollicitato *R²D*
 12 histri] *LRD* || ulla] aliqua *L* 13 fortae (a *er.*) *R* || danuuius]
LR¹ (i s. s. m. 1 in *R*) danubius *R²D* || hister] *LRD*

itaque cum inprouide toto et maximo simul agmine inaesti- 25
 mabilis hominum uel equorum multitudo transiret, enormitate
 ponderis et concussione gradientum concrepans gelu et gla-
 cialis crusta dissiluit uniuersumque agmen, quod diu sustinu-
 erat, mediis gurgitibus uicta tandem et conminuta destituit
 atque eadem rursus fragmentis inpedientibus superducta sum-
 mersit. pauci ex omni populo per utramque ripam uix concisis
 uisceribus euaserunt.

P. Licinio Crasso C. Cassio Longino consulibus Macedonicum 36
 bellum gestum est, merito inter maxima bella referendum.
 nam in auxilio Romanorum tota primum Italia, deinde Ptoloma-
 maus rex Aegypti et Ariarathes Cappadociae, Eumenes Asiae,
 Masinissa Numidiae fuerunt. Perseum et Macedonas secuti
 sunt Thraces cum rege Cotye et uniuersi cum rege Gentio
 15 Illyrii. itaque aduenienti Crasso consuli Perseus occurrit, com- 37
 missoque proelio miserabiliter uicti fugere Romani. sequenti
 pugna paene pari clade partis utriusque in hiberna discessum
 est. deinde Perseus profligato multis proeliis exercitu Romano 38
 in Illyricum transgressus Sulcamum oppidum defensum a pra-

AVCTORES § 36 usque ad referendum *Liuius* 42, 29 || nam in
 auxilio sqq. *Eutrop.* 4, 6 § 37 usque ad Romani *Liuius* 42, 58 -
 60 || sequenti sqq. *Liuius* 42, 65-67 § 38 *Liuius* 43, 18 et 19
 princ. (illa partim occidit et sub corona temere addita sunt ab Orosio)

1 inprobi detoto *R*¹ || maxime *L* || inaestimabilis (bi s. s. et 1 corr.,
 ex b ut uid.) *R* 2 equorum *R* || inormitate *R*¹*D* 3 con-
 curssione (er. s?) *R* || gradientium *RD* || concrepans (o ex u corr.) *L* ||
 et om. *D* 4 dissiluit *R* || sustinuera | *D*¹ 5 uictandem *D*¹ ||
 comminuta *RD*² (cum- *D*¹) 6 adque *R*¹ || inpedientibus *RD* ||
 submersit *R* 9 publico *RD* || et post crasso insertum v || g. *L*
 gaio *RD* || cons- *I* || machedonicum *B*¹ macedomcum (ce 2) *D*
 11 nam] non *D* || ptolomaeus] *D* ptholomeus *LR* 12 aegypti *D* ||
 arisrates *LRD* 13 et post asiae add. v || masinissa] *L* massanissa
RD || namediae *D*² || machedonas *R*¹ 14 thraces *R* || cotyn *R* ||
 gentiu *D*² 15 ylyrii *R* illyrii *D* || aduementi *D* 17 paene]
 plane *R*¹ || partes *L* || in om. *L* || decessum *R*¹ 19 sulcamum]
LRD; debuit Vscana (*Liui.* 43, 18 § 5, "Tanava Polyb. 28, 11) aut
 Vscanam (*Liui.* 43, 19 § 2); sulc- dittographia natum uid. || presidiis *R*

- p. 276 sidiis Romanis pu'gnando cepit: ubi magnam Romanorum praesidorum multitudinem partim occidit partim sub corona uendidit partim secum in Macedoniam duxit.
- 39 Postea cum eo L. Aemilius Paulus consul dimicauit et uicit: nam xx milia peditum in eo bello interfecit; rex cum equitatu subterfugit, sed continuo captus atque in triumpho cum filiis ante currum actus est et post apud Albam in custodia defecit.
- 40 filius eius iunior fabricam aerariam ob tolerandam inopiam Romae didicit ibique consumptus est. plurima praeterea et satis diuersis prouentibus bella multarum ubique gentium gesta sunt, quae breuitatis causa praetermisi.
- 21 Anno ab Vrbe condita DC L. Licinio Lucullo A. Postumio Albino consulibus cum omnes Romanos ingens Celtiberorum metus inuasisset et ex omnibus non esset, qui ire in Hispaniam uel miles uel legatus auderet, P. Scipio, qui postea Africanus erit, ultro sese militaturum in Hispaniam obtulit, cum tamen p. 277 in Macedoniam sorte iam deputatus esset. itaque profectus

AVCTORES § 39 usque ad subterfugit *Entrop.* 4, 6 (Lucius) et 4, 7 || captus—actus est *Liuius* 45, 6.40 § 6 et parte deperd. (cf. 45 39) et *Entrop.* 4, 8 || § 39 et post—§ 40 consumptus est *Liuius* 46 aut 47 (cf. 45, 42 § 4 et *Ammianus Marc.* 14, 11 § 31 artem ferrariam (sic) ob quaerendum docuit uictum) || § 40 plurima sqq. cf. *Periocha* 47 p. 49, 4 *Iahn* cap. 21 § 1—§ 3 *Liuius* 48 (cf. *Per.*); DC numerus est *Liuianus*

EXPILOTORES 4 cum eo—uicit, 5 rex—9 consumptus est *complanuit* comm. *Bern. Lucani* 3, 158 12 Anno—p. 269, 5 euasit *exscriptis Paulus* 79

1 caepit (a in ras.) R 3 tsecum R || machedoniam R¹ macedoniam D¹ 4 lucius RD || aemilius (prior i in ras. m. 1, ex e ut uid.) D 5 XX milia L uiginti milia D || equitatu R 6 supterfugit L || continuo (u in ras. m. 1) D || adque R² 7 et post—defecit om. D 9 romae (a in ras.) B || dedit R² || consumtus D 11 causa] studio D 12 .sescentesimo. L sescentesimo (sex- 2) D || licio RD || et post Lucullo add. v || aulo RD 13 altino B² || cons- L cois R 14 ex omnibus non esset om. D || ispaniam H hispania B 15 publius RD || afriganus D¹ 16 erit] L (m. ut uid. 2), *DAGKM* erat L'CTO est dictus R²v, om. B²H || sese] LAH sese esse B se DG² || milita aurum (au in tu corr. 2) D || hispania D¹ || optalit D 17 machedoniam R¹ || sortem D

in Hispaniam magnas strages gentium dedit, saepius etiam militis quam ducis usus officio; nam et barbarum prouocantem singulariter congressus occidit. Sergius autem Galba praetor a Lusitanis magno proelio uictus est uniuersoque exercitu amisso ipse cum paucis uix elapsus euasit. eodem tempore censores theatrum lapideum in Vrbe construi censuerunt. quod ne tunc fieret, Scipio Nasica grauissima oratione obstitit dicens, inimicissimum hoc fore bellatori populo ad nutriendam desidiam lasciniamque commentum, adeoque mouit senatum, ut non solum uendi omnia theatro comparata iusserit, sed etiam subsellia ludis poni prohibuerit.

Quamobrem intellegant nostri — quibus quidquid extra oblectamentum libidinis occurrit offensio est — propter hoc, quod se infirmiores esse hostibus suis ipsi sentiunt et fatentur, theatra incusanda non tempora, nec blasphemandum Deum uerum, qui usque ad nunc ea prohibet, sed abominandos deos uel daemones suos, qui ista petierunt, profundo quidem satis malignitatis suae argumento tale sacrificium flagitantes, quoniam non magis fuso cruore pecudum quam profligata uirtute hominum pascerentur. nam utique tunc nec hostes nec fames nec morbi nec prodigia deerant, immo tunc plurima erant; sed theatra non erant, in quibus — quod incredibile dictu est — ad aram luxuriae uirtutum uictimae trucidantur. Cartha-

AVCTORES § 4 *Liuius* 48 (cf. *Per.*) et *Augustinus C. D.* 1, 31—33 § 5—§ 9 *Orosius* *adhibito Augustino l. l.*; cf. *ipsum* 1, 6 § 4 et ad § 8: 4, 6 § 3

2 usus om. L 3 sergius] LRD³; Seruius *Fabricius* sh
 4 proelo D¹ 5 lapsus D 6 lapidum R^a 7 fieret tunc
 (corr. m. 2; supra e priorem et u quas m. 1 posuerat lineas = et —, erasae sunt) L || nasica] nasi D¹ 8 hoc om. D || nutriendum desidiae D² 9 lasciniamque] L lasciniaque D¹ lasciuiaeque D²Rv || monuit R 10 comparata R^bD 12 quicquid R^bD 13 occurrerit D 14 sentiant D || fateantur D 16 abominandos (h er.) R || deos om. D 17 suo D 18 quoniam] L A (qm̄) C (qm̄) G (Quō) *KMH* quo. (er. t? D) RD quo v 20 hostis L || famis LD
 21 immo tunc plurima erant om. D 22 dictum LR^aD 23 luxuriae R^a || trucidantur D¹ trucidarentur D² || karth- R

giniensibus aliquando uisum est homines immolare, sed male praesumpta persuasio breui praetermissa est; a Romanis uero exactum est, ut semet ipsos perditioni impenderent. factum est, fit, amatur et clamatur ut fiat: qui pro mactanda gregis sui pecude fortasse offenderentur, pro interficienda cordis sui uirtute laetantur. quin potius Nasicae erubescant, qui Christianis exprobrandam putant et non nobis de hostibus, quos semper habuerant, sed illi de theatro, quod haberi prohibuerat, conquerantur.

10 Igitur in Hispania Sergius Galba praetor Lusitanos citra Tagum flumen habitantes cum uoluntarios in deditionem recepisset, per scelus interfecit; simulans enim de commodis eorum se acturum fore, circumpositis militibus cunctos inermes incautosque prostrauit. quae res postea uniuersae Hispaniae propter Romanorum perfidiam causa maximi tumultus fuit.

p. 279
22 'Anno ab Vrbe condita DCII L. Censorino et M. Manilio consulibus tertium Punicum bellum exortum est. igitur cum senatus delendam Carthaginem censuisset, profecti in Africam consules et Scipio tunc tribunus militum prope Vticam ma-

AVCTORES § 10 *Liuius* 48 (cf. *Per.* 49) § 1 — § 3 *Liuius* 49 (ad § 1 cf. *Per. et Eutrop.* 4, 10); § 1 DCII numerus est *Liuianus*

EXPILOTORES 19 tunc tribunus militum *Orosianis aliis alio loco inseruit Paulus* 80, 19

1 sed male *om. D* 2 a) ad *D*¹ 3 semet] in semet *L* || impenderent *LR* 4 est fit amatur] ē. amatur (*amatur al. m.*)
· ficiat (*del. al. m.*) fatentur (*n del. al. m.*) *R* || mactando *D* || greges
*R*¹ 7 uobis *D*¹ nobis (*sic*) *D*² 8 prohibuerat (*er. uix u; e statim ex r*) *D*¹ prohibitum *D*² 9 conuauerantur *L* 10 sergius] *LRD*; *Seruius Fabr. sh* || praetor] *p̄r.* (*quo alibi usus est etiam pro*
populo romano) *L* || scitra *D* 11 habetatis (-os 2) *D* 12 sim-
milans *R*^a 13 a circumpositis (-itis 2) *D* || ermis *D*¹ 14 pro-
strauit *D* 15 propter eam *L* 16 DC. mo secundo *L* sescentisimo
secundo (s *secunda in x, m sec. in n corr. m. 2*) *D* DCII *R*^a || lucio
D latio *R* || censorino *D* || marco *RD* || cons. *L* 18 karth- *R*
19 mil. *L*

ioris Africani castra tenuerunt. ibi Carthaginensibus euocatis 2
iussisque ut arma et naues traderent nec moratis, tanta uis
armorum repente tradita est, ut facile tota ex his Africa po-
tuisset armari. sed Carthaginienses postquam arma tradiderunt 3
et relicta urbe recedere procul a mari decem milibus passuum
iussi sunt, dolorem ad desperationem contulerunt aut defensuri
ciuitatem aut cum ipsa per ipsam sepeliendi, ducesque sibi
duos Hasdrubales creauerunt. arma primum facere adgressi 4
aeris ferrique inopiam auri argentique metallis suppleuerunt.
10 consules oppugnare Carthaginem statuunt, cuius situs fuisse
huiusmodi dicitur: uiginti duo milia passuum muro amplexa, 5
tota paene 'mari cingebatur absque faucibus, quae tribus p. 280
milibus passuum aperiebantur. is locus murum triginta pedes
latum habuit saxo quadrato in altitudinem cubitorum quadra-
15 ginta. arx, cui Byrsae nomen erat, paulo amplius quam duo 6
milia passuum tenebat. ex una parte murus communis erat
urbis et Byrsae imminens mari, quod mare Stagnum uocant,

AVCTORES § 4—§ 6 *Liuius* 49, sed § 4 etiam *Florus* 2, 15 § 10;
ad § 5 cf. *Periocha* 51 princ., ad § 6 obiectu *Vergil. Aen.* 1, 160

EXPILORES 1 Carthag.—8 creauerunt *compilauit Paulus* 80
8 arma—9 suppleuerunt *expressit Paulus* 80, 16 sq. 10 cuius
situs—17 mari *compilauit Seuerus Chron.* p. 453 [*qui* 11 xxii]
10 cuius—p. 272, 1 tranquillatur *compilauit Paulus* 82

1 africani (*pr.* i ex a m. 2, i *fn.* in ras. ex a m. 2) D^a || cartha-
giniensebus (-inensibus 2) D karth- R 2 iussisque R^a || morata
L¹ 3 tota africa facile ex his R facile ex his (ea H) tota africa
KMH ex ea tota africa § 4 carthaginensis (-inenses 2) D karth-
R 5 cedere L 7 perupsam D || sepelliendi LR^a sipiliendi
D¹ 8 hasdrubalis (i *statim* in e m. 1) D¹ hastrubales D² || ag-
gressi R^b 9 metalis R^a || suppleueruni D¹ 10 karth- R ||
cuius situs fuisse huiusmodi] cuius modi D xxii milia R, *item* §;
uigintia milia v 12 pene R^b 13 his D || treginta D xxx R
14 altitudine LH§ || xl R 16 erat] (H) v est LRD⁵ om. X,
17 inminens R || uocant] LRD uocabant v

7 quoniam obiectu protentae linguae tranquillatur. consules
 igitur quamuis aliquantam muri partem quassatam machinis
 diruissent, tamen a Carthaginiensibus uicti ac repulsi sunt:
 quos fugientes Scipio repulso intra muros hoste defendit. Cen-
 sorinus in Urbem rediit. Manlius omissa Carthagine ad 5
 8 Hasdrubalem arma conuertit. Scipio Masinissa mortuo inter
 Masinissae filios tres Numidiae regnum diuisit. quo circa
 Carthaginem reuerso Manlius Tezagam urbem expugnauit atque
 diripuit; duodecim milia ibi Afrorum caesa, sex milia capta
 sunt. Hasdrubal Poenorum imperator, Masinissae nepos, sub- 10
 selliorum fragmentis in curia a suis propter suspicionem pro-
 9 ditionis occisus est. Iuuentius praetor in Macedonia aduersus
 Pseudophilippum congressus, cum maxima clade totius Romani
 exercitus interfectus est.

p. 281
 23

'Anno ab Vrbe condita DCVI id est anno quinquagesimo 15
 post bellum Punicum secundum Cn. Cornelio Lentulo L. Mum-

AVCTORES § 7 *Liuius* 49 (cf. *Periocha*) § 8 *Liuius* 50 (cf.
Per. et Eutrop. 4, 11) § 9 *Liuius* 50 (cf. *Per. et Eutrop.* 4, 13);
illud totius haud dubie Orosianum est cap. 23 § 1 DCVI numerus
male computatus uidetur esse ex quarto (§ 7) et a. DCII (22 § 1) || anno
—secundum ex Eutropio 4, 10 ut uid. qui tamen LI habet; nec sibi ipsi
constat compilator (cf. 4, 20 DXXXVI) || Cn. Cornelio—§ 4 consumpti
sunt Liuius 51 (ad § 1 et § 4 cf. Periocha)

EXPILES 1 consules—4 defendit *exscripsit Paulus 80, 17—20*

1 obiectu (o in ras. al. m.) R obiecto D || tranquillatur] L item
 A (et *KMH ut uid.*) h strangulatur RD item GV₃ (p. ras.) TON₃
 strangulatur V₃ (a. ras.) B || consolae figitur (f in s radendo corr., inter
 ae et f m. 2—) D 3 karth- R 4 repulso (r in s ut uid. mut., m. 2) D ||
 deredit D¹ || censorinus D 5 manlius] LRD Manilius fsh || karth- R
 6 hasdrubalem D^a || massinissa R 7 massinissae R (in. 10 ma-
 sinissae idem) 8 karth- R || manlius] LRD Manilius fsh || tizicam
 D || atque diripuit om. D || adque LR^a 9 duodecim D¹ XII B ||
 ibi add. s. u. m. 2 in L || sex milia] VI milia R sex LD 12 prae-
 tor] pr- L || machedonia R¹ 13 romam D 15 sescentesimo
 (-tisemo D) sexto LD DCIII (sic) R item N || quinquagesimo] LR^a
 quinquagesimo D¹ quinquagesimo R^bD² 16 gn- L gneo RD ||
 cornilio lentulo] locutio mumio D || lucio R

mio consulibus P. Scipio, superioris anni consul, delere Carthaginem suprema sorte molitus Gothonem ingreditur. ubi dum 2 sex continuis diebus noctibusque pugnatur, ultima Carthaginienses desperatio ad deditionem traxit petentes, ut quos 3 belli clades reliquos fecit, saltem seruire liceat. primum agmen 3 mulierum satis miserabile, post uirorum magis deforme descendit. nam fuisse mulierum xxv milia, uirorum xxx milia memoriae traditum est. rex Hasdrubal se ultro dedit. 4 transfugae qui Aesculapii templum occupauerant, uoluntario 10 praecipitio dati igne consumpti sunt. uxor Hasdrubalis se duosque filios secum uirili dolore et furore femineo in medium iecit incendium, eundem nunc mortis exitum faciens nouissima regina Carthaginis, quem quondam prima fecisset. ipsa autem ciuitas 5 decem et septem continuis diebus arsit miserumque spectaculum de 15 uarietate condicionis humanae uictoribus suis praebuit. diruta est autem Carthago omni murali lapide in puluerem 6

AVCTORES § 4 uxor Hasdrubalis—§ 5 arsit *Florus 2, 15 § 17 et 18 (cf. Per. 51)* § 6 et § 7 *Liuius 51 et Eutropius 4, 12 (ad § 7 cf. Flor. 2, 15 § 1 et ad illud quarto etiam Perioch. 49 princ.)*; § 6 *DCC cf. 7, 2 § 9 et 5, 1 § 5*

EXPLATORES 1 Scipio . . 14 xvii . . diebus arsit . . 16 Carthago—17 erat compilauit *Seuerus Chron. p. 453, qui male 17 DCCXXXVII, ubi uoluit fort. DCLXXVIII (LXXII Oros. 4, 6 et DCVI 4, 23)* 2 dum—12 incendium (*om. 6 magis deforme, 8 memoriae, 11 uirili dol. et*) et 13 ipsa—p. 274, 4 terminatum est (*om. 15 de—humanae et p. 274, 1 septing.—erat*) insertis *Örosianis aliis Eutropianisque exscripsit Paulus 81 et 82*

1 cons. L consolebus (-libus 2) D¹ || publius RD || karth- B
2 sorte molitus (e ex a in ras.) R 3 continuis sex D || noctibus-
que] noctibus L || karth- B 5 reliquias D¹ || saltim B¹D
6 mirabile B^a || post uirorum] LRD³ uirorum post fsh 7 xxv-
milia L uiginti quinque milia D || .xxx. mil. L triginta milia D
8 memoria R¹ || dedit D¹ 9 aesculapi B || uoluntario (u alt.
in ras. al. m.) R 10 dati] dati D¹ cladi D² || igneque D² ||
hastrubalis D² 11 uirili] uiri D || femenio D¹ 13 karth- B ||
condam D¹ 14 sedecim § || miserumq. (q. om. m. 1 s. a. m. 2) L
15 conditionis R 16 est autem] autem B¹ autem est B² || karth-
B || murabili § || lapide in] lapidem D¹

conminuto septingentesimo post anno quam condita erat.
 7 multitudo omnis captiuorum exceptis paucis principibus uenun-
 data est. ita quarto quam coeptum fuit anno bellum Punicum
 tertium terminatum est.
 8 Sed mihi quamlibet studiose quaerenti uerumtamen homini
 tardioris ingenii nusquam omnino causa tertii belli Punici,
 quam in tantum Carthago accenderit, ut iuste eueri decer-
 neretur, eluxit, illudque me uel maxime mouet, quod, si ita
 ut in superioribus bellis euidentem in adsurgentem causa et dolor
 9 accendebat, consultatione non opus erat. at uero, cum alii
 Romanorum propter perpetuam Romae securitatem delendam
 esse decernerent, alii uero propter perpetuam Romanae uirtutis
 curam, quam sibi semper ex suspitione aemulae urbis inpen-
 derent, ne uigor Romanus bellis semper exercitus in languidam
 segnitiam securitate atque otio solueretur, incolumem Car-
 thaginem statui suo permittendam esse censerent: causam non
 ex iniuria lacessentium Carthaginensium sed ex inconstantia
 10 torpescentium Romanorum ortam inuenio. quod cum ita sit,
 cur Christianis temporibus imputant hebetationem ac robiginem
 suam, qua foris crassi, intus exesi sunt? qui porro ante ses- 20

AUCTORES § 8—§ 11 *Orosius adhibitis ad § 9 Augustino C. D. 2, 18 et 3, 21 ac fort. Livio (cf. Periocha 49), illisque § 10 Christianis temporibus imputant repetitis ex Augustino C. D. 1, 33*

1 conminuto (-ta D¹) RD¹ || septingentesimo (er. q̄) D dco R ||
 post, anno quam (i. e. anno post quam, corr. m. 2) D 2 paucis (c
 ex s m. 1) R || uenundata] LRD³ 3 coeptum] LD³ ceptum (ē
 radendo in e) R inceptum v 6 belli Punici tertii v 7 kar-
 thago R || ut] tuci D¹ 8 illudque+uel (eras. 1 et tertiae u lin.
 prior in ras. m. 1) D 9 ut in] ut D¹ ut a D² || assurgentem (s pr. in
 ras.) R 10 accedebat D¹ || at add. m. 2 ante u. in L ad R²D
 13 quam] LD q; al. m. in qu^o mut. R quae v || suspitione R || im-
 penderent D, Grubitz inpenderet LD^o 14 semper om. L || exer-
 citatus R²D² 15 ocio (ocio 2) D¹ || incolumen D || karth- R
 16 statui (i er.) R 17 iniuria (iniu in ras. m. 1) D || lacessentium
 LD lacessentium Rv || karth- R carthaginiencium D || ex om. R
 18 sit om. D 19 cum D || inputant RD || hebitationem R²
 habetacionem (heb- 2) D¹ || rubiginem D²R 20 exesi R² || sexcentos
 D² -dco. R

centos fere annos, sicut sui prudentes timentesque praedixerant, p. 283
cotem illam magnam splendoris et acuminis sui Carthaginem
perdiderunt.

Itaque finem uolumini faciam, ne forsitan collidendo uehe- 11
s mentius discussa ad tempus robigine ubi necessarium acumen
elicere non possum, superuacuam asperitatem inueniam. quam-
quam obuiantem asperitatem nequaquam expauescerem, si
interioris spem acuminis inuenirem.

1 fere om. L 2 karth- R 4 collidendo R^b 5 robigine]
D^a rubigine LD^aR 6 quanquam R^bD quaquam R^a 7 obuiante
D^a 8 inuenirem] *sub hoc u. a correctore adnotatum est: contuli*
(litteris prope cursiuis, L

⊗ | pauli | orosii · lib̄ · | IIII · explic̄ · | inc̄ · lib̄ · v † | lege in XPO | ⊗ | iste
quaternio quinq. folia habet L fol. 101 (in quo post hoc folium deest
folium unum, cf. p. 278, 2)

explicit liber quartus. Incipit | pauli horosi aduersū paganos hi-
sto|riarum · liber (numerus deest; uersus pars reliqua ornamento expleta
est) litteris uncialibus rubris R

Explicit liber quartus (nigr.) | incipit orosii histori (rubr.) | arum
liber quintus (nigr.) litteris maiusculis D

p. 284

PAVLI OROSII HISTORIARVM ADVERSVM PAGANOS

LIBER QVINTVS.

1 Scio aliquantos post haec deinceps permoueri posse, quod uictoriae Romanae multarum gentium et ciuitatum strage crebrescunt. quamquam, si diligenter appendant, plus damni inuenient accidisse quam commodi. neque enim parui pendenda sunt tot bella seruilia, socialia, ciuilia, fugitiuorum, nullorum
2 utique fructuum et magnarum tamen miseriarum. sed coniuo, ut quemadmodum uolunt ita fuisse uideatur; unde arbitrator esse dicturos: ecquid his temporibus beatius, quibus continui triumpho, celebres uictoriae, diuites praedae, nobiles pompae,
p. 285 magni ante currum reges et longo ordine uictae gentes age-
3 bantur? quibus breuiter respondebitur et ipsos de temporibus solere causari et nos pro isdem temporibus instituisse sermonem, quae tempora non uni tantum urbi adtributa sed Orbi uniuerso constat esse communia. ecce quam feliciter Roma

AVCTORES § 1 bella—ciuilia cf. *Augustinus C. D. 3, 23*

2 rome aut rome R¹ 3 creuerunt X₂ || quanquam DII || si] et si II || appendant] DAVTOX₂ ed. 1542 in contextu adpendant K²M attendant (tt al. m. in ras., fuisse potest pp R) RII ed. 1542 in mg., fs adtendant GK²h || dampni R² 4 inueniant T || accidisse (c pr. ex d ?) R 5 socialia] scio alia D 6 coniuo] T^b (u ex b ?) conhibeo RINDAG₅ conhibeo X² cohibeo M²; cf. 4 pr. § 6 7 uolunt ita] uoluntati D² || uediatur (corr. m. 2) D || arbitror D² 8 dicturos R²D² dicturus R²D² || et quid RDAG₅ 9 celebres (e pr. in ras. al. m.) R caelebres (-is D¹) D²II 10 currus G² 12 isdem] G hisdem RD 13 non in tantum (uni supra in scr. m. 2) R || attributa R^bII 14 constat (at ex ant) X₂

uincit tam infelieiter quicquid extra Romam est uincitur. quanti igitur pendenda est gutta haec laboriosae felicitatis, 4 cui adscribitur unius urbis beatitudo in tanta mole infelicitatis, per quam agitur totius Orbis euersio? aut si ideo felicia 5 putantur, quia unius ciuitatis opes auctae sunt, cur non potius infelicissima iudicentur, quibus miserabili uastatione multarum ac bene institutarum gentium potentissima regna ceciderunt? an forte aliud tunc Carthagini uidebatur, cum post annos 6 centum uiginti, quibus modo bellorum clades modo pacis condi- 10 ciones perhorrescens, nunc rebeli intentione nunc supplici, bellis pacem, pace bella mutabat, nouissime miseris ciuibus passim se in ignem ultima desperatione iacentibus unus rogas tota ciuitas fuit? cui etiam nunc, situ paruae, moenibus destitutae, pars miseriarum est audire quid fuerit. edat Hispania sententiam 6 suam: cum per annos ducentos ubique agros suos sanguine 15 suo rigabat inportunumque hostem ultro ostiatim inquietantem nec repellere poterat nec sustinere, cum se suis diuersis urbi- bus ac locis, fracti caede bellorum, obsidionum fame exinaniti, interfectis coniugibus ac liberis suis ob remedia miseriarum 20 concursu misero ac mutua caede iugulabant, — quid tunc de

AVCTORES § 6 annos ducentos cf. 6, 21 § 1 et 7, 41 § 2

1 uincit (*linea er. m. 2*) D || quicquid RD^a 7 ceciderunt (e
in e) R 8 an] an ac V || karthago (o in ini m. 2) R kartagini
II cartagini GV || uidebatur] debibatur (e s. s. m. 2) D || cum] quam
A ut plerumque 9 centum uiginti] DAX, cxx RIG || conditionis
(*corr. m. 2; punctum q. e. sub i [sic] statim deletum est*) D condi-
ones R 10 supplici] D^aAGVX₂, supplicii R^a supplicii R^aD^aIIh
supplicis D^a || bellis] DAGVX₂KMFNTO et ut uid. R^a belli (belli.
R) RII bello h 11 pacem om. RII || pace bella mutabat]
RIIAX₂KMNTO (motabat O) pace bellum mutabant D bella pace
mutabat G p. m. b. h || nouissime (e in e) R 12 desperationem
(.. m. 2) D || iacentibus D 14 quae GX₂ || edat] Etdat D ..
15 sua (~ fort. ex corr. add.) D || ducentos] D co RG || ubiq in ras.
m. 1 G 16 rigabant D || osciatim D^a hostiatim R^aIIAX₂
17 poterant D 18 ac om. A || fracti] DAV (locis fracti, v) fractis
RIIGVX₂, cf. 4, 9 § 1 || obsidiorum D; cf. obsidionis fame 6, 21 § 5
20 qui R^a

7 suis temporibus sen'tiebat? ipsa postremo dicat Italia: cur
 p. 286 per annos quadringentos Romanis utique suis contradixit obstetit
 repugnauit, si eorum felicitas sua infelicitas non erat Romanos-
 que fieri rerum dominos bonis communibus non obstabat?
 8 non requiro de innumeris diuersarum gentium populis diu
 ante liberis, tunc bello uictis, patria abductis, pretio uenditis,
 seruitute dispersis, quid tunc sibi maluerint, quid de Romanis
 9 opinati sint, quid de temporibus iudicarint. omitto de regibus
 magnarum opum, magnarum uirium, magnae gloriae, diu
 potentissimis, aliquando captis, seruiliter catenatis, sub iugum 10
 missis, ante currum actis, in carcere trucidatis: quorum tam
 stultum est exquirere sententiam, quam durum non dolere
 10 miseriam. nos, nos inquam ipsos uitaeque nostrae electionem,
 cui adqueuimus, consulamus. maiores nostri bella gesserunt,
 bellis fatigati pacem petentes tributa obtulerunt: tributum 15
 11 pretium pacis est. nos tributa dependimus, ne bella patiamur,
 ac per hoc in portu, ad quem illi tandem pro euadendis ma-
 lorum tempestatibus confugerunt, nos consistimus et mane-
 mus. igitur nostra tempora uiderim utrum felicia; certe
 feliciora illis ducimus, qui quod illi ultime delegerunt nos 20

1 haec ipsa—Italia male cum praecedentibus coniungebantur || cur]
 D²G¹R³§ itemque haud dubie R¹ cor D¹ cū R²G³ 2 cccc RG ||
 inde a romanis denuo superstes L 3 si horum R³ 4 dominos
 (o alt. m. 3 redintegrata) R 5 innumeris (nume in ras. aut
 fortuita macula m. 3) R 6 ante] LR^a antea DA (a fin. cum li-
 beris con. D¹) v || praetio LR^a praecio D 7 q R¹ (id s. s. m. 2) ||
 maluerunt D 8 opinati* R || tempore|rebus D¹ || iudica|erint (ue
 ut uid. er.) R iudicarent LD 9 magnarū*opum R || magnarum
 uirium om. D 10 seruiliter catenatis om. D || catenatis L
 11 carcerem R || truis (sis in ras. ex cidatis ut uid. m. 2) R || tam] tamen
 D 12 non om. L || dolere (e pr. ex o al. m.) R 13 nos nos]
 nos D || in]quantum ipsos L 14 consola*mus (er. n) D || gesserant
 L 15 optulerunt L 16 praetium LR^a praecium D || patiarum
 D¹ 17 portum R portū (~ fort. m. 2 add.) D || q.^m (pro correctura
 non habendum) L quē* (~ al. m.) R 19 nostra] Rv nos LDA ||
 uiderim] LR uidirem D¹ uidirem' (i alteram in e correxerat sed sta-
 tim hanc e deleuit) D² uiderimus v || certae (a er.) R 20 qui]
 quia R^b v || ultimo v optime D²

continue possidemus. inquietudo enim bellorum, qua illi attriti 12
sunt, nobis ignota est. in otio autem, quod illi post im-
perium Caesaris natiuitatemque Christi tenuiter gustauerunt,
nos nascimur et senescimus; quod illis erat debita pensio ser-
uitutis nobis est libera conlatio defensionis, tantumque interest 13
inter praeterita praesentiaque tempora, ut quod Roma in usum
luxuriae suae ferro extorquebat a no¹stris, nunc in usum com- p. 287
munis reipublicae conferat ipsa nobiscum. aut si ab aliquo
dicitur tolerabiliores parentibus nostris Romanos hostes fuisse,
10 quam nobis Gothos esse, audiat et intellegat, quanto aliter
quam circa se ipsum agitur sibi esse uideatur.

Olim cum bella toto Orbe feruebant, quaeque prouincia suis 14
regibus suis legibus suisque moribus utebatur, nec erat socie-
tas adfectionum, ubi dissidebat diuersitas potestatum; postremo
15 solutas et barbaras gentes quid tandem ad societatem addu-
ceret, quas diuersis sacrorum ritibus institutas etiam religio
separabat? si quis igitur tunc acerbitate malorum uictus 15
patriam cum hoste deseruit, quem tandem ignotum locum
ignotus adiit? quam gentem generaliter hostem hostis orauit?
20 cui se congressu primo credidit, non societate nominis inuitatus,
non communi iuris adductus, non religionis unitate securus?
an parum exempli dederunt Busiris in Aegypto peregrinorum 16
infeliciter incurrentium impiissimus immolator, crudelissima
circa aduenas Dianae Tauricae litora sed magis sacra crudelia,
22 Thracia cum Polymestore suo usque ad propinquos hospites

AUCTORES § 16 Busiris—immolator *cf.* 1, 11 § 2 || crudelissima—
scelerata *ignotus*

1 possidemus *L*²*D*¹ || qu**a* (*er.* *i*) *R* || adtriti *D* 6¹ preterita
R || usu *D* 7 *a om.* *L* 9 tolerabilius *L*¹ 10 quando
*D*² 12 bella toto orbe] toto orbe bella *R* || quaeque] unaquaeque
*D*² || suis legibus suis regibus *L* 13 suis legibus *om.* *DA*
14 affectionum *R* affectionum *D* || dissidebat (*si in ras. m. 2*) *R* ||
aduersitas] potestatum (*d alteram del. m. 1*) *L* || postremū *D*²
15 quid] qui *D* || deduceret *L* (*cf.* 14 aduersitas) 16 institutis
R 17 acernitate *L* 20 congressui *R*² 21 addictus (*i ra-*
dendo ex u) *R* || reigionis *R*¹ || unitatē *D*¹ 22 busiriss *D*¹
busiridi *D*² || aegipto *D* 23 inpiissimus *R*¹ || immolatur *LDR*²
25 polymestore] *R*₅ polimestore *D*₅ polymnestore *L* (*H*) *v*

antiquitatibus uidear immorari, testis est
interfecto, testis Aegyptus de interfectore

prima qualiscumque motus perturbatione fugi-
endi statione securo, ubique patria, ubique
mea est. nunc me Africa tam libenter excepit
accessi; nunc me, inquam, ista Africa excepit
sinu proprio, iure communi, de qua aliquando
dicitur et uere dictum est

hospitio prohibemur harenae, 10

Bella cient primaque utant consistere terra;

ultra ultra ad suscipiendos socios religionis et pacis suae beni-
uolam late gremium pandit atque ultra fessos, quos foueat,
latitudo orientis, septentrionis copiositas, meridiana
diffusio, magnarum insularum largissimae tutissimaeque sedes
mei iuris et nominis sunt, quia ad Christianos et Romanos
Romanus et Christianus accedo. non timeo deos hospitis mei,
non timeo religionem eius necem meam, non habeo talem quem
pertimescam locum, ubi et possessori liceat perpetrare quod
uelit et peregrino non liceat adhibere quod conuenit, ubi sit
ius hospitis quod meum non sit; unus Deus, qui temporibus,
quibus ipse innotescere uoluit, hanc regni statuit unitatem,
ab omnibus et diligitur et timetur; eadem leges, quae uni

AVCTORES cap. 2 cf. Augustinus C. D. 3, 23 § 2 hospitio—
terra Vergilius Aen. 1, 540 sq.

2 interfect D¹ || testis est D² || aegyptus D̄ || interfectore] LA inter-
fecto R interfecto rege D 3 ptolemeo L ptolomeo R ptolomaeo
D 4 qualescumque R² 6 relegio R¹ || affrica D 7 ista
(a in ras. m. 2) D || affrica D 8 communae D¹ || qua] quali
L² 12 suscipiendus D¹ || sui R || ben. late] beneuoluntate (e fin.
in i mut. m. 2) D || beniuolum] LR 13 ultra] R 14 septem-
trionis ante ras. R || meridiana (er. & ?) R 15 insularum om.
D 18 necem mea R necemae D¹ necime] (sic) D² || quem] qualem
D 20 peregrino (e altera ex m. 2) R || sit ius] siuus (mut. m. 2)
D 21 hospitij] LR hospicii D hospitij h || non meum L
23 et timetur; ea .. eadem legis quae (corr. m. 2, eiusdem sunt haec; et ..
interpunctiones) D || eadem leges (mox s. crasa) R¹ Hec eadem leges
R² || quae R

Deo subiectae sunt, ubique dominantur; ubicumque ignotus accessero, repentinam uim tamquam destitutus non pertimesco. inter Romanos, ut dixi, Romanus, inter Christianos Christianus, 6 inter homines homo legibus inploro rempublicam, religione
 5 conscientiam, communione naturam. utor temporarie omni terra quasi patria, quia quae uera est et illa quam amo patria in terra penitus non est. nihil perdidit, ubi nihil amari, totum-7 que habeo, quando quem diligo mecum est, maxime quia et apud omnes idem est, qui me non modo notum omnibus uerum
 10 et proximum facit, nec egentem deserit, quia ipsius est terra et plenitudo eius, ex qua omnibus omnia iussit esse communia. haec sunt nostrorum temporum bona: quae in totum 8 uel in tranquillitate praesentium uel in spe futurorum uel in perfugio communi non habuere maiores, ac per hoc incessabilia
 15 bella gesserunt, quia, mutandarum sedium communione non libera, persistendo in sedibus suis aut infeliciter necati sunt aut turpiter seruiuerunt. quod clarius promptiusque ipsis ueterum gestis per ordinem explicitis aperietur.

Anno ab Vrbe condita DCVI, hoc est eodem anno, qua et 3
 20 Carthago deleta est, Cn. Cornelio Lentulo L. Mummio consulibus ruinam Carthaginis euersio Corinthi subsecuta est, duarumque potentissimarum urbium paruo unius temporis interuallo per diuersas mundi partes miserabile conluxit in-

AUCTORES 10 ipsius—11 eius *Psalm. 23, 1* cap. 3, *exceptis*
 § 1 anni numero et § 4 *Orosiana, Lilius 52* (§ 5 cf. *Periocha*, § 5
 opulentissimam et § 7 permixta—aeris cf. *Florus 2, 16 § 7*)

1 subiecta sunt *D¹R* subiectus sum *D²* || domenantur (. m. 2) *D*
 2 ad uim ut uid. in mg. 1 mortē al. m. *R* 5 conscientia *R* || na-
 tura *R* || temporarie+omni (e alt. ex a) *R* 6 illa* *R* || patriā *D*
 7 paenitus *R²* || perdedi (*corr. m. ut uid. 2*) *L* 8 et om. *L*
 9 modum *D¹* 12 sic temporū *D* 13 in spe] spe *R* || sic futu-
 rorū *D* 14 communi* *R* || *ac *R* 15 quia] qui *D*
 17 promptiusque *R¹* promciusque (c in pc m. 2) *D* || ipsi *D* 18 *ge-
 stis *R* gestis (e m. 2) *D* 19 sescentesimo (-tisemo *D*) sexto *LD* ||
 et om. *D* 20 karthago *R* || gñ. *L* gneo *RD* || lucio *D* lutio *R* ||
 cōnēs. *L* cōns *R* consolib: *D* 21 karthaginis *R* || corunthi *D*
 22 -que om. *R*

2 cendium. nam cum Metellus praetor Achaeos Boeotiosque con-
 iunctos duobus bellis, hoc est primum apud Thermopylas,
 p. 290 3 iterum in Phocide uicisset — quorum priore bello occisa esse
 xx milia, secundo VII milia caesa Claudius historicus refert,
 Valerius et Antias in Achaia pugnatum et xx milia Achae- 5
 orum cum duce suo Diaeo cecidisse confirmant, Polybius
 Achius quamuis tunc in Africa cum Scipione fuerit, tamen,
 quia domesticam cladem ignorare non potuit, semel in Achaia
 pugnatum Critolao duce adserit, Diaeum uero adducentem ex
 Arcadia militem ab eodem Metello praetore oppressum cum 10
 4 exercitu docet; sed de uarietate discordantium historicorum
 aliquanta iam diximus, quorum sufficiat detecta haec et male
 nota mendaciorum nota, quia parum credendum esse in ceteris
 euidenter ostendunt qui in his quoque, quae ipsi uidere, diuersi
 5 sunt — igitur post extincta totius Achaiae praesidia destitu- 15
 tarum euersionem urbium Metello praetore meditante consul
 Mummius repentinus cum paucis uenit in castra. qui dimisso
 statim Metello Corinthum sine mora expugnauit, urbem toto
 tunc Orbe longe omnium opulentissimam, quippe quae uelut
 officina omnium artificum atque artificiorum et emporium 20

AUCTORES 12 diximus cf. 4, 20 § 7—9

1 metellus (u al. m. ex o ?) R metillus D¹ || acheos RD¹ achios
 D² || boetiosque LR² byotiosque R¹ byociusquae (u in o corr., a del.
 2) D 2 primum] LD primo Rv || thermopylas R 3 inphocideui-
 cisset L cum focus deuicisset R in focus deuicisset D; in Phocaeis
 deuicisset v || sic quorū D 4 x̄x. milia L uiginti milia D ||
 septem LDR 5 ualerius et] LRD et del. v male || anthias
 RD || x̄x. milia L uiginti milia D || acheorum LRD 6 duces
 uo diae. oecidisse D¹ dúces uo' diae. oecidisse (i. e. ut uid. — diaeoo
 —) D² || diaeo] L'R diaeoⁿⁿ L² || caecidisse R^a || confirmant] LRD con-
 firmat v || polibius D 7 achibus R || affrica D || scepione D¹
 8 qui] ad domesticam D 9 critulao D || asserit R 10 con-
 pressum D 11 uarietate R^a 12 et del. al. m. R 13 men-
 daciorum (ci al. m. in ras.) R || ceteris R^a 15 totius (t pr. in
 ras. ?) R || praesidia. R 16 pretore R 17 repentinus (rep in
 ras. m. 1, -tinus 2) D 18 urbem] orbe L 19 orbe] urbe D¹
 20 officina (er. u ?) R || artifi. ciorum R || ettemporium L et im-
 ptorū (i. e. -rum) D

commune Asiae atque Europae per multa retro saecula fuit. ^{p. 291}
 permessa crudeliter etiam captiuis praedandi licentia 'sic omnia ⁶
 caedibus ignibusque completa sunt, ut de murorum ambitu
 quasi e camino in unum apicem coartatum exundaret incendium.
 itaque plurima parte populi ferro flammisque consumpta reliqua
 sub corona uendita est; urbe incensa muri funditus diruti
 sunt; muralis lapis in puluerem redactus, praeda ingens
 erepta est. sane cum propter multitudinem et uarietatem ⁷
 statuarum simulacrorumque in illo ciuitatis incendio permixta
¹⁰ in unum auri argenti atque aeris omniaque simul metalla
 fluxissent, nouum genus metalli factum est, unde usque in
 hodiernum diem siue ex ipso siue ex imitatione eius aes
 Corinthium, sicut memoriae traditum est, et Corinthia uasa
 dicuntur.

¹⁵ Isdem consulibus Viriatus in Hispania genere Lusitanus, ⁴
 homo pastoralis et latro, primum infestando uias deinde
 uastando prouincias postremo exercitus praetorum et consulum
 Romanorum uincendo 'fugando subigendo maximo terrori Ro- ^{p. 292}
 manis omnibus fuit: siquidem Hiberum et Tagum, maxima ²
²⁰ et diuersissimorum locorum flumina, late transgredienti et
 peruaganti C. Vecilius praetor occurrit: qui continuo caeso
 usque ad interneccionem paene omni exercitu suo uix ipse

AVCTORES § 1—6 *Liuius 52 (ad § 1—4 cf. Periocha, Florus*
2, 17 § 15 et 16, Eutropius 4, 16)

EXPIIATORES 21 C. Vecilius—p. 284, 3 cum *compilauit Paulus*
86 not.

1 commune asiae atque europae *om. D* || europe *R* 3 completa
R 4 apicem *R* 5 flammisque (*f ex q corr. m. 1*) *L*
 6 deruti *L* 10 adque *R·D* || metella *D* 13 corynthium *L* ||
 et *om. L* || corynthia *L* 15 hisdem *LRD* || uiriatus] *LRD*
 18 subigendo (*littera c lunula eius inferiore ut saepius euanida*
cum c esse uideretur, i m. 3 s. scripsit) *L* subigendo (*i in ras. et g s.*
s. al. m., ex g ut uid. R 19 fuit omnibus *h* 21 \bar{g} . *L* gaius
RD; sextus § || Vetilius (*Vetulus in textu ed. 1582 f*) *f h* || occurrit
L || qui (*i ex e ?*) *R* 22 ad *s. s. al. m. in R* || interneccionem (*i alt.*
in e al. m.) R ⁱⁿterneccionem (*in et i m. 2*) *D* || pene *L·R*

3 praetor cum paucis fuga lapsus euasit. deinde C. Plautium
 praetorem idem Viriatus multis proeliis fractum fugauit. pos
 etiam Claudius Vnimammus cum magno instructu belli contra
 Viriatum missus quasi pro abolenda superiore macula turpiorem
 4 ipse auxit infamiam. nam congressus cum Viriato uniuersas 5
 quas secum deduxerat copias maximasque uires Romani amisit
 exercitus. Viriatus trabeas fasces ceteraque insignia Romana
 in montibus suis tropaea praefixit.

5 Eodem tempore CCC Lusitani cum mille Romanis in quodam
 saltu contraxere pugnam, in qua LXX Lusitanos, Romanos 10
 6 autem CCCXX cecidisse Claudius refert; et cum uictores Lusi-
 tani sparsi ac securi abirent, unus ex his longe a ceteris segre-
 gatus cum, circumfusus equitibus pedes ipse deprehensus unius
 eorum equo lancea perfosso ipsius equitis ad unum gladii
 ictum caput desecuisset, ita omnes metu perculit, ut prospe- 15
 ctantibus cunctis ipse contemptim atque otiosus abscederet.

p. 293

7 'Appio Claudio Q. Caecilio Metello consulibus Appius Clau-
 dius aduersus Salassos Gallos congressus et uictus quinque
 milia militum perdidit. reparata pugna, quinque milia hostium

AVCTORES § 7—9 *Liuius 53 (cf. Periocha et ad § 8 Obseq. 22, qui non Romae sed Lunae androgynum uisum esse refert)*

1 c̄. L gaium RD[§] 2 idem. R || uiriatus] LRD[§] || post
 haec claudium unimammium cum omni exercitu superauit § 3 uni-
 mammus] R unima² mus| et in marg. m. 1 n̄ 2 / L (qui m notat sic
 nec nisi u. extremo) unimamus D Vnimanus fh || instructo L
 4 uariatum D || superiore^{***} R 5 hausit L 6 exercitus amisit
 v || amisi R² 7 uariatatus D || ceteraq; R² || romana romana L
 8 tropea DR¹ trophea R² 9 trecenti LD 10 septuaginta D
 LXX mil. L || lusitanosaromanos L 11 trecentos (-tus 1) uiginti D² ||
 caecidisse (a er.) R || *cladius (c in ras. al.) R 12 abirent D ||
 iis h 13 circumfusus] a circumfusus L || *equitibus R || depraehen-
 sus (-hin- D¹) LD deprehensus sit E || unius om. L 14 equo R² ||
 lacia (c in nc m. 1, i in e m. 2) R || *equitis R 15 ictum R
 16 cuntis D || contentim R¹ contemtim D¹ || ad que adque (posterius
 del. m. 2) D || otiosus (o alt. in ras. al. m.) R 17 laudio R¹ ||
 q̄. L quinto D quinto et R || cecilio ex cilicio al. m. R || cons̄.
 L 18 salassos (o al. m., ex u fort.) R || quinq. mil. L

occidit. sed cum iuxta legem, qua constitutum erat, ut quisque quinque milia hostium peremisset triumphandi haberet potestatem, iste quoque triumphum expetisset, propter superiora uero damna non impetrauisset, infami impudentia atque ambitione usus priuatis sumptibus triumphauit.

L. Caecilio Metello Q. Fabio Maximo Seruiliano consulibus inter cetera prodigia androgynus Romae uisus iussu haruspicum in mare mersus est. sed nihil impiae expiationis procuratio profecit; nam tanta subito pestilentia exorta est, ut ministri quoque faciendorum funerum primum non sufficerent deinde non essent; iamque etiam magnae domus uacuae uiuis plenae mortuis remanserunt: largissimae introrsum hereditates et nulli penitus heredes. denique iam non solum in Vrbe uiuendi sed etiam adpropinquandi ad Urbem negabatur facultas, tam saeui per totam Urbem tabescentium sub tectis atque in stratis suis cadauerum putores exhalabantur.

Expiatio illa crudelis et uiam mortibus hominum morte hominis struens tandem Romanis inter miserias suas erube-

AUCTORES § 10 et 11 *adhibitus uidetur Augustinus C. D. (uelut 3, 17)*

EXPILATORES 7 androgynus—8 mersus est *exscripsit Paulus 86, 8 sq.*

1 lege *D*² || constitutum *D*¹ || quisque] *LRD* quisquis *v*; *cf. 1, 10 § 18; 7, 41 § 4* 2 quinque *om. D* || peremisset (*er. is ut uid.*) *R* 3 cū post quoque *s. s. m. fort. 1 in R* 4 dampna *R* || impetrauisset *L* || infami *L om. D* || impudentia *DR* 5 sumptibus *L¹D¹* 6 lucio caecilio *D* lutio caelio *B* || quinto *RD* || fauio *L* || cons. *L* 7 androgynus *D¹X* androgenus *D²* androgynus uir et mulier simul *R* || romae (*a in ras. al. m.*) *R* || aruspicum *R* 8 missus *D* 11 iamque] *LRD* itaque *v* || uacuae (*v al. m.*) *R* || uibiis (*u supra bi a rec. m. posita sed mox deleta*) *L* || plenae (*e pr. ex a*) *B* 12 largissimae *R¹* || introrsum *L* || nulli *R* 13 paenitus *LR^a* || heredes denique] heredesdenique (*e tert. non plane certa*) *D¹* heredesdenique (*de et supra litterae ipsius ut uid. m. 2 erasae*) *D²* 14 adpropinquandi (*p pr. in ras. al. m.*) *R* 15 orbem *L* || stratis (*er. ó*) *D* 16 exhalabantur (*er. 1 litt. duar. lin.*) *D* 17 mortē *B* 18 struens] *LD* instruens *BAGv* || tandem romanis *om. D*

p. 284

PAVLI OROSII HISTORIARVM ADVERSVM PAGANOS

LIBER QVINTVS.

1 Scio aliquantos post haec deinceps permoueri posse, quod
victoriae Romanae multarum gentium et ciuitatum strage
crebrescunt. quamquam, si diligenter appendant, plus damni
inuenient accidisse quam commodi. neque enim parui pendenda
sunt tot bella seruilia, socialia, ciuilia, fugitiuorum, nullorum
2 utique fructuum et magnarum tamen miseriarum. sed conieuo,
ut quemadmodum uolunt ita fuisse uideatur; unde arbitror
esse dicturos: ecquid his temporibus beatius, quibus continui
triumphi, celebres uictoriae, diuites praedae, nobiles pompae,
p. 285 magni ante currum reges et longo ordine uictae gen^{tes} age- 10
3 bantur? quibus breuiter respondebitur et ipsos de temporibus
solere causari et nos pro isdem temporibus instituisse ser-
monem, quae tempora non uni tantum urbi adtributa sed Orbi
uniuerso constat esse communia. ecce quam feliciter Roma

AVCTORES § 1 bella—ciuilia *cf. Augustinus C. D. 3, 23*

2 rome aut romę R¹ 3 creuerunt X₂ || quamquam DII || si] et
si II || appendant] DAVTOX₂ ed. 1542 in contextu adpendant K²M
attendant (tt al. m. in ras., fuisse potest pp R) RII ed. 1542 in mg., fs
adtendant GK²h || dampni R^a 4 inueniant T || accidisse (c pr. ex
d?) R 5 socialia] scio alia D 6 conieuo] T^b (u ex b?) conhibeo
RIIDAG₅ conhibeo X² cohibeo M¹; cf. 4 pr. § 6 7 uolunt ita]
uoluntati D² || uediatur (corr. m. 2) D || arbitrer D² 8 dicturos
R²D² dicturus R¹D¹ || et quid RDAG₅ 9 celebres (e pr. in ras.
al. m.) B caelebres (-is D¹) D²II 10 currus G² 12 isdem]
G hisdem RD 13 non in tantum (uni supra in scr. m. 2) R || attri-
buta R²II 14 constat (at ex ant) X₂

uincit tam infelieiter quidquid extra Romam est uincitur. quanti igitur pendenda est gutta haec laboriosae felicitatis, 4 cui adscribitur unius urbis beatitudo in tanta mole infelicitatis, per quam agitur totius Orbis euersio? aut si ideo felicia sputantur, quia unius ciuitatis opes auctae sunt, cur non potius infelicissima iudicentur, quibus miserabili uastatione multarum ac bene institutarum gentium potentissima regna ceciderunt? an forte aliud tunc Carthagini uidebatur, cum post annos 5 centum uiginti, quibus modo bellorum clades modo pacis condiciones perhorrescens, nunc rebelli intentione nunc supplici, bellis pacem, pace bella mutabat, nouissime miseris ciuibus passim se in ignem ultima desperatione iacentibus unus rogos tota ciuitas fuit? cui etiam nunc, situ paruae, moenibus destitutae, pars miseriarum est audire quid fuerit. edat Hispania sententiam 6 suam: cum per annos ducentos ubique agros suos sanguine suo rigabat inportunumque hostem ultro ostiatim inquietantem nec repellere poterat nec sustinere, cum se suis diuersis urbibus ac locis, fracti caede bellorum, obsidionum fame exinaniti, interfectis coniugibus ac liberis suis ob remedia miseriarum 20 concursu misero ac mutua caede iugulabant, — quid tunc de

AVCTORES § 6 annos ducentos cf. 6, 21 § 1 et 7, 41 § 2

1 uincit (*linea er. m. 2*) *D* || quicquid *RD*^s 7 ceciderunt (ē in e) *R* 8 an] an ac *V* || karthago (o in ini m. 2) *R* kartagini *II* cartagini *GV* || uidebatur] debibatur (e s. s. m. 2) *D* || cum] quum *A* ut plerumque 9 centum uiginti] *DAX*₂ cxx *RΠG* || condicionis (*corr. m. 2; punctum q. e. sub i [sic] statim deletum est*) *D* condiciones *R* 10 supplici] *D*^s *AGVX*₂ supplicii *R*^s supplicii *R*^s *D*^s *Πh* supplicis *D*^s || bellis] *DAGVX*₂ *KMFNTO* et ut uid. *R*^s belli (belli. *R*) *RΠ* bello *h* 11 pacem om. *RΠ* || pace bella mutabat] *RΠAX*₂ *KMNTO* (mutabat *O*) pace bellum mutabant *D* bella pace mutabat *G* p. m. b. *h* || nouissime (ē in e) *R* 12 desperationem (*.. m. 2*) *D* || iacentibus *D* 14 quae *GX*₂ || edat] *Etdat* *D* 15 suā (~ fort. ex corr. add.) *D* || ducentos] *D* oc *RG* || ubiq; in ras. *m. 1 G* 16 rigabant *D* || osciatim *D*^s hostiatim *R*^s *ΠAX*₂ 17 poterant *D* 18 ac om. *A* || fracti] *DAv* (locis fracti, v) fractis *RΠGVX*₂ cf. 4, 9 § 1 || obsidiorum *D*; cf. obsidionis fame 6, 21 § 5 20 qui *R*^s

7 suis temporibus sen^tiebat? ipsa postremo dicat Italia: cur
 p. 286 per annos quadringentos Romanis utique suis contradixit obstitit
 repugnauit, si eorum felicitas sua infelicitas non erat Romanos-
 que fieri rerum dominos bonis communibus non obstabat?
 8 non requiro de innumeris diuersarum gentium populis diu
 ante liberis, tunc bello uictis, patria abductis, pretio uenditis,
 seruitute dispersis, quid tunc sibi maluerint, quid de Romanis
 9 opinati sint, quid de temporibus iudicarint. omitto de regibus
 magnarum opum, magnarum uirium, magnae gloriae, diu
 potentissimis, aliquando captis, seruiliter catenatis, sub iugum 10
 missis, ante currum actis, in carcere trucidatis: quorum tam
 stultum est exquirere sententiam, quam durum non dolere
 10 miseriam. nos, nos inquam ipsos uitaeque nostrae electionem,
 cui adqueuimus, consulamus. maiores nostri bella gesserunt,
 bellis fatigati pacem petentes tributa obtulerunt: tributum 15
 11 pretium pacis est. nos tributa dependimus, ne bella patiamur,
 ac per hoc in portu, ad quem illi tandem pro euadendis ma-
 lorum tempestatibus confugerunt, nos consistimus et mane-
 mus. igitur nostra tempora uiderim utrum felicia; certe
 feliciora illis ducimus, qui quod illi ultime delegerunt nos 20

1 haec ipsa—Italia male cum praecedentibus coniungebantur || cur]
 D²G¹R²5 itemque haud dubie R¹ cor D¹ cū R²G² 2 cccc RG ||
 inde a romanis denuo superstes L 3 si horum R² 4 dominos
 (o alt. m. 3 redintegrata) R 5 innumeris (nume in ras. aut
 fortuita macula m. 3) R 6 ante] LR antea DA (a fin. cum li-
 beris consi. D¹) v || praetio LR^a praecio D 7 q R¹ (id s. s. m. 2) ||
 maluerunt D 8 opinati* R || tempore]rebus D¹ || iudica*rint (ue
 ut uid. er.) R iudicarent LD 9 magnarū*opum R || magnarum
 uirium om. D 10 seruiliter catenatis om. D || catenatis L
 11 carcerem R || truis (sis in ras. ex cidatis ut uid. m. 2) R || tam] tamen
 D 12 non om. L || dolere (e pr. ex o al. m.) R 13 nos nos]
 nos D || in]quantum ipsos L 14 consola*mus (er. n) D || gesserant
 L 15 optulerunt L 16 praetium LR^a praecium D || patiarum
 D¹ 17 portum R portū (~ fort. m. 2 add.) D || q^m (pro correctura
 non habendum) L quā (~ al. m.) R 19 nostra] Rv nos LDA ||
 uiderim] LR uidirem D¹ uidirem' (i alteram in e correxerat sed sta-
 tim hanc e deleuit) D² uiderimus v || certae (a er.) R 20 qui]
 quia R^bv || ultimo v optime D²

continue possidemus. inquietudo enim bellorum, qua illi attriti 12
sunt, nobis ignota est. in otio autem, quod illi post im-
perium Caesaris natiuitatemque Christi tenuiter gustauerunt,
nos nascimur et senescimus; quod illis erat debita pensio ser-
uitutis nobis est libera conlatio defensionis, tantumque interest 13
inter praeterita praesentiaque tempora, ut quod Roma in usum
luxuriae suae ferro extorquebat a no'istris, nunc in usum com- p. 287
munis reipublicae conferat ipsa nobiscum. aut si ab aliquo
dicitur tolerabiliores parentibus nostris Romanos hostes fuisse,
10 quam nobis Gothos esse, audiat et intellegat, quanto aliter
quam circa se ipsum agitur sibi esse uideatur.

Olim cum bella toto Orbe feruebant, quaeque prouincia suis 14
regibus suis legibus suisque moribus utebatur, nec erat socie-
tas adfectionum, ubi dissidebat diuersitas potestatum; postremo
15 solutas et barbaras gentes quid tandem ad societatem addu-
ceret, quas diuersis sacrorum ritibus institutas etiam religio
separabat? si quis igitur tunc acerbitate malorum uictus 15
patriam cum hoste deseruit, quem tandem ignotum locum
ignotus adiit? quam gentem generaliter hostem hostis orauit?
20 cui se congressu primo credidit, non societate nominis inuitatus,
non communionem iuris adductus, non religionis unitate securus?
an parum exempli dederunt Busiris in Aegypto peregrinorum 16
infeliciter incurrentium impiissimus immolator, crudelissima
circa aduenas Dianae Tauricae litora sed magis sacra crudelia,
22 Thracia cum Polymestore suo usque ad propinquos hospites

AVCTORES § 16 Busiris—immolator *cf. 1, 11 § 2* || crudelissima—
scelerata *ignotus*

1 possidemus *L^aD¹* || quae (er. i) *R* || attriti *D* 6¹ praeterita
R || usu *D* 7 a *om. L* 9 tolerabilius *L¹* 10 quando
D² 12 bella toto orbe] toto orbe bella *R* || quaeque] unaquaeque
D² || suis legibus suis regibus *L* 13 suis legibus *om. DA*
14 affectionum *R* affectionum *D* || dissidebat (si *in ras. m. 2*) *R* ||
aduersitas]potestatum (d *alteram del. m. 1*) *L* || postremū *D²*
15 quid] qui *D* || deduceret *L* (*cf. 14 aduersitas*) 16 institutis
R 17 aceruitate *L* 20 congressui *R²* 21 addictus (i *ra-*
dendo ex u) *R* || relegionis *R¹* || unitatē *D¹* 22 busiriss *D¹*
busiridi *D²* || aegipto *D* 23 impiissimus *R¹* || immolatur *LDR^a*
25 polymestore] *R₅* polimestore *D₅* polymnestore *L(H)v*

scelerata? et ne antiquitatibus uidear immorari, testis est Roma de Pompeio interfecto, testis Aegyptus de interfectore Ptolemaeo.

2 'Mihi autem prima qualiscumque motus perturbatione fugi-
 p. 288 enti, quia de confugiendi statione securo, ubique patria, ubique
 2 lex et religio mea est. nunc me Africa tam libenter excepit
 quam confidenter accessi; nunc me, inquam, ista Africa excepit
 pace simplici, sinu proprio, iure communi, de qua aliquando
 dictum et uere dictum est

hospitio prohibemur harenae,

10

Bella cient primaque uentant consistere terra;

nunc ultro ad suscipiendos socios religionis et pacis suae beni-
 uolum late gremium pandit atque ultro fessos, quos foueat,
 8 inuitat. latitudo orientis, septentrionis copiositas, meridiana
 diffusio, magnarum insularum largissimae tutissimaeque sedes 15
 mei iuris et nominis sunt, quia ad Christianos et Romanos
 4 Romanus et Christianus accedo. non timeo deos hospitis mei,
 non timeo religionem eius necem meam, non habeo talem quem
 pertimescam locum, ubi et possessori liceat perpetrare quod
 uelit et peregrino non liceat adhibere quod conuenit, ubi sit 20
 5 ius hospitis quod meum non sit; unus Deus, qui temporibus,
 p. 289 quibus ipse innotescere uoluit, hanc regni statuit unitatem,
 ab omnibus et diligitur et timetur; eadem leges, quae uni

AVCTORES cap. 2 cf. *Augustinus C. D. 3, 23* § 2 hospitio—
 terra *Vergilius Aen. 1, 540 sq.*

2 interfect *D*¹ || testis est *D*² || aegyptus *D* || interfectore] *LA* inter-
 fecto *R* interfecto rege *D* 3 ptoleleo *L* ptolomeo *R* ptolomaeo
D 4 qualescumque *R*² 6 relegio *R*¹ || affrica *D* 7 ista
 (a *in ras. m. 2*) *D* || affrica *D* 8 communae *D*¹ || qua] quali
*L*² 12 suscipiendus *D*¹ || sui *R* || ben. late] beneuoluntate (e *fin.*
in i mut. m. 2) *D* || beniuolum] *LR* 13 ultros] *R* 14 septem-
 trionis *ante ras. R* || meridiana (er. & ?) *R* 15 insularum *om.*
D 18 nec mea *R* necemae *D*¹ necime] (*sic*) *D*² || quem] qualem
D 20 peregrino (e *altera ex s ?*) *R* || sit ius] sius (*mut. m. 2*)
D 21 hospitis] *LR* hospicii *D* hospiti] *h* || non meum *L*
 23 et timetur; ea .. eadem legis quae (*corr. m. 2, eiusdem sunt hae ; et ..*
interpunctiones) *D* || eadem leges (*moz s crasa*) *R*¹ Hec eadem leges
*R*² || quae *R*

Deo subiectae sunt, ubique dominantur; ubicumque ignotus accessero, repentinam uim tamquam destitutus non pertimesco. inter Romanos, ut dixi, Romanus, inter Christianos Christianus, 6 inter homines homo legibus inploro rempublicam, religione 5 conscientiam, communione naturam. utor temporarie omni terra quasi patria, quia quae uera est et illa quam amo patria in terra penitus non est. nihil perdidit, ubi nihil amari, totum- 7 que habeo, quando quem diligo mecum est, maxime quia et apud omnes idem est, qui me non modo notum omnibus uerum 10 et proximum facit, nec egentem deserit, quia ipsius est terra et plenitudo eius, ex qua omnibus omnia iussit esse communia. haec sunt nostrorum temporum bona: quae in totum 8 uel in tranquillitate praesentium uel in spe futurorum uel in perfugio communi non habuere maiores, ac per hoc incessabilia 15 bella gesserunt, quia, mutandarum sedium communione non libera, persistendo in sedibus suis aut infeliciter necati sunt aut turpiter seruiuerunt. quod clarius promptiusque ipsis ueterum gestis per ordinem explicitis aperietur.

Anno ab Vrbe condita DCVI, hoc est eodem anno, qua et 3 20 Carthago deleta est, Cn. Cornelio Lentulo L. Mummio consulibus ruinam Carthaginis euersio Corinthi subsecuta est, duarumque potentissimarum urbium paruo unius temporis interuallo per diuersas mundi partes miserabile conluxit in-

AUCTORES 10 ipsius—11 eius *Psalm. 23, 1* cap. 3, *exceptis*
§ 1 *anni numero* et § 4 *Orosiana, Linius 52* (§ 5 *cf. Periocha*, § 5
opulentissimam et § 7 *permixta—seris cf. Florus 2, 16 § 7*)

1 subiecta sunt *D¹R* subiectus sum *D²* || domenantur (. m. 2) *D*
2 *ad nim ut uid. in mg. 1 mortē al. m. R* 5 conscientia *R* || na-
tura *R* || temporarie-omni (e *alt. ex a*) *R* 6 illa- *R* || patriā *D*
7 paenitus *R²* || perdedi (*corr. m. ut uid. 2*) *L* 8 et *om. L*
9 modum *D¹* 12 sic tempore *D* 13 in spe] spe *R* || sic futu-
rorū *D* 14 communi- *R* || *ac *R* 15 quia] qui *D*
17 promptiusque *R¹* promciusque (c *in pe m. 2*) *D* || ipsi *D* 18 .ge-
stis *R* gestis (e *m. 2*) *D* 19 sescentesimo (-tisimo *D*) sexto *LD* ||
et *om. D* 20 karthago *R* || gñ- *L* gneo *RD* || lucio *D* lutio *R* ||
cōm- *L* cōns *R* consolib: *D* 21 karthaginis *R* || corunthi *D*
22 -que *om. R*

2 cendium. nam cum Metellus praetor Achaeos Boeotiosque con-
 iunctos duobus bellis, hoc est primum apud Thermopylas,
 3 iterum in Phocide uicisset — quorum priore bello occisa esse
 xx milia, secundo vii milia caesa Claudius historicus refert,
 Valerius et Antias in Achaia pugnatum et xx milia Achae-
 5 orum cum duce suo Diaeo cecidisse confirmant, Polybius
 Achius quamuis tunc in Africa cum Scipione fuerit, tamen,
 quia domesticam cladem ignorare non potuit, semel in Achaia
 pugnatum Critolao duce adserit, Diaeum uero adducentem ex
 Arcadia militem ab eodem Metello praetore oppressum cum 10
 4 exercitu docet; sed de uarietate discordantium historicorum
 aliquanta iam diximus, quorum sufficiat detecta haec et male
 nota mendaciorum nota, quia parum credendum esse in ceteris
 euidenter ostendunt qui in his quoque, quae ipsi uidere, diuersi
 5 sunt — igitur post extincta totius Achaiae praesidia destitu- 15
 tarum eersionem urbium Metello praetore meditante consul
 Mummius repentinus cum paucis uenit in castra. qui dimisso
 statim Metello Corinthum sine mora expugnauit, urbem toto
 tunc Orbe longe omnium opulentissimam, quippe quae uelut
 officina omnium artificum atque artificiorum et emporium 20

AVCTORES 12 diximus cf. 4, 20 § 7—9

1 metellus (u al. m. ex o ?) R metillus D¹ || acheos RD¹ achios
 D² || boetiosque LR² byotiosque R¹ byociusquae (u in o corr., a del.
 2) D 2 primum] LD primo Rv || thermopylas R 3 inphocideui-
 cisset L cum focus deuicisset R in focus deuicisset D; in Phocaeis
 deuicisset v || sic quorū D 4 x̄x. milia L uiginti milia D ||
 septem LDR 5 ualerius et] LRD et del. v male || anthias
 RD || x̄x. milia L uiginti milia D || acheorum LRD 6 duces
 uo diae. oecidisse D¹ dūces uo' diae. oecidisse (i. e. ut uid. — diaeoo
 —) D² || diaeo] L'R diaeoⁿⁿ L² || caecidisse R^a || confirmant] LRD con-
 firmat v || polibius D 7 achibus R || affrica D || scepione D¹
 8 qui ad domesticam D 9 critulao D || asserit R 10 con-
 pressum D 11 uarietate R^a 12 et del. al. m. R 13 men-
 daciorum (ci al. m. in ras.) R || ceteris R^a 15 totius (t pr. in
 ras. ?) R || praesidia. R 16 pretore R 17 repentinus (rep in
 ras. m. 1, -tinus 2) D 18 urbem] orbe L 19 orbe] urbe D¹
 20 officina (er. u ?) R || artificiorum R || ettemporium L et im-
 portorū (i. e. -rum) D

commune Asiae atque Europae per multa retro saecula fuit. ^{p. 291}
 permessa crudeliter etiam captiuis praedandi licentia 'sic omnia ⁶
 caedibus ignibusque completa sunt, ut de murorum ambitu
 quasi e camino in unum apicem coartatum exundaret incendium.
 itaque plurima parte populi ferro flammisque consumpta reliqua
 sub corona uendita est; urbe incensa muri funditus diruti
 sunt; muralis lapis in puluerem redactus, praeda ingens
 erepta est. sane cum propter multitudinem et uarietatem ⁷
 statuarum simulacrorumque in illo ciuitatis incendio permixta
 in unum auri argenti atque aeris omniaque simul metalla
 fluxissent, nouum genus metalli factum est, unde usque in
 hodiernum diem siue ex ipso siue ex imitatione eius aes
 Corinthium, sicut memoriae traditum est, et Corinthia uasa
 dicuntur.

Isdem consulibus Viriatus in Hispania genere Lusitanus, ⁴
 homo pastoralis et latro, primum infestando uias deinde
 uastando prouincias postremo exercitus praetorum et consulum
 Romanorum uincendo 'fugando subigendo maximo terrori Ro- ^{p. 292}
 manis omnibus fuit: siquidem Hiberum et Tagum, maxima ²
 et diuersissimorum locorum flumina, late transgredienti et
 peruaganti C. Vecilius praetor occurrit: qui continuo caeso
 usque ad interneccionem paene omni exercitu suo uix ipse

AVCTORES § 1—6 *Liuius 52* (ad § 1—4 cf. *Periocha, Florus*
2, 17 § 15 et 16, Eutropius 4, 16)

EXFILITORES 21 C. Vecilius—p. 284, 3 cum *compilauit Paulus*
86 not.

1 commune asiae atque europae *om. D* || europe *R* 3 completa
R 4 a apicem *R* 5 flammisque (f ex q corr. m. 1) *L*
 6 deruti *L* 10 adque *R²D* || metella *D* 13 corynthium *L* ||
 et *om. L* || corynthia *L* 15 hisdem *LRD* || uiriatus] *LRD*
 18 subigendo (*littera c lunula eius inferiore ut saepius euanida*
cum c esse uideretur, i m. 3 s. scripsit) *L* subigendo (*i in ras. et g s.*
s. al. m., ex g ut uid. R 19 fuit omnibus *h* 21 \bar{g} . *L* gaius
RD; sextus § || Vetilius (*Vetilius in textu ed. 1582 f*) *fh* || occurrit
L || qui (*i ex e?*) *R* 22 ad s. s. al. m. in *R* || internitionem (*i alt.*
in e al. m.) R ⁱⁿternecionem (*in et i m. 2*) *D* || pene *L²R^b*

- 3 praetor cum paucis fuga lapsus euasit. deinde C. Plautium praetorem idem Viriatus multis proeliis fractum fugauit. post etiam Claudius Vnimammus cum magno instructu belli contra Viriatum missus quasi pro abolenda superiore macula turpiorem ipse auxit infamiam. nam congressus cum Viriato uniuersas 5 quas secum deduxerat copias maximasque uires Romani amisit exercitus. Viriatus trabeas fascos ceteraque insignia Romana in montibus suis tropaea praefixit.
- 5 Eodem tempore CCC Lusitani cum mille Romanis in quodam saltu contraxere pugnam, in qua LXX Lusitanos, Romanos 10 6 autem CCCXX cecidisse Claudius refert; et cum uictores Lusitani sparsi ac securi abirent, unus ex his longe a ceteris segregatus cum, circumfusus equitibus pedes ipse deprehensus unius eorum equo lancea perfosso ipsius equitis ad unum gladii ictum caput desecuisset, ita omnes metu perculit, ut prospere 15 ctantibus cunctis ipse contemptim atque otiosus abscederet.
- p. 293
7 'Appio Claudio Q. Caecilio Metello consulibus Appius Claudius aduersus Salassos Gallos congressus et uictus quinque milia militum perdidit. reparata pugna, quinque milia hostium

AVCTORES § 7—9 *Liuius 53 (cf. Periocha et ad § 8 Obseq. 22, qui non Romae sed Lunae androgynum uisum esse refert)*

1 c. L. *gaium RD* 2 *idem R* || *uiriatu] LRD* || post haec claudium unimammium cum omni exercitu superauit 3 unimammus] *R* unimamus | *et in marg. m. 1. n. 2. / L (qui m. notat sic nec nisi u. extremo)* unimamus *D* Vnimannus *fh* || instructo *L*
4 uariatum *D* || superiore *R* 5 hausit *L* 6 exercitus amisit v || amisi *R* 7 uariatum *D* || ceteraq; *R* || romana romana *L*
8 tropea *DR* tropaea *R* 9 trecenti *LD* 10 septuaginta *D* LXX mil. *L* || lusitanosaromanos *L* 11 trecentos (-tus 1) uiginti *D* || caecidisse (a *er.*) *R* || caecidius (c *in ras. al.*) *R* 12 abierent *D* || iis *h* 13 circumfusus] a circumfusus *L* || equitibus *R* || deprehensus (-hin- *D*) *LD* deprehensus sit *R* || unius *om. L* 14 equo *R* || lacia (c *in nc m. 1, i in e m. 2*) *R* || equitis *R* 15 ictum *R*
16 cuntis *D* || contentim *R* contentim *D* || ad que adque (*posterius del. m. 2*) *D* || otiosus (o *alt. in ras. al. m.*) *R* 17 laudio *R* || q. *L* quinto *D* quinto et *R* || cecilio ex cilicio *al. m. R* || cons. *L* 18 salassos (o *al. m., ex u fort.*) *R* || quinq. mil. *L*

occidit. sed cum iuxta legem, qua constitutum erat, ut quisque quinque milia hostium peremisset triumphandi haberet potestatem, iste quoque triumphum expetisset, propter superiora uero damna non impetrauisset, infami impudentia atque ambitione usus priuatis sumptibus triumphauit.

L. Caecilio Metello Q. Fabio Maximo Seruiliano consulibus 8 inter cetera prodigia androgynus Romae uisus iussu haruspicum in mare mersus est. sed nihil impiae expiationis procuratio profecit; nam tanta subito pestilentia exorta est, ut ministri 10 quoque faciendorum funerum primum non sufficerent deinde non essent; iamque etiam magnae domus uacuae uiuis plenae mortuis remanserunt: largissimae introrsum hereditates et nulli penitus heredes. denique iam non solum in Vrbe uiuendi sed 9 etiam adpropinquandi ad Urbem negabatur facultas, tam saeui 15 per totam Urbem tabescentium sub tectis atque in stratis suis cadauerum putores exhalabantur.

Expiatio illa crudelis et uiam mortibus hominum morte 10 hominis struens tandem Romanis inter miseras suas erube-

AUCTORES § 10 et 11 *adhibitus uidetur Augustinus C. D. (uelut 3, 17)*

EXPLIATORES 7 androgynus—8 mersus est *exscripsit Paulus 86, 8 sq.*

1 lege *D*² || constitutum *D*¹ || quisque] *LRD* quisquis *v*; *cf. 1, 10 § 18*; 7, 41 § 4 2 quinque *om. D* || peremisset (*er. is ut uid.*)
R 3 cū *post* quoque *s. s. m. fort. 1 in R* 4 dampna *R* ||
 impetrauisset *L* || infami *L om. D* || impudentia *DR* 5 sumptibus
L¹D¹ 6 lucio caecilio *D* lutio caelio *R* || quinto *RD* || fauio *L* ||
 cons. *L* 7 androgynus *D¹X* androgenus *D²* androgynus uir et
 mulier simul *R* || romae (*a in ras. al. m.*) *R* || aruspicum *R*
 8 missus *D* 11 iamque] *LRD* itaque *v* || uacuae (*v al. m.*) *R* ||
 uibiis (*u supra bi a rec. m. posita sed mox deleta*) *L* || plenae (*e pr.*
ex a) *R* 12 largissimae *R¹* || introrsum *L* || nulli* *R*
 13 paenitus *LR²* || heredes denique] herededumque (*e tert. non plane*
certa) *D¹* here: dūmque (*de et supra litterae ipsius ut uid. m. 2 erasae*)
D² 14 appropinquandi (*p pr. in ras. al. m.*) *R* 15 orbem *L* ||
 stratis (*er. c*) *D* 16 exhalabantur (*er. 1 litt. duar. lin.*) *D*
 17 mortē *R* 18 struens] *LD* instruens *BAGv* || tandem romanis
om. D

7. 24 *sentibus*. quam misera et uana esset, innotuit. ante enim
 in suffragium praeueniendae cladis est habita et sic pestilentia,
 consecuta est: quae tamen sine ullis sacrificiorum satisfacti-
 onibus tantummodo secundum mensuram arcani iudicii expleta
 11 correptione sedata est. quam si artifices illi circumventionum
 haruspices sub ipsa ut adsolent declinatione morborum forte
 celebrassent, procul dubio sibi dis et ritibus suis reductae
 sanitatis gloriam uindicassent. ita misera et ad sacrilegia male
 religiosa ciuitas mendaciis, quibus liberari non poterat, lu-
 debatur. 10
- 12 Igitur Fabius consul contra Lusitanos et Viriatum dimicans
 Bucciam oppidum, quod Viriatus obsidebat, depulsis hostibus
 liberauit et in deditionem cum plurimis aliis castellis recepit.
 fecit facinus etiam ultimis barbaris Scythiae, non dicam Ro-
 manae fidei et moderationi, execrabile. quingentis enim prin- 15
 13 cipibus eorum, quos societate inuitatos deditionis iure sus-
 ceperat, manus praecidit.
- 13 Pompeius sequentis anni consul fines Numantinorum in-
 gressus accepta maxima clade discessit, non solum exercitu
 paene omni profligato uerum etiam plurimis nobilium, qui ei 20
 militiae aderant, interemptis.
- 14 Viriatus autem cum per quattuordecim annos Romanos
 duces atque exercitus protriuisset, insidiis suorum interfectus
 est, in hoc solo Romanis circa eum fortiter agentibus, quod
 percussores eius indignos praemio iudicarunt. 25
- 15 At ego non modo nunc, uerum etiam saepe intertexere
 Orientis illa inextricabilia bella poteram, quae raro umquam

AVCTORES § 12 *Liuius 53 aut 54* § 13 *Liuius 54*
 § 14 *Liuius 54 .cf. Periocha, Florus 2, 17 & 17, Eutropius 4, 16)*

2 praeueniendi *L* 4 archani *R* 6 aruspices *R* || assolent
*R*² || +forte. (er. r ?) *D* 7 caelebrassent *R*^a*D* || diis *R*^b 9 re-
 legiosa *R*^a 12 bucciam] *LDAG* < bacciam *Rv* bocciam *T* || ob-
 sedebat *R* 14 scythiae *R* cythiae *D* 15 execrabile (erasa *s*)
R || .d.^{uu} (tis al. m.) *R* 20 pene *R*^b 22 periuat tuor dicim
D || XIII *R* 26 at] & *R* 27 illam *D* || inextricabilia bella
 om. *D* || inextrabilia *R*^a || bella in *mg.* add. *m.* fort. 1 in *B*

nisi sceleribus aut incipiunt aut terminantur; sed Romanorum, cum quibus nobis actio est, tanta sunt, ut iure fastidiantur aliena.

Mithridates tunc siquidem, rex Parthorum sextus ab Arsace, 16 uicto Demetrii praefecto Babylonam urbem finesque eius uniuersos uictor inuasit. omnes praeterea gentes, quae inter Hydaspem fluum et Indum iacent, subegit. ad Indiam quoque cruentum extendit imperium. Demetrium ipsum secundo 17 sibi bello occurrentem uicit et cepit: quo capto Diodotus quidam cum Alexandro filio regnum eius et regium nomen usurpauit. qui postea ipsum Alexandrum filium, quem participem 18 periculi in peruadendo regno habuerat, ne in obtinendo consortem haberet, occidit.

M. Aemilio Lepido C. Hostilio Mancino consulibus prodigia 19 apparuere diuersa et, quantum in ipsis fuit, ex more curata p. 296 sunt. sed non semper aucupatoribus euentuum et structoribus fallaciarum haruspicibus opportuni casus suffragantur. namque 20 Mancinus consul postquam a Popilio apud Numantiam suscepit exercitum, adeo infeliciter proelia cuncta gessit atque in id 20 suprema desperatione perductus est, ut turpissimum foedus

AVCTORES § 16 et 17 *Liuius* 52 § 18 *Liuius* 55 § 19—
§ 21 *Liuius* 55 et 56 (ad § 19 cf. *Obseq.* 23, § 20 turpissimum foedus *Augustin. C. D.* 3, 21), § 19 sed non semper et q. s. *Orosiana uidentur esse, ad illa* § 21 Pompeius—pepigisset *adhibitus fort. Liuius* 54 (cf. *Periocha*) § 20 turp. foedus cf. 5, 7 § 1

2 iuraefastidiantur *D* 4 mitritates *D* || tunc *om. D*
5 demetrii] *R^bD* demetri *LR^a* Demetrio *v* || praefecto *R* || babylonam] *LR* babilonam *D* 7 i. daspen (*er. s ut uid.*) *D* || subegit (*egi in ras. m. 1*) *R* 8 secundum *D* 9 bellum *D* || cepit *R*
coepit *D* || diodotus *LR^b* diu thus *D* 10 regnum *om. L*
12 uadendo *L^a* || regnum *D* 14 m̄ · *L* m̄ *R* Marco *D* || aemelio *D* || Lepido C.] gaio lepidi *D* || ḡ · *L* gaio *R* || cons̄ · *L*
cōns *R* 15 uerba curata sunt sed nou semper aucupatoribus *om. D* 16 euentum *L* 17 *aruspicibus *R* || oportuni *R* oportuni *D* || suffragabantur *D* 18 a Popilio] appiljo (*o radendo ex p*) *D* || nunantia *D* 19 praelia *D* || adque *R^a* 20 suprema (*a in ras. al. m.*) *R* || perductus (*uc in ras. m. 1*) *D*

1 cum Numantinis facere cogeretur. quamuis et Pompeius iam
 2 aliud aequae infame foedus cum isdem Numantinis paulo ante
 3 pepigisset. senatus dissolui foedus et Mancinum dedi Numan-
 4 tibus praecipit, qui nudato corpore manibusque post tergum
 5 reuinctis ante portas Numantinorum expositus ibique usque in
 6 noctem manens, a suis desertus, ab hostibus autem non susce-
 7 ptus lacrimabile utrisque spectaculum praebuit.
 8 Exclamare hoc loco dolor exigit. cur falso uobis,
 9 Romani, magna illa nomina iustitiae fidei fortitudinis et
 10 misericordiae uindicatis? a Numantinis haec uerius discite. 11
 12 fortitudine opus fuit? pugnando uicerunt. fides exigebatur? cre-
 13 dentes aliis secundum se, quos occidere potuerant, pacto foedere
 14 dimiserunt. iustitia probanda erat? probauit eam uel tacitus
 15 senatus, cum idem Numantini per legatos suos aut inuiolatam
 16 pacem solam aut omnes, quos pignore pacis accepto uiuos dimi-
 17 serant, repositabant. misericordia examinanda uidebatur? satis
 18 documenti dederunt uel emittendo ad uitam inimicum exercitum
 19 uel ad poenam non recipiendo Mancinum. Mancinusne rogo
 20 dedendus fuit, qui uicti exercitus inpendentem trucidationem
 21 praetento umbone pacti foederis dispulit, qui periclitantes patriae
 22 uires in meliora tempora reseruauit? aut, si displicuit foedus
 23 quod pactum est, cur miles hoc pignore redemptus aut, cum
 24 reuerteretur, receptus est aut, cum repeteretur, redditus non
 25 est? aut, si placuit seruati militis qualiscumque prouisio, cur
 Mancinus, qui hoc pepigit, solus deditus fuit?

AVCTORES § 1—§ 6 Orosius, fort. in his quoque Livio l. i. usus
 (cf. Florus 2, 18 § 3—7)

1 pompeius D 2 aequae R || hisdem LD 3 pepigisset LD ||
 dissolui (er. o) D || dedi] LB¹D supra h. uoc.dari m. 2, quibus
 deletis lineam sub dedi duxit et dari s. s. m. s. XIII—XIII) R
 4 praecipit R²D || -que om. v || post tergum] postergum R¹D
 5 ubique (u in i m. 1) L 10 numantinis D || dicite D
 12 potuerunt D 13 ea D 14 idem] LR de D 15 solam
 pacem D || acceptus D 16 misericordie D 17 emittendo R²
 mittendo D || uita inimicum (u ex m m. 1) D 18 poena D ||
 mancino D 19 trucidatione D 23 cum om. R¹ || repediretur
 D || redditus D

Nuper Varro, ut praepropera pugna iniretur, collegam Paulum obluantem impulit, trepidantem praecipitauit exercitum, infelices copias apud infames illas Romanis cladibus Cannas non disposuit certamini sed opposuit morti; plus quam XL milia ibi militum Romanorum sola inpatientia sua, de qua sibi uictoriam iam dudum Hannibal praesumebat, amisit. collega etiam Paulo — quo tandem uiro! — perditio, nouissime in Urbem paene solus impudentissime redire ausus est meruitque impudentiae suae praemium. nam gratiae ei, quod de republica non desperasset, quam tamen ipse fecerat desperatam, publice in senatu actae sunt.

Porro autem Mancinus, qui sorte bellica circumuentum exercitum ne perderet laborauit, ab eodem senatu deditioe damnatus est. scio, Romani, et illud in Varrone displicuit, sed tempori concessum est, et hoc in Mancino placuit, sed secundum tempus praesumptum est; atque ideo ab initio perfecistis, ut nec ciuis consulat conuenienter ingratis nec hostis fideliter credat infidis.

Interea Brutus in ulteriore Hispania LX milia Gallaeorum, qui Lusitanis auxilio uenerant, asperrimo bello et difficili

AVCTORES § 7—§ 9 *Liuius 22, 41 sqq., praesertim 61 extr.; Orosius 4, 16 § 1.2* § 12 et § 13 *Liuius 56 (cf. Periocha)*

1 praepropera (er. s) R 2 impulit trepidantem om. D || impulit R¹ (corr. 3) 4 certamine (e *fn. ex a corr. ut uid., m. 1*) D || mortem D || quadraginta D 5 impatientia R² || de s. s. m. 1 in L 6 uictoriamidudum (*tertia i expuncta a m. 1 aut 2*) L uictoria iam datum D 7 collega (a s. s. m. 1) D || nouissime (e *ex e*) R 8 paenae D pene R³ || impudentissime (imp- R³, -mē a. ras. R) LRD || redire om. D 9 suae impudentiae h || impudentiae R¹D || ei] et R² 10 desperata D 11 publicē a. ras. R || actē subtractē sunt (e *pr. ex u ut uid. m. 1; subtractē linea subducta del. m. 2*) R acti sunt D 12 sorte (e *ex e*) R 13 perdederit D || damatus (na *supra ras. m. 1*) R 14 socio L (cf. 3, 12 § 22) sic (ic in *ras., fort. ex cio*) R² || romani] LR¹D romanis R²v 15 in hoc fsh || sed om. D 16 praesumptum D || perfecistis] perfidis fuit R² 17 nec ciuis] nequis D 18 credat (t *m. ut uid. 1 in ras. ex 2 litt.*) D 19 brutus (er. s) D || interiore LD || spania D || LX mil L sexaginta milia D || calaeorum R¹ gallecorum D calaeorum L galliciorum R² 20 auxilio] LDAG in auxilium R || asperimo R¹

- quamuis incantos circumuenisset, oppressit: quorum in eo proelio L milia occisa, sex milia capta referuntur, pauci fuga
 13 euaserunt. in citeriore Hispania Lepidus proconsule Vaccaeos, innoxiam gentem et supplicem, etiam senatu prohibente pertinaciter expugnare temptauit. sed mox accepta clade grauissima 5
 improbae pertinaciae poenas luit. sex milia quippe Romanorum in hoc iniusto bello iustissime caesa sunt, reliqui exuti castris, armis etiam perditis, euaserunt.
- 14 Nec minus turpis haec sub *Lepido* clades quam sub *Mancino* fuit. ita nunc sibi haec tempora loco felicitatis adscribant 10
 ut non dixerim Hispani tot pulsati fatigatique bellis, sed uel ipsi saltem Romani tam continuis subacti cladibus totiensque
 15 superati; ut non exprobrem, quot praetores eorum, quot legati, quot consules, quot legiones quantique exercitus consumpti sint, illud solum reuoluo, quanta fuerit timoris amentia miles 15
 Romanus hebetatus, ut iam ne ad experimentum quidem belli cohibere pedem atque offirmare animum posset, sed mox conspecto Hispano specialiter hoste diffugiens uinci se paene prius
 16 crederet quam uideri. quo argumento patet apud utrosque
 p. 290 misera illa tempora iudicata, cum 'et Hispani etsi uincere 20

AVCTORES § 14 et 15 *Orosius Livio l. l. uous fortasse (cf. Florus 2, 18, 5)*

2 L. milia L quinquaginta milia D || pauci] nancj D || fuga (cr. i) D 3 citeriori (i *fn. in ras., m. 2?*) R citeriore D || uacceos L uacceus D uaccheos R 4 simplicem R 5 temptauit om. D || grauissimas R 6 inprobe (im- 3, -be 2) R¹ || pertinacitate D 7 iniusto (o *ex i m. 1*) D || iustissimae LDR¹. || exuti L || castris] a castris D 9 lepidi] *fsh metello LRD* v *natum fort. ex glossa m aemilio* || mancino (a *ex i? m. 1*) D 10 loci D || ascribunt (sic) R 11 fugatique L || uel ipsi] L ut ipsi R²D ipsi R¹ 12 saltim R¹D || subiacti a. *ras. R* || totiesque D 13 sq. quod *quater D qd (uel qd; q̄t 2).. quod (quot 2).. qd (uel qd; q̄t 2).. q̄t R* 15 sunt LR || reuolui D || fuerat R¹ || *deleui interpunctionem post amentia positam v* 16 romanos (s *ex r m. 1*) D || habetatus R¹ hebetatus est R² habitatus (h *m. 1 corr. ex?*, a *statim corr. ex u?*) D 17 atque] LRD aut *fsh* 18 uinci se paene] uincire paene D || sepe] neq̄ prius (q̄ *in e*) R se prius paene L 19 uidere LD

poterant, inuiti tamen desererent dulciā otia sua et bella externa tolerarent, et Romani quanto impudentius alienae quieti sese ingererent, tanto turpius uincerentur.

Seruo Fulvio Flacco Q. Calpurnio Pisone consulibus Romae 6
 5 puer ex ancilla natus quadripes quadrimanus, oculis quattuor,
 auribus totidem, natura uirili duplex. in Sicilia mons Aetna 2
 uastos ignes eructauit ac fudit, qui torrentum modo per prona
 praecipites proxima quaeque corripientibus exussere flammis,
 longinquiora autem fauillis calidis cum uapore graui late
 10 uolitantibus torruerunt: quod Siciliae semper uernaculum
 genus monstri non portendere malum adsolet sed inferre. in
 Bononiensi agro fruges in arboribus enatae sunt. igitur in 3
 Sicilia bellum seruile ortum est, quod adeo graue et atrox
 multitudine seruorum, instructu copiarum, magnitudine uirum
 15 fuit, ut, non dicam praetores ¹Romanos, quos penitus profi- 4
 gavit, sed consules quoque terruerit. nam LXX milia seruorum ^{p. 300}
 tunc in arma conspirantium fuisse referuntur, excepta urbe
 Messana, quae seruos liberaliter habitos in pace continuit.

AVCTORES § 1 *Linus libro ut uid. 56 (cf. Obseq. 25 qui ad annum praeced.)*; Romae *Orosius temere* § 2 *Linus libro ut uid. 56 (cf. Obseq. 26) et fort. Augustinus C. D. 4, 2* § 3 et 4 *Linus 56 (cf. Periocha)*

EXPIIATORES 4 romae—6 duplex et 11 in Bon.—12 sunt *exscripsit Paulus 87 (quibus quae in Pauli nescio quo exemplari addi Bauchius Ueber die Hist. Rom. des Paul. Diac. 1873 p. 17 testatur Orosio uindicaturus mense ianuarii, glossatoris sunt inepti; cf. Plin. n. h. 18 § 166)*

1 dulcia (c in ras. ex t m. 3) R || otia sua dulcia v 2 impudentius (m ex n m. 3) R || alieni D || quieti. sese (eras. s, es in ras. m. 1, s pr. et e fm. in ras. m. 2) R 3 se D 4 quinto RD || caspurnio D || pisonae R || coñs. L consul (i ex l 2) R || romae (a erasa sed m. 3 restit.) R 5 natus est v || quadripes] LR²D uadripes R¹, om. h 6 uirili] AG(Φ)v uirilis D uiri LR || aethna LRD 7 uasto D || eructauit (er. s) D 9 longinuiorantem L || fauillis (er. 1) D fabillis L || late a. ras. R 10 uolutatibus (fort. ex corr. add.; eo compendio alibi non utitur) D 11 genus] gens D || monstri (er. a ?) R || protendere D || assolet R³ 12 bononensi LDR || enatae R natae (-te Φ) Φ 14 magnitudine D et magnitudine v || uirum R² 15 paenitus R¹D 16 .LXX. milia L septuaginta milia D

- 5 ceterum Sicilia in hoc quoque miserior, quia insula et numquam erga statum suum iuris idonei nunc tyrannis subiecta nunc seruis, uel illis dominatu improbo exigentibus seruitutem uel istis praesumptione peruersa conmutantibus libertatem, maxime quia clausa undique mari egerere foras non facile potest intestinum malum. uiperinam quippe conceptionem perditioni suae aluit sua libidine auctam, sua morte uicturam. in hoc autem seruilis tumultus excitatio quanto rarior ceteris tanto truculentior est, quia intentione commouetur libera multitudo ut patriam augeat, seruilis ut perdat.
- 7 Anno ab Vrbe condita DCXX cum maior paene infamia de foedere apud Numantiam pacto quam apud Caudinas quondam furculas pudorem Romanae frontis oneraret, Scipio Africanus consensu omnium tribuum consul creatus atque ad expugnandam Numantiam cum exercitu missus est. Numantia autem citerioris Hispaniae, haud procul a Vaccaeis et Cantabris in capite Gallaeciae sita, ultima Celtiberorum fuit. haec

AVCTORES cap. 7 *Liuius* 56.57.59 (ad § 1 cf. *Per.* 56 et *Flor.* 2, 18 § 7, ad § 3 *Flor.* 2; 18 § 2, qui h. l. fort. ipse adhibitus est, ad § 4—6.8 *Per.* 57, ad § 7 *Florus* 2, 18 § 11 et 13, ad § 10 *Flor.* 2, 18 § 2, ad § 12 *Periocha* 57 et *Flor.* 2, 18 § 13, ad § 13 *Flor.* 2, 18 § 12, ad § 16—18 *Flor.* 2, 18 § 14.15.17)

1 ceterum a. ras. R || et] est et R² 2 idonea R || subuecta
 L 3 a-seruis (er. d) D || dominatu improbo] dominatur| pro hoc
 D || improbi (improbi 3) R || uerba seruitutem—conmutantibus om. D
 4 conmutantibus R || libertate D 5 maxime a. ras. R || clauso
 fsh || egerereferas (refe in ras. m. 1; re ligatae) D 6 uiperinam
 (ui al. m., ex iu ?) R uiperina| D || conceptione D 7 perditionis
 RD || suam mortem D 8 seruilis D || excitatio R² || rariore
 D || ceteris D 9 est om. D 11 inter capitis numerum xi-ru-
 brica scriptum et anno erasum est U[n]decimo D in cuius archetypo iam
 capitum numeros scriptos nec uero alio colore distinctos fuisse apparet ||
 An in ras. m. 2 R || -DC-mo-uicensimo L sexcentissimo-uicentissimo (tis
 alt. eras.) D || p+ene (er. a) R 12 numantia D || furculas quon-
 dam caudinas L || caudenas R² || quandam R² 13 romae R || oneraret
 R¹ onorarit (-it in -et m. 1) D 14 tribunalum R || adque L ||
 expugnandam] L obp- (b in p 2 R) Rfh oppugnanda D 16 aut
 R¹D || uacceis LD gallie uacceis R 17 callaciae (prima litt. for-
 tasse g fuit) L galleciae R gallatae D || celteberiorum D

per annos quattuordecim cum solis quattuor milibus suorum
 quadraginta milia Romanorum non solum sustinuit sed etiam
 uicit pudendisq[ue] foederibus adfecit. igitur Scipio Africanus 4
 Hispaniam ingressus non se ilico ingessit hostibus, ut quasi
 incautos circumueniret, sciens numquam hoc genus hominum
 adeo in otium corpore atq[ue] animo resolui, ut non ipsa qua-
 litate habitudinis suae apparatus aliorum praecelleret, sed ali-
 quamdiu militem suum in castris uelut in scholis exercuit.
 et cum partem aestatis totamq[ue] hiemem ne adtemptata qui-
 dem pugna transegisset, sic quoque parum propemodum hac
 profecit industria. namque ubi copia pugnandi facta est, exer-
 citus Romanus oppressus impetu Numantinorum terga con-
 uertit; sed increpatione et minis obiectantis sese consulis
 manumq[ue] retinentis tandem indignatus in hostem rediit et
 quem fugiebat fugere compulit. difficilis tunc in relatu fides:
 Numantinos et fugauere et fugientes uidere Romani. unde 7
 quamuis Scipio, quia praeter spem acciderat, laetatus et
 gloriatus esset, tamen ultra bello aduersum eos audendum
 non esse professus est. itaque Scipio insistendum inopinatis 8
 prouentibus censuit, urbem ipsam obsidione conclusit, fossa
 etiam circumde'dit, cuius latitudo pedibus decem, altitudo p. 303
 uiginti fuit. ipsum deinde uallum sudibus praestructum crebris 9
 turribus communiuit, ut, si qua ab erumpente hoste in eum

EXPILOTORES 1 per—3 uicit *compilauit Paulus 87* 11 nam-
 que—15 compulit et 16 unde—21 circumdedit *excerpsit Paulus 90 not.*
lin. 5—91 not. lin. 2

1 haec quattuordecim — suorum *in ras. m. 1 D* || XIII R; *item §,*
 XI *Florus 2, 18, 2* || milib: ~~*****~~ (*eras. fort. manorum*) R
 2 quadragenta D XL R 3 affecit RD || afriganus D 4 spaniam
 D || ilico se v || ut om. R 5 hoc] LD id Rv || hominum
 om. D 6 ocio D || adque R¹ || anima D 7 aliquandiu DR²
 8 militum D || scolis R 9 aetatis D 10 propemodo D ||
 haec D 18 *inde a* -patione *denuo superstes P* || obiectantisese L ||
 obiectantis R¹ 15 fugere] fugisse D || cō-pulit (*6 ex o, eras. n*) R
 16 fugauere] fugire D 17 occi-derat R¹ 18 bello] LD§ *pro-*
bante h bellum PRfsh 19 ino-pinatis R 20 concludet
 P^a concludit (*t s. s. m. 1*) R 21 decim D 22 .xx. D || su-
 dibus (*s m. 2, ex p?*) R || crebris] creby D 23 communiuit PR
 commonuit D || eo D

temptaretur inruptio, iam non quasi obsessor cum obsesso sed
 10 uersa uice obsessus cum obsessore pugnaret. Numantia autem
 in tumulo sita haud procul a flumine Durio tria milia passuum
 ambitu muri amplexabatur; quamuis aliqui adserant eam et
 11 paruo situ et sine muro fuisse: unde credibile est, quia hoc
 spatii cura alendorum custodiendorumque pecorum uel etiam
 exercendi ruris commodo cum bello premerentur incluserint,
 ipsi arcem paruam natura munitam obtinentes; alioquin tantam
 paucitatem hominum tam amplum urbis spatium non munire
 12 magis quam prodere uidebatur. igitur conclusi diu Numantini
 et fame trucidati deditionem sui obtulerunt, si tolerabilia
 iuberentur, saepe etiam orantes iustae pugnae facultatem, ut
 13 tamquam uiris mori liceret. ultime omnes duabus subito por-
 tis eruperunt, larga prius portione uti non uini, cuius ferax is
 locus non est, sed suco tritici per artem confecto, quem sucum
 14 a calefaciendo caeliam uocant. suscitatur enim igne illa uis
 germinis madefactae frugis ac deinde siccatur et post in fari-
 nam redacta molli suco admiscetur, quo fermento sapor

EXPILATORES 10 conclusi—p. 295, 17 absumpsit *compilauit Paulus*
 91. 92 14 portione—p. 295, 1 adicitur *compilauit Isidorus Orig.*
 20, 3, 18

1 temptaretur *P* || inruptio *L* irruptio^{***} (prior *r ex n m. 2*) *R* ||
 non] num *D* || quasi] quamsi *D* || haec obsessor cum obsesso sed uersa
 uice obsessus cum *om. D* 2 obsessa repugnaret *R* obsessore pu-
 gnasset (*ultima s fort. ex r*) *D* 3 haud] *R*² haut *LPD* aut (t in
 d m. ut uid. 1) *R*¹ || mīl. *P* mīl *R* 4 asserant *R*² 5 quia]
LPRD quod aut cum *v* 7 ruris (ru in *ras. m. 2*) *P* ruris *R* ||
 commodo (do in da m. 2) *P* || uallo (bello s. s. m. 2) *P* || praemerentur
P²RD || incluserent *R*² 8 paruam] passuum *D* || natura munitam
 (a m in *ras.*) *P* natura (*om. munitam*) *D* || alioqui *Dh* || tanta *D*
 9 non munire] nomenunire *D* 11 fami *R*¹ || trucidati] cruciati *D*
 12 pugne *P*¹ || ut tamquam] uitamquam *D* 13 ultime] a. *ras. R*
 ultimo *v* || portis] fortis *D* 14 portione *P*¹ || usi] usu *D* || ferax
 is] . . . lis *P*¹ feraxlis *P*² feralis (*corr. m. 2; supra add. m. s. XIII—XIII*
 .- fertilis) *R* 15 suco] *LPR* suca *D* || confecti *D* || quam *D* ||
 sucum] *LPRD* 16 caeliam] *LPRD* || igne] *P¹RD* *Isidori Pal. 281*
 (saec. VIII uel VIII), h ignea *P¹RR* *Parisini 13027 et 13028 fs* (post
 illa fs), *om. LR* || uis] uir *D* 17 farina *LD* 18 suco] *LPRD* ||
 quo] quod *R* || fermentato *RRR*²

austeritatis et calor ebrietatis adicitur. hac igitur potione post
longam famem recalescentes bello sese obtulerunt. atrox diu 15
certamen et usque ad periculum Romanorum fuit, iterumque
Romani pugnare se aduersum Numantinos fugiendo proba-
uissent, nisi sub Sci¹pione pugnassent. Numantini interfectis p. 303
suorum fortissimis bello cedunt, compositis tamen ordinibus
nec sicut fugientes in urbem reuertuntur, corpora interfectorum
ad sepulturam oblata accipere noluerunt. nouissima spe de- 16
sperationis in mortem omnes destinati clausam urbem ipsi
10 introrsum succenderunt cunctique pariter ferro ueneno atque
igne consumpti sunt. Romani nihil ex his penitus habuere 17
uictis praeter securitatem suam; neque enim euersa Numantia
uicisse se magis Numantinos quam euasisse duxerunt. unum 18
Numantinum uictoris catena non tenuit; unde triumphum
15 dederit, Roma non uidit; aurum uel argentum, quod igni
superesse potuisset, apud pauperes non fuit; arma et uestem
ignis absumpsit.

Igitur ea tempestate, cum haec apud Numantiam gesta p. 304
sunt, apud Romam Gracchorum seditiones agitabantur. Scipio
20 autem cum deleta Numantia ceteras Hispaniae gentes pace

AVCTORES § 1 et 2 *Liuius 59 et Orosius*

EXPILOTORES 8 nouiss.—9 destinati *fort. respexit Vergil. Aen. 2, 353 sq.* 19 Scipio—p. 296, 4 exitio fuit *compilauit Paulus 92*

1 et om. *R* || ebrietatis (tis in ras.) *P* || posione *P*¹ 2 sese³ -ob-
tulerunt *R*¹ 4 se om. *D* || aduersus *PR* 5 pugnassent (pu
in ras. m. 1) *D* || numantinis *L* nummantini *D* || interfectis suorum
fortissimis] interfectissimis *D* 6 compositis *PB* 7 nec] non
separantes se nec (non separantes se s. s. m. 1 in *P*) *PR* || fugientis
*L*²*D* 8 nouissima] *LRDA* nouissima³ *P* nouissime *fsh*; *supra*
nouissima spei (ex spe m. 1 aut 2) *scriptum*: alibi. Nouissime sui m. 2^a
nisi quod Nouissin in ras. m. 3 *G* || desperationes *D* desperatione³ *G*
9 omnes om. *L* || ipsi om. *h* 10 introrsum *R*² || succedi nderunt *D* ||
cunctique pariter ferro ueneno atque] ipseq: *D* || adque *L* 11 con-
sumti *P* || paenitus *PR*¹ 12 uerba uictis—enim om. *D* 13 ui-
cisse³ magis (re m. 2) *L* || duxerunt] *P*¹*DA* dixerunt *LP*²*R* 15 ro-
manoui]dit *L* || quod digni (altera d deleta) *P* quod igne *D*
16 superasse *D* 17 absumsit *PD* 18 cum haec apud (er. c ut
uid.) *R* hac capud (om. cum) *P*¹ || apud *D* || numantiã (ã ex a m. 2) *P*
19 graccorum *PB* 20 delata *D* || per ceteras (per s. s. m. antiqua)
R || pacem *PR*

conponeret, Thyresum quendam, Celticum principem, consuluit, qua ope res Numantina aut prius inuicta durasset aut post fuisset euersa. Thyresus respondit: concordia inuicta, discordia exitio fuit. quod Romani tamquam sibi ac de se dictum exempli loco acceperunt, quippe quibus iam de seditionibus discordantis totius Urbis nuntiabatur. Carthagine Numantiaque deleta moritur apud Romanos utilis de prouisione conlatio et 3 ori³⁰⁵tur infamis de ambitione contentio. Gracchus tribunus plebi iratus nobilitati, cur inter auctores Numantini foederis notatus esset, agrum a priuatis eatenus possessum populo diuidi statuit. 10 Octauius tribuno plebi obsistenti ademit imperium et successorem Minucium dedit. his causis senatum ira, populum superbia 4 inuasit. ac tunc forte Attalus, Eumenis filius, moriens testamento populum Romanum imperio Asiae succedere heredem iusserat. Gracchus gratiam populi pretio adpetens legem tulit, 15 uti pecunia, quae fuisset Attali, populo distribueretur. obsistente Nasica etiam Pompeius spondit se Gracchum, cum primum magistratu abisset, accusaturum.

AUCTORES § 3 et 4 *Liuius 58 (cf. Periocha)*

EXFILITORES 2 qua ope—4 exitio fuit *haec respicere uid. Gregorius Turon. l. 5. prol. tametsi dicit: 'requirite quid de Carthaginensibus scribat Orosius'.*

1 componeret PR || thyresum] LR thyre sum (sum *in ras.*) P
 ethyresum D tyresum ꝥ tiresum v || celtium D 2 uicta L
 3 thyresus] LPRD tyresus ꝥ || inuicta discordia om. D 4 ac de] a L 6 orbis R² || karthagine P²R cartagine D 7 deleta R || oritur PR || apud D || collatio R² colatio D 8 ambitione et s. s. ut s. m. 1 P ambustione R¹ || contentione D || gracchus PR || plebi] L plebis PRD^bv plebs D^a 9 nobilitate (-ante P^b) P^bR¹ nubilitate D || cur] LPRD quod v 10 eēt (t m. 2 *add.*) R || priuatis (s *in ras. m. 2*) P || populum D || diuidi (di *alterum ex corr. add.*) P 11 tribunus] (o *intra ras.*) R || plebi] LPR plebis Dv || obsistenti. P || timperium D 12 municiam P^a minitium R¹ minutium R² || ira] mira D || populo D 13 ac] LPRD at Gfsh || testamentum D 14 pr. L || imperium D 15 gratia D || gracchus PR || praetio LPR¹ praecio D || appetens PRD 16 uti] ut ipse D 17 gracchum PR 18 magistratum PR || adisset R²

1 Gracchus cum eniteretur, ut ipse tribunus plebi subsequenti ^{p. 306} 9
 anno permaneret, cumque comitiorum die seditiones populi
 accenderet, auctore Nasica inflammata nobilitas fragmentis
 subselliorum plebem fugauit. Gracchus per gradus, qui sunt 2
 5 super Calpurnium fornicem, detracto amiculo fugiens ictus
 fragmento subsellii conruit rursusque adsurgens alio ictu
 clauae cerebro inpectae exanimatus est. ducenti praeterea in 3
 ea seditione interfecti eorumque corpora in Tiberim proiecta
 sunt; ipsius quoque Gracchi inhumatum cadauer extabuit.
 10 orta praeterea in Sicilia belli seruilis contagio multas late 4
 infecit prouincias. nam et Minturnis CCCCL serui in crucem
 acti et Sinuessae ad quattuor milia seruorum a Q. Me^ltello ^{p. 307}
 et Cn. Seruilio Caepione oppressa sunt; in metallis quoque 5
 Atheniensium idem tumultus seruilis ab Heraclito praetore
 15 discussus est; apud Delon etiam serui nouo motu intume-
 scentes oppidanis praeuientibus pressi sunt, absque illo primo
 Siciliensis mali fomite, a quo istae uelut scintillae emicantes,
 diuersa haec incendia seminarunt. in Sicilia enim post Fuluium 6

AVCTORES cap. 9 *Liuius* 58 et 59 (cf. *Periocha*)

EXFILATORES 10 orta—13 oppressa sunt. 18 Fuluium, p. 298, 3 Rutilius, 5 amplius—6 trucidata *compilauit Paulus* 93

1 gracchus PR || niteretur PR || plebis PRD || subsequente PRD ||
 cumque] cum R || comitiorum PR 3 accenderent PE (-ent minus
clarae in P) || nanasica D || fragmentis (c in g m. ant. R) PR
 4 gracchus PR || gradus P^a gradis D 6 fragmento R¹ || subselli
 PR subsello D || conruit PR || assurgens (pr. s in ras. m. ant.) R
 7 clauae a. ras. R clauae LPR^bD || inpecta (n in m m. ant. R) PR ||
 exanimatus LDR¹ || ducente D 8 eorumque] eroque D eorum
 PR 9 gracchi PR 10 ortu D 11 prouincias R || minturnas
 D || quadringenti quinquaginta L quadraginti quinquaginta D || cruce
 PR¹ 12 et om. L || sinuisse PR¹ senuisse D inuisse R¹ apud
 sinuessam § || quatuor RD || quinto PRD 13 gn. L gneo PR
 gicco D || cepione LPD coepione R om. § || oppressa (op in ras.
ex una litt.) R 14 eraclito D^a 15 telon D || intumescentis
 R¹ 16 praesi P^aR¹D oppressi NT *ut uid., h* 17 siciliensis
 (ilie *euandae*) R || malo D || fomite^o (e in ras.) R || a quo istae
 om. P (non om. R) || iste L || scintillae migantis D || sintille R¹ ||
 aemicantes P

consulem Piso consul Mamertium oppidum expugnauit, ubi octo milia fugitiuorum interfecit, quos autem capere potuit, 7 patibulo suffixit. cui cum Rutilius consul successisset, idem quoque Tauromenium et Hennam, firmissima fugitiuorum refugia, bello recepit: amplius quam xx milia tunc seruorum 5 trucidata referuntur.

8 Misera profecto talis belli et inextricabilis causa. pereundum utique dominis erat, nisi insolescentibus seruis ferro obuiam iretur. sed tamen in ipsis quoque infelicissimis damnis pugnae et infeliciores lucris uictoriae quanti periere uicti tantum 10 perdidere uictores.

p. 308

10 'Anno ab Vrbe condita DCXXII P. Licinius Crassus consul et pontifex maximus aduersus Aristonicum Attali fratrem, qui traditam per testamentum Romanis Asiam peruaserat, cum 2 instructissimo missus exercitu, praeterea a magnis regibus hoc 15 est Nicomede Bithyniae, Mithridate Ponti et Armeniae, Ariarathae Cappadociae, Pylaemene Paphlagoniae eorumque maximis 3 copiis adiutus, conserto tamen bello uictus est; et cum, exercitu post plurimam caedem in fugam 'acto, ipse iam circum- uentus ab hostibus et paene captus esset, uirgam, qua erat 20

AVCTORES § 1—5 *Liuius* 59 (cf. *Periocha et Eutrop.* 4, 20)

EXPILATORES 20 ab hostibus—p. 299, 2 transuerberauit *inter Eutropiana adhibuit Paulus* 94

1 mamercium *D*; murgentium *consi. A. Schaefer, Jahrb. f. Philol.* 1873 p. 71 2 uiii *P VIII R* 3 suffixit (*x in ras. m. 2*) *R* || rutilius] *LPR* (¶) rutilios *D*; rutilius etiam *Periocha* 59 (ubi autilius *Nas.*) et *fasti Hisp. cum Chron. Pasch. a. 622*; rupilius *corr. fsh*
4 tauromenium *DR*^a || hennam] *L* het-nam *P* hetnam *R*¹ bennan *D* petnam *R*² 5 ubi amplius (*ε*) *v* || uiginti milia *D* || seruorum tunc *L* 9 in *om. L* || ipsos *D* || dampnis *a. ras. R* 10 tanto perdere *D* 12 sescentesimo uicensimo secundo *L* sexcentissimo uicensimo secundo *D* || publius *PRD* 18 attali *P^aR^a* 14 tradita *D* 15 a *om. LPR* 16 incomedae *L* nicomedię (*ię ex e corr. m. 2, sed. i deinde erasa*) *R* || bythiniae *PRD* || mithridatae *L* mitridate (*e in e m. ant. R*) *PR*¹ metridate *D* || ponte *D* || arminiae *D* || ariarathae (*-the in the m. ant. R*) *LR* ariathae *D* 17 philemene *P* philemene *R* philemense *L* pilimone *D^a* palimone *D^b* || paphlagoniae *PRD* 18 aditus *D* || conserto] conserat tot *D* || exercitu plurima caedem (*e ex æ ut uid.*) *D* 20 p^a-ene (*er. a*) *R* || uirga *D* || erat in *ras. m. 1 P*

usus ad equum, in oculum Thraecis inpegit; barbarus autem cum ira et dolore exarsisset, latus Crassi gladio transuerberauit. ita ille excogitato genere mortis effugit et dedecus et seruitutem. Perpenna consul, qui Crasso successerat, audita morte 4
 5 Crassi et clade exercitus Romani raptim in Asiam peruolauit, Aristonicum recenti uictoria feriatum in prouiso bello adortus nudatumque omnibus copiis in fugam uertit; cumque Stratonican urbem, ad quam ille confugerat, obsidione cinxisset, p. 510
 10 trucidatum fame ad deditiōem coegit. Perpenna consul apud Pergamum correptus morbo diem obiit; Aristonius Romae iussu senatus in carcere strangulatus est.

Eodem anno Ptolemaei Alexandrinorum regis misera uita 6
 miserio rem uitae exitum dedit. is enim sororem suam stupro cognitam ac deinde in matrimonium receptam nouissime turpius quam duxit abiicit. priuignam uero suam, hoc est filiam 7
 15 sororis et coniugis, coniugem adsoiuit, filium suum, quem ex sorore susceperat, nec non et filium fratris occidit. quamobrem tantis incestis parricidiisque execrabilis ab Alexandrinis regno pulsus est.

20 Isdem temporibus Antiochus, non contentus Babylona atque Ecbatana totoque Mediae imperio, aduersus Phrahatem Parthorum regem congressus et uictus est. qui cum in exercitu suo centum milia armatorum habere uideretur, ducenta milia

AVCTORES § 6—8 *Liuius 59 (cf. Periocha)*

1 thracis L thracis PRD || impegit (m ex n m. ant.) R; iniecit
 2 transuerberauit B¹ 4 perpenna P^a || grassus D || mortem
 grassi D 5 raptim R¹ raptum D || asia D 6 feriatum D
 7 nudatumque L || fratonican R (non P) stratonican L stonican D
 10 pergama L || romae iussu (ae i in ras. m. 1) P || romae (a crasa sed
 m. ant. in ras. restit.) R 11 strangulatus (er. i aut. 1) P strangu-
 alexandrinorum // in marg. a m. 1 L || ptolemai P ptholemai L ptolo-
 mei R optiplomei D 16 adsoiuit (s pr. in ras. m. ant.) R
 18 execrabilis P et p. ras. R exegrabilis D || regnum expulsus (om. est)
 D 20 hisdem LPRD || antiochus PR || babilona D babylonia
 R² || adque P^aR¹ 21 ecbatana D || imperio. (o. in ras. m. 2) R ||
 phrahatem PR || partorum D 22 ante u. rum—est // in marg. a
 m. 1 L || egressus (e in ras. m. 2, s supra es m. ant.) R || et] e D
 23 centu D c PR || ducenta D cc PR

amplius calonum atque lixarum inmixta scortis et histrionibus trahebat. itaque facile cum uniuerso exercitu suo Parthorum uiribus oppressus interiit.

- 9 C. Sempronio Tuditano et M. Acilio consulibus P. Scipionem Africanum pridie pro contione de periculo salutis suae contestatum, quod sibi pro patria laboranti ab improbis et ingratis denuntiari cognouisset, alio mane exanimem in cubiculo suo p. 311 repertum non temere inter 'maxima Romanorum mala recensuerim, praesertim cum tantum in ea urbe Africani uigor et modestia ualeret, ut facile uiuo eo neque sociale neque ciuile 10 bellum posse existere crederetur. hunc quidam uxoris suae Semproniae, Gracchorum autem sororis, dolo necatum ferunt, ne scelerata ut credo familia ad perniciem patriae suae nata inter impias seditiones uirorum non etiam facinoribus mulierum esset immanior. 15
- 11 M. Aemilio L. Oreste consulibus Aetna uasto tremore concussa exundauit igneis globis, rursusque alio die Lipara insula et uicinum circa eam mare in tantum efferbuit, ut adustas

AVCTORES § 9 et 10 *Liuius* 59 (cf. *Periocha*) § 11 *Liuius* 59 *ant* 60 (cf. *Obseq.* 29 et *Augustin.* C. D. 3, 31 p. 127, 30 ed. 1 *Dombart.*)

1 calonū (nū *in ras. m.* 2) R || adque P¹R¹ || lixarum (li *ex corr. ant.*) P elixarum L elixarem D || inmixta (n *in m m. ant.*) R || scortis] L schortis *in ras. m. ant.* (s. VIII?); *in mg. m. ant.*: cohortibus P cohortibus scortis R co ortibus D 2 partherum D 4 Ū. L gaio PRD || totidano D || m̄. acilio L marco acilio PRD (*post haec s. s. capitone m. 2 in R*) m. aquilio *Cassiod. a. 625 Man. Aquillio corr.* h || coes. L || publium PR pullium D 5 pro] per D || contentione PR conditione] (*sed ditione in ras. m. 1 ex ci. . .*) D || contestantem R² 6 quod pone uersum a 1 ut uid. m. add. L || improbis (im *in ras. m. ant.*) R inprobis D 7 alio] alio die R²Dv 8 reppertum P^bR || timere LR¹ (*non P*) D 9 tanto D || urbeafricani R || uigor et] uicore D 10 molestia R || ciuile (ciu *in ras. ant. m.*) P 11 bello D || existere P^bRD 12 graccorum PR || feerunt (*er. ce ?*) R 13 ad] LPRD atque in *KMv* || perniciōs (8 *in ras. m. 2*) R 15 inmanior PR¹ 16 marco PRD || aemellio D || lucior es te D || lucio P lutio R || cōss̄. L consul. PR¹ consul. R² (*sic saepe R*) || aethna LP aeth¹na R et²na (*er. in*) D 18 efferuit L efferuit D

quoque rupes dissoluerit, tabulata nauium liquefactis ceris extorruerit, exanimatos pisces supernatantesque excoxerit, homines quoque, nisi qui longius potuere diffugere, reciprocato anhelitu calidi aeris adustis introrsum uitalibus suffocarit.

5 M. Plantio Hypsaeo M. Fulvio Flacco consulibus uixdum 11
Africam a bellorum exidiis quiescentem horribilis et inusitata
perditio consecuta est. namque cum per totam Africam in-
mensae locustarum multitudines coaluissent et non modo iam
cunctam spem frugum abrasissent herbasque omnes cum parte p. 312
10 radicum, folia arborum cum teneritudine ramorum consum-
pissent, uerum etiam amaras cortices atque arida ligna prae-
roderent, repentino abreptae uento atque in globos coactae
portataeque diu per aerem, Africano pelago immersae sunt.
harum cum immensos aceruos longe undis urgentibus fluctus 8
15 per extenta late litora propulissent, taetrum nimis atque ultra
opinionem pestiferum odorem tabida et putrefacta congeries
exhalauit, unde omnium pariter animantium tanta pestilentia
consecuta est, ut auium pecudum ac bestiarum corruptione

AVCTORES § 1—5 *Liuius* 60 (cf. *Periocha*, *Obseq.* 30, *Augustinus* C. D. 3, 31)

EXPILOTORES 7 per totam—p. 303, 9 extincta . . sunt *excerpsit Paulus* 95.97

1 tabulata—2 extorruerit *om.* D 2 exanimatus L examinatus
D || supernantesque ex quo placito erit hominis D || homin^{is} (i *alt.* et
b; *ex corr. m. ant.*) P 3 reciprocatu R 4 anelitu (*er. h.*) P ane
litu (*h supra ne m. 2*) R nahelitu D || intro|sum L 5 marcio
(martio R) plautio PR marcio placio D || hypseo PR hipseo LD ||
marco PR murco D || cons̄. L consul PR¹ (-i. R²) || uix tum
P²R² (*prius uictam R²*) uictum R¹ 7 inmensae (*in in im m. ant.*)
R 8 locustarum PR² || conualuissent (*nu del. R²*) PR conual- § ||
tam R² 10 et folia v || cum *om.* L || ramorum (*rai in ras. m. 2,*
ex roma- 9) R || consumsissent PR² 11 amaras v || adque P¹ ||
perrosissent v 12 adreptae D || adque LP¹R¹ || acta upertateq;
D 13 immersae (*im ex in m. ant.*) R inmessae D 14 cū in
ras. m. 1 D || immensus L inmersus *in ras. m. 1* D immenso^o (*im ex*
in m. ant.; s s. s. m. 2) R || aceruos LD || longi L || undis (*s in ras.*
m. 2) P || urgentibus PRD 15 tetrum R¹ iterum D || adque
PR¹ 16 opiniocnem P² opinio-nem R || pestiferum (*s in ras. m.*
1) D 17 exalauit L || animantium R² || tanta] tantum tanta D

aeris dissolutarum putrefacta passim cadauera uitium corru-
 4 ptionis auferent. at uero quanta fuerit hominum lues, ego
 ipse, dum refero, toto corpore perhorresco: siquidem in Nu-
 midia, in qua tunc Micipsa rex erat, octingenta milia hominum,
 circa oram uero maritimam, quae maxime Carthaginiensi atque
 Vticensi litori adiacet, plus quam ducenta milia perisse tradi-
 tum est, apud ipsam uero Vticam ciuitatem triginta milia
 militum, quae ad praesidium totius Africae ordinata fuerant,
 5 extincta atque abrasa sunt. quae clades tam repentina ac tam
 uiolenta institit, ut tunc apud Vticam sub una die per unam
 portam ex illis iunioribus plus quam mille quingentos mortuos
 elatos fuisse narretur.
 6 Verumtamen pace et gratia omnipotentis Dei dixerim, de
 cuius misericordia et in cuius fiducia haec loquor: quamuis et
 temporibus nostris exoriantur aliquando et hoc diuersis parti-
 bus lucustae et plerumque etiam sed tolerabiliter laedant,
 numquam tamen temporibus Christianis tanta uis inextricabilis

AVCTORES § 6 Orosius; ad illa temporibus nostris et q. s. cf.
Hieronymus in Ioel 2 (6, 195 Vallarsi)

1 <cad>auera uitiorum cor(rup)tiones *incipit S* 2 <at u>ero *S* ||
 <hon>inum *S* 3 <du>n) *S* || toto corpore *om. D* || corpo(re p) hor-
 resco *S* || <in n>umidia *S* 4 micipsa (p in s *radendo corr.*) *P*
 miipsa *D* <mic>ipsa *S* || octo milia *PR LXXX (mil)ia S* || hominum
 circa hominum (circa hominum *expuncta*) *R* 5 oram *R* <ora>m *S*
 ora *L* || maritimam *PR'* maritima *L* || <quae> *S* || maxime *SR'* || cartha-
 geniensi *D* karth- *PR* karthagi(nie)nsi *S* || adque *PS* 6 uaticensi
D || <lito>ri *S* || prus *P'* || cc *PR* <cc> *S* || perisse] *LPRDS* ||
 tradi(tum) *S* 7 uero *om. L* || uticam] ut]dicam *D* <u>ticam *S* ||
 XXX. *L* XXX *IR* triginta *D* || <mili>a *S* 8 quae ex q: m. 2 *R* ||
 ad pre] desinit *S* || ordinatae (e *del.*) *P* 9 adque *P* || quae] qua *R'* ||
 cla-des (er. u?) *D* 10 uticam apud *L* cap uticam *D* || p unā (p
 ex p et u in *ras. m. 2*) *R* 11 .ī. d. *PR* 12 narretur (a in *ras. m. 1*)
D narraretur *L* 13 dixerim (im in *ras. m. 1*) *D* || de cuius
incipit S || de *om. L* 14 <mis. et> *S* || f<iducia haec loquor> *S* ||
 <et-15 nostris> *S* 15 exorian(tur aliquando) *S* || di<uersis parti-
 bus lu>custae et <plerumque etiam> *S* 16 locustae *R'* || et] ** *R*
om. D || se (sic) toler(ab)iliter laedant) numqua(m tamen tempori)bus
 christiani(s) *S* 17 <tanta uis inextricabil(is mali accidit ut) per-
 nicies l<ucustarum quae> *S*

mali accidit, ut pernicies locustarum, quae 'nullo modo ferri p. 315
uina potuisset, mortua plus noceret et qua diu uiuente peri-
tura erant omnia, ea perdita pereuntibus magis omnibus optan-
dum fuerit, ne perisset.

5 Anno ab Vrbe condita DCXXVII L. Caecilio Metello et Q. 12
Titio Flaminio coss. Carthago in Africa restitui iussa uicensimo
secundo demum anno quam fuerat euersa deductis ciuium
Romanorum familiis, quae eam incolerent, restituta et repleta
est, magno ante prodigio praecedente. nam cum mensores ad 2
10 limitandum Carthaginensem agrum missi stipites, terminorum
indices, fixos nocte a lupis reuulsos mordicus conrososque re-
perissent, aliquamdiu haesitatum est, utrum Romanae paci
expediret Carthaginem reformari.

AUCTORES § 1 usque ad ciuium Romanorum *Eutropius* 4, 22
(*numerus, quem Orosius male cum praecedentibus coni.*) et 21
§ 1 magno ante prodigio—§ 2 *Liuius* 60

EXPILOTORES 6 Carthago—7 euersa *compilauit Seuerus Chron. p. 453*

1 perniciēs R¹ || locustarum R² || nul)lmodo (ferri uina potu)isset
mo(rtua plus noce)ret. Et qu(a diu uiuente pe)ritura S 2 mortuo
(o in a m. 3) P || quam D quā (~ fort. m. 2, sed eras.) R 3 e(rant
omnia ea per)ditā S || pereun(tibus magis omnibus) opt{ desinit S
4 periret PR perieret D 5 sescentensimo uicensimo septimo L
sescentissimo uicesimo septimo D || lucio caelio (ul in cil m. 2) P
-ī- caelio L lucio caelio D lutio caelio R; Q. Caecilio corr. fsh || q̄-
titio L quinto titio D quinto tito PR; T. Quintio corr. fsh
6 flamminio (m alt. eras.) D || consul R consulibus D || karthago
PR || restitua D || uicensimo secundo] L (pro priore c fuisse g potest)
uicessimo secundum D XXII PR 8 familias R¹ || }nt- resti(tuta
et repleta e)st. incipit S || incoleret D 9 mag(no ante prodigio)
praeceden(te) S || praecedente nam precidente nam D procedente R¹ ||
(nam cum me)ssores ad (limitandum) S 10 karthaginensem P
karthagiensem (gi in gini m. 2) R (ka)rthagini(ensem) S || (agrum) S ||
misi P¹R¹D (m)issi S || stipes D stipi(tes) S || (terminorum) S
11 (fixos nocte a) lupis reuul(sos) S || nocte] et nocte PRD || lupos
(corr. m. 1) P || mordicos L morsibus PR (mordicus) S || conrosusque
D (c)onrososque S || (reperissent a)liquamdiu (haesitatum est u)trum
S || repperissent PRD 12 aliquan+diu (n ex m) R || ro(manāe paci
exped)iret. S 13 karthaginem PR kar(thaginem) S || (refor)mari. S

3 Eodem anno C. Gracchus, Gracchi illius qui iam occisus in
 4 seditione fuerat frater, tribunus plebi per tumultum creatus
 magna reipublicae perniciēs fuit. nam cum saepe populum
 Romanum largitionibus promissisque nimis in acerbissimas
 5 seditiones excitauisset, maxime legis agrariae causa, pro qua
 p. 216 etiam frater eius Gracchus fuerat occisus, tandem a tribunatu
 5 Minucio successore decessit. Minucius tribunus plebi cum
 maxima ex parte decessoris sui Gracchi statuta conuulsisset
 legesque abrogasset, C. Gracchus cum Fulvio Flacco ingenti
 stipatus agmine Capitolium, ubi contio agitabatur, ascendit: 10
 ibi maximo tumultu excitato quidam praeco a Gracchanis
 6 interfectus uelut signum belli fuit. Flaccus duobus filiis ar-
 matis cinctus, comitante etiam Graccho togato breuemque
 gladium sub sinistra occultante, quamuis et praeconem frustra
 praemisisset, qui seruos ad libertatem uocaret, Dianium tam- 15
 7 quam arcem occupauit. contra D. Brutus uir consularis a
 clio Publicio cum ingenti certamine inruit. ibi Flaccus diu

AVCTORES § 3 — § 10 *Liuius 60 et 61*

1 Eo(dem anno \bar{g} ·gr)acchus *S* || \bar{g} ·*L* gaius *PRD* || graccus *PR* ||
 (gracchi illius qui ia)m *S* || gracci *PR* || insidi·cione (er. a) *D*
 (in seditione) *S* 2 (fuer)at *S* || (tribunus plebi per) tumultum
 desinit *S* || plebis *P²RD* 3 reip·*L* || perniciēs *R¹* || saepe] se
D || \bar{p} · \bar{r} ·*L* 4 largionibus *D* || aceruissimas *LR¹* ceruissimas
 (a ante c s. s. m. 1—2) *P* 5 maximae a. ras. *R* 6 graccus
PR; Ti. Gracchus *v* || trinatu (bu s. s. m. 1 aut 2) *P* 7 minutio
R || minutius *R* || plebis *P²R²* (ple)bis incipit *S* 8 p(arte) *S* ||
 gracci *PR* graccis *D* grac(chi) *S* || conulsisset *D* conuulsis(set) *S*
 9 alirogasset (sic) *L* || gaius *PR* \bar{g} ·*L* (\bar{g} ·) *S* || graccus *PR* ||
 fulu(io) *S* || flaccus *D* flaccho *S* || ingenti·*P* 10 stip(atus) *S* ||
 kapitolium(a ubi) *S* || capitulum *L* capitulum *D* || agebatur *PR* ||
 a(scen)dit *S* 11 tum(ultu) *S* || excitatu *L* || quidam e (e del.) *P*
 quidam ·*R* || pre(co a) *S* || graccanis *PR* graccianis *D* (grac)chianis
S 12 (uel)ut *S* || bellis fu(it flac)cus *S* || arm(atis) *S*
 13 co·mi·tante (er. m et t) *R* || e(tiam) *S* || gracco *PR* braccho *S* ||
 bre(uem)que *S* 14 sinist(ra oc)cultante *S* || occultantē a. ras. *R* ||
 quamuis et desinit *S* || preconem *R* 15 peremisset *PR* || dianium]
Preller, Aufsätze p. 513 ianium *LPRD* 16 decius *LPRD* || brus·tus
 (u prioris hasta sec., t pars prior in ras. m. 1) *D* 17 publicio] *P*
 publicio *R* publico *L* publico *D* || inruit *R²* || flaccus *D*

obstinatissime dimicauit; Gracchus, postquam in templum Mineruae secesserat, gladio incumbere uolens, interuentu Laetorii retentus est. itaque cum diu anceps bellum agigaretur, p. 317 tandem sagittarii ab Opimio missi consertam multitudinem 5 disturbauerunt. duo Flacci pater filiusque cum per aedem 8 Lunae in priuatam domum desiluissent foresque obiecissent, rescisso craticio pariete confossi sunt. Gracchus diu pro se amicis pugnantibus ac pereuntibus aegre ad pontem sublicium peruenit ibique, ne uiuus caperetur, ceruicem seruo suo praebuit. caput Gracchi excisum consuli adlatum est, corpus ad 9 Corneliam matrem Misenum oppidum deuectum est. haec autem Cornelia, Africani maioris filia, Misenum, ut dixi, prioris filii morte secesserat. bona Gracchi publicata sunt; Flaccus adulescens in robore necatus est; ex factione Gracchi ducenti quinquaginta in Auentino caesi fuisse referuntur. Opimius consul sicut 10 in bello fortis fuit ita in quaestione crudelis. nam amplius p. 318 tria milia hominum supplicii necauit, ex quibus plurimi ne dicta quidem causa innocentes interfecti sunt.

Isdem temporibus Metellus Baleares insulas bello peruagatus 13

AUCTORES § 1 *Liuius 60*

1 dimicauit in ras. m. 1 P || graccus PR 2 successerat D
 3 laetoriretentus (rire in ras. m. 1) D || letorii L laetoris PR¹
 r (equire) l&or in mg., deinde lictoris in textu R² || anceps incipit S ||
 agigaretu// (r fin. euanuit) S 4 opio (fuisse potest opimio) | S
 5 pater] frater S || aedem] eadem S 6 priuatam S^a || desiluissent]
 SPR² dissiluissent L disiluissent D desoluissent R¹ || obiecessent
 (o in ras. al., e alt. in i corr. 1 m.) R 7 craticio L craticio R ||
 confusi D || graccus PR || se pro L 8 percunctibus P¹ || aegre R¹ ||
 sublicium (er. ni uid.) P sublicium plicium R 9 ni L || pre-
 buit S 10 capud SPR¹ || gracci PR || consul L || allatum
 SPR 11 missenum D || est om. D 12 maloris (1 in I corr.)
 P || ut dixi] scil. *Liuius* (cf. *Grubitz p. 29*); del. h || post pr. f. mor-
 tem h || fili S 13 gracci PR || puplicata R^a || adulescens PRD
 (u in o m. 2 P, i in e m. rec. R) 14 gracci PR || ducenti quinqu-
 genta D cclta S .ccl. P cc.l. R 15 uentino L^a || insuen
 desinit S || fuisse om. Dv || sicut incipit S 16 questione (fort.
 questione fuit S) SR || Namplius sic S || amplius quam v 17 millia
 (sic) D || suppluis R¹ || necauit (u in ras. m. 2) R || ne] nec D
 18 quidam R^a 19 hisdem LSPRD || ualeares PR¹ balearis D

edomuit et piraticam infestationem, quae ab isdem tunc exorie-
2 batur, plurima incolarum caede compressit. Gnaeus quoque
Domitius proconsule Allobrogas Gallos iuxta oppidum Vindalium
grauissimo bello uicit, maxime cum elephantorum noua forma
equi hostium hostesque conterriti diffugissent: xx milia ibi 5
Allobrogum caesa referuntur, tria milia capta sunt.

3 Eodem tempore Aetna mons ultra solitum exarsit et tor-
rentibus igneis superfusis lateque circumfluentibus Catinam
urbem finesque eius oppressit ita ut tecta aedium calidis
cineribus praecusta et praegrauata conruerent: cuius leuandae 10
oladis causa senatus decem annorum uectigalia Catinensibus
remisit.

p. 319

14 Anno ab Vrbe condita DCXXVIII Fabius consul Bituito regi
Aruernorum Galliae ciuitatis bellum maximo instructu con-
paranti adeo cum paruo exercitu occurrit, ut Bituitus pauoi- 15

AVCTORES § 2 *Liuius* 61 § 3 *Liuius* 61 (cf. *Obseq.* 32 et
Augustinus C. D. 3, 31 p. 127, 34 ed. 1 *Domb.*) cap. 14 § 1 Fa-
bius—§ 4 *Liuius* 61 (ad § 1.3.4 cf. *Periocha*)

EXFILATORES 15 Bituitus—p. 307, 2 iactaret *exscripsit Paulus* 98

1 piratica infestatione *D* || isdem] *L* hisdem *SPRD* || exoriebatur
plurima *om. D* || exoriebatur (*er. a*) *R* 2 compressit *S* con-
praessit *D* compressit *PR*² || gn̄. *L* gneus *SPRD* 3 proconsul
R || adlobrogas *SPR*¹ 4 uici (t s. s. m. 1) *R* || maximeq̄ *SR*¹ ||
elepantorum *P* elef. *R* || nouā formā *P* || formā equi] formē qui *D*
5 equi *R* || ostium *D*^a || diffugi(ss)ent *S* || xx̄. *L* uiginti *D* || mil. *L* ||
uerba ibi—9 ita utecta (*sic*) in *ras. paullo angustiore m. 1 D* 6 adlo-
brogum (d in 1 *R*¹) *PR*¹ *S* allobrogorum *R*² || iii milia *S* || xiii hic
ubi Iterum et^h nam | ultra solito exarsit (*rubris litt. excepta s. s.*
b) | Eodem *S* 7 aethna *LPR* ethna *SD* || in ethna *desinit S*
8 supfusis *incipit S* || circu (fuit -ū) fluentib; *S* || catinam] *SPR*
catenam *L* catina *D* 9 obpressit *R*¹ || ut tacta *R*^a utecta *D*
10 pregr- *R* || corruerent *PR* || laeuandae *P*¹ lauande *D* 11 causa
senatus] causenatus *D* || decim *D* x *S* || uegtigalia *S* || uictigalica] men-
sibus *D* || catenensibus *L* catiniensibus *S* 12 remisit (i *pr. in*
ras. 2) *R* semisit *D* 13 dc-mo- uicensimo octauo. *L* dc-simo |
xxviii. *S* sex|cen tissimo uicissi mo octauo *D* dc-xx/viii (*er. x*) *R* ||
con̄s. bituito (-tu 1) *R*² || regia|uer norum *D* regialuernorum *S* || regi-
(*er. s*) *R* 14 gallia *D* || bello *D* || instructus *L* instructo *D* ||
comparanti *R*² 15 paruo] par *D* || exercito *D* || uituitus ¶ ||
pacitate *D*

tatem Romanorum uix ad escam canibus, quos in agmine ^{p. 330}
 habebat, sufficere posse iactaret. qui cum sibi ad transferendas 2
 copias unum pontem Rhodani fluminis parum esse intellegeret,
 alium compactis lintribus catenisque conexum superstratis con-
 5 fixisque tabulis instruit. conserta pugna et diu grauiter 3
 agitata, uicti Galli conuersique in fugam, dum quisque sibi
 timet, coaceruatis inconsulte agminibus et praepropero transitu
 pontis uincla ruperunt ac mox cum ipsis lintribus mersi
 sunt. centum octoginta milia armatorum in exercitu Bituiti 4
 10 fuisse traduntur, ex quibus centum quinquaginta milia uel
 caesa uel mersa sunt.

Q. Marcius consul Gallorum gentem sub radice Alpium 5
 sitam bello adgressus est. qui cum se Romanis copiis circum-
 saeptos uiderent belloque in pares fore intellegerent, occisis
 15 coniugibus ac liberis in flammis sese proiecerunt. qui uero 6
 praecoccupantibus Romanis peragenda tunc mortis suae copiam
 non habuerant captique fuerant, alii ferro, alii suspendio, alii
 abnegato cibo sese consumpserunt, nullusque omnino uel
 paruulus superfuit, qui seruitutis condicionem uitae amore
 20 toleraret.

AVCTORES § 5 et § 6 *Liuius* 62

EXPILORES 3 pontem—11 mersa sunt *epitomauit Paulus* 98

1 escam *R*² 3 rhodtiani *P* rodani *S* rodoni *L* || fluminis *om.*
D || paruum *R*² 4 compactis *R*² || lyntribus *LS* || catenisque
L || supstratis. *desinit S* || confixisque *P* confixis que *D* 5 ta-
 bulis (tabu *in ras. m. 1*) *D* || struxit *PR* || -uiter *incipit S* 6 adun
R || sibi timet (ti *eras.*) *R* 7 coaceruate *D* 8 uincla *SPRD* ||
 lyntribus *LS* 9 cento octoaginta *D* *CLXXX SPR* 10 centu
 quinquaginta *D* *CL SPR* 11 cesa *S* 12 quintus (ui *ex u m. 2*)
PRD uictus *S* || mauius *D* 13 adgressus *S* aggressus *R*² || cir-
 cumseptos (-tus *D*) *SPR'D* 14 uederent *R*¹ uiderunt *P*^o || im-
 pares *R*² 15 in flammasepro is cerunt *D* || in *om.* *R*¹ || sese] *se*
S 17 habuerunt *L* 18 denegato *D* || cibos *D* || sese *desinit*
S || consumserunt *P* || uel] nec *L* 19 paruulus *PD* paruulos
 (o *in u m. 2*) *R* || -pfuit *incipit S* || condicionem (i *post t s. s. m. 2*)
R co(n)ditionem *S* 20 tolerarit] *LD* to(le)rarit *S* toleraret
PRv

p. 331

- 15 'Anno ab Vrbe condita DCXXXV P. Scipione Nasica et L. Calpurnio Bestia consulibus Iugurthae Numidarum regi bellum consensu populi Romani senatus indixit.
- 2 Sed ego de Iugurtha ordinis tantum loco et causa commemorationis breuiter perstrinxerim, quia ut de natura eius uaria atque intolerabili ita et de rebus tam dolose quam strenue gestis propter opimam scriptorum luculentiam satis sufficiens apud omnes notitia est.
- 3 Igitur Iugurtha, Micipsae Numidarum regis adoptiuus heresque inter naturales eius filios factus, primum coheredes suos, id est Hiempsalem occidit, Adherbalem bello uictum Africa expulit. Calpurnium deinde consulem aduersum se missum pecunia corrumpit atque ad turpissimas condiciones pacis adduxit. praeterea cum Romam ipse uenisset, omnibus pecunia aut corruptis aut adtemptatis seditiones dissensionesque per-

AVCTORES § 1 P. Scipione et q. s. *Liuius* 64 (cf. *Periocha*)
 § 3 *Liuius* 62 (cf. *Periocha*) § 4—§ 6 *Liuius* 64 (cf. *Periocha*);
illane § 5 o urbem uen. et mature (sic *Sall.*, cito *Periocha*) — inuenerit
 ex *Sallustio Iug.* 35 § 10 *sumpta* ?

1 co(n)ditā S || sescentesimo tricensimo quinto L rex cen tissimo
 trecissimo quinto D ·dc·simo·xxxv S dcxxu (x s. s. m. 1 uel *Manio*
indice m. 2) P ·dc·xxxv R¹ ·dc·xxxviii R² DCXXXIX ed. 1542 in
 mg., fsh || publico PRD || lucio PD lutio R 2 ca(l)purnio S || haec
 consulib: iugurthē numidarū regi bellū. in ima pag. add. m. 2, in textu
 tres fere litt. erasae sunt P || cons. L cons. deinde rubris litt. |XIII:
 hic ubi Iugurthe nu(m)idiarum regi bellum c(on)sensum (corr.
 m. ant. atramento) populi roma(ni) senatus Indicit: S || Iu·urthe
 (eras.) S || numidiarum r(e)gi S 3 pop(u)li S popoli R^a || r·L || in-
 dixi(t) S 4 sic Iugurtha S || ord(i)nis S || locum D || causā P || con-
 memorationis S 5 breu(i)ter S || perstrin·xerim (er. c ut uid.) R per
 exstrinxerim D strinxerim L || quia(ut) S 6 adque P¹R¹ a..|q:
 S || (re)b; S || do se D || str(e)nue S 7 opt(i)mam S || scribtorum
 L || sufflens sed statim corr. D 8 a(pud ?) S 9 i(u)gurtha S ||
 micipsae LR¹ mici·prae D mipse S || numida(rum) S || heres(q:) S
 10 fili(os) desinit S 11 hiempsalem PR || occidit adherbalem om. D ||
 atherbalem PR || bellum D || affriga D 12 se] re D 13 adque
 PR¹D || condiciones (-nis D) PRD || adduxit] D addixit LPR
 14 pecunia (se in e m. 1) P pecunia (n in ras. m. 1) D 15 ad-
 temptatis P attemptatis R² || dissensiones om. D

miscuit; quam cum egrederetur infami satis notauit elogio
dicens: o urbem uenalem et mature perituram, si
emptorem inuenerit!

Insequenti anno A. Postumium, Postumii consulis fratrem, 6
quem is quadraginta milium armatorum exercitui praefecerat,
apud Calamam urbem thesauris re'giis conditis inhiantem bello p. 322
oppressit adque uicto ignominiosissimum foedus exegit. uni-
uersam paene Africam a Romanis deficientem regno suo iunxit.
postea tamen Metelli consulis integritate et disciplina coer- 7
citus, duobus etiam proeliis uictus uidit praesente se et uastari
Numidiam suam et non posse defendi: a quo ad deditionem
coactus trecentos obsides dedit, frumentum atque alios comme-
atus persoluturum sese spondit, tria milia amplius perfugarum
reddidit. exim cum incertus in pace improbos non cohiberet 8
excursus, C. Marii consulis non minore paene, quam ipse praedi-
ditus erat, astutia Romanisque uiribus fractus est, maxime
postquam Marius urbem Capsam, ab Hercule Phoenice ut
ferunt conditam, regis tunc thesauris confertissimam dolo

AUCTORES § 7 *Liuius 65 (cf. Periocha)* § 8—§ 18 *Liuius 66*

1 qua P² || egredirunt (er. a) D || eologio D 3 emptorem P ||
inuenerit] (ur fort. ex corr. add. sed m. 1) D 4 aulum LPRD ||
postumium om. D || post tumii D om. L 5 XL PR quinquaginta D ||
milia P¹RD miliorum P² || perficirat D 6 regis] R²v remgis D
regis LPR¹ 7 praessit (sic) P praessit (a eras.) R || adque] scripsi
cuique codices, eique uel cui quoque cons. h || exigit PR¹ || uniuersam-
que G 8 pene PR²D || iunxit (er. c) R iunxit D 9 coher-
citus PR² 10 praesente se] praesentare (a alt. in ras. m. 1) D
11 editionem R¹ 12 coactos L || ccc PR || adque P¹R¹ 13 per-
soluiturum R² persoliturum D || espondit D || tria milia amplius
perfugarum] D III milia amplius per figuram (fugarum m. 2) PR
tria milia fugarum amplius L 14 reddit R || exim] LD exim
PR || pacem D || improbos (-us D) PR¹D || prohiberet PR 15 g-
L g. P gal D om. R² .gagi. s. s. m. 1 R || mari consul. (us post
mari s. s. m. 2 P) PR¹ marii consul R² || no² (n m. 2) R || pene
R² 16 erat] est t (st in eo litterar. genere his ra similes sunt)
D || maximae R² 17 chapsam P chapsam R captam D || phy-
nice P phinice D phinicae (in in en corr. m. 2) R 18 tunc m.
2 s. s. in R (non om. P) || thesauris D

9 circumuenit et cepit. diffidens deinde propriis rebus et uiribus
 Ingurtha societatem cum Boccho Maurorum rege fecit, cuius
 equitatu in immensum auctus Marianum exercitum creberrimis
 10 incursionibus fatigauit. postremo apud Cirtam, urbem anti-
 quam, Masinissae regiam, aduersum Romanos expugnationem
 eius parantes sexaginta milibus equitum instructus occurrit.
 11 numquam ulla Romano militi tumultuosior pugna et terribior
 p. 323 fuit, adeo ut discursu et fremitu circumcursantium et im-
 petentium equitum suscitatus puluis caelum subtexuerit, diem
 ademerit noctemque obduxerit, tantus autem telorum nimbus
 12 ingruerit, ut nulla pars corporis ab ictu tuta esset, quippe
 quibus et uisus ad prospiciendum impedimento caliginis et
 12 expeditio ad cauendum compressione multitudinis deerat. nec
 laborabat eques Maurus ac Numida, ut bene conlocatum
 hostem opportuno teli impetu rimaretur, sed potius in incertum
 15 pila mittebant certi quod uulnera incerta non essent. ita

1 coepit *R^aD* || in propriis *PR* 2 (cu)m *incipit* *S* || boccho
SR^a || rege maurorum *L* || re(g)e *S* 3 equitatum *P* aequitatum
 (a *pr. et m er.*) *R* || inmensum *PR* mensum *D* (in uel im)men-
 sum *S* || marian|(u)m e)exercitum *S* || ma-rianum (*eras. u*) *D*
 4 (in)ursionib; *S* || pos(t)remo *S* || ci(rt)a *S* cirtham *D* cartham
L || (a)ntiqua(m) *S* 5 masinissae] *L^bD* masinissae⁺⁺⁺ (*sae in ras.*
ampliore) *P* masin(i)ssae *S* masinisse *Rⁱ* manissae *L^a* || regium *P^aRⁱ*
 (r)egia *S* || aduersus *PR* (a)duers(u..) *S* || expug|(n)ationem *S*
 expugnatione *PR* 6 paran*tes (n *ex m*) *P* parentes *S^a* || (s)exa-
 ginta *S* *LX PR* || milia *PRⁱ* || equitum (i)nstructus *S* || aequitum (*er.*
 a) *R* 7 nu|(q)uam *S* || ullo *R* || roma num militumulti osior *D* ||
 (t)umultuosior *S* || et (t)erribilior *S* eterribilior *L* 8 discursum
P^a (d)iscursu *S* || circumcursantium *D* cir(c)umcursantium *S* || inpe-
 tentium *PRⁱD* inpe(t)entium *S* 9 aequitum (*er. a*) *R* || suscita(t)us
S || subtexu(e)rit *S* 10 noc(t)emq: *S* || (a)utem *S* || imbus *D*
 11 in(g)ruerit *S* || cor(p)oris *S* || (q)uippe *S* 12 uirus *D* || pro-
 spiciendo *D* pros(p)iciendum *S* || inpedimento *SPRⁱ* imp'dimine (*i m.*
I) *D* || (c)aliginis *S* 13 (c)auendum *S* || compressione *LP* cum-
 pressionem *R* compressionem *S* & conpraehensionem *D* || haec multitudinis
 deerat nec perierunt in *S* 14 eque⁺⁺⁺ *P* aeques (*er. a*) *R* eque *S* ||
 mauru(s) *S* || nu(m)ida *S* || coll- *R^a* 15 oportuno *PR* oportu(10)
S Oportuna *D* || (r)imaretur *S* || in cer tur *D* incertu(m) *S*
 16 p(il)a *S* tela *D* || (uu)l(n)er)a incer(t)a *S*

coacti in unum Romani pedites densabantur. intercapedinem
 tanti periculi nox interueniens dedit. eadem postera die et 13
 belli et periculi facies: erumpere in hostem quamuis stricto
 miles gladio non ualebat, eminus enim iaculis repellebatur;
 5 fugere non poterant, undique enim uelocior ad persequendum
 eques incluserat. iam tertia dies et nullum undecumque ^{p. 324} 14
 suffragium, dira undique mortis facies obiciebatur: tandem
 Marius consul forti desperatione spei uiam fecit, uniuerso
 simul agmine prorupit e uallo campoque sese simul et proelio
 10 dedit. et cum iterum circumfusi hostes non solum agminis 15
 extrema laniarent, uerum etiam media excussis procul telis
 caederent turbatosque Romanos insuper etiam aestus solis,
 intolerantia sitis, mortis circumstantia usque ad extremum
 desperationis defetigaret, subito notum illud Romanorum
 15 aduersus Afros tempestatum imbriumque suffragium caelo
 missum insperatae saluti fuit. siquidem repentina pluuia siti- 16
 entibus Romanis et aestuantibus refrigerium potumque prae-
 buit, porro autem Numidis hastilia telorum, quae manu intor-
 quere sine ammentis solent, lubrica ac per hoc inutilia reddidit;
 20 scuta etiam, quae elephanti corio extento atque durato habilia 17

1 in uno romani *D* || roman(i) | *S* || pedites] *LSPR* equites pedi-
 tesque *T* equites (-tis *D*) in unum pedites *DGZH*, interpolata ex *Sal-*
lustio Iug. 97 § 5 || In(t)er| capedinem *S* intercapidinem *LPR'D*
 2 (tanti) pericu(li) *S* || interue(niens) dedit e(a)d(e)m poster(a) d(i)e
S || pos-tera *D* 3 be(ll)i *S* || facie(s) erumpel(r)e *S* || strictum
 milis gladium *D* || s(tr)ic|(t)o *S* 4 no(n) ualeb(at) (eminu)s
 en(im ia)culis repe(lle)| desinit *S* || et minus *D* || repellabatur *D*
 5 poterant] *LPRD* (t *fin. in ras. P*, at *ex t statim corr. D*) poterat
v || uelotior *R* || p(er)sequendū equis incluserant) (quae inclusi in *ras.*
angustiore scr. sunt m. 1) *D* 6 equo-~~s~~ *P* = eques *R* || post dies *m.*
 2 illu~~x~~ *s. s. R* 7 obiciebatur *D* 8 cōns. *R* 9 agmine] agi
 inne *D* || cāppo que (*corr. m. 1*) *D* || sese] se *D* 12 cederent *L* ||
 aestusolis *LPRD* 13 circumstantiae *D* 14 defetigaret] *LP'R'*
 defatigarit *D* defatigaret *P'R'* defatigaret *R* *rec. ut uid. m., v* ||
 nutum illo *D* 15 aduersos *R'* || afros (f *ex g ut uid.*) *P* || caelum
D 19 sine in *ras. ampliore P* || admentis solent *D* || ammentis] *L*
 a+|mentis (*er. m*) *R* ammentis *PD* 20 scua (t *post u s. s.; a ex u*
corr. ut uid.) *L* || elephanti *L* || adque *LP'R'*

et tuta gestabant — cuius ea natura est, ut acceptum imbrem tamquam spongia ebibat ac per hoc intractabile repentino pondere fiat — quia circumferri non poterant, defendere nequiverunt. ita ex insperato conturbatis destitutisque Mauris ac 18 Numidis Bocchus ac Iugurtha fugerunt. post hoc nonaginta 5 milia armatorum nouissimo bello ab isdem regibus obiecta; haec quoque usque ad internecionem Romanis uincens caesa referuntur. ex eo Bocchus spem belli abiciens, pacem petiuit atque in pretium pacis Iugurtham dolo captum cate- 19 nisque obrutum per Sullam legatum misit ad Marium. qui 10 p. 326 in triumpho ante currum cum duobus filiis suis actus et mox in carcere strangulatus est.

20 Isdem diebus obscenum prodigium ac triste uisum est. L. Helius eques Romanus cum uxore et filia de Roma in Apuliam rediens, tempestate correptus cum filiam consternatam uideret, 15 ut citius propioribus tectis succederent, relictis uehiculis arreptisque equis filiam uirginem equo insidentem in medium 21 agmen accepit. puella continuo ictu fulminis exanimata est,

AUCTORES § 19 *Liuius 67 (cf. Periocha)* § 20 et 21 *Liuius lib. ut uid. 63 (cf. Obseq. 37)*

EXPILATORES 5 nonaginta—8 caesa] hinc $\bar{\text{C}}$ armatorum ad internecionem cecidit *Eutropianis inseruit Paulus 102 not. lin. 8* 14 de Roma—p. 313, 5 dissolutis *excerpsit Paulus 104, 26—105 not. lin. 3*

2 tanquam (n ex m) R || spongia ebibat (p in ras.) P spongeaebibebat L 3 poterat L^a perant R^a || detendere D || nequiverant (a uid. del. fuisse sed post restit.) P nequiverint R nequeuerunt D 4 maures D || ac] et h 5 ac] et PRDh || fugerunt (er. i, non a ut uid.) R || nonaginta D LX^a (fuit LXL) PR 6 hisdem LPRD 7 quoq; (quo m. 1 in ras., ex haec ut uid.) D || internecionem (ec in ic) P ternitionem (internet- 2) R¹ internitionem D 8 bocchos PR¹ 9 adque P¹R¹ || praetium PR || cathenisque L 10 syllam LPR silla| D 11 currum] curso D 13 hisdem LPRD || lucius PRD 14 belius R elius LD || eques P eques R¹ || $\bar{\text{r}}$. L romanos R¹ || apolia D 16 ut cicius (-ut ci in ras. m. 1) D || propioribus a. ras. R || |rib; tectis incipit S || uehiculas R¹ 17 adrep[ti]s (omisso que) S || equo R^a 18 pue(1)la S

sed omnibus sine scissura aliqua uestimentis ademptis ac pectoris pedumque uinculis dissolutis, monilibus etiam anulisque discussis, ipso quoque corpore inlaeso, nisi quod obscenum in modum nuda et lingua paululum exerta iacuit; equus quoque ipse, quo utebatur, straturis frenis et cingulis dissolutis passim ac dispersis exanimis procul iacuit.

Paruo post hoc intercessu temporis L. Veturius eques Romanus manus Aemilianam uirginem Vestalem furtiuo stupro polluit. p. 326
 10 duas praeterea uirgines Vestales eadem Aemilia ad participationem incesti sollicitatas contubernalibus sui corruptoris exposuit ac tradidit. indicio per seruum facto supplicium de omnibus sumptum est.

Isdem praeterea Iugurthini belli temporibus L. Cassius consul in Gallia Tigurinos usque Oceanum persecutus rursusque
 15 ab isdem insidiis circumuentus occisus est. Lucius quoque 24
 Piso uir consularis, legatus Cassii consulis, interfectus. C. Publius alter legatus, ne residua exercitus portio, quae in castra confugerat, deleretur, obsides et dimidiam partem rerum omnium Tigurinis turpissimo foedere dedit: qui Romam reuer-

AVCTORES § 22 *Liuius* 63 (cf. *Periocha et Obseq.* 37) § 23
 et § 24 *Liuius* 65 (cf. *Periocha*)

1 o(m)|nib; S || sines cersura D || sine** (i in ras.) P || ademptis P
 adeptis S^a || ac pectoris] accep toris D 2 dissolutis om. S ||
 anulisque P 3 discuse(is) S discursis D || inleso (pro e fuisse
 potest e) S 4 nuda om. L || paulolum D || exer(ta)l(a)l desinit
 S || *equus R quos D 5 stratoris D; stratoris R² (sec. *Vulg.*
Reg. 2, 17, 28) 7 haec (a del.) L || intercursu D || lucius PRD ||
 ueturius] LPRD; cf. *Fabricius ad. l. et M. Haupt, Opp.* 1 p. 156 ||
 eques R¹ 8 aemelian D || st^apro P 9 aemelia D 11 ac]
 & D || inditio R 12 sumtus (s fin. del.) P 13 *isdem P
 hisdem LRD || iugurtini L || lucius PRD 14 tiburinus D
 *tigu*rinos (ante r er. r) P tigurionis igurin|.. R¹ turguriones igu-
 rinos|** R² || ocianum D 15 hisdem LPRD || ī. L 16 cassii
 (ii in ras. ampliore) P cassii* radendo m. 2, ex -ui? R || consul P¹R¹
 om. L || ḡ. L gaius PR ḡaius ex iaius m. 1 D; Q. fs 17 pu-
 blius] LPRDfs; Popillius h || que DR¹ 19 tigurinis (v et i tert.,
 q. est in ras., m. 2) R

sus, a Caelio tribuno plebi die dicta eo quod Tigurinis obsides
 25 dederat, in exilium profugit. Caepio proconsule capta urbe
 Gallorum, cui nomen est Tolosae, centum milia pondo auri et
 argenti centum decem milia e templo Apollinis sustulit: quod
 cum ad Massiliam, amicam populo Romano urbem, cum praesi-
 diis misisset, interfectis clam — sicut quidam contestantur —
 quibus ea custodienda et peruehenda commiserat, cuncta per
 scelus furatus fuisse narratur. unde etiam magna quaestio
 post Romae acta est.

p. 327
 16 Anno ab Vrbe condita DCXLII C. Manlius consul et Q. 10
 Caepio proconsule aduersus Cimbros et Teutonas et Tigurinos
 et Ambronas, Gallorum Germanorum gentes, quae tunc ut
 imperium Romanum extinguerent conspirauerant, missi pro-
 2 uincias sibi Rhodano flumine medio diuiserunt. ubi dum inter
 se grauissima inuidia et contentione disceptant, cum magna 15
 ignominia et periculo Romani nominis uicti sunt. siquidem in
 ea pugna M. Aemilius consularis captus atque interfectus est,
 3 duo filii consulis caesi; LXXX milia Romanorum sociorumque
 ea tempestate trucidata, XL milia calonum atque lixarum

AVCTORES § 25 *Liuius lib. ut. uid. 66* cap. 16 § 1 C. Man-
 lius—§ 7 *Liuius 67* (§ 1 *cf. Eutrop. 5, 1 et Cassiodor. a. 649* § 2.3.5
cf. Periocha ubi corr. secundum ANTIATEM apud Arausionem)

1 tr. pl. L tribuno plebis P²R²D || **die P 2 Coepio R ||
 procoñs. R; immo consul 3 tolose R¹ holosse D || c PR || ponderis
 LPE pondere D 4 argentum D || cx milia PE centum milia D ||
 e] est D || apollonis (app- R) RD 5 populo f. L populum romanum
 D || praesidiis **** (3 uel 4 litt. cr.) R 6 interfectus R¹
 8 questio R²D 10 sescentesimo-XL-secundo L escentissimo quadra-
 gissimo secundo D || C. Manlius] *item pro Cn. Mallius Cassiod. a. 649;*
cn. marius Periochae codex Nas. || g. L gaius PRD || coñs R ||
 quintus PRD 11 caepius D coepio R || procoñs R || aduersum
 D || teotonas D || tugurinos R² tegurinos D 12 ambranus D ||
 germanorum] LDP¹R¹ et[germaniarum P² et germaniorum (sic) R²
 germanorumque G (ubi que s. s. m. 2ª glossa potius quam emendatio),
 h || ut om. PR 13 extinguere** (nt ut uid. cr.) R || conspirauerunt
 G coninrauerunt L 14 rhodanio L^a rotano D 15 discertant
 LPR¹D 17 marcus PRD || aemilius] LPR² aemelius DR¹;
 Aurelius corr. fsh || adque P²R¹ 18 octoginta L octuaginta D ||
 -que om. L 19 .x̄l. milia L quadraginta milia D || colonum
 R¹ || adque P || elixarum L

interfecta Antias scribit. ita ex omni penitus exercitu decem 4
tantummodo homines, qui miserum nuntium ad augendas mi-
serias reportarent, superfuisse referuntur. hostes binis castris 5
atque ingenti praeda potiti noua quadam atque insolita exse-
6 cratione cuncta quae ceperant pessum dederunt; uestis discissa 6
et proiecta est, aurum argentumque in flumen abiectum, loricae
uirorum concisae, phalerae equorum disperditae, equi ipsi
gurgitibus immersi, homines laqueis collo inditis ex arboribus
suspensi sunt, ita ut nihil praedae uictor, nihil misericordiae
10 uictus agnosceret. maximus tunc Romae non solum luctus, 7
uerum etiam metus fuit, ne confestim Cimbri Alpes trans-
grederentur Italiamque delerent.

Isdem temporibus Q. Fabius Maximus filium suum adule- 8
scentem, rus relegatum, cum duobus seruis parricidii mini-
15 stris interfecit ipsosque continuo seruos in pretium sceleris
manumisit. die dicta Cn. Pompeio accusante damnatus est.

Igitur Marius quarto consul cum iuxta Isarae Rhodanique 9
flumina, ubi in sese confluunt, castra posuisset, Teutones
Cimbri et Tigurini et Ambrones postquam continuo triduo

AVCTORES § 8 *Liuius* 67 *ut uid.* § 9—§ 24 *Liuius* 68
(§ 9.12.16.22.23 *cf. Periocha*, § 12 et 14 *cf. Eutrop.* 5, 1) *sed* § 9
excuterent—effunderent *ex Vergilio Aen.* 9, 68, *illa* § 13 haec—gesta
sunt *temere ex Eutropio* 5, 1 et 2 *inserta sunt*

1 Anthias *LPRD* || paenitus. *LPD* p*enitus *R* || exercitū *R** ||
decim *D* 2 tantummodo] tamen tomodo (*puncto m in n corr. aut*
m a seqq. disiuncta est) *D* || miserunt *D* 4 adque *PR** || quedam
D || adque *PR** || execratione *PR* exe*gracione (*er. r ut uid.*) *D*
5 coeperant *R** 6 argentumque] argentum *D* 7 conscissae *L* ||
paleræ *P* falere (-re 2) *R** fallere *D* || *equorum *R* || disperditae *R* ||
equi *R** 8 immersi *R** *D* 9 haec p̄de uictos (*sic*) nihil *om. ipsa*
m. 1 add. P || praede *R** 10 agnosceret] *L* agnosceret *PR*
agnosceret *D* || luctus] uictus *L* luc*us *P* 11 sedetiam *L*
13 hisdem *LPRD* || quintus *PRD* || adulescentem *PR** *D* 14 reli-
gatum *L* selegatum *D* || parricidi *D* 15 ipsusque continuos ser-
uos in in *D* || praetium *PR* 16 dicta] data (*a et ic inter se sunt*
simil.) *D* || ḡn. *L* gneo *PRD* || accusante *PR** || dampnatus *R**
17 quartum *fsh* || hisarae *LPRD* || rodanique (*h post r s. s. m. 1*) *D*
18 confluunt *D* 19 tigurini *R*

circa Romanorum castra pugnarunt, si quo pacto eos excuterent
 uallo atque in aequor effunderent, tribus agminibus Italiam
 10 petere destinarunt. Marius, post digressum hostium castra
 mouit et collem occupauit, qui campo et fluuio, ubi hostes
 sese diffuderant, imminebat. cumque exercitui eius aqua ad
 p. 329 potandum deesset, querellisque omnium coargueretur, aquam
 quidem in conspectu esse respondit, sed eam ferro uindicandam.
 primis itaque calonibus cum clamore in pugnam ruentibus
 subsecutus exercitus, mox iusto certamine compositis ordinibus
 11 bellum gestum et uicere Romani. quarto die rursus productae
 utrimque in campum acies usque ad meridiem paene pari
 pugnanere discrimine. post ubi incalescente sole fluxa Gallorum
 corpora in modum niuium distabuerunt, usque in noctem caedes
 12 potius quam pugna protracta est. ducenta milia armatorum
 in eo bello interfecta sunt, octoginta milia capta, uix tria
 milia fugisse referuntur; dux quoque eorum Teutobodus occisus
 13 est. mulieres eorum constantiore animo quam si uicissent
 consuluere consulem, ut, si inuiolata castitate uirginibus sacris
 ac dis seruiendum esset, uitam sibi reseruarent. itaque cum
 petita non impetrauissent, paruulis suis ad saxa conlisis cup-
 20 ctas sese ferro ac suspendio peremerunt. haec de Tigurinis
 14 et Ambronibus gesta sunt. Teutones autem et Cimbri integris
 copiis Alpium niues emensi Italiae plana peruaserant, ibique

2 euallo (e m. 2 add.) P || adque P¹R¹ || aequos effunderent P
 *equorefundere L equorefundere D 3 digressu L 4 caepo
 (~ m. 2) R 5 exercitu¹ (i s. s. m. 2) R 6 portandum D ||
 quaerellisque P quaerulisque (aut -rillis-) R¹ querellisque R² 8 cla-
 moribus PR 9 compositis PR 11 campo PR || p. ene (er.
 a) R om. L 12 caliscente D 14 oc PR 15 octogenta
 D LXXX PR 16 fuisse L || teutobodus] Vat. 1977 s. x; teutodobus
 PR teutoduobus L teu do bus D; theutobocch' (priori h del., utobocch'
 in ras. m. 1, inter o et c litterae d particula superstite) Patavinus s.
 I-XII; cf. M. Haupt, Opp. 3 p. 571 17 uicissent P 18 con-
 suluere P || uirginibus (ni s. s. m. 1) R 19 dis] LP¹ diis P²R
 de D 20 impetrauissent PR¹D || paruolis L || collisis R²
 21 ferrum D || tigurinis R² tegurinis D 22 teodonis D
 23 peruaserunt PR

cum 'rigidum genus diu blandioribus auris, poculis, cibus ac p. 330
lauacris emolliretur, Marius v̄ consul et Catulus aduersum
eos missi, die ad pugnam et campo dato Hannibalis secuti
ingenium in nebula disposuere pugnam, in sole pugnarunt.
5 prima siquidem perturbatio Gallorum fuit, quod Romanam 15
aciem prius offendere dispositam quam adesse senserunt. cum-
que ilico uulnerati equites retro in suos cogerentur, totamque
multitudinem indisposite adhuc aduentantem conturbarent, et
sol cum uento ortus ex aduerso emicuisset, uisus eorum puluis
10 opplenit et splendor hebetauit. ita factum est, ut tanta ac 16
tam terribilis multitudo minima Romanorum clade, sua autem
ultima internecone caederetur. centum quadraginta milia
eorum tunc in bello caesa, sexaginta milia capta dicuntur.
mulieres grauiorem paene excitauere pugnam, quae plaustris 17
15 in modum castrorum circumstructis, ipsae autem desuper pro-
pugnantes, diu repulere Romanos. sed cum ab his nouo caedis
genere terrentur — abscisis enim cum crine uerticibus in-
honesto satis uulnere turpes relinquebantur — ferrum, quod
in hostes sumpserant, in se suosque uerterunt. namque aliae 18
20 concursu mutuo iugulatae, aliae apprehensis inuicem faucibus
strangulatae, aliae funibus per equorum crura consertis ipsisque

EXPILOTORES 14 mulieres — p. 318, 4 pependerunt *compilauit Paulus 108 sq.*

2 quinto PRD quintus L || catulus D 3 ad diem pugnam (a
m. fort. 1 corr.) L 4 nebula P^a || disposuerem L^a || in sole
pugnā. In (n statim ex t) sole pugnarunt D 7 equites R || suo
R^a 8 indispositę P^a indispositam et D 9 cum uento] con-
uento (-tu D) R^aD || aduerso. P || emicuisset (t add. m. 2) R
10 inplenit L || habitauit D 11 tam om. LD 12 internecone
(inter s. lin. add. m. 1; e cum ras., fort. e in i corr. sed m. 2 resti-
tuta) R || caederetur LD || centum quadragenta D CXL PR || mil. P
mil R 13 LX PR || mil. P mil R 14 grauiores L || paene
R || excitare D || que R^aD || plaustris (s pr. add. m. 2) P plustris
L 16 rep^a pulere P reppulere R repulserunt D || romanes D
17 terrentur (rentur s. s. m. 1) R || abscisis] LP^aRD abscissis P^av ||
cum om. L || inhoneste D 18 relinquebatur D 19 sumserant
PD || in seruosque LD 20 appraehensis P apraehensis L ad-
praehensis D 21 strangulatae PR^a || efunibus D || equorum R

continuo equis exstimulatis, postquam suas isdem funibus, qui-
 bus equorum crura nexuerant, indidere ceruices, protractae
 atque exanimatae sunt, aliae laqueo de subrectis plaustrorum
 19 tæmonibus pependerit. inuenta est etiam quaedam, quae
 p. 231 duos filios traiecit per colla eorum laqueis ad suos pedes 5
 uinxerit et, cum se ipsam suspendio morituram dimisisset,
 20 secum traxerit occidendos. inter haec multa ac miserabilia
 mortis genera reguli quoque duobus strictis in se gladiis con-
 currisse referuntur. Lugius et Boiorix reges in acie ceciderunt;
 21 Claudicus et Caesorix capti sunt. ita in his duobus proeliis 10
 CCCXL milia Gallorum occisa et CXL milia capta sunt, absque
 innumera mulierum multitudine, quae se suosque paruulos
 22 femineo furore, ut autem uirili necauerunt. igitur talem Marii
 triumphum Romanamque uictoriam incredibile facinus et num-
 quam antea Romanis cognitum Romae subito perpetratum 15
 23 uersa in horrorem ac maerorem tota Vrbe fuscauit. Publicius
 siquidem Malleolus seruis adnitentibus matrem suam interfecit;
 damnatus parricidii insutusque in culleum et in mare proiectus
 24 est; inpleueruntque Romani et facinus et poenam, unde et
 Solon Atheniensis decernere non ausus fuerat, dum fieri posse 20

EXFILATORES 4 quaedam—6 suspendio *compilauit Paulus 109*
 10 ita—13 necauerunt *compilauit Paulus 109*

1 equis R¹ || extimulatis R¹D || suas (s. fin. del. m. 1) P || hisdem
 LPRD || finibus R¹ funeribus (uel -esibus) D 2 equorum R ||
 nexuerant R¹ || dedere P^a 3 examinatae R¹D || alii D || subreptis
 PR 4 rependerit D 5 laqueis P 7 ac] et PR v
 9 lugius] PRD lucius L || aciae P^aR^a || ceciderunt (er. a) R
 10 claudicus D || caesorix] LPR cesorix D || in om. ¶ 11 CCCXL
 milia L tricenta quadraginta milia D || centum (cento D) quadraginta
 (-enta D) milia LD || capti L 12 mulierum multitudine] multi-
 tudinem (· m. 1) D 13 faemineo PR || ui al. ut uid. m. in ras.
 R 15 romae (a in ras. al. m.) R 16 merorem PRD || tota urbe
 R² urbem (ur in ras. m. 1) D || publicius] LPR puplius D 17 si-
 quidem] quidam PR || alleolus D || annitentibus R² 18 dampnatus
 R¹ || colleum P colleum R¹D 19 inpleueruntque et L imple-
 uerantque PRD || paenam R¹ 20 athiniensis R¹ || discernere D

non credit, et Romani, qui se ortos a Romulo scirent, etiam hoc fieri posse intellegentes supplicium singulare sanxerunt. p. 332

1 Anno ab Vrbe condita DCXLV post Cimbricum et Teutoni-
cum bellum et quintum Marii consulatum, quo status imperii
5 Romani iure conseruatus iudicatur, sexto consulatu eiusdem
C. Marii ita labefactatus est, ut paene usque ad extremum
intestina clade conciderit. euoluere ac pereurrere mihi discor-
diarum ambages et inextricabiles seditionum causas incom-
modum simul ac longum uidetur; sane breuiter strinxisse 3
10 sufficiat, quia primus L. Apuleius Saturninus excitati tumultus
auctor exstiterit, Q. Metello Numidico uiro sane primario
acerrimus inimicus, qui eum censorem creatum protractum
domo atque in Capitolium confugientem armata multitudine
obsedit, unde equitum Romanorum indignatione deiectus est,
15 plurima ante Capitolium caede facta. A. Ninium deinde,
competitorem suum, Saturninus et Glaucia fraude C. Marii
consulis occiderunt. subsequente anno Marius sexto consul et 4
Glaucia praetor et Saturninus tribunus plebi conspirauerunt
Metellum Numidicum in exilium quacumque ui agere. die
20 dicta a suppositis eiusdem factionis iudicibus per scelus inno-

AVCTORES § 1 post Cimbricum — § 11 *Liuius* 69 (§ 3—5.8—11
cf. Periocha; § 5 uir acer *idem dicitur etiam ab Sallustio Jug. 27 § 2)*

1 credit] *L*^bPRD credet *L*^a credidit *v* || a] ad *D* || rumulo *L*
2 fieri] quiere (uiere *in ras. m. 1*, sub *ie litterae r reliquiae dignoscuntur*)
D || sanxerūt (*y in v corr.*) *P* 3 DC·XL·quinto *L* sexcentissimo quadra-
gissimo quinto *D* || teuconicum *R* 4 quin|tu² (tu² *m. 1 add.*)
D || consulatum (atum *m. 1 ex ulū*) *D* || romani imperii *D* 6 g̃-
L gai PRD || labefactus *D* || paene ut *D* || pene *LR*^b || exeremum
D 7 mini *D* 8 inextricabiles (*sed b prior del.*) *L* instrigabiles
D || caussas *D* 9 uideritur *D* || strinxisse (*er. c*) *R* stinxisset
(*e statim ex i*) *D* 10 quod *v* || lucius PRD || apuleius] *LD*
apoleius *PR* || exercitati *L* || tumultis *P*^a*R*¹ 11 extiterit *RD* ||
quinto PRD || numidico *L*^a nomidico *D* 12 acerrimus (*er. m*)
D 13 adque *PR*¹ || capitolium] ea capituliam *D* 14 *equitum
R || defectus *L*^a 15 capitolium (*sed o altera del.*) *L* capitulum
D || A. Ninium] anonium *LPRD* (*ni in ras. P*); anunio *Periochae*
codex Naz. || *deinde *R* 16 comp- *R*² competitorum *D* || g̃- *L* gai
PR g̃ai *D* || mari *PR*¹ 17 sexto] *LPRD* 18 plebis *R*²*D*
19 ui *in ras. ampliore P* ui. (ui *in ras. al. m., punctum m. 1*) *R*

p. 323 cens Metellus damnatus in exilium cum totius Urbis dolore
 5 discessit. idem Saturninus Memmium, uirum acrem et in-
 tegrum, fieri consulem timens, orta subito seditione fugientem
 per P. Mettium satellitem informi stipite conminutum inter-
 6 fecit. fremente pro tantis reipublicae malis senatu populoque
 Romano, Marius consul accommodato ad tempus ingenio con-
 sensui bonorum sese immiscuit commotamque plebem leni
 oratione sedauit. Saturninus infamibus ausis contionem domi
 suae habuit ibique ab aliis rex, ab aliis imperator est appel-
 7 latus. Marius manipulatim plebe descripta alterum consulem
 cum praesidiis in colle disposuit, ipse portas communiuit. in
 foro proelium commissum est; Saturninus a Marianis foro
 pulsus in Capitolium confugit; Marius fistulas, quibus eo aqua
 8 deducebatur, incidit. bellum deinde in aditu Capitolii horri-
 dum satis actum est, multi circa Saufeium et Saturninum
 15 caesi. Saturninus palam clamitans, Marium auctorem esse
 9 omnium molitionum suarum, contestatus est; cum autem ipse
 Saturninus et Saufeius et Labienus cogente Mario in curiam con-
 fugissent, per equites Romanos effractis foribus occisi sunt. C. Glau-
 10 cia extractus e domo Claudii trucidatus est. Furius, tribunus
 plebi, bona omnium publicanda decreuit. Cn. Dolabella,
 Saturnini frater, per forum holitorium fugiens, cum L.

1 dampnatus R^a 2 idem] is idem R || memium R ni enim D
 mumium L 3 orat subitus D 4 publicum PRD || metium
 P^bR meum P^a || satellitem R^a || conminutum PRD 5 reiġ. L
 reipublice PR || populoġ. ĩ (sic) L 6 adcommodato PR^aD
 7 immiscuit R^a 8 orationes (uel -is) |edauit L^a (corr. m. rec.) ||
 sedauit R^a || ausibus PR || con-ationem (er. posi?) R 10 mani-
 pulatim (im in ras.) P || descripta PD 11 conminuit L conminuit
 D 12 cūmisseū R^a 13 capitulum D || aquam ducibatur D
 14 deinde (d pr. in ras. m. 2, ex D?) R || capitulii PR^a capitulio D ||
 horrendum (dum in ras. ampliore P, n s. s. m. 1 R) PR 15 saufeium
 PR 17 molitionum (ar ex on m. 2) R || ipsi D 18 fugissent
 D 19 equites R || ġ. L gaius PRD || claudia D 20 e] est
 D || claudis L || trucidatus est] occisus est D || furus D^a || trīb.
 L 21 plebis P^bR^aD || ġn. L gneus PRD 22 forum D || hili-
 turium D || lucio PD lutio R

Gigano interfectus est. itaque auctoribus tantae seditionis p. 234
occisis quies populo fuit. tunc Cato atque Pompeius rogati-
onem de reditu Metelli Numidici totius Urbis gaudio promul-
garunt: quae ne perficeretur, Marii consulis et Furii tribuni
5 plebi factionibus intercessum est. Rutilius quoque uir inte-
gerrimus adeo fidei atque innocentiae constantia usus est, ut
die sibi ab accusatoribus dicta, usque ad cognitionem neque
capillum barbamae promiserit neque sordida ueste humilium
habitu suffragatores conciliarit, inimicos permulserit, indices
10 temperarit, orationem quoque a praetore concessam nihilo
summissiorem quam animum habuerit. cum euidenti oppu-
gnaretur calumnia et opinione bonorum omnium iure absol-
uendus putaretur, peiurio iudicium condemnatus est. qui
Zmyrnam commigrans litterarum studiis intentus consenuit. p. 235
15 Anno ab Vrbe condita DCLVIII Sex. Iulio Caesare et L. 18
Marcio Philippo consulibus intestinis causis sociale bellum
tota commouit Italia. siquidem Liuius Drusus, tribunus plebi, 2
Latinos omnes spe libertatis inlectos cum placito explere non
posset, in arma excitauit. eo accessit, ut maestam Urbem 3

AUCTORES § 12 et 13 *Liuius 70 (cf. Periocha)* cap. 18 § 1
Entrop. 5, 3 § 2—§ 6 *Liuius 70 (cf. Periocha et Obseq. 54)*

1 Geganio *corr. fsh* 2 adque *LPR*¹ 3 numidici (ei *in ras.*
m. 2) *R* numidici (d *ilico ex c*) *D* 4 perficeretur] *LPRD* (-ciritur
D) praeferreretur *fs* perferretur *h* || mari *D* || tr̄. pl̄. *L* 5 plebis
PRD || intergerrimus *a. ras. R* 6 adque *P¹R¹* 7 neque *om.*
L 8 dimiserit *PR* || humilium] *hue L* 9 permulserit *R*
10 temptarit *D* || concessam *R¹* || nihil *D* 11 summissiorem *L* sub
missionem *D* || opugnaretur *R¹* 13 periurio *PRD* || condemnatus
R¹D 14 zmyrnam *D* || commigrans *PR* comigrans *D*
15 .dc.mo.l.mo.nono *L* sexcentissimo nono (*er. a*) *D* || sexto *LPR*
eras. in D || lucio *PR¹D* lutio *R²* || sociale *R¹* 16 philippo *om.*
D || cons̄. *L* consul *PR¹* consul. *R²* 17 totā *R²* || italiā *R²* ||
lybius *PR* leuius *D* || drusus (*r alt. in ras. al. m.*) *R* || tr̄. pl̄. *L* ||
plebis *PRD* (*bis. ex hi m. 2 R*) 18 spē *P* || liberatis *D*; ciui-
tatis *Periocha* || iniectos *L* || placito] *LP* placio *R¹* placitum *D*
placita *R²v*; *cf. Grubitz* 19 aecestumaestam *L*

prodigia dira terrerent. nam sub ortu solis globus ignis a
 4 regione septentrionis cum maximo caeli fragore emicuit. apud
 Arretinos cum panes per conuiuia frangerentur, cruor e mediis
 5 panibus quasi ex uulneribus corporum fluxit. praeterea per septem
 continuos dies grando lapidum, inmixtis etiam testarum frag-
 6 mentis, terram latissime uerberauit. in Samnitibus uastissimo
 terrae hiatu flamma prorupit et usque in caelum extendi uisa
 7 est. complures praeterea in itinere uidere Romani globum
 coloris aurei caelo ad terram deuolui maioremque factum
 rursus a terra in sublime ad orientem solem ferri ac magni-
 tudine sua ipsum solem obtexisse. Drusus tantis malis anxius
 p. 326 domi suae incerto quidem auctore interfectus est.

8 Igitur Picentes Vestini Marsi Paeligni Marrucini Samnites
 Lucani cum adhuc occultam defectionem meditarentur, C.
 Seruilius praetorem, legatum ad se missum, apud Asculum
 occiderunt statimque clausa ciuitate omnes ciues Romanos in-
 9 dicta caede iugularunt. continuo atrocissimam perniciem in-
 famissima praecessere prodigia. namque omnium generum
 animalia, quae manus hominum blande perpeti atque inter
 homines uiuere solita erant, relictis stabulis pascuisque cum
 balatu hinnitu mugituque miserabili ad siluas montesque fu-

AUCTORES § 7 *Liuius* 71 (cf. *Per.*) § 8 *Liuius* 72 (cf. *Per.*)
 § 9 *Liuius libro ut uid. 72* (cf. *Obseq. 54 et Augustin. C. D. 3, 23*)

EXFILATORES 1 prodigia—7 uisa est *compilauit Paulus 112*
 18 omnium—p. 324, 2 oberrarunt *compilauit Paulus 112 sq.*

2 septentrionis *P^a* || aput *P^a* 3 aretinus *D* || frangerentur *R¹* ||
 cruorem diis *D* 4 ex] e *PRD* 5 inmixtus *P^a* inmixtis *R²D* ||
 testarum *§* 7 terrae hiatu] *L§* hiatu terrae *PRD* 9 calor
D 10 sublimē *R* 11 drusus (er. r) *R* || anxius (er. c) *R* ||
 domus *D* 13 peligni *LPRD* || marucini *D* 14 ḡ. *L* gaium
PRD; q; *Per. cod. Naz.* 15 Seruilius *fs h*; seruilius *Naz.* ...
 16 clausa. (a corr. m. 1 ex alia litt.; punctum in ras. m. 1) *D* || *r. L*
 17 iugulauerunt *PR* || perniciem *R¹* || infamissimam *D* infamissima
 (os s. s. post am sed eras.) *R* 18 prodigiam *P^a* 19 adque *P*
 20 uiuere om. *D* || ante uersum bulis—hinnituq. scr. est / ab ant. m.
 et sic passim in *L* || pascuisque] par eius suis que *D* 21 hinnituque
L hinnitu (ni m. 1 ex m; t m. 1 ex n) *D*

gerunt. canes quoque, quorum naturae est extra homines esse non posse, lacrimosis ululatibus uagi luporum ritu oberrarunt. igitur Cn. Pompeius praetor cum Picientibus iussu senatus 10 bellum gessit et uictus est, postquam sibi Samnites Papium Mutilum imperatorem praefecerant, Marsi autem Agamemnonem archipiratam praeoptauerant. Iulius Caesar Samnitium 11 pugna uictus caeso fugit exercitu. Rutilius consul Marium proquinquum suum legatum sibi legit: quem adsidue summonentem moram bello utilem fore et paulisper in castris 12 exerceri militem oportere tiroem, dolo id eum agere ratus 12 contempsit seseque in insidias Marsorum et uniuersum agmen exercitus sui incautus iniecit, ubi et ipse consul occisus et multi nobiles interfecti et octo milia Romanorum militum caesa sunt. arma et corpora interfectorum in conspectum 13 Marii legati Tolenus fluuius pertulit atque in testimonium p. 337 cladis euexit. Marius raptis continuo copiis uictores insperatus oppressit, octo milia et ipse Marsorum interfecit. Caepio 14 autem a Vestinis et Marsis deductus in insidias, cum exercitu trucidatus est. L. uero Iulius Caesar postquam apud Aeserniam 20 uictus aufugerat, contractis undique copiis aduersum Samnitas et Lucanos dimicans multa hostium milia interfecit. cumque 15

AVCTORES § 10 *Liuius libro ut uid. 72* § 11—§ 15 *Liuius 73 (cf. Periocha 73; ad § 15 quam exorto—sumpserat cf. Periocha 72); illud § 15 uentem maeroris Orozianum est*

1 natura § 3 gn̄. L gneus PRD 5 praeficerant D
 praefecerant L praefecerunt PR || agamemnonem (m pr. ex m) R
 6 arthi|piratam (er. ra ?) D || praeoptauer^{li}lius (e. iu m. 2 ex ul ut
 uid.) R || samnicio|cium D 8 assidue (pr. s in ras. m. 3, er. a) R ||
 submontem P¹R² *submonentem D 10 exerceri (i in ras.) R ||
 id eum] idoneum R 11 contempsit P || -que om. L || mar ro rum
 D 12 inecit R* Iniecit (in m. 1 corr., ex su ?) D 13 inter-
 fecti et] interfecti L || viii milia PR || militum om. fsh 14 con-
 spectu PRD 15 p. tulit P || adque P¹R² 16 ma²rius R ||
 insperatus] L inspiratus D insperatos PR; cf. 1, 15 § 7 17 viii
 PR || marorum D 18 insidias. (a ex i m. 1) D 19 lucius
 PRD || apud om. D || aeserniam L sereniam PR eserniam D
 20 aduersus PR

- ab exercitu imperator appellatus esset Romamque nuntios de uictoria misisset, senatus saga, hoc est uestem maeroris, quam exorto sociali bello sumpserat, hac spe adridente deposuit atque antiquum togae decorem recuperavit. Marius deinde sex milia
 16 Marsorum cecidit, septem milia armis exiit. Sulla cum uiginti
 et quattuor cohortibus Aeserniam missus, ubi artissima ob-
 17 sidione Romani ciues et milites premebantur, maximo bello et
 plurima caede hostium urbem sociosque seruauit. Cn. Pompeius Picentes graui proelio fudit, qua uictoria senatus laticlauiam et cetera dignitatis insignia recepit, cum togas tantummodo uictoria Caesaris primum respirante sumpsisset. Porcius Cato praetor Etruscos, Plotius legatus Umbros plurimo sanguine inpenso et difficillimo labore uicerunt.
- 18 Cn. Pompeio L. Porcio Catone consulibus Pompeius diu obsedit Asculum ciuitatem; nec tamen expugnauisset, nisi
 populum in campum prorumpentem grauissima oppressione uicisset. decem et octo milia Marsorum in ea pugna cum
 19 Franco imperatore suo caesa sunt, capta tria milia. quattuor
 p. 338 milia autem Italici uiri ex ea caede profugum iugum montis

AVCTORES § 16 *Liuius libro ut uid. 73* § 17—§ 21 *Liuius*
 74 (ad § 17 cf. *Periocha*)

1 exercitu R^a || imperator om. D 2 saga] LPR^aD sagā R² ||
 erroris D 3 exhorto P^a || sociali (soci in ras. ampliore) P
 sociali R¹ || sumserat PD || hac] ac D || aridiente PRD || adque
 LP¹R¹ 5 marsorum D || caecidit PRD || VII PR || armis
 R || sylla LPRD || XXIII PR 6 aeserniam LPR seserniam
 D || ubi artissima (ubi arti in ras. m. 2) R || artissima P
 7 miles L || praemebantur LP^aR¹ 8 sociosque R¹ sociosque D ||
 gn. L gneus PRD || pompeius P 9 laticlauiam L 10 cetera
 ante ras. R || dignitas L^a || totas L 11 uictoriae L || respirante]
 LPRD respirans h; cf. *Grubits* || sumpsisse P 12 portius R ||
 praetor (o m. 2, ex e?) R || etruscos (o ex u corr. a m. 1) L & rusticos
 (o in u m. 2) R || plotius PR 13 inpenso R² || difficillimo L
 14 gn. L gneo PRD || pompeio D || lucio PRD || portio R || consul.
 L consul. R 15 obsedit asculum (t as in ras.) P || asculum] D
 asculum LR || ciuitate P¹ || nec tamen] nec] L 17 XVIII PR ||
 mil. P || marsorum D 18 franco] LPRD; Franco v || tria] tri D ||
 quattuor D III PR 19 autem milia v

coacto in unum agmine forte conscenderant, ubi oppressi
 exanimatique niuibus miserabili morte riguerunt. namque ita, 20
 ut attoniti timore hostium steterant, alii stirpibus uel saxis
 reclines, alii armis suis innitentes, patentibus cuncti oculis
 5 dentibusque nudatis uiuentium in modum uisebantur; nec
 ullum erat procul intuentibus mortis indicium nisi diuturna
 immobilitas, quam nullo modo humanae uitae uegetatio diu
 perpeti potest. eadem die Picentes congressi et uicti sunt, 21
 quorum dux Vidacilius conuocatis principibus suis post magni-
 10 ficas epulas largaque pocula cunctos ad exemplum sui prouo-
 cans hausto ueneno absumptus est, cunctis factum eius lau-
 dantibus sed nemine subsequente.

Anno ab Vrbe condita DCLXI cum ad obsidendos Pom- 22
 'peios Romanus isset exercitus et Postumius Albinus uir con- p. 329
 15 sularis, tunc L. Sullae legatus, intolerabili superbia omnium
 in se militum odia suscitasset, lapidibus occisus est. Sulla 23
 consul ciuilem cruorem non nisi hostili sanguine expiari posse
 testatus est: cuius rei conscientia permotus exercitus ita
 pugnam adortus est, ut sibi unusquisque pereundum uideret
 20 nisi uicisset. decem et octo milia Samnitium illo proelio
 caesa sunt; Iuuentium quoque, Italicum ducem, et magnam

AVCTORES § 22 cum ad obsidendos.—§ 24 *Liuius* 75 (cf. *Per.*)

1 coacti L || forte om. L || consederant (a ex o corr. a m. 1) L ||
 ubi] ibi R 4 seclinis D || cunctis PR 5 uisebantur P
 7 immobilitas PR¹ 8 potest; Eadem (t; E ex t e ut uid., m. 2) R
 9 uidacilius] LPRD; Iudacilius v 10 aepulas R || sus¹ (prima
 litterae u pars in ras., i add. m. 2) P 11 absum PR¹ || lat
 dantibus (pr. t del. m. 1) P 13 ·DC·MO·LX·MO·PRIMO L sex-
 centiasimo sexagesimo primo D in quo hic uersus ANNO — SEXCENTISSL.
 litt. maiusc. rubris scr. est || ad (d in ras. m. 2) R || pompeius L
 16 ponpeius D 14 romanus (us in ras. m. 2) R 15 lucisyllae (s
 in ras.; fuit fort. lucis yllae) P; haec L. Sullae et 17 consul fort. Orosii
 potius errori quam glossatori debentur || luci¹ (i s. s. m. 2) R lucius
 D || syllae LRD || intolerabili P intollerabili (pr. l er.) R
 16 sylia LPR silla D 19 unusquisque P 20 decim et octo
 D XVIII·PR || samnicium D samnitum R² || siallo P eo v
 21 iuuentium] LPR iouentium D; corruptum ex l. cluentium ;

- 24 ipsius populum persecutus occidit. Porcius Cato consul Marianas copias habens cum aliquanta strenue gessisset, gloriatus est, C. Marium non maiora fecisse, et ob hoc, cum ad lacum Fucinum contra Marsos bellum gereret, a filio C. Marii in tumultu belli quasi ab incerto auctore prostratus 5
 25 est. C. Gabinius legatus in expugnatione hostilium castrorum p. 340 interfectus est. Marrucini Vestinique Sulpicio 'legato Pompei persequente nastati sunt. Popaedijs et Obsidius, Italici imperatores, ab eodem Sulpicio apud flumen Teanum horribili 26 proelio oppressi et occisi sunt. Pompeius Asculum ingressus 10 praefectos centuriones cunctosque principes eorum uirgis cecidit securique percussit, seruos praedamque omnem sub hasta uendidit, reliquos liberos quidem sed nudos et agentes abire praecepit; et cum de hac praeda opitulationem aliquam in usum stipendii publici senatus fore speraret, nihil tamen 15
 27 Pompeius ex ea egenti aulario contulit. namque eodem tempore cum penitus exhaustum esset aarium et ad stipendium frumenti deesset expensa, loca publica quae in circuitu Capitolii pontificibus auguribus decemuiris et flaminibus in possessionem tradita erant, cogente inopia uendita sunt et suf- 20 ficiens pecuniae modus, qui ad tempus inopiae subsidio esset, 28 acceptus est. equidem tunc in sinus ipsius ciuitatis euer-

AUCTORES § 25—§ 27 *Liuius* 76 (§ 25 cf. *Periocha*) § 28
 ut uid. et § 29 *Orosius*

1 portius R 2 strenuaegisset R 3 ḡ. L gaium PRD ||
 non] sic nō. D 4 latum R^a || facinum R focinum D || ḡ. L
 gai PR ga D 6 ḡ. L gaius PRD || A. (Aurelius cod. *Nas.*)
 Per. || gauinius L 7 sulpitio RD || pompeij LPRD 8 pope-
 dius L'PR pompedius L'D; poppaedijs *Periochae codex Nas.* || ob-
 sedius D 9 sulpitio R || aput P^a || teanum] GN theanum LPRD;
corruptum uid. ex aeternum 11 centuriones L || caecidit PR
 13 aegentes (er. a ?) R || abire a. ras. R, 15 publicis (sed s del.)
 P publici (i *fn. add. m. 1 ex corr.*) D || fores pe]fore sperat D
 16 ea om. D || egentia L aegenti R 17 paenitus PR^aD
 18 deesset frumenti D || capitalii D 19 flaminibus (~ *eras.*) R ||
 positionem D 20 sufugiens P sufficiens (ic m. 2, ex et ?) R
 21 paecuniae P paecuniae R paeconiae D 22 equidem] LPR
 (e pr. in ras. ex & m. 2 R) et quidem Dfsk || tunc in] tin]cen D ||
 sinum h

sarum omnium urbium nudatarumque terrarum abrasae undique opes congregabantur, cum ipsa Roma turpi adigente inopia praecipuas sui partes auctionabatur. quamobrem consideret 29 tunc tempora sua, cum quasi inexplebilis uenter cuncta 5 consumens et semper esuriens cunctis urbibus, quas miseris faciebat, ipsa miserior nihil relinquens nihil habebat et stimulo domesticae famis ad continuationem bellicae inquietudinis trudebatur.

Isdem temporibus rex Sothimus cum magnis Thracum au- 80 xiliis Graeciam ingressus cunctos Macedoniae fines depopulatus est tandemque a C. Sentio praetore superatus redire in regnum coactus est.

1 Anno ab Vrbe condita DCLXII nondum finito sociali bello 19 Romae primum bellum ciuile commotum est, eodemque anno P. 241
15 Mithridaticum bellum etsi minus infame non tamen minus grane coeptum est. equidem de Mithridatici belli spatio uarie 2 traditum est, utrum abhinc primum coeperit an tunc praecipue exarsit, maxime cum alii triginta alii quadraginta annos

AVCTORES § 30 *Liuius* 76 (cf. *Periocha*) cap. 19 § 1 usque ad Mithridaticum *Eutropius* 5, 4 (cf. *Oros.* 6, 1 § 29) § 2—§ 8 observabatur *Liuius* 77 (§ 3.4.6—8 cf. *Periocha*; § 2 cf. *Oros.* 6, 1 § 28 sqq.)

EXPILATORES 13 Romae—commotum est *adhibuit Paulus* 113, 5.6

1 omnium om. L 2 congregabantur LD || ruma L || adigente (a in ras. scr. sed tamquam ad turpi pertineret) P | adigente (a m. 2 in ras.) R addicente D 3 praecipuas (u in ras. m. 2) R || sui in ras. m. 1 D || considerat P^b 9 hisdem LPRD 10 greciam RD || machedoniae LPR¹ 11 ḡ. L gaio PD gio R^a || sentio om. D 12 coatus R¹ 13 ANnum D || .sescentensimo .lx. mo .secundo. L sexcentissimo sexagissimo secundo D || nondum] nō dom D || sociali R¹ 14 romae (er. a) R rume D || ciuile bellum PR || commotus P¹ 15 mitridaticum PR metridaticum D || minus tamen L 16 equidem] LPRD (E m. 2 in ras., ex e ut uid. R) et quidem fsh || methridatici L mitridatici PR metridatici D || uariae P uarie a. ras. R om. D 17 traditum (tra in ras. paullo latiore statim facta) D || praecipuae (er. a) R 18 maximae (er. a) R || triginta alii om. D || xxx PR || quadragenta D xl PR || annis PRD

gestum ferant. sed quamuis isdem gesta temporibus perplexis
 coaceruata malis exarserint, a me tamen speciatim, etsi bre-
 3 uiter, singula proferentur. Marius, Sulla consule et contra
 Mithridatem in Asiam cum exercitu profecturo, in Campania
 tamen propter socialis belli reliquias consistente, adfectauit
 4 septimum consulatum et bellum suscipere Mithridaticum. quo
 Sulla cognito inpatiens reuera iuuenis intemperataque ira
 percitus cum quattuor legionibus primum ante Urbem consedit,
 ubi Gratidium Marii legatum quasi primam uictimam belli
 ciuilibis occidit, mox Urbem cum exercitu inrupit, faces ad in-
 10 flammandam Urbem poposcit. omnibus metu additis, per
 p. 349 5 Sacram uiam cito agmine in forum uenit. Marius cum per-
 mouere nobilitatem, inflammare plebem, equestrem denique
 ordinem perarmare aduersus Sullam frustra adtemptasset,
 postremo seruis spe libertatis et praedae ad arma sollicitatis,
 15 nequiquam repugnare ausus, tandem in Capitolium concessit.
 sed cum eo Sullanae cohortes inruissent, magna suorum caede
 6 diffugit. ibi tunc Sulpicius Marii collega seruo suo prodente
 prostratus est; seruum uero ipsum, quod hostem indicauerat,
 manumitti, quod uero dominum prodiderat, saxo Tarpeio deici
 7 consules decreuerunt. Marius fugiens cum persequentum

1 ferant (ra in ras.) R referant h || hisdem LPRD || temporibus
 gesta v 3 per singula D || proferentur (prior f deleta) P || sylla
 LPRD || consulet contra L consule (con ex cum) et contra P
 4 mithridatem (utrum -e~, i. e. en, an -e~, i. e. em, sit dubium est) L
 mithridatem PR metridatim D || profecturo (-roas R) cum exercitu
 PR 5 socialis R¹ || consistentem D || affectauit PR effectauit
 D 6 mithridaticum (cum in ras. al. m. R) PR metr- D 7 sylla
 LPRD || impatiens (im in ras., t ex c al. m.) R || intemperataque (se
 radendo in e) R 8 percitus (p) i. e. per m. 1, soluit m. 2) P
 10 irrupit R² 11 metu om. L || additis] addictis R² 12 citato
 R²Dfsh || marius cum] mariorum D 13 equestrem R
 14 syllam LP²RD yllam P¹ || temptasset D 15 seruispe L
 16 nec quid quam D || pugnare PR || capitolium (c altera del.) P
 capitulum D 17 eo] in eum R² || syllanae LPR² syllane R¹
 sillane D || inruissent R² || suorum] seruorū (eruorū in ras. al. m.)
 |***** R 18 solpicius D 20 proderat D || tarp. deici] tar
 podeci D 21 fugiens ex corr. add. m. 1 P || persequentium PR

instantia circumsaepus esset, in Minturnensium paludibus sese
 abdidit; e quibus infeliciter luto oblitus ignominioseque pro-
 tractus, turpi autem spectaculo Minturnas deductus contrusus-
 que in carcerem percussorem ad se missum solo uultu exter-
 5 ruit. deinde lapsus e uinculis in Africam transfugit solli-
 citatoque ex Vtica filio, ubi in custodia obseruabatur, continuo
 Romam regressus Cinnae consuli societate scelerum coniunctus
 est. igitur ad profligan'dam uniuersam rempublicam exer- 9
 citum sibi in quattuor partes diuiserunt. tres siquidem legi-
 10 ones Mario datae, parti copiarum Cn. Carbo praepositus est,
 partem Sertorius accepit, ille scilicet Sertorius, iam hic civilis
 belli incentor et particeps, qui etiam hoc finito aliud post in
 Hispania bellum excitauit, quod per multos annos maximis
 Romanorum cladibus traxit. cetera nero exercitus portio Cinnam
 15 secuta est. porro autem Cn. Pompeius, qui a senatu cum 10
 exercitu arcessitus, ut reipublicae opitularetur, et diu sese
 nouarum rerum aucupatione suspenderat, contemptus a Mario
 uel Cinna ad Octauium alterum consulem sese contulit et
 mox cum Sertorio confixit. infelicem pugnam interuentus 11
 20 noctis dirimit; sescenteni ex utraque parte milites trucidati
 sunt. postera die cum permixtim corpora ad sepulturam 12
 discernerentur, miles Pompeianus fratris sui, quem ipse inter-
 fecerat, corpus agnouit: in concursu enim utriusque cognitionem

AVCTORES § 8 Romam—§ 13 *Liuius* 79 *exceptis inprimis his*
 § 12 quamuis *sqg. Orosianis*

1 instantia] insana *PB* || circumsaepus *PRD* || mynturnensium *L*
 myrtirrensiu[m] *P* myrtirrensiu[m] *R* 2 abdidit *e*] abdi]te *D* ||
E m. 2 in ras., ex e f R || oblitus loto *D* || prostratus *PB'* 3 myrtirnas
PB 4 percussorem *L'* 5 afriga *D* 6 in] *Lh* is *PRDe*
 7 cinna tunsolu *D* || cinnae *R'* || iunctus *D* 8 remp-*L* 9 qua-
 tuor *P* 10 gn- *L* gneus *PRD* || carpo *B om. L* 11 ser-
 torius *D* || hic] *LPRfs* hinc *Dh* 12 aliud *P'* 14 cetera *a.*
ras. B || uere *D* || cinam *R'* 15 gn- *L* gneus *PRD* 16 accer-
 situs *PB* arcessitus *D* || reip- *L* || dius es]renouarum *D* 17 con-
 temptus *D* contemptus *P* 19 cum] contra *D* || sertorio *D*
 20 dirimit *P'* || sescenteni] *P* sescenteni *sed x in ras. m. 2 R* sex-
 centem (o ilico ex t) *D* sescenti *L* 21 postera autem *fsk* || per-
 mixtim] *L'PR'D* permixtam *L'* permixtum *R'*; permixta *O*
 23 agnouit *PRD* || in concursu] incursu *D*

ultus galea, considerationem furor ademerat; quamuis parum sit culpae circa ignorantiam, ut uideatur nescisse de fratre
 13 quem non ambigitur scisse de ciue. itaque uictor uicto infelicior, ubi et fratris corpus agnoui et parricidium suum, exsecratus bella ciuilia ilico pectus suum gladio transuerberans simulque lacrimas et sanguinem fundens super fraternum sese cadauer abiecit.

14 Et quid hoc profuit ad confusionem crudelis incepti, quod
 p. 244 in primo statim bellorum ciuiliu exordio infamis fama 'percrebruit, concurrisset ignaros quidem fratres sed conscios ciues, 10 petisset fratrem scelere uictorem spolia fratris occisi ac mox tantae immanitatis reum eodem gladio atque eadem manu per
 15 suam necem parricidium, quod admiserat, uindicasse? numquid intendarum animositates partium tam triste mouit exemplum? numquid apud quemquam periculum sceleris reppulit, 15 terror erroris? numquid haec, quae communis est etiam cum beluis, pietas et reuerentia naturae? ** quod unus perimendo ac pereundo commisit, quia in se agi posset intremuit seseque
 16 ab huiusmodi incepto conscientia uictus remouit? quin potius annis fere quadraginta consequentibus in tantum continuata 20 sunt bella ciuilia, ut magnitudo laudis adpendenda ex magnitudine sceleris putaretur. omnes enim post tale documentum

AUCTORES § 14—§ 16 Orosius; insunt fort. quaedam Iuiana

1 galeae R² || furorque P² 3 scisse] nescisse D || uicto infelicior] uicturan felicior D || infelicior R¹ 4 et (posterius) ex D 5 exsecratus (er. s) R etsecretus D 6 lacrimans (n det. m. 1 aut 2) L 9 ciuiliu bellorum PR || percrebruit R² percrepuit D 10 concursisset D || consocios PR consocius D 12 immanitatis PR || eodem] etdem D || gladium D || adque PR¹ adque D 14 intendarum] LRD (-om D) intantarum (sed an ligatis et fort. ex corr. m. 2) P; aliquem (ex cod. Peris.) in tantarum h || animositates] LD animositas (as m. 1 corr. ex e P) R animositate Ph 15 periculum R 16 terror erroris] terroris D || numquis consi. h || quae om. T 17 biluis D || pietas L² || post naturae lacunam indicauit; excidisse uelut num (uel ... ? num) quisquam hoc, uidetur 19 huiusmodi incepto D || incepto P incepto a. ras. R || uicta cod. Peris. || pontius D 20 anni L || XL PR || in tantum om. D || continuata (pr. a ex corr. add.) P 21 ciuile aut D || adpendenda] appetenda PRD || ex magnitudine] PRD (-done coniunct. cum s seq. D) ad magnitudine (sic) L 22 pos^t (t m. 2) R

in tali militia parricidiorum pericula refugissent, nisi parricidia ipsa uoluissent.

Igitur Marius coloniam Ostiensem ui ingressus omnia ibi 17 genera libidinis auaritia et crudelitatis exercuit. Pompeius 18 fulmine adflatus interiit; exercitus uero eius pestilentia correptus paene totus absumptus est. nam undecim milia uirorum de castris Pompei mortua, sex milia autem de 'parte Octauii p. 245 consulis siderata sunt. Marius Antium et Ariciam ciuitates 19 hostiliter inrupit cunctosque in his praeter proditores inter- 20 fecit, bona suis diripienda permisit. post Cinna consul cum legionibus et Marius cum fugitiuis Urbem ingressi nobilissimos quosque e senatu et plurimos consulares uiros interfecerunt.

Sed quota haec portio ostentatae miseriae est? ** uno uerbo 20 definisse caedem bonorum, cuius fuit tanta numerositas, tanta 21 diuturnitas, tanta crudelitas tantaque diuersitas? uerumtamen 21 aequius est me aliquid utilitatis subtraxisse causae quam tantum horroris ingessisse notitiae, siue peritis haec siue imperitis obiciantur. de patria siquidem, de ciuibus et de ma- 22 ioribus nostris haec loquimur, qui his exagitati malis tam 23 abominanda gesserunt, de quibus etiam auditis posterius per-

AUCTORES § 17 *Liuius* 79 § 18 *Liuius* 79 aut 80 (cf. *Ob-*
seq. 56) § 19 *Liuius* 80 (cf. *Eutrop.* 3, 7) § 20—§ 22 *Orosius*

1 milia P^a malitia L 3 ostiensem ui (sem *in ras.*) P osti-
ensem- ui (m *add. m. 2, fuit fort. -se mui*) R 4 auariciae R^aD
5 afflatus PRD 6 pene R^a || absumptus P || XI PR^a XI R^a
7 pompeii LPRD || VI PR || octauii PR^a 8 siderata] PR^aD (cf.
Grubits) desiderata L (sic), v derasa R^a || aritiam R 9 inrupit
L irrumpit R^a || pro- ditores (er. r ut uid.) P proditorem D 10 cina
R^a || con D 11 cum] con R^aD || fugitiuis urbem (is i *in ras. m.*
I) D 12 quoque PR quosque (*litterarum* s^q haec i c *in ras. m. I*) D
13 lacunam indicauit; excidit uelut an forte sufficit; cf. p. 330, I
14 caedem (m *in ras. m. 2*) R || cuius] cui D || tanta numerositas] ex
tanta crudelitas corr. P 15 tanta crudelitas] crudelitas D
16 naequius P 17 ingressisse (r del. P) PD || noctiae D || in-
peritis PRD 18 patriae R^a || siquidem (si *in ras.*) P || de ciuibus]
ciuibus R || de maioribus] maioribus D 20 abominanda a.
ras. R

horrescant, qui profecto nolunt ista nimis exaggerari aut sufficientis notitiae moderatione, si sciunt, aut misericordiae reuerentiae contemplatione, si nesciunt.

- 23 Igitur Marius cum interfectorum ciuium capita inlata conuiuiis, oblata Capitoliis, conlata Rostris ad spectaculum ornamentumque congereret ac septimum consulatum cum Cinna tertium consule peruasisset, in exordio consularis imperii sera tandem morte praereptus est. Cinna honorum neces malorum caede suppleuit. nam cum introducta per Marium fugitiuorum manus insatiabilis praedandi esset nullamque partem auctoribus praedae consulibus ministraret, in forum quasi stipendii causa p. 246 sollicitata, militibusque circumdata, inermis extincta est. caesa sunt illa die in foro Urbis octo milia fugitiuorum, idemque Cinna quarto consul ab exercitu suo interfectus est.
- 20 Interea residui senatorum, qui potentiam Cinnae, Marii crudelitatem, insaniam Fimbriae Sertoriique audaciam fuga euaserant, transuerti in Graeciam coegere precibus Sullam, ut periclitanti immo iam paene perditae patriae opem ferret. igitur Sulla mox ut Campanum litus attigit, Norbanum consulem proelio oppressit: septem milia tunc Romanorum Romani

AVCTORES § 23 *Liuius* 80 § 24 *Liuius* 83 cap. 20 § 1
Liuius 84 et seq. sed imprimis *Eutropius* 5, 7 § 2 *Liuius* 85 et
Eutrop. 5, 7

1 nolint *L* || ista (is in ras.) *P* || nimis exaggerari | in ras. m. 1 *D*
 2 moderationes | sciunt (a posteriori ex i corr.; s. lin. aut i aut interpunctio) *L* moderationis is ciunt *D* || modoratione *PR*¹ || misericordiae
L^a 3 contemplationis | nesciunt *D* 4 conuiuiis (pr. ui add. m. 2) *P* 5 capituliis *D* || conlocata *PR*¹ collocata *R*²
 6 congerit *D* || ac] a *P*^a*R*¹ ad *P*^b || cina *R*¹ || tercio *D* 8 morte. *P* mortem *D* || peremptos *D* || neces (n in ras.) *P* || caedis *D*
 9 subplebit *D* || intraducta *D* || fugiuorum *D* 10 insatiabili *D* || praede *R* 11 fora *P* 12 -que om. *L* || exstincta *P* 13 in illa *L* || viii *PR* 14 quarto] *LPRD* (r statim ex t *D*) 15 residui (si ex corr. add., i fin. in ras. ampliore) *P* residuae *D* || mariae *D*
 16 audaciamque sertorii *L* || sertoriique—18 patriae] sertoriae *D*
 17 greciam *R* || praecibus *LR*^a || syllam *LPR* 18 ut] et *P*^a || paene *R* 19 sylla *LPR* silla *D* || attingit (pr. t ilico in d) *D*
 20 oppraessit *P*^a || septe *D* vii *PR* || milia] milia roma | *L* mil *P* mil *R*

interfecerunt, sex milia eorundem ab isdem capta sunt, centum
 uiginti et quattuor de Sullana parte ceciderunt. Fabius uero Ha-
 drianus, cui Imperium pro praetore erat, regnum Africae seruorum
 manu adfectans, a dominis eorum apud Vticam congestis sar-
 5 mentis ¹cum omni familia uiuus incensus est. Damasippus praetor 4
 in centore Mario consule Q. Scaeuolam C. Carbonem L. Do- ^{p. 347}
 mitium P. Anti'stium in curiam quasi ad consultandum ^{p. 348}
 uocatos crudelissime occidit. corpora interfectorum per carni-
 fices unco tracta atque in Tiberim missa sunt. eodem tempore 5
 10 Sullae duces plurima proelia aduersum Marianas partes infeli-
 cissima felicitate gesserunt. nam et Q. Metellus Carrinatis
 copias cecidit et castra peruasit et Cn. Pompeius Carbonis
 equitatum grauiter trucidauit. Sullae etiam et Marii adule- 6
 scentis maximum tunc proelium apud Sacriportum fuit, in quo
 15 de exercitu Marii caesa sunt xxv milia, sicut Claudius scribit.
 Pompeius Carbonem etiam castris exiit fugientemque insecutus, 7
 nunc caedendo nunc ad deditionem cogendo plurima exercitus
 parte priuauit. Metellus Norbani agmen oppressit: ubi nouem
 milia Marianaе partis occisa sunt. Lucullus cum a Quintio 8
 20 obsideretur, erupit et repentina pugna obsessorem deleuit

AVCTORES § 3 *Liuius 86* § 4 *Liuius 86* § 5 *Liuius*
libro ut uid. 87 (cf. Periocha) § 6 *Liuius 87* § 7 *usque ad*
priuauit Liuius lib. ut uid. 87 § 7 *Metellus et q. s. et* § 8 *Liuius 88*

1 VI PR || eorundem (n ex m uid. corr.) P || hisdem LD ipsais
 PR || centu uiginti quattuor D CXXIII PR 2 syllana LPR
 sillana D || caeciderunt LR* || fauius L 3 cui* P 4 affectans
 PRD || a dominis] ad omnis D || dom,anis (i pr. ex corr. subiecta)
 P 5 dainasypus D 6 quintum PRD || scaeuolam PR || g.
 L gaius (sic) PR om. D || lucium PD lutiū R || domicium D
 7 publicum PRD || antestium D || in] ad D || curium (punctum m. 1)
 D 9 adque PR* || teberim L 10 syllae LPR sillae D ||
 plura PR 11 quintus PRD || carritanis PR* carritanas R*
 12 caecidit PRD || paruasit D || gneus PRD 13 aequitatum
 PR* || syllae LPRD || aduliscentis PR*D 14 apud P* 15 XXV.
 milia L uiginti quinque milia D 16 carbonem (a ex o m. 1) R
 carbonem (em in ras. m. 1, ex ism) D || exiit R* 17 cedendum
 D || cogendao L 18 noue D VIII PR 19 mariani D || occisa
 (a ex is m. 1) D || luculus R || quintio] LPRD 20 et om. L

exercitum. nam plus quam decem milia ibi tunc caesa referuntur. Sulla deinde cum Camponio Samnitium duce et Carrinatis reliquis copiis ante ipsam Urbem portamque Collinam ad horam diei nonam signa contulit grauissimoque proelio tandem uicit. octoginta milia hominum ibi fusa dicuntur: duodecim milia sese dediderunt, reliquam multitudinem in fugam uersam insatiabilis uictorum ciuium ira consumpsit.

31 Sulla mox atque Urbem uictor intrauit, tria milia hominum, qui se per legatos dediderant, contra fas contraque fidem datam inermes securosque interfecit. plurimi tunc quoque, ut non dicam innocentes, sed etiam ipsius Sullanæ partis occisi sunt, quos fuisse plus quam nouem milia ferunt. ita liberæ per Urbem caedes, percussoribus passim uagantibus ut quemque uel ira uel praeda sollicitabat, agitabantur. igitur cunctis iam quod singuli timebant aperte frementibus Q. Catulus palam Sullae dixit: cum quibus tandem uicturi sumus, si in

AUCTORES § 9 *Liuius 88 et Eutrop. 5, 8* cap. 21 § 1—§ 10 *Liuius 88 (cf. Periocha et Augustin. C. D. 3, 28)*, insertis § 6 nec—simplex *Vergilianis Georg. 3, 482*

EXFILATORES 2 Sulla—7 consumpsit *excerpsit Paulus 122*
8 tria—10 interfecit *excerpsit Paulus 122* 15 Q. Catulus—p. 335, 2
Sulla *compilauit Paulus 122*

1 decim *D* x *PR* || mil- *P* mil- *R* 2 sylla *LPR* silla *D* ||
camponio] *LD* campanio *PR* cāpania *⊗* campaniā *⊗*; Lamponio *corr.*
fsk || samnicium *D* 3 reliquiis *D* 4 diei] deci *R* || -que
R 5 *LXXX PR*; *LXX Eutropius* || hominum] hostium *Eutr.* || fusa]
i. e. uicta; fuisse *ex Eutropio Hartel in Comm. min. Acad. Vienn.*
71 p. 261 6 duodecim *D XII PR* || mil- *P* mil *R* || dedirant *D*
7 consumpsit *P* 8 m(ul?)tos inter| proscrispsit
(*rubris litt.*) |(Sylla) mox adque urbē| *incipit S* || sylla *LPR* silla *D* ||
ad que *P'S* at quem *D* ut in *in ras. m. 2 R* || (uic)tor *S* || *III*
SPR || mili *D* (mili)a *S* 9 (se p leg)atos *S* || dederant *PR*
dedirunt *D* || (contra)fas *S om. D* || fi(dem dat)am *S* 10 recoruis
quae *D* se(curosq:) *S* || pluri(mi tunc) *S* 11 di(cam inn)ocentes
S || (ipsius s)yllanæ (ē non e ut uid.) *S* || syllanæ *LPRD* || partis oc.
desinit S 12 quos] quo *D* || *VIII PR* noue (n *ūlico ex u*) *D* ||
libere *R* liberi *D* 14 sollitabat *R'* || cuncti *P'R'* cum *D*
15 quos *PR* || aperte] perte *D* || quintas *PRD* || catullus *R'*
16 syllae *LPRD*

bello armatos, in pace inermes occidimus? tunc 3
 Sulla auctore L. Fursidio primipilari primus infamem illam
 tabulam proscriptionis induxit. prima 'proscriptio octoginta p. 350
 hominum fuit, in quibus quattuor consulares erant Carbo
 5 Marius Norbanus et Scipio et inter eos Sertorius tunc maxime
 pertimescendus. item alia cum quingentis nominibus proposita 4
 est, quam cum Lollius, quippe securus nihilque sibi conscius,
 legeret, ubi suum repente nomen offendit, dum se trepidus
 adopto capite foro subtrahit, interfectus est. sed ne in ipsis 5
 10 quidem tabulis fides ac finis malorum uidebatur. namque alios
 quos proscripserant iugulabant, alios autem postquam iugula-
 uerant proscribent. nec ipsius mortis erat uia simplex aut 6
 una condicio, ut in nece ciuium saltem ius hostium seruaretur,
 qui nihil a uictis praeter uitam exigunt. M. Marium siquidem 7
 15 de caprili casa extractum uinciri Sulla iussit ductumque trans
 Tiberim ad Lutatorum sepulchrum effosis oculis membrisque
 minutatim desectis uel etiam fractis trucidari. post hunc P. 8
 Laetorius senator et Venuleius triumuir occisi. M. Marii p. 351

EXFILITORES 14 M. Marium—17 trucidari *compilauit Paulus 123*

2 sylla LPRD || lucio PD lutio R || forsidio D || primilari D
 3 proscrip(ti)on(is induxit) *incipit S* || proscribitionis LP || indixit D ||
 pr(o)scrip(tio) LXXX S || proscrib(tio) LPR¹ (ro in ras. P) || LXXX PR
 4 (f)uit (in quibus) S || IIII PR || consolare serant (la in ras. m. 1)
 D || (c)os(ulares) S || car(b)o-(marius) S 5 narbonus R^a nor-
 banus (norb in ras. m. 1) D || (e)t s(cipio et) S || cipio R¹ || inter eos]
 interius D || eos] *fort. corr. ceteros* || se(r)to(rius) S sertorius D ||
 maxime p(times)cendus S 6 permescendus R¹ || ali(a cum quin)gen-
 tis S || d PR quingentes D || nom(i)nib(us propo)sita S 7 c(um
 lolli)us S || lolius PR lullius O iulius T; Q. Aurelium uocat Plut.
 Sull. 31 || secu(desinit) S || nihilque] nihil D 8 legere] L || repente
 a. ras. R 9 in om. PR 10 quidem (eras. e) P || fines PR¹
 11 proscriberant L 13 conditio R || neq(a. ras. R nec D || saltim
 P^aR¹D 14 qui om. D || a om. LD || marcum PRD 15 caprili
 (li in ras.) P || uinceris D || sylla LPRD || ductumque] uinctumque D
 16 tiberem D tyberim S || sepulcrum L^a sepluchrum D || effusis
 LD 17 derectis D || p. L .p. P p R publius D 18 letorius
 LPD lectorius R || senator et] senatorque h || belnuleius D || triumuir-
 P triumuir (u alt. in ras. m. 2) R, del. h || m. L marci PRD

caput Praeneste missum: quo viso C. Marius ultima desperatione correptus, ubi a Lucretio obsidebatur, ne in manus incideret inimicorum, cum Telesino mutua morte concurrir. 9 dumque uolentius ipse in concurrentem manus adigit, circa suum uulnus manum percutientis hebetauit. ita eo interfecto, 5
10 ipse leuiter uulneratus ceruices seruo suo praebuit. Carrinatem praetorem Sulla iugulauit. inde Praeneste profectus omnes Marianae militiae principes, hoc est legatos quaestores praefectos et tribunos iussit occidi. Pompeius Carbonem a Cossura insula in Aegyptum fugere conantem, in Siciliam ad se 10
12 retractum conpluresque cum eo socios eius occidit. Sulla dictator creatus est, ut dominationis et crudelitatis libido honesti praecipuique nominis reuerentia et armaretur et uelaretur. Pompeius in Africam transgressus eruptione circa Vticam facta decem et octo milia hominum interfecit. quo 15
14 occisus est. idemque Pompeius Hiertam Numidiae regem persecutus, fugientemque a Bogude Bocchi Maurorum regis filio spo'liari omnibus copiis fecit: quem continuo Bullam reuersum tradito sibi oppido interfecit. 20

AUCTORES § 11 — § 14 *Liuius 89 (cf. Per.)*

1 capud R¹ || praenestae P || g. L gains PRD 2 lucretio] lutio D || manibus D 3 inciderit PR¹D || telesino (s ilico in c corr. ut uid.) D 4 corrente (nte m. 1 in ras.) D || adigit R²D
5 manum (m fin. max. ex parte er.) P manus R || percutientis (en in ras. m. 1) D || hebetauit R¹ habetauit D 6 ceruicem P²v || seruo om. D || carrina tē. (~ et — m. 2) R 7 sylla LPRD 9 cusura L cussula D 10 egypto D || conantur L² || sicilia R 11 tractum PRD || conpluresque] et complures v || cum eo] com D || sotios R¹ || sylla LPRD 12 credolitati D || libido. (1 do in ras. m. 1) D
13 nominis om. R¹ || armaretur (mare in ras. m. 1) D 14 afreca D || circa om. R¹ 15 xviii PR 16 domicius RD || marinianus L || pugnat] LPR¹D repugnat R²v dittographia natum (primos pugnat E²) 17 accisus P² || idemquem D || hiertam (x in ras.) D hiertham P (non R) 18 -que om. v || bogode D bogube PE || bocchia P bocchim] D || maurorum om. D 19 fecit om. L || continuo bullam om. D || syllam L 20 reuersus (s ilico del.) D

Creatis itaque P. Seruilio et Appio Claudio consulibus uisus 22
 est tandem Sulla priuatus. hoc fine conclusa sunt duo bella 2
 funestissima, sociale Italicum et ciuile Sullanum. haec per
 annos decem tracta plus quam centum quinquaginta milia
 5 Romanorum consumpserunt; tantumque lectissimorum uirorum 3
 uernaculorumque militum Roma hoc ciuili bello perdidit,
 quantum in ea superiore tempore, cum se iam aduersum
 Alexandrum Magnum circumspiceret, in discretis aetatibus
 census inuenit; praeterea uiros consulares uiginti et quattuor, 4
 10 praetorios sex, aedilicios sexaginta, senatores fere ducentos,
 absque innumeris totius Italiae populis, qui passim sine con-
 sideratione deleti sunt, quos neget quisquam, si ualeat, quin
 eodem damno suo uicerit Roma quo amisit Italia.

Pro pudor! num quidnam et hic comparatione ambigua egent 5
 15 tempora? immo uel maxime, inquiunt: nam quid tam apte
 quam bellis ciuilibus bella ciuilia comparantur? an forte dicitur, p. 353
 etiam in his temporibus bella ciuilia non fuisse? quibus a 6
 nobis respondebitur, iustius quidem socialia uocari oportere,
 sed nobis proficere, si ciuilia nominentur. cum enim causis
 20 uocabulis ac studiis paria docentur omnia tum sibi in his
 tanto plus uindicat reuerentia Christianae religionis quanto

AVCTORES § 1 *Liuius 89 aut 90* § 2 *Eutrop. 5, 9 (cf. Oros. infra § 12)*
 § 3 *Liuius (l. c.)? (cf. Orosius 3, 15 § 10 et Liuius 9, 19 § 2)*
 § 4 — fere cc *Eutrop. 5, 9* || absque — deleti sunt *Liuius l. c.* || quos neget — § 15 *Orosius*

1 creatis D || publico PRD || appio] PRD oppio L || claudio D ||
 cons R 2 tandem om. D || sylla LPRD || fine] sine R¹
 3 sociale R¹ || ciuiles D || sullanum LPRD 4 x PR || tractata
 D || cl PR 5 consumpserunt P || tantum D^a || uirorum] militum
 L 6 ciuile LD || perdit L 7 In (• ilico factum; sed multa
 puncta in his paginis haud dubie fortuita extant) D 9 XXIII
 PRD 10 sex] VII *Eutr.* || aedilicios R || LX PR || ducentur D
 cc PR 12 deleti D || sunt (t in ras. m. 1) D || quin. (n ex m?)
 R 13 dampno R^a || uicit L 14 hinc D || comp- R² con-
 parationem D || agent PR¹ 15 empora L^a || maxime a. ras. R
 16 comp- B² || dicitur D 18 socialia R¹ 19 proficere (fi in ras.
 ampliciore) P 20 ducentur D || tam (tam ut uid. 1) R² 21 in-
 dicat D || reigionis R¹

7 minus praesumpserit potestas irata uictoris. nam cum plerum-
 que improbi tyranni temere innadentes rempublicam usur-
 patoque regio statu Romani imperii corpus abruperint atque
 ex eo bella uel per se iniusta inportarint uel in se iusta
 commouerint, Britannis Gallisque et creati populis et instructi: 5
 8 haec bella, quantum externis proxima tantum longinqua ciuili-
 bus, quid nisi socialia iure uocitentur, cum ipsi Romani ne
 Sertorii quidem aut Perpennae aut Crixi aut Spartaci bella
 9 ciuilia uspiam nominarint? in tali ergo uel defectu uel per-
 duellione sociorum minore nunc utique inuidia laboraret, si 10
 fortassis existeret uel grauis pugna uel cruenta uictoria.
 10 uerumtamen cum in hisce temporibus omnia plus necessitatis
 adferant et minus pudoris, hoc est causa pugna uictoria, uel
 pro extinguenda insolentia tyrannorum uel pro cohibendo
 11 sociorum defectu uel pro inurendo ultionis exemplo: cui tandem 15
 dubium est, quanto nunc mitius quantoque clementius excitata,
 ut dicunt, bella ciuilia geruntur, immo reprimuntur potius
 12 quam geruntur? quis enim unum ciuile bellum per decem
 annos his temporibus agitatam audierit? quis uno bello centum
 quinquaginta milia hominum, uel hostium ab hostibus, ut 20
 13 non dicam ciuium a ciuibus, caesa meminerit? quis illam,
 quam explicare longum est, optimorum atque inlustrium uirorum

1 praesumpserit *P* 2 improbi *P²R¹* (-ui *P¹*) improbit *D* ||
 tyranni *P²* || timere *LD* || p̄. *L* || usurpantesque *L* 3 abruperit
R¹ || adque *P¹R¹* 4 bella (a *ex* u *corr.*) *L* || iniusta] iusta *L*
 iniusta (niu *in ras. m. 1*) *D* || inportarint *in ras. P* imp- *R²* inpor-
 tarent *D* 5 brittanis *PR¹D* || gallisque populis erecti et instructi
v || creatis *PR* || et *eras. in R, om. in D* 6 in externis *L*
 7 ipsi. *P* || nec *PR* 8 sertorii *D* || perpennae] *LFR* perpennae
D || cryxi *P* cryxi *R* chrysi *L* crisi *D* || sparthaci *LPR* partici
D 9 uel defectu] defectu *PR* || perduelliones *R²* 10 inore *D*
 11 existeret *PR²D* || uel grauis pugna uel cruenta uictoria *om. D*
 12 in *om. L* 13 afferant *R²* || uel coprohibendo (*eo pro eo m. 3*) *L*
 15 otiorum (*er. fort. s maior, s m. 2*) *R* || murendo *R¹* merendo *R²* ||
 cui (*er. i*) *R* 17 geruntur] ingeruntur *D* || uerba immo repr. p. q.
 geruntur *om. D* 19 his temp. ag.] agitatum his temporibus *PR* ||
cl. PR 21 ciuium (*u alt. in ras. m. 1*) *D* 22 adque *P¹R¹* ||
 illustrium *R²*

multitudinem trucidari in pace cognorit? postremo quis illas infames interficiendorum tabulas ti'muerit legerit senserit? p. 254 ac non potius omnibus notum sit, una cunctos pace compositos 14 atque eadem salute securos uictos uictoresque pariter communi 5 exultasse laetitia, at etiam in tantis totius imperii Romani prouinciis urbibus ac populis uix paucos aliquando extitisse, quos iusta ultio inuito etiam uictore damnarit? et, ut uerbis 15 uerba non onerem, non temere dixerim, tantam uel in bello saltim extinctam modo fuisse gregariorum militum manum 10 quanta tunc caesa est in pace nobilium.

Igitur Sulla mortuo Lepidus, Marianae partis adsertor, ad- 16 uersus Catulum Sullanum ducem surgens, rediuiuos bellorum ciuiliu[m] cineres suscitauit. bis tunc acie certatum est; plurimi Romanorum, iam ipsa paucitate miserorum et adhuc illo furore 15 insanientium, caesi sunt. Albanorum ciuitas, obsidione oppu- 17 gnata atque exercuciata fame ultima, miserabilium reliquiarum deditione seruata est; ubi tunc Scipio, Lepidi filius, captus atque occisus est. Brutus in cisalpinam Galliam fugiens persequente Pompeio apud Regium interfectus est. ita hoc 18

AVCTORES § 16 et 17 *Liuius* 90 § 18 *Orosius ut uidetur*

EXPILOTORES 11 Sulla—19 interfectus est *excerpsit Paulus 124 sq.*

1 multitudinem trucidari] cidari *D* || postremo (*er. fort. e*) *P*
 postremum *D* 3 cunctis *D* || compositus *D* 4 adque *P¹R¹* ||
 uictos *om. R¹* || communi pariter *L* 5 exultasse] *RD* exultasse
P exultauisse *L* || laetitia *P* letitia *R¹* || at etiam] *PRD* at enim
L ac etiam *v* || tantis ~~cccc~~ (*s in ras.*) *P* || romani imperii *Lh*
 6 extetisse *D* 7 inuictu *D* || dampnarit *a. ras. R* || uerbis] uerba
D 8 uera *LD* || non onerem] non esse (*corr. 1 aut 2 m., e alt.*
linea quoque deleta; tertium punctum fort. a 3 m.) *L* 9 saltem
R² || gregariorum *P* 11 sylla *LPRD* || adertor *L* adsertur *D*
 assertor *R²* assessor *PR¹* || aduersum *D* 12. catullum *R²* || syllanum
LPRD || reddiuiuos *D* 13 aciae *a. ras. R* 15 albanorum (*a*
alt. in ras. m. 1) *D* || obpugnata est *PR* (*ob in op R²*) 16 ad-
 que *P²R¹* || exercuciata *R²* || miserabilium (*m tertia hasta et i in ras. m. 1,*
s ante u. add. m. 1) *D* || reliquiarum *R²* 17 scipio (*cipio in ras.*
m. 1) *D* 18 adque *P¹R¹* || cis alpinam (*is in ras. ampliore*) *P*
 19 apud *P¹ om. D* || regium] *LPRD* || hoc] ut *D*

bellum ciuile non magis clementia Catuli quam taedio Sullanae crudelitatis, ut ignis in stipula, eadem celeritate qua exarsit euanuit.

p. 355

23 'Anno ab Vrbe condita DCLXXIII sonantibus undique bellorum fragoribus, quorum unum in Hispania erat, aliud in Pamphylia, in Macedonia tertium, quartum in Delmatia, exsanguis adhuc atque exhausta intestina pernicie tamquam febribus Romana respublica propulsare armis Occidentis Septentrionisque fortissimas gentes cogebatur. Sertorius siquidem, uir dolo atque audacia potens, cum partium Marianarum fuisset, Sullam fugiens ex Africa dilapsus in Hispanias, bellicosissimas gentes in arma excitauit. aduersus hunc, ut breuiter definiam, duo duces missi Metellus et Domitius: quorum Domitius ab Hirtuleio Sertorii duce cum exercitu oppressus est. Manlius, proconsule Galliae in Hispaniam cum tribus legionibus et mille quingentis equitibus transgressus, iniquam cum Hirtuleio pugnam conseruit: a quo castris copiisque nudatus, in oppidum Ilerdam paene solus refugit.

p. 356

AVCTORES § 1 usque ad fragoribus *Liuius* 90 || unum—Delmatia *Eutropius* 6, 1 || exsanguis — cogebatur *Orosius* ? (an *Liuius* ?)
§ 2 et § 3 *Liuius* 90 et *Eutrop.* 6, 1 § 4 *Liuius* 90

1 clementiae *L* || catulli *R*² || syllanae *LPR*² syllane *R*¹*D*
2 qua] quae *D* || exarsit] exorta sit *PR*¹ 4 .dc.mo septuagensimo tertio *L* sexcentissimo septuagensimo tercio *D* DCLXXVI. *R*² 5 hispaniam *P*^a 6 pamphilia *R* pampilia *D* || machedonia *PR*¹ || quartum in] quartum *L* || delmatia] *L* dalmatia *PRD* (in fine fort. 1 litt. er. in *D*) 7 athuc *L* || adque *PR*¹ || pernitiae (t radendo in c sed m. 2 uel 3 restit.) *R* 8 romanae resp. *L* 9 septemtrionisque *PR*¹ || gogebatur *D* 10 adque *PR*¹ || audicia *P* amdatia *D* 11 syllam *LPR* sylla *D* || afriga *D* || hispania *D* 12 exitauit *D* 13 difiniam *R*¹ || domicius] *D* 14 quorum domitius om. *D* || rerturi *D* 15 manlius] *LD* (item *Periochae codex Nas.*) manilius *PRv* || priconsule *D* proconsul. *P* proconsul *R* || hispania (s statim s. s.) *D* 16 mille quingentes *D* i. d. *P* .i. d. (i eras. mox m. 2 restitutum) *R* 17 iniqua *D* || hirtuleio *D* 18 hilerdam *LR* ilerdam *P* hilerda *D* || paene *R*²

Metellus multis proeliis fatigatus, per denia oberrans hostem 5 :
 mora fatigabat, donec Pompei castris consociaretur. Pompeius 6
 contracto apud Palantiam exercitu Lauronem ciuitatem, quam
 tunc Sertorius oppugnabat, frustra conatus defendere uictus
 5 aufugit. Sertorius superato fugatoque Pompeio Lauronem captam 7
 cruentissime depopulatus est; reliquum agmen Lauronensium,
 quod caedibus superfuerat, miserabili in Lusitaniā captiuitate
 traduxit. Pompeium autem, hoc est illum Romanorum ducem, 8
 a se uictum fuisse gloriatus est, quem magna praeditum
 10 fiducia ad hoc bellum non pro consule sed pro consulibus
 Roma misisset. fuisse tunc Pompeio triginta milia peditum, 9
 mille equites Galba scribit, Sertorium autem sexaginta milia
 peditum, octo milia equitum habuisse commemorat. postea 10
 uero Hirtuleius cum Metello congressus apud Italicam Baeticae
 15 urbem niginti milia militum perdidit uictusque in Lusitaniā p. 367
 cum paucis refugit. Pompeius Belgidam, nobilem Caltiberiae 11
 urbem, cepit. Sertorius deinde cum Pompeio congressus decem
 milia militum eius interfecit; ex alio cornu uincente Pompeio

ACTORES § 5 — § 9 *Liuius 90 aut 91, insertis § 8 non pro
 consule — misisset quae sunt Ciceronis De imp. Pompei 21 § 62*
 § 10 *Liuius 91* § 11 *Pompeius — cepit Liuius 92 aut 91* || Ser-
 torius — § 12 *Liuius 92*

1 oberrens P^a . 2 donec] donec do D || pompeii] LRD pompeii
 P || consociaretur R^t . 3 contractu D || apud P^t || palantiam]
 LPR palantia D; Pallantiam fsh || lauronem D . 4 sertorius D ||
 defendere conatus L || defendere uictus om. D . 5 aut fugit D ||
 sertorius D || lacrone D || capta D . 6 cruentissime (en ex corr.
 add.) P || reliquum D || lauronensiam D . 7 mirabili B^t || lusi-
 taniā L lusitaniā RD . 8 traduxit PRD . 9 fuisse uictum
 L . 10 fiduciae D || consule] consul D . 11 misisset (er. s) R ||
 triginta D xxx PR . 12 mille] mile D || equites R || sertorium
 D || sexaginta D lx PR . 13 octo] viii P . viii (sic) R ||
 equitum^o P equitum a. ras. R . 14 uero om. L || hirtuleius (u
 alt. ex o 2) R || apud P^t || italia D. || baeticae LPRD . 15 niginta
 D xx PR || mil P || militum] peditum D || uictusque in] uictusque
 D || lusitania D . 16 belgidam] LPRD; Segidam fsh; cf. Corp.
 Inscr. Lat. 3 n. 989 || calthiberiae PB^a . 17 cepit R || sertorius
 D || pompeio (pom add. m. 2) P -pom pelo (om ip ras. m. 1) D ||
 decim D . 18 alia B^t || uincente] uim faciente uincenteque R^t

- 12 tantundem paene ipse perdidit. multa inter eos praeterea
 proelia gesta sunt. Memmius, quaestor Pompei idemque uir
 sororis eius, occisus est. Hirtulei fratres interfecti. Perpenna,
 13 qui se Sertorio iunxerat, comminutus est. postremo ipse Ser-
 torius decimo demum anno belli inchoati isdem quibus et
 Viriatus suorum dolis interfectus finem bello fecit Romanisque
 uictoriam sine gloria dedit; quamuis Perpennam postea pars
 exercitus eius secuta sit: qui a Pompeio uictus cum uniuerso
 14 exercitu suo interfectus est. ciuitatibus uero cunctis ultro ac
 sine mora per deditionem receptis, duae tantum restiterunt, 10
 hoc est Vxama et Calagurris: quarum Vxamam Pompeius
 euertit, Calagurrim Afranius iugi obsidione confectam atque
 ad infames escas miseranda inopia coactam ultima caede in-
 15 cendioque deleuit. percussores Sertorii praemium ne petendum
 quidem a Romanis esse duxerunt, quippe qui meminissent 15
 antea Viriati percussoribus denegatum.
- 16 Et quamuis nullo tunc praemio pa'trauerint Romanam
 p. 368 securitatem, tamen fortis fide ac uiribus semper Hispania cum
 optimos inuictissimos reges reipublicae dederit, nullum um-
 quam tyrannorum ab initio usque in hodiernum diem uel de
 se editum misit uel in se extrinsecus incurrentem uiuum
 potentemue dimisit.

AVCTORES § 13—§ 15 *Liuius* 96 (§ 13 *cf. Periocha*) § 16
Orosius

1 tantundem *L* || p.ene *R om. L* 2 mimmius *D* || questus *D* ||
 pompeii *PR* 3 soris *R^a* || hirtulei (r in ras. m. 2, ex n ?) *R* || frater
D || interfecit *PRD* 4 sese *D om. L* || sertorio *D* || iunxerat *R^a*
 iux | *D* || comminutus *P* cumminutus *D* || sertorius *D* 5 decimum
 demo *D* || inchoato (*cr. l fort. pars litterae h*) *D* || hisdem *LPRD*
 6 ueriatu *P^a* || interfectus] inter *D* || bellum *D* 7 perpenna *D*
 8 sit] est *L* 10 per deditionem] perditione *D* || restituerunt (u pr.
del.) *PR* 11 uixama *D* || galagurris *D* || uxama *D* 12 cala-
 gurrim *D* || adque *PR^a* 13 ad *om. R* || escas *R^a* || ultima *L* ||
 caedae *P* 14 percussoris (c uico ex s) *D* 15 meminissent]
 inimnis]sent *D* 16 uiri a *D* 19 inuictissimosque *R^a* || post
 reges s. lin. m. 2.: suos addedicionem *R* || reip. *L* || unquam *R^aD*
 20 uel de] de h 21 in] ex *D*

Interea Macedonicum bellum Claudius sortitus uarias gentes, 17
 quae Rhodopæis montibus circumfusae sunt ac tunc Mace-
 doniam crudelissime populabantur — nam inter cetera dictu 18
 audituque horrida quae in captiuos agebant, raptis, cum poculo
 opus esset, humanorum capitum ossibus cruentis capillatisque
 adhuc ac per interiores cauernas male effosso cerebro oblitis
 auide ac sine horrore tamquam ueris poculis utebantur: quarum
 cruentissimi atque immanissimi Scordisci erant — has itaque, 19
 ut dixi, Claudius pellere Macedoniae finibus bello adtemptauit
 20 magnisque se malorum molibus obiecit: unde cum animo
 aeger et curis circumsaepus, morbo insuper correptus esset,
 interiit. huius successor Scribonius adtemptatarum superiore 20
 bello gentium uim declinans, in Dardaniam arma conuertit
 eamque superauit. Publius uero Seruilius exconsule Ciliciam 21
 22 et Pamphyliam crudelissime adortus dum subdere studet, paene
 deleuit. Lyciam et urbes eius obsessas oppressasque cepit. 22
 praeterea Olympum montem peruagatus Phasidem euertit,
 Corycum diruit, Tauri quoque 'montis latera in Ciliciam uer- p. 350

AVCTORES § 17 *Liuius 91, fort. etiam Eutr. 6, 2* § 18 *Liuius 91 (an 63 ?) cf. Florus 3, 4 § 2 et 3* § 19 *Liuius 91* § 20 *Liuius 92 et Eutrop. 6, 2* § 21 et § 22 — perscrutatus *Eutrop. 6, 3 et Liuius 93*

EXFILATORES 1 gentes—7 utebantur *compilauit Paulus 134*

1 machedonicum *PR*¹ 2 rhodopeis *LPRD* || ac *om. P'R, huc inserenda m. 1 add. in mg. haec: pellere iussum dicitur i. e. est q[uae] (ultima marg. desecto perierunt) R* || tunc] tum *D* || machedoniam *PR*¹ macedonia *D* 3 dicta *P'R*¹ 4 orrida (*r alt. ilico ex c; supra hanc litt. rasura*) *D* || captiuis *L* || raptis *D* 6 male *om. L* || effosso *D* effuso *L* 7 quarum (*a fort. in o mut.; s. s. s? m. 1*) *D* 8 adque *P'R*¹ || immanissimi *PR*¹ 9 machedoniae *PR*¹ || attemptauit *R²D* 11 aeger et] aegerit *D* aegeret (*er. a*) *R* || curit *D* || circumsaepus *PR¹D* || morbo insuper correptus *om. D* 12 adtemptatarum *R¹* adtemptatarum (*att- 3*) *R²* adtemptatarum *D* || superiorem *D* 13 bello] loco *L* 14 *P. L* || ciliciam *R²* 15 et] ex *R¹* || pamphyliam (*er. h ?*) *R* pamphyliam *D* || adortus dum *L* (*altera s del.*) *L* || paene *R* 16 coepit *L* cepit *a. ras. R* 17 olimpum *PR* olimpom *D* || peruagatus *D* || phasidem] *LP* phasidem *RD*; Phaselida *Eutr. Phaselim fsh* 18 coricum *R* curi cum *D* || montes *L* || cilicia *D* sicilia *L*

gentia perscrutatus Isauros bello fractos in dicionem redegit; primus Romanorum per Taurum duxit exercitum ac limitem itineris fecit. triennio emenso, quo bellum gestum est, Isaurici
 23 nomen adsumpsit. Cosconius proconsule sortitus Illyricum, protrita subactaque Delmatia Salonas, urbem florentissimam, post biennium tandem expugnavit et cepit.

24 Anno ab Vrbe condita DCLXXVIII Lucullo et Cassio consulibus gladiatores septuaginta et quattuor Capuae a Iudæ
 p. 360 Cn. Lentuli diffugerunt: qui continuo ducibus Crixo et Oenomaio Gallis et Spartaco Thrace Vesunium montem occupauerunt; unde erumpentes Clodii praetoris, qui eos obsidione cinxerat; castra expugnarunt, ipsoque in fugam acto cuncta in praedam
 2 auerterunt. inde per Consentiam et Metapontum circumducti, ingentia breui agmina collegerunt. nam Crixo decem milium multitudo, Spartaco autem triplex tunc numerus fuisse refertur. Oenomaus
 8 enim iam in superiore bello fuerat occisus. itaque

AVTORES § 22 Isauros—adsumpsit *Eutrop.* 6, 3 § 23 *Eutrop.* 6, 4 cap. 24 § 1 Lucullo—§ 3 *Livius* 95 (§ 1 cf. *Periocha*)

EXFILTORES 10 Vesunium—14 collegerunt *exscripsit Paulus* 131
 16 itaque—p. 345, 1 miscerent *exscripsit*, 2 matronae—3 necauerat *perperam expressit Paulus* 131

1 dicionem] *LPD*. ditionem *R* deditionem § 2 per taurum *om.*
D 3 itineris *R*¹ || triennio *R* || quo bellum] quae bello *D*
 4 adsumpsit *R*² || cosconius *D* || proconsul. *PR*² proconsul *R*¹ || illyricum *P* ylliricum *R* 5 subactaque (*cr. i*) *R* || dalmatia *PRD*
 6 et cepit *R* 7 annum *D* || sescentesimo septuagentesimo nono
L sexcentissimo nono (*sic*) *D* || cons. *L* cons. *R* 8 LXX et III.
PR (*idem numerus in Periocha et ap. Eutr.*) sexaginta (-enta *D*) et
 quattuor *LD* || capuae *PR*¹ 9 gn. *L* gnei *PRD* || diffugerunt
*R*² || crixo] *LD* cryxo *PR* || ynomao *PRD* aenomaio *L* 10 sparthaco
LPRD (*c in ras. m. 2 R*) || thrace ue suuium (race ue *in ras.*
m. 1) *D* || uisubium *PR* 11 cinxerat *R*² 12 expugnaverunt
PRD § 13 uerterunt *v* 14 agmine *PR* || colligerunt *L* §
PRD || cryxo *PR* crisso *D*. || x. milium (*x. in ras. et t add. m. 2*) *R* ||
 decim *D* x *P* 15 sparthaco *LPR* (*c in ras. m. 2 R*) || fertur
PRD || ynomaus *PR* i noma uos (*i radendo ex s ut uid.*) *D*

cum caedibus incendiis rapinis stuprisque omnia miscerent, in
 exsequiis captivae matronae, quae se dolore uiolati pudoris
 necauerat, munus gladiatorum ex quadringentis captiuis scilicet
 qui spectandi fuerant spectaturi, utpote lanistae gladiatorum
 5 potius quam militum principes, ediderunt. deinde consules 4
 Gellius et Lentulus aduersum eos cum exeroitu missi, quorum
 Gellius Crixum acerrime pugnans proelio oppressit, Lentulus
 a Spartaco superatus aufugit. post etiam conlatis frustra ambo
 consules copiis, accepta graui elade, fugerunt. dehinc C. Cassium
 10 proconsulem idem Spartacus oppressum bello interfecit. itaque 5
 exterrita Ciuitate non minore propemodum metu, quam sub
 Hannibale circa portas fremente trepidauerat, senatus Crassum
 cum legionibus consulum nonoque supplemento militum misit. p. 361
 is mox ut fugitiuorum pugnam iniiit, sex milia eorum inter- 6
 15 fecit, nongentos uero cepit. inde priusquam ipsum Spartacum
 ad caput Silari fluminis castra metantem bello adgrederetur,
 Gallos auxiliatores eius Germanosque superauit, e quibus xxx
 milia hominum cum ipsis duobus occidit. nouissime ipsum 7
 Spartacum disposita acie congressum maximasque cum eo
 20 fugitiuorum copias perculit. nam sexaginta milia eorum caesa,

AVCTORES § 4 et § 5 *Liuius* 96 (cf. *Periocha*; § 5 *Europ.* 6, 7)

§ 6—§ 8 *Liuius* 97 (§ 6 et § 7 cf. *Periocha*)

1 stuprisque P^aR^a || miscerent (nt in ras. m. 1) D 2 sexsequiis
 L^a exaequiis (erasa s) R 3 necauerant P^b (cf. §!) || gladiatorum
 D gladiatorum P^aR^v || cooc PR || captiuis (is in ras.) P 4 qui
 v quod LD et quod P^aR || spectandi] expectandi PR (ex-p- R^b) ||
 expectatari PR (s er. R) 5 deinde (dein in ras. m. 1) D 6 ge-
 lius PRD 7 gelius LPRD || cryxum PR || acerrimae LD
 8 sparthaco PR || consulatis D 9 fugierunt L || g- L gatum
 PRD 10 proconsulem idem om. D peōñs R || ibidem L ||
 sparthacus PR² sparthagus R¹ || oppraesus (s fin. ilico in m) D ||
 bellum L^aD 11 propemodo D 12 annibale D || circas L^a
 13 consulē R² || supplementum D 14 mox] in ex D || ut] ot D ||
 fugiuorum D || vi PR 15 nungentos L nongentus D docco PR ||
 cepit R || sparthacum PR 16 capud R¹ || silarii D solari R ||
 castrametante D || aggredetur R³ 17 equitib. xxx. milia L ||
 tregenta D; cf. ad cap. 24 § 19 18 nouissime a. ras. R ne-
 uissimi D 19 sparthacum PR || oom D 20 perculis D ||
 sexaginta D lx PR || eorum milia Lh

sex milia capta referuntur, tria milia ciuium Romanorum
8 recepta sunt. ceteri, qui ex hoc bello lapsi oberrabant, per
conplures duces frequenti indagine attriti sunt.

9 At ego iterum ac saepius repeto: num quidnam et hic
conparatione aliqua egent tempora? quis rogo audire non
horreat non dicam bella talia, sed uel nomina tanta bellorum,
10 externa, seruilia, socialia, ciuilia, fugitiuorum? quae ne sic
saltem sese, ut commoti maris fluctus quamuis molibus magnis
sequuntur, sed undique diuersis causis uocabulis formis ma-
11 lisque excitata coacernataque concurrunt. ut e proximo repetam
et infame illud seruile praesteream, Iugurthinum bellum nondum
adhuc ab Africo perdetonuerat, iam Cimbricum a circio ful-
12 minabat. de Cimbricis illis nubibus adhuc foedi uastique tor-
p. ses rentes effusi sanguinis agebantur, iam socialis belli 'nebulae
in magna continuo malorum nubila coituras misera exhalabat
13 Italia. adhuc uero post infinitam crebramque Italici belli
tempestatem discurri tuto per Italiam minime poterat, ita
omnes absque illis periculosissimis inimicarum urbium uo-
14 raginibus dissoluta ac lubrica pace titubabant; iam sibi Mari-

AVCTORES § 9—§ 19 *Orosius Livio in his quoque fort. usus* (§ 16
Domitius Cinnæ gener. . Perpenna in Liguria, § 19 fugitiui—caesi sunt)

1 VI PR || III PR || ciuilium P^aD 2 ceteri qui] L ceteriq:
PR ceteri quae D || lapsi L lassi D 3 conplures P conpluris
D || ducis D || atriti D contriti PR 4 at ego iterum (at ego i
in ras. angustiore) P at ego iterum (er. r) D || at] ad R¹ || quidnam
(id in ras. m. fort. 1) R 5 conparationem P^aR¹D (comp- m. 3 et
eras. m B) || aliquae D || tempora L tempo ra (o in ras. et inter o
et r fort. ras.) D 6 horreat (t in ras. m. 1) D 7 seruilians
L || fugitiuorumque (que s. lin. add. P) Pv || ne] nec D || sic] sic
quidem fsh 8 saltim PR¹D || magnis om. D 9 sequuntur
(c m. 3 in ras.) R sequuntur D || sed] et PR¹ || formis (er. oi fort.)
P 10 proximum D 11 praeter ea D 12 adhuc om. D ||
perdetonuerat] LPR per dito nouerat D detonuerat v || cimbricum a]
cibricum (om. a) D || circio R 13 nubilibus (s in ras. m. 1 ex r)
D || torrentis L^a 15 cohituras P^aR¹ cuituram D || exhalabat (l
radendo ex b ?) R exalabat D 16 crebramque R^a crebra quae
D || itali PR¹ 18 periculosissimis (-is ex -us) R periculosissimis
(er. p ut uid.; p in ras. m. 1 et e redintegr. m. 1) D 19 titubant
D || iam corr. ex ac L

anum atque Cinnanum Roma parturiebat excidium, aliudque e diuerso oriens atque aquilo, hoc est Mithridaticum, minabatur, quod quidem Mithridaticum a superioribus coeptum porro in ulteriora porrigitur. de Mariana face rognus Sullanae cladis 15
 5 accensus est, de isto rogo funestissimo Sullani et ciuiliis belli per plurimas terrarum partes ardentes sudes sparsi sunt multaque incendia ex uno fomite diffuderunt. nam Lepidus et 16
 Scipio in Italia, Brutus in Gallia, Domitius Cinnæ gener in Africa, Carbo in Cosura et Sicilia, Perpenna in Liguria et
 10 post cum Sertorio in Hispania, omniumque atrocissimus Sertorius in eadem Hispania hæc tunc ciuilia, uel quo alio dicenda sunt nomine, bella excitantes, de uno multa, de magno magna fecerunt; absque illis tribus uastissimis bellis, quæ 17
 tunc externa uocabantur, hoc est Pamphylico Macedonico atque
 15 Delmatico, dissimulato etiam magno illo Mithridatico longe omnium diuturnissimo infestissimo ac formidulosissimo; deinde, 18
 adhuc Hispaniensi Sertoriano nondum finito immo adhuc ipso uiuente Sertorio, hoc fugitiuorum et, ut uerius dicam, gladiatoricum bellum inhorruit, iam non spectandum paucis sed

1 adque *PR*¹ || cinnanem *D* || parturiebat (a *alt. er.*) *P* || aliutque *P*¹ aliud quæ *D* et aliud *v* 2 adque *P*¹*R*¹ || mithridaticum *PR* metr- *D* || minabatur q. q. mithr. *om. L* 3 quidam *D* || mithridaticum *PR* metridaticum *D* 4 porregit *D* || syllanae *LPR* syllane *D* 5 rogo] riga *D* || funestissimus yllane *D* || syllani *LPR* 7 fomite] a. *ras. R* || lepidos *D* 8 in italia] italia *D* || domicius *D* || cinna] egerunt friga *ī*lico *corr. in* cinna] egerunt affriga (*· supra n temere pos.*) *D* 9 coosura] *P*¹ coosora *L* cassura *P*²*R* coosora (c *alt. minus clara*) *D* || luguria *R*² ligiria *D* 10 sertorio *D* serto *L* || -que *om. L* || sertorius sarturius (s *tertia in ras. m. 1*) *D* 11 qualio *P*¹ (*corr. ab m. 2 ?*) qualia *R*¹ quolia (*sic*) *R*² *R*¹ 12 magno (o *in ras.*) *R*; paruo *fsh*, alii aliter interpolauerunt 13 tribuas *R* 14 externa (t *in ras. m. 1*) *D* || machedonico *LPR*¹ || adque *PR*¹ 15 dalmatico *PRD* || illo magno *L* || mithridatico *PR* metridatico *D* 16 diuturnissimo] *v* diuturno *LPRD*₅; fortasse glossa est *præcedentis* magno || formidulo-ssissimo (u *in o 3*, sai *in ras. 3*) *R* formidulosissimo *D* 17 hispaniense *PR* || sertoriano *D* sertorio *R*¹ || ipso adhuc *h* 18 serturio *D* || fugiuorum *D* || gladiatoricum] *LPR*¹ (-tium *R*) gladiatorium *R*²*D**h* gladiatorum *fs* 19 inurruit *D* || expectandum *P* expectandum *R* spectaudo *D*

19 ubique metuendum. quod quia fugitiuorum bellum dicitur,
nemini uile habeatur ex nomine: saepe in eo singuli et ali-
quando simul cum agminibus frustra iunctis ambo consules
uicti sunt plurimique nobiles trucidati; ipsi autem fugitiui
20 plus quam centum milia fuere, qui caesi sunt. ex quo admo-
nens, ut ipsa se consoletur Italia de uexatione externorum
praesentium per recordationem praeteritorum ex se atque in
p. 303 se et ipsam se inconpa^rabiliter crudelius dilacerantur suorum.

Quamobrem huic nunc quinto uolumini iam finem fecerim,
ut bella ciuilia externis ubique permixta, uel quae dicta sunt
uel etiam quae sequuntur, quia sic sibi serie temporum et
malis sequacibus cohaeserunt, libri saltem termino separentur.

AUCTORES § 19 plus quam centum milia] 6000 et 30000 [35000
Periocha] et 6000 caesos memorat Orosius § 6 et 7 § 20 cf. Au-
gustin. C. D. 3, 29 sqq.

1 fugiuorum D 4 nobile B¹ || au^o (t sola ut uid. er.) P ||
fugitiui plus] fugitiui (a pr. radendq ex in) D 5 c PR || fuere
qui] fueri D || caesi (s in ras.) P 6 consoletur LPR¹D 7 ad-
que P¹R¹ atque D || in se et ipsam se] L in se et ipsa se D in se
ipsam et ipsam se PR 8 incomp- R³ || crudelis L²P²R¹ || dila-
cerantur] LPD^a dilacerantur (-tium m. 2) R¹ delacerantur D^b dila-
ceratam s^h || suorum] LPRD nouerit a suis s^h; haec 7 ex se sqq.
alii aliter interpolant 9 nunc (n pr. in ras.) P || iam finem]
LPRD iam om. h 10 permixta (i supra priorem a scr., eras. i,
t corr. ex alia litt.) P || que R¹ 11 secantur R³D || sic (c eras.)
R si D || sibi in ras. P 12 coheserunt PR¹ cohererunt D ||
saltim PR¹D

PAULI OROSII LIB. (rubris) | V. EXPLICIT & (nigris) | INCIP. LIB. VI. &
(r.) | Tum uncialibus litteris minoribus sed haud dubie ead. manu
statim scripta: confectus codex in statione magistri uiliari antiquarii
ora pro me scribtoze sic dñm. habeas protectorem L

Finit liber quintus. Incipit pauli horosi p̄bi hist liber. vi. P
FINIT | LIBER QUINTUS. INCIPIT PAULI HOROSI | P̄BI HIST LIBER VI. : R
EXPL LIBŪ (nigris) | INCIP: OROSI: LBER: VI: (rubris litteris) D

PAVLI OROSII HISTORIARVM ADVERSVM PAGANOS

p. 384

LIBER SEXTVS.

Omnes homines cuiuslibet uel sectae uel uitae uel patriae
ita semper ad prospectum prudentiae naturali bono eriguntur,
ut oblectamento corporis rationale mentis etsi non actu prae-
ferant, indicio tamen praeferendum sciant. quae mens, ratione
5 duce inlustrata, in medio uirtutum, quibus genuino fauore,
quamuis uitais inclinetur, adsurgit, scientiam Dei quasi arcem
prospicit. Deum enim quilibet hominum contemnere ad tempus 2
potest, nescire in totum non potest. unde quidam dum in
multis Deum credant, multos deos indiscreto ¹timore finxerunt. p. 385
10 sed hinc iam uel maxime cum auctoritate ueritatis operante
tum ipsa etiam ratione discutiente discessum est. quippe cum 3.
et philosophi eorum, ut de nostris sanctis sileam, dum intento
mentis studio quaerunt scrutanturque omnia, unum Deum
auctorem omnium reppererunt, ad quem unum omnia refer-
15 rentur; unde etiam nunc pagani, quos iam declarata ueritas
de contumacia magis quam de ignorantia conuincit, cum a
nobis discutiuntur, non se plures deos sequi sed sub uno deo

AVCTORES cap. 1 *Orosius usus Augustini C. D., uelut 3, 25.*
28.33 al. § 3 *cf. Augustin. C. D. 8, 1*

1 uel sectae] sectae L 2 bonum D || eriguntur (sic u^r pro
u^r) L 3 ut om. L || rationali D || preferant R 4 praeferendo
D || isciant D 6 adsurgit (a in ras. m. 2, d in s 3) R || scientia
D 7 contemnere R 9 multis D || indiscreto P^aR¹ || finxerunt
(n pr. in ras.) R finxerunt (er. n) D 10 hic L || auctoritate D
11 est om. sine uersus D 12 sic scis L || intenti PR¹ 14 rep-
pererunt] PR² reppererunt L^aR¹D || ad quem] atque D || referentur L
referunt D 16 quam] quem P^a 17 seq R¹ seq R² seque D

4 magno plures ministros uenerari fatentur. restat igitur de
 intelligentia ueri Dei per multas intellegendi suspiciones con-
 fusa dissensio, quia de uno deo omnium paene una opinio est.
 hucusque humana scrutatio, etsi cum labore, potuit. at ubi
 5 ratiocinatio deficit, fides subuenit. nisi enim crediderimus, 5
 non intellegemus: ab ipso audias ipsique Deo credas, quod
 uerum uelis scire de Deo. itaque idem unus et uerus Deus,
 in quem omnis, ut diximus, etsi ex diuersis opinionibus secta
 p. 303 concurrat, mutans regna et disponens tempora, peccata quoque
 puniens, quae infirma sunt mundi elegit, ut confundat fortia, 10
 Romanumque imperium adsumpto pauperrimi status pastore
 6 fundauit. hoc per reges et consules diu prouectum postquam
 Asiae Africae atque Europae potitum est, ad unum impera-
 torem eundemque fortissimum et clementissimum cuncta sui
 7 ordinatione concessit. sub hoc imperatore, quem omnes fere 15
 gentes amore et timore permixto iuste honorarent, Deus uerus,
 qui superstitione sollicita ab ignorantibus colebatur, magnum
 illum intelligentiae suae fontem aperuit promptiusque per
 hominem docturus homines filium suum misit operantem
 uirtutes, quae praecellerent hominem, coarguentemque dae-
 monas, quos aliqui deos putauissent, ut qui ipsi tamquam

AVCTORES § 4 hucusque potuit fortasse imitatur Vergilium Aen.
 11, 823 § 5 lin. 10 quae—fortia Ep. ad Cor. 1, 1, 27

1 magno om. L || fatentur P 2 intelligentia D || intellegendi
 D || suspiciones R 3 paene R 4 at] ad P^aR¹ 5 ratiocinatio
 D ratiocinato R¹ || deficit] LZ, defecit PRD^o || crediderimus
 R^a crederimus D 6 intellegimus R intelligimus D 7 uero
 D || uel D || idem om. PR || aeros D || deus om. D 8 omnes
 LP¹D || opinio-nibus P 10 elegi L 11 assumpto R² ||
 pauperimi R¹D || pastorem D 13 europae atque africae L || adque
 P^aR¹ aequae D || euruae D || patitum R¹ 14 et clementissimum
 om. R^aD 15 ordinationem D || concessit D || aefere R 16 uero
 D 17 superstitione D 18 intelligentiae D || promptiusque
 R¹ 19 hominem D 20 daemones PR 21 quos] quod L ||
 aliqui PR (q in q mut. m. 2 R) || deo (s post o s. s. m. 1) R || tamq.
 hom. n. cred. op. om. L

homini non credidissent, operibus tamquam Dei crederent; deinde ut in magno silentio ac pace latissima inoffense et 8
 celeriter noui nominis gloria et adnuntiatae salutis uelox fama
 percurreret uel etiam ut discipulis eius per diuersas gentes
 euntibus ultroque per cunctos salutis dona offerentibus obeundi
 ac disserendi quippe Romanis ciuibus inter ciues Romanos ^{p. 367}
 esset tuta libertas. quod ideo commemorandum putauit, quia ⁹
 hic sextus libellus usque ad Caesarem Augustum, de quo haec
 dicuntur, extenditur. quodsi aliqui hanc lucidissimam rationem ¹⁰
 irritam putant, suisque dis potius adsignant, quos primum
 prudentia elegerint deinde praecipuo cultu inuitarint, ut sibi
 per eos amplissimum hoc pulcherrimumque imperium con-
 dederetur — sic enim iactitant, quia ipsi optimo genere sacrorum ¹¹
 emeruerint praecipuum deorum fauorem, quibus adeptis uel
¹⁵ praetermissis discesserint omnes

adytis arisque relictis

Di, quibus imperium hoc steterat —

unde, quamuis reuerentia sanctitatis tuae multa fortissime ¹²
 uerissimeque disseruerit, tamen et mihi locus exigit, ut pauca
²⁰ subiciam. si Romani colendo deos emeruerunt fauorem deorum ¹³

AUCTORES § 10 cf. *Augustinus C. D.* 4, 9 § 11 adytis—
 steterat *Vergilius Aen.* 2, 351 sq.

1 credidissent (n *deleta P*, n s. s. m. 1 R) PR || deo PR || cre-
 deret LB^a crediderent D 2 in om. L || inoffensae LP^a sh in-
 offensa D 3 celeriter (pr. e in ras. m. 3, ex ae ?) R || annuntiatę
 (n ex d et e ex e m. 3) R adnuntiati D || felox P^a 4 percurrit
 D 5 abeundi P^a RD 6 disserendi (er. s) R || romanis] romans
 D || romanos] f. L 7 commemorando D 8 libellus (li s. s.
 m. 1) R om. D || cessarem D || agustum D 9 dicuntur P ||
 rationes] D 10 irritam (er. i) D irritam PR || diis PR || signant
 PR || primo D 12 per om. D || concederetur fort. *Portensis*
ante corr. teste Grubitsio (non Florentini; errat Hauerk.), edd. 1510
et 1542 14 praecipuum P^a || adeptis R^a D 17 de D dii PR ||
 steterit (pone e pr. extat r littera inchoata) D 18 sanct.—19 disa.
 om. L 18 sanctitatis (s in ras. et ti prius s. s. m. 2) R || for-
 tissime uerissimeque] fortissimeque D || fortissime] a. ras. R
 19 disseruerit (er. s) R disserit D 20 deos] ds. L || emerunt P
 emerunt (-nit ?) R^a

et non colendo amiserunt: ut ipse Romulus, parens Romae,
 p. 13 sesinter tot mala ab ipso ortu suo ingruentia saluus esset,
 14 colendo quis meruit? an Amulius auus, qui exposuit ad necem?
 an pater, qui incertus fuit? an Rhea mater stupri rea? an
 Albani parentes, ipsa quoque ab initio Romani nominis ger- 5
 mina persequentes? an tota Italia, quae per quadringentos annos,
 15 dum audere potuit, excidio eius inhiansit? non, inquit, sed di
 ipsi, quia se colendos sciebant, futuros custodiere cultores. ergo
 16 praescii sunt. si praescii sunt, cur hoc imperium inter tot
 annorum saecula eo potissimum tempore ad summam potentiae 10
 arcem perduxerunt, quo ille nasci inter homines atque ad-
 gnosci ut homo uoluit, post cuius nomen et ipsi pro nihilo
 contempti sunt et cum uniuerso mundo etiam illi, quos ipsi
 17 prouexerant, cucurrerunt? sed humiliter obrepsit, inquit, et
 latenter inrauit. latentis et humilis unde tam celebris fama, 15
 tam indubitata fides, tam manifesta potentia? signis quibus-
 p. 18 dam et uirtutibus mentes hominum superstitione sollicitas
 cepit et tenuit. at haec si homo potuit, di magis posse de-
 18 buerunt. an quia ille hanc potentiam a Patre sibi traditam
 praedicabat, peruentum est aliquando ad intellegentiam illius 20

AVCTORES § 14 Amulius cf. 2, 4 § 3

1 collendo *D* || ut *om.* *P¹R¹* (*s. s. m. 2 in PR sed deinde erasum in R*) || romolus *D* 3 collendo *D* || amullius *D* || qui. *R* que
D || nicem *L^a* 4 anpater (*eras. te ut uid.*) *R* || anrhea (*n ex r*
m. 2, r ex t? m. 2) *R* anmea (*mea erasum*) *D* || rea] rhea *L*
 5 abbani *D* || per germana sequentes *L* 6 italiam *D* || quadrin-
 gentus *D* cccc *PR* 7 dii *P* ðŷŷ (*ii cum ras. m. 2, ex ū?*) *R*
 8 sciebat (*corr. m. 3*) *L¹* || futurus *R¹* || custodire *L* 9 praescii
 sunt si *om.* *D* || praescii sunt] praesciis (*is, an is? eras.*) *D* 10 tem-
 pora *D* 11 quo] *LZ, h* quo se *PRZfs* quod *D*; cf. § 19 || inter
 homines atq; agnasci] (*ter—ag in ras. m. 1, nunci pone uers. m. 1*) *D* ||
 adque *LP¹R¹* || agnoscii *PRD* 12 post] *PRDv* per *L* 13 con-
 tenti *P* contenti *D* 14 obrepsit *D* obressit *R¹* 15 latanter
R¹ || caelebris (*a er.*) *R* 16 manifestata *D* || quibusdam (*dam s. s. m. 1*)
R 17 hominem *D* || superstitione *D* || sullitas *D* (*-as in -a s corr.*)
D 18 cepit *R* || ad *PR* || di in di³ *corr. L* dii (*i fin. radendo*
ex e? D) *PRD* 19 an] haec *D* 20 peruentū (*ū ex us*) *P* ||
 ad *R* || intellegentiam (*in s. s. m. 1*) *R* intelligentia *D*

noti et ignoti Dei, quam adprehendere, ut dixi, nemo nisi per ipsum potest? nec quisquam potest, nisi qui toto se perspecto ac despecto conuersus ad sapientiam Dei omnem quaerendi rationationem transtulerit ad credendi fidem. ueruntamen 19 breuiter discutio: di isti, quos tantos ferunt, ut Romanam rempublicam et propitii prouexisse et auersi adfixisse uideantur, eo certe tempore, quod palam constat, quo nasci Christus uoluit et adnuntiari gentibus coepit deuotissime atque intentissime colebantur. ita illi consulentes et sibi et cultoribus 20 suis non potuerunt uel reprimere uel repellere superstitionem eius, propter quam spernendos se cultoresque suos destituendos uiderent? quamquam si ab inuitis, danda uenia nec deserendi fuerunt; si a uoluntariis, seruanda praescientia nec prius fuerant adiuuandi. hoc factum est, inquiunt; nam excitauimus 21 gentes, accendimus reges, instituimus leges, disposuimus iudices, praeparauimus poenas suppliciiis et crucibus, Orbem totum scrutati sumus, siquo modo Christianum nomen et cultus uniuerso mundo posset abradi. hoc eatenus factum est, 22 donec fecunda crudelitas eo usque inter tormenta ac per tormenta proficeret, quamdiu ipsum regium culmen, per quod 23 solum prohiberi potuerat, occuparet. et quid postea consecutum 23

1 adpraehendere R¹D appraehendere R² 2 nec] ne D || se];re D ||
 perspecto (per eras.) D 3 dispectu D || omnem om. L 4 trans-
 tulerat D 5 dii (i alt. m. 2 in ras. ex x fort. R) PRD || tanto
 D 6 remp̄- D || propicii D || affixisse R² || uideatur D
 7 certo D || quod quod D || xp̄s- L 8 uoluit (o corr. ex 1 ?) L
 nolit D || annuntiari R² || atque intentissime om. D || adque P¹R¹
 9 colebantur (n statim ut uid. s. s. L || ille R² 10 uel reprimere]
 uere praemere D || snper institutionem D 11 -que (e ex ae m. 2)
 R 12 quanquam p. ras. R || nec] ne D || disserendi D 13 fu-
 erint D 15 instituimus] inistiaimus D || disposuimus statim corr.
 ex instituimus L 16 cruciatibus D || orbem] obrem D 17 ef-
 scrutati D || modo] modo tandem D || xpianum et sic plerumque L
 18 possi D 19 facunda D || crudelitas R || inter] in- R || torm̄ta
 (~ add. m. 2) P 20 quamdiu ipsum] Quo^{am} (o in ras., ex am ?, deinde
 o m. 2 in am corr.) diuisum (p ante s s. s. m. 2) R || regium om. D
 21 potuera R¹ || quod L

est? imperatores, inquit, Christiani cessare sacra et claudi
templa iusserunt atque ideo

Excessere omnes adytis arisque relictis
Di, quibus imperium hoc steterat.

24 o quanta et quam inoffensa lux ueritatis est, si non aduersus 5
eam ultro sese offerentem inbecilli infeliciter oculi clauderentur!
si Christiana fides per multa retro tempora saeuientibus
undique aduersum se gentibus regibus legibus caedibus crucibus
ac mortibus reprimi nullo modo potuit, immo, ut dixi, inter
haec et per haec creuit, cultus autem idolorum iam quodam-10
modo ex se deficiens ac sibi erubescens ad unam clementissi-
25 mam iussionem sine ullo poenali terrore cessauit: cui dubium
est hoc per istius intellegentiae demonstrationem de creatore
suo tandem innotuisse creaturae, quod illa eatenus per uarias
ratiocinationes mentis, intentae quamlibet, aliis offuscata 15
quaesierit ac per hoc statim amori eius, quem etiam ignorans
26 dilexerat, inhaesisse? nec igitur mirum est, si in magna
familia inueniuntur aliqui serui, qui consuetudine lasciuique
seductorum adsuefacti patientia domini sui ad contemptum

AVCTORES 3.4 *Vergil. Aen. 2, 351sq.*

1 cessare (es in ras. m. 2) R 2 adque R¹ 3 excessere (e
tertia ex a m. 2) R excesserunt L || aadytis (er. u) R adistis D ||
sacrisque D 4 di (sed di ante ras.) L de D dii PB || hoc hoc
est D 6 imbecilli P inbecilli R¹ inbecilli R² imb-R⁴ inbe-
cile D 7 si *silico s. s. in D* 8 aduersus egentibus (sic) incipit S ||
se gentibus] regentibus D || ***** regibus (er. undique) P (re)gibus
S || legibus in mg. add. m. 1 in R || cruciatibus R² crudibus (sic)
D 9 (ac) S || nullū (m?)odo S || ut] dut P || di(ri) S
10 cre(uit) S || (ia)m S || quodadmodo SD 11 (de)fiens sic S ||
herubes(ce)ns S || clementis(si)mam S 12 ul(lo poen)ali S || ces-
sa(uit cui) S 13 (per istius) S || intelligentiae D || de(mo)nat(r)ationem de cre(ato)re S
14 inno(t)uisse S notuisse P^a || illa (a in ras.) P (ill)a S 15 ratiocinationes (n pr. s. s. m. 1) R
ra(tioc)inationes S || in(te)nte S || alii suffugata D || (of)fuscata S
16 (quaesierit ac per) S || amor(i) S || (q)uem S 17 di(!)exerat
S || inhesisset S adhaesisse R (non P) || (ig)itur S || est om. S || mag(n)a
S 18 (s)liqui S || consue(t)udinee sic S || lasciuaque P¹R¹ (corr.
m. ut uid. 4 in R) 19 seduc(t)orum S || assuefacti (s pr. ex d m. 3)
R adsuefacti S || patien(ti)a S || contemptum P contentu-|| S

- ipsius abutantur: unde et merito Deus uel ingratos uel incredulos uel etiam contumaces uariis correptionibus arguit; quod semper utique confitendum est, tunc tamen praecipue, 27 quando adhuc per uniuersum mundum nulla erat ecclesia, 28³⁶⁹ quae interuentu fidelium precum meritas mundi poenas iustumque iudicium Dei exorata ipsius clementia temperaret: unde etiam haec, quae mala hominibus uidentur, qualicumque sunt, grauiora sine dubio omnia fuerunt, sicut ipso, quo coepta sunt, ordine probantur.
- 10 Bellum Mithridaticum uel, ut uerius dicam, belli Mithridatici 28 clades multas simul inuoluens prouincias tracta et protenta per quadraginta annos fuit. nam DCLXII, ut dixi, anno ab 29 Vrbe condita, quo etiam primum ciuile bellum coeperat,

AUCTORES 12 XL annos (item *Eutrop.* 6, 12) . . p. 356, 4 xxx. . ann
cf. *Oros.* 5, 19 § 2 et 6, 5 § 11 || ut dixi 5, 19 § 1

1 abutan(tur) S || i(nde) S || et om. L || (uel ingra)tos uel in-
cre(dulos) S 2 uel etiam] etiam D || incontumaces P et a. ras.
R cont(umaces) S || corrept(ionibus) S corruptionibus D || (ar)guit.
quod sem(per) S 3 utique] Gv utique *** (quod ut uid. eras.) R
utique quod LP utiquae quod D (utique) quod S || confitendum] G
fatendum LPRv fatendu(m) S || (est) S esse D || praecipuae P -ue a.
r. R praecipui D p(raecipue) S 4 abhuc L || (per uniuersum) S ||
nū(lla erat) S || eclesia L eclesia S 5 in(teruen)ta S || pr(ecum
me)ritas S || praecom LP praecom (o in u m. 1 et a eras.) R || pe(nas
ius)tumque (iudicium dei exo)rata S 6 clementiā P cle(mentia)
S 7 i(nde eti)am hec que ma(la homi)nitibus uidentur (qualia)cum-
que sunt S 8 (grauio)ra sine dubio (omnia) fuerunt: sicut (ipso)
S || quo] co D || cepta S 9 (ordine) S || probabantur R proban-
tur D 10 (bellum) S || mitridaticum SPR metr- D || (uel ut
ue)rius dicam be(lli) S || mitr- PR (mitri)datici S metridaci D
11 cladis P²R¹ (corr. R¹) || i(nultas) simul inuolue(ns) prouincias S ||
simul] secum et in mg. simul m. 1 P simul secum R || tract(a) et)
protenta per quadr(aginta annos) fuit S 12 XL PR quadragenta
D || DC. LXX. II O, v; sescentesimo sexagensimo primo L DCLXXI. PR, 5
de ti| r simo primo S, 5 etcentesimo sexagissimo D || ut (dixi
an)ni sic S anno ut dixi D 18 condi(ta quo) S || primum om. L ||
(ciuile b)ellum S bellum ciuile L

inardescens, consulatu uero Ciceronis et Antonii, ut uerbis
poetae optimi loquar,

barbarico uix consummata ueneno est.

30 sed in his temporibus triginta gerendi belli inueniuntur anni.
qualiter autem quadraginta a plerisque dicti sint non facile
discernitur.

p. 370^a

2 Igitur Mithridates rex Ponti atque Armeniae postquam
Nicomedem Bithyniae regem amicum populi Romani regno
priuare molitus est atque a senatu monitus, si facere temptaret,
bellum sibi a populo Romano inferendum fore, iratus Cappa-
dociam continuo peruasit atque expulso ab ea Ariobarzane
2 rege cunctam prouinciam igni ferroque uastauit. Bithyniam
deinde pari clade corripuit. Paphlagoniam simili exitu adfixit

AUCTORES 1 consulatu *sqq. cf. 6, 6 § 1* 2 poetae optimi *Lu-*
ciani 1, 337 cap. 2 § 1 et § 2 *Eutropius 5, 5*

1 (inard)escens *S* inardescere *PR* || consula(tu u)ero *S* || Ciceronis
uero *fsh*; uero *cf. uelut 3, 13 § 26* || (et) *S* || antonii *D* (anto)nii
S || ut *om. D* 2 (poetae) *S* poetae *R¹* || optimie loquar *D*
3 barborico *R¹* (barba)rico *S* || consum(mata u)eneno *S* || ueneno est] *D*
uenenum *D* 4 (in his t)emporibus *S* || xxx *PR* triginta *D* tri-
gin(ta) *S* || ger(endi) *S* || inueniunt *D* inueni(untur) *S* 5 (au-
ten) *S* || quatragenta *D* xl *PR* || (ap)eri]sque *S* || dicti] distincti
D || sunt *PRD* || (facile) *S* 6 disternitur *D* 7 t de
mitridate] (rege po)nti adque armenie] (*rubris ut uid. litteris*)
(Igitur) *S* || mitridates (*sine h ubique*) *SPR* metridatis *D* || (ponti)
S || adque *SPR¹* || armeniae postquam] arminia et postquam] arminii
postquam *D* || (post q)uam nicomedè *S* 8 bythyniae *PR* (bithy)nie
S || (populi) *S* || r̄. *L* || regnum *SD* 9 (prina)re *S* || (adque a)
S || adque *PR¹* || a senatu monitus *om. D* || montis *R^a* motus *R^b*
(monitus *R²*) || (si face)re *S* || temptaret (et *in ras.*) *P* timptarit *D*
temptaret *S* 10 bel(lum si)bi *S* || r̄. *L* ro(mano) *S* || ratus *D*
11 (con)tinno *S* || prouasit *D* pinuasit *S* || adque *SPR¹* || e(x)pulso
S || ea] *LSPR* eo *Dfsh* || ariobarzane *L* ariobarzene (*ze in za m.*
1 R) *PR* ariobar(za)ne] *S* 12 regemcuncta *D* || prot(uin)ciam
S || igne *R²* || u(as)tauit *S* || bythyniam *SPR* bythynia *D*
13 deinde—paphlagoniam, *om. D* || paf- *SPR* || simili*** (*er. 1 et fort.*
m) *D* || e(xitu) *S* || afflixit *SR⁴*

pulsis ex ea Pylæmene et Nicomede regibus. post cum uenisset Ephesum, crudeli praecepit edicto, ut per totam Asiam quicumque inuenti essent ciues Romani sub una die omnes necarentur. et factum est; nec explicari aut comprehendi ullo modo uerbis potest, quae tunc multitudo Romanorum ciuium caesa sit, quis maeror plurimarum prouinciarum, quis gemitus occidendorum pariter atque occidentium fuerit, cum singuli quique aut prodere innocentes hospites et amicos, aut ipsi periclitari poena hospitem cogentur. Archelaus quoque dux Mithridatis cum cxx milibus peditum atque equitum in Achaïam praemissus Athenas cunctamque Graeciam partim ui partim deditione obtinuit. Sulla, cui post consulatum Mithridaticum bellum obuenerat, Archelaum 'apud Piræum, p. 371 Atheniensium portum septemplici muro communitum, diu obsedit, ipsam Atheniensium urbem ui cepit. postea iusto proelio cum Archelao confixit: centum decem milia de exercitu Archelai

EXFILATORES § 3 *Orosius secundum Augustinum C. D. 3, 22*

§ 4 *Eutropius 5, 6 exceptis partim ui partim deditione ex Livio 81 sumptis* § 5 et § 6 *Eutrop. 5, 6 insertis* § 5 cui—obuenerat et Atheniensium—communitum *Livianis 81*

1 pylemenetnicomede *L* || pylemene *PR* pylemne *D* p(yl..)mene
S || nichodeme *R* || re(gibus) *S* || post *om.* *R* 2 eph(e)sum *S*
 ephenum *R* cepherum *L* || (edic)to *S* || asiam ut *L* 3 quicumque
D ((ui)cumq: *S* || inuenti (i *fn.* in *ras.*) *P* || fuissent *L* || (ciues) *S* ||
 ī. *L* || or(nes) *S* 4 negarentur *D* || (est) *S* || conpraehendi *LPR*¹
 com- *R*¹ compr(ae)hendi *S* 5 uerbi(s) potest *S* || potest (er. st) *D* ||
 multitu(udo) *S* 6 sint *L* || meror *SPRD* memor *L* || plurimarum—
 occidendorum (rum usque ad occidendorum in *ras.* angustiore *m. I*)
D || plurir(ua)rum *S* || g(emi)tus *S* 7 pari(ter) *S* || adque *SP¹R¹* ||
 fu(e)rit *S* fuerat *L* 8 quiq(ue) *S* || aut] au *D* || innocente(s)
S || a(ut) *S* 9 periclitari *R*¹ (i 4) || poen(a) *S* || hostium *P*¹ (*corr. m.*
rec.) || cogere(n)ti(r) desinit *S* 10 metridatis *D* || .cxx. *L* °xx
 (° *m. I*) *R* centum uiginti *D* || milibus] milia *P* mil *R* || adque
*PR*² 11 greciam *RD* || 'partem *P* et a. r. *R* 12 partem *P*
 et a. r. *R* || dedicione *P* || sylla *LPRD* 13 metridaticum *D* || archi-
 laum *D* || aput *P* || pirem *LPR* p r eum (*sic*) *D* 14 commu-
 nitum *PR* cummonitum *D* conminutum *L* 15 adtheniensium *D* ||
 cepit a. r. *R* || ac postea v || proelio *D* 16 archelao (o ex u) *R*
 archilao *D* || cx *PR*; cxx *Eutr.* || archilai *D*

6 interfecta, uix decem milia superfuisse referuntur. conperta
 clade Mithridates lectissima septuaginta milia militum Archelao
 in subsidium misit ex Asia. secundo proelio quinquaginta milia
 ex his interfecta sunt ibique Diogenes Archelai filius trucidatus
 7 est. tertio bello omnes copiae, quas Archelaus habebat, ex-
 tinctae sunt. nam uiginti milia militum eius in paludem pulsa
 cum Sullae fidem implorarent, insatiabili uictoris ira interfecta
 sunt totidemque alia in flumen coacta ac necata, reliqui
 8 miserorum passim trucidati sunt. porro autem Mithridates in
 Asia nobilissimarum urbium principes occidere bonaque eorum 10
 p. 372 publicare animo intenderat. cumque iam 'mille sescentos ita
 interfecisset, Ephesii exemplum uerentes excluso praesidio
 eius portas obiecerunt; similiter Smyrnaei Sardi Colophonii
 9 Trallianique fecerunt. perturbatus Mithridates per Archelaum
 ducem suum cum Sulla de pace pepigit. interea Fimbria 15
 Marianorum scelerum satelles, homo omnium audacissimus,
 Flaccum consulem, cui legatus ierat, apud Nicomediam occidit;
 10 ac mox arrepto exercitu Mithridatis filium ex Asia ad Mile-
 topolin fugat, stationem regis inuadit ipsumque Pergamo pellit
 fugientemque insecutus apud Pitanam obsedit, et profecto 20

AVCTORES § 7 usque ad extinctae sunt *Eutrop.* 5, 6, *reliqua
 Liuiana sunt lib. ut uid. 82* § 8 *Liuius 82* § 9—§ 11 *Liuius
 82 et 83*

1 interfecta uix decem milia *om. D* || x *PR* || conperta *R'D*
 2 metridates *D* || LXX *PR* 3 subsidio *L* || quinquaginta] *LD*
 L *PR*; quindecim *ex Eutropio corr. Fabricius sh* 4 diogenis *L*
 diogenus *D* || archelei *R'* (a 4) || trucidatus *D* 5 extincte *D*
 6 xx *PR* || militum] milete ~~****~~ (circ. 5 litt. eras.) *D* 7 syllae
 LPR sylle *D* || impl- *R^b* || insatiabilis *L* 8 totidemque (i in ras.
 ampliore) *P* || flumine *D* || negata *D* 9 metridatis *D* 10 prin-
 cipes *R* 11 mile *D* || sexcentos *R'* sex centus *D* || ita *om. D*
 12 ephesi *LD* ephesii (ii in ras.; fuerit ita) *P* 13 smyrnei *PRD*
 amyrrnes *L* || calophonii *L* culo funi *D* 14 gallianique *R* || metri-
 datis *D* || archilaum *D* 15 duce suo *L* || sylla *LPRD* || phimbria
 L 17 ierat (puncta add. m. 3) *L* || apud *L* || nicomediam *R*
 nicomidiam *D* 18 mitridates *P'R'* (-is *P^bR²*) metridatis *D* || mili-
 topolim *LPRD* 19 stationemque *PR* 20 fugientem que (que
 ex quae) *R* || secutus *L*

cepisset, si L. Lucullus ciuilibus discordiis curam reipublicae
 praetulisset eumque mari coartare obiecta classe uoluisset.
 inde Fimbria Iliensibus iratus, a quibus pro Sullanae partis 11
 studio obiectu portarum repulsus uidebatur, ipsam urbem
 5 Nium, antiquam illam Romae parentem, funditus caede
 incendioque deleuit. sed eam Sulla continuo reformauit.
 idem Fimbria apud Thyatiram cum ab exercitu Sullae ob-
 sideretur, desperatione adactus in templo Aesculapii manu sua, p. 3
 interfectus est. 1 Fannius et Magius de exercitu Fimbriae 12
 10 profugi Mithridati sese adiunxerunt: quorum hortatu Mithri-
 dates cum Sertorio per legatos in Hispaniam missos foedus
 pepigit. Sertorius ad eum M. Marium firmandi foederis
 causa misit: quem rex apud se retentum breui ducem fecit
 in locum Archelai, qui se ad Sullam cum uxore liberisque
 15 contulerat. Marius et Eumachus duces a Mithridate aduersus 13
 Lucullum missi, magno exercitu breui congregato cum P.
 Rutilio apud Chalcedonam congressi sunt eumque cum plurima
 exercitus ipsius parte ceciderunt. Lucullus Mithridatem Cyzi- 14
 cenos obsidentem fossa cinxit eumque quod faciebat pati

AVCTORES § 12 et § 18 *Liuius* 93 § 14 — § 18 *Liuius* 94
 (§ 16 sq. cf. *Seruius ad Aen.* 9, 716: *Liuius* in libro nonagesimo quarto
 Inarimem in Maesoniae partibus esse dicit, ubi per quinquaginta milia
 terrae igni exustae sunt; ubi in aryme codex *Par.* 7929, idem tamen in
praeced. inarimem, *Georgio Thilone teste*)

1 coepisset *L* coepisset *R* || lucius *PRD* || luculus *PR* || ciuilius
D || reip̄. *L* 2 pertulisset *P* pretulisset (re in ras. m. ut uid. 4)
R 3 fimbriam *D* || syllanæ *LPRD* || aliensibus *R*¹ (i 3)
 5 illam] illi *D* || parententem *D* 6 sylla *LPRD* 7 thiatyram
LP thiatiram *R* tyatiram *D*, Thyatira corr. *fsh* || syllae *LPR* sillae
D 8 desperationē *P* || escolapii *L* aesculapii *D* aesculatpi (sed t
 del.) *P* aescula pi *R* 9 fannius (fan radendo in fi mut.) *D* fanius
R 10 methridati *D* || adiunxerunt (e er.) *R* || ortatu *PR*¹ (corr.
*R*²) hotatu *D* || metridates *D* 11 ser turio (er in ras. 2 uel 3
 litt. m. 1) *D* 12 sertarius *D* || m̄. *L* marcum *PRD* 13 rex]
 sex *D* 14 archelai (alt. a in ras.) *R* || ses *P*^a || syllam *LPRD*
 15 eumachis *D* || methridate *D* 16 luculum *R*¹ || congregatus
D || publico (u in ras. m. 1) *D* *PRD* 17 apud (quasi nom. propr.
 esset) *L* || calchedonam (h crasa in *R*) *LPRD* 18 parte (er. a)
R || ceciderunt *LPD* et a. ras. *R* || locullus *D* || mitridatē (~
 add. m. 2) *P* mitridatē (æ in en m. 1) *R* metridatem *D* || cyzici-
 nos *L* cyzicenos *P* 19 cinxit *D* et a. ras. *R*

compulit atque ad ipsos Cyzicenos, ut bono animo essent,
 nuntium misit unum ex militibus nandi peritum: qui duobus
 utribus suspensus mediam ipse regulam tenens plantisque
 15 subremigans septem milia passuum transmeauit. Mithridates
 inopia laborans partem copiarum instructam armis domum
 abire praecepit: quam Lucullus excipiens uniuersam disperdidit,
 nam amplius quam quindecim milia hominum tunc interfecisse
 16 narratur. tunc etiam Fannius, qui se Mithridati iunxerat, et
 Metrophanes regius praetor a Mamerco uicti, cum duobus
 p. 374 milibus e'quitum in Moesiam profugerunt atque inde in Mae- 10
 17 oniam digressi in colles camposque Inarimos inciderunt. ubi
 non solum montes usti uel saxa quasi quadam fuligine ob-
 fuscata cernuntur, uerum etiam campi ambusto solo squalidi
 per quinquaginta milia passuum sine ullo ignis uel fornacis
 indicio et pendulo in profundum cinere putres iacent; tribus 15
 etiam locis torridae uoragines ostenduntur, quas Graeci physas
 18 uocant. in quibus diu oberrantes inopinatis tandem periculis
 exempti sunt et clam in regis castra uenerunt. Deiotarus rex
 Gallograeciae praefectos regis bello trucidauit.
 19 Interea Mithridates apud Cyzicum eadem mora, qua obsidebat, 20

AVCTORES § 19—§ 24 *Liuius* 95

1 compulit *R*¹*D* || adque *P* || ipso *R*² || cyzicenos (*pro y fuit i*) *L*
 cyzicinos *D* 2 nandi *L* 3 utribus *R* || plantisque *L* 4 septe
D || mithridatis *L* mitria dates (*er. a uel d*) *R* metridatis *D*
 5 inoffia *D* || parte *R*² || copiarū (~ *add. m. 2*) *P* || donum *D* 6 abire]
 habere *D* || locullus *D* 7 xv *PR* 8 fannius *R* || mithridati
 iunxerat et *om. D* 9 methrophanes *PR* metro fanus *D* || praetor
 a] apratore *D* 10 equitum (*er. a*) *R* || moesiam *D* || adque
*P*¹*R*¹ || meoniam *LD* meoniam *PR* 11 degressi *R*¹ || inaremos
*LPR*¹ inheremos *R*² inerimus *D* 12 usti (*s corr. erat, in 1°?*)
R || quaedam *P* quaedam (. 2) *R* || fuligine *L* fulgine *D* || offuscata
 (*f pr. ilico ex b inchoata corr. D*) *PRD* 13 solo squalidi] solus,
 quaeualidi *D* 14 quinquaginta] *L P . L . s. lin. add. m. 1 in R*
 15 inditio *R*² || cineres *P*²*R*¹ || putres (*t in ras. ampliore*) *P*
 16 graeci *R*¹ grati *D* || pysar *L* phyras *R*²*D* 17 oberrantes (*er.*
 a) *R* 18 exempti *PD* || reges *P*¹ || deiotaros *D* || rex] *ex L*
 19 gallograeciae *R* || reges *ante corr. L* rex *D* 20 metridates
D || cyzicum (*pro y fuit i*) *L* cizicum *D* || eandem *D* || mora] (*er.*
 qua?) *R*

obsessus in magnam penuriam pestilentiamque exercitum suum coartauit. nam plus quam trecenta milia hominum fame et morbo in eadem obsidione amisisse fer¹tur; ipse cum paucis p. 375 arrepta nauī clam fugit e castris. Lucullus, incruento milite 20 spectator cladis alienae, nouum genus uictoriae adeptus est; mox Marium adortus uicit fugauitque: in quo proelio plus quam undecim milia Marianorum militum interfecta referuntur. Lucullus postea cum eodem Mario nauali proelio congressus 21 triginta et duas naues regias et complures onerarias ant demersit aut cepit. multi ibi ex his quos Sulla proscripserat, interempti sunt. Marius postera die de spelunca, ubi latebat, 22 extractus meritas hostilis animi poenas luit. eodem uero 23 Lucullus impetu Apamiam uastauit et sub monte Olympo Prusam munitissimam ciuitatem captam expugnataque diripuit. Mithridates aduersus Byzantium instructa classe nauigans 24 tempestate correptus octoginta rostratas naues perdidit; ipse cum quassa iam nauī mergeretur, in myoparonem Seleuci piratae ipso pirata iuuante transiuit. inde Sinopem ac post Amisum cum magna difficultate peruenit.

1 pestilentiamque] pestia quae D 2 coc PR 3 amisse R¹
amissae D 4 clam aufugit R² || fugit. P || e] de D || lucullus
R 5 genes D 6 quo s. lin. add. m. 1 in R || proelium D
7 undecim D || militus D 8 mario om. D 9 tregenta et duas
D xxxii PR || complures R¹ compluris D || demersit (t in ras.) P
dimersit RD 10 cepit R || his (h m. 1) R || sylla LPR syllas
D || proscriberat L 11 intempti (t pr. m. 2 in d deinde m. 2 in
t corr.) R || speluncha L 12 poenas om. pag. extr. sed m. 2 in
mg. add. penas (e in oe 4) R 13 uastauit D 14 priusam L
prius ad (ad del. in R) PR prosa D || minutissimam R || ciuitate
D || captam om. D || expugnata qui D 15 metridatis D || aduer-
sum D || bisantium R 16 correptas L || octogenta (er. u inchoata ?)
D lxxx PR 17 quassa] LD quassa^{ta} P quassa^{ta} (ta m. 2) R
quassata (sed omisso iam G) Gv || nauī. P || mo eo paronem (s. s.
glossa n. nauis.) P mio paronem (i. ex oe m. 2) R meopatronem D ||
serleuci (r del.) P 18 iuuante] DGv iuuenta L iubente PRZ ||
transiuit PRDZZ, fsh || sinopen PRD 19 amysam L amisum
D anison PR

p. 376

- 3 Eodem anno apud Romam Catilina incesti accusatus, quod cum Fabia uirgine Vestali commisisse arguebatur, Catuli gratia fultus euasit.
- 2 Lucullus Sinopem expugnaturus obsederat; hanc Seleucus archipirata et Cleochares spado, qui praesidii causa praecerant, 5 expilatam atque incensam reliquerunt. Lucullus miserorum hostium intestina clade permotus celeri occursum inmissum restinxit incendium. ita misera ciuitas uersa uice hostium sociorumque unde defendenda disperdita et unde disperdenda 4 seruata est. at uero M. Lucullus, qui Curioni in Macedonia 10 successerat, totam Bessorum gentem bello adpetitam in deditionem recepit.
- 5 Eodem tempore Metellus Siciliae praetor cum foedissima illa C. Verris praetura Siciliam adflictam inuenisset, maxime Pyrganione archipirata nefariis praedis et caedibus dilacerante, 15 qui pulsa classe Romana Syracusanum portum obtinuerat —
- p. 377 quem mox nauali terrestri proelio com¹minutum Sicilia 6 decedere compulit. praeterea Lucullus transgressus Euphraten et Tigrim, apud Tigranocertam urbem cum Mithridate et Tigrane congressus paruissima suorum manu magnum hostium 20 numerum occidit; nam triginta milia hominum in eo bello

AVTORES § 1—§ 3 *Liuius lib. ut uid. 97* § 4 *Liuius 97*
§ 5—§ 7 *Liuius 98*

2 fabi R^a famia D || commi-sisse| (sse ex corr. add. ?) R com-
mississet D || catuli (ll supra l scr. m. 2) R 4 locullus D || sino-
pen PRD || obsiderat R¹ || seleucus R 5 cleochares D || haec
-res spado q: (i. e. que) praesidii causa praecerant om. sed m. 1, ilico ut uid.,
in marg. inf. add. D || causa qui praesidii causa L || praecerant (n m.
rec. P, m. 2 R) PR 6 adque P¹R¹ || relinquerunt L 7 imm-
R¹ 8 restinxit (e er.) R 9 defendenda R¹ (corr. 4) 10 at]
an D || marcus PRD || qui] que D || corioni R²D || macedonia PR
(h er. R) 11 successerat R¹ succenserat D || adpetitam PR
appetita D 13 sicilliae (l pr. er.) P || cum om. R¹ 14 g-
L gai P gai RD || ueris D || adflictam (f pr. in ras. m. 3 R) RD ||
maxime a. r. R 15 pyrganionem (m del. P) PR purganione D ||
archipirata R² || praedis] i predis D 16 qui] que D 17 quem]
LPRD₅ v om. X₂Z eum Y₇ mox eum Z₄; cf. Apol. 5 § 3 || terrestri:
P et terrestri (et add. ante u. m. 2) R || proelium D 18 compulit
R² || euphraten LPR euphratin D 19 tygrim R tigrin]u D ||
metridate D 21 xxx PR uiginti D

caesa referuntur. Tigranes uix centum quinquaginta equitibus 7
comitatus aufugit diademate et tiara ne agnosceretur abiectis.
tunc ad Lucillum totius paene Orientis supplices uenere
legati; imminente hieme per Armeniam in Mesopotamiam
5 regressus Nisibin urbem illis tunc locis inclitam expugnauit
et cepit.

Isdem diebus piratae per omnia sparsi maria et iam non 4
tantum intercipientes nauium commeatus sed etiam insulas
prouinciasque uastantes, impunitate sceleris et auditate praedae
10 unlogo sese adsociantibus in immensum angebantur: quos Cn.
Pompeius post multam quidem uastationem, quam terra p. 37a
marique diu egerant, mira tamen celeritate compressit.

Eodem tempore Cretam insulam per biennium Metellus 2
euertit diurnoque bello domitam in potestatem redegit leges-
15 que Minois Romanis legibus permutauit.

Pompeius postea, successor Luculli, in minore Armenia 3
iuxta montem Dastracum castra regis obsidione conclusit. rex
cum omnibus copiis eruptione per noctem facta, insuper etiam

AVCTORES § 1 *Liuius* 99 § 2 *Liuius* 99 et 100 § 3—§ 9
Liuius (100 et) 101 (§ 8 et § 9 cf. *Eutrop.* 6, 13 et 14)

EXFILATORES 7 piratae—9 uastantes, 10 quos—12 compressit ad-
hibuit Isidorus Orig. 18, 1, 5, *qui sic*: non solum nauibus commeatus
(omisso intercipientes) sed et q. s.

1 uix om. L || OL PR || *equitibus suis (suis s. s. m. 2) R
2 comitatur D || aufugit (nil eras. uid., sed ob membr. uitium
spatium rel.) P || diadematae (æ rad. in e) R || et om. (sed spatium duarum
litt. relicto) L || thiara (t ex d corr. in P) PR 3 paene R ||
subplices D 4 is ante imminente add. fsh || imminente PR¹ (m
R²) imminente D || armeniâ (sic m. 1 puncto s. s.) D 5 nisibin]
G nisibi (bi et ur seq. in ras. m. 1, i in e m. 4 R) LPR nisi D ||
illis om. D || inclitam] R p. r., D inclitam LP et a. ras. R
6 cepit R 7 hisdem LPR dudem (m. 1) D || sparsim D
8 nauium D et nauiam (et add. m. rec.) P 9 imp-R² || auditate
(a priorem s. s. m. 1) R suite D || praede R 10 sese] se D ||
adsociantibus LPD associantibus R² adsociantes Z₁h || imm-R² ||
gn̄. L gneus *. (er. a) P gneus RD 11 pompeius D || multam
quidem] multa q; dâ (â silico in e corr.) D 12 compressit (cō-3) R
15 minuisso|manis D || *romanis (1—2 litt. er.) P 16 pompeius
D || armoenia R arminia D 17 destracum D || astra R²

persequentem bello repellere statuit. Pompeius fugientes per-
 4 sequi intendit. itaque bellum nocte commissum est. luna
 tunc orta a tergo Romanis erat. regii longitudinem umbrarum
 p. 379 proximitatem hostium rati 'cuncta in iritum tela fuderunt.
 Romani ueluti inermes postea adgressi sine labore uicerunt. 5
 5 namque de exercitu regio XL milia caesa uel capta sunt,
 Romani uulnerati mille, uix autem quadraginta interfecti.
 6 rex inter tumultus belli fuga lapsus, adiutus etiam beneficio
 sublustris noctis euasit, relictusque ab omnibus amicis philo-
 sopheris scriptoribus rerum uel carminum ac medicis solus per 10
 deuia equum manu trahens atque ad omnes nocturnos strepitus
 trepidans, in quoddam castellum deuertit atque inde in Ar-
 7 meniam perrexit. Pompeius regem insecuturus inter duo
 flumina, quae ab uno monte diuersis specubus exoriuntur, hoc
 est Euphraten et Araxen, urbem Nicopolim senibus, lixis et 15
 8 aegris uolentibus condidit. oranti Tigrani ueniam dedit;
 exercitum Horodis Albanorum regis praefectosque eius ter
 p. 380 proelio uicit; postea epistulas Horodis et munera *pro pace*
 cum Albanis instauranda libenter accepit; Artacem regem

1 psequentem (p s. s. m. 1) P persequentis D || bellum D || per-
 sequi (i s. s. m. 1) R 3 erit D || regii] regi in P et a. ras. R ||
 longitudinem] LP^aRD^v longitudine P^bGh 4 proximitate P^aR¹ ||
 in om. L || irritum PR 5 inermes L^{1a} || adgressi R² 6 qua-
 draginta D 7 XL PR 8 tumultus belli (tu ex corr. add.) P
 belli tumultus L || elapsus h || beneficio P 9 ab om. D || filosofis
 PR philopis D 10 scribtoribus L 11 *equum R || adque
 PR'D || trepitus R¹ 12 quodam D || diuertit PR || adque P¹R¹ ||
 armoeniam R arminiam D 13 persecuturus L insecuturus (in s.
 s. m. 1) R 14 speciebus L 15 eufraten LPRD || araxen]
 LPR araxe D || lixis] LPRD₅, lexis et glossa s. s.: .1. recuruis ?
 lassis O lassis K² itemque Fabricius ('e Gualtheri libro'), sh male
 probatum Grubitsio || et] set R¹ 17 horodis] LPRD, Orodis corr.
 v 18 uicit proelio uicit L || horodis] LPRD, Orodis corr. v ||
 pro pace c. a. instauranda] GZh cum albanis instauranda (al banis, 1
 ex corr. add. m. 1 P) LPR^aDM¹TOHZ₁ cum albanis pace instau-
 randa (pace pone uersus finem add. m. ut uid. 1 R) R^b ed. Col. fs
 cum albanis instauranda pace K c. a. pacis instaurandae (instaurande
 pacis N) M²N 19 artacem] LD arthachem (sed prior h del.) P ar-
 tachem R; Artocem fh

Hiberiae bello fudit totamque Hiberiam in ditionem accepit. inde, cum Armeniam Colchos Cappadociam et Syriam ordinatis 9 rebus conposuisset, promouens de Ponto in Parthiam ad Eobatanam urbem caput Parthici regni quinquagesimo die 5 uenit.

In Bosporo Mithridate Cerealia sacra celebrante terrae 5 motus adeo granis repente exortus est, ut magna clades ex eo urbium atque agrorum secuta narretur. eodem tempore Castor 2 Mithridatis praefectus, qui Phanagorio praeerat, interfectis 10 amicis regis arcem occupauit et quattuor Mithridatis filios ad praesidia Romana transmisit. Mithridates accensus ira in 3 scelera exar'sit. nam complures tunc amicos suos et Ezipodram p. 381 filium suum interfecit, cum antea iam alio Macharem parricidio trucidasset; Pharnaces alter filius eius exemplo fratrum 4 15 territus exercitum ad persequendum sese missum sibi conciliauit et mox aduersus patrem duxit. Mithridates diu ex altissimo 5 muro filium frustra precatus ubi inexorabilem uidit, moriturus exclamasse fertur: Quoniam Pharnaces, inquit, mori

AVCTORES § 1—§ 7 *Liuius* 102 (§ 4.6.7 cf. *Periocha*, § 7 *Eutropius* 6, 12)

EXPILOSORES 12 complures—p. 366, 9 praebuit *excerpsit Paulus* 135 sq.

1 bellum fugit *D* 2 arminiam *D* || campadociam *R*¹ || siriam *D* 3 comp- *R*² 4 eobathanam *P* aec bathanam (*eras. h et aec cum. seqq. coniuncta*) *R* eobantanam *D* || capud *RD* || partioi *LD* || quinquagesimo *p. ras. R* -insimo *D* || die uenit *om. L* 6 bosphoro *PR* bosforo *LD* || metridate *D* || cerealea *R*¹ cerialia *D* || celebrante (*n s. s.*) *R* celebrantem *L* 7 graues *P*^a 8 adque *PR*¹ 9 mitridates (-is *m. ut uid. 1 P, R*²) *P*^a*R*¹ metridatis *D* || panagorio *PR* fanagorio *D* 10 regis *D* || III *PR* || mitridates (-is *3*) *P*¹*R*¹ metridatis *D* 11 presidia *R* || mithridatis *L* metridatis *D* || accensus (*ns in ras.*) *R* 12 excelera *D* || compl- *R*³ cumpluris *D* 13 ante *PR* || alio] *LPR*¹*D* alium *R*²*v* || matharem *L* inacharem *R* || post macharem *interpolarunt* filium suum *TZ*, nomine *fsh* || parridio *R*¹ parricidium *D* 14 parnaces ante *corr. L* 15 exercitum *om. D* || sese] *PR* se *LD* (*om. sed statim s. s. in L*) 16 aduersum *D* || metridatis *D* || diu. *P* 17 frustras *D*^a || praecatus *LP*^a*D*, *a. r. R* 18 inquit *R*¹

iubet, nos, si estis, di patrii, precor, ut quando-
cumque et ipse hanc uocem a liberis suis audiat.
statimque descendens ad uxores, pelices ac filias suas uenenum
6 omnibus dedit. quod cum ipse nouissimus hausisset nec tamen
propter remedia, quibus uitalia sua aduersus noxios sucos saepe
obstruxerat, ueneno confici posset frustra que spatia retur, si-
quo tandem modo infusa pestis per uenas uegetatione corporis
acta discurreret, Gallum quendam militem iam fracto muro
7 discurrentem inuitauit eique iugulum praebuit. hunc exitum
p. 383 uitae Mithridates habuit nobisque sententiae suae fortissimum 10
argumentum reliquit homo omnium, ut ferunt, superstatio-
sissimus, annos natus septuaginta et duo, habens secum semper
philosophos omniumque artium peritissimos.
8 Si estis, inquit, di patrii. ita ille diu colendo ac diu
quaerendo persenserat hos non esse certos deos, qui esse 15
putabantur. rex multae experientiae atque aeuo grauis uerum
Deum, ad cuius notitiam non nisi auditu per fidem uenitur,
non intellegebat. hos autem falsos esse rationis ipsius luce
9 peruiderat, aliud consuetudini aliud menti suae tribuens. si
estis, inquit, di, hoc est dicere: ego sentiens esse super 20
hominem potentiorum ipso homine potestatem, precandi neces-
sitate motus commendo diligentiam et excuso ignorantiam
10 meam; inuoco qui est, dum conuenio qui non est. quapropter
cum dolore et timore considerandum est: qua poena quoue

1 dii P^bR^b de D || praecor LD, a. r. R || quancumque] LPR³
quando cumque D quandoque (sic at quandoque in mg. G²) G²
2 et om. P 3 descendens D || pelices] LP^bR^bD² felices P^aR^aB
5 noxios successa epe D || sucos] LPR² suos R¹ 6 abstruxerat R¹
8 quē dam D 10 metridatis D 11 reliquid (u s. s. non ex
correctura tamen L) LPR^a 12 septuaginta et duo] L septuaginta
et duos D LXX et duo PR 13 philosophos R 14 inquit LPR¹D ||
dii PR² 16 adque P¹R¹ 17 non ex corr. add. in P
18 intellegebat (n s. s. m. 1) R intelligibat D || ***] 66. R 19 con-
suetudinem D || menti* (er. s) R 20 inquit PR¹ inquit D || di]
LD dii PR || dicere ego] diceregno D 21 homine] homini R² ||
praecandi (di ex corr. add. in P, a pr. er. in R) LPR 23 inuoco]
eum iam (iam eum X₁Z) inuoco R²X₁Z || qui est] qui es D || qui non
est] eum qui non est deus R²X₁Z 24 dolore]et (dol in ras., ore
pone uers. et ante u. scr. m. 1) D

indicio digni erunt, qui contra interdictum iam propalatae et publicae ueritatis eos sectantur et colunt deos, de quibus etiam illi iam tunc dubitare poterant, qui adhuc praeter eosdem scire nil poterant. uerumtamen breuiter consulo: qualia tunc ¹¹ toto Orienti tempora uidebantur, cum per quadraginta annos miserae nationes alternis tantorum ducum uastationibus terebantur; cum quaeque ciuitas tantis concursibus media in- ^{p. 363} euitabiliter periclitabatur, inde accensura alterum unde alterum temperasset, hoc mox habitura supplicii quod remedii ad ¹⁰ tempus habuisset; cum trepidae diuersarum prouinciarum ¹² legationes inter succedentes Romanorum duces et truculentiore notitia Mithridaten, alternis ad utrumque, prout quemque sors belli attollebat, et incertis satisfactionibus transferebantur augendo pericula quae sanabant? nam quid continuo Pompeius ¹³ et quidem Pompeius homo Romanorum moderatissimus per plurimas partes Orientis finito Mithridatico bello egerit, paucis proferam.

Anno ab Vrbe condita DCLXXXVIII M. Tullio Cicerone et C. Antonio consulibus Pompeius occisi Mithridatis nuntio

AUCTORES § 11 per XL annos cum *Eutropio* 6, 12, cf. *Oros.* 6, 1 § 28 sq. cap. 6 § 1 Anno — consulibus *Eutrop.* 6, 15 (cf. *Oros.* 6, 1 § 29) || Pompeius — § 5 et § 7 *Linus* 102 et 103; ad consiurationem *Catilinae* § 5 breuiter perstrictam laudat § 6 *Sallustium*

2 publicae] *LPRD* (-ce *D*) v publicatae *h*; glossa sibi publicatae *adscr. m. 2^a in G* || de om. sed statim s. s. in *L* 4 nil] *L* nihil *PRD* || quali^a (alia in *ras. ang. m. 1*) *D* 5 toto] *LPRD* toti v || oriente *P^a* || quadraginta *D* XL *PR* || annorum *D* 7 quaeque] que *D* || concussibus *D* 8 periclitabatur *P* periclitabatur *R'* 9 huc *L* 10 trepidae *P^a* trepide *R'* || prouinciarum *R* 11 duces et] duces = et (in *ras. m. 1*; ante et *ras. 2* uel 3 litter. *capax*) *D* 12 notitia (~ *m. 1?*) *R* notitiam *D* || mithridaten] *L* mitridaten (metr- *D*) *PD* mitridaten (*er. n*) *R* || sors] orbs (*r et s in ras. m. 1*) *D* 13 attollibat *D* 14 nam] *LPRD* nunc (*puncto pro? post sanabant posito*) v 15 et quidem pompeius om. *R* || moderatissimus *L* 16 mitridatico (*co in ras.*) *P* metridatico *D* || egerit] erit *D* || paucos (*e in i m. 1*) *R* 18 .sescentesimo octogesimo nono. *L* sexcentesimo octogesimo nono *D* || marco *PRD* || tulio *D* 19 *g.* *L* gaio *PRD* || cons. *L* consule (*sed pro le fuisse 1*; *uid. in P*; in *B corr. m. 2 aut 3*) *PR'* || mithridatis *L* mitridatis ut semper *PR* metridates *D*

- p. 384 ¹accepto Syriam Coelen et Phoenicem bello aggressus, Ituraeos
 primum Arabasque perdomuit urbemque eorum, quam Petram
 2 nominant, cepit; hinc ad Iudaeos, quibus Aristobulus expulso
 fratre Hyrcano primus ex sacerdote rex praerat, atque ad
 Hierosolimam urbem eorum Gabinium cum exercitu mittit. 5
 ipse continuo subsecutus et a patribus urbe susceptus sed a
 3 plebe muro templi repulsus expugnationem eius intendit. id
 non solum natura loci, verum etiam ingenti muro fossaque
 p. 385 maxima munitum, cum alias aliis legiones dies noctesque
 succedere sine requie cogeret, vix tertio mense expugnauit. 10
 tredecim milia ibi Iudaeorum caesa narrantur, cetera multitudo
 4 in fidem venit. Pompeius muros civitatis everti aequarique
 solo imperavit et, cum aliquantos principes Iudaeorum securi
 percussisset, Hyrcanum sacerdotio restituit, Aristobulum cap-
 tivum Romam duxit. hoc bellum Orientis cum viginti et 15
 duobus regibus sese gessisse ipse Pompeius pro contione
 narrauit.
- 5 Interea coniuratio Catilinae adversus patriam per eosdem
 dies in Vrbe habita et prodita, in Etruria vero civili bello
 6 extincta est; Romae conscii coniurationis occisi sunt. sed hanc

EXPILATORES 7 expugnationem (obsedit §) . . . 8 non solum—10
 expugnauit *compilavit Paulus 138* 12 muros—17 narrauit *compilavit
 Paulus 138*

1 cylum *L* || phoenicem *PR* foenicem *D* || aggressus *R*² adgressus
D || itureos *D* ityreos *LPR* 3 cepit *a. r.* *R* || ad *om. sh* || iudeos
R || aristobolus *R*³ 4 hircano *L* hycano *D* || ex] & *R* ex *m. 1*
add. ante vers. D || sacerdote] sacerdos et *R*² || adque *P*¹*R*¹ 5 hieru-
 solymam *R* hyerusalimam *D* || gauinium *L* 6 urbem *P* (*non R*) ||
 susceptus] *alt. s in ras. m. 1 R* 7 expulsus *PR* || expugnationem]
LDZ, (-ci- *D*) oppugnationem *PRZ fsh* 8 ingentibus muris *D*
 9 maxima (*m alt. in ras. m. 1 R*) || legionis *R*¹ regionis *D*
 10 succedere *P*²*D* || cogeret vix] cogeretur] *L* 11 tridecim *D*
 XIII *PR* || ibi millia *h* || narrantur (*alt. n ex corr. add.*) *P* || cetera *a. r.*
R 12 muro *D* || everti (*ti in ras. ampliore*) *P* everti *R* || aequari
D 13 secuti *D* 14 aristobolum *RD* 15 roma *D* || bello
D || xx et duobus *PR* 16 sese gessisse] se]regississe *D* || sese] *L*
 se *PR* || gersisse *R*¹ || ipse *om. L* 18 eosdem] eosdiem *L*
 19 et *L* ac *PRDv* 20 extincta] *LPRD* || con+iurationis *P*

historiam agente Cicerone et describente Sallustio satis omnibus notam nunc a nobis breuiter fuisse perstrictam sat est. motus etiam in Paelignis ortus a Marcellis patre et filio per 7 L. Vettium proditus patefacta Catilinae coniuratione quasi 5 succisa radice compressus est, et de utroque per Bibulum in Paelignis, per Ciceronem in Brutiis uindicatum est.

Anno ab Vrbe condita DCXCIII C. Caesare et L. Bibulo 7 consulibus lege Vatinia Caesari tres prouinciae cum legionibus p. 386 septem in quinquennium datae Gallia Transalpina et Cisalpina 10 et Illyricus; Galliam Comatam postea senatus adiecit.

Hanc historiam Suetonius Tranquillus plenissime explicuit, 2 cuius nos competentes portiunculas decerpimus.

Heluetiorum animos, fortissimae Gallorum omnium gentis 3 ea uel maxime causa quod perpetuo paene cum Germanis bello 15 altercabantur a quibus Rheno tantum flumine dirimuntur,

AVCTORES § 1 Anno—consulibus *Eutrop.* 6, 17 || lege—adiecit *Liuius* 103 ut uid. § 2 Suetonius Tranquillus cf. *Reifferscheid*, *Suetoni rel.* p. 471 § 3 et § 4 *Caesar B. G.* 1, 1—5

EXPIIATORES 7 anno—8 consulibus *adhibuit Beda Hist. eccl.* 1, 2

1 agente] am agente P agente e D; cf. 1, 1 § 6 || et om. D ||
 describente PR'D || salustio R³D 2 a om. D || perstrictam D
 3 etiam (m in ras. m. 1) D || pelignis LPD peliginis sed i alt. erasa R
 4 lucium PD lutium R || uettium R || catalinae P^a 5 successa
 P^a || conpraessus P compressus R¹ suppraessus D || et] e D
 6 pelignis LPRD || ciceronē (c in ras.) R || brutiis] PR pruttiis D
 brutiis L 7 DC·XCIII R³ DCLXLIII PR¹ ·sescentesimo nonagen-
 simo·tertio· L sexcentissimo nonagesi mo (hoc i in ras. m. 1) tertio D ||
 ḡ· L gaio PR ga·io (er. c ?) D || cesare D || lucio PD lutio R
 8 cons̄· L cōns R || caesari· R || puincia (p ex corr. add.) P pro-
 uintiae R || legationibus L 9 septem] numerus ex corr. add. P
 septem (p ilico in ras. scr.) D || gallea D || transalpina R^a trans-
 alpina D 10 galleam D || adiecit hanc historiam soetonius haec
 excepta a priore omnia in ras. paullo angustiore; pone soetonius circiter
 decem litterae erasae sunt D || suae tonius R 12 cuius nos — 13
 animos] nil praeter cuius nos R^a quibus erasis in mg. superiore Cuius
 nos — animos eadem aut certe aequalis m. scripsit postquam eadem ut
 uid. paullo inferius in eod. mg. paullo inferius exarata erasis
 13 heluitiorum LPR^m || fortissime R || gestis (s pr. in n corr. ead.
 m. q. supra) R 14 maxima LPR || paene (eras. a) R 15 reno D

- Orgetorix quidam princeps gentis spe totas inuadendi Gallias
 4 in arma accenderat. quo ceteri optimates correpto et ad
 mortem coacto cohibere tamen semel animatas in praedam
 plebes nequuerunt. qui coniuratione facta ac die dicta, exustis
 uicis ac domibus suis, ne quod desiderium ex spe reuertendi
 5 foret, profecti sunt. quos cum apud Rhodanum flumen obuios
 p. 387 Caesar habuisset, magno difficilique bello 'bis uicit uictosque
 ad deditionem coegit. horum fuit, cum primum progressa est,
 p. 388 omnis multitudo Heluetiorum Tulingorum 'Latobogiorum
 Rauracorum et Boiorum utriusque sexus ad centum quinquaginta
 10 ginta et septem milia hominum. ex his quadraginta et se-
 ptem milia in bello ceciderunt, cetera in terras proprias re-
 missa sunt.
- 6 Postea Caesar contra Ariouistum regem 'excitantem in-
 uehentemque secum incredibiles Germanorum copias, quibus
 p. 389 nuper uniuersos Galliarum populos se subegisse iactabat, apud
 Sequanos uicit, cum diu exercitus Caesaris Germanorum multi-
 tudine et uirtute perterritus pugnam detrectasset. statim

AVCTORES § 5 *Caesar B. G. 1, 12.23-29* § 6 *Caesar B. G. 1, 31.44.38.39*
 § 7 *Caesar B. G. 1, 53 et 51*

EXFILATORES 9 Heluetiorum—14 regem *excerpsit Paulus 139*

1 Orghetorix (O in ras.) P Orghetorex (ex in ix al. ut. uid. m.) R
 urgeto ex (x in ras. m. 1, ex s?) D 2 quod L || ceteri a. r. R
 ex quo e et ae ab eo solo confusas in uulgaribus non amplius adnotabo
 3 conhibere L 5 ex om. PR 6 quos] quod P^a om. L || rodanum
 PR (h add. ead. m. q. supra in R) || obuias PR obuius D 7 ha-
 buisset (ha s. s. et b ex f ut uid. corr.) L || bis] uix PR¹ bis ante uix
 add. ead. m. q. s. in R || uictus^q (q: m. 1 s. s.) D 8 dedi-ationem (er.
 ca) R 9 heluitiorum LPRD || tolinguorum D || lato bogiorum D
 latobo^giorum P latubogiorum L latobrogiorum R 10 sauracorum
 (s m. 1 ex r) D || bogiorum D || utriusque] et utriusque PR || cento
 quinquaginta et septem D clvii PR 11 quadragenta et septem
 D xl et vii PR 12 caeciderunt LP et a. r. R || propias D
 14 contra] **** G om. 'Y, Y,' h male || ariobistum PRD || regem
 ex corr. add. in P || post regem interpolatum congressus in X₂Z ||
 exercitantem D || inuehentemque L inuehentem temque P in-uehen-
 temque (er. l uel 1) R 16 subiecisse PR || iactabant D 17 se
 quanus (quanus in ras. m. 1) D || multitudinem et uirtutem D
 18 statim L solus exhibet

Ariouistus in Germaniam, arrepta nauicula Rhenum transuctus, effugit, uxores eius duae totidemque filiae captae sunt. fuerunt autem in exercitu Ariouisti Arudes Marcomanes Triboci Van- giones Nemetes Eduses et Suebi. pugna maxime grauis ex 8
5 phalange Germanorum fuit, quam coacto in unum agmine scutisque supra capita contextis ad inrumpendam Romanorum aciem tuti undique praestruxerant. sed postquam aliqui Ro- 9
manorum militum agilitate audaciaque insignes supra obductam saliere testudinem scutisque singillatim uelut squamis reuulsis
10 desuper nudos deprehensorum detectorumque humeros per- foderant, territi hostes nouo mortis periculo terribilem dissol- nere conpagem. exinde in fugam uersi per quinquaginta milia 10
passuum insatiabiliter caesi sunt neque conioi numerus potuit Germanorum uel quantus pugnae adfuerit uel quantus fuerit
15 occisorum.

Post haec Belgarum gens, quae tertia pars Galliarum est, 11
aduersus Cae'sarem exarsit: quorum distributim copia haec 12

p. 280

AUCTORES § 8 et § 9 Caesar B. G. 1, 52 exceptis maxime § 8
quam coacto—praestruxerant et supra—testudinem (cf. Linius 44, 9 § 6
et Florus 3, 10 § 13) § 10 Caesar B. G. 1, 53 § 11—§ 14
Caesar B. G. 2, 1.4.15.4

EXFILATORES 2 uxores—captae sunt compilaui Paulus 139 not.
lin. 10 2 fuerunt—4 Suebi compilaui Paulus 139 12 in fugam—
13 caesi compilaui Paulus 139 16 post—gens, p. 372, 1 Bellou.,
2 sexag.—5 admiserint excerptis Paulus 140 sq.

1 ariobistus LPRD || renum D 2 duo R¹ 3 exercitu (ex
s. s. al. m.) R || ariouisti] L ariobisti PRD || marcomanes] P^a mar-
comannes P^bR marcomones LD³ || tribuci RW tribu cu D || bangi-
ones D uangiones 3 4 eduses] LD³ edures PR || suebi]
PRD sueni L³ || ex in ras. m. 1 D 5 phalange (er. l) P falange
RD || agmen D 6 supra] sic sup¹ R et passim || irr- R³ 7 prae-
struxerunt (ru prior in ras. m. 1) D praestr- (sed ræ in ras. al. m.) R
perstruxerant P || aliqui] aliaq. (i. e. aliaquae) D 8 -que insignes—
testudinem om. D 9 saluere L || squamis] LPRD 10 deprae-
hensorum LRD || humeros R 11 territhostes D 12 compagem
R³ conpage D || quinquaginta D L PR 13 numerus potui D
potuit numerus 3 14 affuerit R³ || uel quantus fuerit om. D
17 aduersum D || quarum D || distributa (a al. m., ex ù ut uid.) R ||
haec copia L

fuit. Bellouagui, qui ceteris numero et uirtute praestare uide-
 rentur, habuere lectissima sexaginta milia armatorum; Sues-
 13 sones ex duodecim oppidis quinquaginta milia; Neruii, quorum
 adeo indomita feritas praedicabatur, ut numquam in id tem-
 poris mercatores ad se admiserint uina ceteraque uenalia 5
 deferre, quibus inducta iucunditas torporem uirtutis adferret,
 14 habuerunt similiter quinquaginta milia; Atrebates etiam et
 Ambiani decem milia, Morini uiginti quinque milia, Menapii
 nouem milia, Caleti decem milia, Velocasses et Veromandi
 aequae decem milia, Aduatuci decem et octo milia; Condurses 10
 p. 391 Eborones Caerosi Caemani, qui uno 'nomine Germani uocantur,
 15 quadraginta milia. ita fuisse referuntur CCLXXII milia arma-
 16 torum lectissima. his repente silua erumpentibus exercitus

AVCTORES § 15 *Orosius ipse summam subduxit sed perperam*
(debebat esse 282000) § 16 *Caesar B. G. 2, 19.25.26.28*

EXPIIATORES 7 habuerunt—p. 373, 3 deleuit *excerpsit Paulus 141*

1 bellouagui] P³Q^a bellouagi^o R bellouacui L³ bellobagui
 D || uirtutis L 2 hab^uere L || sexaginta D LX P XL (sic)
 R³ || suessonos] PRD³ suessonos L Suessiones h 3 quinquaginta
 D L PR || eneruii (sed pr. e ex corr. add.) P nerui RD
 4 adeos D || tempus|| L 6 iocunditas PR || afferret R³ offerret
 D 7 quinquaginta D L PR || atrebates (at prius s. s. m. 2) R
 atrebatis L atrabates D || etiam et] LPRD³ et sh 8 decim D
 x PR || morini] mor.jn D || xxv PR || ante menapi haec morini
 xxv mil repetita sed crasa sunt in R || haec menapi—decem milia om.
 sed in imo mg. add. P || menapii] D menapi LPR menappi ³
 9 viii PR || decim D x PR || uelocases D³ ueloccases ³ || ueromandi]
 LPRD uelomandi ³, Veromandui h 10 aequi R³ || decim
 D x PR || aduatuci] D³ atuati L atuati P atuati R atuatus
³ Aduatici h || decem et octo] L decimetoto (et in ras. m. 1) D
 xviii PR || condurses] PR³ condurses D condurses L; Condruai v
 11 eborones] LPRD (sed e pr. ex o corr. m. 2 R) eburones ³ v, cf. cap. 10 ||
 caerosi] LPRD cerosi ³ Caeresi v || caemani R³ cemani (-nni ³)
 O³ cenomanni O³ 12 quadraginta D XL P x (sic) R || ita]
 PRD om. L; Itaque TO et ita v || ducenta septuaginta (-enta D)
 duo LD 13 ^orumpentibus L || exercitus caesaris om. D

Caesaris perturbatus atque in fugam actus, plurimis suorum amissis, tandem hortatu ducis restitit uictoresque adgressus usque ad interneccionem paene deleuit.

Igitur Caesar magnis in Gallia rebus gestis cum in Italiam 8
 5 proficisci decreuisset, Galbam cum legione duodecima ad
 Veragros Sedunosque misit. qui cum hiemandi causa in uico 2
 Veragrorum, cui nomen erat Octodurus, consedisset mediamque
 oppidi partem, quae torrente distinguebatur, accolis concessisset,
 quadam die eosdem discessisse per noctem ac proximo insedissee p. 392
 10 colli uidet. quippe illi paucitatem uix mediae legionis 3
 despectui habentes ultroneam sibi praedam nullo cessuram
 negotio arbitrabantur finitimosque suos in hanc caedis ac
 praedae societatem uocauerant. igitur Galba tam praesentibus 4
 periculis circumsaepo ac trepido atque inter uarias consul-
 15 tationes certi consilii incerto, repente Galli descensu montis
 effusi castra imperfecta circumdant, raros per uallum propugna-
 tores saxis telisque onerant. cumque iam castra inrumperentur, 5
 Pacuui primipilaris et Voluseni tribuni consilio cuncti Romani
 portis eruperunt incautosque subito adgressi hostes primum
 20 perturbauerunt, deinde in fugam uersos miserabili strage

AVCTORES § 1—§ 5 *Caesar B. G. 3, 1—6*

1 pertubatus *D* || adque *P¹R¹* || suorum (uo *in ras. m. 1*) *D*
 2 ortatu *PR¹* || aggressus *R³* adgresus *D* 3 internicionem *P*
 internicionem (it *m. 2 in et R*) *RD* 4 italia *PD* 5 duodecima]
 duodecima *iliã* (a *pr. in ras. ex m m. 1*) *D* 6 ueragres *PR*
 beragros *D* || sedunosque (o *in ras.*) *P* sedunus quae *D* 7 bera-
 grorum *D* || octodorus *R²* octo|durus (*er. c?*) *D* 8 torrentes
D || occolis *L* 9 quadam die eosdem *om. L* || eosdem eodem *D* ||
 noctem (c *s. s. m. 1*) *D* || ac (c *s. s. m. 1*) *R* 10 collei (e *del.*) *L*
 collo *D* 11 cessuram] cae+suram (*er. s*) *R* 13 uocauerunt *D* ||
 tum *L* 14 circumsepto (epto *in ras. m. 1 R, -tu D*) *PRD* ||
 adque *P* || ua|cuarias *L* || consultationes *R¹* 15 consilii (i *fn. ex*
corr. ut uid. add. m. 1) *D* || galli* (*er. c?*) *D* || discensu *LD*
 16 imp- *R³* || circumdant (nt *in ras. m. 1*) *D* || propugnaturus *D*
 17 irr- *R³* 18 pacubii *D*; *P. Sextius Baculus uocatur Caesari h.*
l. (3, 5); 2, 25; 6, 38 || uolusini *PR* uolusiani *D* || cunctis *Lan-*
dolfus 6, 18 et coll. 6, 10 § 8 *Grubits* 19 adgressi *R³*

fuderunt. nam amplius triginta milia barbarorum tunc caesa referuntur.

- 6 Igitur Caesar cum iam pacatas uniuersas Galliarum gentes putaret, ad nouum et maximum bellum retractus est.
 7 namque dum P. Crassus adulescens cum legione septima Oceano
 tenus apud Andicauos hiemat, Veneti ceterique confines repente in
 arma coniurant, legatos Romanorum uinciunt eosque ita demum
 se reddituros, si obsides suos recipiant, Romanis indicant.
 8 socios sibi ad id bellum Osismos Lexouios Namnetes Ambiuaritos Morinos Diablintes et Menapios adsciscunt; auxilia
 p. 398
 9 quoque a Britannia arcessunt. Caesar per Crassum de rebellionem dediticiarum gentium certior factus, quamuis intellegeret quanta ineundi belli difficultas esset, tamen rem tanti negotii non neglegendam ratus, ne ceteris exemplo eiusmodi audendi
 10 licentia laxaretur, itaque terrestri proelio persequi hostes
 frustra adgressus — quippe cum hostes per interfusa ex Oceano aestuaria atque inaccessos recessus tutis terrarum sinibus

AVCTORES § 6—§ 17 *Caesar B. G. 3, 7—10.14.9.(12.) 14.13—16 et* (§ 17 ad omnia consilia mobili) 4, 5; *insunt Orosiana cum alia tum haec*: § 15 suspensis uelis, § 16 incensis—nauibus, § 17 per tormenta

1 triginta *D xxx PR* || caesa] *i. e. uicta* 3 pactas *D* || galle-
 arum *D* 4 retractatus *LP sed ta del. in P* 5 publius *PRD* ||
 adulcens *D* 6 andicauos] *LPRKMHT* andigabos *D* andicabos
G¹ andecanos G²O¹ andeganos G²O²; in Andibus *Caesaris codd.*
 ueneti] *LR* uenetii *P* uenedici *D* 7 coniurant (*u in ras. m. 1*)
D || demum *R* 8 se om. *L* || si** *PR* || recipiant** (*p prior*
del.; *rasura est 1 uel 2 litterarum*) *P* || indicunt *O* 9 osismos]
L osismos *PR* osissimus (*in ras. angustiore m. 1*) *D* || lexobios *D*, *cf.*
 § 18 || namnetes] *LPR* namneter *D*; Nannetes *h* || ambiuanitos *L* ambi-
 uaritas *PR* ambibaritos *D* 10 morenos *D* || diablintes] *LPRD*;
 Diablintres *h* || adsciscunt (*eras. d, in ras. s m. 3 sed erasa*) *R*
 11 brittania *PR¹D* || arcessunt *D* accersunt *R²* || rebellionem (ellione
in ras. m. 1) *D* 12 dediticiarum] *LPR²D* (*c in t R²*) deditiarum
X₂ deditiarum *W* deditarum *O ut uid., fsh* 14 neglegendiam
(sed i del.) L || ratus] *LPRDG¹* est ante ratas *sed ut glossa s. s. G²*
 ratus est *fsh* || audendi] *P* audiendi (*sed i pr. er. RD*) *LRD*
 15 itaque om. *L* || terrestris *D* || praelio *D* || persequi (*s radendo ex r*)
D 16 aggressus *R²* || per om. *D* 17 aestuariatque *L* || adque
P²R¹ || inaccessu* *P* inaccessus (*ac in ras. m. 1 D*) *RD* || recessu*
P recessusque (*que add. al. m.*) *R* || sinibus] *LPRD* finibus *v*

munirentur — naues longas aedificari in Ligeri fluuio iubet: per quem in Oceanum deductae mox ut hostibus uisae sunt, 11 continuo ducentae uiginti naues eorum paratae atque omni genere armorum instructissimae progressae portu ex aduerso 5 constiterunt. Bruto circumspicienti imparem longe nauium esse 12 conflictum, quia barbarorum naues solido robore intextae cauernisque praeualidis obduratae saxorum modo adactos rostratarum ictus retundebant, hoc primum auxilio fuit quod 13 falces acutissimas non pertinaciter contis praefixas funibus 10 autem subnexas parauerat, quibus cum opus esset adprehensos eminus rudentes subductis hastilibus per funem falcem retrahendo succiderent. his celeriter expeditis disrupti hostilium 14 antemnarum armamenta praecepit: ita antemnis ruentibus complures ilico naues uelut captas immobiles reddidit. alii hoc 15 periculo territi, suspensis uelis qua uentus intenderet fugere conati, cessante mox uento destituti ludibrio fuere Romanis; ita- 16 que incensis omnibus nauibus interfectisque his qui pugna-
uerant ^{p. 394} Gallis, reliqui sese omnes dederunt. sed Caesar 17 maxime ob iniuriam legatorum et ut genti ad omnia consilia 20 mobili terribilis exempli notam inureret, cunctis principibus

1 ligero LPR legere D ligere G ligerio TO 2 quē (~ et ,
add. al. m.) R || oceanum R¹ || uisa D 3 ducenti uiginti D CCXX
PR || adque PR¹ 4 ex (x ex corr. add.) P || aduersu PR¹
5 constituerunt L || circumspicienti (picienti in ras. m. 1) R || imparem
PR¹D 6 barbarum D 7 praeualidis (di in ras. m. 1) R || ob-
duratae (e add. m. 2) ex asorum P obdurata . . asorum R¹ 8 rostra-
rum PB rostratarum (er. p?) D || retundebā (i. e. -ban) in -bānt
corr. L || auxilium D 9 cunctis in contis corr. L 10 adprehensos
(d s. s.) L adpraehensos (-us D) PRD 11 subducti D || hostilibus
L^a rastibus D 12 celereter P^a || disrupti PR disrupte D
rumpi L || hostilium incipit S hostium PE 13 antemnarum (er.
p) R || antemnis (er. p) R 14 c(on)plures S complures R^a ||
uel(ut) S || castas R¹ || immobiles PR¹ || alio L 15 intendere
D 16 ludibri(o) S 17 su(c)ensis S || nauibus om. D ||
pugnaerunt D^a 18 gallis] LS¹R²D galli S²PR^a || se(se?) S ||
dederunt P^a dederunt D 19 maxime SR^a || utgenti ex uiginti
corr. L || consilium mobili (u in a ut uid. corr. m. 1) D 20 mobili
terribilis (litt. bili ter in ras.) P || no(tam) desinit S

18 per tormenta interfectis reliquos sub corona uendidit. isdem diebus Titurius Sabinus Aulercos Eburonices Lixoniosque, qui primates suos, cur auctores belli resuscitandi esse nollent, 19 interfecerant, eruptione facta incredibili caede deleuit. Publius nero Crassus cum in Aquitaniam peruenisset, bello exceptus 5 est. namque Sontiates magno equitatu pedestribusque copiis 20 praeualidis Romanos adorti diu grauitur turbauerunt; post uicti atque in oppidum Sontiatum coacti obsessique, cum se expugnari uiderent, armis traditis in deditionem recepti sunt. 21 Aquitani clade permoti undique exercitum contrahunt; de 10 citeriore quoque Hispania auxilia accersunt; duces bello maxime 22 eos praeficiunt, qui cum Sertorio militauerant. ii omnes dum obsidionem Crasso parant, in castris suis Crasso obruente deleti sunt. nam ex Aquitanis et Cantabris, quorum quinquaginta milia tunc in auxilium uenerant, triginta et octo milia 15

AUCTORES § 18 *Caesar B. G. 3, 17 et 19* § 19—§ 22 *Caesar B. G. 3, 20.21.23—26*

EXFILATORES 2 Titurius—Lixuiosque, 4 incredibili—5 Crassus *compilauit Paulus 143* 14 ex Aquitanis et C., 15 XXXVIII—p. 377, 4 *ferunt compilauit Paulus 143*

1 hisdem LPRD 2 titurios sabino s- D || aulercos L aluercos PRD $\text{\textcircled{B}}$ albercos $\text{\textcircled{A}}$ || eburonices] LPRD $\text{\textcircled{B}}$ Eburonices h || lixoniosque] LPRD $\text{\textcircled{A}}$ (-qui D) lixiuosque $\text{\textcircled{B}}$; Lixoniosque h
3 cura|uictoris (oris in ras. m. 1) D || nolent L 4 interfecerunt PR (ce s. s. al. m. in R) || (in)credibili incipit S || p̄. L p̄ S 5 aquitanicam LD a(|ui)tanicam S || praeuenisset PR 6 sotiates LPR sociates D s(|)tiales S || pedestribusque (st in ras. ampliore) P
8 adque PR¹ adqu(e) S || sotiatum LP sociatum SRD || obsessioque (o alt. del.) L 9 ex(|)pugnari S || armis traditis in in ras. m. 1 D || arm(is) S 10 aquitane R¹ Aquitan(i) S || ex(|)ercitum S || trahunt L || de ceteriore P²R¹ de(|)teriore L de c(i)teriore S
11 hispania D hispan(|)a S || accersunt] LPRD (pr. c ex r corr. ut uid., sed m. 1 D) a(|)cesserunt S || duc(es) bello maxime eos p(|)rae)fi(|)desinit S 12 sertorio D || militauerunt R || hii] P hi² (er. i ?) R hi LD 14 dileti R¹ || aquitanis (s m. 1 in ras. ex a) D || et cantabris om: L || quinquaginta D L PR 15 in ex corr. add. P || triginta et octo D xxx et unum PR

caesa referuntur. Caesar Germanos, qui Rhenum cum immensis 23
copiis transmiserant, simul et totas Gallias subicere sibi para-
bant, bello ador'tus usque ad internecionem cecidit. quorum p. 395
fuisse numerum ad quadringenta quadraginta milia ferunt.

5 Tunc Caesar in Germaniam facto ponte transgreditur, Su- 9
gambros et Vbios obsidione liberat; Suebos maximam et
ferocissimam gentem, quorum esse centum pagos et populos
multi prodidere, totamque Germaniam aduentu suo terret;
mox in Galliam rescisso ponte concedit. inde ad Morinos uenit, 2
10 unde in Britanniam proximus et breuissimus transitus est.
nauibus circiter onerariis atque actuariis octoginta praeparatis
in Britanniam transuehitur. ubi acerba primum pugna fati-
gatus, deinde aduersa tempestate correptus plurimam classis
partem et non paruum numerum militum, equitum uero paene
15 omnem disperdidit. regressus in Galliam legiones in hiberna 3

AVCTORES § 23 *Caesar B. G. 4, 1. (6. 8. 14.) 15* cap. 9 § 1
Tunc — liberat *Caesar B. G. 4, 16—18* || Suebos — concedit *id. 4, 19.*
1. 19 § 2 inde — transitus est *Caes. B. G. 4, 21* || nauibus — trans-
uehitur *id. 4, 22 et 23* || ubi — disperdidit *id. 4, 24—29* (equitum —
disperdidit *fort. ex 4, 28 et 35 confinxit*) § 3 *Caes. B. G. 4, 36*
et 38; 5, 1 et 2

EXPIIATORES 5 facto — 9 concedit *excerpsit Paulus 143, 30—*
144, 5 9 ad Morinos — p. 379, 4 cepit, *omissis* p. 378, 10 quem —
ferunt, *exscripsit Beda Hist. eccl. 1, 2*

1 germonos *R*^a || rhe-num (*er. n*) *R* || inmensis *PR*¹ 2 gallias
(*g ex c*) *P* 3 internecionem *P* internitionem (*it in et al. m. R*)
RD || caecidit *PR*^a *D* || quarum § 4 numerum ad] numerus *D* ||
quadringenta (*omisso* quadraginta) *D* *cccc. xl* (*er. l*) *P* *cccc. xl* *R*
5 sugambros] *LR*² sugrambos *PR*¹ sygambros *D*; sygambros (*ex*
Florentino) 6, 21 § 16; cf. *Muellerhoff, Zeitschr. f. D. Alt. 1879 p. 26 sqq.*
6 et ubios] *etubios* (*punctum dub. est*) *L* et ut ubios *PR* *etubios*
D || suebos] *PR* *suebus* *D* *sueuos* *L* 7 cento *D* || pagos] *p* os
(*duarum litt. spatio relicto*) *L* 8 prodideret *D* 9 rescisso *D* ||
a morinus *D* 10 brittanium *PR* *britanniam* *D* 11 circiter (*r*
fn. in ras. ampliore) *P* || onerarias *D* || adque *P*¹ *R*¹ || actuaris *PR*¹ ||
octogenta *D* *LXXX* *PR* 12 brittanium *PRD* || acerua *LPR*¹ ||
prima *D* 13 auersa *PRD* || partem classis *PR* 14 et] set
*R*¹ sed *R*² || nomerum (*omer in ras. m. l*) *D* || pane (*sic*) *D*
15 hibernia *R*²

dimisit ac sescentas naues utriusque commodi fieri imperauit. 4 quibus iterum in Britanniam primo uere transuectus dum ipse
 p. 388 in hostem cum exercitu pergit, 'naues in anchoris stantes
 tempestate correptae uel conlisae inter se uel harenis inlisae
 ac dissolutae sunt: ex quibus quadraginta perierunt, ceterae 5
 5 cum magna difficultate reparatae sunt. Caesaris equitatus
 primo congressu a Britannis uictus ibique Labienus tribunus
 occisus est. secundo proelio cum magno suorum discrimine
 6 uictos Britannos in fugam uertit. inde ad flumen Tamesim
 profectus, quem uno tantum loco uadis transmeabilem ferunt. 10
 in huius ulteriore ripa Cassouellauno duce immensa hostium
 multitudo consererat ripamque fluminis ac paene totum sub
 7 aqua uadum acutissimis sudibus praestruxerat. quod ubi a
 Romanis deprehensum ac uitatum est, barbari legionum im-
 petum non ferentes siluis sese abdidere, unde crebris erupti- 15
 8 onibus Romanos grauitur ac saepe lacerabant. interea Trino-
 bantum firmissima ciuitas cum Mandubragio duce datis quadra-
 9 ginta obsidibus Caesari sese dedit. quod exemplum secutae

AUCTORES § 4 Caesar B. G. 5, 10 et 11 (primo uere addidit Oro-
 sius) § 5 Caes. B. G. 5, 15 et 17 § 6 et § 7 Caes. B. G. 5,
 18 et 19 (§ 7 crebris et ac saepe Orosiana sunt) § 8 Caes. B. G.
 5, 20 § 9 Caes. B. G. 5, 21 (tandem graui Orosiana sunt)

1 ac om. PR || res centas D dc PR 2 brittanium PR brit-
 tania D || primum D 3 hoste PR¹ || anchoris] LPRD 4 col-
 lisae R² || harenis (er. c) R 5 quadraginta D XL PR || cetera
 (e in e) R caetera D 6 aequitatus (-us in ras. m. 1 D) PR²D
 7 brittanis PD britta|nis (er. n) R 8 praelio D 9 brittanos
 PR brittanus D || tamensim PR tamen.sim'D tamensimi L tha-
 mesim (in mg. 1 tamisim m. 2, al. tamis m. 3) X, 10 est post pro-
 fectus add. G m. ut uid. 3 (sed ut glossam), v || uno² (er. co aut do)
 B ono D || locum D 11 huius (v m. 1; alt. i in s ut uid. corr.
 fuerat) B || cassouellauno] L =cassobellauno (o fm. in ras.) P casso-
 bellauno RD || duce P || immensa PR¹D 12 multitudine (sed ine
 in o corr.) L 13 praestruxerat PR¹ 14 deprehensum LPD
 apprehensum (p pr. in ras. m. 2) R || ac uitatum] acutatum L || inpetum
 D 15 sese] rese D 16 ac om. L || trinobantum] Gv trino-
 uantum LPRD 17 mandubragio] Nipperdeius andragio D an-
 drogio L androgorio PR² || quadraginta D XL PR 18 seae
 P || dedit D || saecutae P

urbes aliae complures in foedus Romanorum uenerunt isdemque demonstrantibus Caesar oppidum Cassouellauni inter duas paludes situm, obtentu insuper siluarum munitum omnibusque rebus confertissimum tandem graui pugna cepit.

5 ^{p. 397} Exim Caesar a Britannis reuersus in Galliam postquam 10 legiones in hiberna misit, repentinis bellorum tumultibus undique circumuentus et conflictatus est. namque Ambiorix cum Eburonibus et Aduatucis conspirans, animatus Treuerorum consilio Cottam et Sabinum legatos apud Eburonas cum tota 15 funditus legione insidiis circumuentos interfecit. Ambiorix hac 2 uictoria elatus Aduatucos et Neruios plurimosque alios raptim ad arma contrahit atque ad Ciceronem legatum, qui similiter tunc legioni in hibernis praeerat, contendit. multitudo hostium 3 ex hoc colligi potuit, quia ^{p. 398} cum in obsidione castrorum uallum 10 circumdandum esse a captiuis Romanis docerentur et instrumenta ruralia non haberent, gladiis concidendo terram et sagulis exportando uix tribus horis uallum pedum decem et fossam pedum quindecim per milia passuum quindecim in

ACTORES § 1 Caesar B. G. 5, 23.24.26—37 § 2 Caes. B. G. 5, 38 et 39 § 3 Caes. B. G. 5, 42 et (inde a praeterea) 5, 40 et 42

EXFILATORES 5 Exim—7 conflictatus est *exscripsit Beda Hist. eccl.* 1, 2 *extr.*

1 urbes (ur in ras. m. 1) D || complures R² || hisdemque (-e D) LPRD 2 cassouellauni] LP²R¹ cassobellauni P²R²D 3 obtintum D || monitum P² 4 confertissimum R¹D 5 exin R p. ras., v || a om. D || brittanis PRD 6 hibernam D hibernia P²R 7 circumuentus et (s-s ex m silico corr.) D || ambiorix (o *ae corr. add.*) P ambior ex D 8 eburonibus LPRD *itemque ceteri* || aduatucis LPRD aduatucis Gv || conspiratus PR (s fin. m. 2 in ras. R) || treuerorum] LPR trirorum D 9 consilio om. R¹ || eburonas] LPRD Eburones fsh 10 circumuentus LP²R¹D || ambior, ex D || hac (o in ras. m. 2) R ac D 11 elatus (o m. 2; *fuisse uid.* uictoriae latus) R; sublatus Caesar || aduatucos LPRD aduatucos Gv || plurimosque P² 12 ad] L in PRDv; ad arma concurrunt Caesar || adque P² 13 legioni om. D || ostium R¹ 14 collii PR¹ || in P || sidione R¹ 15 circumdantur D 17 sacalis D || x PR 18 fossa (-ā 2) P¹R¹ || xv PR (xu h. l. R) || xv PR

circuito perfecerunt. praeterea centum uiginti turres mirae
 4 altitudinis extruxerunt. et cum iam septem dies noctesque
 succidui hostium cunei pugnarent ac uentus subito plurimus
 exortus esset, testas feruentes intorsere fundis flammataque
 focis tela ac mox concepto igne rutilantia intra castra iecerunt. 5
 5 quo facto per culmea culmina raptim uentus insistens, sparsum
 animauit incendium. sed ne sic quidem Romani, cum undique
 obruerentur, uulneribus laboribus uigiliis ieiuniis incendiisque
 6 cesserunt. tandem Caesari nuntiatum est unam deletam esse
 7 legionem, alteram iam paene confectam. aduentante cum 10
 duabus legionibus Caesare, deserunt hostes obsidionem atque
 in eum cuncti raptis copiis ruunt. Caesar paruissimis se
 castris consulto condidit equitibusque praemissis, ut fugam
 fingerent, imperauit, ut ad transitum uallis, quae media erat
 sibique periculosa uidebatur, hostes contemptu sui inui- 15
 8 taret. quibus aduentantibus insuper obstrui portas praecipit.
 quo uiso Galli, quasi iam uicissent, ad obducendum extrinsecus
 p. 399 uallum conuersi sunt. Caesar totis repente portis paratum
 effudit exercitum uersosque in fugam Gallos uastissima caede
 9 confecit. nam sexaginta milia tunc fuisse referuntur, e quibus 20

AVCTORES § 4 et § 5 *Caesar B. G. 5, 43* § 6 *Caesar B. G. 5, 45 et 47 (!)* § 7 et § 8 *Caesar B. G. 5, 48—51* § 9 *Caesar B. G. 5, 49 et 52 princ.*

1 CXX PR 2 extruxerunt] LPRD || iam om. D 3 hostium
 (s. *uico* ex n? corr.) D castra ante hostium s. s. m. 2 R || cunei
 D cui P^a im in ras. m. 3 ex in ut uid. pro quo fort. cui fuerat R ||
 uentus (s. in ras.) R || plurimus subito D 5 focis tela] tela focis
 PR || intra] T^aG^av intro LPRD; in casas Caesar 6 culmea
 culmina] LPRD culmea om. v || insistens P^a 7 ne] nec PRD ||
 sic] si R 8 ad obruerentur incipit S || obruentur P^a obruerentur
 D || incendiisque sh 9 caesari (eras. ū aut rT) S 10 aduen-
 tante (n. radendo corr. ex m) S 11 deferunt L diserunt D ||
 adque PR¹ <a>dq: S 13 castris (prior litterae a pars ex r ut
 uid. m. 1) D || equitib; q: S || praemissis L 14 fingerent D^a ||
 ad om. D 15 contemptu (eras. s) S contemptu PD 17 extrin-
 secus R 18 rep(e)nte S 19 et fudit (corr. m. 2) P effudit
 (er. & ut uid.) R 20 nam. P || sexaginta D LX ex XL m. 1 ut
 uid. P LX SR || sequibus R

panci per paludes inuias euaserunt. Indutiomarus Treuerorum 10 princeps, magnas armatorum copias habens, postquam de consensu totius Galliae certior redditus est, Labieni castra legionemque cui is praeerat, quod facile factu arbitratur, 5 delere statuit ac deinde Eburonibus Neruisque coniunctus ad opprimendum Caesarem pergere. Labienus quibus potest 11 artibus simulat timorem atque ita Indutiomarum negligentio- rem cum insultantibus copiis pro uallo oberrantem, repentina eruptione prostrauit. hac uictoria Labieni reliqui Gallorum 12 conatus repressi sunt et Caesar paulo quietior reliqua parte 10 hiemis fuit. sed intellegens sibi maiora belli superesse negotia, 13 maxime quia plurima parte exercitus amissa aliisque grauiter sauciis ne ad sustinendum quidem sibi idoneus, non dicam ad comprimendum Gallorum impetum uideretur, a Cn. Pompeio 15 proconsule conscribi legiones sibi que mitti in auxilium petit: itaque ante exactam hiemem tres ad eum legiones in castra uenerunt. igitur Caesar, priusquam in unum hostium copiae 14 coirent, ineunte uere adgredi trepidos et opprimere sparsos in suis finibus parat. primum itaque Neruiorum fines diripit, 20 praedam nero, quae copiosissima erat, exercitui permittit.

AVCTORES § 10—§ 12 *Caesar B. G. 5, 55—58* § 13 *Caesar B. G. 6, 1* § 14 *Caesar B. G. 6, 2 et 3*

1 inuias (s *in ras. s deletae*) R inuia D || indutiomare (e *in us corr.*) P inditio marus |**** (indi *in Indu corr. m. 2*; marus *u. extr. m. 2 add., princ. u. seq. tantundem rasurae*) R || treuerorum] SPR triuerorum D treuirorum (sic) L 3 Galliae totius v || lauieni PR
4 cui is] curus¹⁰ (corr. m. 2) P cui¹⁰ (er. us) R cui D || factum PR¹⁰ || arbitraatur S 5 neruisque PR¹D || coniunctis R¹ 6 lauienus PR 7 adque SP¹⁰ || negligentio- rem R¹ 8 insultibus D 9 eruptione] LSPRD irruptione v (*improbante Fabricio*) || hac] ac SD || lauieni PR labeni D 10 repraes- (prior s m. 2 add.) R 11 maiora belli sibi L sibi maiora D || supresse D || negocia R¹ 12 maxime S 13 ad sustinendum (sus *in ras. ang. m. 1*) D assis- tendum (s *pr. m. 3 ex d*) R || ut non P² 14 compr- R³ con- praemendum D || a] LP² ut S om. P¹RD || gn̄. L oon̄. S gneo PRD 15 proscribi L 18 cohirent P et a. r. R coierent D || uere] LD uerno SPR || aggredi (g *pr. ex d m. 3*) R

15 deinde Menapios, qui sibi propter immensas paludes atque
 inpeditissimas silvas munitissimi uidebantur, tribus agminibus
 p. 400 inuadit nimiaque caede uulgo agitata residuos supplices in
 16 deditionem recepit. Labienus sequenti proelio omnes Treuerorum
 copias interfecit arte in bellum prouocatas, priusquam Ger-
 manis aduentantibus iungerentur, et continuo ipsam ciuitatem
 17 capit. Caesar ulcisci mortem Sabini et Cottae legatorum
 uolens, Ambiorigem et Eburones deletae legionis auctores
 18 postquam in Arduennam siluam refugisse conperit — quae silua
 totius Galliae maxima est atque a ripis Rheni finibusque
 Treuerorum ad Neruios usque pertingit et in longitudine plus
 19 quam quinquaginta milibus passuum patet — permetiens rem
 suis maximi periculi fore, si per obstructas spatiosasque silvas
 ignoti diuiderentur hostemque locis notissimum quaerent,
 omnem Galliam per nuntios inuitat, ut quique secundum
 placitum suum reconditas in Arduenna silua praedas quaerant
 20 diripiantque. quo facto Gallis utrimque morientibus maxi-
 mas Romanorum iniurias sine cuiusquam Romani discrimine
 21 uindicauit. ita hoc tutissimo uincendi genere securus in
 Italiam rediit.

AUCTORES § 15 *Caesar B. G. 6, 5 et 6* § 16 *Caesar B. G.*
 6, 7 et 8 § 17 et § 18 *Caesar B. G. 6, 29 et 30* § 19 et
 § 20 *Caesar B. G. 6, 34 et 35* § 21 *Caesar B. G. 6, 44*

1 menapos *LSPRD* || =qui (*eras. t*) *S* || immensas *R²D* || adque
SP¹R¹ 2 inpeditissimas *R²D* 3 inua(d)it *S* || agitare *P²R¹* ||
 subpllices *R¹* 4 recep(it labi)enus *S* || lauienus *PR* || preli(o) *S* ||
 treuerorum] *SPR* triuerorum *L* triuirorum *D* 5 prouocatus *L*
 prouocatas *D^a* 6 i(u)ngarentur *S* 7 (cae)sar *S* || cotae (*ae in*
te 2) *R¹* 8 ambiorigem] *SP^b* ambiorigem *LP^aD* ambiorigem (*x*
in ras. m. 2, mox ab ead. ut uid. in c corr.) *R* || eburones *D*
 9 cōperit (*i. e. comp-*) *B* 10 t(o)tius *S* || adque *SP^aR¹* 11 tre-
 uerorum] *SR* treuerorum *P* triuerorum *L* triuirorum *D*
 12 quinquaginta] *L* quin-quaginta *D* *L SPR* quingentis *GN* (*scil.*
ex Caesare), quingenta *v* || millia *v* 13 sui *D* || fo(re) *S* || ob-
 obstructas *P¹* obstrusas *P¹TZ* 14 (noti)ssimum *S* || quaerent omn(em
 galliam) *desinit* *S* 16 arduena *D* || sibia *L* 18 romani] ro-
 mam *R¹* 19 tutissima *R¹*

Igitur Caesare in Italiam reuerso Gallia rursus in arma ¹¹ coniurat multique simul populi coeunt. dux his Vercingetorix fuit, cuius consilio statim omnes Galli ciuitates suas ultro incenderunt: prima a suis incensa Biturigo. inde ad Caesarem, ² qui magnis itineribus per Narbonensem prouinciam clam ad exercitum recucurrerat, impetum faciunt. Caesar tunc oppidum ³ nomine Caenapum obsidione concluserat: quod diu oppugnatum, tandem post multas Romanorum clades pluuiio die, cum hostilium machinarum agmenta neruique elanguerant, adplicitis ¹⁰ turribus captum atque deletum est. quadraginta milia ibi ⁴ hominum fuisse referuntur: ex quibus uix octoginta per fugam lapsi ad proxima Gallorum castra uenerunt. praeterea Aruerni ⁵ ceterique confines, sollicitatis etiam ad se Aeduis, multis aduersum Caesarem proeliis bellauerunt. qui cum se pugnando ⁶ fatigati in quoddam castellum recepissent, milites praedae inhiantes ad expugnationem oppidi animum intendunt, frustra

AVCTORES § 1 Igitur—coeunt *Caesar B. G. 7, 1—3, dux—Biturigo (!) 7, 4.14.15* § 2 *Caesar B. G. 7, 12.16.7.9* § 3 et § 4 *Caesar B. G. 7, (de Genabo male huc inlato pro Auarico cf. 11 et 28). 13.16—28, a quo tamen aliena sunt cum hostilium—elanguerant* § 5 *Caes. B. G. 7, 37—43* § 6 *Caes. B. G. 7, 44—51*

1 gallia] galliam *L* 2 hic in his corr. *L* || uercingetorix] *L* ueringetorix *PR*¹ uergen-||corix *R*² ueringentor ex *D* 4 a suis om. *L* || biturigo] *Dv* bitorigo *LPR* 5 itineribus (iti in ras. ampliore) *P* || narbonensem *R*² 6 recucurrerat] *L* recurrerat *PRD* || opidum *R*¹ copidum *D* 7 caenapum] *LPR* conapum *D* cenapum *v*; genabum *Caesar* || obsidione *P* || conclusaerat *P*² || oppugnatum (op ex corr. add.) *P* 8 romarum (no m. 3) *L* 9 agmenta] *LP*²*R*¹ augmenta *P*²*R*²*D* amenta *fs*h || elanguerant] *LPRD* languerent *fs*h || applicitis *R*² adplicitis *D* 10 adque *PR*¹ || quadragenta *D* XL *PR* quadringenta *L* || ibi milia *L* 11 ex] *L* e *PRDv* || octuaginta *D* LXXX *PR*; uix nccc *Caesar* 12 lapsi] *LPRD* elapsi *fs*h || proximam *P*² || galorum *D* || aruerni] *D* aruenni *L* arueñim *P* aruerenni (en del. m. 2, prius delouerat litteras uer) *R* 13 ceter, | q (, est interpunctio, q i. q. quae) *D* 14 aduersus *D* || praeliis *D* || qui] q (i. e. quae) *D* || se pugnando] repugnando *D* 15 fatigati in (ti et in in ras. m. 1) *R* || fatigando in pugnando corr. *L* || in om. u. extr. *D* || quodam *R*¹*D* || recipissent *R*¹*D* 16 insantis *D*

- p. 402 Caesare de loci ini'quitate causante. itaque ibi Caesar erumpentibus desuper hostibus pressus, multa exercitus sui parte
7 perdita, uictus aufugit. dum haec ad Alesiam geruntur, Vercingetorix, quem omnes consensu pari regem praeoptauerant,
p. 403 suadet, uti ex tota Gallia omnes, qui arma 'ferre possint, 5 huic bello praesto sint. hoc enim esse unum bellum, quo aut
p. 404 perpetua libertas aut aeterna seruitus aut mors omnium 'con- 8 sequatur. itaque absque eo numero, quem infinitum ante contraxerat, equitum circiter octo milia, peditum ducenta et
9 quinquaginta milia contracta sunt. dehinc duo colles sibi 10 inuicem obuertos Romani Gallique ceperunt. unde multis saepe eruptionibus et uariis prouentibus proeliantes, tandem Romani praecipua Germanorum equitum, quos sibi iamdudum amicos
10 nunc in auxilium acciuerant, uirtute uicerunt. Vercingetorix alia die congregatis omnibus, qui fuga euaserant, dixit se 15 auctorem bona fide defendendae libertatis atque inrumpendi foederis fuisse et nunc, siue Romanis sese ad mortem omnes offerant siue se solum pro omnibus dedant, paratum animo
11 fore. itaque Galli uoluntatem, quam pudore aliquamdiu

AVCTORES § 7 Caesar B. G. 7, 75.63.71, cf. 89 et 77; haec dum haec ad Alesiam ger. *oscitanter exscripta ex 7, 75* § 8 Caesar B. G. 7, 76 § 9 Caesar B. G. 7, 79—88.65.(13) § 10 et § 11 Caes. B. G. 7, 89 *exceptis* § 11 itaque—precantes Orosianis

2 praessus P^aR^aD || perdita parte L 3 aufuit D || haesiam D haestam LP helestam E elestam G 4 ueringetorix L uergingitorix P uergen|atorix (e alt. ex i m. 2) E uergigento rex D || praeoptauerunt D 5 uti] ut hi PR (.. m. 2 in R) || possint] LPRD possent s (uelut W) v 6 praesti D || sit R^a sunt D 7 perpetua om. L¹ || consequatur cum ras. supra t R consequantur D 8 infinitum (i alt. in ras.) P 9 equitum R || VIII P VIII (1 uel 1 del.) R || ducenta et quinquaginta] LD (-quaginta D) CCL PR 10 duos D 12 eruptionibus (e in ras. m. 1) R || uari's (i statim ut uid. s. s.) L 14 in] sibi in PR || adsciuerant D || ueringetorix L uergingitorix P uergin|atorix (eras. fort. igi uel gi) E uergigen tor ex D 15 alia R || fugam D 16 defendende (e alt. in en m. 2) R difendendi D || adque PR¹ || inrumpendi] LPR¹D irr- R² rumpendi v 17 fuisset D 18 se om. L 19 aliquamdiu] L aliquandiu PRD

texerant; quasi ex consilio regis adsumerent, ilico sibi ueniam
 precantes, eum solum uelut auctorem magni sceleris dediderunt.
 Bellouagui omnibus Gallorum gentibus ipsorum opinione 12
 fortiores habebantur. hi Correo duce bellum instaurant sibi que
 5 in hanc suscepti belli societatem Ambianos Aulerchos Caletos p. 405
 Velocasses Atrebatasque coniungunt et locum quendam cinctum
 atque impeditum undique paludibus capiunt, commissoque
 proelio magnam Remorum manum, quae auxilio Romanis erat,
 trucidant. deinde cum opportunum ipsi locum insidiis prouisum 13
 10 occupauissent atque hoc conperto Romani ad insidiarum locum
 instructi ordinatique uenissent, commisso proelio Romani
 Gallos fugientes isdem locorum munitionibus, quibus clausi
 fuerant, incluserunt cunctosque ad internecionem ceciderunt.
 ibi Correas uel fugam uel deditionem detractans Romanos, 14
 15 ut uiuus caperetur, instantes occidendo, ut occideretur, coegit.
 igitur cum pacatam esse uniuersam Galliam Caesar neque 15
 ausuram fore ad aliquos adspirare motus arbitraretur, legiones p. 406

AVCTORES § 12 *Hirtius B. G. 8, 6.7. 12. 11* § 13 et § 14
Hirtius B. G. 8, 17—20 § 15 *Hirtius B. G. 8, 24 et 25*

1 assumerent R³ adsumerant D 2 praecantes LR¹ praecantis
 D || dedirunt D 3 bellouagui] LPRD bellouagi^o (*fuisse uid. -gui*)
 R || opiniones L 4 hic[horreo L hic horreo D hij^ochorreo P
 hii correo R¹ hic^ocorreo R² 5 suscepti] (*punctum ut uid. erasum*)
 R || ambianos] LPRD (-nus D) || aulerchos L || saletos LPRD
 saletes R 6 uelocasses LD beliocasses P bellocasses (*post ll*
eras. supra lin. 1) R || atrebatasque] LPR² (utr- R¹) at. rabatas quae
 D || quemdam D || cinctum D 7 adque P || impeditum PR¹ ||
 paludi L; palude *Hirtius* || commissoque (*s alt. ex corr. add.*) P
 8 qui L || erant L 9 trucidande.] inde D || deinde^o R || oportu-
 num LPRD || prouiso L 10 occupassent v || adque P¹R¹ ||
 conperto PR cum pertum D 12 hisdem LPRD 13 inclu-
 serunt om. D || internitionem R¹ (-net- 2) internitione D || caeciderunt
 PRD 14 correas] L^o chorreas L^oPR²D (*supra c punctum al. m.,*
sed fortuitum uid. R) chorreas R¹ || detractans] LD detrectans (*e alt. in*
ras. m. 2 R) PR 15 caperetur (*e pr. in ras. m. 2*) R capiritur
 D 16 igitur om. D 17 ad] aut PR || aspirare (*i in ras. m.*
 1 R) PR

in hiberna dimisit, ipse tamen Ambiorigis fines, qui tot bella
 16 exercitauerat, horrenda hominum strage uastauit. at uero C.
 Caninius legatus bellum apud Pictonas inuenit: ubi magna
 hostium multitudo impeditam itinere legionem circumdedit
 17 atque ad extremum discrimen adduxit. porro autem Fabius
 legatus acceptis Caninii litteris in Pictonas proficiscitur
 ibique a captiuis de opportunitate locorum certior factus
 inopinantes hostes opprimit magnisque stragibus factis plurimas
 18 praedas agit. deinde cum Caninio signum aduentus sui de-
 disset, Caninius totis castris subito exsiluit seseque iniecit
 19 hosti. ita Fabio ex alia parte et Caninio ex altera insistente,
 maximo et diuturno bello innumerae Gallorum copiae truci-
 datae sunt. inde Fabius in Carnutes profectus est; sciebat
 enim Domnacum ducem antiquissimum rebellionis totius in-
 centorem ab hoc bello elapsum, si Aremoricis gentibus adiun-
 ctus esset, maximos iterum in Gallia tumultus esse moturum.
 sed eas adhuc ipsa nouitate trepidantes mira uirtute et

AUCTORES § 16—§ 18 *Hirtius B. G. 8, 26—29* § 19 *Hirtius B. G. 8, 31*

1 hiberna dimisit (· *interpunctioni quam i similis*) L || hibernia R² ||
 tamen] LPRD autem fsh || ambiorigis] G abiorigis LPR ambianorum
 regis D 2 exercitauerat D || ḡ. L gaius PR gallus D
 3 apud P^a a D || pictonas (i in e m. 2 sed deinde i s. s. ead.) R
 4 impedita D 5 adque PR¹ || ad s. s. m. 2 in R || ex extremum
 R 6 canini D || litteris D || pictonas] D pectonas LPR (i supra
 e m. 2 sed del. uid. R) || proficit ur D 7 oportunitate LPRD
 8 factis] factis per anticipationem (per anticipationem s. lin. add. sed non
 ut glossa R²) R²TZ 9 canino PR^a 10 exsiluit] L exiluit PR¹
 exiliuit R² exsiluit Dv 11 canino PR^a 12 trucidatae (ae
 ex i corr. m. ut uid. 2) L trucidatae P^a 13 in] PRD *Hirtii*
codd. ad L solus || ante sciebat uocabulum eiusd. spatii erasum in
 R 14 domnacum] LP^aRD donacum P^a; Dumnacum (cum *Hirtii*
codd.) v || rebellionis (ionis in ras., ex ius?) D || incentorem ab hoc
 ex corr. add. in spatio uacuo m. 1 D 15 hac L^a || elapsum PR¹
 lapsus D || si (i in ras.) P || aremoricis] LPR armoricis D
 16 maximus iterum in gal|lia ex corr. add. in spatio uacuo m. 1 D ||
 maximus L maximosmos P 17 eas] LDh eos PRv || et om. L

celeritate perdomuit. ^{p. 407} Interea Draptes unaque Lycterus cum ²⁰ adesse Caninium et legiones in finibus suis uiderent, undique collectis copiis oppidum Vxellodunum occupant. hoc oppidum ²¹ in editissima montis arce pendebat, duabus partibus per abrupta latera non paruo flumine ingebatur, medio deinde descensu largissimo fonte securum plurimaque introrsum copia frumenti tutum irritos procul discursus hostium despiciebat. Caninius, quod solum Romana prouisione potuit, ambos duces ²² cum parte copiarum plurima in campum euocatos maximo ¹⁰ proelio superauit. nam uno e ducibus interfecto alter cum paucissimis fugit, nullus in oppidam rediit. sed ad id oppugnandum Caesare opus fuit. itaque certior per nuntios factus ²³ Caesar accurrit circumspectisque omnibus uidet, si expugnare ni molliatur, ludo et spectaculo hostium delendum esse exercitum ¹⁵ suum; unum solum esse praesidii, si quoquo modo ^{p. 408} hostes aqua arceantur. sed et hoc quoque nisi Caesar non ²⁴ potuisset, siquidem fons, quo ad potum utebantur, medio deuexi montis latere fundebatur. Caesar ad proximum fontis admoueri uineas turrimque extrui iubet. fit magnus ilico

AVCTORES § 20 *Hirtius B. G. 8, 32* § 21 *Hirtius B. G. 8, 33. 40. 41* § 22 *Hirtius B. G. 8, 34—36, cf. 44* § 23 *Hirtius B. G. 8, 39 et 40 exceptis* si expugnare—exercitum suum *Orosianis* § 24 *sed—potuisset Orosius* || siquidem *et q. s. et* § 25 *Hirtius B. G. 8, 41, sed illa* § 24 *turrimque extrui male huc inlata sunt; ultima* § 25 *uel praecipitata—timeri Orosiana*

1 draptis *D* || unoque *R'* uni quae *D* || lycterus] *L* lecterius *PR* lycterus *D* Lycterus *v* 2 caninium (i *alt. radendo ex ?*)
D 3 uellodunum *L* uelutunum *PR* uxello|duno uelunum *D*
 4 duabusque *G³fs^h* || arupta *D* 6 discenso *D* discessu *PR'* ||
 introsum *L* 7 irritos *R³* || despiciebant *D* 9 campo *P'R*
 capo *D* 10 praelio *D* || alter] alterum *PR* 11 fugat *PR* ||
 redit *PR* || it *R' om. D* 12 cessare *P^a* || factus] redditus *D*
 13 caesar *om. PR* || adcurrit *PR'* || expugnari (i *ex e m. 1 aut 2*) *P*
 14 deletum *D* 15 quoquo] *LPR^b* *v* quo *R^aD^h* 16 arcentur
D || et *om. PR* || hoc^a et litterae seq. q *lunula in ras. m. 1 D*
 17 utebantur ad potum *L solus* || medio—18 fundebatur *om. D*
 18 deuexi] *R³G* diu exi *PR'* diuex *L* || fontis] montis *D* 19 am-
 moueri *D* || turremque *PR* torremque] que *D* || extrui *PRD* || ilico]
 undique *PRZ* (*memores fort. illius Horat. Serm. 1, 9, 78*)

concursus ex oppido. quibus sine periculo proeliantibus Romani
 quamvis pertinaciter obsisterent crebriusque succederent, con-
 25 plures tamen trucidantur. igitur extruitur agger et turris
 pedum sexaginta, cuius uertex aequare ad fontis locum possit,
 ut uel ex aequo tela conici queant uel praecipitata desuper 5
 26 saxorum uolumina non timeri. oppidani autem, ubi exanimari
 siti non solum pecora sua uerum etiam infirmiores hominum
 aetates uident, cupas pice sebo et scindulis repletas ac deinde
 inmisso igne in prona praecipitant easque ipsi toto oppido
 27 effusi subsequuntur. ardentibus machinis cum graue proelium 10
 suis Caesar ac periculosum uideret, cohortes in circuitum
 oppidi ire uelociter per occultum imperat atque undique subito
 uastum clamorem attollere. quo facto consternati oppidani
 dum recurrere ad muniendum oppidum uolunt, ab oppugnatione
 p. 408 28 turris uel demolitione aggeris recesserunt. illi tamen, qui ad 15
 incidendas fontis uenas sub obtentu aggeris tuti cuniculos
 perfodiebant, repertos in abstruso aquarum meatus per multa
 diuidendo tenuari in semet ipsis consumique fecerunt. oppidani
 fonte siccato ultima desperatione correpti deditiorem sui

AVCTORES § 26 *Hirtius B. G. 8, 41 et 42 exceptis* infirmiores
 aetates *Orosianis* § 27 et § 28 *Hirtius B. G. 8, 42 et 43 exceptis*
maxime § 27 per occultum, § 28 repertos—per multa . . tenuari—fecerunt
Orosianis

1 praeliantibus *D* 2 crebriusq: *incipit S* || complures (o ex
 u m. 2) *B* 3 trucidabantur *PE* || extruitur *SPRD* || agrittur
 ris *D* 4 sexaginta *D* *LX SPR* || aequare ad] *LSPRD* adaequare
 v || fontis (f ex p) *P* || locum] fastigium et aditum *Hirtius* || possit]
LSPRD posset v 5 equo *S* || conici *L* || quaeant *SPR^oD*
 6 examinari *L* 7 sitim *R^oD* || aetates hominum *L solus* 8 cupas
P^o || sebo] *LSP^oR* sebo *P^o* || scindulis] *LSPRD* scandulis *fsh* ||
 repletas *om. S* 9 inmisso *D* 10 subsequuntur (qu in c m. 3)
R || proelium *S* 11 at *L* || circuitum] *LS* circuitum *P et a.*
ras. R circuitu *DGv* 12 occultum (t s. s.) *L* || adque *SPR^o* ||
 undique *om. S* || subitum *D* 13 attollere *PR^o* 14 recurre
D || ab oppugnatione] abognitione *D* 15 aggeris] aggens *D* ||
 decesserunt *L* || ad] id *D* 16 incidendas *P* cedendas (q ex e al.
 m.; *eras. fort. n*) *R* || agge(ris) (ris *restituit m. rec.*) *S* || tuticis *L* ||
 cuniculus *LD* 17 repertos *S* || abstr. aq. meat.] abstrusa meatus
 aquarum *D* 19 despera(tio)ne *S*

faciunt. Caesar autem omnibus, qui arma tulerant, manus 29
sustulit et uitam reliquit, quo testatior esset etiam posteris
poena improborum. multum enim ad coercendam audaciam 30
ualet propositum punitionis exemplum, cum ipsa miseri prae-
sens forma uiuentis et ad recordationem admonet conscios et
ad sciscitationem cogit ignaros.

Exhaustis atque edomitis Gallis securus Caesar cum legi- 12
onibus in Italiam rediit, nullos post se Gallorum motus perti-
mescens, certo se sciens minime aliquos, qui uel moueri
10 audeant uel si moueantur timendi sint, reliquisse. constitui 2
nunc ante oculos uelim exsanguem defectamque Galliam, post
illas ardentissimas febres internosque aestus uitalium meliora p. 410
torrentes ut sese habeat, quanta macie quantoque pallore sit,
quam demissa ac resoluta iaceat, quam ipsos quoque neces-
sarii officii motus, ne eundem incursum malorum reuocent,
15 pertimescat. inruit enim in eam repentino impetu Romanus 3

AUCTORES § 29 *Hirtius B. G. 8, 44* (etiam posteris *Orosiana sunt*) § 30 *Orosius cap. 12 § 1 Caesar. . in Italiam rediit Hirtius B. G. 8, 50 sqq. (uix Entr. 6, 19)*

1 tulerant (a *ex u corr.*) *L* || manus(s)ustulit *S* 2 reliquit
SD || testatior *L* 3 poenam proborum *D* || improborum *PS* || coher-
cendam] *LSPRD* 4 miser(i) *S* 6 suscitationem *R¹* || post
ignaros] x hic ubi galli exhausti et domiti sunt a cessare
rubris litt. S 7 Exhaustis (*E rubra*) *S* || adque *SR¹* || edominatis
(*corr. m. ant.*) *S* demolitis *PR* || gallis (*eras. i*) *S* || securus (*us ex*
as corr. m. 1) *S* 8 nullus *SD* || pertimiscens *PR¹D* (*corr. m. 3*
R) 9 certo se] certos *P* certe si *D* || minime (*m, n, m erasae*
sed mox restituta, deinde *n, m, n, supra scr., a m. 1?*) *S* || qui] que
D || aliquos in aliquo *corr. m. posteriore S* 10 audeat (*erasa n sed*
m. poster. restituta) *S* || moueatur (*eras. n sed m. poster. restituta*) *S* ||
timendi sint *corr. ex timendis. . . P* || reliquisse constitui. Nunc *S*
11 nunc *sed a del. P* || exanguem *S* exagnem *D* || defectamque *ed.*
1542 in textu, fs male 12 aestus *R¹* || meliores *sed e statim del.*
P¹ molliora P²R²; medullarum s (NE^m) 13 habibat *D* || macie
S || pallore sit] paulo resit *D* 14 dimissa *LR^b* || iaceat (*s et prior*
t statim del.) *L* 15 ne] nec *D* || undē *R^a* || cursum *D* 16 Irruit
(*Ir ex in m. 3*) *R* || romanos *S^a*

exercitus ueluti fortissimo corpori fortior lues, quae tanto gra-
 4 uius accenditur, quanto impatientius toleratur. sitiēbat misera,
 cum instante gladio profiteri sponſionem seruitutis aeternae
 auulsis insuper obsidibus cogere; sitiēbat, ut dixi, notam
 illam omnibusque suauissimam uelut aquae gelidae dulcedinem 5
 libertatis, quantoque eam magis subtrahi intellegebat, tanto
 5 auidius desiderabat. hinc illa tam frequens contra uetita prae-
 sumptio: inuadebatur pro defendenda libertate inportuna li-
 bertas praereptamque insatiabiliter potiundi licentiam, quod
 6 male conceptam perniciem restinguere uidebatur, augebat. hinc 10
 Romanus ante pugnam insidiator argutior, hinc in pugna
 hostis infestior, hinc post pugnam uictor immitior, hinc omnia
 ad domandam impatientiam crudescētia, hinc iam nec remediis
 7 credebatur. itaque si interrogare possem hanc de qua loqui-
 p. 411 mur nationem, quid tunc, cum haec ipsa sustinebat, de illis 15
 temporibus iudicaret, responderet ut arbitror dicens: 'sic me
 illa tunc febris exsanguem reddidit ac frigidam fecit, ut etiam
 haec, quae omnes paene perstrinxit, feruefacere uel commouere
 nequiebat, atque ita me Romani inclinauerunt, ut nec ad

1 lues (er. c) R || granior D 2 impatientius (a alt. statim del.)
 P (i)mpatientius S imp- R³ 3 stante PR¹ || profeteri (et minus
 certae) S || seru(i)tutis S 4 ossibus R² 5 illum S^b || galidae
 R¹ 6 intelligebat D 7 ill(a) S || tam] tamen PR || frequens
 contra uetita] contra uetita (e ex ae P) frequens PR || uetitam D ||
 praesumptio S^bPD 8 inuadebatur (an i om. ?) S; male cum praee-
 dentibus coniunxerant v || et pro v || libertatem D || inportuna]
 SPR¹Dv imp- R³ inopportuna Lh 9 praereptamque] scripsi,
 praereptaque P^bDv prerep(t)aque S praeruptaque L praeeptaque
 P^aR¹ perceptaque R² || pot(i)undi S || licentiam] P^a et a. ras. R
 lēcentia (corr. m. 1?) S licentia LP^b, R p. r., Dv 10 restingere
 LD^a || augebat. (possunt crasae esse ur) R 11 in argutior de-
 sinit S 12 infestior (s in ras. m. 2) R || inmitior PR¹ 13 do-
 mandam (a alt. in ras. m. 1) R dominandi D || impatientiam R³
 impatientia D || nec remediis (er. circ. 2 litt.; r in ras. m. 1) D
 16 iudicaret D || tunc me illa L solus 17 exsanguem] |
 reddidit (e alt. in ras., m. 1?) R exaguem reddidit D 18 haec]
 haec estas (estas s. s. m. ut uid. 1) R || pstrinxit (er. c) R perextrinxit
 D praestrinxit LH constrinxit O 19 nequiebat R^a || adque P^a

Gothos surgam'. sed ne ipsa quidem Roma clades, quas intulit, 8
 euitauit. exercitae diu auctaeque sunt per totos mundi car-
 dines potentiae ducum uiresque legionum, quae in sese con-
 currentes eius damno uincerent, cuius periculo uincerentur.
 5 nam uictorem Caesarem de Gallia reuersum ciuilia bella
 comitata sunt aliaque grauissima mala, interfecti apud Parthos
 Crassi et trucidati exercitus, praecesserunt.

'Anno ab Vrbe condita DCXCVII Crassus in consulatu collega ^{p. 412} 13
 Pompei prouinciam sortitus in Parthos, homo inexplebilis
 15 cupiditatis, audita in Hierosolymis templi opulentia, quam
 Pompeius intactam reliquerat, in Palaestinam deuertit, Hie-
 rosolymam adit, templum peruadit, opes diripit. inde per 2
 Mesopotamiam tendens in Parthiam, quacumque iter habuit
 sociis ciuitatibus auxilia indixit, pretia exegit moxque ut
 15 Euphraten transiit, ilico Vagesen, legatum ab Horode rege
 Parthorum ad se missum, obuium habuit, a quo uehementer
 increpitus est, cur contra foedus Luculli et Pompei auaritia
 inductus Euphraten transierit. quamobrem sine mora futurum,

AVCTORES 5 nam uictorem *sqq. fort. adhibitus Eutr. 6, 18 et 19*
 cap. 13 § 1 Anno—Pompei . . in Parthos *Eutrop. 6, 18* (prouinciam sortitus
Orosiana uidentur esse) || homo et q. s. *Liuius 105 ac fort. 106*
 § 2—§ 4 *Liuius 106*

1 gothus *D guttus L* || adsurgam *D* 2 exercitae *P* || diu
 atque diu *fs h* namque diu *ed. 1542* || auctaeque] *LPRD* (-quae *D*)
 actaeque (-teque *E*) *EZ, v* auctae *fs* actae *h* || totos] tutius *D*
 3 quae in] quae] *L* 4 dampno *a. ras. R* || uincerent *D* || periculum
D 5 galliam *D et a. r. R* 8 DCXCVII *PR*¹ sescentesimo
 nonagensimo septimo- *L* sexcentissimo nonagensimo septimo *D* || crassus
D 9 prouinciam (*n in ras. al. m., c ex t al. m.*) *R* 10 hieru-
 solimis *D* || opulentiam *P² et a. r. R* 11 palaestinam *LPRD* ||
 deuertit] *DH* diuertit *LPR*; reuertit *O* || hierosolyma *R*¹ hierusoli-
 mam *D* 13 quacumque *P* 14 praeda (*corr. m. 2*) *P* praeda
R praecia *D* || exegit (*eras. a*) *B* exigit *D* 15 euphraten *LPRD* ||
 ilico uag.] ibi cobogeren *D* || uagensem *LH* bagesen *PRKM*; bogesen
GT bogessen *O* bageten *N* || horode] *PR'D* herode *LR*² 16 se
 (*s. s. s.*) *L* 17 increpitus (*crasa correctura*) *R* increpidus *D* || cur]
LPRD quod *v* 18 euphraten *LPRD*

3 ut pro auro Parthico Serico ferro oneraretur. itaque cum
 p. 413 prope Carras uentum esset, Parthi subito ingruentes cum
 Surena et Silacea praefectis sagittis oppressere Romanos. ceci-
 dere ibi plurimi senatores, aliquot etiam consulares et prae-
 torii uiri; Crassus quoque filius Crassi, lectissimus iuuenis, 5
 in acie occisus est. praeterea quattuor cohortes cum Var-
 gunteio legato mediis deprehensae campis et interfectae sunt.
 4 Surenas raptō equitatu Crassum persequi intendit eumque
 circumuentum ac frustra colloquium eius petentem interfecit,
 quamuis uiuum auferre maluisset. pauci noctis beneficio 10
 5 liberati Carras confugerunt. cognita clade Romanorum multae
 Orientis prouinciae a societate uel fide populi Romani defe-
 cissent, ni Cassius collectis ex fuga militibus paucis intume-
 scentem Syriam egregia animi uirtute ac moderatione pressisset;
 qui et Antiochum copiasque eius ingentes proelio uicit et 15
 interfecit, Parthos quoque ab Horode in Syriam missos iamque
 ingressos Antiochiam bello expulit ducemque eorum Osagen
 interfecit.

AVTORES § 5 *Linus* 108

1 setrico (t del. m. 1 [?], e in y corr. m. 2) P serico (erasa t uid.
 quae linea iam deleta fuerat) R 2 charras PRD || esse D || parchi
 D || inruentes (irr- NZ) LM²NZ 3 syrina D || silacea] LP²EKMT
 (silace a- P¹) sylacae a- D; sylacia H sylaccea G syllacea N sil-
 latia O; Sillace fsh || caecidere PR² 4 aliquod P²R¹D
 5 filius] (iu non sine ras., ex fulu..) R || inuinis D 6 bargunteio
 (eio in ras. P) PR 7 depraehensae (-se D) LPRD 8 surenas]
 R sorenas L surenos (o in a corr.) P syrinas D || reapto R || equi-
 tatum D || persequi qui D 9 ac] a R¹ || frustra D || colloquium
 R² 10 quamuis uiuum] quam siuiuum D || maluis[***]set (er. uis)
 D || beneficio noctis PR 11 charras PRD 12 orientis (ri in
 ras.) P || a om. D || uel et D || P. L 13 ni] nisi D || fugam
 (. dubium est) D 14 anima D || praecisset P²R² praecisset R¹D
 (pr. ess- R²) 15 anthiocum PR¹ (-chum R²) 16 horode] PE¹D
 herode LR² 17 anthiociam P anthiochiam (ch al. m. ex t ut uid.)
 R antiocia D || haec ducemq (sic) — interfecit uersu extr. add. m. 1 in
 D || osagen] LPRDKMNT O² (sagen O¹); ossagen G osagenen H;
 Osacen fsh

Igitur Romani status agitur semper alterna mutatio et uelut 14
 forma Oceani maris, quae omni die dispar nunc succiduis per
 septem dies attollitur incrementis nunc insequentibus totidem
 diebus naturali damno et defectu interiore subducitur. ut ^{p. 414} 2
 5 enim de proximis ordiar, Cimbris Tigurinisque uincensibus
 cum apud Rhodanum flumen Romanus exercitus periit, ar-
 tissimas Roma sensit angustias; refusa continuo clade Cim-
 brorum, magnis elata prouectibus priorum oblita defectuum
 est. hanc deinde recentissimae prosperitatis iactantiam Italicum 3
 10 bellum et dilaceratio Sullana castigat. rursus post hanc
 domesticam intestinamque perniciem, qua usque ad medullas
 paene euiscerata et exesa est, paribus propemodum spatiis
 temporum non solum reparata, uerum etiam extenta est, cum
 Lucullus Asiam, Pompeius Hispaniam, Caesar Galliam per-
 15 domuit Romanumque imperium usque ad extremos propemodum
 terrae terminos propagatum est. hanc nunc amplissimam 4
 dilatationem uastissima ruina consequitur. apud Parthos enim
 consul Romanus occiditur exercitusque deletur, atrocissimum
 illud Pompei atque Caesaris bellum ciuile conseritur et inter
 20 haec Roma ipsa repentino correpta incendio concrematur.
 anno siquidem ab Vrbe condita DCC incertum unde concretus 5
 plurimam Urbis partem ignis inuasit, neque umquam antea

AVCTORES § 5 *Liuius, lib. ut uid. 108 (cf. Orosius 7, 2 § 11, ubi
 Liuium laudat; 7, 39 § 15; Obseq. 65); ad illa hinc iam—committitur
 fort. Eutropius 6, 19 adhibitus*

1 romanis *D* 2 ociani *D* || mari *D* || que (e in i, deinde i in
 e m. 2 *R*) *RD* 4 naturali damno] damnis naturali damno *L* ||
 damno (eras. p) *R* 6 rodanum *R*^a 7 cimbricorum *PR*
 8 prouectibus] *LPB*^a*Z* ed. 1542 prouentibus *R*^b*DZ*_v 9 hanc (h
 et c erasae, mox al. m. restitutae) *R* 10 sillana dilaceratio *D* ||
 syllana *LPB* || castigat (t fin. in ras. ampliore) *P* 12 paene om.
D || propemodos pauciis (er. u) *D* 15 ad extremos (os statim corr.
 ez ū) om. sed s. s. m. 1 aut 2 *R* || extremum *P* extremus *D* || prope-
 modo *D* 17 dilatationem (eras. c aut e) *R* dilationem *L* || ua-
 tissima *R*¹ || partus *D* 19 illum *P*¹*R* || atque] *L* solus et
*PRD*_v || conseritur et] conscribitur (om. et) *D* 20 corrupta *PR*^a
 21 anno ab (ab del.) *P* || septingentesimo *L* septingentissimo *D*
 22 ante *L*

tanto incendio correptam ac uastatam Ciuitatem ferunt. nam quattuordecim uicos cum uico Ingario consumptos fuisse memoriae proditum est. hinc iam bellum ciuile committitur, quod magnis iamdudum dissensionibus ac molitionibus parabatur.

p. 415
15 Nam rediens Caesar uictor ex Gallia decerni sibi absenti 5 alterum consulatum poposcit. contradictum est a Marcello consule adnitente Pompeio, deinde decretum est a senatu, ut in Urbem Caesar non nisi dimisso exercitu ueniret, et ex Marcelli consulis auctoritate ad legiones, quae apud Luceriam 2 erant, Pompeius cum imperio missus est. Caesar Rauennam 10 sese contulit. M. Antonius et P. Cassius tribuni plebis pro Caesare intercedentes, interdiciente Lentulo consule curia foroque prohibiti, ad Caesarem profecti sunt Curione simul Caelioque 3 comitantibus. Caesar Rubicone flumine transmeato, mox ut Ariminum uenit, quinque cohortes, quas tunc solas habebat, 15 cum quibus, ut ait Liuius, orbem terrarum adortus est, quid facto opus esset, edocuit. deplorans iniurias suas, causam belli ciuilis, pro restituendis in patriam tribunis, esse testatus 4 est. inde per Antonium septem cohortes, quae apud Sulmonem morabantur, a Lucretio recepit, tres legiones quae cum Do- 20

AVCTORES 5—8 ueniret *Eutropius* 6, 19 (absenti *Orosianum*) || 8 et ex Marcelli—§ 4 *Liuius* 109 (quem *Orosius* § 3 laudat)

EXPILATORES 8 et ex Marcelli—10 missus est *exscripsit Paulus* 153

1 corruptam PR 2 quattuordecim D XIII PR || consumptos (-tus D) PD 3 proditum] traditum D || iam] tam P^a || bellum (ll a m. 2 insertae in spatio a m. 1 relicto) L || ciuilem D 5 uictor caesar L || absentia] absenatu L 6 alterum] iterum PR 7 annitente R^s || deinde]cretum D 8 dimis* so P 9 marcello R^a || apud L 10 rauenna LD 11 sese (prior s in ras. m. 1) D se L || marcus PRD || antonius D || p. L publicus PRD Q. corr. fsh 12 ante intercedentes uocabulum eiusdem mensurae er. R || inter * dicente P interdicientes D || furoque R¹ 13 prohibiti ad] prohibita D || prohibiti (biti ex buit m. 2) P || caesar: (i. e. caesar) D || caelioque] LPR caelo que D; Coelioque fsh 14 rubigone D 15 ar iminū (pone r fort. ras.) R 18 patriam P || tribunis P 19 per (r in ras. paullo maiore) R || solmonem D 20 lucretio D

mitio apud Corfinium morabantur, ad suas partes traduxit. Pompeius atque omnis senatus, crescentibus Caesaris uiribus trepidi, tamquam Italia pulsus in Graeciam transuerti, Dyrrachium gerendi belli sedem delegerunt. Caesar Romam uenit 5 negatamque sibi ex aerario pecuniam fractis foribus inuasit protulitque ex eo auri pondo quattuor milia centum triginta p. 416 et quinque, argenti pondo prope nongenta milia. inde 6 digressus Ariminum ad legiones, mox Alpes transuertus Massiliam uenit, ad quam oppugnandam, cur receptus non 10 esset, Trebonium cum tribus legionibus relinquens, ad Hispanias contendit, quas L. Afranius et M. Petreius et M. Varro Pompeiani duces cum legionibus obtinebant. ibi multis proeliis Petreium Afraniumque superatos composita pactatione dimisit. in ulteriore uero Hispania duas legiones a M. Varrone 7 15 suscepit. similiter et duces eius, hoc est Curio Catonem

AVCTORES § 5—§ 6 transuertus *Liuius 109 aut 110 (ad § 5 cf. Plinius n. h. 33 § 56 et Cassiodor. Chron. a. 705)* § 6 Massiliam—§ 9 *Liuius 110 (cf. Periocha)*

EXFILATORES 5 negatamque—7 nongenta milia *compilauit comm. Bern. Lucani 3, 154* 9 Massiliam—11 contendit, p. 396, 2 Massiliam—3 abrasit *compilauit comm. Bern. Lucani 3, 453*

1 corniciu(m) (fi m. 2; sic) L corniciu(m) P cornificiu(m) RD || partes suas v || transduxit PRD 2 adque P^aR¹ 3 trepida LD || greciam RD || trasuerti P || dyrraciu(m) P dyrratiu(m) R 4 delegerint D 5 paecuniam D et a. r. R || fractib; P^a || inuasit] LPRv inuadit Dh 6 auri ex eo D || $\overline{\text{iiii}}$ milia centum triginta et quinque L $\overline{\text{iiii}}$ ·CXXX et v $\overline{\text{mil}}$ P $\overline{\text{iiii}}$ ·CXXX· et v *** (eras. mil) R quattuor milia centum tregenta quinque D 7 pondo (prior o ex r corr.) L || nongenta milia] L nonagenta milia D DCCCC mil; P DCCCC·|*** R; cf. Mommsen *Röm. Münzw.* 1860 p. 401 not. 109 8 arminum D 9 masseliam L massilliam (li fort. ex u sed m. 1) D || cur] LPRD ζ (quor K), Zfs; quod Z₁ cum 'Y₂Y₁' h 10 trebonium] LPR tribunium D Triboniu(m) v || con in cōm corr. P || relinquens (lin s. s. m. 1) D 11 contendens L^a || lucius PRD || marcus PRD || et om. D || marcus PRD 12 pompeiania D || cum VII legionibus *Periocha* 13 afranium petreiu(m)que L solus || composita PR || pactatione P^a ante pactatione supra scr. foederis m. 2 R 14 marco PRD

Sicilia expulit, Valerius Cottam Sardinia, Tuberonem Africa Varus eiecit. Caesar Massiliam rediens, obsidione domitam uita tantum et libertate concessa ceteris rebus abrasit.

8 At uero Dolabella partium Caesaris in Illyrico per Octauium et Libonem uictus copiisque exutus ad Antonium fugit. 5 Basilus et Sallustius *cum* singulis legionibus, quibus praeerant, similiter et Antonius, Hortensius quoque ab infimo mari cum classe concurrens, omnesque pariter aduersus Octauium et Libonem p. 417 9 profecti et uicti sunt. Antonius cum se Octauio cum quindecim cohortibus dedisset, omnes ad Pompeium a Libone de- 10 ducti sunt. Curio ex Sicilia in Africam cum exercitu transgressus est: quem Iuba rex continuo exceptum cum omnibus copiis trucidauit. Octauius Salonas oppugnare conatus, omnes 10 paene copias quas duxit amisit. Caelius desciiuit a Caesare ac se Miloni exuli iunxit; cumque ambo seruorum manu Capuam 15 oppugnare molirentur, occisi sunt. Bibulus apud Corcyram pudore uictus, quod custodiae eius, quam pelago et oppido

AVCTORES § 10 et § 11 *Liuius 111* (§ 11 *cf. Val. Max. 1, 8, 10*)

EXPILOTORES 4 Dolabella—11 deducti sunt *exscripsit comm. Bern. Lucani 4, 433*

1 sardiniam L || afreca D 2 uarrus D 3 et** (*er. 1 uel 2 litt.*) D || libertate* R || abra si ta ** uero (si ta *in ras. m. 1, pone ta 2 uel 3 litt. er.*) D 4 ad R¹ || partiū *add. m. 2 in R* || inlylirico R nihil. | lyrico D || libonem et octauium L 5 et] ei D || libonem] PR ligonem D || ex^uutus (s 2 m.) L || ad antonium D *om. L* 6 basilus] L bassillus P bassillus R basillus (*in ilico ex ui uel iu*) D || sallustius P sallustius D || cum singulis legionibus] G^{2b} *Fre-culfus* singulas legiones LPR¹D (*uersus principio L, paginae principio D*) concurrentes per singulas legiones R¹T diuidentes singulas legiones fs per sing. leg. h singulas legiones (*post praeerant addito ducentes*) M² 7 infirmo P^a infirmo R 8 -que] ** G *om. v* || libonem] bibulonem LPRD libionem T¹X₁ labionem T² 9 et uicti sunt *in ras. angustiore m. 1 D* || quindecim D xv PR 10 dedidisset D || pompeium m (*ult. m ex corr. et partim in ras. m. 1*) D || libone] LPR liboni D 13 trucidauit P^a || octauus R^a || opp-] expugnare D 14 dixit D || admisit D || caelius] LPRD || a] ad D 15 exusuli D || iunxit PR^aD 16 coeyram R^a

praetendebat, hostis inluserat, inedia sese uigiliisque confecit. Appius Claudius Censorinus, qui iussu Pompei Graeciam 11 tuebatur, iam abolitam Pythici oraculi fidem uoluit experiri: quippe ab eo adacta uates descendere in specum respondisse fertur de bello consulenti: Nihil ad te hoc Romane bellum pertinet, Euboeae coela obtinebis. coela autem uocant Euboicum sinum. ita Appius perplexa incertus sorte discessit.

Admonet nos aliquid ab obtrectatoribus nostris consultor 12 iste consulere. queruntur utique fide Christianorum sibi sacra interdicta caerimoniasque sublatas et ob hoc ideo maxime, quod extis naticiniisque cessantibus futu'rae clades, quia sciri p. 418 nequeunt, non uitantur. cur ergo longe ante imperium Cae- 13 saris natiuitatemque Christi, sicut ipsorum auctores adtestantur, 15 abolita fuerat Pythici oraculi fides? abolita autem ideo, quia contempta. porro autem quare contempta, nisi quia uel falsa uel uana uel dubia? unde prudenter poeta praemonuit:

Inconsulti abeunt sedemque odere Sibyllae.

Et ne forte parui id pendant, quod contemptu abolitum atque 14

AVCTORES 18 *Vergilius Aen. 3, 452*

EXFILATORES 2 Appius—8 discessit *exscripsit comm. Bern. Lucani 5, 68*

1 in aedia PR¹ in aedie D || uigilis que D 2 cladius R^a || censorinos R¹ censorinus D; cf. *Borghesi Opp. 4 p. 47 not. 4* || pompeii D || greciam RD 3 pythici] G¹⁰ in ras. poetici LR^o potici D petiti P¹R^a boetici P² || experire PD 4 ab eo] habeo P habeo R ad eo D || adacta] ac]ta D 6 euboea ece ola D || caela obtineb coela R 9 ammonit D || aliquid ab] PR, item GKMHTN [ab L aliquid D 10 quaeruntur LP^aR^a quiruntur D || 11 caerimoniasquae D caeremoniasquae (er. a) R || et] sed N || op hoc D ab hoc GN hoc Z ed. 1542 || ideo (eo in ras. m. 1) D del. fsh 12 iscire D 13 nequiant D || cur] curer D 14 -que om. L || sicut] qti (sic) D || attestantur R² 15 pi'ici G poetici LR²D petiti P²R¹ (consi. cum o seq. R) boetici s. s. P² 16 contemta P utroque loco 17 poeta] postea poeta R 18 odore D || sibyllae P sybille R sybelle D 19 parui]id D || contemtu P || adque P^aR¹

antiquatum fuit, hoc est aut numen aut sedem: Apollo ille
 Pythius erat, quem ferunt magno illo Pythone serpente inter-
 fecto, totius uaticinationis auctore et principe, heredem et
 sedis et diuinationis et numinis exstitisse ibique eum reddere
 elegisse responsa, ubi orta cum auctore ipsa diuinatio uide-
 15 batur, praeterea quem per alias quoque terrarum partes spu-
 mantibus buccis rabidoque discursu omnis furiatorum ructat
 insania, ad quem plurimi terrarum reges quasi ad uiam
 uocem consulti numinis cucurrerunt, cui saepissime ipsi quoque
 16 Romani opulentissima dona miserunt. at si Apollo iste Pythius 10
 paulatim discernente experientia contemptus relictus atque
 abolitus est, quid uiuum de mortua pecude, quid uerum de
 amente muliercula sperari potest? quid postremo,
 p. 419 ¹Influit cum pinguis ebur Tyrrhenus ad aras,
 expositis opimae pecudis intestinis, non finget esuriens, si, ut 15
 ipsi fatentur, uel obscura uel falsa dicendo ipse Apollo seducit?
 17 quamobrem aequo animo ferant, etsi imitari interim nolunt,
 nos id ueritatis iudicio etiam prohibere, quod potuerunt maio-
 res eorum uel experiendo contemnere.

AVCTORES 14 Vergilius Georg. 2, 193

1 antiquatum P || hoc] hoc etiam D || aut] sua D || nomen
 PR'D || sedem (m in m corr. sed deinde ... erasa; s. s. 1 sedes m. 2) R ||
 post sedem haec Apollo successit heres | serpenti (s. s.) | in diuinatione
 Post apol | linē successit sybilla | in diuinatione phyton | inseri iubet in
 mg. m. 2 (s, enti, ol desectae sunt) R; eadem in textu exhibent TX₂Z,
 ubi appollo X₂Z; phyton (phiton Z) ante post add. X₂Z; pro apollinem:
 apollo T appollo X₂Z; phiton T, om. Z || appollo D 2 pythius]
 L pytius PR phythius D || pythone] LD pitone (pit in ras.) P
 poetone (supra o scr. y m. 1; p in f m. 2) R 8 auctore P ||
 principē P 4 sedes R' || nominis (-es D) LPR'D || extitisse
 PRD || redere P¹ 5 eligisse L || autore R² 7 buccis D ||
 rauidoque R¹ 9 nominis P²R¹ numinis LDP²R² || cucurrerunt]
 LD concurrerunt PR^v 10 appollo D || phthius D pytius
 PE 11 contentus P || adque P²R¹D 12 uerum] uirum L
 uero D 13 postremum D 14 tyrrenus LPRD 15 fingit
 LGO || si ut] L idem coniecerat Lautius, sicut PRD, Nam sicut v
 17 aequo (q ex c) P || mitari R¹ 18 potuerunt*****|*****maiores
 R 19 contemnere a. ras. R

Interea apud Dyrrachium multi Orientis reges ad Pompeium 18
 cum auxiliis conuenerunt. quo cum Caesar uenisset, Pompeium
 obsidione frustra cinxit, ipse terram quindecim m. p. fossa
 praestruens, cum illi maria paterent. Pompeius castellum 19
 quoddam propinquum mari, quod Marcellinus tuebatur, euertit
 praesidiaque Caesaris, quae ibidem morabantur, occidit. Caesar
 Torquatam legionemque unam, ut expugnaret, adgressus est.
 hoc periculo sociorum Pompeius cognito omnes eo copias con- 20
 traxit: in quem se ilico Caesar ommissa obsidione conuertit.
 10 Torquatus autem e uestigio prorumpens auersum insecutus est.
 ita Caesaris milites ancipiti periculo territi ipso Caesare frustra 21
 obsistente fugerunt. Pompeius uero Caesaris quoque testimonio
 uictor persequentem reuocauit exercitum. quattuor milia
 militum Caesaris, centuriones uiginti et duo, equites Romani
 15 conplures in eo proelio caesi sunt. Caesar inde citato agmine ^{p. 430}
 per Epirum in Thessaliam perrexit; Pompeius cum maximis
 copiis secutus bellumque commissum est. itaque instruitur 23

AVCTORES § 18—§ 27 *Liuius 111, ex quo etiam § 21 Caesaris
 testimonium (B. Ciu. 3, 73) commemoratur (ad § 23—§ 27, imprimis
 § 23 cf. Eutrop. 6, 20 et 21)*

EXFILATORES 1 apud Dyrr.—6 occidit *compilauit comm. Bern.
 Lucani 6, 1* 6 Caesar—17 secutus *compilauit comm. Bern. Lucani
 6, 285* 17 instruitur—p. 400, 5 copia *compilauit comm. Bern. Lu-
 cani 7, 460*

1 dyrrachium (corr. m. 2) P dirratium R 2 auxilium L ||
 uenerunt L || quo^s (erasa d uid.) R 3 frustra obsidione solus L ||
 cinxit a. ras. R || ipsi RD || xv P xu R quindecim D; sedecim
*Florus 4, 2 § 39, stadia 1200 [120 con. Schoeigh.] indicat Appianus,
 B. ciu. 2, 61* || milia (a in bus corr. m. 1 aut 2) L milibus PRD;
 millium v || passuum LPRD 4 praestruens R¹ 5 quoddam D ||
 marcellinus B¹ 7 una D || expugnaret et L || aggressus R²
 8 sociorum R¹ (-ci- 3) || traxit PR 10 prorumpens (er. p; ~ m. 1)
 D erumpens PR 11 frustra ipso caesare L solus 12 quoque]
 a quoque D 13 III PR 14 centuriones L || xx PR || et
 duo] LPR duo Dv || equitis D equitesque v || F. L 15 con-
 pluris D cōplures (cō ex con m. 3) R || caesi D || citato (er. ul) D
 16 thessaliam PR 17 secutus est D

utrimque acies. Pompeius octoginta et octo cohortes triplici ordine locauit: fuerunt autem peditum quadraginta milia, equites in sinistro cornu sescenti, in dextro quingenti, praeterea reges multi, senatores equitesque Romani plurimi, absque
 24 leuium armaturarum magna copia. Caesar similiter octoginta 5 cohortes triplici ordine disposuit, cui fuerunt minus quam
 25 triginta milia peditum, equites mille. uidere ibi et gemere erat contractas Romanorum uires in campis Pharsalicis ad occisionem mutuam constitisse, quas si concordia rexisset, nulli
 26 populi, nulli reges ferre potuissent. prima congressione 10 equitatus Pompei pulsus sinistra latera nudauit. deinde cum diu utrimque dubia sorte caederentur atque ex alia parte Pompeius inter hortandum diceret parce ciuibus nec tamen faceret, ex alia uero Caesar hoc faceret, quod urgeret dicens miles, faciem feri, tandem uniuersus Pompei fugit exercitus, 15
 27 castraque direpta sunt. caesa sunt in eo proelio Pompeianorum quindecim milia, centuriones triginta et tres. hic exitus pugnae ad Palaeopharsalum fuit. Pompeius fugiens in ostio Penei amnis onerariam nauem nactus in Asiam transiit.

EXPILOTORES 5 Caesar—7 mille, 10 prima—17 tres *compilauit comm. Bern. Lucani* 7, 521 11 cum diu—16 castraque *exscripsit Paulus* 156. 157 18 Pompeius—p. 401, 1 uenit *exscripsit comm. Bern. Lucani* 8, 33

1 utrumque *D* || octogento et octo *D* LXXX et VIII (VIII ex VIII *P*) *PE* 2 ferunt *D* || quatragenta *D* XL *PR* 3 sexcenti *D* DC *PE* || D *PE* 4 uenatores equitesque *D* senatoresque *L* 5 leuium *R* || LXXX *PE* 6 cui *om. D* || minus] *LPR*¹*D* non minus *R*² *v. cf. Entop.* 6, 20 *extr.* 7 XXX·mil· *L* XXX mil· *P* ·XXX·mil· *R* 9 occisionem *L* || nullo populi *L* nulli populi (*sed o alt. del.*) *P* 10 potuisset *R*² || congressio *D* 11 pompeii] *LPRD* || nadauit (*corr. al. m.*) *R*¹ 12 diu] duo *D* || utrique *L* || cedarentur *LP* || adque *PR*¹ 14 hoc faceret] hoc faceret et *R* 15 ferit *D* || pompeii] *LPRD*² 16 pompeii annorum *R*¹ 17 xv milia *PR* || centuriones *L* || triginta et tris *D* XXXIII *PE* 18 paleopharsalum *LPRD* 19 nactus *R*²

inde per Cyprum in Aegyptum uenit ibique mox ut litus 28
attigit, iussu Ptolemaei adulescentis in gratiam Caesaris
victoris occisus est. Pompei uxor filique fugerunt; cetera
Pompeiana classis direpta est omnibus qui in ea erant
1 crudelissime trucidatis, ibique et Pompeius Bithynicus occisus p. 401
est. Lentulus uero uir consularis apud Pelusium interfectus
est. Caesar compositis apud Thessaliam rebus Alexandriam 29
uenit perlatoque ad se ac uiso Pompei capite anuloque fleuit;
cumque se in regiam recepisset, eludebatur a tutoribus, quo-
10 minus pecuniam acciperet, templa sua astu spoliantibus, ut
et regios thesauros uacuos esse ostenderent et in inuidiam
Caesaris populum concitarent. praeterea Achilles dux regius, 30
imbutus semel Pompei sanguine, Caesaris quoque necem me-
ditabatur. nam iussus exercitum dimittere, cui praeerat, uiginti
15 milium armatorum, non modo spreuit imperium, uerum et
aciem direxit. in ipso proelio regia classis forte subducta 31
iubetur incendi. ea flamma cum partem quoque urbis in-

AVCTORES § 28—§ 31 *Liuius 112 (ad § 31 cf. Seneca De tran-*
quill. animi 9 § 5 qui eadem narrat Liuium laudans)

EXFILATORES 1 mox—7 interfectus est *compilauit comm. Bern.*
Lucani 8, 560 7 Caesar—p. 402, 2 exussit *compilauit comm. Bern.*
Lucani 10 pr.

2 adtigit (d in t corr. m. 3 B) PR || iussu in ras. P || ptolemai
LP ptolemai R ptulomei (p ex b m. 1) D || adulescentis (corr. m. 3
B) R¹D 3 filique D 4 pompeianae P pompeiana R ||
classis (prior s in ras.) P classis (si in ras.) R 5 trucidati sunt|
(sunt fort. ex corr. add. m. 1, partim in ras. uel alius clausulae?)
D || Sibiquae pompeius (S erasa) D || bithicus P¹ bythinicus
P²R bythinicus D 6 consularis (corr. m. 3) R¹ || interfectus]
occisus L¹ ^{occ}occisus et in marg.: ex |alibi|interfectus L² 7 com-
positis PR || thessaliam R^a 8 anuloque (erasa l) P ano-
loque D 9 cumque se om. D || eludebatur a tutoribus] eluniam,
auctoribus D 11 thesaurus D || ostenderet R¹ 12 regius]
rens D 13 inbutus (imb- R^b) PR² imputaus (prior u s. s. m. 1)
D 14 \bar{x} milium L \bar{x} milia PR 15 praebuit D 16 regi
L 17 incendi ea] incenea D

uasisset, quadringenta milia librorum proximis forte aedibus
 condita exussit, singulare profecto monumentum studii curaque
 maiorum, qui tot tantaque industrium ingeniorum opera con-
 32 gesserant. unde quamlibet hodieque in templis extant, quae
 et nos uidimus, armaria librorum, quibus direptis exinanita
 ea a nostris hominibus nostris temporibus memorent — quod
 quidem uerum est —, tamen honestius creditur alios libros
 p. 432 fuisse quaesitos, qui pristinas studiorum curas aemularentur,
 quam aliam ullam tunc fuisse bibliothecam, quae extra
 quadringenta milia librorum fuisse ac per hoc euasisse
 33 credatur. Caesar postea insulam, ubi Pharos est, cepit.
 eo Achilles cum Gabinianis militibus uenit. ingens pugna
 commissa est: magna ibi Caesarianorum militum multitudo
 cecidit, omnes etiam interfectores Pompei interfecti sunt.
 34 Caesar uero insistentium hostium pressus scapham descendit: 15
 qua mox pondere subsequentium grauata ac mersa, per ducentos
 passus ad nauem una manu elenata, qua chartas tenebat,

AUCTORES § 32 Orosius

§ 33 et § 34 Linius 112

EXFILITORES 11 Caesar—p. 403, 2 cepit *exscripsit comm. Bern. Lucani 10 pr.* 15 Caesar—p. 403, 2 cepit *exscripsit Paulus 157 not. lin. 4—158, 14*

1 cccc PRKMTW, v; XL. L (*idem* § 32 quadringenta, cf. 4, 20 § 33 et 6, 11 § 4) quadragenta D, eundem num. exhibent GN Bern. 128, Senecae codex Mediol. (ed. Koch 1879); cf. Parthey, Alex. Bibl. p. 32 et 77; Bitschl, Opp. 1 p. 28. 152. 226 || milli- D 2 monumenta L 3 qui tot] quit D || inlustrum R¹ || ingeniorumque L 6 haec quod quidem uerum est glossam esse perperam censet h 8 simularentur D 10 quadringenta] Lv CCCC PRKMTW quadragenta D; XL GN quadragenta E CCCXL O || auasisse R¹ 11 pharos] L pharus PR farus D || erat PRW || coepit (o del. in R) RD 13 commissa (com- R²) P²R¹ || magnam D om. L || caesaria. nomirum D 14 caecidit L et a. r. R 15 uero in ras. m. ut uid. 2 R || pressus L pressus B praesus D || scapham P (non R) || descendit] L descendit P¹ ascendit (as in ras. m. 2 R) P²R⁵ P³ ar-|cendit (er.: ut uid.) D 16 quo (e supra o scr. m. 1, o in a corr. 2 R) P¹R quae P² || ducentur D CC PR 17 unam D || charthas PR carthas D

nando peruenit, mox nauali certamine pulsatus, magna felicitate classem regiam aut depressit aut cepit. ^{p. 129} Alexandriais 16 petentibus regem reddidit monitum, ut magis amicitiam Romanam quam arma experiri studeret; qui tamen ilico ut liber fuit bellum intulit, sed continuo cum toto exercitu suo et ipse deletus est. nam uiginti milia hominum in eo bello caesa referuntur, duodecim milia cum septuaginta longis nauibus dedita, quingenti ex uictoribus cecidisse dicuntur. rex 2 ipse adulescens scapha exceptus ut fugeret, multis insilientibus 10 mersus necatusque est; corpus eius ad litus deuolutum indicio loricae aureae cognitum fuit: qua Caesar Alexandriam praemissa Alexandrinos omnes ad deditionem desperatione compulit regnumque Aegypti Cleopatrae dedit. inde Syriam peruagatus 3 Pharnacem in Ponto uicit. postea uero quam Romam uenit, 15 dictator et consul creatus in Africam transiit et apud Thapsum cum Iuba et Scipione pugnavit maximamque ibi hominum multitudinem interfecit. castra utriusque direpta sunt, sexaginta elephantum capti. Cato sese apud Vticam occidit; Iuba 4

AVCTORES § 1 et § 2 *Liuius 112* § 3 inde—transiit *Liuius 113* (cf. *Periocha*) || apud Thapsum—§ 5 *Liuius 114* (cf. *Per.*)

EXFILATORES 2 Alexandrinis—3 reddidit, 4 qui—13 dedit *compilauit comm. Bern. Lucani 10 pr.* 2 Alexandrinis—11 fuit *exscripsit Paulus 158* 13 Syriam—14 uicit *exscripsit comm. Bern. Lucani 10, 475 (extr.)* 14 postea—p. 404, 7 ingressus *excerpsit comm. Bern. Lucani 10, 475*

1 nando] *LPR'DT* nondo *R'* natando *GWPh* || felicitate] *PRTW* *comm. Lucani altero loco*, mira felicitate . . enatauit *Florus 4, 2 § 59* facilitate *LDGKMHNOX*, 8 *comm. Lucani priore loco* 2 depraesit *D* || coepit *R'* 3 regem petentibus *PR* || ut magis amicitiam *om. D* 4 quam arma *om. D* 5 bellum intulit sed *om. D* || toto] omni *D* 6 *XX PR* || eo] quo *D* 7 duodecim *D XII PR* || septuaginta *D LXX PR* 8 dedit. anquingenti *D* || *D PR* || caecidisse *RD* 9 adulescens *D* || scapha *P (non R)* || multis (*altera litterae u hasta m. 2 in ras., ante t orasa i*) *R* 10 necatusque *R'* || inditio *R' (e 3)* 11 alexandream *L alexandria D* 12 desperatione (*alt. e ex i ?*) *R* || compulit *R'* 13 peruagatur *L* 14 farnacem *LD* 17 castra (*er. r*) *D* || utriusque (*us s. s. m. ut uid. I*) *L* || sexaginta *D LX PR* 18 elephantum (*h del.*) *P* elephant *D* || apud *P'* || iuba rex (*rex s. s. m. 2*) *R*

p. 424 percussori ingulum pretio dato prae'buit, Petreius eodem se
 gladio perfodit; Scipio in naui, qua ad Hispaniam fugere
 contendens uento coactus in Africam redierat, semet ipse
 5 iugulauit. in eadem naui etiam T. Torquatus occisus est.
 Caesar Pompei Magni nepotes filiamque Pompeiam simulque
 cum his Faustum Sullam et Afranium et Petreium filium
 6 iussit occidi. inde quattuor triumphis Urbem ingressus,
 disposito recuperatae reipublicae statu continuo in Hispanias
 contra Pompeios Pompei filios profectus, septimo decimo quam
 egressus ab Vrbe fuerat die Saguntum peruenit statimque
 10 aduersus Pompeios duos et Labienum atque Attium Varum
 7 multa bella et uaria sorte gessit. ultimum bellum apud
 Mundam flumen gestum est, ubi tantis uiribus dimicatum
 tantaque caedes acta, ut Caesar quoque, ueteranis etiam suis
 cedere non erubescens, cum caedi cogique aciem suam
 15 cerneret, praeuenire morte futurum uicti dedecus cogitarit,
 cum subito uersus in fugam Pompeiorum cessit exercitus.

AUCTORES § 6—§ 9 *Liuius 115 (cf. Periocha et ad § 6 et § 7 Eutrop. 6, 24)*

EXPLATORES 7 *hinc quattuor (cum quattuor B) triumphis ingressus Eutropianis inseruit Paulus 159, 19 sq.*

1 percussorem *D* || praetio *LPR* praecio *D*; Petreio (*pro* pretio dato) *coniecit Rubenius Elect. 1, 10 male* || prebuit *L* || eodem] eodem die *codex Portensis interpolauit* 2 hispaniã *PBT* hispania *L* spania *D* hispanias *GM(HNO)v*, hispaniãs *K* 4 titus *PR* titos *D* || occisus (v m. 2) *P* 5 magnine potest *D* || filiam] muque *D* || -que *om. PR* 6 syllam *LPRD* || afranium *P^a* 8 dispositae *P²* desperato (*om. recuperatae*) *K* disposito (*om. rec. sed s. s. e recuperatoque*) *M* || recuperatae] *B²G¹W* (-te *B²*) recuperato *LPR¹* recuperatoque *G²N* recuperati *D* || reiþ. *L* || hispanias] *L* hispaniã *PR* hispania *D* 9 pompeius *B¹D* || quam *P* qua *R* 10 die* (*s ut uid. eras.*) *P* || sagyntum *PR* || post peruenit *pag. extr. circ. 13 litt. eras.* (statim peruenit?) *D* || statim *D* 11 aduersum *D* || pompeius *R¹D* || adque *P^aR¹* || attiã (iã *radendo in ui mut.*) *R* 18 flumen] *LPRD* 5, urbem *corr. v, cf. § 9* || tantis est *v* 14 caedis *LD* 15 caedere *LR¹D* || erubiscentibus *PR¹D* || caedi (a *linea traiecta sed deinde linea erasa*) *R* cede *D* 16 dedecus] decuius *D* || cogitaret *D* 17 pompeianorum *L solus* || cessit (*e ex a m. 2, pr. s in ras. m. 2*) *E*

equidem eo die hoc bellum actum est, quo Pompeius pater 8
 ab Vrbe bellum gesturus aufugerat, quattuorque annis hoc
 bellum ciuile 'indesinenter toto Orbe tonuit. T. Labienus et p. 436
 Attius Varus in acie caesi sunt. Gnaeus Pompeius cum cen-
 tesimo equite aufugit. frater eius Sextus Pompeius contracta 9
 celeriter non parua Lusitanorum manu, cum Caesonio congressus
 et uictus fugiensque interfectus est. Munda ciuitas cum im-
 mensa hominum caede Caesare oppugnante uix capta est.

Caesar Romam rediit. ubi dum reipublicae statum contra 17
 10 exempla maiorum elementer instaurat, auctoribus Bruto et
 Cas'sio, conscio etiam plurimo senatu, in curia uiginti et p. 438
 tribus uulneribus confossus interiit. in qua coniuratione fuisse 2
 amplius sexaginta conscios ferunt. duo Bruti et C. Cassius
 alique socii strictis pugionibus in Capitolium secesserunt. diu
 15 deliberatum est, utrum Capitolium cum auctoribus caedis oport-
 teret incendi. corpus eius raptum populus dolore instimulatus 3
 in foro fragmentis tribunalium ac subselliorum cremauit.

Percensuit latitudinem regni sui Roma cladibus suis atque 4
 in suam conuersa caedem singulas quasque gentes ibidem, ubi
 20 domuit, uindicauit. Asiae Europae atque Africae, non dico
 tribus mundi partibus sed totis trium partium an'gulis edidit p. 437
 gladiatores suos feriatisque inimicis spectaculum miserae ulti-

AVCTORES § 1—§ 3 *Liuius 116 (ad § 1 et § 2 cf. Eutrop. 6, 25)*

1 equidem] *LD* et quidem *PRv* 3 ciuile bellum *v* || titus
PRD || labienus (i ex corr. add. m. 1) *D* 4 aciae *D* et a. r. *R* ||
 ḡñ- *L* gneus *PR* genus *D*, idem praenomen in *ς*; Sex. corr. *Rob.*
Stephanus fsh || centesimo (es in ras.) *P* centesimo *D* 5 sextus]
LRD *ς* Cn. corr. *R. Stephanus fsh* 7 inmensa *PR'* (im- *R*)
 9 reiḡ- *L* 10 maiorum exempla *PR* || instaurata] *D* 11 curiam
L || .xx. et tribus *LPR* 12 confusus *D* 13 sexaginta *D*
LX PR || ḡ- *L* gaius *PR* galus *D* 14 sociis trictis *D* || capitulum
D 15 capitulum *D* || auctoribus *R'* 16 incendi (n s. s. m. 2) *P*
 incendii *L* || stimulatius *PR* 17 in foro om. *L* || fragmentis *P*
 fragmentis *D* 18 adque *P'R'* 19 in sua in ras. ang. m. 1
D || singulis *P'* 20 domuit (o statim corr., fort. ex i) *R* ||
 uindicauit om. *R* (non *P*) || eurupe *D* || adque *P'R'* 21 angule
P' angelos *R'* || reddidit *P'* edid] *D* 22 expectaculum *P* espec-
 taculum (s in ras. m. 2, fort. fuit ex) *R*

5 onis ingessit. nec tamen sufficit ipsas quoque cum austeribus
 causas fuisse consumptas; recidiua semina in eodem agro
 germinant, magna continuo metentibus malorum incrementa
 cum magno sudore factura: uictor ciuiliis belli a ciuibus Caesar
 occiditur, in caedem unius trahuntur agmina consociorum. 5
 6 certum enim erat, quia Caesar indigne peremptus plures
 habere posset ultores; plurimaque nobilitas una simul catena
 sceleris copulatur, ne forte tanta malorum materia non belli
 magnitudine suppleatur sed uindictae breuitate tenuetur.
 7 Medeam illam fabulae ferunt dentes quondam occisi seuisse 10
 serpentis, e quibus quasi competens semini seges armati
 homines terra emergerint seseque mox inuicem pugnando
 8 prostrauerint. equidem hoc poetarum commenta fixerunt;
 nostra autem Roma Caesare occiso quanta de cineribus eius
 agmina armata parturit! quanta bella in testimonium miserae 15
 fecunditatis non legenda pueris sed spectanda populis excitauit!
 9 et tamen horum 'omnium malorum initium superbia est: inde
 P. 428 exarserunt bella ciuilia, inde iterum pullularunt. non ergo
 iniusta caedes est eorum, qui eam iniuste consecantur, si
 ambitionis aemulatio per ipsos atque in ipsis et agitur et 20
 punitur, donec qui detrectauere collegium, discant ferre domi-

AVCTORES § 7 fabulae ferunt (cf. § 8 poetarum commenta et
 legenda pueris)

1 ipsa D || cum om. D 2 consumptas P || recidiua (ua in ras.)
 P 3 germinant] siminant D || magna] mala L || contine tentibus
 D 4 uictus D || ciuiliis] ciuili D || a om. D || ciuilibus D
 5 caede . . . unius P¹ caedem . . . unius P² 6 certum (tum s. s. m. 1)
 D || peremptus (erasa p) P 7 possit L || catena LR¹ 8 ma-
 lorum] aliorum D 9 supplicatur L supplecatur D || uindicate
 D 10 mediam D || quondam PRD || seuisse P 11 serpentes
 LD || e quibus om. B¹ || competens R² 12 terrae emergerint R ||
 pugnandam D 13 prostrauerunt D || equidem] PRDG¹ et quidem
 Lfsh || fixerunt B¹ 16 fecundatis D || pueris D || expectanda
 L expectanda PRD 18 unde B¹ || pullularunt L pullularunt] (1
 pr. in ras. m. 2, fort. ex e, ut sicut m. 1 ex ù) B 19 caedis L
 eade D || consecantur L consequantur O 20 imolatio D || adque
 PB¹ 21 detrectauere (alt. e in ras. m. 2) B || colligium R¹

natum, summaque imperii totius ad unum redacta longe aliud omnes homines uiuendi genus subeant, ut omnes humiliter placere studeant, non insolenter offendere. sed ad tam 10 salubrem humilitatis doctrinam magistro opus est. itaque opportune compositis rebus Augusti Caesaris natus est Dominus 15 Christus, qui cum in forma Dei esset, formam serui humiliter adsumpsit, ut tunc demum aptior fieret humilitatis institutio, quando iam per totum mundum poena superbiae omnibus esset exemplo.

10 Anno ab Vrbe condita DCCX interfecto Iulio Caesare Octa-18 uianus, qui testamento Iuli Caesaris auunculi et hereditatem et nomen adsumpserat idemque, qui postea rerum potitus p. 490 Augustus est dictus, simul ut Romam adulescens admodum uenit, indolem suam bellis ciuilibus uouit. nam, ut breuiter 2 coaceruationem malorum explicem, bella ciuilia quinque gessit: Mutinense Philippense Perusinum Siculum Actiacum. e quibus duo, hoc est primum ac nouissimum, aduersus M. Antonium, secundum aduersus Brutum et Cassium, tertium aduersus L. Antonium, quartum aduersus Sex. Pompeium, Cn. p. 490 20 Pompei filium, confecit. Antonius a senatu hostis pronuntiatus 3

AUCTORES lin. 6 qui cum—7 adsumpsit *Pauli Ep. ad Philipp. 2, 6 et 7* cap. 18 § 1 *Eutropius 7, 1 exceptis anni numero* (DCC fere ac nono *Eutr.*) et ex *Liuiio 117 sumptis his auunculi atque Romam . . uenit* § 2 *bella et q. s. Suetonius Aug. 9* § 3—§ 6 *interfecit Liuius 118 et 119*

1 summaq (q i. e. quae m. 1 in ras., ex jm?) D 4 salubri D || humilitatem (em in is corr.) L 5 oportune (-q a. r. R) PR oportuna D || compositis PR || augustacaesaris (c ilico ex s) D || caesaris] LPRD § Z caesaris tempore H caesaris temporibus v 7 assumpsit R² adsumsit P || ut om. L || fieret] fieret et PR² || institutio (to del.) P 8 iam (i ex t) P || mundum] orbem L solus 9 exemplum D 10 septingentesimo (-tissimo D) decimo LD 11 testam^{ti} R¹ testamentum (sed -ta in -to corr. R²) R²D || iuli] PR¹ iulii LR²D || hereditatem D 12 assumpserat R² adsumserat P || potitas] potius D 13 adulescens D 15 explicem (plic s. s. m. 1) L 17 ac] et v || aduersum D || m. (s. e. marcum) L marcum PRD || antonium D 18 aduersum (priore loco) D (idem in seqq. bis aduersus) 19 iulium PD iulium R || antonium D || sextum LPRD || gnei PRD om. (finc uersus) L 20 antianus D

D. Brutum apud Mutinam obsidione concluderat. consules
 Hirtius et Pansa et cum his Caesar ad liberandum Brutum
 4 expugnandumque Antonium missi. Pansa primo ueniens ex-
 ceptus insidiis, inter suorum clades ipse quoque pilo gra-
 uiter uulneratus ab eodem uulnere interpositis diebus est
 mortuus. Hirtius auxilium collegae ferens magnas Antonii
 copias uasta strage deleuit. Caesar eatenus castra custodit.
 5 secunda aduersus Antonium pugna magnae utrimque strages ac-
 tae sunt. namque tunc ibi Hirtius consul occisus est, uictus fugit
 Antonius, Caesar uictoria potitus est, cui D. Brutus de con-
 10 p. 451 iuratione occisi Iuli Caesaris confessus ¹preces paenitentiae
 6 fudit. Dolabella Trebonium, unum ex interfectoribus Cae-
 saris, Zmyrnae interfecit. Dolabellam senatus hostem pro-
 nuntiauit. consulum occisorum uterque exercitus Caesari paruit.
 7 postea D. Brutus in Gallia a Sequanis captus et occisus est. 15
 Basilus autem, aequae unus de percussoribus, manu seruorum
 8 suorum necatus est. Lepido satisfacente Caesar Antonium
 recepit in gratiam atque ob fidem reconciliatae gratiae filiam
 9 eius matrimonio sortitus est. inde cum ad Urbem accessissent
 ac rumor de futura proscriptione ortus esset, C. Thoranius 20
 uir praetorius nihil tale metuens incursu militum domi suae
 10 interfectus est aliique complures trucidati sunt. itaque, ne

AVCTORES § 6 Dolabellam—§ 12 *Livius* 119 et 120

EXFILATORES 1 *hic* apud Mutinam *Estropianis inseruit Paulus*
 162 not. lin. 6

1 decimum *P* decium *LRD* || apud] *LPRD* v ad h 2 hirtius
R hircius *D* 3 antonium *D* 4 philo *PR*¹ 5 ab] ad *D*
 6 hircius *D* || antonii *D* 7 uastas trege *D* || custodit *D* 8 se-
 cundum *D* || antonium *D* || magnae (m. s. s. m. 2) *R* 9 nunc *L* ||
 hircius *D* 10 antonius *D* || caesar] sa sar *D* || decius *LPRD*
 11 iulij] *L* iulij *PRD* || praeces *LRD* || paenitentiae (*erasa*) *R* paeni-
 tentiae *D* 12 fudit] dedit *L*, item *KME* || tribunium *D*
 13 zmyrnae] *LPR* myrnae *D* 15 decius *LPRD* 16 basilus]
L uasillus *PR* pasillus *D* 17 antonium *D* 18 adque
*PR*¹ || sidem *P*¹*R*¹ 20 proscriptione *LP* || §. *L* gais *PRD*
 21 uir praetorius *om.* *D* || dominae suae *L* domui sui *D* 22 con-
 pluris *D* complures *R*²

latius atque effrenatius incircumscripta caedes ageretur, centum
 triginta et duum senatorum nomina in tabula proposita sunt,
 primum Lepidi praecepto et nomine, deinde Antonii, tertio
 Caesaris. ibi Antonius Tullium Ciceronem inimicum suum, 11
 sibi L. Caesarem auunculum suum et — quod exaggerando
 sceleri accessit — uina matre proscriserat; ibi Lepidus L.
 Paulum fratrem suum in eundem proscriptorum gregem con-
 iecerat. adiecti sunt postea 'ad numerum proscriptorum 12
 triginta equites Romani. multae diu et uariae caedes ^{p. 429}
 10 actae, domus proscriptorum direptis omnibus dirutae sunt.
 at Dolabella in Syria multa cum Cassio bella gessit, a quo 13
 uictus ipse se interfecit. Brutus et Cassius magnis exercitibus
 comparatis apud Athenas conuenerunt totamque Graeciam depo-
 pulati sunt. Rhodios Cassius terra marique oppugnatos ad
 13 deditionem coegit, quibus praeter uitam nihil reliquit. igitur 14
 Caesar et Antonius eosdem in Macedoniam magnis bellorum
 apparatus persecuti, ad mortem compulerunt; quamuis mani-
 festissime illa tunc pugna non uirtute partis Antoni, sed
 Caesaris felicitate confecta sit. Caesar enim tunc aeger, cum 15
 20 se in castris capiendae quietis causa tenere statuisset, hortatu

AUCTORES § 13 Dolabella—interfecit *Liuius* 121 || Brutus—reli-
 quit *Liuius* (122 ?) § 14—§ 16 *Liuius* 123 et 124

1 adque *P²R¹* || efrantius *R¹* || circumscripta *P* || caedis *PR¹* ||
 cento trecenta *D* cxxx *PR* 2 et duum] *LPR* et duo *D*
 4 ibi] sibi *D* || antonius *D* || ciceronem *D* 5 lucium *PRD* ||
 auunculum *R¹* || exaggerando *PD* exaggeranda (*g pr. s. s. m. 3; in mg. corr.*
in exacerando m. ut uid. 2) *R* 6 proscriserat *LPR¹* (*corr. 3 ut in*
sqq.) || lucium *PRD* 7 paulum] *LPRD* || proscriseratum] *LPR¹*
 proscriseratum] *D* 8 proscriseratum] *PR¹* 9 triginta *D* xxx
PR 10 actae (*a alt. in ras., e ex corr. add. m. 1)* *D* || domos *R¹* (*corr.*
m. 3) || proscriseratum] *PR¹* 11 at] *t in ras. P, t s. s. m. 1* *D* ||
 siriam] *D* 12 ipse se] sese] *PR* || magnis] multis] *D* 13 com-
 paratis] *R²D* || totaque] *D* || greciam] pene] (*pene s. s. m. 2)* *R* *graciam*
D 14 rhodios] *L* || in terra] *L*. 15 reliquit] *R¹D* 16 et] *in*
ras. P || antonius] *D* || macedoniam] *PR¹* 17 compulerunt] *PR¹D*
 compulerunt] *R²* compulerant] *L* || manifestissima] *L* 18 tunc] *illa*
L || antoni] *L* antonii] (*-unii*) *D* *PRD* 20 tenere] (*re in ras.*) *P*

et precibus medici sui, qui per somnium admonitum sese fatebatur, ut ea die castris Caesarem salutis ipsius causa educeret, in campum aegre inter copias egressus est ac mox castra eius ab hostibus capta sunt. sed rursus Caesariani 16 milites Cassi castra ceperunt. quare ad desperationem adacti Brutus et Cassius immaturam sibi mortem ante belli terminum consciuerunt. nam inuitatis percussoribus Cassius cap- 17 put, Brutus latus praebuit. at Romae Fulvia, uxor Antoni, socrus Caesaris, dominatum ut mulier agitabat, incertam in hac mutatione consularis regique fastigii utrum deficientis 10 potentiae ultima an incipientis prima numeranda, certe etiam 18 in eos insolens, per quos ut insolesceret agebatur. nam et Caesarem reuersum apud Brundisium contumeliis factionibus p. 433 insidiisque petiit. a quo propulsata ad Antonium concessit 19 in Graeciam. Sex. Pompeius postquam se in proscriptorum 15 numerum relatum conperit, conuersus in latrocinia omnia oram Italiae caedibus rapinisque nastauit. Sicilia praerepta 20 commeatibusque inpeditis Romam fame adfecit. mox cum eo pacem triumviri, ut non dicam tyranni, id est Lepidus Caesar Antoniusque fecerunt. sed continuo cum contra pactum Pom- 21 peius fugitiuos allegeret, ut hostis habitus est. Mena libertus

AVCTORES § 17—§ 18 *Liuius 126 (et 126?) exceptis fortasse*
 § 7 incertum—agebatur *Orosianis ut uid.* § 19—§ 22 *Liuius*
 (123?) 127. 128; § 20 *Lepidus fort. ab Orosio additus*

1 praecibus *LRD* 2 causa educeret (a e in ras.) *P* cause|du-
 ceret *D* 3 aeger *PR* || copias] cupias campum *D* 5 cassi]
L cassii (ii radendo ex u *D*) *PRD* || ceperunt *R* coeperunt *D* 6 in-
 maturam *PR'D* (im- *B*^o) || belli (er. 1) *D* 7 consciuerunt] *DT* (*O*) *v*;
 (Cassius) mortem consciuit *Periocha* coegerunt *LPRGWKMHX,E*
 8: ad *P*^a || antonii *LPR* antanii *D* 11 incipientis *P* -cipientis
*R*¹ || nominanda *PR* 18 brundisium] *D* brundesium *L* brun-
 titium *P* brunditium *R* 14 antonium *D* 15 greciam *RD* ||
 sextus *LPRD* 16 comperit *R'D* || omnem (o a. a.) *L* 18 co-
 meatibusque *L* || affecit *PRD* || cameo (eo a. s.) *L* 19 tyranni
 (y ex i corr. m. ut uid. 1) *L* 20 antoniusque *D* || sed] sed et *D* ||
 cum om. *L* 21 allegeret] *LPE* adlegeret *D* || ut ** (er. in sel
 an) *R*

Pompei cum sexaginta nauium classe ad Caesarem defecit eidemque classi ipse iussu Caesaris praefuit. idemque continuo cum Statilio Tauro aduersus Menecraten Pompeianum ducem nauale bellum gessit. deinde ipse Caesar aduersus eosdem 22 Pompeianos cruentissimum bellum nauale confecit; sed continuo uictioem classem paene uniuersam apud Scyllaceum naufragio amisit. Ventidius Persas et Parthos in Syriam in- 23 rumpentes tribus bellis maximis fudit regemque eorum Pacorum in acie interfecit, ea scilicet die, qua Crassus a Parthis fuerat occisus. Antonius, uix uno castello expugnato, pacem cum Antiocho fecit, ut ipse tantam rem consummasse uideretur. Ventidium Syriae praefecit iussitque ut Antigono bellum in- 24 ferret, qui Iudaeos tum forte debellauerat captisque Hierosolymis templum spoliauerat regnumque Herodi dederat: quem 25 continuo uictum in deditionem recepit. Mena libertus cum 25 sex nauibus ad Pompeium rediit, a quo clementer receptus Caesaris classem incendit, quamuis nuper Caesar alteram secundo naufragio perdidisset. idemque Mena postea ab Agrippa nauali proelio circumuentus cum sex triremibus ad Caesarem 30 transiit. sed hunc Caesar tertio transfugam, indulta tantum, p. 434 uita, segnem reliquit. deinde Agrippa inter Mylas et Liparas 26

AUCTORES § 23 Ventidius—occisus *Liuius 128 et Eutrop. 7, 5*
 (ex hoc Persas temere interpolauit) || Antonius—§ 24 *Liuius 128*
 § 25 *Liuius 128 aut 129* § 26 et § 27 *Liuius 129*

1 sexaginta D LX PR 2 Idemque D || (ipse iusso cae)saris
 inclusa in ras. m. 1 D || idemque] idem D 3 aduersum D ||
 menecraten (craten erasum) L menecratum (ne s. s. in PR) PRD
 4 aduersus eosdem (se ilico ex m) D 6 uniuersum L || scyllaceum] L
 scyllaceum PRDe 7 persas (e statim ex a corr.) R || irrumpentes R²
 8 pachorum PR 9 aciae D et a. r. R 10 antonius R² antonius D || uno uix Dv 11 antiocho R² anthiocho
 PR¹ anthiocho R² D || ut om. D 12 antigono (er. t) R
 13 iudaeos D || tunc PR¹ tunc (sic) al. m. R || captiisque D || hierosolymis D
 14 dederat] LPRD (-irat D) sv; demserat 's. s. in Lugd. 1', h
 15 uictus R 16 pompeum R¹ 17 altera secundum D
 19 triremibus (sic m. 1) D 21 segnem (em er. uid.) R || reliquit (n m. 2) P reliquit (er. n) R reliquid D || liparas R

aduersus Democham et Pompeium nauale proelium ges-
 sit ac uicit ibique tunc naues triginta aut demersit aut
 cepit reliquis laceratis. Pompeius Messanam confugit.
 27 Caesar interea Tauromenium traiecerat: quem repentino impetu
 Pompeius affixit: unde multis demersis nauibus suis ac magna
 28 multitudine suorum militum perdita, in Italiam Caesar aufugit;
 nec interneniente mora in Siciliam rediit; ibique Lepidum
 ex Africa aduentantem obuium habuit, summas sibi partes
 29 terrore minis ac superbia uindicantem. post dies paucos Agrippa
 iussu Caesaris a litore cum acie instructa prospectantis atro-
 30 cissimo nauali proelio aduersus Pompeium confligit et uicit.
 nam centum sexaginta et tres naues aut demersit aut cepit.
 Pompeius cum decem et septem nauibus uix elapsus euasit.
 31 Lepidus magna uiginti legionum insolentia tumens cum Mes-
 sanam militibus permissam diripuisset, ipsum Caesarem ad
 se uenientem semel atque iterum spreuit ac potius telis adpeti
 exercitu aduersus Lepidum ueniens, plurimas legiones Lepidi

AVCTORES § 28 *Suetonius Aug. 16* § 29—§ 32 *Léuius 129*
 et (§ 30 uiginti legionum insolentia) *Suetonius Aug. 16*; ad § 32 sup-
 plex—exilio cf. *Suetonius Aug. 16*

1 democham *LPRDGKMHTOWX₂v* demochyam *N* demuo cham
E; Democharem *corr. fsh* || proelio *D* 2 triginta *D xxx PR* ||
 demersit (de *ilico ut uid. s. s. in D*) *DGv* cf. § 29 dimersit *PR*
 mersit *L* 3 cepit *R* || reliquis (*er. fort. c*) *D* || messanam (*corr.*
m. 3) *R* mes'anam (*s. s. m. 1*) *D* 4 tauromenium] *L* tauromeniam
 (e *R*) *PR* taurominium *D* || impetu *D* 5 affixit *R²* || magna]
 multa *L* 6 militum suorum *L* || perdita (*ta in ras.*) *P* || italia
LD || caesar (*s. radendo ex r*) *D* 8 obuium (*u pr. s. s. m. 1*) *D* ||
 summasibi *D* 9 terrore] interore (*r pr. in rr m. 2*) *R* || su'perbia (*s. s.*
m. 2) *P* 11 proelium *D* 12 centum *LX* et tres *L* *CLX* et *III*
PR centum sexaginta et tris *D* 13 x et *uix PR* || lapsus *PRD*
 14 uiginti *D* *xx PR* || tumens (*a in u corr.*) *L* 15 caesarem *D*
 16 adque *LPR¹* || appeti *PRD* 17 leuam *PR* (*u m. 2 in R*)
 leuum *D* || brachium *D* et *p. r. R* 18 immisso *R²*

paucis interfectis [transire in suam partem compulit. Lepidus 82
 tandem intellegens, quo uanitas sua tenderet, deposito palu-
 damento assumptaque ueste pulla, supplex ¹Caesari factus p. 436
 uitam et bona impetrauit, perpetuo quidem amendatus exilio.
 5 Taurus, Caesaris praefectus, totam paene Siciliam ferro per-
 temptatam conterritamque in fidem recepit. quadraginta et 33
 quattuor legiones sub unius tunc imperio Caesaris erant;
 milites, multitudine ferociiores, quosdam pro accipiendis agris
 tumultus excitauerunt; sed Caesar, animo ingens, uiginti
 10 milia militum exauctorauit, triginta milia seruorum dominis
 restituit, sex milia, quorum domini non exstabant, in crucem
 egit. onans Urbem ingressus ut in perpetuum tribuniciae 84
 potestatis esset, a senatu decretum est. his diebus trans
 Tiberim e taberna meritoria fons olei terra exundauit ac per
 15 totum diem largissimo riuo fluxit.

^{p. 436}
 1 Antonius uero postquam Araxim transmisit, omnibus 19
 undique malis circumuentus, uix tandem Antiochiam cum
 paucis rediit. nam cum multitudine equitum et sagittarum

AVCTORES § 33 *Liuius* 129 (cf. *Oros.* 6, 20 § 6) § 34 onans
 —decretum est *Liuius* 129 || his diebus—fluxit *Hier.* 1976¹ (cf. *Oros.*
 6, 20 § 6) cap. 19 § 1 *Liuius* 130

EXPILATORES 13 his—15 fluxit *exscripsit Paulus* 171

1 transire *D* || inea] (cr. su ?) *D* || compulit *R*³ 2 deposito
 (posito in ras. ang. m. 1) *D* 3 assumptaque (prior s in ras. ex
 d m. 3, p m. 3 in p erasa *R*) *LR* adsumtaque (ta s. s. m. 1 *D*) *PD*
 4 amendatus] *D*^b*N* ammendatus *LD*^a emendatus (in mg. m. recentiss.
 mandatus *P*) *PR*₅ *Freculfus* v 5 profectus *D* || pene *L* et p. r.
R || pertemptata. *R* pertemtata *PD* pertemptam *L* 6 conter-
 ritamque] contritamque *Freculfus*, *Gruditsius male* || xl. et quattuor
L xl et III *PR* quatragenta quattuor *D* 7 soli *D* || im-
 perii *L* 9 .xx. *L* xx *PR* uiginti *D* 10 milia *D* || .xxx.
L xxx *PR* trigenta *D* || mil *R* 11 .ū. *L* ut *PR* || domino
D || extabant *PRD* 12 tribunitiae *D* 14 fons] flos *L*
 15 riuo (i ex u ut uid.) *P* 16 haec postquam—18 multitudine
 pagina extrema (f. 180^v) minoribus litteris statim add. a m. 1 in
L || araxim] *LPRD* 17 anthiociam *P* anthiochiam *R* 18 re-
 diat *D*

ab omnibus proeliis, quae plura temptauit, uictus semper effugerit tum praeterea incertis et ignotis regionis locis impeditus grauissima fame ad nefandos cibos coactus est; plurimi 2 militum sese hostibus dederant. inde in Graeciam transit iussitque Pompeium, qui uictus a Caesare exercitum bellumque 3 reparabat, cum paucis ad se uenire. Pompeius fugiens a Titio et Furnio Antonianis ducibus saepe terrestri naualique 8 bello uictus et captus ac post paululum interfectus est. Caesar Illyricum Pannoniam partemque Italiae bellis subegit ac domuit; Antonius Artabanen Armeniae regem prodicione et dolo cepit: quem argentea catena uinctum ad confessionem thesaurorum regionum coegit, expugnatoque oppido, in quo conditos esse prodiderat, magnam uim auri argentique abstulit. 4 qua elatus pecunia denuntiari bellum Caesari atque Octaviae, sorori Caesaris, uxori suae, repudium indicii iussit et Cleopa- 5 tram sibi ex Alexandria occurrere imperauit. ipse Actium ubi classem constituerat profectus, cum prope tertiam partem remigum fame absumptam offendisset, nihil motus remi, inquit, modo salui sint; nam remiges non deerunt, 6 quoad Graecia homines habuerit. Caesar ducentis 20

AVCTORES § 2 et § 3 *Liuius* 131 (cf. *Periocha*)

§ 4—§ 12

Liuius 132

1 temptauit PD 2 effugerit] LPR effugeret Dv effugeret als effugerit Z || tunc L || regionam G^{2b} || impeditus PR¹ (imp- R²) 3 est] esset G^{2a} || plurimique v 4 dederant D || greciam R grecia D || transit ante uers. add. m. 1 D 5 iussit quae (iussi in ras. m. 1) D 6 se uenire] reum ire D || a titio] attio D 7 titio PR || furnio L || antonianis D 9 illyricum P illyricum R || ac] LD et PRv 10 artabanen] PRD artabanen L artanden *Periocha* cod. *Nas.* || arminiae D 11 coepit R¹ || cathena L catena P || uinctum R¹D^a 12 thesaurorum D 13 prodiderant R¹ || abstulit P 14 caesaria D || adque PR¹ || octaviae (i s. s. m. 1) D 15 indicii P indicii D || cleopatrae D 16 ipsi (i s. s. 1) D || actium D 18 absumptam] L absumtam DGv adsumptam (d in ras. ex b) s. s. R² ablatam PR¹WXZ consumptam T || inquit R¹ 19 salui (ui ex nis) P 20 graeciam L grecia RD || ducentis trecenta D ducentis .xxx. L CCXXX PR

triginta rostratis nauibus a Brundisio in Epirum profectus est. Agrippa uero praemissus a Caesare, multas onerarias naues frumento atque armis graues ab Aegypto Syria Asiaque ad subsidium Antonio uenientes cepit peragratoque Peloponnesium
 5 sinu Methonam urbem ualidissimo Antoniano praesidio munitam expugnauit. inde Corcyram cepit; fugientes nauali 7 proelio persecutus profligauit multisque rebus cruentissime gestis ad Caesarem uenit. Antonius defectu et fame militum suorum permotus bellum maturare instituit ac repente instructis copiis ad Caesaris castra processit et uictus est.
 10 tertio post pugnam die Antonius castra ad Actium transtulit, 8 nauali proelio decernere paratus. ducentae triginta rostratae fuere Caesaris naues et triginta sine rostris, triremes uelocitate Liburnicis pares et octo legiones classi superpositae, absque
 15 cohortibus quinque praetoriis. classis Antonii centum septuaginta nauium fuit, quantum numero cedens tantum magnitudine praecellens, nam decem pedum altitudine a mari aberant. famosum et magnum hoc bellum apud Actium fuit. 10
 20 grauissimae utrimque caedes actae; reliquum diei cum subsequente nocte in uictoriam Caesaris declinauit. prior regina Cleopatra 11 cum LX uelocissimis nauibus fugit; Antonius quoque 'detracto p. 428 insigni praetoriae nauis fugientem secutus uxorem est. inlucescente iam die uictoriam Caesar consummauit. ex uictis 12
 25 duodecim milia cecidisse referuntur, sex milia uulnerata sunt,

1 brundisio] *D* brundesio *L* brunditio *PR* 2 a. *R* 8 frumenti *L* || adque *PR*¹ || egypto *D* || siria *D* 4 antunium *D* ||
 -que *om.* *PR* || peloponensium *PRD* 5 methonam] *LD* motionam *PR*; Methonam *v* 6 corycam *L* 7 praelio *D*
 8 antunius *D* 10 castra (*er. a?*) *B* || est. (*littera ut uid. er.*) *D*
 12 ducentae trigintae *L* *CCXX* *PR* ducenta et triginta *D* 13 nauis (*er. c?*) *D* || *XXX* *PR* || triremis *L* 14 classuperpositae *D*
 15 praetoniis *P* (*non R*) || antunii *D* || centus-eptuaginta *D* *CLXX* *PR* 16 caedens *R'D* 17 x *PR* 19 horam *om.* *PR*¹
 20 grauissime (*e in ras. P*) *PR* || atte (*te eras.*) *D* || sequente *P*¹
 22 sexaginta *D* || antunius *D* 23 est uxorem *v* 24 inlucescente *D* || die] de *L* || caesar *om.* *D* || uictus *P et a. r.* *R* 25 *XII* *PR* || caecidisse *P et a. r.* *R* || *VI* *PR*

13 e quibus mille inter curandum defecerunt. Antonius et Cleopatra communes liberos cum parte regiae gazae ad Rubrum p. 439 mare praemittendos censuerunt; ipsi praesidiis circa duo Aegypti cornua, Pelusium Parethoniumque, dispositis classem 14 et copias instaurando bello parauerunt. Caesar sexto imperator 5 appellatus et quartum ipse cum M. Licinio Crasso consul Brundisium uenit; ibi orbis terrarum praesidia diuisis legionibus composuit; inde in Syriam profectus, mox Pelusium 15 adiit, ubi ab Antonianis praesidiis ultro susceptus est. interea Cornelius Gallus praemissus a Caesare quattuor legiones, quas 10 Antonius apud Cyrenas praesidii loco constituerat, suscepit in fidem atque inde Parethonium, primam Aegypti a Libyae parte ciuitatem, uicto cepit Antonio ipsumque continuo apud 16 Pharum uicit. Antonius equestre aduersus Caesarem bellum iniit; in eo quoque miserabiliter uictus aufugit. kalendis 15 Sextilibus prima luce Antonius cum ad instruendam classem in portum descenderet, subito uniuersae naues ad Caesarem transierunt; cumque unico praesidio spoliatus esset, trepidus

AVCTORES § 13—§ 21 *Livius* 133 (*ad* § 18 etiam *Psyllos*—*exsugere* cf. *Sueton. Aug. 17*)

1 e] in *D* || mile (1 s. s. m. 1) *D* || antunius *D* 2 partem
L partae *P* 4 pelosium *L* || parethoniumque] *LPR* par-
 hominumque *D* Paraetoniumque *corr. fh* 5 pauerunt *D* || sexto]
LPRD 5 sextum *v* 6 quartum] *LPR* 1 *v* quarto *R* 2 *D* 5 || marco
PRD || consul (1 *radendo ex 1*) *R* 7 brundisium] *LR* 2 *D* brun-
 ditium *R* 1 bruditium *P* || ibique *v* 8 composuit *R* 3 *om. D* ||
 pelosium *D* 9 ubi] ibi *D* || ab *om. PR* || antunianis *D* 10 cor-
 nilius *D* || quattuor (t *prior s. s. m. 1*) *D* III *PR* 11 antunius
D 12 adque *P* 2 *R* 1 || parthonium *L* parethomium *D* par athoniam.
 (honiām, fort. t quoque, in *ras.*; *pone m litt. 1 uel 2 erasae*) *P* para-
 thoniām (*v m. 2*) *R* || primum *L* prima *D* || a] ac *R* 2 || lybiae *PR*
 libiae *D* 18 partem (*m del.*) *L* parte (e *ex a m. 3, erasa e 2*) *R* ||
 uict^o (o *mutata sed al. m. restituta*) *R* uictur *D* || coepit *LD* cepit
a. r. *R* || antonio (o *fin. in v corr. sed ab al. m. restituta*) *R* || con-
 tenuo *R* 1 14 tharum (t s. s.) *P* tharum (*corr. m. 2*) *R* pharum
 parthum *D* || antunius *D* || equestrem *PR* (*m er. in R*) 15 ka-
 lendis] klendis *D* 16 antunius *D* 18 esse *D*

se cum paucis recepit in regiam. deinde imminente Caesare 17
 turbataque ciuitate idem Antonius sese ferro transuerberauit
 ac semianimis ad Cleopatram in monumentum, in quod se
 illa mori certa condiderat, perlatus est. Cleopatra postquam 18
 se ad triumphum seruari intellexit, uoluntariam mortem petens,
 serpentis, ut putatur, morsu in sinistro tacta brachio exanimis
 inuenta est, frustra Caesare etiam Psyllos admoente, qui
 uenena serpentum e uulneribus hominum hanstu reuocare atque
 exsugere solent. Caesar Alexandria, urbe omnium longe opu- 19
 lentissima et maxima, uictor potitus est. nam et Roma in
 tantum opibus eius aucta est, ut propter abundantiam pecu-
 niarum duplicia quam usque ad id fuerant possessionum
 aliarumque rerum uenaliū pretia statuerentur. occisi sunt 20
 iussu Caesaris maior Antonii filius et P. Canidius, infestissi- p. 440
 mus quidem semper Caesari sed et Antonio infidus, et Cassius
 Palmensis, ultima uiolati patris Caesaris uictima, et Q. Quinius
 ob eam maxime notam, quod obscenissime lanificio tetrinoque
 reginae senator populi Romani praeesse non erubuerat. dehinc 21
 Caesar pedestribus copiis in Syriam uenit, deinde in Asiam
 ad hiberna concessit ac post per Graeciam Brundisium per-
 nectus est.

1 imminente (-nante D) B²D || cesare D 2 -quae D et a. r. R ||
 ciuitate] uitatem D || antunius D antonius R¹ || sese D 3 cleo-
 patrem D || in que D quod L || se] si R¹ 4 posquam R²
 5 seruari ad triumphum D 6 omorsu (· m. ut uid. 1) D || brachio]
 LPR brachio (h *uico in ch*) D 7 psyllus L psyllas PR psillos
 D || ammoente D 8 serpent-ū (er. i) R || hausto B¹ || adque
 PR¹ 9 exugere PRD || alexandriam (m del. P) PR || urbem (m
 del. P) PRD || opulentissimam (m del. P) PR 10 maximam (m
 del. P) PR || romā a. r. R 11 habundantiam a. r. R 12 quam
 usque] quamque L 13 praetia LR praecia D || statu-erentur (er.
 a) R 14 publius PR publius (pub et inferior l in ras. m. 1) D
 15 antonio] (sic) P antonio D 16 palmensis] LPRD (p *uico ex*
 ps D) S, Parmensis corr. v || partis P¹R || quintus PR²D quintos
 B¹ || ouinius] PB ouinnius LDGKMHTO 17 eam P || obsce-
 nissime] LPR obscenissime D 18 r̄. L || non om. P¹R¹
 20 greciam RD || brundisium] LR². brundinsium D brunditium
 PR¹ || peruentus R

- 20 Anno ab Vrbe condita DCCXXV ipso imperatore Caesare Augusto quinquies et L. Apuleio consulibus Caesar victor ab Oriente rediens, VIII idus Ianuarias Urbem triplici triumpho ingressus est ac tunc primum ipse Iani portas sopitis finitibusque omnibus bellis ciuilibus clausit. hoc die primum Augustus consalutatus est; quod nomen, cunctis antea [inuiolatum] et usque ad nunc ceteris inausum dominis, tantum Orbis licite usurpatum apicem declarat imperii, atque ex eodem die summa rerum ac potestatum penes unum esse coepit et mansit, quod Graeci monarchiam uocant.
- 3 Porro autem hunc esse eundem diem, hoc est VIII idus Ianuarias, quo nos Epiphania, hoc est apparitionem siue manifestationem Dominici sacramenti, obseruamus, nemo credentium siue etiam fidei contradicentium nescit. de quo nostrae istius

AVCTORES § 1 ipso—§ 2 consalutatus est fort. *Linus 133* (cf. de Iano 1, 19 § 3) *adhibitus, sed certe corruptus ad 'occultum illum gestorum ordinem'* (§ 8) *confinendum; inde etiam fort. § 1 Ianuarias pro Sextilibus dixit* (cf. § 3 et 7, 2 § 42); ad § 2 cf. *Scaliger ad Euseb. ed. 1658 p. 166*

EXFILATORES 2 uictor—4 tunc *excerpsit Paulus 170 not. lin. 9 sq.*
5 primum—6 est *alienis insertis excerpserit Paulus 171* 8 atque—
9 potestatum et 10 quod—*uocant compilauit Paulus 171, 16—not. lin. 4*

1 septingentisimo-xxv. L septingentissimo uicissimo quinto D || ipse R¹ || caesare om. L caesar D 2 agosto D || et om. L || lucio PD lutio R lucio et W; immo Sexto || cons. L constil P consul R cumsolibus D 3 horiente R || octauum idus LD VIII- idus PR, in mg. m. 2 aut 1: VIII kl ian. P || ianuarias (s in ras. m. 1, ex r?) D 4 tunc] LPRD¹ tum Sv || sopitis (s pr. m. 2 add., er. hastae duae) R positus D || finitibusque L 6 inuiolatum seclusi; inusitatum G in-oli-tum sic (non insolitum) ex inuiolatum corr. M 7 caeteris (i s. s. m. 1) D || inausum om. X₂ 8 usurpata D || apicem (er. s) R || adque R¹ || ex s. s. m. 1 in L 9 eadem PRD || diem D || paenes L et a. r. R, om. P^a 10 greci R grecim D 11 eodem D || octauum L octauo D || idos D 12 in(nu)arias quo nos eppiphania hoc est appa)ricione (ia ilico in ras., inclusa ilico ut uid. in marg. add., ri ilico ut uid. ante uerum add.) D || eppiphania (erasa h ut uid.) R || hoc est add. a m. ut uid. 2 in L || apparitionem (pr. i in ras. ex a m. 3) R 13 credentium (d in ras.) P 14 quo] co. D || istius (er. si an fi?) D

fidelissimae obseruationis sacramento uberius nunc dicere nec ratio nec locus flagitat; ut et quaerentibus reseruasse et neglegentibus non ingressisse uideamur. hoc autem fideliter commemorasse ideo par fuit, ut per omnia uenturi Christi gratia praeparatum Caesaris imperium conprobetur.

Nam cum primum, C. Caesare auunculo suo interfecto, 5 ex Apollonia rediens Urbem ingrederetur, hora circiter tertia repente liquido ac puro sereno circulus ad speciem caelestis arcus orbem solis ambiit, quasi eum unum ac potissimum 10 in hoc mundo solumque clarissimum in orbe monstraret, cuius tempore uenturus esset, qui ipsum solem solus mundumque totum et fecisset et regeret.

Deinde cum secundo, in Sicilia receptis a Pompeio et Lepido 6 legionibus, xxx milia seruorum dominis restituisset et qua- 15 draginta et quattuor legiones solus imperio suo ad tutamen orbis terrarum distribuisset ouansque Urbem ingressus omnia superiora populi Romani debita donanda, litterarum etiam monumentis abolitis, censuisset: in diebus ipsis fons olei largissimus, sicut superius expressi, de taberna meritoria per

AVCTORES § 5 Gaio Caesare—ambiit *Sueton. Aug. 95, exceptis* hora circiter tertia *ex Liniio 117 (cf. Periocha et Obseq. 68) sumptis* § 6 Deinde—ingressus *cf. Oros. 6, 18 § 33 et 34* || omnia—censuisset *Linius 129* || superius expressi *6, 18 § 34*

EXPILATORES 8 circulus—9 ambiit *compilauit Paulus 171*

1 diceret *L* || nec (n in ras.) *P* 2 locus (o al. m. add.) *R* || querentibus *R*¹ || reseruasse *D* 3 ingressisse *D* || uideamur *om. D* 4 commemorasse] commemorasse uidiatur *D* || xpi *P* 5 conprobetur *R*² conprobitur *D* 6 primo *D* || gaio *PRD* ḡ. *L* 7 increderetur *P*² ingreditur *D* 8 liquido ac] liquidac *D* 9 urbem *P*²*D* || unam *D* || potentissimum *R*²*G*²*TZ* *edd. Colonn. fs h* 10 urbe *PR*¹ urbem *D* 11 solem *om. L* 13 siciliam *L* 14 ~~xxx~~. milia *L* trecenta milia *D* || et *om. D* || quadraginta et quattuor] *L XL et III PR* Quatragenta quattuor *D* 17 p̄. *L* 18 monumentis p. r. *R* || oblitis *R*¹ obolitis (sic) *R*² || ipsi] *LPRD* § (*certe GMTOX₁*); illis *W ante corr. (minus claram) manus eiusd.*; ipsius *v*; haec in diebus ipsius cum 'cod. Materni' del. *Lautius male*

- p. 423 totum diem fluxit. 'quo signo quid euidentius quam in diebus
 Caesaris toto Orbe regnantis futura Christi natiuitas declarata
 est? Christus enim lingua gentis eius, in qua et ex qua natus
 7 est, unctus interpretatur. itaque cum eo tempore, quo Caesari
 perpetua tribunicia potestas decreta est, Romae fons olei per
 totum diem fluxit: sub principatu Caesaris Romanoque imperio
 per totum diem, hoc est per omne Romani tempus imperii,
 Christum et ex eo Christianos, id est unctum atque ex eo
 unctos, de meritoria taberna, hoc est de hospita largaque Ec-
 clesia, affluenter atque inessabiliter processuros restituendosque
 per Caesarem omnes seruos, qui tamen cognoscerent dominum
 suum, ceterosque, qui sine domino inuenirentur, morti sup-
 plicioque dedendos, remittendaque sub Caesare debita peccatorum
 in ea urbe, in qua spontaneum fluxisset oleum, euidentissima
 his, qui Prophetarum uoces non audiebant, signa in caelo et
 15 in terra prodigia prodiderunt.
- 8 Tertio autem, cum Urbem triumphans quintum consul in-
 gressus est, eo scilicet die, quem supra nominauimus, cum et
 Ianum post ducentos annos primum ipse clausit et clarissimum
 illud Augusti nomen adsumpsit, quid fidelius ac uerius credi 20

AUCTORES 18 supra memorauius § 1

1 totam *D* || quid e uidentius *P*^a quid e uidentius (e *pr. add. m. 2*) *R* ||
 in] ut *L* 2 futura *om. L* 3 in qua et ex qua] *LPRDGKMHT*
 ex qua *O* in qua *fs h* 4 unctus ~~***~~ | (4 uel 5 *litt. cr.*) *D*
 5 tribunitia *R* || roma *L* 6 totam *sed a in u corr. L* || inter diem
 et fluxit *spat. uac. sex fere litt. rel. P* || romanique *p. r. R* || imperii
*R*² 7 per totum] totum *R* || per omnes humani *L* 8 id est]
 hoc est *D* || adque *PR*¹ 9 unctus *R*¹ || ecclesia *P* 10 afflu-
 enter] *P^aR* affluentes *L* affluenter *P^aD* || adque (-ae *D*) *PRD* ||
 incensabiliter *D* || processurus *PR*¹ 12 ceterosque] *P* ceterosque
 (e *in e*) *R* ceterosque *D* ceteros *L* || domino] *LGTX*₁ (*g ut uid.*), *ed.*
1542 h dominio *PRDHX*₁, *X, X, fs* dominis *W* || mortis *P^a* || sup-
 plicioque] supplicio *B* || haec dedendos — caesare *m. 2 s. s. in P*
 13 caesare (e *ex e m. 2 re, in ras. m. 3*) *R* 14 in ea dem urbem *D* ||
 in qua *om. L* 15 prophetarum (*h s. s. m. 2*) *P* profetarum *D*
 16 perdidirunt *D* 17 quinto *P^aR²D* 18 eo] eam *I* || diem
L 19 ianum (*supra a ras., n radendo ex m*) *D* || docentus *D*
 oc *PR* || primus *L* 20 agustino. men (o *ex us*) *D* || adsumpsit]
*LR*¹ adsumsit *PD* assumpsit *R*² || quod *P^a*

aut cognosci potest, concurrentibus ad tantam manifestationem pace nomine die, quam hunc occulto quidem gestorum ordine ad obsequium praeparationis eius praedestinatum fuisse, qui eo die, quo ille manifestandus mundo post paululum erat, et
 5 pacis signum praetulit et potestatis nomen adsumpsit?

Quid autem in quarto reditu, cum finito Cantabrico bello
 9 pacatisque omnibus gentibus Caesar Urbem repetiit, ad con-
 testationem fidei, quam expromimus, actum sit, ipso melius
 ordine proferetur.

10 'Anno ab Vrbe condita DCCXXVI imperatore Augusto Caesare ^{p. 444} 21
 sexies et bis M. Agrippa consulibus Caesar parum in Hispania
 per ducentos annos actum intellegens, si Cantabros atque
 Astures, duas fortissimas Hispaniae gentes, suis uti legibus
 sineret, aperuit Iani portas atque in Hispanias ipse cum exer-
 15 citu profectus est. Cantabri et Astures Gallaeciae prouinciae 2
 portio sunt, qua extentum Pyrenaei iugum haud procul
 secundo Oceano sub septentrione deducitur. hi non solum 3
 propriam libertatem tueri parati uerum etiam finitimorum

AVCTORES § 1 Caesar—intellegens *uix inspectus Liius* (135 ?)
 ducentos *cf. Oros. 5, 1 § 6* || Cantabros—§ 3 *Florus 4, 12 § 46—48*

EXPIIATORES 15 Cantabri—16 sunt *his fort. cum illis Orosii 1,*
 2 § 91 *usus est Isidorus Orig. 14, 5, 21*

1 cognosci (g ex ng) P 2 hunc (u in ras. m. 1) D 3 ad] ab
 D 4 paululum (sic o saepiss.) D 5 pacis (a ex o) P || ad-
 sumpsit] LPR¹ adsumsit D assumpsit R³ 6 [editu L redito
 R^a 7 pacisque D || gentibus omnibus L || repetit D 8 ordine
 melius v 9 proferitur D proferentur P^a et a. r. R 10 septingen-
 tensimo xxii. L septingentissimo uicissimo sexto D || agusto D || cae-
 sari B¹ 11 sexies] D .vi. L vi (v in ras.) P .vi. es (es s. s.
 m. 2) R || marco PRD || cons. L 12 cc PR || cantabros (bro in
 ras. m. 1) D || adque PR¹ 13 astores D || duos R¹ 14 adque
 PR¹ 15 galliciae (e pr. in i corr.) P calaeciae L gallitiae R
 galliciae D; casu nom.: gallicia (ci s. s. m. rec. in §) RR ispania R
 16 qua] quia (i m. 2, in erasa i ut uid.) B q: (i. e. que) D || pyrenaei
 LPR impyrenaei (praeced. extento) D || haut LP aut R¹ hucu D
 17 saecundum D a secundo R³ || septentrione P^aR^e || hii PR^a

praeripere ausi, Vaccaeos et Turmogos et Autrigonas adsiduis eruptionibus populabantur. igitur Caesar apud Segisamam castra posuit, tribus agminibus totam paene amplexus Cantabriam. diu fatigato frustra atque in periculum saepe deducto exercitu, tandem ab Aquitanico sinu per Oceanum incautis hostibus admoueri classem atque exponi copias iubet. tunc demum Cantabri sub moenibus Atticae maximo congressi bello et uicti in Vinnium montem natura tutissimum confugerunt, ubi obsidionis fame ad extremum paene consumpti sunt. Racillium deinde oppidum magna ui ac diu repugnans, postremo captum ac dirutum est. praeterea posteriores Gallaciae partes, quae montibus silisque consitae Oceano terminantur, Antistius et Firmius legati magnis grauiisque bellis perdomuerunt. nam et Medullium montem Minio flumini imminentem, in quo se magna multitudo hominum tuebatur, per quindecim milia passuum fossa circumseptum obsidione cinxerunt. itaque ubi se gens hominum trux natura et ferox neque tolerandae obsidioni sufficientem neque suscipiendo bello parem intellegit, ad uoluntariam mortem seruitutis timore concurrit. nam se

AVCTORES § 4—§ 8 *Florus* 4, 12 § 49—§ 51, fort. etiam *Liuius* (135 ut uid.); cf. *Oros.* 5, 1

1 uacceos *LR* uacceos *P* uaceor *D* || turmogos] *LRGWKM'NO* *X₁X₂X₃*, turmogos *P* turmogus *D*; turmagos *M²HT* tormagos *X*, Turmodigos *v* || autrigonas] *LPRDW₅h* autrigunas *T* aurigonas *G* caurigonas *KM²* || assiduis *R²D* 2 segisamam] *LPR* reges|iam *D* segissamā *H* segissamam *N* segessimam *TOW* segissimam *G* regissamam *X₂*, regisamen *KM* 4 adque *PR¹* 5 tandem] tantum *D* || incautis (*er. s*) *D* 6 admouere (er. m) *D* || adque *PR¹* 7 atticae] *LPRD₅* *om. G* Belgicae (*sic Flori codd. Pal. 894 et 1568*) *v*, Vellicae (*ex h adnot.*) *ed. Thorun.*; bergidae *Flori Bamb.* || maxime *P* maximae *R²D* haec 8 et uicti—18 suscipiendo bello *om. L* 8 Vindium *Flor.* || confugerunt (*g in ras.*) *P* 9 consumpti *P* || racillium] *PRDGWHTONX₂*, rachilium *KM*; Aracillum (*sic Flori cod. Pal. 1568*, arracillum *n. 894*, aracellum *Bamb.*) *v*; Aracelium *Flor., cf. Plin. n. h. 3, 24 et Din. Anton.* 11 galliciae *PR¹* galliciae *R²D* 12 antistius (*u s. s. m. I*) *D* 13 Firmius] immo Furnius 14 imminentem *R²D* 15 se magna] segn|nam *D* || xv. mil. *P* xv mil *R*; xv (*xv̄ 894*) millium *Flori Pal. 894 et 1568* 16 circumseptum *PRD* || cinxerunt (*er. c*) *R* 17 tolleranda *D* || obsidionis *D* 18 intellegit] *LPR¹D* intellegit *R²* 19 concurrit] confugit *D* || se *om. L*

paene omnes certatim igne ferro ac ueneno necauerunt. Astures 9
 uero positis castris apud Asturam flumen Romanos, nisi pro-
 diti praeventique essent, magnis consiliis uiribusque oppres-
 sissent. tres legatos cum legionibus suis in tria castra diuisos
 5 tribus aequae agminibus obruere repente moliti, suorum pro-
 ditione detecti sunt. hos postea Carisius bello exceptos non 10
 parua etiam Romanorum clade superauit. pars eorum proelio
 elapsa Lanciam confugit. cumque milites circumdatam urbem
 incendio adoriri pararent, dux Carisius et a suis cessationem
 10 impetrauit incendii et a barbaris uoluntatem deditiois exegit.
 studiose enim nitebatur integram atque incolumem ciuitatem
 uictoriae suae testem relinquere. Cantabricaue uictoriae hunc 11
 honorem Caesar detulit, ut tunc quoque belli portas claustro
 cohiberi iuberet. ita tunc secundo per Caesarem, quarto post
 15 Urbem conditam clausus est Ianus.

Post hoc Claudius Drusus, priuignus Caesaris, Galliam 12
 Raetiamque sortitus maximas fortissimasque gentes Germaniae
 armis subegit. nam tunc, ueluti ad constitutum pacis diem 18
 festinarent, ita omnes ad experientiam belli decisionemue ^{p. 446}
 20 foederis undatim gentes commouebantur aut suscepturae

AVCTORES § 9 et § 10 *Florus 4, 12 § 54—58* § 11 et § 12
Linius lib. ut uid. 135; secundo cf. Oros. 6, 20 § 1 § 18 *Orosius,*
fort. inspecto Floro 4, 12 § 2

1 certantem (m *pr. del. m. 1*) *D* || igne** (er. m) *D* || ac om. *L*
solus 2 flumen* (n *radendo ex m*) *D* 3 esset *R*^a es* sent
 (er. t ?) *D* || oppraessissent *P*^a*D* 4 in tria] intra *R*^a || diuisis
P^a*R*² diuisus *D* 5 aequae] equi *D* || moliti (li *ex lu*) *P* 6 cu-
 risius *D* cassius *L* 7 par|ua (er. *fort. c*) *D* || proelium *D*
 8 elapsa *P* lapsa *L* *solus* || lanciam] v lanchium (*in mg. m. 1* l lan-
 cum) *X*₁ lancham *LPRDGX*₁*X*₂*X*₃ lacham *KMTO* lancum *H*, *cf.*
Corp. Inscr. Lat. uol. 2 9 adoriri] *LP*¹*R*², *in mg. adurere m. rec.*
P odoriri *R*¹ adhorire *D* || carius *LD* 10 imperauit *PR*¹*D* ||
 incen-dii *P* || barbaris *R*^a 11 nitibatur et *D* || adque *PR*¹
 12 uictoriae suae testem om. *D* || reliquere *R* || cantabriae *P* (*non R*)
 13 ut om. *L* 14 ita] itaque (que *er.*) *D* || per] post *D* 17 rasti-
 amque] *L* rethiamque *PR* retiamquae *D* || maximas (s s. s. m. 2) *L* ||
 fortissimasque (sai s. s. m. 2) *P* 19 decisionem fo****ederis (er. *ue et*
fort. interpunctio) *D* 20 suspecturae *D*

condiciones pacis, si uincerentur, aut usurae queta libertate,
 14 si uincerent. Norici Illyrii Pannonii Dalmatae Moesi Thraces
 et Daci Sarmatae plurimique et maximi Germaniae populi per
 diuersos duces uel superati uel repressi uel etiam obiectu
 15 maximorum fluminum, Rheni Danuuique, seclusi sunt. Drusus
 in Germania primum Vsipetes, deinde Tencteros et Cattos
 perdomuit. Marcomannos paene ad internecionem cecidit.
 16 postea fortissimas nationes et quibus natura uires, consuetudo
 experientiam uirium dabat, Cheruscos Suebos et Sygambros
 17 pariter uno bello sed etiam suis aspero superauit. quorum ex
 eo considerari uirtus ac feritas potest, quod mulieres quoque
 eorum, siquando praeventu Romanorum inter plaustra sua
 concludebantur, deficientibus telis uel qualibet re, qua uelut
 telo uti furor possit, paruos filios conlicos humi in hostium
 ora iaciebant, in singulis filiorum necibus bis parricidae. 15
 18 Tunc etiam in Africa Musolanos et Gaetulos latius uagantes
 Cossus dux Caesaris artatis finibus cohercuit atque a Roma-
 nis limitibus abstinere metu compulit.

AVCTORES § 14 Norici—populi *Florus 4, 12 § 3* || per diuersos
sec. Florum l. l. § 4—§ 22 § 15 et § 16 *Florus 4, 12 § 22—§ 25*
 § 17 *Florus 4, 12 § 5 (qui tamen de Alpinis gentibus) ab Orosio exor-*
natus || lin. 13 sq. *fort. memor Vergiliani Aen. 1, 150* § 18 *Flo-*
rus-4, 12 § 40

1 condiciones *R* condicionem *D* || si uincerentur* norici (*erasae 1*
uel 2 litt., mediis omissis) *D* || queta (*a in ras. m. 2*) *P* 2 nor-
 rici *R* || ylyrii *PR* || moesii *L* moesia *P* 3 et *om. fsh* ||
 dati *R*^a 4 repressi] *Gv* depressi *L* oppressi *PRWX*, pressi *D* ||
 abieta *R*^a 5 danubii] *R*^a 6 primum] *PR* primo *LDv* ||
 susipetes (-ites *D*) *LPRD* (*coni. cum praec. LD*) || thencteros *PR*
 checteros *L* chenterus *D* || cathos *L* chatts *PR* chactus *D*
 7 internecionem *PD* internitionem (*it in et m. 3*) *R* || caecidit *PD* et
 a. r. *R* 9 suebos *PR* suebus *D* || sygambros] *LPR* syggambros
D; 6, 9 § 1 sugambros (*ex Caesare*) 10 suis (*eras. fort. g Mau;*
s uisum erat Kaibelio) *P* 12 praenantur um] *annaorum D* 13 qua-
 libet (*li s. s. m. 1*) *R* || re qua] reliqua *D* 14 tela *L* || feror *D* ||
 posset *D* || conlicos *D* 16 africam *P* et a. r. *R* || musolanus *L* ||
 gaetulos] *L* getulos (-us *D*) *PRD* 17 cohercuit] *LPRD* || adque
PR^a || a] ad *D*^a, *om. v* 18 militibus *D* || compulit *R*^a

Interea Caesarem apud Tarraconem ceterioris Hispaniae 19
urbem legati Indorum et Scytharum . toto Orbe transmissis
tandem ibi inuenerunt, ultra quod iam quaerere non possent,
refuderuntque in Caesarem Alexandri Magni gloriam: quem 20
sicut Hispanorum Gallorumque legatio in medio Oriente apud
Babylonam contemplatione pacis adiit, ita hunc apud Hispaniam
in Occidentis ultimo supplex cum gentilicio munere eous Indus
et Scythia boreus orauit. Cantabrico bello per quinque annos 21
acto totaque Hispania in aeternam pacem cum quadam re-
spiratione lassitudinis reclinata ac reposita, Caesar Romam
rediit.

Quibus etiam diebus multa per se multaque per duces et 22
legatos bella gessit. nam inter ceteros et Piso aduersum
Vindelicos missus est; quibus subactis victor ad Caesarem
Lugdunum uenit. Pannonios nouo motu intumescens Tiberius 23
priuignus Caesaris cruentissima caede deleuit. idemque con- 24
tinuo Germanos bello arripuit, e quibus quadraginta milia
captiuorum victor abduxit. quod reuera bellum maximum et 25
formidulosissimum quindecim legionibus per triennium gestum
est, nec fere ullum maius bellum, sicut Suetonius adtestatur,
post Punicum fuit.

AVCTORES § 19—§ 21 *Linus* 135 ut uid.; ad illa § 19 Alexandri
—§ 20 adiit cf. *Oros.* 3, 20 § 22 *Linus* 137 aut 138 § 23 et
24 *Eutrop.* 7, 9; *Sueton. Tib.* 9 § 25 Suetonius] *Tib.* 16 sed de
Illyrico bello

1 tarraconem L terram|conem (· ilico ut uid. s. s.) D || ceterioris
L 2 et om. D || scytharum L scytharum PR 3 possint D
5 orientem P^aD et a. r. R 6 babylonam] L babyloniam PR
babyloniam D || apud] in D 7 occidentis P^a || gentilicio D
gentilitio R || eous] eos L eo ut D 8 sohyta L scyta R^a
scythia D || orabit L 9 acto totaque] actotaque L 10 reclinata
ae] reclita ac (c fm. ilico s. s.) D 12 per duces] duces D
13 bellaque L 14 uindelicos] G uendilicos L uendilicos P
uendi licios R uendelicus qui D uindelicos W 15 lugdunum
(er. u) P || pannonius (n pr. s. s. m. 1 D) LD 17 arripuit (r prior
ilico s. s.) D || quadragenta D XL PR 19 formidolosissimum
R^aD || xv PR 20 ferre P^aD || soetonius D || attestatur R^a
21 ponicum R^aD

- 26 Sub eodem uero tempore Quintilius Varus cum tribus legionibus a Germanis rebellantibus, mira superbia atque auaritia in subiectos agens, funditus deletus est. quam reipublicae cladem Caesar Augustus adeo grauiter tulit, ut saepe per uim doloris caput parieti conlidens clamaret Quintili Vare, redde legiones.
- 27
- 28 Bosporanos uero Agrippa superauit et signis Romanis, quae illi quondam sub Mithridate sustulerant, bello recuperatis uictos ad deditionem coegit.
- 29 Parthi, quasi toto terrarum orbe uel domito uel pacato omnium oculis signarentur atque in se solos omnis uigor Romani imperii uertendus esset, quippe quos pristina ulciscendae Crassianae caedis conscientia mordebat, ultro signa, quae Crasso interfecto abstulerant, ad Caesarem remiserunt regiisque obsidibus traditis firmum foedus fidei supplicatione meruerunt.
- p. 448
22 Itaque anno ab Vrbe condita DCCLII Caesar Augustus ab oriente in occidentem, a septentrione in meridiem ac

AVCTORES § 26 *Suetonius Tib. 17; Florus 4, 12 § 31*
 § 27 *Sucton. Aug. 23* § 28 *Liuius 138? (cf. Euseb. 2003)*
 § 29 *Florus 4, 12 § 61 et 63; Suetonius Aug. 21 (cf. Tib. 9); Liuius 136 aut 137 (cf. Res gestae Aug. 5, 40 cum Mommseni adm. p. 84 et Velleius 2, 91)* cap. 22 § 1 *ignotus (cf. Sueton. Aug. 22; Oros. 7, 3 § 1; 1, 1 § 6; 7, 2 § 16; Mommsen, Res gestae Aug. p. 32)*

EXPIIATORES 17 DCCLII *Beda De temp. rat. a. 3952* 18 ab oriente—p. 427, 2 *clausit exscripsit Iordanis Chron. p. 235 C¹*

1 quintilius] *LPRD* 2 misera *R¹T* || adque *PR¹* 3 subiectus *D* || deletus *P* 4 reip. *L* || adeo] abeo *D* 5 per m. 2 *add. in L* || capud *R¹D* || paraeti *P¹* || conledens *D* 6 uarre *L*
 7 bosporanos *LPRD* || separauit *R* || et om. *D* 8 illis *D* || medridate (*pr. d m. 1 in ras.; alt. d m. 1 in ras. ex t*) *D* || sustulerant] contulerant *D* || bellum *D* 10 domita *L* 11 adque *PR¹D*
 12 uertendos *R¹* 13 mordebat *D* 14 abstullerant *P¹* || caesare *D* || remiserunt] *G_S* remiserunt (*er. s*) *R* remiserunt *P* miserunt *LD* remiserunt (*re s. s. m. 1*) *W* 15 suppleca cione *D*
 17 .doc.mo. quinquagesimo. secundo. *L* septu. gentissimo (*erasa a*) secundo (*sic*) *D* || agustus *D* 18 septemtrionem (*m An. del.*) *P* septemtrione (*m radendo in n mut. R*) *RD*

per totum Oceani circulum cunctis gentibus una pace compositis,
 Iani portas tertio ipse tunc clausit. quas ex eo per duodecim 2
 fere annos quietissimo semper obseratas otio ipsa etiam robigo
 signauit, nec prius umquam nisi sub extrema senectute Augusti
 5 pulsatae Atheniensium seditione et Dacorum commotione pa-
 tuerunt. clausis igitur Iani portis rempublicam, quam bello 8
 quaesinerat, pace enutrire atque amplificare studens leges
 plurimas statuit, per quas humanum genus libera reuerentia
 disciplinae morem gereret. domini appellationem ut homo 4
 10 declinauit. nam cum eodem spectante ludos pronuntiatum
 esset in mimo O dominum aequum et bonum uniuersique,
 quasi de ipso dictum esset, exultantes adprobauissent, et
 statim quidem manu uultuque indecoras adulationes repressit
 et insequenti die grauissimo corripuit edicto dominumque se

AVCTORES § 2 Tacitus *Historiis* (cf. *Orosius* 7, 3 et 3, 8; *Mommsen*,
Res gestae Aug. p. 89) § 3 *Suetonius Aug.* 34 § 4 *Suetonius*
Aug. 53

EXFILATORES 1 per totum — compositis *adhibuit Beda De temp.*
rat. a. 3952

1 compositis] *D* § 1 compositis *PR* § 1 positis *L* 2 XII *PR*
 3 ferme *PR* || quietissime *L* || obseratas *P* || robigo] *LP* rubigo
P rubigus (*punctum deletum uid.*) *D* 4 signauit] *LP* con-
 signauit *P* *RWX*, || senectutia] gusti (a s. s. m. 1) *D* augusti senectute
L 5 athe- niensium *P* || commutatione *D* 6 clausis (v in ras.
 m. 2, ex s ?) *R* || remp. *L* 7 quaesierat *PR* quaeserat *D* ||
 enutrire atque] nutrieratq; (q; in qua m. 2; itemque sequentis a hasta
 a m. 2, ut tamen a m. 1 quoque a non o fuisse uid.) *P* nutria atq.
 (post nutri erasae er; q. in ras. m. 2) *R* || amplificare (m. 1 ut uid.)
D 9 apellatione *D* 10 expectante *PR* 11 in] a quodam
Fabricius in quodam h temere || mimo] minimo *D* 12 exultanter
 (sic -i) *R* || adprobauissent (ba add. m. 2) *P* appr- *R* || et statim]
LPDT statim *R* statim *GM* (O) v 13 manⁿ (u s. s. m. 1^a aut
 1^a nunc paene euanui) *L* 14 sequenti *R* (non *P*) sequente *D* ||
 corripuit (cor in ras. m. 1) *D* || edictu (e in ras. m. 1) *D*

posthac appellari ne a liberis quidem aut nepotibus suis uel serio uel ioco passus est.

- 5 Igitur eo tempore, id est eo anno quo firmissimam uerissimamque pacem ordinatione Dei Caesar composuit, natus est Christus, cuius aduentui pax ista famulata est, in cuius ortu
 p. 449 audientibus hominibus exultantes angeli 'ocinerunt Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus bonae uoluntatis. eodemque tempore hic, ad quem rerum omnium summa concesserat, dominum se hominum appellari non passus est, immo non ausus, quo uerus dominus totius generis humani
 6 inter homines natus est. eodem quoque anno tunc primum idem Caesar, quem his tantis mysteriis praedestinauerat Deus, censum agi singularum ubique prouinciarum et censi omnes homines iussit, quando et Deus homo uideri et esse dignatus est. tunc igitur natus est Christus, Romano censui statim
 7 adscriptus ut natus est. haec est prima illa clarissimaque professio, quae Caesarem omnium principem Romanosque rerum

AVCTORES § 5 sqq. cf. 3, 8 || § 5 gloria—uoluntatis euang. Luc. 2, 14 § 6 censum agi sqq. euang. Luc. 2, 1; cf. Mommsen, Res gestae Aug. p. 124

EXFILATORES 3 Igitur—5 famulata est adscitis pro natus est Christus similibus ex Hieronymo complauit Paulus 171 3 id est—4 composuit exscripsit Beda D. t. r. a. 3952 4 pacem—5 Christus fort. adhibuit Iordanis Chron. p. 235 D¹ (uenientis Iesu Christi natu pacatum) 14 Deus—dignatus est fort. adhibuit Iordanis Chron. p. 235 D¹ (deus..et homo..nasci dignatus est)

1 posthac P post hanc (corr. m. 2) R posthanc D || appellari R¹ (pp m. 3) 2 sero L || iocoso L 3 eo] eodem DT || sic temp^r B et passim 4 composuit R² || natus (in eras.) D 5 auentui D || in om. L 7 boni D 10 dominus] deus (sic dē-) L 12 idem om. P¹ id est D || in sternis (· ilico ut uid. s. s.) D || praedestinauerat R¹ || deus om. D 13 censu magis D censu agi (fuit fort. censu magi) R || agi¹ (s m. 2) P || ubique] ubi D || censari P 15 natus est] natus D || romanu censu D 16 adscriptus L ascriptus R² || illa prima PR 17 caesarem (er. fort. s) D

dominos singillatim cunctorum hominum edita adscriptione signauit, in qua se et ipse, qui cunctos homines fecit, inueniri hominem adscribique inter homines noluit; quod penitus numquam ab Orbe condito atque ab exordio generis humani in hunc modum ne Babylonio quidem uel Macedonico, ut non dicam minori cuiquam regno concessum fuit. nec dubium, 8 quin omnium cognitioni fidei inspectionique pateat, quia Dominus noster Iesus Christus hanc urbem nutu suo auctam defensamque in hunc rerum apicem prouexerit, cuius potissime 10 uoluit esse cum uenit, dicendus utique ciuis Romanus census professione Romani.

Quamobrem quia ad id temporis peruentum est, quo et 9 Dominus Christus hunc mundum primum aduentu suo inlustrauit regnumque Caesari tranquillissimum dedit, hunc 15 quoque sextum libellum hæc fine concluderim: ut germinantia tempora Christiana magisque inter reprimendum manus crescentia et quæ adhuc in prouectu posita horum ipsorum, quibus hæc respondere cogimur, insectatione mordentur, septimo libello, si tamen adiuuante Domino sufficero, 20 comprehendam, ut, quoniam ab initio et peccare homines et 11 puniri propter peccata non tacui, nunc quoque, quæ perse-

1 singulatim *R*¹ sigellatim *D* || adscribtione *LPR*¹ (d *del.* *R*²)
 2 in a. s. m. 1 *D* || qui] qui cum *h* (*temere*) 3 ascribique *R*³ ||
 numquam penitus *v* || paenitus *D* et a. r. *R* 4 urbe *R* || adque
*PR*¹ || ab exordio] exordio *D* 5 mundum *PR* || ne~~q~~ *R* || ba-
 billonio *D* || machedonico *LPR*¹ 7 quoniam] quoniam *LD* (*scil.* *q̄n*
 et *q̄m* *confusis*) || quia] *LPRD* quod *v* || dñs noster ihs xp̄s. *D*
 dñs · ihs · noster xps · *L* dominus noster christus iesus *PR* 8 hanc
L 9 prouexit *D* || potissimè (*sic v non v̄ m. 2*) *R* 10 esse
 sese *R*¹ || dicendus (*i ex is ?*) *R*² || ciues. (*supra r scr. romanus m. 1*
aut 2) *L* 12 quia ad] ad *L* quiad *D* || tempus *D* 13 hun·c
P || primum *om.* *D* 14 post dedit maius spatium in *P* 15 con-
 cluxerit *D* 16 reprimendum] *LPRD* (*r pr. ex s m. 3 R*) -tium *v*
 17 profectu *P*¹ || horum] ab horum *D* 18 mordantur *L* 19 suf-
 fecero] *D* sufficero *L* sufficerim *P*²*R*¹ suffecerim *P*², *R* m. 2
aut 3, v 20 conpraehendam *LP*²*R*¹*D* conpraehendam *P*²*R*²
 21 peccata] peccare (*re in ta corr. m. 1 aut 2*) *L*

cutiones Christianorum actae sint et quae ultiones secutae sint, absque eo quod omnes ad peccandum generaliter proni sunt atque ideo singillatim corripiuntur, expediam.

1 actae (e *ilico* s. s.) *D* 3 adque *PR'* || corripiuntur (i *altera ilico* s. s.) *D*

PAVLI · OROSI · (nigris) | LIBER · SEXTVS (rubris) EXPL · INCIPIT (n.)
| LIBER · VII (r.) feliciter (ultimum uocabulum nigro colore et paene cursiua scriptura idem opinor qui libris I et IIII extremis contuli scripsit i. e. corrector coaeuus) *L* qui hic desinit fol. 189^r

explicit · liber · sextus · Incipit · pauli · horosi · historiarum | liber · septimus · (litteris minusculis nigris) *P* EXPLICIT | LIBER SEXTVS · INCIPIT PAVLI HOROSI HISTORIAV̄ | LIBER SEPTIMVS · (litteris uncialibus nigris, sed his uersibus colore giluo obductis) *B*

EXPL̄ LIB̄ VII: (litteris nigris) INCIPIT: LIBER: SEPTIMI sic (litteris rubris) *D*

PAVLI OROSII

p. 450

HISTORIARVM ADVERSVM PAGANOS

LIBER SEPTIMVS.

Sufficientia ut arbitror documenta collecta sunt, quibus
 absque ullo arcano, quod paucorum fidelium est, probari de
 medio queat, unum illum et uerum Deum, quem Christiana
 fides praedicat, et condidisse mundum creaturamque eius, cum
 5 uoluit, et disposuisse per multa, cum per multa ignoraretur, p. 451
 et confirmasse ad unum, cum per unicum declaratus est,
 simulque potentiam patientiamque eius multimodis argumentis
 eluxisse. in quo quidem angustas deiectasque mentes offendi 2
 paulisper intellego, quod tantae potentiae patientia tanta
 10 miscetur. si enim potens erat, inquit, creare mundum,
 componere pacem mundi, insinuare mundo cultum ac notitiam
 sui, quid opus fuit tanta uel, ut ipsi sentiunt, tam perniciosa
 patientia, ut in ultimo erroribus cladibus laboribusque
 hominum fieret, quod a principio uirtute eius, quem praedicas,
 15 Dei sic potius coepisse potuisset? quibus quidem ueraciter 3
 respondere possem, ad hoc ab initio creatum et institutum
 humanum genus, ut sub religione cum pace sine labore uiuens
 fructu oboedientiae aeternitatem promereretur, sed abusum

1 sufficientia ut (ia ut *ex i* aut *corr.*) P || colecta R¹ 2 illo
 D || archano R² || probari P 7 patientiamque (que s. s. m. 2)
 R || argumentis (tis m. 1 *ex tū* *corr.*) P 8 angustas (n s. s. m. 1)
 D 10 enim (*una linea erasa*) D 12 pernitiosapientia R¹
 13 ultimo (ia m. 1 *in ras. ex e?*) D || erroribus cladibus laboribusque]
 erroribualq: (1 *inchoata h uid. esse*) D 15 sic (c s. s. m. 1) D
 16 possim G 17 religione (li s. s. m. 1) P

bonitate creatoris libertatem indulgentis in contumaciam
 uertisse licentiam atque ex contemptu in obliuionem defluxisse,
 4 iustamque nunc esse patientiam Dei et iustam in utramque
 partem, ut nec contemptus disperdat in totum cui misereri
 uelit et affici laboribus dum uelit sinat contemptus potens; 5
 deinde subsequens esse, iuste semper adhibere quamuis igno-
 ranti gubernationem, cui aliquando pie restitutus sit paeni-
 5 tenti antiquae gratiae facultatem. sed haec quoniam, etsi
 p. 452 uerissime fortissimeque dicuntur, fidelem tamen atque 'oboedientem
 requirunt, mihi autem, uidero an aliquando credituris, 10
 certe nunc cum incredulis actio est, promptius ea proferam,
 6 quae ipsi etsi probare noluerint, improbare non possint. itaque,
 quantum ad conscientiam humanarum mentium pertinet,
 utrique sub reuerentia religionis et confessione cultuque
 supernae potentiae uiuimus, distante dumtaxat fide; quia 15
 nostrum est, fateri ex uno et per unum Deum constare omnia,
 7 illorum, tam multos deos putare quam multa sunt. si po-
 tentiae Dei, inquirunt, quem praedicatis, fuit, ut Romanum
 imperium tam amplum ac tam sublime fieret, cur igitur

1 indulgentie T || contumaciam] P¹R¹D contumacem P²R²GWZv
 2 adque P¹R¹ || contemptu D contemptu P || defluxisse] PR⁵v fluxisse
 D deflexisse X₂Y,Zh defluxisse (u m. T in ras., in mg. fluxisse [iud
 [i. e. iudicandum] m. T^o) G 3 utramque (a corr. ex u m. ant. i. e.
 m. 1 aut 2) P 4 contemptus D contemptus R || misereri PR¹
 miserire D 5 uelit (it in ras. m. 1) P uellit D || affici] PRD ||
 contemptus (er. i) D contemptus R || potens] DP²5 (s. lin. add. P)
 om. P¹R post deinde exhibent X₂Z 7 pie (ie er.) D pie (e ra-
 dendo ex e) R || restitutu|rus (du eras.; tu in ras. m. 1) D prestitura
 (p s. s. m. 1 aut 2, e radendo ex e, a in ras. m. 1 aut 2 ex us) R ||
 paenitenti] PD •Paenitentia (erasa interpunctio) R 9 fortissimique
 R¹ || adque PR¹D || oboedientem (o in ras. m. ut uid. 1, fort. ex a)
 R 10 an] in D 11 ad actio in marg. m. ant.: uer(iu)s (iu
 incertae) P || promptius P 12 ipsi] et ipsi TY,h 12 uolu-
 erint D || improbare R^o 15 quia] qua D 16 fateri R
 17 multa (a corr. erat in i fort. sed deinde restituta) R || elementa post
 sunt add. R²TX₃ (s. lin. RX₃) v, ante sunt X₂; supra multa scr. -s-
 elementa m. 1 X₄, glossam adscr. hanc in oelo terra mariq^o G^o ||
 potentia (eras. ut uid. e) R potentiae (a in ci corr. m. 1) D
 19 fieret || Cur R

patientia eiusdem obfuit, ut ante non fieret? quibus sub
 eodem uerbo respondebitur: si potentiae deorum, quos praedi-
 catis, fuit, ut Romanum imperium tam amplum ac tam sublime
 fieret, cur igitur patientia eorundem obfuit, ut ante non fieret?
 5 an ipsi dii nondum erant? an adhuc Roma ipsa non erat? 8
 an illi non colebantur? an haec necdum idonea imperio uide-
 batur? si nondum erant dii, cessat intentio; in quid enim
 iam ibi eorum discussio moram, ubi ne ipsam quidem inuenio
 naturam? si autem erant dii, aut potentia eorum, ut ipsi
 10 iudicant, aut patientia in culpa est: uel patientia, si fuit,
 uel potentia, si defuit. aut, si magis suadibile uidetur fuisse 9
 tunc quidem deos, qui prouehere potuissent, sed nondum
 exstitisse Romanos, qui prouehi iure possent, nos auctorem
 rerum potentiam, non artificem scientiam quaerimus. de diis
 15 quippe, ut putant, magnis, non de fabris uilissimis quaestio
 est, quibus nisi materia accedat, ars cessat. si enim praescisse 10
 illis ac uoluisse praesto semper fuit, immo etiam subiacente p. 453
 praescientia, quia apud omnipotentiam de operibus dumtaxat
 suis hoc est praescire quod uelle: quodcumque illud praescie-
 20 batur, cui uoluntas adstipularetur, non exspectari oportuit sed
 creari; maxime cum et Iouem illum suum acruos formicarum

EXPILATORES 21 Iouem — p. 434, 1 ferant ex Iudi litterarii di-
 sciplina uel ex mythographo ignoto (cf. uelut Ouid. Met. 7, 622 sqq.;
 Hygin. fab. 52)

1 obfuit (t in ras. m. ant.) P 2 potentia* (erasa e) R
 3 ut] R²GTX₂N₁(s) om. PR¹DW 4 fieret (i s. s. m. 1) D || cur
 igitur—fieri (sic) omissa addidit in mg. inf. m. 1 D || eorundem (n
 radendo ex m) P eorum D || obfuit|*** ut (fuit uersu extr. m. 2,
 ante ut eras. fuit ut uid.) P 5 dii* (fort. interpunctio erasa) R
 6 colabantur R¹ || an haec—uidebatur om. D || ad idonea nota in marg.
 erasa P 7 cesset R²G || in] scripsi; ut codices, v ad con. h
 at ed. Thor. 9 dii] di D || potentia] patientia D 11 ad sua-
 dibile nota marg. eras. P su|adibile (er. b) D 13 exstitisse (erasa
 s) R 14 potentiam (· alt. m.) R || de diis] dedisse D || dis (i s. s.
 m. ant.) P 15 magnis] magis D 16 ad materia nota in marg.
 erasa P || praescisse D 20. a-stipularetur (erasa d) R || exspectari
 (erasa s) R expectari (-re D) PD 21 Iouem (I in ras. m. ant.;
 fuit i) P

- 11 in populos hominum ludo uertere solitum ferant. porro autem de cura caerimoniarum nec recensendum arbitror, quoniam inter sacra continua incessabilibus cladibus nullus finis ac nulla requies fuit, nisi cum saluator mundi Christus inluxit: cuius aduentui praedestinatum fuisse imperii Romani pacem, etsi iam sufficienter ostendisse me arbitror, tamen paucis adhuc supplere conabor.
- 2 Principio secundi libelli cum tempora Romanae conditionis stili tenore perstringerem, multa conuenienter inter Babylonam urbem Assyriorum tunc principem gentium et Romam aequae nunc gentibus dominantem compacta conscripsi: fuisse illud primum, hoc ultimum imperium; illud paulatim cedens, at istud sensim conualescens; defluxisse illi sub uno tempore nouissimum regem, cum isti primum fuisse; illam deinde tunc inuadente Cyro captam uelut in mortem concidisse, cum istam fiducialiter adsurgentem post expulsos reges liberis uti coepisse consiliis; praecipue cum, uindicante libertatem suam Roma, tunc quoque Iudaeorum populus, qui apud Babylonam sub regibus seruiebat, in sanctam Hierusalem recepta libertate

1 populis *D* || lutdum *D* || uetere *PR*^a || ferat *D*^a 2 arbitror
R^a || quoniam] sic quō *P* quō *R* 3 incessabili libus (*prima s ilico*
ex n, sec. b m. 1 in ras. ex s) *D* 4 nisi cum] niscum cum *D* ||
saluator *P* 5 aduentui] aduentu et *D* || praedestinatum *R*^a (*prius*
i sec. in e correxerat) 5 pacem etsi — 6 tamen paucis] paucem pau-
cis *D* 6 tamen paucis] *PRG*₅ paucis tamen *v* 7 subplire
D 8 principio (*p in ras. m. 2 ex P*) *R* || secundisc (*sc del. m. 1*)
P 9 babylonam] *P*¹*R*¹ babyloniam *P*²*R*² babylona *D*
10 assiriorum *D* || tunc (*t m. 2 in ras.; fuisse uidetur* Tunc praee-
dente interpunctione) *R* || aequae nunc] *PRD*₅ quae nunc *M* nunc *K*
nunc aequae *v* 11 compacta] *PR*¹*D* compacta *R*²₅ cōpactā *KM*
comparata *N*, conī. *h* || conscripsi *PR*¹*D* 12 hoc ultimum *u. extr.*
om. D || caedens *B*¹*M*² cadens *KM*¹ || at] *D* ac *PR* 13 illis
R 14 cum [isti] *PRD*₅; quo isti *TO* tum isti *Y*, interpo-
lauerunt, isti *v* || illam deinde] illa de *D* 15 concedisse *PR*^a
16 assurgentem *R*² 17 praecipue *R*¹ 18 iudeorum *B*¹ ||
babylonam *D* babyloniam *P*²*R*² 19 scanc tam (*priorem c del.*
m. 1) *P* sactam *R*^a || hierlm *R* || libertate* (*crasa ut uid. m*) *R*
libertatem *D*

redierit templumque Domini, sicut a prophetis praedictum fuerat, reformarit. praeterea intercessisse dixeram inter Baby-⁴lonium regnum, quod ab oriente fuerat, et Romanum, quod ab occidente consurgens hereditati orientis enutriebatur, Macedonicum Africanumque regnum, hoc est quasi a meridie ac septentrione breuibus uicibus partes tutoris curatorisque tenuisse. orientis et occidentis regnum Babylonium et Romanum ⁵iure uocitari, neminem umquam dubitasse scio; Macedonicum regnum sub septentrione cum ipsa caeli plaga tum Alexandri ¹⁰Magni arae positae usque ad nunc sub Riphaeis montibus docent; Carthaginem uero uniuersae praecelluisse Africae et non solum in Siciliam Sardiniam ceterasque adiacentes insulas sed etiam in Hispaniam regni terminos tetendisse, historiarum simul monumenta urbiumque declarant. dictum est etiam, ⁷uastatae per Medos Babyloniae et inruptae per Gothos Romae ¹⁵pares admodum annorum numeros cucurrisse.

Nunc autem his illud adicio, quo magis clareat unum esse ⁸arbitrum saeculorum regnorum locorumque omnium Deum. regnum Carthaginense a conditione usque ad euersionem ⁹eius, paulo amplius quam septingen¹tis annis stetit, aequae ¹⁰p. 455

AVCTORES § 3 templum. reformarit *Esdr. 1, 1-6* || a prophetis *Jerem. 25, 11* § 5 Alexandri—docent ex *chorographo ut uid.*; cf. 1, 2 § 5 § 6 urbium (monumenta) declarant *Orosius ?* § 7 dictum est: 2, 3 § 9 regnum Carth.—stetit *Euseb. 1871, ubi sunt 748 (uel 749); 700 Orosius 4, 23 § 6 sec. Liuium et Eutropium*

1 redierat (a in i corr. m. ant.) P redierit (i alt. ilico ex c i. e. fort. inchoata a) D || profetis PRD 2 babillonium D 3 orientem (m eras.) D 4 occidentem (m eras.) D || surgens D || hereditati] PRDG; hereditate E ed. 1542 fs || machedonicum PR¹ 5 a meridie] iam meridie (a s. s. m. 1) D 6 septemtrione PR¹ || ad partes in marg. inf. m. ant. paratis P, partis D || tutores R¹ 7 babyllonicum D 8 machedonicum PR¹ 9 etiam regnum X₄ || septemtrione PR¹ || fuisse ante cum add. X₄, esse add. v 10 riphaeis PRD || motibus D 11 karthaginem PR chartaginem D || praeceluisse R¹ || africam et] africam D 12 adicientes PR¹ 14 monumenta post ras. R || urbium quae (eras. a) R 15 medos (eras. i) R || babyloniae D || irruptae R³ 16 numeros (s s. s. in P, ex corr. add. m. ut uid. 1 in R) PR || concurrisse TX₂Zh occurrisse G 17 his (fort. interp. er.) R 18 scolorum R 19 karthaginense PR chartaginense D || uersionem R¹D (non P) 20 .ccc. PR || annis om. D

regnum Macedonicum a Carano usque ad Persen paulo minus
 quam septingentis; utrumque tamen septenarius ille numerus,
 10 quo iudicantur omnia, terminavit. Roma ipsa etiam, quamvis ad
 aduentum Domini Iesu Christi perfecto prouheretur imperio,
 tamen paululum et ipsa in occurso numeri huius offendit. 5
 11 nam septingentesimo conditionis suae anno quattuordecim uicos
 eius incertum unde consurgens flamma consumpsit, nec um-
 quam, ut ait Liuius, maiore incendio uastata est; adeo, ut
 post aliquot annos Caesar Augustus ad reparationem eorum,
 quae tunc exusta erant, magnam uim pecuniae ex aerario 10
 12 publico largitus sit. poteram quoque ostendere eundem
 duplicatum numerum mansisse Babyloniae, quae post mille
 quadringentos et quod excurrit annos ultime a Cyro rege
 13 capta est, nisi praesentium contemplatione reuocarer. illud
 sane libenter adicio, quia primi illius regum omnium Nini 15
 — quamvis et pater eius Belus obscure primus regnasse
 referatur — illius ergo Nini anno, postquam regnare coeperat,
 quadragesimo tertio natus est sanctus ille Abraham, cui dictae
 sunt repromissiones, ex cuius semine promissus est Christus;
 14 deinde nunc primi istius imperatorum omnium Augusti Cae- 20

AVCTORES § 9 regnum Maced. — dcc *Eus.* 1204 et 1850 ||
 septenarius—omnia ignotus § 11 *Liuius* (quem laudat), libro ut uid.
 108; cf. *Oros.* 6, 14 § 5 § 12 cf. 2, 2 et 3 § 13 cf. *Eus.* 1^a
 et *Oros.* 1, 1 § 5; pater eius Belus — referatur ex *chronographo*; cf.
Exordium Euseb. uol. I App. p. 49 et *Synzell.* p. 181 Bonn.

1 machaedonicum P machedonicum R¹ || carano PR || psen in
 psen^a m. 2, mox s erasa R 2 ·dcc· PR 3 ad aduentum] P
 ad^auentum (a s. s. m. 1) D aduentu (sic) R 4 domini nostri T^v || iesu]
 ihs D 5 paulolum PR¹DG || occursum D 6 septingentesimo]
 PR (n prior corr. ex m P, n alt. erasa R) septagentissimo D || anno
 in ras. m. 1 P || XIII PR 7 unde (u in ras. m. 2 ex V) R ||
 consumsit PD 8 leuius D 9 aliquod P¹R¹D || eorum P^a
 10 exustae erant] exortērant (ē in ae m. 1) D || paecuniae PD
 11 eundum D 12 babyloniae D || ·mille quadrigentus D ·I·cccc·
 PR 13 currit R^a || ultimae D ultime R || a s. s. m. 1 in D
 15 libenter (n radendo ex 1 ?) D || aditio R¹ audicio D 16 belus
 (1 ex II corr.) P || primum PR 17 referatur R obscu referatur
 D 18 quatragensimo tercio D ·XL·III· PR 19 christus]
 dominus christus D 20 nunc] D, om. PR

saris — quamuis et pater eius Caesar metator imperii potius
 quam im'perator exstiterit — istius ergo Caesaris, posteaquam p. 456
 imperare coepit, emenso propemodum anno quadragesimo
 secundo natus est Christus, qui Abrahae sub Nino primo rege
 5 fuerat repromissus. natus est autem VIII kalendas Ianuarias, 15
 cum primum incrementa omnia anni uenientis incipiunt. ita
 factum est, ut, cum Abraham quadragesimo tertio anno natus
 sit, sub fine quadragesimi secundi natiuitas Christi conueniret,
 ut iam non ipse in parte tertii anni sed in ipso potius tertius
 10 annus oreretur. qui annus quantis, quam nouis quamque 16
 inusitatis bonis abundauerit, satis etiam me non proferente
 compertum haberi arbitror: toto terrarum orbe una pax omnium
 non cessatione sed abolitione bellorum, clausae Iani geminae
 portae extirpatis bellorum radicibus non repressis census ille
 15 primus et maximus, cum in hoc unum Caesaris nomen uniuersa
 magnarum gentium creatura iurauit simulque per communionem
 census unius societatis effecta est.

Igitur anno ab Vrbe condita DCCLII natus est Christus ^{p. 457}

AVCTORES § 14 Caesar metator imperii fort. ex chorographo ||
 XLII Euseb. 2015 5 cf. Oros. 6, 20 § 3; Mommsen Corp. Inscr.
 Lat. 1 p. 410 13 cf. 6, 22 § 1 cap. 3 § 1 DCCLII cf. 6, 22
 § 1 et § 5

EXPILATORES 18 anno—Christus compilauit Seuerus Chron. p. 453

1 meator R^a 2 exstiterit (eras. s) R extiterit D || ergo] in-
 quam v 3 quadrage-simo R 5 VIII] PR₅ octauo D₅ (octaua
 G) v VII fsh || kalendas ianuarias] PR klend ianuarias D 6 cum]
 quando v || primo D 7 quadraginsimo* (er. m) tercio D XLIII-
 R XLIII* (fuisse uid. XLIII-) P 8 quadragesimi secundi) PR sed n
 priore erasa in R XLII|secundi (sic) D 9 tertius***] R, om. D
 10 oreretur] DP^a oriretur P m. 1 uel 2, R || qui (i s. s. m. ant.) R ||
 quantis (n m. 1) P 11 non] G m. ut uid. 2, s. s. m. 1 X₁; om. PRDG¹
 12 compertum R² cumpertum D 13 abolitione (b ex d ut uid.,
 m. 1) R || iani] iam D || gemini PR geminiquae D 14 extirpatis]
 PR extyrpatis D || repasis R 15 et] DR²W, om. PR¹ || maximus
 ****] R || fuit ante et maximus add. T, post maximus X₂v, glossam
 erat supra maximus scr. G³ || nom (m s. s. m. ut uid. 1) R
 16 gentum D || communionem (m alt. in ras.) census (n in ras.) unius
 (n in ras.) m. ut uid. 1) R 18 septingentissimo sexagissimo tercio D

salutarem mundo adferens fidem, uere petra medio rerum
 posita, ubi comminueretur qui offenderet, qui crederet salua-
 retur; uere ignis ardens, quem qui sequitur inluminatur, qui
 2 temptat exurit; ipse est Christus, Christianorum caput,
 saluator bonorum, malorum punitor, iudex omnium, qui for- 5
 mam subsequitur uerbo et opere statuens, quo magis doceret
 patientes in persecutionibus, quas pro uita aeterna exciperent,
 esse oportere, mox ut uirginis partu editus mundo apparuit,
 de passionibus suis coepit. namque eum rex Iudaeae Herodes
 simul ut natum conperit, necare decreuit plurimosque tunc 10
 3 paruulos, dum unum insectatur, occidit. hinc malignis improbe
 incurrentibus digna punitio est; hinc, in quantum tranquille
 agitur mundus, credentium gratia, in quantum perniciose
 inquietatur, blasphemantium poena est, securis per omnia
 fidelibus Christianis, quibus aut aeternae uitae requies in tuto 15
 aut etiam huius in lucro est. quod promptius cum per ordinem
 4 referam, ipsis rebus ostendam. postquam redemptor mundi,
 Dominus Iesus Christus, uenit in terras et Caesaris censu
 ciuis Romanus adscriptus est, dum per duodecim, ut dixi,
 annos clausae belli portae beatissima pacis tranquillitate 20
 cohibentur, Gaium nepotem suum Caesar Augustus ad ordi-
 5 nandas Aegypti Syriaeque prouincias misit. qui praeteriens
 p. 438 ab Aegypto fines Palaestinae, apud Hierosolymam 'in templo
 Dei tunc sancto et celebri adorare contempsit, sicut Suetonius
 Tranquillus refert. quod Augustus ubi per eum conperit, 25

AVCTORES 1 petra *ep. ad Corinth. 1, 10, 4* || 3 ignis *cf. uelut
 Apocal. 21, 23* 9—11 *euang. Matth. 2* 18 censu *cf. 6, 22 § 6*
 19 ut dixi *6, 22 § 2* 21 Gaium—p. 439, 1 laudauit *Sueton. Aug. 93*
(quem nominat)

1 salutarem] saluator. R || afferens R³ 4 temptat D 5 po-
 nitor R'D 7 patienter P'R 8 ut] utā D || apparuit D
 9 iudae RD 10 conperit D 11 hic (n s. a. m. 1) D || in-
 probae P improbe R³ 13 mundus. P || perniciose R
 14 blasphemantium P (non R) 15 Christianis fidelibus v
 16 promptius PR'D 18 census D 19 adscriptus PD aascriptus
 (d eras.) R || duodecim D XII PR 20 cause (1 s. s. m. 1) D
 21 cohibentertur D || gaium] PRD 22 prouincias (e in i corr.)
 R 23 aegypto D || palestinae PRD || herusiolema D 24 soetonius
 D 25 agustus D || per om. D || conperit D

prauo usus iudicio prudenter fecisse laudauit. itaque anno 6
 imperii Caesaris quadragesimo octauo adeo dira Romanos
 fames consecuta est, ut Caesar lanistarum familias omnesque
 peregrinos, seruorum quoque maximas copias, exceptis medicis
 5 et praeceptoribus, trudi Vrbe praeceperit. ita peccante prin-
 cipe in sanctum Dei et correpto per famem populo quantitatem
 offensionis qualitas ultionis ostendit. deinde, ut uerbis Corneli 7
 Taciti loquar, sene Augusto Ianus patefactus, dum
 apud extremos terrarum terminos nouae gentes
 10 saepe ex usu et aliquando cum damno quaeruntur,
 usque ad Vespasiani durauit imperium. hucusque
 Cornelius. ceterum et tunc capta euersaque Vrbe Hierosoly- 8
 morum, sicut prophetae praenuntiauerunt, extinctisque Iudaeis
 Titus, qui ad uindicandum Domini Iesu Christi sanguinem
 15 iudicio Dei fuerat ordinatus, uictor triumphans cum Vespasiano
 patre Ianum clausit. igitur etsi sub extremis Caesaris tem- 9
 poribus apertus est Ianus, tamen per multa ex eo tempora,
 quamuis in procinctu esset exercitus, nulla bella sonuerunt.
 unde etiam Dominus ipse Iesus Christus in Euangeliiis, cum 10
 20 temporibus illis in summa tranquillitate uniuersus mundus
 ageret cunctasque gentes pax una uelaret et a discipulis suis
 interrogatus esset de conclusione temporum subsequentium,

AVCTORES § 6 anno—fames *Euseb. 2022* || lanistarum et q. s.
Sueton. Aug. 42 § 7 Tacitus *Historiis* (cf. *Oros. 6, 22 § 2; 7, 9*
 § 9; 7, 19 § 4) § 8 prophetae *Dan. 9, 26, Zach. 14, 1 sqq.*

1 prauos *D* || laudabit *D* . 2 quatragessimio octauo *D* XLVIII
PR 3 lanistarum (sta in ras. m. 1) *D* 5 tradi (a in u corr.
 m. 1) *P* 6 et om. *D* || populi *D* 7 qualitas (er. op?) *D* ||
 cornili *D* cornelii *R*^s 8 agosto *D* 10 cū m. ant. in ras.
P 11 uespasiani (s altera m. 2 in ras.) *P* || hucusque (er. n?)
R 12 cornilius *D* || tunc aptae (in tunc captae corr. m. ant.) uer-
 saeque *P* tunc captae uersaeque *R* || captae uersaeque *D* || hieru-
 solymorum *R* hierusolimorum *D* 13 profetae *D* || iudeis *RD*
 14 uindicandū dñi m. 1 in ras. *P* || domini nostri *Gv* 15 uespasi-
 ano] s altera m. 2 in ras. *P* a prior m. 2 *R* s alt. ex n m. 1 *D*
 16 ianum (er. g) *D* || etsi] et *D* || sub om. *P*^a 20 tranquillitatem
 (m del. m. ant.) *P* 21 uelaret] uelageret *D* || ad (d del. m ant.)
P a* (1 litt. er.) *R* ad *D* 22 coniunctione *D*

11 inter cetera sic ait: audituri autem estis proelia et
 p. 459 opinioniones proeliorum. uideate ne turbemini; oportet
 enim haec fieri, sed nondum est finis. consurget
 enim gens in gentem et regnum in regnum et erunt
 pestilentiae et fames et terrae motus per loca. 5
 haec autem omnia initia sunt dolorum. tunc tra-
 dent uos in tribulationem et occident uos, et eritis
 12 odio omnibus gentibus propter nomen meum. hoc
 autem diuina prouidentia docens et credentes praemonendo
 firmavit et incredulos praedicendo confudit. 10

4 Anno ab Vrbe condita DCCLXVII post mortem Augusti
 Caesaris Tiberius Caesar imperium adeptus est mansitque in
 2 eo annis uiginti et tribus. hic per semet ipsum nulla bella
 gessit, sed ne per legatos quidem aliqua grauia, nisi quod
 tantum aliquantis in locis praecogniti cito gentium tumores 15
 3 conprimebantur. sane quarto imperii eius anno Germanicus
 Drusi filius Caligulae pater de Germanis, ad quos ab Augusto
 4 sene missus fuerat, triumphauit. ipse autem Tiberius plurima
 imperii sui parte cum magna et graui modestia reipublicae
 praefuit, adeo ut quibusdam praesidibus augenda prouinciis 20
 tributa suadentibus scripserit boni pastoris esse tondere

AUCTORES § 11 euang. Matth. 24, 6—9 cap. 4 § 1 XIII item
 Eus. 2030 et Eutrop. 7, 11 § 2 Sueton. Tib. 37 (cf. Eutrop. 7,
 11) § 3 Germanicus Caesar de Parthis (sic) triumphauit ad a. imp.
 IV Eus. 2033^e § 4 Suetonius Tib., inprimis 32

5 et terrae motus] terremutus D 6 tradent uos in tribulatione
 pone u. in ng. add. m. 1 D 7 tribulationem (m del. m. ant.) P ||
 et occident in ras. ang. m. 1 D 10 confuit D 11 septin-
 gentissimo sexagesimo septimo D || agusti D^a 13 xx et tribus
 PRD^m (u. infra) uiginti et tribus Dⁱ || bella om. P (non om. RD)
 14 ne] nec D^m || aliqua] aliquagra Dⁱ || nisi tantum quod D^m
 15 percogniti (sic) D^m 16 conpraemebantur (ban+|tur eras. t? Dⁱ)
 D || Saine (a litteris ic simillima) D^m 17 caligulae] caele Dⁱ
 18 post tiberius repetita sunt haec 12 caesar imperium — 18 tiberius
 (quorum exemplorum uarias lectt. signif. Dⁱ D^m) D 19 regpublicae
 D 20 praesidib; (b; in is corr. m. 2) P praesidib: (si s. s. m. 2)
 R || agenda D || prouincia D 21 tributa (uta in ras. m. 1) P

pecus, non deglubere. at postquam passus est Dominus 5
 Christus atque a mortuis resurrexit et discipulos suos ad
 praedicandum dimisit, Pilatus, praeses Palaestinae prouin'ciae, p. 460
 ad Tiberium imperatorem atque ad senatum rettulit de
 5 passione et resurrectione Christi consequentibusque uirtutibus,
 quae uel per ipsum palam factae fuerant uel per discipulos
 ipsius in nomine eius fiebant, et de eo, quod certatim crescente
 plurimorum fide deus crederetur. Tiberius cum suffragio 6
 magni fauoris rettulit ad senatum, ut Christus deus haberetur.
 10 senatus indignatione motus, cur non sibi prius secundum
 morem delatum esset, ut de suscipiendo cultu prius ipse
 decerneret, consecrationem Christi recusauit edictoque con-
 stituit, exterminandos esse Vrbe Christianos; praecipue cum
 et Seianus praefectus Tiberii suscipiendae religioni obstina-
 15 tissime contradiceret. Tiberius tamen edicto accusatoribus 7
 Christianorum mortem comminatus est. itaque paulatim
 'immutata est illa Tiberii Caesaris laudatissima modestia in p. 461
 poenam contradictoris senatus; nam regi, quaecumque uolun-
 tate faciebat, uoluptas erat, atque ex mansuetissimo principe
 20 saeuissima bestia exarsit. nam plurimos senatorum proscrisit 8
 et ad mortem coegit; uiginti sibi patricios uiros consilii causa

AVCTORES § 5 et § 6 usque ad Christianos *Eus.* 2051 et *Rufin.*
 2, 2 || Seianus et q. s. *Eus.* 2050^b § 7 Tiberius—comminatus est
Hier. 2051 et *Rufin.* 2, 2 || itaque—exarsit *ignotus* § 8 plurimos
 —coegit *fort. sec. Hier.* 2052 f || uiginti—necauit *Sueton. Tib.* 55 ||
 Seianum—interfecit *Sueton. Tib.* 65

● 2 a (er. d fort., non b) D 3 dimisit] misit D || praesis PR¹
 praeses ***** (er. preies, quarta l potius quam s uid. fuisse) D || pa-
 lestinae PRD 4 *****torem (3 uel 4 litt. eras.; impera s. s. m. 2)
 P || adque P¹R¹ adque D || ad om. D || retulit P^bRD^a 5 re-
 surrectione (ti supra ras. m. ant.) P 8 deus] dī D 9 rettulit]
 D retulit PR 10 cur] PRD^{5v} quur KM¹ (cur M²) quod h
 11 morem (er. t) D || desuscipien do (fort. it eras.) P || de om. R ||
 suscipiendū R² || cultū R² 12 consecrationem (s s. s. m. 1) D
 14 seianos P^a || religione P^a religioni (ultima i ex corr. m. ut uid. 2)
 R religionis D || obstinatissime (fuisse uid. -mē) R 17 inmutata
 PR mutata D 18 ad contradictoris in marg. impēr m. 2 P ||
 rex R² || quamcumque D 19 adque (corr. m. 2) P¹R¹ 21 ad
 (d s. s. m. 1) D || xx PR || *sibi (er. u?) D

legerat: horum uix duos incolumes reliquit, ceteros diuersis
causis necauit; Seianum praefectum suum res nouas molientem
9 interfecit; filios suos Drusum et Germanicum, quorum Drusus
naturalis, Germanicus adoptiuus erat, manifestis ueneni signis
10 perdidit; filios Germanici filii sui interfecit. referre singillatim
facta eius horret pudetque; tanta libidinis et crudelitatis
rabie efferbuit, ut, qui spreuerant Christo rege saluari, rege
11 Caesare punirentur. huius tamen imperii anno duodecimo
noua et incredibilis clades apud Fidenatium urbem accidit:
p. 462 amphitheatri cauea populo gladiatorium munus spectante con- 10
12 lapsa est et plus quam uiginti milia hominum occidit. dignum
sane posteris tantae correptionis exemplum, tunc ad spectandas
hominum mortes auidos homines conuenisse, quando pro salute
13 hominum prouidenda Deus homo esse uoluisset. deinde anno
eiusdem septimo decimo cum Dominus Iesus Christus uo- 15
luntarie quidem se tradidit passioni, sed impie a Iudaeis ap-
prehensus et patibulo suffixus est, maximo terrae motu per
Orbem facta saxa in montibus scissa, maximarumque urbium
14 plurimae partes plus solita concussionione ceciderunt. eadem
quoque die ad horam diei sextam sol in totum obscuratus 20

AVCTORES § 9 *Sueton. Tib. 54* § 10 referre—efferbuit *Sueton. Tib. 61* § 11 huius—XII *ignotus* || clades—occidit *Suet. Tib. 40*
§ 12 *Orosius* § 13 XVII] XVI = *Ol. 202, 2 Africanus p. 188 et 190 Routh;* XVIII *Eus. Arm. et Sync.;* XVIII (XVII *cod. B) Hier. 2047*
17 maximo terrae motu — p. 443, 1 terris est *euang. Matth. 27, 45 (Marc. 15, 33 et Luc. 23, 44 sq. de terrae motu tacent) et fort. Africanus p. 183, 9—11; 184, 7 sq.*

1 reliquit (t *ex d corr.*) P 3 drusus] drus D 4 ueneni* (s
eras.) P 5 referre] referens D 6 horret] horret animus v
7 efferuit D || saluatore] rege D 9 fidenatium PR fidenantium D
10 amphitheatri (a *eras.*) R amphitheatri D 11 est et *om. uersu*
extr. D || XX milia PR 13 auidos (o *ex u corr.*) R 14 pro-
uidencia D 15 septimo decimo] PRD decimo septimo v XVII *fs;*
XVIII *T* || cum *om. D* || uoluntariae PR¹ 16 impiae (a *deleta*)
PR impie D || a* (*er. d*) D || adprehensus PR¹D 18 orbem]
urbem (*ut saepiss.*) D || in montibus] immontibus D || scissa sunt v
19 solita (i *ex u corr.*) R || caeciderunt PR¹ 20 totū in toto orbe
corr. m. rec. R totum urbi D

tetraque nox subito obducta terris est et, sicut dictum est,

Impiaque aeternam timuerunt saecula noctem.

usque adeo autem neque lunam lumini solis neque nubes 15
obstitisse manifestum est, ut quartam decimam ea die lunam,
tota caeli regione interiecta, longissime a conspectu solis
afuisse et stellas tunc diurnis horis uel potius in illa horrenda
nocte toto caelo fulsisse referatur. quod non solum sanctorum
Euangeliorum fides, sed etiam aliquanti Graecorum libri
adtestantur. iam hinc post passionem Domini, quem Iudaei 16
quantum in ipsis fuit persecuti sunt, continuas clades Iudae-
orum, donec exinaniti dispersique deficiant, incensabiliter p. 461
strepunt. Tiberius siquidem iuuentutem eorum per speciem 17
sacramenti in prouincias grauioris caeli relegauit, reliquos
gentis eiusdem uel similia sectantes Vrbe submouit sub poena
15 perpetuae seruitutis, nisi obtemperassent. sane Asiae ciuitates 18

AUCTORES 2 *Vergil. Georg. 1, 468* 3 usque—afuisse *Africanus*
p. 183, 13—184, 3 (unde etiam Augustinus Ciu. D. 3, 15; cf. Rhein.

Mus. 1878 p. 324) 6 stellae in caelo uisae sunt *Hieronym. 2047*

8 Graecorum libri] *Ἑλληνικοῖς ὑπομνήμασιν Euseb. ap. Sync. p. 614, 9*
*Bonn., ethnicorum commentariis Hier. l. l. § 16 Eus. 2048**

§ 17 *Suetonius Tib. 36* § 18 Asiae—donauit *cf. Sueton. Tib. 48*
a quo tamen haec illo (!) et tributo dimisso (Tac. Ann. 2, 47 et 4, 13),
propria (οἰκεία δαπάνη Phlegon De mir. 13) aliena sunt; fortasse
Africano usus est Orosius; ceterum cf. O. Iahn, Berichte d. Sächs. Ges.
1851 p. 120 sqq. || hic—obiit Sueton. Tib. 73 ?

1 tetraque (*altera t in ras. m. 1) P* 2 inopiaque *PR¹ || timuere*
D 3 lunam *D || lumine PR¹ (lumini m. rec. R)* 4 obstitisse
D || quarta decimam D ·XIIII· PR quarta decima G || ea] PRD
om. G eadem fsh || luna R¹DG 6 diurnis *D* 7 referantur
(*n s. s. m. 1; pone r fin. superius parua rasura) P* 8 grecorum
R gregorum D || liberi D 9 adtestantur (*d in t mut.*) *R ad-*
testatur D || iudei R 10 iudeorum *R* 12 iuuentutē (*ex corr.*
ut uid. add. m. 2) P iuuentute (er. s an t?) D || specia D speciem
(*c ex t m. 2) R* 13 sacramenti intumescens (*intum. s. s. m. 2 R*)
RT, ed. 1542 in mg.; intumescens post iuuentutem eorum add.
fsh || religauit PR 14 urbem *D* 15 perpetua *D*

illo terrae motu dirutas tributo dimisso propria etiam liberalitate donauit. hic ambiguis signis ueneni obiit.

5 Anno ab Vrbe condita dccxc tertius ab Augusto Gaius Caligula regnare coepit mansitque in imperio annis non plenis quattuor, homo omnium ante se flagitiosissimus et qui uere dignus Romanis blasphemantibus et Iudaeis persecutoribus 2 punitor adhibitus uideretur. hic, ut breuiter magnitudinem crudelitatis eius expromam, exclamasse fertur utinam populus Roma¹ nus unam ceruicem haberet. saepe etiam de condicione temporum suorum conquestus est, quod nullis calamitatibus publicis insignirentur.

3 O beata germina temporis Christiani, quantum praeualuistis in rebus humanis, ut etiam crudelitas hominis magis potuerit elades desiderare quam inuenire! ecce de tranquillitate generali feritas ieiuna conqueritur;

furor impius intus

Saeua sedens super arma et centum uinctus aenis

Post tergum nodis fremit horridus ore cruento.

4 serui rebelles et fugitiui gladiatores perterruere Romam, euertere Italiam, Siciliam deleuerunt, iam paene uniuerso humano

AVCTORES § 1 mansitque—III] a. 3 m. 10 d. 8 *Eutr.* 7, 12; a. 3 m. 10 *Hier.* 2053 || homo—flagitiosissimus *fort. Eutr.* 7, 12 § 2 exclamasse—haberet *Sueton. Cal.* 30 9 etiam—11 insignirentur *Sueton. Cal.* 31 16—18 *Vergil. Aen.* 1, 294 sqq.

1 dimisso] remisit *Tacitus Ann.* 2, 47, remissione tributi *id.* 4, 13 || etiam *P* || liberalitate] *L. Th. Gronouius in Thes. Gr. ant.* 7, 459 (liberalitate subleuauit *Sueton. Tib.* 48), libertate *PRD* 2 hic (*er. n*) *D* 3 ab urbe condita *om. D* || -DCCXL. (*supra x rasura, infra LXL puncta tria erasa; mutatum uid. fuisse in xc*) *P* DCCXL in DCCXC *mut. R* septingentissimo (*en uico ex is*) nonagissimo *D* || agusto *D*

4 coepit regnare *v* || (man que annis) mansitque annis in imperio (*quae inclusi erasa sunt*) *D* || non] * (*una litt. erasa*) *P* 5 III *PR*
6 blasphemantibus *P* || iudeis *R* 8 crudelitatis eius (*er. cru*)? *D* || expromam *R²GM²T* 10 condicione *PRD* || conquestus *P²D*
11 *publicis (*er. i*) *D* 12 temporibus *D* 13 magis *om. D*
16 intus] impius *h* (*errore typogr.*) 17 saeua] sua *D* || aenis] *P^a*
aeneis *P^bR* catenis *DH* 18 tergum (*t s. s. m. 2*) *R* 19 rebelles *P* || gladiatores (*gla s. s. m. 1*) *P* 20 deleuerunt] *PR* delauerunt *D* deleuere *v*

generi toto Orbe metuendi; in diebus autem salutis, hoc est temporibus Christianis, conuellere quietem non potest uel Caesar infestus. hic siquidem magno et incredibili apparatu 5 profectus quaerere hostem uiribus otiosis, Germaniam Galliam-
5 que percurrrens, in ora Oceani circa prospectum Britanniae restitit. cumque ibi Minocynobelinum Britannorum regis filium, qui a patre pulsus cum paucis oberrabat, in deditionem recepisset, deficiente belli materia Romam rediit. isdem autem 6 diebus Iudaei, qui iam tunc ob passionem Christi meritis
10 ubique cladibus exagitabantur, apud Alexandriam seditione excitata, profligati caede atque urbe propulsi, expromendarum querellarum causa Philonem quendam, uirum sane in primis eruditum, legatum ad Caesarem miserant. sed Caligula cum 7 omnibus hominibus tum praecipue Iudaeis infestissimus, spreta
15 legatione Philonis omnes Iudaeorum sacras sedes atque in primis antiquum illud in Hierosolymis sacrum profanari p. 485 sacrificiis gentilium ac repleri statu simulacrisque imperauit seque ibi ut deum coli praecepit. Pilatus autem praeses, 8 qui sententiam damnationis in Christum dixerat, postquam

AVCTORES § 5 *Sueton. Cal. 43—49, praesertim 44 et 45*
§ 6 et § 7 *Rufin. 2, 5 et 6 (in primis § 7 cum omnibus—infestissimus 2, 6), cf. Eus. 2054^a, 2055^v. 2053[?]* § 8 *Rufin. 2, 7, cf. Eus. 2055^a (2047 et 2049)*

1 orbe] *GT* urbe *D* mundo *PR* || est *om.* *R*¹ 3 apparato *D*
5 brittaniae (n m. 1) *P* brittaniae *R* brita*****|niae (t m. 1; er. norum)
D 6 minocynobelinum] *DHM*¹ *TX*, *X*, *X*, *E* (in ras. ant. *T*) minocyno
balinum (a in e corr. m. 1) *P* minocyno-belinum (minocyno in in oceano
corr. m. 2) *R* mino-cynobelinum (eras. ut uid. c m. 3; apex m. 3) *G*
minocinobelinum *NX*, minocynobelunum *M*² minocynobellinum v mino-
cenobellinum *O* minocio-belinum *W* Adminio Cynobellini Britannorum
regis filio legitur ap. *Suetonium Cal. 44* || brit-tanorum *P* brittanorum
R britanorum *D* 7 cum *om.* *P*¹ 8 materiam *P*^a || hisdem
PRD 9 iudei *R* || sob (er. 1) *D* 10 alixandriam *D* 11 ad-
que *PR* || pulsi *D* 12 quaerellarum *PR*^a *D* || uerum *R*^a ueru *D*
13 miserant] *PRDT* miserant *Gv* 14 iudeis *R*¹ || spracta *PRD*
15 philones *D* || iudeorum *R*¹ || sedes] *PRD* (s prior erasa in *PR*)
aedes *Gv* || adque *P*¹ *R*¹ 16 anticum *D* || illum *PR*¹ || in *om.* *KM*
(praecedit illum in *M*¹), *h* || hierusolimis *D* 19 dampnationis *R*

plurimas seditiones in Hierosolymis excepit ac fecit, tantis inrogante Gaio angoribus coartatus est, ut sua se transuerberans manu malorum compendium mortis celeritate quaesierit. Gaius Caligula libidinibus suis etiam illud sceleris adiecit, ut sorores suas primum stupro pollueret, deinde exilio damnaret. qui post omnes simul exules iussit occidi. ipse autem a suis protectoribus occisus est. duo libelli in p. 466 se'cretis eius reperti sunt, quorum alteri pugio, alteri gladius pro signo nominis adscriptum erat: ambo lectissimorum uirorum utriusque ordinis senatorii et equestris nomina et notas continebant morti destinatorum. inuenta est et arca ingens uariorum uenenorum, quibus mox Claudio Caesare iubente demersis infecta maria traduntur non sine magno piscium exitio, quos enecatos per proxima litora passim aestus eiecit.

11 Magnum reuera indicium miserentis Dei propter suffragium gratiae in populum continuo ex parte crediturum et propter irae temperamentum in populum tunc infideliter obstinatum, ut quanta multitudo hominum praeparatam mortem euaserit, ex multitudine interfectorum piscium disceretur omnibusque notesceret, quid tanta ueneni moles arte aucta agere in misera Ciuitate potuisset, quae neglegenter effusa etiam maria corripit.

AVCTORES § 9 *Eus. 2056^{bcd}*

§ 10 *Suetonius Cal. 49*

1 gerusolimis *D* || expleuit *D*. 2 inrogante *PD* irigante *R*¹
 irrogante *R*² 3 caeleritate (*eras. a*) *R* 4 sceris *D* 5 so-
 roris (ro s. s. m. 1) *D* || polluerit *PRD* 6 filio *D* || damnaret]
PD dampnaret (p *eras. et m. 2 e in i corr.*) *R* || iussit (t s. s. m.
 1) *D* || ipsi (si s. s. m. 1) *D* 9 nominis] *PRD* nomini *fsh* ||
 adscribtum *PD* adscriptum (d *eras.*) *R* 10 et *om. D* || *eque-
 stris *R* || et *om. D* 12 uenenorum (ne s. s. m. 1) *D* uenenorum
 pocula continens *ed. 1542 fsh*; uenenorum plena *Sueton.* 13 di-
 mersis *PR* 16 indicium (*m. 3 s. s. iudicium*) *P* || miserantis *h*
 17 gratiae (*prior a corr. ex æ? t ex c R*) *R* || populus *D* || *supra*
 continuo ex parte *scr. m. 3*: inditum *urcmaron* (i. e. inde tum *Verg.*
Maron?) *P* 18 *tunc (t *in ras. m. 2*) *R* 19 quanta (a *fin. in*
ras. m. 2) *R* 21 notesceret] *PRGKMHNv* innotesceret (-is- ceret
D) *DWX₂T(O)h* || aucta agere] agere aucta *D* 22 postuisset *D*

Anno ab Vrbe condita DCCXCV Tiberius Claudius ab Augusto 6
 quartus regnum adeptus est mansitque in eo annis quattuor-
 decim. exordio regni eius Petrus, apostolus Domini Iesu 2 ^{p. 487}
 Christi, Romam uenit et salutarem cunctis credentibus fidem
 5 fideli uerbo docuit potentissimisque uirtutibus approbavit;
 atque exim Christiani Romae esse coeperunt. sensit hoc con- 3
 latum fidei suae Roma beneficium, nam cum interfecto Cali-
 gula multa de abrogando imperio ac republica in antiquum
 ordinem restituenda euerrendaque penitus Caesarum uniuersa
 10 familia senatus et consules decreuissent: Claudius mox ut 4
 confirmauit imperium, magna atque adhuc Romae incognita
 usus clementia, ne in tantam nobilium multitudinem ultio,
 si esset coepta, saeuiret, biduum illud, quo de reipublicae
 statu infeliciter consultatum actumque fuerat, memoriae exe-
 15 mit omniumque factorum dictorumue in eo ueniam et ob-

AVCTORES § 1 XIII item *Eutrop.* 7, 13 (a. 13 m. 8 d. 29 aut
 28 *Hier.* 2057) § 2 exordio—docuit de his refert *Hier.* ad a. 2058
 (Claudii a. 2), sed *Eus. Arm.* ad 2055 (Gaii a. 3) § 3 sec. *Sue-*
tonium Claud. 10 § 4 *Suetonius Claud.* 11 exceptis magna—sae-
 uiret *Orosianis*

EXFILATORES 1 anno—DCCXLV (sic) .. 3 Petrus apostolus .. 4 Ro-
 mam uenit *excerpsit Seuerus Chron.* p. 453 1 anno—2 quartus
adhūbit Beda Hist. eccl. 1, 3

1 DCCXLV PR¹ DCC+XCV R² septingentissimo nonagissimo quinto
 D 2 quarto D || regno D || XIII PR quartuor decim D
 3 domini] domini nostri *GWv* || ihs D 5 adprobauit PR¹ apro-
 bavit D^a 6 adque P¹R¹ || exim] P^aR¹D exin^a P^b exin *fs h*
 exin^a R² exinde *ed.* 1542 || coeperum D || sensitque P² || con-
 sulatum (su *eras.*) P consulatū R 8 multas P multas R
 multas D || hac D^a || rēpublicā (~ m. 2) P 9 restituendae uerten-
 daque D restituendę uerendaq. *KM* || restituendā (~ m. 2) P || euer-
 rendaque] Y, euerrendaeque P¹ euerrandaque (r *altera in t m. 2*,
 a *altera in ras. m. 2, ex e ?*) R uerrendaque N euertendaque
 P²GT^{5v} || pænitus PR¹ 10 cladius R¹ 11 adque P¹R¹
 12 antam D^a 13 saeuiret (*er. r*) D || quo de] R² quod PR¹ quod
 de D 14 consulatum D 15 dictorumq;ue N dictorumque
legitur ap. Suet.

5 liuionem in perpetuum sanxit. ita illam praeclaram et famosam
 Atheniensium amnestiam, quam quidem Romae inducere Iulio
 Caesare interfecto senatus Cicerone suadente temptauerat, sed
 Antonio et Octauiano propter ultionem extincti Caesaris in-
 rumpentibus in irritum cesserat: hanc Claudius quamuis multo
 truculentiore causa in caedem conspiratorum stimularetur,
 6 ultronea clementia nullo expetente firmavit. accidit etiam
 eodem tempore praesentis gratiae Dei grande miraculum:
 siquidem Furius Camillus Scribonianus, Dalmatiae legatus,
 bellum ciuile molitus legiones multas fortissimasque ad
 7 sacramenti mutationem pellexerat. itaque die dato, ut in u'num
 P. 468 undique ad nouum imperatorem conueniretur, neque aquilae
 ornari neque conuelli quoquo modo signa mouerue potuerunt.
 exercitus tanta et tam inusitata miraculi fide motus et con-
 uersus in paenitentiam Scribonianum quinta statim die de-
 8 stitutum interfecit seseque sacramento prioris militiae con-
 tinuit. tristius ac perniciosius urbi Romae nihil unquam fuisse
 quam bella ciuilia satis notum est. itaque propter aduentum

AVCTORES § 5 cf. Oros. 2, 17 § 15 § 6 Furius sqq. — § 7
 Sueton. Claud. 13; cf. Oros. 7, 8 § 2

1 sanxit PR¹ saxit D^a 2 adheniensium D || amnestiam PR¹
 amnistiam D 3 temptauerat PD 4 antonio D || actauiano
 R^a || irrumpentibus R³ 5 irritum PRD || cesserat D || cladius
 P¹ || multo om. D 6 conspiratorum (ir in ras. et a s. s. m. fort.
 1) R || stimularetur] PRD inst- h 8 gratiae] greciae D 9 dal-
 maciae D 11 mutatio(nē pell)exerat (nē pell priore scriptura mem-
 branae uitio euanida suppleuit m. 4, quae s. XI extr. uel XII pr. esse
 Mauio uisa est; ell m. 1 adhuc agnoscuntur) P || die dato] PRD (a
 litteris ic ubique simillima in D), die dicto N¹v; denuntiatio ad
 nouum imperatorem itinere Suet. || in om. R 12 undiquae (er.
 n) D || imperatōrē (rē ex corr. m. 3) P 13 quomodo D || in
 hac (f. 87^b) et seq. pagina multa, quorum antiqua scriptura umore
 euanisset, uel a m. 2 s. VIII [] uel a m. 4 s. XI-XII (<) restituta sunt
 P || (signa m)ouerue P 14 miracu(li fide m)otus P 15 quinto
 v || stat(im die de)stitutum P 16 militiae (ci s. s. m. 3 in P)
 PD || co(utinuit) P 17 perniciosius R || romae (m euanida) P ||
 unquam PD 18 (quam) be(lla ciuilia) P || (aduen)tum P *| ad-
 uentum (er. ad) D

apostoli Petri et tenera Christianorum germina uixdum adhuc pauca ad sanctae fidei professionem erumpentia hanc exorientem tyrannidem et consurgens istud ciuile bellum neget quisquam diuinitus esse compressum. qui praeteritis temporibus de compressione bellorum ciuilium simile probarit exemplum.

Claudius quarto imperii sui anno, cupiens utilem rei-9 publicae ostentare se principem, bellum ubique et uictoriam undecumque quaesuit. itaque expeditionem in Britanniam mouit, quae excitata in tumultum propter non redhibitos
10 transfugas uidebatur: transuectus in insulam est, quam neque ante Iulium Caesarem neque post eum quisquam adire ausus fuerat, ibique — ut uerbis Suetoni Tranquilli loquar — sine 10

AVCTORES § 9 quarto *item Eus. 2061 Arm. et Hier. codd. ABFMR* (quinto *adscr. ceteri*) || expeditionem et q. s. — § 10 recepit *Suetonius* (qui § 10 *laudatur*) *Claud. 17; lin. 18 plurimam Orosianum est*

EXFILATORES 6 Claudius — anno, 8 expeditionem — 9 mouit, 10 quam neque — 12 fuerat, sine ullo — p. 450, 2 insulas, 3 Romano — 4 rediit *compilauit Beda De t. r. a. 4007* 6 Claudius — p. 450, 4 rediit (*omissis 449, 12 ut — loquar*) *exscripsit Beda Hist. eccl. 1, 3* 8 expeditionem — 450, 4 rediit *compilauit Iordanis Chron. p. 235 A² Muratori* 10 neque ante Iulium Caesarem, 11 quisquam ausus fuerat *adhuc Beda Hist. eccl. 1, 2 princ.*

1 (et tenera christiano)rum *P* || et] i *D* || germani *D* 2 (ad sanctae) *P* || prof(essionem) *P* profectionem *R* || (erumpen)tia *P* || exoriente^m (m m. 3) *P* 3 tyranni(de)m *P* || (et consurgens istud ciuile bellum) *P* || et *om. D* 4 (compressum qui praeteritis) *P* || conpraessum (com- *R*²) *R'D*; *interrogandi signum h. l. v* || qui] si *D* siquis *O* quid *ed. Thor.* || praeteriti *D* || (temporibus de co)npresione *P* || conpraessione (com- *R*²) *R'D* 5 (simile probarit exemplum) *P* 6 (claudius qu)arto *P* || cladius *R'* || cupiens (ens *euanidae*) *P* || reipu(b. ostentare principem) *P* || reipublicae (*er. g*) *D* 7 ostentata *D* || se *om. PRD* §, *add. h. l. V, M²HO² (sed pro glossa O), post* utilem *G²O, (sed pro gl. G), post* cupiens *X, v* 8 quaesiu(it itaque expeditionem) *P* || itaque] ita *D* || brit-taniam *P* brittaniam *RD* § 9 p(ropter non redhib)itos *P* || redhibitus *D* redi-bitos (di *ex cu uel du m. 2, os ex us m. ut uid. 1*) *R* reddibitos *G¹* redditos *G²M²T²O, edd. Suet.* 10 transuectusque *v* || (quod (sic) ne)que *P* quam nemo § 11 adire *P* || ausu(s fuerat) *P* || au|sus (*er. a*) *D* 12 sue toni (i in ii *corr. m. 1 aut 2*) *P* suaetonii *R* soetoni *D* || loquitu *D*

ullo proelio ac sanguine intra paucissimos dies plurimam insulae partem in deditionem recepit'. Orcadas etiam insulas ultra Britanniam in Oceano positas Romano adiecit imperio ac sexto quam profectus erat mense Romam rediit.

- 11 Conferatur nunc, si cuiquam placet, sub una insula tempus ⁵
 p. 469 et tempus, bellum et 'bellum, Caesar et Caesar — nam de
 fine nil confero, quoniam hoc felicissima uictoria, illud acer-
 bissima clades fuit — et sic demum Roma cognoscat, per
 eius latentem prouidentiam in agendis rebus antea se partem
 felicitatis habuisse, cuius agnitione suscepta plenissima feli-
 citate perfruitur, in quantum non tamen blasphemiarum offen-
 diculis deprauatur.
- 12 Eodem anno imperii eius fames grauissima per Syriam facta
 est, quam etiam prophetae praenuntiauerant; sed Christianorum
 necessitatibus apud Hierosolimam, conuectis ab Aegypto fru-
 mentis, Helena Adiabenorum regina conuersa ad fidem Christi
 largissime ministrauit.

AVCTORES § 10 Orcadas .. insulas .. Romano adiecit imperio *Hier.*
 2061¹ (desunt in *Arm.*) || ultra Br. in Oc. sitas *Eutrop.* 7, 13 || sexto
 — rediit *Suet. Claud.* 17 § 12 eodem anno *Eus.* 2061¹ (ad *Claudi-*
dii a. 4 codd. APFMR) || fames — ministrauit *Rufinus* 2, 8 et 12 (ex-
 ceptis conuersa ad f. Christi; prophetae cum *Rufino ex Act. Apost.* 11,
 27 laudantur; cf. *Scaliger ad Eus. a. 2056*)

EXPILOTORES 3 ultra — positas compilauit *Isidorus Orig.* 14,
 6, 5 13 eodem — 14 praenuntiauerant compilauit *Beda Hist. eccl.*
 1, 3 p. 40, 5 sqq.

1 proelii *G* || ac] om. *G* aut *Suet.* || (sanguine) *P* 2 dedi(tionem)
P || etiam] autem *§* 3 intra *§* || brittanium *PRDSSR* britanniam
 § || (posit)as *P* || romanum (m *fin. er.*) *D* || imperium (m *fin. er.*) *D*
 4 quam] *DGX*, *Suet.* postquam *PRTW* || (mense) *P* 5 cui quam
 (cui *m. 1 in ras.*) *P* || (ins)ula *P* 7 nihil *v* || profero *Ov* || quo-
 niam hoc] *RD* (sic *quō R*) quo hoc (hoc *s. in. add. m. 3*) *P* || acer-
 uissima *PR*¹ 9 augendis *fsh* 11 blasfemiarum (*æ in e corr.*)
P blas phi mia rum *D* 12 depraeuatur *D* 15 hierusolyma (u
m. 1 in o corr., a m. ut uid. 2 in ã) *P* hierusolimam *D* || frumentos
P^a 16 adzabenorum *PR*^a

Anno imperii eius quinto inter Theram et Therasiam insula 18 de profundo emicuit triginta stadiorum spatio extenta.

Anno eius septimo sub procuratore Iudaeae Cumano in 14 Hierosolymis tanta seditio in diebus azymorum exorta est, ut in portarum exitu populo coartato triginta milia Iudaeorum caede prostrata et compressione suffocata referantur.

Anno eiusdem nono expulsos per Claudium Vrbe Iudaeos 15 Iosephus refert. sed me magis Suetonius mouet, qui ait hoc modo: Claudius Iudaeos impulsore Christo adsidue tumultuantes Roma expulit; quod, utrum contra Chri- 16 stum tumultuantes Iudaeos coherceri et conprimi iusserit, an etiam Christianos simul uelut cognatae religionis homines uoluerit expelli, nequaquam discernitur.

AVCTORES § 13 *Eus. 206^d* (ad Cl. a. 5 *Arm. et codd. PF*)

§ 14 *Eus. 206^d* (ad Cl. a. 7 *codd. APFMR*)

§ 15 Anno—Io-

ssephus refert *errat Orosius, cf. Moerner p. 102* || Suetonius *Claud. 25*

EXPILATORES 7 Anno—Iudaeos *compilauit Beda De t. r. a. 4007*

1 anno ad imperio (o *fin. s. s. m. 1*) *D* || ther[asiam] *P* || insulam
D 2 xxx *PR* || spatium (o *ex a, m. 1?*) *R* 3 ann[o eius] *P* ||
 curatore *D* || iudaeae *PR* iudaeaea *D* || cū anno (*in marg. m. 2: a-*
cumano, i. e. alibi cumano) *P* cum anno *R* cūmano (*sic m. 1*) *D*
 4 hierosolymis *RD* || tanta seditio *P* 5 populo] propter *D* (*natum*
ex nota p̄p̄) || coarta[to xxx] *P* || triginta *D* xxx *PR* || iudeorum
RD 6 suffragata *D* || [refer]antur *P* 7 nono (o *fin. ex a m. 1*)
D || expulsus (us *in os corr. m. 1 aut 2 P*) *PD* || urbe (u *in ras., m.*
2?) *R* || iudeos *R^a* (-e *R^b*) 8 (iosephus) *P* iosephus *D* || re-
 (erant) (erant *m. 4 in ras. 3 litt.*) *P* || suet[onius] *R* suetonius *D*
 9 (cladius) *P* || (iudeos) *P* iudeos *RD* || impulsore *R^s* || adsidue *P*
 adsidue (*prior d m. 3 in s, e radendo in c corr.*) *R* assidue *D*
 10 (quod utrum con)tra *P* || utsum *D* 11 tumult(tuantes) *P* ||
 iudeos *R^d* || cohercere *D* || conprim(i) *P* conpraemi *D* comprim
R^s || (iusserit) *P* || (an eti)am *P* 12 (simul uelut) *P* || religionis
 (li *s. s. m. 3*) *P* religiones *Rⁱ* reigionis *D* 13 (uoluerit ex-
 pelli nequaquam discernit)tur (discernit *m. 4,*)tur *m. 1*) *P*

- 17 Verumtamen sequenti anno tanta fames Romae fuit, ut
 p. 470 medio foro imperator correptus a populo 'conuiciis et frag-
 minibus panis turpissime infestatus, aegre per pseudothyrum
 in Palatium refugiens furorem excitatae plebis euaserit.
- 18 Paruo autem intercedente tempore triginta et quinque
 senatores et trecentos simul equites Romanos minimis causis
 interfecit; ipse autem manifestis ueneni signis est mortuus.
- 7 Anno ab Vrbe condita DCCCVIII Nero Caesar ab Augusto
 quintus principatum adeptus est mansitque in eo annis non
 plenis quattuordecim. Gai Caligulae auunculi sui erga omnia
 p. 471 uitia ac scelera sectator immo transgressor, petulantiam libi-
 dinem luxuriam auaritiam crudelitatem nullo non scelere
 exercuit; siquidem petulantia percitus omnia paene Italiae ac
 Graeciae theatra perlustrans, adsumpto etiam uarii uestitus

AVCTORES § 17 sequenti anno — Romae *Eus. 2065* (ad Cl. a. 10
Arm. et codd. APFR) || medio foro — refugiens *Sueton. Claud. 18*
 § 18 paruo — interfecit *Sueton. Claud. 29* || ipse et g. s. *Sueton.*
Claud. 44 cap. 7 § 1 annis — XIII] a. 13 m. 7 d. 28 *Hier. 2071* ||
 Gaii — sectator *sec. Eutrop. 7, 14* || petulantiam — crudelitatem .. exercuit
Sueton. Ner. 26 || siquidem — perlustrans *ignotus (cf. Syncell. p. 642,*
19 Bonn.) || adsumpto — dedecore *sec. Eutrop. 7, 14*

EXFILATORES 1 sequenti — Romae fuit compilauit *Beda De t. r.*
 a. 4007

1—2 an(no tanta fames rome fuit ut medio) *prima n euanida sed non*
restit. P 2 corr(optimus (sic) a populo) *P correptos appopulo D* ||
 (conuiciis et prominis pa)nis *P* || conuiciis (*erasa n ut uid.*) *R* ||
 fracminibus *R*¹ 3 infesta(tur aegre per pseudothyrum in) *P* || in-
 festatur *D* || seudo tyrum *R* seodothirum *D* 4 refug(iens) *P* ||
 pl(ebis euaserit) *P* 5 (parue) sic *P* || xxx. et *PR, et om. v*
 6 senatore(s et hac simul) *P* || trecentus *D* oco *R* || minimis.. | (*erasee*
de esse possunt) *P* 7 manifesti *D* || uenines ignis *D* || signū (ū
in is corr. m. 1) *P* 8 octingintissimo octauo *D* || (nero cesa)r *P* ||
 agusto *D* 9 e(o annis) *P* 10 quatuor dicim *D* XIII *PR* ||
 gai] *PD* gai. (fuit gaim uel gau.) *R* || -ligulae *D* || erga (a ez o m. 1)
R ergo sed eras. D 11 (ac scelera) *P* 12 luxuri(am) u altera
in o corr. m. 1 aut 2 P luxoriam *R*¹*D* 13 pentulantia *P*^a pecu-
 lancia *D* || pene *R*²*D* || ac om. *D* 14 greciae *RD* || adsumto *P*
 assumpto *R*²

dedecore cerycas citharistas tragoedos et aurigas saepe sibi
 superasse uisus est. libidinibus porro tantis exagitatus est, 2
 ut ne a matre quidem uel sorore ullaue consanguinitatis
 reuerentia abstinuisse referatur, uirum in uxorem duxerit, ipse
 a uiro ut uxor acceptus sit. luxuriae uero tam effrenatae 3
 fuit, ut retibus aureis piscaretur, quae purpureis funibus ex-
 trahebantur, frigidis et calidis lauaret unguentis. qui etiam
 numquam minus mille carrucis confecisse iter traditur. denique 4
 urbis Romae incendium uoluptatis suae spectaculum fecit;
 10 per sex dies septemque noctes ardens ciuitas regio pauit
 aspectus; horrea quadro structa lapide magnaue illae ueterum 5
 insulae, quas discurrens adire flamma non poterat, magnis
 machinis quondam ad externa bella praeparatis labefactatae
 atque inflammatae sunt, ad monumentorum bustorumque
 15 deuersoria infelici plebe compulsa. quod ipse ex altissima illa 6
 Maecenatiana turre prospectans laetusque flammae ut aiebat

AUCTORES § 1 cerycas—superasse *Eus. 2082^a* § 2 fort. *Sue-*
ton. Ner. 28 et 29 exceptis tamen uel sorore—reuerentia § 3 lu-
 xuriae—unguentis *Eutrop. 7, 14* || qui etiam—traditur *Sueton. Ner.*
30 § 4—§ 7 *Sueton. Ner. 38 et* (§ 7 quam iactauerat) *Aug. 28, ab*
Orosio exornata uelut his § 5 quas—poterat

EXPILOTORES 6 retibus—extrahebantur *exscripta sunt ab auctore*
excerptorum codicis Paris. 8818 saec. XI (Roth ad Sueton. p. XXXIII)

1 decore *D* || cerycas] *PR¹D* ceri^acas (*sed punctum litterae r, i. e. y,*
erasum ut esset r) *R²* ceriacas *T*, cerices *h* || citharistas] *R²D* (cith *m.*
2 in ras. ex...t) *R* chitaristas *P* || thragoedos *PR* tragoedus *D*
 2 superasse *R* || libidinibus (*bus in ras. m. 1*) *D* 3 ne a] ea *D* ||
 ulla ue. (*e in ras. et m. 2*) *R* 4 referencia *D* 5 sit] *D*
 est *PR* || effrenato *D* ineffrenatae (*in marg. uocabulum huic adscriptum*
eras. in P) *PR*; inusitatae *Eutr.* 6 redibus *D* 7 lauaret un-
 g^aentis (*t un m. 2 aut 3 in ras. 5 litt., u s. s. m. 3*) *P* || unguentis *D*
 8 confecisse & lator (*er. n*) *D* 9 urbis *in ras. m. 1* *D* || uoluntatis
PR || expectaculum *P* expectaculum *R¹* 10 sex] sex enim *v*
 11 aspectus *D* || structa (*s m. 2 in ras.*) *P* || ueterum *D* 12 in-
 sulae (*s m. 2 in ras.*) *P* insulae *R* || adire flamma] *PR* (-re *ex-rę* *R*)
v flamma adire *DG* 13 Inahinis *D* 14 adque *P¹R¹*
 15 deuersoria] *R¹* diuersoria (*ue m. 1 aut 2 in ras. P*) *PR²D* || com-
 pulsa *R²* 16 mecenatiana (*an in ras. m. 1 aut 2 P*) *PR* || lae-
 tusque] *D* *v* laetus *PR* || flamma *D* || alebant *D*

7 pulchritudine tragico habitu Iliadam decantabat. auaritia
autem tam praeruptae exstitit, ut post hoc incendium Vrbis,
quam se Augustus ex latericia marmoream reddidisse iacta-
uerat, neminem ad reliquias rerum suarum adire permiserit;
cuncta, quae flammae quoquo modo superfuerant, ipse abstulit; 5
8 centies centena milia sestertium annua ad expensas a senatu
p. 472 conferri sibi imperauit; plurimos senatorum nulla exstante
causa bonis priuauit; negotiatorum omnium sub una die,
tormentis quoque adhibitis, omnem penitus censum abstersit.
9 crudelitatis autem rabie ita efferatus est, ut plurimam senatus 10
partem interfecerit, equestrem ordinem paene destituerit. sed
ne parricidiis quidem abstinuit, matrem fratrem sororem
uxorem ceterosque omnes cognatos et propinquos sine haesi-
10 tatione prostrauit. auxit hanc molem facinorum eius temeritas
p. 473 impietatis in Deum. nam primus Romae Christianos sup- 15
plicis et mortibus affecit ac per omnes prouincias pari per-
secutione excrucitari imperauit ipsumque nomen extirpare

AVCTORES § 8 centies — imperauit *Eus. 2083** || plurimos — pri-
uauit *Eutrop. 7, 14* || negotiatorum — abstersit *ignotus (cf. Sueton.
Ner. 32)* § 9 plurimam — interfecerit *Eutrop. 7, 14* || eq. ord. —
destituerit *Sueton. Ner. 37 ?* || parricidiis *Sueton. Ner. 33—35, Eutr.
7, 14 (Eufin. 2, 24 ?)* § 10 *Hier. 2084^{1. m} ac sec. Rufin. 2, 24 et
25 ut uid., exceptis* per omnes prouincias pari

1 Iliadam] *PR₅* (a prior m. 1 aut 2 in ras. P) illiadam D eliadem
O 2 tempruptae (e prior in a m. fort. 1) R || pręruptae D || ex-
stitit *PR²D* 3 latericiam (m eras. PR, in ras. in m. 2 R) PR
latericia (ate in ras. m 1) D || iactauerat (u ex n m. 1) D 5 cuncta
quae] cunctaeq: D cunctaq; R¹ 6 centies D || sextertium (-cium
D) *R²D* sexcentium *PR¹* || annua] in mg. alibi ad annuas expensas
m. 2^b G || expensas a] *PG* (s a alt. s. s. m. ut uid. 2 P) expensa
P¹RD || senatū R² 7 conferri sibi] *PR* conferre sibi D sibi
conferri v || extante PR 8 negotiatorem D 9 paenitus *PR¹* ||
abstersit (ersit in ras. m. ut uid. 1) R 10 rabiae D rabie (e in
ras. m. 2, ex ae ?) R 11 equestrem] fort. corrigendum eumque,
cf. *Suet. Ner. 37* eumque [s. e. senatorium] ordinem sublaturum || di-
stuent D 12 nec D 14 auxit] sic auxi] R auxilium D ||
temeritatis *P¹R¹* (corr. fort. m. 1 in R) 15 impietatis] *P²* (s. s.),
R impietates D, om. P¹ 16 persecucionis D 17 extirpare PR

conatus beatissimos Christi apostolos Petrum cruce, Paulum gladio occidit. mox aceruatim miseram ciuitatem abortae 11 undique oppressere clades. nam subsequente autumno tanta Vrbi pestilentia incubuit, ut triginta milia funerum in rationem Libitinae uenirent. Britannica deinde clades e uestigio accidit, qua duo praecipua oppida magna ciuium sociorumque clade et caede direpta sunt. praeterea in Oriente magnis Armeniae 12 prouinciis amissis Romanae legiones sub iugum Parthicum missae, aegreque Syria retenta est. in Asia tres urbes, hoc 10 est Laudicia Hierapolis Colossae, terrae motu conciderunt. at 13 uero Nero postquam Galbam in Hispania imperatorem creatum ab exercitu cognouit, totus animo ac spe concidit. cumque incredibilia perturbandae, immo subruendae reipublicae mala moliretur, hostis a senatu pronuntiatum et ignominiosissime 15 fugiens, ad quartum ab Vrbe lapidem sese ipse interfecit, atque in eo omnis Caesarum familia consumpta est.

AUCTORES § 11 subsequente] ? || auctumno—§ 12 *Sueton. Ner.* 39 et (§ 12 amissis .. Parthicum) *Eutrop.* 7, 14 § 18 usque ad moliretur *Sueton. Ner.* 42 et 43 || hostis et q. s. *Eutrop.* 7, 15 (ex hoc solo hostis — pronuntiatum; cf. *Mommsen, Chronograph v. J.* 354 p. 672) et *Hier.* 2084^r

EXFILTORES 1 Petrum — 2 occidit *compilauerunt Gregorius Turon.* 1, 24 et *Beda De t. r. a.* 4021; cf. *Iordanis Chron.* 235 C¹

2 abortae R 3 undiq (i. e. undiquae) s. s. m. 1 D || obpressere D || subsequente D || autem non D 4 pestilentiae (e *fn. er.*) PR pestilencia D || xxx milia PR 5 libidinae D || brittanica P brittanica (t *prior erasa, c add. m. 2*) R Britanica D 6 praecipue D || sociorumque R || cladae P clade (*er. u*) D 7 caede] p̄edē (p ex p, r m. 2 in *ras.*) R || Praeterea R^a || orientem (m *del. m. 1 aut 2 in P*) PD || arminis D 8 partecum D 9 misse R¹ || syria in *ras. m. ant.* P syria^a R || retenta (te s. s. m. 1) D 10 laodicia P laodicia D laoditia (i in e m. 2) R || colose PR colusae D, et Colossae h || ad P¹R²D 11 spania D 12 cognuit D^a || totus (tu s. s. m. 1) D 14 moliretur (*eras. l*) P 15 interficet (int m. 1 ex *sua ut uid.*) D 16 adque PR¹ || caesarum omnis D || consumpta P

p. 474

- 8 'Anno ab Vrbe condita DCCCXXXIII Galba apud Hispanias usurpauit imperium. qui mox, ut Neronis mortem conperit, Romam uenit; cumque omnes auaritia saeuitia segnitiaeque offenderet, Pisonem sibi nobilem industriumque adulescentem in filium atque in regnum adoptauit: cum quo septimo mense imperii sui ab Othone ingulatus est.
- 2 Luit Roma caedibus principum excitatisque ciuilibus bellis recentes Christianae religionis iniurias, et signa illa legionum, quae sub aduentu in Urbem Petri apostoli diuinitus cohercita conuelli nullo modo ad excitandum ciuile bellum ualuerant, 10 quod per Scribonianum parabatur, Petro in Vrbe interfecto et Christianis poenarum diuersitate laniatis toto se Orbe soluerunt. de Hispania siquidem ilico Galba surrexerat; quo mox oppresso Otho Romae, Vitellius in Germania, Vespasianus 4 in Syria imperia simul atque arma rapuerunt. probent sane 15 etiam inuiti potentiam simul et clementiam Dei, qui Christianis temporibus offenduntur: quanta celeritate tantorum incendia bellorum et excitata sunt et repressa, cum et antea minimis causis magnae ac diuturnae elades agitentur et

AUCTORES § 1 Galba—imperium *uide cap. 7, 13* || qui mox et q. s. *Sueton. Galba 11.12.9.17.20 (cf. Eutrop. 7, 16 et Hier. 2084^a)*

§ 2 *cf. cap. 6 § 6 sqq.* § 3 Otho—Syria *Eus. 2084^a et 2085^a ut uid.*

1 octingintissimo quarto (s. pr. m. 1 in ras., ex t?) sic D
 2 nerones (s. m. 1 in ras. ex m) D || comperit R^{al} cumperit D
 3 seuitia R¹ om. D || segnitia (om. que) D 4 adulescentem P
 5 adque P¹R¹ || quo] P m. 3 aut 4, R m. 2, D que P¹R¹
 6 imperii (i. fin. s. s. m. 2) P || sui] PD om. R || uthone D 8 le-
 gionum illa v 9 auento D || cohercita] PR quoherciter D
 10 ciuile R (eras. uid. m) R 11 scribunianum D || urbe ante
 ras. P urbe ante ras. R 12 se s. s. m. 1 in D 13 milico
 D 14 praesso D || romae (a in ras. m. 1 aut 2) R || germania
 (erasa g inchoata) P 15 adque P¹ 16 qui] PD quia (i in
 ras. m. 2 et supra a fortasse punctum; fort. quia in qua corr. deinde
 i restit.) R 17 ad offenduntur adscr. in marg. uocabulum sed
 eras. P 18 bellorum (o m. 1 ex a) D || et] D om. PR || excitata
 (ci in ras. m. 1 aut 2) P || cum (sunt eras. esse potest) R || & in
 ras. m. fort. 1; fuisse uid. et R || anteam, inimicis D || ante P ante R

nunc maximi undique concrepantes magnorum malorum fragores minimo negotio sopirentur. iam enim erat Romae 5 quamuis persecutione uexata Ecclesia, quae iudici omnium p. 475 Christo etiam ¹pro inimicis et persecutoribus supplicaret. igitur 6
 5 Otho cum, Galba et Pisone Romae interfectis, inter tumultus caedesque inuasisset imperium ac mox creatum imperatorem in Gallia per Germanicas legiones Vitellium conperisset, bellum ciuile molitus tribus primum leuibus proeliis, hoc est uno apud Alpes, alio circa Placentiam, tertio circa locum, quem
 10 Castores uocant, contra Vitellianos duces congressus uictor exstitisset, quarto apud Bedriacum proelio cum animaduertisset suos uinci, mense tertio quam imperare coeperat sese interfecit. Vitellius uictor Romam uenit: ubi cum multa 7 crudeliter ac nequiter ageret, incredibili etiam uoracitatis
 15 appetitu humanam uitam probris adgra'uaret, postquam de p. 476 Vespasiano comperit, primum deponere molitus imperium, post a quibusdam animatus Sabinum Vespasiani fratrem,

AUCTORES § 6 inuasisset—molitus..leuibus *Eutrop.* 7, 17 || tribus .. proeliis — uinci *Sueton. Oth.* 9 || mense — interfecit *fort. Hier. p. 157^m* (cf. *Sueton. Oth. 11 et Eutr. 7, 17*) § 7—§ 9 *Sueton. Vitell. 11. 13. 15—17, sed § 8 octauo .. mense et ultima § 9 etiam—sepultum ex Eutropio 7, 18*

1 malorum (1 in ras. m. 2, ex g fort.) R || fragoris (is in ras. m. 1, ex em ?) D 2 superintur D || enim om. D || rome R¹ 3 ecclesia P ecclesia ante ras. R 5 rome R¹ || post interfectis rasura spatium hoc uoc. aequans R 7 gismanicas D || comperisset R¹. cumperisset D 8 probeliis D || unum D 10 castores] PR²GKMHV₃WN² castoris DN¹v (item apud Suet. legitur) pastores R¹ || uitellianos (s fort. al. m. add.) R 11 extitisset PR² extetisset D || et quartum D || bedriacum] Vat. Reg. 772 (s. X.), Pal. 828 (s. XI) hedriacum PR Port. WX₂ bredria, cum (punctum sub d fortuitum esse potest; cf. infra u. 15 et p. 458, 14) D bredriacum G betriacum Palerm. (s. XV) et Vat. 1975 m. 2 (s. XV) soli betriaticum H briacum TO bebriam N bebricum V₃v || proelium D 12 uici R¹ 13 uitellius (ui m. ant. in ras.; 1 alt. s. s. m. 2) P 14 crudilitate D || ac nequiter om. D 15 appetitu D || uitam D || adgradaret D 16 uespasiano R¹ || molitus est X₁X₂fsh est m. Z₁ Col. 17 post a] PR² K²MTOX₁X₂X₃ postea DK¹ post R¹ postea a X₄v; postquam a GN₁ || sauinum D || uespasiani P || fratrem (t s. s. m. 2) P

nihil tum mali suspicantem, cum ceteris Flavianis in Capitolium compulit succensoque templo et mixta simul flamma ruinaque omnes in unum pariter interitum ac tumulum dedit.

8 post deficiente in Vespasiani nomen exercitu suo destitutus adpropinquantibusque iam hostibus trepidus cum se in quandam proximam palatio cellulam contrusisset, turpissime inde protractus cum per uiam sacram nudus duceretur, passim fimum in os eius coniectantibus in forum deductus, octauo quam p. 477 regnum praesumpserat in mense apud Gemonias scalas minutissimorum ictuum crebris conpunctionibus excarnificatus atque p. 478 inde unco tractus et in Ti'berim mersus etiam communi caruit sepultura. multis autem et nefariis modis per complures dies a Vespasiani militibus, aduersum senatum populumque Romanum indiscreta caede saeuitum est.

9 Anno ab Vrbe condita DCCCXXV, breui illa quidem sed turbida tyrannorum tempestate discussa, tranquilla sub Vespasiano duce serenitas rediit. namque, ut paulo altius repetam, Iudaei post passionem Christi destituti in totum

AVCTORES § 9 Tacitus Hist. 4, 1? cap. 9 § 2 Iudaei—circumuenirentur fort. adhibitus Rufinus 2, 26 princ. (cf. 3, 5 et 7) || in Carmelo sqq. Sueton. Vesp. 5 et 4

EXPILESORES 15 Anno — DCCCXXV (sic: DCCCXLV) .. p. 460, 12 Titus .. 13 templum — 15 duobus excerpit Seuerus Chron. p. 453

1 dum D || caeteris D || flavianis (u ex m m. 1) D || capitolium (o ex e corr. ant. m.) P capitulum D 2 compulit] R^{al} compulit D comp- PR¹ || succensoque (eras. u) P succen su. q: D || -que del. m. fort. 2 in G 3 unum (n m. 1 in ras.) D 5 appropinquantibusque R² aprop- D, -que om. v || tribidus D || quadam PR¹ 6 construsisset D^b || turpissime R¹ 7 passim] passim cunctis v 8 iactantibus h || quo in qua m. antiqua R 9 praesumpserat (pre-D) PD || gemonias (i s. s. m. 1) D 10 conpunctionibus (con in cō* al. m., n altera in ras. m. 2) R conpuncionibus D || adque P¹E'D 11 uncontractus D || et in] D^e in PR || misus D 12 complures] R²D (-ris D) conplures PR¹ 13 uespasiani R¹ 14 seuitum D 15 octingentissimo uicesimo quinto D 16 uespasiano (i ex corr. add. m. 1) D 17 ut s. s. m. 1 in P || altius] DG₅ (alcuis D) latius PRH antierius KM 18 repetam] D referam PR || iudei R¹D || distituti (fort. ti alt. in ras.) D

gratia Dei cum omnibus undique malis circumuenirentur, quibusdam in Carmelo monte seducti sortibus, quae portenderent exortos a Iudaea duces rerum potituros fore, praedictumque ad se trahentes in rebellionem exarserunt extinctisque Romanis praesidiis legatum quoque Syriae suppetias ferentem ^{p. 479} rapta aquila et caesis copiis fugauerunt. ad hos Vespasianus ³ a Nerone missus Titum filium suum maiorem inter legatos habuit; nam multas et ualidas legiones secum in Syriam traiecit. itaque cum Iudaeos, multis eorum oppidis captis in ¹⁰ urbem Hierosolymorum praecipue ob diem festum congregatos, obsidione clausisset, cognita Neronis morte hortatu plurimorum regum et ducum — maxime Iosephi Iudaeorum ducis sententia, qui captus cum in uincla coiceretur, constantissime dixerat, sicut Suetonius refert, continuo se ab eodem ¹⁵ imperatore soluendum — imperium adeptus est, relictoque in castris ad procurationem obsidionis Hierosolymorum filio Tito, per Alexandriam profectus est Romam; sed cognita inter-

AVCTORES § 3 ad hos—*lin.* 7 missus *Eus.* 2084^a || 7 Titum—9 traiecit *Sueton. Vesp.* 4 || 9 multis—captis *Eus. Hier.* 2084^a; *cf. Tacitus Hist.* 5, 10 || 9 in urbem Hieros. . . 11 obsidione clausisset *Eus.* 2084^a ? *cf. Sync.* || 10 praecipue—congregatos *Eus.* 2086 ?; *fortasse* in urbem—clausisset *sec. Tacitum* (*cf. Sulpic. Seu. Chron.* 2, 30 § 3) || 11 cognita—12 ducum *ignotus* || 12 Iosephi—ducis *Hier.* 2084^a || 13 captus—15 soluendum *Sueton. Vesp.* 5 *qui laudatur* || 15 imperium—17 Romam *Hier.* 2085^a, *fort. etiam Sueton. Tit.* 5 || 17 cognita *sqq. Tacitus Hist.* ? (*cf. Sueton. Vesp.* 7)

1 undique* (1 aut 2 *litt. eras.*) P 2 reducti D || quae] que *in ras. al. m. R* -q: D || portenderet D 3 a om. D || iudaea (*altera a m. 2 in ras.*) P iudaea R'D || potitus *in potitōs mox m. ant. in potituros corr. R* potituros D 4 ad] a D 6 aquilae (e *eras.*; *in marg. uocab. erasum*) P || caesis* (*eras. e*) P || uespasianus (*altera s m. 2 in ras.*) P 7 a nerone] arenone R^a || misus D 9 transiecit PR || iudeos R'D 10 urbem P urbe D || hierosolymorum R hierosolymorum D || praecipuae R'D 12 iusephi D || iudeorum R'D || sententiam D 13 uincla] PD uincla R || coiceretur] PR'D coniceretur R² 14 suetonius R sostonius D || continue (e *in o corr. m. 1*) P || sed] esse D 15 adsertus D || relicto D 16 ad c (*c del. m. 1*) P ad * (*erasa c uid.*) R || obsidiones (*ti erasae et incertae*) R¹ || hierosolymorum R hyrusolimurum D 17 alexandriae D

4 fectione Vitelli paulisper Alexandriae substitit. Titus uero magna ac diuturna obsidione Iudaeos premens, machinis cunctisque bellicis molibus non sine multo suorum sanguine tandem muros ciuitatis inrupit. sed ad expugnandam interiorem templi munitionem, quam reclusa multitudo sacerdotum ac
 5 principum tuebatur, maiore ui et mora opus fuit. quod tamen postquam in potestatem redactum opere atque antiquitate suspexit, diu deliberauit utrum tamquam incitamentum hostium incenderet an in testimonium uictoriae reseruaret. sed Ecclesia Dei iam per totum Orbem uberrime germinante, hoc tamquam
 p. 480 6 Dei auferendum fuit. itaque Titus, imperator ab exercitu pronuntiatum, templum in Hierosolymis incendit ac diruit, quod a die conditionis primae usque ad diem euersionis ultimae manserat annis mille centum et duobus. muros urbis
 7 uniuersos solo adaequauit. sexcenta milia Iudaeorum eo bello interfecta Cornelius et Suetonius referunt; Iosephus uero

AUCTORES § 4 et § 5 Tacitus Hist. (ad 6 quod sqq. cf. Sulpic. Seu. 2, 30 § 6 sq. = frgm. 2 Nipp.); illa quoque 10 hoc—12 fuit fort. sec. Tacitum, sed detorta ab Orosio § 6 Titus—diruit Tacitus Hist. ? (ad Titus — pronuntiatum cf. Sueton. Tito 5) || quod a die — μοι Eus. 2086, an Tacitus ? || muros — adaequauit Tacitus ? § 7 Eus. 2086 ut uid. (ubi tamen Tacitus et Suetonius non laudantur; quorum ille Hist. 5, 13 dc milia obsessorum multitudinem fuisse, hic de ea ne nihil refert; Iosephus ex Eus. memoratus est)

1 uitelli] P¹D uitellu (ll redintegratis et i add. sed mox deleta)
 P² uitellii R || substit D 2 iudeos R¹ || praemens PR¹ || mahinis (c m. 1) D 3 multo** (fort. rü eras.) R 4 muros] G murus D muro P murä (ü in ras. m. 2) R || irrupit R² 5 ac] a D
 7 potestate PR || mirandum post opere cum interpolatore Landolfi recenti (non cum Paulo) add. Grubitz p. 26 || adque (d in t m. 3 P) P¹R¹
 9 anc (c ilico deletum) P || testimonio PR || reseruaret (altera e m. fort. 1 ex u ?) R || eclesia P 11 effectum (c m. 2 uel rec.) P effectum (. al. m.) R effectum D || uisui D || commodo D 13 pronuntiat R¹ || hierusolimis D 15 .i. o. duobus PR 16 adaequauit (d m. 1 ex e corr.) P || .dc. milia PR || iudeorum R¹D 17 cornilius D || soetonius D

Iudaeus, qui ei tunc bello praefuit et apud Vespasianum propter praedictum imperium ueniam gratiamque meruerat, scribit undecies centena milia gladio et fame perisse, reliquias nero Iudaeorum diuersis actas condicionibus toto Orbe dispersas: quarum numerus ad nonaginta milia hominum fuisse narratur. Vespasianus et Titus imperatores magnificum agentes de Iudaeis triumphum Urbem ingressi sunt. pulchrum et ignotum antea cunctis mortalibus inter trecentos uiginti triumphos, qui a conditione Urbis usque in id tempus acti erant, hoc spectaculum fuit, patrem et filium uno triumphali curru uectos gloriosissimam ab his, qui Patrem et Filium offenderant, uictoriam reportasse. qui continuo omnibus bellis ac tumultibus domi forisque compressis pacem totius Orbis pronuntiauerunt et Ianum geminum obseratis cohiberi claustris sexto demum ipsi post Urbem conditam censuerunt. iure enim idem honos ultioni passionis Domini inpensus est, qui

AVCTORES § 8 usque ad uectos sec. Tacitum Hist. ut uid.

§ 9 usque ad censuerunt sec. Tacitum Hist.; cf. Oros. 7, 3 § 7

EXFILATORES 6 Vespasianus — 9 triumphos adhibuit Severus Chron. p. 442

1 iudeus *R*¹ iudeos *D* || tunc bello in ras. *m. 1 D* || praefuit ex corr. add. *m. 1 D* || et om. *D* 2 praedictum *D* 3 undecies mi (mi ilico del.) *P* undecies *R* undecias *D* 4 iudeorum *R*¹*D* || diuersas *D* || condicionibus *R* 5 disperas (s *m. 1 D*) || nonaginta milia] *D* *LXL*.mil. *P* *XL*¹ milia (u *m. ant.*) *R* nonaginta milia *H* nongenta milia *O* *δ̄cc̄cc̄ W* *cccc T* 6 uespasianus *R*¹ 7 iudeis *R*¹*D* 8 trecentus uiginti *D* *cccxx P* *c̄cc̄xx* (os et i fort. non a *m. 1*) 9 triumphus (t s. s. *m. 1 D*) || conditio e (tin e eras.) *D* || in id] *PRW* (In sic in ras. *m. 2 R*) ad id *DGM*¹*TOX*, id *K* ad *M*¹ || temp¹ *D* 10 expectaculum *D* || uno (o ex ū al. *m.*) *R* hunc *D* 12 qui (s. s. *m. 1 D*) 13 tumultibus (s prior ilico del.) *P* || compressis *R*¹ 14 pronuntiauit *PB* (corr. *m. 3 E*) pronuntiauit *D* || et ianum] ecianum *D* || obseratis (eras. c) *D* || cohibere *D* 15 censuerunt *R*¹ 16 ultionis *PR* (s erasa in *R*) ultionis *D* || inpensus *R*²

- 10 etiam natiuitati fuerat adtributus. tunc deinde sine ullis bel-
 lorum tumultibus in inensum respublica Romana prouehitur:
 siquidem Achaia Lycia Rhodus Byzantium Samus Thracia
 Cilicia Commagene tunc primum redactae in prouincias
 Romanis iudicibus legibusque parauerunt.
- 11 Nono autem imperii eius anno tres ciuitates Cypri terrae
 12 motu corruerunt et Romae magna pestilentia fuit. Vespasianus
 autem in uilla propria circa Sabinos nono anno principatus
 sui profluio uentris est mortuus.
- 13 Anno ab Vrbe condita DCCCXXVIII Titus, segregatis a 10
 numero principum Othone et Vitellio ab Augusto octauus,
 biennio post Vespasianum regnauit. cuius tanta tranquillitas
 in imperio fuit, ut nullius omnino sanguinem in republica
 14 administranda fudisse referatur. et tamen tunc Romae orto
 repente incendio plurimae aedes publicae concrematae sunt. 15
 abruptum tunc etiam Bebii montis uerticem magna profudisse
 incendia ferunt torrentibusque flammaram uicina regionis cum
 15 urbibus hominibusque delesse. Titus cum ingenti omnium
 luctu in eadem uilla, qua pater eius, morbo absumptus est.

AVTORES § 10 Achaia—prouincias *Hier. 2090 (non Eutrop. 7, 19
 aut Sueton. Vesp. 8)* § 11 nono—corruerunt *Eus. Hier. 2093** ||
 Romae—fuit *Eus. 2093** § 12 *Hier. 2094 (cf. codd. AM) aut
 Eutr. 7, 20* § 13 octauus—regnauit *Hier. 2095* || cuius—referatur
sec. Eutropium 7, 21 ut uid. § 14 *Hier. 2096* et 2095**
 § 15 *Eutrop. 7, 22*

1 attributus *R*³ 2 inensum *D* immensum *R*³ 3 achagia
D || bizantium *D* || samus *PDR*¹ sam *m.* 3 in sam *R* || thracia *R*
 tracia *D*; Thracia pro trachia uel trachea (ut *h. l. corr. Scaliger ad Eus.
 p. 200*) eodem quo *Hier. eiusque auctor Eutropius errore Orosius; Sue-*
tonio Eutropii auctori trachia recte restituit Turnebus 4 cilitia
R om. D || tum *v* || redacti *D* 6 cypri *D* 9 mortuus est *v*
 10 octingentissimo uicesimo octauo *D* 11 .viii. *P* viii. (us *m. 2*
add.) R 12 uespasianum (*alt. s in ras. m. 2*) *P* uespa^usianum
(eras. s m. 2) R 14 referatur (*ra ex corr. add. m. 1*) *D*
 16 bebiij *R*² bibii *PR*¹*D* Vesuuii *corr. v* || profudisse (*n er.*) *P*
 17 ferunt] *DR* (*sic fert R*) fertur *P* || torrentibusque] eademque tur-
 rentibus *D* 18 luctu omnium *PR* 19 absumptus (*er. ab*) *D*
 absumtus *P*

'Anno ab Vrbe condita DCCCXXX Domitianus Titi frater, ab 10
 Augusto nonus, fratri successit in regnum. qui per annos
 xv ad hoc paulatim per omnes scelerum gradus creuit, ut
 confirmatissimam toto Orbe Christi Ecclesiam datis ubique
 5 crudelissimae persecutionis edictis conuellere auderet. is in 2
 tantam superbiam prolapsus fuit, ut dominum sese ac deum
 uocari scribi colique iusserit. nobilissimos e senatu inuidiae
 simul ac praedae causa alios palam interfecit, alios in exilium
 trusit ibique trucidari imperauit. libidinis intemperantia
 10 quidquid cogitari potest, fecit. plurimas Urbis aedes destructis
 populi Romani rebus extruxit. bellum aduersum Germanos et 3
 Dacos per legatos gessit pari reipublicae pernicie, cum et in
 Vrbe ipse senatum populumque laniaret et foris male circum-
 actum exercitum assidua hostes caede conficerent. nam quanta 4
 15 fuerint Diurpanei Dacorum regis cum Fusco duce proelia

AVCTORES § 1 Domitianus—regnum *Hier.* 2097^a || qui—creuit
Eutrop. 7, 23 § 2 is in tantam—iusserit *Hier.* 2107^a et 2102^a, fort.
 etiam *Sueton. Dom.* 13 (scribi) || nobilissimos—imperauit *Eutrop.*
 7, 23, *Sueton. Dom.* 10, *Hier.* 2099^a. 2109^a || libidinis—fecit *sec Sueton.*
Dom. 22 || plurimas—extruxit *Hier.* 2105^a § 3 et § 4 „Cornelius
 Tacitus“ *Hist.*

EXPILATORES 6 tantam superbiam *uid. adhibuisse Iordanis*
Chron. 235 D²

1 octingentissimo trecensimo D || domicianus RD 2 ugusto
 R^a agosto D 4 eclesiam P (non R) ecclesiae D || datis (is in
 ras. m. 2) P 5 in marg. -II- m. 1 (pertinet ad alteram persecuti-
 onem); item 12 § 3 III, 15 § 4 IIII, 17 § 4 -u-, 19 § 1 -s-, 21 § 2
 -z-, 22 § 3 -H-, 23 § 6 -VIII-, 25 § 13 ^I P || conuellere (ex
 conuellere ut *uid. m. 2*) R 7 esse natu (er. s) D 10 quicquid
 R² || plurima DKMH || seddis tructis D sed destructis KMH ||
 aedes] sedes G¹ || destructi P¹R^a 11 extruxit (er. s m. 3) R
 extruxit D || aduersus PR || germanus (s s. s. m. 1) D 12 dagos
 D || per legatos om. D || pari (er. t) R || pernicie (er. a) P pernicie
 (i s. s. m. 3; e in e rad. corr.) R || cu et in urbe (haec excepta c in ras.
 m. 1) D 14 exertum D || assidua R² || conficerit D 15 diur-
 panei (i fin. in ras. m. ut *uid. 1*) P diuranei (i fin. in ras. m. 1) D

quantaeque Romanorum clades, longo textu euoluerem, nisi
 Cornelius Tacitus, qui hanc historiam diligentissime contexuit,
 de reticendo interfectorum numero et Sallustium Crispum et
 alios auctores quamplurimos sanxisse et se ipsum idem potis-
 simum elegisse dixisset. Domitianus tamen prauissima elatus
 iactantia, sub nomine superatorum hostium de extinctis legi-
 5 onibus triumphauit. idemque efferatus superbia, qua se deum
 coli uellet, persecutionem in Christianos agi secundus a
 Nerone imperauit. quo tempore etiam beatissimus Iohannes
 6 apostolus in Patmum insulam relegatus fuit. inter Iudaeos
 quoque acerbitate tormentorum et cruentissimae quaestionis
 exquiri genus Dauid atque interfici praecipuum est, dum pro-
 phetis sanctis et inuidetur et creditur, quasi adhuc futurus
 7 esset ex semine Dauid, qui regnum possit adipisci. continuo
 tamen Domitianus crudeliter in Palatio a suis interfectus est: 15
 cuius cadauer populari sandapila per uespillones exportatum
 atque ignominiosissime sepultum est.

AVCTORES § 5 Hier. 2107^r et 2110^r (cf. codd. ABFM) § 6 sec.
 Hier. 2113^r § 7 Eutrop. 7, 23 (Hier. 2113^r) et Sueton. Dom. 17

EXPILATORES 16 sandapila adsciuit Seuerus Chron. 442 || per uespil-
 lones] ex hoc opinor loco laudat Aldhelmus Epist. ad Acirc. p. 298 Giles

1 quantaeque (e prior s. s. m. 3) R 2 storiam D 3 sae-
 stium (uid. salt- fuisse) R salustio D || crispom D 4 san-xisse
 (er. c) R || idem potissimum om. add. in mg. m. 1 D 5 domicianus
 D || prauissima (a fin. in ras. m. ant.) P 6 histium R¹ 7 id-
 estque D || efferatur D || superbia (er. i) P 8 colit (t deleta)
 D || in om. D 9 beatissimus (u in ras. m. 1) P beati D || io-
 hannis PR¹D 10 pathmum (1 aut 2 litt. er. et linea subd. m. 1)
 P pathmum R paphum D || religatus R || iudeus R¹ 11 acer-
 uitate (u in b corr. m. ant.) P || quaestiones R¹ 12 dauid] sic dā
 R || adque P¹R¹ || interfeci (e altera in i corr. m. ant.) P || profetia
 D 13 inuiditur D (more suo) diffiditur con. Lessing 11, 1 p. 96 ed.
 Maltzahn (14 p. 230 ed. Hempel) 14 possit] PRD posset v
 15 domicianus D || a om. D 16 cuius] et cuius D || popularis anda-
 pila (sic) PRD (s in ras. m. 2, sed a m. 1 quoque uid. s fuisse R); ad
 haec in marg. uocabulum eras. P, publici fer& adm. m. 2 in mg. R ||
 uisphillones P²R¹ uespillonis D uesphillones P^b uespillones R², in
 mg. adnot. sepultores mort; R² || exportatum exportatum (prius deletum
 m. 1) D 17 adque P¹D

Anno ab Vrbe condita DCCCXLVI — quamuis Eutropius 11
 quinquagesimum hunc esse annum scripserit — Nerua ad-
 modum senex a Petronio praefecto praetorio et Parthenio
 spadone, interfectore Domitiani, imperator decimus ab Augusto
 5 creatus Traianum in regnum adoptauit, per quem reuera 'ad- p. 486
 fictae reipublicae diuina prouisione 'consuluit. hic primo 2
 edicto suo cunctos exules reuocauit — unde et Iohannes
 apostolus hac generali indulgentia liberatus Ephesum rediit —
 emensoque anno imperii sui Nerua confectus morbo diem obiit. p. 486
 10 'Anno ab Vrbe condita DCCCXLVII Traianus, genere Hi- 12
 spanus, undecimus ab Augusto reipublicae gubernacula Nerua
 tradente suscepit ac per annos decem et nouem tenuit. apud 2
 Agrippinam Galliae urbem insignia sumpsit imperii; mox
 Germaniam trans Rhenum in pristinum statum reduxit; trans
 15 Danuuium multas gentes subegit; regiones autem trans
 Euphraten et Tigrin sitas prouincias fecit; Seleuciam et
 Ctesiphontem et Babylonem occupauit. in persequendis sane 3
 Christianis errore deceptus tertius a Nerone, cum passim

AUCTORES cap. 11 § 1 Eutropius — imperator . . Traianum sqq. *Eutropius* 8, 1 (spadone *Orosius temere*); lin. 4 decimus *Hier.* 2113; ad
 lin. 5 sq. cf. *Oros.* 7, 34 § 2 et § 5 § 2 *Hier.* 2113^r (cunctos et
 hac generali indulgentia *temere Orosius*) cap. 12 § 1 Traianus sqq.
Eutrop. 8, 2, *Hier.* 2113^r et 2114 § 2 *Eutrop.* 8, 3 § 3 *Hier.*
 2123^r (cf. *cod. B*) et 2124 et (*in primis p. 466, 5 contrarium — legibus*)
Rufinus 3, 32

1 octingentissimo quadragessimo sexto D || eotropius D 2 quin-
 quagesimum P et a. ras. R quinquagesimo (pro simo scripserat m-
 D || scripserit PR'D || admodo D 4 'spadone (I m. ant.) P ||
 domiciani interfectore D 5 triianum R' || adfictae reipublicae] D
 ad felicitatem reipublicae P'R ad felicitatem affictae reipublicae
 P'NZ 7 exulis D || iohannis PR'D 8 generali] regali D
 10 octingentissimo quadragessimo septimo D 12 decim et nouem
 (prioris m linea prima ex t radendo factum) D x et viii PR
 13 agripinam R || insigna R^a || sumpsit PR^a 15 danuuium] D
 danubium PR || subegit (b s. s. m. I) P || regionem D 16 eufraten
 P^aRD eufrantem P^a || tigrin] D tigrim PR || seuleuciam (e alt. s. s.
 m. I) D 17 ctesifontem (c P) PR esifontem D || babilonem P^a
 babilonem D 18 cum] con R'

p. 487 repertos cogi ad sacrificandum idolis hac detractantes interfici
 praecepisset plurimique interficerentur, Plinii Secundi, qui
 inter ceteros iudices persecutor datus fuerat, relatu admonitus,
 eos homines praeter confessionem Christi honestaque conuen-
 ticula nihil contrarium Romanis legibus facere, fiducia sane
 innocentis confessionis nemini mortem grauem ac formidulosam
 4 uideri, rescriptis ilico lenioribus temperauit edictum. uerum-
 tamen continuo Romae aurea domus, a Nerone totis priuatis
 publicisque rebus inpensis condita, repentino conflagrauit in-
 cendio, ut intellexeretur missa etiam ab alio persecutio in
 ipsius potissime monumentis, a quo primum exorta esset, atque
 5 in ipso auctore puniri. terrae motu quattuor urbes Asiae
 subuersae, Elea Myrina Pitane Cyme, et Graeciae ciuitates
 duae, Opuntiorum et Oritorum; tres Galatiae ciuitates eodem
 tetrae motu dirutae; Pantheum Romae fulmine concrematum; 15

AVCTORES § 4 Romae—domus. conflagrauit incendio *Hier. 2120*
 § 5 terrae motu—Oritorum *Hier. 2121* || tres Galatiae—dirutae *Hier.*
2127^a (eodem ab Orosio add.) || Pantheum—concrematum *Hier. 2127°* ||
 terrae motus—ciuitatem *Hier. 2130^b*

1 repertus *P¹* interceptus *D* || detractantis *D* || interfeci *PR¹*
 2 praecipisset *R¹D* (*corr. R³*) || interfecerentur (e altera in i *corr. m. 1*)
P || *plinii* (*eras. p.*) *P* plenii^{us} (ii in *ras. m. 1*) *D* 3 ceteros
R¹ (*corr. m. 3*) citerus *D* || persecutor (*sic*) *D* || erat *D* || admonitus
R¹ 4 conuenticula (*cula m. 1 in ras.*) *P* 6 memini *P¹* ||
 formidulosam (*formi m. 1 in ras.*) *P* formidolosam *R²* furnidolosam
D 7 rescriptis *PR¹* (*corr. R³*) || lenioribus (*punct. ut alia multa*
sunt fortuitum esse potest) *D* 8 rom^{ae} (e ex ae) *R²* romę *R³* ||
 ad priuatis in *mag. uocabulum er. P* 9 publicisque] *applicisq;*
 (*pp in pub m. 3*) *R* || inpensis *R³* 10 ut int.] ue telle geretur
D || aliis *D* 11 ipsius] *psis D* || potissimę (*corr. m. ant.*) *P* potissime
a. r. R || monumentis *p. ras. R* || adque *P¹R¹* 12 quattuor *D*
 13 elea] *PRD* 5 elia *G* alea *H* clea *O* Helea *v* || myrina] *PR¹*
 mirina *D* smyrna *R²* || pytha necame *D* pithia nicenae (*in mg. [i]ud*
 pitane cume *m. 1^b*) *G* || pytane *PR¹* (*coni. c. seqq. R*) pyta:ne (*coni.*
c. seqq.) *R²*, pithan *TO* || cyme] *PE* cime *TO*; Syme *corr. v* || gre-
 ciae *RD* 14 opuntiorum *P* opyntiorum *R* opintorium *D* || ori-
 torium *D* 15 pantheum] *PR* panteum *D* || romae (*r in ras. m. 1*)
P || concredatum (*corr. m. 1*) *P*

terrae motus in Antiochia paene totam subruit ciuitatem. in-6
 credibili deinde motu sub uno tempore Iudaei quasi rabie
 efferati per diuersas terrarum partes exarserunt. nam et per
 totam Libyam aduersus incolas atrocissima bella gesserunt:
 5 quae adeo tunc interfectis cultoribus de¹solata est, ut, nisi p. 468
 postea Hadrianus imperator collectas illuc aliunde colonias
 deduxisset, uacua penitus terra abraso habitatore mansisset.
 Aegyptum uero totam et Cyrenen et Thebaidam cruentis 7
 seditionibus turbauerunt. in Alexandria autem commisso proelio
 10 uicti et adtriti sunt. in Mesopotamia quoque rebellantibus
 iussu imperatoris bellum inlatum est. itaque multa milia
 eorum uasta caede deleta sunt. sane Salaminam urbem Cypri 8
 interfectis omnibus accolis deleuerunt. Traianus, ut quidam
 ferunt, apud Seleuciam Isauriae urbem profluuio uentris ex-
 15 tinctus est.

Anno ab Vrbe condita DCCCLXVII Hadrianus, consobrinae 13
 Traiani filius, duodecimus ab Augusto principatum adeptus,
 uno et uiginti annis imperauit. hic per Quadratum discipulum 2

AVCTORES § 6 sec. Hier. 2137^b § 7 sec. Hier. 2130^{1a}
 § 8 Hier. 2132^{1a} cap. 13 § 1 Hier. 2133^a § 2 Hier. 2142
 (cf. Iacnicke De uitae Hadr. scriptt. Halis 1875 p. 38)

EXPIIATORES 18 hic per — p. 468, 3 instructus .. praecipit—per
 epistolam . . 5 Christianos—6 damnare *compilauit Beda D. t. r. a. 4090*

1 in antiochia] T in anthiocia P in anthiotio R¹ in anthiocia R²
 in antiochiam D in anthioniciam (in om. K) KM antiochiam v anti-
 ochiae O || totam (o in ras. m. 2) R || incredibile (e fm. in i corr. m. 2
 aut 3) P incredibili R 2 motus| ab D || iudei R² || rabiae P et a.
 ras. R 3 exarsaerunt (a att. del. m. 1) P 4 lybiam PR
 lidiam D || aduersas R¹ 5 adesi (ū in ras. m. 1) D 6 illuc
 post colonias traiecit h 7 paenitus P et a. ras. R 8 aegyptum
 D || thebaidam] PD thebaidan (i ex n) R; Thebaida corr. v
 9 praelio D 10 atriti R² atriti D || in D 11 impera-
 to~~ris~~ R || bello D 12 sanes alaminam P¹ sane salaminam
 P² sanis salminam D || cybri D \ 14 seleucia P¹ seleutiam R ||
 isauriae P 16 DCCCLXVII] P octingentissimo sexagesimo septimo D,
 item § -D CCC-LX-VIII- sic (-LX- in ras. m. 1) R, octingentesimo quin-
 quagesimo septimo sic G DCCCLXXI N || consobrinae] PR consubrinae
 D, consobrini (ex V^{ita} Hadr. 1) h 17 principatum (noi in ras.
 m. 1) R 18 uno et xx PR || per om. D || dirupulum D

apostolorum et Aristidem Atheniensem, uirum fide sapientiaque plenum, et per Serenum Granium legatum libris de Christiana religione conpositis instructus atque eruditus, praecepit per epistulam ad Minucium Fundanum proconsule Asiae datam
 p. 489 ut nemini liceret Christianos sine obiectu criminis aut pro-
 3 batione damnare; idemque continuo pater patriae in senatu
 ultra morem maiorum appellatur et uxor eius Augusta. Ha-
 p. 490 drianus rempublicam iustissimis legibus ordinauit; bellum
 4 contra Sauromatas gesit et uicit. Iudaeos sane, perturbatione
 scelerum suorum exagitados et Palaestinam prouinciam quon-
 10 dam suam depopulantes, ultima caede perdomuit, ultusque
 est Christianos, quos illi Cocheba duce, cur sibi aduersum
 5 Romanos non assentarentur, excruciabant; praecepitque, ne
 cui Iudaeo introeundi Hierosolymam esset licentia, Christianis

AVCTORES § 3 pater patriae. appellatur—Augusta Hier. 2144^a ||
 Hadrianus — ordinauit ? (sec. Hier. 2136^a ?) || bellum — gessit Hier.
 2136^a § 4 et § 5 usque ad licentia Hier. 2148^a . 2149^a . 2150
 § 5 Christianis — permissa sec. Hier. 2151 ? || quam ipse — praecepit
 sec. Hier. 2152

EXPILATORES 9 Iudaeos — 11 perdomuit. .13 praecepitque — 14 li-
 centia, p. 469, 1 quam ipse — 3 praecepit *compilauit Beda D. t. r. a.*
 4090 13—p. 469, 4 *hinc talia conscripsit anno DCCLXXXVII [scil. sub*
finem imperii Hadriani, nisi numerus corruptus est] Adrianus Hierusalem
 Christianis datam Heliam uocat *Seuerus Chron. p. 453*

1 aristiden PR || athiniensem D 2 serenun granium] PRD
 serenum (sed i s. s. in O) granium OW; serenus (serenius F) granius
 Hier.; cf. Euseb. Hist. eccl. 4, 8 et 9 Schwegler 3 relegione R¹ ||
 compositis R³ || adque P¹R¹ 4 epistolam R³ ipistolam D || mi-
 nutium R || fundianum (i eras.) P fundanium (prioris u prior hasta
 fort. erasa est) D || proconsule] P proconsole D proconsulē (~ fort.
 m. 2) R -lem v || asiae om. D 5 nimini R¹ niminem D
 6 dampnare a. ras. R || idem quoque v 8 legibus (bus in ras. m. 2)
 P 9 auromatas R³ saromatas D || gessit s. s. m. 1 D || Iudeos
 R¹ || sane (a in ras., m. 2 ?) R 10 scelerum suorum (in ras. m. 1)
 P || palaestinam PRD || quandam P²R¹ condam D 12 illicho
 cheba H¹ ilico cheba KMH³ ilico theba TO cho cheba in ras. paullo
 ampl. G³ || cocheba] PR¹D cotheba R²v chocheba N || cur] PR
 -tur D quur KM quod v || aduersum R 13 assentirentur R² ||
 praecipitque P² praecipitque D 14 iudeo R¹ || hierosolymā (~
 add. m. 2) PR hierosolimam D

tantum ciuitate permissa: quam ipse in optimum statum murorum exstructione reparauit et Aeliam uocari de praenomine suo praecepit.

Anno ab Vrbe condita DCCCLXXXVIII Antoninus cognomento 14
 5 Pius tertius decimus ab Augusto imperator creatus cum p. 491
 liberis suis Aurelio et Lucio uiginti et non plenis tribus annis
 rempublicam gubernauit adeo tranquille et sancte, ut merito
 Pius et pater patriae nominatus sit. huius tamen temporibus 2
 10 Valentinus haeresiarches et Cerdo magister Marcionis Romam
 uenerunt. uerum Iustinus philosophus librum pro Christiana
 religione compositum Antonino tradidit benignumque eum
 erga Christianos homines fecit. Antoninus ad duodecimum ab
 Vrbe lapidem morbo correptus interiit.

1 Anno ab Vrbe condita DCCCCXI Marcus Antoninus Verus ^{p. 492} 15
 15 quartus decimus ab Augusto regnum cum Aurelio Commodo
 fratre suscepit mansitque in eo annis decem et nouem. hi

AVCTORES cap. 14 § 1 Hier. 2154 et 2155 § 2 huius—uenerunt
 Hier. 2156 || Iustinus—tradidit Hier. 2157 || benignumque—fecit suo
 Marte ut uid. Orosius (cf. Rufin. 4, 12 sq.) || Antoninus—interiit Hier.
 2176 (morbo correptus suo Marte Orosius add. ? cf. Aurel. Vict. Epit.
 et Vita Pi) cap. 15 § 1—§ 3 Hier. 2177 et Eutr. 8, 9 et 10 exceptis
 Armeniam Cappadociam Syriamque [uicinas sibi Romanas prouincias Hier.]
 et super Hydaspem fluiuium sitam, ubi fort. chorographo suo usus est

EXFILATORES 10 Iustinus—12 fecit repetiuit Beda D. t. r. a. 4112
 14 Marcus Antoninus—16 suscepit exscripsit Beda Hist. eccl. 1, 4

2 exstructione P (non R) D || aelian D || de om. D || pronomine
 (o pr. in æ corr. m. ant.) P pronomine R pronomine D 4 ab
 urbe s. lin. m. coaeva add. in R || octingentissimo octauo (sic) D
 5 imperator. (eras. e) P 6 lutio R || xx PR 7 rēpublicā
 (prius add. ut uid. m. 2) P || sancte (er. c) R 9 heresiarches
 PRD || martionis R 10 xpiana (A m. fort. 1 in ras.) R
 11 compositum (i ex corr. add. m. 1) D 12 homines om. Y, Zh ||
 antonius D 14 nonagēntissimo undecimo (eras. in) D || antonius
 D 15 Aurelio Commodo] ex Hier. a quo Lucius Aurelius Commodus
 dicitur; apud Eutrop. h. l. (8, 9) L. Annus Antoninus Verus uocatur ||
 commodo fratre] commodos| D 16 decim et unū. D x et viii
 PR || hii D

- 2 primi rempublicam aequo iure tutati sunt. bellum deinde contra Parthos admirabili uirtute et felicitate gesserunt. Annii Antoninus Verus ad id bellum profectus est. Vologesus enim, rex Parthorum, graui eruptione Armeniam Cappadociam 3 Syriamque uastabat. sed Antoninus, per strenuissimos duces 5 magnis rebus gestis, Seleuciam Assyriae urbem super Hydaspen fluuium sitam cum quadringentis milibus hominum cepit et cum fratre de uictoria Parthica triumphauit; ac non multo post, dum cum fratre in uehiculo sedet, casu morbi, quem apoplexian Graeci uocant, suffocatus interiit.} 10
- 4 Eo defuncto Marcus Antoninus solus reipublicae praefuit. sed in diebus Parthici belli persecutiones Christianorum quarta iam post Neronem uice in Asia et in Gallia graues praecepto eius exstiterunt multique sanctorum martyrio coronati sunt.

AVCTORES § 4 eo—praefuit *Entr.* 8, 11 || persecutiones—coronati sunt *Hier.* 2183 (cf. *codd. MB*)

EXPILESORES 1 bellum—2 gesserunt *exscripsit Beda D. t. r. a.* 4131

1 tutati (u ex a ut uid. *corr. m. 1*) P 3 annius] D marcus PR, om. V (deinde antonius), Lucius fsh; Orosius, qui supra nomina *exscripserat ex Hier., h. l. Eutropianis* (8, 10 § 2) Verus Antoninus *addidit Annii satis clare loqui sibi uisus (debut Lucius uel Lucius Annii): nisi forte Annii aequae ac Marcus (PR) a librariis intrusum erit, ut Orosius Eutropiana repetierit suo loco non ambigua sed hic plane falsa* || uologesus] D uologesus P^b uologessus R et ut uid. P^a Ουολόγισσος *Sync.* Vologaesus fsh 4 rex] sex D {5 syriamque] PRv {siriamque D; Lyciamque h || strenuissimos PR 6 assirie D isaurie T || ydaspen?(*ras. sup. e*) D ydaspem PR 7 quadrin|gentis (dr in *ras. m. 1*) R quo^adringentis (*corr. m. 1*) D || coepit R^a 9 post dum] N₁ (sed om. cum), v post modum PR post D post mod (mod uel mod m. 1^a in *ras.*, ex dū?, in *commodus corr. m. 3*) G || sedet] D sedens PR item in *ras. G¹⁰* sedit T || casu* R 10 apoplexian] PR (in *marg. unum uocab. eras. in P*) aboplexiam D; apoplexin *Entr.* (itemque apoplexi *Hier.* 2185^a) || greci D || suffugatus D 11 eo defuncto] eode=functo (*er. m*) D 12 persecutiones (cutiones m. 1 in *ras.*) P 14 extiterunt PR || martirio D

secuta est lues pluri¹mis infusa prouinciis, totamque Italiam 5
 pestilentia tanta uastauit, ut passim uillae, agri atque oppida^{p. 498}
 sine cultore atque habitatore deserta in ruinas siluasque con-
 cesserint. exercitum uero Romanum cunctasque legiones per 6
 5 longinqua late hiberna dispositas ita consumptas ferunt, ut
 Marcomannicum bellum, quod continuo exortum est, non nisi
 nouo dilectu militum, quem triennio iugiter ¹apud Carnuntium^{p. 494}
 Marcus Antoninus habuit, gestum fuisse referatur. hoc quidem 7
 bellum prouidentia Dei administratum esse cum plurimis
 10 argumentis tum praecipue epistula grauissimi ac modestissimi
 imperatoris apertissime declaratum est. nam cum insurrexis- 8
 sent gentes inmanitate barbarae, multitudine innumerabiles,
 hoc est Marcomanni Quadi Vandali Sarmatae Suebi atque
 omnis paene Germania, et in Quadorum usque fines progressus
 15 exercitus circumuentusque ab hostibus propter aquarum penū-
 riam praesentius sitis quam hostis periculum sustineret: ad 9

AVCTORES § 5 lues—prouinciis *Hier.* 2184^a (plurimis *pro* multis
more suo Orosius) || totamque—§ 6 *Entrop.* 8, 12 et 13 § 7 *sec.*
Hier. 2189 § 8 inmanitate—innumerabiles *Orosius* || Marcom.—
 Germania (barbaria *Entr.*) *Entr.* 8, 13 || in Quadorum—§ 9 et § 11
sec. Hier. 2189 et *Rufin.* 5, 5

EXPILATORES 1 secuta est — 2 uastauit *compilauit Beda D. t. r.*
a. 4131

1 lues] lucis *R*¹ || plurimis] primis *D* 3 culture *R*² || adque
*PR*¹ || ruina *D* spinas *O* 4 uero] ue- *D* || romanorum *Gv*
 5 longinqua (*gin s. s. m. 1*) *P* longa- (*ga in ras. m. 2*) *R* || hibernia
D || disposita consumpta fuerunt *D* || consumtas *P* 6 marco-
 manicum *D* 7 delectu *R*²*D* || militum (*m prior s. s. m. 1 aut 2*)
P || carnuntium] *PR*₅ carnuncium *D* carnutium *N*^b Carnuntum
G post ras., h 8 carcus *D* 9 plurimus *a. ras. R* 10 epi-
 stola *R*²*D* || ac] et *D* 11 apertissime] *P*²*D om. P*¹*R* 12 im-
 manitate *R*² || barbara multitudo *D* || barbarie *R*² || innumerabiles (*er*
in ras.) *R* 13 uandali *PR* || suebi *PR* (*b ex u corr. m. 1 in P*)
om. D || adque *PR*¹ *om. D* 14 paene *R* pae- *D* || quadrum
D || progressus (*p inchoata del.*) *P* 15 paenuriam *P et a. ras.*
R pinuria *D* 16 praesentius] *M*^a*N*₁ (*u s. s. in N*₁) praesentium
*PR*¹ praesenti *D* tam praesentis (*prius u in a corr., sed del.*
*R*²) *R*²*V* quam praesentius *M*^b tam praesens (*tam ex corr. m. 3*) *G* ||
 siti *D* || sustineret (*ti in ras. m. ant.*) *P*

- inuocationem nominis Christi, quam subito magna fidei constantia quidam milites effusi in preces palam fecerunt, tanta uis pluuiae effusa est, ut Romanos quidem largissime ac sine iniuria refecerit, barbaros autem crebris fulminum ictibus perterritos, praesertim cum plurimi eorum occiderentur, in 5
 10 fugam coegerit. quorum terga Romani usque ad internecionem caedentes gloriosissimam uictoriam et omnibus paene antiquorum titulis praefendam rudi paruoque militum numero
 11 sed potentissimo Christi auxilio reportarunt. exstare etiam
 p. 495 nunc apud plerosque dicuntur litterae imperatoris Antonini, 10
 ubi inuocatione nominis Christi per milites Christianos et sitim illam depulsam et conlatam fatetur fuisse uictoriam.
 12 idemque Antoninus Commodum filium suum adsumpsit in regnum; praeteriti etiam temporis per omnes prouincias tributa donauit omniaque simul fiscalium negotiorum calumni- 15
 osa monumenta congesta in foro iussit incendi seuerioresque leges nouis constitutionibus temperauit. postremo in Pannonia constitutus repentino morbo diem obiit.
 16 Anno ab Vrbe condita DCCCCXXX Lucius Antoninus Com-
 p. 496 modus quintus decimus ab Augusto patri successit in regnum 20
 2 mansitque in eo annis XIII. aduersus Germanos bellum feli-

AVCTORES § 10 *Orosius* § 12 idemque—temperauit *Hier.* 2193^a et 2194 || postremo—obiit *Hier.* 2195^a (repentino *add. Orosius*) cap. 16 § 1 Lucius *seqq. Eutr.* 8, 15 et (xv et XIII) *Hier.* 2196 § 2 aduersus—obiecit *Eutrop.* 8, 15 || interfecit—excellere *sec. Hier.* 2207

EXPILES 19 L. Antoninus Commodus, 21 aduersus—p. 473, 2 deprauatus *compilauit Beda D. t. r. a.* 4131

1 constatia R¹ 2 praeces (-is D) PRD 3 romanus P^aD
 4 refecerit (i s. s. m. 1) P 5 territus D 6 coegeret (-it m. 3)
 P¹ || internecionem (it in et m. 2 R) R¹D 9 exstare (s *eras.*)
 P 10 lettere D 18 adsumsit P assumpsit R¹ 15 fiscalium] P²R²5 fiscalia D fiscali P¹R¹ || negotiorum (et titularum s. s. m. 3) P negociorum R¹ negociorum (o in *ras. m. 1*) D 16 congesta|**** (*eras. gesta*) R 17 panonia D 18 diē (~ m. 2 ut *uid. add.*) P 19 nongentissimo trecissimo (*quarta i ex corr. sed statim add.*) D || lutius R || cum modus D 20 successit (cc in *ras. m. 2*) R 21 annis XIII (nis XIII in *ras. m. 1*) P

citer gessit. ceterum per omnia luxuriae et obscenitatis dedecore deprauatus, gladiatoris quoque armis saepissime in ludo depugnauit et in amphitheatro feris sese frequenter obiecit; interfecit etiam quamplurimos senatores, maxime quos animadnertit nobilitate industriaque excellere. flagitia regis 8 poena Urbis insequitur. nam fulmine Capitolium ictum, ex quo facta inflammatio bybliotheecam illam, maiorum cura studioque compositam, aedesque alias iuxta sitas rapaci turbine concremauit. deinde aliud incendium postea Romae exortum 10 aedem Vestae et Palatium plurimamque Urbis partem solo coaequauit. Commodus cunctis incommodus in domo Vestiliani 4 strangulatus interisse fertur, hostis generis humani etiam uiuus iudicatus.

p. 497

Post hunc a senatu creatus est senex Heluius Pertinax 5 sextus decimus ab Augusto. qui sexto mense quam regnare coeperat Iuliani iuris periti scelere in palatio occisus est. Iulianus interfecto Pertinace inuasit imperium sed mox a Seuero p. 498 apud pontem Muluium bello ciuili uictus et interfectus est mense septimo postquam coeperat imperare. ita inter Pertinacem et Iulianum unus annus absumptus est.

AVCTORES § 3 flagitia—insequitur. nam *Orosius* || fulmine—concremauit *Hier. 2204 illis* maiorum—studioque *ex 6, 15 § 31 repetitis* || deinde—coaequauit *Hier. 2208* § 4 *Eutrop. 8, 15* (mortuus *Eutr., uiuus Oros.*) et *Hier. 2208*; ad cunctis incommodus *cf. Vita Taciti 6 § 4 § 5 et § 6 Hier. 2209¹ et 2209^m et Eutr. 8, 16 et 17*

EXPIIATORES 17 a Seuero—19 imperare *compilauit Beda D. t. r. a. 4144*

1 ceterum (*er. i*) *D* || luxuriae (*o m. ant. corr. ex u P*) *PR¹D* || obscenitatis *P* 2 dedecora *v* || gladiatorus *D* 3 pugnauit *D* || amphitheatro *R* ampheatro *D* || se (*er. se*) *D* 5 aduertit *D* || flagitiū *R²* 6 poena *R²* || capitulum *D* capitolium *R²* || ictum *R* 7 inflammatio (*add. m. 2 ut uid.*) *P* || bybliotheecam] *H* bybliotheecam *PR* bibliotheecam *D* 10 ueste *RD* || plurimamque (*add. m. 2 ut uid.*) *PR* plurimamque *D* 11 coaequauit (*co in ras. m. 1 ant 2*) *P* || cunctis incommodus *om. R¹* || uestiliani (*fuit s*) *P* uestiliani *D* uestiliani *V* 12 strangylatus *P* strangilatus (*i in ui m. 2*) *R* || uiuus (*u alt. statim s. e.*) *D* 15 qui sexto] *D* § quinto *PRT* || quam (*am in o corr. m. ant.*) *P* 18 uictus et] uictus est (*sed est eras.*) *D* 19 pernacem *D* 20 absumptus *P*

- 17 Anno ab Vrbe condita DCCCXLIII Seuerus, genere Afer Tripolitanus ab oppido Lepti, qui se ex nomine imperatoris, quem occisum ultus fuerat, Pertinacem appellari uoluit, septimus decimus ab Augusto destitutum adeptus imperium 2 XVIII annis tenuit. hic natura saeuus, multis semper bellis p. 499 lacescens, fortissime quidem rempublicam sed laboriosissime rexit. Pescennium Nigrum, qui in Aegypto et Syria ad p. 500 tyrannidem adspirauerat, apud Cyzicum uicit et interfecit. p. 501 3 Iudaeos et Samaritas rebellare conantes ferro cohercuit. Parthos Arabas Adiabenosque superauit. quinta post Neronem 10 persecutione Christianos ex cruciavit, plurimique sanctorum per 5 diuersas prouincias martyrio coronati sunt. hanc profanam in Christianos et Ecclesiam Dei praesumptionem Seueri caelestis ultio e uestigio acta subsequitur. nam continuo rapitur uel potius retrahitur in Galliam Seuerus e Syria ad tertium 15 6 ciuile bellum; unum iam enim Romae aduersus Iulianum, aliud in Syria contra Pescennium gesserat, tertium Clodius p. 502 Albinus, Iuliani in occidendo Pertinace socius, qui se in Gallia

AVCTORES § 1 et § 2 *Eutrop.* 8, 18 et (3 XVII et 5 XVIII) *Hier.* 2210 § 3 Iudaeos — cohercuit *Hier.* 2213 || Parthos — superauit *Eutrop.* 8, 18 § 4 quinta — coronati sunt *sec. Hier.* 2218 (cf. *codd. BFMR*) et *Rufin.* 6, 1 § 6 in Syria *sqq. Eutr.* 8, 13

EXPILES 1 Seuerus — 2 Lepti, 3 septimus dec. — 7 rexit *exscripsit Beda Hist. eccl.* 1, 5 11 plurimi .. per diuersas — 12 coronati sunt *exscripsit Beda D. r. t. a.* 4145 15 tertium — p. 475, 2 fuscus est *innuit uerbis ciuilium bellorum Beda Hist. eccl.* 1, 5

1 nongentissimo quadragesimo quarto D || seuerus (*pr. s radendo ex r*) D 3 occisus multus D occisus ultus (-su mu- 1) R² || appellare D 5 XVIII. Rv, item *Hier.*; XIII. P decim et septim D idem numerus in ceteris omnibus et apud *Bedam*; anno sexto decimo mense tertio *Eutr.* 8, 19 || tenuit R¹ || semper] sepe D 7 piscennium D || aegypto D 8 aspirauerat PR || cizycum R cizicum D 9 iudeos R¹ || cohercuit] PRD 10 adiabenosque D 13 ecclesiam P || praesumptionem] R praesumptionem (~ *add. m. 2*) P praesumptione D || seueri (s in *ras. m. 2*) P seuerus D 14 uestigio D 16 enim iam G³h || romam (. *eras. sed a m. ut uid. 2 rest.*) R 17 aliud D || piscennium D 18 socius m. 2 in *ras.* (o *alt. in u corr. m. post.*) P socius (m. 2 in *ras.*) R

Caesarem fecerat, suscitabat; cuius bello multum utrimque Romani sanguinis fusum est. Albinus tamen apud Lugdunum oppressus et interfectus est. Seuerus uictor in Britannias 7 defectu paene omnium sociorum trahitur. ubi magnis grauibusque proeliis saepe gestis receptam partem insulae a ceteris indomitis gentibus uallo distinguendam putauit. itaque magnam fossam firmissimumque uallum, crebris insuper turribus communitum, per centum triginta et duo milia passuum a mari ad mare duxit. ibique apud Eboracum oppidum morbo obiit. 8
 10 reliquit duos filios, Bassianum et Getam: quorum Geta hostis publicus indicatus interiit, Bassianus Antonini cognomine adsumpto regno potitus est. p. 503

'Anno ab Vrbe condita DCCCCLXII Aurelius Antoninus ^{p. 504} 18 Bassianus idemque Caracalla octauus decimus ab Augusto 15 principatum adeptus est mansitque in eo annis non plenis septem. uixit patre asperior, omnibus autem hominibus libidine intemperantior, qui etiam nouercam suam Iuliam uxorem duxerit. hic contra Parthos bellum moliens, inter Edessam et Carras p. 505 ab hostibus circumuentus occisus est.

AVCTORES § 7 *Eutr. 8, 19 exceptis defectu—sociorum, magnis—gestis, crebris — communitum Orosianis* § 8 *Eutr. 8, 19 (morbo add. Orosius)* cap. 18 § 1 Aurelius—§ 2 *Eutr. 8, 20 et (14 XVIII) Hier. 2227 et (18 inter—Carras) Hier. 2233*

EXPILATORES 3 uictor—12 potitus est (*omissis 8 per — passuum*) *exscripsit Beda Hist. eccl. 1, 5* 6 magnam—9 duxit .. obiit *repetiuit Beda D. r. t. a. 4145*

2 lugdonem D 3 oppressus (*priorem e del. m. 1*) P oppressus (*sus s. s. m. 1*) D || brit tanias P brittanias RD 4 sociorum R² || grauibus R¹ 5 proheliis D || a^o (*cr. c ut uid.*) R 7 firmissimumque] crebrissimumque D || turibus (*cr. tur*) D 8 cxxx et duo milia PR 9 obiit D 10 bassianum (*cr. si*) D || getam] D zetham PR || zetha PR getam D 11 adsumpto P assumpto R² 18 nongentissimo sexagissimo secundo D 14 caragalla D 15 annis om. D || septem uixit patre] tre D 17 duxerit] G¹N, v *Eutr.* duxerat PRG²WX, duxit DVTO 18 carras] D charras PR

- 3 Post hunc nonus decimus ab Augusto Ophi¹lus Maerinus, qui
 p. 508 praefectus praetorio erat, cum filio Diadumeno inuasit impe-
 rium sed emenso anno continuo apud Archelaidem militari
 tumultu occisus est.
- 4 Anno ab Vrbe condita DCCCCLXX Marcus Aurelius Antoninus
 uicensimus ab Augusto imperium adeptus tenuit annis quattuor.
- 5 hic sacerdos Heliogabali templi nullam sui nisi stuprorum
 flagitiorum totiusque obscenitatis infamem satis memoriam
 p. 507 reliquit. tumultu autem mili¹tari exorto, Romae cum matre
 interfectus est.
- 6 Anno ab Vrbe condita DCCCCLXXIII Aurelius Alexander
 uicensimus primus ab Augusto senatus ac militum uoluntate
 imperator creatus tredecim annis digno aequitatis praeconio
 7 fuit; cuius mater Ma¹mea Christiana Origenem presbyterum
 p. 508 audire curauit: nam statim expeditione in Persas facta Xerxen 15

AVCTORES § 3 *Eutrop.* 8, 21 et (1 XIX, 3 apud Archel. ac fort.
 emenso anno) *Hier.* 2234 § 4 Marcus — quattuor *Hier.* 2235
 § 5 *Eutr.* 8, 22 et (Romae) *Hier.* 2238 § 6 Aurelius *sqq.* *Eutr.*
 8, 23 et (12 XXI et 13 XIII) *Hier.* 2239 § 7 cuius—curauit *Rufin.*
 6, 16 (ubi pro Christiana est de raris religiosa femina) || expeditione
sqq. et § 8 *Eutr.* 8, 23 et (apud Mogontiacum) *Hier.* 2251

EXFILATORES 2 cum filio—imperium. 3 apud — 4 occisus est *com-*
pilauit Beda D. t. r. a. 4170 11 Aurelius Alexander *adsciuit Beda*
D. t. r. a. 4175 14 cuius mater Mamea.. Origenem.. 15 audire *cu-*
ravit adsciuit Beda D. t. r. a. 4175

1 ophilus] *PRDGKMNTOX₁N*, corruptum ut uid. ex archetypi opil-
 lius; ofilus *H* philus *W* opilus *V* ophilus (li ex l corr. *V₂*) *V₃E*
 'Οφιλιος *Paean. cod. L* Opilius *v et Eutropii codices* Opelius (ex *OPRELLIUS*
nummorum) *h* || macrimus *a. ras. R* macer *TO* 2 diadumeno (no
s. s. m. 1) *R* diadnō (i. e. diadomino, di eras. *m. ut uid. 2*) *D*
 3 archelaidem (i *s. s. m. ut uid. 1; deinceps fuit fort. 2*) *P* 5 non-
 gentissimo septuagesimo *D* || antuninus *D* 6 uige-simus *R²*
 8 flagitiorum *R³* flagitiorumque *T* et flagitiorum *v* || obscenitatis
D || infamem (erasa l) *R* 9 reliquit *R^a* 11 nongentissimo
 septuagesimo quarto *D* 12 uige-simus *R²* 13 tredicim *D*
 .XIII. *PR* || digno *om. D* || equitatis (I ex corr. *add. m. 1*) *D*
 14 haec cuius — 15 curauit *glossema, fort. ex 19 § 2 inuectum, censet*
Grubitz; at illa ad haec respicere uidentur; cum nam cf. uoluit tamen
et uerum 7, 14 § 2 || mamea] PR²D (namea *R¹*), *item iam titulus coae-*
mus Corp. I. Lat. 2 n. 3413 || originem D || presbyterum *a. ras. R*
 praebiterum *D* 15 xerxen] *PR* xersen *D*

regem eorum maximo bello uictor oppressit. Vlpiano usus 8
adessore summam sui moderationem reipublicae exhibuit; sed
militari tumultu apud Mogontiacum interfectus est.

'Anno ab Vrbe condita DCCCLXXXVII Maximinus uicensimus 19^{p. 509}
5 secundus ab Augusto nulla senatus uoluntate imperator ab
exercitu, postquam bellum in Germania prospere gesserat,
creatus persecutionem in Christianos sextus a Nerone exercuit.
sed continuo, hoc est tertio quam regnabat anno, a Pupieno 2
Aquileiae interfectus et persecutionis et uitae finem fecit. qui
10 maxime propter Christianam Alexandri, cui successerat, et
Mameae matris eius familiam persecutionem in sacerdotes et
clericos, id est doctores, uel praecipue propter Origenem
presbyterum miserat.

Anno ab Vrbe condita DCCCLXLI Gordianus uicensimus 3
15 tertius ab Augusto imperator creatus est mansitque in eo

AVCTORES § 1 *Eustrop. 9, 1 et (4 XXII et 7 persecutionem —*
in Christianos . . exercuit) Hier. 2252 et 2253 (cf. codd. BFMR)
§ 2 tertio *Hier. 2252 || a Pupieno—interf. (Eutr. 9, 1 aut) Hier. 2254 ||*
persecutionis sqq. Rufinus 6, 20 et Hier. 2253 excepta Mammaeae men-
tione (cf. Oros. cap. 18 § 7); ad sacerdotes—doctores cf. 7, 27 § 9
§ 3 Gordianus—annis VI *Hier. 2255*

EXFILATORES 7 persecutionem—9 interfectus *cf. Iordanis Get. 15 ||*
7 sextus a Nerone *adscinit Iordanis Chron. 236. C²* 10 maxime—13
presbyterum *compilauit Beda D. t. r. a. 4191*

1 oppressit R¹ 2 assessore PR 3 mogontiacum] V₂NN, WX₂,
(cum s. s. in N₁) mogoncia cum D magontiacum PRG^{1a}; mongo-
tiacum O mongziacum (c ex t) V imagontiacum G m. 1° aut 2°
4 nongentissimo octogen tissimo (oge fort. in ras., sed m. 1 n tis eras.)
septimo D || maximianus D || uige^ssimus R² 6 b. i.] in bellum
D 7 creatus] D₅ factus PR₅ || renone R¹ 8 pupieno]
DG^{1a}V₂X₂X₂ puppieno N₁ pupione (one m. 2 in ras. P) PG^{1b}TW
X₂X₂Z *Frec. Iord. (cf. Hier. cod. A)* pupinione R pupenio V
9 interfectus est P interfectus-|| (*punctum in ras. ut uid., in qua ũ*
fuisse potest) R || st uitae (et m. 1) D || qui] quia K 11 mameae]
P et ex corr. m. coeuae R memae R² mam mea D 12 clericos
eius T || uel^{..} P || originem D 13 praebiterum D 14 non-
gentissimo nonagissimo primo D || gordia] dus D || XXIII PR
15 imperatur. (er. e) D

annis sex. nam Pupienus, interfector Maximini, et frater eius
 p. 510 Balbinus, 'qui usurpauerant imperium, in Palatio mox interfecti
 4 sunt. Gordianus admodum puer in Orientem ad bellum Par-
 p. 511 thicum profectus, sicut Eutropius scribit, Iani portas aperuit:
 quas utrum post Vespasianum et Titum aliquis clauserit, 5
 neminem scripsisse memini, cum tamen eas ab ipso Vespasiano
 5 post annum apertas Cornelius Tacitus prodat. igitur Gordianus
 ingentibus proeliis aduersum Parthos prospere gestis suorum
 fraude haud longe a Circesso super Euphraten interfectus est.
 p. 512 20 'Anno ab Vrbe condita DCCCCLXLVII Philippus uicensimus 10
 quartus ab Augusto imperator creatus Philippum filium suum
 2 consortem regni fecit mansitque in eo annis septem. hic
 p. 513 pri'mus imperatorum omnium Christianus fuit ac post tertium
 p. 514 impe'rii eius annum millesimus a conditione Romae annus
 impletus est. ita magnificis ludis augustissimus omnium 15
 praeteritorum hic natalis annus a Christiano imperatore cele-

AVCTORES § 3 Pupienus—interfecti sunt *Hier. 2256 et Eutr. 9, 2*
 (frater eius temere add. Orosius) § 4 Gordianus — aperuit *Eutr. 9,*
2 qui laudatur || Cornelius Tacitus] *Historiis (cf. Oros. 7, 9 § 9)*
 § 5 *Eutr. 9, 2* cap. 20 § 1 Philippus — § 2 *Hier. 2261 et 2262^f*
(et 2263^b) exceptis § 2 post tertium — annum, in quibus sequitur later-
 culum suum

EXPILOTORES 10 Philippus — 11 imperator .. 13 Christianus fuit
compilauit Severus Chron. p. 453 13 primus—16 celebratus est ex-
scripsit Beda D. t. r. a. 4204

1 annis (i in ras. ex o ut uid.) R || pupienus] PRD || frat̄ (er. r ?)
 R 2 palatio (o ex u corr. m. ut uid. I) P palatium R¹ 3 gor-
 dianus (o ex u m. 2) R || particum (cum ras. supra ti) R 4 eo-
 tropius D || scribsit R¹ scripsit R²G 5 uespasianum (altera s in
 ras. m. 2) P 6 scripsisse] R² scribsisse PR^b scribsisse (r s. s. m.
 1 in D) R^aD || uespasiano (altera s in ras. m. 2) P uespasiano D
 7 cornilius D || gurdianus R^aD 8 praeliis D 9 circisus D ||
 eufraten PR eofraten D 10 nonagentissimo (a eras.) nonagissimo
 septimo D || filippus D || uicensimus quartus D XXXIII PR
 11 imperatore P imperatore R imperatur D 12 VII PR
 13 imperatorum] P m. 3 uel 4 imperaturum (sic -r) D imperator
 P¹R || xpianos R¹ 14 milissimus D 15 implitus D || est
 om. D || augustissimus (ult. u in i corr., deinde m. post. v s. s.) P
 16 supra natalis scr. ad (3 in ras.) notabilis (2^a) in G || celebratus est
 imperatore D

bratus est. nec dubium est, quin Philippus huius tantae 3
deuotionis gratiam et honorem ad Christum et Ecclesiam
reportarit, quando uel ascensum fuisse in Capitolium immo-
latasque ex more hostias nullus auctor ostendit. 'ambo tamen 4
5 quamuis diuersis locis tumultu militari et Decii fraude inter-
fecti sunt.

Anno ab Vrbe condita millesimo quarto Decius, ciuilis belli 21
incentor et repressor, occisis Philippis uicensimus quintus ab
Augusto inuasit imperium tenuitque annis tribus. idem continuo, 2
10 in quo se etiam ob hoc Philippos interfecisse docuit, ad
persequendos interficiendosque Christianos septimus post Nero-
nem feralia dispersit edicta plurimosque sanctorum ad coronas
Christi de suis crucibus misit. idemque filium suum Caesarem 3
legit: cum quo simul continuo 'in medio barbarorum sinu p. 516
15 interfectus est.

Anno ab Vrbe condita millesimo septimo Gallus Hostilianus 4
uicensimus sextus ab Augusto regnum adeptus uix duobus

AUCTORES § 4 *Eutr.* 9, 3 et (Decii fraude) *Hier.* 2268^a
cap. 21 § 1 Decius ciu. belli . . repressor *Eutr.* 9, 4 || xxv sqq. *Hier.*
2268^a, qui tamen non a. III sed a. I m. 2 numerat (II *Eutr.*)
§ 2 idem — Christianos *Hier.* 2268^a (cf. codd. *ABMR*) || plurimosque
sqq. fort. adhibitus *Rufinus* 6, 29 § 3 *Eutr.* 9, 4 § 4 Gallus
sqq. *Eutr.* 9, 5 et (17 xxvi et uix II annis) *Hier.* 2269

1 quin] qui in *D* 2 ad — ecclesiam] a xp̄i ecclesia *TO xp̄i*
aecc̄lae *O*, || christum et] christi *D* (xp̄i) || ecclesiam *P* (non *R*)
3 capitulum *D* || immolataque *D* 4 nullus nullus (sed prius erasum)
R || auctor *R*^a 5 tumultum militare decii *D* || militari (m s. s. m.
ut uid. 1) *P* 7 millissimo *D* 8 occisis (alt. i radendo ex u) *D* ||
-xxu. *P* xxv. (s. s. mus et tus m. 2) *R* 9 inuasit (er. a) *R*
10 ob (o in ras. m. ut uid. 1) *R* ab *V* || philippus] *X*, (*HN*) v phi-
lippum *PRD* *Z* 11 septimū (ñ in us corr. m. 1) *P* 12 sanc-
torum (er. c) *R* 13 de suis cr. misit om. *D* || crucibus]
*PR*¹*V*, *Port.* *N*, *KM*^a*HNE* v cruciatibus *R*²*GVTWM*^a (0) *X*, *Freculfus*
h 16 millesimo (eras. s) *R* milissimo *D* 17 xxvi *PB* || uixit
*R*¹ uixit (exp. m. ant., erasis aliis punctis) *P* uixit *R*²

- 5 annis cum Volusiano filio obtinuit. exeritur ultio uiolati nominis
 Christiani et usquequo ad profigandas ecclesias edicta Decii
 cucurrerunt, eatenus incredibilium morborum pestis extenditur:
 nulla fere prouincia Romana, nulla ciuitas, nulla domus fuit,
 quae non illa generali pestilentia correpta atque uacuata sit. 5
 6 hac sola pernicie insignes Gallus et Volusianus dum contra
 Aemilianum nouis rebus studentem bellum ciuile moliantur,
 occisi sunt. Aemilianus tamen tertio mense inuasae tyrannidis
 extinctus est.
- 23 Anno ab Vrbe condita millesimo decimo duo imperatores 10
 uicensimo septimo post Augustum loco creati sunt: Valerianus
 in Raetia ab exercitu Augustus appellatus, Romae autem a
 senatu Gallienus Caesar creatus; mansitque Gallienus in regno
 p. 517 infeliciter annis xv, re'spirante paulisper ab illa supra solitum
 iugi et graui pestilentia genere humano. prouocat poenam 15
 suam obliuiosa malitia. impietas enim flagella quidem excruciat

AVCTORES § 5 *sec. Eutr. 9, 5 et Hier. 2269 exornata* § 6
 hac—occisi sunt *Eutr. 9, 5 (hac—insignes) et Hier. 2270^b* || Aemilianus
sq. Hier. 2270^c cap. 22 § 1 duo imp. —annis xv *Hier. 2271 ac*
fort. etiam (infeliciter) Eutr. 9, 7

1 optenuit *D* || exeritur] *PR*¹ exseritur *K* exercitur (c *exp. m. ut*
uid. 1) D exercetur *N*₁, cf. 28 § 21 exoritur *R*¹*Gv* || uiolati nominis
 (i n *in ras. m. 1 aut 2) P* || uiolati (o *in ras. duar. litt. m. 2) R*
 2 et usque quo] etque quo *D* || ecclesias *P* (*non R*) 4 nullas fere *D*
 5 adque *P*¹*R*¹ || uacuata] *DGVV*₃*N*₁ (*KMHO*) h uastata *PRTWX*₂ v
 6 perniciae (a *er.*) *PR* perniciem *D* || insignes] *P m. 3 aut 4, G* insignis
DV inegnes *P*¹*R*; notus *Eutr.* || gallos *D* || dum *om. D* 7 ae-
 melianom *D* || nouis (i s. s. m. 1) *D* 8 aemelianus *D* || tyran-
 nides (e *in i corr. m. 1 aut 2) P* 10 millessimo a. *ras. R* millis-
 simo *D* 11 *xxii P xxvii** (*er. 1) R* 12 rethia *PR* ricia
D retia *GV* || agustus *D* || adpellatus est *G* est app. v
 13 galliaenus *P* gallienus a. *ras. R* || Caesar creatus *del. h male* ||
 caesar. *P* || est creatus *G*³ creatur *N* 14 respirante (s m. 2 *corr.*
ex r aut p) P || sup *R*¹ (*corr. m. fort. coaeva*) 15 generi (i *in e*
corr. m. ant. P) PR 16 malitia] *D* (-cia), *G*₅ v milita (*sic! corr.*
fort. m. 1) R militia *P*₅ h || excruata *R*^a

sentit, sed a quo flagellatur, obdurata non sentit. ut de superioribus taceam, facta a Decio Christianorum persecutione totum Romanum imperium pestilentia magna uexauit. mentita est iniquitas sibi, prauo in perniciem suam circumuenta iudicio, pestilentiam communis casus esse accidentemque ex morbis mortem naturae finem esse non poenam. rursus igitur atque in breui iram Dei sceleratis actionibus prouocat exceptura plagam, cuius aliquandiu meminisse cogatur. Valerianus siquidem mox ut arripuit imperium octauus a Nerone, adigi per tormenta Christianos ad idololatriam abnegantesque interfici iussit, fuso per omnem Romani regni latitudinem sanctorum sanguine. Valerianus ilico, nefarii auctor edicti, a Sapore Persarum rege captus, imperator populi Romani ignominiosissima apud Persas seruitute consenuit, hoc infamis officii continua, donec uixit, damnatione sortitus, ut ipse adclinis humi regem semper,

AUCTORES *lin.* 1 a quo — sentit *Ierem. proph. 5, 3* § 2 mentita — sibi *Psalm. 26, 12* § 3 Valerianus *sqq. sec. Hier. 2274 (cf. codd. BM) exornata ab Or.* § 4 Valerianus — consenuit *Hier. 2274 (Eutr. 9, 7) || donec uixit sqq.] ignotus (cf. De mortt. persec. 5 et Aur. Vict. Epit. 30, 6)*

1 (ut d)e (ut d a m. 4 redintegratae) P 3 magna (er. mag) D 5 communis (i in e corr. m. 1 uel 2) P communes HN || esse casus h || accidentemque—esse om. K || [accidentemque] redintegravit m. 2 (ut in seqq.) P 6 poenam putauit (putauit s. s. m. 2) R || rur[sus] igitur P || rursur R¹ || adque PR¹ 7 [in breui] iram P || breue D || prouocatā P¹R (corr. m. 3 aut 4 in P) || exceptura (ura in ras. m. 1) P 8 [plagam cuius aliquandiu] P || aliquandiu] R sic uel aliquandiu GKMHNTV, WN, Port. X₂Z aliquando DVv || siquidem (si s. s. m. 1) P 9 [mox arripuit imperium octauae sic] P || mox ut] R²D mox R¹ || adigi] aigi D 10 [ad idololatriam] P || idololatriam (lo er.) R idtria D || [abnegantes]que P || fusi D 11 omni D || [regni latitudinem sanctorum] sanguine P || sanguinem D 12 illico D || nefaria octore diti D || [edicti a sapore persarum rege] P 13 [ignominiosissima apud persas] peruitute sic] P 14 seruitute D || [officii continua donec uixit] damnationes] ortitus P 15 dampnatione a. ras. R || [regem semper (sic semper ut uid. prima quoque m.) ascensurum in equum non manu] sua P || semper] RD₅v super semper V super 'Y, Y, h

5 ascensurum in equum, non manu sua sed dorso attolleret. et
 Gallienus quidem tam claro Dei iudicio territus tamque misero
 collegae permotus exemplo pacem ecclesiis trepida satisfactione
 p. 518 restituit. sed non compensat iniuriae ultionisque mensuram unius
 impii quamuis perpetua et super modum abominanda captiuitas
 contra tot milia excruciatia sanctorum, iustorumque sanguis
 ad Deum clamans in eadem sese terra, ubi fusus est, vindicari
 6 rogat. non enim de solo constitutore praecepti iusto supplicium
 iudicio flagitabatur sed etiam executores delatores accusatores
 spectatores ac iudices, postremo omnes qui iniustissimae
 crudelitati uel tacita uoluntate assentabantur — quia Deus secre-
 torum cognitor est — quorum maxima per omnes prouincias pars
 hominum uersabatur, eadem ultionis plaga corripere iustum erat.
 soluuntur repente undique permissu Dei ad hoc circumpositae

AVCTORES § 5 Gallienus — restituit *sec. Hier. 2276*

EXPILORES 2 Gallienus — territus *exscripsit, ea quae seqq. de
 ultione diuina breuiter expressit Beda D. t. r. 4222*

1 equum (*eras. a*) *R* equom (*sic*) *D* || dorso] equo *D* || adtolleret
*PR*¹ || [et gallienus quidem tam claro dei iudicio territus *P*
 3 collegae permotus exemplo pacem ecclesiis trepida satisfactione *P*
 4 restituit sed non compensat iniuriam (*sic*) ultionisque mensuram unius
 impii *P* || compensat *R*¹ compinsati *D* 5 pii *D* || [perpetua et super
 modum abominanda captiuitas] *P* || super] *RDG* supra *K* supra
Wv || abominanda *a. ras. R* 6 [excruciatia sanctorum iustorum-
 que sanguis ad deum clamans] *P* 7 dominum (*sic* *dn̄m*) *D* || [terra
 ubi fusus] *P* || est *om. PR*¹ 8 [enim de solo] *P* || praecepti
 iusto supplicium iudicio flagitabatur sed etiam] *P* 9 executores
PR executus *D* || delatores accusatores spectatores ac iudices postremo
P 10 post tremum *D* || in[iustissimae crudelitati (*sic*) uel tacita
 uoluntate] *P* || iniustissime *R* 11 assentabantur *R*¹ || [quia deus
 secretorum cognitor est (et *om. 1 quoque m.*) quorum maximam (per *ut
 uid. m. 1 pro m*) omnes prouincias] *P* || quia deus] quia sunt (*sic non
 quia d̄s*) *D* 12 cognitus *D* || est et *v* || [pars hominum uersabatur
 eadem ultionis plaga corripere iustum] *P* 13 uersabatur *D* || [erat
 soluuntur] [repente undique] *P* 14 permissu] *PRKMV, WN, X, v*
 (*redintegratum in P sed ut m. 1 adhuc agnoscatur*) permissu *G* iusso
D iussu *VTO* || [dei ad hoc circumpositae] *P*

relictæque gentes laxatisque habentis in omnes Romanorum fines inuehuntur. Germani Alpibus Raetia totaque Italia penetrata 7 Rauennam usque perueniunt; Alamanni Gallias peruagantes etiam in Italiam transeunt; Graecia Macedonia Pontus Asia 8 Gothorum inundatione deletur; nam Dacia trans Danuuium in perpetuum aufertur; Quadi et Sarmatae Pannonias depopulantur; Germani ultiores abrasa potiuntur Hispania; Parthi Mesopotamiam auferunt Syriamque conradunt. exstant adhuc per 8 diuersas prouincias in magnarum urbium ruinis paruae et 10 pauperes sedes, signa miseriarum et nominum indicia seruantes, ex quibus nos quoque in Hispania Tarraconem nostram 1 ad consolationem miseriae recentis ostendimus. et ne quid forte 9 Romani corporis ab hac dilaceratione cessaret, conspirant intrinsecus tyranni, consurgunt bella ciuilia, funditur ubique 12 plurimus sanguis Romanorum Romanis barbarisque saeuientibus;

AUCTORES § 7 Germani . . Rauennam u. peru. Hier. 2277⁴ aut Eutr. 9, 7 || Alamanni — transeunt Hier. 2278 || Graecia — deletur Hier. 2279 aut Eutr. 9, 8 || Dacia — aufertur Eutr. 9, 8 || Quadi — depopulantur Hier. 2279 || Germani . . pot. Hispania Hier. 2280 aut Eutr. 9, 8; cf. Oros. 7, 41 § 2 || Parthi — conrodunt Hier. 2280 aut Eutr. 9; 8 § 8 Tarraconem cf. Eutr. 9, 8 et Hier. 2280

1 [relictæque gentes laxatisque habentis in omnes romanorum P || relictæque] (que s. s. m. 1) R || auentis D 2 [fines inuehuntur germani alpibus rhetia totaque] P || rhetia R eciam D || penetra[ta rauennam usque perueniunt] P 3 alamanni] PRD || [gallias peruagan]tes P 4 [etiam in italiam transeunt graecia machedonia portus (sic) asia] P || grecia R greciam D || machedonia a. r. R mactdoniam (i prior s. s. m. 1) D 5 [gothorum inundatione deletur] P || gothorum] RD || deletur] RD₅v (singulari numero etiam apud Eutr. et Hier.) delentur (V₂N) h || datia R || [trans danubium] P || danuuium] D danubium R 6 perpetua D || aufertur R || qua dies armatae D 7 abrasam D || hispaniam D || misopotamiam (I ex corr. add. m. 1) D 8 siriamque D || conradunt] D₅ conradunt P conradunt (correctura erasa) R contrahunt V₂O contradicunt (s. s. ad corrad m. 3) G corrodunt 5 („Lugdd. 1—4^u) Zv || extant P et post ras. R 10 sedes] sedes (er. s) G² glossam uillulę adscr. G² || inditia R¹ 11 spania D || terracone D || nostra D¹ 12 conlationem D || retentis a. ras. R regentis D 13 rottiani (i in rdt.) R || delaceratione (de in di m. coaeva) R || cessret R² 15 satguis plurimus D solus

- sed cito ira Dei in misericordiam uertitur et coeptae ultionis maior forma quam poena in mensuram plenitudinis reputatur.
- 10 igitur primus Genuus, qui purpuram imperii sumpserat, apud Myrsam occiditur. Postumus in Gallia inuasit tyrannidem, multo quidem reipublicae commodo, nam per decem annos 6 ingenti uirtute ac moderatione usus et dominantes hostes expulit et perditas prouincias in pristinam faciem reformauit; 11 seditione tamen militum interfectus est. Aemilianus apud Mogontiacum cum res nouas moliretur oppressus est. post mortem Postumi Marius ibidem inuasit imperium sed continuo 10 interfectus est. deinde Victorinus a Gallis ultro creatus et 12 post paululum occisus est. huic successit Tetricus, qui tunc Aquitanicae praesidatus administrabat officium. multas seditiones militum pertulit. at uero in Oriente per Odenatum quendam collecta agresti manu uicti repulsique Persae, defensa Syria, 15 recepta Mesopotamia est, et usque ad Ctesiphontem rusticani 18 Syriae cum Odenato suo uincendo uenerunt. Gallienus autem cum rempublicam deseruisset ac Mediolani libidinibus inseruiret, occisus est.

AVCTORES § 10 Genuus — occiditur *Eutr.* 9, 8 || Postumus *sqq.* et § 11 *Eutr.* 9, 9 *exceptis* § 11 oppressus est et ibidem, quae suo Marte addidit Orosius § 12 *Eutr.* 9, 10 et (collecta agresti manu) *Hier.* 2282^r § 13 *Eutr.* 9, 11 et (libidinibus inseruiret) 9, 8

2 mensura *D* 3 primo gneus genus *V* primo genus *O* p genus *O*, || genus] *PRD* ζ *v*; apud Mursam Ingenuo (Gento *codd. Leid. et Bert.*, Γέννου *Paean.*) *Eutr.*; Ingenuus *corr. h* || sumserat *PD*^a
 4 missam *D* || postumius *PR* (t s. s. m. 1 in *R*) 5 namd (d del. m. 1) *P* || decim *D* x *R* 7 post reformauit 8 litterarum spatium *rel. in fine uersus P* 8 aemilianus] *PRv* itemque (uel em-) ζ aemelianus *D* emelianus *V*; immo Laelianus. *Fort. tamen Orosius scripsit* item aelianus (l. aeliano *Eutropii codd. Leid. et Bert.*, Αουλιῶ Αλιανῶ *Paean.*) 9 mogontiacum cum] *MHN* mogonziacum cum *T* mogontiam cum *PRW* mogontia cum *D* magontiam cum *G* ingentia cum *V* 10 postumi] *G'VV*, postumii *P* (sic postumi imarius), *RDG* (m. ut *uid.* 2), *N*, *X*, postumiani *W* 11 uicturinus *PR*^a 12 paullulum *P*^a 13 multasque *v* 14 quemdam *D* 15 perae *R*^a || asiria *D* 16 ctesifontem *PD* tesifontem *R* 17 odenatu *R*^a 18 deseruisset (1 aut 2 *litt. cr.*) *P*

1 Anno ab Vrbe condita MXXV Claudius uicesimus octauus ^{p. 520} 23 uoluntate senatus sumpsit imperium statimque 1 Gothos iam ^{p. 521} per annos quindecim Illyricum Macedoniamque uastantes bello adortus incredibili strage deleuit. cui a senatu clipeus aureus in curia et in Capitolio statua aequae aurea decreta est; sed continuo apud Sirmium, priusquam biennium in imperio expleret, morbo correptus interiit.

Claudio mortuo Quintillus frater eius ab exercitu imperator 2 electus, uir quidem unicae moderationis et solus fratri praeferendus, septimo decimo die imperii interfectus est.

Anno ab Vrbe condita MXXVII Aurelianus uice¹simus nonus 3 imperium adeptus quinque annis ac sex mensibus tenuit, uir ^{p. 522} industria militari excellentissimus. expeditione in Danuuium 4

AVCTORES § 1 Claudius *sqq.* *Entr.* 9, 11 et *Hier.* 2286^r. 2287^r exceptis iam per annos xv ab *Orosio* sec. suos numeros (cf. cap. 22 § 1) computatis § 2 *Entr.* 9, 12 § 3 Aurelianus — § 5 *Entr.* 9, 13 et (§ 3 uicesimus nonus) *Hier.* 2288

EXPLATORES 2 Gothos — 4 deleuit *exscripsit Iordanis Chron.* 237 A¹ 3 per — uastantes *compilaui Isidorus Hist. Goth.* 4 || per annos quindecim *exscripsit Beda D. t. r. a.* 4224 13 expeditione — p. 486, 1 profligauit *compilaui Iordanis Chron.* 237 A¹

1 ·I·XXV· PR (sic I ubique PR) millissimo uicissimo quinto D || uicesimus octauus D XXVIII PR 2 senatus (e in ras. ex a al. m.) R senatu D || sumpsit (in ras. m. 2) P || gothos-iam (s-i in ras. m. 2) P got thoriam D 3 quindicim D || ylliricum R ylliricum R illiricum D || machedoniamque P et a. r. R 4 clipeus] V clepius D clypeus PR clipeus X₂ clypeus G 5 capitulio (u in o corr. m. 1 P) PD capua V || statua aequae] D statua eque P statu aequae R¹ statua equestris R² statua equestris (aeq- pro eq- V) VTO 6 sermium D firmum V || biennium post in imperio exhibet G biennio X₂ || in imperio] P m. ut uid. 2 R²G¹⁰ 5 in imperium P¹R¹D imperio KT imperium MG¹⁰ || impleret G 8 quintilius VGT 10 septima decima VWTO || die imperii] PRDVW⁰ die imperii sui Port. X₂ imperii sui die G imperii die 5 (uelut N₁) v die O⁰ 11 ·I·XXVII· PR, 5 millissimo uicensimo septimo D; m. XXVI O m. XXIII N || uicesimus nonus] D XXVIII PR 12 ac] PRD et v 13 expeditioneque facta in danubium § || expeditione] militari expeditione (militari s. s. m. 2) R || danuuium] D danubium PR

suscepta Gothos magnis proeliis profligauit dicionemque Romanam antiquis terminis statuit. inde in Orientem conuersus Zenobiam, quae occiso Odenato marito suo Syriam receptam sibi uindicabat, magis proelii terrore quam proelio in potestatem redegit. 5 Tetricum, in Gallia minime sufficientem sustinere seditiones 5 militum suorum scribentemque etiam:

Eripe me his, inuicte, malis

ac per hoc proditorem exercitus sui, sine labore superauit. sic Orientis et Aquilonis receptor magna gloria triumphauit. urbem Romam puris firmioribus cinxit. nouissime cum persecutionem aduersus Christianos agi nonus a Nerone decerneret, fulmen ante eum magno pauore circumstantium ruit ac non multo post in itinere occisus est.

p. 538
24 Anno ab Vrbe condita MXXXII Tacitus tricesimus adeptus imperium sexto mense occisus in Ponto est. post quem Florianus 15 parem regni sortem ferens, tertio demum mense apud Tarsum interfectus est.

AVCTORES § 5 *Eutrop. 9, 15, ex quo etiam lin. 7 Vergilianum (Aen. 6, 365) allatum est* § 6 *Hier. 2292 (codd. BFMR) et (in itinere) Eutr. 9, 15* cap. 24 § 1 *Tacitus sqq. Hier. 2293 et Eutr. 9, 16*

EXPILOTORES 12 ante eum — circumstantium *exscripsit Beda De t. r. a. 4229*

1 magnis (s. s. m. 1) P || prohelis D || dicionemque D ditionemque R 3 odinato D 4 praelii D (*sed in seqq. proelio*)
5 gallia minime] galliam inimicum D || galliā (~ *eras.*) P 7 inuicte a. ras. R inuicte D 8 suis D || (<sine labore su)perauit (*includa redintegravit manus 4*) P 9 aquilonis (o in rasura m. 1) R || (<triumphauit) P 10 cinxit D et a. ras. R || nouis(sime cum persecutionem) P 11 (<decerneret pulmen (sic) ante eum) P
12 fulmen ante] fulminant D || (<magno pauore circumstantium ruit ac non multo) P || ruit om. D 13 itere P¹ (*corr. m. 3*) itinere R¹
14 condita I·XXXII· tacitus XXX adeptus imperium (*includa redintegravit m. 2*) P || millissimo treicissimo secundo D || tricisimus D XXX (s. s. vs a]. m. ut passim) R 15 [ponto est post quem florianus parem regni sortem ferens] P 16 [tertio demum mense apud th]a]rsum P || tarsum] D tharsum R 17 [interfectus est anno ab urbe condita] P

- Anno ab Vrbe condita MXXXIII Probus tricesimus primus 2 regnum sortitus obtinuit annis sex et mensibus quattuor. Gallias iam dudum a barbaris occupatas per multa et graua proelia deletis tandem hostibus ad perfectum liberauit. bella deinde 3
 5 ciuilia equidem plurimo sanguine duo gessit: unum in Oriente, quo Saturninum tyrannide subnixum oppressit et cepit, aliud, quo Proculum et Bonosum apud Agrippinam magnis proeliis superatos interfecit. ipse autem apud Sirmium in turre ferrata militari tumultu interfectus est.
- 10 Anno ab Vrbe condita MXXXVIII Carus Narbonensis tricesimus 4 secundus suscepit imperium ac biennio tenuit. qui cum filios suos Carinum et Numerianum consortes regni effecisset, bello Parthico postquam duas nobilissimas Parthorum urbes Cochem et Ctesiphon^{tem} cepit, super Tigridem in castris fulmine p. 524
 15 ictus interiit. Numerianus, qui cum patre fuerat, rediens fraude Apri soceri sui interfectus est.

AVCTORES § 2 Probus *sqq.* — § 3 *Hier. 2294 et 2299 et Eutr. 9, 17* § 4 Carus *sqq. Hier. 2300 et 2301 et Eutr. 9, 18 excepto*
 15 rediens ab Orosio addito

EXPIIATORES 2 Gallias—4 liberauit *exscripsit Beda D. t. r. a. 4236*

1 milesimo trecesimo tercio D || trecesimus primus D XXXI PR
 2 r[egnum sortitus obtinuit annis s]ex P || et om. PR || men[sibus III
 galli]as P || quattuor (t pr. s. s. m. 1) D III R 3 occupa[atas per
 multa et graua] P || occuratas R' occursatas m. coaeva R incur[satas
 in mg. fs || proel[ia deletis ta]ndem P 4 [bella deinde] P
 5 [ciuilia] e[quidem pluri]mo (sic eq. non et q. 1 quoque m.) P || equi-
 dem] RDv et quidem 5 (uelut N₁) v || sanguine (i s. s. m. 1) P
 6 saturninum (eras. ut uid. s) P || oppresit R' || et om. D || cepit R
 7 quo om. m. 1 s. lin. add. m. coaeva R || procubum D || bonosum (s
 in ras. m. 2) P bonosum D 8 sirmiom D firmum (-miam corr.
 m. 1 aut 2) V 9 interfectus (t prior statim corr., ex p?) D || est
 om. D 10 millesimo tricensimo nono D || trecissimus secundus D
 XXXII PR 11 biennium DO₁ per biennium VTO 12 effecisset]
 PRD5v fecisset 5 (uelut N₁) h || et ballo PR 13 particho (e
 s. s. m. 1) D; Parthos memorat Hier., Persas Eutr. || cochem D
 14 cthesifontem (c ex corr. add. m. ut uid. 1 in R) PR ctesifontem D ||
 cepit (er. o) R 15 numerianus (una hasta er.) P numirianus
 D 16 apri:so ceri P apri:so | ce:eri (er. te) D

p. 525

25 ¹Anno ab Vrbe condita MXLI Diocletianus tricesimus tertius ab exercitu imperator electus annis uiginti fuit; statimque ut potestatis copiam habuit, Aprum interfectorem Numeriani manu sua interfecit. Carinum deinde, quem Carus Caesarem in Dalmatia reliquerat, flagitiose uiuentem difficillimo bello et maximo labore superauit. dehinc cum in Gallia Amandus et Aelianus collecta rusticanorum manu, quos Bacaudas uocabant, perniciosos tumultus excitaissent, Maximianum cognomento Herculium Caesarem fecit misitque in Gallias: qui facile agrestium hominum imperitam et confusam manum militari uirtute composuit. deinde ¹Carausius quidam, genere quidem infimus sed consilio et manu promptus, cum ad obseruanda Oceani litora, quae tunc Franci et Saxones infestabant, positus plus in perniciem quam in proectum reipublicae ageret,

p. 526

AVCTORES § 1 Diocletianus — fuit *Hier.* 2302 || Aprum — § 2 *Eutrop.* 9, 20 § 3 *Eutrop.* 9, 21

EXFILITORES 1 Diocletianus — 2 fuit *exscripsit Beda Hist. eccl.* 1, 6 8 Maximianum — 9 fecit *compilauit Beda Hist. eccl.* 1, 6 11 Carausius — p. 488, 5 occupauit *exscripsit Beda Hist. eccl.* 1, 6

1 urbe (r s. s. m. 1) P || millesimo quadragesimo primo D || diocletianus D || trecissimus tertius D XXXIII PR^b XXIII R^a 2 electus est PR electus (interpunctio) W || anus D || XX PR || fuit] PRD₅v in imperio s. s., ante fuit ut uid. inserendum, m. 2° G fuerit V praefuit X₂Zh 4 interfecit om. D 5 dalmacia D || fl[agitiose] P 6 [dehinc cum] P || in om. D 7 helianus PR calianus D, heliandus O || rusticanorum (nor in ras. m. 1) R rusticorum G || [quos uac]audas P quos|sua caudas (fuit quo|sua c., corr. m. 1) R quo sua cauda K et post corr. M || bacaudas] DG¹⁰HV,HTO hacaudas-N, baucadas G¹⁰ uacaudas Wv bagaudas NX₂ 8 perniciosos (os ex us m. 1) R || maxi[mianum] P 9 herculium] PRD₅v Herculeum h || [qui] P 10 imperitam PR¹ 11 composuit] DW composuit PR₅; comescuit (in mg. adscr. cōposuit m. 1 in G sed eras.) GVT, item uel comescuit N, (HON) v || carausius (er. t ?) R || quidam] quidem D 12 promptus P 13 franci] RD franchi P || sassones B¹ 14 [quam in pro]f[ectum] (f in v corr. m. ut uid. 1; v, nec uero f, a m. ant. redintegrata) P || proectum] P^bR₅ (uelut GKMH0) fs proectu D profectum P^a₅ (uelut VTW) h prouentum ed. 1542 || egerit D

ereptam praedonibus praedam nulla ex parte restituendo dominis
 sed sibi soli uindicando accendit suspicionem, quia ipsos quoque
 hostes ad incurstandos fines artificio negligentia permetteret:
 quamobrem a Maximiano iussus occidi, purpuram sumpsit ac
 5 Britannias occupauit. igitur per omnes Romani imperii fines 4
 subitarum turbationum fragores concrepuerunt, Carausio in
 Britannis rebellante, Achilleo in Aegypto, cum et Africam
 Quinquegentiani infestarent, Narseus etiam rex Persarum Orientem
 bello premeret. hoc periculo Diocletianus permotus Maxi-
 10 mianum Herculium ex Caesare fecit Augustum, Constantium
 uero et Maximianum Galerium Caesares legit. Constantius
 Herculi Maximi priuignam Theodoram accepit uxorem, ex
 qua sex filios fratres Constantini sustulit. Carausius, Britannia 6
 sibi per septem annos fortissime uindicata ac retenta, tandem

AVCTORES § 4—§ 6 *Entrop.* 9, 22; *lin.* 8 rex Persarum ex 9, 25
 ut *uid.* (cf. *Vict. Caes.* 39, 22); p. 490, 3 post decem annos fort. potius
 ex *Hier.* 2316*

EXPIIATORES 13 Britannia — p. 490, 4 recepit *compilauit Beda*
Hist. eccl. 1, 6

1 erepta *D* || [parte restituendo] *P* 2 uind[ican]do *P* || accen-
 dit] „*cod. Periz.*“ h accendens *PR^oDKMHNWN₁*, accedens *R^oO₁fs*
 accedens in *VX₂*, addens *G* accipiens *NO* || suspitionem *R* || quia]
PRD 5 quod h || [ipsos quo]que *P* || quoque *om. D* 3 [incurstandos]
P incurrendus *D* 4 [quamobrem a maximiano] *P* || quamobrem
om. X₂, || pupuram *R^o* || sumpsit *P* 5 britt[anias occupauit] igitur
 per omnes rom]ani *P* || brianias (*eras. t*) *R* brittanias *D* 6 tur-
 [bationum fragores con]crepuerunt *P* || frangoris *D* || carusio *PR¹* ||
 reb. in Britannis *v* || brittaniis *D* brittania *PR* britannis *T*
 7 [achilleo in] *P* achileo in *D* || egipto *D* || et *om. D* 8 quinque-
 gentiani (ni *radendo ex m*) *D* || n[arsens etiam] *P* 9 pmeret
PR || [diocletianus] dioclecianus *D* || maximi[anum] *P* 10 [her-
 culium ex caesa]re *P* || herculium] *R^oD* herculum *R^o* Herculeum h
 (*item v pro i in seqq.*) || caesare] *R* || constancium *D* 11 maxi-
 minum *D* || gal]lerium *D* || c[aesares] *P* || constancius *D* 12 her-
 colli maximiani *D*, *eodem ordine* 5 maximiani herculii *PRX₂*; an
 maximiani *delendum* ? || herculi *N* hirculi *V* || theodoram (*d in ras.*
unius litterae m. 1) *P* 13 sex *in ras. m. 1* *P* sex] *R* || brittania
PRD 14 VII *PR*

fraude Allecti socii sui interfectus est. Allectus postea ereptam
 Carausio insulam per triennium tenuit: quem Asclepiodotus
 praefectus praetorio oppressit Britanniamque post decem annos
 7 recepit. Constantius uero Caesar in Gallia primo proelio ab
 Alamannis profligato exercitu suo, uix ipse subreptus est;
 p. 527 secundo autem secuta est satis secunda uictoria: 'nam paucis
 8 horis sexaginta milia Alamannorum caesa referuntur. at Ma-
 ximianus Augustus Quinquegentianos in Africa domuit. porro
 autem Diocletianus Achilleum obsessum per octo menses apud
 Alexandriam cepit et interfecit. sed immoderata uictoria usus
 Alexandriam direptioni dedit, Aegyptum totam proscriptionibus
 9 caedibusque foedauit. praeterea Galerius Maximianus cum
 duobus iam proeliis aduersus Narseum confixisset, tertio inter
 Gallinicum et Carras congressus et uictus, amissis copiis ad
 Diocletianum refugit: a quo arrogantissime exceptus est, ita
 10 caecurrisse referatur. ueruntamen hac contumelia quasi cote

AVCTORES § 7 et § 8 *Eutrop.* 9, 23 (§ 8 Alexandriam dir. dedit
 ab Orosio add.) § 9 *Eutrop.* 9, 24 (illa duobus iam proeliis. tertio
*Eutropii exemplar suum ita ut codd. Leyd. et Bert. corruptum male
 interpretatus scripsit) et (lin. 16 ante) Hier. 2317^a § 10 uerum-
 tamen — expedit Orosius*

1 adlecti PR || socii (c in ras. m. 2) R || adlectus PR 2 ascli-
 piodotus PR 3 praetorio (o fin. in i m. coaeva corr.) R || pressit
 P praessit (er. a m. 2) R || brittaniamque PRD || decim D
 5 alimannis R^a || exercito R¹ 7 LX milia PR || alamannorum (m
 pr. s. s. m. 1) P -laman norum D || feruntur D || at] ad R¹D
 8 quinq: gencianus D 9 diacletianus R^a dioclecionus D || per]
 pro D 10 caepit R || immoderata R³ immoderate D 11 ad
 proscriptionibus in marg. uoc. unum adscr. sed eras. P || proscritio-
 nibus R¹ 12 gallerius D || maximianus (er. a) D 13 aduersum
 D || tertio inter] ter] D 14 gallinicum] PBG, V₃, ante corr., X₂v,
 item codd. Leid. et Bert. *Eutropii* galleni cum D gallenicum VN
 gallienicum TO et p. corr. V₃ gallicinicum W gallicium KM;
 Callinicum corr. h || carras] D charras PR 15 dioclecionum D ||
 adrogantissime D || exceptus est] R²X₂ exceptus PR¹D₅, est ante
 exc. pro glossa s. s. G³ 16 milia* (a in ras. m. 2) R 17 cote]
 P m. 2 aut 3 in mg., R² cute D cutem P¹R¹

ad uirtutem usus est, per quam detrita regi fastus rubigine
 aciem mentis expedit. itaque mox per Illyricum et Moesiam
 undique copias contraxit raptimque in hostem reuersus, Narseum p. 528
 magnis consiliis uiribusque superauit. extinctis Persarum copiis 11
 ipsoque Narseo in fugam acto, castra eius inuasit, uxores sorores
 liberosque cepit, immensam nim gazae Persicae diripuit,
 captiuos quamplurimos Persarum nobilium abduxit. reuersus
 in Mesopotamiam a Diocletiano plurimo honore susceptus est.
 postea per eosdem duces strenue aduersus Carpos Basternasque 12
 pugnatum est. Sarmatas deinde uicerunt: quorum copiosissimam
 captiuam multitudinem per Romanorum finium dispersere
 praesidia.

Interea Diocletianus in Oriente, Maximianus Heroulius in 13
 Occidente uastari ecclesias, affligi interficique Christianos decimo
 post Neronem loco praeceperunt: quae persecutio omnibus fere
 ante actis diuturnior atque immanior fuit, nam per decem
 annos incendiis ecclesiarum, proscriptionibus innocentum,
 caedibus martyrum incessabiliter acta est. sequitur terrae 14
 motus in Syria, ex quo apud Tyrum et Sidonem passim

AUCTORES § 10 max — § 12 *Eutrop.* 9, 25 § 13 *sec. Hier.*
 2320 d et *ibid.* col. 3 (decimo post Neronem et per decem annos), fort. etiam
 lecto *Eufini* l. 8, ab *Orosio* exornata § 14 terrae motus—prostrata
 sunt *Hier.* 2320°

EXFILATORES 13 Interea—18 acta est *exscripsit Beda Hist. eccl.*
 1, 6 13 Diocletianus — 14 Christianos, 15 praeceperunt *exscripsit*
Beda D. t. r. a. 4338

1 robigine P^a rubiginē a. ras. R 2 anem (i. e. auuem) D ||
 expetiit R² || ylyricum PR 3 undique (er. m) D || ad lin. -sus—
 4 persa- in marg. + m. ant. P 5 octo R¹ 6 coepit R¹ caepit
 R²D || inmensam PR¹ 8 mesopotamiam (I add. m. 1 ex corr.
 sed inferior pars crasa) D || diocleciano D 9 aduersum D ||
 basternasque (s in rasura m. 1 ex n ut uidetur) D 11 captiuorum
 D || per om. D || dispersae D dispare R¹ 13 inter adio|clecianus
 D 14 ecclesias P || affligi R²D 16 immanior R¹ || decim
 D 17 ecclesiarum P || proseribtionibus PR¹ 19 qua PR ||
 apud P¹

- labentibus tectis multa hominum milia prostrata sunt. secundo persecutionis anno Diocletianus ab inuito exegit Maximiano, ut simul purpuram imperiumque deponerent ac iunioribus in rempublicam substitutis ipsi in privato otio consenescerent.
- p. 529 itaque sub una die Diocletianus apud Nicomediam, Maximianus apud Mediolanium potestatem imperii simul cultumque deposuerunt.
- 15 Galerius et Constantius Augusti primi Romanum imperium in duas partes diuiserunt: Galerius Maximianus Illyricum Asiam et Orientem, Constantius Italiam Africam et Gallias obtinuit; sed Constantius uir tranquillissimus, Gallia tantum
- 16 [Hispaniaque] contentus, Galerio ceteris partibus cessit. Galerius duos Caesares legit: Maximinum, quem in Oriente constituit, et Seuerum, cui permisit Italiam, ipse in Illyrico constitutus.

AVCTORES § 14 secundo — anno *Hier.* 232^r || Diocletianus ab inuito *sqq.* *Hier.* 232^r et *Eutr.* 9, 27 § 15 *Eutr.* 10, 1 § 16 Galerius — constitutus *Eutr.* 10, 2

EXFILATORES 1 secundo — 2 anno, 3 purpuram . . deponerent, 5 Dioclet. — 6 deposuerunt *adhibuit Beda D. t. r. 4238* 10 *sqq.] inde* Constantius . . Galliam Hispaniamque regebat, uir *Beda Hist. eccl.* 1, 8 12 Galerius — 14 constitutus] *cf. anonymus Valesianus § 5*

2 dioclecianus *D* 3 simul *om. D* 4 republicā *D* || consenescerent (*eras. c ?*) *R* 5 dioclecianus *D* || nico mediam (*nico in ras. m. 1*) *P* 6 mediolanium] *PRD* || simulque cultum (*culto D*) *DVTO* || deposuerunt] *DVV, M^o TW (KO) Hier. h* posuerunt *PRGM^o H NN₁X₂ v* 8 uerba galerius—9 diuiserunt (*sic om. m. 1 add. m. 2 in marg. inf. P* || constantius (*tan s. s. m. 1*) *R* constantius (*er. n*) *D* 9 diuiserunt] *P^o BX₂* (*diuisus Eutr.*) determinauerunt *DGVV₂ WN₁ v* || galerius (*er. ut uid. &*) *D* || maximianus (*er. a*) *D* || ylyricum *PR* illiricum *D* 10 Hispaniam ante et Gallias *add. fsh* || gallias *D* 11 optinuit *P* -ubtinuit *D* || constancius *D* 12 hispaniaque *deleui; deest apud Eutr. nec ab Orosio § 16 extr. memoratur* || uerba galerio ceteris partibus cessit *om. P^o R, add. s. lin. P^o* 18 duo *D* || ceseris *D* || maximum *R (non PD)* 14 promisit *D* || illirico *D* ylyricum (*ill- R^o*) *PR^o* || consti tus *D*

Constantinus uero Augustus summae mansuetudinis et ciuilitatis in Britannia mortem obiit. qui Constantinum filium ex concubina Helena creatum imperatorem Galliarum reliquit.

'Anno ab Vrbe condita MLXI Constantinus tricensus quartus ^{p. 580} 26 gubernacula imperii a Constantio patre suscepit, quae uno et triginta annis felicissime tenuit.

Occurritur mihi subito et tripudiis quibusdam insultatur: Eia, 2 inquit, tandem in foueas nostras diu expectate uenisti. hic te decursurum opperiebamur, hic delapsum opprimimus, hic 10 confusum tenemus. sustinuimus te hactenus, artificiose quodammodo et callide fortuitas temporum mutationes Christianorum ultionibus coaptantem. et interdum quidem uerisimilium 3 specie permoti, utpote homines ignari diuinorum secretorum, timore palluimus, sed nunc euacuauit Maximianus noster omnem 15 scaenam fabulae tuae nostraeque religionis antiquitatem columna inexpugnabilis fulsit. per annos decem euersae sunt ecclesiae 4

AVCTORES § 16 Constantius *sqq.* *Eutr.* 10, 1 et 2 et (ex concubina Helena) *Hier.* 2322^a; *lin.* 8 Galliarum *ex superioribus* (§ 15) cap. 26 § 1 Constantinus *sqq.* *Hier.* 2322 et 2323 (uno et trig. annis *fort. ex Eutr.* 10, 8)

EXFILATORES 1 summae — 3 reliquit *exscripsit Beda Hist. eccl.* 1, 8 1 summae — ciuilitatis *exscripsit Beda D. t. r.* 4338

1 constancius *D* || augustus (tus s. s. m. 1) *D* || mansuetudinis (a in *ras. m. ut uid.* 1) *P* 2 brittanium *P* brittaniã (*sed ~ eras.*) *R* brittania *D* || cons tantantinum (*prius tan expunct., t tertia in ras. m. 1*) *D* 3 reliquid *R*¹ 4 ILXI *PR*, *idem numerus in 5 millesimo sexaginsimo (sic) D* mill- LX *N* mill- quadragesimo -1- (*mo supra i m. 3*) *G* || XXXIII *PR* 5 ab augusto ante gubernacula *addunt WT (V, HON) fsh* || imperi *D* || constancio *D* || uno et XXX annos (*sic*) *PR* 6 felicissime *R* 7 trepudiis *P*¹*R*¹ (*corr. m. 3 in P*) || heia *D* 9 operiebamur *D* 10 hactenus (*h punctis et linea del.*) *P* || artiftitiose *R*¹ 11 callide] cal *D* 12 ultionibus (*er. h*) *P* || et s. s. m. 1 *D* || uiris similium *D* 13 homine...s (e *m. 1 in ras. 2 uel 3 litterarum, um ?*) *D* || secretorum (*s ex p corr., r altera del. m. 1*) *P* secretorum (*supra erasa r uidetur*) *R* secreto *D* 14 palluimus *R* || nun ne uacuauit (*tert. n eras.*) *D* 15 seq- nam *P* scenam *R* caenam *D* 16 decim *D* || ecclesiae *P*

vestrae, ut etiam tu fateris; dilacerati cruciatibus, exinaniti
 mortibus toto Orbe Christiani. tenemus evidens testimonium
 tuum, nullam superiorem persecutionem adeo vel grauem uel
 5 diuturnam fuisse. et tamen ecce inter tranquil^lissima temporum
 p. 581 bona ipsorum quoque imperatorum, qui ista fecerunt, inusitata
 felicitas: nulla domi fames, nulla pestilentia, nullum foris
 bellum nisi uoluntarium, quo exerceri uires non periclitari
 6 queant; res praeterea humano generi hucusque incogni-
 ta: multorum simul regum patiens consortium et magna concordia
 potestasque communis, alias numquam, nunc in commune 10
 7 prospiciens. deinde etiam, quod absque ulla hactenus mortalium
 notitia est, imperatores illi maximi quippe et persecutores,
 honore deposito et adsumpta quiete, priuati, quod beatissimum
 homines et summum bonum uitae bonae iudicant, et hoc tunc
 uelut praemii loco auctores persecutionis adepti sunt, quando 15
 8 accensa persecutio medio sui tempore toto Orbe saeuiebat. an
 etiam hanc beatitudinem illis temporibus poenaliter accidisse
 adseris et nos hinc quoque terrere moliris?
 9 Quibus humiliter responderim, me plurima cura pietatis
 accinctum commonere de ueris, non terrere de falsis. decem 20
 persecutiones a Nerone usque ad Maximianum Ecclesia Christi
 passa est: nouem, ut ego dixi, ultiones, ut ipsi non negant,
 calamitates e uestigiis consecutae sunt. nec in uerbo premo,
 utrum debitae ultiones an fortuitae permutationes fuisse uide-

1 cruciatibus (a s. s. m. 1) R 2 evidens (s in ras. m. 1) D
 5 Inuisitata R (non P) 7 uoluntarium (n s. s. m. 1) P 8 quae-
 ant P queant (er. a) R || res (s s. s. m. 2) P || praeterea (er. a) R
 10 potestasque] potes qui D 11 nulla D || actenus P²D 13 ad-
 sumta P assumpta R³ || quiete] qui et D 14 summum (umm in
 ras. m. 1) D 18 asseris PB || hinc (n s. s. m. 1) R || terre R¹
 (terrere corr. m. coaeva) || moliris (eras. 1) P 20 accinctu P¹R
 accingunt m. 3 aut 4 P || de ueris] debueris P ante ras., R¹ 1 de ueris
 in mg. m. coaeva R de ueris (is m. 1 in ras. 2 uel 3 litt.) D deberis
 a. corr. V₃ || decim D 21 maximinum D || ecclesia P 22 ut ego]
 et ego R¹ 23 calamitate]s (o in a, e]s in es] + corr. m. coaeva) R ||
 e uestigio fsh || ad lin. -tae sunt — 24 permutatio- in mary. ex euentu
 m. 3 P || premo] R praemo PD, 5 promo VX₂. praemor v

antur, quae tamen meo suoque testimonio clades fuerunt. in 10
 decima haecitatum putant miseri et caeci, non uidentes tanto
 eam ipsis fuisse grauiorem quanto minus intellecta est. impius
 enim flagellatur et non sentit. [et] quod cum expositum
 5 fuerit, inuiti licet propter ipsam rerum fidem fatebantur, quia
 ex illa Maximianae persecutionis maxima punitione ¹ista sunt p. 532
 uulnera, quibus etiam nunc isti dolent et in tantam dolent,
 ut etiam clament nosque ad reclamandum lacessant: sollicitos
 fieri, qualiter conticescant.

10 In primo libello expositum a nobis est, Pompeium Trogum 27
 et Cornelium Tacitum commemorasse non plene quidem, nostrum
 uero Moysen, etiam ipsorum testimonio fidelem, fideliter
 sufficienterque dixisse, Aegyptios et regem eorum, cum populum
 Dei seruire intentum et paratum Deo suo, impediendae deuotionis
 15 instinctu ad lutum paleasque renocarent, decem acerbissimis
 plagis fuisse ueratos. deinde uolentia malorum edomitos non 2
 solum coegisse festinantem, sed etiam propriis suis argenteis
 et aureis uasis accumulauisse. post, oblitos plagae suae et
 cupidos praedae indebitae, inuidos etiam religionis alienae,
 20 dum innocentes auide persequuntur, mari Rubro ultime receptos
 omnes funditus interisse. quod ego nunc refero ac renuntio,
 etsi forte fide non acceptatum, exitu tamen probandum, quia

AVCTORES 3 impius — 4 sentit *sec. Ierem. proph. 5, 3*

10 In primo libello] 1, 10

1 fuerant *D* 2 haecitantum *D* || et *om. PRW* 3 eam]
 ae *D* 4 quod] *X, v* et quod *PRD₅* et *H* quod et *coni. h*
 5 ipsam *ex corr. m. 1 add. ante uers. D* || fabuntur *D* || et quia *V*
 6 maximae punicionis *D* || ita *D* 8 etiam] & etiam *D* || reclamandū
 (ū *in ras. m. 2*) *R* 9 conticescant *R¹* 12 mosen *D* 13 ae-
 giptius *D* 14 impediendae *PR¹* 15 decim *D* || acerbissimis *PR¹* 16 uolentia
R² || edomitus *D* 17 cogisse *D* || suis *om. PRW* suis et *N*,
 18 accumulauisse *PR¹* 19 religionis (*li s. s. m. 1*) *P* || alienae
 (*i s. s. m. 1*) *P* 20 auidae *PR* || persequuntur (*n s. s. m. 1*) *D*
 persequuntur *R²* 21 interrisse *D* || ergo (*corr. m. 3 aut 4*) *P* ergo
 (. *non m. 1*) *R* || renuncio *D* 22 adprobandum *D*

3 haec in figura nostri facta sunt. uterque 'populus unius Dei
 P. 583 est, una populi utriusque causa. subdita fuit Israhelitarum
 synagoga Aegyptiis, subdita est Christianorum ecclesia Romanis.
 persecuti sunt Aegyptii, persecuti sunt et Romani. decem ibi
 contradictiones aduersus Moysen, decem hic edicta aduersus
 Christum; diuersae ibi plagae Aegyptiorum, diuersae hic
 4 calamitates Romanorum. nam, ut etiam ipsas inter se plagas,
 in quantum tamen figura formae comparari potest, conferam,
 ibi prima correptio habuit sanguinem uulgo uel manasse de
 puteis uel in fluminibus occurrisse: hic prima sub Nerone
 10 exegit plaga, ut ubique morientium sanguis esset uel morbis
 5 in Vrbe corruptus uel bellis in Orbe profusus. ibi sequens
 plaga prodidit, perstreptentes persultantesque in penetralibus
 ranas inediae propemodum causam habitatoribus atque exilii
 fuisse: hic sequens sub Domitiano poena similiter ostendit,
 15 satellitum militumque eius improbis effrenatisque discursibus
 eruentissimi iussa principis exsequentum ad inopiam paene
 6 omnes ciues Romanos adactos exilioque dispersos. ibi tertia

AVCTORES 1 haec—facta sunt *Paulus Ep. 1 ad Cor. 10, 6*

1 figura] *PRD*₅ figuram *G*₅*v* 2 israhelitarum] *PRD*
 3 sinagoga (a *fn. in ras.*, *m. 1*?) *R* || aegyptiis (ii *radendo ex u*) *R*
 egipciis *D* || ecclesia (a *in ā corr. m. 2*) *P* 4 aegyptii (y *statim ex*
 i *corr.*) *D* || decem *D* 5 aduersum *D* || decem hic *D* hic decem
 v decem *K* || edita *D* || aduersum *D* 6 deuerse (diu- 2) *R*¹ ||
 aegyptirum *D* || hic* *R* hic (hi *statim corr.*, *ex ib ut uid.*) *D*
 7 sae (er. a) *P* 8 quantum (n *ex m corr.*) *P* || comparare *D* com-
 parari *R*² 9 ibi prima] [Prima *D* || prima] *m. ant.* A *in marg. et*
sic deinceps B, ·Γ·, Δ, ·Ε·, ·ς·, 3, ·H·, Θ, 1· *in P* || habuit correptio
 h || manasse (*alterius a secunda hasta in ras. m. 1*) *D* 11 ex-
 egit] *G*₅*v* exigit *PRD*₅ exiit *NW* || morbis (*corr. m. ut uid. 1*) *P*
 morbi *D* 12 profusus (us *in ras. m. 1*) *D* 13 persultantesque
P m. 3 aut 4 || penetralibus (er. bi?) *R* penetralibus (li *in ras. m. 1*)
D 14 inediae *P* in·edię (er. a) *R* || causā (· *m. 2 in ras.*; *fort.*
a m. quoque 1 fuerat) *R* || ha|bi taribus *D* || adque *P*¹ || exsiliis *D*
 16 improbis *PR*¹ 17 exsequentum *PR*² exequendum *R*² 18 ·III·
ante]bi *et sic deinceps* III·, ·u·, ·u· (*sic*), III·, IIII·, IIIII·, *denique*
rubro colore x m. 1) *D*

uexatio habuit sciniphes, musculas scilicet paruissimas ac
 saeuissimas, quae mediis saepe aestibus per loca squalida
 coadunatim uibrando densatae tinnulo uolatu adlabi solent
 capillisque hominum ac pecudam saetis cum urente mersu
 5 interseri: hic itidem tertia sub Traiano plaga Iudaeos excitauit,
 qui cum antea ubique dispersi ita iam quasi non essent
 quiescerent, repentino omnes calore permoti, in ipsos, inter
 quos erant, toto Orbe saeuierunt, absque magnis multarum
 urbium ruinis, quas crebri terrae motus isdem temporibus
 10 subruerant. ibi in quarta plaga muscae caninae fuerunt, reuera 7
 alumnae putredinis uermiumque matres: hic itidem quarta p. 554
 sub Marco Antonino plaga, lues plurimis infusa prouinciis
 Italiam quoque cum urbe Roma uniuersam exercitumque
 Romanum, per longinquoque limites et diuersa hiberna dispersum,
 15 in mortem dissolutam putredini simul ac uermibus dedit. ibi 8
 quinta correptio pecorum ac iumentorum repentino interitu
 expleta est: hic similiter quinta ultione sub Sewero persecutore
 creberrimis ciuilibus bellis propria uiscera et adiumenta rei-
 publicae, hoc est plebes prouinciarum et legiones militum,
 20 comminutae sunt. ibi sexta uexatio intulit uessicas efferuescentes 9
 ulceraque manantia: hic aequae sexta punitio, quae post

1 scinifes R scinifes (c in ras. m. 1 P) PD || musculas (s fin. ex
 corr. add. m. 1) D 2 mediis (ii radendo ex u) R 3 quo aduna
 tim D || densae ac tinnulo (q ac t in ras. et o ex lo m. 2 s. XI) V, ||
 tinnulo] H^oNX₂X₁ in nullo PR₅ et in nullo D₅v et tinnulo G
 Einsidl. s. XI, Zh 4 capillisque (s s. a. m. 2) P || saetis] D
 setis PR 5 interseri] PR intro-ferri D interferri VO inseri
 KM inferri T || itidem] idem (i ex corr. ut uid. add. m. 1) D ||
 iudeos R¹ 7 repentino (o corr. ex us [s incerta] m. ant.) P
 8 saeuierunt (er. 1 uel 2 litt.) D || multarum (er. 1) R cultarum
 D 9 ruinis (i alt. in ras.) R || hisdem PRD 10 subruerunt
 om. u. extr. D || muscae (mas in ras. m. 2) P || reuera] PRD₅v
 seu V saeuiae (O) h 11 ad alumnae in marg. uocabulum eras. P ||
 hic] haec D || idem D 12 sub om. D || antiano D antonio P¹
 13 uniuersa D 14 p ex p R || ad hiberna in marg. rasura P
 hiberna D 20 uessicas P¹E || efferuentes D 21 manantia
 (a ut uid. eras.) P || post] D₅ per PRW (p' alibi passim pro per
 in P)

Maximini persecutionem fuit, qui specialiter episcopos et clericos omissa turba populari, hoc est ecclesiarum primates, trucidari imperauerat, intumescens crebro ira atque inuidia non per uulgi caedem sed per uulnera mortesque principum ac potentium 10 exhalata est. ibi septima plaga numeratur coacto aere grando 8 profusa, quae hominibus iumentis satisque exitio fuit: hic similiter septima sub Gallo et Volusiano, qui persecutori Decio mox interfecto successerant, plaga extitit corrupto aere pestis infusa, quae per omnia Romani regni ab Oriente in Occidentem 10 spatia cum omne propemodum genus hominum et pecudum 10 neci dedit tum etiam

p. 535

¹Corruptique lacus, infecit pabula tabo.

11 ibi octauam Aegypti contritionem fecere excitatae undique lucustae, tenentes terentes tegentesque omnia: hic octauam aequae in subuersionem Romani orbis excitatae undique intulere 15 gentes, quae caedibus atque incendiis cunctas prouincias 12 deleuerunt. ibi nona turbatio diurnas crassas ac paene tractabiles tenebras habuit, plus omnino periculi comminata quam fecit: hic itidem nona correptio fuit, cum Aureliano persecutionem decernenti diris turbinibus terribile ac triste fulmen 20 sub ipsis pedibus ruit ostendens, quid, cum ultio talis exigeret, tantus possit ultor, nisi et clemens esset et patiens; quamquam

AUCTORES 12 *Vergilius Georg. 3, 481*

1 maximiani (a del. m. ant.) P maximi | D maximiani (eras. a) G maximiani (eras. ni) W 2 ecclesiarum P || trucidari R¹
 3 adque PR¹ || non (eras. ut uid. una duaeue litt.) P 5 exhalata] D (h s. s. m. 1) in mg. 1 exhalata m. coeua R exaltata PR² || est] e. D 6 iumentis satisque] P iumentisq. | satis (q. satis in ras., m. illa coeua ut uid.) R iumentis satis D 7 sub om. D
 8 successerant (sse s. s. m. 2) P 9 occidentis (~ add. m. 2) P
 11 dedit tum] deditum D 12 corruptis (eras. q;) R 13 octaua P (idem tamen contritionem) || aegypto R² 14 lucustae] PRD || tenentes (er. mp ?) R || terentes (er. r) R || octaua PD 16 adque PR¹ 17 nona (a s. s. m. 2) P || pene (q in e mut.) R paenae D 19 nona (on s. s. m. 2) R || persecut. dec. diris] persecuris D 21 ipsis] PRDWV₂N₁X₂ ipsius (V) fsh 22 posset Tv || nisi et] DG nisi PRKMNW nisi ut T || clemens] clemens mens D || quamquam (n ex m) R

intra sex abhinc menses tres succidui imperatores, hoc est Aurelianus Tacitus et Florianus, diuersis causis interfecti sunt. ibi postremo decima plaga, quae et nouissima omnium fuit, 13 interfectio filiorum, quos primos quique genuerant: hic nihilo minus decima id est nouissima poena est omnium perditio idolorum, quae primitus facta in primis amabant.

Ibi rex potentiam Dei sensit probauit et timuit ac per hoc 14 populum Dei liberum abire permisit: hic rex potentiam Dei sensit probauit et credidit ac per hoc populum Dei liberum 10 esse permisit. ibi numquam postea populus Dei ad seruitutem retractus: hic numquam postea populus Dei ad idololatriam coactus est. ibi Aegyptiorum uasa pretiosa Hebraeis tradita sunt: hic in ecclesias 1 Christianorum praecipua paganorum p. 536 templa cesserunt. sane illud, ut dixi, denuntiandum puto, quia, 15 sicut Aegyptiis post has decem plagas dimissos Hebraeos persequi molientibus inruit per superductum mare aeterna perditio, ita et nos quidem libere peregrinantes superuentura quandoque persecutio gentilium manet, donec mare Rubrum, hoc est ignem iudicii, ipso domino nostro Iesu Christo duce 20 et iudice transeamus. hi uero, in quos Aegyptiorum forma 16 transfunditur, permessa ad tempus potestate saeuientes grauissimis quidem permissu Dei Christianos cruciatibus persequentur; uerumtamen idem omnes inimici Christi cum rege suo Anti-

1 succidui tres v 5 omnium** R || idolorum perditio (V₃)
v 7 sensit (n m. ant. in ras.) P || probauit] et probauit DV (om.
et seq. V) || ac per hoc—9 probauit om. V 8 sub uerbis hic rex—
10 permisit m. ut uid. 1 linea ducta P, om. KM^oG (lacuna relicta
in K) || rex — 9 liberum del. sed m. rec. restit. (ubi predicauit pro
probauit) W 9 credit V || hoc om. V 11 hinc (n del. m.
ant.) P || postea om. PR post dei exhibet V || idolatriam PRD cf.
506, 7 12 egyptiorum D || praetiosa (-ciosa D) PRD || hebreis
PRD 13 ecclesias P ecclesia (sic) RD 14 cesserunt] c in ras.
m. ant. P cesserunt R² 15 aegyptiis D || decim D || hebreos
PRD 16 molientibus (i prior s. s. m. ant.) P || irruiet R²
18 gentilium] gentium PR 19 nostro] sic: N̄. P n̄. (n̄ro s. s. m. rec.)
R 20 uero (u s. s. m. ant.) P || aegyptiorum D 21 promissa
D 23 tamen om. VX₂ || idem] PR om. D || antichristo ante
ras. R ante christo D

christo accepti stagno ignis aeterni, quod magna impediēte caligine dum non videtur intratur, perpetuam perditionem immortalibus arsurei supplicii sortientur.

- 28 Igitur mortuo, ut dixi, Constantio in Britannii Constantinus
 p. 557 imperator creatus, primus imperatorum Christianus ex'cepte 5
 Philippo, qui Christianus annis admodum paucissimis ad hoc
 tantum constitutus fuisse mihi visus est, ut millesimus Romae
 2 annus Christo potius quam idolis dicaretur. a Constantino
 autem omnes semper Christiani imperatores usque in hodiernum
 diem creati sunt excepto Iuliano, quem impia, ut aiunt, 10
 3 machinantem exitiabilis vita deseruit. haec est lenta illa
 paganorum poena sed certa; hinc sani insaniunt, hinc non
 vulnerati compunguntur, hinc ridentes gemant, hinc uiuentes
 deficiunt, hinc secreto excruciantur, quos nemo persequitur,
 hinc iam paucissimi remanserunt, qui numquam aliquo perse- 15
 4 quente puniti sunt. neruntamen qualis tunc persecutores illos,
 de quorum impunitate non solum gloriari sed etiam insultare
 conantur, finis mansit, expediam.

AVCTORES § 1 mortuo, ut dixi, — creatus cap. 25 § 16
 § 2 ut aiunt

EXFILTORES 4 Constantinus imperator . . primus — 11 deseruit
 compilauit Anonymus Valesianus § 33 4 in Britannii — 5 creatus
 (in Britannii male coniunctis cum seqq.) compilauit Beda D. t. r. 4259

1 accepto D || impediēte PR¹ 2 uideatur (fort. eras. n) D ||
 per tuam D 3 immortalibus PR¹ || arsurei (a alt. del. m. 1) P ||
 sortientur (e ex u corr. m. 1) P -orientur D 4 mortuo (eras. i)
 P || Constantino (errore typogr.) h || britanniis PR britanniis D ||
 constantinos D 5 est creatus G^{2a} v • creatus ē. (eras. 3 uid.) X,
 creatur N 7 usus R¹ (corr. m. coeua) || millensimus P millesimus
 (sim in ras. m. 1) R || romē (ē in ras., m. 2 ?, ex e, quae ex ae) R
 8 decaretur (prior e in i corr. m. ut uid. 1) P 9 autem om. DTO ||
 semper omnes v 10 diēm creati (eras. -, m cr in ras. m. 1) R ||
 •sunt (1 uel 2 litt. er.; su restituta m. 1) D 11 exitialis
 Anon. 13 compunguntur R² 16 quales (corr. m. ant.) P
 quales (corr. m. 2) R || persecutores^{1b} (corr. m. ant.) P persecutores² R ||
 illos (corr. m. ant.) P 17 impunitate PR¹

Constantino in Galliis strenuissime rempublicam procurante 5
 praetoriani milites Romae Maxentium filium Herculi, qui
 priuatus in Lucania morabatur, Augustam nuncupauerunt.
 Maximianus Herculus, iam ex Augusto priuatus et adhuc 6
 publicus persecutor, occasione filii sollicitatus, qui imperium
 abiecerat, arripuit tyrannidem. Galerius Augustus Seuerum 7
 Caesarem aduersus Maxentium Romam cum exercitu misit.
 Seuerus cum Urbem obsideret, militum suorum scelere desertus 8
 et proditus atque ex eo fugiens Rauennae interfectus est.
 10 Herculus Maximianus, persecutor et ex Augusto tyrannus, 9
 confirmatum iam in imperio filium ueste ac potestate regia
 spoliare conatus, conuiciis autem ac tu' multibus militum palam p. 538
 centerritus in Galliam profectus est, ut Constantino genero
 aequae dolis iunctus auferret imperium. sed per filiam deprehensus 10
 15 et proditus, deinde in fugam uersus Massiliae oppressus et
 interfectus est. porro Galerius occiso Seuro Liciniana impera- 11
 torem creauit. cumque persecutionem a Diocletiano et Maximiano 12
 missam ipse atrocioribus edictis adcumulauisset ac postquam

AUCTORES § 5—§ 10 *Eutrop.* 10, 2 et 3 exceptis maxime § 7
 ex Augusto — abiecerat, § 8 et proditus, § 9 ueste — regia § 11
Eutr. 10, 4 § 12 et § 13 *Rufinus* 8, 18 et 19; ultima § 13 uim—
 adtulit *Orosius* ex eodem 9, 5 extr. oscitanter lecto uidetur sumpsisse
 (de duce enim quodam Maximini ibi narratur)

EXFILATORES 2 praetoriani—3 nuncupauerunt fort. adhibuit *Ano-*
nymus Vales. § 6 6 Galerius—8 desertus fort. adhibuit *Anon.*
Vales. § 6 16 Galerius—17 creauit cf. *Anon. Vales.* § 8

2 praetoriani (ni s. s. m. 2 in ras. ex ~) R || romae m. coaeva in
 ex, deinde (m. 8 ?) in e mut. R || maxencium D || hercolii D
 3 morabatur (er. n) D 5 occusions (sic) D 6 augustos
 R* angus D 7 dauersum (sic) D || maxencium D 8 exceleae
 D 9 adque P'R' (d in t m. coaeva R) || reuennae (corr. m. 1)
 P 10 hercolius D || tyrannus (y s. s. m. 1) R 11 in inperium
 D 12 conuiciis R 13 galleam D 14 aufert D || deprae-
 hensus PRD 15 maxillae D 16 porro (or in ras. m. 1) D ||
 gelarius ante corr., m. coaeva ? R || licinio imperatore D 17 dio-
 cliciano | D || et maximiano em. D 18 ipsa D || adcumulauis-
 set PR'

per annos decem omni genere hominum exhaustit prouincias, putrefacto introrsum pectore et uitalibus dissolutis, cum ultra horrorem humanae miseriae etiam uermes eructaret neque medici ultra iam foetorem ferentes crebro inssu eius occiderentur: 13 a quodam medico constantiam ex desperatione sumente increp- 5
 pitus, iram Dei esse poenam suam atque ideo a medicis non posse curari, edictis late missis Christianos de exiliis reuocauit. ipse autem cruciatus non sustinens uim uitae suae adtulit. 14 ita respublica tunc sub nouis quattuor principibus fuit Con-
 stantino et Maxentio, filiis Augustorum, Licinio autem et 10
 15 Maximino, hominibus nouis. Constantinus pacem ecclesiis post
 16 decem annos quam a persecutoribus uexabantur indulisit. deinde inter Constantinum et Maxentium bellum ciuile exortum est. Maxentius, saepe multis proeliis fatigatus, ultime ad pontem
 17 Muluium uictus et interfectus est. Maximinus, persecutionis 15
 Christianorum inceptor exsecutorque infestissimus, apud Tharsum, dum ciuile bellum contra Licinium disponit, interiit.

AVCTORES § 14 *Eutrop.* 10, 4 § 15 *Hier.* 2329 col. 3
 § 16 *Eutr.* 10, 4 et (interfectus est) *Hier.* 2328 § 17 *Eutr.* 10, 4
 et *Hier.* 2327^a

1 x R deim (sic) D || hominum (num in ras. m. 1) D
 2 + post uitalibus P 3 horrore (~ additum m. 2 in P, fortasse
 etiam in R) PR || neque medici] PRD₅ medicique f(1582) sh
 4 foetorem R faetore D || non ferentes f(1582) sh 6 suam esse
 poenam h || adque P 7 xpianis D || exiliis* (alt. i in ras. ex 1
 ut uid. m. 1) D 8 cruciatus P¹R (sed u scripturus fuerat R; o
 in u corr. m. 3 aut 4 P) cruciatus (sec. hasta u alterius in ras. m. 1)
 D || adtulit PR¹ 9 tunc ante resp. ed. 1542 nunc (ante resp. fs)
 fsh || nobis D 10 maxencio D || licinium D 11 maximiano
 PRT (item *Gothanus Eutropii et Paean.*) || nobis D || ecclesiis P
 12 decim (d statim corr., ex 1 ?) D 13 maxencium D 14 ma-
 xencius sepe (s sepe in ras. m. 1) D || ultimas (ae in ae. m. coeua,
 deinde in e mut.) R 15 maximianus (a altera s. s. m. ut uid. 1)
 R || persecutionis (u pr. s. s. m. 1) D 16 exsequutorq; ante ras.
 R 17 tharsum] PRD (item *codd. Leid. et Bert. Eutropii*) || contra
 aduersum D solus

Licinius, repentina rabie suscitatus, omnes Christianos e palatio 18 suo iussit expelli. mox bellum inter ipsum Licinium et Constantinum efferbuit. sed Constantinus Licinium, sororis 19 suae uirum, in Pannonia primum uicit, deinde apud Cibalas
 5 oppressit uniuersaque Graecia potitus Licinium crebris bellis terra marique adsurgentem et repressum tandem ad 'deditionem p. 599 coegit; sed Herculi Maximi socii sui motus exemplo, ne 20 iterum depositam purpuram in perniciem reipublicae sumeret, priuatum iussit occidi; quamuis omnibus iam ministris nefariae 21
 10 persecutionis extinctis hunc quoque in quantum exerere potuit persecutorem digna punitio flagitaret. Constantini filii, Crispus 22 et Constantinus et Licinius adulescens, Licini Augusti filius, Constantini autem ex sorore nepos, Caesares sunt creati.

His diebus Arrius, Alexandrinae urbis presbyter, a ueritate 23
 15 fidei catholicae deuians, exitiabile plurimis dogma constituit.

AUCTORES § 18 Licinius — expelli *Hier.* 2337^a || mox — § 20 *Entrop.* 10, 5 et 6 (*Orosius corrupto uos exemplari* § 19 deinde *scriptis*) exceptis § 20 Herculi — sumeret *Orosianis* (cf. 7, 25 § 14) § 21 *Orosius* § 22 *Hier.* 2333 § 23 — § 25 *sec. Hier.* 2338 — (cf. *Rufin.* 10, 1)

EXFILATORES 1 repentina — 3 efferbuit *exscripsit Anon. Vales.* § 20 3 sororis suae uirum *adsciuit Beda D. t. r.* 4259 7 sed — 11 flagitaret *exscripsit Anon. Vales.* § 29

1 ante repentina *idem uoc. er. uid. R* 2 inter (*fuerat im ut uid. sed statim corr.*) *D* || ipsum licinium] *PR* § ipsum *D* recte fort., Licinium ipsum *v* 3 efferbuit *P¹R¹* efferu|uit *D* 4 pannonia *P* pannonia* (*er. s*) *R* || primum (*prin in ras. m. 1*) *P* 5 uniuersamque graeciam (*grec- R*) *P¹* et ante *ras. R* || grecia *D* 6 assurgentem *R²* surgentem *D* 7 sed] ser *R¹* || herculii] *D* herculi *PR* 8 deposita (a ex u) *R* || purpuram (*r prior s. s. m. 2*) *P* purporam *D* 9 quamuis] *PRD* cum *h* 10 hunc (*c pr. del. m. 1*) *P* || exerere] *PR* exerci re* (*pro pr. r uid. inchoata esse x; eras. m*) *D* exercere *G* §, *Anonymi codex; cf. 21 § 5 et 32 § 7* 11 persecutionem *O, v ante h* || pucio *D* 12 adulscens (*er. d*) *D* || licini] *PR¹* licinius *D* licinii *R²v* 13 sorore] ore *D* || nepus *R¹* nepotes *m. 3 aut 4 P* 14 arrius] *PR* § item (*duabus r*) *infra constanter etiam D itemque Hier. codices, ut Orosium sic scripsisse existimandum sit; arius D* || presbiter *D* 15 deans *D*

24 qui simul ut primum Alexandriae uel notus uel notatus inter
 confusos uulgo sectatores insectatoresque factus est, ab Ale-
 25 xandro, eiusdem tunc urbis episcopo, pulsus ecclesia est. cumque
 homines, quos in errorem seduxerat, etiam in seditionem
 excitaret, apud Nicaeam urbem Bithyniae conuentus trecentorum
 26 decem et octo episcoporum factus est, per quos Arrianum
 dogma exitiabile et miseram esse euidentissime deprehensum,
 27 palam proditum ac reprobatum est. sed inter haec latent causae,
 cur uindicem gladium et destinatam in impios punitionem
 Constantinus imperator etiam in proprios egit affectus. nam
 p. 540 Crispum filium suum et Licianum sororis filium interfecit. praeter-
 27 terea multas gentes diuersis preeliis subegit. urbem nominis
 sui Romanorum regum uel primus uel solus instituit. quae
 sola expers idolorum ad hoc breuissimo tempore condita a
 Christiano imperatore prouecta est, ut sola Romae, tot saeculis
 miserisque prouectae, forma et potentia merito possit aequari.

AVCTORES § 26 sed—punitionem *Orosius* || Constantinus—inter-
 fecit *Eufr. 10, 6 et Hier. 2341* || praeterea—subegit *sec. Eufr. 10, 5*
extr., ut uid. § 27 *Eufr. 10, 8 et ut uid. Augustin. C. D. 5, 25;*
cf. Oros. 3, 13 § 2

EXPILATORES 12 urbem nom. sui, 13 instituit, 15 sola Romae,
 16 potentia — aequari *adhibuit Isidorus Orig. 15, 1, 42* 12 urbem
 nominis sui *adsciuit Beda D. t. r. 4259 (seqq. ex Isidoro sumptis)*

1 alexandriae] *D alexandria PR* 2 confusus *R^a* || sectatores
 insectatoresque] *R₅ sectatoresque (tatores linea deleti temere traiectis*
et s. s. insectatores m. 2 aut 3) P sectatoresque D || alexandro *D*
 3 tunc eiusdem *TWh* || ecclesia *P* || cumque] cum quo *PR^a* 4 se-
 ditionem *D* 5 nicaeam] *PR* nician] *D* || bythiniae *PR* bithynie
D || trecentorum decem et octo] *PRD* (decim *D*) 6 episcoporum *D* ||
 factō] *D* || arrianum] *PRD* 7 exitiabile (*eras. c*) *PR* || miserunt
 (nt *del. m. 1*) *P* || esse *om. fsh*; est *ed. 1542* || deprehensum (*n s. s.*
m. 1 in D) *PRD* 10 proprius *P^a* || affectus] *PD* effectus *R*
 11 sororis filium *om. D* 12 uel solus (solus] *sed*] *del. m. 1*) *P*) uel
 primus *PR* 14 & pers (*s s. s. fort. m. 1, in mg. exps al, m. s.*
viii-x) *R* || condit ad xpiano] *D* 15 sole] *R* 16 prouecta] *D* ||
 formā (*add. m. 2 aut 3*) *P* || potentiaeritopus] *sit D* || marito
 (*m 2*) *R^a*

tam deinde primus Constantinus iusto ordine et pio iuicem 28
 uertit: edicto siquidem statuit citra ullam hominum eadem
 paganorum templa claudi. mex Gothorum fortissimas et 29
 copiosissimas gentes in ipso barbarici soli sinu, hoc est in
 Sarmatarum regione, deleuit. Calocerum quendam in Cypro 30
 aspirantem nonis rebus oppressit. tricennialibus suis Dalmatium
 Caesarem legit. cumque bellum in Persas moliretur, in nulla 31
 publica iuxta Nicomediam, dispositam bene rempublicam filiis
 tradens, diem obiit.

10 Anno ab Vrbe condita MXXII Constantius tricensus quintus 29
 cum Constantino et Constante fratribus suis adeptus imperium
 uiginti et quattuor annis tenuit. fuit inter successores Con-

AVCTORES § 28 sec. Hier. 2347* § 29 sec. Hier. 2348
 § 30 Hier. 2350* et 2351* § 31 Eutr. 10, 8 et Hier. 2353* ex-
 ceptis dispositam bene remp. Orosianis cap. 29 § 1 Constantius
 sqq. Eutrop. 10, 9 et (maxime XXXV et XXXII) Hier. 2354

EXPILOTORES 1 Constantinus—6 oppressit exscripsit Anon. Vales.
 § 34 sq. 2 statuit—3 claudi exscripsit Beda D. t. r. 4259
 3 Gothorum—4 gentes . . in Sarm. regione deleuit adhibuit Isidorus
 Hist. Goth. 5 6 Dalmatium—7 legit uid. adhibuisse Anon. Vales.
 § 35 7 cumque—9 obiit compilauit Anon. Vales. § 35

1 et pio siquidem edicto statuit T 2 edicto P || post edicto
 interpunxerant o (item E), recte apud Anon. || ullā (add. m. 2 aut
 3 in P, m. ut uid. 2 in R) PR 3 gutorum D || et copiosissimas
 s. lin. add. m. 2 aut 3 (saec. VIII—X) P 4 barbarici] P m. 3 aut
 4, 5 (uelut GVN, WX₂) barbarice D barbarico P¹R₅ (uelut KM),
 Anon. 5 sarmatarum (ta a. s. m. 1) D || calocerum B post ras.
 GVN, X₂, Anon.; calocerus Hier. codd. (nisi quod calocherinus M),
 calocerum D calocherum PRKMHNW (h eras. in R) Calo charcum
 T calotherum O ac locerum G; cf. inscrv. (uelut Latina ed. in Bulletin
 Monument. 1876 p. 171) || quamdam D || cybro D 6 aspirantem
 (er. d) B 7 moliretur (eras. l) P -mo li...retur (eras. ue) B
 8 depositam R 9 obiit om. Anon. codex 10 -I. LXXII. (al-
 terum l eras.) P I. LX. XII. B millesimo nonagissimo secundo D ||
 constantius D constantinus (n tertia del.) R || XXXV PR 11 con-
 stantino (n tertia erasa sed m. 2 n s. a.) B || constantē (n corr. in
 i m. ant.) P constantē a. ras. R 12 XXXII PR || -cessores R¹

stantini et Dalmatius Caesar fratris filius, sed continuo militari
 2 factione decerptus est. interea maligna semper aduersus Deum
 uerum diaboli insectatio, quæ ab initio mundi usque ad nunc
 a sincero fidei religionisque tramite offusis errorum nebulis
 lubrica hominum corda perturbat, postquam Christianis im-
 peratoribus summam regiae potestatis in meliora uertentibus
 Ecclesiam Christi zelo idololatriæ persequi destitit, aliud
 machinamentum, quo per eosdem Christianos imperatores
 3 Christi Ecclesiam uexaret, inuenit. fit igitur Arrio, noui erroris
 p. 542 auctori, ceterisque discipulis ipsius ad famularitatem Constantii 10
 imperatoris promptus aditus et facilis uia. suadetur Constantio,
 ut quosdam in Deo gradus credat, et qui per ianuam ab
 errore idololatriæ fuerat egressus, rursum in sinum eius, dum
 in Deo deos quaerit, tamquam per pseudothyrum inducitur.
 4 peruerso igitur zelo potestas armatur inlusa et sub nomine 15
 pietatis uis persecutionis agitur. de noua nominis electione
 contenditur, ut Arrianorum potius ecclesiae quam catholicorum
 5 sint. sequitur terræ motus horribilis, qui plurimas Orientis

AVCTORES § 3 et § 4 *sec. Hier. 2355 (cf. Rufin. 10, 11) ab*
Orosio exornata § 5 sequitur — strauit *Hier. 2357^h* (plurimas *pro*
multis more suo Orosius)

EXPILOTORES 1 Dalmatius—filius *uid. adhibuisse Anon. Vales. § 35*

2 ad factione, s. s. hoc v nota, in marg. adscr. sed mox erasa sunt
 haec: c̄iuratione| oc. . . . imp̄ P || decerptus] *ed. Venet. 1483 v* deceptus
 PRD § ZZ; oppressus *Entr.* || est *om. D solus* || aduersum PR
 3 insectatio diaboli v 4 effusis D || ne.pulis D 7 eclesiam
 P || idololatriæ (lo *del. m. 3 aut 4*) P idolatriæ RD || persequi (i
 in *ras. m. 2*) R 9 christi ecclesiam] D § ecclesiam (ecl- P) PR¹
 ecclesiam xp̄i R² || uexari D || arrio] PRD || noui (noui in *ras. m. 1*)
 P no^{al} (ui *m. 1*) D || erroris *om. D* 10 constanti R¹ constantii (i
 circ. 5 *lin. eras.*) D 11 |imperatoris (im *ex corr. add. m. 1*) D ||
 promptus (i *ras. m. 2*) R promptus D promptus P || constancio D 12 d̄o.
 (o in *ras. m. 2*; d̄o ut *uid. m. 1*) R || gradus P¹ 13 idololatriæ]
 P¹D idolatriæ P *post corr. m. ant.*, R || rursum] PRG *om. D*
 rursus (sic) T rursus WX, fsh reuersus antea v 14 pseudothyrum]
 D pseudotyrum R pseudo tyrum P; pseudo atriu V 16 uis] suae
 D || agi]tur R^a 17 arrianorum] PRD || ecclesiae P ecclesia (ecles
 in *ras. m. 1*; *pro c alt. fuit l*) D 18 sint *om. D*

urbes solo strauit. Constantinus dum Constantem fratrem bello insectatur, incauta petulantia periculis sese offerens, a ducibus eius occisus est. Con'stans aduersus Persas et Saporem, qui 6 Mesopotamiam uastauerat, nouem proeliis parum prospere ^{p. 543} decertauit. nouissime seditione atque intemperantia militum nocte adoriri pugnam coactus, patratam paene uictoriam insuper uictus amisit. post cum se intolerandis uitiiis dedisset ac poena 7 prouincialium fauorem militum compararet, Magnentii dolis in oppido, cui Helena nomen est, in proximo Hispaniae interfectus 10 est. Magnentius enim apud Augustodunum arripuit imperium, 8 quod continuo per Galliam Africam Italiamque porrexit. in Illyrico autem Vetrantonem, aetate grandaeuum, imperatorem 9 sibi milites creauerunt, uirum natura simplicem cunctisque iucundum, sed qui ne prima quidem umquam litterarum 15 elementa didicisset. itaque cum primas litteras litterarumque 10 syllabas imperator senex interdum inuitus meditaretur, a Constantio, qui tunc in Magnentium ultione fratris accensus bellum parabat, deponere iussus imperium, abiciens cum litteris

AUCTORES § 5 Constantinus—occisus est *Eutr.* 10, 9 § 6 *Eutropius* 10, 10 (quo male intellecto Constantem pro Constantio dixit) et (qui Mesop. uast.) 10, 8 et (nouem) *Hier.* 2363 § 7 *Eutr.* 10, 9 § 8—§ 11 *Eutr.* 10, 10 et 11 et (§ 8 apud—imperium) *Hier.* 2366^a exceptis § 10 cum pr. — syllabas .. interdum innitus et abiciens — dimisit *Crosianis*

EXPILOTORES 1 Constantem adsciuit *Seuerus Chron.* p. 447

1 strauit (ra in ras. m. 1 ex r) D || constantius PR^a 2 insectatur (s statim ex c corr.) D || ad petulantia in marg. ras. P || periculo D 3 constans] PRD₅ constantinus Mª Constantius h; cf. § 7 4 uastauerat] PRD₅ uastauerant T m. post., v || proelis R^a 5 adque R¹ 6 patrata tam D 7 constans post cum se add. WT(VO) ed. 1542 h || paena R 8 compararet PR¹ || magnentii dolis P magnentii] dolis (tii ex ti m. fort. 1, eras. i) R 9 elena D 10 augusto dunum D augustu dunum P augusti* dunum (i radendo ex u) R 11 perrexit D 12 yllirico P yllirico R illirico D || ueteranionem D || grandeuum R 14 iocundum PRD || quideam (er. i) D 15 primum cum Port. Y, Y, Grubitz || delicis sed D || p~~er~~imas (er. fort. lu) R 16 a^a R 17 constatio D || magnencium D 18 iussus (us in ras. m. 1) D

p. 544 purpuras con^tentusque priuatis feriis, palatium simul scholam-
 11 que dimisit. Nepotianus deinde Romae, Constantini sororis
 filius, gladiatorum manu fretus inuasit imperium: qui deinde
 cum improbus ac per hoc inuisus cunctis esset, a Magnentianis
 12 ducibus oppressus est. sequitur bellum illud horribile inter
 Constantium Magnentiumque apud Mursam urbem gestum, in
 quo multa Romanorum uirium profligatio etiam in posterum
 13 nocuit. Magnentius tamen uictus aufugit ac non multo post
 apud Lugdunum propria se manu interfecit. Decentius quoque
 frater eiusdem, quem Caesarem Gallias praefecerat, apud 10
 14 Senonas laqueo uitam finiuit. continuo Constantius Gallum,
 patrum filium, Caesarem legit: quem rursus crudeliter ac
 tyrannice agentem paulo post quam crearet occidit. Siluanum
 quoque, per Gallias rebus nouis inhiantem, mature circum-
 15 ueniendum opprimendumque curauit. igitur Siluano interfecto 15
 Iulianum patrualem suum, Galli fratrem, Caesarem creatum
 misit ad Gallias; itaque Iulianus Caesar euersas oppressasque
 ab hoste Gallias strenuissime in integrum restituit, Alaman-

AVCTORES § 12 et § 13 *Eutr.* 10, 12 et (§ 13 propria sqq.) *Hier.*
 2369^m; apud *Eutropium Hieronymi auctorem excidit fort.* Decentius
 ante Senonis § 14 *Hier.* 2367¹ et 2370^a et *Eutr.* 10, 13
 § 15 *Eutr.* 10, 14

EXFILATORES 17 misit ad Gallias compilauit *Seuerus Chron.*
 p. 447

1 purpuras (r prior s. s. m. ant.) P || priuatis] pria | D || scuolam
 que (u pr. statim in h corr.) D scolamque PR 2 neputiamus
 D || romae] ~~romae~~ haud dubie romae er., ro et e adhuc agnoscuntur D
 romę (. eras. sed m. ut uid. 2 restit.) R 4 improbus R^a || magnen-
 tianis (is radendo ex us) R 5 oppressus R^a 6 mussam D
 myrsam G || urbem ex corr. add. m. 1 D 7 romanorum] PRDT
 WN, O romanarum (s) v; romani iupperii *Eutr.* 10 gallias] D
 gallis PR v; ad tuendas gallias *Eutr.* et *Hier.*; cf. 35 § 10 12 pa-
 trui filiu] (patru in ras., filiu ex corr. add. m. 1) D 13 post quem
 D || creauerat h || sillianum D 14 galia D || maturae P mature
 a. ras. R 16 iulianom R¹ 17 ad (a s. s. m. 1) D 18 hoste]
 DVGM^aT(O) h hostibus PRKM^bHNWN, X₂v || gallia R^a gallias
 habuit W || strenuosissime W || intergrum (r prior del. m. 1) P
 1a. tegrum reseruaquitque (in m. 1) W

norum paruis copiis magnam multitudinem fudit, Rheno
 Germanos reuinxit. his elatus successibus fastigium usurpauit 16
 Augusti et mox Italiam Illyricumque peruadens Constantium
 Parthiis proeliis occupatam regni parte priuauit. Constantius 17
 5 Iuliani scelere comperto dimissa expeditione Parthorum dum
 ad ciuile bellum reuertitur, in itinere inter Ciliciam Cappa-
 dociamque defunctus est. ita ille qui discissa pax et unitate 18
 fidei catholicae Christianos aduersum Christianos armans ciuili,
 ut ita dicam, bello Ecclesiae membra dilacerauerat, totum
 10 inquieti tempus imperii molestissimumque spatium uitae suae
 bellis ciuilibus etiam per propinquos et consanguineos excitatis
 exercuit exegit expendit.

'Anno ab Vrbe condita MCXVI Iulianus dudum Caesar, post ^{p. 545} 30
 autem tricesimus sextus ab Augusto rerum potitus anno uno
 15 et mensibus octo imperii summam solus obtinuit. Christianam 2
 religionem arte potius quam potestate insectatus, ut negaretur
 fides Christi et idolorum cultus susciperetur, honoribus magis
 prouocare quam tormentis cogere studuit. aperto tamen praecepit 3

AVCTORES § 16 et § 17 *Eutrop.* 10, 15 exceptis Italiam et regni
 parte priuauit § 18 bellis ciuilibus—consanguineos cf. *Eutr.* 10, 15
 cap. 30 § 1 Iulianus sqq. *Hier.* 2378 illis dudum Caesar ex superioribus
 additis; rerum potitus ex *Eutr.* 10, 16 § 2 *Hier.* 2378 et *Rufin.*
 10, 32 § 3—professor esset *Hier.* 2379^a

EXFILATORES 5 dum—6 reuertitur adhibuit *Seuerus Chron.*
 p. 448, 2

1 m=multitudinem P 2 germinus (sic a m. 1 s. s.) D || reuinxit
 a. ras. R reuixit (x statim ex t) D 3 yllyricumque P yllyricumque
 R 5 conperto PR^a 6 ciliam R^a 7 ita qui [sic saepe pro
 itaque] ille qui D || discissa (e in i corr. m. ant.) P discerna (r m.
 1 ex s) D dis|cissa (eras. 4 uel 5 litt.) R || pate D 8 aduer-
 sum] DG aduersum PE 9 ecclesiae P ecclesiae D || lacerauerat
 D 10 inquietum v || imperii sui v 13 Anno ***** R || I-CXVI
 P I-CXVI. R millesimo centesimo sexto decimo D || iamdudum
 DGVKMTONWX, || cesar PD 14 trecesimus sextus D XXXVI
 PE || rerum] KM cum *Eutropio* regnum P et a. ras. R, N₁NWX,
 regno R p. r., DGHTO v || potitus (pr. t ex s?) R 15 VIII PE
 16 arte (cr. a) R

edicto, ne quis Christianus docendorum liberalium studiorum professor esset. sed tamen, sicut a maioribus nostris compertum p. 546 habemus, omnes ubique propemodum praecepti condiciones 4 amplexati officium quam fidem deserere maluerunt. Iulianus autem bellum aduersum Parthos parans cum Romanas vires 5 contractas undique ad destinatum secum traheret perditionem, Christianorum sanguinem dis suis uouit, palam persecuturus 5 ecclesias, si uictoriam potuisset adipisci. nam et amphitheatrum Hierosolymis extrui iussit, in quo reuersus a Parthis episcopos monachos omnesque eius loci sanctos bestiis etiam arte 10 6 saenioribus obiceret spectaretque laniandos. itaque postquam a Ctesiphonte castra mouit, dolo cuiusdam transfugae in deserta perductus, cum ui sitis et ardore solis atque insuper labore harenarum confectus periret exercitus, imperator tanto rerum periculo anxius dum per uasta deserti incautius euagatur, ab 15

AVCTORES § 3 sed tamen sqq.] cf. Augustin. Confess. 8 § 10 (uol. 1, 148 Ben.) § 4 Hier. 2379^a (Eutr. 10, 16) et (palam—adipisci) Rufin. 10, 36 § 5 ignotus § 6—mouit Eutrop. 10, 16 || dolo sqq. Hier. 2379^a

EXFILATORES 12 dolo — p. 511, 1 interiit compilauit Iordanis Chron. p. 237 C²

1 christianos (qui -us et -os saepissime confudit) D || docendorum (pr. d radendo ex d) D 2 professor (r fin. in ras. m. 2) P || compertum PR¹ 3 condiciones R condicionones (s in ras. ex m. m. 1) D 4 amplaxati D || iulianus (l m. 1 in ras., ex d?) D 5 aduersus h || romanus D 6 contractas (f in t corr. m. 3) P || straheret (er. p?) D 7 sanguinem D || dis] D diis PR 8 ecclesias] PR (ecclesias P), 5 (uelut GX₂) ecclesiam D, 5 (uelut VOW) eccles M || adipisci (i s. s. m. 1) P 9 hierosolymis R^b || partis D || episcopus R^a 10 bestiis (altera e in i corr. m. ant.) P 11 obiceret] RD (t ex corr. add., al. m. ? R) obiceret P || expectaretque PR || a ctesiphonte castra mouit dolo] (uit dolo ex corr. add. m. 1, reliqua in ras. m. 1) D 12 ctesiphonte PR 13 ui in ras. (m. 1 ?) fort. ex .vi. R || et om. § || atque—14 harenarum om. § || adque PR¹ (corr. m. coaeva ut uid. in R) 14 imperator—15 anxius] ipse tantorum discriminum anxius (ancius 1) § || tanto (ta in ras. m. 1) D 15 anxius a. ras. R

obuio quodam hostium equite conto ictus interiit. sic misericors
Deus impia consilia impij morte dissoluit.

'Anno ab Vrbe condita MCXVII Iouianus tricesimus septimus ^{p. 547} 31
imperator in summo rerum discrimine ab exercitu creatus
cum et locorum iniquitate captus et hostibus circumsaeptus
nullam euadendi facultatem nancisceretur, foedus cum Sapore
Persarum rege, etsi parum ut putant dignum, satis tamen
necessarium pepigit: quippe, ut tutum et incolumem Romanum 2
exercitum non solum ab incursu hostium uerum etiam a
10 locorum periculo liberaret, Nisibi oppidum et partem superioris
Mesopotamiae Persis concessit. inde dum ad Illyricum rediens 3
per Galatiam iter agit, cum in cubiculum quoddam nouum
sese cubitum recepisset, calore prunarum et nidore parietum
nuper calce inlitorum adgrauatus et suffocatus, octauo demum
15 mense quam imperare coeperat uitam finiuit.

AVCTORES § 1 Iouianus — creatus *Hier.* (2379* et) 2380 et (ab
exercitu) *Eutrop.* 10, 17 || cum — nancisceretur *Rufin.* 11, 1 || foedus
— pepigit *Eutr.* 10, 17 et *Hier.* 2380' § 2 quippe — liberaret
Orosius || Nisibi *sqq.* *Hier.* 2380' excepto superioris, quod ex *choro-*
grapho suo uid. repetiisse § 3 *Eutr.* 10, 17 et 18 et (octauo .. mense)
Hier. 2380

EXPILATORES 12 per Galatiam adsciuit *Seuerus Chron.* p. 448

1 equite (eras. a, q mut. in q̄ m. coaeva) R || conto ictus] conuictus
D conto ilia percussus § 3 ·ī·cxviii· (ii radendo ex iii) R
millesimo centissimo septimo decimo D || trecissimus septimus (septimus
s. s. m. 1) D xxxvii PR 4 in] cum in (cum s. s. m. aequalis,
fort. 2) R || ercitu R^a 5 cum om. R || circumseptus PRD
8 totum Rⁱ (corr. m. coaeva) tum D || incolumen PR (-m̄ R)
10 nisibi] PR, ex corr. m. ant. WX₂ nisiui Pⁱ nisi -vi- Rⁱ (corr. m.
al. sed. ant.) insibi D nisi sibi V nizibi HN₁ nisibin G(ς) v ||
obpidum D || mesopotamiae superioris D; an delendum superioris cum
M^b ? 11 maesopotamiae a. ras. R || concessisset D || illyricum]
D ylliricum P ylliricum R 12 galaciam D gallatiam R || cubi-
lum D 13 parietum (ietu m. 1 in ras.) P 14 illitorum PR
15 quam (q statim ex p ut uid. corr.) D

p. 548

32 Anno ab Vrbe condita MCVIII Valentinianus tricesimus octauus apud Nicæam consensus militum imperator creatus 2 est mansitque in eo annis undecim. qui cum Christianus integra fide sacramentum militiae gereret sub Iuliano Augusto tribunus scutariorum, iussus ab imperatore sacrilego aut immolare 5 idolis aut militia excedere, fideliter sciens et grauiora Dei esse 3 iudicia et meliora promissa, sponte discessit. ita parua interiecta mora Iuliano interfecto ac mox Iouiano mortuo qui pro nomine Christi amiserat tribunatum, retribuente Christo in locum 4 persecutoris sui acceperit imperium: qui postea fratrem suum 10 Valentem participem fecit imperii, Procopium tyrannum 5 pluresque postea satellites eius occidit. terrae motus per totum Orbem factus ita turbatum quoque pelagus excussit, ut per 6 insularum urbes concussae et subrutae perisse referantur. Valens 15 ab Eudoxio episcopo, Arriani dogmatis assertore, et baptizatus p. 549 et persuasus, in saeuissimam haeresim declinauit; sed malignam

AVCTORES § 1 MCVIII] item *Eutropius* 10, 19 (XVII codd. *Leid.* et *Bert.*) || Valentinianus sqq. *Hier.* 2381. 2380^a. 2391^b, exceptis consensu militum § 2 et § 3 *Rufinus* 11, 2 et (§ 2 tribunus scutariorum) *Hier.* 2380^a § 4 *Hier.* 2380^a et 2382^b § 5 *Hier.* 2382^b § 6 Valens—declinauit *Hier.* 2382^a || sed malignam—§ 7 *Orosius* ? (cf. *Rufin.* 11, 2)

EXFILATORES 1 Anno—2 tricesimus *exscripsit Paulus* 275 3 qui cum—10 imperium *excerpsit Paulus* 276 12 terrae—15 subrutae *Hieronymo quoque usus excerpit Paulus* 277 not. lin. 6—8 15 Valens—p. 513, 2 compressus est *excerpsit Paulus* 277 not. lin. 8—10

1 -I-αXIII (sic) P -I-C-XVIII. (III. ex II. al. m.) R millesimo centesimo octauo decimo § millesimo octauo decimo (sic) D || trecissimus octauus D XXXVIII PR 2 niceam GT niciam PRD 3 XI PR || q in q̄ mut. al. m. R 4 gereret] 5 (uelut O) *Grubitz* p. 36 gereret et PRD 5 (uelut VGTWO₁) 6 ido-lis (er. ut uid. l) P || militia] a militia ¶ || excidere D || et om. V || esse dei DVW 8 iuiano D iouiniano ¶ 9 tribuente (en partim in ras. m. 1, corr. ex na ?) D 11 imperii] PRD 5 imperii et v || tyrrannum (eras. r) P tyrannum D 15 concussae D || referuntur PR¹ 16 arriani] PRD 17 persoasus (corr. m. fort. 1 deinde m. 2) R || scaeuissimam P (non R) D || heresim PRD

insectationem diu texit nec uoluntati potestatem admiscuit, quoad uiuentis fratris auctoritate compressus est. contemplabatur enim de eo, quantam uim in ulciscenda fide imperator posset exerere, qui tantam constantiam pro retinenda quondam miles habuisset.

Horum anno imperii tertio Gratianus Valentiniani filius 8 imperator est factus. eodem anno apud Atrebatas uera lana de nubibus pluuiæ mixta defluxit.

Praeterea Athanaricus rex Gothorum Christianos in gente 9 sua crudelissime persecutus, plurimos barbarorum ob fidem interfectos ad coronam martyrii sublimauit, quorum tamen plurimi in Romanum solum non trepidi, uelut ad hostes, sed certi, quia ad fratres, pro Christi confessione fugerunt.

Valentinianus Saxones, gentem in Oceani litoribus et paludibus 10

AVCTORES § 8 *Hier.* 2383** § 9 Athan.—in Rom. solum..
fugerunt *Hier.* 2385** § 10 *Hier.* 2389^b *exceptis* gentem — medi-
tantes (cf. *Ammianus Marcellinus* 28, 5 § 1)

EXPILATORES 6 anno—7 factus *adhibuit Paulus* 276, 16—18
7 eodem — 8 defluxit *exscripsit Paulus* 277, 13—15 9 Praeterea —
11 sublimauit *compilauit Paulus* 277 *not. lin.* 10—12 9 Athan. —
13 fugerunt *adhibuit Isidorus Hist. Goth.* 6 14 Valentinianus —
p. 514, 5 insederunt *excerpsit Paulus* 280 14 Saxones — p. 514, 5
insederunt] *hinc* Saxones Burguntionesque (unt *m. 2* ex ut) qui plus LXXX
milia armatorum primum Reni in limbo castra metassent (*sic* §) *Jor-*
danis Chron. p. 237 E² 14 Saxones — 514, 1 *terribilem adhibuit*
Isidorus Orig. 9, 2, 100

2 quo adiuuentis (d in b *corr. m.* 3) P quod uiuentis R quoadiu-
uentis D quod at uiuentis adiuuantis V || compressus D conpssus (on
in ð. *mut. m.* 2) R 3 ulciscenda D ulciscendi P^aR ulciscendę
corr. m. ant. P || possit DGV 4 exerere] DN₁M exercere PRG
VWX₂ (s) v || retinende P^a || quodam R^a; *post hoc s. s.* .f. qñ fuit
miles et f i pator *m. saec. fort. XIII* R 7 atrebatas] PR adra-
batas D 9 athanaricus] GVX₂ athnaricus W haitanaricus PRK
hiatanaricus D ha-tanaricus M; athalaricus N halarichus (h *prior*
s. s. m. ant.) N₁ 10 crudelissimæ PD crudelissime (si *s. s. m.* 1,
ę *radendo corr. in e*) R || barbaro rum (o *in ras. m.* 1) P 12 plu-
rimi (mi *s. s. m.* 2) P || non om. D || ad hostes sed certi quia om. D
13 quia] PRGONWX₂, qui VN₁, quasi H quod (KM) fsh, om. T
14 gentem D

inuis sitam, uirtute atque agilitate terribilem, periculosam Romanis finibus eruptionem magna mole meditates in ipsis
 11 Francorum finibus oppressit. Burgundionum quoque nouorum hostium nouum nomen, qui plus quam octoginta milia, ut
 12 ferunt, armatorum ripae Rheni fluminis insederunt. hos quondam subacta interiore Germania a Druso et Tiberio, adoptiuis filiis Caesaris, per castra dispositos in magnam coaluisse gentem atque ita etiam nomen ex opere praesumpsisse, quia crebra per
 p. 550 limi'tem habitacula constituta burgos uulgo uocant, eorumque esse praeualidam et perniciosam manum, Galliae hodieque
 13 testes sunt, in quibus praesumpta possessione consistunt; quamuis prouidentia Dei Christiani omnes modo facti catholica fide nostrisque clericis, quibus oboedirent, receptis blande mansuete innocenterque uiuant, non quasi cum subiectis Gallis sed uere cum fratribus Christianis.

15

AVCTORES § 11 *Hier.* 2389^c (armatorum *Orosius* addidit *per-*
peram) § 12 *ignotus* § 13 *Orosius*

EXFILATORES 4 nouum nomen *et* § 16 *his uid. usus esse Fredegar,*
cf. Monod, Bibl. de l'école des hautes études 35 (1878) p. 230 sqq.
 4 nomen—5 insederunt *adhibuit Isidorus Orig. 9, 2, 99* 5 hos—
 9 uocant *adhibuit Isidorus Orig. 9, 2, 99* 12 Christiani—facti *ex-*
pressit Paulus 280, 24 sq.

1 inuis] inuis *D* || sitam (si s. s. m. 1) *R* || adque *PR*¹ || terribilem
D 2 meditantem § 3 burgundiorum *KM* Burbundiorum
V || nouum *om. D solus, post nomen exhibet W* 4 octoginta milia]
DGV (-genta *D*) *LXXX W* § (item *Hier.*), *LXX·mil· P LXX·mil·*
R *occc LXX X₂ Z* || octoginta] *PR*¹ octogenta *R* octingenta *R*²
 5 heni *R*¹ || insederunt (e prior s. s. m. 1) *D* 6 a druso—7 gentem]
 per castrorum limites (limes *R*) positi a tiberio caesare (ces- *R*) in
 magnam coaluere (coalere *R* co'luerunt *R* coluerunt *corr. in* caluerunt
R) gentem § || tibeo *D* 7 dispositas *P*^a || coauisse *D*
 8 adque *P* || ex opere praes.] ex locis sumpserunt § || praesumsisse
PD || crebro *D* 9 limites § || uulgo burgos *R* 10 perniciosam
R pernicios *D* || galli~~ae~~ (*hastae 3 er.*) *R* 11 persumpta *D* praesumpta *P*
 12 omnes Christiani *v* 13 receptis (c in ras. m. 1)
D || blan~~ca~~ansuite (n ex m radendo factum) *D* 14 innocenterque]
GVTW (s) innocentesque *PRKMNX*₂ innocentes *D* || uiuant (n statim
 ex t corr.) *D* || non *om. D* 15 xpianus (nis ex nus radendo factae) *D*

Anno autem undecimo imperii sui Valentinianus, cum Sarmatae 14 sese per Pannonias diffudissent easque uastarent, bellum in eos parans apud Brigitionem oppidum subita effusione sanguinis, quod Graece apoplexis uocatur, suffocatus et mortuus est.

5 Post quem Gratianus filius Occidentis imperium tenuit, 15 Valente patruo in Orientis partibus constituto; Valentinianum etiam, fratrem suum paruum admodum, socium creauit imperii.

Anno ab Vrbe condita MCXXVIII Valens tricesimus nonus 33 imperium quattuor annis Valentiniano mortuo tenuit, cui soli, cum impie ageret, potuisset erubescere. ilico uelut effrenata 10 'libertatis audacia legem dedit, ut monachi, hoc est Christiani p. 361 qui ad unum fidei opus dimissa saecularium rerum multimoda

AUCTORES § 14 Hier. 2391^h et (bellum—parans) ut uid. Rufinus 11, 12 § 15 Hier. 2391^h et (paruum admodum) Rufinus 11, 12 uel 13, exceptis Occidentis et in Orientis partibus cap. 33 § 1 imperium—tenuit Hier. 2391^h et 2394, cf. 2381 || legem sqq. sec. Hier. 2391^m

EXFILITORES 1 Anno—4 uocatur insertis Victorianis excerptis Paulus 280, 26—281, 9 5 Gratianus—tenuit, 6 Valentinianum .. 7 fratrem suum .. socium—imperii adhibuit Beda D. t. r. 4332 5 Gratianus—7 imperii excerptis Paulus 282, 3—not. lin. 2 8 Anno —9 tenuit excerptis Paulus 282, 1—3 8 Valens.. 9 imperium—annis.. tenuit adhibuit Beda D. t. r. 4332 10 cum impie—11 dedit expressit Paulus 282 not. lin. 10—283, 6

1 XI PR || imperii] DGVWKM Ⓢ (ς) regni PRX₂ 2 easque (s s. s. m. 1) D 3 brigitionem oppidum om. D brigitionē (~ add. m. 2) PR bricitionem T brigione G bricolonem VW brigantione H || sanguinis om. D 4 quod] quae Ⓢ || grece RD || apoplexis PR¹ 5 post quem] postquam D || filius suus O filius eius M¹v 7 parnolum (-ulum X) admodum (amm- Ⓢ) Ⓢ || sotium R¹ 8 millesimo centissimo octauo D || trecesimus nonus D XXXVIII PR 9 imperium (alt. i in ras. m. 1) P imperium orientis Ⓢ || III PR || annis] DGVW (ς) Ⓢ annos PRN₁X₂; in archetypo anñ. fuerit 10 cum in ras. m. ant. (fuitne co// ?) P || impie (e in ras. al. m. ex se post deletam aliam corr.) R || ageret] PRς, h in adn., Grubits p. 36 agere DVKM ageret et v || erubesceret (-bisc- D) DV || ueluti DW || effrenatam V 11 libertatis] PRWX₂ liber DEN libera G¹VN₁KM liberaque G² || audacia (i in ras. m. 1) P audatia D 12 qui ad unum] quia-dudum (a et - crasa) B || ad] da D || demissa D

2 actione se redigunt, ad militiam cogerentur. uastas illas tunc
 Aegypti solitudines harenasque diffusas, quas propter sitim ac
 sterilitatem periculosissimamque serpentum abundantiam con-
 uersatio humana non nosset, magna habitantium monachorum
 3 multitudo compleuerat. huc tribuni et milites missi, qui sanctos 5
 ac ueros milites Dei alio nomine persecutionis abstraherent. in-
 4 terfecta sunt ibi agmina multa sanctorum. quae autem per
 diuersas ubique prouincias his similibusque iussis aduersus
 ecclesias catholicas et rectae fidei populos gesta sint, satis
 significatum ipsa reticendi electione sufficiat. 10
 5 Interea in Africae partibus Firmus sese excitatis Maurorum
 gentibus regem constituens Africam Mauretaniumque uastauit;
 Caesaream urbem nobilissimam Mauretaniae dolo captam,
 deinde caedibus incendiisque completam barbaris in praedam
 6 dedit. igitur comes Theodosius, Theodosii qui post imperio 15

AVCTORES § 2 et § 3 *sec. Hier. 2391¹ et Rufinum 11, 3-4 princ.,*
cf. 8 § 4 *sec. Rufinum 11, 4 extr. et 5* § 5-§ 7 *ignotus;*
 § 6 Theodosius — pater *eadem habet Hier. 2391^a,* § 7 *iussus interfici*
cf. Hier. 2391^a

EXPILOTORES 1 uastas — 5 multitudo *adhibuit Paulus 283, 7 —*
not. lin. 1 7 per diuersas — 9 populos *compilauit Paulus 283,*
13 sq. 11 Interea — 12 uastauit *exscripsit Paulus 283, 15-17*
 15 igitur — 517, 9 praebuit *excerpsit Paulus 283, 19-28* 15 comes
adeciuit Seuerus Chron. p. 448, 27

1 *supra* actione *scr. nota* ⁷ *et in mg. scr. m. ut uid.* 3: obseruatione
 P || aegypti (-ipti V) tunc DVOW 3 conuersatione D
 4 monachorum B^a 5 compleuerat (ue in ras. m. 1) D compleuerat
 PR¹ || missi[si qui D || ante qui sanctos uersus principio 12 fere litt.
erasae in R 6 ueros] D₅ uenerabiles PRX,Z || persecutiones
 P¹R¹ persecutinis D 7 ibi (*una litt. er.*) P || sanctorum (*eras.*
 c) R 8 -que (e in ras. m. fort. 1, ex ae ?) R || iussit D || ad-
 uersus] PD diaduersus B¹ diu aduersus R m. coaena 9 ecclesias
 PD || populus B^aD 10 significatur (ur in ū corr. m. 2) P ||
 electione] lecticendi lectione D 11 firmus (*er. i*) D 12 post
 gentibus *erasum est sese| deinceps sequuntur sed expuncta sunt* excitatis
 maurorum gentibus D || mauretaniumque] P¹ mauritaniamque (*post*
corr. m. ant. P) PRD 13 † post urbem in P || mauretaniae] PB¹
 mauritaniae DB² 14 incendiique D || completam B² 15 im-
 perio (o in ras. ex ū ?) R imperium D

- praefuit pater, a Valentiniano missus effusas Maurorum gentes multis proeliis fregit, ipsum Firmum afflictum et oppressum coegit ad mortem. post cum experientissima prouidentia totam 7 cum Mauretania Africam meliorem pristinis reddidisset, insti-
 3 mulante et obrepente inuidia iussus interfici, apud Carthaginem p. 558
 baptizari in remissionem peccatorum praeoptauit ac postquam sacramentum Christi quod quaesierat adsecutus est, post gloriosam saeculi uitam etiam de uitae aeternitate securus percussori ingulum ultro praebuit.
- 10 Gratianus interea imperator admodum iuuenis cum inaesti- 8
 mabilem multitudinem hostium Romanis infusam finibus cerneret, fretus Christi potentia, longe in pari militum numero sese in hostem dedit et continuo apud Argentariam, oppidum Galliarum, formidulosissimum bellum incredibili felicitate confecit. nam
 15 plus quam triginta milia Alamannorum minimo Romanorum detrimento in eo proelio interfecta narrantur.

Tertio decimo autem anno imperii Valentis, hoc est paruo 9
 tempore postea quam Valens per totum Orientem ecclesiarum

AVCTORES § 8 Gratianus .. apud — Galliarum .. xxx m. Alaman-
 norum .. interfecta (strata Hier.) Hier. 2393^a § 9 — § 11 Hier.
 2393^a exceptis maxime his § 9 hoc est — germinauit (Orosianis) et § 10
 diu — percita et transito — fugientes

EXPILATORES 10 Gratianus — 16 narrantur *exscripsit Paulus 268,*
 25 — 269, 4

1 a] e R¹ 2 firmum] primum D || adffictum PR¹ 3 prouidentia — 4 reddidisset] prouidentia africanam composuisset § 4 mauritania R²D || melioratam O || pristinis] PRD₅ pristinis legibus Z₁v; principibus coniecit h || instimulante] PRGWX₁(s)v stimulante DVHON, § 5 obrepente] hortante VTO || interfeci P^a ante iussus *supra scriptum* a ualente m. 2° in G *supra* interfici scr. ab ualente in M a (a om. B¹) ualente interfici § || apud] a] apud D || karthaginem PR 7 assecutus R² || pos D 8 etiam om. D solus 10 inaestimabilem] innumerabilem DTOW 12 impari R² inparem D 13 et om. PR 14 formidolosissimum (furm-D) R²D || flicitate D 15 xxx PR || minimo romanorum om. D 17 inperii R¹ || hoc δ (δ s. s. m. 1) R 18 ecclesiarum P ecclesiarum D

lacerationes sanctorumque caedes egerat, radix illa miseriarum
 10 nostrarum copiosissimas simul frutices germinavit. siquidem
 gens Hunorum, diu inaccessis seclusa montibus, repentina rabie
 percita exarsit in Gothos eosque passim conturbatos ab antiquis
 sedibus expulit. Gothi transitu Danuvio fugientes, a Valente sine
 11 ullis foederis pactione suscepti ne arma quidem, quo tutius
 p. 553 lerabilem avaritiam Maximi ducis fame et iniuriis adacti
 in arma surgentes, uicto Valentis exercitu per Thraciam sese,
 miscantes simul omnia caedibus incendiisque rapinisque, fuderunt. 10
 12 Valens egressus de Antiochia cum ultima infelicis belli

AVCTORES § 12 Hier. 2394 et Rufin. 11, 13

EXPILOTORES 3 gens — 5 a Valente *exscripsit Beda De t. r.*
 4332 3 gens — 5 expulit *exscripsit Paulus 284* 3 gens — 4
 Gothos] Post autem non longi temporis intervallo (intervallo §), ut
 refert Orosius, Hunorum gens omni ferocitate atrocior exarsit in Gothos
Iordanis Get. 24 5 Gothi — 6 suscepti, 7 deinde — p. 519, 2 im-
 peravit *compilavit Paulus 285* 9 uicto — 10 fuderunt *exscripsit*
Beda D. t. r. 4332

1 lacerationem D || sanctorum|que (er. c) R || miseriarum D
 2 copiosissimas] P¹R (a in o mut. m. ant. in P) copiosissimos (cup-
 D) D₅v || germi|navit (i prior in ras. m. 1 ex a) R 3 hunorum]
 PRD₅² hunnorum B₅¹ (in marg. de hunis m. 1 §) unnorum A ||
 deu D || ** clusa (eras. uid. se coni. cum praeced.) R se clusa
 KMN₁ clusa X₁Z exclusa V || rabie a. ras. R rapie D 4 go-
 thor D || passim] PRKMHTNWN₁Z parsim D sparsim GV(O) X₂v
 om. §; cf. § 14 5 cothi D || danuvio D danubio PR 6 fue-
 deris D 8 maximi (mi in ras. m. 2) P 9 sur gen tis (u statim
 ex a) D || uicto] metu D || sese per trachias (h eras. B) infudere (in-
 fundere A) omnia caedibus incendiisque nastantes § || thrachiam PR
 10 miscantes] miscantesque P²KMN₁ (-que N₁) et a. ras. fort. G quae
 D || -que] qui D || fuderunt] PRD₅Z (in ras. m. 2 et post hoc uoc.
 usque ad uersus finem rasura; hic uersus incipit a rapinisque, praee-
 dens ab exercitu in P); foedarunt, coniuincto miscantes cum praeced.,
 inde ab ed. 1526 v; superatis in congressione Romanis Gothi funduntur
 in Thracia Hier. 11 de om. § || antiochia P et a. ras. R
 anthocia D

sorte traheretur, sera peccati maximi paenitentia stimulatus episcopos ceterosque sanotos reuocari de exiliis imperauit.

Itaque quinto decimo imperii sui anno lacrimabile illud 13 bellum in Thracia cum Gothis iam tunc exercitatione uirium rerumque abundantia instructissimis gessit. ubi primo statim impetu Gothorum perturbatae Romanorum equitum turmae nuda peditum deseruere praesidia. mox legiones peditum 14 undique equitatu hostium cinctae ac primum nubibus sagittarum obrutae, deinde, cum amentes metu sparsim per deuia 10 cogarentur, funditus caesae gladiis insequentum contisque perierunt. ipse imperator cum sagitta saucius uersusque in 15 fugam aegre in cuiusdam uillulae casam deportatus lateret, ab insequentibus hostibus deprehensus, subiecto igne consumptus est et, quo magis testimonium punitionis eius et diuiniae 15 indignationis terribili posteris esset exemplo, etiam communi caruit sepultura.

AUCTORES § 13—§ 15 *Hier. 2395 exceptis maxime* § 13 iam tunc —impetu, § 14 ac primum—cogarentur. gladiis—perierunt, § 15 et quo —exemplo *Orosianis ut uid. omnibus; ultima etiam* —sepultura *Hieronymiana sunt, ex 7, 8 § 8 (Eutr. 7, 18) aucta*

EXPILATORES 5 primo —12 fugam *excerpsit Paulus 287, 21—27* 6 perturbatae —13 consumptus est *breuiter excerpit Isidorus Hist. Goth. 9* 16 caruit sepultura] *Gregorius Turon. 1, 37: Hucusque Hieronymus: ab hoc nero (quoque Nas.) tempore Horosius (sic Nas.) presbyter plus scripsit*

2 exsiliis (*duarum litt. ras.*) R 3 decimoquinto v || imperiis|sui D 4 excitatione PR soli 6 gothorum D 8 equitatum P aequitatu a. ras. R || nubibus (ubibus in ras. m. 1) P 9 sparsim] passim DKH, cf. § 10; hac illucque fugitarent § 10 funditur D || caese RD || insequentum] PRG insequentium DVN, W (s) 11 ipsi D || saucias R^a 12 aegræ P aegræ a. ras. R; aeger M aeger est K aeger O || uillolae P uillolat R^a uillule D || casa D 18 deprehensus PRD || subiecto* R subiectu D || consumptus PD 14 punitionis (u m. 2, ex o ?) R || diuini D 15 terribile extitisset exemplo V terribili extitisset posteris (posteris om. O) exemplo TO || terribilis PRNWX₂ || exemplum D || communi D

- 16 Consoletur se, sed in hoc solo, peruicacia miseriaque gentilium,
 quia temporibus et regibus Christianis tantae simul congestae
 clades pressam reipublicae onerauerunt ceruicem: euersae pro-
 uinciae, deletus exercitus, imperator incensus. magnum reuera
 hoc est ad nostrum dolorem magisque miserum quo magis
 17 nouum. sed quid hoc ad consolationem proficit paganorum,
 p. 554 qui palam peruident et in his quoque persecutorem ecclesiarum
 fuisse punitum? unus Deus unam fidem tradidit, unam
 ecclesiam toto Orbe diffudit: hanc aspicit, hanc diligit, hanc
 defendit; quolibet se quisquis nomine tegat, si huic non
 18 sociatur, alienus, si hanc impugnat, inimicus est. consoletur
 se gentiles, in quantum uolunt, Iudaeorum haeticorumque
 suppliciiis, tantum et unum Deum esse et eundem personarum
 acceptorem non esse uel ex hac potissimum Valentis extincti
 19 probatione fateantur. Gothi antea per legatos supplices popo-
 scerunt, ut illis episcopi, a quibus regulam Christianae fidei
 discerent, mitterentur. Valens imperator exitiabili prauitate
 doctores Arriani dogmatis misit. Gothi primae fidei rudimento

AUCTORES § 19 ignotus; cf. *Ambrosius Epist. 2 § 28 (2, 761 Ben.)*

EXPILATORES 15 Gothi — p. 521, 3 arsuri sunt cf. *Iordanis Get. 25 (p. 99, 17 — 100, 4) et 26 (p. 104, 4 — 6) et Isidorus Hist. Goth. 7 et 9* 15 Gothi — 18 misit et p. 521, 1 itaque — iudicio compilauit *Paulus 288*

1 consoletur (coni. cum se seq.) R¹ || se sed] sese GH^bE sed
 KM^a se M^b || in hoc] PD ñ in R || solum D solo in sola m. 2 sed o
 deinde restituta in R; sclo O seculo N loco V || peruicacia R
 peruicactia D 3 clades (s. lin. add. m. 2 in P || praessam P
 pressam a. r. R pressa D 5 miserunt P^a 7 peruident. R ||
 ecclesiarum P 9 ecclesiam P || defudit D 10 se quisquis] PR
 G¹KMW^NX₂ (supra quis alt. uaria lectio que scripta in G) v sese
 quis] quis quis D sequisse^u H sese quisque Vh || tegit P^a tega D ||
 si] set D 11 sociatus D 12 hereticorum que (se radendo in e)
 R haeticorum qui D 18 subpliciis R¹ 14 acceptorum D
 acceptatorem PRE soli 16 a quibus fidei rudimenta suscipiant
 § 18 arriani] PRD || docmatis R^a || rudimento] PRD G¹KMW^V
 N₁X₂ (o in um corr. m. 1 in G) rudimenta H rudimentum G^av

quod accepere tenuerunt. itaque iusto iudicio Dei ipsi eum uiuum incenderunt, qui propter eum etiam mortui uitio erroris arsuri sunt.

Anno ab Vrbe condita MCCCXXII Gratianus quadragesimus ab 34
 5 Augusto post mortem Valentis sex annis imperium tenuit, quauis iamdudum antea cum patruo Valente et cum Valen-
 tiniano 1 fratre regnaret. qui cum adfectum ac paene conlapsum 2 p. 555
 reipublicae statum uideret, eadem prouisione, qua quondam
 legerat Nerua Hispanum uirum Traianum, per quem respublica
 10 reparata est, legit et ipse Theodosium aequae Hispanum uirum
 et restituendae reipublicae necessitate apud Sirmium purpura
 induit Orientisque et Thraciae simul praefecit imperio, in hoc 3

AVCTORES cap. 34 *Inde ab hoc cap. hic illic fastis orientalibus uidetur usus esse; cf. Holder-Egger, Neues Archiv 2, 88*

EXFILATORES 4 Gratianus — 8 uideret, 10 Theod. — 12 imperio
exscripsit Beda Hist. eccl. 1, 9 4 Anno — 7 regnaret *exscripsit*
Paulus 288, 23—25 5 post mortem Valentis, 11 apud Sirmium ..
 12 Orientis .. praefecit imperio, p. 522, 2 relig. — 3 praecessit, 4 propag.
eccl. adsciuit Marcellinus Comes ad a. 379 (cf. Holder-Egger, Neues
Archiv 2, 104) 5 sex annis *cf. Prosperi, Tironis, Isidori Chron.*
ad a. 379 7 qui cum — 8 uideret, 10 Theodosium — 12 imperio,
 p. 522, 8 omnem — 523, 3 intrauit *adhibuit Gregorius Turon. 1, 38*
 8 eadem — 12 imperio *Victorianis insertis exscripsit Paulus 289, 18—*
not. lin. 14 10 legit — Theodosium *adhibuit Beda D. t. r. 4337*

1 quae H || accipere PR'DHVW || post tenuerunt addunt haec:
 Valens catholicae fidei normam, quam prius habuerat, derelinquens per-
 uerso Arrianorum dogmati sese illexit Z, *edd. Venn. 1500 sqq. Paris.*
1506 sqq. f 1582 (non 1561) s, incluserunt edd. Colonn. 1526.1536.1542,
om. h || iusto itaque dei iudicio § || dei iudicio v || ipsi (i fin. in ras.
 m. ant.) P 2 incenderant D 3 arsi D 4 ·i·cxxxii P
 i·cxxxii· (i s. s. al. m.) R millesimo centis | simo (sic) D m. cxxxiii
 N || XL PR 5 austo D 6 iamdum D || antea (a fin. in ras.
 m. l) P 7 regnarit PR soli || afflictum R² afflictum D || ac] et
 D 9 traianum D 10 legit (git in ras. 3—5 litterar.) D ||
 aequante Hispanum (pr. u in ras. m. 1; i s. s. m. l) D 11 reipubli-
 cae D || sermium D || purpura] DGVN₁X₂(HO)h purpuram PR
 KMTW²v; cf. 38 § 5 12 imperium D

perfectiore iudicio, quia, cum in omnibus humanae vitae virtutibus iste par fuerit, in fidei sacramento religionisque cultu sine ulla comparatione praecessit; siquidem ille persecutor, hic propagator Ecclesiae. ita illi ne unus quidem proprius filius, quo successore gauderet, indultus est; huius autem Orienti simul atque Occidenti per succiduas usque ad nunc generationes gloriosa propago dominatur. itaque Theodosius afflictam rempublicam ira Dei reparandam credidit misericordia Dei; omnem fiduciam sui ad opem Christi conferens maximas illas Scythicas gentes formidatasque cunctis maioribus, Alexandro quoque illi Magno, sicut Pompeius Corneliusque testati sunt, civitatas, nunc autem extipcto Romano exercitu Romanis equis armisque

AVCTORES § 5 Pompeius Corneliusque cf. 1, 16 § 2; A. v. Gutshmid, *Jahrbücher für Philologie Suppl.* 2, 191

EXFILATORES 4 propagator Ecclesiae adsciuit Marcellinus Comes p. 266 (inde Iordanis Chron. p. 238 D¹) 7 itaque — 11 Magno... civitatas — 523, 5 percussit exscrisit Paulus 289, 23—291, 6 7 Theodosius — 8 reparandam compilavit Prosper Tiro p. 740 9 Scythicas gentes, p. 523, 1 Alanos — 2 uicit compilavit Marcellinus Comes ad a. 379 (Scyth. gent. idem ad a. 380) 9 maximas — 10 gentes, p. 523, 1 hoc — 2 uicit compilavit Beda De t. r. 4337; cf. fasti Idatiani ad a. 379

1 perfectiore] usus perfectiore (O) h 2 iste (e in ras. m. 2) D || sacramentum D 3 comparatione PR¹ 4 ecclesiae P 5 autem ~~eras~~ (eras. autem; punct. fortuit. vid.) D || orientis DGVKMH OW 6 simul atque] simul et W et V || adque PR¹ || occidentis (-tes D -ti M^o) DGVKM^o OW || succiduas (m in i corr. m. 3 aut 4) P 7 itaque] itaque et G ita V itaque ut v || afflictam R² 8 ira (er. m) D || misericordiam D || dei] illius v; recte Grubits 10 form. c. maioribus] formi maioribus D || ab alexandro KM || illi (illo VO) quoque DGVO || illi P illo M^oW 11 corneliusque D || civitatas D 12 roman o (prima hasta litterae n statim ex s corr.) D || romanis] gentes (sed del. m. 3) G || armis que (r ex corr. add. m. 1) D armatisque PR¹G²W (corr. 1° et 3 in G)

instructissimas, hoc est Alanos Hunos et Gothos, incunctanter ^{ps 556} aggressus magnis multisque proeliis uicit. urbem Constantinopolim uictor intrauit et ne paruam ipsam Romani exercitus manum adsidue bellando detereret, foedus cum Athanarico Gothorum rege percussit. Athanaricus autem continuo ut Constantinopolim uenit, diem obiit. uniuersae Gothorum gentes rege defuncto aspicientes uirtutem benignitatemque Theodosii Romano sese imperio dederunt. in isdem etiam diebus Persae, qui Iuliano interfecto aliisque imperatoribus saepe uictis, nunc etiam Valente in fugam acto recentissimae uictoriae satietatem cruda insultatione ructabant, ultro Constantinopolim ad Theodosium misere legatos pacemque supplices

EXPILATORES 1 Gothos—2 uicit fortasse adhibuit *Prosperi Chron. interpolator 1, 635 Ronc.* 4 foedus—5 percussit adhibuerunt *Marcellinus Comes ad a. 381 et ut uidetur Isidorus Hist. Goth. 11* 4 Athan.—6 obiit *cf. fasti Idat. et Marcell. Comes ad a. 381* 6 uniuersae—8 dederunt *cf. Iordanis Get. 28 p. 107, 12—14 et Isidorus Hist. Goth. 11* 6 uniuersae—8 dederunt *exscripsit Paulus 291, 16—18* 7 rege defuncto, 8 Romano—dederunt *exscripsit Marcellinus Comes ad a. 382* 8 in isdem—9 Persae, 11 ultro—p. 524, 1 foedus est (*mediis breuiter expressis*) *exscripsit Paulus 291, 19—24* 9 Persae, 11 Const.—p. 524, 1 poposcerunt *fort. adhibuit Marcellinus Comes ad a. 384*

1 structissimas G§ || alanos] GV halanos PR halanus D || hunos] PRGV; hiinos D || incunctanter (inc| corr. m. 1 in inc|) D 2 aggressus (ag ex ad m. 2; alt. s in ras. m. ut uid. 2) R || constantinopolim PR¹ constantinopolim D 3 paruam (r s. s. m. 1) D 4 adsidue (ad in as 2, e radendo in e) R adsidue (adsi in ras. m. 1) D || detereret] DGM²N₁ (KHO) deterreret PRVTNM^b WX₂ || athanarico] DGVWN₁ hathanarico (i ante t s. s. m. ant.) P haithanarico R atthanarico K 5 rege Gothorum fsh || athanaricus] DGW hathanaricus (i ante t s. s. m. ant.) P haithanaricus R Aithanarichus N₁ 6 constantinopolim P¹R¹ || ueniit D 7 bonitatemque D solus 8 imperium D || isdem] GN₁ hisdem PRD isdem (er. h) V 9 persae qui] PR² persequi R¹ persecutore (persic- D) DV persae persecutore N₁ || persae] parthi § 10 saepe uictis] saeuictus D || in in ras. m. 1 D 11 ructabant (c s. s. m. 1) D ructuabant G eructabant Z || ultro (r s. s. m. 2) P || constantinopolim P¹ 12 pacem| pacemque D || supplices (l m. 1 ex b) D

poposcerunt; ictumque tunc foedus est, quo uniuersus Oriens
 9 usque ad nunc tranquillissime fruitur. interea cum Theodosius
 in Oriente subactis barbarorum gentibus Thracias tandem ab
 hoste liberas reddidisset et Arcadium filium suum consortem
 fecisset imperii, Maximus, uir quidem strenuus et probus atque
 Augusto dignus nisi contra sacramenti fidem per tyrannidem
 emersisset, in Britannia inuitus propemodum ab exercitu
 10 imperator creatus in Galliam transiit: ubi Gratianum Augustum
 subita incursione perterritum atque in Italiam transire medi-
 tantem dolis circumuentum interfecit fratremque eius Valen-
 10 tinianum Augustum Italia expulit. Valentinianus in Orientem
 refugiens a Theodosio paterna pietate susceptus, mox etiam
 imperio restitutus est.

EXFILATORES 2 interea — 8 transiit *exscripsit Paulus 291, 24—*
292, 18 2 cum Theodosius, 3 Thracias. reddidisset *compilauit Mar-*
cellinus Comes ad a. 386 3 Thracias — 4 reddidisset *fort. adhibuit*
Chron. Prosperi interpolator 1, 635 Ronc. 4 Arcadium — 5 imperii
exscripsit Marcellinus Comes ad a. 383 4 Arcadium — 11 expulit
(omissis 9 subita — meditantem) compilauit Beda D. t. r. a. 4337
 5 Maximus — 13 restitutus est *exscripsit Beda Hist. eccl. 1, 9*
 5 Maximus — 10 interfecit *uidetur adhibuisse Gregorius Turon. 1, 38*
 9 subita — 13 restitutus est *insertis Victorianis exscripsit Paulus 292,*
23 — 293, 8 10 fratremque — Valent. *adhibuit Marcellinus Comes*
ad a. 388 11 Valentinianus — 12 susceptus *adhibuit Seuerus*
Chron. p. 448 12 a Theodosio — susceptus *adhibuit Beda D. t. r.*
a. 4348

1 ictumque] *PRKM^aVW* inicumque *DGN₁X₁*, *uar. lectio s. s. in*
MZ iunctumque *H[§]* || tunc] tum *h*; cum eis *§* || est ante tunc
traiecit W 2 ad om. *DVTO* || theosius *D* 3 ab hoste om.
T 4 hostibus *D solus* 5 adque *P¹R¹* et *V* 6 augustus]
DG¹VN, W(ε) v[§] (agusto *V*) augmento *PR Port. X₁Z et mg. ed.*
1542, Grubits (sic augmto P) ad augmento *s. s. m. 2^a in G* || tyran-
 dem *D* 7 brittania *PE[§]* brittania|*m D* || propemodum om. *§* ||
 ercitu *R^a* 8 gracianum *D* 9 incursione (u in *ras. m. ut uid. 2)*
R || pterritū (pt in *ras. m. 1, ex p?*) *D* || adque *P¹R¹* (corr. *m. 3*
in P) || italia *D* 10 inter|fecit (ter in *ras. m. 1, ex p?*) *D*
 11 expulis, *D* 12 pietates| *D* 13 restitus *P¹D*

1 Anno ab Vrbe condita MCCCXVIII Theodosius quadragesimus ^{p. 557} 35
 primus interfecto per Maximum Gratiano imperium Romani
 orbis obtinuit mansitque in eo annis undecim, cum iam in
 Orientis partibus sex annis Gratiano uiuente regnasset. itaque 2
 iustis necessariisque causis ad bellum ciuile permotus, cum e
 duobus Augustis fratribus et ultionem unius interfecti sanguis
 exigeret et restitutionem miseria alterius exulantis oraret,
 posuit in Deo spem suam seseque aduersus Maximum tyrannum
 sola fide maior — nam longe minor uniuersa apparatus bellici
 10 comparatione — proripuit. Aquileiae tunc Maximus uictoriae 3
 suae spectator insederat. Andragathius comes eius summam
 belli administrabat: qui cum largissimis militum copiis ipsamque
 magnarum copiarum fortitudinem praecellente consilio omnes

AUCTORES § 2 fide maior cf. *Augustinus De ciuitate Dei* 5,
 26 (qui de Eugenio)

EXFILATORES 1 Anno — p. 526, 12 suscepit *Victorianis aliisque*
interpositis compilauit Paulus 293, 19 — 294, 18 1 Theodosius —
 526, 9 occidit *uidetur adhibuisse Gregorius Turonensis* 1, 38
 2 interfecto . Gratiano — 4 regnasset *adhibuit Beda D. t. r. a.* 4348
 8 aduersus Maximum tyrannum, p. 526, 5 transmisit Alpes *adhibuit*
Marcellinus Comes ad a. 387

1 .i. cxxxviii P .i. cxxxviii. R millesimo centesimo octauo D
 m. cxxxviii N || quadragessimus primus D .xli. P xl.i. R
 2 orbis romani O urbis romae T romanę urbis X₂ urbis romanae
 (-ne V) VW || romani (ni *radendo ex m*) D 3 urbis D *ut saepe* ||
 obtinuit] solus obtinuit § fsh || xi PR 4 annis] DVW (s) v §
 annos PRGN₁X₂ 5 iustis (tis ? er.) P || necessariisque a.
 ras. R || e] eo D 6 sanguis (s *fin. in ras. m. 2, ex nis ?*) R
 7 exultantis (*corr. ad. m.*) R || oraret (s. s. ad optaret m. 3) G
 8 posuit (sunt *in ras. m. 1*) D || aduersum D² 9 nam] nam
 non *Landolfus* || minor] minor erat v || uniuersa (uni *in ras. m. 2*) P ||
 apparatus D || belli D 10 comparatione R² 11 expectatur D ||
 insederat] D insiderat PR || andragathius PR² andragatos D andra-
 gasius H 12 ipseque R², G p. ras., X₂ v 18 fortitudine R *post*
ras., G p. ras., X₂ v || percellente (n *radendo ex m*) D et praecellente
 (et *add. 1°, te ex tem 2° G*) GX₂

incredibiliter Alpium ac fluminum aditus communisset, ineffabili iudicio Dei, dum nauali expeditione incautum hostem praeuenire et obruere parat, sponte eadem quae obstruxerat claustra 4 deseruit. ita Theodosius nemine sentiente, ut non dicam repugnante, uacuas transmisit Alpes atque Aquileiam inprouisus 5 p. 528 adueniens hostem illum magnum, Maximum, trucem et ab inmanissimis quoque Germanorum gentibus tributa ac stipendia solo terrore nominis exigentem, sine dolo et sine controuersia 5 clausit cepit occidit. Valentinianus recepto Italiae potitus imperio est. Andragathius comes cognita Maximi nece prae- 10 cipitem sese e nani in undas dedit ac suffocatus est. Theodosius incruentam uictoriam Deo procurante suscepit.

6 Ecce regibus et temporibus Christianis qualiter bella ciuilia, cum uitari nequeunt, transiguntur. ad uictoriam peruentum est, inrupta est ciuitas, correptus tyrannus. et hoc parum 15 est. ecce parte alia uictus hostilis exercitus atque ipso tyranno truculentior comes tyranni ad mortem coactus, tantae dissolutae 7 elusaeque insidiae, tanti apparatus exinaniti sunt: et tamen

AUCTORES § 5 cf. *Augustinus De ciuitate Dei* 5, 26

EXPLIATORES 5 Aquileiam—9 occidit] cf. *Marcellinus Comes ad a. 388* 5 Aquileiam—9 occidit breuiter expressit *Beda Hist. eccl.* 1, 9 9 clausit cepit occidit *Iordanis Chron. p. 238 D* 10 Andrag. — 11 suffocatus est *exscripsit Marcellinus Comes ad a. 388*

1 ac] ad R || communisset PR¹ 3 obstruxerat claustra] obstra D 4 theodosios R¹ || sciente PRWX₂Z 5 uacuas (om. ¶¹) alpes intrauit ¶ || transmisit] transmeauit VTW || adque PR¹ || ad aquileiam PRZ in aquileiam T aquileia M 6 hostem — trucem] magnum hostem maximum ac trucem ¶ || et om. G || ab om. D 7 immanissimis R² || tributa (b statim ex p) D 8 solo] magno DVTO || et] ac D || controuersa R¹ 9 cauit (sic, a m. 1 in ras.) D || coepit (o in a m. 2) R || recepto italiae] PRDGVKMH¶ recepte italiae X₂ recepta italia (italia a. r. T) TW(O) v 10 andragathius R andragathius PD 11 e] om. PRTX₂ in W 12 incruenta D 14 transeuntur D; trans (transeundo m. 2) geruntur T || peruentus (us in um corr. m. 1) P 15 correptus (cor in ras. m. 1) P cor]reptus (cor in ras. m. 1) R || tyrannis (u in y m. 1) D 16 uictus] cactus (sed corr. m. 1) D || adque PR¹ || ipso] in ipso D 18 elusaeque (c in e corr. m. 3) P || tantae D

nullus dolos struxit, nullus aciem disposuit, postremo nullus,
 si dici licet, gladium de uagina extulit. formidulosissimum
 bellum sine sanguine usque ad uictoriam et in uictoria duorum
 morte confectum est. et, ne hoc quisquam casu factum putet, 8
 5 quo magis potentia Dei, qua et dispensantur et iudicantur
 uniuersa, propalato sui testimonio declarata obstrepentium
 mentes uel ad confusionem uel ad fidem cogat, dico rem et
 ignotam omnibus et omnibus notam: post hoc bellum, quo 9
 Maximus interfectus est, multa utique, sicut omnes recogno-
 10 scimus, Theodosium filiumque eius Honorium usque ad nunc
 et externa bella et ciuilia consecuta sunt, et tamen omnia
 paene usque in hodiernum diem et quidem cum fructu sim-
 plicis sanctaeque uictoriae uel nullo uel minimo sanguine quie-
 uerunt.
 15 Igitur Valentinianus iunior regno restitutus extincto Maximo 10
 eiusque filio Victore, quem imperatorem Gallis Maximus

AVCTORES § 10 fort. adhibitus Rufinus 11, 31

EXPILOTORES 15 Igitur — iunior . . 15 extincto — 528, 1 reliquerat
 compilauit Paulus 294 not. lin. 5, 294, 18—20

1 dolus (u in o m. coeua R) RDfs dolum N₁ || struxit] PRG¹
 KM instruxit DVTW (HON) fsh praestruxit G² || pos+|tremo (eras.
 †) R 2 dici] dicio D || extolit D || furmidulosissimum DR²
 3 ad s. s. m. 1 in D || uicturiam D 4 mortem D || ne om. D ||
 hoc quisquam (m add. m. 2; sic!) P quisquam hoc in W quisquam
 hoc Th 5 qua] quam D || dispensantur (n alt. s. s. m. ant.) PR
 6 declarat D declarata M et declarato O 7 confessionem R (non
 P) 8 omnibus et ex corr. add. m. 1 ante uers. in D || in omnibus
 posteriore ni ex mi corr. m. ant. P || qd P¹ (quo in marg. m. 3)
 9 interfectus (litteram post u incohatam del. m. 1) P 10 theo-
 sium (prima litterae in hasta statim ex s corr.) D || filiumque (que s. s.
 m. 1) P 11 omnia (supra rasura parua) D 12 paene] ne s.
 s. m. 2 in P, a erasa in R || diem et] om. m. 1, et add. m. post. N₁ ||
 et quidem om. D aequidem (erasa a) V equidem NW || simplicis] RGV
 (si ex se V) T (-ces T¹) W (ς) v simplicis (s fn. expuncta m. ant.) P
 simplici DKMN₂X₂ 13 sanctaeq; (que punctis del. m. ant.) P
 sanc: tan: -taeq; (expunctis m. 1) D sanctitateque (-tique M) KM ||
 nullo (n statim corr. ex l) D 16 uictorq; (. al. m.) R uictoriae
 V || reliquerat maximus D solus

p. 500 reliquerat, ipse in Galliam transiit: ubi cum tranquilla republica in pace ageret, apud Viennam dolo Arbogastis comitis sui, ut ferunt, strangulatus atque, ut uoluntariam sibi consciuisse 11 mortem putaretur, laqueo suspensus est. mortuo Valentiniano Augusto Arbogastes Eugenium tyrannum mox creare ausus est legitque hominem, cui titulum imperatoris inponeret; ipse acturus imperium uir barbarus, animo consilio manu audacia potentiaque nimius, contraxit undique innumeras inuictasque copias, uel Romanorum praesidiis uel auxiliis 12 barbarorum alibi potestate alibi cognatione subnixus. historiam notam etiam oculis plurimorum, quam melius qui spectauere nouerunt, dilatari uerbis non opus est. potentia Dei non fiducia hominis uictorem semper extitisse Theodosium, Arbogastes isto praecipuum in utroque documentum est, qui et tunc, cum

AVCTORES § 11 — § 21 Augustinum C. D. 5, 26 hic illic adhibuit (supra § 12.15.17.18.20.21) § 12 historiam notam et q. s.

EXFILTORES 1 in Galliam — 3 strangulatus compilauit Paulus 294 not. lin. 5—7 2 apud — 3 strangulatus compilauerunt Marcellinus Comes ad a. 391 et (qui fort. hinc sola dolo strang.) Seuerus Chron. p. 448 fm. 3 atque — 10 subnixus exscripsit Paulus 300, 31—301, 4 4 mortuo Valent. Aug. adhibuit ut uid. Marcellinus Comes ad a. 392 5 Eugenium — ausus est compilauit Marcellinus Comes ad a. 394 7 uir barbarus — 10 subnixus exscripsit Marcellinus Comes ad a. 392 12 potentia Dei] hinc fort. diuino auxilio praeditus Iordanis Chron. p. 238 E¹

1 reliquerat] reliquerat (s. s. praefecerat m. 2) K reliquerat praefecerat M || ipse. P || tranquillam rempublicam O Port., ¶ Grubits 2 repuplica (prior litterae u hasta radendo ex l facta) D rei publico K remp V repubblica W || abogastis D 3 stranguilatus B || adque P^a || ut in ras. m. 1 P 4 ualentinio R^a 5 orbo-gastes (o pr. in a m. coeua) B abogastes D || eogenium D || tyrannum B 6 legitque] elegitque T eligens § || inponeret R² 7 ipse — imperium cum praeced. comi. c || acturus] PDB aucturus B¶ 8 innumeras undique h 9 inuictasque cupias D 10 barbarum D || alibi .. alibi] aliis .. aliis § || cognatione... (e manus coeua, ex a ?) R || subnixus (ix in ras. m. 1, u radendo in i) R || historiam (is in ras. m. 1) D 11 etiam notam DVTONW etiam del. in M || expectauere PR 13 extitisset. D || arbogastes] PRD

Theodosio paruit, tantis instructum praesidiis Maximum ipse
 minimus cepit et nunc, cum aduersus eundem Theodosium
 collectis Gallorum Francorumque uiribus exundauit, nixus
 etiam praecipuo culto idolorum, magna tamen facilitate
 succubuit. Eugenius atque Arbogastes instructas acies campis
 expedierant, arta Alpium latera atque ineuitabiles transitus
 praemissis callide insidiis occuparant, etiamsi numero ac
 uiribus in pares forent, sola tamen belli dispositione uictores.
 at uero Theodosius in summis Alpibus constitutus expers cibi
 somni, sciens quod destitutus suis, nesciens quod clausus
 alienis, Dominum Christum solus solum, qui posset omnia,
 corpore humi fusus, mente caelo fixus orabat. 'dehinc postquam
 insomnem noctem precum continuatione transegit et testes
 propemodum quas in pretium praesidii caelestis adpenderat
 lacrimarum lacunas reliquit, fiducialiter arma corripuit solus,

AVCTORES § 14 et 15 cf. *Rufinus 11, 33 et* (arma corripuit)
 11, 32

EXPIIATORES 3 nixus — 4 idolorum *expressit Paulus 301 not.*
lin. 2 et 3 5 Eugenius — 13 transegit *epitomauit Paulus 301,*
22 — 302, 9 15 fiducialiter — p. 530, 3 inmisit *excerpsit Paulus*
302, 9 — 11

1 theosio R 2 minimus (~ *supra u add. m. 2, nunc erasum*)
 P || coepit (o in a *mut. al. m.*) R 3 gallorum (o in ras.) R ||
 francorumque D 4 facilitate] DGV(ε) felicitate PRN₁X₂, om.
sed in mg. add. m. 1 W 5 adque P¹R¹ (*corr. m. coaeva in R*)
 6 expedierat (ti [sic] *supra ie, n supra at scr. m. coaeva*) R || arta]
 alta DVMTON || adque PR¹ || inueuitabiles (*corr. m. 3*) P inueuita-
 biles (*erasa i*) R 7 calide DV || occuparant] DVG(ε) occupauerant
 PRN₁X₂ occupauerunt W || ut post occuparant *add. v* 8 forent (t
 in ras. *duar. linear. m. 1*) D 9 at] ad P¹ || cibi in ras. m. coaeva
 R 10 somnia (*er. i ut uid.*) R somnii W || s sciens (*in ras. circ.*
 7 *litt. m. 1*) D || destituistus (*is del. m. 1*) P || a suis (a s. s. m.
 coaeva) R 11 ab alienis R¹ || possit DGVNW 12 mente (te
 s. s. m. 1) D mente s. s. m. 3 in P, om. P¹R soli || fixus ex fusus
 corr. m. ut uid. 2 R 13 praecum PD et a. ras. R 14 ptium
 PR praecium D || appenderat R¹ 15 lacrimarum (l m. 3 ex i
 corr.) P || reliquid PR¹D (d in t *corr. m. coaeva in R*)

- 16 Consoletur se, sed in hoc solo, pernicacia miseriaque gentilium, quia temporibus et regibus Christianis tantae simul congestae clades pressam reipublicae onerare cervicem: euersae provinciae, deletus exercitus, imperator incensus. magnum reuera hoc est ad nostrum dolorem magisque miserum quo magis
 17 nouum. sed quid hoc ad consolationem proficit paganorum,
 p. 564 qui palam peruidet et in his quoque persecutorem ecclesiarum fuisse punitum? unus Deus unam fidem tradidit, unam ecclesiam toto Orbe diffudit: hanc aspicit, hanc diligit, hanc defendit; quolibet se quisquis nomine tegat, si huic non
 18 sociatur, alienus, si hanc inpugnat, inimicus est. consolentur se gentiles, in quantum uolunt, Iudaeorum haeticorumque suppliciis, tantum et unum Deum esse et eundem personarum acceptorem non esse uel ex hac potissimum Valentis extincti
 19 probatione fateantur. Gothi antea per legatos supplices poposcerunt, ut illis episcopi, a quibus regulam Christianae fidei discerent, mitterentur. Valens imperator exitiabili prauitate doctores Arriani dogmatis misit. Gothi primae fidei rudimento

AUCTORES § 19 *ignotus; cf. Ambrosius Epist. 2 § 28 (2, 761 Ben.)*

EXPILATORES 15 Gothi — p. 521, 3 arsuri sunt *cf. Iordanis Get. 25 (p. 99, 17 — 100, 4) et 26 (p. 104, 4 — 6) et Isidorus Hist. Goth. 7 et 9* 15 Gothi — 18 misit *et p. 521, 1 itaque — iudicio compilauit Paulus 288*

1 console|rur (*coni. cum se seq.*) R¹ || se sed] sese GH^bE sed KM^a se M^b || in hoc] PD fi in R || solum D solo in sola m. 2 sed o *deinde restituta in R; solo O seculo N loco V* || pernicacia R pernicactia D 3 clades (*s. kn. add. m. 2 in P* || praessam P pressam a. r. R pressa D 5 miserunt P^a 7 peruidet. R || ecclesiarum P 9 ecclesiam P || defudit D 10 se quisquis] PR G¹KMW^N,X₂ (*supra quis alt. uaria lectio que scripta in G*) v sese quis| quis quis D sequisse⁴ H sese quisque Vh || tegit P^a tega D || si] set D 11 sociatus D 12 hereticorum que (*æ radendo in e*) R haeticorum qui D 18 subpliciis R^a 14 acceptorum D acceptatorem PRE soli 16 a quibus fidei rudimenta susciperent § 18 arriani] PRD || docmatis R^a || rudimento] PRD G¹KMW^V N₁X₂ (*o in um corr. m. 1 in G*) rudimenta H rudimentum G^av

quod accipere tenuerunt. itaque iusto iudicio Dei ipsi eum uinum incenderunt, qui propter eum etiam mortui uitio erroris arsuri sunt.

Anno ab Vrbe condita MCCCXXII Gratianus quadragesimus ab 34
 5 Augusto post mortem Valentis sex annis imperium tenuit,
 quauis iamdudum antea cum patruo Valente et cum Valen- p. 555
 tiniano 'fratre regnaret. qui cum adfictum ac paene conlapsum 2
 reipublicae statum uideret, eadem prouisione, qua quondam
 legerat Nerua Hispanum uirum Traianum, per quem reipublica
 10 reparata est, legit et ipse Theodosium aequae Hispanum uirum
 et restituendae reipublicae necessitate apud Sirmium purpura
 induit Orientisque et Thraciae simul praefecit imperio, in hoc 3

AVCTORES cap. 34 *Inde ab hoc cap. hic illic fastis orientalibus uidetur usus esse; cf. Holder-Egger, Neues Archiv 2, 88*

EXFILATORES 4 Gratianus — 8 uideret, 10 Theod. — 12 imperio
exscripsit Beda Hist. eccl. 1, 9 4 Anno — 7 regnaret *exscripsit*
Paulus 288, 23—25 5 post mortem Valentis, 11 apud Sirmium ..
 12 Orientis .. praefecit imperio, p. 522, 2 relig. — 3 praecessit, 4 propag.
eccl. adsciuit Marcellinus Comes ad a. 379 (cf. Holder-Egger, Neues
Archiv 2, 104) 5 sex annis *cf. Prosperi, Tironis, Isidori Chron.*
ad a. 379 7 qui cum — 8 uideret, 10 Theodosium — 12 imperio,
 p. 522, 8 omnem — 523, 8 intrauit *adhibuit Gregorius Turon. 1, 38*
 8 eadem — 12 imperio *Victorianis insertis exscripsit Paulus 289, 18—*
not. lin. 14 10 legit — Theodosium *adhibuit Beda D. t. r. 4337*

1 quae H || accipere PR'DHVW || post tenuerunt addunt haec:
 Valens catholicae fidei normam, quam prius habuerat, derelinquens per-
 uerso Arrianorum dogmati sese illexit Z₁ *edd. Venn. 1500 sqq. Paris.*
1506 sqq. f 1582 (non 1561) s, incluserunt edd. Colonn. 1526.1536.1542,
om. h || iusto itaque dei iudicio § || dei iudicio v || ipsi (i *fin. in ras.*
m. ant.) P 2 incenderant D 3 arsi D 4 -I-CXXXII P
 I-CXXXII- (I s. s. al. m.) R millesimo centis| simo (sic) D m. CXXXIII
 N || XL PR 5 austo D 6 iamdum D || antea (a *fin. in ras.*
m. I) P 7 regnarit PB soli || affictum R² affictum D || ac] et
 D 9 traianum D 10 legit (git *in ras. 3—5 litterar.) D* ||
 aequante hispanum (*pr. u in ras. m. 1; i s. s. m. I) D* 11 reipubli-
 cae D || sermium D || purpura] DGVN₁X₂(HO) h purpuram PR
 KMTW§v; cf. 38 § 5 12 imperium D

perfectiore iudicio, quia, cum in omnibus humanae uitae uirtutibus iste par fuerit, in fidei sacramento religionisque cultu sine ulla comparatione praecessit; siquidem ille persecutor, 4 hic propagator Ecclesiae. ita illi ne unus quidem proprius filius, quo successore gauderet, indultus est; huius autem Orientis simul atque Occidenti per succiduas usque ad nunc generationes 5 gloriosa propago dominatur. itaque Theodosius adfectam rempublicam ira Dei reparandam credidit misericordia Dei; omnem fiduciam sui ad opem Christi conferens maximas illas Scythicas gentes formidatasque cunctis maioribus, Alexandro quoque illi 10 Magno, sicut Pompeius Corneliusque testati sunt, euitatas, nunc autem extincto Romano exercitu Romanis equis armisque

AVCTORES § 5 Pompeius Corneliusque cf. 1, 16 § 2; A. v. Guttschmid, *Jahrbücher für Philologie Suppl.* 2, 191

EXFILATORES 4 propagator Ecclesiae adsciuit Marcellinus Comes p. 266 (inde Iordanis Chron. p. 238 D¹) 7 itaque — 11 Magno . . euitatas — 523, 5 percussit excerpit Paulus 289, 23—291, 6 7 Theodosius — 8 reparandam compilauit Prosper Tiro p. 740 9 Scythicas gentes, p. 523, 1 Alanos — 2 uicit compilauit Marcellinus Comes ad a. 379 (Scyth. gent. idem ad a. 380) 9 maximas — 10 gentes, p. 523, 1 hoc — 2 uicit compilauit Beda De t. r. 4337; cf. fasti Idatiani ad a. 379

1 perfectiore] usus perfectiore (O) h 2 iste (e in ras. m. 1) D || sacramentum D 3 comparatione PR¹ 4 ecclesiae P 5 autem **** (eras. autem; punct. fortuit. uid.) D || orientis DGVKMH OW 6 simul atque] simul et W et V || adque PR¹ || occidentis (-tes D -ti M^a) DGVKMH OW || succeduas (æ in i corr. m. 3 aut 4) P 7 itaque] itaque et G ita V itaque ut v || afflictam R² 8 ira (er. m) D || misericordiam D || dei] illius v; recte Grubis 10 form. c. maioribus] formi maioribus D || ab alexandro KM || illi (illo VO) quoque DGVVO || illi P illo M^bW 11 corneliusque D || euitatas D 12 roman o (prima hasta litterae n statim ex s corr.) D || romanis] gentes (sed del. m. 3) G || armis que (r ex corr. add. m. 1) D armisque PR¹G^{1a}W (corr. 1^a et 3 in G)

instructissimas, hoc est Alanos Hunos et Gothos, incunctanter ^{p. 556} aggressus magnis multisque 'proeliis uicit. urbem Constantinopolim uictor intrauit et ne paruam ipsam Romani exercitus manum adsidue bellando detereret, foedus cum Athanarico Gothorum rege percussit. Athanaricus autem continuo ut Constantinopolim uenit, diem obiit. uniuersae Gothorum gentes rege defuncto aspicientes uirtutem benignitatemque Theodosii Romano sese imperio dederunt. in isdem etiam 8 diebus Persae, qui Iuliano interfecto aliisque imperatoribus saepe uictis, nunc etiam Valente in fugam acto recentissimae uictoriae satietatem cruda insultatione ructabant, ultro Constantinopolim ad Theodosium misere legatos pacemque supplices

EXPILES 1 Gothos — 2 uicit fortasse adhibuit *Prosperi Chron. interpolator 1, 635 Ronc.* 4 foedus — 5 percussit adhibuerunt *Marcellinus Comes ad a. 381 et ut uidetur Isidorus Hist. Goth. 11* 4 Athan. — 6 obiit *cf. fasti Idat. et Marcell. Comes ad a. 381* 6 uniuersae — 8 dederunt *cf. Iordanis Get. 28 p. 107, 12—14 et Isidorus Hist. Goth. 11* 6 uniuersae — 8 dederunt *exscripsit Paulus 291, 16—18* 7 rege defuncto, 8 Romano — dederunt *exscripsit Marcellinus Comes ad a. 382* 8 in iisdem — 9 Persae, 11 ultro — p. 524, 1 foedus est (*mediis breuiter expressis*) *exscripsit Paulus 291, 19—24* 9 Persae, 11 Const. — p. 524, 1 poposcerunt fort. adhibuit *Marcellinus Comes ad a. 384*

1 instructissimas *Gß* || alanos] *GV* halanos *PR* halanus *D* || hunos] *PRGV* hiinos *D* || in-|cunctanter (inc| *corr. m. 1 in in-|c)* *D* 2 aggressus (ag ex ad *m. 2*; alt. s in *ras. m. ut uid. 2*) *R* || constantinopolim *PR*¹ constantinopolim *D* 3 paruam (r s. s. *m. 1*) *D* 4 adsidue (ad in as *2*, e radendo in e) *R* adsidue (adsi in *ras. m. 1*) *D* || detereret] *DGM-N*₁ (*KHO*) deterreret *PRVTNM*^o *WX*₂ || athanarico] *DGVWN*₁ hathanarico (i ante t s. s. *m. ant.*) *P* haithanarico *R* aithanarico *K* 5 rege Gothorum *fsh* || athanaricus] *DGW* hathanaricus (i ante t s. s. *m. ant.*) *P* haithanaricus *R* Aithanarichus *N*₁ 6 constantinopolim *P'R*¹ || ueniit *D* 7 bonitatemque *D solus* 8 imperium *D* || isdem] *GN*₁ hisdem *PRD* isdem (*er. h*) *V* 9 persae qui] *PR*² persequi *R*¹ persecutore (persic- *D*) *DV* persae persecutore *N*₁ || persae] parthi *ß* 10 saepe uictis] saeuictus *D* || in in *ras. m. 1* *D* 11 ructabant (c s. s. *m. 1*) *D* ructuabant *G* eructabant *Z* || ultro (r s. s. *m. 2*) *P* || constantinopolim *P*¹ 12 pacem] pacemque *D* || supplices (l *m. 1 ex b*) *D*

poposcerunt; ictumque tunc foedus est, quo uniuersus Oriens
 9 usque ad nunc tranquillissime fruitur. interea cum Theodosius
 in Oriente subactis barbarorum gentibus Thracias tandem ab
 hoste liberas reddidisset et Arcadium filium suum consortem
 fecisset imperii, Maximus, uir quidem strenuus et probus atque
 Augusto dignus nisi contra sacramenti fidem per tyrannidem
 emersisset, in Britannia inuitus propemodum ab exercitu
 10 imperator creatus in Galliam transiit: ubi Gratianum Augustum
 subita incursione perterritum atque in Italiam transire medi-
 tantem dolis circumuentum interfecit fratremque eius Valen-
 10 tinianum Augustum Italia expulit. Valentinianus in Orientem
 refugiens a Theodosio paterna pietate susceptus, mox etiam
 imperio restitutus est.

EXFILATORES 2 interea — 8 transiit *exscripsit Paulus 291, 24—*
292, 18 2 cum Theodosius, 3 Thracias. reddidisset *compilauit Mar-*
cellinus Comes ad a. 386 3 Thracias — 4 reddidisset *fort. adhibuit*
Chron. Prosperi interpolator 1, 635 Ronc. 4 Arcadium — 5 imperii
exscripsit Marcellinus Comes ad a. 383 4 Arcadium — 11 expulit
(omissis 9 subita — meditantem) compilauit Beda D. t. r. a. 4337
 5 Maximus — 13 restitutus est *exscripsit Beda Hist. eccl. 1, 9*
 5 Maximus — 10 interfecit *uidetur adhibuisse Gregorius Turon. 1, 38*
 9 subita — 13 restitutus est *insertis Victorianis exscripsit Paulus 292,*
23 — 293, 8 10 fratremque — Valent. *adhibuit Marcellinus Comes*
ad a. 388 11 Valentinianus — 12 susceptus *adhibuit Seuerus*
Chron. p. 448 12 a Theodosio — susceptus *adhibuit Beda D. t. r.*
a. 4348

1 ictumque] *PRKM^aVW* inicumque *DGN₁X₂*, *uar. lectio s. s. in*
MZ iunctumque *H§* || tunc] tum *h*; cum eis *§* || est ante tunc
traiecit W 2 ad om. *DVTO* || theosius *D* 3 ab hoste om.
T 4 hostibus *D solus* 5 adque *P¹B¹* et *V* 6 augustoj
DG¹VN₁W(ς) v§ (agusto *V*) augmento *PR Port. X₂Z et mg. ed.*
1542, Grubits (sic augmto P) ad augmento *s. s. m. 2^a in G* || tyran-
 dem *D* 7 brittania *PE§* brittania|*m D* || propemodum om. *§* ||
 ercitu *R^a* 8 gracianum *D* 9 incursione (u *in ras. m. ut uid. 2)*
R || pterritū (pt *in ras. m. 1, ex p?*) *D* || adque *P¹B¹* (*corr. m. 3*
in P) || italia *D* 10 interfecit (ter *in ras. m. 1, ex p?*) *D*
 11 expulis, *D* 12 pietates| *D* 13 restitus *P¹D*

1 Anno ab Vrbe condita M^oCXXXVIII Theodosius quadragesimus 35
 primus interfecto per Maximum Gratiano imperium Romani
 orbis obtinuit mansitque in eo annis undecim, cum iam in
 Orientis partibus sex annis Gratiano uiuente regnasset. itaque 2
 iustis necessariisque causis ad bellum ciuile permotus, cum e
 duobus Augustis fratribus et ultionem unius interfecti sanguis
 exigeret et restitutionem miseria alterius exulantis oraret,
 posuit in Deo spem suam seseque aduersus Maximum tyrannum
 sola fide maior — nam longe minor uniuersa apparatus bellici
 30 comparatione — proripuit. Aquileiae tunc Maximus victoriae 3
 suae spectator insederat. Andragathius comes eius summam
 belli administrabat: qui cum largissimis militum copiis ipsamque
 magnarum copiarum fortitudinem praecellente consilio omnes

AVCTORES § 2 fide maior cf. *Augustinus De ciuitate Dei* 5,
 26 (qui de Eugenio)

EXFILATORES 1 Anno — p. 526, 12 suscepit *Victorianis aliisque*
interpositis compilauit Paulus 293, 19 — 294, 18 1 Theodosius —
 526, 9 occidit uidetur adhibuisse *Gregorius Turonensis* 1, 38
 2 interfecto . . Gratiano — 4 regnasset adhibuit *Beda D. t. r. a.* 4348
 8 aduersus Maximum tyrannum, p. 526, 5 transmisit Alpes adhibuit
Marcellinus Comes ad a. 387

1 .i. cxxxviii P .i. cxxx.viii. R millesimo centesimo octauo D
 m. cxxxviii N || quadragessimus primus D .xli. P xl.i. R
 2 orbis romani O urbis romae T romanę urbis X₂ urbis romanae
 (-ne V) VW || romani (ni radendo ex m) D 3 urbis D ut saepe ||
 obtinuit] solus obtinuit § fsh || xi PR 4 annis] DVW (s) v §
 annos PRGNN₁X₂ 5 iustis... (tis ? er.) P || necessariusque a.
 ras. R || e] eo D 6 sanguis... (s fin. in ras. m. 2, ex nis ?) R
 7 exultantis (corr. al. m.) R || oraret (s. s. al optaret m. 3) G
 8 posuit (sunt in ras. m. 1) D || aduersum D^oX^o§ 9 nam] nam
 non *Landolfus* || minor] minor erat v || uniuersa (uni in ras. m. 2) P ||
 apparatus D || belli D 10 comparatione R² 11 expectatur D ||
 insederat] D insiderat PR || andragathius PR§ andragatos D andra-
 gasius H 12 ipseque R², G p. ras., X₂v 13 fortitudine R post
 ras., G p. ras., X₂v || percellente (n radendo ex m) D et praecellente
 (et add. 1°, te ex tem 2° G) GX₂

incredibiliter Alpium ac fluminum aditus communisset, ineffabili
 iudicio Dei, dum nauali expeditione incautum hostem praeuenire
 et obruere parat, sponte eadem quae obstruxerat claustra
 4 deseruit. ita Theodosius nemine sentiente, ut non dicam repu-
 gnante, uacuas transmisit Alpes atque Aquileiam inprouisus :
 p. 558 ad'ueniens hostem illum magnum, Maximum, trucem et ab
 inmanissimis quoque Germanorum gentibus tributa ac stipendia
 solo terrore nominis exigentem, sine dolo et sine controuersia
 5 clausit cepit occidit. Valentinianus recepto Italiae potitus
 imperio est. Andragathius comes cognita Maximi nece prae- 10
 cipitem sese e naui in undas dedit ac suffocatus est. Theodosius
 incruentam uictoriam Deo procurante suscepit.
 6 Ecce regibus et temporibus Christianis qualiter bella ciuilia,
 cum uitari nequeunt, transiguntur. ad uictoriam peruentum
 est, inrupta est ciuitas, correptus tyrannus. et hoc parum 15
 est. ecce parte alia uictus hostilis exercitus atque ipso tyranno
 truculentior comes tyranni ad mortem coactus, tantae dissolutae
 7 elusaeque insidiae, tanti apparatus exinaniti sunt: et tamen

AVCTORES § 5 cf. *Augustinus De ciuitate Dei* 5, 26

EXFILATORES 5 Aquileiam—9 occidit] cf. *Marcellinus Comes ad a. 388*
 5 Aquileiam—9 occidit breuiter expressit *Beda Hist. eccl.*
 1, 9 9 clausit cepit occidit *Iordanis Chron. p. 338 D¹* 10 An-
 drag. — 11 suffocatus est *exscripsit Marcellinus Comes ad a. 388*

1 ac] ad *R* || communisset *PR¹* 3 obstruxerat claustra] obstra
D 4 theodosios *R¹* || sciente *PRWX₂Z* 5 uacuas (*om. ¶¹*)
 alpes intrauit ¶ || transmisit] transmeauit *VTW* || adque *PR¹* || ad
 aquileiam *PRZ* in aquileiam *T* aquileia *M* 6 hostem — trucem]
 magnum hostem maximum ac trucem ¶ || et *om. G* || ab *om. D*
 7 immanissimis *R¹* || tributa (*b statim ex p*) *D* 8 solo] magno
DVTO || et] ac *D* || controuersa *R¹* 9 causit (*sic, a m. 1 in ras.*)
D || coepit (*o in a m. 2*) *R* || recepto italiae] *PRDGVKMH¶* recepte
 italię *X₂* recepta italia (*italiã a. r. T*) *TW (O) v* 10 andragathius
R andragathius *PD* 11 e] *om. PRTX₂* in *W* 12 incruenta
D 14 transeuntur *D*; trans (*transeundo m. 2*) geruntur *T* || per-
 uentus (*us in um corr. m. 2*) *P* 15 correptus (*cor in ras. m. 1*) *P*
 cor||reptus (*cor in ras. m. 1*) *B* || tyrannis (*a in y m. 1*) *D* 16 uic-
 tus] cuctur (*sed corr. m. 1*) *D* || adque *PR¹* || ipso] in ipso *D*
 18 clusaeque (*c in e corr. m. 3*) *P* || tantae *D*

nullus dolos struxit, nullus aciem disposuit, postremo nullus,
 si dici licet, gladium de uagina extulit. formidulosissimum
 bellum sine sanguine usque ad uictoriam et in uictoria duorum
 morte confectum est. et, ne hoc quisquam casu factum putet, 8
 5 quo magis potentia Dei, qua et dispensantur et iudicantur
 uniuersa, propalato sui testimonio declarata obstrepentium
 mentes uel ad confusionem uel ad fidem cogat, dico rem et
 ignotam omnibus et omnibus notam: post hoc bellum, quo 9
 Maximus interfectus est, multa utique, sicut omnes recogno-
 10 scimus, Theodosium filiumque eius Honorium usque ad nunc
 et externa bella et ciuilia consecuta sunt, et tamen omnia
 paene usque in hodiernum diem et quidem cum fructu sim-
 plicis sanctaeque uictoriae uel nullo uel minimo sanguine quie-
 uerunt.
 15 Igitur Valentinianus iunior regno restitutus extincto Maximo 10
 eiusque filio Victore, quem imperatorem Gallis Maximus

AVCTORES § 10 fort. adhibitus Rufinus 11, 31

EXPILATORES 15 Igitur — iunior . . 15 extincto — 528, 1 reliquerat
 compilauit Paulus 294 not. lin. 5, 294, 18—20

1 dolus (u in o m. coeua R) RDfs dolum N₁ || struxit] PRG¹
 KM instruxit DVTW (HON) fsh praestruxit G³ || pos. | tremo (eras.
 t) R 2 dici] dicio D || extolit D || furmidulosissimum DR²
 3 ad s. s. m. 1 in D || uicturiam D 4 mortem D || ne om. D ||
 hoc quisquam (m add. m. 2; sic!) P quisquam hoc in W quisquam
 hoc Th 5 qua] quam D || dispensantur (n alt. s. s. m. ant.) PR
 6 declarat D declarata M et declarato O 7 confessionem R (non
 P) 8 omnibus et ex corr. add. m. 1 ante uera. in D || in omnibus
 posteriore ni ex mi corr. m. ant. P || qd P¹ (quo in marg. m. 3)
 9 interfectus (litteram post u incohatam del. m. 1) P 10 theo-
 sium (prima litterae m hasta statim ex s corr.) D || filiumque (que s. s.
 m. 1) P 11 omnia (supra ratura parua) D 12 paene] ne s.
 s. m. 2 in P, a erasa in R || diem et] om. m. 1, et add. m. post. N₁ ||
 et quidem om. D aequidem (erasa a) V equidem NW || simplicis] RGV
 (si ex se V) T (-ces T²) W (ς) v simplicis (s fin. expuncta m. ant.) P
 simplici DKMN₂X₂ 13 sanctaeq; (que punctis del. m. ant.) P
 sanc: tanc: taeq; (expunctis m. 1) D sanctitateque (-tique M) KM ||
 nullo (n statim corr. ex l) D 16 uictoriae (. al. m.) R uictoriae
 V || reliquerat maximus D solus

p. 559¹ reliquerat, ipse in Galliam transiit: ubi cum tranquilla
 republica in pace ageret, apud Viennam dolo Arbogastis comitis
 sui, ut ferunt, strangulatus atque, ut uoluntariam sibi consciuisse
 11 mortem putaretur, laqueo suspensus est. mortuo Valentiniano
 Augusto Arbogastes Eugenium tyrannum mox creare ausus
 est legitque hominem, cui titulum imperatoris inponeret;
 ipse acturus imperium uir barbarus, animo consilio manu
 audacia potentiaque nimius, contraxit undique innumeras
 inuictasque copias, uel Romanorum praesidiis uel auxiliis
 12 barbarorum alibi potestate alibi cognatione subnixus. historiam
 notam etiam oculis plurimorum, quam melius qui spectauere
 nouerunt, dilatari uerbis non opus est. potentia Dei non fiducia
 hominis uictorem semper extitisse Theodosium, Arbogastes iste
 praecipuum in utroque documentum est, qui et tunc, cum

AVTORES § 11 — § 21 *Augustinum C. D. 5, 26 hic illic adhi-*
buit (inprimis § 12.15.17.18.20.21) § 12 historiam notam et q. s.

EXFILATORES 1 in Galliam — 3 strangulatus *compilauit Paulus*
294 not. lin. 5-7 2 apud — 3 strangulatus *compilauerunt Mar-*
cellinus Comes ad a. 391 et (qui fort. hinc sola dolo strang.) Severus
Chron. p. 448 fin. 3 atque — 10 subnixus *exscripsit Paulus 300,*
31-301, 4 4 mortuo Valent. Aug. *adhibuit ut uid. Marcellinus*
Comes ad a. 392 5 Eugenium — ausus est *compilauit Marcellinus*
Comes ad a. 394 7 uir barbarus — 10 subnixus *exscripsit Marcellinus*
Comes ad a. 392 12 potentia Dei] *hinc fort. diuino auxilio prae-*
ditus Iordanis Chron. p. 238 E¹

1 reliquerat] reliquerat (s. s. praefecerat m. 2) *K* reliquerat praeferat
M || ipse *P* || tranquillam rempublicam *O* Port., *X* *Grubits*
 2 repuplica (prior litterae u hasta radendo ex 1 facta) *D* rei publice
K remp *V* respublica *W* || abogastis *D* 3 strangulatus *R* ||
 adque *P¹* || ut in ras. m. 1 *P* 4 ualentinio *R^a* 5 orbo-
 gastes (o pr. in a m. coaeva) *R* abogastes *D* || eogenium *D* || tyr-
 rannum *R* 6 legitque] elegitque *T* eligens *§* || imponeret *R^a*
 7 ipse — imperium cum praeced. cons. v || acturus] *PD^B* aucturus
R^a 8 innumeras undique *h* 9 inuictasque cupias *D* 10 bar-
 barum *D* || alibi .. alibi] aliis .. aliis *§* || cognatione.... (e manu
 coaeva, ex a ?) *R* || subnixus (ix in ras. m. 1, u radendo in i) *R* ||
 historiam (is in ras. m. 1) *D* 11 etiam notam *DVTONW* etiam
 del. in *M* || expectauere *PR* 13 extitisset. *D* || arbogastes] *PRD*

Theodosio paruit, tantis instructum praesidiis Maximum ipse minimus cepit et nunc, cum aduersus eundem Theodosium collectis Gallorum Francorumque uiribus exundauit, nixus etiam praecipuo culto idolorum, magna tamen facilitate succubuit. Eugenius atque Arbogastes instructas acies campis expedierant, arcta Alpium latera atque ineuitabiles transitus praemissis callide insidiis occuparant, etiamsi numero ac uiribus in pares forent, sola tamen belli dispositione uictores. at uero Theodosius in summis Alpibus constitutus expers cibi ac somni, sciens quod destitutus suis, nesciens quod clausus alienis, Dominum Christum solus solum, qui posset omnia, corpore humi fusus, mente caelo fixus orabat. dehinc postquam insomnem noctem precum continuatione transegit et testes propemodum quas in pretium praesidii caelestis adpenderat lacrimarum lacunas reliquit, fiducialiter arma corripuit solus,

AVCTORES § 14 et 15 cf. *Rufinus 11, 33 et (arma corripuit) 11, 32*

EXPILOTORES 3 nixus — 4 idolorum *expressit Paulus 301 not. lin. 2 et 3* 5 Eugenius — 13 transegit *epitomauit Paulus 301, 22 — 302, 9* 15 fiducialiter — p. 530, 3 *inmisit excerpsit Paulus 302, 9 — 11*

1 theosio R 2 minimus (~ *supra u add. m. 2, nunc erasum*)
P || coepit (o in a *mut. al. m.*) R 3 gallorum (o in *ras.*) R ||
francorumque D 4 facilitate] *DGV(ε) felicitate PRN₁X₁, om. sed in mg. add. m. 1 W* 5 adque P¹R¹ (*corr. m. coaeva in R*)
6 expedierat (ti [sic] *supra ie, n supra at scr. m. coaeva*) R || arcta] alta *DVMTON* || adque PR¹ || inueuitabiles (*corr. m. 3*) P inueuitabiles (*erasa i*) R 7 calide DV || occuparant] *DVG(ε) occupauerant PRN₁X₁ occupauerunt W* || ut post occuparant *add. v* 8 forent (t in *ras. duar. linear. m. 1*) D 9 at] ad P¹ || cibi in *ras. m. coaeva R* 10 somni. (*er. i ut uid.*) R somnii W || s sciens (*in ras. circ. 7 litt. m. 1*) D || destitutus (is *del. m. 1*) P || a suis (a s. s. m. *coaeva*) R 11 ab alienis R² || possit *DGVNW* 12 mente (te s. s. m. 1) D mente s. s. m. 3 in P, om. P¹R soli || fixus ex fusus *corr. m. ut uid. 2 R* 13 praecum PD et a. *ras. R* 14 ptium PR praecium D || appenderat R² 15 lacrimarum (l m. 3 *ex i corr.*) P || reliquit PR¹D (d in t *corr. m. coaeva in R*)

sciens se esse non solum. signo crucis signum proelio dedit
 ac se in bellum, etiamsi nemo sequeretur, victor futurus,
 16 inmisit. prima salutis uia extitit Arbitio, hostilium partium
 comes: qui cum ignarum imperatorem circumpositis excepisset
 insidiis, conuersus ad reuerentiam praesentis Augusti, non
 17 solum periculo liberauit uerum etiam instruxit auxilio. at ubi
 ad contigua miscendae pugnae spatia peruentum est, continuo
 magnus ille et ineffabilis turbo uentorum in ora hostium ruit.
 ferebantur per aera spicula missa nostrorum atque ultra
 mensuram humani iactus per magnum inane portata nusquam
 18 propemodum cadere, priusquam impingerent, sinebantur. porro
 autem turbo continuus ora pectoraque hostium nunc inlisis
 p. 561 grauiter scutis euerbe¹rabat, nunc inpressis pertinaciter obstructa

AVCTORES *lin. 3 prima salutis uia Vergil. Aen. 6, 96 § 18 cf. Claudianus In III cons. Honorii 93—95 et Rufinus 11, 33*

EXPILATORES 3 Arbitio — 6 auxilio *compilauit Paulus 302 not. lin. 3—6 6 at— p. 581, 5 pauor epitomauit Paulus 302 not. lin. 6—303 not. lin. 3*

1 haec sciens se — dedit sic interpolata Sciens uero (uero om. fs) se esse non solum signo crucis tuendum sed et uictoriam adepturum, signo crucis se muniens signum uictoriae dedit exhibent Z, Venn. 1483.1500 Paris. 1506.1510.1517.1524, in fine insuper haec ac signo crucis signum proelio dedit addunt edd. Col. 1526.1536.1542 fs, quae tamen ultima ac — dedit manuscripta [!] quaedam exemplaria non habere testantur fs || se] re D || signo] PKM^aN, WX₂ (R ū s. s. in X₂) signū (ū in o corr. fuerat, sed al. m. restituit) R signum DGVM^oO signoque H || signum] signo G signat K om. O || proelio] PRVW^b(s) proelio M^aW^a proelium D proelii (praelii M) GM^b || dedit om. KM^a 2 se] re D 3 inemisit (una litt. duar. hastar. er.) P immisit R² || extitit (x in ras. m. 1) D || arbitio] PRDGTQHNN, X₂ arbitrio W(VKM)v 6 periculum D || at] ad P¹R¹ (corr. m. coeua in R) 7 ad] in K || contigua (er. n) P || inmiscendae PR¹GWⁿ (imm-R²G) 8 ineffabilis (ef s. s. m. 1) P || hora R 9 aerem PE KMHTX₂ || misra D || nostrorum (r pr. in ras. m. 1) D nostrorum manu ex Y, h || adque P¹R 10 iactus manu in aere portata fs || magnum (a statim s. s.) D || forastata D 11 propemodum (p prioris lunula et r in ras. m. 1) D || cadere] caedere (er. a) R || impingerent R² 12 inlisis (l m. 1 ex s aut f) R 13 eueruerabat P¹R¹ (corr. m. coeua in R) || inpressis (in in im mut. al. m.) R || perti^aaciter (n statim s. s.) D

clauderat, nunc auulsis uiolenter destituta nudabat, nunc oppo-
 sitis iugiter in terga trudebat; tela etiam, quae ipsi uehementer
 intorserant, excepta uenti impetu supinato ac retrorsum coacta
 ipsos infeliciter configebant. prospexit sibi humanae conscientiae 19
 5 pavor, nam continuo sese parua suorum manu fusa uictori
 Theodosio hostilis prostrauit exercitus; Eugenius captus atque
 interfectus est; Arbogastes sua se manu perculit. ita et hic
 duorum sanguine bellum ciuile restinctum est, absque illis
 decem milibus Gothorum, quos praemissos a Theodosio
 10 Arbogastes delesse funditus fertur: quos utique perdidisse
 lucrum et uinci uincere fuit. non insulto obtrectatoribus 20
 nostris. unum aliquod ab initio Urbis conditae bellum proferant
 tam pia necessitate susceptum, tam diuina felicitate confectum,
 tam clementi benignitate sopitum, ubi nec pugna grauem
 15 caedem nec uictoria cruentam exegerit ultionem, et fortasse
 concedam, ut non haec fidei Christiani ducis concessa uideantur;
 quamuis ego hoc testimonio non laborem, quando unus ex 21
 ipsis, poeta quidem eximius sed paganus peruicacissimus,

AVCTORES *lin.* 10 fertur

EXPILATORES 5 nam — 11 fuit *excerpsit Paulus 303 not. lin. 3—*
 303, 21 6 Eugenius — 7 perculit *exscripsit Marcellinus Comes ad*
 a. 394 18 poeta — p. 532, 2 ait *epitomauit Paulus 303, 21—23*

1 uolenter *R¹D (corr. m. coaeva in R)*, uiolenter *V* || haec nunc
 opp. iug. in terga trudebat *om. D* 2 etiam *R¹* 3 excepti (i *in a*
corr. m. 3) P excepto *G^{2a}* || uenti] *PRK^bTG³X₂*, uentus *DM^a* uentis
R^aM^bG¹VN₁W (s) v || impetus upinata (-tu^a sup- 2) *P¹* impetus|upi-
 nato *D* || supinato] *G¹N₁M* supinata *RG^{2a}VW (s) v* 6 prostrauit
 (i *statim s. s.*) *D* || adque *PR¹ (corr. m. coaeva in R)* 7 suasese-
 manu (*pr. e in ras. m. 1, ex p?*; *eras. su*) *D* || sese *VHTOW* || per-
 cussit [*an -tit?*] *H* percussit 3 9 decim *D* x *PR* || theodosio
 (*erasa s*) *R* 10 funditus] tunc *D* || perdidisse *D* 11 uincere]
 uincire *D* || Non (*supra No fort. erasum ~*) *R* || insulto] *P, R m. coaeva,*
G¹VN₁X₂W (s) v sulto *R¹D* 13 facillitate *W* || confectum] con-
 cepto *D* 15 uictoria^a *P* 17 hoc *om. DV* 18 poeta (t
in ras. m. 1) D postea *pa V* || quidam (e *m. 1 ex a*) *R* quidam 23^b
om. X₂Z || peruicacissimus (r *statim ex p*) *D*

huiusmodi uersibus et Deo et homini testimonium tulit,
quibus ait:

O nimium dilecte Deo! tibi militat aether,
Et coniurati ueniunt ad classica uenti.

p. 562

22 ¹Ita caelitus iudicatum est inter partem etiam sine praesidio
hominum de solo Deo humiliter sperantem et partem adro-
gantissime de uiribus suis et de idolis praesumentem.

23 Theodosius autem composita tranquillataque republica apud
Mediolanium constitutus diem obiit.

p. 563

36 ¹Anno ab Vrbe condita MCXLVIII Arcadius Augustus, cuius
nunc filius Theodosius Orientem regit, et Honorius Augustus
frater eius, cui nunc respublica innititur, quadragesimo secundo
loco commune imperium diuisis tantum sedibus tenere coeperunt;
uixitque Arcadius post patris excessum annis duodecim im-

AVCTORES *lin. 3 sq. Claudianus In III cons. Honorii 96—98, cum
Augustino C. D. 5, 26 laudatus qui et ipse media cui fundit ab antris
Aeolus armatas hiemes omisit § 23 cf. Rufinus 11, 34*

EXFILATORES 3 O nimium — 4 uenti *exscripsit Paulus 303,
24 sq.* 8 Theodosius — 9 obiit *cf. Marcellinus Comes ad a. 395*
10 Anno — 13 coeperunt *compilauit Paulus 307, 1—4* 13 imperium—
coeperunt *exscripsit Iordanis Chron. 238 E¹ — A²* 14 uixitque —
p. 583, 2 tradidit *exscripsit Paulus 307 not. lin. 2—4*

1 uersibus] uerbis VTO; *in marg. uër. (i. e. uersus) m. ant. P* ||
homini (i m. 1 *in ras. ex ù ?*) R hominum V 3 o nimium] om-
niũ (mi *ante ù s. s. m. ut uid. 1, sed m priore non deleta*) R || *post*
deo haec *ex Claudiano* cui fudit (mittit E) ab astris (antris E) aeolus
(eol- GE) armatas hiemes (hy- X₂Z, -is E -as Z) *add. GN₁X₂EZ; in*
mg. claudiani uersus add. m. ant. in N₁ || militat (at *in ras. m. ant.*)
P milita t- (ist *ex iti m. 1*) R 6 de] do R || arrogantissime
PR 7 idolis (d m. 1 *ex l*) D 8 composita PR || etiam *post*
comp. *add. D solus* || reipublicae VK 9 mediolanum] PRD
10 .I.CXLVIII PR millensimo centesimo quadragesimo nono D ||
VIII (pro VIII) V || ante arcadius haec thëdossii filius et praecedentis
numeri pars a m. 1 *omissa XLVIII m. 2^b in lacuna add. in G*
12 nuc D || innitur D || quadragesimo] D quadragesimo (a *pr. ex i*
m. 1, in in e m. coeua) R PR 13 loco] co D 14 uixit-que
(a *ligata erasa; fuit* cq) P uixitaq; V uixit itaq; T uixq; D ||
imperii D

perique summam Theodosio filio paruo admodum moriens tradidit. interea Gildo comes, qui in initio regni eorum Africae 2 praerat, simul ut defunctum Theodosium comperit, siue (ut p. 564 quidam ferunt) quadam permotus inuidia Africam orientalis imperii partibus iungere molitus est, siue (ut alia tradit opinio) 3 minimam in paruulis spem fore arbitratus — praesertim cum absque his non facile antea quisquam pusillus in imperio relictus ad maturitatem uirilis aetatis euaserit istique prope- modum soli inueniantur, quos ob egregiam patris ac suam 10 fidem et diuisos et destitutos Christi tutela prouexerit — Africam excerptam a societate reipublicae sibi usurpare ausus est, gentili magis licentia contentus quam ambitu regiae affectationis inflatus. huic Mascezel frater fuit, qui nonarum 4 rerum molitiones in fratre perhorrescens, relictis apud Africanam 15 militiam duobus filiis adolescentibus in Italiam rediit. Gildo, et absentiam fratris et praesentiam filiorum eius suspectam

AVCTORES 3 ut quidam ferunt

5 ut alia tradit opinio

EXPILOTORES 2 interea — 13 inflatus *epitomauit Paulus 308, 24*
 — 26 2 Gildo — 6 arbitratus, (12 gentili) *excerpsit Marcellinus*
Comes ad a. 398 13 huic — p. 534, 9 continuans *excerpsit Paulus*
308, 26 — 309, 4 18 huic — p. 534, 2 missus est *excerpsit Mar-*
cellinus Comes ad a. 398

1 filio] filio suo *v* || admodo *D* 2 in] *DW* (ε) *v om. PRGVN*
N, X₂ 3 conperit *PE¹* || siue] si *D* 4 orientalis imperii (s im
 in *ras. m. 1*) *P* 5 partibus] suis partibus *P²WX₂* 6 minimam]
PD nimiam *R* 7 in *om. DV* 8 ad] ada *D* || uirilis] ui[r]is
D || euaserit istique] uenerit et isti *TO* 9 inueniatur *D* || quos]
 in quos *N* || ob] ab *D* || egregiam] *VN, T(KMHO)* regiam *PRDG*
NWX₂ || suã. *R* 11 sibi (bi in *ras. m. 2*) *P* 12 contem-
 ptus *a. ras. R* 13 mascezel] *PRDKMN, TWX₂* (masce zel *PR, item*
moz); masicezel *V* (*sed moz mascezel*) mascezil *G* (*ubique*), *fs h*
 masceihel *O* mascelzel *ed. 1542* mascelzer *B²* mascerzel *X¹* || frater
 frater (*prius del m. ant.*) *P* || \rightarrow q (*eras. 1—2 litt., prima quoque lit-*
terae q pars in ras. m. 1) *D* 14 molitiones in fratre] *PEGKM*
N, X₂ *v* (-nem *H*) in fratre molitiones (in *om. V*, -tionis *W* -cionis *D*)
DVWT(O) h fratrum molitiones *N* || perhorrescens (*fuit -encens*) *R*
 15 duobus] *PD* ducib; in *ras. m. 1 aut 2 R* || adolescentib; (tib; *m. 1*
aut 2 in ras.) *R* || in *om. D* 16 suspectam (c *m. coaena ex p*) *R*

- 5 habens, adolescentes dolo circumventos interfecit. ad hunc iam ut hostem bello insequendum Mascezel frater missus est, quem idoneum procurandae reipublicae fore propriae orbitatis recens dolor pollicebatur. igitur Mascezel, iam inde a Theodosio sciens, quantum in rebus desperatissimis oratio hominis per fidem Christi a clementia Dei impetraret, Caprariam insulam adiit, unde secum sanctos seruos Dei aliquot permotos precibus suis sumpsit: cum his orationibus ieiuniis psalmis dies noctesque continuans sine bello uictoriam meruit ac sine caede uindictam.
- p. 565 6 Ar¹dalio fluminis nomen est, quod fluit inter Theuesten et 10 Ammederam ciuitates; ubi cum parua manu, hoc est cum quinque milibus (ut aiunt) militum, contra septuaginta milia hostium castra metatus, cum interiecta mora excedere loco oppositasque praeiacentis uallis angustias transgredi uellet:

AVTORES 12 ut aiunt

EXPLIATORES 8 orat. ieiuniis *transcripsit Marcellinus Comes ad a. 398* 9 sine bello—uindictam *transcripsit Marcellinus Comes ad a. 398* 9 sine bello *exscripsit*, uictoriam—uindictam *expressit Paulus 309 not. lin. 5 et 6* 11 cum quinque—p. 535, 5 significare *expressit Paulus 309 not. lin. 1—4* 11 cum quinque—13 hostium *compilauit Marcellinus Comes ad a. 398*

1 dolum *D* 2 ut om. *D* § || bellum *D* || mascezel] *PRD* || gem *D* 4 mascezel] *PRD* 5 per fidem] fide *D* 6 a clementia] clementia *G*¹ apud clementiam *G*³ clementiam *H* § || caprariam *R* || insulam] insula in *D* 7 inde § || sanctos] sanatus (a ut fere ubique talis: *lc*) *D* || permotus *D* || praecibus *PD* et a. *ras. R* 8 sumsit *PD* || orationibus ac ieiuniis dies aliquot continuauit et noctes § || noctesque] *PRD* § et noctes *v* 9 caelde (1 *abstersa*) *D* || uindictam] deuindictam (m *del. m. ant.*) *P* 10 fluit] fuit *D* || theuesten] *N* thebesten *D* teuestem *PR*¹*G*; theuestem *VN*, thebestem *R*¹*KMH* thebastem *TW* (*O*) *v* tebastem *X*₂ 11 am med deram *D* admeredam (ad m-*P*) *PRX*₂; ammederam *H* admederam *KMGN*, *T* admedderam *N* odmederam (s. s. *metideram*) *O* metideram *VW* Mettrideram *v*, ammedaram *Landolfus*; AMMEDER(s) *inscr. Orelli-Hensen 6792*, AMMAEDARENSIVM *Wilmanns 1252* ADMEDERENSIVM *Orelli 528* 12 septuaginta *D* *LXX PR* 13 metatus (m s. s. *m. ant.*) *P* 14 opipiasq; *B*¹ || piacis *R* prei]iacentes *D* || angustias (n s. s. *m. 1*) *D* || trasgredi *D* || uelit *D*

incurrente nocte beatum Ambrosium episcopum Mediolani 7 paulo ante defunctum per somnium sibi uidere uisus est significantem manu et in pacto ad humum ter baculo dicentem: hic, hic, hic. quod ille prudenti coniectura intellexit merito 5 adnuntiantis fidem uictoriae, uerbo locum, numero diem significare. substitit ac tertio demum die post noctem orationibus 8 hymnisque peruigilem ab ipsis caelestium sacramentorum mysteriis in hostem circumfusum processit; et cum ad eos, 9 qui primi occurrerant, pia pacis uerba iactaret, signiferum 10 quendam insolenter obsistentem et iamiamque pugnam excitantem gladio percussit in brachio eumque manu debilem ipso uulnere coegit pronum inclinare uexillum. quo uiso 10 reliquae cohortes deditioem iam fieri priorum existimantes certatim sese ad Mascezelem signis tradidere conuersis. barbari, 15 quorum magnam multitudinem Gildo ad bellum deduxerat, p. 568 defectu militum destituti in diuersa fugerunt. Gildo et ipse 11 fugam molitus arrepta naui ut in altum prouectus ac deinde renocatus in Africam est, post aliquot dies strangulatus interiit.

AUCTORES § 7 similia in Paulini Vita S. Ambrosii 51

EXFILATORES 1 beatum Ambrosium, 2 per somnium—5 significare breuiter expressit Marcellinus Comes ad a. 398 6 ac tertio—7 peruigilem excersipit Paulus 309, 15 sq. 12 quo uiso—16 expressit Paulus 309, 21 sq. 16 Gildo—18 strangulatus compilauit Marcellinus Comes ad a. 398 16 Gildo—18 in Africam expressit, post—interiit excersipit Paulus 309, 22—24

1 incurrente] PRD₅ insistente VTO intercurrente Z₁v || episcopum ambrosium PRX₂ soli 3 baculum D || dicentem** (1 uel 2 litt. er.) D 4 hic hic hic D || interlex (r in l m. 1) R 5 annuntiantis R¹ || uerbum D || significare] correxi, significari codices, v 8 mysteriis (y m. 1 in ras.) D || percussit (it in ras. m. 1) R || ad m. 1 in ras. 1 litterae D 9 primo D || pacis (una littera er. et c ex t corr.; fuisse uid. ct) P 10 quemdam a. ras. D || obsistentem D 11 brachio R 12 uexillum D et ex corr. m. ant. P 13 reliquae P reliquae R¹D || existimantes (q in i corr. m. 1) P 14 mascezelem D mascezelem PR; massacezelem V || barbari] P¹D barbaria P²R 15 multitudinem (er. in ut uid.) R 16 defunctum D || aduersa PR¹X₂ || fugerint D 17 ut] et G om. VTO || ac om. PR 18 est crasum in G om. fsh || aliquid PR¹

- 12 periclitaremur sub tantorum miraculorum relatu quasi praesumpta mentiendi impudentia, nisi adhuc uocem nostram conscientia eorum, qui interfuere, praecurreret. nullae aguntur insidiae, nulla corruptio; septuaginta milia hostium uincuntur paene sine pugna; fugit uictus ad tempus, ne plus audeat uictor iratus; transportatur in diuersum locum, ut nesciat frater occidi, quo uindicatur occiso. sane idem Mascezel elatus rerum secundarum insolentia, posthabito sanctorum consortio, cum quibus antea Deo militans uicerat, etiam ecclesiam temerare ausus est atque ex ea quosdam non dubitauit extrahere. secuta est poena sacrilegum. nam isdem superstitionibus atque insultantibus, quos ab ecclesia ad poenam protraxerat, post aliquantum tempus solus ipse punitus est probauitque in se uno, ad utrumque semper diuinum uigilare iudicium, quando et, cum sperauit, adiutus et, cum contempsit, occisus est.
- ^{p. 567} 37 Interea cum a Theodosio imperatore seniore singulis potissimis infantum cura et disciplina utriusque palatii commissa esset, hoc est Rufino orientalis aulae, Stiliconi occidentalis

AVCTORES 3 conscientia eorum, qui interfuere

EXFILATORES 7 sane — 8 insolentia, 9 ecclesiam — 11 sacrilegum *exscripsit Paulus 309, 25—29* 11 nam, 12 post aliquantum temporis (sic). . . ipse punitus est *excerpsit Paulus 309, 29—310, 2* 16 Interea — p. 537, 6 dimisso *excerpsit Paulus 310 not. lin. 1—310, 29* 16 singulis — p. 537, 1 imperii *excerpsit idem Paulus 307, 4—7*

1 miraculorum (o *in ras. m. coaeva*) R || quasi *om. sh* || praesumpta PD 2 impudentia D impudentia R² 4 septuaginta D LXX PR || uincuntur hostium PR soli 5 audeat] PR² audea D aut R¹ 7 frater occidere X₂Z || occiso (so *in ras. m. ut uid. 1*) R occisio D occiso (erasa i) G || mascezel] PRD 9 ecclesiam P 10 adque PR² (t *m. coaeva* R) || ex *m. 1 ex corr. add. ante uers. D* 11 sacrilegium DO § || hisdem PRD || superstitionibus D || adque PD 12 ecclesia P || protraxerat P 13 ipse solus O solus et ipse v et ipse solus h 14 utrumque D 15 et cum (cum *s. s. m. ut uid. 1*) R esse cum D || contempsit PD 16 cum P || potentissimis R² VTX₂, § p. 307, 5 18 orientis D solus || stili co² (*m. coaeva*) R

imperii, quid uterque egerit, quidue agere conatus sit, exitus
 utriusque docuit, cum alius sibi, alius filio suo affectans regale
 fastigium, ut rebus repente turbatis necessitas reipublicae
 scelus ambitus tegeret, barbaras gentes ille inmisit, hic fouit.
 5 taceo de Alarico rege cum Gothis suis saepe uicto, saepe 2
 concluso semperque dimisso. taceo de infelicibus illis apud
 Pollentiam gestis, cum barbaro et pagano duci, hoc est Sauli,
 belli summa commissa est, cuius improbitate reuerentissimi
 dies et sanctum pascha uiolatum est cedentique hosti propter
 10 religionem, ut pugnaret, extortum est: cum quidem, ostendente
 in breui iudicio Dei et quid fauor eius possit et quid ultio
 exigeret, pugnantem uicimus, uictores uicti sumus. taceo de 3
 ipsorum inter se barbarorum crebris dilacerationibus, cum se
 inuicem Gothorum cunei duo, deinde Alani atque Huni uariis

EXFILATORES 6 apud — 9 pascha *excerpsit*, cedentique .. propter
 religionem, 12 uictores — sumus *inter alia ex Iordane sumpta adhi-*
buit Paulus 312, 6—13 13 ipsorum — p. 588, 1 populabantur *uidetur*
adhuisse Isidorus Hist. Goth. 13

1 quid] quixdu (du *in ras. m. 1*) D || exitus *omisit* R studiū
 m. *coacua s. s. R* 4 et barbaras PRWX₂ || gentes (s *statim corr.*,
ex n ?) D || emisit D 5 de om. D || alarico] GVWX₂ (s)
 halarico PRD alaricho N₁ || sepe uicto saepe D 6 demisso D ||
sic dein felicibus P deinfelicibus R^a deflicibus D || illis] PRD GKM
 NN₁ v illis bellis TW bellis illis VX₂Z bellis (HO), *ex Y₁Y₂Y₃h*
 7 polentiam R (non P) D || barbaro] barbaro & barbaro (& barbaro
del. linea subducta al. m.) R || sauli belli summa commissa] saulium
 macummissa D 8 improbitate R² || reuerentissimi] PRD (-mi² *ex*
-mus ? R), *cf. uelut Corp. Inscr. L. 6 n. 1678*; reuerendissimi v
 9 |dies et (ex die sed m. 1) R || cedentique R 10 legionem (re
ante l s. s. m. 2) B || extortum R¹ || his cum quidem *incipit* S || qdē
(q in q mut. m. coacua) R 11 breui] bre- D || e(i)us S || possit]
 SPRDVHGOWN₁X₂ posset T (KM) v 12 ex(i)geret S exigerit
 D || uicimu(s) S || t(a)ceo S 13 barbarorum (1, *quod uid. esse*
i, s. s. m. 1) D 14 inuicem (i s. s. m. 1; *supra nu scr. erant sed abs-*
tersae sunt ui) D || de(i)nde S || alani] D halani SPR || adque SP ||
 huni] PRD hunni S

4 caedibus populabantur. Radagaisus, omnium antiquorum prae-
 p. 568 sentiumque hostium longe immanissimus, repentino impetu
 totam inundavit Italiam. nam fuisse in populo eius plus
 5 quam ducenta milia Gothorum ferunt. hic supra hanc in-
 credibilem multitudinem indomitamque uirtutem paganus et
 Scythia erat: qui, ut mos est barbaris huiusmodi gentibus,
 omnem Romani generis sanguinem dis suis propinare deuouerat.
 6 hoc igitur Romanis arcibus imminente fit omnium paganorum
 in Vrbe concursus, hostem esse cum utique copia uirium tum
 maxime praesidio deorum potentem, Urbem autem ideo desti-
 tutam et mature perituram, quia deos et sacra perdiderit.

AVCTORES § 4 sqq. *adhibitus hic illic Augustinus C. D. 5, 23 ||*
ferunt] cf. § 13

EXFILATORES 1 Radagaisus — 7 deuouerat *compilauerunt Isidorus*
Hist. Goth. 14 et Paulus 310, 30 — 311, 6 1 Radag., 3 inundavit
 Italiam, 5 paganus et Scythia *compilauit Marcellinus Comes ad a. 406*
(ex hoc ut uid. Iordanis Chron. 238 B¹: Hesperiam uero plagam in regno
Honorii imperatoris primum Radagaisus Scythia cum ducentis milibus
suorum inundauit) 8 fit — 9 concursus *exscripsit Paulus 311, 7*
 10 Urbem — 11 perdiderit *expressit Paulus 311, 8 sq.*

1 cedibus *S || post populabantur rubris litteris: VIII hic ubi rada-*
gaisus hostis (italiã inundauit?)t et oc|cisus est cum
gente sua (alterius uersus inferior, tertii superior pars perierunt) S ||
radagaisus] DGN₁ ragadaisus PRHX₂ Radagadaisus sic S; radagasus
O radagisus W redagassus V ragad^{us} N Rhadagaisus (KM) v
 2 -que] *queq sic D || inmanissimus SPR* 3 inundavit] *SDG₅*
inuadit PRWX₂ 4 octa *S cc PR || hic] hinc D* 6 scythia]
D scyta S scitha P scita R || erat (eras. n) S || mus D 7 ro-
 miuni *D || diis P^bR de D || deuouerant PR'D deuouer(...)* *fuisse*
ant uid. S 8 hoc *corr. in hunc m. ant. S || arc(i)b; S || in-*
minente SPR¹ 9 concursus clamantium *v (non Z) ante f || esse]*
PRS₅ sese V se D adesse Y, h || copia uirium] PRD₅ uirium
copi(a) S, v 10 maxime *(fuit fort. -e) S maximae (corr. m. coaeta)*
R || potentem (po m. 1 in ras. 2 uel 3 litt.) D || aut^{us} (' al. m., eras.
em) R || ideo ex praesidio corr. S 11 maturae *P mature a. ras.*
R || quia R deos (e in ras. statim scr.) D || sacra (eras. m) S ||
perderat D

magnis querellis ubique agitur, et continuo de repetendis sacris 7
 celebrandisque tractatur, feruent tota Vrbe blasphemiae, uulgo
 nomen Christi tamquam lues aliqua praesentium temporum
 probris ingrauat. itaque ineffabili iudicio Dei factum est, 8
 uti, quoniam in permixto populo piis gratia, poena impiis de-
 bebatur oportebatque permitti hostes, qui insuadibilem in
 plurimis et contradicentem ciuitatem seuerioribus solito flagris
 coarguerent, non tamen eos, qui indiscrete cunctos intemperata
 caede delerent — duo tunc Gothorum populi cum duobus poten-
 10 tissimis regibus suis per Romanas provincias bacchabantur:
 quorum unus Christianus propiorque Romano et, ut res 'docuit, 9
 timore Dei mitis in caede, alius paganus barbarus et uere ^{p. 569}
 Scytha, qui non tantum gloriam aut praedam quantum inex-
 saturabili crudelitate ipsam caedem amaret in caede, et hic

AUCTORES 1 magnis — 4 ingrauat *compilauit Paulus 311,*
 9 — 12 4 itaque ineffabili — 12 uere Scytha *uidetur adhibuisse*
sed temere Prosper Chron. Roncall. 1 p. 643, cf. Holder - Egger,
Neues Archiv 1 (1876) p. 87

1 querellis] *PD* querellis *S* quaerellis (a et l *pr. eras.*) *R* || ubique]
 que *D* || |(et co)ntinuo de repeten| (dis sacria celebrandisque)| (*in-*
clusae litterae totae, ceterarum inferiores partes perierunt) *S* || repe-
 tendis] rependis *P* -repente dis *R*¹ 2 caelebrandisque (*er. a*) *R*
 celebran dis que (an *in ras. m. 1*) *D* || feruen(t tota) *S* || to^{ia} (corr.
m. 1) *P* || blasfemiae *P* (*non R*) || uulg(o) *S* uulgo (u *prior et l in*
ras. m. 1) *P* 3 lu(es) *S* || tem(po)|ru(m (prob(r)is (in)g(rauatur)|
huius uersus non restant nisi partes quaedam inferiores, sed lectio satis
certa est in S 4 probris] *PRD* opprobriis (obp- *VT*, -priis *T*) *VTOh* ||
 ingrauat] *PRDGVN, HOX, v* grauat *TW (KMN) h* || f(ac)tum
S 5 impiis poema *v* 7 solito *in ras. m. 1 R* || *in haec flagris-*
quoarne|rent| (rent *minusculis merouingicis m. 1 subiectum est*) *desinit*
S 8 non] et. non *D* || qui indiscrete] quin discrete *D* || cunctos]
 euectos *sh* 9 delerent *P* 10 rome nas *D* || bacchabantur]
R²D baccabantur *PR*¹, *item* (uel *ch pro ech*) s uagabantur *G*; *ora-*
tione interrupta pergit nouo initio; alius generis sunt illa 2, 2 § 8
et 4, 8 § 13; baccharantur v 11 propiorque] *PR (KON) h* pro
 piusque *D*; propiorque (*p alt. in duar. litterar. ras. m. 3*) *G* propi-
 orque *MHN, fs* propinquiorque *W* propitiorque *TX₁* propitiusque
V 12 timo *D* 13 scytha] *PRD* || inexasurabili (*t in ras.*)
R 14 crudeli-^{ta}te (*expunctis m. 1*) *D* || amaret] amre| et *D*

iam sinu receptus Italiae Romam e proximo trementem terrore
 10 quassabat. itaque si huic ultionis potestas permitteretur, quem
 Romani ob hoc praecipue timendum arbitrabantur, quia fa-
 uorem deorum sacrificiorum obsequiis inuitaret, et immoderatio-
 caedes sine fructu emendationis arsisset et error nouissimus
 peior priore creuisset; quandoquidem in pagani et idololatrae
 manus incidisse, non solum pagani residuis de instaurando
 cultu idolorum esset indubitata persuasio sed etiam Christi-
 11 illi confirmarentur exemplo. quamobrem iustus dispensator
 humani generis Deus perire paganum hostem uoluit et Christi-
 anum praenalere permisit, ut pagani blasphemantesque Romani
 et illo confunderentur perditio et hoc punirentur immisso;
 maxime cum imperatoris Honorii admiranda in rege continentia
 et sanctissima fides non parum diuinae misericordiae mereretur.
 12 conceduntur quidem aduersus immanissimum illum hostem
 Radagaisum aliorum hostium cum copiis suis inclinati ad au-
 xilium animi. adsunt Vldin et Sarus, Hunorum et Gothorum
 duces, praesidio Romanorum; sed non sinit Deus rem potentiae

EXPILATORES 16 conceduntur—18 animi cf. *Paulus 311, 12 sq.*

18 Vldin—p. 541, 7 trudit *excerpsit Paulus 311, 13—18* 18 Vldin
 —19 duces (*inde Iordanis Chron. 238 B^v*), p. 541, 2 Radag. —18 con-
 facti sunt, p. 542, 2 interfectus est *breuiter compilauit Marcellinus Comes*
ad a. 406

1 romam e e (e *priorem del. m. 1; lac. 2—3 litt. propter membra-*
nam corruptam) P 8 deorum fauorem h 4 sacrificiorumque PRX₁
 (que *eras. in BX₁*) || obsequiis (i *alt. s. s. m. 1*) P || et om. pag.
extr. D || immoderatio (o *pr. ex e R*) PR¹ 6 idololatrae P²D
 8 indubitata (in *s. s. m. 1*) D || persuasio P^a et a. *ras. R* 9 et
 om. D || *hi* R || terrentur (ur *in ras. m. 1*) D 10 con-
 firmarentur (n *s. s. m. 2*) P 11 umani D || paganum (gan *in ras.*
m. 1) D 12 blasphemantesque P 18 illo (o *ex i corr. m. ant.*)
 P || inmisso PR¹ 14 honorii (i *fn. s. s. m. ant.*) P honorit D ||
 continentia (tia *in ras. m. 1*) D 15 sanctissima (er. c) R
 16 inmanissimum PR¹ 17 radagaisum] GN, radagai|sum (sum
statim in ras. scr., i euanida sed certa) D ragadaisum PR 18 hul-
 din (hildin 2) § || hunorum] PRD§¹ hunnorum §¹

suae uirtutem hominum ac maxime hostium uideri. conter- 18
 ritum diuinitus Radagaisum in Faesulanos montes cogit eius-
 que — secundum eos qui parcissime referunt — ducenta
 milia hominum inopum consilii et cibi in arido et aspero
 5 montis iugo, urgente undique timore concludit agminaque, p. 570
 quibus dudum angusta uidebatur Italia, latendi spe in unum
 ac paruum uerticem trudit. quid multis morer? non disposita 14
 in bellum acies fuit, non furor timorque incerta pugnae prae-
 tulit, non caedes acta, non sanguis effusus est, non postremo
 10 — quod felicitatis loco deputari solet — damna pugnae euentu
 compensata uictoriae: edentibus bibentibus ludentibusque
 nostris tanti illi tamque immanes hostes esurientes sitientes
 languentesque confecti sunt. parum hoc est, nisi captum et 15
 subingatum sciant, quem timuere Romani, illumque idololatram
 15 suum, cuius sacrificia se magis pertimescere quam arma
 fingeant, sine proelio uictum ac uinctum sub iugo catenisque
 despiciant. igitur rex Radagaisus solus spem fugae sumens

AVCTORES § 13 qui parcissime referunt] cf. § 4; at Augustinus
 l. c.: multo amplius quam centum milium

EXPILOTORES 1 conterritum — p. 542, 2 interfectus est *adhibuit*
Isidorus Hist. Goth. 14 12 esurientes — 13 confecti *expressit Pau-*
lus 311, 18 sq. 17 rex — p. 542, 2 interfectus est *excerpsit Paulus*
311, 19 — 21

1 ac] PRD (c *statim s. s. in D*) et v 2 diuitusⁿⁱ (ni *statim s. s.*)
 D || radagaisum] DG ragadaisum PR || in fesula in fesulanos sic
 D || fesulanos (s *pr. in ras. R*) PR || coegit PRTWN₁X₂ 3 cc
 PR 5 urgente PR 7 parum D 8 timor (timorum N)
 furorque DVTONW 9 cedes (c *in ras. 2 litt. m. ant.*) P
 10 dampna a. ras. R || pugnae om. PR¹ pugne s. *lin. add. R²* ||
 euentu] euictu D 11 cōpensata (o *in 5 mut., er. n*) R || edent.
 bib. ludentibusque] edentibus qui D 12 tan|que D || immanes
 PR eimanes D || et sitientes v 13 et subingatum] D₅ et cōsubi-
 gatam (c *linea del. m. 1 in P, erasa in R*) PR barbarū V; et cate-
 natam ac subingatum Z₁ (non Z) v *interpolata ex seqq.* 14 quam
 D || idololatram] PR (lo *lineis et punctis del. in P, erasae in R*)
 idolatram D 16 uinctum] uictum D 17 despiciant R²DV ||
 radagaisus] D ragadaisus PR || solus solus sic D || sumen D

clam suos deseruit atque in nostros incidit: a quibus captas
 16 et paulisper retentus ac deinde interfectus est. tanta uero multi-
 tudo captiuorum Gothorum fuisse fertur, ut uilissimorum pec-
 cudam modo singulis aureis passim greges hominum uen-
 derentur. sed nihil superesse Deo de eodem populo sinit. nam
 ilico cunctis qui emebantur morientibus quod improbi emptores
 eorum non impenderunt turpiter pretiis, expenderunt miseri-
 17 corditer sepulturis. igitur ingrata Roma, quae sicut nunc
 sensit non ad remittendam sed ad reprimendam idololatriae
 praesumptionem iudicis Dei obliquam misericordiam, ita con-
 tinuo propter uiuorum mortuorumque sanctorum piam recor-
 p. 571 dationem Dei iram passura non ple¹nam, si forte confusa
 paeniteat et per experientiam fidem discat, ab incursu Alarici
 regis et hostis sed Christiani aliquantulo ad tempus spatio
 differtur.

38 Interea comes Stilico, Vandalorum inbellis auarae perfidae

AVCTORES § 16 fertur § 17 cf. cap. 38 extr. cap. 38 § 1
 —4 cf. Hieronymus Epist. 123, 16 sq.

EXPLIATORES 2 interfectus est uidetur adhibuisse Seuerus Chron.
 p. 449 2 tanta — 4 uenderentur *exscripsit Paulus 311, 21—23*
 3 captiuorum, 4 sing. aureis. uenderentur *compilauit Marcellinus Comes*
ad a. 406 (inde Iordanis Chron. 238 C²) 16 Interea—p. 543, 5 nite-
 batur *excerpsit Paulus 313, 28—314, 1* 16 comes—p. 543, 5 nite-
 batur *adhibuit Marcellinus Comes ad a. 406 (inde Iordanis Chron.*
238 C²)

1 adque *PE¹ (corr. m. coaeva in R)* 2 et] ac *fsh om. O* ||
 paulis|**per (p *alt. in ras. m. 1*) *D* || ac *om. fsh*. 3 uilissimorum]
PRD § § uilissimarum *X₄(O)v* 4 grages *P* gregis *D* 5 sinit
R²G¹ (corr. G³) N₁ 6 cunctis *in ras. m. 1* *D* || emebatur rientia-
 bus *D* || improbi *PE¹* || emtores *D* 7 impenderunt *PR'D* ||
 tiis *D et a. ras. R* || expanderunt *D* 8 que *D* 9 re**pri-
 mendam (1—2 *litt. eras.*; *linea infra ducta m. 1*) *P* reprimendam *D* ||
 idololatriae (lo *exp.*; ac s. s. m. 2) *P* idolatriae *RD* 10 praesumptionem *D* ||
 misericordiam (di *ex di radendo fact.*) *D* 12 pas-
 suram *P et a. ras. R* 13 paeniteat (*erasa a*) *R* || alarici] *Gv*
 haalarici (s *uel p uel r eras.*) *P* alarici *RD* 14 aliquantulum *D* ||
 tempos *D* 16 haec interea—p. 547, 18 laudibus *desunt in O* || uanda-
 lorum] *D* uandilorum *PE¹* unandalorum *R²* || auare *RD* || perfide *R*

et dolosae gentis genere editus, parui pendens quod sub imperatore imperabat, Eucherium filium suum, sicut a plerisque traditur, iam inde Christianorum persecutionem a puero priuatoque meditantem, in imperium quoquo modo substituere nitebatur. quamobrem Alaricum cunctamque Gothorum gentem, pro pace optima et quibuscumque sedibus suppliciter ac simpliciter orantem, occulto foedere fouens, publice autem et belli et pacis copia negata, ad terendam terrendamque rempublicam reseruauit. praeterea gentes alias copiis uiribusque intolerabiles, quibus nunc Galliarum Hispaniarumque prouinciae premuntur, hoc est Alanorum Sueborum Vandalorum ipsoque simul motu impulsorum Burgundionum, ultro in arma sollicitans, deterseo semel Ro'mani nominis metu suscitauit. p. 572 eas interim ripas Rheni quater et pulsare Gallias uoluit, 4

AVCTORES § 1 sicut a plerisque traditur § 2 quibuscumque
— orantem cf. 1, 16 § 3 § 3 cf. 7, 40 § 3

EXPLATORES 2 Eucherium — 5 nitebatur *adhibuit Marcellinus Comes ad a. 408 et fort. Seuerus Chron. p. 449* 2 Eucherium *adsciuit Paulus 310, 26* 9 gentes — 13 suscitauit *excerpsit Paulus 314, 1—4* 9 gentes — 11 Vandalorum *compilauit Marcellinus Comes ad. a. 408* 12 ultro — 13 suscitauit *adhibuit Marcellinus Comes ad a. 408* 14 eas — p. 544, 11 puniti sunt *excerpsit Paulus 314, 4—12*

1 dolose *post ras. R* 3 persecutionem *D* 4 meditantem (n s. s. m. 1) *D* || imperium (o in u m. 1) *R* imperio *D* || substituere] *PRD* ⊆ substinuere *N*₁ subsistere *VT*; sustinere *sh* 5 halaricum *PRD* || cunctarumque *PR* || guthorum *D* 6 optima et s. s. 1 obtinenda m. 1 *X*₄ || ac simpliciter *om. D* 7 occulto (o fin. statim corr., ex e ut uid.) *R* || fuoe dere *D* || publicæ *P* publicæ (er. a) *R* 8 belli et] *D* belli *PR* || terendam] *VWN, KM fsh* terendâ (er. q.) *T* terendam *PRDGHX*₂ tenendam *O, v* (cf. 27 § 11) || terendamque] *PE a. ras., DVT²Wv* terendamque *PE post ras., GHX*₂ terendam *MT²* opprimendamque *N*₁ *om. K* 9 reseruabit (b in u m. coaeva) *R* 11 praemuntur *PD et a. ras. R* || alanorum] *GN, §§* halanorum *PRD* || sueuorum *PRDG§* suauorum *V§* || uandalorum] *D* uandilorum *PE^a* unandalorum *R^bG§* uandalorumque (uand- 2) *§* 12 impulsorum *R^b* 13 simul *D* 14 inter|teim corr. in inter|teim m. 1 *D*

sperans miser sub hac necessitatis circumstantia, quia et
 extorquere imperium genero posset in filium et barbarae gentes
 5 tam facile comprimi quam commoueri ualerent. itaque ubi
 imperatori Honorio exercituique Romano haec tantorum sce-
 lerum scaena patefacta est, commoto iustissime exercitu occisus 5
 est Stilico, qui ut unum puerum purpura indueret, totius
 6 generis humani sanguinem dedit; occisus Eucherius, qui ad
 conciliandum sibi fauorem paganorum restitutione templorum
 et euersione ecclesiarum inbuturum se regni primordia mina-
 batur, paucique cum isdem satellites tantarum molitionum 10
 puniti sunt. ita minimo negotio paucorumque poena ecclesiae
 Christi cum imperatore religioso et liberatae sunt et uindicatae.

7 Itaque post haec tanta augmenta blasphemiarum nullamque
 paenitentiam ultima illa diuque suspensa Urbem poena consequi-
 39 tur. adest Alaricus, trepidam Romam obsidet turbat inrumpit, 15
 p. 573

AVCTORES cap. 39 *Augustinus C. D. 1, 1.7; 5, 23 hic illic
 adhibitus*

EXFILATORES 4 occisus est Stilico, 6 occisus Eucherius *adhibuit
 Marcellinus Comes ad. a 408* 15 Alaricus — inrumpit *compila-
 uerunt Marcellinus Comes ad a. 410 et Isidorus Hist. Goth. 15*

1 hac (h s. s. m. 1) P || quia] PRD quod h || et] PDGX₂N₁
 (KN) om: RVMHTO₁W 2 imperio R^a || gernerō D || possit
 D || filiom D 3 comprimi PR^a || quam cum commoueri D
 4 imperatori (ra s. s. m. 2) P || scelorum (c in ras. m. 1) D
 5 scena PR 6 purpura] DGVN₁X₂(NO₁)h purpuram PRKMHT
 W³v; cf. 34 § 2 7 dedit] P^aRMN₁, W a. ras., X₂3h dedit
 P^aDGV₁, W post ras., 5^av || ocisus R^a || post occisus add. et ipse
 est G³ est et add. TX₂(KM)v 8 restitutione (er. m) D
 9 eclesiarum P || imbuturum R^b 10 pauceque R^a || isdem] G
 hisdem (h in ras. m. 1) D PRD || molitionum (~ erasum) R
 11 paucorum DVMNO₁ || paena P || eclesia (a in æ corr. m. 2)
 P 13 blasfemiarum P (non R) blasphemiarum D 14 paeni-
 tentiam (m prior in n corr. m. 1) P paenitentiam (er. a) R poeni-
 tentiam D 15 alaricus] GWv alaricus PRDV alarichus
 N₁ || inrumpit dato om. D || inrumpet (e in i corr. m. 3) P
 irrumpit R^b

dato tamen praeepto prius, ut si qui in sancta loca praecipue-
 que in sanctorum apostolorum Petri et Pauli basilicas con-
 fugissent, hos inprimis inuiolatos securosque esse sinerent,
 tum deinde in quantum possent praedae inhiantes a sanguine
 5 temperarent. accidit quoque, quo magis illa Urbis irruptio 2
 indignatione Dei acta quam hostis fortitudine probaretur, ut
 beatus Innocentius, Romanae urbis episcopus, tamquam iustus
 Loth subtractus a Sodomis occulta prouidentia Dei apud Ra-
 uennam tunc positus, peccatoris populi non uideret excidium.
 10 discurrentibus per Urbem barbaris forte unus Gothorum idem- 3
 que potens et Christianus sacram Deo uirginem iam aetate
 proeectam, in quadam ecclesiastica domo reperit, cumque ab
 ea aurum argentumque honeste exposceret, illa fideli constantia 4
 esse apud se plurimum et mox proferendum spondit ac pro-
 15 tulit, cumque expositis opibus attonitum barbarum magnitudine
 pondere 'pulchritudine, ignota etiam uasorum qualitate intel- p. 574
 leret, uirgo Christi ad barbarum ait: haec Petri apostoli 5

EXPILORES 1 dato—5 temperarent *exscripsit Paulus 312, 18*
 —22 1 dato—3 sinerent *fort. adhibuit Isidorus Hist. Goth. 15, 7*
 —10 4 praedae inh. *fort. adhibuit Marcellinus Comes ad a. 410*
 10 discurr.—p. 546, 17 euadunt *compilauit Isidorus Hist. Goth. 16.17*
 10—p. 546, 6 imperauit *adhibuit Cassiodorus Var. 12, 20*

1 prius praeepto § || prius om. PRWX, || si (s m. 2 corr. ex
 p uel r uel s) P || q in q̄ mut. R || in om. PRTW || sancta] scam
 sic D || praecipuaeque P p̄cipueq; sed, eras. R 2 in om. §
 3 inuiolatas P^a inuiolatus D || senerent P^a 4 tum om. § || deinde
 in] deindem D || possint D 5 magis ~~****~~ (erasum urbis) P ||
 irruptio R^b 6 indignationem D || hostes D 7 urbis] PR₅Z
 ecclesiae D₅Z₁v || -piscopus D 8 loth] PRD 10 post discur-
 rentibus add. autem G³ (sed pro glossa ut uid.), itaque add. Z₁v
 12 ecclesiastica P || repperit PR 18 argentōq; R^a atque argentum
 D et argentum VW || honeste] hostis D || constantia] constiantia
 (secunda [sic] t fort. radendo in c mut.) D conscientia N 14 se] re
 D 15 dumque v || adponitum (corr. m. 1) P adtonitum R¹ atto in
 tum D || magnitudinem D 16 pondere] et pondere ac v || pulchritudine
 D || que post pulchr. add. m. coeua in R || in in tel|legerit D
 17 petri] patri D

sacra ministeria sunt. praesume, si audes; de facto
 tu uideris. ego quia defendere nequeo, tenere non
 6 audeo. barbarus uero ad reuerentiam religionis timore Dei
 et fide uirginis motus ad Alaricum haec per nuntium rettulit:
 qui continuo reportari ad apostoli basilicam uniuersa ut erant 5
 7 uasa imperauit, uirginem etiam simulque omnes qui se ad-
 iungerent Christianos eodem cum defensione deduci. ea domus
 a sanctis sedibus longe ut ferunt et medio interiectu Urbis
 8 aberat. itaque magno spectaculo omnium disposita per singulos
 singula et super capita elata palam aurea atque argentea uasa 10
 portantur; exertis undique ad defensionem gladiis pia pompa
 9 munitur; hymnum Deo Romanis barbarisque concinentibus
 publice canitur; personat late in excidio Urbis salutis tuba
 10 omnesque etiam in abditis latentes inuitat ac pulsat; con-
 currunt undique ad uasa Petri uasa Christi, plurimi etiam 15
 pagani Christianis professione etsi non fide admiscuntur et per
 hoc tamen ad tempus, quo magis confundantur, euadunt;
 quanto copiosius adgregantur Romani confugientes, tanto aui-

AVCTORES § 7 a sanctis sedibus *cf.* 2, 19 § 13 || ut ferunt

1 misteria *T* mysteria *DN* (*cf.* § 13) 2 nequeo] non queo
VT non ualeo neque *fsh* || tenere] **[tenere (*er. te ut. uid.*) *D*
 contendere *Z₁v* ante *f* || non *om. fsh* 4 et] ac *D* || halaricum (1 in
ras. m. 1, ri s. s. m. 1) *P* halaricum *RD* || per nuntium haec *h* ||
 rettulit] *P* rettullit *D* retulit *R* 7 eadem *R²V* || cum] com
R¹ 8 sedibus (*s pr. statim ex r radendo mut.*) *D* at edibus *adnot.*
G³ || longe] *GT* (*KO₁*) *X₂Zh* longo *PRDMHNN₁Wv* || interfectu
R¹ interiecta *D* interiecto *V²W* 10 caput *D solus* || elatam
D || aurea atque] auria m t que *sic D* || adque *P¹* 11 exercitis *D* ||
piä (~ *eras.*) *R* *piam D* || pompa (*eras. i*) *P* 12 mounitur (*o*
del. m. 1) *P* munitur (*eras. m et ut uid. o, s. s. m. fort. 1 cöm*) *R* ||
 hymnum] *PR²D* ymnum *NX₂Z* himnüs (*fort. eras. ~*) *V* hymnus
R²O₁N₁W (*KMH*) *Z₁* ymnus *G* hymnis *T edd. Col. fsh* (*ex § 13*)
 13 publicae *P* et ante *ras.* (*e ex e*) *R* || late a. *ras. R* || orbis *D*
 14 latentis *R¹* latem tis *D* || concurrunt] *PD₅* et concurrunt *R*
 15 petri (*t in ras. m. ut uid. 1*) *D* 16 etsi] et *D* 17 con-
 fundatur *P²* confundantur *D* 18 cupiosi *D* || congregantur *DVT*
 adcongregantur *H* || romani *om. V*

dius circumfunduntur barbari defensores. o sacra et ineffabilis 11
 diuini iudicii discretio! o sanctum istud et salutare flumen,
 quod parua exortum domo, dum beato alueo in sanctorum
 sedes tendit, oberrantes periclitantesque animas in salutis
 5 sinum pia rapacitate peruexit! o praeclara illa Christianae 12
 militiae tuba, quae generaliter cunctos dulcissimo ad uitam
 modulamine inuitans, quos ad salutem inoboedientes non susci-
 p. 575
 tavit, inexcusabiles reliquit ad mortem. mysterium hoc, 13
 quod in transferendis uasis, dicendis hymnis, ducendis populis
 10 fuit, tamquam magnum cribrum fuisse arbitror, per quod ex
 congregatione populi Romani tamquam ex magna massa frumenti
 per omnia ex uniuerso ambitu ciuitatis latebrarum foramina
 effluxere grana uia siue occasione siue ueritate commota;
 omnia tamen de praesenti salute credentia ex horreo dominicae 14
 15 praeparationis accepta sunt, reliqua uero uelut stercora et uelut
 paleae, ipsa uel incredulitate uel inoboedientia praediudicata, ad
 exterminium atque incendium remanserunt. quis haec perpendere
 plenis miraculis, quis praedicare dignis laudibus queat?

Tertia die barbari quam ingressi Urbem fuerant sponte 15

ACTORES § 15 Tertia die cf. 2, 19 § 13

EXPILOTORES 19 Tertia—p. 548, 3 effecerat *compilauit Paulus 312*,
 27—*not. lin. 9* 19 Tertia—p. 548, 1 incendio *adhibuerunt Marcel-*
linus Comes ad a. 410 et Isidorus Hist. Goth. 18

1 confundantur *D* confunduntur *VO*, || *uerba* o sacra—2 discretio *om.*
m. 1, add. m. 2 (an 1?) in mg. (in textu d, in mg. ñ adscriptis) R
uerba sacra et ineff. diu. iud. discr. o om. m. 1, add. s. lin. m. 3 P
 2 iudicio *D* || istud] stod *D* || fluminem (*pro n scripturus erat m*) *D*
 3 tum *P³R* 4 sede dis ten di to ber ran tes *D* || oberrantes
 (*n s. s. m. 2*) *P* 5 sinum *D* si -num (*fuisse uid. simum*) *R* ||
 rapacitate *PR* 7 mo dolam ineihui huitans (*sic*) *D* || ad in ras.
m. 1 D 8 inexcupabiles (*p in lp corr. m. coeua*) *R*; inextricabiles
VO, || reliquit (*t in ras. m. 1*) *P* reliquid *R¹* 9 ducendis] du-
 centis *D* 11 tanquam *D* 12 omni *D* 13 grauna (*u del.*
m. 1) *P* || occasione *D* 14 persenti *D* || ex] et *DMNE*
 15 praerationis *R¹* || *pro* uelut *priore* sicut *edd. Col. fsh* 16 palea
N palea G || uel de incredulitate *W* || inob tredien]tia *D* || praedi-
 cata] *GVN, X₂ (s) fsh* praediudicatae *PRDHW* *edd. Col.* 17 exter-
 minum *R^a* || adque *PR^a* 19 fuerant urbem *h*

discedunt, facto quidem aliquantarum aedium incendio sed ne tanto quidem quantum septingentesimo conditionis eius anno 16 casus effecerat. nam si exhibitam Neronis imperatoris sui spectaculis inflammationem recenseam, procul dubio nulla conparatione aequiperabitur secundum id, quod excitauerat 17 lasciuia principis, hoc, quod nunc intulit ira uictoris. neque uero Gallorum meminisse in huiusmodi conlatione debeo, qui continuo paene anni spatio incensae euersaeque Urbis adtritos 18 cineres possederunt. et ne quisquam forte dubitaret ad correptionem superbae lasciuiae et blasphemae ciuitatis hostibus fuisse permissum, eodem tempore clarissima Urbis loca fulminibus diruta sunt, quae inflammari ab hostibus nequuerunt.

p. 576

40 Anno itaque ab Vrbe condita MCLXIII inruptio Urbis per Alaricum facta est: cuius rei quamuis recens memoria sit, 15 tamen si quis ipsius populi Romani et multitudinem uideat et uocem audiat, nihil factum, sicut etiam ipsi fatentur, ar-

AVCTORES § 15 septingentesimo cf. 6, 14 § 5 § 17 continuo — spatio cf. 2, 19 § 13 § 18 clarissima sqq. cf. 2, 19 § 15 cap. 40 § 1 MCLXIII cf. 2, 3 § 3

EXPILOTORES 14 Anno — 15 facta est *expressit Paulus 312, 25 — 27* 14 Anno — MCLXIII *compilauit Beda De temp. rat. ad a. 4376 p. 316, 21 Giles, idemque adhibuit Hist. eccl. 1, 11 med.* 14 inruptio — 15 facta est *adhibuit Beda Hist. eccl. 1, 11*

1 incendium D 2 quanto D || septingentesimo P 3 suis P et a. ras. R 4 nullae (æ ex a m. coaeva) R 5 conparationi (on in ðe mat. al. m.) R 6 nuc P^a || intulerit h cõtulit Z₁ 7 qui (i s. s. m. 1) D 8 continui D || pane (a in e m. coaeva) R || attritos R² 9 cineris D 10 correptionem (ti in ras. m. 1) P || superbiae et misere ciuitatis V || lasciuiae] post ras. PR lasciuiae D et a. ras. PR, v || blasphemae] D blasphemae (er. i) P blasphemae (er. i) R || hoc hostibus H 12 fulminibus (ful statim ex flu) D || diruta] RDGN, WX₁ (5) § v; dirupta PO dirupta V 14 itaque om. D || I. CLXIII PR millissimo *** centesimo sexagesimo quarto (prima o in ras. m. 1) D 15 alaricum] GWX₁ v halaricum PRD allarichum N₁ 16 tamen] tum h (temere natum ex tñ editionis s) || multitudinem P

bitrabitur, nisi aliquantis adhuc existentibus ex incendio ruinis forte doceatur. in ea inruptione Placidia, Theodosii principis 2 filia, Arcadii et Honorii imperatorum soror, ab Athaulfo, Alarici propinquo, capta atque in uxorem adsumpta, quasi eam diuino iudicio uelut speciale pignus obsidem Roma tradiderit, ita iuncta potentissimo barbari regis coniugio multo reipublicae commodo fuit.

Interea ante biennium Romanae inruptionis excitatae per 3 Stiliconem gentes Alanorum, ut dixi, Sueborum Vandalorum

AVTORES § 3 ut dixi 38 § 3

EXPILORES 2 Placidia — 4 adsumpta *compilauit Marcellinus Comes ad a. 410* 2 Placidia — 4 adsumpta *his* apud forum Cornelii *insertis adhibuit Paulus 313, 17 — 19* 2 in ea — 3 soror, 4 capta *compilauit Isidorus Hist. Goth. 18* 6 multo — 7 fuit *compilauit Paulus 313, 19 sq.* 8 ante — p. 550, 4 refunduntur *compilauit Isidorus Hist. Goth. 71* 8 ante — p. 550, 2 Gallias *exscripsit Beda Hist. eccl. 1, 11* 8 ante — 9 gentes *compilauit Seuerus Chron. p. 449* 8 ante — inruptionis *exscripsit Paulus 314, 1* 8 excitatae — p. 550, 2 perueniunt] *Gregorius Turon. 2, 9: Horosius (sic Naz.)* autem et ipse historiographus in septimo operis sui libro ita commemorat: 'Stilico congregatis gentibus Francos proterit, Rhenum transit (transiit Naz.), Gallias peruagatur et ad Pyrenaeos usque perlabitur'. 9 Alanorum — Vandalorum, p. 550, 2 Gallias inuadunt (*fort. solum Suenorum*) *adhibuit Seuerus Chron. p. 449*

1 existentibus P existibus R^a || haec incendio ruinis] — 3 soror ab me in duorum uers. spatio augustius in ras. scripta m. 1 D
2 inruptio P^a irruptione D^a irruptione R^b || theodosium principis (ead. m.) D || theodosi PR^a 3 arcadii D || ab athaulfo] ablata athaulfo VO ablata ulfo O, || athaulfo] GX₂5 athua uulfo (h m. 1 ex q, a alt. fort. ex 10) D hatahulfo PR hathaulfo W bathaulpho N,
4 alarici] GX₂v halarici PRDVW alarichi N, || capta est v || adque P¹ -que V || adsumpta PD assumpta R^b 5 obsidem (er. do) D || tradiderat (a in i corr. m. ut uid. 1) PR 6 potentissimo] PRGWX₂Zh potentissimi DVKMHNOv (barbarico] iugio regis pergit V) potentissime (sic é m. 1 N,) TN, || barbari ante potent. exhibent v 7 commodo] -sum modo D 8 inruptionis R^b
9 alanorum] G, N, m. 1 halanorum PRDVW, N, m. 2 || sueborum] PR suenorum DGN₂X₂ susenorum W sueorum V || uandalorum] DV uandilorum PR¹ unandalorum R^a-GWX₂

multaeque cum his aliae Francos proterunt, Rhenum transeunt, Gallias inuadunt directoque impetu Pyrenaeum usque perueniunt: cuius obice ad tempus repulsae, per circumiacentes prouincias refunduntur.

- 4 His per Gallias bacchantibus apud Britannias Gratianus, 5
 municeps eiusdem insulae, tyrannus creatur et occiditur.
 huius loco Constantinus ex infima militia propter solam spem
 p. 577 nominis sine merito uirtutis eligitur: qui continuo, ut inuasit
 imperium, in Gallias transiit. ibi saepe a barbaris incertis
 5 foederibus inlusus, detrimento magis reipublicae fuit. misit
 in Hispanias iudices: quos cum prouinciae oboedienter accepissent, duo fratres iuuenes nobiles et locupletes Didymus et Verinianus non assumere aduersus tyrannum quidem

EXPILOTORES 5 per Gallias — 10 fuit *exscripsit Beda Hist. eccl. 1, 11* 5 apud—10 fuit (*omissis 6 municeps—insulae et 8 continuo—9 imperium compilauit Paulus 314, 15—20* 5 apud Britannias, 7 Constantinus—9 transiit (*exceptis 7 ex infima—8 nominis ex Orosio [ipso ?] ab interpolatore insertis) compilauit Prosper ad a. 407 p. 646* 7 Constantinus, 8 inuasit—9 transiit *adhibuit Marcellinus Comes ad a. 411, cui similia habet Iordanis Get. 32 p. 119 et Chron. p. 238 D²* 12 duo — p. 551, 7 uernaculis *excerpsit Paulus 314, 20—22* 12 duo — p. 551, 2 moliti sunt, 6 hi uero—9 Constantem .. 10 Caesarem ... 14 interfectis—15 moliebantur *excerpsit Isidorus Hist. Goth. 71*

1 proderunt *D* 2 galleas *D* || pyreneum *PR^aD* pyrineum *R^a*
 4 diffunduntur *D solus* 5 uagantibus *G solus* || apud
R || brit-tanias *P* brittanias *R^a §* prittanias *D* 6 creatur et]
 creatus *¶* creatur *§* 9 saepe] sibi *D* || a om. *D solus* 10 detri-
 mendo *D* || fuit] fuit quam augmento *§* 11 hispanias] *D* his-
 pania *PM* hispania^a (*eras. uid. non s sed duae hastae; ~ add. al. m.*)
R hispaniam *G* || quos *p* (*p del. m. 1*) *P* || oboedientes *h* 12 iu-
 uenes om. *DVT soli* || nubilis *D om. WM^b* || locoplitis *D* || didy-
 mus us *D* dydymus *P* dydynius *R* didinius *W* didimus *N₁X₂* dedi-
 mus *VTO* didymius *KN* didimius *GH* 18 uerinianus] *P^bRDK*
N₁X₂ ueronianus *P^aO* (*Βερηνιανός Zosim. 6, 5, Βερηνιανός Sosom. 9,*
11 et 12) uirinianus *HNW* ueronianus *G* uerianus *VT* uiridianus
 § || assumere] *D item* (*uel ads-*) *ς, Grubis* adsumerent *P^rR* ad-
 sumpere *P³W* assumpere (*-msere X₂Z*) *GTX₂Z* adsumpere ne *N₁*
 assumpere, ne *Z₁ edd. Col. fs* adsumserunt; ne *h* || aduersum *D* ||
 tyrannii *R*

tyrannidem sed imperatori iusto aduersus tyrannum et barbaros tueri sese patriamque suam moliti sunt. quod ipso gestae rei ordine patuit. nam tyrannidem nemo nisi ce-6
riter maturatam secrete inuadit et publice armat, cuius
5 summa est assumpto diademate ac purpura uideri antequam
sciri; hi uero plurimo tempore seruulos tantum suos ex propriis praediis colligentes ac uernaculis alentes sumptibus nec dissimulato proposito absque cuiusquam inquietudine ad Pyrenaei claustra tendebant. aduersus hos Constantinus Con- 7
stantem filium suum, — pro dolor! — ex monacho Caesarem
factum, cum barbaris quibusdam, qui quondam in foedus recepti atque in militiam allecti Honoriaci uocabantur, in Hispanias misit. hinc apud Hispanias prima mali labes.
nam interfectis illis fratribus, qui tutari priuato praesidio 8
15 Pyrenaei Alpes moliebantur, his barbaris 'quasi in pretium p. 578

AVCTORES 13 hinc . . prima mali labes *Vergil. Aen. 2, 97*

EXPILATORES 9 aduersus — 10 filium. . ex — 11 quibusdam, 12 in Hisp. misit *transscripsit Paulus 577, 22—25* 9 Constantinus — 10 suum, 12 in Hispanias misit *uidetur adhibuisse Prosper ad a. 411 p. 646, cf. Neues Archiv 1 (1876) p. 88, 2* 9 Constantinus — 11 factum *compilauit Marcellinus Comes ad a. 411, cui similia habet Iordanis Get. 32 p. 119 et Chron. p. 238 D²* 10 ex monacho — 11 factum *compilauit Beda Hist. eccl. 1, 11* 14 interfectis — p. 552, 11 consistunt *epitomauit Paulus 314, 25—315, 2*

1 aduersum D 2 sese] -s esse D esse T || moliti D 3 rei gestae TW(K)h || celliter D 4 secrete] PRD (e fin. rad. ex e R, -tae D) s secreto v, om. KMX₂Z || puplici D publice a. ras. R
5 adsumto P adsumpto R'D || deadmate D || ipurpura (1 fortuitum uid. esse) P 6 hii P et a. ras. R || seruulos D || duo hi uersus | tantum — 8 absquae in ras. paullo angustius scr. m. 1 sed atramento diuerso D || propriis (pro s. s. m. 1 atramento non diuerso) D
7 presidii D || colligentis R² colligendis (1 prior s. s. m. 1) D || sumtibus PD 8 desimolato D || preposito D || abs quae (sequitur circ. 12 litt. ras.) D || cuius qui D 9 pyrenaei PR² pirenei D || aduersum D 11 condam D 12 adque PR¹ (corr. m. coaeua in R) 13 haec misit — hispanias om. D || prima mali labes] primalapes sic D || labes et s. s. glossa erat al. m. G labes fuit TOX₂
14 quitutari (er. tū) D || hic uersus | sidio — 15 quasi*****| partim in ras. m. 1 atr. diu., partim erasus D 15 pyrenaei PR² pirenei D || albes D || praetium PRD

uictoriae primum praedandi in Pallentinis campis licentia data,
 dehinc supra dicti montis claustrorumque eius cura permissa
 9 est remota rusticanorum fideli et utili custodia. igitur Ho-
 noriaci inbuti praeda et inlecti abundantia, quo magis scelus
 inpunitum foret atque ipsi sceleri plus liceret, prodita Pyre-
 naei custodia claustrisque patefactis cunctas gentes, quae per
 Gallias uagabantur, Hispaniarum prouinciis inmittunt isdemque
 10 ipsi adiunguntur: ubi actis aliquamdiu magnis eruentisque
 discursibus, post graues rerum atque hominum uastationes, de
 quibus ipsos quoque modo paenitet, habita sorte et distributa
 usque ad nunc possessione consistunt.

41 Multa nunc mihi de huiuscemodi rebus loquendi facultas
 foret, si non secundum omnes homines apud unius cuiusque
 2 mentem conscientia secreta loqueretur. inruptae sunt Hispaniae,
 caedes uastationesque passae sunt: nihil quidem nouum, hoc 15

EXPILORES 6 gentes — 7 inmittunt . . 8 ubi actis — 9 uasta-
 tiones compilauit *Isidorus Hist. Goth. 71.72*

1 pallentinis] *PW* ad pallentinis s. s. m. 1^a in *G* palentinis *RD*
 (ntini in ras. m. 1 *B*) pollentinis *N* palestinis *VG¹²TOX₂Z* palatinis
v, palantinis *Tillemont*; *inscr. Murat. 781, 3 (PALANTIA) spuria est*
 3 fideli ex corr. add. m. 1 ante uers. *D* 4 inbuti *R²* inbuti *D* ||
 habundantia *D* || magis (m ex o corr. m. 1) *P* 5 inpunitam *R²* ||
 adque *PR¹* (corr. m. coaeua *R*) || pyrenei *PR* pirenia *D* 6 clau-
 stra|q: *D* || tota illa quae per Gallias bacchabatur (bach- X) ferocitas
 gentium Hispaniarum prouinciis intromissa est § (*illud* bacchabatur
fort. ex 40 § 4 adsciuuit) || cunctas gentis (c m. 1) *D* 7 galles *D* ||
 prouincias *D* || inmittunt *R²* || isdemque] *G* hisdemque *PRD*
 8 adiunguntur *R²* adguntur *D²* || actis] adiectis *D* || aliquandiu *R* et
 post ras. *P* 9 discursibus (*secunda s ex p uel. r corr. m. 3*) *P*
 discursiobus *D* || adque *PR¹* (corr. m. coaeua *B*) om. *DVO* || homi-
 numq: *D*; seruorum hominumque *VO* || de quibus] quarum *v ante h*
 10 ipsos] *DV(ε)* ipsi *PRGN, X₂W* || modo quoque *G* quoquemodo
 (e in o m. 1) *W* || paenitet] *D* penitet *V(ε)* penitent *PW* paenitent
 (a er. *B*) *RN, X₂* poenitent *G* || fortq sic a. ras. *R* 12 uiscemodi
D huiusmodi *O p. ras., v* || loquenti *D*; loquendi post facultas tres-
 ciunt *edd. Coll. fs* || facultas foret] *PRDGVKMHTOWN, X₂*
 foret facultas *h* 13 si] se *D* 14 loqueritur *D* || inruptae *R²*
 15 uastacionisque *D* || hoc] hunc *K* nunc *M*

enim nunc per biennium illud, quo hostilis gladius saeuit, p. 579
sustinuere a barbaris, quod per ducentos quondam annos
passae fuerant a Romanis, quod etiam sub Gallieno imperatore
per annos propemodum duodecim Germanis euertentibus ex-
ceperunt. uerumtamen quis non se, qui sui suorumque actuum
uel etiam cogitationum conscius iudicia Dei metuit, iuste
omnia passum uel etiam parua sustinuisse fateatur? aut qui
se non intellegit Deumque non metuit, quomodo non iuste
ista et quidem parua sustinuit? quae cum ita sint, illud
tamen clementia Dei eadem pietate, qua dudum praedixerat,
procurauit, ut secundum euangelium suum, quo incessabiliter
commonebat, cum uos persecuti fuerint in una ciui-
tate, fugite in aliam, quisque egredi atque abire uellet,
ipsis barbaris mercennariis ministris ac defensoribus uteretur. hoc
tunc ipsi ultro offerebant; et qui auferre omnia interfectis
omnibus poterant, particulam stipendii ob mercedem seruitii
sui et transuerti oneris flagitabant. et hoc quidem a plurimis
factum est. qui autem non crediderunt euangelio Dei quasi
contumaces, uel si etiam non audierunt dupliciter contumaces,

AVCTORES § 2 per ducentos q. annos cf. 5, 1 § 6 || sub Gallieno
cf. 7, 22 § 7 § 4 sec. euangelium suum *Matth. 10, 23*

1 nunc om. DVTO || illud om. X₂Z || quo] quod DVX₂Z || gladi-
usseuiit (sae statim ex m corr.) D || saeuit B (non P) GVN₁TX₂, item
(uel seuit) KMO, ZZ₁v ante h 2 sustinere PR || .cc. PR ducendis
(c s. s. m. 1) D 3 passa D || fuerunt Col. fsh 4 per s. lin. add.
m. fort. 1 in B || duodecim D .xii. (. alt. in ras. uelut a litterae capaci)
R 6 cogitationum D || conscius (us in ras.) R 7 passim post
ras. B || quis P^s 8 intellegit D || deumq. (q. s. s. m. 2) P || non]
donum D || iustq. (. et interpunctio eras.) D iustea R 9 ista]
iste D || quocu]sita (i pr. in q corr., alt. i in 2 litt. ras. m. coaeua
R 12 cum] com D || una (~ supra a eras. uid.) P unam HNN₁O ||
ciuitate. (m ut uid. eras.) P ciuitatē D ciuitatem DHNN₁O
13 quisque] PRD cf. 5, 4 § 7; quisquis GX₂v || egredi om. DV
egrediens Col. fs || atque abire uellet] PRG₅ (adque PB¹) abire uellit
(uelit O) DVO uellet atque abire (ex Y₇) h quo abire uellet Col. fs
14 mercenariis D || utebatur D 15 tu(nc i)pai (nc i euanuerunt) P ||
ultro om. K ultro ipsi fsh 16 stipentii D 19 uel si] uel
D || contumaces D

non dederunt locum irae, iuste a superueniente ira comprehensi
 7 et oppressi sunt. quamquam et post hoc quoque continuo
 barbari execrati gladios suos ad aratra conuersi sunt resi-
 duosque Romanos ut socios modo et amicos fouent, ut inueni-
 antur iam inter eos quidam Romani, qui malint inter bar-
 5 baros pauperem libertatem, quam inter Romanos tributariam
 8 sollicitudinem sustinere. quamquam si ob hoc solum barbari
 p. 580 Romanis finibus inmissi forent, quod uulgo per Orientem et
 Occidentem ecclesiae Christi Hunis Suebis Vandalis et Bur-
 gundionibus diuersisque innumeris credentium populis replentur,
 10 laudanda et adtollenda misericordia Dei uideretur, quando-
 quidem, etsi cum labefactione nostri, tantae gentes agnitionem
 ueritatis acciperent, quam inuenire utique nisi hac occasione
 9 non possent. quid enim damni est Christiano ad uitam aeter-
 nam inhianti, huic saeculo quolibet tempore et quoquo pacto
 15 abstrahi? quid autem lucri est pagano in medio Christiano-
 rum aduersus fidem obdurato, si paulo diutius diem protrahat,
 quandoque morituro, cui desperata conuersio est?

EXPILOTORES 3 barbari—4 fouent *excerpsit Paulus 315, 2 sq.*
 4 ut inueniantur—7 sustinere *adhibuit Isidorus Hist. Goth. editione*
priore (Lindembrog, Hist. ant. scriptores tres 1611 p. 167, 19—22)

1 post dederunt *exhibet* quanquam (n ex m) *sed linea subducta del.*
 R || iuste R || conprehensi PD cōphensi (ō ex on) R 3 exe-
 crati PR ex|secreti D 4 inueniantur (in s. s. m. coaeva) R
 5 mallet D 7 sollicitudinem D || quanquam (n ex m) R || ob
 hoc] ho D; ad hoc O adhuc V || parbari D 8 immissi R^b inmis
 D || uulgo (1 s. s. m. 1) D 9 ecclesiae PD || hunis] PRD || et post
 hunis *add. DVWN·T(O)h* || suebis] PR *sueuis DGKN, X, suaeuis*
W sueis V || uandalis] PR¹ uandalis D uandalis R m. coaeva, G
 10 post diuersisque *add. et GTX, Zv* 11 attollenda R^b || Dei miseri-
 cordia fsh 13 ad quam (ad s. s. m. coaeva) R || uenire R || occa-
 sionē (~ eras.) R 15 hic D || quolibet (erasa d esse potest) R
 16 abstrahi (i et interrog. signum in ras. m. 1) R || autē (in 4—5 litt.
 ras. m. 1 prius facta quam scriberetur pagina sequens, uide ad p. 556,
 11; post au foramen radendo natum est) D 17 aduersum PR ||
 obdurata D || protraat D 18 quanto|que D quandoquidem G fsh ||
 inoreture D || cui om. M^a (K) fsh, ante mor. *add. M^b || desperata*
(eras. m ut uid.) R desperata D

Et quia ineffabilia sunt iudicia Dei, quae nec scire omnia 10
nec explicare quae scimus possumus, breuiter expresserim,
corruptionem iudicis Dei, quoquo pacto accidat, iuste sustinere
qui sciunt, iuste sustinere qui nesciunt.

5 Anno ab Vrbe condita MCLXV Honorius imperator, uidens ^{p. 581} 42
tot oppositis tyrannis nihil aduersus barbaros agi posse, ipsos
prius tyrannos deleri iubet. Constantio comiti huius belli
summa commissa est. sensit tunc demum respublica et quam 2
utilitatem in Romano tandem duce receperit et quam eatenus
10 perniciem per longa tempora barbaris comitibus subiecta
tolerari. igitur Constantius comes in Galliam cum exercitu 3
profectus, Constantinum imperatorem apud Arelatem ciuitatem
clausit cepit occidit.

Iam hinc, ut de catalogo tyrannorum quam breuissime 4

AVCTORES 1 ineffabilia sunt iudicia Dei *Pauli Ep. ad Rom. 11, 33*

EXFILATORES 5 Honorius . . 7 iubet, 11 Constantius — 13 occidit
compilauit Beda Hist. eccl. 1, 11 5 Honorius imp. et 11 Con-
stantius — 12 profectus *uid. adhibuisse Paulus 315, 11—14* 11 Con-
stantius comes — p. 556, 3 substituit *compilauit Prosper Chron. ad a.*
411 p. 646, cf. Neues Archiv 1 (1876) p. 88 12 Constantinum —
p. 556, 10 occisus est *excerpsit Paulus 315, 14—21* 12 Constan-
tinum — 13 occidit et p. 556, 1 Constantem — 2 interfecit *adhib. uid.*
Marcellinus Com. ad a. 411 p. 378 Ronc., cui similia habet Iordanis
Get. 32 p. 119 et Chron. p. 238 D²

3 corruptionem D || accidat iustae sustinere qui nesciunt (*omissis qui*
sciunt iuste sustinere) D || accidat iuste (t ius in ras. m. 1) P
5 Anno ab] Ab R || ·I·cLXu· P ·i·cLxv· *in ras. m. ut uid. 1 R*
millesimo centesimo sexaginsimo quinto D || *inter* imperator et uidens
rasura circ. 25 litt. capax R 6 aduersum PR 8 tum DVO
W || et (*t in ras. m. 1) D et om. R (non P)* 9 romano (*no s. s.*
m. 2) P || quam] quem D 11 excitu D 12 constantinūimpera-
torem (*ūi m. 1 ex us) D || arelatem] R harelatem (h del. m. ut uid. 1)*
P arilatem D 13 clausit R² || et cepit *sed et del. m. 1^c G || et*
occidit G^v 14 ^{ut} (*ut s. s. m. 2, infra una lin. erasa) P ut om.*
R solus || catalogo D

loquar, Constantem Constantini filium Gerontius comes suus, uir nequam magis quam probus, apud Viennam interfecit atque in eius locum Maximum quendam substituit. ipse uero
 5 Gerontius a suis militibus occisus est. Maximus exutus purpura destitutusque a militibus Gallicanis, qui in Africam traieci, deinde in Italiam reuocati sunt, nunc inter barbaros in
 6 Hispania egens exulat. Iouinus postea uir Galliarum nobilissimus in tyrannidem mox ut adsurrexit et cecidit. Sebastianus
 p. 582 frater eiusdem hoc solum, ut tyrannus moreretur, ele¹git: nam
 7 continuo ut creatus occisus est. quid de infelicissimo Attalo
 loquar, cui occidi inter tyrannos honor et mori luorum fuit? in hoc Alaricus imperatore facto infecto refecto ac defecto, citius his omnibus actis paene quam dictis, mimum risit et

AUCTORES § 7 cf. 2, 3 § 4

EXFILATORES 1 Constantem — suus, 2 apud — interfecit *exscripsit Beda Hist. eccl. 1, 11* 7 Iouinus — 10 occisus est *fort. adhib. Marcellinus Comes ad a. 412 (inde Iordanis Chron. p. 238 D³), similia habet Iordanis Get. 32 p. 119*

1 eloquar *D* || constantem *D* || gerontius *R* (*non in seqq.*) || suus] sus *D* 2 magis quam probus] ac improbus *feh* || interfecit *D*
 3 adque *PR*² 4 est *om.* *PRW soli* || exatur *D* 5 distitusqui (sui *in ras. m. 1*) *D* 6 in italiam] italiam *D* || in hispania inter barbaros *PRX, soli* || sic in hispaniae gens *D* hispanie gens *M*
 7 exultat *D* || iouinus] iuuenis *D* 8 assurrexit *R*² || *supra et scr. i. etiã m. 2 in G, et expunctum al. m. in R, om. v* || caecidit *a. ras. R* c edit *D* || sabastianus (*sab- X²*) *D X¹* 9 moretur *D* || eligit *D* 10 de infelicissimo (*de in in ras. m. 1 ex . . d.*) *D*
 11 inter (ter s. s. m. 1) *D* || tyrannushonor (*sh statim ex m.*) *D* || honor. (*una litt. er.*) *P* || fuit] *P¹Gv* fuit. (*fort. eras. nil nisi interpunctio; supra ras. interrogandi signum posuit m. 2 et in seq. in In mut.*) *R* fuisset *P²DVKTONN, WX, (e superius scriptum propter foramen rasura factum, uide supra ad p. 554, 16 D)* fuisse *M*
 12 in] *P¹R* inter *P³* *om. D* || alaricus *DG*] halaricus *PR* alarichus *N, || refecto ac defecto om. sed s. s. m. 1 aut 2 R* || ac defecto *om. (more suo in talibus) D* 13 citius (*ti statim s. s.*) *D* || poene *R* || risit] resistet *risit. (linea subducta m. fort. 2, erasum et uidetur) R*

ludum spectauit imperii; nec mirum si iure hac pompa miser
 lusus est, cuius ille umbratilis consul Tertullus ausus est in
 curia dicere loquar uobis, patres conscripti, consul
 et pontifex, quorum alterum teneo, alterum spero,
 sperans ab eo qui spem non habebat et maledictus utique
 quia spem suam posuerat in homine. Attalus itaque tamquam
 inane imperii simulacrum cum Gothis usque ad Hispanias
 portatus est, unde discedens nauis incerta moliens in mari
 captus et ad Constantium comitem deductus, deinde impera-
 tori Honorio exhibitus truncata manu uitae relictus est.
 Heraclianus interea Africae comes missus, cum idem Attalus
 umbram gestaret imperii, Africam strenue aduersum iudices
 ab eo missos tutatus, consulatum adsecutus est; quo elatus
 supercilio Sabinum domesticum suum, uirum ingenio callidum
 industriaque sollertem et sapientem nominandum si animi
 uires tranquillis studiis adcommodauisset, generum allegit;
 cum quo quorundam periculorum suspiciones dum patitur fecit
 atque, aliquamdiu Africana annona extra ordinem detenta,

AVCTORES *lin.* 5 maledictus — 6 homine *Ierem. proph.* 17, 5

EXFILATORES 2 consul — 11 Heraclianus *breuiter excerptis Paulus*
315, 21 — 25 8 in mari captus, 10 Honorio — relictus est *compi-*
lauit Marcellinus Comes ad a. 412 11 Heraclianus — comes, p. 558,
 1 cum — 3 naues, 6 is simul — 9 interfectus est *adhibuit Marcellinus*
Comes ad a. 413 (inde Iordanis Chron. p. 238 E^o) 14 Sabinum,
 16 generum, p. 558, 2 Romam contendit, 3 tria — naues *adhibuit Paulus*
315 not. lin. 6 sq.

1 hac] ac *PR*¹ || pompam *D* 2 ausus *R* 3 curia *D* ||
 lo] quar (*litteram incohatam deleuit m. 1*) *P* || conscriti *D* 4 corum
D || teneo alterum *om. D solus* 5 habebant *D* || maledictus
 (e prior in a corr. m. 2, o radendo ex t) *R* 6 quia] qui *DV*
N, MTOW 7 gothis *D* || hispanias *D* 8 discedens] *GW*
 descendens *P* descendens *RHX*₂ descendens *DVKMTO* 9 constium
D 11 attalus *D* 12 haec strenue — p. 559, 2 priuatus (*quae*
unius fere paginae codicis spatium aequant) *om. D* || aduersus
GVW 13 adsecutus *R¹G* 15 solertem *R* 16 accommo-
 dauisset *R¹G* 17 suspiciones *R* 18 adque *PR*¹ (d in t m.
 coaeva *R*) || aliquamdiu *G* et ex corr. al. m. *PR*

- p. 583 ipse tandem cum inmensa, certe temporibus nostris satis in-
 13 credibili classe nauium Romam contendit. nam habuisse tunc
 tria milia septingentas naues dicitur, quem numerum ne apud
 Xerxen quidem praeclarum illum Persarum regem et Ale-
 xandrum Magnum uel quemquam alium regum fuisse historiae 5
 14 ferunt. is simul ut cum agmine militum ad Urbem pergens
 litore egressus est, occursu comitis Marini territus et in fugam
 uersus, arrepta naui solus Carthaginem rediit atque ibi con-
 tinuo militari manu interfectus est. Sabinus gener eius Con-
 stantinopolim fugit, unde post aliquantum temporis retractus 10
 exilioque damnatus est.
- 15 Hunc omnem catalogum, ut dixi, uel manifestorum tyran-
 norum uel inoboedientium ducum optima Honorius imperator
 religione et felicitate meruit, magna Constantius comes in-
 16 dustria et celeritate confecit: merito sane, quia in his diebus 15
 praecipiente Honorio et adiuuante Constantio pax et unitas
 per uniuersam Africam Ecclesiae catholicae reddita est et
 corpus Christi, quod nos sumus, redintegrata discissione sa-
 natum est, imposita executione sacri praecepti Marcellino
 tribuno, uiro inprimis prudenti et industrio omniumque bo- 20
 17 norum studiorum appetentissimo. quem Marinus comes apud

EXPILOTORES 7 occursu — 9 interfectus est *excerpsit Paulus 316,*
 11—14 13 optima — 17 reddita *excerpsit Paulus 316, 14—17*

1 immensa R^bG || **certe R || et satis (et s. s. m. 2) R 3 - III-
 mil. doc. P - III. milia doc. R || nauis R^a 4 xerxen] PRG ||
 preclarum P || et] nec v 5 fuisse regum TW(O) h 6 his
 (cum glossa nauibus) G || cum om. G solus 8 arrepta R¹ || nauis
 (ui in ras. 3 litt. m. 2) P || solus post Carthaginem traiecit h ||
 karthaginem PR || adque PR¹ 9 constantinopolim P 10 ali-
 quantulum N₁ || tempus VKMTO 11 dampnatus a. ras. R
 13 deleri post ducum addidit supra uersum m. 3 G 14 occidi ante
 meruit add. OY, Y, h 17 ecclesiae P 18 discissione G^{1a} (corr.
 1^e) VKMOH^bWX₂ 19 imposita PR^a || executione (e alt. s. s. et
 post u erasis sa sic R) P^aR^a excussatione P¹ excussatione R¹ || sacri]
 PRWX₂ sancti GVN₁(s)v 20 tribuno] tribuno bono P^aTHWX₂
 tribuno notario N₁ (notario interpolatum uidetur ex Augustino) ||
 imprimis R^b

Carthaginem — incertum zelo stimulatus an auro corruptus — occidit: qui continuo reuocatus ex Africa factusque priuatus uel ad poenam uel ad paenitentiam conscientiae suae dimissus est.

5 'Anno ab Vrbe condita MCLXVIII Constantius comes apud ^{p. 584} 43
Arelatem Galliae urbem consistens, magna rerum gerendarum
industria Gothos a Narbona expulit atque abire in Hispaniam
coegit interdicto praecipue atque intercluso omni comiteatu
nauium et peregrinorum usu commerciorum. Gothorum tunc 2
10 populis Athaulfus rex praeerat: qui post inruptionem Urbis
ac mortem Alarici Placidia, ut dixi, captiua sorore imperatoris
in uxorem adsumpta Alarico in regnum successerat. is, ut 3
saepe auditum atque ultimo exitu eius probatum est, satis
studiose sectator pacis militare fideliter Honorio imperatori
15 ac pro defendenda Romana republica impendere uires Gothorum
praeoptauit. nam ego quoque ipse uirum quendam Narbonen- 4
sem inlustris sub Theodosio militiae, etiam religiosum pru-

AVCTORES § 2 ut dixi 7, 40 § 2 § 4 ego — audiui

1 karthaginem PR || an auro] amaro X₂ anlaro (post an fort. ali-
quid eras.) V || auro] pecuniae ui (pecuniae uersu extr. add. 1^a) G
2 qui continuo] Continuoq. (q. s. s.) G || euocatus G solus 3 |uel
ad poenam D 5 -I-CLXVIII- PR millissimo cen|dissimo sexa-
ginsimo octauo D 6 arilatem D 7 gotho s- (s coni. c. seqq.)
P¹ || a] P¹GV₅ * (erasa a esse potest) R e D solus om. v || adque
P 8 adque PR^a || in|clusus D incluso KM || comiteato D
9 per crinorum D || tunc om. DVT 10 populis. (eras. s, punct.
ex corr. add.) R populus D || athaulfus] DGVN₁WX₂(5) atahulfus
PR Ataulphus fsh || rex] tunc DV rex tunc T rex ante athaulfus
exhibet N₁ || irruptionem R^b || urbis (r statim in ras. scr.) D
11 alarici] Gv halarici PRD alarichi N₁ || placidi aut P¹ || captiua
om. D || sororem D 12 uxorē P¹ uxorem D uxore P¹R || as-
sumpta R^b adsumta PD || alarico] Gv halarico PR alaricho N₁
halaricum D 13 adque PR^a 14 honoria D 15 pro de-
fendenda romana republica] prodi puplica D || impendere R^b || uires
s. s. m. 1 in D 16 uirum] uerum D 17 inlustrē R^a || sup
D || religiosum (li statim s. s.) D

dentemque et grauem, apud Bethleem oppidum Palaestinae
 beatissimo Hieronymo presbytero referentem audiui, se familia-
 rissimum Athaulfo apud Narbonam fuisse ac de eo saepe sub
 p. 585 testificatione 'didicisse, quod ille, cum esset animo uiribus
 5 ingenioque nimius, referre solitus esset: / se inprimis ardentem
 inhiasse, ut obliterato Romano nomine Romanum omne solum
 Gothorum imperium et faceret et uocaret essetque, ut uulga-
 riter loquar, Gothia quod Romania fuisset et fieret nunc
 6 Athaulfus quod quondam Caesar Augustus, at ubi multa
 experientia probauisset neque Gothos ullo modo parere legibus
 posse propter effrenatam barbariem neque reipublicae interdici
 leges oportere, sine quibus respublica non est respublica,
 elegisse saltim, ut gloriam sibi de restituendo in integrum
 augendoque Romano nomine Gothorum uiribus quaereret ha-
 bereturque apud posteros Romanae restitutionis auctor, post-
 7 quam esse non potuerat immutator. ob hoc abstinere a bello,
 ob hoc inhiare paci nitebatur, praecipue Placidiae uxoris suae,

EXPILATORES 17 inhiare — p. 561, 9 confirmaret *epitomaui Paulus 313, 20—27*

1 et-graui (er. a) D || bethleem] PN₁X₂W(NO) v bethle-em (er. h ut uid.) R bethlehem G^s bethele en D betheleem H beth-lē (eras. e) V bethlem T bethel G^sKM || palestinae PRD 2 hieronymo R hieronimo D || praesbytero D prbo P prbto R || referentem (m. 2 corr. ex s uel p uel r) P 8 athaulfo] GN₁X₂ atahulfo PR adthaulfo (h s. s. m. 1, f statim ex s) D atheulfo (f s. s. m. 1) W 4 dedicisse D || ille om. R solus || esse D 5 inprimis R^b 6 obliterato (tt in ras., illa m. 1, haec m. 2) P oblieterato (er. t) R obliorato D 7 faceret] fecerit D || et om. D || esseque D || ungaliter PRVN₁ 8 et fieret] scripsi fieret. Et D fieret PRG^s 5 (; Fieret R) fieretque G^sM^aN₁Tfsh 9 athaulfus] GVN₁X₂ atahulfus P ataulfus (sic) R athaufos D athoulfus W || quod] et quod O || at] ad P¹R¹ 10 probabisset PR¹ 11 effrenata (t statim in ras. scr.) D 12 rē-publicā R² 13 elegisse (se in-ras. m. 2) P elegisset N legisse (s. s. glossa pro elegisse m. 3) G || se post elegisse add. v || saltem R^b h salutem edd. Col. fs 15 actor D 16 potuerat** (nulla littera ut uid. erasa; spatium est 2 uel 3 litt.) P 17 Praecipue P Praecipue a. ras. R (sic P maiore; inde factum ut in N₁ ea littera omitteretur mox rubricanda) || sue P

feminae sane ingenio acerrimae et religione satis probae, ad omnia bonarum ordinationum opera persuasu et consilio temperatus. cumque eidem paci petendae atque offerendae studiosissime insisteret, apud Barcinonam Hispaniae urbem dolo suorum, ut fertur, occisus est.

Post hunc Segericus rex a Gothis creatus cum itidem iudicio Dei ad pacem pronus esset, nihilominus a suis interfectus est.

Deinde Vallia successit in regnum ad hoc electus a Gothis, ut pacem infringeret, ad hoc ordinatus a Deo, ut pacem confirmaret. hic igitur — territus maxime iudicio Dei, quia cum magna superiore abhinc anno Gothorum manus instructa armis nauigiisque transire in Africam moliretur, in duodecim mili-

AVCTORES *lin.* 5 ut fertur

EXFILATORES 6 Post—7 interfectus est *compilauit Isidorus Hist. Goth. 20 cf. Iordanis Get. 31 extr.* 8 Deinde—9 confirmaret *compilauit Isidorus Hist. Goth. 21* 8 Deinde—regnum *cf. Iordanis Get. 33* 8 Vallia—regnum *cf. Marcellinus Comes ad a. 414* 10 hic—p. 562, 2 cladis *cf. Iordanis Get. 33 p. 123, 18—124, 3* 11 Gothorum—p. 562, 2 cladis *compilauit Isidorus Hist. Goth. 22*

1 femine R || sane a. ras. R || religione* satis (ne sa in ras. m. 1) D || religione] P *GV* religione (gi s. s. m. 2) R religionis (O) v || satis (s fin. corr. ex cita litt. m. 2) P || prope D probatae KM
2 persuasu* (su alt. in ras. m. 1, post su er. 2 litt., su ?) P suusus D persuasus VNO 3 pace R² || petente R¹ appetente R² adpetende VT || adque PR¹ || offende (-di V) VT || studiosissime a. ras. R
4 barcinonam X, barchinonam (h statim ex n) D barchilonem PRN, X barylonam H barcionem GKMTB barcellonaem (oh O) VWO barchilinem X, barcionem (N) fsh; etiam 1, 2 § 104 barcionem scribendum uid. 6 hunc (o del. m. 1) P || segericus] PDW§ segericus (sic) R || ididem D 7 pronos D || esse D (*lin. s. s. tenuissima fortuita uid.*) || a] et a sh 8 uallia] DTW (KMO) v item uel uallia § ualia PRGHN, X, § (*sed idem § in Get. mox uallia*) bllia N uulua V || successit*in (sit i in ras. m. 1) D || ad hoc] adhuc D || electus] ordinatus DKMO (*sic ad hoc ordinatus adō pacem confirmare & a gothis ut pacē infringeret V*) 10 maxime a. ras. R maxime D || quia] T (VON) Z, v qui PRDKMHN, WX, qd ex qu* (corr. m. 1) G 11 manus (s er.) R manu NX, 12 nauigiisque (gi s. s. m. 2) P || oliretur D || duodicem D || miliibus (er. ti) D

p. 586 bus passuum Gaditani freti ¹tempestate correpta, miserabili
 12 exitu perierat, memor etiam illius acceptae sub Alarico cla-
 dis, cum in Siciliam Gothi transire conati, in conspectu suorum
 miserabiliter arrepti et demersi sunt — pacem optimam cum
 Honorio imperatore, datis lectissimis obsidibus pepigit; Pla-
 cidiam imperatoris sororem honorifice apud se honestaque
 13 habitam fratri reddidit; Romanae securitati periculum suum
 obtulit, ut aduersus ceteras gentes, quæ per Hispanias conse-
 14 dissent, sibi pugnaret et Romanis uinceret. quamuis et ceteri
 Alanorum Vandalorum Sueborumque reges eodem nobiscum
 placito depecti forent mandantes imperatori Honorio: tu cum
 omnibus pacem habe omniumque obsides accipe:
 nos nobis conflagimus, nobis perimus, tibi uinci-
 mus, immortalis uero quaestu reipublicae tuae, si
 15 utrique pereamus. quis haec crederet, nisi res doceret? 15

AVCTORES § 12 pacem cf. 1, 17 § 3 et 3, 20 § 9 § 13 cf.
 1, 16 § 3 et 1, 17 § 3

EXFILATORES 2 memor — 3 conati cf. *Iordanis Get. 33 p. 124,*
 2 sq. 2 acceptae — 4 demersi sunt *uid. adhibuisse Isidorus Hist.*
Goth. 18 3 in Siciliam — conati cf. *Iordanis Get. 30 p. 114, 8*
 4 pacem — 7 reddidit *compilauit Isidorus Hist. Goth. 21; cf. Marcellinus*
Comes ad a. 414 (inde Iordanis Chron. p. 238 E²) 4 pacem — 15
 pereamus (*aliunde his exigente Constantio insertis*) *excerpsit Paulus 316,*
20 — 28 4 pacem — 9 uinceret *uid. adhibuisse Iordanis Get. 32*
p. 119 7 reddidit *adhibuit Seuerus Chron. p. 450, 4*

2 alarico] *G¹VW²X³*, (ri s. s. m. 1 in V) v halarico *PRD* alaricho
 N₁ halaric. §¹ alaric. §² 3 sicilia *RH et ante corr. m. 3 aut 4*
 P 5 lectissimis obsidibus (lectissimis ob in ras. m. 1) P || pepi-
 egit D 7 Romanæ (an s. s. m. 2, *erasum sed mox m. coacua re-*
stitutum) R 8 aduersum (ε) v || ceteras a. ras. R 9 pugnaret
 et] pugnaret *DVTONW* || ceteri a. ras. R ceteri D 10 alanonum]
 G v halanonum *P¹D²VN³X⁴W* halanonū (*eras., fort. casu*) R ||
 uandalorum *G¹W²X³§* || sueborumque] *PR* sueuorum q: D || eodem]
 eorum D 11 depecti] *PR¹DG²1³* depecti *R¹G²v* || honori D
 12 omniumque obsides] obsidesque (i ex e V) *DVTO* 13 configi-
 mur D || uincemus (*more suo*) D 14 immort.— 15 pereamus] tuae
 erit quaestus reipublicae si utrique pereamus § || immortalis] *R¹D* in-
 mortali *PR¹, ε* immortalis *X²v* || quaestu] *PRD_ε* quaestus *X²v* ||
 erit *add. post quaestus v* 15 utri-que (*ex utroque?*) R

itaque nunc cottidie apud Hispanias geri bella gentium et agi strages ex alterutro barbarorum crebris certisque nuntiis discimus, praecipue Valliam Gothorum regem insistere patrandae paci ferunt. ex quo utcumque concesserim, ut licenter Christiana tempora reprehendantur, si quid a conditione mundi usque ad nunc simili factum felicitate doceatur. manifestamus, ut arbitror, atque ostendimus non magis uerbo paene quam digito innumera bella sopita, plurimos extinctos tyrannos, compressas coangustatas addictas exanitasque inmanissimas gentes minimo sanguine, nullo certamine ac paene sine caede. superest ut obrectatores nostros molitionum suarum paeniteat ueritatique erubescant Deumque uerum et solum, qui potest omnia, credant timeant diligant et sequantur, cuius omnia, et quae mala putant, bona esse didicerunt.

Explicui adiunante Christo secundum praeceptum tuum, beatissime pater Augustine, ab initio mundi usque in prae-

AUCTORES *lin.* 2 nuntiis discimus || *lin.* 4 ferunt

EXPILOTORES 16 ab initio — 564, 1 annos *et q. s.*] Nam et Horosius (*sic Naz.*) diligentissime haec (*haec om. Naz.*) inquirens, omnem numerum annorum ab initio mundi usque ad suum tempus in unum collegit Gregorius Turon. I *prol.* 16 ab initio — p. 564, 2 octo] Orosius presbyter in septimo ad Augustinum libro ab initio mundi usque ad tempora Honori II annos \bar{v} ·DCXVIII· adserit *Prosperi auctarium (ex codice Vat. Reg. 3077 saec. VI extr. scripto; cf. Exempla codd. Lat. 1876 ad t. III Roncall. 1 p. 723*

1 cottidiae *D* cotidie *PR* 3 praecipue *sqq.* *cf. Tillemont Hist. des Emp. ad a. 416 cap. 57* || ualliam] *PDVWX, v uilliam R ualliam GN,* || petrande (*pro e pr. m. 1 scriptura erat a, corr. in a m. 2; e fin. in ras., ex a fort.*) *R* 5 reprehendantur *PRD* 7 adque *P'R¹ (corr. m. coaeva in R)* 8 tyrannos *R* 9 compressas (*on corr. in ða*) *R* || coangustatas (*ta prior statim s. s. et s fin. ex corr. sed statim insertu*) *D* || exanitasque (*t ex n uid. corr. sed statim*) *D* || inmanissimas *PR* 10 nullo] et nullo *DVT* || paene *R* benae *D* 11 ut] -ot *D* || molitionum (*o prior ex i corr. m. 1*) *P* 12 paeniteat (*a prior linea del. in P, erasa in R*) paeniteat *D* || erubiscant (*i in e corr. m. 3 aut 4*) *P* 13 diligant et sequantur *om. D solus* || diligant^{ae} (*fort. litt. nulla er.; spat. 1 aut 2 litt.*) *P* 14 potant *D* || bona (*a in ras. m. 2*) *P* || in didicerunt (*i pr. ex e desinit V* 15 sic Explicui *PRD* || tuum praeceptum *v* 16 agustine *D* || in] ad *PR TOW* || presentem (*erasa s ?*) *R*

sentem diem, hoc est per annos quinque milia sescentos decem et octo, cupiditates et punctiones hominum peccatorum, conflictationes saeculi et iudicia Dei quam breuissime et quam simplicissime potui, Christianis tamen temporibus propter praesentem magis Christi gratiam ab illa incredulitatis con-
20 fusione discretis. ita iam ego certo et solo, quem concupiscere debui, oboedientiae meae fructu fruor; de qualitate autem opusculorum tu uideris qui praecepisti, tibi adiudicanda si edas, per te iudicata si deleas.

1 quinque milia sescentos decem et octo] *PRG* (sex- *R*) *idem numerus in 5 et Prosp. auct. et edd. ante h* quinque milia sescentos et octo *D* .v. mil̄ d̄cviii *N, O* || decem et octo] septemdecim *h* *inuitis codd. et edd. omnibus nec ullo uerbo addito, notatus iam ab Gallandio uol. 9 p. XII* 2 cupiditates (*eras. 1*) *R* || punctiones *DT* 3 sc̄i *R* || breuissime *P* 4 propter] *sic pp̄t* *P* 5 illo *PR'X,* 7 meae] *mae* *D* 8 praecipisti *R'* praecipisti *D* || adiudicanda *P*

Explicit. | Pauli . horosi . historiarum . . . aduersū paganos | liber VII . feliciter . . . epistula . seueri ad sc̄m paulinum ep̄m *P* EXPLICIT PAVLI HOROSI HISTORIARVM ADVERSVM PAGANOS LIB . VII . FELICIT̄ . ; EPISTVLA (v in o m. 2) SEVERI . | AD SC̄M PAVLINV̄ EP̄M . *R*

EXPLICIT : PAVLI OROSII . LIB . VII . (*nigris litt.*) | DE TRIGINTA : ANNO- RVM (*rubris maior. litt.*) | PRAESCRIPTIONE OMNIBVS CAUSIS OPPONENDA . (*nigris minor. litt.*) | Imperator theodosius et q. s. *D*

PAVLI OROSII HISTORLARVM CAPITVLA.

EX CODICE D.

CAPITVLA LIBRI PRIMI.

- I. De exordio auctorum tam Graecorum quam Latinorum, quod initium scribendi a, Nino rege, Beli filio, sumserint. [1 § 1]
- II. Quanti ab Adam usque ad eundem Ninum Magnum anni fuerint. [1 § 5]
- 5 III. De temporibus regis ipsius usque ad Caesarem Augustum, hoc est usque ad natiuitatem Christi, quae annorum summa currenit, et quod tam prolixo spatio temporum raro bella cladesque cessauerint. [1 § 6]
- 10 IIII. De situ totius Orbis, quibus aut quam magnis regionibus terminetur, et quod in tres plagas id est Asiae Europae et Africae scindatur, sicut alii testantur auctores. [2 § 1]
- V. De diluuii tempore, quod relictis in arca paucis humanum genus, quod manebat extrinsecus, sit deletum. [3 § 1]

Lectionis uarietatem ex D adnotavi integram. — in contextum nomina propria recepi intacta exceptis uulgaribus, uelut Hircules et Sartanapallus, ac terminationum barbarismis, uelut Troianus (pro -os), Nine (pro -ni), huic codici sollemnibus. praeterea paucula quaedam, licet ab ipso fortasse epitomae auctore profecta, correxi, ne legentem inutiliter morarentur; uelut p. 567, 24 Aremulo scripsi pro Romulo. — in fine capituli unius cuiusque indicaui, ubi quisque capituli numerus in ipso Orosii opere a codice D positus sit.

fol. I' incipit: PAVLI OROSII LIBRYM (corrige LIBR. VII) col. rubro | HISTORLARVM. col. uiridi | I (col. nigro, sed numeri seqq. rubro) De exordio

1 grecorum 2 sumserunt 5 agustum 7 spacio 8 cessa-
uerit 9 in Orosio ipso non addidit numerum nec maiore littera ca-
pituli initium distinctit || tutius urbis 10 terminitur || in addidi ||
tris || eurupae 11 afreae || scinditur 12 in Orosio ipso ii sic ||
diluuii (er. 1 ut uid.) 13 manibat || est

- VI. De Nini cuius supra regis initio et fine, et quod ipsi uxor eius Samyramis successerit in regno. [4 § 1]
- VII. De interitu quattuor cum Sodoma ciuitatum. [5 § 1]
- VIII. De bello quod inter Thelcises et Charsatios aduersus Foroneum regem Argiuorum et Parasios gestum est. [7 § 1]
- VIII. De secundo diluuiio, quod Ogi temporibus legale quidem sed maximum terris effusum est. [7 § 3]
- X. De ubertate Aegypti et fame, quae Ioseph temporibus acta sunt, de quibus plenius sacra testatur historia. [8 § 1]
- XI. De inundatione aquarum, quae Anphyctionis regis Atheniensium tempore maximam populorum partem Thessaliae absumpsit, quando etiam Deocalion regnasse, Liber quoque pater Indiam superasse perhibetur. [9 § 1]
- XII. De Hebraeorum ex Aegypto egressione per Moyssem ducem et decem Aegyptiorum plagis, quas pro Iudeorum retentatione diuinitus pertulerunt, et quod eodem tempore uehementius solito sol accensus totum paene Orbem suo calore torruerit. [10 § 1]
- XIII. De parricidio filiorum Danai atque Aegypti, et quod Danai tanti sceleris fabricator ad Argos, pulsus regno, migrauerit. [11 § 1]
- XIII. De Busiridis in Aegypto hospitalitate crudeli, qui diis suis hospitem innocentem sanguinem inmolabat. [11 § 2]
- XV. De Perseo, qui a Graecia transuectus in Asiam plurimas ibi barbaras gentes domuit, ubi ad ultimum uictae genti de suo uocabulo Persarum primum nomen inposuit. [11 § 4]
- XVI. De diuturnitate regni Assyriorum, quod usque ad regem Sardanapallum constat extensum. [12 § 2]
- XVII. De Tantali in Ganymedem flagitiosi amoris incestu et Pelopis certaminibus contra Dardanum atque Treianos nec non se

1 nine initio finem ipse	2 successit	3 ciuitatū (u. m. 1
<i>in ras., ex e ut uid.)</i>	4 charsatius	5 parasius
(<i>eras. m</i>) se. (<i>eras. d</i>)	11 maxima tessaliae	6 diluuiū.
14 XII <i>euaniidus</i> hebreorum	15 decim	12 india
<i>euaniidus</i> quod danaui	20 spulsus	16 pertulerunt
19 XIII	22 crudile	23 san-
guinum	24 persa eo grecia	25 uicti
29 gansmidem flagitiosi	30 troians	26 uocabulum

plurimarum gentium gestis ac regum, quorum cursim habita
solum nominum mentione longum uisum singillatim facta
describi eo quod multis familiaria et nota sint fabulis.
[12 § 8 lin. 2]

5 XVIII. De Atheniensium bello et de Minotauro, cui Cretenses uoran-
dos Atheniensium nobilium filios addicebant. [13 § 1]

XVIII. De certamine Lapitharum et Thessalorum. [13 § 3]

XX. De rege Aegypti Vesoze, qui Scythas primum in bella com-
monit et ab eisdem uictus refugit in regnum: ex quibus
10 sunt Amazones bellatrices, quas Hercules postea superauit:
quae Europae et Asiae ex parte aliqua dominantes Ephesum
simulque urbes alias condiderunt. [14 § 1]

XXI. De raptu Helenae et obsidione decennali Troiae atque excidio
subsecuto simulque Aeneae in Italiam ingressu. [17 § 1]

15 XXII. De Sardanapalli regis Assyriorum prauis moribus, et quod
defuncto illo eorum regnum primum concesserit in Medos,
postea in Scythas Chaldaeosque peruenerit. [19 § 1]

XXIII. De Fraorte rege Medorum et Dioele successore eius, cui
Astyages pari modo successit in regnum. [19 § 4]

20 XXIII. De Cyro rege Persarum, qui aue suo Astyagi certamen
indixit, quo uicto regni summa potitus sit, et quod huius
temporibus Phalaris Siculus arrepta tyrannide Agrigentinos
grauiter populatus est. [19 § 6 l. 2]

XXV. De Aremulo Latinorum rege ac flagitiis ipsius, et quod ful-
mine ictus interiit. [20 § 5]

XXVI. De bello Peloponensium et Atheniensium graui, quando etiam
Asiam Amazonum gentis exercitus diu lateque uastauit. [21 § 1]

XXVII. De Lacedaemoniorum et Messeniorum bello, quod adhibitis
Atheniensibus et Peloponensibus sibi sociis per annos plures
30 usque ad internicionem prope inexplebili furore gesserunt.
[21 § 8]

6 filius	10 amazonos	hirculis	11 erupae et asia	13 raptu
elinae decenali	15 sartana palli	assiriorum	16 defunctu	
concessit	18 medorum	successorem	19 arteages	20 asti-
agi	22 falaris sicuius	24 romulo	flagitus	26 atthini-
ensium	28 in Orosio ipso sic xxci	laci demoniorum		29 pile
penensibus	30 internicionem	inexplebile		

CAPITVLA LIBRI II.

- I. De regnis quattuor Orbis uniuersi, quae dispensatione Dei successu temporum principalia per mundi partes quattuor steterunt, id est Babylonium primum, exinde Macedonicum, post Africanum atque in fine Romanum. 5
- II. De conditione urbis Romae, quo post euerisionem Troiae anno fundata sit, et quod suorum regum ac principum per ducentos et tres annos usque ad consules assiduis fracta fuerit et infecta criminibus. [4 § 1]
- III. De Bruto, qui apud Romanos primus consulis nomen obtinuit. [5 § 1]
- IIII. De Romanorum et Sabinorum bello et discessione plebis a patribus ac fame et pestilentia protenus subsecuta: quibus utique malis non parum Roma quassata sit. [5 § 4]
- V. De Veientium et Etruscorum graui certamine, quos Marcus Fabius consul non sine maximo reipublicae dispendio superauit: in quo bello omnis Fabiorum familia insidiis trucidatur. [5 § 6 l. 5]
- VI. De Cyro rege Persarum, qui urbem potentissimam Babylonam Euphratis alueo deriuato magnis exercitus sui copiis occupauit, et qualis urbis ipsius situs fuerit quodque eodem tempore Lydiam pari felicitate deuicerit. [6 § 1]
- VII. De bello, quod cum Scythis quibus regina Thamyris praerat idem Cyrus postea habuit: a qua uictus et extinctus est. [7 § 1] 25
- VIII. De rege Dario, qui cum Antero Scytharum rege certatus est, ubi etiam non paruam manum sui amisit exercitus, et quod postea Macedoniam atque Asiam adgressus obtinuit, deinde contra Athenienses bellum gessit, a quibus plurima

1 INCIPIUNT CAPITVLA LIBRI II. (*litt. nigris*) 2 urbis || quae] q:
 4 babilonium || machedonicum 5 africum sic in fine 6 euerisione
 8 ducentus et tris annus 10 in Orosio ipso II temere || romanus || consules 12 a om. 14 quassata (*prior s statim s. s.*)
 15 ueiencium || certamini 16 consol || reipublice 17 omnes
 19 babillonam 20 eufratis || diriuato || cupiis 22 filicitate
 24 uictus et] et uictus 27 parua manu sua misit 28 machedoniam

populi sui parte confecta uictus refugit in Persas, ubi dum contra uictores bellum molitur interiit. [8 § 1]

VIII. De eius Darii filio Xerxe, successore eius, et Leonida Spartanorum rege, qui cum quatuor milibus hominum innumera-
bilem Persarum fudit exercitum; in quo etiam bello Leonidas
rex plures occidendo cum paucis suis lassatus et mortuus
est; cui etiam certamini Xerxes foedissime se subtrahens
Mardonium ducem reliquit, qui residuum quod erat populi
Persarum propemodum sua infelicitate contriuit. [8 § 13 olymp.]

X. De pestilentia, quae Romae prodigiis praecedentibus uolenter
exarsit, quando ab exulibus ciuibus ac fugitiuis seruis contra
Valerium consulem bello quasi civili conmoto Capitolium
Vrbis incensum est. tunc etiam de hostibus ipsis uictoriam
dictator Quintius Cincinnatus obtinuit. [12 § 2]

XI. De consulum potestate decemuiris tradita et statu reipublicae
per tyrannos rebus plurimis perturbato; quando etiam terrae
motus in Italia graues exorti sunt. [13 § 1]

XII. De Fidenatibus hostibus reipublicae, quos Aemilius dictator
tertius superauit, et Siciliae uitio dissensionis, quae
tyrannorum nutrix et bellorum diu fuit captiua seruilium.
[13 § 10]

XIII. De dissensione et bello ciuili Siciliae, quo, Syracusani dum
a Catanensibus dissiderent Graecorum sibi solacii inploratis,
spe obtinendae Siciliae grauia diuturnaue certamina inter
Athenienses Spartanosque uersata sunt. [14 § 4]

XIIII. Quod ad extremum Lacedaemonii solacio adiuti Persarum
Athenienses prope usque ad internicionem actos imperio suo
datis urbi rectoribus subdiderunt, quos etiam postea Thrasy-

3 successorem sparthanorum	4 innum merabilem	6 mor-
tuos	7 certamine	8 reliquid
10 pestilentiae praecedentibus	11 ab om.	12 consulem con-
mutu capitalium	13 uictoriam	14 quentius
15 consulum	16 tyrannos terre mutus	18 emilius-
decim uiris statu reipublicae] scitatu reipublicae (er. s; r ante lin. add. statim m. 1) D	23 gregorum solacius	25 athini-
19 tercius uicio disensionis	26 lace dimoniis	27 actus
28 sparthanosque	29 sub-	30 dederunt trasibulus

- bulus quidam Atheniensium pro patriae libertate consurgens sub specie conloquii circumuentos fraude decepit. [16 § 8]
- XV. De ciuili bello Persarum, quod Artaxerxes et Cyrus filii Darii de statu regni certantes egerunt, quorum uno id est Cyro interfecto ad Artaxerxem regni summa peruenerit. [18 § 1]
- XVI. De terrae motu concussae Siciliae, ubi Aetna mons eo tempore aestus suos solito grauiore effudit. [18 § 6]
- XVII. De obsidione Veiorum, quos Romani cum suo maximo detrimento decem annis continuis obsederunt. [19 § 1]
- XVIII. De Senonum in Italiam Urbemque inruptione Gallorum, et iis quibus stragibus populum senatumque Romanum inaudita prius crudelitate trucidauerint quodque eorum atrocissimum impetum ictu fulminum Urbis fuerit incendium subsecutum. [19 § 5]

CAPITVLA LIBRI III.

15

- I. De pace Graecis a rege Persarum Artaxerxe ueluti iure dominantis indicta, quibus ut ab armis quiescerent imperauit. [1 § 1]
- II. De bello Spartanorum atque Persarum, quod adhibitis sibi auxiliariis copiis usque ad internicionem prope Lacedaemoniorum diu grauiusque gesserunt. [1 § 5]
- III. De reparatione Atheniensium per Cononem. [1 § 23]
- IIII. De certamine, quod cum Arcadibus Spartani propter castellum quoddam adgressum inruptione furtiua quasi de imperio desperantes inter extrema gesserunt. [1 § 25]
- V. De terrae motu, quod Achaia uniuersa concussa duas ciuitates prouinciae ipsius, id est Epora et Helice, disruptas terrae hiatus absorbit et quod diebus illis, quibus auctor haec scribit Orosius, Constantinopolim terrae motu graui

2 speciae || circumuentus 3 Decinile || artaxerxes 4 regini
6 terre || ethna 9 decim 10 inruptionem 12 crudilitate
13 ietum fluminum (flu statim in ful corr.)

15 INCIPIVNT CAPITVLA: LIBRI: III: 16 grecis 17 nominantes
19 sparthanorum 20 cupis || lacedemoniorum 22 II (pro III) ||
perco.nomen. 28 partani 24 quodam 25 disperantes
26 terre mutu || ciuitatis 27 disruptae 29 constantinopolim] cf.
Rhein. Museum 30 (1875) p. 314 || terre

flammaque caelitus desuper inminente maximo patuit obiecta
 discrimini tantamque iram Dei Arcadii oratione principis
 cum supplicatione totius populi Christiani constet auersam.
 [3 § 1]

5 VI. De victoria Romanorum, quam de Vulscis Faliscis ac Prae-
 nestinis, qui multis retro temporibus infestissimi Vrbi hostes
 extabant, ueloci felicitate tulerunt. [3 § 4]

VII. De pestilentia Urbis atque prodigio, cum hiatu terra terribili
 a se scissa dissiluit: in quem Marcus Curtius eques uiuus
 10 sponte descendit. [4 § 1]

VIII. De secunda inruptione simulque internicione Gallorum, qui
 non longe ab Vrbe a Manlio Torquato et Quintio ac Sulpicio
 dictatoribus superati, dum se per oram maritimam diffudis-
 sent, ad extremum a Marco Valerio, qui Gallum quendam
 15 cui singulari pugna conflixit corui adiutus auxilio superauit,
 uicti atque trucidati sunt. [6 § 1]

VIII. De tempore, quo petentibus Carthaginiensibus pacem di-
 uersa Romae prodigia praecesserunt, quodque isdem diebus
 Artaxerxes Iudaeorum gentem bello superatam in Hyrcaniam
 20 plurima ex parte transtulerit, Aegyptios quoque Persarum
 simul regno subdidit. [7 § 2]

X. Quod aduersum Samnitas grauia ilico Romanis bella suscepta
 sint ac Latinos nihileminus rebellantes Manlius Torquatus
 consul uicerit. [8 § 1]

25 XI. De Minuciae uirginis Vestalis incestu atque interitu, et quod
 isdem diebus plurimae in Vrbe matronarum in maleficio de-
 tectae punitae sint. [9 § 5]

XII. De Alexandro Epirotarum rege, Alexandri illius qui uocatur
 Magnus auunculo, a Samnitibus uicto atque interfecto. [11 § 1]

5 uictoria || quādenulscis (d in ras. m. 1) 7 ueloci felicitate

9 quem] quo || curcius 10 uiuus ponte discidit (i in en statim
 corr.) 13 ora maritima 14 extremo 17 chartaginiensibus
 18 hisdem 19 hircaniam 20 plurimā. || aegyptius 22 Quod]
 Dequo- 24 consul uicerit (interpunctio ex corr. m. 1) 25 in-
 terito 26 hisdem 28 alexandri, (i statim ex o corr.) || qui|qui

- XIII. De Philippo potentissimo rege Macedonum, qui Graeciam proeliorum suorum uirtute quassauit et plures prouinciae ipsius nobilissimas ciuitates dolo captas et hominibus et opibus uacuauit. [12 § 1]
- XIII. Quod idem obsessa Byzantio Scythis bellum intulerit, a quibus sumpta uictoria dum rediret Triballis obuius factus belloque congressus in ipso fuerit certamine uulneratus. [18 § 1]
- XV. De eiusdem Philippi prosperitate uictoriae, quam de Atheniensibus Lacedaemoniis ac Thebanis, ad ultimum calcato ipsarum urbium dominatu, cruentissimam cepit, et quod mox dum in Persas bellum molitur interiit. [18 § 9]
- XVI. De infelici cum Samnitibus congressione Romanorum, quando ad Caudinas furculas uicti missique sub ingum sunt, et Papirii consulis, euoluto anno, de uictis eisdem hostibus 15 subiugatisque uictoria. [15 § 2]
- XVII. De Alexandri Magni, qui patri Philippo successit in regnum, uirtutibus ac triumphis, quos de Persida atque Aegypto aliisque prouinciis mira et celeri felicitate promeruit. [16 § 1]
- XVIII. Quod praedicti regis temporibus, etiam quo accessus ipsi non patuit, sanguine proeliorum totus paene Orbis incaluit in tantum, ut Agidis Lacedaemonii regis in Graecia, Alexandri Epiri regis in Lucania, Zopyrionis praefecti Ponti in Scythia plura bella et grauia gererentur. [18 § 1]
- XVIII. De eis, quae aduersum gentem Indorum idem Magnus Alexander terribiliter gessit, qualiterque omnibus paene populis Orientis oppressis, dum ad extremum Babylonam regressus mundi totius legationes exceperit, ueneno hausto clam puero tradente defecerit. [18 § 5]

1 greciam 5 bisantio schythis 6 uictoria || treballis
 9 uictoriae 10 lace daemonias 11 coepit, cf. Oros. 3, 14 princ. ||
 et mox 13 inflicti 15 pauperii consules euoluto 16 uic-
 ctoria 19 filicitate 22 lace daemonii, regis (r m. 1 ex s, interp.
 add. ex corr. m. 1) || haec ingrecia | alardri epyri regis in lucania zo-
 ferionis praefecti ponti in schitia | in ras. m. 1 25 his 27 op-
 presit || babilonam 28 tutius || austo 29 tradentes

- XX. De Gallorum caede atque Samnitium, quos aduersum Romam uno agmine conspirantes Fabius consul excepit caesisque quam plurimis feliciter superauit. [21 § 1]
- 5 XXI. De bello, quod inter Samnites et Romanos euentu alternante victoriae item gestum est, et quod ad extremum cum rege suo Pontio superati Samnites, post longum quamquam temporis spatium, dominandi tamen regnandique finem sibi debitum acceperint. [22 § 1]
- 10 XXII. De internicione Sabinorum, qualiter per Curium consulem uicti addictique Romanae fuerint dicioni. [22 § 11]
- XXIII. De proelio, quod Romani cum Etruscis Gallisque Senonibus infeliciter Caecilio praetore gesserunt. [22 § 12]
- 15 XXIII. De clade Alexandro mortuo ac dissensione Macedonum, et quod regni Macedonici per eundem Alexandrum corpus longe lateque porrectum, defuncto eo per multos reges ac principes scissum, in Asia Aegypto atque India aliisque prouinciis grauibus atque innumeris proeliis gestis per quattuordecim annos contritum atque laniatum sit. [23 § 6]

CAPITVLA LIBRI IIII.

- 20 I. De duobus proeliis famosissimis Romanorum, in quibus uicti atque uictores non mediocriter extiterunt, quae cum rege potentissimo Pyrrho Tarentinorum causa excitante gesserunt, et pestilentia, quae bellis quibus supra cessantibus grauis nimium Romam cunctosque fines eius inuasit. [1 § 1]
- 25 II. De eiusdem Pyrrhi ad extremum luctuoso Romanis et damno ualde congressu, quodque ab eisdem tertio utique bello uictus abscedens, dum in Achaia apud urbem quandam Spartanum regnum audius dominationis adpeteret, saxo ictus obierit. [2 § 3]

1 samnicium 2 fauius 3 fliciter 4 samnites (*prior s rando ex r*) || euento 5 uicturiae 7 spacium || tamen] tam || debetum 8 acceperunt 10 romani 12 infliciter 13 acedonum 14 alaxandrum 15 multus regis 18 annus

19 INCIPIVNT : CAPIT : LIBRI : IIII (*litt. rubris*) 20 De duobus usque ad uicti in ras. statim scr. 21 uictures || extetirunt 22 pyrrho
24 roma 25 pyrri 26 congressu (u in o m. 1 mut.) quodq: (q: ex ab m. 1) 27 abscedens 28 dominationes

- III. Quod Pyrrhi morte conperta Tarentini aduersum Romanos, Carthaginensium sibi adiuncto solacio, iterum arma sumserunt, in qua etiam pugna superati sunt; quibus diebus magna Romae fuerint uisa prodigia. [3 § 1]
- III. De bello, in quo aduersum Picentes duce Sempronio consule 5 dimicantes Romani uictores quidem sed cum strage multa militam extiterunt, et quod plura eos fuerint secuta prodigia. [4 § 5]
- V. Quod Vulsinienses in libertinos suos, qui eos urbe coniugibus et facultate priuauerant, acceptae ultores iniuriae adiuti 10 seueritate reipublicae uiriliter extiterunt. [5 § 3]
- VI. De pestilentia, quae apud Romam grauissima conflagrauit in tantum, ut plus perisse populi quam superfuisse referatur, et Capparoniae uirginis Vestalis incestu simulque suspendio, quo uitam adulterii conuicta finiuit. [5 § 6] 15
- VII. De bello Carthaginensium, quod infeliciter contra Siculos Sardosque gesserunt; ubi etiam urbis ipsius rex Himilco intolerabili pestilentia totum paene morbo amiserit exercitum regressusque Carthaginem gladio mortem sibi ipse conciuerit. [6 § 2] 20
- VIII. De Hannonis cuiusdam Carthaginensis potentissimi hominis in ciues suos impietate uel scelere dignoque suis moribus exitu et Hamilcare Carthaginensi uiro facundo ad Alexandrum per dolum misso regressoque ad propria post mortem Alexandri ueluti ciuium inimico a suis per inuidiam interfecto. 25 [6 § 16]
- VIII. De Siculorum certamine et strage Poenorum, quam per Agathoclem Siciliae regem in Africam ex consilio transuectum Carthaginenses non mediocriter sui exercitus amissione sen-

1 pirri (i prior ex e radendo mut.) || romanus chartagini ensium (altera i statim ex e) 5 duces est pronio 7 extetirunt 11 reipublice 12 pestilencia 14 incestu,ssimul (interpunctio ex corr. m. 1, s tamen non deleta) 15 alulterii 16 carthaginensium || infliciter || siculus 17 himelco 18 intolerabile || pene || amiserit 19 gladium 21 in ipso Orosio VIII ante 6 § 15 haec Darii exstat || chartageniensis 22 pietate 23 amilcare || chartaginiensi uero || alaxandrum 25 inuidia 28 transuectu (u alt. in o m. 1) 29 chartaginienses || non] non de (e statim ex i)

serunt, Pyrrhi regis Epirotæ conlato Siculis aduersum Afros auxilio. [6 § 23]

X. Quod falso catholicae fidei aduersarii rerum perturbationes, quaecumque accidunt temporibus Christianis, grauibus ac ueteribus Romanorum aliarumque gentium cladibus seu miseris anteponunt. [6 § 34]

XI. Qualiter bellum, quod inter Mamertinos et Hieronem Syracusanum regem, adiuuantibus eum Afrorum copiis, uertebatur, a Romanis pro Mamertinorum statu susceptum celeriterque finitum sit; a quo etiam proelio Hannibal senior Agrigenti a consulibus obsessus, Afris bello quam maxime proffigatis, cum paucis facta eruptione discesserit. [7 § 1]

XII. Quod Gnaeo Cornelio Asina et Duilio Gaio consulibus idem Hannibal, dum Italiae oram maritimam instructa classe uastaret, nauali Romanis pugna confixerit, ex quibus uno prius consule fraude decepto ab alio captis nauibus mersisque quam plurimis fuerit superatus, et de Hannone quodam pro Sardis et Corsis in locum Hannibalis subrograto ab Scipione consule, deleto exercitu ipsius, interfecto. [7 § 7]

XIII. Quodque idem Hannibal senior a Romanis tertio superatus ad ultimum seditione exercitus sui obpressus obierit. [8 § 1]

XIII. De primo certamine, quod in Africa odiorum crescente negotio Romani consules prospere aduersum Poenorum duces, Hamilcarem scilicet Hannonemque, cum grandi nauium classe gesserunt, et quod Afrorum nauibus plurimis aut mersis aut captis, multis quoque Africae oppidis depopulatis Manlius consul Romam cum ingentibus spoliis uictor ingressus sit. [8 § 6]

XV. Cuius magnitudinis serpentem Regulus dux Romanus adiutorio militum congressus occiderit. [8 § 10]

1 pyrri || epyrotæ 5 genium || meseriis 7 bello || siracusanum
 8 adiuuentibus || cupiis 10 agrigento 13 quod genio
 cornilio asinam et diulio gaiceonsolibus idem (cf. cap. 34 et 41)
 14 ora maretima 17 et de] et 18 loco 19 exercito || interfectu
 20 annibal || tercio 22 nigotio 24 amicarem || grande
 29 adiutorium

- XVI. De eiusdem Reguli aduersum Poenos primum quidem prospere gesto certamine sed postea infeliciter cum suo quoque exitio terminato, Xanthippo rege Lacedaemonum Afris commo-
dante solacia. [8 § 16]
- XVII. Quantis et quam atrocibus bellis ac maximis cum Romanis
in Africa Siciliaque per niginti annos aut eo amplius Afris
terra marique certatum sit et quod euentu quidem uario, ad
extremum tamen Romani exitere uictores quodque inter ista
classis magnae redeuntis Italiam amissae naufragio non mo-
dica Romani damna senserunt. [9 § 5] 10
- XVIII. De pace Carthaginiensibus data, supplicibus et statutae
summae solutione inposita. [11 § 1]
- XVIII. De aquarum peste et damno Vrbi nimis incendio seu
ruinis uel priuatarum domorum uel moenium publicorum.
[11 § 5] 15
- XX. De certamine, quod cum Faliscis et Cisalpinis Gallis a Ro-
manis uictoribus non sine militum damno confectum est.
[11 § 10]
- XXI. De inrupto a Carthaginiensibus propter Sardiniam insulam
foedere, quod pepigerant cum Romanis, et quod pace ipsis
petentibus reddita eodem anno — quod diu ante uix cesserat —
Romani ab omnibus proeliis quieuerunt. [12 § 2]
- XXII. De bello, quod contra Hispanos Hamilcar dux Carthagini-
ensium gessit, ubi etiam interfectus est: quo tempore legatos
Romani suos ab Illyriis peremptos bello sunt atrocissimo
persecuti. [13 § 1]
- XXIII. De sacrilegis sacrificiisque pontificum, quibus Romanas
victorias foedauerunt, prodigiisque feralibus, Vrbe turbata
quanta et quam cruenta cum utrisque Gallis, id est Cis-
alpinis Transalpinisque, certamina licet uictor tamen solito

1 poenus 2 infeliciter 3 xantippo || afrisco modante (s ex
corr. add. m. 1) 9 clasis || redeuntis || italiam] ad italiam Orosius ||
naufragium 11 carthagineensibus || subplicibus || statutae (u statim
ex a) 12 summa solutionis 14 publicarum 17 damnum
19 chartaginiensibus 20 pepegerant 23 amilcar || chartagini-
ensium 24 legatus 25 illiriis 27 sacrificiisque] sic pro sa-
crificiis 28 uicturias 29 et] etiam

multo copiosior undique contractus Romanus gesserit exercitus
quodque ipsis diebus Fabius Censorius filium furti insimulatum
crudeliter interfecerit. [18 § 3]

XXIII. De secundo bello Punico cum Romanis, quod duce Han-
nibale iuniore eversa ab eo Sagunto statuta pacis iura
soluente non sine magna partis utriusque strage confectum
est, quodque idem Hannibal montibus Pyrenæis Alpibusque
transmissis ad Italiae loca plana perueniens ad flumen Tre-
uiam duobus proeliis cum duobus consulibus successu sibi
prospero sed Romanis aduerso nimium dimicauerit et quod in
eodem bello fuerit sauciatus multumque in Appennino cum
elephantis, quos paene omnes amisit, hominum numerum iu-
mentorumque perdidit. [14 § 1]

XXV. Quod Scipio frater Scipionis consulis in Hispania cum Ma-
gone duce Poenorum isdem diebus plura feliciter bella con-
fecerit quodque ostentis multis et grauibus tunc Romanos
datorum prodigiorum causa terruerit. [14 § 9]

XXVI. De certamine, quod inter Flaminium consulem et Hanni-
balem ad lacum Transumennum cum clade maxima actum
est Romanorum, et quod paulo ante idem Hannibal oculum
frigoris uirtute perdidit, ac de terrae motu terribili, quem
exercitus uterque, dum dimicat intentus certamini uehementer,
omnino non senserit. [15 § 2]

XXVII. Quod apud Cannas Apuliae uicum Hannibali infestissimo
Romani nominis inimico congressus senatus populusque
Romanus usque ad internicionem prope cum maxima militum
strage certauerit. [16 § 1]

XXVIII. Qualia quantaque certamina Romani duces et consules,
urbis suae nutante potentia, exercitu quatripertito reipubli-
cae, uno eodemque tempore contra Philippum in Macedonia,

1 cupiosior gessit	2 fabius censorius	3 crudeliter	4 XIII
7 pyrenæis	9 consilibus	10 aduersum dimicauit	12 poene
14 xv consules spaniam	15 hisdem feliciter	16 ro- manus	18 xvi interim consule
20 quod addidi hanniba- culam	21 de addidi terribile	22 certamine	24 xvii
28 xviii	29 exercito	30 -que addidi	

contra Hasdrubalem in Hispania, in Sardinia quoque contra alium Carthaginensem Hasdrubalem, in Italia cum Hannibale cateruatim occidendo moriendoque gesserint. [16 § 7]

XXVIII. Quod Claudius Marcellus Syracusanorum urbem his diebus secundum obsessam uictor obtinuit Archimede mechanico primae obsidionis euentum suis machinis retardante. [17 § 1]

XXX. Qualiter Hannibal de Campania exercitum mouens et non longe ab Vrbe castra constituens in conspectu Romae cum consulibus dimicare pluuiae causa largissimae primum mistae cum grandine dein secunda quoque imbrum effusione sit uetitus. [17 § 2]

XXXI. De duobus Scipionibus in Hispania a fratre Hasdrubale interfectis captaque urbe Campaniae Capua a proconsule Fulvio senatuque ipsius ciuitatis ab eodem duce Romano prope ad integrum interempto. [17 § 12]

XXXII. Quod paucitas senatus exegerit, ut Scipio Africanus adhuc adulescens dux contra Hannibalem mitteretur, quodque continuo felici successu in Hispania cum magnis Afrorum opibus Noua capta Carthagine Magonem illic fratrem Hannibalis cum ceteris captum Romam transmiserit. [18 § 1]

XXXIII. De Laeuino consule, qui Siciliam reipublicae consilio armisque subiecit Agrigento prius urbe fortissima insulae ipsius expugnata, et Marcelli consulis atque Crispini Fuluique proconsulis mortibus, quos isdem diebus in Italia Hannibal cum parte Romani exercitus congressu, alios insidiis trucidauit, quodque plures Scipio, dum haec geruntur, Hispaniae ciuitates obtinuerit. [18 § 2]

2	chartaginiensem (e <i>alt. statim ex in</i>) hannibali	3	gesserunt			
4	xviii	5	obsessa mychanico (c <i>in ras. m. 1, ex 1?</i>)	7	xx	
9	consulibus dimicare misitae <i>ante. corr.</i>	12	xxii (sic) hasdrubalis	14	ducae	
	16	xxiii (sic) exegit	17	adulescens mitteritur	18	filice
	19	cartaginem annibalis	20	ceteris romam et (cf. <i>cap. 36</i>)	21	xxv (sic) leuino siliciam
	22	proconsulis (lis <i>ex les m. 1</i>) hisdem	25	fort. illum addendum <i>ante</i> cum	27	ciuitatis obtinuit

XXXIII. De Hasdrubale Hannibalis fratre, quem Claudio Nerone et Lino Marco consulibus, dum ab Hispania per Gallias in Italiam cum exercitu et elephantis adiutorio fratri futurus accedit, magno proelio feliciter superatum Romanus exercitus interfecit caputque eius in Italia fratri inopinanti transmisit. [18 § 9]

XXXV. De eiusdem Scipionis Africani prosperitate successuum, quod Hispania uelociter uniuersa adiuncta reipublicae triumphans Urbem uictor intrauerit. [18 § 16]

XXXVI. Quod idem Scipio felicitate mirifica Africam ingressus Poenorum duces magnos, Syphacem scilicet Hasdrubalemque, superauerit hibernis Poenorum prius siue Numidarum miro consilio clam noctu incendio conflagratis, ubi maximam Afrorum partem inermem atque inter castra currentem insperatus obpresserit, Syphacem quoque per Laelium uinctum Romam transmiserit [18 § 17 consul]

XXXVII. De bello ultimo maximoque inter Scipionem et e diuerso perniciosum Romanis hostem Hannibalem, qui eiusdem consilio consulis in Africam ab Italia redire coactus est, in conspectu Carthaginis magna reipublicae felicitate confecto, quodque Hannibale cum paucis in fugam uerso data pace Carthagini bellum Punicum secundum, quod per annos decem et septem actum est, fuerit tunc finitum. [19 § 1]

XXXVIII. De Macedonum et Spartanorum cum Flaminio consule et duce gesto certamine uictoribusque Romanis plurima militum clade confecto. [20 § 1]

XXXVIII. Quod Hamilcare duce Poeno, qui in Italia Hannibale discedente remanserat, a Bois atque Cenomanis Cremona Placentiaque uastata sit et ad ultimum bello ipsi superati

1 xxvi (sic)	2 leuio consulebus galias	3 elephantis adiu-
turio fratri (i <i>fn. radendo ex is</i>)	4 feliciter	8 uiluciter
10 felicitate africa	11 magnus syfacem	14 currente
15 syfacem lelicum	16 romae (cf. cap. 32)	17 spicionem
19 consulis (i <i>statim in e mut.</i>)	20 chartaginis reipublice felici-	
tate confectu	21 hannibele fuga	22 chartagine decim
23 septim	24 flaminio consule	25 doce
annibale	29 placentiaquae bellum	27 amilcare

sint quodque proconsule Flamininus Philippum regem et cum eo plurimas alias gentes euicerit. [20 § 4]

- XL. De euentu uario proeliorum, quae Romani ducibus multis et optimis in Hispania citeriore siue Etruria, cum Antiocho quoque rege in Syria, cum Celtiberis atque Liguribus, cum Gallograecis in Galatia multa utriusque partis strage gesserunt, et quod tunc Scipio legati loco ad Antiochum missus cum Hannibale profugo atque a se uicto habuerit familiare conloquium. [20 § 10]
- XLI. Quod Marco Claudio Marcello et Fabio Quinto consulibus Philippus rex, occisorum legatorum causa Romanis reus factus, filio suo fungente legationis officio ueniam fusa prece meruerit quodque eodem anno et Scipio Africanus apud Amiternum exsul morbo perierit et Hannibal apud Prusiam regem, dum Romanis reddendus exposcitur, ueneno se idem sponte peremerit. [20 § 27]
- XLII. De Philopoemene Achiuorum duce a Messanis in Sicilia capto et occiso et insula, quae nunc Vulcania appellatur, in mari subito edita, et quod diebus ipsis cum Hispanis utrisque certamina per diuersos duces et consules Romanus feliciter egerit exercitus. [20 § 29 Philop.]
- XLIII. Quod gentem ferocissimam Basternarum eodem tempore auctore Perseo, Philippi filio, Danuuius gelu siccus per sua terga uno agmine transeuntem disrupta glaciali crusta surbuerit. [20 § 34]
- XLIII. De proelio magno, quod gestum est Perseo duce Macedonibus cum Romanis: in quo euentus primi certaminis fuit quidem Romanis aduersus sed postea duce Aemilio dimicante prosperrimus. [20 § 36]

4 ceteriore || siue] cf. uelut V 33 et 34, VI 5 || anthioco
 5 cheltiberis 6 gallogrecis 8 uictu 10 cladio || fauio
 11 philippos 12 fulgente legationis (i alt. statim in e mut.) ||
 uenia || praecae 15 idem sic 17 felopomen achinorum || amissa
 nisi sicilia sic, Orosii 20 § 30 uerbis in Sicilia male coniunctis cum praecedentibus 18 uulganiam 19 mare 20 diuersus 21 filiciter egit 22 xl 23 danuuius (u prima in a m. 1) 24 disruptis ||
 surbuerit 28 emelio || dimicante (m et a ex corr. ut uid. m. 1)

XLV. Quod Celtiberis populis Hispanorum reipublicae amicitias
 discendentibus Publius Scipio Africanus dux in Hispaniam
 destinatus magnas illic de aduersis et perfidis strages exer-
 cuit, et de Sergio Galba praetore a Lusitanis magno proelio
 5 superato, qui toto paene amisso exercitu uix cum paucis
 euaserit, et quod isdem diebus lapideum theatrum censors
 construi in Vrbe iusserint sed Scipionis Nasicae laudabili
 oratione sit uetitum. [21 § 1]

XLVI. Quod idem Sergius Galba Lusitanos in deditionem receptos
 10 inermes contra fidem peremerit ignaros quodque id facinus
 apud omnium animos Hispanorum maximam perfidiae Romano
 nomini parauerit inuidiam. [21 § 10]

XLVII. De bello Punico tertio gesto annis quattuor cum Romanis,
 quo finito iussu senatus Carthago ciuibus spoliata sit primum
 15 incensa, sic diruta anno septingentesimo a quo eam Dido
 Elissa condiderat, et quod inter ista Iuuentius praetor in
 Macedonia Pseudophilippo congressus cum maxima parte
 Romani exercitus sit peremptus. [22 § 1]

XLVIII. Quod in euertenda Carthagine diu fuerit Romani senatus
 20 diuisa sententia, dum pars pro ciuium quiete perpetua delendam
 eam, pars pro uirtute militum exercenda proque otii abster-
 genda rubigine conseruandam, ne bellicosae mentis audacia
 securitatis ignauia solueretur, altiore consilio decernebat.
 [23 § 8]

CAPITVLA LIBRI V.

I. Quod illi dies, quibus haec scripsit Orosius, beatiores et
 catholica fide fuerint et quiete, quam ii, quibus Romanae
 uires saepius adtritae uehementer extrinsecus, interdum

1	<i>fortasse scribendum</i>	amicitia	2	discidentibus	3	disti-
natus	4	de <i>addidi</i>	5	exercito	6	hisdem lapidium
7	iusserunt	9	XLVI <i>om.</i> lusitanus	receptus	10	peremit
ignarus id <i>om.</i>	11	animus	12	nomine parauit inuidia	13	XLVII
<i>om.</i> tercio	14	chartago	15	septingentesimo	16	iouen-
tinus	17	macedoniam	19	XLVIII <i>om.</i> cartagine	fuit	
20	dilendam	21	exercendam	23	solueritur	alcioire

25 INCIPIVNT : CAPIT : LIBRI . V . (*litt. rubris*) 26 I in ipso Orosii
 opere *om.* 27 hii 28 uire || adtrita

quoque in se ipsae conuersae Urbem paene totam cadaua
satis nimiumque mutabili felicitate fregerunt.

- II. De iis, quae eodem anno quo Carthago deleta est per
Mummiū consulem Corinthi gesta sunt in eiusdem floren-
tissimae urbis excidium, et Achaëis Boeotiisque a Metello 5
praetore deuictis. [3 § 1]
- III. De Viriato quodam Hispano latrone genere Lusitano, quantis
qualibusque conflictibus Romanos saepe sua temeritate ter-
ruerit, et uictoria Lusitanorum hominum trecentorum, qui
maioris numeri milites Romanos adgressi latrocinio potius 10
quam bello uicerunt. [4 § 1]
- III. De certamine Appii Claudii, quod cum Salassis Gallis habuit,
et pestilentia Romae eodem tempore uehementer exorta. [4 § 7]
- V. De Fabii consulis cum Lusitanis et Viriato certamine deque
facinore, quod idem consul in principes sociorum reipublicae, 15
qui sese cum oppidis plurimis sponte subdiderant, eorum
contra fidem manus abscedendo commisit. [4 § 12]
- VI. Quod Pompeius consul cum Numantinis non sine populi
dispendio dimicauerit et qua Viriatus morte defecerit. [4 § 13]
- VII. De Mithridate rege Parthorum, qui Babyloniam urbem uictor 20
inuasit simulque plures alias gentes edomuit atque in Indiam
suum extendit imperium, et Demetrio ab eo uicto bello seu
capto, cuius regni ad Diodotum quendam summa per-
nenerit. [4 § 16]
- VIII. De pace inconsulto senatu cum Numantinis facta post proe-
lium, quod cum iis Romani satis incommodum Mancino con-
sule duce gesserunt, et Mancini ipsius damnatione, qui, pace
soluta quam fecerat, morti adiudicatus est et traditus Nu-
mantinis. [4 § 19]

1 ipse conuerse 2 felicitate 3 his || chartago 4 mu-
minium consulem (*sed coeperat u pro o alt.*) corinthii 5 acheis
boeotiisque 8 romanus sepe || timeritate 9 uictoria 10 mili-
tis 12 certamini 13 uehementer 14 ueriato 15 reipublice
16 subdiderant 19 ueriatu 20 medridate || babilloniam
22 uictu 23 dio dothum quendam summam 25 numanantinis
26 iis *addidi* || incommodo 28 adiuicatus

- VIII. De proeliis, quae apud Hispanos Romani duces euentu uario grauique gesserunt, et prodigiis, quae Romae atque in Sicilia uisa sunt. [5 § 12]
- X. De seruilibus in Sicilia bellis non sine labore maximo Romani exercitus obpressis. [6 § 3]
- XI. De Numantia Hispaniae citerioris urbe bellicosissima ab Scipione Africano iam consule licet maximo cum labore damnoque reipublicae quandoque tamen obpressa et deleta. [7 § 1]
- XII. De seditione Romae a tribuno plebis Graccho mota et cum eius ac plurimorum internicione sopita, et quod eodem tempore in Sicilia simulque etiam per loca alia plurima bella seruilia consurgentia sint repressa. [8 § 1]
- XIII. De bello, quod contra Aristonicum Attali fratrem, qui Asiam per testamentum populo Romano reliquerat, pro eodem regno peruaso per Licinium Crassum a Romanis infeliciter, a Perpenna consule deuicto hoste feliciter est gestum, et incestu ac parricidio Ptolemaei regis Alexandrinorum, quod in sororem suam priuignamque commisit. [10 § 1]
- XIII. De iis, quae inter Antiochum Babyloniae et Phrahatem regem Parthorum sunt gesta certamina, et Publii Scipionis Africani obitu. [10 § 8]
- XV. De tremore Aetnae montis et aestibus, quodque solito flammis euomens grauiore Liparam insulam uicinumque ipsi mare suo ardore torruerit. [10 § 11]
- XVI. De pestilentia, quae in Africa orta ex putredine lucstarum innumerabiles populos cum pecudibus auibus bestiisque inaudita prius clade consumpsit. [11 § 1]

1 hispanus 2 graueque || quae] q: 6 numancia || ceteriores
 7 consule 10 muta 11 internitionē subita 13 sunt
 15 per *addidi* 16 licinio grassom || infeliciter] infeliciter est gestum
 (sic m. 1) || a perpenna — est g *in ras. m. 1* 17 deuictu oste filiciter
 m. 1 18 a protholomei || alexandrini || quod in sororem *in ras.*
 19 priuignaque 20 his || anthiocum babillonae 23 ethanae mostis
 24 leporam || ipsi (i *fn. statim ex e*) 26 pestilencia ||
 pudridine 27 populus || pecodibus || bestiisque

- XVII. De restitutione Carthaginiæ reparationem eius maximo præcedente prodigio. [12 § 1]
- XVIII. De seditione Gracchi alterius, quæ tumultus sui causa civili veluti bello plurimorum sanguinem fudit, et quod eodem tempore a Metello Baleares insulae sunt adiunctae 5 reipublicae ac piraticae infestationes oppressas. [12 § 3]
- XVIII. De bello, quod cum Allobrogibus Demetrius proconsule habuit ac feliciter terminavit, quodque isdem temporibus granius solito in perniciem Catinensium ignes suos Aetna mons 10 vomuit. [13 § 2]
- XX. De Bituni regis Aruernorum clade cum suis, et Gallorum aliorum posita sub radice Alpium manu, qualiter a Quinto Marcio consule et victi fuerint et deleti. [14 § 1]
- XXI. De bello, quod contra Iugurtham Numidarum regem disrupto foedere in arma surgentem diu et non sine dispendio rei- 15 publicae gestam est. [15 § 1]
- XXII. De prodigio, quod in filiam uirginem Lucii Heluii Romani equitis icu fulminis actam est, et stupro Romae quod in Vestales uirgines Veturius eques Romanus cum aliis corruptoribus perpetravit. [15 § 20] 20
- XXIII. De Lucio Cassio consule, a Tigurinis Gallis, quos uerberat uictor in fugam, insidiis cum parte Romani exercitus interfecto ac residuo agmine ab hostibus tarpiter subiugato, et a proconsule Caepione Tolosatium cum maximis auri argente 25 tique copiis urbe capta Gallorum. [15 § 23]
- XXIII. De Cimbris et Teutonis, qui aduersum Urbis imperium reliquarum gentium adiuncto solacio de suis sedibus consurgentes occurrentem sibi quidem Romanum exercitum prospera

1	chartagini reparatione	3	siditione	4	ciuile ueloti	
5	metello (e pr. statim ex a)	6	infestationis	7	cum allobrogibus]	
callobrogis	8	feliciter hisdem	9	solido perniciem (sem statim ex em)	catenensium igea ethana (una in ras. m. I) mon	
11	clade	15	reipublice	19	equos romanis (is statim in vs)	
corruptaribus (u alt. statim in o corr.)	21	taburinis	22	fuga		
interfectu	24	caepio tholosatum	25	cupiis	26	teutonis
27	consurgentis	28	romano			

primam congressione fregerunt, sed mox Mario consuli subsequenti de sua suorumque omnium clade bis uicti atque delati triumphum magnum reipublicae nomine contulerunt. [16 § 1]

XXV. De matricidio Publici Malleoli et damnatione eius. [16 § 22]

XXVI. De bello civili, quod auctore eodem Mario Romae magna senatorum ac civium clade confectam est, et quibusdam ex civibus iussu senatus exilio destinatis. [17 § 1]

XXVII. De socialibus bellis Italiae et pluribus grauibisque prodigiis, quae urbem Romam tam relatione quam visu grauisime terruerunt. [18 § 1]

XXVIII. De defectione Picentum Samnitium Lucanorum aliorumque socialium populorum et bellis, quae cum eis diu Romani duces et consules cum magna partis utriusque strage atque infelicitate gesserunt, et quod iisdem diebus rex Sothimus cum maximis copiis Thracum Graeciam ingressus uniuersos fines Macedoniae deuastauerit. [18 § 8]

XXVIII. Quod paulo post Mithridaticum bellum diuturnum et graue surrexit. [19 § 1]

XXX. De civilibus bellis nimium perniciosis reipublicae, quae auctoribus Mario et Sylla, Ciuna atque Sertorio diuturna dissensione uersata sunt, ac proscriptionibus senatorum. [19 § 3]

XXXI. Quod eiusdem belli civilis auctoribus Mario utique et Sylla defunctis Lepidus et Catulus singularum partium sectatores quicquid retro actae caedis residuum uidebatur in ciues suos fratresque gesserint. [22 § 16]

XXXII. De bellis et cladibus, quae in Hispania senatore Romano Sertorio rebellante reipublicae, qui ex Vrbe Syllae fugerat

1 consule subsequente	3 deliti reipublice	5 publii
6 civile	8 destinatis	10 quae] q:
12 samnicium	15 infelicitate hisdem othimus	16 copiis greciam uniuersus
17 finis deuastauit	18 mithridaticum	21 sertorio
24 silla	25 parcium	27 fratrisque gesserunt
28 sq. fort. scribendum	28 sq. fort. scribendum	
De cladibus reipublicae et bellis, quae — rebellante, qui ex et q. s.		
28 q:	29 sertorio	

dominatum, per Romanos duces ac milites diu cruentissime gesta sunt, uictoriaque Pompei, qui ad ultimum interfecto Sertorio cunctam Hispaniam in deditionem amicitiamque suscepit. [23 § 1]

XXXIII. Qualia in Macedonia sine Dardania Claudio et Scribonio ducibus a Romanis fuerint acta certamina uel quae Publius Seruilius in Cilicia atque Pamphylia aduersum hostes reipublicae, in Illyrico uero Cosconius proconsule feliciter egerint. [23 § 17]

XXXIII. De rebellione gladiatorum a Capua fugientum, qui ducibus Crixo seu Spartaco fugitiuorum adnitente solacio Romano exercitui confixerunt, et quod ad extremum labore magno a consulibus sint repressi, laboriosius tamen a Crasso atque feliciter Spartacus suorum manu fusa quam maxime fuerit superatus. [24 § 1]

XXXV. De miseriis et cladibus Romanorum, quas usque ad id temporis indefesse per bella capitalia et strage succidua aut ciuili malo id est sua sponte pepererunt aut inlata forinsecus cruentissime pertulerunt. [24 § 9]

CAPITVLA LIBRI VI.

I. De prouidentia et dispensatione diuina, qua ideo Romano imperio cunctus Orbis factus est subditus, ut facilius sub imperatoris unius principatu per incarnationem Christi et praedicationem eius sine apostolorum ipsius in unam fidem uniuersitas populorum destructu idolorum cultu percepta Deis ueri agnitione conflueret. [1 § 5 itaque]

2 uictoriaque		interfectu	3 sertorio (r pr. statim ex s)
amicitiamque	4 suscipit	6 q: plublius (l sic statim deleta)	
7 ciliaci pamphylia	8 ylliri	proconsole feliciter	9 regerint
10 fugientem	11 sparthago	12 a addidi	13 consolibus
repressi laboriosius	14 filicius parthacus	maxime	17 indefessec sic ec i. e. aut a (ic) statim in e aut e in a corr.
(pro sulc)			18 sine

20 INCIPIVNT · CAPITVLA · LIBRI · SEXTI · (litt. rubris) 22 cunctus (u
alt. statim ex i) 24 una fide 25 destructu 26 confluerit

- II. De Mithridatis regis Ponti et Armeniae diuturnis cum egregiis ducibus Romanorum, specialiter Lucullo atque Pompeio, per Asiam maximisque conflictibus, quantaque tandem ni fuerit superatus. [1 § 28]
- 5 III. Quod inter ista satellites Marianarum partium Fimbria Ilium subuerterit sed Sylla restituerit et quod eodem tempore Siciliam Verres praetor affixerit, piraticam uero insolentiam uehementer Gnaeus Pompeius terra marique tunc presserit, insulam quoque Cretam longo bello edomitam reipublicae
10 Metellus adiunxerit. [2 § 9 interea]
- III. De eiusdem Pompei cum diuersis ac ualidis gentibus congressu plurimisque famosissimisque uictoriis et Mithridatis in *Bosporo* dum a filio Pharnace obsideretur interitu. [4 § 3]
- V. Qualia idem Pompeius in Syria ac Phoenice siue Arabia
15 deinceps bella confecerit uel quales urbe capta euersaque Hierusolyma de Iudaeis strages egerit et de coniuratione contra patriam Catilinae a Cicerone consule feliciter extincta. [6 § 1]
- VI. De magnitudine proeliorum Iulii Caesaris seu triumphis, quos deuictis fortissimis populis regibusque Gallorum, Brit-
20 tannis quoque atque Germanis pari prosperitate superatis hostium domitor singularis emeruit. [7 § 1]
- VII. De Parthorum prospero nimium in Crassum consulem Romanosque successu et e diuerso continuo Cassii de Parthis
25 secuta uictoria. [12 § 2]
- VIII. De bello ciuili grauissimo, quod auctoribus Caesare Iulio atque Pompeio cum maxima nobilitatis et populi strage actum est et finitum. [14 § 5]

1 metridatis || arminiae 5 parcium 6 subuertit || resti-
tuit 7 uerres] uerbis || insulentiam 8 genus 9 insula ||
edomita 11 plurimisque congressu 12 *inter* uicturiis et 13 dum
circ. 20 litt. erasae, ubi et mithridatis in bosporo *fuisse conieci; horum* et
mithridatis *uestigia agnoscuntur* 13 obsideritur 14 fonce sibi
15 qualis 16 hyerusolima || iudeis || de *addidi* 17 catillinae ||
consule feliciter 19 magnitudinem 22 domitur 23 consulem
romanusque 25 uictoria 27 nobilitatis

- VIII. Qualia idem Caesar illice Alexandriae interfecto urbis ipsius Ptolemaeo rege bella peregerit et quod regnum Aegypti Cleopatrae reginae tradiderit, quaeque in Ponto ac Syria aduersum hostes Romani nominis gesserit. [15 § 29]
- X. Quod Romam post haec uictor ingressus dictator creatus et consul in Africam atque inde in Hispaniam contra Pompeios duos Pompei Magni filios sit profectus et quod in utraque prouincia plurimas senatorum strages Pompeianarum partium amatorum cum multa militum utriusque partis clade confecerit. [16 § 3 postea] 10
- XI. De eiusdem Iulii Caesaris obitu, et quod eo defuncto multa et graua exarserint bella ciuilia. [17 § 1]
- XII. De exordio magni et felicitis imperii Octauiani Caesaris, ex quo imperatores omnes Augusti appellari coeperunt, bellisque ciuilibus, quae sub eo ac per eum cum multorum excidio gesta sunt senatorum, deque Bruti et Cassii exitu, et quod eiusdem Augusti temporibus natus sit dominus Iesus Christus. [18 § 1]
- XIII. De rebellionem Sexti Pompei contra rempublicam, et quod aduersum eum a Caesare gestum sit cruentissimum nauale certamen, deque uictoria, quam de Persis et Parthis magnam in Syria per Ventidium ducem Romanus sumpsit exercitus, Lepidique certamine, qui cum Augusto dimicauit, et quod uictus a Caesare supplicando et ueniam fuerit consecutus et uitam. [18 § 19] 25
- XIII. De rebellionem seruorum, quae Caesaris auctoritate compressa est, et quod his diebus Romae e terra oleum fluxerit. [18 § 32 Taurus]
- XV. Quod in partibus Orientis ab exercitu reipublicae duce Antonio infelicia acta sint proelia, a quo deinceps in Graecia

1 interfecta	2 thodomeo	3 tradidit	pontu	4 ho-
stis	5 romana	6 afrecam adque	pompeius	7 filio
8 parcium	12 exarserant	13 filicis	14 agusti apellare	
ceperunt	16 cassu	17 agusti	20 sit statim ex est corr.	
21 uicturia	22 romanos	28 laepideque	agusto	28 cae-
sari(s auctoritate)	inclusa in ras. m. 1	30 infelicia	greacia	

Pompeius qui supra fugiens bello uictus et captus occisus sit, plurimisque uictoriis Caesaris, quas in Illyrice Pannoniaque sortitus est. [19 § 1]

XVI. Quod Artabanem, regem Armeniae uictum Antonius cum suis opibus ceperit itemque elatus Antonius Caesari terra marique conflixerit, qualiterque ad ultimam cum affectibus suis uitam morte finierit. [19 § 3 Antonius]

XVII. De pompis eiusdem Caesaris Augusti uictoris ab Oriente redeantis, cum quibus Urbem tripliciter ingressus est, et quod hic primus triumphi sui fuerit qui postea Epiphaniae Christi factus est dies, in quo Augusti honores et nomen acceperit, quodque ad hunc primum imperii totius pertinuerit monarchia. [20 § 1]

XVIII. De circulo, qui in modum arcus caeli diebus illis orbem solis ambiuit, et quod ab eodem Augusto in Sicilia repressis seruilibus bellis multa milia seruulorum propriis dominis restituta fuerint, atque iterum de olei fonte largissimo per totum diem Romae de taberna meritoria exorto, et quod hoc signum dominicae incarnationis extiterit sine dubietate mysterium. [20 § 5]

XVIII. De eiusdem uictoriis Augusti, quas in Cantabros atque Astures aliasque fortissimas gentes Hispaniae laudabiliter consummauit. [21 § 1]

XX. De commotione gentium diuersarum tam in Dalmatia quam in Pannonia Thracia Africa Germania Galliaque reliquisque prouinciis a pace reipublicae discedentium, qualiter eas idem Augustus per diuersos ac plurimos duces mira felicitate subegerit, et per ipsum Caesarem inter ista Cantabro bello, quod ipse susceperat, quinquennio terminato. [21 § 12]

2 uicturiis illirico	4 arminiae antinius	6 qualeq:
7 mortem	8 agusti	9 urbe trepliciter
11 qua agusti et <i>addidi</i>	12 tutius	10 epyfaniae
<i>Orosius</i>	15 quod <i>addidi</i> ab eo die agusto	14 modo caelestis
17 fuerint <i>addidi</i> de <i>addidi</i>	18 meretoria	16 seruulorum
<i>statim ex e)</i>	21 uicturiis agusti	19 extiterit (i <i>prior</i>
25 tharacia	22 gentis	24 dalmacia
26 discedendum quali	27 agustus diuersus	
plurimus filicitate	28 et <i>addidi</i>	

- XXI. De Varo Quintilio reipublicae cum tribus legionibus a Germanis extincto, Bosporanis uero ab Agrippa ad deditionem coactis et foedere Parthorum, quod ab Augusto Caesare, signis quae Crasso ablata fuerant restitutis, fuis precibus datisque obsidibus meruerunt. [21 § 26] 5
- XXII. De pace, quam eiusdem Augusti felicitate cunctus continuo Orbis obtinuit, et quod dominum se edentem ludos omnino uocari prohibuerit. [22 § 1]
- XXIII. De natiuitate domini nostri Iesu Christi eodemque anno censu in cunctas prouincias iussu Caesaris agitato. [22 § 5] 10

CAPITVLA LIBRI VII.

- I. De eo quod pagani impii loquendo blasphemant quaerentes quid causae fuerit, ut prope in extrema parte saeculorum a uero Deo Romanum conderetur imperium, cum illud uane credant a diis suis potius surrexisse. [1 § 1] 15
- II. Quod Romanae urbis seu potestatis exordium Babylonia cadente surrexerit et quod principalia regna similiter id est Macedoniae atque Africae aequa propemodum temporum subputatione regnauerint quodque anno septingentesimo conditionis suae incertum unde surgentia reliquis grauiora Urbem 20 incendia conflagrauerint. [2 § 1]
- III. Quod sanctus Abraham Nini regis Babyloniae quadragensimo tertio regni anno natus fuerit, ex cuius semine dominus noster Iesus Christus toto anno imperii Augusti Caesaris ex uirgine nasci dignatus sit. [2 § 13] 25
- IIII. Quoto anno ab Vrbe condita domini et saluatoris nostri uniuerso Orbi carnalis aduentus inluxerit et de nece in Bethlem acta iussu Herodis infantum. [3 § 1]

1 uario 2 bosforanis || deditione 4 q: grasso || praecibus
6 agusti filicitate 7 urbis

11 INCIPUNT · CAP · LIBR · SEPTIMI (litteris rubris) 12 pagani (ni statim
ex m) 13 prope in] propem 14 romano 15 putius 16 ba-
byllonia 17 surrexerit in ras. m. 1 18 atq: in ras. m. 1 || prope-
modo 19 septingentissimo 20 inentum 22 in Orosio ipso
huius cap. initium nec numero nec littera maiore indicatum est || babil-
loniae 23 fuerit statim ex fuit ||, simine 24 toto] i. e. quoto
Abraham et q. s. || agusti 26 uniuersu 27 orbe

V. De fame, quae Augusto Caesare senescente grauissima Romae orta est, et quod usque ad transitum ipsius Augusti pax per totum paene mundum diffusa regnauerit, extremo tamen tempore ipsius quibusdam in locis proelia sonuisse, et quod
5 id futurum dominus noster discipulis suis praecedentium proeliorum opinione praedixerit. [3 § 6],

VI. De principio regni Tiberii Caesaris et ad ultimum crudelitate, sub quo Romae dominica resurrectio nuntiata senatus indignatione respuitur, quodque tunc in amphitheatro apud urbem
10 Fidenatium magna pars populi caeuae ipsius ruina perierit. [4 § 1]

VII. De passione et resurrectione dominica, quoto anno eiusdem Tiberii Caesaris fuerit adimpleta, ac plagis, quae Iudaeam illico fuerint subsecutae, nec non grauissimo Asiae terrae
15 motu, quo causa dominicae passionis ciuitates multae sint dirutae. [4 § 13]

VIII. De crudelitate et stupris infamibus Gai Caligulae Caesaris, quantaque domi suae uenena latentia a successore ipsius sint detecta, et iis, quae Iudaei seditione grauissima apud Alexandria
20 pertulerunt, euersoque Hierusolymis sacrario templi et Pilati praesidis obitu. [5 § 1]

VIII. De successore eius Tiberio Claudio, in cuius exordio Romam beatissimus Petrus apostolus suo inlustrauit aduentu, quaeque temporibus eius Romae in abolendo imperii principatu uel
25 tractata a senatu clam fuerint uel repressa per principem, belloque ciuili, quod aduersum eum Camillus et Scribonianus euentu contrario mouere conati sunt, quaeque idem Augustus in Britannia feliciter gesserit, et quod Orcadas insulas Romano imperio uictor adiecerit, uel quibus propter
30 inopiam populi in Vrbe seditionibus fuerit agitatus. [6 § 1]

1 agustu	seniscente	2 agusti	3 paene] pae	7 crudili-
tate	8 nunciata	10 fidenacium	13 adimplita	iudea
14 inilito	terre	15 moto	ciuitatis	16 derutae
17 numerus	<i>in Oros. ipso omissus est</i>			
18 uenina	crudilitate			
19 his	indei	alexandria	20 hierusolimis	22 roma
23 aduentum	26 ciuile	uersum	camellus et sic	27 co-
nato	28 agustus	filiciter	orchadas	29 insula
				30 inopia

- X. Quemadmodum Nero successor infandis sceleribus uniuersisque flagitiis plenus beatissimos apostolos Petrum ac Paulum primus Christiani nominis inimicus occiderit, quaeque temporibus ipsius contraria reipublicae in diuersis prouinciis acciderint, de eiusdemque digno suis meritis exitu. [7 § 1] 5
- XI. Quod successores eius infelicitate breuiterque parum amplius quam anni unius spatio tres tyranni id est Galba Otho Vitellius regnauerint et quae in extremo uitae Vitellius de quibusdam senatoribus ciuibusque crudeliter in Capitolio gesserit. [8 § 1] 10
- XII. Quod Vespasiano imperatore legitimo succedente Hierusolyma fuerit obsessa per Titum eius filium atque euersa quodque sub eiusdem imperio magnae sint multaeque prouinciae adiunctae reipublicae. [9 § 1]
- XIII. De eiusdem Titi successoris ac filii dominatu tranquille quidem acto sed breuiter terminato nec non Urbis et Biuii montis damnoso circumiectis locis incendio. [9 § 13] 15
- XIII. Quemadmodum Domitianus frater successorque Titi crudeliter impieque rempublicam rexit et quod primus Neronis imitator ecclesias Christi grauissime fuerit persecutus, sub quo etiam beatissimus Iohannes apostolus in Pamphum insulam diu manserit relegatus, et de iis, quae in senatum Urbis exercuit, simulque aduersum Dacos atque Germanos duce Fusco quae proelia infelicitate crudeliterque magno militum gesserit detrimento, de uilissimoque eius interitu. [10 § 1] 20
- XV. Quod Nerva successor ipsius breui tempore fuerit dominatus. [11 § 1] 25

1 quemadmodo 2 flagitiis || beatissimus apostolus || primis
 3 inimicos || quinq: 4 acciderunt 5 de *addidi* 6 infli-
 citer 7 tris || galba 8 q: || uetellius 9 crudiliter ||
 capitulo 11 succedente hierusolima 12 ac 15 titi (i *fin. in*
ras. m. 1, ex u fort.) successores 16 biuii *sic* 18 quemadmodo
 domicianus || crudiliter 20 imitatur 21 iohannis || pamphum
sic || insula 22 religatus || de *addidi* || hisq: || .senatu
 23 daeh || germanus. 24 q: || infliciter crudiliterque magnuz
 25 de *addidi*

XVI. De Traiani imperatoris bellis uictoriisque felicibus, absque eo quod Christianam fidem regni sui ultimo tempore persecutus est, terrae motibus per loca grauissimis urbibusque subuersis, quaeque aduersum Iudaeos suis fuerint acta temporibus. [12 § 1]

XVII. Quod successor huius Hadrianus Sauromatum gentem feliciter superauerit, Iudaeos quoque Palaestinam prouinciam debellantes obpresserit, Christianos uero absque obiectione criminis iusserit penitus non punire et quod Hierusolymae uocabulum nominis hoc est Aeliam de suo praenomine iusserit inponi. [13 § 1]

XVIII. Quemadmodum Antoninus Pius optimus princeps et benigne rem publicam gubernauerit et cum Christianis ciuilitate egerit quodque huius temporibus Valentinus et Cerdo haeresiarchae Romam prauis dogmatibus foedauerint. [14 § 1]

XVIII. Quod huic Antoninus Verus et Aurelius Commodus succedentes uictoriam de Persis laudabili felicitate sumserint et quod idem Augustus Antoninus plura cum plurimis gentibus bella confecerit, cuius ex parte temporibus pro persecutione nominis Christiani Italiam totam pestilentia magna uastauerit quodque deinceps, dum aduersum Quades laborioso bello configeret, ad inuocationem nominis Christi exercitui suo, siti grauissima laboranti in castris, pluuiarum ubertas aduenerit. [15 § 1]

XX. De Commodo cuius supra Aureli filio successore qui, aduersum Germanos bellum quidem prospere gesserit, deinceps tamen animi prauitate nefaria multa commiserit nec non praecipuos extinxerit senatorum. cuius temporibus fulmine

1 felicibus	2 christiana	3 terre	6 adrianus sauromatum sic
feliciter	7 superauit	palaestinam	8 obpressit
christianus	9 iussit paenitus	ponere	hierusolimae
pronomine iussit	12 quemadmodum (um statim in o)	antianinus	10 helian
benignae	13 rempublica	14 haeresiarche	15 foedauerunt
16 antianinus	17 uicturiam	laudabile felicitate	sumserunt
18 agustus antianinus	22 configeret	inuocatione	23 sit
25 comodo aurili	26 germanus		

ictum fuerit Capitolium bybliothecamque maiorum ignis inde egressus accenderit casu, alia quoque per loca Urbem incendia conflagrauerint. [16 § 1]

XXI. De Heluio Pertinace et interfectore ac successore eius iuris peritissimo Iuliano, et quod uterque uix anni unius spatio tenuerit dominatum. [16 § 5]

XXII. Quemadmodum Seuerus Pertinax, occiso a se de quo supra dictum est Iuliano, imperium sumserit multaque diuersis in locis contra Parthos quoque et Arabas proelia gesserit, sed et Christiani nominis fuerit persecutor bellaque ciuilia cum multa Romani sanguinis effusione confecerit partemque Britanniae non paruo amisso numero militum occupauerit, quam etiam a uicinis indomitis gentibus crediderit distinguendam. [17 § 1]

XXIII. Quod huic filius Bassianus Antoninus cognomine successerit in regnum, qui etiam et Caracalla uocitatus dum contra Parthos bellum infeliciter moliretur, ab hostibus circumuentus occisus sit, et quod huic Macrinus successor extiterit. [18 § 1]

XXIII. Quod eiusdem Macrini successor Marcus Aurelius Antoninus paruo tempore flagitiose dominatus cum matre Romae tumultu militum sit peremptus. [18 § 4]

XXV. Quemadmodum Aurelius Alexander, qui huic successerit in regno, laudabiliter gubernata republica, matre etiam Christiana Origene docente presbytero gloriosam de Persis tulerit confecto hoste uictoriam. [18 § 6]

XXVI. Quod Maximinus post hunc princeps absque senatus electione ab exercitu sit creatus, qui legis catholicae persecutor a Pupieno Aquileiae fuerit interfectus. [19 § 1]

1 capitulum bybliothecamque	3 conflagrauerunt	5 spatio
6 tenuerit (t statim in nt mut.)	7 quemadmodo occisu	8 imperio
9 gesserit (e in ras. m. 1)	10 persecutor	11 effusione
confecerit	12 numero	13 crediderit distinguendam
14 Antoninus successit	16 caro calla	17 infeliciter
15 Antoninus	20 flagitiose tumultum	22 quemadmodo alexander
successit	23 reipublica	24 origine
27 persequuntur appopieno	25 confectu uicturiam	

XXVII. De successore eius adhuc puero Gordiano, qui multis aduersum Parthos proeliis feliciter gestis suorum super Euphraten fraude perierit. [19 § 3]

XXVIII. Quod Philippus Gordiani successor primus imperatorum fuerit Christianus, cuius regni anno tertio millesimus a condita Vrbe completus sit, quodque idem cum filio Philippo tumultu militum fraude Decii sit peremptus. [20 § 1]

XXVIII. De eodem Decio interfectore et successore eius, qui paucis tempore potitus imperio et in Christianos multa crudeliter gesserit et cum filio Caesare a barbaris interfectus fuerit. [21 § 1]

XXX. Quod Gallus Hostilianus post hunc adeptus imperium breuissimo spatio dominatus cum filio Aemiliani fraude perierit quodque grauissima pestilentia Decii persecutoris tempore suscitata omnes tunc paene prouincias Romanae reipublicae depopulata uacuauerit. [21 § 4]

XXXI. De Valeriani et Gallieni turbidissimis miserimisque temporibus, qui imperatores uno quidem facti in tempore, sed tyrannis per loca grassantibus, plurimis etiam gentibus contra Romanum nomen in arma surgentibus infeliciter republica administrata perierint. quorum unus Christiani nominis persecutor a Persis uictus et captus turpi illic, donec uixit, seruitute depressus Romani nominis foedauit imperium, alter regno deserto dum apud Mediolanium libidinibus operam impendit, occisus est. [22 § 1]

XXXII. De Claudio successore horum, qualiter Gothos annis paene multis Illyricum Macedoniamque uastantes prospero conficta prostrauerit. cui paruo tempore dominanti Quintillus frater in regno succedens mox ut ordinatus occisus est. [23 § 1]

1 gurdiano	2 filiciter eufraten	4 gurdiani successur
5 tercio milesimus	6 conplitus	7 tumultum
8 in Orosii opere ipso XXVIII temere successore (o statim ex u corr.)	9 christianus crudeliter	10 et statim s. s. interfectus fuerit] interierit
13 spacio emeliani	14 pestilencia	16 depopulata
17 turpidissimis	18 imperatoris factis	19 crassantibus gentibus —
20 romano (sic) in ras. statim m. 1	20 nomen — infeliciter statim in marg. addita	21 repuplica
22 persequatur	24 mediolanum	28 dominante
(n in n' statim corr.; cf. cap. 49)	29 succidens	

- XXXIII. Quemadmodum Aurelianus post hos adeptus imperium de Gothicis magnam uictoriam sumpserit ac reipublicae terminos statui pristino per loca reddiderit, Urbem quoque muris firmiter cinxerit et persecutionem extremo tempore regni sui meditata fuerit interfectus. [23 § 3]
- XXXIII. De successorum eius Taciti et Floriani breuissimo regnandi spatio et fine. [24 § 1]
- XXXV. Quod Probus horum successor imperii sui tempore Gallias de manu hostium eripuerit bellaque ciuilia apud Agrippinam unum, aliud in Oriente confecerit, quibus sopitis tumultu militum Sirmi fuerit interemptus. [24 § 2]
- XXXVI. Quod huius successor nomine Carus genere Narbonensis apud Parthos in castris fulmine ictus obierit. [24 § 4]
- XXXVII. Quod Diocletiani et Maximiani temporibus euentus uarios habuerit proeliorum Romana respublica, quique inmanissimi persecutores Christiani nominis extiterunt, nam sponte imperii pariter dignitate deposita Galerio et Constantio Augustis regni summam in duas partes eo primum diuisam tempore reliquerunt. [25 § 1]
- XXXVIII. Quod praefatorum temporibus Augustorum decima post Neronem Ecclesia passione uexata sit et quod his decem calamitatibus paganorum decem plagarum Aegypti merito numerus comparetur, quoniam ecclesiasticae adflictionis in illis tunc figura praecesserit. [26 § 1]
- XXXVIII. De felicitate ac fide temporum principis Constantini et pace ecclesiis per ipsum catholicis restituta, et qui sub regno eius aemuli principatus dissimili quidem sed celeri fine

1 in Orosio ipso xxxii temere 2 magna uictoria || terminus
 3 reddiderit 4 regni 7 spacio || finem 10 unam aliam ||
 supitis || tumultum 11 Syrmi 14 dioclitiani 15 habuit
 16 persecutores (· fortuitum ?) 17 agustis 18 diuisa
 20 agustorum 21 nerone || decim 22 calamitatibus (ami statim ex is corr.) || decim
 24 figuram 25 felicitate 26 ecclesias 27 dissimile ||
 celere

decepti sint, de eiusdemque Augusti uel uictoria, quam sumpsit ex Gothis, uel obitu. [28 § 5]

5 XL. Quod huius filii Constantius et Constans imperii successores extiterint, quorum uno id est Constantio fauore Arrium
prosequente haeresis Arrianae damnabile saeculo dogma
diffusum sit, et quod idem Constantius motus multorum
cohibuerit tyrannorum, cum Parthis quoque proeliatum dum
10 aduersum Iulianum acturus bellum ciuile remearet, in itinere morbo praeventus obierit quodque frater ipsius Constans
Magnenti tyranni fraude deceptus in oppido uicino Hispaniae, cui nomen est Helena, fuerit interemptus. [29 § 1]

15 XLI. Quod idem Iulianus regnum adeptus studio reparandi cultus idolorum fidem catholicam dum persequi moliretur, contra Parthos eduxerit exercitum, ubi etiam hoste obuio ab uno equite incautus occisus sit. [30 § 1]

XLII. Quod huic in castris ilico successerit Ionianus, qui ad Illyricum rediens paucis dominatus tempore casu morte decesserit. [31 § 1]

20 XLIII. De Valentiniano successore ac persecutore nominis Christiani facto regni particeps, quod idem Valentinianus aduersum Saxones feliciter dimicauerit et Burgundionibus a Druso et Tiberio ripa Rheni fluminis pro custodia limitis constitutis, nec non Valentiniani praeepto, quod Theodosius imperatoris Theodosii genitor per inuidiam fuerit interfectus.
25 [32 § 1]

XLIII. Quod Gratianus Valentiniani successor ac filius adhuc patruo suo Valente regnante Alamannorum gentem apud
Argentariam oppidum mira felicitate superauerit quodque
idem Valens patruus Gratiani plurimis Dei seruis ac sacerdotibus in exilium destinatis et sponte Gothis in sua regna
30

1 deceptissint; cf. *Orosius* 7, 29 § 1 || de *addidi* || agusti || uictoria
3 successoris 4 extiterint (i. *alt. radendo ex u*) || constante fauore arrium 8 itere 10 fraude | dedeceptus 14 eduxit
15 ocessus 21 saxonis fliciter dimigauerit 22 militis
24 theodosii || genitur 26 ualentini 27 paruo 28 flicitate
29 patruos 30 distinatiss || ghotis

susceptis ab eis postea cum magna reipublicae clade iudicio Dei superatus incensus sit, quibus idem dudum Arrianæ sectae primum miserat sacerdotes. [33 § 8]

XLV. Quod idem Gratianus Valente mortuo Theodosium consortem sibi adsciuerit imperii: qui protenus aduersum Scythicas 5 gentes proeliorum opinione terribiles emersit intrepidus afflictumque reipublicae statum uelociter reparauit, insuper easdem imperio suo foederatas effecit. [34 § 1]

XLVI. Qualiter Gratianus princeps per tyrannum Maximum sit deceptus. [34 § 9] 10

XLVII. Quemadmodum Theodosius Augustus Valentinianum utique iuniorem, Gratiani fratrem, Maximo pulsum Italia restituere uolens Occidentis imperio, Aquileiae hostem ipsum nomine et inmanitate bis maximum obsessum captumque peremerit, Andragatio quoque comite Maximi pariter interfecto. [35 § 1] 15

XLVIII. Quod idem Valentinianus apud Viennam per Arbogastem palatii sui comitem fuerit interfectus. [35 § 10]

XLVIII. De Eugenii per Arbogastem tyrannide contra imperatorem sumta Theodosium, qua felicitate idem Augustus utramque personam uirtute Christi adiutus oppresserit, eiusdemque 20 principis apud Mediolanium obitu. [35 § 11]

L. De filiis eiusdem Theodosii Arcadio et Honorio Augustis, quibus adhuc pueris inchoantibus imperare Gildo comes Africae rebellare meditatus a fratre Mascezele pro parte Romani nominis fuerit superatus, eiusdemque Mascezelis 25 interitu. [36 § 1]

4 theodosio	5 adsciuit	6 terribiles	7 uiliciter
9 tyrannum	11 in Orosio ipso XLVI temere	quemadmodo	
agustus	12 iuniorem (em statim ex um)	frater	15 comitem
interfectu	16 XLVIII radendo corr. ex XLVIII	aruogastem	
18 XLVIII sic XL-III (fuisse uid. L.)	aruogastem		19 filicitatem
agustus	20 uirtutem	adiutos oppresserit eiusdempq: (statim corr.)	
	21 mediolano	22 eiusdem statim in ras. archadio	
agusti (sic)	24 marcezele		

- LI. De eruptione gentium diuersarum aduersum imperii utriusque rempublicam ab Stilicone et Rufino palatii rectoribus perfidis excitata et quemadmodum Radagaisus rex Gothorum absque clade aliqua Romanorum, magis fame et siti quam gladio, cum ingenti sui gentis excidio sit peremptus et quod Stilico comes Honorii rempublicam sceleris sui detecta perfidia ab eodem Augusto cum Eucherio filio sit punitus. [37 § 1]
- LII. Quod urbem Romam rex Gothorum Alaricus iruperit quodque illic a duce ipso uel misericorditer sint plura gesta uel fortiter, de ictuque fulminis in Vrbe moenium publicarum. [38 § 7]
- LIII. Quod ab eiusdem Alarici regis propinquo Athaulfo Placidia in Vrbe tunc capta atque in uxorem adsumta sit et quae quantaeque per Galliam Stilicionis perfidia suscitatae gentes eruperint Francosque protriuerint et quod diebus ipsis Constantinus tyrannus humili loco natus adiunctis filio solaciis barbarorum adgressus Hispanias magnas ciuium prouinciae ipsius strages ediderit. [40 § 1]
- LIIII. Quod Honorius Augustus et easdem gentes, quas supra diximus, et multos in Africa siue Gallia tyrannorum ac per loca reliqua saeuientum adiutorio Christi per Constantium comitem magna felicitate represserit. [42 § 1]
- LV. De eiusdem strenuitate Constantii, qui de Galliis in Hispanias Gothos transire coegit, et Athaulfi regis Gothorum, successoris Alarici, qui Placidiam de Vrbe sibi sumsit uxorem, uel deuotione erga rempublicam uel apud Barchinonam fine. [43 § 1]

2 rempublica	3 quemammodo	5 ingente	7 agosto
eucherio	11 de <i>addidi</i>	publicarum <i>sic</i>	13 placedia
15 quantae	suscitate	16 francusque	17 tyrannus
19 stragesi	diderit	20 L agustus	21 diximus
23 filicitate	24 LI h. l.,	L-N: in ipso	Orosii opere
			27 deuotione

- LVI. Quod Segericus a Gothis rex creatus mox Vallia succedente decesserit, qui protinus cum Honorio imperatore pacto foedere Placidiam sororem ipsius honorifice honesteque reddiderit, et quod Alanorum seu reliquarum gentium reges in Gallia consistentum foederatos se Romanae reipublicae tradiderint. 5
[43 § 9]

1 LII || sygericus || succidente 2 pactu 3 placidiam
4 gencium regis 5 foederatus || tradiderunt

HAEC SVNT IN HOC CODICAE PAULL (sic) OROSII HISTORIAM LIBRI
-VII- (litteris nigris); infra haec (media pagina) rubro colore II i. e.
uerbi INCIPIT initium scr., sed paginae pars dimidia uacua relicta est
sequentisque principio rubro colore scripta sunt haec: INCIPIT : OROSII :
LIBRI (sic) PRIMVS :

PAVLI OROSII

PRESBYTERI

LIBER APOLOGETICVS.

- Σ = codex Parisinus Lat. n. 17349 saec. VIII—X.
 T = " Parisinus Lat. n. 1863 saec. X.
 Φ = " Vaticanus Reginae n. 286 saec. X—XI.
 X = " bibl. oppidi Troyes n. 1145 saec. XIII ut uid.
 Ψ = " bibl. oppidi St.-Omer saec. XIII.
 c = editio princeps Ioannis Costeri, Louanii 1568.
 f = " Fabricii, Colon. 1574 (f^2 ed. Colon. 1582).
 s = " A. Schotti, Mogunt. 1615.
 h = " Haverkampi, Lugd. Bat. 1738 = 1767.
 g = " Gallandii, Biblioth. PP. tom. VIII (Venet. 1788) p. 157 sqq.
 b = " horum 1 § 3 *mihî necessitas* — 8 § 1 *testes quaerere* in
 Augustini opp. ed. Bened. x app. p. 79—82 (Paris. 1690).
 v = editorum consensus.

Integram dedi lectionum diuersitatem ex $\Sigma T \Phi X \Psi$, nisi quod ex $\Upsilon X \Psi$ *e* et *ae*, *ci* et *ti* inter se permutatas non adnotauî.

a r (uelut Σ^{ar}) ante rasuram, *p r* (uelut Σ^{pr}) post rasuram significant.

PAVLI OROSII

p. 588
Hav.

PRESBYTERI

LIBER APOLOGETICVS.

1 Possibilitatis non est neque praesumptionis meae, beatissimi 1
sacerdotes, sed artissimae ac paene extremae, ut ipsi agnoscitis,
necessitatis, ut ego nunc uidear. quod quidem ut facerem,
iniuria coactus sum, non solum defensor fidei meae sed etiam
5 perfidiae manifestator alienae. sicut enim purgationi propriae 2
studere debeo propter conscientiam — conscientiam autem dico
non meam sed alterius —, ita et deprehensos in grege ouium
lupos ostentare ad digitum cogor propter fidem et zelum —
zelum autem non meum dico sed Christi. sed neque ego, cum 3
10 sim minimus omnium, aliquid temeritate praesumo: mihi

OROSII PR̄BI LIB̄ APOLOGETIC̄ INCIP̄ (rubris litteris) | Σ OROSII
PR̄BI LIBER APOLOGETICVS INCIPIT T Orosii presbyteri liber apologeticus
incipit Φ Orosii pr̄bi lib̄ apologetic̄ incip̄. X Incipit liber apolo-
geticus orosii pr̄bri Ψ Pauli Orosii uiri doctissimi (P. O. presbyteri s)
liber apologeticus contra Pelagium de arbitrii libertate v

1 P uerbi possibilitatis *grandis et rubra* in Σ *grandis et coloribus*,
picta in Ψ || |POSSIBILITATIS — NEQVE| *uncialibus* in Σ || Non
praesumptionis meae est beatissimi (*et in mg. m. 1: Initium huius*
operis in quodam codice sic inuenimus; possibilitatis est neque presump-
tionis meae) codex Ashburnhamianus Librianus n. 86 s. XII || non] Σ
om. TΦXΨ || praesumptionis TΦ presumptionis X 2 poene TΦ
3 uidear *cum rasura supra a* Σ 4 iniuria. (*eras. m*) Φ || Non *cum*
ras. supra N Σ 5 purgationi (*eras. ut uid. r*) Σ 6 con-
scientiam *alterum om. h* 7 et] ut Ψ || dephensus Σ deprehensus
(*u in o corr. m. 1*) Φ X 8 ostenta|re (*ostenta in ras. m. 1*) X
10 Michi XΨ

necessitas est iniuriam manifestare, quam passus sum. cunctis pateat qui fecerunt. Dei enim et uoluntas et ordinatio est, ut malum, quod per patientiam tolerabatur, necessarie proderetur, p. 589 et per contentionem furoris eorum ipsis dignam mercedem quam oportuit erroris sui recipientibus non solum pessimorum 5 denotatio fieret dogmatum sed corripiendarum manifestatio 4 personarum. patres enim et qui iam quieuerunt martyres et confessores, Cyprianus, Hilarius et Ambrosius, et quibus etiam nunc permanere adhuc in carne necessarium est, qui sunt columnae et firmamenta Ecclesiae catholicae, Aurelius Augu- 10 stinus et Hieronymus, multa iam aduersus hanc nefariam haeresim absque designatione nominum haereticorum scriptis 5 probatissimis ediderunt. quamquam et haec uenenatissimorum dogmatum abominatio habet etiam nunc uiuentes mortuos mortuosque uiuentes. nam Origenes et Priscillianus et Iouini- 15 anus, olim apud se mortui, in his uiuunt, et non solum uiuunt 6 uerum etiam loquuntur; nunc uero Pelagius et Caelestius, si in his perseuerauerint uiuentes mortui, ecce aduersus Ecclesiam, quod miserum est, et, quod multo miserius est, in ecclesia palam sibilant impiique serpentes uibrantibus infecta linguis 20 ora lambentes dum sanctam et munitissimam sedem cui subtiliter inrepsere obsident, cunctos fideles, ne ad illud firmissimum quondam in Sion refugium conuolemus, exterrant. fetor siquidem oris eorum longe lateque diffusus omnium, quibus odor uitae in uitam erat, odorem uertit in mortem. 25

2 Contra hunc serpentem suffocantemque halitum multa utique

1 ut cunctis Σ 3 Necessariae Σ^a 4 furor's (sic m. 1 i. e. furoris et in marg. ad hunc u. 3 necess. — 4 eorum nota adscr. i i. e. require) X 7 martyres Ψ 8 confessores] Σ et in mg. b concordēs T Φ X Ψ v || hylarius Ψ || ambrosius (au eras. m. 2) X 11 hieronymus] T hieronimus $\Sigma\Phi$ X ieronimus Ψ 12 haeresim codices || hereticorum codices 14 abominatio (eras. h) Σ 16 non solum uiuent Σ 17 loquuntur T Φ X || caelestius Σ T Φ Ψ 20 impiique T 21 subtiliter Ψ 22 inrepsere Σ X Ψ || ne. (eras. c) Φ 23 syon Ψ || haec fetor — 25 in mortem om. v (non b) || fateor T Φ^a X Ψ 24 diffusus] diffusum uirus Ψ b 26 alitum Ψ

beatissimi quos supra memorauimus uiri et multifaria suaue-
olentia scripturarum unguenta conficiunt et ad reficienda
aestuantium corda populorum fragrantissimum thymiana cum
oblacione orationis incendunt. sed hoc parum est, incerto 2
propemodum auctore contendere et contraria substituendo
contrariis infectum pestifero halitu aerem temperare, nisi ipsi
in medium protrahantur proteranturque serpentes. qui cum 3
tuendi solius capitis causa reliquum concisioni atque iniuriae
corpus exponunt nihil damni arbitrantes ea tantum sui parte
10 a periculo libera, quae multimodas uenenatasque in se obtinet
linguas, si etiam membris omnibus amputentur: nobis sufficere
uidetur temperando saltem pudori satisfacere, ipsos autem a
penetralibus non mouere? — quasi ullus exhalationis fetidae 4
finis sit nisi auctore finito — et inter haec illud Salomonis
15 testimonium non occurrit? unus aedificans, alius de-
struens, quis eorum proficiet nisi labor? stat etiam 5
inmanissimus superbia Goliath carnali potentia tumidus, omnia
se per se posse confidens capite manu, ac per totum insuper
corpus plurimo aere uestitus, ha'bens post se armigerum suum, p. 590
20 qui etsi ipse non dimicat, cuncta tamen aeris ac ferri suffragia

AUCTORES 15 *Ecclesiastic. 34, 28* 17 Goliath—19 armigerum
suum (*quibus significat Pelagium et Caelestium, cf. 24 § 3*) *sec. Reg.*
1, 17, 4—7

1 et] ex TXΨ || multipharia Ψ multifaria Σ¹ || suaueolentia] sua-
uolentia Σ²T sua uolentia Ψ 3 aestuantium Φ || fragrantissimum
Σ¹ΦXΨ fragrantissimum T || thymiana ΣTΦXΨ 5 contendere
auctore Σ 6 alitu Ψ 9 exponunt* (*interpunctio ut uid. erasa*)
Φ || nichil Ψ || dampni T || arbitrantur T²b 10 quae] qui Ψ ||
optinet XΨ 11 linguas* (*interpunctio ut uid. erasa*) Φ || membris
X || anputentur X 12 pudori Σ² 13 quasi uero ullus (*lin.*
deletiles add. m. 1) Φ || exalationis ΣTΦX¹Ψ 15 non] ΣTXΨcf
(*on ex corr. m. 2; fuisse uid. ch; an en ? Ψ*) nunc Φshgb 16 pro-
ficiens Ψ 17 inmanissimus ΦΨ || superbia om. Ψ 18 se per
se posse] per se posse se X || capite] ΣTΦX caput Ψv || manu]
ΣTΦX manus Ψv || ac per totum] TΦX et per totum Σ ac totum
Ψ totum v 19 plurimo aere] scripsi plurimo Σ¹TΦX plurimo aere
ferroque Σ² (*ex coniect. ut uid.; cf. lin. 20*) plurimo apparatu Ψv
20 qui] Σ²ΦΨ quem Σ¹TX || aëris (*sic m. 2 ex aeris*) ac (*c m. 2 in ras.*)
X || ac] et v

subministrat. et non mirum est, si competenter hunc locum
 prouidens Scriptura pronuntiat, ubi ait, Philistiim stabant
 6 super montem ex hac parte. ab Ecclesia siquidem haereseos
 impugnator expellitur et nutriri in sinu Ecclesiae haereticus
 inuenitur, et propter hoc per Spiritum Sanctum inde
 Israel stare pronuntiatur, hinc hostis. et hoc saepe. nam
 et rex Dauid usque ad impium filium pius pater ab Hierusalem
 deposito regis habitu fugatur: ubi protinus Absalon tyrannus
 7 ingreditur. stat ergo Goliath — pro dolor! — ex hac parte,
 id est in Ecclesia, et non solum stat, uerum et prouocat,¹⁰
 simulque per dies plurimos sanctum Israel manifesti timoris
 exprobrat.

3 Ne, quaeso, beatissimi sacerdotes, quisquam me arbitretur
 sub praetextu speciei Goliath Dauid nomine gloriari: uos me
 participem certaminis uestri esse uoluistis, ut auxiliator non¹⁵
 2 auctor accederem. latebam siquidem in Bethleem, ignotus
 aduena pauper — quid miser ego sic loquor, iterum forsitan
 iactantiae notandus? quoniam quidem et ipse Dauid et talis
 et inde processit — latebam ergo in Bethleem, traditus a
 patre Augustino, ut timorem Domini discerem sedens ad pedes²⁰
 Hieronymi. inde Hierusalem uobis accersientibus uocatus ad-
 ueni; dehinc in conuentum uestrum una uobiscum Iohanne
 3 episcopo praecipiente conscendi. ilico a pusillitate mea postu-
 lastis uniuersi, ut si quid super hac haeresi, quam Pelagius

AVCTORES 2 Reg. 1, 17, 3

5.6 Reg. 1, 17, 3

1 sumministrat (sum s. s. man. poster. T) TΦXΨ || hunc] huc X
 2 phylistiim TΦ^b philistim Σ¹ phylistiim Φ^a 3 in marg. ad u.
 siquidem — 4 nutriri nota adscr. r: X || hereseos ΣΦ heresēos X
 4 inpugnator ΦX || expelletur TΦX || nutriri TΦX || hereticus ΣΦ
 om. Ψ 6 isrl̄ ΣΦXΨ (sic omnes passim) || hoc sepe (oc s in ras.
 m. 2, e prior ex e radendo mut.) Σ || nam et] Nam Σ 7 inpium
 X || iherl̄m X ierl̄m Ψ 8 tyrannus Ψ 9 ph Ψ 11 is-
 rahel Σ isrl̄ Ψ 14 pretextu ΣΦ || specie ΦX 15 non
 auctor om. X¹ 18 tales Φ^a 21 hieronimi ΣTΦ iheronimi X
 ieronimi Ψ || iherl̄m X ierl̄m Ψ || nobis Φ^a || accersientibus]
 ΣTΦXΨ 23 conscendi (scan in ras. m. 1) Ψ consedi v || pusillani-
 mitate Ψ || postulat̄is Σ¹X¹ 24 heresi ΣΦ

et Caelestius seminarunt, in Africa gestum esse cognoscerem, fideliter ac simpliciter indicarem. exposui coronae uestrae 4 breuiter ut potui, Caelestium iam ad honorem presbyterii subrepentem apud Carthaginem plurimis episcopis iudicantibus 5 proditum auditum conuictum confessum detestatumque ab Ecclesia ex Africa profugisse; contra librum uero Pelagii 5 beatum Augustinum discipulis ipsius Pelagii prodentibus ac petentibus plenissime respondere, extare etiam in manibus meis epistolam supra memorati episcopi, quam nuper ad 10 Siciliam ordinasset, in qua multas quaestiones haereticorum retudit: quam etiam ibidem ut legerem praecipistis et legi. ad haec Iohannes episcopus ut Pelagius coram intromitteretur 6 expetiit. cui et propter paternitatis ipsius reuerentiam et propter actionis utilitatem, dum praesentem ab episcopo rectius p. 591 15 crederetis confutandum, intromittendi conuentia praestita est.

Intromissum Pelagium unanimiter omnes interrogastis, an 4 haec, quibus Augustinus episcopus respondisset, se docuisse cognosceret. ilico ille respondit: 'et quis est mihi Augustinus?' cumque uniuersi acclamarent, blasphemantem in episcopum, 20 ex cuius ore Dominus uniuersae Africae unitatis indulserit sanitatem, non solum a conuentu illo uerum ab omni ecclesia pellendum, episcopus Iohannes ilico eum, hominem uidelicet laicum in consessu presbyterorum, reum haereseos manifestae

AVCTORES 3 iam — 4 subrepentem *ex Augustini ad Hilarium Epist. 157, 3 § 22* 7 Augustinum . . 8 respondere] *libro De natura et gratia; cf. infra 4 § 5* 9 Augustinus *Epist. 157 ad Hilarium Syracusanum*

1 caelestius *codices* || africa ΣΨ 3 presbyterii ΣΤΦΧ psbyterii Ψ presbyteri (-bi- s) c f s h g 4 cartaginem ΣΨ kartaginem ΤΦΧ 6 ecclia Φ || africa (ff *ex f m. ut uid. 2 X*) ΣΨΨΧ 8 respondere] ΤΦΧ Ψν respondiisse Σ (*scil. ex lin. 17*) 9 eplam Σ epl'am (*sic fere ubique*) Ψ || memorauit *ut uid. Σ¹* || nup in *ras. m. 1* Ψ 10 quaestiones Τ || hereticorum ΣΦ 11 retudit] ΤΦΧ retulit ΣΨν 15 conuentia] Ψ conibentia (*ntia m. 2 in ras. paullo minore X*) ΣΤΦΧ || praestata Σ 16 pelagiū (v̄ *m. 2 in ras., uid. ā fuisse*) Σ 17 respondiisse & | & Φ 19 uniuersa Σ¹ 20 affricę Σ affrice Ψ 21 conuentu in *ras. minore m. 1* Ψ 22 iohannē- | Σ 23 consessu (*prima s radendo ex f corr.*) X || p̄brorū Σ presbyterorum ΦΧΨ || hereseos ΣΦ || manifestę ΦΧ manifeste ΣΤΨν (*non b*), cum *seqq. coniuuauerunt* Σ¹ΦΧν

2 in medio catholicorum sedere praecepit et deinde ait: 'Augusti-
 nus ego sum,' ut scilicet persona quasi praesentis assumpta
 liberius ex auctoritate eius qui laedebatur ignosceret et do-
 3 lentium animos temperaret. cui mox a nobis dictum est: 'si
 Augustini personam sumis, Augustini sequere sententiam'. tunc 5
 idem episcopus nobis omnibus ait: 'haec, quae leguntur, in alios
 dicta sunt, *dicta* autem de Pelagio suggerendum putatis; si in
 4 ipsum ergo Pelagium quid dicatis, expromite'. ego autem uobis
 annuentibus dixi: 'Pelagius mihi dixit docere se, hominem
 posse esse sine peccato et mandata Dei facile custodire, si 10
 uelit'. respondit Pelagius audientibus uobis: 'hoc et dixisse me
 5 et dicere, negare non possum'. ego ilico prosecutus sum: 'hoc
 in Caelestio Africana synodus detestata est; hoc Augustinus
 episcopus scriptis suis, sicut audistis, exhorruit; hoc in ipsius
 6 nunc Pelagii scriptis sua responsione condemnat; hoc et 15
 beatus Hieronymus, cuius eloquium uniuersus Occidens, sicut
 ros in uellus, expectat — multi enim iam haeretici cum
 dogmatibus suis ipso oppugnante suppositi sunt — in epistula
 sua, quam nuper ad Ctesiphontem edidit, condemnavit, simi-
 liter et in libro, quem nunc scribit, collata in modum dialogi 20

AVCTORES 15 responsione *cf. supra ad p. 607, 7 sq.* 16 eloqui-
 um — 17 uellus *sec. Deut. 32, 2 et Iudic. 6, 37; item Orosius Commo-
 nitorio extr.* 18 ad Ctesiphontem] *Hieronymi Epist. 133 (cf. Pro-
 logus Dialogi contra Pelag. p. 912 ed. Vallarsi)* 20 *Hieronymi
 Dialog. contra Pelagianos*

2 quasi om. Σ || assumpta TΦX 3 auctoritate X || laedebatur
 Φ 5 personā (eras.) Ψ || sententiam sequere v (non b)
 6 leguntur (corr. m. 1) Φ || in alios- dicta sunt autem de pelagio-
 ΣTΦXΨ; dicta post sunt om. *codd. et edd.* || autem] aut v
 7 suggerenda Σ^a || putatis] Σb (cum interrog. signo) putas TΦXΨ
 putas? v || si om. b 8 ego X^a autem v 9 docere in ras.
 m. 2 (eiusd. aetatis atque 1) et in marg. m. 1 ð Ψ 12 ad uers.
 ilico — 13 africa- in marg. Ψ 13 caelestio Φ^a caelestino Σ ce-
 lestino X caelestino TΦ^bΨ || africana ΣΨ || synodus *codices* 15 con-
 dempnat ΣTΦX 16 hieronimus ΣTΦX ieronimus Ψ 17 heretici
codices 18 dogmatibus T || oppugnante T || et post sunt *add., ante*
 17 multi *puncto male posito, v (non b)* || epla ΣXΨ (*sic ubique XΨ*)
 19 tesiphontem ΣTΦX thesiphontem Ψ || condempnauit ΣTΦ con-
 dempnauit (sic) X

altercatione confutat. hoc est enim lubricum in ancistro draconem tenere, ne possit effugere'.

Porro autem episcopus Iohannes nihil horum audiens a 5 nobis exigere conabatur, ut accusatores nos ipso iudice fate-remur. respon'sum saepissime est ab uniuersis: 'nos accusatores p. 599 huius non sumus, sed quid fratres tui, patres nostri, senserint et decreuerint super hac haeresi, quam nunc laicus uulgo praedicat, intimamus, ne Ecclesiam, tuam praesertim ad cuius sinum conuoluimus, te ignorante conturbet'. at ille cum saepe 2 nos docendi simulatione in aliquam professionis speciem temptaret inducere, dicens, quia ad Abraham dictum esset a Domino: ambula coram me et esto sine macula, et Zachariam atque Elisabeth pronuntiatos esse iustos ambos ante Dominum, incedentes in omnibus iustificati- 10 onibus Domini sine querela; — quod quidem ab Origene dictum ab eo proferri compluribus nobis notum erat — cui 3 responsum per me est: 'nos filii Ecclesiae catholicae sumus; non exigas a nobis, pater, ut doctores super doctores esse audeamus aut iudices super iudices. patres, quos uniuersa per 20 Orbem Ecclesia probat, quorum communioni uos adhaerere gaudetis, damnabilia haec esse dogmata decreuerunt: illis probantibus nos oboedire dignum est. cur interrogas filios quid sentiant, cum patres audias quid decernant?'

AUCTORES 1 lubricum—2 tenere *Iob 40, 20 sec. LXX* 11 *Gen. 7, 1* 12 *Luc. 1, 6*

1 *ad uers.* -bricum—2 *ne in margine* · Ψ || in ancistro] mancistro T || ancistro] ΣΦΧΨb anchistro *cf* antichristo (antichisto g) shg
 2 tenere (*supra alteram e rasura, fort. puncti*) Ψ || ne] Σ²TΦ ne m. 1 aut 2 in ras. ΧΨ non (*ut uid.*) Σ¹ 3 nichil ΧΨ 6 senserint (*i ex u corr. m. ut uid. 1*) Ψ 7 heresi codices || quā nō̄ nō̄ in ras. m. 1 et in marg. rasura (*notae ut uid.*) Ψ 8 ne ecclesiam (*eras. c uel a*) Σ || praesertim..... || ad cuius (*eras. ad cuius ut uid.*) Σ
 9 conuoluimus (*ui s. s. m. 1*) Σ || cū cum ras. supra c et ras. (*notae ut uid.*) in marg. Ψ 10 tentaret X 11 dicens] ΣΤΦΧ dicebat Φv 13 zachariam Φ || et v || elisabeth] ΣΨ helisabeth TΦΧ
 14 incedentibus Σ 15 quidem] quidem et Ψ || origine ΧΨ¹
 16 proferi X || cui] TΦΧΨv ei Σ; *cf. Histor. 6, 3 § 5* 20 ecclā (*corr. m. 1*) Φ || communiōe (*e radendo in i mut.*) Φ || uos] ΣΤΦΧΨ, in mg. b nos v 21 dampnabilia ΣΤΦΧ 22 oboedire X

6 Ad quod ille diu disputans et nostris propter imperitiam
 ignoti nobis interpretis — quem saepissime uiri primarii et
 religiosi Passerio et Auitus presbyteri et Dominus exduce
 uel praeue interpretantem uel plura subprimentem uel alia ex
 aliis suggerentem confutauerunt — nostris, ut dixi, actionibus
 uel interpolatis plerumque uel tacitis, episcopus Iohannes ait:
 2 'si sine adiutorio Dei hoc hominem posse diceret, pessimum
 et damnabile erat; nunc autem cum adiciat, posse hominem
 esse sine peccato non sine adiutorio Dei, uos quid dicitis? an
 3 forte uos Dei adiutorium denegatis?' cui respondi ego: 10
 'testibus et testificantibus etiam nunc uobis et supra memo-
 ratis uiris anathema ei, qui negat adiutorium Dei. ego certe
 non nego, praecipue cum e contrario in haereticos confutarim'.
 4 dein cum, intellecto iudice et interprete prodito, clamaremus,
 Latinum esse haereticum, nos Latinos, haeresim Latinis magis 15
 partibus notam Latinis iudiciis disserendam, ac se paene
 impudenter ad iudicandum — cum quidem nos accusatores non
 p. 598 essemus — et unus et 'suspectus ingereret, dici a pluribus
 necessarium fuit: 'non potest quisquam idem et haereticus
 5 esse et aduocatus et iudex'. multisque aliis actitatis Iohannes 20
 episcopus nouissimam sententiam protulit, confirmans tandem

1 ad] At *fshg* || imperitiam *T* 2 interpretes Φ^a || saepissime Φ
 3 passerio] $\Sigma T^1 \Phi X$ passerius $T^2 \Psi b$ Posserius *v* || autis ante *ras.* *X* ||
 presbyteri $\Sigma \Phi X$ pb'ri Ψ || dominus ex duce (*supra* u *et e alt. eras.* ~ *ut*
uid., *apex uid.* non esse *m. 1*) Σ dñs \cup ex duce (*in marg.* \cup *m. 1*, ducē
a. ras.) Φ dñs + ex duce *et in marg.* + deest *m. ut uid. 1 X* dñs ex
 duce (*in marg. notae ut uid. rasura*) Ψ || Dominus] *scripsi* Dominus *v*
 4 int'pretantē (a *ex e corr. m. 1 et supra a ras.*) Ψ || supprimentem Ψ
 5 nrls (s *ex corr.*) *X* || aucionibus *X* 8 dampnabile $\Sigma T \Phi X$ || adiciat
 cñ Σ^1 || posse (*fort. punctum sub priore s eras.*) Σ 9 adiurio sic *T* ||
 qui *X* qd (d *in ras.*, *ex ui ut uid.*, i s. s. *m. 1*, *fort. ex corr; in marg.*
rasura fort. huc pertinens) Ψ 11 uobis] $\Sigma \Phi X$ nobis $T \Psi v$
 18 praecipuae Σ^1 || in] id in Σ || hereticos Φ || confutarem $\Sigma T \Phi X \Psi$
 14 dein] $\Sigma T \Phi X \Psi$ deinde *v* || intellecto (o *ex u corr.*) *X* 15 he-
 reticum *codices* || heresim *codices* 16 ad uersum latinis — 17 cum
adscr. in marg. m. 1 Σ (i. e. require) in Φ || ac se paene] b acsepe Σ^1
 acsepe ne Φ^a asepe ne Φ^b asepe (e pe *in ras.*) *X* asepe $\Sigma^1 T \Psi h$;
fort. excidit episcopus post ac se 17 inpunder *X* 18 unus et] unus
 esset b || ingereret] b ingereret *codices, cfshg* 19 hereticus *codices*

postulationem intentionemque nostram, ut ad beatum Innocentium, papam Romanum, fratres et epistolae mitterentur, uniuersis quod ille decerneret secuturis, sed ut haereticus Pelagius imposito sibi eatenus silentio conticesceret et ut nostri ab insultatione conuicti Iohannis confessique cessarent. uniuersi in hanc sententiam consensimus; gratiarum actione celebrata, pace facta et consummata ad pacis testimonium oratione discessimus.

Nunc autem cum post dies XL et VII primo encaeniorum 7
 10 die, ut solitus eram quando aderam, ad obsequium Iohannis
 episcopi cucurrissem, statim ab eo notam falsi criminis pro
 gratia salutationis accepi. ait enim mihi: 'quare ad me uenis,
 homo qui blasphemasti?' uolens, ut credo, intellegi: noli
 me tangere, quia mundus sum et absque peccato.
 15 at ego nihil mihi conscius interrogaui: 'quando aut quo au- 2
 diente aut cuiusmodi illud est dictum, quod blasphemiae possit
 adscribi?' episcopus respondit: 'ego te audiui dixisse, quia nec
 cum Dei adiutorio possit esse homo sine peccato'. ego quidem, 3
 beatissimi sacerdotes, sicut et nos testes estis et uniuersa
 20 fraternitas et praeterea sancti uiri qui huic testimonio amore
 ueritatis adsistunt, statim testificatus sum dicens, quia eiusmodi
 uerbum, quod nunc a me dictum episcopus intenderit, num-
 quam de ore meo antea processisset. quamquam hanc

AVCTORES 13 Isai. 65, 5 et Iob 33, 9

2 eptae Σ eptae $X\Psi$ 3 uniuersis et secuturis *correxi*, uniuersi
 et secuturi *codices et v* || hereticus *codices* 4 imposite (e in o *corr.*)
 X imposito T || conticesceret Ψ || '& 'ut (*corr. m. antiqua*) Σ
 5 confessique] $\Sigma T\Phi X$ confusique Ψv || cessarent] ΦX om. $\Sigma T\Psi$ (*in*
marg. ante uersus hos | & ut — confes|siq:· uniuersi — Grati| :: *notatum*
m. 1 ut uid. in Σ cf. 7 § 6) temperarent v 8 discessimus (s *pr.*
s. s. m. 1) X 9 cum om. $T\Psi v$ || primo] cum primo $T^2\Psi v$
 13 ut] $\Sigma\Phi X\Psi cfb$ ne $T h$ nae *sg* || intelligi Ψ 15 nichil $X\Psi$ ||
 quando] quando aut quomodo Σ 17 ascribi $\Sigma T\Phi\Psi$ ascribi X
 19 baptismi in beatissimi *corr. m. 1 aut 2 et in marg. nota (q ?) crasa*
 X 20 praeterea Σ || qui~~*****~~ rasura 4 aut 5 *litt. capax* Ψ
 21 assistunt *codices* 22 intenderet (e *tertia ex i m. 1 uel 2*) Σ ||
 nūquā X nunquam Ψ 23 quanquā Σ

inconuenientiam miseræ falsitatis ruminans saepius crebra
 expositione non tam me probasse quam alium uidear pro-
 4 didisse. concedo enim, ut, qualecumque dictum illud est,
 dixerim: quomodo Latinum expers Latinitatis Graecus audiuit?
 aut, si audiuit sacrilegum uerbum, cur non statim coarguit
 blasphemantem uel, ut lenius ageret, quasi incautum filium
 pius pater de cohibenda licentia periculosi sermonis admonuit?
 5 sed e contrario post plurimam magni temporis obliuionem ipse
 per se accusationem intulit, ipse testimonium perhibuit, ipse
 iudicium promulgauit, omnium scelerum officia in suae per-
 10 sonae auctoritatem suscipiens, praesertim euangelica lectione
 diligenter instructus, Dominum nostrum Iesum nisi testimonio
 6 principis non fuisse damnatum. ex alio mihi latere fratres
 mei assistebant, ex alio falsi fratres. deinde in consessu eo-
 p. 504 dem ex una mecum parte consederant Auitus et Vitalis 15
 presbyteri, ex alia nescio quis ignotus interpret et deinde
 probati et saeculo et Deo uiri Passerio presbyter et Dominus
 7 exduce: qui ambo ut pro experientia ac fide sua adesse inter-
 pretes dignarentur, ipso conueniente episcopo Iohanne a corona
 8 uestra conrogati deductique conuenerant. medius quoque uobis 20
 ipse fuit, quem in illa tunc circumstantia non minus audisse

1 inconuenientiam] ΦX incontinentiam $\Sigma T \Psi v$ || ruminans] *scripsi*
 ruminare *codices et v* 2 expositioē \bar{n} ($\delta \bar{n}$ in ras. m. 1) Ψ
 3 qualecunque T 4 expres (*supra x erasum* \sim *ut uid.*) Φ expres
 in exp^{er} corr. X || grecus *codices* 5 sacrilegiū *ante ras.* Σ
 6 uelut in uel ut *corr. m. 1* Φ uelut X || lenius] $\Sigma X \Psi^2 b$ leuius $T \Phi$
 $\Psi^1 v$ 8 e om. $T \Phi X \Psi^1 v$ || magni] huius (*s. s. l magni m. 1 aut*
 2) Ψ 9 intulit (*t s. s. m. 1*) X 10 sua $\Sigma T \Phi X$ 11 aucto-
 ritatem] b auctoritate *codices et v* || euangelica Φ 12 diligenter
 om. v (*non b*) || $\bar{d}\bar{n}\bar{m}$ (*supra m parua ras.*) Ψ || ihesum T 13 damna-
 tū. (*fort. erasa e*) non fuisse Ψ || dampnatum $\Sigma T \Phi X$ || ex] et *cf sh*
 14 assistebant *codices* || falsi fratres] fratres falsi Ψ || consensu in
 consessu *corr.* Φ consensu Ψ 15 a uitus (*t in c ut uid. corr., mox*
omnia expuncta, denique a cum seqq. coniuncta et t a m. 2 restituta)
 Ψ 16 presbri Φ prbi Σ prbi $X \Psi$ 17 p̄bati (*sic*) Ψ || dei
 $\Sigma \Phi X \Psi$ || passerio] $\Sigma T^2 \Phi X$ passerius $\Psi T^2 v$ || prb & do|minus *m. 1 in*
ras. et in marg. ∴ Σ || p̄bit Φ || Domnus] *scripsi* Dominus v
 18 interpret Φ^a 19 dignaretur T^a

quam uidisse mirandum est, quomodo sermo dimissus tantos aduersarios collegas auditoresque praeterierit et inscias aures gnari auditoris intrauerit.

Sed ego calore ueritatis impulsus satis urgeor: excedo professionis modum. concedendum est magis, ut interpres errasse dicendo quam episcopus audiendo finxisse uideatur et nunc ad uicem mercedis quam haereticis praestitit exigendae falsos in adiutorium sui testes quaerere; quippe cum mirari iam nemo debeat conquiri et existere falsos testes in Hierusalem a sacerdotibus atque senioribus: hoc sanguis Stephani clamabat, hoc dominicae crucis uexilla significant, hoc etiam nunc excitata per eos manifestat *iniuria*. sed haec utrum ab episcopo temere credita an malitiose ficta an ignare subaudita uideantur, Christo iudici discutienda commendo. absit a me umquam, ut ego pauper, peccator, ignotus episcopum et praecipue Hierosolymae audeam ad episcopos prouocare. mea mihi apud eminentissimam Trinitatem omnipotentiae Dei et apud uniuersos seruos eius catholicos simplicitas et probatio sat est. testem inuoco Deum super animam meam, beatissimi sacerdotes, scientibus haec eadem uobis mecumque testantibus, nullam me in illo conuentu uestro ore meo protulisse blasphemiam neque huiuscemodi uerba quae mihi ab episcopo Iohanne sunt obiecta dixisse, hoc est, etiam

1 tantos] $\Sigma\Psi^r gb$ tantus $T\Phi X\Psi^r c fsh$ 2 praeterierint (a *de-*
letum) Σ 3 intravit $\Sigma T^i \Phi X$ 4 impulsus $\Sigma T \Phi \Psi$ || urgeor
 $\Sigma\Psi$ 5 errasset $\Phi^b X$ errassem T^a 7 aduersicō (fort. *eras*. in)
 Ψ || hereticis *codices* || prestetit Σ 9 conquiri] *c in mg.* conquiri
 $\Sigma T \Phi X v$ τ (i. e. et ut *uid.*) 9 queri *in ras. m.* 2 Ψ || 7 esistere (7 e
in ras.) X existere (*omisso et*) Ψ || iherl'm X ierl'm Ψ 10 cla-
mabat] $\Sigma T \Phi X \Psi$ clamat v 11 *ad uersum dn̄icē*—12 excitata *nota r*
in marg. adscr. X 12 manifestat iniuria] Σ^r persecutio manifestat
 Ψ^v manifestat $\Sigma^i T \Phi X$ || utrum haec Σ 13 ignorare Σ 14 iu-
dici* (*erasa i*) Φ 15 unquam $X\Psi$ quam Φ^a || (paup peccator
igno) | tus *inclusa in ras. paullo minore m.* 1 Ψ 16 hierosolimae
 ΣT iherosolimē X ierosolime Ψ 17 michi X 20 scientibus]
 $\Sigma \Phi X$ scribentibus (*sic sc̄bentib; Ψ*) $T\Psi^v$ || nobis haec eadem v

cum adiutorio Dei non posse esse hominem sine peccato. 5 satisfactum etiam contentioni opinionis, ignarae nobis, ideo uolo, ne forte a uobis quidem non auditum, a me tamen dictum putantes testimonio laboretis ambiguo; uulgo autem rumorique propterea, ne, dum episcopum mentiri posse non 5 crederet, alia innocentem credulitate peccaret. et inde quis p. 595 ignoret auctores uel in accusatione Susannae uel in lapidatione Nabuthae?

- 9 Et, ne forte quis nesciat, in Hierosolymam numquam ad effundendum sanguinem Christianum uel argenti suffragia uel 10 flagella militum defuisse, nunc, quoniam ab hoc qualicumque uerbo esse me liberum reor, liberum fide uestra, liberum conscientia mea, ipsius uerbi ambiguitate discussa conabor exquirere, hi qui ita nos respondisse adserunt, qualiter ipsi interrogasse uideantur. forsitan per modum interogationis 15 ipsorum arcanum dogmatis denudabitur, ut reciprocis feriendo uulneribus emissorem suum remissa certius tela castigent. 2 ait enim a nobis esse responsum: 'nec cum Dei adiutorio potest homo esse sine peccato'. hoc si quisquam hominum ita dicendum putet, ut sub infirmitate hominis Deum non posse 20

AUCTORES 7 Susannae Daniel 13 8 Nabuthae Reg. 3, 21

1 dei adiutorio v || esse hominem] hominem esse Ψ 2 &iam (hae rasurae, itemque alia in marg. unius litterae capax, uidentur spectare ad uocabulum diuidendum) Φ || nobis] uobis Ψ a nobis v || id'o uolo ne forte a in ras. m. 2 Ψ || *ideo (interpunctionis fort. rasura) Φ 3 uolo] Ψ v om. ΣΤΦΧ || dictum tamen Σ 4 ad uersum testimonio — 5 ne dum uel ad sequentem episc. — peccare in marg. adscr. q (s. e. quare ut uid.) in Φ 6 crederet alia (a fin. orasa) Σ || credulitate] v credulitatem Φ crudelitatem ΣΧΨ crudelitate ΣΤ; ante uers. |posse — crudelitate pec| in margine :- Σ || peccaret] scripsi peccare codices aestimaret peccare v 8 nabutē (v s. s. m. 1) X nabuthae (eras. ut uid. i) Ψ 9 hierosolimā (~eras.) ΣΦ hierosolimam Τ iherosolimā (a fort. ex u corr.) X ierosolimā Ψ || nūquā X nunquam Ψ 11 qualicumque ΤΧΨ 13 mea conscientia Ψ || discussa (c ex f ut uid. corr.) X || fide ūra conabor sed fide ūra lin. subducta deleta X 14 asserunt ΣΤΦΧΨ || ipsi] asserunt ipsi sed asserunt linea subducta del. X 16 ipsorum] eorum Ψ || archanum ΣΤΦΧΨ || ferendis Ψ 18 esse om. Τ 20 ut] et ΤΨ

confirmet et omnipotentiae Dei aliquid impossibile suspicetur
in omni creatura caelestium et terrestrium et infernorum,
hunc non tantum sententia mea dixerim blasphemum anathema
detestandum, sed etiam uel in exemplum Nadab et Abiu
5 diuino igne damnandum uel iuxta perditionem Dathan atque
Abiron hiatu terrae receptum uiuum ad inferna mergendum.
utrique siquidem praesumptione cordis Dei potentiae derogarunt 3
uel illi, dum ignem alienum, quasi hoc indigeret Deus, offerunt,
uel isti, dum resistentes Moysi in terram repromissionis in-
10 troduci se posse diffidunt. Deus omnia potest et quae uult 4
semper potest, quam potens in faciendo de nihilo tam facilis
in perficiendo de facto. ipsi enim sibi subest, cum ue-
lit, posse. hoc indulta secundum spiritum gratia confitetur,
hoc secundum litteram lex conscripta testatur, hoc in uniuersis lex
15 naturalis intellegit, hoc ordinatissimus mundi motus ostendit. quis 5
enim gentilium hoc audeat dicere, cui in prospectu
semper sunt caeli terraeque ac maris elementa distincta?
quis Iudaeorum hoc suspicari queat, ad quem traditae per Moysen 6
legis scientia quantulacumque peruenerit, cum scriptum et
20 agnoscat et credat, nuda discissis Erythraei maris fluctibus

AVCTORES 4 *Leuit. 10* 5 *Deut. 11, 6* 12 *Sap. 12, 18*
20 *Exod. 14*

1 impossibile $\Phi\Psi$ 3 anathema] ac anathemate Σ 4 in
exemplum] v in exemplo $\Sigma T \Phi X^b \Psi$ exemplo X^a || nadab (d ex b ut
uid. statim corr.) X 5 dampnandum $\Sigma \Phi X$ || dathan] $\Sigma T \Phi X \Psi g$
datan $c f s h$ || atque] $\Sigma T \Phi \Psi$ et $X c f s h$ 6 abiron] $\Sigma T \Phi X \Psi g$
abyron $c f s h$ || hyatu Ψ 8 offerunt (unt in ras. m. 1) Ψ
9 mosi $T^a \Phi X^1$ 11 nichilo $X \Psi$ 12 sibi om.] Ψv 13 gratia
 Σ^m 14 in s. s. in T 15 intellegit Ψ 18 suspicari (i
fn. in e corr., deinde i restituta) Ψ || queat Σ || mosen $T X^1 \Phi$
19 quantula cunq. X quantulacumque (erasa a; sic!) Ψ 20 nuda
pone im. m. 2 add. in X || discissis erythraei] scripsi discesserit
 Σ^1 discissis eritrei in marg. (in rasura alius correcturae ad quam
spectat quod in textu tertia s erasa est) Σ^2 discisserit rei corr. in
discissis eritrei m. 1 Φ discisserit rei T discissi¹ eritrei (s s. s. non
ex corr.) X discissis rubri (is rubri in ras. m. 2 Ψ) Ψv

- profunda patuisse et tutum iter in pelago pediti praeuisse
 7 terreno, diuisumque Iordanem resupinis in fontem refluxisse
 p. 596 gurgi^ltibus, uel mortalem in corpore Heliam euectum flammei
 currus igne nec laesum, uel praeparatis onustum escis Abacuc,
 ut ieiuno inter esurientes foras iusto prandium ministraret, 5
 ut uulgata narrat editio, in momento diei a Iudaea in Baby-
 8 loniam translatum fuisse protinus ac relatum? quis hoc Chri-
 stianus in cor suum uel in atomo cogitationis admittat, qui
 sciat Lazarum quadriduanum mortuum fetentibus membris ac
 liquida iam intra semet pelle fluitantibus Domini deuoto pro- 10
 siluisse seruitio; qui legerit caecum a natiuitate eundemque
 iam aetatem habentem uel factis subito uel reffectis uiguisse
 9 luminibus; qui probauerit uentos fluctus ac tempestates si-
 mulque inuicem elementa rixantia dominicae increpationis
 audito mansuetasse praecepto; qui credat Petrum, carnali 15
 sarcina grauem et ter Dominum continuo negaturum, super
 tumidos fluctus pendulis incessisse uestigiis?
 10 Itaque uniuersos homines arbitror, uel qui excellenti fide
 et sapientia praediti sunt uel qui se aliter habent, hoc, quod
 Deus omnia potest, uenerari credere confiteri. ideo enim 20
 generaliter ab uniuersa creatura dicitur omnipotens, quia
 omnia potest. et hoc est Deus solus qui ait: haec apud
 homines impossibilia sunt. atque alibi docet dicens:
 2 sine me nihil potestis facere. potest ergo omnia in

AUCTORES 2 Iosue 3 3 Reg. 4, 2 4 Dan. 14, 32 sqq.
 6 uulgata editio 9 Ioh. 11 11 Ioh. 9 13 Matth. 8
 15 Petrum—16 negaturum Matth. 26, 69 sqq. 16 super sqq. Matth.
 14, 29 sq. 22 Luc. 18, 27 24 Iohan. 15, 5

3 corpore m. 2 (fuit ante ras. corpale) X 4 ppatis X (in quo
 p etiam pro par et por est) || abacuc Σ (cf. cod. Amiat.) abacuch
 Ψ 5 ieiunio (sed i tertia del. m. 1 aut 2 Σ) Σ cf²s || ministrare
 TΦX 6 editio Φ || iudaea codices || babiloniam Ψ 8 athomo
 ΣTΦXΨ || qui] quia ΦX 9 quadriduanum codices || membris X
 13 tempestatibus Ψⁿ 14 dominice (c s. s. m. 1) X 17 fluctus
 tumidos Ψ || incessisse (i prior in rasura duarum lin.) Ψ 19 quod]
 sic qd et saepe X qd (sic) Φ 22 haec quae Σ² (sec. Lucam)
 23 impossibilia TXΨ || sunt] sunt deo possibilis esse Σ² (sec. Lucam)
 24 uerba -ne| me nichil — p. 617, 4 egena in spatio quattuor uersuum re-
 licto postea a m. 1 add. sunt in Ψ; cf. ad p. 618, 14 || nichil Ψ

homine, qui utique potest omnia. porro autem quid superbit terra et cinis, ut dicat 'homo potest', cum Deus possit? clamat apostolus: gratia eius sum quod sum, et gratia eius egena in me non fuit, sed abundantius illis omnibus laboravi: non ego autem, sed gratia Dei mecum. quid, incaute praesumptor, aspicias, quia dixerit 'mecum'? 3 attende, quia praemiserit 'non ego'. quapropter inter haec duo uerba 'non ego' et 'mecum' gratia Dei media est, cuius est uere et uelle et perficere pro bona uoluntate et tamen uoluntate hominis. unde et ille confisus est, ut diceret 'mecum', qui dixerat 'non ego.' in uoluntate ergo hominis gratia diuinae 4 uirtutis operatur, quae et hoc ipsum uelle donauit. ita conscientia hominis profitetur ut dicat 'non ego'; gratia Dei largitur, ut 'mecum'. 'clamat apostolus: 'gratia Dei sum quod 5 sum'. meminerat enim Domini praedicantis: nemo uenit ad 15 me, nisi quem Pater attraxerit; et rursum alibi: ego autem uobiscum sum omnibus diebus usque in consummationem saeculi. et alio loco de Spiritu Sancto sic ait: expedit uobis, ut ego eam: nam si non 20 abiero, non ueniet consolator ille ad uos; si autem iero, mittam eum ad uos.

Infelix, o homo, secundum ueritatem sententiae Dei! Pater 11 te attrahit, Filius tecum et Spiritus consolator, et in hac tanta diuinae maiestatis circumstantia audes dicere: 'gratia

AVCTORES 3 Cor. 1, 15, 10 15 Ioh. 6, 44 16 Matth. 28, 20 19 Ioh. 16, 7

3 quod] id quod Σ (ex interpr. Vulg.) 4 in me egena Ψ ||
 abundantius TΦXΨ 6 presumptor Σ 7 inter] ΣTΦXΨ
 in v 9 uoluntate (corr. m. 1) Φ 11 qui] ΣTΦXΨ quia v
 12 uelle] uelle & in uelle ei corr. m. 1 Σ || |I ta (ta in ras. m. 1;
 I ut in rubricae principio disiuncta et in margine scripta est) Ψ
 16 attraxerit in ras. m. 1 Ψ adtraxerit Σ 17 in] ΣΦX ad
 TΨv 18 saeculi] sch Φ mundi Ψ || alio] in alio Ψv || sōō sic] (sōō s
 in ras. m. 1; ic ex corr. add. esse possunt) Ψ 19 sic] sicut
 TΦX 22 ó ΦX ō T 23 tecum] tecum est v || consolator
 spiritus Ψ || consolatur v

quidem Dei adiuuante sed mea possibilitate sum
 2 quod sum? adseris enim nunc post hanc sociam antiquo errori
 emendationem: potest homo sine peccato esse cum Dei
 adiutorio; quamquam in libro tuo, quem Testimoniorum
 titulatione signasti, haec ipsa sententia hoc modo scripta sit,
 3 posse hominem sine peccato esse et facile Dei man-
 data custodire, si uelit. nulla ibi gratia Dei, nullum
 adiutorium nominatum est, quamlibet crebro dicas de gratia
 Dei: non ideo negaui, quia non dixi, sed ideo di-
 xisse accipiendus sum, quia non negaui. quasi uero
 10 et Susanna ideo de adulterio confessa credenda sit, quia
 arguentibus aliis non negauit, aut testimonium falsorum
 4 testium Dominus Iesus, quia tacuit, adprobauerit. quodsi apud
 uos non negasse dixisse est et tacuisse clamasse est, frustra
 Dauid postulat: pone, Domine, custodiam ori meo et
 15 ostium circumstantiae labiis meis: frustra et ego me
 non dixisse, in quo arguor, testibus et testificatione confirmo,
 5 si alter audire potuit, quod meus sermo non dixit. sed con-
 cedo, ut quod nequaquam dixeris pro dicto accipiendum putes.
 quid agimus ex eo, quod inuenientes ex sensu diuersitatem
 sermonis, iuncturis discordibus non cohaerent, quod ipsa quoque
 pagina discrepantia inter se uerba non recipit? scribis enim,
 posse hominem sine peccato esse et facile Dei man-

AVCTORES 4 Pelagii Testimoniorum liber

14 Psalm. 190, 3

1 *mea** (inter e et a statim a *detersa*, pone a una littera supraque
 - *erasa*) Φ || possibilitate (ssibilit in *ras. m. I*) Σ possibilitatē Φ^m
 2 *asseris codices* 4 *adiutorio* (o *finalis in rasura m. 1 ut uid.*)
 Φ || *quamquam* Σ || *testimonio*₄ (io₄ i. e. *iorum in ras. paullo minore*
m. I) X 5 *scripta*] *conscripta v* 11 *adulterio* (d *statim ex l aut b*
corr.) X 13 *testium*] *testi****ū* (*eras. moni*) Φ || *hñ* Σ^T || *quia*] Σ^v
 in qua TΦXΨ || *adprobauit codices et edd.* 14 *non negasse*] Ψ^v *om.*
 ΣTΦX (*ad hunc uersum* 13 *quodsi*—14 *frus in mg. nota r adscr. est in*
 Φ) || *uerba* 14 *est et tacuisse*—16 *labiis meis characteribus paullo mi-*
noribus a m. 1 in spatio duorum uersuum relicto postea addita sunt
in Ψ 17 *testificationem a. ras.* ΣΦΨ 18 *aliter* Σ^m ||
*dixit** | † *sed* Φ 19 *nequam* Σⁱ 21 *iunturis T* || *coherent* Φ
 22 *inter*] in v 22 *enim non posse* (*sed non erasum*) Σ

data custodire, si uelit; et, quemadmodum beatissimus pater Hieronymus de hac eadem sententia in epistula, quam ad Ctesiphontem scripsit, exposuit, nouissime quasi e grauisimo somno ^{p. 598} expergescens adicis: non sine ad*i*utorio Dei. in hoc enim 6
 1 repugnat tibi ipsa ueritas et reclamationat. quid per fastidiosum tumorem nausiantemque uerecundiam non necessarium tibi in ore tuo adiutorium Dei detines, qui facilia tibi arbitraris cuncta? summis labiis me honoras, cor autem tuum longe 7
 2 est a me. non est opus duobus in operatione, quod uni facile 10
 3 est, frustra que se gratia diuinitatis interserit, ubi fatetur se homo, quod facile possit, si uelit. tu uolenti facilia esse mandata dixisti, at ego etiam illud adsero, quod et difficilia dicas conpleri. tamen quoquo modo per hominem posse promittas, 8
 4 Dominum exprobras inuidiae, qui adiuncto adiutorio suo 15
 5 temptet adscribere, quod solus per uoluntatem homo potuisset implere. aut tolle homini si uelit et gratiae adscribe quod possit aut, quia homini tribuis posse cum uelit, remoue simulatam gratiae palpatam nec cohaerentem participationem et nudam ex abundantia cordis profiteri blasphemiam. 20

AVCTORES 1 sqq. Hieronymi ad Ctesiphontem Epistula cap. 8: 'post grauisimum somnum . . conaris adiungere' 8 labiis — 9 a me sec. Isai. 29, 13

1 si uelit ante 618, 23 facile dei traiecta in Ψ || si] se Φ^m 2 hieronimus $\Sigma T \Phi X$ ieronimus Ψ || epla $\Sigma X \Psi$ || ad ctesiphontem] adthesifontem Σ a thesi fontem Γ athesifontem Φ a. thesi fontem (d m. 2) X ad thesiphontem Γ 3 scripsit] X scribit Φ scribit $\Sigma T \Psi v$ || e] ex v 4 expergescens $\Sigma \Psi$ 6 nausianteq: in ras. m. 1 Σ || in ore tuo] in ras. m. 1 Ψ 7 cuncta arbitraris v 9 operatione] v cooperatione $\Sigma T \Phi X$ coo patione (o p in ras. m. 1 et supra oo correctura erasa; fuisse a principio uidetur corpatione) Ψ 11 quod om. Φ^m || si] se Φ^m 12 assero $\Gamma \Phi X \Psi$ om. (in fine uersus) Σ 13 compleri $X \Psi$ complēdi Σ^1 || quoquo modo per] cū p se m. 2 in ras. circ. octo litt. (q̄ modo p ?) capaci Ψ || quoquo] v quo $\Sigma T \Phi X$ || posse X^1 14 exprobas Σ 15 ascribere Σ ascribere Ψ 16 homines Φ^m || se Φ^m || adscribere Σ ascribere** (duarum fere litt. ras.) X 18 palpatam] $\Sigma T \Phi$ palpatam sed ta in ras., ex ras an r e ? X palpatamque Ψv || coherentem Φ 19 habundantia $\Gamma \Phi X$

- 12 Sed mearum ista partium non sunt latius indagare, praesertim unde beatissimi patres Augustinus et Hieronymus plenissimam conuictae haereseos probationem occidentalibus prouinciis tradiderunt. ad propositam supra redeam quaestionem, ad quam non fiducia suscitatus ingenii sed iniuria 5
 2 motus accessi. dicis, posse in hoc saeculo esse hominem sine peccato cum Dei adiutorio. tu dicis 'potest homo', ego dico 'potest Deus'. tres in camino pueros aestuans introrsum flamma non laesit. quis eorum quod contra naturam factum est potuit: utrumne ipsi an quartus in medio eorum similis filio 10
 3 Dei? leprosus exclamat: Domine, si uis, potes me mundare, possibilitate uoluntatem manifestans, uoluntatem possibilitate confirmans. ipse est enim solus, cui, cum uelit, posse subsistit. accesserunt ad eum caeci, ut inluminarentur orantes; quibus ait Iesus: creditis, quod possim hoc 15
 4 facere? Dominus Christus summo praemio fidei dignum iudicat, si quis haec filium Dei posse crediderit; et Britannicus noster mox, ut uoluerit, se posse confidit! fideli paralytico
 4 Dominus dicit: constans esto, fili: dimissa sunt tibi peccata tua; et nunc nouus magister ministerque mensarum 20
 p. 509 remissionem peccatorum de sua magis ausus est possibilitate praesumere, nec de Domino expectat audire! scribae non intellegentes ueritatem murmurant et dicunt: quis potest

AVCTORES 8 Dan. 3 11 Matth. 8, 2 15 Matth. 9, 28
 19 Matth. 9, 2 23 Marc. 2, 7

1 indagari $\Phi^m X$ 2 hieronimus (i pr. s. s. m. 1 in X) $\Sigma T \Phi X$
 ieronimus Ψ 3 plenissimum Φ^1 || conuictae X^m || haereseos
 codices 4 prouinciis ΣT || questionem Φ 5 ingenii* (eras. s)
 Φ 6 sclo $\Phi X \Psi$ seculo T 9 laesit Φ 11 si uis] suis
 X 12 possibilitatē uoluntate (ultima e ex δ radendo mutata; prius
 ~ utrum ex corr. additum sit necne dignosci nequit) Σ || possi-
 bilitate (p in ras., o ex corr.) Ψ || uoluntatē (~ in ras., ut δ in e corr.
 mox ipsum restitutum esse uideatur) Σ 13 possibilitate (e radendo
 ex δ facta) Σ 14 caeci Φ || illuminarentur $\Sigma \Psi$ 15 qđ (q m. 1
 ex p) Σ || possum v 16 premio Σ 17 brittanicus $\Sigma T \Phi X$
 brittanicus Ψ 18 paralitico $\Sigma T \Phi \Psi$ palitico X 20 mensarū
 Φ^m 22 intelligentes Ψ 23 ueritatem] v ueritatem uerum
 $\Sigma T \Phi X \Psi$

dimittere peccata nisi solus Deus?; et hic abolita esse indicat, quae Deum nesciat dimisisse!

Ecce inflatus spiritu carnis tuae, tamquam super nihil sit, **13** libero superbus arbitrio gloriaris et dicis 'peccator sum quia uolo; pecco dum uolo; cum autem rursum uoluero, possum esse sine peccato'. quod dicis 'pecco cum uolo' uerum est, quia et quod opere non feceris, cogitatione fecisti; rursus 'cum uolo, non pecco' durum quidem ac difficile, nec semper omni subest, sed tamen aliquando fieri posse non dubium est; **10** at uero posse esse sine peccato qui aliquando peccauerit, in-2 possibile est absque sola gratia baptismi, ubi ex persona Domini dicitur: remissa sunt tibi peccata tua. quod suadeor credere, quia permittor audire: 'possum ergo esse sine peccato, in hac dumtaxat corruptione, qua uiuimus, non **15** suscipio, non praesumo, non audeo'. si enim Dauid orat ad **8** Deum tibi soli peccaui et malum coram te feci et secundum Apocalypsim Iohannis iudicandi sunt mortui ex his, quae coram Deo peccauerunt, ex his, quae scripta sunt in libris, recipientes secundum opera sua: cur meum circa me **20** praesumo iudicium, si me scio etiam de ipso iudicandum? aut, si libri illi sacri numquam nisi in iudicio aperiendi, **4**

AUCTORES 9 cf. 9 § 4 et 12 § 3 16 Psalm. 50, 6
17 Ioh. Apocal. 20, 12

1 abolita (fuit abpollita) Φ 2 nesciant $\Sigma^4\Phi X\Psi$ nesciunt Σ^1 ||
demisise (-sse) Σ $\Sigma^1 T^1\Phi X^1$ 3 spiritus $\Sigma\Phi X$ || tanquam $X\Psi$ ||
nichil $X\Psi$ 4 superbus] sup Σ 8 ad uersum durum—9 fieri pos
adscr. † in marg. Φ || semper] $\Sigma T\Phi X$ sēp ad in ras. m. 2 Ψ per v
9 omni] Σ^m omnia $\Sigma^m T\Phi X\Psi v$ || sed in ras. m. 2 Ψ || dubium est]
dubii est Σ dubi esse sic (in archetypo dubie fuisse uid.) T dubie
est ΦX 10 impossibile est] $T^1\Psi$ (imp- Ψ), v om. $\Sigma T^1\Phi X$ 13 posse
 Σ 14 qua] quia Σ^m || uerba |Non suscipio — 19 recipientes|scd'm
in spatio paullo angustiore relicto postea addita uidentur m. 1 in Ψ
15 audeo] $\Sigma T X\Psi$ audio Φv 16 deum] $\Sigma\Phi X$ dominum $T\Psi v$
17 apocalipsin $X^1\Psi$ apocalipsim T apocalipsi $\Sigma\Phi X^1$ 18 pec-
cauerunt] Ψv peccant Σ peccamus $T\Phi X$ || sunt om. Ψ 21 nun-
quam Ψ non quā X || aperiendi (sic) Ψ

pariter uitae nostrae bona malaque suscipiunt, examen iudicii in pondere praebituri: quomodo sine examine in hac uita et ante mortem abolitos esse cognoscimus, quos non solum post mortem uerum etiam post resurrectionem legimus proferendos? 5 ego in potestate habui peccare, liberari a peccato in potestate non habeo. precari meum est, absolui non meum. ubi uero peccato me dedi, seruus factus sum accusatoris, reus iudicis. possum propter adsiduarum precum praemissa suffragia de bono iudice spem ferre, innocentem sine timore conscientiam ante 6 promulgationem sententiae uindicare non possum. dicit enim 10 p. 600 apostolus: nolite ante tem'pus quid iudicare, donec ueniat Dominus, qui et inluminabat occulta tenebrarum et manifestabit consilia cordium: et tunc laus erit unicuique a Deo. alioquin si in potestate est hominis, ut liberum se ipse faciat a peccato suo, aut non 15 est iudex Christus aut frustra est.

14 Sed dicis 'ego dixi hominem sine peccato secundum hunc sensum: peccator cum ingemuerit, tunc saluus erit, hoc est, tunc ad salutem incipiet pertinere'. tamen sine peccato statim non erit. Dominus enim cum intrasset domum Zachaei cre- 20 dentis, ait: hodie salus domui huic facta est. numquid, si unus credidit, statim uniuersa domus familia sine peccato fuit, cui tunc utique maiore domus credente initium salutis 2 intrauit? nam et Dauid cum peccasset ingemuit et, quamuis meruisset audire dimissum sibi esse delictum, multo tamen 25

AVCTORES 11 Cor. 1, 4, 5 21 Luc. 19, 9

1 iudici ΦX 4 resurrectionem (resur s. s.) Φ 6 ρ ari Φ
 8 assiduarum $T\Phi X\Psi$ || $\rho\epsilon\acute{u}$ Φ || premissa Σ^1 9 iudicem Φ^{**} ||
 ferre] $T^b\Psi$ fore $\Sigma^1 T^b\Phi^a X$ foret Φ^b habere s. s. Σ^1 10 promul-
 gationem (g in ras.; fuisse uid. t) Ψ || uendicare $T^1\Psi$ || possu (u
 m. 2 in ras.) Σ 12 illuminabit $\Sigma\Psi$ 15 hominis est v || faci&
 Σ 20 domo $T^1\Phi^1$ (o fin. m. ut uid. 2 in v, sic, Φ) || zachei
 codices 21 domui] domuo ante ras. X || nunquid Ψ 22 cre-
 didit (it in ras. m. 2) Ψ || familia] $\Sigma^{**}\Phi^{**} X\Psi^{**}$ familias $T\Sigma^{**}$ ($\Phi^{**}\Psi^{**}$
 ut uid.) v 23 maiore] Ψ et in mg. c maior $\Sigma T\Phi X v$ || cre-
 dente] Ψ , con. g credenti $\Sigma T\Phi^b X v$ credentem Φ^a 25 sibi] tibi
 $\Phi^a X^a$

postea id ipsum exilio et plurimo expiauit obprobrio, ut manifeste et poena in praesenti reddita et remissio in futurum repromissa uideatur, et per hoc Deus multum misericordiae ingemescenti donauerit peccatori, ut peccatum, quod morte dignum erat, temporaria castigatione purgaret. Ananiae de 3 Paulo dicitur, querellam de persecutione eius cum timore facienti; ego monstrabo illi, quanta patietur propter nomen meum, ut, cum Paulus ibi solueretur, ubi ligasset persequendo Christum, mox patiendo pro Christo tribulatus 10 usque ad mortem in resurrectione glorificatus existeret. ita fit, quia misericordia et ueritas praeeunt semper faciem Dei, ut, si in tempore ab ingemescente uoluntarium sacrificium, ut ueritas in misericordia fiat, contribulati spiritus et contriti cordis offertur, in fine misericordia iudicio prae- 15 feratur.

Dominus Christus uenturus in gloria Dei Patris et 15 creditur et speratur iudicare uiuos et mortuos, a cuius adpectu, ut Scriptura testatur, fugiet caelum et terra; et existunt homines, qui nec propter ignorantiam, ut non dicam 20 propter conscientiam, iudicio superuenturo subiectos esse se iudicent et aduentum Domini inlustrationemque fulgoris eius elementis ardentibus et mundo pereunte trepident! quos ex 2 illis fore timeo, de quibus praemonet Dominus: multi enim

AVCTORES 7 Act. 9, 16 11 Psalm. 88, 15 16 Matth. 16, 27 17 Timoth. 2, 4, 1 || a cuius sqq. Apoc. 20, 11 21 aduentum — 22 trepident sec. Pet. 2, 3, 10 23 Matth. 7, 22 et 23

1 opprobrio Ψ 2 pena $\Sigma^a\Phi$ 3 repromissa] $\Sigma T\Phi X$ reddenda Ψv || multae Σ || misericordiae Φ 4 ingemescenti Ψ
 5 ananie Ψ annaniae ΣX annanie Φ 6 querellam $X^r\Psi$ querellam T quaerelâ Σ 11 pone uersum [ricordia — 12 ut si in tē] in mg. ∴ Σ 12 ingemescente $\Sigma T^r\Psi$ 13 sacrificiū ** (huc fort. pertinet nota pone praeced. u. scripta ∴) Σ || ut (puncta m. 2) T || fiat*contribulati Σ || contribulatis spū et contritis corde T^r || spūs (s fm. corr. ex i) Ψ 14 misericordiae T || praeferantur $T\Phi X$
 16 christus] iesus (sic ih'c) Ψ 17 iudicare] $\Sigma T\Phi X\Psi$ iudicaturus v 18 aspectu $\Sigma T\Phi X\Psi$ || terrā Φ^{**} 21 et] nec hg || ill- T || -quae $\Sigma\Phi^{**}X^r$ 22 ardoribus X || ex om. X^a 23 timeo de quibus bis scripta X^r

p. 601 dicent 'in illa die — homines scilicet de illa carnali arrogantia, qua homines seducebant, et non tam coram Deo quam adhuc apud semet ipsos iusti — Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus et in nomine tuo uirtutes magnas fecimus? et tunc ego iurabo illis, et dicam: non noui uos, discedite a me, operarii iniquitatis. dicitur per prophetam Dauid in persona Christi: Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo aut quis requiescet in monte sancto tuo? qui ingreditur sine macula et operatur iustitiam. hoc est reuera dicere: qui potest esse et est sine peccato. nam et ipse de se Dominus ait: uenit princeps mundi huius et nihil in me inuenit suum. quid enim est diaboli? haud dubium, quin peccatum. ab initio enim diabolus mendax est, et contra Dominus meus est, qui loquitur ueritatem in corde suo et non egit dolum in lingua sua. angelus magnus et fortis Scriptura testante clamat in caelo: quis dignus est aperire librum et soluere signa eius? nec quisquam poterat, neque in caelo, neque in terra, neque sub terra aperire librum, neque per-
spicere eum, flet multum Iohannes et luget, quod ex uersitate rationalium creaturarum nemo dignus repertus esset, qui aperiret librum, ut uideret eum. flentem Iohannem unus e senioribus consolatur et dicit: noli flere, Iohannes. ecce uicit leo ex tribu Iuda, radix Dauid, aperire li-

AUCTORES 8 *Psalm. 14, 1 et 2* 12 *Ioh. 14, 30* 14 *Ioh. Ep. 1, 3, 8 et Ioh. Ev. 8, 44* 15 *Psalm. 14, 3* 17 *Apoc. 5, 2 et 3* 24 *Apoc. 5, 5*

1 carnalia Σ 2 qua] quia Σ || non om. Φ^a || quam om. Φ^a
 7 proph&am Φ^a 9 tuo sancto v 12 uenit] uenit enim (sub enim puncta erasa) Ψ || nichil $X\Psi$ 18 ante hunc uerbum niet — haut punctum positum Ψ || inue]niet Ψ || diaboli] $\Sigma\Phi X$ diabolus $T\Psi v$ || haut $X^a\Psi$ 14 quin (n in ras. 1 aut 2 litt.) Φ 15 quoloquitur sic T 17 celo Φ 18 est dignus v 19 caelū Σ celo (o ex ū corr.) Φ 21 multā Φ^a 23 aperir& (& ex e corr.) X || ut] aut ΦX || iohann& (er. 1 aut 2 litt.) Φ 24 e] ex Ψ || consolabatur Σ || dicit] ait Ψ

brum et soluere signa eius. quis, rogo, iste liber est, quem de manu uiuentis in saecula nullus fuit accipere, nisi qui ingreditur sine macula et operatur iustitiam? parum est quia sine macula, parum quia agnus, nisi et occisus, 7 nisi puritatem uitae passionis testimonio coronasset, habens septem cornua et oculos septem, qui sunt septem spiritus Dei: nec dubium, quin spiritus sapientiae et intellectus, spiritus consilii et uirtutis, spiritus scientiae et pietatis, spiritus timoris Domini. quis ergo iste est liber? ut credo, iudicii. Pater enim non 10 indicat quemquam, sed omne iudicium Filio dedit.

Pro dolor! cogor dicere, quod horrui cogitasse. ecce nunc 16 et Pelagius, qui ausus est profiteri se esse sine macula atque peccato, consequenter arbitratur 'dignum se accipiendo' p. 602 librum atque iudicium, proximumque est, ut dicat sibi 'ego potestatem habeo ponendi animam meam et iterum sumendi eam' et praeparet se in throno Christi futurum esse consortem. miser homo, qui non potius intellegit praeparare se Antichristi 2 aduentum praecursorem, qui cum fuerit reuelatus, extollit se super omne quod dicitur aut quod colitur 20 Deus, iuxta hunc qui se iam comparat in coequationem unici filii Dei. agnus Dei, filius Dei, ut accipiat librum de manu 3 Patris, praefert stigmata passionis, non iudicans perpetrata

AVCTORES 3 *Psalm.* 14, 2 5 *Apoc.* 5, 6 7 *Isai.* 11,
2 et 3 10 *Ioh.* 5, 22 19 *Thess.* 2, 2, 3 et 4

2 scia Φ || nullus fuit] $T\Phi X^a$ nullus potens fuit Σ nullus fuit
 X^b nullus fuit dignus Ψv 3 iustitia Σ 5 testimonia T^a
7 dei] domini TX 8 uirtutis] fortitudinis Ψ 11 ad uersum
dit — 13 pelagius in marg. ∴ adscr. in T 12 p ΦX ph Ψ ||
orrai $T\Phi X$ 13 profiteri $T^a\Phi X^1$ 14 accipiendo] $\Sigma\Phi X$ accipi-
endum T ad accipiendum Ψv 17 praeparat v 18 intelligit
 Ψ || antechristi $\Sigma T\Phi$ 19 aduentum] $\Sigma T\Phi X\Psi$ aduentui v || prae-
cursorem] v praecussorem (sic) Φ praecursore ΣTX (prec- T) se prae-
cursore Ψ || extollat Σ 21 comparat $\Sigma\Phi X\Psi$ || coequationem
 $\Sigma^1 T\Phi$ coequatione in ras. 2—3 litteris ampliore; sub scriptura deleta
puncta erasa sunt, item in marg. rasura est Ψ || unicus (eras. ci) X

nisi in morte atque in resurrectione uictoriam; et ἀναμάρτητος
 meus uenire sibi posse perfectionem uitae immaculatae mandu-
 4 canti bibenti dormientique confirmat! Dominum nostrum Iesum
 post quadraginta dierum ieiunium ter diabolus temptans terque
 superatus reliquit et non reliquit in perpetuum sed ad tem-
 5 pus acrior usque ad mortem crucis apostolo praenaricante
 rediturus; et ἀπαθής noster uictis sane, ut sibi uidetur, cum
 auctore temptationibus non posse se ultra temptari pertur-
 5 barique confidit! agnus ille perfectus, ille, qui non solum
 peccata non habet sed etiam tollit peccata mundi et qui
 10 habet septem cornua et oculos septem, non ita uentilare sufficiat
 temptatorem quin redeat; et noster hic mutilus, leuis in fronte,
 διόφθαλμος, non necessarium sibi aestimat munimen in capite,
 6 qui possibilitatem praesumit in carne! miser, qui secundum
 Euangelium magis forte si caecus esset, peccatum non haberet!
 15 sed forsitan, quia septem oculi septem spiritus sunt, abundare

AUCTORES 3 Dominum—5 superatus reliquit *Matth.* 4, 1—11
 5 *Luc.* 4, 13 10 qui—11 oculos septem *Apocal.* 5, 6 15 si—
 haberet *Ioh.* 9, 41

1 surrectione *fsh* || anamartetus Φ^1 ana|martetus Ψ anamartatetus
 $\Sigma T \Phi^2 X$ (ta s. s. m. ut uid. 2 in Φ) 2 meus] sic: $\text{inf } \Sigma$ || imma-
 cl'ate (sol'ate in ras. 4—5 litterarum) Ψ 3 post confirmat *duarum*
triumus litterarum capax rasura in Σ confirmat² (ur ut uid. *erasae*;
supra interrogandi nota addita a corr.) Ψ || nostrum] meum ΦX
 4 $\chi\lambda\tau\alpha \Sigma$ $\chi\lambda T \Phi X$ 5 reliquit $T \Psi$ || ante uersum |ad tempus—quasi
 occi| (u. infra) in *mg.* :: Σ || ad] at ΦX^1 || inter tempus et acrior inserta
 sunt haec: quem de manu uiuentis agnus quasi occisus accepit liber in
 $\Sigma \Phi X T$ (non Ψ); est glossa ad § 3 (cf. 15 § 6 uiuentis) quae ex margine
 inrepsit 6 praenaricante Φ 7 apathes Φ^* apatethes $\Sigma T \Phi^b X$ (te s. s.
 m. ut uid. 1 in Φ) apatetes Ψ || uictis sane] v (uictis om. s) uictissime
 ΣT uitissime (t in et corr. et sime del. m. 1) Φ uictis X inuictissi-
 mus Ψ 9 solū² | (er. 7 uel 3 litt.) Ψ 10 peccatum v || $\text{fi } h\bar{t}$
 s; etiā (s. e. non habet sed etiam) in ras. m. 1 Ψ || ante uersum etiā—
 11 sufficiat in *marg.* :: Σ || peccatum v || et qui habet—oculus septem]
addidi et qui habet cornua septem in capite non ita *add. v, om. co-*
dicēs 12 temptatorem quin redeat et *add. v, om. codices* 13 *dýoptal-*
mus Σ *dýoptalmus* $T \Phi X$ *dióptalmus* (bt in ras. m. 1) Ψ *μονόφθαλμος*
 v 14 carne² (eras. m) Φ 15 cētus Φ^* 16 forsitam X ||
 quia septem oculi] septē oculis qui in ras. m. 1 (idem antea in *marg.* ut
corrigeretur notatum) Ψ

se his omnibus iactat et quasi interiorem hominem suum congestis septiformis gratiae uigere uirtutibus, praesertim qui sibi totidem dogmatum suorum titulis gloriatur. unde fieri potest, ut iudicio suo se arbitretur spiritu sapientiae refertum, praecipue cum dicat facilia Dei esse mandata; spiritu intellectus sufficientem maxime, quo praenoscat et praedicat peccatores omnes simul cum impiis in aeternum ignem esse damnandos; spiritu consilii diuitem, quo moneat malum nec cogitandum; spiritu uirtutis potentem, quo adfirmet posse esse hominem sine peccato; spiritu scientiae inflatum, quo sperat, nisi qui scientiam legis habuerit, sine peccato esse non posse; spiritu pietatis exuberantem, quo doceat inimicum uelut amicum diligendum oblitus, quia ipse dixerit, inimico omnimodis non credendum; spiritu timoris Dei coonestatum, quo post multam crapulam nouissime expergefactus adiungit, posse hominem sine peccato esse non sine adiutorio Dei, et 10 per hos praesumptionum, ut arbitror, gradus non reformidat ascendere usque in id elatus, ut dicat, quia in similitudinem Christi perfecta sui potentia plenus in toto super eum descendit Spiritus Sanctus et manserit; cum tamen hoc illi soli a Patre Deo datum sit, cui etiam dedit nomen, quod est super omne nomen, qui solus sine peccato est et ingreditur sine macula, apud quem manet ipsum sancti-

AVCTORES 15 cf. ad 11 § 5 21 Philipp. 2, 9 23 Ecod. 37, 29

3 titulis in ras. m. 1 (ultima litt. erat. s) Ψ 6 quo] Σ qui $T\Phi X\Psi v$ || praedicet $\Sigma\Phi X$ 7 omnes peccatores $X\Psi v$ || inpiis X || ignem eternum Ψ 8 dampnandos $\Sigma T\Phi$ || diuitem] diuiditem T || quo moneat] quomoneat (altera o ex a ut uid. rad. corr.) Φ quo maneat $\Sigma T X$ qui moneat Ψv 11 sperat Φ 13 oblatu Σ 14 coonestatum (co on- ΦX) $T\Phi X$ 15 quo] $\Sigma\Phi X$ qui $T\Psi v$ || multu X || expergefactus (gefactus in ras. m. 1 et antea -gefactus in marg. ut sic corrigetur notatum ut saepe) Ψ 17 gradus (er. r) X 19 descender & Φ 20 mansit $T\Phi X$ 21 cui] et Σ 22 qui solus sine peccato est in spatio uacuo add. m. 2 in Ψ 23 sanctificationis] Φ in mg. ead. ut uid. m. sc̄ificatiōis (ois in ras. m. 1 aut 2) X sanctificatis $\Sigma T\Phi$ sanctitatis (in ras. Ψ) Ψv

ficationis unguentum. nos autem in odorem unguentorum eius currimus et interim super nos aurae uitalis adflatu dulcia uitae spiramina Domino praecedente captamus.

- 17 Sed dicis: 'cur tanta me lacessis iniuria, cur tam arrogantis uerbi inuidia grauas? egone me seruus comparare au-
deam Domino meo, egone terra et cinis conferam Verbo Dei?
egone morti obnoxius dici debeam uictori mortis aequalis?'
2 bene quidem, o condemnata nequitia, dans testimonium Deo
humiliaris in uerbis, sed aliter sensus tuus clamat in paginis.
dicis hominem posse esse sine peccato; iterum ac saepius
3 repeto. homo, qui hoc potest, Christus est: aut praesume
nomen aut depone fiduciam. Deus illud uni tantum donauit
et hoc non nisi primogenito in multis fratribus. sic catholica
4 fide traditur, sic tenemus. sane Dominus noster admonuit
infideles: ego ueni in nomine Patris mei, et non me
recepistis. ueniet alius in nomine suo, forsitan
ipsum recipietis. aut nobiscum illum, cui credimus pec-
catores, unum sine peccato eundemque unigenitum sequere
5 aut, si tu es ille alius, confitere. ipse est dominus Iesus, qui
morte deuicta et diabolo triumphato ascendens in altum
captiuam duxit captiuitatem, dedit dona homini-
bus; de cuius plenitudine nos omnes accepimus;
sicut apostolus docet: unicuique autem nostrum data
p. 604 est gratia secundum mensuram 'donationis Christi.
6 et ad Romanos idem magister gentium scribit: dico enim

AVCTORES 1 in — 2 currimus *Cantic.* 1, 3 13 prim. — fra-
tribus *Rom.* 8, 29 15 *Ioh.* 5, 43 20 *Ephes.* 4, 8 22 de
cuius *sqq.* *Ioh.* 1, 16 23 *Ephes.* 4, 7 25 *Rom.* 12, 3

1 odore *XΨhg* 2 eius] tuorum *Ψ* || afflatu] *Φv* afflatus *ΣT*
XΨ 4 *ad uers.* |cessis — 5 grauas| *in marg.* 1 *Ψ* || arrogantis]
ΣTΦX arggantib; (*sic*) *Ψ* arrogantibus *v* 5 uerbi] *ΣΦX* uerbis
TΨv || comparare *XΨ* 6 E.góne (*eras. r*) *Ψ* || conferam] *qferā* me
in ras. idemque praemisso 1 *antea in marg. not.* *Ψ* 7 debeo *Σ*
8 condempnata *ΣTΦX* 9 paganis *fshg* 10 dicis] dicis enim
Σ || sepius *ΣTΦX^vΨ* sepius *X^a* 12 una *Tⁱ* 14 ammonuit
TΦX 16 forsitam *X* 20 deuicta (*i in ras.*) *Ψ* 22 de cuius]
Decus *T* || cuius] *ΣX* eius *ΦΨv*

per gratiam, quae data est mihi, omnibus qui sunt inter uos: non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem, et unicuique, sicut Deus diuisit mensuram fidei. deinde ad Corinthios 7 praedicat: diuisiones uero gratiarum sunt, idem autem spiritus; et diuisiones operationum sunt, idem autem Dominus; et diuisiones ministracionum sunt, idem uero Deus qui operatur omnia in omnibus, et post enumerationes plurimas gratiarum atque uirtutum subicit: haec autem omnia operatur unus atque idem spiritus, diuidens singulis prout uult. deinde 8 per comparationem membrorum in corpore hominis manifestat corpus unitatis Ecclesiae ex disparibus operum modis in unam perfectionis conuenire concordiam, probans nullum penitus 15 esse membrorum, quod non egeat alterius ope atque conpage, ipso domino capite constituto, in quo sunt omnes sensus ac thesauri sapientiae ac scientiae absconditi. unde et nobis dedit sensum, per quem sciremus, 9 quod est Verbum in Christo Iesu, in quo est omnis plenitudo diuinitatis corporaliter; in quem iuxta testimonium Iohannis descendens Spiritus Sanctus et permanens in ipso, esse Dominum declarauit. itaque si et nemo habet, nisi 10 qui a te petit, et nemo nisi secundum diuisionem mensuramque accipit et, qui acceptum habet, ad ipsum custodiendum alieno 25 eget auxilio: qua, rogo, amentia sibi de plenitudine promittit, qui in singularitate non sufficit? de Domino euangelista 11

AVCTORES 5 *Cor. 1, 12, 4—6* 10 *Cor. 1, 12, 11* 16 *Coloss. 2, 3* 18 *Ioh. Ep. 1, 5, 20* 19 *Coloss. 2, 9* 21 *descendens — 22 ipso Ioh. 1, 32* 23 *qui a te petit Matth. 5, 42*

4 [fidei] — 5 *pd* in *ras. m. 1* Σ || *chorinthios* ΦX 7 *ministracionum*] *operationum* Φ^a 8 *haec idem uero deus* — 9 *enumerationes plurimas om.* $T\Phi v$ 12 *comparacionem* $\Sigma X\Phi$ 13 *ex om. hg* 14 *nullam* Σ 15 *membrorum* X || *opere* $T\Sigma$ *operum* ΦX || *conpage* $X\Phi$ 16 *quo sunt*] $\Sigma\Phi X$ *quo* $T\Phi v$ 17 *et scientiae sunt absconditi v* 22 *in ipso*] Ψv *in ipsum* $\Sigma T\Phi X^a$ *ipsum* (*addita interp. ante ipsum*) X^b ; *fort. corr. in ipso ipsum* || *si et*] $\Sigma T\Phi X$ *et si* Ψ *si v* 23 *qui*] *quia v* 24 *accepit* *fhg* || *alienum* Φ^a

testatur: erat autem lux uera, quae inluminat omnem hominem uenientem in hunc mundum. dicit uero Dominus apostolis suis: uos estis lux huius mundi. ibi in solo Domino lux tota, quia uera: hic in cunctis apostolis
 12 lux quidem, sed de luce quae tota est. et cum hoc in apo- 5
 stolis ita est, in quorum electione uniuersum Ecclesiae corpus adsumptum est, quid nos — nos, inquam, et singuli — quid post eos uideri possumus, nisi secundum apostolum Petrum homines ignari credentes tantum per fidem euangelico prophéticoque sermone, tamquam lucernae lucenti in cali- 10
 13 gos. o loco? quasi inlustrati etiam ipsi persuademur, ut praeparatae in operibus bonis sint lucernae ardentes in manibus nostris, quae multimodis temptationibus fatigatae
 p. 605 et defectu 'semper proprio et uerbere periclitantur alieno. unde et Dominus in Euangelio ait: et si ipsa lux, quae 15
 in nobis est, tenebrae sunt: ipsae tenebrae quantae erunt?
 18 Sed concedo, ut hoc, quantumcumque lumen est, in-
 deficiente usque in finem uigore permaneat, id est donum illud, quod sortitus est specialis gratiae, non amittat — alio- 20
 quin plenitudo lucis adsistit in toto, caligo non remanet: caliginem autem dico insipientiae de peccati sordibus accidentem — quid si competens ratio est, ut quantum de luce

AUCTORES 1 Ioh. 1, 9 3 Matth. 5, 14 9 credentes — 11
 loco Petr. 2, 1, 19 12 Luc. 12, 35 15 Matth. 6, 23

1 illuminat ΣΨ 4 tota in ras. Ψ 6 electionem ΣΦΧ
 7 quid post] qui post X^a 10 tanquam Ψ || lucerne Φ || caligoso] ΣΤΦΧ caliginoso Ψ^v 11 quasi] ΣΤΦΧΨ qua cfs g quum h || illustrati Ψ 12 preparatae Φ || post bonis trium litt. spat. relictum in Φ || lucerne Φ¹ 13 uris (i. e. uestris) X || fatigare ΤΦ¹
 14 defecto ΤΦ¹ || semper] p X || periclitantur Σ¹ 16 tenebre Φ || sunt ipsae tenebrae om. ΣΤΦΧ || quante Φ 17 erunt] Ψ^v sunt ΣΤΦΧ
 18 est om. Σ 19 id corr. in idē. m. 1 Φ Jdē (quod tam idem quam id est significare potest) Σ || donum] domum sic T
 20 alioquin] aliquando Ψ Alioquin si Σ 21 assistit Ψ 23 competens Ψ

defuerit tantum de caligine supersit? porro autem difficillimum est, ut offendiculum caligo non habeat. necesse est homini, in quantitate luminis et in reliquiis caliginis constituto, uolenti bonum et non effugienti malum, et subsistere adiutorium et non deesse peccatum. quod si cuiquam obscure dictum uidetur, accipiat exemplum conuersationis humanae. duo singuli habent dona diuersa, unus ut sit humilis in silentio, alter ut sit suadibilis in docendo. ille, cui silentium cordi est, si forte poscatur rationem de fide reddere, putasne nullam in disserendo patietur offensam? aut si is, cui doctrina in docendo commissa est, si de arrogantia castigetur, putasne nullam adsumit in humilitate fallaciam? aut facile arbitraris, ut simplex scurilitate careat, laetus uerbo, sollicitus iracundia, patiens negligentia, mitis pigritia, doctus iactantia, submissus inuidia, extra illam, quae est omnium bonorum operum caligo generalis, uanae gloriae concupiscentiam. quodsi hoc pie sancteque intellegitur, unusquisque nostrum adumat comparationem, ut magis semet ipsum in melioris praelatione condemnet quam in minoris despectione iustificet. ita demum inuicem membra sociabit, praecipue si, una caritate ueluti pelle ossa circumdante neruisque iunctis indigentia, sui conscius homo hanc ipsam quam habet gratiam donum intellegat esse non debitum et magis ex eo unde accepit glorietur in Domino quam unde

3 reliquis $\Sigma\Phi\Psi$ 5 cuiquam (cui in ras. 4 circ. litt.) Ψ
 9 haec in disserendo — 11 castigetur putasne nullam om. v || Δ disserendo $\Sigma T\Phi$ 10 si is] $\Sigma X\Psi$ si is Φ si his T 11 adsumit (t eras. et in marg. ..) Ψ 12 humilitatē (~ erasum) ΦX || fallatiam Σ || uerba facile — 13 Letq om. sed in marg. inf. add. m. 1 X || arbitraris Φ || ut in ras. Ψ || scurilitate Ψ 13 letus Σ laetus hoc sed hoc expunctum Φ || negligentia Ψ 14 submissus (sub in ras.; in marg. sum praescriptum) Ψ summissus $T\Phi X$ sumus Σ 15 genera] Σ^1
 16 sanctaeque Φ 17 intelligitur Ψ || assumat Ψ || comparisonem $\Sigma\Psi$ 18 condempnet $\Sigma T\Phi X$ 19 despectione] ΣX dispectionē (~ eras.) Φ dispectione $T\Psi$ despectione v || membra X 20 sociabit Φ || praecipue Σ praecipue (a altera erasa) Φ || caritas $\Sigma T\Phi X$ || circumdante X 21 conscius] conscius sui sed sui erasum Φ
 22 intelligat Ψ || debitum] $\Sigma\Phi X\Psi$ debitum T meritum v

6 non acceperit irascatur. nos enim cum essemus naturaliter
 filii irae propter delictum nostrum, facti sumus filii mi-
 sericordiae propter clementiam Domini, nihil digni nisi damna-
 tione. non ingeramus Domino de non accepto querellam
 sed de accepto gratiam repensemus gloriam solo illi creatori
 redemptorique nostro Domino Iesu Christo, quem posuit
 p. 608 Deus pro'pitiatorem in sanguine suo, ut in nomine
 eius omne genu curuetur caelestium et terrestrium
 et infernorum, quem in illa praedicta potestate iudicantem
 7 omnis caro uideat et cui omnis lingua fateatur. unde et
 apostolus ait: ideo contendimus siue absentes siue
 praesentes placere illi. omnes enim nos mani-
 festari oportet ante tribunal Christi, ut referat
 unusquisque propria corporis prout gessit siue
 bonum siue malum; et alibi: omnes enim stabimus
 8 ante tribunal Dei. Paulus apostolus dixit etiam se sta-
 turum ante tribunal Dei et propria corporis prout gessit cum
 ceteris redditurum; contra autem Pelagius confidenter audet
 dicere: 'ita consummo uniuersam in carne perfectionem, ut de
 9 iudicis bonitate nihil sperem'. iusti in illa die iudicis operum
 suorum glorias audientes, adhuc tamen uelut ignorantes,
 interrogabunt: Domine, quando te uidimus et haec

AUCTORES 1 nos — 3 Domini *Ephes.* 2, 3 et 4 6 *Rom.* 3, 25
 (cf. *Oros. infra* 25 § 4) 7 ut in nomine *sqq. Philipp.* 2, 10
 11 *Cor.* 2, 5, 9 et 10 15 *Rom.* 14, 10 22 *Matth.* 25, 37

1 enim] autem Ψ 2 ire Φ || sumus filii] sumus $T\Phi\Psi h$
 3 nichil $X\Psi$ || dampnatione $T\Phi X$ 4 ingeramus (*litterae nge in*
ras. m. 1) X ignoramus $\Sigma T\Phi^1$ || domino de] dño-de (*o in ras. et de*
s. s. m. 2) Φ domine ΣT || quaerellam T querellam $\Sigma X^r\Psi$ 5 glo-
 riam] $\Sigma T\Phi X$ gloriamque Ψv || solo] $\Sigma T\Phi X$ soli Ψv ; cf. *toto Hist.*
3, 1 § 6; 3, 20 § 11; 6, 5 § 11 6 christo] christo tribuamus v
 7 propitiatorem (*iti in ras.*) Ψ 8 eius *in ras.* Ψ || genua (*eras.*
s) Φ || curuetur] flectatur Ψ || caelestium et] celestium Ψ 9 iu-
 dicantem] Ψv iudicē (*3 ex a ut uid. corr.*) Φ iudicet $\Sigma T X$
 10 cui omnis] cui om̄is (*alterum i ex corr. add. m. ut uid. 1*) Φ
 12 presentes Φ || illi] ei $\Phi h g$ 14 corporis] xp̄i Σ^1 17 ad uer-
 sum dei et — 18 ceteris red *in marg.* $\dagger \Psi$ 19 pfectiōē. ut (*3. 1 in*
ras. m. 1) X || ut (*t in ras. unius litt.*) Φ 20 nichil $X\Psi$

fecimus tibi? et hic noster scientissimus legis agnoscit quo die, qua hora, quo momento ultimam sedem, ultra quam non sit alia plenissimae sanctitatis, intrabit!

Aut forsitan reclamatur et loquitur: 'recte mihi haec amentiae, 19
 ut non dicam superbiae, ingererentur obprobria, si dicerem sine
 adiutorio hominem posse esse sine peccato; nunc autem adiu-
 torium Dei, cui nihil difficile, adsero. an tu fortassis Dei adiu-
 torium negas?' concedo paulisper calumniae tuae, ut, dum quod 2
 in te convincere uolo in me uidear detegere, inueniamur simul
 et ego in mei defensione purgator et tu in tua confusione
 manifestior. mea semper haec est fidelis atque indubitata 3
 sententia, Deum adiutorium suum non solum in corpore suo,
 quod est Ecclesia, cui specialia ob credentium fidem gratiae
 suae dona largitur, uerum etiam uniuersis in hoc mundo
 15 gentibus propter longanimitatem sui aeternamque clementiam
 subministrare, non — ut tu adseris cum discipulo tuo Cae-
 lestio, cui iam apud Africanam synodum occulta illa impiorum
 dogmatum natura contusa est — in solo naturali bono et in
 libero arbitrio generaliter uniuersis unam gratiam contributam,
 20 sed speciatim cotidie per tempora, per dies, per momenta, per
 atomos et cunctis et singulis ministrare. dicit enim Scriptura:
 qui facit solem 'suum oriri super bonos et malos. p. 607
 at tu forte respondes: 'ordinem suum composita bene natura 5
 custodit ac per hoc Deus elementariis semel cursibus con-

AVCTORES 22 *Matth.* 5, 45

1 legēs (sic) Φ 4 aut] at Σ || amentia h 5 opprobria Ψ || do-
 cerem (*supra* o *scr.* † i *ab ead. m. quae corrigenda in margine notare*
solet) Ψ 6 adiutorio] adiutorio Dei v || adiutorium] quum adiutorium
 adicio v 7 Dei cui addidi (*Genes.* 18, 14), om. add. et edd. || nichil
 Ψ || asserere ΣΤΦΧΨ || tú. (eras. i) Φ || adiutorium] auxilium Ψ
 8 calumniae Σ 12 deus (sic dē) Σ 13 ē (. *fortuitum esse*
potest) Φ || special'r (r e *corr.*; *in marg.* † *et mox -l'r notatum*) Ψ ||
 fidem (*supra* f *infraque emendatio erasa*) Ψ || *gratie (q̄ *fort. aut q̄*
eras.) Ψ 16 sumministrat ΣΤΦΧ || asseris ΣΤΦΨ || caelestio]
 ΤΦ celestio ΣΧΨ 17 cui] cū Σ† || africanam Ψ || synodum
 ΤΦΧ 21 athomos ΣΤΦΧΨ ἄτομας (sic) cfhg atomas s || &
 singulis] singulis Σ† 22 orire Τ† 23 composita ΧΨ

stitutis facit inde, quia fecit. quid ergo de illa sententiae parte, quae sequitur, opinaris? dat pluuiam super iustos et iniustos. utique qui dat, cum uult dat et ubi uult dat, uel dispensando dispositam constitutionem uel effundendo 6 propriam largitatem. ac ne secundum amentiam impietatis tuae etiam hoc euacuare mediteris, audi prophetam super hac ueritate testantem: qui aduocat aquas maris et effundit eas super faciem terrae, Dominus nomen est illi. quid uero dicam de spe uera generis humani, quia omnis qui arat, in spe arat. sperare autem non est 10 7 possibilitatis propriae sed largitatis alienae. cum autem quis seminauerit iactamque sementem in sinu terrae cultor absconderit, non habet ultra quod faciat nisi ut oculos tendat ad caelum, oret non terram cui commisit sed Deum cui credidit, ut labores eius uel matutino uel serotino imbre fecundet. et, 15 ut spiritali testimonio etiam ad communes usus perfruar, neque qui plantat neque qui rigat quicquam sunt 8 sed qui incrementum dat Deus. quantum ergo de Dei adiutorio gaudeam, per *id* metire, quod ministrari per singula etiam gentibus probo: ut manifestum nobis esset, quem usque 20 in finem cauere et quem sine cessatione inuocare debeamus.

20 Diabolus interrogatur a Domino: unde ades? at ille respondit: circumiens terram et peragrans quae sub caelo sunt adsum. rogo te: sollicitudo ista diaboli bonae uoluntatis an malae est? fatearis necesse est: omnino 25 malae. hoc enim et sequens expostulatio eius ostendit.

2 manifestatio ista diaboli tempore Iob facta est, scilicet tem-

AVCTORES 2 Matth. 5, 45 7 Amos 5, 8 10 Cor. 1, 9,
10 17 Cor. 1, 3, 7 22 Iob 1, 7

1 quia] ΣΤΦΧ quae Ψ quae v || fecit] ΣΥ facit ΦΧΨ v
6 euacuare Φ¹ 9 quia] qua Σ 10 est] sit ex est (?) corr. Ψ
11 quis] qui T 12 terre Φ 13 ultra] aliud ultra ΦΧ || quod]
quid Ψ 15 laboris ΣΤΦ¹ || ymbre Ψ 16 spāli X || etiam
testimonio Ψ || *omnes (in marg. quoque ras.) Ψ 19 adiutorium
(um in o corr. m. 1 aut 2) Φ || per id metire] v permetire ΣΤΦΧΨ ||
per singula] singula hg 23 respondens ΣΤΦΧ 24 assum Ψ ||
"diaboli" ista Ψ 25 bone Φ || male Φ 26 mala ΤΦΧ

pore Moysi. certe tunc nulla Indaea, nulla Hierusalem, nulla per Orbem Ecclesia erat. adhuc uniuersa gentilitas Dei notitiam non habebat et iam tamen diabolus circumiens terram omnia quae sub caelo sunt peragrabat atque ad seducendum et disperdendum humanum genus incessabili malitiae suae sollicitudine ferebatur. itaque cum uideas hominibus ignaris 3 tantam diaboli in disperdendum incubuisse nequitiam, nullamne credis Dei in custodiendo gratiam praefuisse? aut forte p. 608 frustra dictum putas: Domini est terra et plenitudo eius, orbis terrarum et uniuersi qui habitant in eo. at uero, ut adesse adiutorium Dei et per singula et per 4 singulos manifestius probes, en ipse diabolus dum testatur de uniuersitate, de uno interrogatur: animaduertisti, inquit Deus, in puerum meum Iob, quia non est quisquam 15 similis illi super terram? nouit speciatim unumquemque 5 Dominus, nouit et diabolus; ille potestate naturae, iste labore nequitiae; iste ut temptet, ille ut probet. Iob contradicente aduersario a creatore laudatur. uult Dominus opus iudicare hominis, quod ipse operatur in eo, at uero de adiutorio etiam 20 diabolus confitetur. dicit enim: nonne tu circumsaepsisti quae sunt extra domum et intra domum eius? ex- petente inimico famulum suum Deus spoliatur per temptationem, non nudat, aufert substantiam et dat gratiam: ecce, inquit, omnia quaecumque habet do in manu tua, sed ipsum

AUCTORES 9 *Psalm. 23, 1* 13 *Iob 1, 8* 20 *Iob 1, 10*
23 *Iob 1, 12*

1 iherl'm X ierl'm Ψ 3 tamen (*supra a et in marg. ras.*) Ψ ||
circuiens Ψ 5 disperdendum] ΣΦΧ disperdendum ΓΨ v 7 in
disp. incub. neq.] incubuisse nequitiam in disperdendum v || disperden-
dum] disperdendum *ut uid. ante corr.* Ψ || nullamne] Σ² nullam in
Σ¹ΓΦ^a nullam Φ^bX nullam hinc v 11 eo] ea fsg h || et per sin-
gula om. h 12 probes] probem Σ 13 animaduertisti] ti *inales*
in duarum litt. ras. Φ, i *fin. ex e corr.* X || inquit Φ 18 uult]
uult enim Σ || iudicare fort. in ras. Ψ 19 ad ΓΦΧ^u at (t in
ras.) Ψ 20 circumsaepsisti (-ep- Ψ) ΣΓΦ^aX^oΨ 22 inimica Γ
23 & dat g^aram in ras. Ψ || inquit ΓΦ

- noli tangere. parum est hoc. inuidus furit, mortem conatur inducere, sed e contrario dispensatione Dei mouetur, gratia non aufertur; expetita praedoni praeda permittitur et rursus praedae suae custos adhibetur. dicitur enim ad eum: ecce trado eum tibi, tantum animam ipsius custodi. 5
 7 nemo ex hoc aestimet diabolum ad seducendam in corpore tantummodo animam laborare nisi etiam ab ipso corpore uel-
 lendam, si non saucium infirmumque hominem miserentis Dei tutela muniret et obuia cunctis insidiarum eius conatibus
 semper occurreret. 10
- 21 Habes, ut arbitror, etiam in gentibus sufficientem cooper-
 antis gratiae probationem: accipe manifestam quoque signifi-
 cantiam de illo praecipuo dono, quod Ecclesiae et corpori suo
 2 peculiare largitur. Paulus apostolus ad Corinthios scribit:
 gratias ago Deo meo semper pro uobis in gratia
 Dei, quae data est uobis in Christo Iesu: quia in
 omnibus diuites facti estis in illo, in omni uerbo
 et in omni scientia, sicut testimonium Christi con-
 firmatum est in uobis: ita ut nihil uobis desit in
 ulla gratia. et iterum: iustificati igitur ex fide
 pacem habeamus ad Deum per Dominum nostrum
 p. 609 Iesum Christum: per quem accessum habemus fi dei
 3 in gratia ista, per quam stamus et gloriamur. unde

AVCTORES 4 *Iob* 2, 6 15 *Cor.* 1, 1, 4—7 20 *Rom.* 5,
 1 et 2

1 hoc *om.* *v* || conatur *ante lin. add. in X* 2 e] i *in e corr. m.*
 1 aut 2 Φ || mouetur] amouetur Σ 3 permittitur] X^b *coni. h* prae-
 mittitur $\Sigma\Phi X^a\Psi^a$ premittitur T promittitur Ψ^b praemittitur *cfsh*
 promittitur *h coni., g* || et *ante* 4 eum *exhibet h (typogr. errore)*
 5 ipsius] $\Sigma\Phi X$ eius $T\Psi v$ 6 seducendā (*dā in ras.*) Ψ seducendam
 T 7 ab] ob Σ 12 significationem Σ 13 praecipue *v*
 14 ad cor. scr.] scribit ad corinthios T 19 uobis nihil (*nichil* Ψ)
 $T\Psi$ || nichil X || in ulla] innulla Σ^{ar} 21 habeamus *in ras. m. 1*
 Σ || ad deum *om. X* || haec per dominum nostrum *ih̄m x̄pm . p* quem
 accessum habemus *omissa in marg. add. m. ut uid. 1 X* 22 quem]
 quem et Ψv || fidei] fidei Dei *h*

et Petrus apostolus admonet dicens: recipientes finem fidei uestrae, salutem animarum. de qua salute exquisierunt atque scrutati sunt prophetae, qui de futura in nos gratia Dei prophetauerunt. ex quo euentissime declaratum est, nemini hominum Dei deesse adiutorium, praesertim cum et seductor insistat et insit infirmitas.

Confusa euacuataque calumnia est caeci arguentis, qui ait: 4 'forte tu Dei adiutorium negas?' sed, quoniam de Iob fecimus 10 mentionem et superiori testimonio recensum est Domino dicente homo sine crimine, uerax Dei cultor, abstinens se ab omni malo — solet enim a uobis saepissime dictitari 5 ad probandum hominem sine peccato posse esse, quia fuerit, hoc est, quia et Iob testimonio Dei homo sine crimine est 15 dictus et uerax et Zacharias sine querella in euangelio probatus ostenditur —: dixit Dominus de Iob homo sine crimine, numquid dixit 'sine peccato'? peccatum enim cogitatio concipit, crimen uero non nisi actus ostendit. esse etiam sine querella eorum cognitioni iudicioque adscribitur, quibus in 20 promptu est, in facie quidem mansuetudinem aspicere sed cordis bella nescire. unde et Paulus confidenter iubet dicens 7 oportet enim episcopum sine crimine esse; et alibi generale dat testimonium Corinthiis atque adserit: ita ut non indigeatis in ulla gratia, expectantes reuelationem Domini nostri Iesu Christi: qui et con-

AVCTORES 1 Pet. 1, 1, 9 et 10 11 Iob 1, 8 15 Luc. 1, 6
22 Tit. 1, 7 23 Cor. 1, 1, 7 et 8

1 finem] $\Phi^2\Psi v$ fidem $\Sigma T\Phi^1 X$ 5 euentissimo $T\Phi X^a$ || deesse
dei v 8 est calumnia v || ceci $\Sigma\Phi$ 10 et] dicamus quod et Ψv ||
ad uersum -nem et — dicente in marg. m. ut uid. 1 adscr. est NOTA (monogr.) ad testimonium fort. spectans X || recensum] $\Sigma T X$ recensū. Φ^2
recensitū Φ^1 ut uid., v 12 uobis (supra u infraque ras., emendationis
ut uid.; in marg. ras.) Ψ 14 dei om. Ψ 15 et zacharias]
zacharias Σ || querela $\Sigma X^r \Psi^r$ querela Ψ^r || euangelio T
16 ostendetur Ψ 17 nunquid Ψ 19 querela $\Sigma X^r \Psi$ || ascribitur
 $X\Psi$ 20 promptam $T X^r$ 21 cordas T^1 23 asserit Ψ
24 in ulla] $\Sigma T\Phi X$ ulla Ψv

8 firmabit uos usque in finem sine crimine. ecce Paulus
 quos testimonio suo usque in finem confirmat esse sine crimine,
 mox eosdem in eadem epistula corripit scribens: iam quidem
 omnino delictum est in uobis, quod iudicia habeatis
 inter uos. sub uno titulo iisdemque personis ecce sine
 crimine, ecce delictum: unde declarat, non statim sine
 9 delicto adseri quem uideas sine crimine nominari. dixit enim
 et Dominus Iesus: uenit Iohannes non manducans
 neque bibens. et iterum scriptum est: esca illius erat
 locusta et mel siluestre. numquid ex alterutro aut
 Iohannes non manducasse aut Dominus fefellisse credendus
 p. 610 est? sed e contrario in utroque ueritas est, quia et Iohannes
 in substantiam carnis escae aliquid sumpserit et rursus uere
 dixerit Dominus in Iohannem, nec cum ceteris nec id man-
 ducasse quod ceteros, probans se Scripturasque sanctas occul-
 10 tata saepe scientia Dei hominum manifestare sententias. quam-
 obrem obsequenter accipitur, quotiescumque Scriptura com-
 memorat et iustum et sine querella, pro captu temporis
 et secundum iudicia hominum dici, non secundum illud ultimum
 iudicium Dei, cui uniuersorum conscientia subicitur et lingua
 omnium confiteatur.

22 Denique liquido intellege, quia iustificatio Iob passionumque
 eius in carnem permissio prouido consilio Dei confusionem
 diaboli arrogantis operata est, ut, dum homo de honore crea-

AVCTORES 3 Cor. 1, 6, 7 8 Luc. 7, 33 9 Matth. 3, 4
 20 Is. 45, 23; Rom. 14, 11; Philipp. 2, 11

3 epla ΣΦΧΨ 4 iudicia T 5 hisdemque Σ^uTΦΧΨ
 6 crimine (supra e ras.) Ψ || delictum (supra t ras.) Ψ .7 asseri
 ΣTΦ²XΨ (a ex si corr. uid. Ψ) 10 siluestre (re ex corr.) Φ ||
 nunquid Ψ || aut] at X^a 15 scribturasque T scripturas^u (q. i. e.
 que eras. uid.) X scripturas Σ¹ 18 querela ΣX^oΨ || captu] caput
 Σ¹ 19 secundum iudicia hominum dici non] secundum hominum
 (hominem c) dici non Ψc, om. T fshg || illud om. Σ 21 con-
 fiteatur] TΦX^u confitetur ΣX^oΨ^o 22 intellege Ψ 23 prae-
 missio Σ pmissio in ras. 5 aut 6 litt. Ψ

toris ipso Domino probante laudatur, infidelitatis notam
 declinans angelus puniretur. rursus autem ne famulo suo 2
 grauiorem plagam faceret, dum sanaret, et per curam carnis
 animae uulnus infligeret, hoc est, ne beatus Iob tanta tem-
 5 ptatione superata duplicatisque omnibus et restitutis in su-
 perbiam elatus in iudicium incideret diaboli, admonetur ab
 occultis suis, ut etsi a foris de iustitia laudaretur, intus tamen
 ei se sciret subditum esse debere, a quo custodiretur.
 dicit enim ad eum Dominus: quis est hic qui celat me 3
 10 consilium, continens sermones in corde, et me
 putat latere? accinge tamquam uir lumbos tuos.
 interrogabo, tu autem responde mihi. ubi eras,
 cum fundarem terram? indica mihi, si nosti sci-
 entiam. et post multam docendo correptionem uel corripiendo 4
 15 doctrinam respondens Iob Domino dixit: quid ego
 iudicor commonitus et increpitus a Domino, audiens
 talia cum nihil sim?

Talis et Zacharias, homo sine querella, dignus honore 5
 hominum, dignus testimonio Scripturarum, quem aliqua iam,
 20 ut arbitror, ex hoc inflatio titillabat, incipiebatque plus credere
 famae quam conscientiae, per corripientem angelum nota in-
 fidelitatis arguitur et temporario silentio castigatur. unde et 6

AUCTORES 9 Iob 38, 2-4 sec. LXX

15 Iob 39, 34 sec. LXX

1 notā (eras.) X 4 anime Σ¹Φ || affligeret Ψ 5 et re-
 stitutis] restitutis Φ^a 6 in iudicium] et iudicium fsh 7 occultis
 X || a foris (eras. uid. f) Ψ 8 debere a quo custodiretur] v
 debere (dignoscuntur reliquiae his litteris similes C. bue) Φ debere
 ΣΤΧΨ 9 hic om. ΣΤ || celat (fort. , ex corr. add.) Σ 10 con-
 silio ΣΤΦΧ 11 latere Φ² || accingere ΤΦΧ || tanquam Ψ
 13 scientiam (littera unius lineae erasa; i an l?) Ψ 14 multa
 X || docendo] ΣΤΦΧ docendi Ψv || corripiendo] ΣΤΦΧ corripiendi
 Ψv 15 ego] ΣΦΧg ergo ΤΨcγsh 16 increpitus] ΣΤΦΧ^a
 increpatus X^bΨv || increpatus a Domino] LXX: ἐλέγχεον κύριον, sed
 ἐλεγχόμενος ἰπὸ κυρίου codex Alexandrinus; 'quemadmodum hic
 Orosius ita quoque legit S. Augustinus, ut adnotat Nobilius' g
 17 nichil X 18 querela codices 19 dignus testimonio] testi-
 monio Ψ 21 fame Ψ famam ΣΤΦΧ || conscientie Ψ conscientiā
 (sed e eras.) Φ conscientiam ΣΤΧ

Paulus dicit: itaque qui se existimat stare, uideat ne cadat. et quasi forma hominum de se ipse pronuntiat dicens: castigo corpus meum et in seruitutem redigo: p. 611 ne forte, cum aliis praedicauerim, ipse reprobus efficiar. ita sine crimine dici quemquam et sine querella non est perfectionis testimonium sed conuersationis exemplum.

23 De immaculato autem ubicumque Scriptura pronuntiat; sicut David ait beati immaculati in uia, qui ambulant in lege Domini, sana doctrina traditum reor, quia uere beati sint qui sunt immaculati in uia, hoc est perfecta fide in ueritate gradientes, non declinantes haeretica prauitate neque in 2 dexteram neque in sinistram. uia Christus est, qui per Spiritum Sanctum ducit ad Patrem. igitur qui sine macula atque lepra nec conuolatus ab his, quorum sermo serpit 15 ut cancer, uenerandae gloriae Trinitatis audit credit intellegit, beatus in fide immaculatusque consistit. ex quo etiam dicitur ad Abraham: ambula coram me et esto sine macula. necessario enim Abraham — qui credidit Deo et reputatum est ei ad iustitiam; ut sit in eo quo 20 credidit, uidit et gauisus est — perfectus ac sine macula commonetur, multarum gentium pater constitutus in fide et fidelium sinus, in requie ut simus omnes, qui speramus in Deo cum fidei Abraham. beati immaculati in

AVCTORES 1 Cor. 1, 10, 12 3 Cor. 1, 9, 27 9 Psalm. 118, 1 13 Ioh. 14, 16 15 Tim. 2, 2, 17 18 Gen. 17, 1
19 Rom. 4, 3 et 22 21 Ioh. 8, 56 22 Gen. 17, 5 et Rom. 4, 18 24 Psalm. 118, 1

1 estimat $\Sigma^2\Phi X$ estimat Σ^1 2 pronuntiat Σ 5 efficiar in ras. Ψ || dici****| (i in ras. m. 2; fuisse dicere què uidetur) Σ || querela $\Sigma\Phi^v X\Psi$ 8 immaculato Ψ 9 david] sic dđ T || immaculati Ψ 10 uere***|| Beati (eras. ut uid. bea; Bea m. 2 ante uersum) Σ 11 immaculati Ψ 12 heretica codices || in] ad Ψ || in] ad Ψ 14 dicit $\Sigma^1 T\Phi^a$ 15 lepra (è ex o m. 2) Σ || conuolatus Ψ^a 16 intelligit Ψ 17 immaculatusque Ψ
18 dicit Σ || ad om. $T\Phi X$ || abraahm (sic) X 19 abraam X^a
20 reputatus T || ei] illi Ψ || quo] $T\Phi X$ què Σ quod Ψv 21 perfectus] perfectus esse v

uia, scriptum est; per fidem enim ambulamus non per speciem. at uero si uis de immaculato qualem David orans quaerit audire, uanam possibilitatis tuae depone fiduciam, et prostratus in precibus cum propheta oratione coniungere, flens pariter ac dicens: delicta quis intellegit? ab occultis meis munda me, Domine, et ab alienis parce seruo tuo. si enim mihi non fuerint dominati, tunc immaculatus ero. infelix ego homo delicta, quae nondum intellego, quando uitabo? Petrus diligit Christum nec umquam a dilectione declinat, testimonio dilectionis Domini nunc petra fundamenti Ecclesiae constituitur, nunc satanae uocabulo deprauatur. unum atque idem semper operanti nunc dicitur non reuelauit hoc tibi caro et sanguis, sed pater meus, qui est in caelis, nunc rursus ingeritur non sapis quae Dei sunt, sed quae sunt hominum. apostolus diligendo electus est diligendo confusus, habens pro nimio amore peccatum. siquidem adnuntianti de passione sua Domino amoris impatientia dixerat: 'propitius tibi esto; p. 612 Domine; non erit istud tibi.

20 O miseriam miserorum! si Petrus in aliquo Christum amando 24 peccauit, delicta quis intellegit? clamat propheta et clamat in Spiritu Sancto, clamat ille, de quo dixerat Dominus manus mea auxiliabitur ei et brachium meum con-

AUCTORES 1 per fidem sqq. Cor. 2, 5, 7 5. Psalm. 18, 13
 et 14 11 petra — constituitur Matth. 16, 18 || satanae Matth. 16,
 23 13 Matth. 16, 17 15 Matth. 16, 23 18 Matth. 16, 22
 21 Psalm. 18, 13 23 Psalm. 88, 22 et 23

2 quis ante ras. Φ || immaculato Ψ || qualem (eras. ille) Φ
 qualem (a ex o aut e corr.) Ψ 4 precibus ΣΦ || propheta* (ante ras.
 uid. fuisse prophetæ) Φ || orationem X 5 intellegit Ψ (sic i ubi-
 que) || occultis X 6 par||ce (par in ras. m. l) X 8 immaculatus
 Ψ 10 unquam Ψ || a] ad ante ras. Φ || dilectione] dilectionē Φ'
 11 nunc petra] nec petra T || satane TΦ sathane Ψ 13 non] nunc
 Σ'T || reuelabit TΦX' 15 quae sunt om. Ψ 17 annuntianti
 ΣΦXΨ annuntianti T 18 dno (o ex v ut uid. corr.) Ψ || impati-
 entia Ψ || tibi esto] esto tibi T 19 illud hg 20 miseriam] hg
 miseria codices, cfs 23 brachium codices

fortabit eum et nihil proficiet inimicus in eo, et quid clamet attende: ab occultis meis munda me, Domine. David ille electus secundum cor, ille, quem promisit Deus facturum omnes uoluntates suas, ille, quem unxit in regem, ille, quem prophetici spiritus sanctificatione donauit, stupens in obreptione peccaminum clamat ad Dominum et ut ab occultis suis mundetur implorat et dicitur ei a Domino in alio loco: non aedificabis domum nomini meo, eo quod sis uir bellator et sanguinem fuderis, quasi uero sordium abolitione cunctarum ita emundare eum nequiuerit, ut dignum digno operi praepararet. David usque ad mortem non emundatur, sed praelato in templi constructione sibi filio se ipse condemnat; et Goliath cum armigero suo calumniatur mihi, cur Dominus non faciat in eo, quod numquam fecit in saeculo! dicit et Ecclesiastes: nihil sub sole nouum, nec ualet quisquam dicere: ecce hoc recens est; iam enim praecessit in saeculis quae fuerunt ante nos; et nouorum dogmatum instructor adfirmat: potest fieri, quod numquam factum est! non requiras utrum fuerit, quod posse non ambigas. aedificari domum uoluit Deus nomini suo et hoc, ut non nisi innocens et bene immaculatus extrueret. duo ad

AUCTORES 2 Psalm. 18, 13 3 Reg. 1, 13, 14 et Act. 13, 22
 4 Act. 13, 22 8 Paralip. 1, 28, 3 13 Goliath cum armigero suo cf. 2 § 5 15 Ecclesiastes 1, 10

1 nichil XΨ || inimicus Φ || eum ΣΤΦ^bX 2 clamet TΦX || attende ΣΨ || occultis X occl'u (sic! altera i ex s corr.) Ψ
 4 quem] sic q̄ X (itemque u. seq.) 5 unxit T || ille que pph'ici sp̄c sc̄ificatione in ras. angustiore Ψ || quem] que T || profetici ΦX
 6 donauit T 7 et ut] ei ut in rasura m. 2 Φ ut fshg || occultis X
 8 edificabis (c ex l corr.) Ψ || nomine Σ^a 10 eum om. ΣTYX
 11 praeparet Φ^a 12 sed] si T || constructione v
 13 condemnat ΣTΦX || goliath] ΣTΦXΨ || calūniatur X 14 faciat T || n̄q̄ X nunquam Ψ 15 sc̄o ΦXΨ || dicit et] dicit Φ^ah || nichil XΨ 17 iam in ras. Ψ || sc̄is ΣΦXΨ 18 instuctor (u in i radendo mut. X) ΦX || affirmat Ψ 19 n̄q̄ X nunquam Ψ 20 posse] posse esse v || ambigis Ψv || domum] Σ, om. TΦXΨv || deus] deus templum Ψv 21 immaculatus Ψ || extrueret TΦXΨ

hoc reges cunctis uiribus eliguntur, uterque ad adiutorium; de custodia utriusque promittitur. ad Dauid siquidem dicit Deus: ueritas mea et misericordia mea cum eo. de Salomone uero testatur: ipsum elegi mihi in filium, et ego ero ei in patrem. ex his duobus templum Domini unus praeparat, alter aedificat; praeparat senex, perficit puer. dignum est enim, ut sanctum Domini templum sanctus aedificet. praeparat, ut dixi, senex, sed quasi postquam peccare cessauit; perficit puer, sed paene cum adhuc peccare non coepit. ille ante peccauit, hic postea. ille multo peccato aedificare non mernit, iste multum peccando quod aedificauerat dereliquit. et inter haec mirabiliter sibi ordinatio sancta disposuit, ut inter duas aetates, quod perpetuum in homine esse non poterat, pro captu temporis inueniret. uterque aliquando non peccauit, tamen uterque sine peccato esse non potuit: ut sit Deus uerax, omnis autem homo mendax, sicut scriptum est; uani filii hominum, mendaces filii hominum in stateris.

Habentes utique gratiam et adiutorium Dei, tamen sine peccato esse nec obtinere Dauid nec Salomon ualuit custodire; et Iouiniani filius, ut omnipotens Deus pro ipso discipulisque eius tantum rerum ordinem mutet, sperat! quod si factum forte non fuerit, Deum impossibilitatis accuset? 'potest, inquit, homo esse sine peccato, tamen cum Dei adiutorio'. quid

AVCTORES 3 *Psalm. 88, 25* 4 *Paral. 1, 28, 6* 16 *Rom.*
3, 4 (scriptum est: *Psalm. 115, 11*) 17 uani *sqq. Psalm. 61, 10*

1 cunctis] iunctis Σ² || utraque (eras. i aut o) Φ¹ || ad om. Φ¹
2 utriusque (tri in ras. m. 2, // // s m. 1) Φ 4 elige Φ¹ 5 ei] eū
Σ illi Ψ || praeparat (uid. fuisse praeparauit) Ψ 6 perficit puer]
puer perficit T 7 sanctum] secundum ΣT || sanctus] scđ ex scs
corr. m. 1 X 8 preparat Φ 9 sed] sed tamen v || poene Φ
10 cepit TXΨ || hic s. lin. add. m. 1 aut 2 X 11 multo (o in a
corr. X) ΣTX || peccato Σ 12 dereliquit T 14 temporis] te-
poris T 17 uane ΣTΦX¹ 20 eē (prius e corr., ex c ut uid.)
Φ || optinere Ψ 22 ordine scđ cum ras. supra e X || ante sperat
rasura 5 litt., in qua uid. fuisse Vt.que, tertia litt. aut e aut o (non
i) fuit Φ 23 impossibilitatis Ψ || inquit TX

faciam? tolerabo interim pannum nouum uestimento ueteri
 conligatum, donec emendationis miseræ falsitatem peior scissura
 patefaciat. concedo enim, ut contra ducem ueritatis loquentis
 cum dixerit 'potest homo si uelit', dixisse uideatur 'potest
 3 homo cum adiutorio Dei'. nunc demum mihi ueluti ad exor- 5
 dium propositionis sermo reuocandus est et paulisper iniuriæ
 dolore seposito cum reuerentia disputandi ad celsitudinem
 4 capitis recurrendum. caput enim nostrum est Christus Iesus,
 quem, sicut apostolus ait, proposuit Deus propitiati- 10
 onem per fidem in sanguine ipsius ad osten-
 sionem iustitiæ, propter remissionem præceden-
 tium delictorum, in sustentationem Dei et osten-
 sionem iustitiæ eius in hoc tempore, ut sit ipse
 iustus et iustificans eum, qui ex fide est Iesu.
 5 itaque propitiator per fidem in sanguine suo positus ad 15
 ostensionem formamque iustitiæ ipse est mediator Dei et
 hominum, homo Christus Iesus. de quo Iohannes usque
 ad ipsam paene inaccessibilem lucem introductus exclamat:
 in principio erat Verbum et Verbum erat apud
 Deum et Deus erat Verbum. hoc erat in principio 20
 6 apud Deum, omnia per ipsum facta sunt. ac post
 paululum exposita diuini operis ueritate subiungit: et Verbum
 caro factum est et habitauit in nobis; et uidimus
 gloriam eius, gloriam tamquam unici nati a Patre,

AUCTORES 9 Rom. 3, 25 et 26 16 Tim. 1, 2, 5 19 Ioh.
 1, 1-3 22 Ioh. 1, 14

1 interim (teri m. 1 in ras.) Σ; 3 patefaciat (patef in ras. m. 1;
 prima fuisse s aut f uidetur) Σ || enim (e ex 1 corr. et supra emen-
 datio erasa) Ψ f; 7 seposita (e ex 1 corr. et 2 aut 3 lin. erasae;
 uid. fuisse supposito) Ψ 8 capud T 9 proposuit d. propitiati-
 onem] posuit deus propitiatorem 18 § 6, cf. infra § 5 10 osten-
 sionem | iustitiæ eius (omissis 11 propter remissionem — 12 et osten-
 sionem iustitiæ) Σ 12 sustentationem ΦΨ subtentationem T
 18 inuero ductus Φ¹ 21 ac] at Ψ 22 ueritate (eras. m) X
 23 habitabit Σ¹ TΦX¹ 24 gloriam eius gloriam] scripsi, gloriam eius
 Σ honorem eius gloriam TΦXΨv || tanquam X

plenum gratiae et ueritatis. qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius, qui tamquam agnus coram tondente sic non aperiens os suum, cum flagellatus crucifixus et mortuus est, qui aculeum p. 614
 5 mortis edomuit, qui a mortuis resurrexit, qui captiuam ducens captiuitatem ascendit in caelos. hic est uni-7
 genitus in patre, primogenitus in multis fratribus; in quo est omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. hic ergo Dominus Christus, hic, inquam, filius Dei, in uirtute
 10 Patris et gloria quae in principio condidit et redemit in medio, etiam in nouissimo iudicabit.

Itaque post conditionem uniuersae, quae secundum uolun- 26
 tatem eius extitit, creationis compositis modum rebus inposuit, ut quod rationale factum fuerat ratione subsisteret, et quod
 15 libero donarat arbitrio, ne in licentiam perditionis excurreret, praecepti lege restrinxit: ut cum creatura creatorem et domini 2
 donum agnosceret et praecepti stabilitatem, in subiectione lapsus libertatem prospiciens ad hoc tantum ipsa libertate uti uellet, ut per eam seruitium quo regeretur eligeret digno
 20 habitus iudicio, ut ex prudenti seruitute defensionem, ex libera uoluntate mereretur mercedem, confirmante apostolo, qui ait: si enim uolens hoc ago, mercedem habeo. *fiant* duo 3
 luminaria magna' omnipotens Deus dixit et facta sunt, praecepitque, ut diuidant diem ac noctem et sint in signa et

AVCTORES 1 qui—2 eius *Petr.* 1, 2, 22 2 tanquam—4 suum
Isai. 53, 7 5 *Ephes.* 4, 8 7 *Rom.* 8, 29 || in quo *sqq.* *Coloss.*
 2, 9 22 *Cor.* 1, 9, 17 || *fiant*—p. 646, 1 annos *Gen.* 1, 14 et 16

1 gratiae] ΣΤΦΧ gratia Ψ gloria v || ueritatis] Σ ueritate ΤΦ
 ΧΨv 2 tanquam X 3 sic] se Σ || aperuit Ψ 4 cum]
 qui Σ || aculeum X 7 in patre] a patre Ψ 12 conditionem]
 ΣΤΧΨ condicionem Φ 13 exstitit Ψ || compositis Ψ compositionis
 shg || inposuit Ψ 14 fuerat (a *ex i corr.*) Ψ 16 retrinxit
 Σ || creatura om. Σ || **creatorem (*erasum* &) Φ 17 subiectionē
 Σ 18 **libertatem (*eras. in*) Φ || libertate ipsa Ψ 19 regeneretur ΤΦΧ
 20 ut ex (ut *s. s. m. ut uid. 2*) Φ || ex libera] ita ex
 libera v 21 mereretur mercedem] Σ mercedem ΤΦΧΨv 22 *fiant*
 duo] *scripsi* duo *codices et edd.* 23 magna luminaria ΤΨ || deus
 om. Σ || precepitque Φ 24 signa] signem Τ

tempora et dies et annos. numquid haec semel decreta
 distinctio non usque in praesentem permanet diem? et tamen
 haec ipsa, quae sic ordinato motu feruntur, creatori mutare
 ovm uelit, potentia inerat, si ratio non teneret: quoniam in
 omnibus potentiae Dei ratio coniuncta est. si enim esset apud
 creatorem mutatio operum, qualiter a creatura expectari posset
 4 observatio mandatorum? iussum a Deo est, ut germinet
 terra herbam, faenum lignumque fructiferum. hoc
 etiam nunc annuis uicibus incessabili parturitione custodit;
 et tamen iratus saepissime Deus terrae fructus negata imbrum
 10 ubertate diminuit et quod auferre in totum potuit maluit
 castigare, ut et correptionem plaga ostenderet et ordinem
 5 natura seruaret. fecit Deus hominem de limo terrae
 et uitalis spiritus insufflatione uiuentem posuit in paradiso
 deliciarum, libero insuper donauit arbitrio uicisque man-
 15 dato medio immortalitatis et mortis; quamuis adserant tui,
 p. 615 qui abundantiora de pectore tuo uenena suxerunt, mortalem
 eam fuisse factum nihilque eidem damni ex transgressione
 contigisse praecepti. at uero praeuaricante homine terra male-
 dicitur, laboribus ac doloribus homo ipse conustatur, ut in
 sudore faciei panem adquirat iubetur, nota mortis circum-
 scribitur, donec in terram, de qua sumptus est, reuertatur;

AUCTORES 7 Gen. 1, 11 13 fecit — 15 deliciarum Gen. 2, 7
 et 8 19 — 22 Gen. 3, 17 — 19

1 nunquid Ψ 2 presentem Σ || diem permanet Ψ 8 faenum
 codices 10 deus saepissime Ψ || saepissime Φ || negata] v negat
 $\Sigma T \Phi X \Psi$ || ymbrium Ψ 12 correptionem] $\Sigma \Phi X$ correctionem
 $T \Psi v$ 13 naturae T 14 uitale T^1 || paradiso ΣT 15 de-
 liciorum Φ^a || uinxitque] *scripsi* circumque $\Sigma T \Phi X^1$ circūq: in cinctūq:
 corr. Ψ in mg. r. (i. e. require) et supra hoc \dagger circūq: { (i. e. uel circum-
 scrip. . . , cf. lin. 21) m. ut uid. 2 X circumdatumque v ; cf. § 1 extr. ||
 mandato (o in ras. 2 aut 3 litt.) Ψ 16 immortalitatis Ψ || quamuis
 asserant (3 aut 4 litt. spatio relicto) Ψ 17 habundantiora $T \Phi X \Psi$ ||
 tuo] suo $T X$ 18 eum (e ex c factum uid.) Φ || nichilque $X \Psi$ nihil
 Φ^a || dampni $T \Phi X$ || transgressione T 20 ipse om. Ψ || ut] et ut
 Σ 21 faciei (f ex t corr.) Ψ

eicitur Adam de paradiso, generat filios trahentes secum seminis infidelis originale peccatum; peccat humanum genus; Deum quoque paenituit quod hominem fecisset in terra.

O Domine, sustine paulisper stultitiam meam, donec, qui **27**
 5 sibi sapiens et prudens uidetur, erubescat et sentiat imprudentiam! peccante uno homine, ex quo in uniuersam successionem dira contagia transierunt regnumque in uniuersos mortis inualuit, paenitet te, irasceris, doles et, usquequo Verbum caro factum passione, cruce ac morte opus habeat, com-
 10 moueris. forte satius fuerat unum deleri ilico peccatorem et 2
 mox alium secunda plasmatione substitui, quo ab omni sorde libera et immaculata propago descenderet. an haec te, omnipotens Deus, quia non fecisse agnoscimus, non potuisse credimus? o Petre, super quam petram Christus suam fundauit **3**
 15 ecclesiam, et o Paule, qui fundamentum posuisti, praeter quod aliud nemo potest ponere, quod est Christus, beati apostoli, columnae et firmamenta ueritatis, uos saltem huic, qui consiliarius Deo est et mediator, sacris respondete sermonibus! ait Petrus: benedictus Deus et pater domini nostri **4**

AVCTORES 1 eicitur—paradiso *Gen. 3, 23 sq.* 3 Deum—terra
Gen. 6, 6 14 Petre *sqq. Matth. 16, 18* 15 Paule—16 Christus
Cor. 1, 3, 11 19 *Pet. 1, 1, 3-5*

1 paradyso ΣΤΦ 3 deus (d̄s T) TΦXΨ || penituit ΣΨΦ
 poenituit Σ² || fecisset (iss in ras.) Ψ || terram ΦX 5 sibi om.
 v || sentiat (t fin. in ras., in qua fort. fuit m) Ψ || imprudentiā. (t
 aut e erasa uid.) Φ imprudentiā Ψ inprudentiam ΣΤX 8 penitet
 ΣΨΦ poenitet Σ² || dolet X^a 9 passionem T passionē Σ^aΦX^c
 i i. e. require et i passionē crucis γ mortis sustneat (sic) m. 1 aut 2 in
 marg. X || ac] a TΦX^c || morte (o in ras.) Ψ 10 sati⁹ fuerat in
 ras. Ψ || deleri Φ² || et] ut hg 11 alium] Φ^a alius ΣTΦ^bXΨv ||
 post plasmatione pone uersum esset add. m. ut uid. 2 X || substitui]
 scripsi substitutus ΣTΦX substitueretur Ψv 12 immaculata Ψ || an
 hec te in ras. minore Ψ || an] ΣTΦX ad c at fshg || deus omni-
 potens c 14 super] supra v || quem X^a 15 praeter om. ΣTΦX ||
 quod] quo. (eras. d) X 16 quod] scripsi praeter (preter Σ^aTX) quod
 ΣTΦX qui Ψv || christus] christus iesus Ψv 17 colonne Σ^c ||
 firmamenta (firm in ras.) Ψ 18 deo om. Φ || est et mediator] ē
 exmediator X^c eē mediator Φ^c || resplendet Ψ

Iesu Christi, qui per magnam misericordiam suam
 regenerauit nos in spem uitae per resurrectionem
 a mortuis domini nostri Iesu Christi, in here-
 ditatem incorruptibilem et incontaminabilem, con-
 seruatam in caelis uobis, qui in uirtute Dei custo-
 dimini per fidem in salutem paratam reuelari in
 5 tempore nouissimo. deinde Paulus, uas electionis, profert
 thesauros salutare et ait: benedictus Deus et pater
 domini nostri Iesu Christi, qui benedixit nos in
 omni benedictione spiritali in caelestibus in Chri-
 sto, sicut elegit nos in ipso ante mundi consti-
 tutionem, ut essemus sancti et immaculati in con-
 spectu eius in caritate, qua praedestinauit nos in
 adoptionem filiorum per Iesum Christum in ipsum,
 secundum propositum uoluntatis suae, in laudem¹⁵
 gloriae suae, in qua gratificauit nos in dilecto,
 in quo habemus redemptionem per sanguinem
 p. caseius, remis¹sionem peccatorum, secundum diuitias
 gratiae eius, quae superabundauit in nobis in omni
 sapientia et prudentia: ut notum faceret nobis²⁰
 sacramentum uoluntatis suae secundum bonum
 placitum eius quod disposuit in eo dispensatione
 plenitudinis temporum, restaurare omnia in Chri-
 28sto, quae in caelis et quae in terra sunt. dicit

AVCTORES 8 *Ephes. 1, 3—10*

1 qui per magnam — 3 Christi] per quem uocati estis v 3 here-
 ditatem (, fort. m. 2) Σ hereditatemque Ψ 5 uobis] scripsi
 nos codices et edd. 7 paulus. (a? an o? et t erasae) Φ 9 iesu
 om. Ψ 10 spiritali hg 11 in ipso om. Σ 12 immaculati
 Ψ 13 qua (a ex corr.) Φ qua (supra a eras. ~ ut uid.) Σ; qui
 corr. g || predestinauit Φ 14 adobtionem Φ || per] (er m. 2 in
 ras.; sic!) Σ 16 gloriae] gloriae gratiae corr. g || dilecto filio suo
 v 19 superhabundauit ΣΤΦΧΨ 20 nobis faceret Ψv 22 qđ
 (đ in ras. m. 1) X || dispensatione] ΣΤΦΧ in dispensatione Ψ in
 dispensationem v 23 instaurare Ψ (cum Vulg.) 24 sunt ante
 et quae traiecerunt ΤΨv

Petrus in salutem paratam reuelari in tempore nouissimum; testatur et Paulus, quod proposuit in eo in dispensationem plenitudinis temporum instaurare omnia in Christo; et nunc nobis nescio quis quasi rana e caeno emergit et personat: 'quid mihi est expectare tempus, expectare iudicium. Deus si potest, semper potest: si semper potest, personarum acceptor non est! potest ergo et modo 2 potest et in te uere personarum acceptor probandus, si, quod in omnibus potest et utique acturus in tempore suo est, in 10 te solo ante tempus faceret, quod neque in Moyse fecit, cui unum tantummodo in hac uita peccatum exprobrauit et tamen ante mortem remisit, quem ob hanc culpam mori iussit, ne terram repromissionis intraret. audiat ergo Salomonem super 3 ordinatione temporum et Dei constitutione testantem: omnia 15 tempus habent et suis spatiis transeunt uniuersa sub caelo. tempus nascendi et tempus moriendi. tempus plantandi et tempus euellendi quod plantatum est. tempus occidendi et tempus sanandi. deinde alio loco dicit: uidi sub sole in loco iudicii im- 4 pietatem et in loco iustitiae iniquitatem et dixi in corde meo: iustum et impium iudicabit Deus, et tempus omnis rei tunc erit. quamobrem, o homo 5 uacue, si quam fiduciam habes, patienter expecta ordinem Dei, quem dignatus est et ipse Dominus expectare qui fecit: factus sub lege, qui fecerat legem. audi ipsum tibi dicentem: non est uestrum scire tempora, quae Pater posuit

AVCTORES 14 *Ecclesiastes* 3, 1—3 19 *Ecclesiastes* 3, 16 et
17 24 *Gal.* 4, 4 26 *Act.* 1, 7

1 petrus] petro Σ¹ 3 dispensatione Σ 4 in $\dot{\iota}$ (i. e. christo)
in ras. Ψ || nobis om. Ψ || e] et ante ras. Φ 5 caeno] TΦ
ceno ΣXΨ 8 te] Ψ^v me ΣTΦX || probandus (b ex corr.) Φ
13 repromissionis T || intravit (cum interrogandi signo) Σ || audi-
(eras. at) Σ 14 ordinationem TΦX || constitutionem TΦX
17 et] sic > Φ om. ΣTX || euellendi ΦX¹ 18 et] sic > Φ om.
ΣTXΨ (.XΨ) 19 alio] in alio Ψ 22 omni Ψ (item codex
Amiat.) 24 quam ΣTΦX¹ 25 audi (di in ras.) Ψ 26 tempora]
tempora uel momenta Ψ (cum Vulg.)

6 in sua potestate. aut si uis apertius accipere testimonium,
 quia cum utique possit Deus tamen pro ipsa sui ordinatione
 non faciat, dicit ad Petrum: an putas non posse me modo
 rogare Patrem meum, et exhibebit mihi plus quam
 p. 617 7 duodecim legiones angelorum? sed quomodo con-
 7 plebuntur Scrip'turae, quia sic oportet fieri? uides
 ergo, quia operator temporis temperat uirtutes et ratio dispo-
 sitionis miscet potentiae patientiam. deinde ait Dominus:
 reconde gladium in theca. fieri enim non potest,
 ut calicem quem dedit mihi Pater non bibam illum. 10
 8 et tamen Deus nihil non potest, nec est quicquam quod non
 faciat nisi forte quod nolit, non oporteat, non proponat. lo-
 quitur Paulus ad Thessalonicenses, significans de aduentu
 Antichristi: non retinetis, quod cum adhuc essem
 apud nos, haec dicebam uobis? et nunc quid de- 11
 9 tineat scitis, ut reueletur in suo tempore. tanta uis
 est decreti Dei et tam irreuolubilis status constitutorum in
 suis quibusque causis temporum, ut propter electos suos dies
 saeculi abbreviari dixerit Dominus non auferri; ut faceret
 temporum statutorum pro maiestate plenitudinem, pro pietate 20
 breuitatem, simulque et compendium misericordia caperet et
 10 numerum mundus impleret. et tu uis iam — ecce ego cum
 dolore misericordiae loquor — tu inquam uis, o homo similis

AVCTORES 3 *Matth.* 26, 53 et 54 9 *Ioh.* 18, 11 14 *Thess.*
 2, 2, 5 et 6 18 propter — 19 abbreviari *Matth.* 24, 22

3 an] aut $\Sigma\Phi X\Psi$ 5 duodecim] $\Sigma\Psi$ XII T .X. milia (*lineola*
sub milia subducta) Φ .XII. (s. e. ut uid. XII quamquam u non II scr.
 est; quinarium enim numerum sic v notare solet) X || *legiones (una
 lin. uel litt. erasa; le ex n aut u corr.; fuisse potest fu) Ψ || com-
 plebuntur $\Sigma\Phi X\Psi$ 7 operator (erator m. 2 in ras. ex a et quattuor
 ut uid. litteris) Φ || uirtutes] posse uirtutes sed posse linea subducta
 del. Φ 9 gladium] gladium tuum Ψ || teca Σ 11 nichil $X\Psi$
 13 thessalonicenses T 14 antichristi T 17 irreuolubilis Ψ
 18 quibusque] quibus T ΦX^2 19 soli $X\Psi$ seculi T || ut] et ut Σ
 20 pro pietate] pprietate ante ras. X 21 compendium $\Sigma T X\Psi$
 22 impleret $\Sigma\Phi X\Psi$

mei, ut tibi homines in hoc praesenti tempore, quod nusquam antea dictum in sacris voluminibus inuenitur, quemquam sine peccato esse respondeant et, si in hoc forte consenserint, de die momentoque subscribant, nouam calumniae machinam in-
 5 struens, ut, quod non fieri dicimus, non posse fieri dixisse uideamur, et in quo praecipue operantem in dispositione quam statuit omnipotentiam praedicamus, ne impatienter infamare impotentiam iudicemur? uanum, quaeso te, furorem abice, quoniam hoc ipsum ad peccatum proficit, de quo abstergendo
 10 possibilitatem temporis, non clementiam iudicis uideris cogitasse.

Hactenus de potentia Dei, quam praedicamus et colimus, 12 et de praefinitione temporum, quae profundissimo ipsius sunt statuta consilio, dixisse sufficiat; de qua, etsi plura quae sunt
 15 sanctorum scripta non essent, daemonum saltim responsio sola sufficeret, qui propria damnati conscientia uociferantur ad Dominum. quid tibi et nobis, fili Dei? quid uenisti ante tempus perdere nos? quos cum intellegas de con-
 20 stitutione iudicii confitentes, cape certissimum ipsius contra te exemplum. si illos in oppressione miseri hominis comprehensos ultimo tunc iudicio intellegis esse damnatos: accipe p. 618 et te ipsum hic inperturbabili emundatione purgandum; sin

AUCTORES 17 *Matth. 8, 29*

1 presenti Σ || nusquam] ΦX numquam Σ nunquam $T\psi v$
 4 calumnie Φ^b calumne Φ^a 6 precipue Φ || dispositione] $\Sigma\Phi X$
 dispositionē (o prior et e in ras.; ~ potest ex corr. add. esse) ψ
 dispositionem Tv 7 ne om. $\Phi^1 X$ 8 impotentiam ψ per impotentiam X^2
 10 possibilitatis $\Sigma^1 T\Phi X^1$ possibilitati et pone hunc uersum nota x ψ || iudicis uideris] X^2 iudicis $\Sigma T\Phi X^1 \psi v$
 12 actenus $T\Phi X^1$ 15 demonum $T\Phi X\psi$ || saltim] $T\Phi X\psi$ saltem Σ
 16 dampnati $\Sigma\Phi X$ 18 intelligas ψ 19 iudici Σ^1 || confitentes] Σ *Cotelerius* (*Mon. eccl. III p. 526*) g confidentes $T\Phi X\psi v$
 20 obpressione Φ || miseri] $\Sigma^1 \Phi^1 X$ *Cotelerius* g miserit $T\Phi^1 \psi$ et ut uid. $\Sigma^1 v$ || hominai] $\Sigma^1 \Phi^1 X$ *Cotel.* g homines $\Sigma^1 T\Phi^1 \psi v$ || comprehensos TX comprehensos Σ cōphensos ψ 21 dampnatos $\Sigma T\Phi X$
 22 emundatione h

autem, ut legitur, patientia Dei adhuc illis liberum indulget arbitrium: adhuc et te crede temptandum.

- 29 Nunc ad aliam strictim transeo quaestionem, quam tu aduersus omnes catholicos uibrare saepius diceris. nam etiam in epistula tua illa lucubratisissima haec ipsa uel intellegere uix potuimus. ita ista, inquam, ad Demetriadem puellam, ut audio, sacram et sanctam homo uerecundissimus scribere non erubuisti, docens, ut credo, reuerentiam castitatis sub strophâ Ioseph et luxuriantis dominae suae, ubi dixisti, contempta frequenter domina propiores adulescenti tendit insidias, secretum ac sine testibus manu impudens adprehendit, inopportunam historiam obscenissimo sermone contextens; quamquam hoc quod neque apte neque decore dicitur, tibi imputare non debeamus, cui neque natales dederunt, ut honestioribus studiis erudireris, neque naturaliter prouenit, ut scirees, sed illis dictatoribus tuis, qui miserum sensum miserrimo sermone conscribunt et te legendum cachinnis quasi titulum confusionis exponunt. inter haec ergo huiusmodi sensum in eadem epistula indigestis sermonibus eructasti, quod plerique nostrorum dicerent, Deum malam hominis condidisse naturam. quod etiam ille Phineus tuus pedetemptim nobis

AUCTORES 9 *Pelagius Epist. ad Demetriadem c. 5 (Augustini opp. ed. Ben. t. II app. pag. 7 C)* 19 *Pelagius l. I. c. 3 pag. 6 C*

3 questionem *codices* || \bar{q} (i. e. quam) tu *corr. ex citu ut uid.* Ψ
 4 saepius Σ^1 || *ad uersum* in epla — 5 *intelle adscr. m. 1 in marg. R. (referendum ad epistulam) in X* 5 epla Σ || tua] sua $\Sigma T \Phi X$ || ipsa ul' (psa ul' *in ras. paullo angustiore*) Ψ ipsa ut $\Sigma^2 T X$ ipsa $\Sigma^b \Phi v$ || intellegeram $\Sigma^2 T X$ intellegeres (*sed es rasura mutatum in s*) Φ
 6 isti $T \Phi$ 7 uerecundissimus T 8 doces T || strophâ] trophia X^1 || et *om. v* 9 domine $T X \Psi$ || contempta Ψ 10 propiores Ψ^b propioris Φ^a proprii oris $\Sigma T \Phi^b X \Psi^a$ || adulescenti ΦX adulescenti* (*s ut uid. cras.*) Ψ || insidias tendit *Pelagius in ed. supra l.*
 11 secretum] in secreto *Pel.* || ac] & (*supra & rasura*) Ψ || impudens Ψ 12 adphendit $\Sigma \Phi X$ apphendit Ψ || inoportunam $\Sigma \Phi X \Psi$ Inoportuna T || obscenissimo] *codices* 14 imputare Ψ imputari $\Sigma \Phi X$ imputari T 17 te in tibi *m. ut uid. 2 corr. X* || legentem Ψ 19 epla Σ 20 hominis] ΦX hominibus $\Sigma T^a \Psi v$, *om. T^a*
 21 phinees Ψv finees $\Sigma T \Phi X$; *in marg. ioh tangit hierusa]* epm Σ^2

temptauit intendere: unde breuiter primum profiteor, deinde respondeo. ante tribunal Christi in dextera inter agnos Dei 4 non sit dignus adsistere nec mereatur uidere Dominum in regione uiuorum nec in gloria resurrectionis uita Iesu manifestetur in mortali corpore eius, qui dicit Deum aliquam malam uel hominis uel cuiusque rei condidisse naturam, uel qui liberum in aliquo tollit arbitrium, cum scriptum legerit: omnia quaecumque fecit Deus, bona ualde. et de libero hominis arbitrio scriptum est: Deus 5 creauit hominem inextiminabilem et reliquit eum in manu consilii sui. caece et maligne — aliter enim tibi loqui nequeo, sensum dominicae auctoritatis, sensum propriae fragilitatis, sensum communis intellegentiae non habenti —, nos naturam hominis infirmam dicimus esse, non malam. nam 15 si mala esset, bonum omnino non caperet; nunc uero cum genuinq affectu concupiscat bonum et adhaereat bono malum- p. 619 que omnino fugiat, ubi in ea malam dicendum est esse substantiam? Dominus clamat: spiritus quidem promptus, 6 caro autem infirma. clamat Abraham: ego autem terra et cinis. clamat Iob: homo putredo et filius hominis uermis. clamat Esaias: o miser ego, quoniam conpunctus sum, quia, cum sim homo et in munda labia habeam, in medio quoque populi in munda labia

AVCTORES 4 *Cor. 2, 4, 11* 8 *Gen. 1, 31* 9 *Sap. 2, 23*
 10 et reliquit *sqq. Ecclesiasticus 15, 14* 18 *Matth. 26, 41*
 19 *Gen. 18, 27* 20 *Iob 25, 6* 21 *Isai. 6, 5*

3 assistere Ψ || uidere dominum] dominum| uidere Σ 5 mortali] mortale T^a 6 cuiusquam X^a 7 arbitrio Φ^a 8 quaecumque X 10 reliquit $T\Phi$ 11 caece] Caeca (aec in rasura m. 1) Σ Ecce Ψ 13 communes T^a 14 nois (n eradi coepta est) X 15 cum] com T 16 adhaereat $\Sigma^1 T\Phi X\Psi$
 17 malam] $\Sigma^1 \Phi X$ malū Σ^1 mala Ψv || dicendum] $\Sigma^1 T\Phi X$ dicenda Ψv || substantiam] $\Sigma T\Phi X$ substantia Ψv 18 promptus ΦX promptus est v 21 isaias $\Sigma^1 \Psi$ || ego] ego homo Ψ || compunctus $\Sigma \Psi$ 22 in munda Ψ 23 haec habeam in medio quoque populi in munda labia om. $\Sigma \Phi^1$

- 7 habentis habitem. clamat Hieremias: anima in angustiis, et spiritus anxius clamat ad te: uide Domine et miserere. clamat Abacuc: custodiui me et expauit uenter meus a uoce orationum et intra me turbata est habitudo mea. clamat Dauid: exaudi me in tua iustitia et non intres in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis uiuens. clamant omnes apostoli infirmitatis timore turbati: Domine, libera nos, perimus. clamat Iohannes: si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, et ueritas in nobis non est. clamat Iacobus: in multis enim offendimus omnes. clamat Paulus: infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? gratia Dei per Iesum Christum dominum nostrum. et ut generaliter uniuersorum clamet infirmitas, clamat Spiritus Sanctus in sanctis: omnis caro faenum et gloria hominis sicut flos faeni. faenum aruit, flos decidit; uerbum autem Domini manet in aeternum.
- 30 Contra has tam splendidae perspicuasque diuinorum nubes testimoniorum audiat laborans in gemitu suo mundus uniuersus Pelagium reclamantem atque humili ueritati non solum uer-

AUCTORES 1 Hieremias] *Baruch* 3, 1 et 2 3 *Hab.* 3, 16 (cf. LXX) 5 *Psalm.* 142, 1 et 2 9 *Matth.* 8, 25 10 *Ioh. ep.* 1, 1, 8 12 *Iacob.* 3, 2 13 *Rom.* 7, 24 et 25 16 *Isai.* 40, 6 et 8

1 habitem] $\Sigma T \Phi X$ habito Ψv (cum *Vulg.*) || ieremias Ψ 2 uide] audi *Vulg.* 3 abacuc Σ abacuch Ψ || custodiui me] *codices* custodiui v 4 oratione T^1 || et *om.* Ψv 6 iudicium T^2 iudicio Φ^* iudicio T^1 8 infirmitatis (it s. s. m. 1 aut 2) X 12 multis (s ex 1 corr.) Ψ || omnes *om.* $T \Phi X \Psi$ (non Σ) 13 liberabit] $\Phi X \Psi v$ liberauit ΣT 15 uniuersorum (sic) X || clamat] clamat $T \Phi X^1$ 17 faenum] ΦX fenum $\Sigma \Psi$ foenum T || feni Ψ foeni T || fenum Ψ foenum T 19 eternum Φ 20 nubes (nu ex im ut *uid. corr.*) Ψ 21 testimoniorum (o posterior ex ū corr. m. 1) Σ 22 pelagius X^1 || ueritate $\Sigma^1 T$ || non solum uerborum] uniuersorum X^1

borum impudentia sed etiam scriptorum cauteribus resistantem. ait enim in epistula, quam supra nominauimus: uerum e 2 contrario remisso ac fastidioso animo superborum ac nequam seruorum more in os Domini reclamamus, et dicimus 'durum est, arduum est, non possumus; homines sumus, fragili carne circumdamur' et — o caecam insaniam! — et — o profanam temeritatem! — duplicis ignorantiae accusamus scientiae Domini- num, ut 'uideatur nescire quod fecit, nescire quod p. 630 iussit et quasi oblitus fragilitatis humanae, cuius auctor ipse est, inposuerit homini, quod ferre non possit. quid, rogo, hac praesumptione feralius? 3 quid hac increpatione peruersius? exprobras Ecclesiae catholicae, cuius nos uiscera sumus, quod quasi dicere desperando 15 uideatur, quod Deus auctor hominis inposuerit homini quod ferre non possit: cuius tamen fidelissima est et ore et humi- 4 litate professio, Deum et primo omnia possibilis praecipisse et nemine tamen possibilis complente — propter quod subditus fit omnis mundus Deo — postea pondus praeccepti substituta

AVCTORES 2 *Pelagius Epist. ad Demetriadem c. 16 p. 11 E*

1 impudentia Ψ || scriptorum *om.* $T\Psi v$ || cauteriis ΣX^2
 2 epistola Σ 3 fastidioso ac remisso *Pelagius* || remisso (s. *alt. ex i corr. et o in ras.*) Ψ remissio $\Sigma T\Phi X^2$ || superborum ac nequam seruorum more in os] *Pelagius ed. Ben.* (ac male *om. Vallarsi in Hier. opp. 11, 2 p. 14*) 4 ac neque (neq: Σ) morei nos $\Sigma\Phi X^1$ ac neque more in os T in marg. α (i. e. require) *m. 1 et t* ac neq̄ (i. e. nequam) monitis *m. 2 X* ac nequam] ore nos (m in *ras. m. 2, equa redintegratae m. 2, sub q et. u puncta duo erasa*) Ψ ac nequam ore nos v || domino Ψv 6 fragili* (*erasa ut uid. s*) X || circumdamur X circumdamus T || et utrumque *om. Pel.* 7 caecam T || infamiam Ψ || profanam (of in *ras. m. 1*) Σ 8 duplici ignorantia *Pel.* || scientiae dominum] deum scientiae *Pel.* 9 qđ fecit. nescire qđ in *ras. m. 1* Σ 10 et *om. Pel.* 11 inposuerit Ψ || quod] mandata quae *Pel.* 12 possit (sit in *ras. m. 1*) Σ 14 desperando Φ^1 15 inposuerit X^2 et *m. ut uid. 2* Ψ posuerit $\Sigma T\Phi X^1 \Psi^1$ 16 δ & in *ras. angustiore* Ψ 17 et *om. Σ* || primo] Ψv primum $\Sigma T\Phi X$ 18 neminem $\Sigma T\Phi X$ || complementem ΦX 19 fit] $T\Phi X \Psi^2$ sit $\Sigma \Psi^2 v$ || praeccepti (i. *ex a corr.*) Ψ || substituta (tu *s. s.*) Φ

5 gratiae indulgentia subleuasse. uerumtamen tu, serue nequam
 et maligne, qui quod tibi dominus tuus remisit, a conseruis tuis
 conaris exigere: tuum primum sensum discutio et meum postea
 6 si uidetur explano. tu qui non posse ferri onus legis dixisse
 quosdam arguis, ergo tu te ipsum ferre posse confidis? o miser, 5
 qui secundum quod scriptum est dicis in corde tuo: diues
 sum et ditatus sum et nullius rei egeo, et nescis quia
 tu es miser et miserabilis et pauper et caecus et
 7 nudus. numquid ad te locutus est Christus 'amen dico
 tibi, non tibi reuelauit caro et sanguis, sed pater 10
 meus qui est in caelis'? numquid tibi dixit 'tu uoca-
 beris Cephas'? numquid tibi spondit 'super hanc
 8 petram fundabo ecclesiam meam'? adtende enim quid
 Petrus apostolus Spiritu Sancto docente commoneat, qui ait:
 et nunc ergo uos quid temptatis Deum, inponere 15
 iugum collo discentium, quod neque patres nostri
 neque nos ipsi potuimus portare? sed gratia do-
 mini nostri Iesu Christi credimus nos posse saluos
 9 fieri, sicut et illi. Petrus apostolus dicit, quia ille uere
 Deum temptet, qui nunc homini onus legis moliatur inponere; 20
 contra autem tu obicis et minaris, quod ille criminetur in-
 iustitiae Deum, qui per confessionem propriae infirmitatis ad

AVCTORES 1 serue — 3 exigere *Matth. 18, 32 et 33* 3 sq. *cf.*
 32 § 1 6 *Apoc. 3, 17* 9 *Matth. 16, 17* 11 *Ioh. 1, 42*
 12 *Matth. 16, 18* 15 *Act. 15, 10 et 11*

1 ueruntamen XΨ 2 maligne (e in ras. m. 2, ex ae ut uid.)
 Σ malignae Φ || a om. ΣΤΦΧΨϐ 3 primum sensum] sensum
 primum T 4 ferre ΣΤΦΧϐ 5 tu te] scripsi tu (s. s. l te) Ψ
 tu ΣΤΦΧϐ || posse] te posse Σ || |se confidis — 6 dicis in ras. Ψ
 6 dicis (c m. 1 ex r ut uid. corr.) X . . . 7 ditatus sum] ΣΦΧ ditatus
 TΨϐ || rei (i radendo ex n corr.) X || egeo] indigeo Ψ 8 es miser]
 miser es Ψ || ceceus Σ 9 nunquid Ψ || ad te s. lin. add. in X
 10 reuelabit T 11 nunquid Ψ 12 cephas ΣΧ coephas TΦ ||
 nunquid ΣΨ 13 adtende (t ante n erasa) Φ attende ΣΨ
 15 deum] dominum Σ || imponere Ψ 16 quod neque nos ipsi neque
 patres nostri Ψϐ || nostri] uestri ΣΤΦΧ 18 Iesu Christi om. Σ ||
 nos (s ex n corr. X 20 imponere Ψ 21 obicis Ψ

gratiam spiritus a littera occidente confugiat. Samuel Helias 10
 Heliſeus, Esaias Hieremias Danihel Zacharias, omnes sancti
 uel iudices uel reges uel prophetae patres sine dubio nostri
 sunt et neminem patrum Petrus affirmat sed 'neque semet-
 5 ipso, hoc est apostolos, cum essent Iudaei, onus legis ferre
 potuisse, sed fide Christi secundum spem gratiae fuisse
 saluatos.

An forte secundum te omnes isti sancti patres Dei ad- 31
 interiorum non habebant? ecce Petrus increpat illos, qui graue
 10 iugum collo discentium inponere conabantur; tu e contrario
 in scandalum Petri increpas eos, qui ad fidelem Dei miseri-
 cordiam confugiunt et se per semet ipsos onus legis ferre
 diffidunt. sed tibi specialis inde portandi oneris fortasse fiducia 2
 est, quod balneis epulisque nutritus latos humeros gestas
 15 robustamque ceruicem, praeferens etiam in fronte pinguedinem;
 sicut scriptum est: tetendit enim aduersum Deum
 manum suam et contra omnipotentem reboratus
 est. ecurrit aduersum eum erecte collo et pingui
 20 ceruice armatus est. operuit faciem eius crassitudo,
 et de lateribus eius aruina dependet. at illi tales esse
 non possunt, quibus semper in corde loquitur Christus: con-
 tendite per angustam uiam introire: lata est enim,
 quae ducit ad mortem. et Paulus apostolus monet:

AUCTORES 16 Iob 15, 25 — 27 21 Luc. 13, 24; Matth.
 7, 13

1 littera Φ || samuhel] T Φ X samuel $\Sigma\Psi$ 2 heliseus] $\Sigma T\Phi X\Psi$ ||
 isaias $\Sigma^2\Psi$ hesaias X || ieremias Ψ || danihel] T Φ X daniel $\Sigma\Psi$
 3 uel indices uel reges] uel reges uel indices Ψ 4 affirmat Ψ
 5 ipso Φ ipso^a (n̄ aut ū aut fort. si erasum) X 10 inponere]
 $\Sigma\Phi X$ imponere Ψ ponere T v || conabant (on ex ur m. 1) Σ
 11 fidem statim in fidelem corr. Ψ fidelem (le in ras. m. 1; fuisse d
 uid.; ~ tamen non erasum) Σ 13 diffidunt X || portã] di (i. e. ~
 in ^a corr. ut uid.) Σ 15 in ex m radendo corr. Ψ 16 ad-
 uersus Ψ 18 aduersus X Ψ 19 ceruice s. lin. add. m. ut uid.
 2 in X 20 tales (e ex i corr.) Ψ 21 in corde om. Σ
 22 angustia Σ

curam carnis ne feceritis in concupiscentiis. est
 in me ueritas Christi, quia multum doleo pro uobis.
 iuxta sententiam enim beati patris mei Augustini non est
 4 sani fiducia sed insani. de uno praecepto eodemque primo te,
 si dignaris, interrogo. in lege Dominus per Moysen iubet, 5
 quod et in euangeliiis Christus adfirmat: diliges Dominum
 Deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua
 et ex totis uiribus tuis; et secundum simile huic:
 5 diliges proximum tuum tamquam te ipsum. rogo te,
 responde non mihi sed Deo, non uoce sed conscientia, si ita 10
 ex toto corde Deum diligis, ut nullam unquam in eo cogi-
 tationem, quae absque timore et dilectione Dei intellegi possit,
 admittas; si ita in tota anima sequeris, ut suscepta semel
 cruce in nullam penitus oblectationem habita ad tempus iu-
 cunditate succedas; si ita in totis uisceribus tuis calore cari-
 15 tatis ardes, ut nulla penitus per argumenta necessitatis infirma
 6 concupiscentiis aut desideriiis adquiescas; deinde, cum scriptum
 p. 632 sit: 'omne quod non sit ex fide peccatum sit et siue
 nobilium locorum episcopos uideris siue potentes saeculi uiros
 siue diuites sub religione uideas, utrum omnino nihil uel

AUCTORES 1 curam — concup. Rom. 13, 14 || est in me — 2 uobis
 Cor. 2, 11, 10 et Rom. 9, 1 et 2 3 Augustinus 6 Deut. 6, 5
 et Leuit. 19, 18; Matth. 22, 37 et 39 18 Rom. 14, 23

1 ne feceritis in ras. uel certe in spatio relicto ex corr. scr. Ψ
 3 est] es Σ 5 moysen T 6 et in] v et codices || affirmat Ψ
 8 simile] simile est Σ 9 tanquam $X\Psi$ 11 nullam (illa in rasura)
 Φ || unquam Ψ 13 toto ΣT || animo Σ 14 penitus Φ ||
 oblectationem T || habita] $\Sigma T \Phi X \Psi cfs$ habitae hg || iucunditate] Φ
 iocunditate $\Sigma T X \Psi$ iucunditatis (ioc- cfs) v 15 totis (i corr., ex
 u ut uid.) Φ 16 ardesus (sed us erasum) Φ || nulla] $T \Psi v$ in nulla
 $\Sigma \Phi X$; fort. corr. in nullo || penitus Φ || hi duo uersus argumenta —
 18 omnes in ras. paullo angustiore Ψ || argumenta] Ψ (r ex u corr.)
 augmenta $\Sigma T X v$ augmente (te in ta corr. m. 2) Φ || infirma] fort.
 corr. infirmatus 17 aut] $\Sigma \Psi v$ ut T et ΦX || cum scriptum] con-
 scriptum X 18 omnes $\Sigma T \Phi X \Psi$ || sit] siue (om si...t?) X^1 fit
 X^1 || peccatum om. $\Sigma T \Phi X \Psi$ 19 episcopos] cfs ΣX cfs in ras.
 Ψ || seu T^a || potens Φ^1 || sch $\Phi X \Psi$ 20 nichil $X \Psi$

adulationi uel timeri uel spei acceptione personarum captus indulgeas nec quicquam in quo te cor tuum reprehendat et conscientia remordeat, uel si nulla uerba tempori potius quam ueritati adcommodata respondeas. illud etiam consulo: utrum 7
 5 aequae omnes Christianos sicut te ipsum diligis? nos enim sub uno capite, quod est Christus, et sub una Ecclesia, quae est Christus, omnes fratres sumus. et unum corpus in Christo. utrum ergo sicut te ipsum diligas omnes, qui misericordiam Dei sperant, quos tamen noueris, confitere; non enim te de
 10 ignotis consulo, quos ex eo te diligere arbitraris, quod quia non noueris non odisti. sed quid ego haec a confessione tua 8
 exigo, cum conuersationem tuam uulgus agnoscat? tu perfectus sine infirmitate, tu omnem legis sarcinam ferre possibilis, tu, inquam, homo inflate sed uacuae, audi, si dignaris, Dominum
 15 Saluatorem te, si tamen hoc poteris, ad sancta reuocantem: amen dico uobis, quisquis non receperit regnum Dei uelut infans, non intrabit in illud. infans nihil 9
 in se habet, nisi quod diligit blandientem et quod panem suum non in sudore suo sed in precibus sperans alimoniam
 20 uitae simplici petitione consequitur, quam fiduciali opere non meretur: qua tu comparatione commonitus conuertere ad infantiam, ut reuertaris ad uitam.

Et quoniam superius dixeram de possibilitate oneris susti- 32
 nendi 'tuum primum sensum discutio et meum postea, si
 25 uideatur, explano': mea sententia est, quia et in hoc quoque 2

AVTORES 16 Marc. 10, 15 24 tuum — 25 explano cap. 30 § 5

1 captos ΣΤΦ¹ 2 rephendat ΣΦ 4 accommodata Ψ
 5 diligis] ΣΤΦΧ diligas Ψ^v 7 xpc corr. m. 1 aut 2 in corp9
 xpi X 8 diligas omnes] omnes diligas Ψ 9 ñ noueris ñ in
 ras. Ψ 11 egotehaec (te deletum m. 1 aut 2) Σ 12 conuersionem
 Ψ 14 ínflate 'homo Ψ 17 ante uersum illud — 18 diligit in
 marg. haec : nota adscr. in Ψ || in illud] ΣΦΧ^b illud ΤΧ^aΨ^v ||
 nichil ΧΨ 18 nisq̄ (i. e. n̄ sibi qui) corr. in nisq̄ (sic) m. 1 aut 2
 X 19 suo s; I in ras. Ψ || ꝑcibus ΣΦ 20 qua] supra q ras. et
 ua in ras. Ψ 21 comparatione Ψ 23 sqq. correxi inter-
 punctionem 24 discutio (ante ras. discursio) X 25 uidetur cap.
 30 § 5 || q̄q; peccam9 in ras. angustiore Ψ

peccamus, qui, cum infirmi sumus, de infirmitate conquerimur
 p. 691
 excr. sicut apostolus ait numquid dicit figmentum ei qui se
 3 finxit, quid me finxisti sic? infirmitatis enim querella
 propriae uirtutis ambitio est, quoniam occulte adiutorium Dei
 fastidit, qui peculiarem fortitudinem quaerit. et hic diabolus
 p. 688 est, qui dicit uiribus faciam. ego autem secundum a' posto-
 lum gloriabor semper in infirmitatibus meis, ut
 semper dicat cor meum Deo: in uelamento alarum tu-
 arum exultabo, adhaesit anima mea post te; me
 4 suscepit dextera tua. unde et scriptum est: postu- 10
 lationes uestrae innotescant coram Deo, et pax
 Dei, quae exsuperat omnem mentem, custodiat
 corda et corpora uestra in Christo Iesu. habeo itaque
 infirmitatem et gaudeo in cognitione infirmitatis meae. cum
 enim infirmor, tunc potens sum, potentem innocando 15
 Deum, qui me exaudit infirmum, qui nobis fidelissime repro-
 misit: ego autem uobiscum sum omnibus diebus
 5 usque ad consummationem saeculi. peculiare opus
 infirmitatis est in omni loco semper orare, ut omnipotens Deus,

AUCTORES 2 Rom. 9, 20 7 Cor. 2, 12, 9 8 Psalm. 62, 8
 et 9 10 Philipp. 4, 6 et 7 14 Cor. 2, 12, 10 17 Matth. 28, 20

1 conquerimus T^oX^a; post conquerimur codices omnes inserta ex-
 hibent excerpta ex Augustini De natura et gratia contra Pelagium libro
 cap. 13 — 21 (hanc esse intentionem — uitari anima tua) et cap. 3 — 13
 (medico indiget — didicimus) ad uerbum fere transcripta, sed ut Orosiani
 opusculi tenori quadamtenus accommodarentur hoc modo transposita. Rem
 detexit A. Schottus in Bibl. PP. Col. uol. 15 (1622) p. 144; cf. Vossius De
 Hist. Lat. 2, 14 et Hist. Pelag. 1, 17. Nos in fine subiecimus sicut Schot-
 tus 1622 et g, expressa secundum nostros Orosii codices; editores cfs
 (1615) h Migne in ipsis Orosianis reliquerunt 2 nunquid Ψ
 numqui X^a || dicit h g || fincmentum T 3 finxit T || finxisti]
 $\Sigma\Phi X$ fecisti T^o Ψv (cum Vulg.) || enim] $\Sigma\Phi X$ ei T^o Ψv || querela Σ
 quærella Φ querellam (prior l erasa, in linea subducta deleta) X 4 ad
 uersum ambitio — 5 fastidit in marg. \bar{n} (i. e. nota) X || ambitio Φ
 6 dicitur T || uiribus meis (meis s. s. m. 2) Σ 9 post te] poste X
 10 dixerat Ψ^a 11 coram deo] apud deum Ψ 12 quae] qui T^o Ψ^a ||
 exsuperat] Σ exuperat Ψ superat T^o $\Psi X v$ 14 gaudio Σ^1 17 sū
 omnib; in ras. Ψ 18 sch $\Phi X \Psi$ 19 in] & $\Sigma Y \Phi X$ || semper] &
 semper (& s. s. m. 2) Σ

qui se spondit non deserere, etiam iurare non cesset. ecce enim Scriptura clamat infirmis: quaerite Dominum et confirmamini; quaerite faciem eius semper, cui respondit pia et uera confessio: ecce sicut oculi seruerum in manibus Dominorum suorum, ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum donec miseretur nobis. magna et certa est de perfectione fiducia, cum omnipotens facit quod optat infirmus, rursusque magna et certa est de confirmatione securitas, cum omnipotens seruat nec perdit infirmos; sicut scriptum est: ei autem, qui potest omnia abundantius facere quam petimus et intellegimus, secundum uirtutem quam operatur in nobis: ipsi gloria in Christo Iesu. quamobrem 7 admonet apostolus: quae sursum sunt sapite, non quae super terram; mortui enim estis et uita uestra abscondita est cum Christo in Deo. cum Christus apparuerit uita uestra, tunc et uos cum illo apparebitis in gloria. uitae fructus est sanctitas, sanctitas uero est [47 ^{et} _{in} _{gloria}] esse sine peccato, si ergo incorruptionis gloria abscondita est ab omnibus hominibus in hoc tempore, tu quomodo in hoc eodem tempore ipsa incorruptione posse te superindui gloriaria? sicut enim corruptionis principium fuit homini declinare in peccatum, ita incorruptionis initium erit non habere peccatum. quis ergo illud ante iudicium Dei abscondit aut de sinu Christi abstulit

AUCTORES 2 *Psalm. 104, 4* 4 *Psalm. 122, 2* 10 *Ephes. 3, 20 et 21* 14 *Coloss. 3, 2-4*

1 se em. v 3 conformamini B confirmamini (a ex u corr.)
 F 4 respondet h g || uera et pia v || et om. X^e 7 nobis] ZPFX nostri Fv (cum Vulg.) 10 perdat G || infirmus G^e
 11 habundantius T habundanti9 (ha in fine u. ex corr. add., reliqua in ras.) F 12 intellegimus (sic) F || quam] Z qua TFXFv; quae in quam corr. codex Amiat. 14 ammonet TFX 17 cum illo apparebitis] apparebitis cum ipso v (ex Vulg.) 20 quomodo in] quomodo v 22 declinare] declarare Z^e 23 incorruptionis (io in ras. m. 2) F

p. 633 et tibi tradidit? an forte quia non mereretur eam in futuro
 9 de manu Domini intellegis? haec praesumimus instruit Paulus
 et dicit: cum autem mortale hoc induerit immortalitatem: tunc fiet sermo qui scriptus est, Absorta est mors in victoria. ubi est, mors, victoria
 tua? ubi est, mors, stimulus tuus? stimulus
 10 autem mortis peccatum est. per quod ostendit apostolus, nullo modo eatenus quemquam insultare posse morti atque peccato, donec mortalitatem immortalitas et corruptionem incorruptio consequatur, et ubi infirmitate deleta uirtus perfecta
 succedit, ubi non erit masculus et femina sed erunt omnes
 11 similes angelis Dei. porro autem si quis iam in tantum cumulum sanctitatis exerescit, ut uiuens in hac carne uel masculum se esse uel feminam nesciat, si iam plenissima sui puritate percepta nec habens uestimenta sordidata similis est
 angelis Dei et si iam illa quae promissa est sanctis in speciem solis claritate circumdatur, digne hanc perfectionem non uoce
 12 sed habitu proficitur. ueruntamen praesumptio ista perditio est; quin potius huiusmodi homini expedit, ut non suum cor sed Paulum, magistrum gentium, audiat et sequatur simulque
 oret cum eo, cui oranti respondeat Dominus: sufficit tibi gratia mea; uirtus autem in infirmitate perficitur.

33 [48 M.] Itaque, quod solum et in quo solo liberum arbitrium proficit, praebeat se unusquisque nostrum Deo terram uoluntariam:

AVCTORES 3 Cor. 1, 15, 54—56 21 Cor. 2, 12, 9

1 mereretur] meretur v || ad uersum eam—2 praesumimus in marg.
 r. X: 2 psumis Σ 3 immortalitatem Ψ 4 absorpta] ΣΥΦ
 XΨ absorpta v! 5 in victoria] ΣΥΦXΨ in uictoriam v 6 stimulus] uictoria stimulus (sed uictoria del. w. 1 aut 2) X 9 immortalitas Ψ || corruptio Ψ || incorruptionem Ψ 12 dei om. Ψ
 13 exerescit] Ψ exerescit excessit TΦX (sed exerescit linea subducta m. 1 aut 2 deletum in X) excessit Σ 15 nec in ras. paullo breuiore Ψ || sordidata] ΣΥΦXΨ sordida v 16 est] sunt Ψ
 17 perfectionem T 18 ueruntamen XΨ 19 homini om. Ψ || suum (sed u prior m. 2 in rasura, in qua fort. cl fuit) Φ 23 in quo solum Ψ || proficitur (1 aut 2 litt. eras.) Φ 24 prebeat Φ

Dei enim agricultura sumus; Dei aedificatio sumus.
 mittat in agrum suum semen uerbum, credat in corde, ipse
 plantet, ipse rigit, ipse fecundet, ipse tribuat incrementum;
 qui est uerus agricola. quod solum tamen in nobis potest 2
 5 uoluntaria deuotio, ad continendam in se radicem seminis et
 nutriendos uberes partus fideliter subministret semperque
 orationibus suis agricolam suum, ne inimicus zizania super-
 seminare possit, exsuscitet. haec sit eius in opere Dei co-
 operatio, cum spe non dubia et caritate sincera. ait enim 3
 10 Dominus Iesus: ego sum uitis, uos estis palmites:
 quodcumque habet, de uite habet. non enim, inquit apo-
 stolus, tu radicem portas, sed radix te. quid se ergo
 ex'tollit in fructibus, qui uidentur in eo, cum totum pertineat. 384
 ad uitam non solum ut possit, uerum etiam ut sit? alioquin
 15 excidetur et in ignem mittetur. non enim palmes
 sed uitis potest, et quod uitis potest palmes ostendit. sufficit 4
 ergo unicuique ut habeat; at uero unde et ubi habeat; et
 humiliter agnoscat et patienter expectet, ne, dum non habet
 et habere se credit, id ipsum quod habet auferatur
 20 ab eo. primum hominem peccantem de paradiso eiecit Deus,
 deinde primum in cruce credentem in paradysum Christus in-
 duxit. merito ergo quamdiu in paradiso non sum et in terra 5
 peregrinationis Adae maneo, sine peccato me esse non credo.
 si autem in paradysum gratia Dei transductus fuero, ibi
 25 perfectione mea et morte superata peccatoque deleta aeternam
 in conspectu Dei potentiae eius gloriam praedicabo.

AVCTORES 1 Cor. 1; 3, 9 7 inimicus—superseminare sec. Matth.
 13, 25 10 Ioh. 15, 5 11 Rom. 11, 18 15 Matth. 3, 10
 18 Matth. 13, 12; 25, 29

1 enim] autem v 2 credat] crescat (sc in ras. breuiore; in marg.
 sc praescriptum) Ψ 3 faecundet Φ 6 nutriendos ΦX^a ||
 partus (artus a m. 2 in rasura) Φ paruis X¹ || sumministret TΦX
 8 sit^o (litt. 1 uel 2 erasae esse possunt) Ψ 11 inquit T[·] 14 ait
 (n in ras. m. 1 aut 2, ex f ut uid.) Σ 15 igne TΦ ignē (ex
 corr. add. uid.) X 18 expectet] Σ²Ψ expectat Σ¹ expetat TΦXv
 20 primo Ψ^a || paradyso ΣTΦ 21 primum post in cruce exhibet
 T, post credentem Ψv || paradysum ΣTΦ 22 paradyso TΦX
 23 peregrinationis (r alt. s. s. m. ut uid. 2) X || maneat Φ^a 24 para-
 dysum TΦX 25 perfectio Ψ 26 patientiae Σ

6 Haec ego, ut potui, beatissimi sacerdotes, causa fidei et simplicitatis exposui. non mihi succenseant qui læserunt, si in aliquo per comparationes nominum titulantur. de quaestionibus uero aequanimiter ferant magisque, si timorem Dei 7 habent, gaudeant responsum fuisse quod uerum est. ego teste 5 Iesu Christo odisse me fateor hæresim, non hæreticum, sed, sicut iustum est, interim propter hæresim hæreticum uito, quia et probaui et corripui. detestetur et damnet, ore pariter ac manu et cunctis fraternitatis uinculo hærebit, quia scriptum est: inuicem onera uestra portate, et sic implēbitis legem Christi.

AVGUSTINUS 10 Gal. 6, 2

1 ego] ΣΦX ergo TΨv 2 michi X || succenseant (ocens in ras. breuiore) Ψ || læserunt Φ || si in] sibi (bi del. m. 1 aut 2 Σ) Σ¹TΦX
 3 comparationes ΣΨ || titulantur] 'forte titillantur' Costerius male || quaestionibus codices 5 habeant X 6 hæresim codices || hereticum codices 7 hæresim codices || hereticum codices 8 probaui] ΣTΦXΨ prohibui v || dampnet Σ 9 uinculis Ψ 11 implebitis] ΣΦX adimplebitis TΨv (cum Vulg.)

EXPLICIT LIBER OROSII PRESBITERI Σ Explicit Liber Orosii Presbiteri T EXPLICIT LIBER OROSII PRESBITERI Φ Finit liber apologeticus id δ excusatorius orosii prb'ri Ψ, nihil subscriptum in X

EXCERPTA EX

AVGVSTINI DE NATVRA ET GRATIA CONTRA PELAGIVM LIBRO

cap. 13—21 et 3—13

(*cf. supra ad Apol. 33 § 2).*

p. 633

13. hanc esse intentionem legis arguentia, ut, quia per illam per- [33 Oros. ed.]
param fiunt, confugiatur ad gratiam Domini miserantis, uelut
paedagogo concludente in fidem, quae postea reuelata est; ubi et
remittantur quae male fiunt et eadem gratia iuuante non fiunt.
proficientium est enim uia, quamuis bene proficientes dicantur
perfecti 'niatores: illa est autem summa perfectio, cui nihil addatur, p. 633
cum id, quo tenditur, coeperit possideri.

14. Iam uero illud quod eis dicitur 'ipse tu sine peccato es?' re [33 M.]
uera non pertinet ad eam rem, de qua uertitur quaestio. sed quod

1 arguentia] arguentes Σ^1 || quia per illam] $\Sigma\Upsilon\Phi X\Psi$ propter illa
quae a (i. e. Augustinus editus a Benedictinis, Paris. 1690 tom. 10) v ||
ppera Σ 2 confugiatur (a ex u et ta ex n corr.) Ψ || uelud $\Upsilon\Phi X$
3 pedagogo codices || in fidem] in eandem fidem v; in eadem fide a
in eam fidem Galat. 3, 23 4 male fiunt] male fiunt Σ^1 || non fiunt]
 $\Sigma\Upsilon\Phi X\Psi$ non fiunt v 5 proficientiam] $\Sigma\Upsilon\Phi\Psi eg$ Proficientiam
X proficiscentium fsh || proficientes] $\Sigma\Upsilon\Phi\Psi eg$ proficientes X pro-
ficiscentes fsh 6 perfecti Σ || summa perfectio] ΦX summa per-
fectio Σ perfectio summa $\Upsilon\Phi v$ || nichil $X\Psi$ 7 coeperit Σ^1
8 eis] ei g (cum a) || es re uera] es uera Φ es si uera Σ^1 ~~coeperit~~
(*vas. 3 aut 3 litt.; p m. 3 in vas.; ad hunc usq. ipse — 9 de qua*
adscr. in marg. nota f [i. e. require] X es si uere (pone i parus vas.,
e fin. ex a corr.) Ψ 9 questio codices

dicit, negligentiae suae potius imputari, quod non est sine peccato, bene quidem dicit, sed dignetur inde et orare Dominum, ne illi haec iniqua negligentia dominetur. quem rogabat quidam, quando dicebat: itinera mea dirige secundum uerbum tuum, et ne dominetur mihi omnis iniquitas: ne dum suae diligenti- 5 gentiae quasi propriis uiribus fudit, neque hic ad ueram iustitiam neque illic, ubi sine dubio perfecta desideranda est et speranda, perueniat.

[34 M.] 15. Et illud, quod a quibusdam eis dicitur, nusquam esse scriptum his omnino uerbis, posse esse hominem sine peccato; facile refellit: 10 'quia non ibi est quaestio, quibus uerbis dicatur quaecumque sententia'. non tamen fortasse sine causa, cum aliquotiens in Scripturis inueniatur, homines dictos esse sine querella, nemo inuenitur qui dictus sit sine peccato, nisi unus solus, de quo aperte dictum est: eum qui non nouerat peccatum; et eo 15 loco, ubi de sacerdotibus sanctis agebatur, etenim expertus est omnia, secundum similitudinem sine peccato: in illa scilicet carne, quae habebat similitudinem carnis peccati, quamuis non esset caro peccati; quam tamen similitudinem non haberet nisi cetera omnis hominis esset caro peccati. iam illud quo- 20 modo accipiendum sit omnis qui natus est ex Deo non peccat, et non potest peccare, quia semen eius in ipso manet, cum ipse apostolus Iohannes, quasi non sit natus ex Deo aut eis loqueretur, qui nondum essent nati ex Deo, aperte posuerit: si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus et 25

AUCTORES 4 *Psalm.* 118, 133 13 *Luc.* 1, 6 15 *Cor.* 2, 5, 21 16 *Hebr.* 4, 15. 21 *Ioh. Ep.* 1, 3, 9 24 *Ioh. Ep.* 1, 1, 8

1 negligentiae Ψ (sic i ubique) || imputari $X\Psi$ 2 et orare] exorare $\Sigma^2\Psi$ 3 haec iniqua] haec inquam $T\Psi X\Psi$ inquam haec Σ || quem] quam $cfsk$ || quidē Σ^1 5 diligentiae] intelligentiae Ψ 9 quod om. T^1 quod eis $cfsk$ quod ei (cum a) g || eis dicitur] dicitur $\Sigma\psi$ 10 refellit] ψ repellit $\Sigma T\Psi X\Psi$:: 11 ibi] tibi $\&$ || questio $\Sigma\Phi$ || quaecumque] $\Sigma T\Psi X\Psi$ (quae- $T\Psi$) g quaeque $cfsk$ 12 aliquotiens] $\Sigma T\Psi X\Psi$ 13 querela $\Sigma X^2\Psi$ || nemo] non ψ 14 qui] quid T quod (sic: qd) Σ 17 secundum Φ || sine peccato- In *in ras.* m. 1 X 18 quae] quod T || habebat X^2 || similitudine $T\Psi X^1$ 19 caro Φ^1 || haec quam tamen.—20 caro peccati om. $\Psi\psi$

ueritas in nobis non est: in libris, quos ad Marcellinum de hac re scripsi, sicut potui explicare curavi. et illud quod dictum est non potest peccare pro eo quod dictum est ac si diceretur 'non debet peccare', non improbanda mihi uidetur huius assertio. quis enim insanus dicat debere peccari, cum ideo sit peccatum, quia non debet fieri?

16. Sane quod apostolus Iacobus ait, linguam autem 'nullus [35 M.] hominum domare potest, non mihi uidetur ita intellegendum^{p. 624} ut exponere uoluit, 'quasi per exprobrationem dictum', tamquam diceretur: 'ergone linguam nullus hominum domare potest?' tamquam obiurgans eis dicens: 'domare feras potestis, linguam non potestis?' quasi facilius sit linguam domare, quam feras. non puto quod iste sit sensus hoc loco. si enim id sentiri uellet de facilitate domandae linguae, cetera sequerentur in bestiarum conparatione. nunc uero sequitur: inquietum malum, plena ueneno mortifero, utique nocentiore quam bestiarum atque serpentum; nam illud carnem interficit, hoc uero animam. os enim quod mentitur, occidit animam. non ergo quasi id esset facilius quam mansuefactio bestiarum sanctus Iacobus illam sententiam pronuntiauit aut ea uoce uoluit pronuntiari; sed potius ostendens, quantum sit in homine linguae malum, ut a nullo homine domari possit, cum ab hominibus domentur et bestiae. neque hoc ideo

AUCTORES 1 Augustinus ad Marcellinum de peccat. meritis et remiss. 2, 8 (tom. 10 p. 44 Ben.) 7 et 15 Iacob. 3, 8; 17 Sap. 1, §11

1 marcellinum] ΣΤΦΧΨg marcellium cfsh 3 pro eo dictum esse ac si a || eo [quod] ΣΤΦΧΨ eo v 4 improbanda Ψ
8 hominum domare] domare hominum Σ || haec non mihi uidetur —
10 domare potest om. Σ || uidetur ita] v uidetur ΤΦΧΨ 9 ut exponere uoluit] g (ex a) exponere uoluit ΤΦΧ om. Ψv || tanquam ΧΨ 10 tanquam ΧΨ 11 eis] ΤΦΧ eis et Σ eos et Ψ et v || feras {s in rasura m. 1} Σ 13 hoc] ΣΤΦΧg in hoc Ψ cfsh 14 cetera] sic eā Σ (et passim) || comp- ΣΧΨ || haec conparatione — 19 besti] in ras. paullo breuiore Ψ 16 serpentium ΣΨ 18 esse ΣΦΧ 19 iacob; (s. e. iacobus) Ψ iacob; (; infer-punctio est) X iacob Φ 21 aut (sed a erasa) Σ || domare T^m

dixit, ut huius in nos mali dominationem per negligentiam permanere patiamur, sed ut ad domandam linguam diuinæ gratiæ pescamus auxilium. non enim ait 'linguam nullus domare potest,' sed nullus hominum, ut, cum domatur, Dei misericordia, Dei adiutorio, Dei gratia fieri fateamur. constat ergo animam domare linguam et, dum conatur, poscat auxilium; et oret lingua, ut dometur lingua donante illo, qui dixit ad suos: non enim uos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris uestri, qui loquitur in uobis. itaque præcepto facere commonemur, quod conantes et nostris uiribus non ualentes adiutorium diuinum precemur.

[36 M.] 17. Proinde et ipse cum exaggerasset linguæ malum, inter hæc dicens non oportet, fratres mei, hæc ita fieri, continuo monuit, consummatis his quæ hinc dicebat, quo adiutorio ista non fierent, quæ dixit fieri non oportere. quis sapiens, inquit, et disciplinatus inter uos? ostendat ex bona conuersatione operationem suam in mansuetudine sapientiæ. quodsi zelum amarum habetis et contentiones in cordibus uestris, nolite gloriari et mendaces esse aduersum ueritatem. non est ista sapientia de sursum descendens, sed terrena animalia diabolica. ubi enim zelus et contentio, ibi inconstantia et omne opus prauum. quæ autem de sursum est sapientia, primum quidem pudica est, deinde pacifica modesta suadibilis, plena misericordiæ et fructibus bonis, non iudicans, sine simulatione. hæc est sapientia, quæ

AUCTORES 7 Matth. 10, 20 18 Iac. 3, 10 15 Iac. 3, 13—17

1 dixi STΦXΨ || permanere] in nos permanere ST ***** permanere
 (rasura 4 aut 5 litterarum) Φ 3 ait] a te Ψ 5 fieri gr̄a
 fateat (gr̄a fateat in ras. paullo breuiore) Ψ 6 lingm̄ (u significat
 a) in ras. m. 1 X || et dum conatur poscat auxilium et oret lingua] v,
 om. STΦXΨ 9 quo ST 11 præcemur SΦ 12 execrasset
 TΦ execrasset SXΨ 13 hæc ita] v ita STΦXΨ 15 dixi
 STΦX 16 ostendit Φ 24 quidem (i et em in ras.) Ψ
 25 misericordiæ S² v # ad uerbum -tibus → 26 sapientia in marg. adscr.
 r. m. 1 X 26 non del. m. 1 aut 2 E || simulatione] STΦXΨg;
 in mg. cfeh simulatione cfeh

linguam domat, de sursum descendens, non ab humano corde pro-
siliens. an et istam quisque abrogare audeat gratiae Dei, et eam
superbissima vanitate ponet in hominis potestate? cur ergo oratur
ut accipiatur, si ab homine est ut habeatur? an et huic orationi
5 contradicitur, ne fiat iniuria libero arbitrio? quodsi sibi sufficit
possibilitate naturae ad implenda omnia praecepta iustitiae, con-
tradicator ergo et idem ipsi apostolo Iacobo admonenti et dicenti:
si quis autem vestrum indiget sapientia, postulet a
Deo, qui dat omnibus affluenter et non inproperat,
10 et dabitur ei. postulet autem in fide nihil haesitans.
haec est fides ad quam praecepta compellunt: ut lex imperet, fides
impetret. in multis offendimus omnes, non enim et hoc
iste apostolus alio modo pronuntiauit, sicut illud quod ait 'lin-
guam nullus hominum domare potest'.

15 18. Nec illud quisquam istis pro impossibilitate non peccandi simi- [37 M.]
liter obiecerit, quod dictum est: sapientia carnis inimica
est Deo. legi enim Dei non est subjecta, nec enim
potest. qui autem in carne sunt, Deo placere non
possunt. sapientiam quippe carnis dixit, non sapientiam de
20 sursum descendentem: et in carne esse non eos, qui nondum de

AVCTORES 8 Iac. 1, 5 et 6. 12 Iac. 3, 2 16 Rom. 8,
7 et 8

2 quisquam a || eam] g (cum a) tam ΣΤΦΧΨν 3 superbissima]
ΣΤΦΧΨg superba c f s h || quur ΦΧ Qur T 4 abbeatur X^a
5 arbitrio, quod sibi—6 iustitiae? g (ex a) 6 implenda X
7 et idem ipsi] ΣΦΧ et eidem Ψν et idem T eidem ipsi a; fort.
corr. itidem ipsi || admonenti (i postea additum uid.) Φ 8 indi-
geta (t ex corr.) Ψ || postulat T 9 affluenter in ras. Ψ || im-
properat Ψ 10 nichil ΧΨ || hesitans Σ¹Φ esitans X 11 est
om. ΣΤΦΧ || compellunt ΣΨ || imperet] impletet (supra ret scr. atur
m. 2) Σ imperet et g (ex a) 12 inpetret ΦΧ || post impetret g
ex a addidit haec: per linguam enim, quam nullus hominum domare
potest, sed sapientia de sursum descendens, non exhibent ΣΤΦΧΨ c f s h
13 pronuntiauit T || sicut] quam Ψ || illud] Σ et (ex a) g et illud
ΤΦΧΨ c f s h 15 impossibilitate Ψ || non] Nec (a m. 1 aut 2 nec
in non corr.) Σ 16 quod] quo ΣΤΦΧΨ 17 deo om. ΣΤΦΧ¹
20 esse] m. 2 in ras. duarum litt. (ex ?) Σ

corpore exierunt, sed eos, qui secundum carnem uiuunt, significatos esse manifestum est. non autem ibi est quaestio, quae uersatur. illud est, quod expecto ab isto audire, si possim, eos, qui secundum spiritum uiuunt et ob hoc etiam hic adhuc uiuentes iam quodam modo in carne non sunt, utrum gratia Dei uiuant secundum spiritum, an sibi sufficiant, iam data cum crearentur possibilitate naturae in sua propria uoluntate: cum plenitudo legis non sit nisi caritas, et caritas Dei diffusa sit in cordibus nostris, non per nos ipsos sed per Spiritum Sanctum qui datus est nobis. 10

19. Tractat etiam iste de peccatis ignorantiae et dicit, 'hominem praenigilare debere ne ignoret, ideoque esse culpandam ignorantiam, p. 686 quia id homo nescit negligentia sua quod adhibita diligentia scire debuisset'; dum tamen omnia potius disputet, quam ut oret et dicat: da mihi intellectum, et discam mandata tua. 15 aliud enim est eum non curasse scire, quae negligentiae peccata etiam per sacrificia quaedam legis uidebantur expiari; aliud intellegere uelle nec posse et facere contra legem non intellegendo quae fieri uelit. unde admonemur petere a Deo sapientiam, qui dat omnibus affluenter, utique his omnibus, qui sic petunt¹⁰ et tantum petunt, quomodo et quantum res tanta petenda est.

AUCTORES 7 Rom. 13, 10 8 caritas Dei sqq. Rom. 5, 5
15 Psalm. 118, 73 19 Iac. 1, 5

1 secundum Φ || significatos $\epsilon\epsilon$ (s. alt. s. s., fort. ex corr., $\epsilon\epsilon$ in ras. breuiore) Ψ 2 questio codices 3 si possim eos] g (ex a)
si posse eos $\Sigma T \Phi X^1$ (et in marg. f. X^1) deleuit m. 1 aut 2 X , si $cfs h$
5 quodammodo] quomodo Σ || uiuunt Ψ 9 nostris] uestris (sic uris)
 Σ || non] \tilde{N} factum ex Nos Φ || nos ipsos] $\Sigma \Phi X a$ nosmet ipsos
 $T \Psi v$ 11 etiam om. Ψ 12 ignores $\Sigma^1 T \Phi X^a$ || culpam $\Sigma T \Phi$
 $X \Psi$ 13 id homo nescit] in homine scit $\Sigma^1 \Phi$ in homine sit $\Sigma^1 T \Psi$
homo nescit (sed atramento paullo obscuriore et fortasse in rasura)
 X || adhibita Ψ 14 et om. $cfs h$ 15 et] $\Sigma T \Phi \Psi$ ut $X v$
16 est eum] $\Sigma T \Phi X$ δ $\epsilon\epsilon$ in ras. minore Ψ est v 17 uidebatur
(^{m.} 1 nec ut uid. ex corr.) Σ || intelligere X 19 quae] quid g
(ex a) 20 dat omnibus] dat Σ

20. Diuinitus tamen expianda esse peccata, commissa et pro eis [38 M.]
 Dominam exorandum fatetur, propter ueniam scilicet promerendam :
 quia id, quod factum est, facere infectum, *multum* ab isto laudata
 potentia illa, natura et uoluntas hominis, etiam ipso fatente non
 potest; quare hac necessitate restat ut orat ignosci, ut autem
 adiunetur ne peccet, nusquam dixit, non hic legit. mirum de hac
 re omnino silentium, cum oratio Dominica utrumque petendum
 esse commoneat: et ut dimittantur nobis debita nostra et ut non
 inducamur in temptationem, illud ut praeterita expientur, hoc ut
 10 futura uitentur, quod licet non fiat, nisi uoluntas adsit, tamen ut
 fiat, uoluntas sola non sufficit. ideo pro hac re nec superflua nec
 impudens Domino immolatur oratio, nam quid stultius quam orare,
 ut facias quod in potestate habes?

21. Iam nunc uidete, quod ad rem maxime pertinet, quomodo ha- [39 M.]
 15 manam naturam, tamquam omnino sine uitio ullo sit, conetur
 ostendere et contra apertissimas Scripturas Dei delectetur sapi-
 entia uerbi, qua euacuatur crux Christi. sed plane illa non
 euacuabitur, ista potius sapientia subuertetur. nam cum *hoc*
 ostenderimus, aderit fortasse misericordia Dei, ut et ipsum haec
 20 dixisse paeniteat. primo, inquit, de eo disputandum est,
 quod peccato debilitata dicitur et inmutata natura.

AUCTORES 7 oratio Dominica *Matth. 6, 12 et 13; Luc. 11, 4*

8 et—9 temptationem *Matth. 6, 12 et 13* 16 sapientia — 17 Christi
Cor. 1, 1, 17

3 infectum ΣΤΦΧΨ || multum om. ΣΤΦΧΨ 4 ante uersum
 [potentia—hominis. etiā] in margine :: Σ || natura] ΣΤΦΧΨ naturae
 v 6 ne] nec T || ad nusquam in marg. † nusquam dixit se legisse
 m. 1 aut 2 X || legit] ΣΤΦΧΨ legi v 7 silentium T silentium
 (s ex f radendo factum) Φ silentio Φ^a || cū (c in ras. m. 2; fuisse
 uid. C) X Sed Ψ 9 inducamur] ΣΤΦΧΨ inferamur in mg. cfs h,
 recepit g (ex a) || preterita Σ 10 assit Ψ 12 impudens ΣΨ ||
 inmolatur X 14 ad om. Φ^a 15 tanquam ΧΨ || conatur
 codices cfs h 16 delectetur] ΣΤΦΧΨ luctetur v a || sapientia
 (a ex e corr.) Ψ sapientiae T 17 euacuatur g (ex a) 18 eua-
 cuabitur (bit in ras.) Ψ || hoc om. ΣΤΦΧΨ 19 ut et] Σ et
 ut TΦΧΨ 20 peniteat (o prius in ce mut. m. ut uid. 2) Σ || in-
 quid T 21 quod] quo ΣΤΦΧΨ || peccato] ΣΤΦΧΨ per peccatum
 v || inmutata Ψ

unde ante omnia quaerendum puto, inquit, quid sit peccatum: substantia aliqua, an omni substantia carens nomen, quae non res, non existentia, non corpus aliquod, sed perperam facti actus exprimitur. deinde adiungit: credo ita est. et si ita est, inquit, quomodo potuit humanam debilitare uel mutare naturam, quod substantia caret? uidete quaeso, quomodo nesciens p. 627 nitatur e'uertere medicinalium eloquiorum saluberrimas uoces: ego dixi: Domine, miserere mei, sana animam meam, quoniam peccaui tibi. quid sanatur, si nihil est uulneratum, nihil sauciatum, nihil debilitatum atque uitiatum? porro si est quod sanetur, unde uitiatum est? audis contentam; quid desideras disputantem? sana, inquit, animam meam. ab illo quaere, unde uitiatum sit, quod sanari rogat; et audi quod sequitur: quoniam peccaui tibi. hunc iste interroget, ab isto quaerat, quod quaerendum patat, et dicat 'o tu qui clamas sana animam meam, quoniam peccaui tibi, quid est peccatum?' substantia aliqua an omni substantia carens nomen, quae non res, non existentia, non corpus aliquod, sed tantam perperam facti actus exprimitur? respondit ille: ita est ut dicia. non est peccatum aliqua substantia, sed tantum hoc nomine perperam facti actus exprimitur.' et contra iste: quid ergo clamas: 'sana animam meam, quoniam peccaui tibi?' quomodo potuit uititari anima tua?

AUCTORES 9 Psalm. 40, 5

1 quaerendo T^a || inquit T 2 peccatum] peccatum an Ψ
 3 existentia Ψ 4 perpera ΣΤΦΧΨ 5 si om. Ψ 9 animā
 (ā in ras. ut uid.) Ψ 10 quoniam] ΣΤΦΧΨ quia v a || nichil
 ΧΨ 11 nichil ΧΨ || sauciātū. (ū ex ur corr.) Ψ || nichil ΧΨ ||
 uiciātū in ras. Ψ 13 ad uerum meam—14 sanaris in marg. i X
 14 quod] quo Σ || sanaris-Rogat ΤΦΧ¹ sanaris-Roga Σ sanatur-Ro-
 gat X² 16 discat ΣΤΦΧ 17 tibi om. cfsk 18 an omni
 in ras. Ψ || existentia ΤΨ 19 tantū. (fort. eras. s) Ψ || perpera
 ΣΤΦΧ 20 Respondit ille (Respondit il in ras. m. 1 Ó.....í...)
 Σ 21 nomina Φ¹ nomene X^a || perpera ΣΤΦΧ 22 ergo om.
 Ψ 23 peccaui. (eras. t) Ψ || pro his quomodo potuit uititari anima
 tua? Augustinus habet: quomodo potuit uititare animam tuam quod sub-
 stantia caret? || uiciari Σ

3. Medico indiget, quia sana non est. omnia quidem bona, quae habet in conformatione, uitam sensus mentem, a summo Deo habet creatore et artifice suo; uitium uero, quod ista naturalia bona contenebrat et infirmit, ut inluminatione et curatione opus habeat, non ab inculpabili artifice contractum est, sed ex originali peccato, quod commissum est libero arbitrio. ac per hoc natura poenalis ad uindictam iustissimam pertinet. si enim iam sumus in Christo noua creatura, tamen eramus natura filii irae sicut et ceteri. Deus autem qui diues est in misericordia propter multam dilectionem, qua dilexit nos, et cum essemus mortui peccatis, conuiuificauit nos Christo, cuius gratia sumus salui facti.

4. Haec igitur gratia Christi, sine qua nec infantes nec aetate [40 M.] grandes salui fieri possunt, non meritis redditur, sed gratis datur, propter quod et gratia nominatur: iustificati, inquit, gratis per sanguinem ipsius. unde hi qui non per illam liberantur, sine qua audire nondum potuerunt siue quia oboedire noluerunt siue etiam cum per aetatem audire non possent, lauacrum regenerationis quod accipere possent, per quod salui fierent, non acceperunt, iuste utique damnantur: quia sine peccato non sunt, uel quod originaliter traxerunt uel quod malis moribus

AVCTORES 7 Cor. 2, 5, 17 8 Ephes. 2, 3—5 15 Rom.

3, 24

2 conformatione] *scripti*, confirmatione Σ confirmationem $T\Phi X\Psi$
 formatione $v a$ || uitam] $\Sigma\Phi X^1\Psi$ uita $T v a$ uite (sic uitam) X^2 ||
 sensus mentem] $\Sigma T\Phi X\Psi$ sensu mente $c f s h$ sensibus mente $g (ex a)$
 3 uero] δ (o in ras. ut uid., fort. fuerat i) Ψ || quod (uod in ras.) Ψ
 4 illuminatione $\Sigma\Psi$ || habeant Ψ 5 originali (li corr., fortasse ex
 ri) Ψ originale Φ^1 6 poenalis $\Sigma^1 X$ poenalis Ψ 7 ad] etsi
 comi. a 10 nos et] $T\Phi X$, $g (ex a)$ nos $\Sigma\Psi c f s h$ 11 essemur
 Φ^1 13 igitur] autem $g (ex a)$ || etate Σ 14 gratias T
 15 inquit T 16 hi] (*apices fort. al. m.*) Ψ || illa T 17 quia
 audire] qui audire $\Sigma T\Phi X\Psi$ || siue quia oboedire noluerunt *em.* $\Sigma T\Phi$
 $X\Psi$ 18 etatem Σ || possent (sic, non deleto ~) Σ || lauacrum
 Ψ 20 dampnantur ΣT 21 uent] sic s. Φ

V.

43

addiderunt. omnes enim peccauerunt, siue in Adam siue in se ipsis et egent gloria Dei.

[41 M.] 5. Vniuersa igitur massa poenas debet; et si omnibus debitum damnationis supplicium redderetur, non iniuste procul dubio redderetur. qui ergo inde per gratiam liberantur, non uasa meritorum suerum, sed uasa misericordiae nominantur. cuius misericordiae, nisi illius 'qui Christum Iesum misit in hunc mundum peccatores saluos facere, quos praesciuit et praedestinauit et uocauit et iustificauit et glorificauit'? quis igitur usque adeo dementissime insaniat, ut non agat ineffabiles gratias misericordiae quos uoluit liberantis, qui recte nullo modo posset culpae iustitiam uniuersos omnino damnantis.

6. Hoc si secundum Scripturas sapiamus, non cogimur contra Christianam gratiam disputare et ea dicere quibus demonstrare conemur, naturam humanam neque in paruulis medico indigere, quia sana est, et in maioribus sibi ipsam ad iustitiam si uelit posse sufficere. acute quippe uidentur haec dici, sed in sapientia Verbi, qua euacuatur crux Christi. non est ista sapientia de sursum descendens. nolo quod sequitur dicere, ne amicis nostris, quorum fortissima et acerrima ingenia non in peruersum sed in directum currere uolumus, facere existimemur iniuriam.

AUCTORES 1 Rom. 3, 23 7 Tim. 1, 1, 15 8 quos sqq.
Rom. 8, 29 et 30 17 sapientia—18 Christi Cor. 1, 1, 17 18 non
est sqq. Iac. 3, 15

2 gloriam T gloriã (uid. fuisse gloriã) Φ gla (s. s. l gfa) X
3 poenas Σ¹ penas XΦ 4 dampnationis ΣTX || subplicium
T 10 dementissime (de in rasura m. 2) Φ 11 liberantis] misec-
rantis X^a || nullo (o in rasura) Φ 12 possent cfs || uniuersis
X || dampnantis ΣTX^a damnantes Φ¹ dampnatis X^b 14 grãm
dispu||tare (grãm dispu in rasura m. 1) X 16 ad uersum si uelit
— 17 dixi in marg. f X 17 acute quippe] g (ex a) ac utique
ipsi TΦX acuteque ipsi Φ Hoc dicere] utique ipsi (Hoc dicere in
duarum litt. rasura m. 2) Σ acute ipsi cfsb || dici] a dixi ΣTΦ
dixi (s. s. l dicere) X dicere Φ^v 18 euacuatur (cua s. s.) X ||
est om. X¹ 20 acerrima] celerrima g (ex a)

7. Quanto igitur zelo accensus est libri huius quem misistis con- [42 M.]
ditor aduersus eos qui peccatis suis patrociniū de natura humanae
infirmi- tatis perquirunt, tanto et multo ardentiore zelo. non oportet
accendi, ne euacuetur crux Christi. euacuatur autem, si aliquo
modo praeter illius sacramentum ad iustitiam uitamque aeternam
perueniri posse dicatur: quod in libro isto agitur, nolo dicere ab
sciente, ne illum, qui eum scripsit, ne Christianum quidem ha-
bendum indicem, sed, quod magis credo, a nesciente, magnis sane
uiribus, sed eas sanas uolo, non quales phrenetici habere con-
10 stiterunt.

8. Nam prius distinguit, aliud esse quaerere, an possit aliquid
esse, quod ad solam possibilitatem pertinet, aliud, utrumne sit.
hanc distinctionem ueram esse nemo ambigit: consequens enim p. 629
est, ut, quod est, esse potuerit, non est autem consequens, ut,
15 quod esse potest, etiam sit. quia enim Dominus Lazarum
suscitauit, sine dubio potuit; quia uero Iudam non suscitauit,
numquid dicendum est: non potuit? potuit ergo, sed noluit; nam
si uoluisset, etiam hoc eadem potestate fecisset, quia et Filius,
quos uult uiuificat. sed hac distinctione uera atque mani-
20 festa quo tendat et quid efficere conetur, aduertite. nos, inquit,
de sola possibilitate tractamus; de qua nisi quid
certum constiterit, transgredi ad aliud grauissimum
esse atque extra ordinem dicimus. hoc uersat multis
modis et sermone diurno, ne quis eum aliud quam de non

AVCTORES 18 Ioh. 5, 21.

1 zelo] ΣΤΦΧΨα maiore zelo v 4 ne (erasa c) X 5 preter
Σ pret (i. e. preter) minor. litteris in ras. Ψ propter T 6 per-
uenire ΣΤΦΧ 7 sciente (eras. m) X || ne illum om. Ψ || inter
illum et qui in marg. insertum laudare uidear X || scripsit om. ΣΤ
ΦΧΨ {ēdidit in marg. (post qui eū supra uersum nota: posita, sed deinde
erasa est) Σ² 8 quod] ΣΦΧ, g (ex a) quidem ΤΨcfs h || a om.
Σ 9 frenetici ΣΤΦΧ || consueuerunt cfs h : 12 utrum nescit
ΤΦΧ 13 esse] est εε (sed est del. m. 1 ut uid.) Σ 17 n̄ quid
(i. e. nunquid) X numquid Ψ 21 de sola om. X || quid] quod T
23 diximus Ψ ducimus cfs h in marg., recepit (cum a) g 24 et] ex
ΣΤΦΧ

peccandi possibilitate quaerere existimet. unde inter multa, quibus id agit, etiam hoc dicit: idem iterum repeto: ego dico posse esse hominem sine peccato. tu quid dicis? non posse esse hominem sine peccato? neque ego dico, inquit, hominem esse sine peccato neque tu dicis non esse hominem sine peccato: de posse et non posse, non de esse et non esse contendimus. deinde nonnulla eorum, quae adversus eos de Scripturis proferri solent, ad istam quaestionem non pertinere, in qua quaeritur, possitne an non possit homo esse sine peccato, ita commemorat: nam 'nullus',¹⁰ inquit, 'mundus est a sorde' et 'non est homo, qui non peccet', et 'non est iustus in terra' et 'non est, qui faciat bonum', et cetera his similia, inquit, ad non esse, non ad non posse proficiunt. huiusmodi enim exemplis ostenditur, quales homines quidam tempore aliquo fuerint, non quod aliud esse non potuerint: unde et iura inveniuntur esse culpabiles. nam si idcirco tales fuerunt, quis aliud esse non potuerunt, culpa carent.

[13 M.] 9. Videte quid dixerit. ego autem dico, parvulum natum in eo loco, ubi ei non potuit per Christi baptismum subueniri morte praevento, idcirco talem fuisse, id est sine lanacro regenerationis exisse, quia esse aliud non potuit. absoluat ergo eum et aperiat ei contra sententiam Domini regnum caelorum. sed non sum

AVCTORES 10 nullus—11 sorde *Iob 14, 4 sec. LXX* 11 non est
—12 peccet *Reg. 3, 8, 46* 12 non est iustus in terra *Ecclesiastes*
7, 21 || non—13 bonum *Psalm. 13, 1* 24 *Iohannes eu. 3, 5*

1 peccadi P 2 etiam (i in ras. m. ut vid. 2, ex c P) X || idem
om. Σ 3 quid (d s. s.) X 4 haec neque ego—6 peccato om. P^o
5 inquit T 8 eos] P^o nos ΣTΦX || istam] Σ^oΦ^oP^o eam] Σ^oT
ΦX^o 9 queritur Σ || an non] an Σ^o 10 ita] a iam *codices et v*
13 haec similia—14 huius modi in rasura *breuiore* P || non esse] non
esse non ad non esse T^o 16 potuerunt T^oX^oP 17 idcirco P
20 videte quid] vide et quid ΣTΦX^o vide et quid (ut sit pro eoquid)
X 21 ei non] enim T et Σ || christi om. c^of^oh || praevento] X^oP
praevento T^o praeventum Σv, a 22 Idcirco (c alt. s. s.) X idcirco P

absoluit apostolus, qui ait: per unum hominem peccatum in-
trauit in mundum et per peccatum mors et ita in
omnes homines pertransiit, in quo omnes peccauerunt.
recte ergo ea damnatione, quae per uniuersam massam currit, p. 630
non admittitur in regnum caelorum, quamuis Christianus non
solum non fuerit sed nec esse potuerit.

10. Sed non damnatur, inquam, quia, in Adam pec- [44 M.]
casse omnes, non propter peccatum nascendi origine
adtractum sed propter imitationem dictum est. si ergo
ideo dicitur Adam auctor hominum, qui subsequuti sunt, peccatorum,
quia primus peccator in omnibus fuit: cur non potius Abel, quam
Christus, ponitur caput hominum iustorum, quia primus in omnibus
iustus fuit? sed de infante non loquor. iuuenis uel senex in ea
regione defunctus est, ubi non potuit Christi nomen audiri; potuit
15 fieri iustus per naturam et liberum arbitrium, an non potuit? si
potuisse dicunt, ecce quod est crucem Christi euacuare, sine illa
quemquam per naturalem legem et uoluntatis arbitrium iustificari
posse contendere. dicamus et hic: ergo *Christus* gratis
mortuus est. hoc enim omnes possent, etiam si mortuus ille
20 non esset, et, si iniusti essent, quia uellent, essent, non quia
iusti esse non possent. si autem sine Christi gratia iustificari
omnino non potuit, etiam istum si audet absoluat secundum uerba

AUCTORES 1 Rom. 5, 12
1, 17 18 Galat. 2, 21

16 crucem — euacuare Corinth. 1,

1 absoluit (i ex a corr.) Ψ 8 pertransit $T\Psi$ transiit Σ
4 damnatione ΣT 6 s; a (post s; rasura et ipsum in rasura) Ψ
7 dampnatur ΣT 9 attractum $\Sigma\Psi$ || imitationem Ψ 10 ho-
minum] $\Sigma T\Phi X\Psi$ omnium v a 11 peccator in omnibus] $\Sigma T\Phi X$
in omnibus peccator Ψ in hominibus peccator v peccator in hominibus
a || fuit] suis Σ || ear] Quir ΦX || quã (cum rasura supra qi) Σ
12 hominũ in ras. breuiore Ψ || omnibus] $\Sigma T\Phi X\Psi$ hominibus v a
13 iustus fuit] $\Sigma T\Phi X\Psi$ fuit iustus v 14 audiri] $\Sigma T\Phi X\Psi$ audire
v a 15 fieri iustus per naturam] iustus per naturam fieri Σ || iustos
 Φ 16 christi crucem X || sine] $T\Phi X a$ si sine $\Sigma\Psi c f s h$,
scilicet sine con. h || illam T 17 quamquam $\Sigma T\Phi$ || uoluntate
 T^a 18 christus om. $\Sigma T\Phi X\Psi$ 20 iniusti] g (ex a) iusti $\Sigma T\Phi$
 $X\Psi$ v 22 etiam om. Ψ || iustam $\Phi X s h$

sua, quia, si idcirco talis fuit, quod aliud esse non potuit, culpa caret.

[45 M.] 11. Sed obicit sibi quasi ab alio dictum et ait: potest quidem esse, sed per Dei gratiam, inquires. deinde velut respondendo subiungit: ago humanitati tuae gratias, quod assertionem meam, quam dudum obpugnabas, non modo non obpugnare aut confiteri solum contentus non es, uerum etiam non refugis conprobare. nam dicere 'potest quidem, sed per illum aut per illud' quid aliud est, quam non solum consentire quod posset esse, uerum etiam quomodo uel qualiter posset, ostendere? nullus itaque magis alicuius rei possibilitatem adprobat, quam qui eius etiam qualitatem fatetur; quia nec absque re esse qualitas potest. his dictis iterum sibi obicit: sed tu, inquires, hoc in loco Dei gratiam, quandoquidem eam non commemoras, uideris abnuere. deinde respondet: egone abnuo, qui rem confitendo confitear necesse est et per quod effici res potest; an tu, qui rem negando et quicquid illud est per quod res efficitur procul dubio negas? oblitus est, iam se illi respondere, qui rem non negat, cuius obiectionem paulo ante proposuerat dicentis: 'potest quidem esse, sed per Dei gratiam'. quomodo ergo illam, pro qua iste multum laborat,

1 quia] qua Φ^1 || si om. $\Psi c f s h$ || idcirco Ψ || alius $\Psi c f s h$; cf. p. 676, 18 2 caret] $\Sigma T \Phi X \Psi$ caruit $v a$ 3 ab alio] Ψv
 ad aliud $\Sigma T \Phi X$ || et] est Et T esse et Ψ 4 inquires om. Ψ
 $c f s h$ || uelut T 6 oppugnabas Ψ 7 oppugnare Ψ || aut] $\Sigma T \Phi X \Psi$ aut non $c f s h$ || contemptus X 8 conprobare Ψ
 9 sed om. Σ^1 se $T \Phi^a$ || per illud] per illud Σ illud g (ex a)
 11 possit g (ex a) || possit g (ex a) 12 alicuius] g (ex a) alius $\Psi c f s h$ aliud $\Sigma T \Phi X$ 13 approbat Ψ probat g (ex a) || qui om. $\Sigma T \Phi^a$ 14 esse qualitas] $\Sigma T \Phi X a$ qualitas esse Ψv || his] hic $\Sigma^1 T$ 15 obiecit Ψ 17 respondit $\Sigma T \Phi X \Psi$ || egone] egone $\Sigma^1 T$ 18 confitear] Σ^1 confiteor $T \Phi X \Psi$ confiteor confiteor Σ^1 || est et] g (ex a) est $\Sigma T \Phi X$ esse Ψ || res effici g (ex a) 19 negango sic T 21 respondere illi T || non om. $\Sigma T \Phi X \Psi$ 22 sed om. $\Sigma T \Phi X \Psi$ 23 gratiam dei g (ex a)

possibilitatem negat, qui ei iam dicit 'potest esse per Dei gratiam?' ueruntamen quia isto dimisso, qui rem iam confitetur, agit adhuc aduersus eos, qui negant esse possibile hominem esse sine peccato, quid ad nos? contra quos uult agat, dum tamen hoc confiteatur, quod impietate sceleratissima negatur, sine gratia Dei hominem sine peccato esse non posse. dicit ergo: siue per gratiam siue per adiutorium siue per misericordiam, et quicquid illud est per quod esse homo absque peccato potest, confitetur, quisquis rem ipsam fatetur.

10 12. Fateor dilectioni uestrae, cum ista legerem, laetitia repente [46 M.] perfusus sum, quod Dei gratiam non negaret, per quam solam homo iustificari potest: hoc enim in disputationibus talium maxime detestor et horreo. sed pergens legere cetera, primo ex datis similitudinibus coepi habere suspectum. ait enim: nunc si dixero, 'homo disputare potest, auis uolare, lepus currere', et non etiam per quae haec effici possunt commemorauero, id est linguam alas pedes: num ego officiorum qualitates negaui, qui officia ipsa confessus sum? uidetur certe, haec eum commemorasse, quae natura ualent: creata sunt enim haec membra huiusmodi naturis, lingua alae pedes. non tale aliquid posuit, quale de gratia intellegi uolumus, sine qua homo non iustificatur: ubi de sanandis, non de instituendis naturis agitur. hinc iam ego sollicitus coepi legere cetera et me non falso conperi suspicatum.

1 ei iam] *g (ex a)* etiam $\Sigma T\Phi X\Psi c f s h$ || esse] $\bar{e}e$ in rasura m. 1
 uel 2 ex $\bar{e}e$ Σ || per] sed per *v a* 2 Veruntamen $X\Psi$ 3 negat. Σ || homine T 6 $\bar{e}e$ (erasa t?) Ψ 10 letitia Φ ||
 repetente $\Sigma\Phi X$ 13 detestor (e altera ex o facta) Φ 14 coepi
 $T\Phi X$ cepi $X\Psi$ || abere X^a || nunc] nam *g (ex a)* 16 possunt]
 $\Sigma\Psi$, *g (ex a)* possent $T\Phi X$ possint *c f s h* 17 id est] sic I d \bar{e}
 X Id \bar{e} Φ || num] nunc $T\Psi$ 18 qui] quia Σ 19 sum om.
 Σ 21 pedis T 22 sanandis] *v a* ornandis Σ ordinandis
 $T\Phi X\Psi$ 23 ego] ergo *g (ex a)* || cepi $X\Psi$ || legere] $\Sigma g a$ legere
 et $T\Phi X\Psi c f s h$ 24 comperi $\Sigma\Psi$

13. 'Que priusquam ueniam, uidete quid dixerit. cum tractaret quaestionem de differentia peccatorum et ebiceret sibi, quod quaedam saepe irruant, non posse cuncta uitari, negauit debere argui ne leui quidem correptione, si uitari omnino non possunt, scripturas utique non aduertens Noui Testamenti, ubi didicimus

†

1 priusquam] potius quam $\Sigma T \Phi X$ 2 questionem Φ || quod quaedam saepe irruant] *pro his Augustinus habet*: quod quidam dicunt, leuia quaedam peccata ipsa multitudine, quod saepe irruant; *recepit* g
 3 irruant $\Sigma \Psi$ || non] non *in* nec *corr. m. ut uid. 2* X || negauit X
 4 leui (i *in ras. m. 2 ex a aut ã*) Σ || correptione X 6 didicimus] $\Sigma T \Phi X c f s h$ dicimus Ψ, g (*ex a*) discimus *coni. a*

I.

INDEX AVCTORVM

AB OROSIO LAVDATORVM.

Asterisci singuli significant auctores laudatos ex Lilio, bini laudatos ex Chronicis. Littera A notatus est liber apologeticus.

<p>Abacuc A 29 § 7</p> <p>apostolus A 10 § 2 et 4; 17 § 5;
32 § 3; 33 § 3 apostoli omnes
A 29 § 8   David A 11 § 8; 23 § 1; 29 § 7 Da-
uid propheta A 15 § 3   ecclesiastes A 24 § 3   editio uulgata A 9 § 7   Esaias A 29 § 6   euangelista A 17 § 11   euangelium A 16 § 6; 17 § 13 eua-
gelia VII 3 § 10; 4 § 15 A 31
§ 4</p> <p>Hieremias A 29 § 7</p>	<p>Iacobus A 29 § 8</p> <p>Iohannes A 13 § 3; 17 § 9; 25 § 5</p> <p>Moyse I 8 § 6; 10 § 7 VII 27 § 1</p> <p>Paulus A 17 § 6.7; 21 § 7 sq.; 22
§ 6; 27 § 5; 28 § 1.3; 29 § 9;
31 § 3; 32 § 10.12 Paulus
apostolus A 18 § 7 sq.; 21 § 2   Petrus A 28 § 1; 30 § 8 Petrus
apostolus A 21 § 3   propheta A 19 § 6 prophetae VII 2
§ 3; 3 § 8; 6 § 12   Salomon A 2 § 4; 28 § 3   scriptura A 2 § 5; 15 § 1.5; 19 § 4;
32 § 5</p>
<p>Antias <i>vide</i> Valerius</p> <p>Augustinus VI 1 § 12 A 3 § 5;
4 § 5; 31 § 3.5   Claudianus. poeta quidem eximius sed
paganus perniciosissimus VII 35
§ 21 (<i>fort. ex Augustino lau-
datus</i>)   Claudius (<i>Quadrigenus</i>) *III 20 § 6
*V 4 § 5; 20 § 6 Claudius
historicus *V 3 § 3</p>	<p>Cornelius Tacitus I 5 § 1 VII 3
§ 7; 10 § 4; 19 § 5; 27 § 1 Cor-
nelius I 10 § 1.3.5 VII 9 § 7;
34 § 5</p> <p>Eutropius VII 11 § 1; 19 § 4</p> <p>Fabius historicus *III 13 § 6</p> <p>Galba -V 23 § 9</p> <p>Hieronymus A 4 § 6; 11 § 5</p> <p>Homerus poeta I 17 § 2</p> <p>Iosephus VII 6 § 15 (!) **VII 9 § 7</p>

- Iustinus I 8 § 5; 10 § 6 Pompeius
sive Iustinus I 10 § 2 Pompeius
historicus eiusque breuiator Iu-
stinus I 8 § 1 Pompeius Tro-
gus et Iustinus III 6 § 1. 6
Pompeius Trogus VII 27 § 1
Pompeius I 10 § 1 VII 34 § 5
Liuius III 21 § 6 VI 15 § 3 VII
2 § 11
Lucanus. poeta optimus VI 1 § 29
Palaephatus **I 12 § 7; 13 § 4
Pelagius A 3 § 5; 11 § 2; 29 § 1. 3;
30 § 2
Phanocles poeta **I 12 § 4
Plato **I 9 § 3
- Polybius *III 20 § 6 Polybius Achi-
nus *V 3 § 3
Pompeius Trogus *uide* Iustinus
Sallustius VI 6 § 6
Suetonius Tranquillus VI 7 § 2 (!)
VII 3 § 5; 6 § 10 Suetonius
VI 21 § 25 VII 6 § 15; 9 § 3. 7
Tacitus *uide* Cornelius
Valerius et Antias (*sic*) *V 3 § 3
Valerius *III 20 § 6 Antias
*V 16 § 3
Virgilius III pr. § 1 poeta prae-
cipuus II 5 § 10 poeta VI 15
§ 13

E re esse visum est commemorare etiam haec quae sequuntur:

- alii .. alii ferant V 19 § 2
aliqui I 2 § 45 aliqui adserunt V
7 § 10
nullus auctor ostendit VII 20 § 3
auctores aliqui I 2 § 29 ipsorum
paganorum auctores VI 15 § 13
fabulae ferunt (poetarum commenta..
legenda pueris) VI 17 § 7sq.
in fabulis celebrari solita I 12
§ 6
fasti I 8 § 9
Graecorum libri aliquanti (*ex Afric.*)
VII 4 § 15
historiae I 8 § 9 historiae ferunt
VII 42 § 13 historiarum monu-
menta VII 2 § 6 historiae anti-
quae II 2 § 4 historiae Romanae
II 2 § 4
historici gentiles I 3 § 6 historici
eorum (paganorum) III 16 § 13
historicorum mendacia V 3 § 4
historicorum discordantium ua-
rietas V 3 § 4
historiographi I 1 § 5
- conscientia eorum, qui interfuere VII
36 § 12
libri I 1 § 7
ludi litterarii disciplina I 18 § 1
maiores nostri I 2 § 1. 88 sicut a
maioribus nostris compertum ha-
bemus VII 30 § 8
memoria recens VII 40 § 1
nuntiis discimus VII 43 § 15
plerique VI 1 § 30 sicut a plerisque
traditur VII 38 § 1
poeta *cf.* Claudianus, Lucanus, Vir-
gilius
populi Romani uox (*Orosii tempore*)
I 6 § 3 sq. VII 40 § 1
quidam contestantur V 15 § 25; qui-
dam ferunt (*ex Hier.*) VII 12 § 8;
ut quidam ferunt VII 36 § 2
scriptores III pr. § 1 III 5 § 10 V
15 § 2 scriptores ueracissimi I 3
§ 3 scriptores ueteres III 1 § 12
studiosi ad scribendum uiri (Graeci
et Latini) qui res gestas propa-
gauerunt I 1 § 1

ut aiunt VII 28 § 2; 36 § 6
 referentem audiui VII 43 § 4
 definiunt III 13 § 6
 ut dicunt III 4 § 1 u. d. (*aequales*
Orosio) V 22 § 11
 dicuntur VI 16 § 1
 ipsi fatentur (obtrectatores temporum
 Christianorum) VI 15 § 16 VII
 40 § 1
 ferunt I 4 § 3 V 21 § 1 VI 1 § 19;
 17 § 2 VII 1 § 10; 15 § 6;
 32 § 11; 85 § 10; 37 § 4; 39
 § 7 fertur III 20 § 21 VII 16
 § 4 (*i. e. ab Hier.*) VII 37
 § 16; 43 § 8
 iactitant (*aequales Orosio*) VI 1 § 11
 inquit (*aequales Orosio*) V 22 § 5
 VII 1 § 2.7
 inuenimus I 2 § 91
 memoratum sit II 9 § 2 memorent
 VI 15 § 32

narratur VI 2 § 15 VII 9 § 7 nar-
 retur V 11 § 5 narratur VI
 6 § 3
 opinio est III 7 § 7 ut alia tradit
 opinio VII 36 § 3
 multi prodidere II 6 § 7 memoriae
 proditum est VI 14 § 5
 ut putant VII 31 § 1 ut putatur
 I 5 § 11
 refertur V 24 § 2 VII 4 § 15; 7 § 2;
 9 § 13 obacure refertur VII 2
 § 13 referuntur III 1 § 11 VI
 2 § 5.20 16 § 1; 19 § 12 VII
 6 § 14; 25 § 7 secundum eos
 qui parcissime referunt VII 37
 § 13
 scripsisse neminem memini VII 19
 § 4
 traditur VII 7 § 3 memoriae tra-
 ditum est III 23 § 3 memoriae
 traditum non est III 1 § 12

II.

INDEX SCRIPTORVM

QVIBVS OROSIVS VSVS EST.

* addidi ubi Orosiana ab auctoris laudati verbis longius recedunt.
 cf. addidi ubi similia etque apud Orosium commemorantur.

Testamentum vetus.		
Genesis 1, 11	A 26 § 4	Indic. 6, 37..... A 4 § 6
1, 14.16	A 26 § 3	I Reg. 18, 14..... A 24 § 2
1, 31	A 29 § 4	17, 3..... A 2 § 5.6
2, 7.8	A 26 § 5	17, 4—7..... A 2 § 5
3, 17—19	A 26 § 5	III Reg. 2..... A 9 § 7
3, 23 sq.	A 26 § 5	I Paralip. 28, 3..... A 24 § 2
4, 10	VII 22 § 5 lin. 6sq.	28, 6..... A 24 § 5
6—8	I 3 § 1—§ 3	Esdr. 1, 1—6..... *VII 2 § 3
6, 6	A 26 § 5	Tobias 6, 1..... I pr. § 7
7, 1	A 5 § 2	11, 9..... I pr. § 7
10, 9 sq.	cf. II 6 § 7	Iob 1, 7..... A 20 § 1
14, 2	cf. I 5 § 6	1, 8..... A 20 § 4
14, 8	I 5 § 10	1, 8..... A 21 § 4
14, 8	cf. I 5 § 6	1, 10..... A 20 § 5
17, 1	A 23 § 3	1, 12..... A 20 § 6
17, 5	A 23 § 3	2, 6..... A 20 § 6
18, 27	A 29 § 6	9, 5..... cf. III 15 § 6
19	*I 5 § 6—§ 10	15, 25—27..... A 31 § 2
19, 24	I 5 § 9	25, 6..... A 29 § 6
41—47	*I 8 § 6—9.11.12	33, 9..... A 7 § 1
Exodus 1—14	I 10 § 7—§ 16	38, 2—4 (sec. LXX).. A 22 § 3
1, 11.18	*I 8 § 13	39, 34 (sec. LXX) .. A 22 § 4
2, 11	*I 8 § 13	40, 20 (sec. LXX) ... A 4 § 6
14	A 9 § 6	Psalms. 14, 1..... A 15 § 3
37, 29	A 16 § 11	14, 2..... A 15 § 3.6
Leuiticus 10	A 9 § 2	14, 3..... A 15 § 4
19, 18	A 31 § 4	18, 18.... A 23 § 4; 24 § 1
Deuteron. 6, 5	A 31 § 4	18, 14..... A 23 § 4
11, 6	A 9 § 2	23, 1..... V 2 § 7
32, 2	A 4 § 6	23, 1..... A 20 § 3
Iosua 3	A 9 § 7	26, 12..... VII 22 § 2
		50, 6..... A 13 § 3

Psalm. 61, 10.....	A 24 § 7
62, 8.9.....	A 32 § 3
88, 15.....	A 14 § 3
88, 22.29.....	A 24 § 1
88, 25.....	A 24 § 5
104, 4.....	A 32 § 5
118, 1.....	A 23 § 1
118, 1.....	A 23 § 4
122, 2.....	A 32 § 5
142, 1.2.....	A 29 § 7
190, 3.....	A 11 § 4
Ecclesiastes 1, 10.....	A 24 § 4
8, 1—3.....	A 28 § 3
8, 16.17.....	A 28 § 4
7, 30... I 3 § 1 (rectum fecerat)	
Cantic. 1, 3.....	A 16 § 11
Sapient. 2, 23.....	A 29 § 5
10, 6.....	I 5 § 1
10, 7.8.....	cf. I 5 § 8
12, 19.....	A 9 § 4
Ecclesiasticus 15, 14.....	A 29 § 5
34, 28.....	A 2 § 4
Isaias 6, 5.....	A 29 § 6
11, 2.3.....	A 15 § 7
29, 13.....	*A 11 § 7
40, 6.....	A 29 § 9
40, 8.....	A 29 § 9
45, 23.....	A 21 § 10
53, 7.....	A 25 § 6
65, 5.....	*A 7 § 1
Ierem. proph. 5, 3.....	VII 22 § 1
5, 8.....	VII 26 § 10
17, 5.....	VII 42 § 3
25, 11.....	VII 2 § 3
51, 28.....	I 2 § 19
Baruch ('Hieremias') 3, 1.2... A 29 § 7	
Dan. 3.....	A 12 § 2
9, 26.....	VII 3 § 8
14, 32 sqq.....	A 9 § 7
Amos 5, 8.....	A 19 § 6
Abacuc 8, 16 (sec. LXX)... A 29 § 7	
Zachar. 14, 1 sqq.....	VII 3 § 8
I Maccab. 6, 56.....	I 2 § 19
14, 1.2.....	I 2 § 19

Testamentum nouum.

Matth. 2.....	VII 3 § 2
3, 4.....	A 21 § 6
3, 10.....	A 33 § 3
4, 1—11.....	*A 16 § 4
5, 14.....	A 17 § 11
5, 42.....	A 17 § 10
5, 45.....	A 19 § 4
5, 45.....	A 19 § 5
6, 23.....	A 17 § 13

Matth. 7, 13.....	A 31 § 3
7, 22.23.....	A 15 § 2
8.....	A 9 § 9
8, 2.....	A 12 § 3
8, 25.....	A 29 § 3
8, 29.....	A 28 § 12
9, 2.....	A 12 § 4
9, 28.....	A 12 § 3
10, 23.....	VII 41 § 4
13, 13.....	A 33 § 4
13, 25.....	A 33 § 2
14, 29 sq.....	A 9 § 9
15, 27.....	I pr. § 6
16, 17.....	A 23 § 5
16, 17.....	A 30 § 7
16, 18.....	A 27 § 3
16, 18.....	A 30 § 7
16, 22.....	A 23 § 6
16, 23.....	A 23 § 5 bis
16, 27.....	A 15 § 1
18, 32.33.....	A 30 § 5
22, 37.39.....	A 31 § 4
24, 6—9.....	VII 3 § 11
24, 21.....	I pr. § 15
24, 23.....	A 28 § 9
25, 29.....	A 33 § 4
25, 37.....	A 18 § 9
26, 41.....	A 29 § 6
26, 53.54.....	A 28 § 6
26, 69 sqq.....	A 9 § 9
27, 45.....	VII 4 § 13 sq.
28, 20.....	A 10 § 5
28, 20.....	A 32 § 4
Marc. 2, 7.....	A 12 § 4
7, 28.....	I pr. § 6
10, 15.....	A 31 § 8
13.....	I pr. § 15
Luc. 1, 6.....	A 5 § 2
1, 6.....	A 21 § 5
2, 1.....	VI 22 § 6
2, 14.....	VI 22 § 5
7, 33.....	A 21 § 9
12, 35.....	A 17 § 13
13, 24.....	A 31 § 3
18, 27.....	A 10 § 1
19, 9.....	A 14 § 1
Ioh. 1, 1—3.....	A 25 § 5
1, 9.....	A 17 § 11
1, 14.....	A 25 § 6
1, 16.....	A 17 § 5
1, 32.....	A 17 § 9
1, 42.....	A 30 § 7
5, 22.....	A 15 § 7
5, 43.....	A 17 § 4

Ioh.	6, 44.....	A 10 § 5	I Cor.	10, 12.....	A 22 § 6
	8, 44.....	A 15 § 4		12, 4-6.....	A 17 § 7
	8, 56.....	A 23 § 3		12, 11.....	A 17 § 7
	9.....	A 9 § 8		15, 10.....	A 10 § 2
	9, 41.....	* A 16 § 6		15, 54-56.....	A 32 § 9
	11.....	A 9 § 8	II Cor.	4, 11.....	A 29 § 4
	14, 16.....	A 23 § 2		5, 7.....	A 23 § 4
	14, 30.....	A 15 § 4		5, 9-10.....	A 18 § 7
	15, 5.....	A 10 § 1		11, 10.....	A 31 § 3
	15, 5.....	A 33 § 3		12, 9.....	A 32 § 3
	16, 7.....	A 10 § 5		12, 9.....	A 32 § 12
	18, 11.....	A 28 § 7		12, 10.....	A 32 § 4
	20, 17.....	A 7 § 1	Gal.	4, 4.....	A 28 § 5
Act.	1, 7.....	A 28 § 5		6, 2.....	A 33 § 7
	9, 16.....	A 14 § 3	Ephes.	1, 3-10.....	A 27 § 5
	11, 27.....	cf. ad VII 6 § 12		2, 3.4.....	A 18 § 6
	13, 22.....	A 24 § 2		3, 20.21.....	A 32 § 6
Rom.	1, 27.....	I 5 § 8 masculi- turpitudinem		4, 7.....	A 17 § 5
	3, 4.....	A 24 § 7		4, 8.....	A 17 § 5
	3, 25.....	A 18 § 6		4, 8.....	A 25 § 6
	3, 25.26.....	A 25 § 4	Philipp.	2, 6.7.....	VI 17 § 10
	4, 3.....	A 23 § 3		2, 9.....	A 16 § 11
	4, 18.....	A 23 § 3		2, 10.....	A 18 § 6
	4, 22.....	A 23 § 3		2, 11.....	A 21 § 10
	5, 1.2.....	A 21 § 2		3, 18.....	III 6 § 37
	7, 24.25.....	A 29 § 9		3, 19.....	I pr. § 9
	8, 29.....	A 17 § 3		4, 6.7.....	A 32 § 4
	8, 29.....	A 25 § 7	Coloss.	2, 3.....	A 17 § 3
	9, 1.2.....	A 31 § 3		2, 9.....	A 17 § 9
	9, 20.....	A 32 § 2		2, 9.....	A 25 § 7
	11, 38.....	VII 41 § 10		3, 2-4.....	A 32 § 7
	11, 18.....	A 33 § 3	II Thess.	2, 3.4.....	A 16 § 2
	12, 3.....	A 17 § 6		2, 5.6.....	A 28 § 3
	13, 1.....	II 1 § 3 (potest. a Deo sunt)	I Timoth.	2, 5.....	A 25 § 5
	13, 7.....	I 8 § 12	II Timoth.	2, 17.....	A 23 § 2
	13, 14.....	A 31 § 3		4, 1.....	A 15 § 1
	14, 10.....	A 18 § 7	Tit.	1, 7.....	A 21 § 7
	14, 11.....	A 21 § 10	Iacob.	3, 2.....	A 29 § 9
	14, 23.....	A 31 § 6	I Petr.	1, 3-5.....	A 27 § 4
I Cor.	1, 4-7.....	A 21 § 2		1, 9.10.....	A 21 § 3
	1, 7.8.....	A 21 § 7		2, 22.....	A 25 § 6
	1, 27.....	VI 1 § 5	II Petr.	1, 19.....	A 17 § 12
	3, 7.....	A 19 § 7		3, 10.....	A 15 § 1
	3, 9.....	A 33 § 1	I Ioh.	1, 8.....	A 29 § 3
	3, 11.....	A 27 § 3		3, 8.....	A 15 § 4
	4, 5.....	A 13 § 6		5, 20.....	A 17 § 9
	6, 7.....	A 21 § 8	Apoc.	3, 17.....	A 30 § 6
	9, 10.....	A 19 § 6		5, 2.3.....	A 15 § 5
	9, 17.....	A 26 § 2		5, 5.....	A 15 § 6
	9, 27.....	A 22 § 6		5, 6.....	A 15 § 7
	10, 4.....	VII 3 § 1		5, 6.....	A 16 § 5
	10, 6.....	VII 27 § 2		20, 11.....	A 15 § 1
				20, 12.....	A 13 § 3
				21, 23.....	VII 3 § 1

- Cicero [de imp. Pompei 21 § 62 (cf. *Phil.* 11, 8 § 18) ex Livio potius sumpsit Orosius
V 23 § 8]
pro Murena 20 § 42... I 8 § 8
in Pis. 19 § 43... III 10 § 1
pro Marcello 4 § 11... II 6 § 13
Philipp. 1, 1 § 1. cf. II 17 § 15
Tuscul. 5, 21 § 62... I 8 § 14
de diuin. 1, 35 § 78
cf. III 15 § 6
- Caesar B. G. 1, 1—6... VI 7 § 3.4
1, 12.23—29... VI 7 § 5
1, 31.38.39.44... VI 7 § 6
1, 51... VI 7 § 7
1, 52... VI 7 § 8.9
1, 53... VI 7 § 7.10
2, 1.4.15... VI 7 § 11—14
2, 19.25.26.28... VI 7 § 16
3, 1—6... VI 8 § 1—5
3, 7—10.*12.13—16
VI 8 § 6—17
3, 17.19... VI 8 § 18
3, 20.21.23—26... VI 8 § 19—22
4, 1... VI 8 § 23; 9 § 1
4, 5... VI 8 § 17
4, *6.*8.*14.15... VI 8 § 23
4, 16—18... VI 9 § 1
4, 19... VI 9 § 1
4, 21... VI 9 § 2
4, 22.23... VI 9 § 2
4, 24—29... VI 9 § 2
4, 35... VI 9 § 2 (?)
4, 36.38... VI 9 § 3
5, 1.2... VI 9 § 3
5, 23.24.26—37... VI 10 § 1
5, 38.39... VI 10 § 2
5, 40.42... VI 10 § 3
5, 43... VI 10 § 4.5
5, 45.47... VI 10 § 6
5, 48—51... VI 10 § 7.8
5, 49... VI 10 § 9
5, 52 princ... VI 10 § 9
5, 55—58... VI 10 § 10—12
6, 1... VI 10 § 13
6, 2.3... VI 10 § 14
6, 5.6... VI 10 § 15
6, 7.8... VI 10 § 16
6, 29.30... VI 10 § 17.18
6, 34.35... VI 10 § 19.20
6, 44... VI 10 § 21
7, 1—3... VI 11 § 1
7, 4... VI 11 § 1
7, 7... VI 11 § 2
7, 9... VI 11 § 2
- Caesar B. G. 7, 11... VI 11 § 3
7, 12... VI 11 § 2
7, 13... VI 11 § 3.4.*9
7, 14.15... VI 11 § 1
7, 16... VI 11 § 2
7, 16—28... VI 11 § 3.4
7, 37—43... VI 11 § 5
7, 44—51... VI 11 § 6
7, 63... VI 11 § 7
7, 65... VI 11 § 9
7, 71... VI 11 § 7
7, 75... VI 11 § 7
7, 76... VI 11 § 8
7, 79—88... VI 11 § 9
7, 89... VI 11 § 10.11
- Hirtius B. G.
8, 6.7.11.12... VI 11 § 12
8, 17—20... VI 11 § 13.14
8, 24.25... VI 11 § 15
8, 26—29... VI 11 § 16—18
8, 31... VI 11 § 19
8, 32... VI 11 § 20
8, 33... VI 11 § 21
8, 34—36... VI 11 § 22
8, 40.41... VI 11 § 21
8, 39.40... VI 11 § 23
8, 41... VI 11 § 24—26
8, 42... VI 11 § 26
8, 42... VI 11 § 27
8, 43... VI 11 § 27.28
8, 44... cf. VI 11 § 22
8, 44... VI 11 § 29
8, 50 sqq... VI 12 § 1
- Sallustius Catil. 1... VI 1 § 1
3, 2... I 1 § 6
- Sallustius Jug. 10 § 6... II 17 § 17
35 § 10... V 15 § 5 (?)
- Vergil. Georg. 1, 468... VII 4 § 14
2, 193... VI 15 § 16
2, 310 sq... *III 1 § 10
3, 404... I pr. § 3
3, 481... VII 27 § 10
3, 482... V 21 § 6
4, 50... *II 19 § 10
- Vergilius Aen. 1, 1 sq... I 18 § 1
1, 150... fort. VI 21 § 17
1, 160... cf. III 22 § 6
1, 203... III pr. § 1
1, 294—296... VII 5 § 3
1, 540 sq... V 2 § 2
2, 97... VII 40 § 7
2, 169 sq... III 1 § 15
2, 351 sq... VI 1 § 11
2, 351 sq... VI 1 § 23
2, 353 sq... V 7 § 16 (?)

Vergilius Aen. 2, 361 sq.	*II 18 § 4	Livius 3, 49 § 1	II 18 § 7
2, 361 sq.	III 11 § 4	3, 50 § 5	II 13 § 6
2, 368 sq.	II 5 § 10	3, 50 § 11-13	II 13 § 7
2, 755	*II 19 § 11	3, 54 § 6	II 13 § 7
3, 6	II 4 § 2	4, 21 § 5	II 13 § 8
3, 367	II 4 § 8	4, 30 § 7 sqq.	II 13 § 9
3, 452	VI 15 § 13	4, 31-34	II 13 § 10
6, 96	VII 85 § 16	5, 1.2.7.8.13.19-22	II 19 § 1.2
6, 276	II 4 § 8	5, 32.33	II 19 § 3.4
6, 365 (ex Eutropio allat.)	VII 23 § 5	5, 33.35-39	II 19 § 5.6
7, 222 sq.	*III 1 § 10	5, 40-44.48	II 19 § 7-9
7, 318	cf. II 4 § 2	5, 49 sqq.	II 19 § 11
7, 738	III 15 § 2	7, 1.2	*III 4 § 1.3
8, 243-246	cf. III 5 § 1	7, 2	*III 4 § 5
8, 641	III 23 § 67	7, 6	*III 5 § 1-3
8, 642	II 6 § 10	7, 25 sq.	III 6 § 4.5
8, 727	III 20 § 8	7, 27	III 7 § 1.2
9, 68	V 16 § 9	7, 28	III 7 § 4
11, 812	III 9 § 4	8, 3	III 9 § 1
11, 823	fort. VI 1 § 4	8, 3	III 11 § 1
Livius 1, 5	*II 4 § 3	8, 3 § 7	III 11 § 2
1, 7 § 2	*II 4 § 3	8, *6.7	III 9 § 1.2
1, 8	*II 4 § 3	8, 9	III 9 § 3
1, 9 § 6	*II 4 § 5	8, 12	III 9 § 4
1, 9 § 13	*II 4 § 5	8, 15	III 9 § 5
1, 10	*II 4 § 3	8, 17	III 11 § 1
1, 10	*II 4 § 6	8, 18	III 10
1, 11	*II 4 § 3	8, 24	III 11 § 1
1, 15	*II 4 § 7	8, 24 extr.	III 11 § 2
1, 19 § 3	cf. VI 20 § 1	8, 30	III 15 § 2
1, 32.33	*II 4 § 11	9, 1 § 1	III 15 § 2
1, 42	*II 4 § 11	9, 1-6	III 15 § 2.3.5-7
2, 6	II 5 § 2	9, 2 § 6	III 15 § 2
2, 9.12.*13-*16	II 5 § 3	9, 12-16	III 15 § 3.9
2, 16	II 5 § 4	9, 16 § 2.9.11.12.19	III 15 § 10
2, 18 § 3.4	II 5 § 4	9, 40 § 2	VII 22 § 2
2, 23-28 (inpr. 30.32)	II 5 § 5	10, *21.24	III 21 § 1.2
2, 24 § 2.6	II 5 § 6	10, 27-30	III 21 § 3-6
2, 43 § 11 sqq.	II 5 § 7	10, 30.31	*III 21 § 8
2, 44-47	II 5 § 7	10, 33	III 22 § 1 (?)
2, 48.50	II 5 § 8.9	10, 35	III 22 § 1
3, 2 § 1	II 12 § 4	10, 38	III 22 § 2
3, 5 § 14	II 12 § 2	10, 39-42	III 22 § 3.4
3, 6	II 12 § 2	10, 47 extr.	III 22 § 5
3, 6 § 1.2.5.8	II 12 § 3	11	III 22 § 5-11
3, 7 § 6.7	II 12 § 3	12	III 22 § 12-14
3, 15 § 5	II 12 § 5	12	III 1 § 1-5
3, 18 § 8	II 12 § 6	13	III 1 § 6
3, 25-28	II 12 § 7	13	III 1 § 7 (?)
3, 31 § 8	II 13 § 1	13	III 1 § 8-12
3, 32 § 1.2	II 13 § 1	14	III 1 § 14-22
3, 33	II 13 § 2	14	III 1 § 23
3, 35-38	II 13 § 3-5	14	III 2 § 1-8
3, 44.48	II 13 § 6		

Liuius 14 III 3 § 1.2
 15 III 4 § 1-7
 15 III 3 § 3-5
 (15 uel) 16 III 5 § 1-2
 16 III 5 § 3-5
 16 III 5 § 6.7
 16 III 5 § 9
 16 III 7 § 1-3
 16 uel 17 III 7 § 4-8
 17 III 7 § 9
 17 III 7 § 10-12
 17 III 8 § 1-6
 17 et ut uid. 18. III 8 § 7.8
 18 III 8 § 9-15
 18 III 8 § 16
 18 III 9 § 1-4
 18 III 9 § 5-9
 18 III 9 § 10-12
 18 III 9 § 13-15
 18 III 10 § 1
 19 III 10 § 3-8
 19 ut uid. III 10 § 2
 19 III 11 § 1-3
 19 III 11 § 5-9
 20 III 11 § 10
 20 III 12 § 1-4
 20 III 13 § 1-12
 20 III 13 § 13 ?
 20 III 13 § 14-16
 20 III 13 § 18
 21, 1 § 4. III 14 § 3
 21, 4 § 9. III 14 § 3
 21, 5.7-11. III 14 § 1
 21, 6 § 3. III 14 § 3
 21, 9 § 3.4. III 14 § 2
 21, 15 § 3. III 14 § 1
 21, 24 § 1. III 14 § 3
 21, 28 III 14 § 3
 21, 30 § 5. III 14 § 3
 21, 32-34. III 14 § 4
 21, 35 § 4. III 14 § 3
 21, 37 § 6. III 14 § 4
 21, 38 § 1.2. III 14 § 4.5
 21, 39. III 14 § 6
 21, 46. III 14 § 6
 21, 51-57. III 14 § 7
 21, 56 § 6. III 14 § 8
 21, 58. III 14 § 8
 21, 60. III 14 § 9
 22, 1. III 15 § 1
 22, 2-3 princ. III 15 § 2.3
 22, 3-4 princ. III 15 § 4
 22, 4-7 princ. III 15 § 5
 22, 5 § 8. III 15 § 6
 22, 7 § 1. III 15 § 6

Liuius 22, 9 sqq. *III 15 § 7
 22, 41 sqq. (praesertim 61
 extr.) V 5 § 7-9
 22, 49 § 14. III 16 § 3
 22, 50 § 1. III 15 § 7
 22, 53 III 16 § 6
 22, 57. III 16 § 7.8
 22, 61. III 16 § 10
 23, 1-10. III 16 § 10
 23, 11 § 11. III 16 § 10
 23, 14. III 16 § 9
 23, 24 § 6. III 16 § 11
 23, 26-29 III 16 § 13
 23, 30 § 18. III 16 § 12
 23, 30 § 19. III 16 § 12
 23, 31 § 15. III 16 § 12
 23, 44-46. III 16 § 12
 24, 33.34. *III 17 § 1
 24, 49 § 7.8. III 16 § 14
 25, 16 III 16 § 15
 25, 19. III 16 § 16
 25, 21. III 16 § 17
 25, 23-31. *III 17 § 1
 26, 4. III 18 § 11
 26, 7-10. III 17 § 2.3
 26, 10 § 3. III 17 § 4
 26, 11 § 1-4. III 17 § 4-7
 26, 14-16. III 17 § 12
 26, 18. III 17 § 13
 26, 18. III 18 § 1
 26, 35.36. III 17 § 14
 27, 1 § 12.13. III 18 § 3
 27, 5 § 12. III 18 § 9
 27, 12-14. III 18 § 4
 27, 18.19. III 18 § 7
 27, 19 § 2. III 18 § 7
 27, 27. III 18 § 8
 27, 38 § 6.10. III 18 § 8
 27, 36.38.39 III 18 § 9
 27, 39 § 7.9 III 18 § 15
 27, 47 § 9. III 18 § 13
 27, 48 § 10. III 18 § 10
 27, 49. III 18 § 9.12
 27, 49 § 5. III 18 § 13
 27, 49 § 6.7 III 18 § 14
 27, 51 § 11-13. III 18 § 15
 28, (30-37).38 III 18 § 17
 28, 46 extr. III 18 § 16
 29, 24-27.34 III 18 § 17
 29, 36. III 18 § 18
 30, 3-6. III 18 § 19
 30, 7.8. III 18 § 20
 30, 9.12.13.16. III 18 § 21
 30, 19.20.25 extr. III 19 § 1
 30, 29.30 III 19 § 2

Linus 30, 31 extr. 32—35	Linus 43, 18.19 princ. IIII 20 § 38
IIII 19 § 2—4	44, 9 § 6.....cf. VI 7 § 8
30, 40.43 (44 extr.) IIII 19 § 5	45, 6..... IIII 20 § 39
30, 44 § 2..... IIII 20 § 1	45, 40 § 6 et parte dep.
30, 45..... IIII 19 § 6	IIII 20 § 39
31, 10.21..... IIII 20 § 4	(46 aut) 47... IIII 20 § 39.40
32, 8..... IIII 20 § 1	48..... IIII 21 § 1—3
32, 28..... IIII 20 § 5	48..... IIII 21 § 4
33, 4.*7 sqq. 10. IIII 20 § 5.6	48..... IIII 21 § 10
33, 25..... IIII 20 § 10	49..... IIII 22 § 1—3
33, 36.37..... IIII 20 § 11	49..... IIII 22 § 4—6
33, (42—) 44... IIII 20 § 12	49..... IIII 22 § 7
34, 43.46.47... IIII 20 § 15	49..... IIII 23 § 9 ?
34, 47.49..... IIII 20 § 13	50..... IIII 22 § 8
34, 50.52..... IIII 20 § 3	50..... IIII 22 § 9
34, 54..... IIII 20 § 19	51..... IIII 23 § 1—4
34, 54 § 2..... IIII 20 § 16	51..... IIII 23 § 6.7
35, 1..... IIII 20 § 16	52..... V 3 § 1—3.5—7
35, 3.11..... IIII 20 § 17	52..... V 4 § 1—6
35, 7 § 8..... IIII 20 § 16	52..... V 4 § 16.17
35, 18 § 6..... IIII 20 § 18	53..... V 4 § 7—9
35, 14..... IIII 20 § 18	53 aut 54..... V 4 § 12
35, 17 § 2..... IIII 20 § 18	54..... V 4 § 13
35, 22 § 5—8... IIII 20 § 19	54..... V 4 § 14
36, 1..... IIII 20 § 20	54..... fort. V 4 § 18
36, 14—19... IIII 20 § 20.21	55..... V 4 § 21
36, 21 § 1..... IIII 20 § 20	55..... V 4 § 19—21
36, 38..... IIII 20 § 21	56..... V 4 § 21
36 extr..... IIII 20 § 22 ?	56..... fort. V 5 § 1—6
37, 1..... IIII 20 § 22 ?	56..... V 5 § 12.13
37, 23.24.34—37.39—45	56..... fort. V 5 § 14.15
IIII 20 § 22	56 ut uid..... V 6 § 1.2
37, 46..... IIII 20 § 23	56..... V 6 § 3.4
37, 57..... IIII 20 § 24	56..... V 7
38, 12 sqq. 18.20—23	57..... V 7
IIII 20 § 25	58..... V 8 § 3.4
38, 52.54.56... IIII 20 § 29	58..... V 9
39, 20..... IIII 20 § 26	59..... V 7
39, 47.48..... IIII 20 § 27	59..... V 8 § 1.2
39, 49.50..... IIII 20 § 29	59..... V 9
39, 51..... IIII 20 § 29	59..... V 10 § 1—5
39, 52..... IIII 20 § 29	59..... V 10 § 6—8
39, 56 § 6..... IIII 20 § 30	59..... V 10 § 9.10
40, 5—16.24... IIII 20 § 28	59 aut 60..... V 10 § 11
40, 30.31, praecipue 32	60..... V 11 § 1—5
IIII 20 § 31	60..... V 12
40, 47—50, praecipue 49.50	60..... V 13 § 1
IIII 20 § 32.33	61..... V 12
41 principio deperdito	61..... V 13 § 2.3
IIII 20 § 33	61..... V 14 § 1—4
41, 18 parte deperdita; 19 § 4	62..... V 15 § 3
et § 5; 19 parte dep.	62..... V 14 § 5.6
IIII 20 § 34.35	63 ut uid..... V 15 § 20.21
42, 29..... IIII 20 § 36	63..... V 15 § 22
42, 58—60..... IIII 20 § 37	63..... V 23 § 18 ?

Linus 64 V 15 § 1
 64 V 15 § 4-6
 65 V 15 § 7
 65 V 15 § 23-24
 66 V 15 § 8-18
 66 ut nid. V 15 § 25
 67 V 15 § 19
 67 V 16 § 1-7
 67 ut nid. V 16 § 8
 68 V 16 § 9-24
 69 V 17 § 1-11
 70 V 17 § 12-13
 70 V 18 § 2-6
 71 V 18 § 7
 72 V 18 § 8
 72 ut nid. V 18 § 9
 72 ut nid. V 18 § 10
 73 V 18 § 11-15
 73 ut nid. V 18 § 16
 74 V 18 § 17-21
 75 V 18 § 22-24
 76 V 18 § 25-27
 76 V 18 § 30
 77 V 19 § 2-8
 79 V 19 § 8-13 (§ 14-16?)
 79 V 19 § 17
 79 aut 80. V 19 § 18
 80 V 19 § 19
 80 V 19 § 23
 81 VI 2 § 4
 81 VI 2 § 5
 82 ut nid. VI 2 § 7
 82 VI 2 § 8
 82 et 83 VI 2 § 9-11
 83 V 19 § 24
 84 et 85. V 20 § 1
 85 V 20 § 2
 86 V 20 § 3-4
 87 ut nid. V 20 § 5
 87 V 20 § 6
 87 ut nid. V 20 § 7
 88 V 20 § 7-8
 88 V 20 § 9
 88 V 21 § 1-10
 89 V 21 § 11-14
 89 aut 90. V 22 § 1. (3?)
 89 aut 90. V 22 § 4
 89 sq. fort. V 24 § 16
 90 V 22 § 16-17
 90 V 23 § 1.2
 90 V 23 § 4
 90 aut 91. V 23 § 5-9
 91 V 23 § 10
 91 V 23 § 18?
 91 V 23 § 17

Linus 91 V 23 § 19
 92 aut 91 V 23 § 11
 92 V 23 § 11
 92 V 23 § 20
 93 V 23 § 21-22
 93 VI 2 § 12-13
 94 VI 2 § 14-18
 95 V 24 § 1-3
 95 VI 2 § 19-24
 96 V 23 § 13-15
 96 V 24 § 4.5
 97 ut nid. VI 3 § 1-3
 97 VI 3 § 4
 97 V 24 § 6-8
 97 fort. V 24 § 19
 98 VI 3 § 5-7
 99 VI 4 § 1.2
 100 VI 4
 101 VI 4
 102 VI 5 § 1.7
 102 VI 6
 103 VI 6
 103 ut nid. VI 7 § 1
 105 VI 13 § 1
 106 fort. VI 13 § 1
 106 VI 13 § 2-4
 108 VI 13 § 5
 108 ut nid. VI 14 § 5
 108 VII 2 § 11?
 109 VI 15 § 1-4
 109 aut 110. VI 15 § 5.6
 110 VI 15 § 6-9
 111 VI 15 § 10.11
 111 VI 15 § 18-27
 112 VI 15 § 28-31
 112 VI 15 § 33-34
 112 VI 16 § 1.2
 113 VI 16 § 3
 114 VI 16 § 3-5
 115 VI 16 § 6-9
 116 VI 17 § 1-3
 117 VI 18 § 1
 117 VI 20 § 5
 118 et 119. VI 18 § 3-6
 119 et 120. VI 18 § 6-12
 121 VI 18 § 13
 122 VI 18 § 13?
 123 et 124. VI 18 § 14-16
 123 VI 18 § 19?
 125 (et 126?) . VI 18 § 17.18
 127 et 128. VI 18 § 19-22
 128 VI 18 § 23
 128 VI 18 § 24
 128 VI 18 § 24
 129 VI 18 § 26.27
 129 VI 18 § 29-32

Florus 1, 22 § 1..... II 4 § 16
 2, 6 § 10..... III 14 § 6
 2, 6 § 19..... III 16 § 4
 2, 6 § 23-25. III 16 § 7.8
 2, 6 § 31.32. III 16 § 18-21
 2, 6 § 37..... III 18 § 1
 2, 6 § 45... III 17 § 8-11?
 2, 6 § 53..... III 18 § 15
 2, 15 § 10..... III 22 § 4
 2, 15 § 17.18 .. III 23 § 4
 2, 18 § 2..... fort. V 7 § 3
 2, 18 § 5....cf. V 5 § 14.15
 2, 18 § 3-7...cf. V 5 § 1-6
 3, 4 § 2.3.....cf. V 23 § 18
 3, 10 § 13.....cf. VI 7 § 8
 4, 12 § 2... fort. VI 21 § 13
 4, 12 § 3..... VI 21 § 14
 4, 12 § 4-22.... VI 21 § 14
 4, 12 § 5..... VI 21 § 17
 4, 12 § 22-25.. VI 21 § 15.16
 4, 12 § 31..... VI 21 § 26
 4, 12 § 40..... VI 21 § 18
 4, 12 § 46-48.. VI 21 § 1-3
 4, 12 § 49-51.. VI 21 § 4-8
 4, 12 § 54-58 .. VI 21 § 9.10
 4, 12 § 61.63.... VI 21 § 29
Iustinus 1, 1..... cf. I 4 § 2
 1, 1 § 4.7.8..... I 4 § 1
 1, 1 § 7..... cf. I 1 § 5
 1, 1 § 9..... I 4 § 3
 1, 1 § 10... I 4 § 3 (interfecit
 — ipse... interit)
 1, 1 § 10..... I 4 § 4
 1, 2 § 1-3.8-10.. I 4 § 4.5
 1, 2 § 7..... II 3 § 1
 1, 2 § 10.....cf. I 4 § 7
 1, 3..... I 19 § 1
 1, 3 § 2-6.....cf. II 2 § 2
 1, 5 § 6..... I 19 § 7
 1, 6 § 8..... I 19 § 7
 1, 6 § 8-10..... I 19 § 8
 1, 6 § 12-17 .. I 19 § 9.10
 1, 7 § 2..... I 19 § 11
 1, 7 § 3-5.7 ... II 6 § 12
 1, 7 § 19..... cf. II 4 § 2
 1, 8..... II 7
 1, 9..... *II 8 § 2.3
 1, 10..... *II 8 § 1
 2, 2.....cf. I 4 § 2
 2, 3 § 8-16..... I 14
 2, 4 § 1-4..... I 15 § 1.2
 2, 4 § 7-12... I 15 § 2-4
 2, 4 § 14-25... I 15 § 5-9

Iustinus 2, 4 § 31..... I 15 § 10
 2, 5 § 8-18..... II 8 § 4-7
 2, 6 § 7-11..... I 9 § 1.2
 2, 9 § 8-12... II 8 § 8-10
 2, 9 § 13..... II 8 § 12
 2, 9 § 20..... II 8 § 11
 2, 10 § 1..... II 8 § 13
 2, 10 § 12.13.18-20.22
 II 9 § 1.2
 2, 10 § 21..... II 9 § 3
 2, 10 § 22.24... *II 10 § 10
 2, 11 § 2..... II 9 § 3
 2, 11 § 2-6.11.18 II 9 § 4-10
 2, 11 § 19..... II 10 § 1
 2, 12 § 1..... II 10 § 1
 2, 12 § 2..... II 10 § 2
 2, 12 § 3-7.... *II 10 § 2
 2, 12 § 8¹⁾..... II 10 § 1
 2, 12 § 22-27.. II 10 § 3-5
 2, 13 § 1-5.8-10
 II 10 § 6-10
 2, 13 § 10..... II 9 § 2
 2, 13 § 11.12... II 10 § 11
 2, 14 § 1-9... II 11 § 1-5
 3, 1 § 1.2..... II 11 § 7
 3, 4 § 1-5.... I 21 § 3-5
 3, 5..... I 21 § 6-8
 3, 6..... I 21 § 9
 3, 6 § 5-9.... I 21 § 10.11
 3, 6 § 10-15.. I 21 § 13-15
 3, 7 § 12-15... I 21 § 16?
 4, 2 § 2.3.5.... II 14 § 1
 4, 2 § 6..... cf. II 14 § 4
 4, 3 § 1-3.... II 14 § 4-6
 4, 3 § 4-7.... II 14 § 7-9
 4, 4..... II 14 § 10-17
 4, 5..... II 14 § 18-22
 5, 1 § 1-5.7.9.. II 15 § 1-5
 5, 1 § 11..... II 15 § 6
 5, 2 § 2.4.5-11.14
 II 15 § 6-8
 5, 3 § 1-5..... II 16 § 1
 5, 3 § 6.8.9... II 16 § 2.3
 5, 4 § 1-7 (§ 8?).. II 16 § 4-7
 5, 5 § 1-5... II 16 § 8-11
 5, 6 § 1-7... II 16 § 12-14
 5, 6 § 10..... II 16 § 16
 5, 8 § 1.*3... II 16 § 17.18
 5, 8 § 2-7.9-14.. II 17 § 1-6
 5, 9 § 1-7.9-15
 II 17 § 7-11
 5, 10 § 1-4.7-11
 II 17 § 12-14

¹⁾ naualis proelii.

Iustinus 5, 11 § 1—3.5.8.9

- II 18 § 1.2
 6, 1 § 1.2..... III 1 § 5.6
 6, 1 § 4—7.9..... III 1 § 7
 6, 2 § 1.2.4—7.9.10.12.16
 § 17..... III 1 § 8—11
 6, 3 § 1.4—6.8—10
 III 1 § 12—15
 6, 4 § 1—9.11—13
 III 1 § 16—20
 6, 5 § 1—4.6—10
 III 1 § 21—24
 6, 6 § 1..... III 1 § 1
 6, 6 § 1—4..... III 1 § 25
 6, 6 § 4..... cf. III 1 § 4
 6, 6 § 5..... III 1 § 1
 6, 6 § 6—10... III 2 § 2—4
 6, 7 § 1.4.7.9—12
 III 2 § 5—7
 6, 8 § 2.11—13... III 2 § 8
 6, 9 § 3 sq..... *III 2 § 12
 7, 4 § 3.5..... III 12 § 1
 7, 4 § 7..... III 12 § 3
 7, 5 § 3—6..... III 12 § 2.3
 7, 5 § 8—10..... III 12 § 8
 7, 6 § 3.4.6.7. III 12 § 4.5
 7, 6 § 8—12.14.16
 III 12 § 6—9
 8, 1 § 1—4.7.8.11—14
 III 12 § 10
 8, 2 § 1.3.4.8. III 12 § 14.15
 8, 3 § 1—4.6.10—15
 III 12 § 16—22
 8, 4 § 1.3.4.6.11.12
 III 12 § 23—27
 8, 5 § 1.4.5.7—11
 III 12 § 28—31
 8, 6 § 1..... III 12 § 32
 8, 6 § 2..... *III 12 § 33
 8, 6 § 4—7..... III 14 § 4
 8, 6 § 5..... III 11 § 2?
 9, 1 § 1—3..... III 13 § 1.2
 9, 1 § 5—9..... III 13 § 3.4
 9, 2 § 1—4.10.14—16
 III 13 § 5—7
 9, 3 § 1—6.8—11
 III 13 § 8—11
 9, 4 § 1.7—8... III 14 § 1.2
 9, 4 § 6..... III 14 § 10
 9, 5 § 4—8... III 14 § 3.4
 9, 6 § 1..... III 14 § 4
 9, 6 § 2—4:..... III 14 § 7
 9, 8 § 11..... III 16 § 1
 9, 8 § 1..... III 14 § 10
 11, 2 § 7..... III 16 § 1

- Iustinus 11, 2 § 10.... III 16 § 1
 11, 3 § 5..... III 16 § 2
 11, 4 § 7..... III 16 § 2
 11, 5 § 1..... III 16 § 3
 11, 6 § 2.3..... III 16 § 3
 11, 6 § 10—12... III 16 § 4
 11, 7 § 3.15a... III 16 § 5
 11, 8 § 1—4..... III 16 § 5
 11, 9 § 1.2..... III 16 § 6.7
 11, 9 § 9—12... III 16 § 8.9
 11, 10 § 4.6.7.10.12.14
 III 16 § 11
 11, 11 § 1—6. III 16 § 12.13
 11, 11 § 13..... III 16 § 14
 11, 12 § 1—5... III 16 § 10
 11, 12 § 5..... III 17 § 1
 11, 14 § 1—3... III 17 § 2.3
 11, 14 § 6—8.10. III 17 § 4.5
 11, 15 § 1.4.5.15. III 17 § 6.7
 12, 1 § 4.6—11. III 18 § 1.2
 12, 2 § 1.12—15. III 18 § 3
 12, 2 § 16.17... III 18 § 4
 12, 3 § 4.5..... III 18 § 5
 12, 4 § 12..... *III 18 § 6
 12, 5 § 1..... III 18 § 8
 12, 5 § 9.12... III 18 § 7
 12, 6 § 2.3.14. III 18 § 8.9
 12, 6 § 17.18... III 18 § 11
 12, 7 § 1—3... III 18 § 11
 12, 7 § 4.6.9.12.13
 III 19 § 1.2
 12, 8 § 1.3—5.7—9
 III 19 § 3.4
 12, 8 § 10—§ 17. III 19 § 5
 12, 9 § 1—6.8—12
 III 19 § 6—10
 12, 10 § 1—4... III 19 § 11
 12, 10 § 5—7... III 20 § 1
 12, 13 § 1.2... III 20 § 2.3
 12, 13 § 6..... III 20 § 4
 12, 14—16..... III 20 § 4
 13, 4 § 10.12—23
 III 23 § 7—13
 13, 5 § 2—6.8.*9.10.12.14
 III 23 § 14—16
 13, 6 § 1.2..... III 23 § 17
 13, 6 § 8.10.11.16
 III 23 § 18.19
 13, 6 § 18—20... III 23 § 20
 13, 8 § 1.3—9
 III 23 § 20—22
 13, 8 § *1.*2.10. III 23 § 23
 14, 2 § 1.2.4—6
 III 23 § 24.25
 14, 2 § 7..... III 23 § 26

Iustinus 14, 3 § 2.3.11. III 23 § 26-27
 14, 4 praecipue § 1.16.20
 III 23 § 28
 14, 5 § 1-5.... III 23 § 29
 14, 5 § 1.9.10... III 23 § 30
 14, 6 § 1.2.... III 23 § 31
 14, 6 § 5-11.13. III 23 § 32
 15, 1 § 1.3.4.6
 III 23 § 33-35
 15, 2 § 1-3. III 23 § 36-38
 15, 2 § 6..... III 23 § 39
 15, 2 § 10-17
 III 23 § 40-42
 15, 4 § 1.10-14.21-25
 III 23 § 43-49
 16, 1 § 1.5.8.19
 III 23 § 50-52
 16, 2 § 1-4. III 23 § 53-56
 17, 1 § 1.2.... III 23 § 57
 17, 1 § 4..... III 23 § 56
 17, 1 § 6-10.12
 III 23 § 58-61
 17, 2 § 1.2.4. III 23 § 62-64
 18, 5..... III 6 § 1
 18, 6 § 9-12.. III 6 § 1-3
 18, 7 § 1-7.9.10.15-18
 III 6 § 6-9
 19, 2 § 7-11. III 6 § 10-13
 19, 3 § 1-3.11.12
 III 6 § 14.15
 21, 4 § 1-4.6-8
 III 6 § 15-20
 21, 6 § 1.2.5-7
 III 6 § 21.22
 21, 6 § 1..... III 15 § 10
 22, 4 § 1-3. III 6 § 23.24
 22, 5 § 2..... III 6 § 24
 22, 6 § 4-9. III 6 § 25-27
 22, 6 § 10... III 6 § 28.29
 22, 7 § 1-8. III 6 § 28-32
 23, 2 § 12.13... III 6 § 33
 23, 3 § 1-4.... III 6 § 33
 36, 2 § 6-12.... I 8 § 2-5
 36, 2 § 12.13.... I 10 § 2
 Iustinus (?)..... cf. I 16 § 2
 Pompei Trogi arg. 7 et 8. III 12 § 9?
 Sex. Iulius Africanus *vide infra*
 Eus.—Hieron.

Eutrop. 1, 1..... cf. II 4 § 1
 1, 8..... II 4 § 13
 1, 8.9..... II 5 § 1
 2, 1..... III 1 § 1?
 2, 1.2..... III 3 § 4.5
 2, 5..... III 6 § 1-3
 2, 6..... III 6 § 4.5

Eutrop. 3, 7..... III 14 § 1?
 3, 9..... III 14 § 6
 3, 9..... III 14 § 7
 3, 9.... *vide ad* III 15 § 5
 3, 9.... *vide ad* III 15 § 7
 3, 10..... III 16 § 1-3
 3, 11..... III 16 § 5
 3, 11..... III 16 § 13
 3, 13..... III 16 § 20
 3, 14..... III 17 § 2
 3, 14..... cf. III 17 § 4
 3, 14..... III 17 § 12
 3, 14..... III 18 § 2
 3, 14..... III 18 § 3
 3, 15..... III 18 § 1
 3, 15..... III 18 § 7
 3, 16..... III 18 § 5
 3, 16..... III 18 § 6
 3, 16..... III 18 § 7
 3, 18..... III 18 § 13
 3, 20..... III 18 § 17
 3, 20..... III 18 § 21
 3, 23..... III 19 § 3
 4, 1.2..... III 20 § 1.2
 4, 6..... III 20 § 36
 4, 6.7..... III 20 § 39
 4, 8..... III 20 § 39
 4, 10..... III 23 § 1?
 4, 12..... III 23 § 6
 4, 21..... V 12 § 1
 4, 22..... V 12 § 1
 5, 1.2..... V 16 § 13
 5, 3..... V 18 § 1
 5, 4..... V 19 § 1
 5, 5..... VI 2 § 1.2
 5, 6..... VI 2 § 4
 5, 6..... VI 2 § 5.6
 5, 6..... VI 2 § 7
 5, 7..... V 20 § 1
 5, 7..... V 20 § 2
 5, 8..... V 20 § 9
 5, 9..... V 22 § 2
 5, 9..... V 22 § 4
 6, 1..... V 23 § 1-3
 6, 2..... fort. V 23 § 17
 6, 2..... V 23 § 20
 6, 3..... V 23 § 21.22
 6, 3..... V 23 § 22
 6, 4..... V 23 § 23
 6, 12..... cf. VI 1 § 28
 6, 12..... cf. VI 5 § 11
 6, 15..... VI 6 § 1
 6, 17..... VI 7 § 1
 6, 18..... VI 12 § 8?
 6, 19..... VI 12 § 1?

- Entrop. 6, 19..... VI 12 § 8? Entrop. 9, 5..... VII 21 § 5
 6, 19..... fort. VI 14 § 5 9, 7..... fort. VII 22 § 1
 6, 19..... VI 15 § 1 9, 7..... fort. VII 22 § 7
 7, 1..... VI 18 § 1 9, 8..... VII 22 § 7
 7, 5..... VI 18 § 23 9, 8..... VII 22 § 10
 7, 9..... VI 21 § 23.24 9, 8..... VII 22 § 13
 7, 11..... cf. VII 4 § 1 9, 9..... VII 22 § 10 sq.
 7, 12..... cf. VII 5 § 1 9, 10..... VII 22 § 12
 7, 13..... VII 6 § 1 9, 11..... VII 22 § 13
 7, 13..... VII 6 § 10 9, 11..... VII 23 § 1
 7, 14..... VII 7 § 1 9, 12..... VII 23 § 2
 7, 14..... VII 7 § 3 9, 13..... VII 23 § 2—5
 7, 14..... VII 7 § 8 9, 15..... VII 23 § 5
 7, 14..... VII 7 § 9 9, 15..... VII 23 § 6
 7, 14..... VII 7 § 12 9, 16..... VII 24 § 1
 7, 15..... VII 7 § 13 9, 17..... VII 24 § 2.3
 7, 17..... VII 8 § 6 9, 18..... VII 24 § 4
 7, 18..... VII 8 § 8.9 9, 20..... VII 25 § 1 sq.
 8, 19..... VII 17 § 7 9, 21..... VII 25 § 3
 8, 19..... VII 17 § 8 9, 22..... VII 25 § 4—6
 7, 20..... cf. VII 9 § 12 9, 23..... VII 25 § 7 sq.
 7, 21..... VII 9 § 13 ut uid. 9, 24..... VII 25 § 9
 7, 22..... VII 9 § 15 9, 25..... VII 25 § 4 ut uid.
 7, 23..... VII 10 § 1 9, 25..... VII 25 § 10—12
 7, 23..... VII 10 § 2 9, 27..... VII 25 § 14
 7, 23..... VII 10 § 7 10, 1..... VII 25 § 15
 8, 1..... VII 11 § 1 10, 1..... VII 25 § 16
 8, 2..... VII 12 § 1 10, 2..... VII 25 § 16
 8, 2. VII 12 § 2 (apud—subegit) 10, 2..... VII 28 § 5—8
 8, 3. VII 12 § 2 (regiones sqq.) 10, 3..... VII 28 § 8—10
 8, 9.10..... VII 15 § 1—3 10, 4..... VII 28 § 11
 8, 11..... VII 15 § 4 10, 4..... VII 28 § 14
 8, 12 sq..... VII 15 § 5 sq. 10, 4..... VII 28 § 16
 8, 13..... VII 15 § 8 10, 4..... VII 28 § 17
 8, 13..... VII 17 § 6 10, 5..... VII 28 § 19
 8, 15..... VII 16 § 1 10, 5..... VII 28 § 26 ut uid.
 8, 15..... VII 16 § 2 10, 6..... VII 28 § 19 sq.
 8, 15..... VII 16 § 4 10, 6..... VII 28 § 26
 8, 16 sq..... VII 16 § 5 sq. 10, 8..... fort. VII 26 § 1
 8, 18..... VII 17 § 1 sq. 10, 8..... VII 28 § 27
 8, 18..... VII 17 § 3 10, 8..... VII 28 § 31
 8, 20..... VII 18 § 1 10, 8..... VII 29 § 6
 8, 21..... VII 18 § 3 10, 9..... VII 29 § 1
 8, 22..... VII 18 § 5 10, 9..... VII 29 § 5
 8, 23..... VII 18 § 6 10, 9..... VII 29 § 7
 8, 23..... VII 18 § 7 sq. 10, 10..... VII 29 § 6
 9, 1..... VII 19 § 1 10, 10..... VII 29 § 8.9
 9, 2..... VII 19 § 3 10, 11..... VII 29 § 10.11
 9, 2..... VII 19 § 4 10, 12..... VII 29 § 12 sq.
 9, 2..... VII 19 § 5 10, 13..... VII 29 § 14
 9, 3..... VII 20 § 4 10, 14..... VII 29 § 15
 9, 4..... VII 21 § 1 10, 15..... VII 29 § 16 sq.
 9, 4..... VII 21 § 3 10, 15..... cf. VII 29 § 18
 9, 5..... VII 21 § 4 10, 16..... VII 30 § 1
 9, 5..... VII 21 § 6 10, 16..... VII 30 § 6

Eutrop. 10, 17.....	VII 31 § 1.3
10, 18.....	VII 31 § 3
10, 18.....	cf. VII 32 § 1
Chronica Eusebiana Hieronymi ¹⁾	
uol. I p. 55.....	cf. VII 2 § 13
uol. I p. 87.....	cf. I 3 § 4
uol. I p. 90.....	cf. I 1 § 5
uol. I App. p. 49	
	cf. VII 2 § 13
uol. II p. 8.....	I 1 § 5
uol. II p. 11.....	cf. I 4 § 1
uol. II p. 11.....	cf. II 3 § 1
a. Abr. 1 ^a	cf. VII 2 § 13
11.....	cf. I 4 § 4
230.....	cf. I 7 § 1
260 ^a (c. Fux.).....	cf. I 7 § 3
280 (c. Fux.).....	cf. I 7 § 2
498.....	cf. I 9 § 3
543 ^{ac} (c. Fux.).....	cf. I 11 § 1
657.....	I 12 § 4
660.....	I 12 § 4
690.....	cf. I 12 § 7
696.....	cf. I 12 § 6
696 ^c	cf. I 12 § 7
700.....	cf. I 12 § 7
710.....	cf. I 12 § 8
711.....	cf. I 12 § 7
711.....	cf. I 12 § 8
734.....	cf. I 12 § 8
749.....	cf. I 12 § 8
756.....	cf. I 12 § 8
758.....	cf. I 12 § 9
776 (c. Fux.).....	cf. I 13 § 4
782.....	cf. I 12 § 10
783.....	cf. I 12 § 9
787.....	cf. I 13 § 1.2
826 ^f	cf. I 17
835.....	cf. I 17
835.....	cf. II 4 § 1
839.....	cf. I 18 § 1
931.....	cf. I 21 § 1
940.....	cf. I 21 § 2
948.....	cf. I 18 § 2
1009.....	cf. I 18 § 2
1142.....	cf. I 20 § 5
1197.....	cf. I 19 § 1
1197.....	cf. I 12 § 2
1198.....	cf. II 2 § 6
1198 ^a	cf. II 2 § 2.3
1204.....	cf. VII 2 § 9
1241.....	II 4 § 1
1264.....	II 4 § 1

Eus.—Hier. 1266 (c. Fux.).....	cf. II 4 § 3
1268.....	cf. II 4 § 2
1273.....	cf. I 21 § 3
1449 ^g (non Hier.).....	cf. I 20 § 1
1457.....	cf. I 20 § 1
1457.....	cf. II 2 § 9
1495.....	cf. II 8 § 1
1505.....	cf. II 4 § 13
1531.....	cf. II 8 § 13
1564 (Armen.).....	cf. II 13 § 2
1566.....	cf. II 13 § 2
1566.....	cf. II 13 § 1
1587.....	II 18 § 7
1591.....	uide ad II 18 § 6
1592 ^a	II 18 § 7
1597.....	cf. II 14 § 4
1617 ^f	cf. II 17 § 16
1618.....	cf. II 17 § 16
1626.....	cf. III 1 § 1
1637.....	uide ad III 3 § 1
1655.....	cf. II 17 § 16
1655.....	cf. III 16 § 1
1661.....	cf. III 7 § 5
1681.....	cf. III 23 § 6
1684.....	cf. III 16 § 2
1693.....	cf. III 23 § 1
1752 ^b	cf. III 5 § 9
1793.....	III 13 § 13 ^g
1850.....	cf. VII 2 § 9
1871.....	cf. VII 2 § 9
1976 ⁱ	VI 18 § 34
2003.....	cf. VI 21 § 23
2015.....	cf. VII 2 § 14
2016.....	I 1 § 6
2022.....	VII 3 § 6
2030.....	cf. VII 4 § 1
2033 ^a	cf. VII 4 § 3
2044 ^a	I 1 § 5
2047.....	cf. VII 4 § 13
2047 ^l (Eus.).....	VII 4 § 15
2048 ^b	VII 4 § 16
2050 ^b	VII 4 § 6
2051 ^l	VII 4 § 5 sq.
2051 ^a	VII 4 § 7
2052 ^f	VII 4 § 8?
2053.....	cf. VII 5 § 1
2056 ^{bad}	cf. VII 5 § 9
2058.....	cf. VII 6 § 2
2061.....	cf. VII 6 § 9
2061 ^h	VII 6 § 12
2061 ⁱ	VII 6 § 10
2064 ^a	VII 6 § 13

¹⁾ ed. Schoene.

Eus.—Hier. 2064 ^r	VII 6 § 14	Eus.—Hier. 2150	VII 13 § 4.6
2065 ^r	VII 6 § 17	2151	VII 13 § 5?
2071	cf VII 7 § 1	2152	VII 13 § 5
2082 ^d	VII 7 § 1	2154	VII 14 § 1
2083 ^e	VII 7 § 8	2155	VII 14 § 1
2084 ^e	VII 9 § 3	2156	VII 14 § 2
2084 ^m	VII 7 § 10	2157	VII 14 § 2
2084 ^r	VII 9 § 3	2176 ^r	VII 14 § 2
2084 ^r	VII 9 § 3	2177	VII 15 § 1—3
2084 ^r	VII 7 § 13	2183	VII 15 § 4
2084 ^r	VII 8 § 3 ut uid.	2184 ^r	VII 15 § 5
2085—2088 p. 157 ^r		2189	VII 15 § 7
	fort. VII 8 § 6	2189	VII 15 § 8.9.11
2085 ^a	VII 8 § 3 ut uid.	2193 ^r	VII 15 § 12
2085 ^a	VII 9 § 3	2194	VII 15 § 12
2086	VII 9 § 6	2195 ^r	VII 15 § 12
2086	VII 9 § 7?	2196	VII 16 § 1
2090	VII 9 § 10	2204	VII 16 § 3
2093 ^t	VII 9 § 11	2207	VII 16 § 2
2093 ^t	VII 9 § 11	2208 ^r	VII 16 § 3
2094	cf. VII 9 § 12	2208 ^a	VII 16 § 4
2095	VII 9 § 13	2209 ^r	VII 16 § 5
2095 ^a	VII 9 § 14	2209 ^m	VII 16 § 5 sq.
2096 ^r	VII 9 § 14	2210	VII 17 § 1
2097 ^r	VII 10 § 1	2213	VII 17 § 3
2099 ^r	VII 10 § 2	2218	VII 17 § 4
2102 ^r	VII 10 § 2	2227	VII 18 § 1
2105 ^a	VII 10 § 2	2233	VII 18 § 2
2107 ^r	VII 10 § 2	2234	VII 18 § 3
2107 ^r	VII 10 § 5	2235	VII 18 § 4
2109 ^m	VII 10 § 2	2238	VII 18 § 5
2110 ^r	VII 10 § 5	2239	VII 18 § 6
2112 ^r	VII 10 § 6	2251	VII 18 § 8
2113	VII 11 § 1	2252	VII 19 § 1
2113 ^r	VII 11 § 2	2252	VII 19 § 2
2113 ^r	VII 11 § 2	2253	VII 19 § 1
2113 ^t	VII 12 § 1	2253	VII 19 § 2
2114	VII 12 § 1	2254	VII 19 § 2
2120	VII 12 § 4	2255	VII 19 § 3
2121	VII 12 § 5	2256	VII 19 § 3
2123 ^r	VII 12 § 3	2261	VII 20 § 1 sq.
2124	VII 12 § 3	2262 ^r	VII 20 § 2
2127 ^r	VII 12 § 5	2263 ^r	VII 20 § 4
2127 ^r	VII 12 § 5	2263 ^m	VII 21 § 1
2130 ^a	VII 12 § 5	2263 ^r	VII 21 § 2
2130 ^t	VII 12 § 7	2269	VII 21 § 4
2132 ^m	VII 12 § 7	2269	VII 21 § 5
2133 ^r	VII 13 § 1	2270 ^a	VII 21 § 6
2136 ^r	VII 13 § 3?	2270 ^r	VII 21 § 6
2136 ^r	VII 13 § 3	2271	VII 22 § 1
2137 ^r	VII 12 § 6	2274	VII 22 § 3
2142	VII 13 § 2	2274	VII 22 § 4
2144 ^a	VII 13 § 3	2276	VII 22 § 5
2148 ^r	VII 13 § 4	2277 ^r	VII 22 § 7
2149 ^a	VII 13 § 4	2278	VII 22 § 7

Eus.—Hier. 2279	VII 22 § 7	Eus.—Hier. 2382 ^b	VII 32 § 4
2280	VII 22 § 7	2382 ^d	VII 32 § 6
2282 ^r	VII 22 § 12	2383 ^r	VII 32 § 8
2286 ^r	VII 23 § 1	2383 ^r	VII 32 § 8
2287 ^r	VII 23 § 1	2385 ^m	VII 32 § 9
2288	VII 23 § 3	2389 ^b	VII 32 § 10
2292	VII 23 § 6	2389 ^r	VII 32 § 11
2293	VII 24 § 1	2391 ^r	VII 32 § 14
2294	VII 24 § 2	2391 ^b	VII 32 § 1
2299 ^r	VII 24 § 3	2391 ^b	VII 32 § 14 sq.
2300	VII 24 § 4	2391 ^r	VII 33 § 1
2301 ^b	VII 24 § 4	2391 ^r	VII 33 § 2 sq.
2302	VII 25 § 1	2391 ^m	VII 33 § 1
2316 ^r	fort. VII 25 § 6	2391 ^r	cf. VII 33 § 6 sq.
2317 ^r	VII 25 § 9	2393 ^r	VII 33 § 8
2320 ^r	VII 25 § 14	2393 ^r	VII 33 § 9—11
2320 ^d et col. 3	VII 25 § 13	2394	VII 33 § 1
2321 ^r	VII 25 § 14	2394	VII 33 § 12
2322	VII 26 § 1	2395	VII 33 § 13—15
2322 ^b	VII 26 § 16	2395 fin.	I 1 § 5
2323	VII 26 § 1	Aliena ab Hieronymo chronographica praeter ea, quae supra significata sunt, exhibet haec:	
2327 ^r	VII 28 § 17	I 4 § 7 (cf. Africanus ed. Routh p. 160, 3 sq.) I 5 § 6 (cf. Afr. p. 151, 15) I 7 § 3 (cf. Afr. p. 158, 17 sq.; p. 159, 1. 12 sq.; p. 161, 7) VII 4 § 13 (cf. Afr. p. 188, 5; p. 190, 9) VII 4 § 13 sq. (cf. Afr. p. 183, 9—11; p. 184, 7 sq.) VII 4 § 15 (cf. Afr. p. 183, 13—184, 3) I 7 § 2 (cf. Syncellus p. 282, 3 ed. Bonn.) I 7 § 3 (cf. Sync. p. 126, 18) III 3 § 1 (cf. Sync. p. 490, 17) III 7 § 6 (cf. Sync. p. 486, 10—13) VII 2 § 13 (cf. Sync. p. 181, 4)	
2328	VII 28 § 16	Hieron. epist. 123, 16 sq.	
2329 col. 3	VII 28 § 15	cf. VII 38 § 1—4	
2333	VII 28 § 22	ep. 133. . . . A 11 § 5; 16 § 9	
2337 ^r	VII 28 § 18	quaest. hebr. vol. 3, 818 Vall.	
2338	VII 28 § 23—25	ed. Veron. . . . cf. I 16 § 2	
2341	VII 28 § 26	in Joel 2. . . . cf. V 11 § 6	
2347 ^b	VII 28 § 28	in ep. ad Gal. 2	
2348	VII 28 § 29	cf. IIII 20 § 25	
2350 ^b	VII 28 § 30	Claudianus in III cons. Honorii 93—96. . . . cf. VII 35 § 18	
2351 ^r	VII 28 § 30	in III cons. Honorii 96—98	
2358 ^r	VII 28 § 31	(ex Augustino ut uid. laudatus). . . . VII 35 § 21	
2354	VII 29 § 1	Rufinus hist. eccles.	
2355	VII 30 § 3 sq.	2, 2. . . . VII 4 § 5—7	
2357 ^b	VII 29 § 5	2, 5.6. . . . VII 5 § 6.7	
2363	VII 29 § 6	2, 7. . . . VII 5 § 8	
2366 ^r	VII 29 § 8		
2367 ^r	VII 29 § 14		
2369 ^m	VII 29 § 13		
2370 ^r	VII 29 § 14		
2378	VII 30 § 1		
2378	VII 30 § 2		
2379 ^b	VII 30 § 3		
2379 ^a	VII 30 § 4		
2379 ^r	VII 30 § 6		
2380	VII 31 § 1		
2380	VII 31 § 3		
2380 ^r	VII 31 § 1		
2380 ^r	VII 31 § 2		
2380 ^r	VII 32 § 1		
2380 ^r	VII 32 § 2		
2380 ^r	VII 32 § 4		
2381	VII 32 § 1		
2382 ^r	VII 32 § 5		

Rufinus hist. eccles.

- 2, 8..... VII 6 § 12
 2, 12..... VII 6 § 12
 2, 24.25.... fort. VII 7 § 10
 2, 26 princ. . . fort. VII 9 § 2
 3, 32..... VII 12 § 3
 4, 6 extr. . cf. VII 13 § 5 extr.
 5, 5..... VII 15 § 9
 6, 1..... VII 17 § 4
 6, 16..... VII 18 § 7
 6, 20..... VII 19 § 2
 6, 29..... fort. VII 21 § 2
 8 fort. VII 25 § 13
 8, 18.19.... VII 28 § 12 sq.
 9, 5 extr. . VII 28 § 13 ut uid.
 10, 32..... VII 30 § 2
 10, 36..... VII 30 § 4
 11, 1..... VII 31 § 1
 11, 2..... VII 32 § 2 sq.
 11, 3—4 princ. VII 33 § 2 sq.
 11, 4 extr. . VII 33 § 4
 11, 5..... VII 33 § 4
 11, 12..... VII 32 § 14
 11, 12 uel 18 . VII 32 § 15
 11, 18..... VII 33 § 12
 11, 31.... fort. VII 35 § 10
 11, 32.... cf. VII 35 § 14 sq.
 11, 33. . cf. VII 35 § 14. 15. 18
 11, 34..... cf. VII 35 § 23
Augustinus ciu. Dei 1, 1. . II 19 § 13?
 1, 1.7..... VII 39
 1, 7..... II 19 § 13?
 1, 31—33.... III 21 § 4—9
 1, 32..... III 4 § 5
 1, 33..... III 23 § 10
 2, 18..... II 5 § 5
 2, 18..... III 23 § 9
 2, 22..... VI 1 § 10 sqq.
 3, 6..... cf. II 4 § 2
 3, 7..... cf. VI 5 § 8 sqq.
 3, 7..... cf. VI 2 § 9. 11
 3, 7..... VI 1 § 10 sqq.
 3, 9.17... cf. III 12 § 5—13
 3, 17 p. 109, 4¹). II 12 § 5. 6
 3, 17 p. 109, 9 . cf. II 18 § 1
 3, 17 p. 109, 32—34. III 4 § 5
 3, 17 p. 109, 23. . II 19 § 1?
 3, 17 p. 109, 35..... III 10?

Augustinus ciu. Dei

- 3, 17 p. 109, 33. cf. III 15 § 2
 3, 17 p. 110, 1.... III 15 § 7
 3, 17 p. 110, 6.... III 22 § 5
 3, 17 p. 110, 11—15
 III 22 § 12—14
 3, 17 p. 110, 24—26. III 1 § 3
 3, 17 p. 110, 29... III 1 § 7
 3, 17 p. 110, 38—111, 5
 III 2 § 1. 2
 3, 17 p. 111, 15.. III 22 § 3
 3, 17 p. 111, 10—17
 III 5 § 6. 7
 3, 18 princ. III 11 § 4?
 3, 19..... cf. III 16 § 7. 8
 3, 19..... cf. III 16 § 9
 3, 19 extr. III 17 § 14
 3, 20 princ. III 14 § 1?
 3, 21..... cf. III 20 § 29
 3, 21..... III 23 § 9
 3, 21..... cf. V 4 § 20
 3, 22..... VI 2 § 3
 3, 23..... cf. V 1 § 1
 3, 23..... cf. V 2
 3, 25. 28. 33 VI 1
 3, 29..... II 19 § 13?
 3, 29 sqq. cf. V 24 § 20
 3, 31..... II 19 § 13(?)
 4, 2..... fort. V 6 § 2
 4, 6..... cf. I 4 § 2
 4, 9..... cf. VI 1 § 10
 4, 33..... cf. II 1
 5, 23..... VII 37 § 4 sqq.
 5, 23..... VII 39
 5, 25..... VII 28 § 27 ut uid.
 5, 26..... cf. VII 35 § 2. 5
 5, 26..... VII 35 § 11—21
 8, 1..... cf. VI 1 § 3
Augustinus confessa. 8 § 10
 cf. VII 30 § 3
Augustinus de excidio urbis Romae
 7 cf. III 3 § 2
Augustinus epist. 157, 8 § 22
 A 3 § 4
Augustinus serm. 8 § 5 (V 43 Ben.)
 cf. I 10 § 11
[Augustinus] serm. 20 (V app. 41 Ben.)
 cf. I 10 § 12

¹) ed. Dombart. 1863.

III.

INDEX SCRIPTORVM

QVI OROSIO VSI SVNT.

anonymus de promiss. et praedict.
 Dei 2, 33 (opp. Prosperi ed.
 Paris. II 161).... II 1 § 4.5

Prosper a. 379..... cf. VII 34 § 1

400..... VII 37 § 8.9

407..... VII 40 § 4

411..... VII 40 § 7 ut uid.

411..... VII 42 § 3.4

Prosperi auctarium I p. 728 Roncall.
 VII 43 § 19

Prosperi interpolator I p. 635 Ronc.
 fort. VII 34 § 5.9

anonymus Valesianus

§ 5..... cf. VII 25 § 16

§ 6..... fort. VII 28 § 5—8

§ 8..... cf. VII 28 § 11

§ 20..... VII 28 § 18

§ 29..... VII 28 § 20.21

§ 33..... VII 28 § 1.2

§ 34 sq..... VII 28 § 28—30

§ 35..... VII 28 § 30 ut uid.

§ 35..... VII 28 § 31

§ 35..... VII 29 § 1 ut uid.

descriptio orbis tripartiti (geogr. min.
 ed. Riese p. 90)..... I 2

Cassiodor. uar. 12, 20. VII 39 § 3—6

Marcellinus Comes

a. 379..... VII 34 § 1—3

a. 379..... VII 34 § 5

a. 380..... VII 34 § 5

a. 381..... VII 34 § 6

a. 381..... cf. VII 34 § 6.7

a. 382..... VII 34 § 7

a. 383..... VII 34 § 9

a. 384..... fort. VII 34 § 8

Marcellinus Comes

a. 386..... VII 34 § 9

a. 387..... VII 35 § 2.4

a. 388..... VII 34 § 10

a. 388..... cf. VII 35 § 4

a. 388..... VII 35 § 5

a. 391..... VII 35 § 10

a. 392..... VII 35 § 11

a. 394..... VII 35 § 11

a. 394..... VII 35 § 19

a. 395..... cf. VII 35 § 23

a. 398..... VII 36 § 2.3

a. 398..... VII 36 § 4

a. 398..... VII 36 § 5

a. 398..... VII 36 § 6

a. 398..... VII 36 § 7

a. 406..... VII 37 § 4.5

a. 406..... VII 37 § 12—15

a. 406..... VII 37 § 16

a. 408..... VII 38 § 1

a. 408..... VII 38 § 3

a. 408..... VII 38 § 5

a. 410..... VII 39 § 1

a. 410..... VII 39 § 15

a. 410..... VII 40 § 2

a. 411..... VII 40 § 4

a. 411..... VII 40 § 7

a. 411... VII 42 § 3.4 ut uid.

a. 412..... fort. VII 42 § 6

a. 412..... VII 42 § 9

a. 413... VII 42 § 10.13.14

a. 414..... cf. VII 43 § 10

a. 414..... cf. VII 43 § 12

mythographus primus Maii Class.
 auct. 3 p. 77.... III 10 § 1

- Jordan. Get. 1 p. 3, 1 Closs : I 2 § 1
 1 p. 5 not lin. 1... I 2 § 16
 1 p. 7, 5 (Meuania). cf. I 2 § 82
 1 p. 7, 6 sq. I 2 § 78
 5 p. 33, 3. I 15 sq.
 8 p. 41, 13 clarissima. I 15 § 10
 9 p. 41, 20. I 16 § 2
 15 p. 67, 3—7 cf. VII 18 extr.;
 19 § 1.2
 24 p. 93, 5. VII 33 § 10
 25 p. 99, 17—100, 4
 cf. VII 33 § 19
 26 p. 104, 4—6. cf. VII 33 § 19
 28 p. 107, 12—14. cf. VII 34 § 7
 30 p. 114, 8. cf. VII 43 § 12
 31 extr. cf. VII 43 § 9
 32 p. 119, 13—15
 cf. VII 43 § 12 sq.
 32 p. 119, 15—17. VII 40 § 4.7
 32 p. 119, 19—22
 cf. VII 42 § 3.4.6
 33 p. 123, 6 sq. ... cf. I 2 § 83
 33 p. 124, 1—3. VII 43 § 11.12
- ordan. de regn. succ. ¹⁾
 p. 227. II 19 § 5 ut uid.
 235 C¹. VI 22 § 1
 235 D¹. fort. VI 22 § 5
 235 D¹. fort. VI 22 § 6
 235 A². VII 6 § 9 sq.
 235 C². cf. VII 7 § 10
 235 D². VII 10 § 2 ut uid.
 236 C². VII 19 § 1
 237 A¹. VII 23 § 1
 237 A¹. VII 23 § 4
 237 C². VII 30 § 6
 237 E². VII 32 § 10 sq.
 238 D¹. VII 35 § 4
 238 E¹. fort. VII 35 § 12
 238 E¹—A². VII 36 § 1
 238 D². cf. ad VII 40 § 4
 239 D². cf. ad VII 40 § 7
 238 D². cf. ad VII 42 § 3
- Gregor. Turon. 1 prol. VII 43 § 19
 1, 6. II 6 § 8—11
 1, 10. I 10 § 17
 1, 24. VII 7 § 10
 1, 37. cf. ad VII 33 § 15
 1, 38. VII 34 § 2
 1, 38. VII 34 § 5.6
 1, 38. VII 34 § 9.10 ut uid.
 1, 38. VII 35 § 1—4 ut uid.
 2, 9. VII 40 § 3
- Gregor. Turon. 5 prol. .V 8 § 1 ut uid.
 Isidor. chron. ²⁾
 p. 440, 3—7. VII 7 § 1—3.9
 11.12 (certe § 2.9
 sororis mentio)
 p. 440, 18 sq. VII 7 § 10
 p. 443, 7—9. VII 13 § 5
- Isidor. hist. Goth. 2. I 16 § 2
 2. I 17 § 2
 4. VII 23 § 1
 5. VII 28 § 29
 6. VII 32 § 9
 7 et 9. cf. VII 33 § 19
 9. VII 33 § 13—15
 11. VII 34 § 6 ut uid.
 11. cf. VII 34 § 7
 13. VII 37 § 3
 14. VII 37 § 4.5
 14. VII 37 § 13—15
 15. VII 39 § 1
 16 et 17. VII 39 § 3—10
 18. VII 39 § 15
 18. VII 40 § 2
 18. VII 43 § 12 ut uid.
 20. VII 43 § 9
 21. VII 43 § 10
 21. VII 43 § 12
 22. VII 43 § 11.12
 71. VII 40 § 3
 71. VII 40 § 5—8
 71 et 72. VII 40 § 9.10
 ed. prior. VII 41 § 7
- Isidor. orig. 5, 37 § 1. II 4 § 1
 8, 10 § 1. cf. I pr. § 9
 9, 2, 99. VII 32 § 11 sq.
 9, 3, 43. III 18 § 10—12
 12, 4 § 45. III 8 § 12
 12, 4 § 46. III 8 § 14
 12, 5 § 19. cf. III 8 § 12
 12, 5 § 19. III 8 § 13
 13, 22 § 2. I 3 § 3
 13, 22 § 2. I 3 § 4
 13, 22 § 3. I 7 § 3
 13, 22 § 4. I 9 § 1.2
 13, 22 § 4. I 9 § 1
 14, 3 § 1. I 2 § 3
 14, 3 § 1. fort. I 2 § 4.6
 14, 3 § 5. I 2 § 15.16
 14, 3 § 8. I 2 § 17—19
 14, 3 § 13. I 2 § 20.21
 14, 3 § 15. I 2 § 21
 14, 3 § 16. I 2 § 23.24

¹⁾ ed. Muratori rer. Ital. scr. I 222 sqq.

²⁾ ed. Roncalli chron. II.

Isidor. orig. 14, 3 § 17... I 2 § 24	Isidor. orig. 15, 1, 42.. VII 28 § 27
14, 3 § 24. I 5 § 2. 4. 5. 6. 9. 10	15, 1 § 44..... I 9 § 1
14, 3 § 27..... cf. I 2 § 27	15, 1 § 47..... I 21 § 12
14, 3 § 31..... I 2 § 47	18, 1 § 1..... I 4 § 1
14, 3 § 34..... I 2 § 48. 49	18, 1 § 5..... VI 4 § 1
14, 3 § 37..... I 2 § 25	20, 3 § 18..... V 7 § 13. 14
14, 3 § 38..... I 2 § 26	Fredegar II p. 462 ed. Bouquet
14, 4 § 2..... I 2 § 7	VII 82 § 11 sq. ut uid.
14, 4 § 2..... I 2 § 52	geogr. Rauennas p. 50, 16. I 2 § 15
14, 4 § 3..... I 2 § 53	p. 420, 8—12 I 2 § 16
14, 4 § 5..... I 2 § 54. 55	Aldhelmus ad Acirc. p. 291 ed. Giles
14, 4 § 6..... I 2 § 56	I 13 § 2
14, 4 § 8..... I 2 § 59	p. 298..... VII 10 § 7
14, 4 § 13..... I 2 § 57	annales Laureshamenses (Monumenta
14, 4 § 14..... I 2 § 58	Germ. SS. I 20)... I 1 § 5. 6
14, 4 § 16..... I 2 § 60	Beda chron. ¹⁾ 3431 II 8 § 2
14, 4 § 18..... I 2 § 61	3488 II 9 § 1. 2
14, 4 § 25. fort. I 2 § 63—66	3488 *II 10
14, 4 § 27..... I 2 § 67	3588 . II 19 § 13 (sex mensibus)
14, 4 § 28..... I 2 § 69	3952 VI 22 § 1
14, 4 § 30..... I 2 § 73. 74	3952 VI 22 § 5
14, 5 § 3..... I 2 § 8	4007 VII 6 § 9 sq.
14, 5 § 3..... I 2 § 9	4007 VII 6 § 15. 17
14, 5 § 3..... I 2 § 11	4021 VII 7 § 10
14, 5 § 4..... I 2 § 37	4090 VII 13 § 2
14, 5 § 4..... I 2 § 89	4090 VII 13 § 4 sq.
14, 5 § 6..... I 2 § 90	4112 VII 14 § 2
14, 5 § 8..... I 2 § 92	4131 VII 15 § 2. 5
14, 5 § 9..... I 2 § 92	4181 VII 16 § 1 sq.
14, 5 § 10. 11..... I 2 § 93	4144 VII 16 § 6
14, 5 § 12..... I 2 § 94	4145 VII 17 § 4
14, 5 § 21..... fort. I 2 § 91	4145 VII 17 § 7. 8
14, 5 § 21..... fort. VI 21 § 2	4170 VII 18 § 3
14, 6 § 2..... I 2 § 75. 76	4175 VII 18 § 6. 7
14, 6 § 5..... I 2 § 78	4191 VII 19 § 2
14, 6 § 5..... VII 6 § 10	4204 VII 20 § 2
14, 6 § 6..... I 2 § 80. 81	4222 VII 22 § 5
14, 6 § 7..... I 2 § 7	4224 VII 23 § 1
14, 6 § 14..... I 2 § 105	4229 VII 23 § 6
14, 6 § 20..... I 2 § 98	4236 VII 24 § 2
14, 6 § 22..... I 2 § 98	4238 VII 25 § 13
14, 6 § 23..... I 2 § 98	4238 VII 25 § 14
14, 6 § 24..... I 2 § 98	4238 VII 25 § 16
14, 6 § 25..... I 2 § 98	4259 VII 28 § 1
14, 6 § 33..... II 14 § 1	4259 VII 28 § 19
14, 6 § 38..... I 2 § 66	4259 VII 28 § 28
14, 6 § 42..... I 2 § 101	4332 VII 32 § 15
14, 6 § 42..... I 2 § 103	4332 VII 33 § 1
14, 6 § 44..... fort. I 2 § 104	4332 VII 33 § 10
14, 7 § 4..... fort. I 2 § 99	4332 VII 33 § 11
15, 1 § 4..... fort. II 6 § 7. 9	4337 VII 34 § 2
15, 1 § 42 ¹⁾ ... III 13 § 1. 2	4337 VII 34 § 5

¹⁾ ex Isidoro potius quam ex Orosio Beda de temp. rat. a. 4259.

²⁾ de temporum ratione cap. 66.

- Beda chron. 4337.... VII 34 § 9.10
 4348 VII 34 § 10
 4348 VII 35 § 1
 4376 VII 40 § 1
- Beda hist. eccl.
 1, 1 I 2 § 75 ut uid.
 1, 1 I 2 § 76
 1, 1 I 2 § 77.78
 1, 1 p. 34, 13.14...cf. I 2 § 81
 1, 2 VI 7 § 1
 1, 2 VI 9 § 2—9
 1, 2 extr. VI 10 § 1
 1, 3 VII 6 § 1
 1, 3 VII 6 § 9 sq.
 1, 3 VII 6 § 12
 1, 4 VII 15 § 1
 1, 5 VII 17 § 1 sq.
 1, 5 VII 17 § 5—8
 1, 6 VII 25 § 1—3
 1, 6 VII 25 § 6
 1, 6 VII 25 § 13
 1, 8 VII 25 § 15
 1, 8 VII 25 § 16
 1, 9 VII 34 § 1.2
 1, 9 VII 34 § 9.10
 1, 9 VII 35 § 4
 1, 11 med. VII 40 § 1
 1, 11 VII 40 § 3
 1, 11 VII 40 § 4
 1, 11 VII 40 § 7
 1, 11 VII 42 § 1—3
 1, 11 VII 42 § 4
- Seuerus chron. ¹⁾ p. 435 ... II 3 § 3
 436 sub fin. II 6 § 12
 442 VII 9 § 8
 442 VII 10 § 7
 447 VII 29 § 5.15
 448 VII 29 § 17
 448 VII 31 § 3
 448 VII 33 § 6
 448 VII 34 § 10
 448 VII 35 § 10
 449 VII 37 § 15 ut uid.
 449 fort. VII 38 § 1
 449 VII 40 § 3
 450 VII 43 § 13
 452 I 4 § 1.4
 452 I 5 § 1.2
 452 I 8 § 1
 452 I 8 § 10.11
 452 I 14 § 1—4
- Seuerus chron. p. 452 I 15 § 3
 453 I 17 § 1
 452 I 19 § 1
 452 I 20 § 1.3
 453 sq. I 15 § 1
 453 II 5 § 1
 453 II 6 § 1.2
 453 II 6 § 3—10
 453 II 6 § 11
 453 II 7 § 1.5
 453 III 7 § 2.5.6
 453 III 12 § 1.3.8.9
 453 III 16 § 3.4
 453 III 16 § 9.10
 453 III 17 § 3.6—8
 453 III 6 § 1
 453 III 22 § 4—6
 453 III 23 § 1.5.6
 453 V 12 § 1
 453 VII 3 § 1
 453 VII 6 § 1 sq.
 453 VII 9 § 1.6
 453 VII 13 § 5
 453 VII 14 § 1
 453 VII 20 § 1.2
 454 I 15 § 2—6.8—10
- Paulus historia Romana
 p. 2, 11 ²⁾ [p. 6, 20] ³⁾ .. II 4 § 1
 4, 25 [8, 4] II 4 § 1
 7, 18 [12, 1] III 13 § 2
 15, 10—12 [20, 3] .. II 12 § 8
 18, 11 [24 not. lin. 1]
 .. II 19 § 9
 19, 25— not. lin. 6 [26, 1]
 .. III 4 § 1.3
 20, 9 sqq. [26, 1] .. III 5 § 1—3
 21, 26 sqq. [28, 1] .. III 7 § 4.5
 23 not. lin. 5—9 [28, 9]
 .. III 11 § 1
 23 not. lin. 6 [28, 10 sq.]
 .. III 11 § 2
 23, 10 sq. [28, 13] .. III 8 § 1
 24 not. l. 3—text. l. 8 [30, 1]
 .. III 15 § 2.3
 24, 9— not. 9 [30, 1]
 .. III 15 § 3—8
 24 not. l. 9 (qui)—25 not. 4
 [30, 16] III 15 § 10
 34 not. 4—9 [36, 2] .. III 3 § 1.2
 36 not. lin. 5—8 [36, 7]
 .. III 5 § 1

¹⁾ in Florezii España sagrada ed. 2 (Matritii 1756) tom. IIII p. 428—454.

²⁾ Historia Miscella ed. Eysenhardt, Berolini 1869.

³⁾ ed. Droysen in Monum. Germ. Auct. antiquiss. tom. II, Berolini 1879.

Paulus hist. Rom.

- 38, 15 [38 not. 6] . . . III 7 § 1
 41 not. lin. 9 [40, 1] . . . III 8 § 10
 41 not. lin. 9—text. lin. 26 [40, 2] . . . III 8 § 14.15
 45, 20 sq. [44, 1] . . . III 10 § 1
 46, 11 sq. [44, 3] . . . III 10 § 4
 47, 21—24 [46, 1] . . . III 11 § 2
 49 not. 6—9 [48, 1] . . . III 13 § 11
 49 not. 9—12 [48, 4] . . . III 13 § 12
 53, 1 [50, 1] . . . III 13 § 16
 53, 13—15 [50, 3] . . . III 14 § 3
 54, 24 [52, 1] . . . III 14 § 6
 54, 25; 55, 2 [52, 2] . . . III 14 § 6
 55, 3.4 [52, 3] . . . III 14 § 7
 55, 5 [52, 5] . . . III 14 § 7
 55, 5—11 [52, 5] . . . III 14 § 7.8
 55, 12—20 [52, 9] . . . III 15 § 1
 57, 25—58, 3 [54, 5] . . . III 16 § 3.4
 59, 22—25 [54, 15] . . . III 16 § 12
 60, 6—10 [55, 1] . . . III 16 § 16.17
 60, 11—16 [55, 5] . . . III 18 § 3.4
 61, 33—62, 2 [56, 1] . . . III 17 § 2
 63 not. 9—64 not. lin. 3 [58, 1] . . . III 16 § 6.7
 64, 18—20 [om.]¹⁾ . . . III 18 § 7
 65 not. lin. 11—66, 18 [60, 2] . . . III 18 § 14
 66, 16—18 [60, 5] . . . III 18 § 15
 68, 3 [62, 1] . . . III 19 § 1
 71, 3—10 [64, 1] . . . III 20 § 3.4
 71, 10—14 [65, 5] . . . III 20 § 11
 73, 1—4 [66, 1] . . . III 20 § 15
 73, 4—6 [66, 3] . . . III 20 § 17
 74, 9—13 [66, 6] . . . III 20 § 24
 74, 22 sq. [66, 9] . . . III 20 § 26
 75, 10 sq. [68, 1] . . . III 20 § 29
 75, 14 sq. [68, 2] . . . III 20 § 30
 79, 1—11 [70, 1] . . . III 21 § 1—3
 80, 9—16 [72, 1—7] . . . III 22 § 2.3
 80, 16 sq. [72, 8] . . . III 22 § 4

Paulus hist. Rom.

- 80, 17—20 [72, 9] . . . III 22 § 7
 80, 19 [72, 11] . . . III 22 § 1
 81 not. lin. 4—82, 28 [72, 18] . . . III 23 § 2—7
 82, 14—22 [73, 10] . . . III 23 § 4—6
 86, 3 sq. [74, 3] . . . V 4 § 8
 86 not. lin. 9—11 [76, 1] . . . V 4 § 2.3
 87 not. lin. 4—6 [76, 5] . . . V 6 § 1.2
 87 not. lin. 11 [76, 8] . . . V 7 § 3
 90 not. lin. 5—91 not. lin. 2 [76, 11] . . . V 7 § 6—8
 91 not. lin. 2—92, 11 [76, 16] . . . V 7 § 12—18
 92, 14—17 [77, 5] . . . V 8 § 1
 93 not. lin. 4—7 [78, 1] . . . V 9 § 4.6.7
 94, 23— not. lin. 6 [78, 6] . . . V 10 § 3
 95 not. lin. 5—97 not. lin. 6 [79, 1] . . . V 11 § 2—4
 98 not. lin. 3.9 [80, 1] . . . V 14 § 1
 98 not. lin. 9—12 [80, 2] . . . V 14 § 2—4
 102 not. lin. 3 [om.] . . . V 15 § 18
 104, 25—105 not. lin. 3 [82, 4] . . . V 15 § 20.21
 108, 25—109, 16 [84, 1] . . . V 16 § 17—19.21
 112 not. lin. 8—text. lin. 12 [86, 1] . . . V 18 § 3—5
 112 not. lin. 13—113, 4 [86, 7] . . . V 18 § 9
 113, 5 sq. [86, 10] . . . * V 19 § 1
 122, 8— not. lin. 3 [90, 1] . . . V 20 § 9
 122, 15— not. lin. 5 [91, 1] . . . V 21 § 1
 122, 22— not. lin. 7 [91, 2] . . . V 21 § 2.3
 123, 9—12 [91, 4] . . . V 21 § 7
 124, 26—125, 9 [92, 1] . . . V 22 § 16.17
 131, 12—16 [97, 1] . . . V 24 § 1.2
 131, 19— not. lin. 3 [97, 5] . . . V 24 § 3

¹⁾ Droysen ap. Landulfum p. 246, 28 exhibet ommissa apud Paulum; sed exstant in codd. Pauli, certe in Bamb. et Mon.

Paulus hist. Rom.

- 135 not. lin. 7—197, 3
[100, 1].....VI 5 § 3—6
- 138 not. lin. 2—text. lin. 10
[101, 3]¹).....VI 6 § 2.3
- 138, 12—17 [101, 6].VI 6 § 4
- 139 not. lin. 7 sq. [102, 1—4]
VI 7 § 5.6
- 139 not. lin. 8—10 [102, 4—6]
VI 7 § 7
- 139 not. l. 10 [102, 6].V 17 § 7
- 189 not. lin. 10—11 [102, 6.7]
VI 7 § 10
- 140, 28—141, 4 [102, 7—11]
VI 7 § 11—13
- 141 not. lin. 1—text. lin. 15
[102, 11—18].VI 7 § 13—16
- 143, 12—15 [102, 18—20]
VI 8 § 18.19
- 143 not. lin. 4—7 [102, 20—
103, 4].....VI 8 § 22.23
- 143 not. 7—144, 5 [103, 4—6]
VI 9 § 1
- 153, 10—12 [104, 1].VI 15 § 1
- 156 not. lin. 9—157, 2 [106, 1]
VI 15 § 26
- 157 not. lin. 4—158, 14
[108, 1].....VI 15 § 34
- 158, 14—23 [108, 5]
VI 16 § 1.2
- 159, 19 sq. [110 not. lin. 5]
VI 16 § 6
- 162 not. lin. 6 [114 not. lin. 3]
VI 18 § 3
- 170 not. lin. 9 sq.—171 not.
lin. 4 [119, 1].VI 20 § 1.2
- 171 not. lin. 5 sq. [119, 3]
VI 18 § 34
- 171 not. lin. 7, text. 21.22,
not. 8 [119, 5].VI 20 § 5
- 171 not. lin. 8—10 [119, 7.8]
VI 22 § 5
- 234, 21 [160] menses III
VII 24 § 2?
- 275 [185, 3].....VII 32 § 1
- 276 [185, 9—13].VII 32 § 2.3
- 276, 16—18 [185, 18 sq.]
VII 32 § 8
- 277, 13—15 [185, 15]
VII 32 § 8
- 277 not. lin. 6—8 [185, 18]
VII 32 § 5

Paulus hist. Rom.

- 277 not. lin. 8—10 [186, 1 sq.]
VII 32 § 6
- 277 not. lin. 10—12 [186, 2—4]
VII 32 § 9
- 280, 12—25 [186, 5—8]
VII 32 § 10.11.13
- 280, 26—281, 9 [186, 10 sq.
12 sq].....VII 32 § 14
- 282, 1—3 [186, 22 sq.]
VII 33 § 1
- 282, 3—not. lin. 2 [186, 24—
26].....VII 32 § 15
- 282 not. lin. 10—283, 6
[187, 1].....VII 33 § 1
- 283, 7—not. lin. 1 [187, 2 sq.]
VII 33 § 2
- 283, 13 sq. [187, 4 sq.]
VII 33 § 4
- 283, 15—17 [187, 6 sq.]
VII 33 § 5
- 283, 19—28 [187, 7—12]
VII 33 § 6.7
- 284 [187, 13 sq.]VII 33 § 10
- 285 [187, 14—19]
VII 33 § 10—12
- 287, 21—27 [187, 20]
VII 33 § 13—15
- 288 [187, 25—27]²)
VII 33 § 19
- 288, 23—not. lin. 9 [187, 31—
33].....VII 34 § 1
- 288, 25—289, 4 [187, 33]
VII 33 § 8
- 289, 18—not. lin. 14 [188, 12]
VII 34 § 2
- 289, 23—291, 6 [188, 17—23]
VII 34 § 5.6
- 291, 16—18 [189, 2—4]
VII 34 § 7
- 291, 19—24 [189, 4—6]
VII 34 § 8
- 291, 24—292, 18 [189, 7—10]
VII 34 § 9
- 292, 23—293, 8 [189, 14]
VII 34 § 10
- 293, 19—294, 18 [189, 26—
190, 9]....VII 35 § 1—5
- 294, 18—20, not. lin. 5 [190,
9—11].....VII 35 § 10
- 294 not. lin. 5—7 [190, 11 sq.]
VII 35 § 10

¹) ultima tertio mense expugnavit om. Dr.

²) sicque — effecta est ex Iordane Get. 25 inserta sunt.

Paulus hist. Rom.

- 300, 31—301, 4 [190, 12—17]
VII 35 § 10.11
- 301 not. lin. 2.3 [190, 17 sq.]
VII 35 § 12
- 301, 22—302, 11 [190, 18—22]
VII 35 § 13—15
- 302 not. lin. 3—303, 25 [190,
23—33]. VII 35 § 16—19.21
- 307, 1—4 [192, 11]. VII 36 § 1
- 307, 4—7 [192, 13]. VII 37 § 1
- 307 not. lin. 2—4 [192, 14]
VII 36 § 1
- 308, 26—309, 4 [192. 18—23]
VII 36 § 4.5
- 308, 24—26 [192, 17 sq.]
VII 36 § 2.3
- 309 not. lin. 1—4 [192, 23—25]
VII 36 § 7
- 309, 15 sq. [192, 25 sq.]
VII 36 § 8
- 309, not. lin. 4 sq. [192, 26 sq.]
VII 36 § 6
- 309, not. lin. 5 sq. [192, 27]
VII 36 § 5
- 309, 21 sq. [192, 28]
VII 36 § 10
- 309, 22—24 [192, 28 sq.]
VII 36 § 11
- 309, 25—29 [192, 29—31]
VII 36 § 13
- 309, 29—310, 2 [192, 31 sq.]
VII 36 § 13
- 310 not. lin. 1—310, 29
[193, 1—6]... VII 37 § 1.2
- 310, 26 [193, 4]. VII 38 § 1
- 310, 30—311, 12 [193, 8—16]
VII 37 § 4—7
- 311, 12 sq. [193, 16 sq.]
* VII 37 § 12
- 311, 13—23 [193, 17—23]
VII 37 § 12—16
- 312, 6—13 [193, 26—194, 6]
VII 37 § 2
- 312, 18—22 [194, 8]
VII 39 § 1
- 312, 25—27 [194, 11]
VII 40 § 1
- 312, 27— not. lin. 9 [194, 12]
VII 39 § 15
- 313, 17—19 [195, 4—6]
VII 40 § 2

Paulus hist. Rom.¹⁾

- 313, 19 sq. [195, 6]. VII 40 § 2
- 313, 20—22; 22—27 [195, 6 sq.;
8—11]..... VII 43 § 7—10
- 313, 28—314, 1 [195, 12]
VII 38 § 1
- 314, 1 [195, 14]. VII 40 § 3
- 314, 1—4 [195, 14 sq.]
VII 38 § 3
- 314, 4—12 [195, 15—20]
VII 38 § 4—6
- 314, 15—20 [195, 22—31]
VII 40 § 4—10
- 315, 2 sq. [195, 31 sq.]
VII 41 § 7
- 315, 11—14 [196, 2 sq.]
VII 42 § 1.3 ut mid.
- 315, 14—21 [196, 3—8]
VII 42 § 3—6
- 315, 21—316, 17 [196, 9—16]
VII 42 § 8—16
- 316, 20—28 [196, 18]
VII 43 § 13.14
- Dicuil 2, 4.6..... I 2 § 21.23 ?
- 3, 1..... cf. I 2 § 94
- 6, 17..... cf. I 10 § 17
- 8, 17..... I 2 § 101
- 8, 17..... I 2 § 103
- Lucani commenta Bernensia¹⁾
- 2, 46..... III 14 § 6.7
- 2, 46..... III 16 § 1—5
- 3, 154..... VI 15 § 5
- 3, 158..... III 20 § 39.40
- 3, 453..... VI 15 § 6.7
- 4, 433..... VI 15 § 8.9
- 5, 68..... VI 15 § 11
- 6, 1..... VI 15 § 18.19
- 6, 285..... VI 15 § 19—22
- 7, 460..... VI 15 § 23
- 7, 521..... VI 15 § 24.28.27
- 8, 38..... VI 15 § 27.28
- 8, 560..... VI 15 § 28
- 10 pr. VI 15 § 29.31
- 10 pr. VI 15 § 33.34
- 10 pr. VI 16 § 1.2
- 10, 153..... II 12 § 7.8
- 10, 475..... VI 16 § 3—6
- 10, 475 extr. VI 16 § 3
- Horatianum scholium codicis Franeg.
uide ad III 10 § 1
- excerpta codicis Paris. 8818 (Roth ad
Sueton. p. xxxiii)... VII 7 § 3

¹⁾ ed. Vsener 1869.

Paulus hist. Rom.

- 135 not. lin. 7—187, 3
[100, 1].....VI 5 § 3—6
- 138 not. lin. 2—text. lin. 10
[101, 3]¹).....VI 6 § 2.3
- 138, 12—17 [101, 6]. VI 6 § 4
- 139 not. lin. 7 sq. [102, 1—4]
VI 7 § 5.6
- 139 not. lin. 8—10 [102, 4—6]
VI 7 § 7
- 139 not. l. 10 [102, 6]. V I 7 § 7
- 139 not. lin. 10—11 [102, 6.7]
VI 7 § 10
- 140, 28—141, 4 [102, 7—11]
VI 7 § 11—13
- 141 not. lin. 1—text. lin. 15
[102, 11—18]. VI 7 § 13—16
- 143, 12—15 [102, 18—20]
VI 8 § 18.19
- 143 not. lin. 4—7 [102, 20—
103, 4].....VI 8 § 22.23
- 143 not. 7—144, 5 [103, 4—6]
VI 9 § 1
- 153, 10—12 [104, 1]. VI 15 § 1
- 156 not. lin. 9—157, 2 [106, 1]
VI 15 § 26
- 157 not. lin. 4—158, 14
[108, 1].....VI 15 § 34
- 158, 14—23 [108, 5]
VI 16 § 1.2
- 159, 19 sq. [110 not. lin. 5]
VI 16 § 6
- 162 not. lin. 6 [114 not. lin. 3]
VI 18 § 3
- 170 not. lin. 9 sq.—171 not.
lin. 4 [119, 1]. VI 20 § 1.2
- 171 not. lin. 5 sq. [119, 3]
VI 18 § 34
- 171 not. lin. 7, text. 21.22,
not. 8 [119, 5]. VI 20 § 5
- 171 not. lin. 8—10 [119, 7.8]
VI 22 § 5
- 234, 21 [160] menses IIII
VII 24 § 2?
- 275 [185, 3].....VII 32 § 1
- 276 [185, 9—18]. VII 32 § 2.3
- 276, 16—18 [185, 18 sq.]
VII 32 § 8
- 277, 13—15 [185, 15]
VII 32 § 8
- 277 not. lin. 6—8 [185, 18]
VII 32 § 5

Paulus hist. Rom.

- 277 not. lin. 8—10 [186, 1 sq.]
VII 32 § 6
- 277 not. lin. 10—12 [186, 2—4]
VII 32 § 9
- 280, 12—25 [186, 6—8]
VII 32 § 10.11.13
- 280, 26—281, 9 [186, 10 sq.
12 sq.].....VII 32 § 14
- 282, 1—8 [186, 23 sq.]
VII 33 § 1
- 282, 3—not. lin. 2 [186, 24—
26].....VII 32 § 15
- 282 not. lin. 10—283, 6
[187, 1].....VII 33 § 1
- 283, 7—not. lin. 1 [187, 2 sq.]
VII 33 § 2
- 283, 13 sq. [187, 4 sq.]
VII 33 § 4
- 283, 15—17 [187, 6 sq.]
VII 33 § 5
- 283, 19—28 [187, 7—12]
VII 33 § 6.7
- 284 [187, 13 sq.] VII 33 § 10
- 285 [187, 14—19]
VII 33 § 10—12
- 287, 21—27 [187, 20]
VII 33 § 13—15
- 288 [187, 25—27]¹)
VII 33 § 19
- 288, 23—not. lin. 9 [187, 31—
33].....VII 34 § 1
- 288, 25—289, 4 [187, 33]
VII 33 § 8
- 289, 18—not. lin. 14 [188, 12]
VII 34 § 2
- 289, 23—291, 6 [188, 17—23]
VII 34 § 5.6
- 291, 16—18 [189, 2—4]
VII 34 § 7
- 291, 19—24 [189, 4—6]
VII 34 § 8
- 291, 24—292, 18 [189, 7—10]
VII 34 § 9
- 292, 23—293, 8 [189, 14]
VII 34 § 10
- 293, 19—294, 18 [189, 26—
190, 9]....VII 35 § 1—5
- 294, 18—20, not. lin. 5 [190,
9—11].....VII 35 § 10
- 294 not. lin. 5—7 [190, 11 sq.]
VII 35 § 10

* ¹) ultima tertio mense expugnavit om. Dr.

²) sicque — effecta est ex Iordane Get. 25 inserta sunt.

Paulus hist. Rom.

- 300, 31—301, 4 [190, 12—17]
VII 35 § 10.11
- 301 not. lin. 2.3 [190, 17 sq.]
VII 35 § 12
- 301, 22—302, 11 [190, 18—22]
VII 35 § 13—15
- 302 not. lin. 3—303, 25 [190,
23—33]. VII 35 § 16—19.21
- 307, 1—4 [192, 11]. VII 36 § 1
- 307, 4—7 [192, 13]. VII 37 § 1
- 307 not. lin. 2—4 [192, 14]
VII 36 § 1
- 308, 26—309, 4 [192, 18—23]
VII 36 § 4.5
- 308, 24—26 [192, 17 sq.]
VII 36 § 2.3
- 309 not. lin. 1—4 [192, 23—25]
VII 36 § 7
- 309, 15 sq. [192, 25 sq.]
VII 36 § 8
- 309, not. lin. 4 sq. [192, 26 sq.]
VII 36 § 6
- 309, not. lin. 5 sq. [192, 27]
VII 36 § 5
- 309, 21 sq. [192, 28]
VII 36 § 10
- 309, 22—24 [192, 28 sq.]
VII 36 § 11
- 309, 25—29 [192, 29—31]
VII 36 § 13
- 309, 29—310, 2 [192, 31 sq.]
VII 36 § 13
- 310 not. lin. 1—310, 29
[193, 1—6]... VII 37 § 1.2
- 310, 26 [193, 4]... VII 38 § 1
- 310, 30—311, 12 [193, 8—16]
VII 37 § 4—7
- 311, 12 sq. [193, 16 sq.]
* VII 37 § 12
- 311, 13—23 [193, 17—23]
VII 37 § 12—16
- 312, 6—13 [193, 26—194, 6]
VII 37 § 2
- 312, 18—22 [194, 8]
VII 39 § 1
- 312, 25—27 [194, 11]
VII 40 § 1
- 312, 27— not. lin. 9 [194, 12]
VII 39 § 15
- 313, 17—19 [195, 4—6]
VII 40 § 2

Paulus hist. Rom.¹⁾

- 313, 19 sq. [195, 6]. VII 40 § 2
- 313, 20—22; 22—27 [195, 6 sq.;
8—11]... VII 43 § 7—10
- 313, 28—314, 1 [195, 12]
VII 38 § 1
- 314, 1 [195, 14]... VII 40 § 3
- 314, 1—4 [195, 14 sq.]
VII 38 § 3
- 314, 4—12 [195, 15—20]
VII 38 § 4—6
- 314, 15—20 [195, 22—31]
VII 40 § 4—10
- 315, 2 sq. [195, 31 sq.]
VII 41 § 7
- 315, 11—14 [196, 2 sq.]
VII 42 § 1.3 ut uid.
- 315, 14—21 [196, 3—9]
VII 42 § 3—6
- 315, 21—316, 17 [196, 9—16]
VII 42 § 8—16
- 316, 20—28 [196, 18]
VII 43 § 13.14
- Dicuil 2, 4.6..... I 2 § 21.23 ?
- 3, 1..... cf. I 2 § 94
- 6, 17..... cf. I 10 § 17
- 8, 17..... I 2 § 101
- 8, 17..... I 2 § 103
- Lucani commenta Bernansia¹⁾
- 2, 46..... III 14 § 6.7
- 2, 46..... III 16 § 1—5
- 3, 154..... VI 15 § 5
- 3, 158..... III 20 § 39.40
- 3, 453..... VI 15 § 6.7
- 4, 433..... VI 15 § 8.9
- 5, 63..... VI 15 § 11
- 6, 1..... VI 15 § 18.19
- 6, 285..... VI 15 § 19—22
- 7, 460..... VI 15 § 23
- 7, 521..... VI 15 § 24.26.27
- 8, 33..... VI 15 § 27.28
- 8, 560..... VI 15 § 28
- 10 pr. VI 15 § 29.31
- 10 pr. VI 15 § 33.34
- 10 pr. VI 16 § 1.2
- 10, 153..... II 12 § 7.8
- 10, 475..... VI 16 § 3—6
- 10, 475 extr. VI 16 § 3
- Horatianum scholium codicis Fraeque.
uide ad III 10 § 1
- excerpta codicis Paris. 8818 (Roth ad
Sueton. p. xxxiii)... VII 7 § 3

¹⁾ ed. Vsener 1869.

III.

INDEX NOMINVM ET RERVM.

- Abacuc A 9 § 7; 29 § 7
 Abenna *vide* Auena
 Abiron A 9 § 2
 abortus extortii IIII 2 § 2
 Abraham I 1 § 5.6 VII 2 § 13.14.15
 A 5 § 2; 23 § 8 sq.; 29 § 6
 Abydus II 10 § 8
 Abyla *vide* Auena
 accusatores VII 22 § 6
 Acesines. Agesines amris III 19 § 6
 Achaei V 3 § 2.3
 Achaia I 2 § 57.58; 7 § 3 III 3 § 1;
 16 § 2 IIII 2 § 7 V 3 § 3.5
 VI 2 § 4 VII 9 § 10
 Achilles VI 15 § 30.33
 Achilens (*tyr.*) VII 25 § 4.8
 Achius V 3 § 8
 Achui IIII 20 § 29
 M. (*sic*) Acilius Glabrio consul [563]
 IIII 20 § 20
 Aeilus *cf.* Aquilius
 Aerocersuni montes (inter Armeniam
 et Hiberiam) I 2 § 41
 Aerocerauniae (*sic*) montes (in an-
 gustis Hadriatici sinus) I 2 § 57
 Actiacum bellum VI 18 § 2
 Actium VI 19 § 5.8.9
 actores scriptoresque I 1 § 6
 actuariae naues VI 9 § 2
 aculei unci IIII 2 § 5
 acumen elicere (robigine discussa)
 IIII 23 § 11
 Adam I 1 § 5 A 26 § 5; 33 § 5
 Adama I 5 § 6
 Adaspis (*sic*) III 18 § 7
 Adherbal V 15 § 3
 Adiabeni VII 6 § 12; 17 § 3
 Admedera *vide* Ammedera
 admonitiones I 6 § 5
 adoptivus V 15 § 3
 Adrestae III 19 § 4
 Adri *vide* Mandri
 Aduatuci VI 7 § 14; 10 § 1.2
 adyta VI 1 § 11.23
 Aeacida rex Molossorum III 23 § 30
 Aebatius II 12 § 3
 Aedui VI 11 § 5
 Aegates. Aegades insulae IIII 10
 § 6
 Aegaenum mare I 2 § 56.57.98
 aegri VI 4 § 7
 Aegyptii I 8 § 5.10.13; 10 § 1.2
 § 5.6.8 VII 27 § 1.3.15.16 Ae-
 gyptiorum sacerdotes I 8 § 7
 sacra I 10 § 6 uasa pretiosa VII
 27 § 14
 Aegyptus I 2 § 3.8.23.27.30.87.89;
 8 § 1.3.5.9.11; 10 § 2.8.5.13
 § 14.16; 11 § 2; 14 § 1.3; 21
 § 10 II 8 § 2 III 1 § 8.25; 7
 § 6.8; 16 § 12.14; 17 § 1.9;
 23 § 7.19.20.29 IIII 20 § 36
 V 1 § 16; 21 § 11 VI 15 § 28;
 16 § 2; 19 § 6.15 VII 3 § 5;
 6 § 12; 12 § 7; 17 § 2; 25
 § 4.8; 27 § 11 superior I 2
 § 27.34 inferior I 2 § 34 Aegypti
 cornua VI 19 § 13 plana I 2
 § 29 solitudines et harenae VII
 33 § 2 provincia VII 3 § 4 Ae-
 gyptos (*nomin.*) III 2 § 11
 Aegyptus Danae frater I 11 § 1

- Aelia (uocata Hierosolyma) VII 13 § 5
 Aelianus VII 25 § 2
 P. Aelius Paetus cos. [533] III 19 § 5
 Aemilianus (tyrannus) VII 21 § 6
 Aemilianus cf. Laelianus
 Aemilius tertium dictator [328] II 13 § 10
 L. Aemilius Catulus (immo Papus) consul [529] III 13 § 5
 (M. Aemilius) Lepidus consul [579] III 20 § 34
 M. Aemilius Lepidus consul [617] V 4 § 19 Lepidus proconsule V 5 § 13.14
 (M. Aemilius) Lepidus [cos. 676] V 22 § 16; 24 § 16 Scipionis pater V 22 § 17
 (M. Aemilius) Lepidus triumphat VI 18 § 8.10.11.20.28.30.31.32; 20 § 6
 M. Aemilius consul [626] V 10 § 11
 M. Aemilius (immo Aurelius) consularis [cos. 646] V 16 § 2
 Aemilius consul [473] III 1 § 4
 Aemilius Paulus consul [499] III 9 § 5
 L. Aemilius Paulus consul [538] III 16 § 1 Aemilius Paulus consul [538] III 16 § 2 Paulus Varronis collega [538] V 5 § 7.8
 L. Aemilius Paulus consul [586] III 20 § 39 L. Aemilius proconsule [564] III 20 § 28
 L. (Aemilius) Paulus frater Lepidi [cos. 704], proscriptus VI 18 § 11
 Aemilia uirgo Vestalis V 15 § 22
 Aeneas I 18 § 1 III pr. § 1
 aeneus taurus I 20 § 3 a. trabes II 19 § 15
 Aequi II 12 § 7.8 III 3 § 4
 aer corruptus III 10 § 2 VII 27 § 10
 aeris corruptio V 11 § 3 aeris calidi anhelitus V 10 § 11 coepto aere grando profusa VII 27 § 10
 aerarium III 16 § 8.19; 17 § 13 V 18 § 26.27 VI 15 § 5 VII 2 § 11
 aerarius. aeraria fabrica III 20 § 40
 aeris inopia III 22 § 4 aes Corinthium V 3 § 7
 Aesculapii lapis III 22 § 5 templum III 23 § 4 VI 2 § 11
 Aesernia V 18 § 14.16
 aestatis umor incongruus III 4 § 2
 aestuaris VI 8 § 10
 aestus I 10 § 19
 aeternitas beata III 6 § 42 aeternitatem promereri VII 1 § 3
 aeternus. aeterna uita VII 41 § 9
 Aethiopia I 4 § 6; 9 § 3
 Aethiopicus oceanus I 2 § 89.90.92
 Aethiopia deserta I 2 § 9.30
 Aethiops I 10 § 19 Aethiopes I 2 § 92.93
 Aetna ('Aethna') II 18 § 6 V 6 § 2; 10 § 11; 13 § 8 tunc crebris eruptionibus aestuabat, nunc .. fumat II 14 § 3
 Afellas uide Ophellas
 Afer VII 17 § 1 Afri III 6 § 19.28; 18 § 2.7; 22 § 8 V 15 § 15
 L. Afranius dux Pompeianus VI 15 § 6 Afranius V 23 § 14 VI 15 § 6; 16 § 6
 Africa I 2 § 1.3.8.10.33.34.36.37 § 90.94.95 III 15 § 19; 20 § 2; 23 § 7 III 6 § 21.24.26.29; 8 § 6.7.9; 9 § 4.5.10.14; 10 § 7; 18 § 17.18; 19 § 1; 20 § 18; 22 § 1.2 V 2 § 2; § 3; 11 § 1.2.4; 12 § 1; 15 § 3.6; 19 § 3; 20 § 3; 21 § 13; 23 § 2; 24 § 16 VI 1 § 6; 15 § 7 § 9; 16 § 3.4; 17 § 4; 18 § 23; 21 § 18 VII 2 § 6; 25 § 4.8.16; 29 § 8; 33 § 5.7; 36 § 2.3.11; 42 § 5.10.16.17; 43 § 11 A 3 § 3.4; 4 § 1
 Africana annona VII 42 § 12 militia VII 36 § 4 synodus A 19 § 4
 Africanum regnum II 1 § 4.6 VII 2 § 4 Africanum litus III 19 § 1 pelagus V 11 § 2
 Africanus uide Cornelius
 Africum mare I 2 § 100
 Afriens (uentus) I 2 § 49.55.56.58 § 60.61.72.80.81.94.103.104 V 24 § 11
 Agamemnon archipirata V 18 § 10
 Agathocles Lysimachi filius III 23 § 56
 Agathocles (Siciliae rex) III 1 § 23; 6 § 23.24.28.29.30.31.32.33
 Agemor III 23 § 12
 ager. agri sine cultore VII 15 § 5
 Agesilaus III 1 § 9.11.12.20.22
 Agesines uide Accines
 agger VI 11 § 25.27.28
 Agis ('Hagis') III 18 § 1.2

- agmenta V 15 § 16 (amm.) VI 11 § 3
 agon II 4 § 1
 Agrigentini I 20 § 1 III 7 § 6
 Agrigentum III 7 § 4; 18 § 2
 M. Agrippa cos. II [726] VI 21 § 1
 Agrippa VI 18 § 25.26.29; 19
 § 6; 21 § 1.28
 Agrippina Galliae urbs VII 12 § 2
 Agrippina VII 24 § 3
 aheneus *vide* aeneus
 Alamanni VII 22 § 7; 25 § 7; 29
 § 15; 33 § 8
 Alani VII 34 § 5; 37 § 3; 38 § 3;
 40 § 3; 43 § 14
 Alania I 2 § 53
 Alaricus II 3 § 3 VII 37 § 2.17;
 38 § 2; 39 § 1.6; 40 § 1.2; 42
 § 7; 43 § 2.12
 Alba (*Fucentia*) III 20 § 39
 Albani (ad mare Caspium) I 2 § 36
 § 39 VI 4 § 8
 Albani II 4 § 9 Albani montes III
 6 § 4 A. parentes (Romuli) VI
 1 § 14
Albani. Albanorum ciuitas (*Alba*
Pompeia) V 22 § 17
 Albania I 2 § 50
 Albinus *vide* Clodius et Postumius
 Alcetas frater Perdiccae III 23 § 23
 § 33
 Alcibiades II 15 § 1.6; 16 § 2.3.6
 § 7.9.10; 17 § 6
ales. alites dirae II 10 § 11
 Alesia VI 11 § 7
 Alexander Philippi frater III 12 § 2.3
 Alexander Olympiadis frater, Epiri
 rex III 11 § 1.2; 14 § 4; 18
 § 1.3 Philippi gener III 14 § 7
 Alexander (Philippi filius) *uel* Ale-
 xander Magnus I 4 § 6; 16 § 2
 III 7 § 5; 11 § 1.2; 12 § 1;
 13 § 4; 14 § 7; 15 § 1.10; 16
 § 1.4.6.8.11.13; 17 § 1.6; 18
 § 1.3.5.10; 19 § 2.3.6.7; 20
 § 4.8.10.11.13; 23 § 1.6.11.14
 § 25.30.32.33.38.45.60.61
 III 1 § 13; 6 § 21.22 V 22 § 3
 VI 21 § 19 VII 34 § 5; 42 § 13
 Alexandri M. arae ac termini I
 2 § 5 arae VII 2 § 5 castra I
 2 § 9
 Alexander Cassandri fil. III 23 § 51
 Alexander, Diodoti filius V 4 § 17
 Alexander (Seuerus) VII 19 § 2 Au-
 relius Alexander VII 18 § 6
 Alexander urbis (Alexandrinae) epi-
 scopus VII 28 § 24
 Alexandria (Aegypti) I 2 § 8 III 16
 § 14 VI 15 § 29; 16 § 2; 19
 § 4.19 VII 5 § 6; 9 § 3; 12
 § 7; 25 § 8; 28 § 24; *cf.* Ale-
 xandrina urbs
 Alexandria super Tanaim constituta
 III 18 § 7
 Alexandria urbs VII 28 § 23 Ale-
 xandrini V 10 § 6.7 VI 16 § 1.2
 Algidus II 12 § 7
 Allectus Carausii socius VII 25 § 6
 Alia ('Halia') II 19 § 6 III 3
 § 5
 Allobroges Galli V 13 § 2
 Alpes I 2 § 61 III 14 § 3; 18 § 9
 V 14 § 5; 16 § 7.14 VI 15 § 6
 VII 8 § 6; 22 § 7; 35 § 3.4.14
 Alpium arta latera atque ineni-
 tabiles transitus VII 35 § 13 A.
 Cottiae I 2 § 66 A. Posinae I
 2 § 60.63
 Alpes Pyrenaei VII 40 § 8
 Amandus VII 26 § 2
 Amazon III 18 § 5 Amazones I 2
 § 50; 15 § 3; 21 § 2
 Ambiani VI 7 § 14; 11 § 12
 Ambiorix VI 10 § 1.2.17; 11 § 15
 Ambira rex (*cf.* A. v. *Gutschmid*,
Jahrb. f. Philol. Suppl. 2 p. 225)
 III 19 § 11
 Ambrariti VI 8 § 8
 Ambrones V 16 § 1.9.13
 Ambrosius VII 36 § 7 A 1 § 4
 amens pauore III 17 § 3
 amentia hebetatus V 5 § 15
 amentum *vide* agmentum
 amicalum V 9 § 2
 amicus populi R. VI 2 § 1 ciuitas
 amica p. R. III 14 § 1 amici
 VI 4 § 6 a. regii (Mithrid.) VI
 5 § 2.3
 Amisus VI 2 § 24
 Amiternum (*in*mo Liternum) III 20
 § 29
 Ammedera VII 36 § 6
 amnesia II 17 § 15 VII 6 § 5
 amomum I 2 § 42
 Amosis I 8 § 10
 Amphictyon I 9 § 1
 Amphipolitana arx III 23 § 32
 amphitheatrum VII 4 § 11; 16 § 2;
 30 § 5
 Amulius II 2 § 3 VI 1 § 14

- Amyntas III 12 § 1; 14 § 4; 18 § 8;
 23 § 13
ἀναμάχητος A 16 § 3
 Ananias A 14 § 3
 anathema A 6 § 3; 9 § 2
 anchorae III 7 § 8; 10 § 6 VI 9 § 4
 ancilla III 10 § 2 V 6 § 1
 ancistrum A 4 § 6
 Ancus *vide* Marcius
 Andicaui VI 8 § 7
 Andragathius comes Maximi VII 35
 § 3.5
 Andro *vide* Antander
 Androcottus III 23 § 45.46
 androgynus V 4 § 8
 angeli VI 22 § 5 angeli Dei A 32
 § 10 sq.
 angustiae III 14 § 7 III 8 § 1.2
 animae VII 39 § 11
 animalia omnium generum ad silvas
 fugerunt V 18 § 9
 Anio III 6 § 1 III 17 § 2
 annales I pr. § 10
 annona Africana VII 42 § 12
 annorum numeri pares VII 2 § 7
 Antander. Andro (*casu nomin.*) III
 6 § 28
 antennae VI 8 § 14
 Antias *vide* Valerius
 Antichristus I pr. § 15 A 16 § 2;
 28 § 8 A. rex VII 27 § 16
 Antigonus Philippi filius III 23 § 8
 § 18.23.24.26.27.28.34.35.40
 § 41.43.47
 Antigonus (*Aristobuli fil.*) VI 18 § 24
 Antiochia VI 13 § 5; 19 § 1 VII 12
 § 5; 33 § 12
 Antiochus (*Seleuci pater*) III 23
 § 10
 Antiochus (*Magnus*) III 20 § 12.13
 § 18.19.20.22
 Antiochus (*Sidetes*) V 10 § 8
 Antiochus (a Cassio nictus et inter-
 fectus) VI 13 § 5
 Antiochus (*Commagenae rex*) VI 18
 § 23
 Antiope I 15 § 8
 Antipater Cassandri pater III 18 § 2;
 23 § 10.15.16.21.24
 Antipater Cassandri filius III 23 § 50
 § 56
 antistes fani III 16 § 18
 P. Antistius a Damasippo praetore,
 in centore Mario consule, occisus
 V 20 § 4
 Antistius Augusti legatus posteriores
 Gallaciae partes perdomuit VI
 21 § 6
 Antium III 15 § 1 V 19 § 19
 Antonianum praesidium VI 19 § 6
 Antoniana praesidia VI 19 § 14
 Antoniani duces VI 19 § 2
 Antoninus Pius VII 14 § 1 sq.
 Antoninus.] *M. Aurelius*: Aurelius
 VII 14 § 1 M. Antoninus Verus
 VII 15 § 1 M. Antoninus VII
 15 § 4.6; 27 § 7 Antoninus VII
 15 § 11.12
 Antoninus.] *L. Verus*: Aurelius Com-
 modus VII 15 § 1 Annius An-
 toninus Verus VII 15 § 2 An-
 toninus VII 15 § 2
 Antoninus.] *Commodus*: L. Antoninus
 Commodus VII 16 § 1 Commodus
 VII 15 § 12; 16 § 4
 Antoninus *cf.* Caracalla, Elagabalus
 C. Antonius consul [691] VI 6 § 1
 Antonius VI 1 § 29
 (C.) Antonius (*Marci frater*) VI 15
 § 8.9
 L. Antonius (*Marci frater*) VI 18 § 2
 M. Antonius VI 15 § 2; 18 § 2 An-
 tonius VI 15 § 4; 18 § 3.4.5.8
 § 10.11.14.15.18.20.23; 19 § 1
 § 3.6.7.8.9.11.13.15.16.17.20
 VII 6 § 5 M. Antoni filia (*pri-
 usigna: Clodia*) VI 18 § 8 uxor
 Fulvia VI 18 § 17 filius maior
 VI 19 § 20
 Antyrus *vide* Idantyrus
 anulus Pompei VI 15 § 29 anuli III
 16 § 5; 17 § 14 V 15 § 21
 Aramia VI 2 § 23
ἀραδίης A 16 § 4
 Aperi, Numeriani socer VII 24 § 4;
 25 § 1
 Apis I 8 § 10
 Apollinis templum (Tolosae) V 15 § 25
 Apollo Pythius VI 15 § 14 § 16
 Apollonia III 23 § 36 VI 20 § 5
 Apollonienses III 13 § 5
 apoplexia VII 15 § 3
 apoplexia VII 32 § 14
 apostolus A 17 § 5; 32 § 3.10; 33
 § 3 (Paulus) VII 39 § 6 A 23
 § 6 (Petrus) apostoli VII 13 § 2
 A 17 § 11 sq.; 27 § 8; 30 § 10
 apostoli omnes A 29 § 8 sancti
 a. VII 39 § 1 *cf.* Iohannes, Pau-
 lus, Petrus

- Appenninus III pr. § 8; 14 § 8
 appetitus uoracitatis incredibilis VII
 8 § 7
 Appius *vide* Claudius
 L. Apuleius Saturninus V 17 § 3
 Saturninus V 17 § 3.4.5.6.7.8
 § 9.10
 L. (*immo* Sex.) Apuleius consul [725]
 VI 20 § 1
 Apulia I 2 § 57 III 1 § 19; 16 § 1
 V 15 § 20
 aqua frigida III 12 § 8 aquae ge-
 lidae dulcedo VI 12 § 4 aquam
 ferro nindicandam V 16 § 10
 aquae in sanguinem uersae I 10
 § 10 aquarum clades (Romae)
 III 11 § 6
 aquandi necessitas III 8 § 10
 aquila (leg.) VII 9 § 2 aquilae ornari
 non potuerunt VII 6 § 7
 Aquileia VII 19 § 2; 35 § 3.4
 C. Aquilius Florus cos. [495] III 7
 § 11
 M. Aquilius. M. Acilius cos. [625]
 V 10 § 9
 aquilo I 2 § 14.25.48.58.59.66.99
 § 104 V 24 § 14 VII 23 § 5
 Aquitani VI 8 § 21.22
 Aquitania VI 8 § 19
 Aquitanicus sinus I 2 § 68 VI 21
 § 4 Aquitanica prouincia I 2
 § 64.67.70 Aquitanica I 2 § 66
 VII 22 § 12
 ara luxuriae III 21 § 7 arae Ale-
 xandri Magni I 2 § 5 VII 2 § 5
 arae Philaenorum I 2 § 88.90
 arae (a Philippo subuersae) III
 14 § 6
 Arabes VI 6 § 1 VII 17 § 3
 Arabia I 5 § 1.6 III 23 § 7 A. Eu-
 daemon I 2 § 21
 Arabicus sinus I 2 § 21.23.34
 Arachosia I 2 § 17
 Arachosii ('Arachossi') III 23 § 13
Aracidium uel Aracellium.] Bacillum
 (*sic*) VI 21 § 5
 aratrum VII 41 § 7
 Araxes II 7 § 1 Araxes et Euphrates
 ab uno monte exoriuntur VI 4
 § 7 Araxim VI 19 § 1
Arbaces. Arbatu, quem alii Arbacen
 uocant II 2 § 2
 Arbatu I 19 § 1 II 2 § 2.6.9; 3
 § 2.4
 Arbis I 2 § 18
 Arbitio comes VII 35 § 16
 arbitrium liberum A 13 § 1; 26 § 1
 § 5; 28 § 13; 29 § 4 sq.; 33
 § 1
 Arbogastes comes VII 35 § 10 Arbo-
 gastes VII 35 § 11.12.13.19
 arbores I 10 § 12 III 4 § 4 V 11
 § 2 arbores caeae III 7 § 8
 in arboribus fruges (*s. e.* fru-
 menta) enatae V 6 § 2 arbor
 nauis III 19 § 1
 arca (*Noae*) I 3 § 3 arca uenenorum
 VII 5 § 10
 Arcades III 2 § 2.11
 Arcadia V 3 § 3
 Arcadius III 3 § 2 VII 34 § 9; 36
 § 1; 40 § 2
 arcanum II 8 § 5 a. iudicium (Dei)
 V 4 § 10 arcanum quod pau-
 corum fidelium est VII 1 § 1
 arcana statuta II 3 § 4
 Archelais VII 18 § 3
 Archelaus (*Arcessilauus*) Alexandro
 mortuo Mesopotamiam adeptus
 III 23 § 13
 Archelaus dux Mithritatis VI 2 § 4
 § 5.6.7.9.12
 Archidamus III 2 § 8
 Archimedes III 17 § 1
 archipirata V 18 § 10 VI 3 § 2.5
 Archon III 23 § 13
 arcus caelestis VI 20 § 5
 Ardalis flumen VII 36 § 6
 Ardea II 4 § 12
 Arduenna silua VI 10 § 17.19
 Arei III 23 § 13
 Arelas ciuitas I 2 § 66 Arelate VII
 42 § 3; 43 § 1
 Aremoricae gentes VI 11 § 19
 Aremulus I 20 § 5.6
 Argentaria VII 33 § 8
 argentea catena VI 19 § 3
 argentum III 13 § 7 III 18 § 1 V
 3 § 7; 7 § 18; 16 § 6 VI 19 § 3
 VII 39 § 3 argentum purum III
 11 § 2 a. signatum III 17 § 14
 argenti singulae librae III 17
 § 14 argenti metalla III 12 § 21
 III 22 § 4 argenti pondo cx milia
 V 15 § 25 argenti p. prope \bar{x} VI
 15 § 5 argenti suffragia A 9 § 1
 Argui I 7 § 1; 8 § 10; 11 § 1
 Argos I 11 § 1 II 17 § 8 III 23 § 15
 III 2 § 7
 Argyraspides III 23 § 25

Ariani ('Arr.') VII 29 § 4
 Arianum ('Arr.') dogma VII 28 § 25;
 32 § 6; 33 § 19
 Ariarathes (II.) a Perdiocca uictus
 III 23 § 17 (sic Ariaratus)
 Ariarathes (V.) bello Macedonico in
 auxilio Romanorum fuit IIII
 20 § 36
 Ariarathes (VI.) Aristicum adiunxit
 V 10 § 2
 Aricia V 19 § 19
 Ariminum IIII 13 § 19 VI 15 § 3.6
 Ariobarzanes mons I 2 § 41
 Ariobarzanes (a Mithridate regno ex-
 pulsus) VI 2 § 1
 Ariouistus VI 7 § 6.7
 Aristides (Hadrianum instruxit) VII
 13 § 2
 Aristobulus VI 6 § 2.4
 Aristicus Attali frater V 10 § 1.4.5
 Aristoteles III 13 § 11
 Arius ('Arrius') VII 28 § 23; 29 § 3
 arma deargentata III 22 § 2
 armamenta VI 8 § 14
 armaria librorum VI 15 § 32
 armaturae lenes VI 15 § 23
 Armenes (Armenas). Armenen Na-
 uidis filium IIII 20 § 2
 Armenia I 2 § 23.25.37.40.40 (py-
 lae) V 10 § 2 VI 2 § 1; 3 § 7;
 4 § 3 (A. minor) § 6.9; 19 § 3
 VII 7 § 12; 15 § 2
 Armenii (sic) III 23 § 13
 armenta I 10 § 12
 armiger A 2 § 5; 24 § 3
 Arpi IIII 15 § 1
 Arretini V 18 § 4
 Arretium IIII 13 § 8
 Arridaeus III 23 § 29.30
 Arruns (Tarq.) Superbi filius II 5 § 2
 ars. artium peritissimi VI 5 § 7
 Arsaces V 4 § 16
 Artabanes *vide* Artauasdes
 Artabanus Xerxen occidit II 11 § 7
 Artaces (Artoces) rex Hiberiae VI
 4 § 8
 Artauasdes ('Artabanes') Armeniae
 rex (ab Antonio captus) VI 19
 § 3
 Artaxerxes (Mnemon) Darii filius II
 18 § 1.2 III 1 § 1.6.7.25
 Artaxerxes. Ochus qui et Artaxerxes
 III 7 § 6
 Artemidora (Artemisia) II 10 § 3
 artifex. artifices V 3 § 5

artificia V 3 § 5
 Artoces *vide* Artaces
 Arubas rex Molossorum III 12 § 8
 Arudes in exercitu Ariouisti VI 7 § 7
 Aruerni V 14 § 1 VI 11 § 5
 Aruns *vide* Arruns
 Arusini campi IIII 2 § 3
 arx IIII 22 § 6 (Byrsa) V 7 § 11
 (Numant.) VI 5 § 2 (Phanagorii)
 arces Romanae VII 37 § 6
 Arybas *vide* Arubas
 Arzuges I 2 § 90
 Asander *vide* Cassander
 Asclepiodotus praef. praef. VII 25 § 6
 Asculum V 18 § 3.18.26
 Asia I 2 § 1.2.13.25.26 (A. regio
 uel Asia minor) § 35.51 (fines)
 § 98; 4 § 1; 11 § 4; 14 § 4;
 15 § 5; 16 § 1; 18 § 2; 21 § 2
 § 15 II 2 § 1; 6 § 1; 8 § 7;
 11 § 4.5; 15 § 5; 16 § 6.8.14;
 18 § 3 III 1 § 5.11.20; 2 § 11;
 14 § 3; 17 § 4.9; 23 § 3.19
 § 48 (A. maior) § 53 IIII 20 § 12
 § 36 V 3 § 5; 8 § 4; 10 § 1.4;
 19 § 3 VI 1 § 6; 2 § 2.6.8.10;
 14 § 3; 15 § 27; 17 § 4; 19
 § 6.21 VII 4 § 18; 12 § 5; 13
 § 2; 15 § 4; 22 § 7; 25 § 15
 Asina *vide* Cornelius
 Assyria I 2 § 17 III 20 § 8 VII 15
 § 3
 Assyrius III 20 § 9 Assyrii I 1
 § 1; 4 § 1; 8 § 10; 12 § 2; 19
 § 1.4 II 2 § 1.2; 6 § 2; 8 § 4
 VII 2 § 1
 astra fugiense I 12 § 10
 Astrixis mons I 2 § 93
 Astura flumen VI 21 § 9
 Astures I 2 § 78 VI 21 § 1.2.9
 Astyages I 19 § 5.6.7.8.10
 asylum patefactum IIII 16 § 9
 Atalante ciuitas (sic) in insulam de-
 solata II 18 § 7
 Aternus *vide* Teanum
 Athanaricus VII 32 § 9; 34 § 6.7
 Athaulfus VII 40 § 2; 43 § 2.4.5
 Atheas (Scytharum rex) III 13 § 5
 Athenae I 2 § 58; 9 § 1 II 14 § 10;
 16 § 7; 17 § 4 III 1 § 28 VI
 2 § 4; 18 § 18
 Atheniensis V 16 § 24 VII 13 § 2
 Athenienses I 12 § 8; 13 § 1.2;
 21 § 1.9.10.11.13.15 II 8 § 7.8;
 10 § 1; 11 § 2; 13 § 1; 14 § 7

- § 8.9.12.15.16.18; 15 § 1.2.5;
 16 § 1.4.10.13.17; 17 § 5.10
 § 12.15.16.17; 18 § 7 III 1 § 5
 § 7.16.21.22; 2 § 11; 12 § 4
 § 8.13.15.23.25; 18 § 9.10; 16
 § 2; 23 § 15.16 Atheniensium
 metalla V 9 § 5 Atheniensium
 urbs capta (ab Sulla) VI 2 § 5
 portus Piraeus VI 2 § 5 sub ex-
 trema senectute Augusti seditio
 VI 22 § 2 amnestia VII 6 § 5
 C. Atilius Bubulcus (*immo* Balbus)
 consul [519] III 12 § 2
 Atilius consul [497] III 8 § 5 Atilius
 Regulus necatus III 10 § 1
 Regulus III 8 § 10.16; 9 § 1
 § 3.5.9
 Atilius Regulus alter, cos. II [504]
 III 10 § 2
 C. Atilius Regulus consul [529] III
 13 § 5 Atilius consul occisus
 [529] III 13 § 8
 Atius *vide* Attius
 Atlanticus ('Athl.') oceanus I 2 § 94
 Atlas ('Athlans') I 2 § 11.29.72.94
 atomi A 19 § 4 in atomo cogitationis
 A 9 § 8
 Atreates VI 7 § 14; 11 § 12 VII
 32 § 8
 Atrius I 12 § 8
 Atropatus (*sic*) III 23 § 8
 Attalus dux Philippi III 14 § 4 ab
 Alexandro extinctus III 18 § 8
 Attalus (I) Eumenis pater III 20
 § 22
 Attalus (III *Philometor*) Eumenis
 filius V 8 § 4; 10 § 1
 Attalus (tyrannus) II 3 § 4 VII 42
 § 6.9.10
 Attica I 2 § 58 Atticae leges II 13
 § 2
 Attica (*immo* Bergida) VI 21 § 5
 Attici fines II 17 § 9
 (P.) Attius Varus VI 16 § 6.8 Varus
 VI 15 § 7
 Anasitarum (s. q. Oasis) superiorum
 fines I 2 § 9
 auctionari V 18 § 28
 auctor VII 20 § 3 a. temporum I 3
 § 4 auctores I 2 § 29 VII 10
 § 4
 auditores III 5 § 11
 Aeneae *vel* Aeneae promuntarium
 (*Abraxa, Abyla*) I 2 § 94
 Auentinus mons II 13 § 7 V 12 § 9
 augures V 18 § 27 a. pullarii III 22
 § 8
 Augustinus A 4 § 1.2.3; 12 § 1
 Aurelius Augustinus A 1 § 4
 Aug. episcopus A 4 § 1.5 A. pater
 A 3 § 2 paternitas tua I pr. § 8
 beatissime pater Augustine I pr.
 § 1 VII 43 § 19 A. beatus pater
 meus A 31 § 3 reuerentia tua
 I pr. § 11 III 4 § 6 reuerentia
 sanctitatis tuae VI 1 § 12 epi-
 stula (*ad Hilarium*) A 3 § 5 re-
 sponsio (*De natura et gratia*) A
 4 § 5 perniciendo aduersum ..
 paganos undecimo libro insistens
 I pr. § 11 discipuli (*Timasius et*
Iacobus) A 3 § 5 praecepta tua
 I pr. § 1 praeceptum tuum III
 pr. § 1
 Augustodunum VII 29 § 8
 Augustus (*Octavianus*). Caesar Aug-
 ustus *vel* Aug. Caesar I 1 § 6
 III 8 § 3.5 III 12 § 9 VI 1
 § 9; 17 § 10; 20 § 1 (cos. V);
 21 § 1 (cos. VI) § 27; 22 § 1
 Caesar I 1 § 14 III 8 § 7 V 1
 § 12 VI 15 § 13; 18 § 3.5.6.8
 § 10.14.15.17.18.20.21.22.25
 § 27.29.30.32.33; 19 § 2.3.4
 § 6.7.8.10.11.14—21; 20 § 1
 § 4.6.7.8 (cos. V).9; 21 § 1.3
 § 11.12.18.19.21.22.23.29; 22
 § 5.6.7.9 VII 2 § 16; 3 § 4.6
 § 9; 32 § 12 Augustus VI 18
 § 1; 22 § 2 VII 3 § 5.7; 4 § 3;
 5 § 1; 6 § 1; 7 § 1.7; 9 § 13;
 10 § 1; 11 § 1; 12 § 1; 13 § 1;
 14 § 1; 16 § 1.5; 17 § 1; 18
 § 1.3.4.6; 19 § 1.3; 20 § 1;
 21 § 1.4; 22 § 1; 30 § 1; 34
 § 1 Octavianus VI 18 § 1 VII
 6 § 5 (Augustus) fortissimus et
 clementissimus VI 1 § 6 Augusti
 nepotes VI 22 § 5
 Augustus (*principatum significans*)
 VI 20 § 2.8 VII 22 § 1; 25
 § 5.8.15.16; 28 § 5.6 (ex A.
 priuatus) § 9 (ex A. tyrannus);
 29 § 16 (Augusti fastigium); 32
 § 2; 34 § 9 (Augusto dignus)
 § 10; 35 § 11.17; 36 § 1
 Augusti VII 28 § 14 Augusti duo
 VII 35 § 2
 Augusta Hadriani uxor appellatur
 VII 13 § 3

- Auleniatae (sic) III 23 § 86
 auis praeteraolans III 8 § 4 auium
 pestilentia V 11 § 3
 Auitus presbyter A 6 § 1; 7 § 6
 aula orientalis VII 37 § 1
 Aulerci VI 8 § 18; 11 § 12
 Aulon Cilicius I 2 § 96
 aura corrumpens exspirata de Calabris
 saltibus III 4 § 2
 auraria loca in Thessalia III 12 § 21
 Aurelianus VII 23 § 8; 27 § 12
 Q. Aurelius *vide* Lollius
 Aurelius *cf.* Aemilius, Alexander, An-
 toninus, Augustinus, Caracalla,
 Cotta, Elagabalus
 aureus. aurea lorica VI 16 § 2 au-
 reus color V 18 § 6
 aureus. aureis singulis uendere VII
 37 § 16
 aurigae VII 7 § 1
 auris. puer auribus quattuor V 6 § 1
 aurum III 13 § 7; 16 § 1 IIII 18
 § 1 V 3 § 7; 7 § 18; 16 § 6
 VI 19 § 3 VII 39 § 3 a. Persi-
 cium II 11 § 3 a. Parthicum
 VI 13 § 2 auri metalla IIII 22
 § 4 aurum signatum IIII 17
 § 14 auri unciae singulae IIII
 17 § 14 semuncia IIII 20 § 14
 librae mille II 19 § 9 pondo
 centum milia V 15 § 25 p. IIII
 cxxxv VI 13 § 5
 auspices uani III 22 § 4
 auspicia contempta IIII 13 § 14
 auster I 2 § 76
 Autololum gentes I 2 § 94
 Autrigones VI 21 § 3
 autumnus diuitis indigesta inlecebra
 III 4 § 2
 axis I 2 § 3
 azyorum dies VII 6 § 14
- Babylon II 2 § 3.5.9; 3 § 2; 6 § 11
 § 13.14 Babylonis muri II 6
 § 8 sqq. Babylonem VII 12 § 2
 Babylonam (sic) II 2 § 1.2.6;
 3 § 1; 6 § 2.7.12; 8 § 4 III
 20 § 1.4.8; 23 § 44 V 4 § 16
 VI 21 § 20 VII 2 § 1.3 Baby-
 lona (abl.) V 10 § 8
 Babylonia I 2 § 21; 2 § 7.8; 3 § 6;
 6 § 5 VII 2 § 7.12 A 9 § 7
 Babylonii II 3 § 5; 6 § 12 III 23
 § 13
- Babylonium regnum II 1 § 4.5.6
 VI 22 § 7 VII 2 § 4 sq.
 Bacaudae VII 25 § 2
 Baccia *vide* Buccia
 Bactriana ulterior III 23 § 11
 Bactriani I 2 § 42; 4 § 8 III 23
 § 18.44
 baculum VII 36 § 7
 Baculus *vide* Pacunius
 L. Baebius IIII 20 § 24 Baebius IIII
 20 § 26
 Baetica V 23 § 10
 Bagaudae *vide* Bacaudae
 Bagraa flumen IIII 8 § 10
 Balbinus VII 19 § 3
 Baleares I 2 § 66.102.103.104 V 13 § 1
 Balearicum mare I 2 § 70
 Balens I 8 § 10
 ballistae IIII 8 § 11
 balneis nutritus A 31 § 2
 baptismus A 13 § 2
 baptizare VII 33 § 7 baptizatus VII
 32 § 6
 barbam non promittere V 17 § 12
 barbaria III 14 § 3
 barbaricum I 2 § 54
 barbaricus. in barbarici soli sinu VII
 28 § 29
 barbaries Scythica I 4 § 2 b. effre-
 nata VII 43 § 6
 barbarus V 10 § 3 b. pronocans IIII
 21 § 2 barbari I 2 § 31 III 23
 § 67 VI 9 § 7; 21 § 10 VII 24
 § 2; 41 § 7 sq., *albi*; in medio
 barbarorum sinu VII 21 § 3
 barbari ignoti III 20 § 6 b. Scy-
 thiae V 4 § 12 barbarae gentes
 I 11 § 4 V 1 § 14 barbarae in-
 manitate VII 15 § 8
 Barcino. Barcionam VII 43 § 8
 Barcilonam I 2 § 104
 basilicae VII 39 § 1 basilica Petri
 apostoli VII 39 § 6
 Basilius VI 15 § 8; 18 § 7
 Bassianus *vide* Caracalla
 Basternae IIII 20 § 34 VII 25 § 12
 Batani I 2 § 76
 Bedriacum VII 8 § 6
 Belgarum gens VI 7 § 11
 Belgica Gallia I 2 § 52.60.65
 Belgida *vide* Segeda
 Bellouagui VI 7 § 12; 11 § 12
 belli portae VI 21 § 11
 bella I 1 § 11.12.17 VII 43 § 17
 bellorem miseriae III pr. § 1

- belua IIII 1 § 6.10; 2 § 5; 9 § 15;
 18 § 12
 Belus I 1 § 1 VII 2 § 13
 Bergida *vide* Attica
 Bessorum gens VI 3 § 4
 bestiarum pestilentia V 11 § 3 bestiis
 arte saevioribus obicere VII 30 § 5
 Bestia *vide* Calpurnius
 Bethleem VII 43 § 4 A 3 § 2
 bibliotheca *vide* bybl.
 L. (sic) Bibulus consul [695] VI 7
 § 1 Bibulus VI 6 § 17; 15 § 10
 Bithynia IIII 20 § 29 V 10 § 2 VI
 2 § 1.2 VII 28 § 25
 Bithynicus *vide* Pompeius
 Bituitus rex Aruernorum V 14 § 1.4
 bitumen II 6 § 9
 Biturigo (sic) ciuitas incensa VII
 11 § 1
 Blaesus *vide* Sempronius
 blasphemare IIII 21 § 6 VII 3 § 3;
 5 § 1; 37 § 11 A 4 § 1
 blasphemia III 8 § 8 blasphemiae
 VII 6 § 11; 37 § 7; 38 § 7
 blasphemus VII 39 § 18
 boarium *vide* forum
 Bocchoris I 10 § 3
 Bocchus V 15 § 9.17.18; 21 § 14
 Boeotia II 11 § 2.4.5
 Boeotii I 21 § 13 III 1 § 21; 2 § 11;
 12 § 25 V 3 § 2
 Bogudes Bocchi filius V 21 § 14
 Boi IIII 20 § 4 VI 7 § 5 Boiorum
 gens IIII 20 § 11.21
 Boiorix V 16 § 20
 Bomilcar *vide* Hamilcar
 Bononiensis ager V 6 § 2
 Bonosus VII 24 § 3
 bonum. bona summa IIII 6 § 41
 bona temporum nostrorum V 2
 § 7 bonis male uti I 5 § 8.11
 boreas I 2 § 57.58.61.76.80.100.102
 Boreum promunturium I 2 § 47
 Boreum flumen I 2 § 47
 boreus Scythia VI 21 § 12
 bos. boum xx milia IIII 9 § 9
 Bosporani VI 21 § 29
 Bosporus VI 5 § 1
 bracchium IIII 1 § 20; 11 § 9
 Brennus II 19 § 5
 breuitas IIII 20 § 40
 Brigantia I 2 § 71.81
 Brigitio (*Brigetio*) VII 32 § 14
 Britanni V 22 § 7 VI 9 § 5; 10 § 1
 Britannorum rex VII 5 § 5
 Britannia I 2 § 63.71.75.76.80.81
 VI 8 § 8; 9 § 2.4 VII 5 § 5;
 6 § 9sq.; 25 § 6.16; 34 § 9
 Britanniae VII 17 § 7; 25 § 3
 § 4; 28 § 1; 40 § 4
 Britannicus oceanus I 2 § 63 Bri-
 tannicus noster (*Pelagius*) A 12
 § 3 Britannica ciades VII 7 § 11
 Brundisium I 2 § 57 VI 18 § 18;
 19 § 6.14.21
 Bruttii I 2 § 106 III 18 § 3; 22
 § 12 IIII 18 § 15 VI 6 § 7
 Brutus primus consul II 5 § 1
 Brutus Gallaeos oppressit V 5 § 12
 D. Brutus uir consularis [consul 677]
 V 12 § 7
 D. Brutus VI 18 § 3.5.7 Brutus VI
 8 § 12; 18 § 3, cf. Bruti duo
 (M.) Brutus (*eius qui Caesarem inter-*
fecit pater) apud Regium inter-
 factus V 22 § 17 Brutus (in Gal-
 lia ciuile excitans bellum) V 24
 § 16
 (M.) Brutus (*qui Caesarem interfecit*)
 VI 17 § 1; 18 § 2.13.16
 Bruti duo (i. e. D. et M.) Caesare
 occiso in Capitolium secesserunt
 VI 17 § 2
 Bulbus (*inno*) Bulbus *vide* Atilius
 Buccia (*al. Baccia*) oppidum V 4 § 12
 Bucephale ciuitas III 19 § 4
 Bulbus *vide* Atilius
 bullae IIII 17 § 14
 Bulla V 21 § 14
 burgi VII 32 § 12
 Burgundiones VII 32 § 11; 33 § 3;
 41 § 8
 Busiris I 11 § 2 V 1 § 16
 busta VII 7 § 5
 Buteo *vide* Fabius
 bybliothea VI 15 § 32 VII 16 § 3
 Byrsa IIII 22 § 6
 Byzacium I 2 § 90.91.92
 Byzantium I 2 § 56 III 13 § 1.2.6
 VI 2 § 24 VII 9 § 10
 cadauer IIII 4 § 2 cadauera II 9
 § 10 IIII 8 § 3 V 4 § 9
 Cadmus I 12 § 7
 (L.) Caecilius (*Metellus Dentar*) prae-
 tor ab Etruscis Gallisque op-
 pressus III 22 § 16
 L. Caecilius Metellus cos. [503] IIII
 9 § 14 Metellus cos. [503] IIII

- 9 § 14 Metellus IIII 9 § 15;
11 § 9
- (L.) Caecilius Metellus (post cladem Cannensem auctor relinquendae Italiae) IIII 16 § 6
- Q. Caecilius Metellus (*Macedonicus*) cos. [621] V 4 § 7 Metellus praetor V 3 § 2.3.6; *idem videtur*: Q. Metellus (Sinnessae seruos oppressit) V 9 § 4¹
- L. Caecilius Metellus cos. [623] V 4 § 8
- L. (*inno* Q.) Caecilius Metellus (*Balearicus*) cos. [631] V 12 § 1 Metellus V 18 § 1
- Q. (*Caecilius*) Metellus Numidicus V 17 § 3 Metellus Numidicus V 17 § 4.11 Metellus cos. [645] V 15 § 7 Metellus V 17 § 4
- Q. (*Caec.*) Metellus (*Pius*) V 20 § 5 Metellus V 20 § 7; 23 § 3.5.10
- (L. *Caec.*) Metellus Siciliae praetor Pyrganionem vincit VI 3 § 5
- (Q. *Caec.*) Metellus (*Creticus*) Cretam in potestatem redigit VI 4 § 2
- (Q. *Caecilius Met. Pius*) Scipio apud Thapsum pugnat VI 16 § 3 se iugulat VI 16 § 4
- caecus A 9 § 8 caeci A 12 § 3
caedes bellorum V 1 § 6 c. undique saeuientes VI 1 § 24 c. actae VI 18 § 12
- Caecilius A 1 § 6; 3 § 3.4; 4 § 5;
19 § 4
- caelia (potio Numantinorum) V 7 § 13
- Caelius *vide* Coelius
- caelum ardere visum est II 12 § 2
IIII 13 § 12 caelum scindi visum
IIII 15 § 1 caeli temperies I 2 § 81 caeli inclementia I 2 § 86
caeli regiones IIII 18 § 12 caeli fragor V 18 § 3
- Caenani (*sic*) VI 7 § 14
- Caenapum (*Genabum*) VI 11 § 3
- Caeninenses II 4 § 7
- Caepio *vide* Seruilius
- caerimoniae II 8 § 2 III 4 § 4 caerimoniae sublatae VI 15 § 12 caerimoniae cura VII 1 § 11
- Caesari (*sic*) VI 7 § 14
- Caesar *vide* Augustus, Claudius, Iulius
- Caesarea urbs Mauret. VII 83 § 5
- Caesariani milites VI 15 § 33; 18 § 15
- Caesariensis *vide* Mauretania
- Caesonius cum Sex. Pompeio congressus VI 16 § 9
- Caesorex V 16 § 20
- Calabri saltus III 4 § 2
- Calagurris V 23 § 14
- Calama V 15 § 6
- calamitas IIII 12 § 11 calamitas omnium temporum III 20 § 5
calamitates III 14 § 3
- Calatinus consul [496] IIII 8 § 1
- Calcartus *vide* Chalcarnus
- Calenus ager IIII 4 § 4
- Caleti VI 7 § 14; 11 § 12
- Caligardamana I 2 § 13
- Gaius Caligula VII 5 § 1 sqq.; 7 § 1
Gaius VII 5 § 8 Caligula VII 4 § 3; 6 § 3
- Callinicus ('Gallinicus') VII 25 § 9
- Callisthanes philosophus III 18 § 11
- Calocarnus VII 28 § 30
- calones V 10 § 8; 16 § 3.10
- calor ueris III 4 § 2
- Calpes promunturium I 2 § 94
- Calpurnius fornix V 9 § 2
- L. Calpurnius Bestia cos. [643] V 15 § 1 Calpurnius cos. [643] V 15 § 4
- Calpurnius Flamma IIII 8 § 2 Calpurnius IIII 8 § 3
- Q. Calpurnius Piso cos. [619] V 6 § 1
- Piso cos. [621] V 9 § 6
- L. Piso uir consularis, Cassii consulis [647] legatus V 15 § 24
- Piso Vindelicos subegit VI 21 § 22
- Piso adulescens adoptatus a Galba VII 8 § 1 interfectus VII 8 § 1.6
- Calypso insula I 2 § 89
- Cambyses Cyri filius II 8 § 2
- Camerina (*Camarina*) Siciliae urbs IIII 8 § 1
- Camillus dictator II 19 § 3 III 3 § 4
- Camillus *cf.* Furius
- Campania IIII 1 § 8; 16 § 10; 17 § 2.12 V 19 § 3
- Campanum litus V 20 § 2 Campani III 8 § 1 IIII 13 § 7 Campanorum principes IIII 17 § 12
- caminus V 3 § 6

¹) cf. Buecher, Die Aufstaende der unfreien Arbeiter. 1874 p. 123.

- Camponius *vide* Lamponius
 Campus Sceleratus III 9 § 5 campi
 Inarimi ambusto solo squalidi
 VI 2 § 17
 canes V 14 § 1 canum natura I pr.
 § 3—7 V 18 § 9
 P. Canidius VI 19 § 20
 C. Caninius legatus (Caesaris) VI 11
 § 16 Caninius VI 11 § 17.18
 § 20.22
 Cannae Apuliae uicus IIII 16 § 1
 Cannae V 5 § 7
 Cannensis pugna IIII 15 § 7 Can-
 nensis uicus IIII 18 § 18
 Cantabri I 2 § 73 V 7 § 2 VI 8
 § 22; 21 § 1.2.5
 Cantabria VI 21 § 3
 Cantabricus oceanus I 2 § 81 Can-
 tabricum bellum VI 20 § 9; 21
 § 21 Cantabrica uictoria VI 21
 § 11
 Caparronia uirgo Vestalis IIII 5 § 9
 Capena. apud Capenas (*sic*) IIII 15
 § 1
 capillum non promittere V 17 § 12
 Capitolinus mons II 19 § 8
 Capitolium II 12 § 5 V 12 § 5; 17
 § 3.7.8; 18 § 27 (loca publica
 in circuitu Capitolii); 19 § 5 VI
 17 § 2 VII 8 § 7 (incensum);
 16 § 3; 20 § 3; 23 § 1 Capitolii
 oblata ciuium capita V 19 § 23
 Cappadoes III 23 § 17
 Cappadocia I 2 § 23.25.26; 15 § 1
 (C. Pontica) III 12 § 18; 17
 § 9; 23 § 10 IIII 20 § 36 V 10
 § 2 VI 2 § 1; 4 § 9 VII 15
 § 2; 29 § 17
 Capraria insula VII 36 § 5
 Capsa ab Hercule Phoenice condita
 V 15 § 8
 captiuitates III 14 § 10
 captiuorum xxvii IIII 8 § 9
 Capuae senatus IIII 17 § 12 ludus
 Cn. Lentuli Capuae V 24 § 1 Ca-
 pua oppugnatur VI 15 § 10
 caput. capita rasa ob deteram ser-
 uitutem IIII 20 § 8 capitum
 humanorum ossibus tanquam
 poculis utebantur Scordisci V 23
 § 18
 Caracalla. Aurelius Antoninus Bas-
 sianus idemque Caracalla VII 18
 § 1 Bassianus VII 17 § 8
 Caralitani I 2 § 101
 Caranus VII 2 § 9
 Carausius VII 25 § 3.4.6
 C. Carbo a Damasippo praetore occisus
 V 20 § 4
 Cn. Carbo V 19 § 9; 20 § 5.7; 21
 § 11; 24 § 16 consularis V 21
 § 3
 carcer V 1 § 9; 10 § 5; 15 § 19; 19
 § 7
 cardo regum industrium II 2 § 8 car-
 dines mundi II 1 § 5 VI 12 § 8
 Caria III 23 § 9 IIII 13 § 18
 Carinus VII 24 § 4; 25 § 1
 Carisius dux (Augusti) VI 21 § 10
 caritas A 31 § 5 caritas ueluti pellis
 ossa circumdans A 18 § 5
 Carmelus mons VII 9 § 2
 carminum scriptores VI 4 § 6
 carnifices V 20 § 4
 Carnuntium (*sic*) VII 15 § 6
 Carnutes VI 11 § 19
 caro. carnis hominum pasci II 14
 § 1
 Carpathium mare I 2 § 97.98
 Carpathos I 2 § 98
 carpentarii III 21 § 6
 Carpi VII 25 § 12
 Carrae I 2 § 41.42 VI 13 § 3.4 VII
 18 § 2; 25 § 9
 Carrinas Sullae dux V 20 § 5 Car-
 rinas V 20 § 9 Carrinas praetor
 V 21 § 10
 carrucae VII 7 § 3
 Carthaginiensis I pr. § 12 C. ager
 V 12 § 2 Carthaginiense bellum
 II 16 § 6 IIII 8 § 10 C. litus
 V 11 § 4 C. regnum II 1 § 5
 VII 2 § 9 Carthaginenses III
 7 § 1.3; 16 § 11; 20 § 2 IIII
 3 § 1.2; 5 § 2; 6 § 2.6.10.16
 § 21.24.31.32.33; 7 § 5.11; 8
 § 4.6.16; 9 § 1.3.5.6.14.15;
 10 § 1.8; 11 § 1 § 4; 12 § 2.3;
 13 § 1; 16 § 20; 18 § 9; 19 § 1
 § 3.5.6; 21 § 3; 22 § 2.3.7;
 23 § 2.9
 Carthago I 2 § 78 III 7 § 1 IIII
 6 § 11.22.27; 8 § 3; 16 § 5;
 18 § 20; 19 § 2.4; 22 § 78; 23
 § 4.6.8.9 V 1 § 5; 8 § 2; 12
 § 2 VII 38 § 7; 42 § 14.17 A 3
 § 4 Carthago Magna I 2 § 92
 C. condita IIII 6 § 1 Carthaginis
 situs IIII 22 § 4 C. acmula
 urbs IIII 23 § 9 cos magna

- splendoria et acuminis (Romani) III 23 § 10 Carthaginem delendam censuit senatus III 22 § 1 Carthago deleta III 23 § 1—6 V 3 § 1 Carthaginis regnum VII 2 § 6 Carthago restitui iussa V 12 § 1 Carthago (*Orosii aetate*) situ parua moenibus destituta V 1 § 5
- Carthago Noua III 18 § 1
- Carthalo sacerdos Herculis III 6 § 8
- Carthalo Hannibalis dux III 18 § 5
- Cass VII 24 § 4; 25 § 1
- casa caprillis V 21 § 7 casa uillulae VII 33 § 15
- Caspiae portae I 2 § 40
- Caspium mare I 2 § 36.47.48.49.50 III 7 § 6
- Caspinus mons I 2 § 50
- Cassander (Asander *ut uid.*) III 23 § 9
- Cassander filius Antipatri III 23 § 10.29.31.32.35.36.37.41.42.49.50
- Cassiopa I 2 § 58
- C. Cassius Longinus consul [533] III 20 § 36
- C. Cassius proconsul [682] V 24 § 4
- Cassius consul [682] V 24 § 1
- C. Cassius VI 17 § 2 Cassius VI 13 § 5 Cassius (cum Bruto Caesaris interficiendi auctor) VI 17 § 1; 18 § 2.13.15.16
- L. Cassius consul [647] V 15 § 23
- Cassius V 15 § 24
- P. (*immo Q.*) Cassius tr. pl. VI 15 § 2
- Cassius Parmensis ('Palmensis') occisus, ultima uiolati patris Caesaris uictima VI 19 § 20
- Cassouellaunus VI 9 § 6.9
- castellum III 2 § 2; 23 § 24 III 6 § 18 VI 4 § 6; 11 § 6; 15 § 19; 18 § 23 castella III 1 § 10 III 6 § 25 V 4 § 12
- Castor Mithridatis praefectus VI 5 § 2
- locus quem Castores uocant VII 8 § 6
- castra VII 32 § 12 *alibi* castra per noctem de specula montis aspectans III 23 § 2
- Catabathmon montes I 2 § 88 loca quae accolae Catabathmon uocant I 2 § 9
- catena uictoriae V 7 § 18 argentea VI 19 § 3 pons catenis conexus V 14 § 2
- Cathippi oppidum I 2 § 42.43
- catholica fides VII 23 § 23; 29 § 18; 32 § 13 A 17 § 3 catholica ecclesia VII 33 § 4; 42 § 16 A 1 § 4; 5 § 3; 30 § 3 catholici VII 29 § 4 A 29 § 1
- Catilina VI 3 § 1; 6 § 5.7
- Catina V 13 § 3
- Catinenses II 14 § 7.9 V 13 § 3
- Cato *uide* Porcius
- Cattheni (*sic*) III 19 § 4
- Catti VI 21 § 15
- catuli leonis III 23 § 6
- Catulus *uide* Aemilius, Lutatius
- Caucasus I 2 § 14.15.18.20.36.37 § 45.47.48 III 23 § 12 III 18 § 7 Caucasii caput et portae I 2 § 49 Casasi portae I 2 § 39
- Caudinae furculae III 15 § 2 *bis* V 7 § 1
- cauea amphitheatri VII 4 § 11
- cauernae nauium VI 8 § 12
- cauteres scriptorum A 30 § 1
- Cecrops I 9 § 1
- Cedrosi ('Chedrosi') III 23 § 13
- Celtiberi I 2 § 74 III 16 § 14; 20 § 16; 21 § 1 V 7 § 2
- Celtiberia V 23 § 11
- Celticus princeps V 8 § 1
- Cenomanni III 20 § 4
- ensor V 17 § 3 censores III 21 § 4
- L. Censorinus consul [605] III 22 § 1 Censorinus III 22 § 7
- Censorinus *cf.* Claudius, Fabius
- census I 8 § 12 III 5 § 7 V 22 § 3
- census (actus eo anno, quo Christus, natus est) VI 22 § 6 VII 2 § 16; 3 § 4 Romani census professio VI 22 § 8 censum abtergere VII 7 § 9
- Centauri I 13 § 4
- Centenius Paenula centurio III 16 § 16
- centuriones V 18 § 26 VI 15 § 21 § 27
- Cephalenia I 2 § 58
- cera superlitae tabellae III 6 § 22
- cerae (tabulatorum nauium) V 10 § 11
- Cerdo magister Marcionis VII 14 § 2
- Cerealia sacra VI 5 § 1
- cervices seruo praebuit V 21 § 9
- ceryces VII 7 § 1
- Cesena *uide* Sena
- Chalcedonam (*sic*) VI 2 § 13
- Chaldaea I 2 § 21

Chaldaei I 19 § 2 II 2 § 6.7.8
 Chalcarrus lacus I 2 § 9
 Chananaea I pr. § 6
 Chariaes II 14 § 8
 chartae VI 15 § 34
 Charyathii I 7 § 1
 Cherronesus III 13 § 4
 Cherusci VI 21 § 16
 Chorasmi III 18 § 11
 Christianus V 2 § 3.6 VII 28 § 1;
 30 § 3; 32 § 2; 35 § 20; 37
 § 9.11.17; 39 § 3; 41 § 9 A 9
 § 8 Chr. imperator II 3 § 4
 Chr. imp. primus VII 20 § 2
 princeps III 13 § 2 sanguis
 Christianus A 9 § 1 Christiana
 (Mammaea) VII 18 § 7 familia
 VII 19 § 2 fides III 23 § 66
 VI 1 § 24 VII 1 § 1 Chr. fidei
 regula VII 33 § 1 Chr. mili-
 tiae tuba VII 39 § 12 Chr.
 religio, quae cognatam per omnes
 populos fidem iungit I 16 § 4
 Chr. religio II 3 § 7 V 22 § 6
 VII 8 § 2; 13 § 2; 14 § 2; 30
 § 2 religio terra I pr. § 14 r.
 propalata I 10 § 18 religionis
 unitas V 1 § 15 religio I 20
 § 6 II 3 § 8 V 2 § 6, cf. religio;
 Christianum nomen I 6 § 14 VII
 21 § 5 Chr. nomen abradere
 VI 1 § 21 temporis Christiani
 germina VII 5 § 8 Christiani
 temporis obtractatores III 4 § 4
 Christiani II 3 § 7 III 17 § 10;
 21 § 9 VI 20 § 7 VII 4 § 7;
 6 § 12.16; 8 § 2.5; 10 § 5; 13
 § 2.4.5; 17 § 5; 26 § 4; 27
 § 16; 28 § 13.18; 29 § 18; 32
 § 9.18; 33 § 1; 37 § 10; 39
 § 7.10; 41 § 9 A 31 § 7 tenera
 Christianorum germina VII 6
 § 8 Christiani Romae esse coe-
 perunt VII 6 § 2 Christianos
 exterminandos ex Vrbe VII 4 § 6
 Christianorum ecclesia VII 27
 § 3 Christiani fideles VII 3 § 3
 Christianorum fides VI 15 § 12
 Christiani fratres VII 32 § 13
 Chr. homines VII 14 § 2 Chr.
 imperatores VII 28 § 2; 29 § 2
 Chr. imp. templa claudi iusser-
 runt VI 1 § 23 Chr. reges VII
 33 § 16 Christiani milites VII
 15 § 11 Christianorum perse-

cutiones VI 22 § 11; 26 § 9 VII
 27 § 3 sqq. patientes in perse-
 cutionibus VII 8 § 2 persecutio
 Neroniana VII 7 § 10 p. secunda
 (Domitiani) VII 10 § 1.5 tertia
 (Traiani) VII 12 § 3.4 quarta
 (M. Antonini) VII 15 § 4 quinta
 (Seueri) VII 17 § 4 sexta (Ma-
 ximini) VII 19 § 1 sq. septima
 (Decii) VII 21 § 2; 22 § 2 octava
 (Valeriani) VII 22 § 3 nona
 (Aureliani) VII 23 § 6 decima
 (Diocletiani et Maximiani Her-
 culii) VII 25 § 13; 26 § 2 sqq.;
 28 § 12 Iulianus palam perse-
 cuturus ecclesiam VII 30 § 4
 persecutio Maximini (Daza) VII
 28 § 17 Licinii VII 28 § 18.21
 Constantii VII 29 § 4 Valentis
 VII 33 § 8 Christianorum san-
 guis VII 30 § 4 Christiana tem-
 pora germinantia VI 22 § 10
 Chr. tempora I 6 § 2; 20 § 6
 II 3 § 5 III 8 § 3 IIII 6 § 35;
 23 § 10 V 11 § 6 VII 5 § 4;
 8 § 4; 26 § 2; 33 § 16; 35 § 6;
 43 § 16.19

Christus in lingua, in qua et ex qua
 natus est, unctus interpretatur
 VI 20 § 6 Christus IIII 7 § 10
 VI 20 § 7 VII 7 § 10; 12 § 3;
 20 § 3; 21 § 2; 27 § 3; 28 § 1;
 39 § 4 A 1 § 2; 8 § 2; 13 § 6;
 14 § 3; 15 § 1; 16 § 10; 17 § 3;
 23 § 2.5; 27 § 3; 30 § 7.10;
 31 § 3.4; 33 § 4 *alibi* Dominus
 noster Iesus Christus III 8 § 7
 VI 22 § 8 Dominus Iesus Chris-
 tus VII 3 § 10; 6 § 2 Iesus
 Christus A 18 § 6; 33 § 7 Chris-
 tus Iesus A 17 § 9; 25 § 4
 Dominus Christus I pr. § 15 VI
 17 § 10; 22 § 9 VII 35 § 14
 A 12 § 3; 25 § 7 D. n. Iesus
 A 7 § 5 Dominus Iesus A 33
 § 3 Iesus A 12 § 3; 16 § 4;
 17 § 5; 21 § 9 Dominus IIII 8
 § 3 VI 20 § 7 *alibi* Christi au-
 xilium VII 15 § 10 gratia prae-
 sens VII 43 § 19 gratia C. ven-
 turi VI 20 § 4 ad opem C. VII 34
 § 5 sinus A 32 § 8 tutela VII
 36 § 3 Christo retribuente VII
 32 § 3 adiuuante VII 43 § 19
 Christus Christianorum caput

saluator bonorum, malorum punitor, iudex omnium VII 3 § 2 saluator mundi VII 1 § 11 Dominus saluator A 31 § 8 D. I. C. redemptor mundi VII 3 § 4 C. filius Dei III 8 § 8 VI 1 § 7 uerus Deus III 17 § 9.11 C. cum in forma Dei esset VI 17 § 10 ut C. deus haberetur VII 4 § 6 qui mundum et fecisset et regeret VI 20 § 5 dominus totius generis humani VI 22 § 5 rex VII 4 § 10 D. n. I. Christo duce et iudice VII 27 § 15 iudex omnium C. VII 8 § 5 iudex saeculorum I 6 § 1 C. petra, ignis ardens VII 3 § 1 tribunal Christi A 29 § 4 thronus A 16 § 1 potentia VII 33 § 8 C. promissus ex Abrahae semine VII 2 § 13 sq. Christi uenturi gratia Caesaris (Aug.) imperium praeparatum VI 20 § 4 uirginis partu editus Christus VII 3 § 2 tempore, quo nasci Christus uoluit et adnuntari gentibus VI 1 § 19 nasci inter homines atque agnoscere ut homo uoluit VI 1 § 16 qui cunctos homines fecit, inueniri hominem adscribique inter homines uoluit VI 22 § 7 Deus homo uideri et esse dignatus est VI 22 § 6 C. serui formam adsumpsit VI 17 § 10 humiliter obrepit, inquit, et latenter intravit VI 1 § 17 natus a. u. c. DCCLII VI 22 § 5 VII 3 § 1 natus Augusti anno XLII VII 2 § 14 Christus natus VIII kalendas Ianuarias VII 2 § 15 VIII id. Ian. Epiphania h. e. apparitionem Dominici sacramenti obseruamus VI 20 § 3 Romano censui adscriptus, ut natus est VI 22 § 6 Domini Iesu Christi aduentus VII 2 § 10 Christi natiuitas I 1 § 6.14 V 1 § 12 VI 15 § 13; 20 § 6 VII 2 § 15; 9 § 9 Christi discipuli VI 1 § 8 Christus a Pilato damnatus VII 5 § 8 Dominus Iesus Christus se tradidit passioni VII 4 § 13 passiones Christi VII 3 § 2 passio VII 4 § 13.16; 5 § 6; 9 § 2.9 D. I. Christi sanguis VII

3 § 8 Dominicae crucis uexilla A 8 § 2 stigmata passionis A 16 § 3 Christi passio et resurrectio VII 4 § 5 C. resurrexit a mortuis VII 4 § 5 impulsore Christo tumultuantes Iudaei VII 6 § 15 sq. Christi nominis inuocatio VII 15 § 9.11 Christi nomen I 8 § 14 VII 32 § 3 Christus creditur I pr. § 9 fides Christi VII 6 § 12; 30 § 2; 36 § 5 confessio VII 12 § 3; 32 § 9 sacramentum VII 33 § 7 Dominici sacramenti apparitio VI 20 § 3 sub uno capite, quod est Christus, et sub una Ecclesia, quae est Christus, omnes fratres sumus et unum corpus in Christo A 31 § 7 Christi Ecclesia VII 10 § 1; 26 § 9 Christi ecclesiae VII 38 § 6; 41 § 8 Christi corpus nos sumus VII 42 § 16 Christi uasa (fideles) VII 39 § 10 inimici Christi VII 27 § 16 Christi nomen probris ingranatur Romae Radagaiso Italiam inuadente VII 37 § 7

Chrysorhoas I 2 § 46

Chuni I 2 § 45

Cibalae VII 28 § 19

cibus abnegatus V 14 § 6 cibi nefandi VI 19 § 1

Cicero *uide* Tullius

Cilicia I 2 § 25 III 16 § 12; 17 § 9; 23 § 7 V 23 § 21.22 VII 9 § 10; 29 § 17

Cilicius Anlon I 2 § 96 Cilicius sinus I 2 § 25

Cimbri V 16 § 1.7.9.14 VI 14 § 2

Cimbricum bellum V 17 § 1; 24 § 11 Cimbricae nubes V 24 § 12

Cimmericum mare I 2 § 25.36.49

Cimmerii I 21 § 2

cinis pendulus VI 2 § 17 cineris regio I 5 § 10 cineres extremi II 19 § 13 cineres calidi V 13 § 3

Cincinnati *uide* Quintius

cingula (equorum) V 15 § 21

Cinna consul [667] V 19 § 8.9.10 § 19 consul III [immo II, 668] V 19 § 23 quarto consul [670] V 19 § 24 Cinnae potentia V 20 § 1 Cinnae gener Domitius V 24 § 16

Cinnanum excidium V 24 § 14

- circenses I 6 § 5
 Circus VII 19 § 5
 circius I 2 § 55.57.60.61.63.66.68
 § 71.79.81.103 V 24 § 11
 circulus orbem solis ambiit VI 20 § 5
 circus I 6 § 4
 Circa IIII 18 § 21 urbs antiquissima,
 Masinissae regia V 15 § 10
 Cisalpinus *vide* Gallia
 citharistae VII 7 § 1
 ciuile bellum II 8 § 1 (apud Persas)
 V 10 § 9; 19 § 1 (primum) § 9;
 22 § 2.3 (Sullanum) § 12.18; 24
 § 15 VI 1 § 29 (primum); 6 § 5
 (Catilin.); 14 § 4 (Pompei atque
 Caesaris) § 5; 15 § 3; 16 § 8;
 17 § 5 VII 6 § 6; 8 § 2.6; 16
 § 6; 17 § 5; 21 § 1.6; 28 § 17;
 29 § 17sq.; 35 § 2.19 ciuile,
 immo etiam plus quam ciuile
 bellum II 18 § 1 ciuilia bella
 V 1 § 1; 19 § 13.14.16 (annis
 XL continuata); 22 § 5.6.8.16;
 24 § 9.16 (ciuilia bella mel quo
 alio dicenda sunt nomine) 24 extr.
 VI 12 § 8; 17 § 9; 18 § 1.2
 (b. c. quinque gessit Octavianus)
 VII 6 § 7.8; 8 § 2; 22 § 9; 24
 § 3; 27 § 8; 35 § 6.9
 ciuis Romanus VII 3 § 4 ciues Ro-
 mani Asculi iugulati V 18 § 8
 ciuium Rom. familiae Cartha-
 ginem deductae V 12 § 1
 ciuitas (Roma) V 24 § 5 VI 14 § 5
 ciuitas Galliae V 14 § 1 ciuitas
 Dei I pr. § 9 ciuitas I 2 § 71
 § 76.81.90.92.99 VI 19 § 16
 ciuitates Gallorum VI 11 § 1
 ciuitates refertae pueris et seni-
 bus III 2 § 14 ciuitates I 2
 § 92, *alibi*
 clades I pr. § 13; 1 § 11; 19 § 3
 II 5 § 6 III 11 § 2 VI 17 § 4
 VII 1 § 11; 7 § 11; 10 § 4
 Claodius V 16 § 20
 classis Romana IIII 1 § 1 a Ro-
 manis fabricata IIII 7 § 7 ne
 amplius quam sexaginta nauium
 classis haberetur IIII 9 § 12
 classis Heracliani VII 42 § 12
 claua V 9 § 2
Claudianus. poeta eximius sed paga-
 nus peruicacissimus VII 35 § 21
- Appius Claudius (*Caudex*) cos. [490]
 IIII 7 § 1
 Appius Claudius Censorinus VI 15
 § 11
 Appius Claudius (*Crassus Inuig. Sab.*)
 decemuir II 13 § 3.6
 Claudius Marcellus cos. [423] IIII 10 § 1
 Claudius (Marcellus) cos. [532] IIII
 13 § 16 Claudius Marcellus ex-
 praetore procos. designatus [539]
 IIII 16 § 12 Syracusas cepit
 IIII 17 § 1 cos. [544] § 14 cos.
 [immo procos. 545] 18 § 4 cos.
 [546] § 6 Marcellus cos. [546] § 8
 (*M. Claudius*) Marcellus consul [558]
 IIII 20 § 11
 M. Claudius Marcellus cos. [571] IIII
 20 § 27
 (*M. et C. Claudii ut uid.*)¹⁾ Marcelli
 pater et filius (eorum motus con-
 pressus) VI 6 § 7
 (*C. Claudius*) Marcellus cos. [705]
 VI 15 § 1
 Claudius Nero cos. [547] IIII 18 § 9
 Claudius (*Pulcher*) cos. [505] IIII 10
 § 3
 Appius Claudius (*Pulcher*) cos. [611]
 V 4 § 7
 Appius Claudius (*Pulcher*) cos. [675]
 V 22 § 1 Claudius V 23 § 17.19
 Claudius (*Quadrigrarius*) IIII 20 § 6
 V 3 § 3; 4 § 5; 20 § 6
 Claudius Vnimammus V 4 § 3
 Claudii domus (ex qua extractus Glau-
 cia trucidatus est) V 17 § 9
 Claudius Drusus priuignus Caesaris
 VI 21 § 12 Drusus VI 21 § 15
 Ti. Claudius VII 6 § 1 sqq. Claudius
 Caesar VII 5 § 10
 Claudius (*Gothicus*) VII 23 § 1 sq.
 Cleochares spado VI 3 § 2
 Cleopatra Philippi filia IIII 14 § 4
 Cleopatra VI 16 § 2 (ei regnum Ae-
 gypti Caesar dedit) VI 19 § 4
 § 11.13.17.18
 Cleophyllis (*immo* Cleophridis) reginae
 IIII 19 § 1
 Clepsina *vide* Genucius
 clerici VII 19 § 2; 27 § 9; 32 § 13
 Climax mons I 2 § 27
 Clipesa (Clupea) IIII 8 § 7; 9 § 5.7
 clipeus aureus VII 23 § 1
 Clitus III 18 § 8

¹⁾ Drumann II p. 407 n. 34.

- clius Publicius V 12 § 7
 Clodius praetor (eius castra gladiatores expugnarunt) V 24 § 1
 Clodius Albinus VII 17 § 6 Albinus VII 17 § 6
 Cloelia II 5 § 3
 L. Cluentius *vide* Iuuentius
 Clupea *vide* Clipea
 Clusium. urbem Clusini II 19 § 5
 Clusini oppidi II 19 § 5
 Coas *uel* Eoas (*acc.*) I 2 § 46
 Cochebas Indaeorum dux VII 13 § 4
 Cochem VII 24 § 4
 Codrus I 18 § 2
 coela Euboeae (sinus Euboicus) VI 15 § 11
 coele *vide* Syria VI 6 § 1
 C. Coelius Caldus. Caelius tr. pl. [647] V 15 § 24
 M. Coelius Rufus. Caelius Rauennam ad Caesarem profectus est VI 15 § 2 a Caesare desciiuit VI 15 § 10
 Cofides (*corrupt. ex* Sopithis *uel* Sopithes) III 19 § 5
 cognitio V 17 § 12
 cognomentum IIII 19 § 6
 cohortes VII 36 § 10 cohortes quinque quas Caesar habebat VI 15 § 2 cohortes v praetoriae VI 19 § 8
 Colchi I 2 § 36.39 VI 4 § 9
 Collina porta IIII 17 § 4 V 20 § 9
 Collis (Romae) V 17 § 7
 colonia Ostiensis V 19 § 17 coloniae VII 12 § 6
 Colophonii VI 2 § 8
 Colossae VII 7 § 13
 colossus ingens Rhodi ruit IIII 13 § 13
 coluber Epidaurius III 22 § 5
 columna inexpugnabilis VII 26 § 3
 colus I 19 § 1
 Comata *vide* Gallia
 comes II 3 § 3 VII 33 § 6; 35 § 3 (Maximi) § 5.6.10.16; 36 § 2; 38 § 1; 42 § 1.3.4.9.10 (Africae) § 14.15.17; 43 § 1 comites barbari VII 42 § 2
 comicus IIII 19 § 6
 cemitia V 9 § 1
 Commagena I 2 § 24 Commagene VII 9 § 10
 commanipulares II 9 § 4
 comestus nanium VI 4 § 1 VII 43 § 1 frumentum atque alii comestus V 15 § 7 comestus inpedire VI 18 § 19
 commercia peregrina VII 43 § 1
 Commodus *vide* Antoninus
 communia omnia omnibus V 2 § 7
 conchae I 3 § 4
 conclusio temporum VII 3 § 10
 concordia II 17 § 17 V 8 § 1 VI 15 § 25 concordiae uires III 23 § 54
 concubitus promiscui I 21 § 5
 concupiscentia gloriae A 18 § 4 concupiscentiae A 31 § 5
 conditio Vrbis II 2 § 6 mundi VII 43 § 16 creationis A 26 § 1
 Condurses (*sic*) VI 7 § 14
 confessores A 1 § 4
 conflictationes saeculi III pr. § 1
 confugia salutis II 19 § 13
 confusio I pr. § 13 VII 35 § 8 A 29 § 2
 coniugia I 4 § 8 IIII 5 § 5
 coniu. coninges Gallorum V 14 § 5
 Conon II 16 § 11.16 III 1 § 7.10 § 13.14.22.23
 coapedibus aureis unctus III 17 § 6
 conscientia V 2 § 6 VII 1 § 6
 Consentia V 24 § 2
 consessus presbyterorum Hierosol. [a. 415] A 4 § 1
 Constans (Constantini M. filius) VII 29 § 1.5.6
 Constans (Constantini tyranni filius) VII 40 § 7; 42 § 4
 Constantinopolis a Constantino instituta III 13 § 2 VII 28 § 27
 Constantinopolis I 2 § 6.66 III 3 § 2 VII 34 § 6.7.8; 42 § 14
 Constantinus (*Magnus*) III 13 § 2 VII 25 § 16; 26 § 1; 28 § 1.2 § 5.9.14.15.16.18.19.22.26.28; 29 § 1 Constantini sex fratres VII 25 § 5 soror VII 29 § 11 filii VII 28 § 22
 Constantinus (Const. *Magni* filius) VII 28 § 22; 29 § 1.5
 Constantinus tyrannus VII 40 § 4.7; 42 § 8.4
 Constantius Caesar (Constantini *Magni* pater) VII 25 § 5.7 C. Augustus VII 25 § 15.16 Constantius VII 26 § 1; 28 § 1
 Constantius (Constantini M. filius) VII 29 § 1.3.10.12.14.16 sq.
 Constantius comes VII 42 § 1.3.9 § 15.16; 43 § 1

- constitutiones (Marci Aurelii) VII 15 § 12
 consules creati II 4 § 15 consulum potestas decemviris tradita II 13 § 2 consul creatus omnium tribuum consensu V 7 § 1 consulum religione ablegata II 13 § 5 consules III 1 § 19; 8 § 6; 11 § 4; 18 § 14 VI 1 § 6 consules ambo V 24 § 19; *consules*:
 262 a. u. c. T. Gesonius (*sic*) et P. Varr. Minucius II 5 § 6
 274 M. Fabius et Cn. Manlius II 5 § 7
 291 Aebutius et Servilius II 12 § 3
 294 Valerius II 12 § 6
 296 Minucius II 12 § 7
 364 Fabius II 19 § 6 [*trōb. mil.*]
 389 L. Genucius et Q. Servilius III 4 § 1
 414 Manlius Torquatus et Decius Mus III 9 § 1
 423 Claudius Marcellus et Valerius Flaccus III 10 § 1
 433 Veturius et Postumius III 15 § 3
 434 Papirius III 15 § 8
 459 Fabius Maximus v Decius Mus III 21 § 1
 461 Papirius III 22 § 3
 462 Fabius Gurgēs III 22 § 6
 464 Curius III 22 § 11
 471 Dolabella et Domitius III 22 § 12
 473 Aemilius III 1 § 4
 474 Laeinius III 1 § 8
 478 Fabius Gurgēs n C. Genucius Clepsina III 2 § 2
 479 Curius III 2 § 3
 484 Genucius III 3 § 5
 486 Sempronius III 4 § 5
 490 Appius Claudius Q. Fabius (*sic*) III 7 § 1
 494 Cn. Cornelius Asina C. Duilius III 7 § 7
 495 C. Aquilius Florus L. Cornelius Scipio III 7 § 11
 496 Calatinus III 8 § 1
 497 Atilius III 8 § 5 *cf.* Regulus III 8 § 10
 498 Manlius III 8 § 9
 499 Aemilius Paulus et Fulvius Nobilior III 9 § 5
 501 a. u. c. Servilius Caepio et Sempronius Blaesus III 9 § 10 Varr.
 502 Cotta III 9 § 13
 503 L. Caecilius Metellus C. Furius Placidus (*sic*) III 9 § 14
 503 Metellus III 9 § 15
 504 Atilius Regulus n Manlius Vulsco (*sic*) n III 10 § 2
 505 C. (*sic*) Iunius collega Claudii III 10 § 3
 512 Lutatius III 11 § 1
 513 Q. Lutatius Catulus (*sic*) A. Manlius III 11 § 6
 516 T. (*sic*) Sempronius Gracchus C. (*sic*) Valerius Falco (*sic*) III 11 § 10
 516 Valerius III 12 § 1
 519 T. Manlius Torquatus C. Atilius Bubulcus (*sic*) III 12 § 2
 525 Fulvius Postumiusque III 13 § 2
 529 L. Aemilius Catulus (*sic*) C. Atilius Regulus III 13 § 5
 529 Atilius III 13 § 8
 530 Manlius Torquatus et Fulvius Flaccus III 13 § 11
 531 Flaminius III 13 § 14
 532 Claudius III 13 § 15
 533 Cornelius Minuciusque III 13 § 16
 536 P. Cornelius Scipio et P. (*sic*) Sempronius Longus III 14 § 3.
 536 Scipio III 14 § 6.9
 536 Sempronius III 14 § 7
 537 Flaminius III 15 § 2.4
 538 L. Aemilius Paulus et P. (*sic*) Terentius Varro III 16 § 1
 538 Varro III 16 § 3
 539 Sempronius Gracchus Q. Fabius Maximus III 16 § 12
 540 *cf.* Claudius Marcellus III 17 § 1
 543 Cn. Fulvius P. Sulpicius III 17 § 2
 544 Claudius Marcellus et Valerius Laeinius III 17 § 14

544 ^{a. u. c.} Varr.	Laenius IIII 18 § 2	612 ^{a. u. c.} Varr.	L. Caecilius Metellus Q. Fabius Maximus Seru- lianus V 4 § 8
545	Fabius Maximus IIII 18 § 5	612	Fabius V 4 § 12
546	Claudius Marcellus IIII 18 § 6	613	Pompeius V 4 § 18
546	Marcellus et Crispinus IIII 18 § 8	617	M. Aemilius Lepidus C. Ho- stilius Mancinus V 4 § 19
547	Claudius Nero et M. Linius Salinator IIII 18 § 9	617	Mancinus V 4 § 20
549	Scipio cum Licinio Crasso IIII 18 § 17	619	Seruius Fulvius Flaccus Q. Calpurnius Piso V 6 § 1
550	Sempronius IIII 18 § 18	620	Scipio Africanus V 7 § 1
553	C. (sic) Cornelius Lentulus P. Aelius Paetus IIII 19 § 5	620	Fulvius V 9 § 6
556	Quintius Flaminus IIII 20 § 1	621	Piso V 9 § 6
558	Marcellus IIII 20 § 11	622	Rutilius (sic) V 9 § 7
558	Furius IIII 20 § 11	623	P. Licinius Crassus V 10 § 1
559	L. Valerius Flaccus M. Por- cius Cato IIII 20 § 12	624	Perpenna V 10 § 4.5
560	P. Scipio Africanus II T. (sic) Sempronius Longus IIII 20 § 15	625	C. Sempronius Tuditanus et M. Acilius (sic) V 10 § 9
563	P. Cornelius Scipio M. (sic) Acilius Glabrio IIII 20 § 20	628	M. Aemilius L. Orestes V 10 § 11
563	Scipio IIII 20 § 21	629	M. Plautius Hypsaenus M. Fulvius Flaccus V 11 § 1
563	Glabrio IIII 20 § 20	631	L. (sic) Caecilius Metellus et Q. Titius (sic) Fla- minius V 12 § 1
565	Fulvius [immo Manlius] IIII 20 § 25	633	Opimius V 12 § (7).10
568	Marcus IIII 20 § 26	638	Fabius V 14 § 1
571	M. Claudius Marcellus Q. Fabius Labeo IIII 20 § 27	636	Q. Marcius V 14 § 5
579	Lepidus et Mucius IIII 20 § 34	643	P. Scipio Nasica et L. Cal- purnius Bestia V 15 § 1
583	P. Licinius Crassus C. Cas- sius Longinus IIII 20 § 36	643	Calpurnius V 15 § 4
583	Crassus IIII 20 § 37	644	Postumius V 15 § 6
586	L. Aemilius Paulus IIII 20 § 39	645	Metellus V 15 § 7
603	L. Licinius Lucullus A. Po- stumius Albinus IIII 21 § 1	647	C. Marius V 15 § 8
605	L. Censorinus et M. (sic) Manilius IIII 22 § 1	647	Marius V 15 § 14
607	P. Scipio IIII 23 § 1	647	L. Cassius V 15 § 23
608	Cn. Cornelius Lentulus L. Mummius IIII 23 § 1 V 3 § 1	647	Cassius V 15 § 24
608	Mummius V 3 § 5	649	C. Manlius (sic) V 16 § 1
611	Appius Claudius Q. Cae- cilius Metellus V 4 § 7	652	Marius IIII V 16 § 9
		653	Marius v V 16 § 14; 17 § 1.3
		654	Marius VI V 17 § 1.4.6 § 11 (alter consul § 7)
		663	Sex. Iulius Caesar et L. Marcus Philippus V 18 § 1
		664	Rutilius V 18 § 11
		664	cf. Iulius Caesar V 18 § 11
		665	Cn. Pompeius L. Porcius Cato V 18 § 18
		665	Porcius Cato V 18 § 24

- 666 a. u. c. Sulla V 19 § 3 (cf. 18 § 23!)
Varr. VI 2 § 5
- 667 Cinna V 19 § 8.19
- 667 Octavius V 19 § 10.18
- 668 Marii consulatus septimus
V 19 § 23
- 668 Flaccus VI 2 § 9
- 669 Cinna III V 19 § 23
- 670 Cinna III V 19 § 24
- 671 Norbanus V 20 § 2
- 672 Marius V 20 § 4
- 675 P. Servilius et Appius Clau-
dius V 22 § 1
- 681 Lucullus et Cassius V 24
§ 1
- 682 Gallus et Lentulus V 24
§ 4
- 691 M. Tullius Cicero et C.
Antonius VI 6 § 1
- 691 Cicero et Antonius VI 1
§ 29
- 695 C. Caesar et L. (sic) Bibu-
lus VI 7 § 1
- 699 Crassus collega Pompei VI
13 § 1, cf. 14 § 4
- 706 Marcellus VI 15 § 1
- 705 Lentulus VI 15 § 2
- 708 Caesar VI 16 § 3, cf. 15 § 1
- 711 Hirtius et Pansa VI 18 § 3
cf. § 5.6
- 724 Caesar imp. VI, cos. IIII
cum M. Licinio Crasso
VI 19 § 14
- 725 imp. Caesar Augustus v et
L. (immo Sex.) Apuleius
VI 20 § 1, cf. § 8
- 726 imp. Augustus Caesar VI
et M. Agrippa II VI 21
§ 1
- 410 a. p. Tertullus umbratilis consul
Chr. VII 42 § 8
- 418 Heraclianus VII 42 § 10;
cf. exconsule, proconsule
consularis Fabius II 5 § 7 D. Brutus
V 12 § 7 L. Piso V 15 § 24
M. Aemilius (immo Aurelius) V
16 § 2 Postumius Albinus V 18
§ 22 Lentulus VI 15 § 28 con-
sulares V 19 § 19; 21 § 3; 22
§ 4 VI 13 § 3
consulatus V 17 § 1; 19 § 23 VI 1
§ 29; 2 § 5; 13 § 1; 15 § 1
VII 42 § 10
contio. pro contione narrare VI 6
§ 4
- contritio VII 27 § 11
- contumaces VI 1 § 26 VII 41 § 6
- contus VI 8 § 13 VII 33 § 14
- conuenticula VII 12 § 3
- conuentus I 2 § 91 episcoporum Ni-
caeae VII 28 § 26 Hierosolymis
[a. 415] A 3 § 2 sqq.; 4 § 1; 8
§ 4
- cor captam obliquat inuidia IIII 6
§ 36
- corbis (metentium) IIII 15 § 1
- Corcyra VI 15 § 10; 19 § 7
- Corinthus VI 15 § 4
- Corinthii A 17 § 7; 21 § 2.7
- Corinthius sinus I 2 § 58 aes C. V
3 § 7 uasa C. V 3 § 7
- Corinthus I 2 § 58 III 23 § 15 V 3
§ 1 (euersa) § 5
- corium serpentis Romam deuectum
IIII 8 § 15 c. elephantum V 15 § 17
- Cornelius Gallus VI 19 § 15
- C. (sic) Cornelius Lentulus cos. [553]
IIII 19 § 5
- Cn. Cornelius Lentulus cos. [608]
IIII 23 § 1 V 3 § 1
- Cn. Lentuli ludus (gladiat.) Capuae
V 24 § 1
- (Cn. Cornelius) Lentulus (Clodianus)
cos. [692] V 24 § 4
- (L. Cornelius) Lentulus (Crus) cos.
[705] VI 15 § 2 uir consularis
apud Pelusium interfectus VI 15
§ 28
- Cn. Cornelius (Scipio) Asina cos. [494]
IIII 7 § 7 Cornelius Asina cos.
[494] IIII 7 § 9
- L. Cornelius Scipio cos. [495] IIII
7 § 11 Scipio cos. [495] IIII 7
§ 11
- (P.) Cornelius (Scipio Asina) consul
[533] IIII 13 § 16
- P. Cornelius Scipio consul [536] IIII
14 § 3 Scipio consul [536] IIII
14 § 6.9
- (Cn. Cornelius) Scipio (Calvus) frater
consulis [536] IIII 14 § 9
- [P. et Cn. Corneli] Scipiones in Hispania
Hasdrubalem oppresserunt
IIII 16 § 13 Scipiones ambo
interfecti in Hispania IIII 17
§ 12.13
- (P. Cornelius) Scipio, qui post Afri-
canus cognominatus est, patrem
a morte liberauit IIII 14 § 6
Cornelius Scipio tribunus militum

- qui post Africanus IIII 16 § 6
 Scipio admodum adulescens IIII
 17 § 18 Scipio annos natus XXIII
 imperium in Hispaniam procon-
 sulare sortitus IIII 18 § 1 in
 Hispania Hasdrubalem uicit IIII
 18 § 7 consul creatus [549] IIII
 18 § 17 in Africa adgressus hi-
 berna Poenorum IIII 18 § 18
 Syphacem et Hasdrubalem uicit
 IIII 18 § 20 Syphacem uinctum
 perducendum Laelio tradidit IIII
 18 § 21 Scipionis cum Hanni-
 bale colloquium [ante pugnam
 Zamensem] IIII 19 § 2 per
 Scipionem pax Carthaginiensibus
 concessa est IIII 19 § 5 Scipio
 iam tunc cognomento Africanus
 triumphans Urbem ingressus est
 IIII 19 § 6 P. Scipio Africanus
 cos. II [560] IIII 20 § 15 Scipio
 Africanus ad Antiochum missus
 etiam cum Hannibale colloquium
 habuit IIII 20 § 18 Scipio Afri-
 canus IIII 20 § 22 Africanus filius
 ab Antiocho captus sed remissus
 IIII 20 § 22 Scipio Africanus
 apud Amiternum (sic) morbo
 periit IIII 20 § 29 maior Afri-
 canus IIII 22 § 1 V 12 § 9
- P. (*Cornelius*) Scipio, qui postea Afri-
 canus erit, ultro sese militaturum
 in Hispaniam obtulit IIII 21 § 1
 Scipio trib. mil. [605] IIII 22
 § 1 Scipio IIII 22 § 7.8 P.
 Scipio, superioris anni [607] consul
 Carthagineum delet IIII 23
 § 1 sqq. Polybius cum Scipione
 in Africa fuit V 8 § 8 Scipio
 Africanus consul [620] creatus
 V 7 § 1 Scipio Africanus V 7
 § 4 Scipio V 7 § 7.8.15; 8 § 1
 P. Scipio Africanus V 10 § 9
 Africanus V 10 § 9
- (*L. Cornelius*) Scipio consularis [*con-
 sul* 671] proscriptus V 21 § 3
- (*Cornelius*) Scipio (*Aemilianus*) Lepidi
 filius ciuile bellum excitans V
 24 § 16 occisus V 22 § 17
- P. Cornelius Scipio (*Nasica*) cos. [563]
 IIII 20 § 20 Scipio cos. [563]
 IIII 20 § 21
- Scipio Nasica ne theatrum lapideum
 construeretur obstitit IIII 21 § 4
 Nasica IIII 21 § 9
- (*P. Corn.*) Nasica (*Scrapio*) IIII 8
 § 4 V 9 § 1
- P. (*Cornelius*) Scipio Nasica cos. [643]
 V 15 § 1
- P. Cornelius Scipio Nasica cf. Caecilius
 Cornelius Tacitus VII 3 § 7; 10 § 4;
 19 § 5; 27 § 1 Cornelius I 10
 § 1.3.5 VII 9 § 7; 34 § 5
- Cornelius cf. Cinna, Dolabella, Sulla
 Cornelia Africani maioris filia, Grac-
 chorum mater V 12 § 9
- cornu cui praeserat III 9 § 3 cornu
 V 23 § 11 VI 15 § 23
- corona. sub corona uendere III 12
 § 17; 16 § 2; IIII 7 § 6; 18
 § 7; 20 § 38 V 3 § 6 VI 8 § 17
 corona martyrii VII 32 § 9 san-
 ctos ad coronas Christi misit VII
 21 § 2
- coronati martyrio VII 15 § 4; 17 § 4
- corpus hominis IIII 12 § 12 corpora
 discernere ad sepulturam V 19
 § 12, cf. lues
- correptio V 4 § 10 VII 4 § 12; 27
 § 4.8.12; 39 § 18 correptiones
 VI 1 § 26 A 26 § 4
- Correus VI 11 § 12.14
- Corsica I 2 § 101.102.103
- Corsi IIII 7 § 11
- cortices amarae V 11 § 2
- Coruinus III 6 § 5
- coruus III 6 § 5
- Corycus V 23 § 22
- cos magna splendoris IIII 23 § 10
 contumelia quasi cote ad uirtutem
 usus VII 25 § 10
- Cosconius proconsole V 23 § 23
- Cossura insula V 21 § 11; 24 § 16
- Cossus dux Caesaris (Aug.) VI 21
 § 18
- costae serpentis IIII 8 § 12.13 costarum
 pedes (serpentis) IIII 8
 § 14
- Cotta [*C. Aurelius C.*] consul [508]
 IIII 9 § 13
- Cotta [*M. Aurelius C.*] a Valerio Cae-
 saris duce Sardinia eiectus VI
 15 § 7
- Cotta [*L. Aurunculeius C.*] legatus
 ab Ambiorige interfectus VI 10
 § 1.7
- Cottiae Alpes I 2 § 66
- Cotys IIII 20 § 36
- crapula A 16 § 9
- Crassiana caedes VI 21 § 29

- Crassus** *vide* Licinius
 crates squamarum IIII 8 § 11
 creator I 3 § 2 III 8 § 8; 23 § 67
 VI 1 § 25 VII 1 § 3
 creatura I 1 § 2; 8 § 8 II 1 § 2
 VI 1 § 25 VII 1 § 1 A 9 § 2;
 26 § 2.3
credere, nisi crediderimus, non intellegemus VI 1 § 5 credendi fides VI 1 § 18 credentes VI 20 § 3 VII 3 § 3 § 10; 41 § 8
 Cremera II 19 § 6 *cf.* II 5 § 9
 Cremona IIII 20 § 4
 Creta I 2 § 97 VI 4 § 2
 Cretenses I 13 § 1
 Creticum mare I 2 § 58.97
 cribrum VII 39 § 13
 Crispinus consul [546] IIII 18 § 8
 Crispus (Constantini M. filius) VII 28 § 22.26
 Critolaus dux V 3 § 3
 Crius V 22 § 8; 24 § 1.2.4
 Croesus II 6 § 12
 cruciatus (*plur.*) II 14 § 1 IIII 12 § 10 VII 26 § 4; 27 § 16
 cruor e fontibus scaturiens IIII 5 § 1
 cruor pecudum IIII 21 § 6 cruor e panibus fluxit V 18 § 4 cruor civilis V 18 § 23
 crura fracta IIII 6 § 19
 crusta glacialis IIII 20 § 35
crux, in crucem suspendere IIII 6 § 8 in c. agere VI 18 § 33 cruci suffixus IIII 6 § 20 crucis signum VII 35 § 15 cruce suscepta A 31 § 5 in cruce credere A 33 § 4 cruce VI 1 § 21.24 VII 21 § 2; *cf.* Christus
 Ctesiphon VII 12 § 2; 22 § 12; 24 § 4; 30 § 6
Ctesiphon. Hieronymi ad Ct. epistula A 4 § 6; 11 § 5
 cubiculum II 17 § 7 IIII pr. § 7.8
 cubiculum nouum VII 31 § 3
 cubitorum L II 6 § 8 cubitorum XL IIII 22 § 5
 in culleum insutus V 16 § 23
 culmen regium VI 1 § 22 culmina II 19 § 7 culmina culmea VI 10 § 4
 culmeus VI 10 § 4
 cultor VII 15 § 5 cultores I 8 § 9
 VI 1 § 20 VII 12 § 6
 cultus (deorum) VI 1 § 10 c. idolorum VI 1 § 24 insulae et culta et memoria magis celebres I 2 § 106 cultus Christianus VI 1 § 21
Cumanns, procurator Iudaeae VII 6 § 14
 cunei hostium VI 10 § 4 cunei Gothorum VII 37 § 3
 cuniculi II 19 § 2 VI 11 § 28
 cupae VI 11 § 26
 cupiditas VI 13 § 1 cupiditatis fax I 1 § 15 cupiditas Romanorum IIII 9 § 12 cupiditatum exercitia I 4 § 6
 curia IIII 16 § 19 V 17 § 9; 20 § 4 VI 15 § 2; 17 § 1; 23 § 1
Curio *vide* Scribonius
 Curius consul [464] III 22 § 11. [479] IIII 2 § 3
 currus (triumphantis) IIII 19 § 6; 20 § 2.3.39 V 1 § 2.9; 15 § 19
 currum tractus in mari Rubro I 10 § 17 currus in diuersa raptantes II 4 § 10
M. Curtius III 5 § 3
 custodia IIII 20 § 39 V 19 § 8
 cutis IIII 12 § 12
 Cyclades I 2 § 98
 Cyclopes II 14 § 1
 Cydnus III 16 § 5
 Cyme (*Aeolis* [*ubi male vulgo Syme*]) VII 12 § 5
Cyprianus A 1 § 4
 Cyprius rex [Cyrus rex *Orosius*] II 16 § 16
 Cyprus I 2 § 25.96 (Cypros) III 1 § 7 VI 15 § 28 VII 9 § 11; 12 § 8; 28 § 30
 Cyrenae IIII 6 § 29 VI 19 § 15 Cyrene VII 12 § 7
 Cyrenaica I 2 § 87
 Cyrenenses III 23 § 20
 Cyrus Astyagis nepos I 19 § 6
 Cyrus I 19 § 8.10.11 II 2 § 8 § 9; 6 § 1.2.12.14; 7 § 1.2.3 § 6; 8 § 1.2 IIII 6 § 9 Babylon a Cyro capta VII 2 § 2 § 13
 Cyrus Ioniae Lydiaeque praepositus II 16 § 9 Cyrus cum Artaxerxe fratre de regno ambigit II 18 § 1.2
 Cyrus rex *vide* Cyprius
 Cythera I 2 § 98
 Cyziceni VI 2 § 14
 Cyzicus VI 2 § 19 VII 17 § 2

- Dacia I 2 § 58 VII 22 § 7
Dacus. *Dacorum* commotio sub extrema senectute Augusti VI 22 § 2
 Daedali montes III 19 § 1
 daemones IIII 6 § 4; 13 § 12; 21 § 6 A 28 § 12 daemones coarguere VI 1 § 7
Dagusa *vide* *Dascusa*
 Dahae I 2 § 48 III 18 § 11
Dalmat. *vide* *Delmat.*
 Damasippus praetor V 20 § 4
 Danaus I 11 § 1
Daniel. *Daniel* A 30 § 10
 Danuuius quem et Histrum uocant I 2 § 52 D. qui et Histur IIII 20 § 34 Danuuius I 2 § 54.55 § 60 VI 21 § 14 VII 12 § 2; 22 § 7; 23 § 4; 33 § 10
 Dara I 2 § 31
 Dardania I 2 § 57.59 V 23 § 20
 Dardanii I 12 § 4
 Dardanus I 12 § 6
 Darius (*Hystaspis*) II 8 § 1.4.8.12; 9 § 1
 Darius (*Nothus*) II 15 § 4; 16 § 9 (frater [*immo* pater] Cyri); 17 § 4; 18 § 1 IIII 6 § 15
 Darius (*Codomanus*) III 16 § 4.5 § 6.8.9.10.11; 17 § 1.8.6; 18 § 5
 Dascusa ('*Dagusa*') I 2 § 23
 Dastracum montem VI 4 § 3
 David A 3 § 1.2; 11 § 3; 14 § 2; 23 § 1.4; 24 § 2.5; 25 § 1; 29 § 7 D. propheta A 15 § 3 genus D. VII 10 § 6 semen D. VII 10 § 6
 debitor IIII 16 § 19
debitum. debita superiora populi Rom. donanda censuit (Augustus) VI 20 § 6
 decemviri II 13 § 2.3 IIII 13 § 3 V 18 § 27
 Decentius VII 29 § 13
 Deciana pars III 21 § 5
 Decius Mus cos. IIII [414] III 9 § 1
 Decius Mus cos. IIII [459] III 21 § 1 Decius consul [459] III 21 § 4 Decius III 21 § 5
 Decius (Aug.) VII 20 § 4; 21 § 1—3 § 5; 22 § 2; 27 § 10
 defossa uina IIII 2 § 8
 Deiotarus VI 2 § 18
 delatores VII 22 § 6
Delmatae. *Dalmatae* VI 21 § 14
 Delmatia V 23 § 1.23 Dalmatia I 2 § 55.56.57.59 VII 6 § 6
 Delmaticum bellum V 24 § 17
Delmatius. *Dalmatius* Caesar VII 28 § 30; 29 § 1
 Delos V 9 § 5
 Delphicus unissimus spiritus IIII 1 § 7
 Demaratus II 9 § 1
 Demetrius, Antigonifilius (*Polorcetes*) III 23 § 35.39.40.49.51.52.53 § 54.55
 Demetrius, Philippi (III.) filius, Persei frater IIII 20 § 2.27 sq.
Demetrius. eius praefectus a Mithridate uictus V 4 § 16 ipse uictus et captus V 4 § 17
Demochares. *Democham* (*sic*) VI 18 § 26
 Demosthenes (Atheniensium dux) II 14 § 16.19.21.22
 Demosthenes orator III 16 § 1; 23 § 15
 dentes serpentis VI 17 § 7 dentibus nudatis V 18 § 20 dentes insanientium II 2 § 11
Dercyllidas. *Hircyllides* (*sic*) III 1 § 6
desertus. Africa plus deserti habet (quam Europa) I 2 § 86 loca deserta I 2 § 48 deserta I 10 § 5 VII 30 § 6
 desperatio IIII 22 § 3
 Deucalion I 9 § 2
 deuersoria VII 7 § 5
 deuotio A 33 § 2
 Deus I 3 § 1; 6 § 6; 8 § 18; 10 § 8.13.15 II 1 § 3; 3 § 10 III 20 § 12 VI 1 § 7 VII 22 § 5; 27 § 3; 35 § 21; 37 § 12.16 A 8 § 2 *alibi* Pater IIII 6 § 39 § 40 VI 1 § 17 VII 9 § 8 Dominus VII 2 § 3 A 4 § 1 *al.* unus et uerus Deus VI 1 § 1.5
 Deus unus VII 33 § 17 ex uno et per unum Deum constare omnia VII 1 § 6 Deus unus arbiter saeculorum VII 2 § 8 quosdam in Deo gradus credere et in Deo deos quaerere (*cum Ario*) VII 29 § 3 Deum personarum acceptorem non esse VII 33 § 18
 Deus uerus I 8 § 8 IIII 17 § 8; 21 § 6 VI 1 § 4.7; 5 § 8 VII 29 § 2 Deus uerus *cf.* Christus, Deus uerus et solus qui potest

omnia VII 43 § 18 Deus omnipotens de cuius misericordia et in cuius fiducia haec loquor V 11 § 6 Deus omnipotens III 5 § 8 V 11 § 6, *cf.* omnipotentia, uni Deo leges subiectae sunt V 2 § 5 Deus creator et index I 3 § 2 Deus iudex VII 37 § 17; 41 § 10 Deus hominem fecit II 1 § 1 Dei creatura et dispensatio summus II 1 § 2 Deus dispensator humani generis VII 37 § 11 Deus mutans regna et disponens tempora, peccata quoque puniens VI 1 § 5 Deus disposuit tempora II 3 § 5 auctor temporum I 3 § 4 Deus praedestinauerat annum VI 22 § 6 Deus agricola uerus A 33 § 1 Deus blandiens, admonens et redimens III 6 § 39 Deus conseruator humilium et punitor malorum III 3 § 3 Deus correptionibus arguit VI 1 § 26 adiuuante Domino VI 22 § 10 Dei adiutorium A 6 § 2; 7 § 2; 31 § 1; 32 § 3 *al.* arbitrium III 5 § 8 VII 9 § 5 bonitas VII 1 § 3 D. secretorum cognitor VII 22 § 6 D. clemens et patiens VII 27 § 12 Dei clementia II 3 § 5 VI 1 § 27 VII 36 § 5; 41 § 4 Dei ecclesia *uide* ecclesia, Deus exoratus III 3 § 2 flagella Patris III 6 § 39 Dei gratia VII 1 § 4; 5 § 11; 6 § 6; 9 § 2 A 10 § 3; 30 § 4 *al.* Dei gubernatio VII 1 § 4 diuina indignatio VII 33 § 16 Dei indignatio VII 39 § 2 Deus inimicus III 6 § 37 D. iratus I 5 § 9 III 6 § 6 D. iratus atque auersus II 18 § 5 Dei ira I 8 § 7; 9 § 4; 10 § 18 VII 22 § 3.9; 23 § 13; 34 § 5; 37 § 17; 41 § 6 Dei irā ultio transacta I 10 § 18 irae temperamentum VII 5 § 11 Dei iudicium VII 3 § 8; 22 § 5; 37 § 2; 43 § 9.11 A 32 § 8 iudicium diuinum I 20 § 5 II 11 § 5 VII 36 § 18; 39 § 11; 40 § 2 Dei arcanum iudicium V 4 § 10 iudicium Dei ineffabile III 17 § 11 VII 35 § 3; 37 § 8 Dei iudicio iusto VII 33 § 19 Dei

iudicia VII 32 § 2; 41 § 3; 43 § 19 iudicia Dei ineffabilia VII 41 § 10 Dei iudiciorum ineffabilem arcanum II 3 § 5 Dei iudicia profundissima II 2 § 4 iudicium ultimum *uide* iudicium. Dei mandatum A 26 § 5 Dei mandata A 26 § 3 Deus miserens VII 5 § 11 Deus misericors VII 30 § 6 Dei misericordia I 8 § 7; 17 § 3 V 11 § 6 VII 22 § 9; 34 § 5; 37 § 17; 41 § 8 diuina misericordia VII 37 § 11 diuina miseratio III 17 § 8 misericordiae I 5 § 11 Dei ordinatione VI 22 § 5 a Deo ordinatus VII 43 § 10 Dei patientia II 3 § 8 A 28 § 7.13 Dei permissu VII 22 § 6; 27 § 16 poenas iustumque iudicium Dei temperare VI 1 § 27 Dei potentia I 10 § 19 VII 27 § 14; 35 § 12 A 26 § 3; 28 § 7.12 potentia. Dei qua et dispensantur et iudicantur uniuersa VII 35 § 8 potentia et clementia VII 8 § 4 potentia et patientia VII 1 § 1 *sqq.* Dei praeceptum A 26 § 1 Deo procurante VII 35 § 5 Deus propitius et miserans II 18 § 5 Dei prouidentia VII 6 § 11; 15 § 7; 32 § 13; 39 § 2 *p.* diuina I 1 § 9 VII 3 § 10 prouisio diuina VII 11 § 1 a Deo responsa I 8 § 4 Deum scuisse II 19 § 14 Dei sapientia VI 1 § 18 diuina secreta VII 26 § 3 diuina tutela III 17 § 9 Christus cum in forma Dei esset VI 17 § 10 Deus homo esse uoluit VII 4 § 12 Dei euangelium VII 41 § 6 Dei populus I 10 § 8 VII 27 § 1.14 Deo militans VII 36 § 13 Dei milites VII 33 § 3 Dei seruus I *pr.* § 12; 8 § 8 Dei serui sancti VII 36 § 6 Deo sacra uirgo VII 39 § 3 *sqq.* Deus colitur I *pr.* § 9 Deo hymnum concinunt VII 39 § 9 Deum credere VI 1 § 2 Deo ipai credas VI 1 § 5 unus Deus ab omnibus et diligitur et timetur V 2 § 5 Deo gloriam adquisiuit I 8 § 12 Dei ueri intelligentia VI 1 § 4 Deum nescire in totam

- nemo potest VI 1 § 2 ad Dei veri notitiam non nisi auditu per fidem uenitur VI 5 § 8 Dei scientiam quasi arcem prospicit VI 1 § 1 de Deo sperans VII 35 § 22 posuit in Deo spem suam VII 35 § 2 Dei timor I 10 § 18 VII 37 § 9; 39 § 6 A 33 § 6 qui Deum non metuit VII 41 § 3 impietas in Deum VII 7 § 10
- deus.* unum deum auctorem omnium reppererunt philosophi VI 1 § 3 sub uno deo magno plures ministros uenerari VI 1 § 8 deum sese coli iussit Domitianus VII 10 § 2 dii I 11 § 2 III 11 § 9 V 4 § 11 VI 1 § 10.15 VII 30 § 4; 37 § 10 dii uel daemones III 21 § 6 daemones, quos aliqui deos putauissent VI 1 § 7 dii falsi VI 5 § 8 si estis, dii VI 5 § 9 dii patrii VI 5 § 5.8 dii hospitis mei V 2 § 4 multos deos timore finxerunt VI 1 § 2 tam multos deos pagani putant quam multa sunt VII 1 § 6 deos plures sequi VI 1 § 3 qui deos colunt VI 5 § 10 diis seruire V 16 § 13 dii pro nihilo contempti VI 1 § 16 dii auersi III 6 § 6 deorum fauor VI 1 § 11.13 dii irati III 14 § 6 III 5 § 8 quasi iratis diis III 12 § 17 dii isti.. propitii.. auersi VI 1 § 19 dii magni VII 1 § 9 dii muti et surdi III 16 § 13 deorum potentia et patientia VII 1 § 7 sqq. deorum praesidium VII 37 § 6 diis sanguinem propinare I 11 § 2 VII 37 § 5 deum imagines mentiuntur II 19 § 15 in Deo deos quaerere (*cum Ario*) VII 29 § 3
- Diabliantes (*sic*) VI 8 § 8
 diabolus III 6 § 39 VII 29 § 2 A 15 § 4; 16 § 4; 17 § 5; 20 § 1—5.7; 22 § 2; 32 § 3
 diadema VI 8 § 7 VII 40 § 6
 Diadumenus Macrini filius VII 18 § 3
 Diaeus dux Achaeorum V 8 § 3
 Diana Taurica V 1 § 16
 Dianium (in Auentino) V 12 § 6
 dictator creatus II 5 § 4 *dictatores:*
 M. Valerius II 5 § 5 Quintius
- Cincinnatus II 12 § 7 Aemilius II 13 § 10 Camillus II 19 § 3 T. Quintius III 6 § 2 C. Sulpicius III 6 § 2 Fabius Maximus III 15 § 7 D. Iunius III 16 § 7 Iunius § 9 Sulla V 21 § 12 C. Iulius Caesar VI 16 § 3
 Didymus VII 40 § 5
 dies nostri I 1 § 14 III 3 § 2 dies nouissimi I pr. § 15
 P. Digitius praetor III 20 § 16 dilectus III 1 § 19; 6 § 4 *alibi*
 diluuium (*Noae*) I 3 § 3 d. in Achaia I 7 § 3 d. Amphictyonis temporibus I 9 § 1
 Diocles I 19 § 5
 Diocletianus VII 25 § 1.5.8.9.11 § 13.14; 28 § 12
 Diodotus cum Alexandro filio regnum Demetrii usurpauit V 4 § 17
 Diogenes Archelai filius VI 2 § 6
 Diopolita I 8 § 10
 Dionysius Siciliae tyrannus II 17 § 4 dirae III 13 § 4
 discessio plebis II 5 § 5
 disciplina ludi litterarii I 18 § 1
 discipuli (Christi) VI 1 § 8 VII 3 § 10; 4 § 5
 discordia II 17 § 17 III 6 § 2 V 8 § 1 discordiae III 8 § 5 V 17 § 2 nutriuntur otio discordiae II 16 § 1 d. ciuiles VI 2 § 10
 diuinationis heres VI 15 § 14
 diuinus *uide* Deus
 Diurpaneus VII 10 § 4
 doctores VII 19 § 2 A 5 § 3
 dogma (Arianum) VII 28 § 23.25; 32 § 6; 33 § 19 dogmata A 5 § 3 *alibi* d. noua A 24 § 4 d. noua A 24 § 4 d. pessima A 1 § 3
 Dolabella consul [471] III 22 § 12
 Cn. Dolabella, Saturnini frater, interfectus V 17 § 10
 Dolabella partium Caesaris in Illyrico uictus VI 15 § 8 Trebonium Smyrnae interfecit VI 18 § 6 ab senatu hostis pronuntiatus VI 18 § 6 se interfecit VI 18 § 13
 domesticus VII 42 § 11
 dominicus *uide* Christus
dominus. domini appellationem declinavit Augustus VI 22 § 4.5 dominum sese ac deum uocari scribi colique iussit Domitianus

- VII 10 § 2 qui sine domino inuenirentur VI 20 § 7 serui, quorum domini non exstabant VI 18 § 33 dominis restituti serui VI 20 § 6; *cf.* Christus, Deus
- Domitianus VII 10 § 1.4.7; 11 § 1 VII 27 § 5
- Domitius consul [471] III 22 § 12
- Cn. Domitius proconsole [632] Allobrogas uicit V 13 § 2
- L. Domitius occisus a Damasippo [672] V 20 § 4
- Domitius, Cinnæ gener, dux Marianus in Africa bellum ciuile excitans V 24 § 16 occisus 21 § 13
- Domitius ab Hirtuleio Sertorii duce oppressus V 23 § 3
- Domitius apud Corfinium cum tribus legionibus, quas Caesar ad suas partes traxit VI 15 § 4
- Domnacus dux VI 11 § 19
- Domnus exduce A 6 § 1; 7 § 6
- domus aurea Neronis VII 12 § 4
- domus quatergeminae habitationis minaci proceritate mirabiles II 6 § 10 domus magnæ V 4 § 8 domus Heluetiorum VI 7 § 4
- dona miserunt Romani oraculo Pythico VI 15 § 15
- Dorus (*Dromichaetes*) rex Thracum III 23 § 52
- Drangæ (*uel* Drancae) III 18 § 7
- Dranchei III 23 § 13
- Draptēs VI 11 § 20
- Drepani portus III 10 § 8 Drepanam (*sic*) ciuitatem III 10 § 5
- Dromichaetes *uide* Dorus
- Drusus adoptiuus filius Caesaris (Augusti) VII 32 § 12 Germanici pater, Caligulae auus VII 4 § 3
- Drusus Tiberii filius VII 4 § 9
- Drusus *cf.* Claudius, Linius
- C. Duilius consul [494] III 7 § 7
- Duilius consul [494] III 7 § 8 § 10
- Dumnacus *uide* Domnacus
- duplex natura uirili puer V 6 § 1
- Durius V 7 § 10
- dux (imp.) VII 9 § 1 duces VII 42 § 15; *cf.* exduce
- Dyrrachium VI 15 § 4.18
- Ebora III 3 § 1
- Eboracum VII 17 § 8
- ebrietas V 7 § 14
- Eburones VI 10 § 1.10.17 Eborones VI 7 § 14
- Eburouices VI 8 § 18
- Ebusos insula I 2 § 104
- Ecbatanam (*sic*) V 4 § 9 Ecbatana (*abl.*) V 10 § 8
- ecclesia VI 1 § 27; 20 § 7 VII 8 § 5; 20 § 3; 34 § 2 A 1 § 6 *alibi* ecclesia Dei VII 9 § 5; 17 § 5 Deam in corpore suo, quod est e. A 19 § 2 e. Christi VII 10 § 1; 26 § 9; 29 § 2 ecclesiae corpus A 17 § 12 ecclesiae uiscera A 30 § 3 e. una VII 33 § 17 ecclesiae unitas A 17 § 8 ecclesiae membra VII 29 § 18 ecclesiam temerare VII 36 § 13 ecclesiae VII 21 § 5; 22 § 5; 25 § 13; 26 § 4; 28 § 15; 29 § 4; 30 § 4; 33 § 17; 38 § 6 ecclesiae Christi VII 41 § 8 e. Christianorum VII 27 § 14 ecclesiarum primates VII 27 § 9 ecclesiarum lacerationes VII 33 § 9 ecclesiarum eueratio VII 38 § 6; *cf.* catholicus
- ecclesiastes A 24 § 3
- ecclesiastica domus VII 39 § 3 e. claritas I pr. § 11
- Edessa VII 18 § 2
- edictum VI 2 § 2 (Mithridatis); 22 § 5 (Augusti) VII 4 § 6 (senatus) § 7 (Tiberii); 11 § 2; 12 § 3; 22 § 4; 30 § 3 edicta VII 10 § 1; 21 § 2.5; 27 § 3; 28 § 12.13
- editio uulgata A 9 § 7
- Edusae (Eudusae *cod. H*) VI 7 § 7
- eiuratio regii nominis II 4 § 13
- Elaea (*Aeolis*). Elea VII 12 § 5
- Elagabalus.] Marcus Aurelius Antoninus VII 18 § 4
- elementa prima litterarum VII 29 § 9 e. caeli terraeque ac maris A 9 § 5
- elephanti III pr. § 8; 1 § 6.9.21; 2 § 4; 7 § 5.6; 8 § 16; 9 § 14; 14 § 8; 15 § 3; 18 § 10.12; 19 § 8 V 13 § 2 VI 16 § 3 eorum corii natura V 15 § 17
- Eleusis. Eleusinae (*sic*) I 7 § 3 Eleusinam (*sic*) II 17 § 18
- Elias. Helias A 9 § 7; 30 § 10
- Elis II 4 § 1
- Elisabeth A 5 § 2
- Elisaeus. Heliseus A 30 § 10

Elissa (Dido). Helissa IIII 6 § 1
 emporium I 2 § 28 e. Asiae atque
 Europae (Corinthus) V 3 § 5
 emptor V 15 § 5 emptores VII 37
 § 16
 encæniorum dies primus A 7 § 1
Enniana.] *Ann.* 313 *Vahl.* IIII 15
 § 7 (*ex Livio*); *Medeae* 213 *Rebb.*
 I 12 § 10 (*non ex ipso Ennio*)
Coas (accus.) uide Coas
 eous oceanus I 2 § 13.15 e. Indus
 VI 21 § 20
 Epaminondas III 1 § 16; 2 § 5.7.8;
 12 § 2
 Ephesii VI 2 § 8
 Ephesus I 15 § 5 IIII 20 § 13.20
 VI 2 § 2 VII 11 § 2
 Epidaurius coluber III 22 § 5
 Epiphania (VIII id. Ian.) VI 20 § 3
 Epirota III 11 § 2 Epirotæ III 11
 § 1 IIII 2 § 3
 Epirus III 14 § 4; 18 § 1; 23 § 30
 § 56 IIII 1 § 6.15; 6 § 33 VI
 15 § 22; 19 § 6
 episcopus VII 32 § 6; 36 § 7; 39
 § 2 episcopi VII 27 § 9; 30
 § 5; 33 § 12.19 A 31 § 6
 epistula Marci Antonini VII 15 § 7
 epistulae III 23 § 41
 epulae infames I 19 § 7 epulae
 magnificae V 18 § 21
 equester ordo IIII 16 § 8 V 19 § 5
 VII 5 § 10; 7 § 9
 equites Thessali III 12 § 6 equites
 Romani VI 15 § 21.23; 18 § 12
 VII 6 § 18
 equi regii II 6 § 3 equae nobiles
 III 13 § 7
 eruptiones ignium I pr. § 10 erupti-
 ones Aetnae II 14 § 3
 Erycina ciuitas IIII 10 § 8
 Erythraeum mare A 9 § 6
 Esaias A 29 § 6; 30 § 10
 escae infames V 23 § 15
 Eteocles I 12 § 9
 Etruria III 21 § 3 IIII 14 § 8; 20
 § 11 VI 6 § 5
 Etrusci II 5 § 3.7 III 21 § 1.3.6;
 22 § 12.13 IIII 5 § 3 V 18
 § 17

Euagoras. Euacoras II 16 § 17
 euangelica lectio A 7 § 5
 euangelista (Iohannes) A 17 § 11
 euangelium VII 41 § 4.6 A 17 § 13
 euangelia I pr. § 6 III 23 § 67
 VII 3 § 10; 4 § 15 A 31 § 4
 Euboea I 2 § 57 Euboeae coela (s. e.
 Euboicus sinus) VI 15 § 11
 Euboicus sinus VI 15 § 11 Euboica
 talenta IIII 11 § 2
 Eucherius VII 38 § 1.6
 Eudaemon *uide Arabia*
 Eudoxius episcopus VII 32 § 6
 Euergetæ III 18 § 7
 Eugenius tyrannus VII 35 § 11.13.19
 Eumachus VI 2 § 13
 Eumenes (Alexandri dux) III 23 § 10
 § 20.21.22.23.24.25.27
 Eumenes Attali (I) filius in auxilio
 Scipionis Africani contra Anti-
 ochum IIII 20 § 22 Eumenes
 in auxilio Romanorum contra
 Perseum IIII 20 § 36 Attali
 (III) pater V 8 § 4
 Euphrates I 2 § 20.23.38 II 6 § 2
 § 5 VI 3 § 6; 13 § 2 VII 12
 § 2; 19 § 5 Euphrates et Ara-
 res ab uno monte exoriuntur VI
 4 § 7
 euronotus I 2 § 99
 Europa I 2 § 1.3.4.7.10.51.82.85
 86; 15 § 5; 16 § 1 II 18 § 3
 III 23 § 3.54 IIII 20 § 12 V
 3 § 5 VI 1 § 6; 17 § 4
 eurus I 2 § 13.55.57.58 61.63.68
 Eurydice Philippi mater III 12 § 3
 Eurydice Arridæi uxor III 23 § 29
 § 30
 Eurylochus ab Alexandro M. inter-
 fectus III 18 § 8
 Eurylochus *cf.* Eurymedon
 Eurymedon Atheniensium dux II 14
 § 16 *et (ubi Eurylochus cum*
Iustino Orosius) II 14 § 21
 Eutropius VII 11 § 1 VII 19 § 4
 Euxinus pontus I 2 § 5.26.56; 4 § 2
 exconsule V 23 § 21
 exduce A 6 § 1; 7 § 6
 Exipodram¹⁾ filium suum interfecit
 Mithridates VI 5 § 3

¹⁾ idem nomen est *Φερέδης* (*Pherecyd.* ap. *Clem. Alex.* 5 p. 567⁴);
cf. uelut Ἐφατραίης et Σατραίης. Ac fieri potest, ut Appiani (Mithr. 107)
illud Φεράδης corruptum sit ex hoc Φερόδης.

expulatio V 4 § 8.10
 exproatore proconsule designatus IIII
 16 § 12
 exsecutores VII 22 § 6
 exsequiae mortuorum III 21 § 8 ex-
 sequiae matronae V 24 § 3
 exta cessant VI 15 § 12
 exules III 23 § 14 VII 11 § 2

faber. fabri utilissimi VII 1 § 9
 Fabii cocvi II 5 § 9 Fabii II 19 § 6
 Fabiorum familia II 5 § 8
 Fabius 'consul' [364] *ad Aliam wi-
 ctus* II 1
 Q. Fabius (immo M. Fulvius) IIII 7
 § 1
 Fabius Buteo Fabii Censorii filius
 IIII 13 § 18
 Fabius Censorius IIII 13 § 18
 Fabius Hadrianus V 20 § 3
 Fabius (*Hadrianus*) legatus (Caesaris)
 VI 11 § 17.18.19
 Q. Fabius Labeo consul [571] IIII
 20 § 27
 (Q.) Fabius (*Maximus Bullianus*) ma-
 gister equitum [429] III 15 § 2
 Fabius Maximus cos. v [459]
 III 21 § 1 Fabius Maximus
 Fabii Gurgitis pater III 22 § 7
 Fabius III 21 § 4
 Fabius (*Maximus*) Gurgis consul
 [462] III 22 § 6 Fabius Gurgis
 consul [478] IIII 2 § 2 Fabii
 Maximi (*Bulliani*) filius III 22
 § 7
 Fabius Maximus (*Verrucosus*) dic-
 tator [537] IIII 15 § 7 Q. Fabi-
 us Maximus consul [539] IIII
 16 § 12 Fabius Maximus consul
 [545] IIII 18 § 5
 Q. Fabius Maximus Sernilianus con-
 sul [612] V 4 § 8 Fabius consul
 [612] V 4 § 12
 (Q.) Fabius (*Maximus*) consul [633]
 V 14 § 1
 Q. Fabius Maximus filium suum
 interfecit [inter 649 et 652]¹⁾
 V 16 § 8
 Fabius (*Pictor*) historicus IIII 13
 § 6

(Q.) Fabius (*Vibulanus*) consularis
 [cos. 272] II 5 § 7
 M. Fabius (*Vibulanus*) consul [274]
 II 5 § 7 bis
 Fabia uirgo Vestalis VI 3 § 1
 fabrica aeraria IIII 30 § 40
 Fabricius legatus vulneratus (in
*pugna contra Pyrrhum com-
 missa*) IIII 1 § 21
 fabula Phaetontis I 10 § 19 f. mali
 praeteriti II 19 § 4 fabulae tuae
 scaena VII 26 § 3 fabulae I 12
 § 3 VI 17 § 7 in fabulis cele-
 brari I 12 § 6 fabularum ob-
 lectamenta II 18 § 5 in dulces
 f. cedunt III 14 § 8
 factio V 12 § 9; 17 § 4 factiones
 III 23 § 48 V 17 § 11
 Faesulani montes VII 37 § 13
 Falco *vide* Valerius
 Falisci III 3 § 4 IIII 11 § 10; 15
 § 1
 Falto *vide* Valerius
 falx. falces acutissimae VI 8 § 13
 fames I pr. § 10; 8 § 1.10 II 5 § 6;
 13 § 1; 16 § 17; 19 § 8 IIII
 21 § 7 V 1 § 6; 22 § 17 VI 2
 § 19; 18 § 19; 19 § 1.7; 21 § 5
 VII 3 § 6; 6 § 12.17
 familia magna VI 1 § 26 familiae
 lanistarum VII 3 § 6
 fani antistes III 16 § 13
 Fannius Mithridati se adiunxit VI
 2 § 12.16
 Fanocles *vide* Phanocles
 Farnabazus *vide* Pharnab.
 faeces V 4 § 4 faeces XII II 13
 § 4
 fasti I pr. § 10
 fauces IIII 22 § 5
 fauillae calidae II 18 § 6 f. calidae
 late uolitantes V 6 § 2
 fauonius I 2 § 57
 Faustus *vide* Sulla
 fax. faeces ad inflammandum Urbem
 V 19 § 4
 febris me exsanguem reddidit ac
 frigidam fecit VI 12 § 7 febres
 III 8 § 4 IIII pr. § 5 V 23
 § 1 febres ardentissimae IIII
 pr. § 4; 12 § 8 VI 12 § 2

¹⁾ Eburnum (*de quo Quintilian. Decl. 3, 17*) esse putat Haackh in
Realencycl. VI 2 p. 2916; sed cf. Val. Max. 6, 1 § 5

felicitas VI 18 § 14 *felicitas Romae*
 VII 6 § 11
femina A 32 § 10 sq.
femore transfixo IIII 10 § 5
feris sese obiecit VII 16 § 2
feritas (Germanorum) VI 21 § 17
fermentum V 7 § 14
ferri inopia IIII 22 § 4 *ferrum*
Sericum VI 13 § 2
fidelis VII 1 § 5 *fideles* VI 1 § 27
 VII 1 § 1
Fidenae II 13 § 10
Fidenas bellum II 4 § 10 *Fidenates*
 II 13 § 10 VII 4 § 11
fides, iustitia, fortitudo et misericordia
 V 5 § 1 *fides* (Christiana) IIII 17
 § 11 VI 5 § 8; 20 § 3.9 VII
 29 § 2; 32 § 7; 34 § 3; 36 § 3;
 37 § 17; 41 § 9 *fides* subuenit,
 ubi ratiocinatio deficit VI 1 § 4
fidei constantia VII 15 § 9 *sanctae*
fidei professio VII 6 § 8
fides recta VII 33 § 4 f. una
 VII 33 § 17 f. *sanctissima* VII
 37 § 11 ad *fidem cogere* VII
 35 § 8 cf. *atholicus, Christianus, Christus, professio*
fiducia non est sani A 31 § 3
filius (Christus) VII 9 § 8 *filiorum,*
quos primos quique genuerant,
interfectio VII 27 § 13
Fimbria V 20 § 1 VI 2 § 9 (Marianorum
scelerum satellites) § 11
 (Ilium deleuit) § 12
finium in os coniectantes VII 8 § 8
Firmius *vide* *Furnius*
Firmus VII 33 § 5.6
fiscalium negotiorum calumniosa monu-
menta VII 15 § 12
fiscus IIII 18 § 5
histulae quibus aqua deducebatur V
 17 § 7
Flaccus *vide* *Fulvius, Valerius*
flagella militum A 9 § 1
flagitia I pr. § 10 II 18 § 3
flamines V 18 § 27
Flaminius consul [531] IIII 13 § 14
Flaminius consul [537] IIII 15
 § 2.4
Flaminius praetor [561] IIII 20 § 19
Flamininus *vide* *Quintus*
flamma pendens caelitus III 3 § 2
 f. *eructata* IIII 4 § 4 f. *terrae*
hiatu prorupit V 18 § 5
Flamma *vide* *Calpurnius*

Flavianus VII 8 § 7
Florianus VII 24 § 1; 27 § 12
Florus *vide* *Aquilius*
flumen sanguine effluxit IIII 13 § 12
flumina retrorsum cogere IIII
 15 § 6
foci III 23 § 2
foedus ictum cum Carthaginensibus
 III 7 § 1.2 f. *turpissimum cum*
Numantinis factum V 4 § 20
 f. *infame cum Numantinis a*
Pompeio pactum V 4 § 21 f.
ruptum IIII 5 § 2 *foedera pudenda*
 V 7 § 3 *foedus ignominiosissimum*
(cum Iugurtha) V 15 § 6 *foedus turpissimum*
(cum Tigurinis) V 15 § 24 f. a
Mithridate cum Sertorio pactum
 VI 2 § 12 f. *cum Parthis pactum*
 VI 21 § 29
fomes ignis IIII 12 § 8 *mali* V 9 § 5
fons VI 11 § 21.24—28 *fons olei*
 VI 18 § 34; 20 § 6.7
Formiae IIII 4 § 3
formicae *vide* *Iuppiter*
fornax VI 2 § 17
fornix Calpurnius V 9 § 2
fortitudo V 5 § 1, cf. *fides*
Fortunatae insulae I 2 § 11
forum Vrbis II 4 § 4; 19 § 15 IIII
 3 § 5; 4 § 2; 11 § 9 V 17 § 7;
 19 § 4.24; 21 § 4 VI 15 § 2;
 17 § 3 VII 6 § 17; 8 § 8; 15
 § 12 f. *boarium* IIII 13 § 3
 f. *holitorium* V 17 § 10 *forum*
 (Carthagine) IIII 6 § 32
fossa V 7 § 8 VI 2 § 14; 10 § 3;
 15 § 18; 21 § 7
fossores II 6 § 5
fragmen. fragmina panis VII 6 § 17
fragmenta crustae glacialis IIII 20
 § 35, cf. *subsellium*
Franci VII 25 § 3; 32 § 10; 35 § 12;
 40 § 3
Fratafernes *vide* *Phr.*
frater. fratrum una domus III 8 § 6
fratres Christiani VII 32 § 18
fratres A 5 § 1; 7 § 6
fraternitas uniuersa A 7 § 6
Fraucus Marsorum imperator V 18
 § 18
frena (equorum) V 15 § 21
fretum Gaditanum I 2 § 10.74.94
 VII 43 § 11 *fretum Hadriaticum*
 I 2 § 100 *fretus paruus* I 2 § 101

- frigus III pr. § 7.8 frigiditas III 14 § 8
 I 2 § 86 acerbitas III 14 § 8
 uolentia III 15 § 3
Foroneus *vide* Foroneus
 fructuum sterilitate castigatur terra
 II 1 § 1 fructus terrae diminiuit
 Deus A 26 § 4
 frumenti modii III 1 § 8 frumenti
 massa VII 39 § 13 frumenti
 stipendium V 18 § 27
 fruticosi VII 33 § 9
 frux madefacta V 7 § 14 fruges III
 4 § 4 fruges (i. e. frumenta) in
 arboribus enatae V 6 § 2 fru-
 gum spes V 11 § 2
Frygii *vide* Phr.
 Fucinus lacus V 18 § 24
Fufetius. Mettus Fufetius II 4 § 10
Fufidius *vide* Fursidius
 fugitiui V 1 § 1; 9 § 6.7; 19 § 19
 § 24; 24 § 6.7.9.18.19 VI 18
 § 20
 fuligo VI 2 § 17
 fulmen I 20 § 5 III 4 § 1.3
 VII 12 § 5; 15 § 3; 23 § 6;
 24 § 4; 27 § 12 fulminis ictu
 exinanita puella V 15 § 21 ful-
 mine adflatus V 19 § 18 ful-
 mina I pr. § 10 II 19 § 15 III
 1 § 17 (dira) VII 39 § 18 ful-
 minum iactus I 5 § 2 fulminum
 ictus VII 15 § 9
 (Cn.) Fuluius (*Centumalus*) cos. [525]
 III 13 § 2
 Cn. Fuluius (*Centumalus*) cos. [543]
 III 17 § 2 Cn. Fuluius procos.
 ab Hannibale interfectus III 18
 § 8
 M. Fuluius [Q. Fabius *Orosius*]
 (*Flaccus*) cos. [490] III 7 § 1
 Cn. Fuluius (*Flaccus*) praetor ab
 Hannibale uictus III 16 § 17
 (Q.) Fuluius Flaccus cos. [530] III
 13 § 11 Fuluius procos. III 17
 § 4 Q. Fuluius procos. Capuam
 cepit III 17 § 12 Q. Fuluius
 Flaccus praetor III 20 § 31
 Ser. Fuluius Flaccus cos. [619] V 6 § 1
 (C.) Fuluius (*Flaccus*) cos. [620] V
 9 § 6
 M. Fuluius Flaccus cos. [629] V 11
 § 1 Fuluius Flaccus V 12 § 5
 Flaccus V 12 § 6.7; *idem cum*
filio: Flacci duo V 12 § 8; *alter*
filius:
- (*Fulvius*) Flaccus adulescens V 12 § 9
 (Ser.) Fulvius Nobilior cos. [499] III
 9 § 5
 M. Fulvius (*Nobilior*) praetor Celti-
 beros uicit III 20 § 16 Fulvius
 praetor III 20 § 19 Fulvius
 cos. [565] III 20 § 25
 L. Fulvius *vide* Furius
 Fulvia Antonii uxor VI 18 § 17
 fumi caligo III 23 § 4
 fundae VI 10 § 4
 Fundanus *vide* Minicius
 funes V 16 § 18; 18 § 13
funus. fanera II 18 § 3 funerum
 ministri V 4 § 8
 furculae Caudinae III 15 § 2 bis V
 7 § 1
 C. Furius Placidus (*immo* Pacilus,
 cos. [503] III 9 § 14
 L. Furius [Fulvius *Orosius*] praetor
 III 20 § 4 Furius cos. [558]
 III 20 § 11
 Furius tr. pl. [654] V 17 § 10.11
 Furius Camillus Scribonianus VII
 6 § 6 sq. Scribonianus VII 8 § 2
 Furnius dux Antonianus Sex. Pom-
 peium uicit VI 19 § 2; *cis*
filius:
 Furnius. Firmius (*sic*) legatus Gal-
 laecos perdomuit VI 21 § 6
 furor indomitus III 9 § 10
 L. Fursidius (*Fufidius*) primipilaris,
 quo auctore Sulla primus tabulam
 proscriptionis induxit V 21 § 3
 furtum III 13 § 18
 Fuscus dux Domitiani VII 10 § 4
 futura fastidio praesentium meliora
 creduntur III pr. § 2
 Gabii II 4 § 12
 Gabiniani milites VI 15 § 33
 C. (A.) Gabinius legatus interfectus
 (bello Marsico) V 18 § 25
 Gabinius a Pompeio cum exercitu ad
 Hierosolymam missus VI 6 § 2
 Gades insulae I 2 § 7.72
 Gaditanum fretum I 2 § 10.74.94
 x m. passuum VII 43 § 11
 Gaesati III 13 § 5.15
 Gaetuli I 2 § 90 VI 21 § 18
 Gaius nepos (Augusti) VII 3 § 4
 Gaius *cf.* Caligula
 Galatia III 20 § 25 VII 12 § 5
 31 § 3

Galaulae [fort. sunt Autolalae] I 2 § 94
 Galba *vide* Sulpicius
 galea V 19 § 12
 Galerius *vide* Maximianus
 Gallaccia I 2 § 71.81 V 7 § 2 VI
 21 § 2.6
Gallaecus. Gallaeci V 5 § 12
 Gallia I 2 § 60.62 V 15 § 23; 24
 § 16 VI 8 § 1; 9 § 2.3; 10 § 1
 § 10.18.19; 11 § 1.7.15.19; 12
 § 2.8; 14 § 3; 15 § 1; 18 § 7;
 21 § 12; VII 5 § 5; 8 § 6; 12
 § 2; 15 § 4; 17 § 5.6; 22 § 10;
 23 § 5; 25 § 2.7.15; 28 § 9;
 29 § 8; 34 § 9; 35 § 10; 42
 § 3; 43 § 1 Gallia Belgica I 2
 § 62.60.63.66 G. Cisalpina IIII
 13 § 5 V 22 § 17 VI 7 § 1
 G. Comata VI 7 § 1 Gallia
 Lugdunensis I 2 § 64 Gallia
 Transalpina VI 7 § 1 Galliae
 ciuitas V 14 § 1 Galliae pro-
 consule V 23 § 4 Galliae I 2
 § 66.75.76 IIII 18 § 9 VI 7
 § 3.6.11; 8 § 6 VII 22 § 7;
 24 § 2; 25 § 2.15.16; 28 § 5;
 29 § 13.14.15; 32 § 12; 33 § 8;
 38 § 3.4; 40 § 3.4.9; 42 § 6
 Galliae totae VI 8 § 23
 Gallicani milites VII 42 § 5
 Gallicum mare I 2 § 62.65.66.104
 bellum Gallicum IIII 12 § 7
 Gallienus VII 22 § 1.5.13; 41 § 2
 Gallograecia IIII 20 § 25 VI 2 § 18
Gallograecus. Gallograeci IIII 20 § 25
 Gallus III 6 § 5 Gallus et Galla
 defossi IIII 13 § 3 Gallus miles
 VI 5 § 6 Galli Senones II 19
 § 5 III 22 § 12 Gallorum in-
 ruptio II 19 § 3 VII 39 § 17
 Galli II 19 § 7.9.10.13 III 1
 § 1; 6 § 1.2.4; 20 § 2; 21 § 1
 § 4.5.6; 22 § 13.15 IIII 9
 § 1; 12 § 1 (Cisalpini); 13 § 5
 § 10; 13 § 11 (Insubres) § 14;
 14 § 3 (Gallorum gentes) § 4
 (montani); 16 § 12; 18 § 9; 20
 § 15 V 4 § 7 (Salassi); 13 § 2
 (Allobroges); 14 § 3.5 (Gallorum
 gens); 15 § 25; 16 § 1 (Galli
 Germani) § 11.15.21; 22 § 7
 (populi); 24 § 1 (gladiat.) § 6
 VI 7 § 3; 8 § 4.16; 10 § 8.12
 § 13.20; 11 § 1.4.9.11.12.13;
 12 § 1; 21 § 20 VII 22 § 11;

32 § 13; 35 § 10.12 gens ad
 omnia consilia mobilis VI 8 § 17
 Gallus *cf.* Cornelius
 Gallus Hostilianus VII 21 § 4 Gallus
 VII 21 § 6; 27 § 10
 Gallus (Constantii patris filius) Cae-
 sar VII 29 § 14 sq.
 Gandaridas (*acc.*) I 2 § 45
 Gangaridas expugnare Macedones
 III 19 § 4
 Ganges I 2 § 13.43.44
 Gangines I 2 § 93
 Ganymedes I 12 § 4
 Garamantes I 2 § 90 Garamantum
 gentes I 2 § 88
 Gaulalae *vide* Galaulae
 gaza regia VI 19 § 18 Persica VII
 25 § 11
 Gedrosi *vide* Cedrosi
 T. Geganus ('Gesonius') cos. [262]
 II 5 § 6
 L. Geganus ('Giganus') V 17 § 10
 Gellius consul [682] V 24 § 4
 gelu nocturnum IIII pr. § 7 gelu
 concrepare IIII 20 § 35
 Gemoniae scalae VII 8 § 8
 Genabum *vide* Caenapum
 gens Gallorum V 14 § 5 VI 8 § 17
 g. Germaniae VI 21 § 12 g.
 Gothorum VII 38 § 2 gentes
 solutae et barbarae V 1 § 14
 innumeri diuersarum gentium
 populi V 1 § 8 gentium caedes
 I 4 § 4 gentibus adnuntiari
 uoluit Christus VI 1 § 19 gentes
 IIII 6 § 40 VI 1 § 21.24; 21 § 13;
 22 § 1 A 19 § 3.8; 21 § 1 Gal-
 lorum g. IIII 14 § 3 Germa-
 norum g. VII 35 § 4 Gothorum
 g. VII 28 § 29 *cf.* Garamantes,
 Libyoaeg., Libyoaeth. Scythicus
 gentiles I pr. § 9 IIII 17 § 10 VII
 33 § 16.18 A 9 § 5 gentilium
 sacrificia VII 5 § 7 historici g.
 I 3 § 6 licentia gentilis VII 36 § 3
 gentilitas caeca I 16 § 4 g. uni-
 uersa A 20 § 2
 Gentius rex IIII 20 § 36
 L. Genucius cos. [389] III 4 § 1
 C. Genucius Clepsina cos. [478] IIII
 2 § 2 Genucius consul [484]
 IIII 3 § 5
 Germania I 2 § 53.60.63 V 9 § 1
 VI 7 § 7; 9 § 1; 21 § 12.14.16
 VII 5 § 5; 8 § 3; 12 § 2; 15

- § 8; 19 § 1 Germania interior VII 32 § 12
 Germanicae legiones VII 8 § 6
 Germanicus Drusi filius, Caligulae pater, de Germanis triumphavit VII 4 § 3 Tiberii filius adoptivus VII 4 § 9 Germanici filios interfecit Tiberius VII 4 § 9
 Germanus. Germani V 16 § 1 (Galli Germani); 24 § 6 VI 7 § 3.6.8 § 10.14; 8 § 23; 10 § 16; 11 § 9; 21 § 26 VII 4 § 3; 10 § 3; 16 § 2; 22 § 7; 29 § 15; 41 § 2 e Germanis XII captivorum Tiberius abduxit VI 21 § 24 Germani ultiores VII 22 § 7 Germanorum gentes VII 35 § 4
 germinis vis V 7 § 14
 Gerontius comes (Constantis) VII 42 § 4
 Gesonas oppressit Alexander III 19 § 6
 Gesonius *vide* Geganius
 gesta III 14 § 9 IIII pr. § 2 gesta veterum V 2 § 8 gestorum ordo occultus VI 20 § 8 gestorum monumenta I 10 § 17
 Geta, Seneri filius VII 17 § 8
 Getae qui et nunc Gothi I 16 § 2
 Giganus *vide* Geganius
 gigas II 6 § 7
 Gildo comes VII 36 § 2.4.10 sq.
 Glabrio *vide* Acilius
 glacialis crusta IIII 20 § 35
 glacies crassa IIII 20 § 34
 gladiatores Capuae a ludo Cn. Lentuli diffugerunt V 24 § 1 gladiatorum lanistae V 24 § 3 gladiatores VI 17 § 4 fugitivi gladiatores VII 5 § 4 gladiatorum manus VII 29 § 11
 gladiatoricum bellum V 24 § 18
 gladiatorium munus V 24 § 3 VII 4 § 11 gladiatoria arma VII 16 § 2
 gladius brevis V 12 § 6 gladio instante VI 12 § 4 nullus gladium de vagina extulit VII 35 § 7 'gladius' libellus VII 5 § 10 g. ceruicibus inpendens I 8 § 14
 glandes IIII 20 § 25
 C. Glaucia cum Saturnino trucidatus V 17 § 9 Glaucia praetor V 17 § 4 Glaucia V 17 § 3
 globus ignis V 18 § 3 globus coloris aurei caelo deolvitur V 18 § 6 globi ignei V 10 § 11
 Goliath A 2 § 5.7; 3 § 1; 24 § 3
 Gomorra I 5 § 6
 Gomorraei I 6 § 6
 Gordianus VII 19 § 3.4.5
 Gordie, quae nunc Sardis vocatur III 16 § 5
 Gothia I 2 § 53 VII 43 § 5
 Gothon (Carthag.) IIII 23 § 1
 Gothus. Gothi I 6 § 4 (Gothorum enses); 16 § 2 cf. 17 § 3, II 3 § 3; 19 § 13 III 20 § 9 (Gotthi); 22 § 15 (Gotthi) V 1 § 13 VI 12 § 7 VII 2 § 7; 22 § 7; 23 § 1.4; 28 § 29 (Gothorum gentes); 32 § 9; 33 § 10.13.19; 34 § 5.6.7; 35 § 19; 37 § 2.3.4 § 8.12.16; 38 § 2 (Gothorum gens); 39 § 3; 42 § 9; 43 § 1 § 2.3.5.6 (barbaries effrenata) § 9.10.11.12.15
 Gracchani V 12 § 5
 Gracchus *vide* Sempronius
 gradus qui sunt super Calpurnium fornicum V 9 § 2
 Graecia I 11 § 4; 13 § 2; 15 § 7; 18 § 2; 21 § 3.17 II 4 § 1; 9 § 1; 11 § 1.3.7.8; 14 § 13 § 17; 15 § 3.5; 17 § 2.8 III 1 § 1.4.16.25; 2 § 11; 12 § 10 § 12 (Graeciae concilium commune) § 15.16.24.28.33 (Graeciae corpus); 13 § 1.9.11; 14 § 3.4; 18 § 1.2; 23 § 14.15 § 29.53 IIII 1 § 6; 2 § 7; 9 § 4; 20 § 3.25 V 18 § 30; 20 § 1 VI 2 § 4; 15 § 4.11; 18 § 13.18; 19 § 2.5.21; VII 7 § 1; 12 § 5; 22 § 7; 28 § 19
 Graecus. Graeca mulier defossa IIII 13 § 3 lingua (Graeca) VI 20 § 6 Graeco apoplexis vocatur VII 32 § 14 Graeci I 1 § 1; 12 § 3; 17 § 1; 18 § 2 II 11 § 3.5 III 1 § 2.5; 2 § 1.3; 16 § 1 IIII 9 § 1 VI 2 § 17 VII 15 § 3 Graeci monarchiam vocant VI 20 § 2 Graecorum libri VII 4 § 15
 grando I 10 § 12 III 7 § 4 (saxea) IIII 17 § 5 V 18 § 5 (lapidum) VII 27 § 10 grandinae I pr. § 10

- Granus Serenus legatus Hadriani
 VII 13 § 2
 gratia *vide* Deus, Christus
 Gratianus VII 32 § 8.15; 33 § 8;
 34 § 1.10; 35 § 1
 Gratianus tyrannus VII 40 § 4
 Gratidius Marii legatus V 19 § 4
 gregarii milites V 22 § 15
 gubernatio *vide* Deus
 Gurges *vide* Fabius
 guttur serpentis IIII 8 § 12
 Gylippus II 14 § 13.15.22
 Gyndes fluuius II 6 § 2.4
 habitator VII 12 § 6
 Hadrianus *cf.* Fabius
 Hadrianus imp. VII 12 § 6; 18 § 1 sqq.
 Hadriaticus sinus I 2 § 57.59.61
 Hadriaticum mare I 2 § 90.97
 § 100 Hadriaticum fretum I 2
 § 100
 Hadrumetus I 2 § 92 Hadrumetum
 (*acc.*) IIII 19 § 3
 haeresiarches VII 14 § 2
 haeresis VII 32 § 6 A 33 § 7 h.
 Polagiana A 1 § 4 *et saepius*
 haereticus A 1 § 4 haeretici VII 33
 § 18 *et saepius*
 Hagis *vide* Agis
 Halestris *vide* Thalestris
 Halia *vide* Allia
 Halicarnasus ('Halycarnasus') II 10
 § 3
 halitus serpentis pestifer IIII 8 § 11
 Hamilcar cognomento Rhodanus IIII
 6 § 21
 Hamilcar (*immo* Bomilcar) IIII 6 § 32
 Hamilcar uictus a Regulo apud Sici-
 liam IIII 8 § 6 *et in Africa*
 IIII 8 § 16
 Hamilcar in Numidiam Mauretani-
 amque missus IIII 9 § 9
 Hamilcar (*maior*) Hannibalis pater
 IIII 10 § 2
 Hamilcar (*Barcas*), Hannibalis pater
 IIII 14 § 3 ab Hispanis occisus
 IIII 13 § 1
 Hamilcar Hannonis pater IIII 18
 § 17
 Hamilcar quo duce Galli Cremonam
 Placentiamque uastauerunt IIII
 20 § 4
 Hammon *vide* Iuppiter
 Hannibal senior IIII 7 § 6.7; 8 § 4
 Hannibal IIII 7 § 5.9.10 (a Du-
 lilio uictus) § 11
 Hannibal Hamilcaris (*maioris*) filius
 IIII 10 § 2
 Hannibal (*Hamilcaris Barcae filius*)
 IIII pr. § 8; 13 § 7; 14 § 1.6
 § 7; 15 § 2.3.5.7; 16 § 1.2.4
 § 5.10.12.16.17.20; 17 § 2.7
 § 8; 18 § 1.3.4.5.6.8.9.15.16
 § 18; 19 § 1.3; 20 § 3.13.18
 § 22.29 V 5 § 7; 16 § 14. Han-
 nibal circa portas fremens V 24
 § 5
 Hanno dominationem inuasurus ne-
 catur IIII 6 § 16.17
 Hanno ab Agathocle interfectus IIII
 6 § 25
 Hanno imperator Agrigenti expugna-
 tionem paulisper distulit IIII 7
 § 5 cum Hamilcare classi prae-
 fectus IIII 8 § 6
 Hanno in locum Hannibalis senioris
 subrogatus IIII 7 § 11
 Hannones duo apud Clipeam uicti
 IIII 9 § 7
 Hanno apud Aegates insulas uictus
 IIII 10 § 6.7; *fort. idem atque*
ille IIII 7 § 5; 8 § 6
 Hanno minimus homo inter legatos
 [*a. 519*] IIII 12 § 3
 Hanno Agrigenti a Laeuino captus
 [*544*] IIII 18 § 2
 Hanno Hamilcaris filius a Scipione
 interfectus [*549*] IIII 18 § 17
 Hanno *cf.* Mago
 harenae iacentes I 2 § 93 harenae
 VI 9 § 5 VII 30 § 6
 Harpagus ('Harpalus') I 19 § 7.8
 Harudes *vide* Arudes
 haruspices V 4 § 8 artifices circum-
 uentionum V 4 § 11 aucupa-
 tores euentuum et structores
 fallaciarum V 4 § 19
 Hasdrubales duo cum Regulo bellum
 gesserunt IIII 8 § 16
 Hasdrubal (*Hannonis fil.*) apud Panor-
 mum uictus IIII 9 § 14.15
 Hasdrubal alter in Sardinia IIII 16
 § 20
 Hasdrubal, Hannibalis frater, in
 Hispania IIII 16 § 20 H. in
 Hispania a Scipionibus oppressus
 IIII 16 § 18 a fratre Hasdru-
 balis (*immo* Hasdrubale) Scipi-
 ones in Hispania interfecti IIII
 17 § 12 Hasdrubal a Scipione
 in Hispania uictus IIII 18 § 7

- Hasdrubal Hannibalis frater ab Hispaniis ad Italiam venit** III 18 § 9 **Hasdrubal apud Motaurum uictus** III 18 § 12—15
Hasdrubal (Gisconis) et Syphax a Scipione uicti III 18 § 20 **H. cum Manilio cos. congressus** III 22 § 7 **Scipioni se dedit** III 23 § 4 **Hasdrubalis uxor** III 23 § 4
Hasdrubal Masinissae nepos III 22 § 8
Hasdrubales duo duces creati (Gisconis f. et Masinissae nepos) III 22 § 8
hasta. sub hasta uendere V 18 § 26
hastatus primus III 1 § 10
hastilia V 15 § 16 VI 8 § 13
Hebraei I 10 § 16 VII 27 § 14.15
Helena (Menelas) I 17 § 1
Helena Adiabenorum regina VII 6 § 12
Helena Constantii concubina, Constantini mater VII 26 § 16
Helena oppidum VII 29 § 7
Helias *vide* Elias
Helice III 3 § 1
Helissa *vide* Elissa
Heliogabali templum VII 18 § 5
Hellespontus I 2 § 26.105
Heluetii VI 7 § 3.5
L. Heluius eques Romanus V 15 § 20
Heluius *cf.* Pertinax
Henna V 9 § 7
Heracles 'Campaniae' urbs III 1 § 8
Heracilianus, Africae comes, consulatum adsecutus est [413 p. Chr.] VII 42 § 10
Heracitus praetor V 9 § 5
herbae III pr. § 7 V 11 § 2
Hercules I 15 § 7.8.9 III 19 § 2.6
Herculis columnae I 2 § 7 **Herculis sacerdos** III 6 § 8 **Hercules Phoenix** V 15 § 8
Hercules (Alexandri M. filius) III 23 § 31.34.38
Herculius *vide* Maximianus
Hercynio III 1 § 8
Herdonius ('Herbonius') II 12 § 5
Herennius Pontii pater III 15 § 3
Herodes (Magnus) VI 18 § 24
Herodes (Antipas) paruulos occidit VII 3 § 2
Hesperius oecanus I 2 § 94
Hesperius mons I 2 § 94
Hiarbas ('Hiertas') V 21 § 14
hiarc. praerupta hiantia inferna patuerunt III 5 § 1
hiatus locorum III 3 § 1 **hiatus terrae** III 4 § 4 V 18 § 5
Hiberia I 2 § 40 VI 4 § 8
Hibericum pelagus I 2 § 104
hiberna II 19 § 1 III 18 § 18; 20 § 37
Hibernia I 2 § 75.80
Hiberus V 4 § 2
Hiempsal V 15 § 3
Hierapolis VII 7 § 13
Hieremias A 29 § 7; 30 § 10
Hiero III 7 § 1
Hieronymus beatissimus presbyter VII 43 § 4 **Hieronymus** A 1 § 4; 3 § 2; 4 § 6; 11 § 5; 12 § 1 **Hieronymi ad Ctesiphontem epistula** A 4 § 6 **Hieronymi dialogus (contra Pelagianos)** A 4 § 6
Hierusalem VII 2 § 3 A 2 § 6; 3 § 2; 8 § 2; 20 § 2 **Hierosolyma (-ae)** VI 6 § 2; 13 § 1 VII 3 § 5; 6 § 12; 13 § 5 A 8 § 3; 9 § 1 **Hierosolyma (-orum)** VI 13 § 1; 18 § 24 VII 3 § 8; 5 § 7.8; 6 § 14; 9 § 3.6; 30 § 5
Hiertas *vide* Hiarbas
Hilarius A 1 § 4
Himera II 14 § 4
Himelco. Himelcho rex (!) Carthaginiensium III 6 § 10
Hippolyte I 15 § 8.9
Hippos regius (sic) I 2 § 92
Hircyllides *vide* Dercyllidas
Hirtius consul [711] VI 18 § 3.4.5
Hirtuleius V 23 § 3.4.10 **Hirtulei fratres** V 23 § 12
Hispania I 2 § 7.66.69.75.80.104 III 14 § 1.9; 16 § 13.20; 17 § 12.13; 18 § 1.7.17; 20 § 24; 21 § 1.2.10 V 1 § 6; 4 § 1; 7 § 4; 8 § 1; 19 § 9; 23 § 1.4 § 16; 24 § 16 VI 2 § 12; 14 § 3; 16 § 4; 21 § 1.20.21 VII 2 § 6; 7 § 13; 8 § 3; 22 § 7 § 8; [25 § 16]; 29 § 7; 42 § 5; 43 § 1.8 **H. citerior** I 2 § 73 III 20 § 10.16.31.33 V 5 § 13; 7 § 2 VI 8 § 21; 21 § 19 **H. ulterior** I 2 § 74 III 20 § 23 § 32 V 5 § 12 VI 15 § 7 **Hi-**

- spania utraque IIII 20 § 19 Hispaniae I 2 § 68 IIII 18 § 9 V 23 § 2 VI 15 § 6; 16 § 6; 21 § 1 VII 8 § 1; 88 § 3; 40 § 5.7.9; 41 § 2; 42 § 9; 43 § 13.15
- Hispaniense Sertorianum bellum V 24 § 18
- Hispanus III 20 § 8.9 V 5 § 15 VII 12 § 1 H. uir VII 34 § 2 Hispani III 20 § 2 IIII 9 § 1; 13 § 1; 18 § 7.9 V 5 § 14.16 VI 21 § 20
- Hister II 8 § 6 Damnuus quem et Histrum uocant I 2 § 52 Damnuus qui et Hister IIII 20 § 34
- historia II 6 § 1 III 2 § 9 VI 6 § 6; 7 § 2 VII 10 § 4 A 29 § 1 historiae I pr. § 10 II 3 § 10 VII 42 § 18 historiae antiquae, h. Romanae II 2 § 4 historiarum fides III 7 § 3 historiarum monumenta VII 2 § 6
- historicus V 3 § 3 historici paganorum III 16 § 13 historici discordantes V 3 § 4
- historiographi I 1 § 6
- Histri subacti IIII 13 § 16
- Histria I 2 § 55.59.60
- Histriani III 13 § 5
- histriones V 10 § 8
- holitorium forum V 17 § 10
- Homerus poeta I 17 § 2
- homicidia I 4 § 7 IIII 6 § 3
- homo primus I 1 § 11 A 38 § 4 homo quem rectum... fecerat Deus I 3 § 1 hominis primi praenunciatio I 3 § 5 hominis uiri sepultura III 5 § 2 quis finis homini magis esset optandus III 14 § 5 genus hominum reparatum a Deucallione I 9 § 2 gens hominum VI 21 § 7 homines immolare IIII 6 § 3; 21 § 8 armati homines (ex dentibus serpentis ab Medea satis emerant) VI 17 § 7 homines et peccare et puniri propter peccata VI 22 § 11
- Honoriaci VII 40 § 7.9
- Honorius VII 35 § 9; 42 § 16 Honorius Aug. VII 36 § 1 Honorius imp. VII 37 § 11; 38 § 5; 40 § 2; 42 § 1.9.15; 43 § 3.12.14
- hora tertia VI 20 § 5
- Horodes *uide* Orodes
- horreum VII 39 § 14 horrea quadrostructa lapide (Romae) VII 7 § 5
- Hortensius VI 15 § 8
- hospes IIII 16 § 15 V 2 § 4 hospites VI 2 § 3 hospitalitas I 11 § 2 II 17 § 8
- hostiae IIII 6 § 5 VII 20 § 2
- Hostilianus *uide* Gallus
- Hostilius Tullus Hostilius II 4 § 9 Hostilius Tullus IIII 12 § 9
- C. Hostilius Mancinus consul [617] V 4 § 19 Mancinus consul [617] V 4 § 20 Mancinus V 4 § 21; 5 § 4.5.6.10.11.14
- hostis generis humani VII 16 § 4 hostis publicus VII 17 § 3
- humanum genus I 3 § 1.3.5 humani generis reparatio II 6 § 11
- humilitatis doctrina salubris VI 17 § 10 humilitatis institutio VI 17 § 10, *cf.* Ind. V
- Hunorum gens VII 33 § 10; 34 § 5; 37 § 3.12; 41 § 8; *cf.* Chuni
- Hydaspes (flumen) I 2 § 18 III 23 § 11 V 4 § 16 VII 15 § 3
- hymnus VII 39 § 9 hymni VII 36 § 8; 39 § 13
- Hypsaeus *uide* Plautius
- Hyrcani I 2 § 42.47; 19 § 10 III 18 § 5 Hyrcanios III 28 § 13
- Hyrcania III 7 § 6
- Hyrcanus Aristobuli frater VI 6 § 2.4
- Iacobus (apostolus) A 29 § 8
- iacula IIII 8 § 11
- ianua. per ianua egressus... per pseudothyram inducitur VII 29 § 3
- Ianuaris. VIII idus Ianuarias Augustus triumpho Urbem ingressus est VI 20 § 1 VIII idus Ianuarias Epiphania obseruamus VI 20 § 3
- Ianus Geminus IIII 12 § 4 VII 2 § 16; 9 § 9 belli portae VII 3 § 4 Iani portae patebant post mortem Numae usque ad Augustum nisi quod inter bella Punica per unum annum [519] clausae fuerunt III 8 § 2.4 Iani Gemini porta clausa [*a.* 519]

- III 12 § 4 sqq.; Iani portae primum post cc annos clausae a Caes. Aug. [a. 725] VI 20 § 1.8; Iani portas aperuit Caesar Aug. [a. 726] VI 21 § 1; Ianus post Cantabricam uictoriam secundo per Caesar Aug., quarto post u. c. clausus [a. 729] VI 21 § 11; Iani portae clausae, tertio ab Aug., facta cum Parthis pace anno imperii Aug. XLII, quo natus est Christus I 1 § 6 VI 22 § 1.8 VII 2 § 16; ex eo Iani portae per XII fere annos clausae VI 22 § 2 VII 3 § 4; Iani portae sub extrema senectute Augusti apertae VI 22 § 2 sene Augusto Ianus patefactus VII 3 § 7, cf. § 9; Ianus clausit sexto post u. c. Titus triumphans cum Vespasiano VII 3 § 8; 9 § 9; Iani portas aperuit Gordianus VII 19 § 4
- Iber. *uide* Hiber.
- Icarium mare I 2 § 98
- Idantyrus* (*Idanthyrus*). Antyrus II 8 § 4
- idola I 8 § 7 VII 12 § 3; 28 § 1; 35 § 22 idola . minus coluntur I pr. § 9 idolorum cultus VI 1 § 24 VII 30 § 2; 35 § 12 i. c. instaurandus VII 37 § 10 idolorum perditio VII 27 § 13 idolorum expere urbs VII 28 § 27 idolis immolare VII 32 § 2
- idololatra VII 37 § 10.15
- idololatria VII 22 § 3; 27 § 14; 29 § 2.3; 37 § 17
- ieiunia VII 36 § 5
- Ieremias *uide* Hieremias
- Iesus *uide* Christus
- ignei globi V 10 § 11
- ignis caelestis I 5 § 1.4 ignis e caelo missus II 19 § 15 ignium clades (Romae) III 11 § 6.8 ignis (Romae) VI 14 § 5 ignis aeternus (Vestae) III 11 § 9 ut ignis in stipula eadem celeritate qua exaruit euanuit V 23 § 18 ignis iudicii VII 27 § 16, cf. 38 § 19; stagnum ignis aeterni VII 27 § 16
- Ilerda V 23 § 4
- Iliadam (*sic*) decantare VII 7 § 6
- Ilienses VI 2 § 11
- Iliam Fimbria deleuit, Sulla reformavit VI 2 § 11
- Illyricus (*provincia*) VI 7 § 1 Illyricum (*acc.*) III 20 § 38 V 23 § 23 VI 19 § 3 VII 23 § 1; 25 § 10.15; 29 § 16; 31 § 3 in Illyrico VI 15 § 8 VII 25 § 16; 29 § 9
- Illyrii III 12 § 5; 16 § 2; 23 § 7 III 13 § 2; 20 § 5.36 VI 21 § 14
- Illyrius a Macedonibus hostis pronuntiatas III 23 § 23
- imago uocis offensae II 19 § 10 imagines uanae II 19 § 15
- Imanus I 2 § 14.46.47
- imber grandine mixtus III 17 § 5 imbres III 5 § 1 (*diri*); 17 § 10 imbrum suffragium V 15 § 15
- immolare homines III 6 § 3; 21 § 8
- immolator V 1 § 16
- imperator*. Valerius consul [294] et imp. II 12 § 6 *imperator* (Hasdrubal) III 18 § 20 *imperator* Marius appellatus V 17 § 6 *imperator* (Samnitium) V 18 § 10 *imperator* ab exercitu appellatus V 18 § 15 *imperator* Marsorum V 18 § 18 *imperatores* Italici V 18 § 25 *imperator* (Augustus) VI 20 § 1, *al.*
- imperatoria* insignia II 18 § 4
- imperium* Romanum V 16 § 1; 17 § 1 *amplissimum* pulcherrimumque VI 1 § 10 de abrogando imperio VII 6 § 3. *al.*
- impietas* III 6 § 6 VII 22 § 1 *impietates* I 20 § 5
- impius* I pr. § 16 VII 30 § 6 *impium* I 10 § 15 *impiissimus* V 1 § 16 *impie* I 4 § 7
- Inarimi* colles campique VI 2 § 16
- incendium* II 15 § 3 i. quasi e camino in unum apicem coartatum V 3 § 6 *incendium* (Romae) II 19 § 3 III 11 § 8 VI 14 § 4 VII 2 § 11; 7 § 4 (Neron.); 9 § 14; 16 § 3 *inc.* Carthaginis et Corinthi V 3 § 1 *incendia* V 24 § 15 i. bellorum I 4 § 6 VII 8 § 4
- inceste* I 4 § 7

- incestum I 11 § 3 III 9 § 5 IIII 2 § 8; 5 § 9 V 15 § 22 VI 3 § 1 incesta V 10 § 7
- incolae V 13 § 1
- incredibilem liber Palaephati I 13 § 4
- increduli VI 1 § 26 VII 3 § 10
- India I 2 § 15; 9 § 4 III 19 § 1.2; 20 § 8; 23 § 11.45 V 4 § 16
- Indicus oceanus I 2 § 13.15
- indulgentia generalis VII 11 § 2
- Indus III 20 § 9 eous Indus VI 21 § 20 Indi I 4 § 5 III 19 § 3; 23 § 12 Indorum legati VI 21 § 19
- Indus (flumen) I 2 § 15.17 III 20 § 1 23 § 11 V 4 § 16
- indutiae III 2 § 6
- Indutiomarus VI 10 § 10.11
- infans A 31 § 9 infantes ludentes in gelu IIII pr. § 9
- infirmittates acutae III 4 § 2
- infulae III 16 § 11 IIII 6 § 8
- Ingenuus*. Genuus (sic) VII 22 § 10
- inluuies aquarum I 9 § 1
- inmol. *uide* immol.
- Innocentius beatus Romanae urbis episcopus VII 39 § 2 Innocentius papa Romanus A 6 § 5
- inopia (Romae) V 18 § 28
- inp. *uide* imp.
- insigne imperii II 13 § 3 i. libertatis IIII 19 § 6 insignia II 13 § 5 i. dignitatis V 18 § 17 i. imperatoria II 13 § 4 i. Romana V 4 § 4
- instrumenta ruralia VI 10 § 3
- Insubres Galli IIII 13 § 11 Insubres IIII 13 § 15; 20 § 4
- insula emicuit VII 6 § 13 in insulam desolata Atalante II 18 § 7 insulae Orbis uniuersi I 2 § 95 § 106 insulae magnae V 2 § 3 insulae (Romae) VII 7 § 5
- intelligere*. nisi crediderimus, non intellegemus VI 1 § 5
- intemperantia II 1 § 1.5
- interpres A 6 § 4; 7 § 6; 8 § 1 interpres prae interpretans A 6 § 1
- intestina VI 15 § 16
- introitus III 12 § 23
- inuidia IIII 6 § 36
- inundationes I pr. § 10
- Iob A 20 § 2.5; 21 § 4—6; 22 § 1 § 2.4; 29 § 6
- Iohannes (baptista) A 21 § 9
- Iohannes apostolus VII 10 § 5; 11 § 2 Iohannes A 15 § 6; 17 § 9; 25 § 5 eius Apocalypsis A 13 § 3
- Iohannes episcopus (Hierosol.) A 6 § 1.5.6; 7 § 1.7; 8 § 4 Iohannes A 3 § 2.6; 4 § 1; 5 § 1
- Iones II 8 § 7; 10 § 1.2.4
- Ionia II 16 § 9
- Ionium mare I 2 § 58
- Iordanes I 5 § 7.10 A 9 § 7
- Ioseph I 8 § 1.2.5.8.11.13; 10 § 8 A 29 § 1
- Iosephus VII 6 § 15; 9 § 3 (Iudaeorum dux) § 7 (Iudaeus)
- Iouianus VII 31 § 1; 32 § 3
- Iouinianus A 1 § 5; 25 § 1
- Iouinus (tyr.) VII 42 § 6
- Iphicrates III 1 § 21
- ira de caelo agitur IIII 2 § 1 ira caelestis IIII 5 § 7, cf. Deus
- Isaias *uide* Esaias
- Isara V 16 § 9
- Isauria I 2 § 25 VII 12 § 8
- Isauricus V 23 § 22
- Isaurus*. Isauri V 23 § 22
- Israhel A 2 § 6
- Israhelitae VII 27 § 3
- Issicus sinus I 2 § 96
- Ister *uide* Hister
- Isthmos I 2 § 58
- Italia I 2 § 61.100; 18 § 1 II 4 § 1; 13 § 8 III 7 § 8; 11 § 1; 15 § 10; 18 § 1.3; 20 § 2; 21 § 1 IIII 1 § 6; 2 § 7; 6 § 33; 7 § 2.7; 9 § 8.11.12.15; 10 § 1 § 4; 13 § 6; 16 § 6.10.13.19 § 20; 18 § 3.6.9.15; 19 § 1; 20 § 4.36 V 1 § 7; 16 § 7.9 § 14; 18 § 1; 22 § 4.5; 24 § 12 § 13.16.20 VI 1 § 14; 8 § 1; 10 § 21; 11 § 1; 12 § 1; 15 § 4; 18 § 19.27; 19 § 3 VII 5 § 4; 7 § 1; 15 § 5; 22 § 7; 25 § 15 § 16; 27 § 7; 29 § 8.16; 34 § 10; 35 § 5; 36 § 4; 37 § 4.9 § 12; 42 § 5
- Italica Baeticae urbs V 23 § 10
- Italicus dux V 18 § 23 bellum sociale Italicum V 22 § 2 Italicum bellum V 24 § 13 VI 14 § 3
- Italici generis IIII 19 § 1 Italici uiri V 18 § 10 Italici imperatores V 18 § 25 Italicae gentes IIII 9 § 15
- Ituracii VI 6 § 1

- Iuba VI 15 § 9; 16 § 3.4
 Iudacilius *vide* Vidacilius
 Iudaea VII 3 § 2; 6 § 15; 9 § 2
 A 9 § 7; 20 § 2
 Iudaeus VII 9 § 7; 13 § 5 Iudaei
 I 10 § 1.5 III 7 § 6 VI 6 § 2
 § 3.4; 18 § 24 VII 2 § 3; 3
 § 8; 4 § 13.16; 5 § 1.6.7; 6
 § 14.15.16; 9 § 2.3.4.7.8; 10
 § 6; 12 § 6; 13 § 4; 17 § 3;
 27 § 6; 33 § 18 A 9 § 6; 30
 § 10
iudex, indices III 8 § 5; 14 § 2; V
 17 § 4.13 VI 1 § 21 VII 12 § 3;
 22 § 6; 40 § 6; 42 § 10 *iudices*
 (Iudaeorum) A 30 § 10
iudicium ultimum A 21 § 10; 23
 § 13 *iudicium* I pr. § 15 A 15
 § 1, *cf.* Deus
Iugarius vide uicus
iugera III 4 § 4
sub iugum mitti V 1 § 9
Iugurtha V 15 § 1.2.3.9.17.18
Iugurthinum bellum V 15 § 23; 24
 § 11
Iulianus iuris peritus (Pertinacis suc-
 cessor) VII 16 § 5 sq.; 17 § 6
Iulianus Caesar VII 29 § 15; 30 § 1
 Iulianus Augustus VII 30 § 1;
 32 § 2 Iulianus VII 28 § 2;
 29 § 17; 30 § 4; 32 § 3; 34
 § 8
Iulianus Carthaginiensis I pr. § 12
 (C.) Iulius Caesar VI 18 § 1.5 VII
 6 § 5.9 C. Caesar cos. [695] VI
 7 § 1 C. Caesar auunculus Au-
 gusti VI 20 § 5 Caesar I 16
 § 2 V 18 § 1 VI 7 § 5.6.11.16
 8 § 1.6.9.17.28; 9 § 1.5.8.9;
 10 § 1.6.7.8.10.12.14.17; 11
 § 1.2.3.5.6.15.22.23.24.27.29
 12 § 1.8; 14 § 3.4; 15 § 1—5
 § 7.8.10.18 — 22.24.26.28.29
 30.33.34; 16 § 2.5.7.9; 17 § 1
 § 5.6.8; 18 § 6.32 Caesar *me-
 tor imperii* VII 2 § 14
 Caesar (*princeps qui est*) VII 5
 § 4.6 (Caligula); 6 § 11 (Clau-
 dius), *cf.* Augustus. — Caesar
 (*successor futurus*) VII 17 § 6;
 21 § 3; 22 § 1; 25 § 1.2.5.7
 16; 28 § 7.22.30; 29 § 13—15;
 30 § 1; 40 § 7
 Caesarum familia euerrenda
 VII 6 § 3 consumpta VII 7 § 13
- L. Iulius Caesar [cos. 664] V 18 § 14
 Iulius Caesar V 18 § 11 Caesar
 V 18 § 17
 L. (Iulius) Caesar, M. Antonii auun-
 culus, proscriptus VI 18 § 11
 Sex. Iulius Caesar cos. [663] V 18 § 1
 Iulia Caracallae nouerca VII 18 § 2
iumenta I 10 § 11 III 1 § 18; 14
 § 8 VII 27 § 8.10
 C. (*immo* L.) Iunius consul [505] III
 10 § 3
 D. (*immo* M.) Iunius dictator [538]
 III 16 § 7 Iunius dictator III
 16 § 9
Iunius cf. Brutus
Iuppiter I 12 § 5 Iouis Tarentini
 templum III 1 § 14 Iouem
 aceros fornicarum in populos
 hominum ludo uertere solitum
 VII 1 § 10 Iuppiter Hammon
 III 16 § 12 Hammon I 10 § 3
 III 16 § 14
ius diuinum humanumque I 8 § 3
iuris communio V 1 § 15 *ius*
 commune V 2 § 2 *iuris mei*
 sunt V 2 § 3 *ius hospitis* quod
 meum non sit V 2 § 4
Iustinus Pompeii breuiator I 8 § 1
 Iustinus I 8 § 5; 10 § 2.6 III
 6 § 1.6
Iustinus philosophus VII 14 § 2
iustitia V 5 § 1
iustorum sanguis VII 22 § 5
Iuuentius praetor III 22 § 9
Iuuentius (immo L. Cluentius) V 18
 § 23
- Labeo vide* Fabius
Laberius vide Labienus
Labienus cum Saturnino occisus V
 17 § 9
Labienus (Caesaris legatus) VI 10 § 10
 § 11.12.16 L. cum Caesare in Hi-
 spania bellum gessit VI 16 § 6
 T. Labienus apud Mundam cae-
 sus VI 16 § 8
Labienus (immo Laberius) tribunus
 occisus in Britannia VI 9 § 5
lac de caelo manare uisum III 5
 § 1, *cf.* lacte
Lacedaemon. Lacedaemonem II 15
 § 2 Lacedaemonam I 21 § 12
 II 15 § 8 III 2 § 5 Lacedae-
 mona (*ablat.*) II 17 § 11 III 2
 § 5

- Lacedaemonius** II 9 § 1 III 18 § 2
Lacedaemonii I 21 § 3.7.8.9.10
 11.12.13 II 8 § 8; 11 § 9; 14
 § 7.13.16; 15 § 1.4.6.7; 16 § 5
 § 8.17; 17 § 3.8 III 1 § 5.8
 § 11.15.16.17.19.21.22.24; 2
 § 1.3.5.7.10.11.13; 12 § 12.13
 § 25; 13 § 9; 14 § 1; 18 § 2
 III 1 § 6; 9 § 2; 20 § 2
lacerna VI 18 § 31
Laehes II 14 § 8
lacrimae gaudiorum II 17 § 14 **la-**
crimarum lacunae VII 35 § 15
lacte bibere I 4 § 2
lacunae IIII pr. § 7
lacus I 2 § 30.32; 5 § 4, *cf.* **Salinae**
Laelianus tyrannus. **Aemilianus** (*sic*)
 VII 22 § 11
Laelius Syphacem cepit IIII 18 § 21
Laetorius C. Gracchi amicus V 12 § 7
P. Laetorius [**M. Plaetorius Val. Max.**
 9, 2, 1] senator occisus iussu
Sullae V 21 § 8
Laevinus *vide* **Valerius**
laicus A 5 § 1
Lamachus II 14 § 11.14
Lamponius. **Camponius** (*sic*) **Samni-**
tium dux V 20 § 9
Lampeto I 15 § 4
lana de nubibus defluxit VII 32 § 8
lancea V 4 § 6
Lancia. **Lancha** (*sic*) VI 21 § 10
lanificium (**Cleopatrae**) VI 19 § 21
lanistae gladiatorum V 24 § 3 **lani-**
starum familias VII 3 § 6
Laomedon III 23 § 7
lapis muralis IIII 23 § 6 V 3 § 6
 l. quintus a Carthagine IIII 6
 § 27 l. ab Vrbe quartus VII 7
 § 13 duodecimus VII 14 § 2
lapis Aesculapi III 22 § 5 **lap-**
ides conchis et ostreis, scabri
quos in montibus uisere solemus
 I 3 § 4 **lapidibus terram uer-**
berant grando saxea III 7 § 4
lapidum grando V 18 § 5 **lap-**
idibus coopertus IIII 8 § 4 **lap-**
idibus occisus V 18 § 22
Lapithae I 13 § 3.4
laqueo suspensus VII 35 § 10 **laquei**
collo inditi V 16 § 6 **per colla tra-**
iecti V 16 § 19 **laqueo pepend-**
erunt de temonibus V 16 § 18
largitiones V 12 § 4
Larissa III 12 § 6
laser I 2 § 43
later coctilis II 6 § 9
laticlauius V 18 § 17
Latinitatis experts A 7 § 4
Latinus haereticus, nos Latini A 6
 § 4 **uia Latina** IIII 17 § 2
Latini I 1 § 1; 20 § 5.6 II 2
 § 3; 4 § 11 III 6 § 4 V 18 § 2
Latobogii VI 7 § 5
Latium II 4 § 12
latro III 20 § 9 V 4 § 1 **latrones**
 IIII 3 § 5
lauacra V 16 § 14
Laudicia VII 7 § 18
Lauron ciuitas V 23 § 6.7
Lauronenses V 23 § 7
Lazarus A 9 § 8
lector III 4 § 6
legationes III 13 § 9 VI 5 § 12
legatus III 22 § 7 V 15 § 24; 18
 § 8 **legatus Cassii** V 15 § 24
 l. **Dalmatiae** VII 6 § 6 l. **Syriae**
 VII 9 § 2 **legati** V 21 § 10
 VII 9 § 3; 10 § 3 **legati totius**
Orbis prouinciarum III 20 § 2
legio quarta IIII 1 § 10 l. **septima**
 VI 8 § 7 l. **octaua** IIII 3 § 4
 l. **duodecima** VI 8 § 1 (*numeri*
sunt aetatis Augusto prioris);
legiones decem conscriptae III 6
 § 4 **legiones tres Mario datae**
 V 19 § 9 **legionibus xv gestum**
bellum Paunicum VI 21 § 25
legiones XLIII sub imp. Caesaris
(Octauiani) erant VI 18 § 33;
 20 § 6 **legiones sub iugum mis-**
sae VII 7 § 12 **legionum signa**
 VII 8 § 2 **legiones** VII 9 § 3;
 15 § 6, *cf.* **Germanicae**
Lemniadum flagitia I 12 § 8
Lentulus *vide* **Cornelius**
leo magnus III 23 § 6
Leonida II 9 § 3.6; 11 § 9
Leonnatus III 23 § 9.16
Leosthenes III 23 § 16
Lepidus *vide* **Aemilius**
leprosus A 12 § 3
Leptis IIII 19 § 1 VII 17 § 1 **Le-**
ptis Magna I 2 § 90
lepra IIII 12 § 12
lex ab Oppio trib. pl. lata IIII 20
 § 14 **lex, qua constitutum erat,**
ut quisque quinque milia hostium
peremisset, triumphandi haberet
potestatem V 4 § 7 **lex a Grac-**

- cho lata, uti pecunia, quae fuisset Attali, populo distribueretur V 8 § 4 lex agraria V 12 § 4 lex Vatinia VI 7 § 1 ubique lex et religio mea est V 2 § 1 legum tabulae XII II 13 § 5 leges abrogare V 12 § 5 leges plurimas Augustus statuit VI 22 § 3 leges, quae uni Deo subiectae sunt, ubique dominantur V 2 § 5 suis uti legibus VI 21 § 1 leges V 1 § 14; 2 § 6 VI 1 § 21.24 lex (Domini) A 31 § 4 lex naturalis A 9 § 4 lex conscripta A 9 § 4 lex per Moysen tradita A 9 § 6 legis onus A 30 § 6.9.10; 31 § 1 legis sarcina A 31 § 8
- Lexouii VI 8 § 8 Lixouii VI 8 § 18 libellus (Orosii) I 21 § 21 VI 1 § 9; 22 § 9.10 VII 2 § 1; 27 § 1 libelli Caligulae, 'pugio' et 'gladius' VII 5 § 10
- Liber pater I 9 § 4
- liber (Orosii) II 19 § 16 III pr. § 1 23 § 68 V 24 extr. librorum CCCC (Alexandriae) VI 15 § 31 librorum armaria VI 15 § 32 libri sacri A 13 § 4
- libertini IIII 5 § 4.5
- libido II 8 § 5 IIII 21 § 5 libidines I 3 § 1; 5 § 8; 21 § 17 II 3 § 7
- Libitina VII 7 § 11
- Libo Dolabellam, mox Basilum cum aliis nicit VI 15 § 8 Antonium ad Pompeium deduxit VI 15 § 9
- librae auri mille II 19 § 9 librae singulae argenti IIII 17 § 14
- Liburnicus sinus I 2 § 59.62 Liburnicae insulae I 2 § 59
- Libya I 2 § 27.87 III 2 § 11; 23 § 3 VI 19 § 15 VII 12 § 6
- Libycum mare I 2 § 89.97
- Libyoaegyptiae gentes I 2 § 32
- Libyoaethiopum gentes I 2 § 88
- Licinii Crassus cos. [549] IIII 18 § 17
- P. Licinius Crassus cos. [583] IIII 20 § 36 Crassus cos. [583] IIII 20 § 37
- P. Licinius Crassus cos. [623] et pont. max. V 10 § 1 Crassi mors V 10 § 3.4
- (M. Licinius) Crassus aduersus fugitios missus V 24 § 5 in consulatu [699] collega Pompei contra Parthos missus VI 13 § 1.3 interfectus VI 13 § 4; 18 § 23 signa quae abstulerunt Parthi VI 21 § 29
- P. (Licinius) Crassus, Caesaris legatus in Gallia VI 8 § 7.19 Crassus VI 8 § 9.22 cum Marco patre occisus a Parthis VI 13 § 3
- (M. et P. Licinii) Crassi interfecti apud Parthos VI 12 § 8; cf. Crassianus
- M. Licinius Crassus cos. [724] VI 19 § 14
- L. Licinius Lucullus cos. [603] IIII 21 § 1
- L. (Licinius) Lucullus (bello Mithridatico) VI 2 § 10 Lucullus (eodem bello) VI 2 § 13—15.20 § 21.23; 3 § 2.3.6.7; 4 § 3; 13 § 2; 14 § 3
- (M. Licinius) Lucullus a Quintio obsessus V 20 § 8 consul [681] V 24 § 1 M. Lucullus Bessorum gentem in deditionem recepit VI 3 § 4
- Licinii Aug. VII 28 § 22 Licinius VII 28 § 11.14.17.18.19 (Constantini sororis uir)
- Licinii Caesar, Licinii et sororis Constantini filius VII 28 § 22 § 26
- Liger I 2 § 67 VI 8 § 10
- Ligures IIII 20 § 17.24.26!
- Liguria V 24 § 16
- Ligusticus sinus I 2 § 62.103
- Lilybaeum I 2 § 99.100 IIII 9 § 14 § 15; 10 § 2.3.7
- limbus I 2 § 1
- limes I 2 § 84; 10 § 15 limes longus Africae I 2 § 90 limitem Itineris fecit V 23 § 22 limes qui Germaniam a Gallia . . secernit I 2 § 60 limes fluminis Rheni I 2 § 63 habitacula per limitem constituta burgos uocant VII 32 § 12 limites imp. Romani VII 27 § 7 limites Romani VI 21 § 18
- limitare V 12 § 2
- lingua exerta V 15 § 21 lingua (terrae) IIII 22 § 6

- lintres V 14 § 2.3
 Lipara insula III 7 § 9 Lipara III
 8 § 5 V 10 § 11 Liparae VI
 18 § 26
 Liris III 1 § 8
 Liternum *vide* Amiternum
 litterarum studia V 17 § 13 litte-
 rarum monumenta abolita ab Au-
 gusto VI 20 § 6 litterae (Marci)
 Antonini VII 15 § 11 prima
 litterarum elementa VII 29 § 9
 primae litterae litterarumque syl-
 labae VII 29 § 10
 Liuius (*historicus*) III 21 § 6 VI 15
 § 8 VII 2 § 11
 Liuius Drusus tr. pl. V 18 § 2 Dru-
 sus V 18 § 7
 Liuius Salinator cos. [547] III 18 § 9
 lixae V 10 § 8; 16 § 8 VI 4 § 7
 Lixouii *vide* Lexouii
 Locri II 18 § 7
 locus. loca publica in circuitu Capi-
 tolii uendita V 18 § 27 loca
 sancta VII 39 § 1
 Lollius [Q. Aurelius *Plut.*] V 21 § 4
 Longinus *vide* Cassius
 Longus *vide* Sempronius
 lorica aurea VI 16 § 2 loricae ui-
 rorum concisae V 16 § 6
 Loth VII 39 § 2
 Lucania III 11 § 1; 14 § 4; 18 § 1
 III 2 § 3 VII 28 § 5
 Lucanus hospes III 16 § 15 Lucana
 gens III 11 § 1 Lucani III 18
 § 3; 22 § 12 III 9 § 11 (L.
 montes) V 18 § 8.14
 Luceni (Hiberniae) I 2 § 81
 Luceria VI 15 § 1
 Lucius (Antonini Pii f.) VII 14 § 1
 (Q.) Lucretius (*Ofella*) C. Marius
 obsidet V 21 § 8
 (Q.) Lucretius cum VII cohortibus
 apud Sulmonem VI 15 § 4
 Lucretia adulterata II 4 § 12
 Lucullus *vide* Licinius
 lucustae I 10 § 12 V 11 § 2.6 VII
 27 § 11
 ludi litterarii disciplina I 18 § 1
 ludus (gladiat.) V 24 § 1 VII
 16 § 2 ludi II 4 § 1 III 2 § 12
 VI 22 § 4 ludi scaenici III 4
 § 5 ludi (saeculares Philippi)
 VII 20 § 2
 lues II 12 § 4 III 5 § 1 V 11 § 4
 VII 15 § 5; 27 § 7 fortissimo
 corpori fortior lues VI 12 § 8
 tanquam lues aliqua VII 37 § 7
 Lugdunensis I 2 § 66 L. provincia
 I 2 § 68.68; *cf.* Gallia
 Lugdunum VI 21 § 22 VII 17 § 6;
 29 § 18
 Lugius V 16 § 20
 lugubribus induti II 14 § 10
 luna VI 4 § 4 sol pugnasse cum
 luna uisus est III 15 § 1 quarta
 decima luna VII 4 § 15 lunae
 duae ortae III 15 § 1 tres III
 13 § 12 Lunae aedes (in Auen-
 tino) V 12 § 8
 lupi III 4 § 2 V 12 § 2 lupi in
 grege ouium deprehensi A 1 § 2
 luporum ritu oberrare V 18 § 9
 Lusitania V 23 § 7.10
 Lusitanus V 4 § 1 Lusitani III 20
 § 28; 21 § 3.10 V 4 § 5.6.12;
 5 § 12 VI 16 § 9
 Lutatius cos. [512] III 11 § 1 Lu-
 tatius III 10 § 5.6.8
 Q. Lutatius Catulus cos. [*immo* Q.
Lut. Cerco cos. 513] III 11 § 8
 (*Lutatius*) Catulus [*procos.* 653] V
 16 § 14
 (*Lutatius*) Catulus [*cos.* 676] V 22
 § 16.18 VI 3 § 1; *idem ut uid.*
 Q. Catulus V 21 § 2
 Lutatorum sepulchrum (trans Tibe-
 rim) V 21 § 7
 lux. lucem claram nocte obfulsisse
 III 13 § 12
 luxuria I 5 § 8 V 1 § 13 VII 16 § 2
 Luxuriae ara III 21 § 7
 Lycia III 23 § 9 V 23 § 22 VII 9 § 10
 Lycterus VI 11 § 20
 Lydia II 6 § 12.14; 15 § 4.7; 16
 § 9 III 23 § 9
 Lydus. Lydi II 6 § 12
 Lysander II 16 § 8.9; 17 § 3 III 1 § 17
 Lysias II 17 § 9
 Lysimachia ciuitas III 23 § 57
 Lysimachus III 23 § 10.35.42.49
 § 52.54.56 (eius filius) § 58.59
 § 62.64 (eius uxor)
 Macedones II 17 § 16 III 11 § 2;
 12 § 1.8; 13 § 10; 14 § 8.7;
 16 § 1.4.9; 17 § 2; 19 § 4.7;
 23 § 1.14.23.29.30.31 III 20
 § 1.5.6.36
 Macedonia I 2 § 55.56.57.58.59. II
 8 § 7 III 12 § 14.18; 13 § 7;

- 18 § 8; 23 § 8.19.23.37.49.58
 § 55 III 1 § 6; 16 § 20; 18
 § 2; 20 § 38; 21 § 1; 22 § 9
 V 18 § 30; 23 § 1.17.19 VI 3
 § 4; 18 § 14 VII 22 § 7; 23
 § 1
- Macedonicus** sinus I 2 § 57 M. pugna
 III 23 § 62 M. bellum III 23
 § 68 III 20 § 1.36 V 29 § 17;
 24 § 17 M. imperium III 17
 § 4 M. regnum II 1 § 4.5.6
 III 23 § 43.47 VI 22 § 7 VII
 2 § 4.5.9
- Machares**, Mithridatis fil. VI 5 § 3
- machina**. in machina inligatus III
 10 § 1 machinae III 1 § 21;
 17 § 1 (Archimedis) 22 § 7 VI
 11 § 3.27 VII 7 § 5; 9 § 4
- Madri** *vide* Mandri
- Maeenatiana** turris VII 7 § 6
- Maeccius**, Tusculanus III 9 § 2
- Maeonia** VI 2 § 16
- Maeotis**. Maeotidis paludes I 2 § 52
 Maeotides paludes I 2 § 5
- magica ars** I 4 § 8 m. obligamen-
 tum III 13 § 4 m. artes I 8
 § 3
- magister equitum** Fabius [429 sq.]
 III 15 § 2
- Magus** VI 2 § 12
- Magnentiani** VII 29 § 11
- Magnentius** VII 29 § 7.8.10.12.13
- Magnum mare** I 2 § 84 **Magnum**
 pelagus I 2 § 105
- Magnus** *vide* Alexander, Pompeius
- Mago Hannibalis** frater III 18 § 1
- Mago** (*immo* Hanno) III 14 § 9
- magus**. magi II 8 § 3.4
- maior domus** A 14 § 1 maiores III
 pr. § 10 V 2 § 8 VI 15 § 17.31
 maiores nostri I 2 § 1.83 V 1
 § 10; 19 § 22 contra exempla
 maiorum VI 17 § 1
- Malus**. Mazens (*sic*) Carthaginien-
 sium dux III 6 § 7.8
- malleoli stuppe** inuoluti III 2 § 5
- Malleolus** *vide* Publicius
- Malli** *vide* Mandri
- Mallius** *vide* Manlius
- Malua flumen** I 2 § 94
- malum**. mali vis inextricabilis V 11
 § 6 mala I 1 § 12; 12 § 7 II
 12 § 1 III 7 § 1; 17 § 8 V 19
 § 2.22 VI 1 § 27 mala summa
- III 6 § 41 grauissimis VI 12
 § 8 sequacia Vertr., mala sae-
 culi I 12 § 1 m. mundi III 15
 § 1 m. Romanorum V 10 § 9
 malorum acerbitas V I § 14
 coaceruatio VI 18 § 2 faruor
 III 8 § 2 grando III 7 § 3
 incrementa VI 17 § 5 incursus
 VI 12 § 2 materia VI 17 § 6
 moles III 12 § 1 III 9 § 8 V
 23 § 10 nubila V 24 § 12 ma-
 lorum initium superbia VI 17
 § 9
- Mamercus** VI 2 § 16
- Mamertini** III 7 § 1
- Mamertium** V 9 § 6
- Mammaea**, Mamea VII 18 § 7; 19
 § 2
- Mancinus** *vide* Hostilius
- mandatum** *vide* Deus
- Mandi** *vide* Mardi
- Mandri** (*vel* Madri) III 19 § 6
- Mandubragius** VI 9 § 8
- M.** (*immo* M.) Manlius consul [605]
 III 22 § 1 Manlius (*sic*) III
 22 § 7.8
- Cn. Manlius** cos. [374] II 5 § 7 Man-
 lius cos. [374] II 5 § 7
- C. Manlius** (*immo* Cn. Manlius) cos.
 [649] V 16 § 1
- Manlius** procos. Galliae cum Hirtuleio
 pugnam conseruit V 23 § 4
- Manlius Torquatus** III 6 § 2 cos.
 [414] III 9 § 1.2 Manlius III
 9 § 4
- A. Manlius** (*Torquatus*), consul [513]
 III 11 § 6
- T. Manlius Torquatus** cos. [519] III
 12 § 2 Manlius Torquatus cos.
 [530] III 13 § 11
- L. Manlius Torquatus**. Torquatus VI
 15 § 19.20 T. (*sic*) Torquatus
 VI 16 § 5
- Manlius** (Vulso) cos. [499] III 8
 § 9 Manlius Vulseo (*sic*) cos.
 II [504] III 10 § 2
- Manlius** *cf.* Manlius
- manus** (elephanti) III 1 § 10 trun-
 cata manu uitae relictus VII 42
 § 9 manus fractae III 6 § 19
 m. praecisae V 4 § 12 manus
 sustulit VI 11 § 29
- Marathonii campi** II 8 § 8.11; 9
 § 4

- Marcellinus** castellum tuebatur quod evertit Pompeius VI 15 § 19²⁾
Marcellinus tribunus (*et notarius*) a Marino comite occisus VII 42 § 16
Marcellus *vide* Claudius
Marcion VII 14 § 2
Ancus Marcius II 4 § 11
Marcus (*Philippus*) consul [668] IIII 20 § 26
L. Marcus Philippus consul [663] V 18 § 1
Q. Marcus (*Rex*) cos. [636] V 14 § 5
C. Marcus (*Rutilus*) cum Tuscis pugnat III 6 § 3
Marcus *cf.* Censorinus
Marcmanicum bellum VII 15 § 6
Marcmanes in exercitu Ariouisti VI 7 § 7 **Marcmanni** VI 21 § 16 VII 15 § 8
Marcmanicum bellum VII 15 § 6
Mardi ('Mandi') III 18 § 5
Mardonius II 10 § 6.8; 11 § 1.3—5
mare nostrum I 2 § 6.23.26.27.54 § 73.74.92.94.95 m. nostrum quod Magnum dieimus I 2 § 3 mare hoc Magnum I 2 § 8 mare infimum VI 15 § 6 mare in omnem terram refusum I 3 § 8 maris commoti fluctus V 24 § 10 maria infecta (uenenis) VII 5 § 10
Marianus exercitus V 15 § 9 **M. dux** V 21 § 18 **Mariana** fax V 24 § 15 **Marianae** militiae principes V 21 § 10 **M. pars** V 20 § 7; 22 § 16 **M. excidium** V 24 § 14 **Mariani** V 17 § 7 **Mariani** milites VI 2 § 20 **Marianae** copiae V 18 § 24 **Marianae** partes V 20 § 5; 23 § 2 **Mariana** scelera VI 2 § 9
Marinus comes VII 42 § 14.17
C. Marius cos. [647] V 15 § 8 **Marius** [648] cos. [*anni praecedentis*] V 15 § 14 cos. IIII [652] V 16 § 9 cos. v [653] V 16 § 14 **Marii** consulatus quintus V 17 § 1 cos. [653] V 17 § 3 consulatus sextus [654] V 17 § 1 cos. VI V 17 § 4 cos. [654] V 17 § 6 § 11 consulatum septimum adfectat V 19 § 3 consulatus septimus [668] V 19 § 28 **C. Marius** V 18 § 24 **Marius** V 15 § 8.18; 16 § 10.22; 17 § 7.8.9; 18 § 11.13.15; 19 § 4—7.9.10 17.19.24; 20 § 1
Marius C. f. V 18 § 24 filius V 19 § 8 **Marius** cos. [672] V 20 § 4 **C. Marius** V 21 § 8 **Marius** adulescens V 20 § 6 **Marius** V 20 § 6; 21 § 8
M. Marius (*Gratidianus*) V 21 § 7.8
M. Marius²⁾ (*Mithridatis dux*) VI 2 § 12 **Marius** VI 2 § 13.20.21 § 22
Marius (tyrannus) VII 22 § 11
Marpesia I 15 § 4.5
Marrucini V 18 § 8.26
Marsi V 18 § 8.10.12.13.14.15.18 § 24
martyres VII 25 § 13 A 1 § 4
martyrium VII 15 § 4; 17 § 4; 32 § 9
Mascezel VII 36 § 4.5.10.13
masculus A 32 § 10 sq. **masculi** I 5 § 8
Masinissa IIII 18 § 21; 20 § 36; 22 § 8 V 15 § 10
Massagetae I 2 § 41
Massilia V 15 § 26 VI 15 § 6.7 VII 28 § 10
Massilienses IIII 20 § 24
mater. matrum ululatus IIII 6 § 18
matronae captivae exsequiae V 24 § 8 **matronae** ccc damnatae Romae (propter ueneficia) III 10 § 1—3 **matronae** (Romanae) per propugnacula currebant IIII 17 § 3
Mauretania IIII 9 § 9 VII 33 § 5.7 **M. Sitifensis** I 2 § 92 **M. Tingitana** I 2 § 94 **Mauretaniae** Sitifensis et Caesariensis I 2 § 93
Mauretanicum pelagus I 2 § 104
Maurus eques V 15 § 12 **Mauri** V 15 § 9.17; 21 § 14 VII 33 § 5 § 6 **Maurorum** rex IIII 6 § 19
Maxentius VII 28 § 5.7.14.16

¹⁾ Drumann II p. 406 n. 32.

²⁾ *item* *Plut. Sertor.* 24; *Marius idem Lucull.* 8.12, *Memnon ap. Phot. p.* 233, b, 1 *Bekk.*; *M. Varius Appian. Mith.* 68.76.77.

- Maximianus Galerius Caesar VII 25 § 5 Galerius Maximianus VII 25 § 9.15 Galerius Aug. VII 28 § 7 Galerius VII 25 § 15 sq.
 Maximianus, cognomento Hercules, Caesar factus VII 25 § 2 Maximianus Hercules ex Caesare Augustus factus VII 25 § 5 Hercules Maximianus VII 25 § 5; 28 § 9.20 Maximianus Hercules VII 25 § 13; 28 § 6 Maximianus Augustus VII 25 § 8 Maximianus VII 25 § 3.14; 26 § 3.9; 28 § 12 Hercules VII 28 § 5
 Maximiana (*Max. Herculis*) persecutio VII 26 § 10
 Maximinus Aug. VII 19 § 1.3 Maximini persecutio in Christianos VII 19 § 1.2; 27 § 9
 Maximinus Caesar a Galerio lectus VII 25 § 16 Maximinus VII 28 § 14.17
 Maximus *cf.* Fabius
 Maximus dux (Valentis) VII 33 § 11
 (*Magnus*) Maximus imp. creatus, per tyrannidem emergens VII 34 § 9 M. tyrannus VII 35 § 2 Maximus VII 35 § 1.3.4.5.9.10 § 12; tyrannus VII 35 § 6; (VII 35 § 4 *non uidetur esse scribendum Magnus Maximus; immo iudit in nomine Maximi sicut* 35 § 2.12)
 Maximus (tyrannus) in locum Constantii substitutus VII 42 § 4 exutus purpura in Hispania exulat VII 42 § 5
 Mazeus *vide* Malcus
 Medea I 12 § 10 VI 17 § 7
 Media I 2 § 17.19 II 15 § 6 V 10 § 8 Media maior *et* minor III 23 § 8
 medicus VI 18 § 15 VII 28 § 12 sq. medici VI 4 § 6 VII 3 § 6
 Mediolanum IIII 13 § 15; 20 § 15 VII 25 § 14; 35 § 23 Mediolani VII 22 § 13 Mediolani episcopus VII 36 § 7
 Medullius mons VI 21 § 7
 Medus II 2 § 2 Medi I 19 § 1.2.4 § 9.10.11 II 2 § 2.3.6.7; 3 § 2 VII 2 § 7
 Melanippe I 15 § 8.9
 Melita IIII 8 § 5
 Memarmali mons I 2 § 42
 membra minutatim desecta uel fracta V 21 § 7
 Memmius a Saturnino interfectus V 17 § 5
 Memmius quaestor Pompei V 23 § 12
 Mena *vide* Pompeius
 Menander III 23 § 9
 Menapii VI 7 § 14; 8 § 8; 10 § 15
 Menapos (*sic*) I 2 § 76
 mendacia historicorum V 3 § 4 mendacia haruspicum V 4 § 11
 Menecrates VI 18 § 21
 mensores V 12 § 2
 mercatores VI 7 § 13
 mercennarii IIII 13 § 5 m. barbari VII 41 § 4
 meridianus I 2 § 35 meridiana diffusio V 2 § 3 horae meridanae II 11 § 5
 meridies I 14 § 1
 Meroe insula I 2 § 23
 Mesopotamia I 2 § 20 III 23 § 13 VI 3 § 7; 13 § 2 VII 12 § 7; 22 § 7.12; 25 § 11; 29 § 6
 Mesopotamia superior VII 31 § 2
 Messana I 2 § 99 IIII 7 § 1 V 6 § 4 VI 18 § 27.30
 Messena I 21 § 4
 Messenii I 21 § 3.5.6.9.10.11.13
 Messani (*sic*) IIII 20 § 29
 meta circumacta III 20 § 1
 metalli nouum genus (*ass* Corinthium) V 3 § 7 metalla argenti III 12 § 21 auri argenticque IIII 22 § 4 Atheniensium V 9 § 6
 Metapontum V 24 § 2
 metator imperii (C. Iulius Caesar) VII 2 § 14
 Metaurum flumen IIII 18 § 13
 Metellus *cf.* Caecilius *et ad* V 5 § 14
 metentes VI 17 § 5
 Methona *vide* Mothona
 Metius *vide* Maecius
 Metrophanes VI 2 § 16
 P. Mettius Saturniui satelles V 17 § 5
 Mettus *vide* Fufetius
 Mevania insula I 2 § 82
 Micipsa V 11 § 4; 15 § 3
 miles. milites Celtiberi, quam primam externam manum Romani in castris habere coeperunt IIII 16 § 14; milites Dei *vide* Deus
 Miletopolis VI 2 § 10
 militaris rei iustitator II 4 § 9

- militia V 19 § 16 militia Romana
 II 19 § 6 m. inmaturo inordi-
 nataque III 16 § 7 militiae
 genus (uelite) III 18 § 11
 militia Africana VII 36 § 4
 Christiana militia VII 39 § 12
 militia infima VII 40 § 4 in
 militiam allecti VII 40 § 7
 militia illustris VII 43 § 4
 Milo exul VI 15 § 10
 Miltiades II 8 § 9
 mimus VI 22 § 4 VII 42 § 7
 Mineruae templum V 12 § 7
 Minicius (Minucius Oros.) Fundanus
 procos. Asiae VII 13 § 2
 minister. ministri III 6 § 17 m. fu-
 nerum faciendorum V 4 § 8
 ministeria sacra VII 39 § 5
 Minius VI 21 § 7
 Minoynobelinus (sic) VII 5 § 5
 Minois leges VI 4 § 2
 Minotaurus I 13 § 2
 Minothea III 18 § 5
 Minturnae V 9 § 4; 19 § 7
 Minturnensium paludes V 19 § 7
 P. Minucius cos. [262] II 5 § 6
 Minucius cos. [296] II 12 § 7
 Minucius quartae legionis primus
 hastatus III 1 § 10
 Minucius cos. [533] III 13 § 16
 Minucius [cos. 561] III 20 § 17
 Minucius [Mucius Plut. Ti. Gracch.
 13, Q. Mummius App. b. c. 1, 13]
 tr. pl., Octavii successor Ti.
 Graccho auctore V 8 § 3¹⁾
 Minucius tr. pl. C. Gracchi successor
 V 12 § 4. 5
 Minucius cf. Minicius
 Minucia uirgo Vestalis III 9 § 5
 miraculum gratiae Dei VII 6 § 6 sq.
 miracula VII 36 § 12
 Misenum V 12 § 9
 miseria I 1 § 4; 16 § 1 III 20
 § 13; 23 § 60 III 2 § 1; 5 § 5;
 12 § 13; 16 § 9. 18 V 19 § 20
 miseriae I 1 § 13; 2 § 106 II
 12 § 1; 16 § 18; 17 § 15 III
 pr. § 1; 12 § 30; 15 § 1; 20
 § 5. 10 III pr. § 3; 6 § 41; 16
 § 21; 12 § 10 V 1 § 1. 5; 4 § 10
 miseriarum gurges (Alexander
 M.) III 7 § 5 miseriarum enor-
 mitas III 9 § 12 m. globi II
 18 § 4 m. numerositates III 5
 § 10 m. tenebrae iuges III 7
 § 3 m. lenimentum III 12 § 8
 m. remedia V 1 § 6
 misericordia V 5 § 1. 4; cf. Deus
 Mithridates rex Parthorum sextus ab
 Arsace V 4 § 16
 Mithridates (Euergetes) V 10 § 2
 Mithridates (Eupator) V 19 § 3 VI
 2 § 1. 4. 6. 8. 9. 10. 12. 13. 14. 15
 § 16. 19. 24; 3 § 6; 5 § 1. 2. 3
 § 5. 7. 12; 6 § 1; 21 § 28; eius
 filii VI 5 § 2—5
 Mithridaticum bellum V 19 § 1. 2
 § 3; 24 § 14. 17 VI 1 § 28; 2
 § 5; 5 § 13
 Mitylenaeus III 23 § 7
 modium frumenti sescenta milia III
 1 § 8 modii anulorum III 16
 § 5
 Moesia I 2 § 55. 57. 59. 60 VI 2 § 16
 VII 25 § 10
 Moesus. Moesi VI 21 § 14
 Mogontiacum VII 18 § 8; 22 § 11
 molare saxum III 8 § 11
 moles reip. Romanae. contremescunt
 II 6 § 14 moles bellicae VII 9
 § 4
 Molossi III 12 § 8; 23 § 30
 monachus. ex monacho Caesar factus
 VII 40 § 7 monachi VII 30 § 5;
 33 § 1. 2
 monarchia VI 20 § 2
 monilia V 15 § 21
 mons Sacer II 5 § 5 montes trans-
 ferre III 15 § 6 montes usti
 VI 2 § 17
 monstra III 1 § 16 monstra Nili
 I 2 § 31
 monumentum in quod se Cleopatra
 condiderat VI 19 § 17 monumenta
 gestorum I 10 § 17 m. histori-
 arum urbiumque VII 2 § 6 monu-
 menta bustaque VII 7 § 5 monu-
 menta litterarum abolita (ab
 Augusto) VI 20 § 6 monumenta
 calumniosa negotiorum fiscalium
 VII 15 § 12
 morbus II 16 § 17 morbi I pr. § 10;
 9 § 3; 16 § 17 III 22 § 4 III
 2 § 1; 18 § 16; 21 § 7 m. in-

¹⁾ fort. confusus cum sequenti ab Orosio uel librariis.

- teriores III 21 § 7 morborum
 declinatio V 4 § 11 morborum
 ignis II 12 § 2 morborum pestis
 VII 21 § 5
 Morinus III 20 § 8 Morini I 2 § 76
 VI 7 § 14; 8 § 8; 9 § 2
 mors I pr. § 14
 morsus serpentis III 8 § 11
 mortuorum uenditiones III 14 § 10
 mos. ultra morem maiorum VII 13
 § 3 meres V 1 § 14
 Mossylon emporium I 2 § 28
 Mothona urbs III 12 § 9 VI 19 § 6
 Moyses I 8 § 5.6; 10 § 2.4.5.6.7.8
 VII 27 § 1.3 A 9 § 2.6; 20
 § 2; 28 § 2; 31 § 4
 Mucius (*Scaeuola*) II 5 § 3
 (P.) Mucius (*Scaeuola*) consul [579]
 III 20 § 34
 Q. (*Mucius*) Scaeuola a Damasippo
 occisus V 20 § 4
mulier. lex. .ne qua mulier plus quam
 semunciam auri haberet *et q. s.*
 III 20 § 14 mulieres Gallorum
 V 16 § 13.21 Teutonum et
 Cimbrorum V 16 § 17 Germa-
 norum VI 21 § 17
 multa III 16 § 2 multa pecuniae
 III 12 § 12 III 13 § 18
 Mulvius pons VII 16 § 6; 28 § 16
 L. Mummius cos. [608] III 23 § 1
 V 3 § 1 Mummius cos. [608]
 V 3 § 5
 Munda ciuitas VI 16 § 9 Munda
 flumen (*sic*) VI 16 § 7
 mundus III 15 § 1 VI 1 § 5.16.27;
 22 § 9 VII 1 § 1 m. uniuersus
 VI 1 § 21 m. peccante homine
 arguitur II 1 § 1 mundi origo
 I 1 § 2.7 fabrica I 3 § 1 par-
 tes I 16 § 1 VI 17 § 4 cardines
 II 1 § 5 VI 12 § 8 termini III
 23 § 61
 municeps VII 40 § 4
 munimen III 20 § 20
 munitio III 12 § 23 munitiones lo-
 corum VI 11 § 13
 munus gladiatorium edere V 24 § 3
 muralis lapis III 23 § 6 V 3 § 6,
cf. III 8 § 11
 Murgentium *uide ad* V 9 § 6
 Mursa VII 29 § 12
mus. mures III 23 § 36
Mus uide Decius
 muscae caninae I 10 § 11 VII 27 § 7
- musculae VII 27 § 6
 Musolani VI 21 § 18
 Mutilus *uide* Papius
 Mutina VI 18 § 3
 Mutinense bellum VI 18 § 2
 Mycale II 11 § 4
 Mylae VI 18 § 26
 myoparo VI 2 § 24
 Myrina (*Aeolis*) VII 12 § 5
 Myrsa VII 22 § 10
 Myrtoum mare I 2 § 58
 mysterium VII 39 § 13 mysteria
 II 2 § 4 VI 22 § 6 VII 36 § 8,
cf. arcana statuta II 3 § 4;
 ordo gestorum occultus VI 20
 § 8
 Nabathaei I 2 § 24
 Nabis. Nautis dux III 20 § 2
 Nabuthae lapidatio A 8 § 5
 Nadab A 9 § 2
 Namnetes VI 8 § 8
 Narbo. Narbonam (*sic*) VII 43 § 4
 Narbona (*abl.*) VII 43 § 1
 Narbonensis VII 24 § 4; 43 § 4
 Narbonensis provincia I 2 § 63
 § 65.66.68 VI 11 § 2 Narbo-
 nenses I 2 § 62.70
nare. nandi peritus VI 2 § 14
 Narsesus VII 25 § 4.9.10.11
 Nasica *uide* Cornelius
 Nathabres I 2 § 90
 natiuitas *uide* Christus
 natura girili duplex puer V 6 § 1
 nauicula VI 7 § 7
 nauigium II 10 § 9
 naues longae I 15 § 7 VI 8 § 10
 nauium tabulata V 10 § 11 na-
 ues solido robore intextae VI 8
 § 12 naues decem pedum altitu-
 dine a mari aberant VI 19 § 9
 nauium commeatu VI 4 § 1;
cf. onerarius, praetorius, rostratus
 Nautis *uide* Nabis
 nautica res III 9 § 12
 Nearchus III 23 § 9
 Nebrot gigas II 6 § 7
 Nebuchodonossor II 2 § 8
 nebula III 20 § 7 III 15 § 3 V 16
 § 14
 negotiatores VII 7 § 8
negotium. negotia fiscalia VII 15
 § 12
 Nemetes VI 7 § 7
 Neoptolemus III 23 § 20.21.22

Nepotianus Constantini sororis filius
 VII 29 § 11
 Nero *cf.* Claudius
 Nero Caesar ab Aug. quintus VII 7
 § 1 sqq. Nero VII 8 § 1; 9
 § 3 bis; 10 § 5; 12 § 3.4; 15
 § 4; 17 § 4; 19 § 1; 21 § 2;
 22 § 3; 23 § 6; 26 § 9; 27 § 4;
 39 § 16
 Nerua VII 11 § 1 sq.; 12 § 1; 34 § 2
 Nerui VI 7 § 13; 10 § 2.10.14.18
 neruorum contractus III 16 § 5
 nerui machinarum VI 11 § 3
 Nicaea. Nica (sic) Indiae ciuitas ab
 Alexandro condita III 19 § 4
 Nicaea Bithyniae urbs VII 23 § 25;
 32 § 1
 Nicanor *vide* Stacator
 Nicias II 14 § 11.20.21.22
 Nicomedes (*Epiphanes*) Crassum ad-
 nerstus Aristonium adiunxit V
 10 § 2
 Nicomedes (*Philopator*) VI 2 § 1.2
 Nicomedia VI 2 § 9 VII 25 § 14;
 28 § 31
 Nicopolis (Armeniae) VI 4 § 7
 Niger *vide* Pescennius
 Nilus I 2 § 27.31
 Ninus I 1 § 1.5.6; 4 § 1 II 2 § 1
 § 3.4.6; 3 § 1; 6 § 7 VII 2
 § 13.14
 Nisibis VI 3 § 7 Nisibi (sic) oppidum
 VII 31 § 2
sic. in modum niuium distabescere
 V 16 § 11 niues Alpium V 16
 § 14 niuibus clausus IIII pr.
 § 8 niuibus conclusus IIII 14
 § 8 niuibus oppressi V 18 § 19
 Nobilior *vide* Fulvius
 nobiles viri IIII 16 § 3 nobiles V
 18 § 12
 nobilitas V 8 § 3; 9 § 1; 19 § 5
 VI 17 § 6
 nomen Augusti VI 20 § 2 rominis
 mei sunt V 2 § 3
 Norbanus consul [671] V 20 § 2 Nor-
 banus V 20 § 7; 21 § 3
 Noricus I 2 § 60 Norici VI 21 § 14
 nos in ultimo temporum positi IIII
 5 § 11
 nostrum mare *vide* mare; nostri IIII
 21 § 5 nostris quidquid extra
 oblectamentum libidinis occurrit
 offensio est IIII 21 § 5
 nox tendi uisa III 7 § 4

Nubul I 2 § 31
 Numa *vide* Pompilius
 Numantia IIII 9 § 9 V 4 § 20; 7
 § 1.2.10.17; 8 § 1.2
 Numantinus V 7 § 18 Numantina
 res V 8 § 1 Numantinum foedus
 V 8 § 3 Numantini V 4 § 13
 § 20.21; 5 § 1.3; 7 § 6.12.15.17
 numen consultum VI 15 § 15
 Numerianus VII 24 § 4; 25 § 1
 numerus occisorum IIII 1 § 12; 20
 § 7.9 VII 10 § 4 septenarius
 numerus quo indicantur omnia
 VII 2 § 9 annorum numeri
 pares VII 2 § 7 sqq. numeri
 occurus VII 2 § 10
 Numida eques V 15 § 12 Numidae
 IIII 18 § 18; 20 § 17 V 15 § 1
 § 3.16.17
 Numidia I 2 § 91.92.93.101 IIII 20
 § 36; 22 § 8 V 11 § 4; 15 § 7;
 21 § 14
 Numidicus sinus I 2 § 102
 Numidicus *cf.* Metellus
 Numitor II 2 § 3; 4 § 3
 A. Nunnus [Nunnus Per.] competitor
 Saturnini V 17 § 3
 nuntius II 7 § 5 IIII 20 § 24 qui
 nuntium reportarent V 16 § 4
 nuntii V 18 § 15
 nutrimenta delicata IIII pr. § 10
 Nysa III 19 § 1
 obligamentum magicum IIII 19 § 4
 oboedientia I pr. § 2.3 VII 43 § 20
 obscenitas VII 16 § 2; 18 § 5
 obsides regii traditi a Parthis VI 21
 § 29 obsides VII 43 § 12
 Obsidius V 18 § 25
 obtentus siluarum VI 9 § 9
 obtretractores temporis Christiani III
 4 § 4 o. dierum uitae suae IIII
 12 § 6 o. ueri Dei IIII 17 § 8
 o. nostri VI 15 § 12 VII 35
 § 20; 43 § 18; *cf.* VI 22 § 10
 occasus I 2 § 27
 occidens III 18 § 3 V 23 § 1 VI 21
 § 20 occidentis imperium II 2
 § 10 occidens ultimus III 20 § 3
 occisi *vide* numerus
 Oceanus I 2 § 2.7.24.30.34.49.68
 (Aquitanicus sinus) § 69.74.75
 § 76.78 (infinitus) § 79.84.93
 § 105 III 19 § 1.6.11; 20 § 1
 IIII 18 § 17 V 15 § 23 VI 8

- § 7.10.11; 21 § 2.4.6 VII 6 § 10; 25 § 3; 32 § 10 Oceani maris forma nunc per VII dies attollitur nunc insequentibus totidem diebus subducitur VI 14 § 1 Oceani circulus VI 22 § 1 Oceani limbus I 2 § 1 Oceani sinus I 2 § 72 O. septentrio-nalis I 2 § 49.52 orientalis I 2 § 46 meridianus I 2 § 9.88 occidentalis I 2 § 7 O. uterque III 20 § 8, *cf.* Aethiopicus, Atlanticus, Britannicus, Cantabri-cus, Eous, Hesperius, Indicus, Sericus
 Ochus, qui et Artaxerxes III 7 § 6
Ocriculum. Oricolum II 4 § 12
 Octavianus *vide* Iulius
 Octavianus tr. pl., cui Ti. Gracchus ademit imperium V 8 § 3
 Octavius cos. [667] V 19 § 10.18
 Octavius VI 15 § 8.9
 Octavia Caesaris (Octaviani) soror VI 19 § 4
 Octodurus, Veragrorum vicus VI 8 § 2
 oculus vitiosus IIII 6 § 38 oculum amisit Hannibal IIII 15 § 3 puer oculis quattuor V 6 § 1 oculi effossi IIII 6 § 19 V 21 § 7 oculi inbecilli VI 1 § 24
 Odenatus VII 22 § 12; 23 § 4
 odia I 12 § 8
 Oedipus I 12 § 9
 Oenomaus gladiator Gallus V 24 § 1 occisus V 24 § 2
 Oenomaus *cf.* Onomarchus
 Offussa *vide* Oph.
 Ogygius I 7 § 3
 olei stilicidium IIII 12 § 8 olei fons VI 18 § 34; 20 § 6.7
 Olympias vi II 4 § 1 Olympias LXXXIIII II 8 § 13 Olympias xcv II 13 § 2 Olympias cIII et cv (?) II 13 § 8
 Olympias (Alexandri M. mater) IIII 11 § 2; 12 § 8; 14 § 4; 23 § 30 § 31
Olympus (Thessaliae). pater optime Olympi IIII 1 § 15
 Olympus mons Asiae minoris [*i. e.* *Bithynius et Mysius*] I 2 § 26
 Olympus mons Gallograeciae (*Bithy-nius*) IIII 20 § 25
 Olympus mons (*Mysius*) apud Prusam VI 2 § 23
 Olympus mons Lyciae V 23 § 22
 Olynthus II 11 § 1 III 12 § 20
 omnipotentia VII 1 § 10
 oneraria naus II 9 § 2 IIII 9 § 11 VI 2 § 21; 9 § 2; 15 § 27; 19 § 6
 Onomarchus (Oenomaus *Oros.*) Pho-censium dux IIII 12 § 13
onus. onera nauium IIII 9 § 8
 Opellius (Ophilus *codd.*) Macrinus VII 18 § 8
 operimenta IIII 15 § 5
Ophellas. Afellas Cyrenarum rex IIII 6 § 29.31
Ophiussa. Offussa I 7 § 2
 opifex aeris I 20 § 3
 Opimius cos. [633] V 12 § 10 Opimius V 12 § 7
 opitulatio V 18 § 26
 oppidum V 9 § 6 oppida I 2 § 104
 oppidani V 9 § 5 VI 11 § 26—28
 Oppius trib. pl. IIII 20 § 14
 optimates I 15 § 1 VI 7 § 4
 Opuntii VII 12 § 5
 oraculum Hammonis I 10 § 3; *cf.* Pythicum
 orationes (*i. q.* preces) III 3 § 2 VII 36 § 5.8 A 33 § 2
 Orbis uniuersi creator III 8 § 8 ab Orbe condito I 1 § 14; 21 § 20 VI 22 § 7 Orbis tripartitus I 2 § 12 Orbis uniuersi prouincias et insulas percensui I 2 § 106
 Orbis igne torruit I 10 § 19
 Orbis totius legati IIII 20 § 2
 toto Orbe transmissio VI 21 § 19
 Orbis imperium I 1 § 14 VI 20 § 2 Orbem totum scrutati sumus VI 1 § 21 orbis terrarum praesidia VI 19 § 14 Orbis (terra-rum) I 2 § 1 IIII 20 § 9; 23 § 6, *passim*
 orbitae rotarum *vide* rota
 Orcades insulae I 2 § 78 VII 6 § 10
 ordo gestorum occultus VI 20 § 8
 L. Orestes cos. [628] V 10 § 11
 Oretani I 2 § 73.74
 Orgetorix VI 7 § 3
 oriens totus II 6 § 1; 15 § 5 IIII 1 § 6; 7 § 5; 17 § 4; 20 § 11 VI 3 § 7; 5 § 11 o. uniuersus VII 34 § 8 orientis latitudo V 2 § 3 frons I 2 § 13 dextera pars I 2 § 47 oriens ultimus I 2 § 36 IIII 19 § 1 summus IIII 20 § 3 orientis imperium

- II 2 § 10 III 2 § 18 reges VI
 15 § 18 prouinciae VI 13 § 5
 caput III 13 § 2 braccia II 6
 § 14 bella V 4 § 15 oriens
 I 2 § 2 II 6 § 14 III 15 § 10;
 18 § 1; 23 § 43 V 24 § 14 VI
 5 § 13; 6 § 4; 20 § 1; 21 § 20
 VII 19 § 4; 36 § 1 *passim*
 orientale imperium VII 36 § 2
 Origenes presbyter VII 18 § 7; 19
 § 2 Origenes A 1 § 5; 5 § 2
 Orithya I 15 § 8.10
 Oritorum (*sic*) ciuitas VII 12 § 5
 Orodes. Horodes VI 4 § 8; 13 § 2.6
 os. ossa capitum humanorum V 23
 § 18
 Osages (*Osaces*) VI 13 § 5
 Oscobares mons I 2 § 43
 Osiami VI 8 § 8
 Ostiensis colonia V 19 § 17
 ostreae I 3 § 4
 Otho VII 8 § 1.3.6; 9 § 13
 otium . . post imperium. Caesaris na-
 tiuitatemque Christi V 1 § 12
 Ottorogorae fluminis ostia I 2 § 14
 Ottorogorae fluminis fontes I 2
 § 44 Ottorogorae fontes I 2 § 45
 Ottorogoram ciuitatem I 2 § 45
 ouans VI 18 § 34 ouans (*Augustus*)
 Urbem ingressus VI 20 § 6
 Q. Oninius VI 19 § 20
 Oxyarches (*Oxyartes, Ecyarthes*) III
 23 § 12
 Oxydracae *uide* Subagrae

 pabulatores IIII 1 § 17
 pacatus totus terrarum orbis VI 21
 § 29
 Pachynum I 2 § 99.100
 Pacorus VI 18 § 23
 Pacuius [*Baculus Caesar*] primi-
 pilaris VI 8 § 5
 Padus IIII 18 § 11
 paelices ('pelices') VI 5 § 5
 paeligni V 18 § 8 VI 6 § 7
 paeneinsula I 2 § 69
 Paenula *uide* Centenius
 Paetus *uide* Aelius
 paganus VII 35 § 21; 37 § 2.5.9
 § 10.11; 41 § 9 pagani I pr.
 § 9.11 VI 1 § 3 VII 33 § 17;
 37 § 10; 38 § 6; 39 § 10 pa-
 ganorum templa praecipua in
 ecclesias Christianorum cesserunt
 VII 27 § 14 paganorum poena
 VII 28 § 3 paganorum templa
 claudi statuit Constantinus VII
 28 § 23 paganorum in Vrbe con-
 cursus VII 37 § 6 pagani Ro-
 mani VII 37 § 11
 pagina paruissima II 18 § 4 paginae
 A 17 § 2
 pagus. pagi Sueborum VI 9 § 1
 Palaephatos. Palefatus I 12 § 8; 13
 § 4
 Palaeopharsalus VI 15 § 27
 Palaestina I 2 § 24; 5 § 6 VI 13 § 1
 VII 3 § 5; 4 § 6; 13 § 4; 43 § 4
 Syria Palaestina I 2 § 27
 Palantia V 23 § 6
 Palantini (Palentini, Pallentini *codd.*)
 campi VII 40 § 8
 Palatium VII 6 § 17; 8 § 8; 10 § 7;
 16 § 8.5; 19 § 3; 28 § 18; 29
 § 10 palatium utrumque VII
 37 § 1
 ad paleas reuocare VII 27 § 1
 Palinuri promuntorium IIII 9 § 11
 Pallentinus *uide* Palantinus
 Palmensis *uide* Cassius
 palpebrae resectae IIII 10 § 1
 paludamentum VI 18 § 32
 palus VI 2 § 7 paludes I 14 § 3
 VI 9 § 9; 10 § 9.15; 11 § 12
 paludes Minturnensium V 19 § 7
 paludes Oceani VII 32 § 10; *cf.*
Maecotis
 Pamphylia III 23 § 9 V 23 § 1.21
 Pamphylicum mare I 2 § 96 P. bel-
 lum V 24 § 17
 Pandion I 12 § 8
 panis fragmina VII 6 § 17 cum
 panes frangerentur, cruore mediis
 panibus fluxit V 18 § 4
 Pannonia I 2 § 55.60 VI 19 § 3;
 VII 15 § 12; 28 § 19 Pannoniae
 VII 22 § 7; 32 § 14
 Pannonii VI 21 § 14.28
 Panormus IIII 9 § 14
 Pansa consul [711] VI 18 § 3 Pansa
 VI 18 § 4
 Pantheum VII 12 § 5
 Paphlagonia III 23 § 10 Paphla-
 gonia V 10 § 2 VI 2 § 2
 Papius cos. [434] III 15 § 8 Pa-
 pirijs III 15 § 10
 Papius cos. [461] III 22 § 3
 Papius Mutilus imperator V 18 § 10
 paradisis deliciarum A 26 § 5 para-
 disus A 33 § 4 sq.

Paraetonium. Parethonium Aegypti
cernu VI 19 § 13
Paraetonium. Parethonium ciuitas
I 2 § 88 VI 19 § 15 Parethonio
ciuitas I 2 § 8
paralyticus A 12 § 8
Parapameni *vide* Parpameni
Parcohatras mons I 2 § 37.88
paries craticius V 12 § 8 parietes
calce inliti VII 31 § 3
Parimae III 18 § 7
parmae in caelo uisae III 15 § 1
Parmenio III 14 § 4; 16 § 11; 18
§ 8 III 6 § 23
Parmensis *vide* Cassius
Parnasus I 9 § 1.2
Paropanisadae I 2 § 44; *ex hoc cor-
rupta*:
Parpameni III 18 § 7 et Parapameni
III 23 § 12
Parrhasii I 7 § 2
parricida I 12 § 9 III 9 § 1.4 pius
p. II 13 § 6 bis p. VI 21 § 17
parricidium I 11 § 3 II 4 § 2; 18
§ 1.2 III 13 § 17.18; 20 § 28
V 16 § 8.23; 19 § 13 parricidia
I pr. § 10; 11 § 1; 12 § 8 V
10 § 7; 19 § 16
pars. Delabella partium Caesaris VI
15 § 8 partium animositates
V 19 § 15
Parthau mons I 2 § 42
Parthenius spado VII 11 § 1
Parthia I 2 § 17.19 VI 4 § 9; 13 § 2
Parthica pax III 8 § 5 victoria VII
15 § 3 Parthicum regnum VI
4 § 9 Parthicum aurum VI 18
§ 2 Parthicum iugum VII 7
§ 12 Parthicum bellum VII 15
§ 4; 19 § 4; 24 § 4 Parthica
proelia VII 22 § 16
Parthus. Parthi I 1 § 6; 2 § 41
III 18 § 6; 23 § 18 V 4 § 16;
10 § 8; 12 § 8; 13 § 1.2.3.5;
14 § 4; 18 § 23; 21 § 29 VII
15 § 2; 17 § 3; 18 § 2; 19 § 5;
22 § 7; 24 § 4; 29 § 17; 30 § 4.6
Parthyenae I 2 § 43
partus uitalis III 2 § 2 partus im-
maturi *ibid.*
pascha sanctum VII 37 § 2
pascua V 18 § 9
Passerio presbyter A 6 § 1; 7 § 6
passio *vide* Christus
Passydrae I 2 § 46

pastor (Romulus) VI 1 § 5 pastoris
boni esse tondere pecus *et q. s.*
VII 4 § 4 pastores qui pecora
sua nunc per aestiuos nunc per
hibernos saltus circumducunt III
12 § 29
pasteralis homo V 4 § 1
pater patriae VII 13 § 3; 14 § 1,
pater *cf.* Deus; patres (senatus
R.) III 9 § 12 patres conscripti
VII 42 § 8 patres (eccl.) A 5
§ 1.3 patres (Hierosol.) VI 6
§ 2 patres sancti A 30 § 10,
cf. Augustinus
paterfamilias I pr. § 3
paternitas *vide* Augustinus
patibulo suffigere III 6 § 32; 9 § 9
V 9 § 6 VII 4 § 13
Patmus VII 10 § 5
patria mihi ubique est V 2 § 1 utor
temporarie omni terra quasi pa-
tria V 2 § 6 patria uera in terra
penitiae non est V 2 § 6
patricios uiros uiginti sibi consilii
causa legerat (Tiberius) VII 4 § 8
patrimonia III 5 § 5
Paukus *cf.* Aemilius
Paulus apostolus VII 7 § 10 A 18
§ 7sq.; 21 § 2; 31 § 5 Paulus
A 14 § 3; 21 § 7sq.; 22 § 6;
27 § 5; 28 § 1.8; 29 § 9; 32
§ 9 magister gentium A 17 § 6;
32 § 12 Petri et Pauli basilicae
VII 39 § 1
Pausanias, rex Spartanorum, Byzan-
tium condidit III 13 § 2
Pausanias dux Lacedaemoniorum III
1 § 17
Pausanias Philippum occidit III 14
§ 7 Pausanias ab Alexandro M.
occisus III 18 § 9
pax I 15 § 3 III 1 § 1.3; 8 § 4;
19 § 5; 20 § 9.18 III 12 § 8;
20 § 1 V 2 § 2; 22 § 14 VI 21
§ 20 pacis signum VI 20 § 8
pax generalis post Parthicam
pacem III 8 § 5.8 pacis dies
constitutus VI 21 § 13 pax prae-
destinata aduentui Christi VII
1 § 11 pax aeterna VI 21 § 21
una parte cunctae gentes con-
positae VI 22 § 1 pax famulata
est aduentui Christi VI 22 § 5
pacem firmissimam ordinatione
Dei Caesar (Aug.) composuit VI

- 22 § 5 una pax toto terrarum orbe anno quo natus est Christus VII 2 § 16 pax una cunctas gentes orbavit VII 3 § 10 pax totius Orbis VII 9 § 9
- peccamina A 24 § 2
- peccare I 3 § 2 VI 22 § 11
- peccator I 6 § 6 VI 20 § 7 VII 39 § 2; 43 § 19
- peccatum I 1 § 4.11 peccata I 1 § 12; 3 § 1; 5 § 5 peccata hominum I 5 § 3 peccata puniens Deus VI 1 § 5 peccati maximi poenitentia VII 33 § 12 peccatorum remissio VII 33 § 7
- pectus putrefactam VII 28 § 12 pectoris uincula V 15 § 21
- pecunia uel publica uel priuata II 14 § 18 pecuniae modus sufficiens V 18 § 27 pecuniarum abundantia VI 19 § 19
- pecus opima VI 15 § 16 pecudes uilissimi VII 37 § 16 pecudum ritu I 1 § 3 pecudum orator III 21 § 6 pestilentia V 11 § 3 pestis VII 27 § 10
- pecus. pecorum ruina I 10 § 11 pecorum alendorum custodiendorum cura spatium includere V 7 § 11 pecora VII 27 § 3
- peurium III 5 § 2 V 17 § 13
- Pelagius A 1 § 6; 3 § 8.6; 4 § 1 § 3.4; 6 § 5; 16 § 1; 18 § 8; 30 § 1 P. Britannicus noster A 12 § 3 Pelagio natales non dederunt ut honestioribus studiis erudiretur A 29 § 2 P. balneis epulisque nutritus *et q. s.* A 31 § 2 P. nouus magister ministerque mensarum A 12 § 4 discipuli eius A 25 § 1 tui (sectatores) A 26 § 5 Pelagii scripta A 4 § 5 Pelagii liber A 3 § 5 Pelagii Testimoniorum liber A 11 § 2 Pelagii sermo A 29 § 2 sq.; *cf.* Goliath
- pelagus I 2 § 69.96.104.106; 3 § 3; 14 § 1 II 10 § 9 VI 15 § 10 VII 32 § 5
- Pelassi (*corruptum ex Pellaeus*) III 23 § 18
- pellis ossa circumdans A 18 § 5 pelles II 19 § 1
- Peloponnenses I 18 § 2; 21 § 1.10 Peloponnesium sinus VI 19 § 6
- Peloponnesii II 14 § 16
- Pelops I 12 § 3.5.6
- Pelorum I 2 § 99.100
- Pelusium VI 15 § 28; 19 § 13.14
- penates II 14 § 6
- Peneus amnis VI 15 § 27
- Pentapolis I 2 § 87; 5 § 1
- Penthesilea I 15 § 10
- Penula *uide* Centenius
- percussor V 19 § 7 percussores VI 18 § 7
- Perdicca III 23 § 8.17.18.19.20.23 § 33
- peregrinatio iuuenum secuta III 2 § 14
- peregrinus V 2 § 4 peregrini VII 3 § 6
- perfectio A 32 § 11
- perfidia Romanorum III 21 § 10
- Pergamum (*acc.*) V 10 § 5 Pergamo VI 2 § 10
- Pericles I 21 § 15
- Perillus aeris opifex I 20 § 3
- Perpenna cos. [624] V 10 § 4.5
- Perpenna V 22 § 8; 23 § 12.18; 24 § 16
- Persae a Perso uocitati I 11 § 4
- Persae I 19 § 4.6.8.9 II 6 § 1; 7 § 5; 8 § 4.8.11.12; 9 § 9; 10 § 1.4; 11 § 6; 15 § 4; 17 § 4; 18 § 1 III 1 § 1.6.14.24; 7 § 8; 12 § 15; 14 § 4; 16 § 1.2.4.8 § 9.10; 17 § 2.4; 20 § 13; 23 § 18 III 6 § 9 VI 18 § 23 VII 18 § 7; 22 § 4.12; 25 § 4.11; 28 § 31; 29 § 6; 31 § 1.2; 34 § 8; 42 § 18
- persecutio Chr. *uide* Christianus
- persecutor VII 12 § 3; 28 § 9; 32 § 3; 33 § 17; 34 § 3 p. publicus VII 28 § 6 persecutores VII 8 § 5; 28 § 4.15
- Persepolis III 17 § 5
- Persus I 12 § 7 a Perso Persae sunt uocitati I 11 § 4
- Persus Philippi filius III 20 § 34 36 sq.; *cf.* § 28 Perses VII 2 § 9
- Persicus sinus I 2 § 13.21 P. exercitus II 11 § 4 III 1 § 22 P. classis III 16 § 11 P. expeditio III 14 § 3 P. gaze VII 26 § 11 P. aurum II 11 § 3 P. bellum I 21 § 18 III 16 § 3.14 P.

- bellum primum III 1 § 13 Persicum regnum III 17 § 5
- Persia III 2 § 11 Persida (*nomin.*) I 2 § 17
- Heluius Pertinax VII 16 § 5 Pertinax VII 16 § 6; 17 § 6
- Pertinax.* Pertinacem se (Septimius) Severus appellari voluit VII 17 § 1
- Perusinum bellum VI 18 § 2
- pes. pedum uincula V 15 § 21
- Peccennius Niger VII 17 § 2 Peccennius VII 17 § 6
- pestilens annus III 10 § 2
- pestilentia II 5 § 6; 12 § 2; 18 § 1 III 4 § 1.5; 5 § 3; 21 § 8; 22 § 5 III 2 § 2; 5 § 6; 6 § 3.4; 18 § 16 V 4 § 8.10; 11 § 3; 19 § 18 VI 2 § 19 VII 7 § 11; 9 § 11; 15 § 5; 21 § 5; 22 § 1.2
- pesta II 10 § 11; 18 § 7; 19 § 8 III 6 § 10 VII 27 § 10 pestes I 9 § 3 II 13 § 11
- petra *vide* Christus
- Petra VI 6 § 1
- M. Petreius VI 15 § 6 Petreius VI 15 § 6 VI 16 § 4; eius filius: Petreius VI 16 § 5
- Petronius praef. praet. VII 11 § 1
- Petrus apostolus VII 6 § 2.8; 7 § 10; 8 § 2; 39 § 5.10 A 21 § 3; 30 § 8 sq. Petrus A 9 § 9; 23 § 6; 24 § 1; 27 § 3.4; 28 § 1.6; 30 § 10; 31 § 1 Petri et Pauli basilicae VII 39 § 1.5 § 10
- Peucestes III 23 § 13
- Phaetontis fabula I 10 § 19
- phalanx (Germanorum) VI 7 § 8
- Phalaris I 20 § 1.4.6
- phalerae equorum V 16 § 6
- Phanagorium VI 5 § 2
- Phanocles.* Fanocles poeta I 12 § 4
- Pharao I 8 § 12
- Pharnaces, Mithridatis filius VI 5 § 4 § 5; 16 § 3
- Pharnabazus.* Farnabazus III 1 § 6 § 7
- Pharos *vide* Pharus
- Pharsalici campi VI 15 § 25, *cf.* Palaeopharsalus
- pharus altissima (Brigantiae) I 2 § 71
- Pharus VI 19 § 15 Pharos VI 15 § 39
- Phaselia.* Phasidem evertit V 23 § 22
- Philacorum arae I 2 § 89.90
- Philippense bellum VI 18 § 2
- Philippus (Amyntae filius, Alexandri M. pater) II 17 § 16 III 11 § 2; 12 § 1.9.11.14.15.16.20.22.23 § 25.26.27.28; 13 § 3.5.6.8.9; 14 § 1; 15 § 1; 16 § 1; 18 § 9 III 6 § 20; 16 § 20
- Philippus (Antigoni pater) III 23 § 8
- Philippus III 23 § 13
- Philippus Cassandri filius III 23 § 49
- Philippus (Demetrii filius, Persei et Demetrii pater) III 20 § 1.2.5 § 27.34
- Philippus *cf.* Marcius
- Philippus (*Arabs*) VII 20 § 1 sqq.; 28 § 1; eius filius:
- Philippus VII 20 § 1; *ambo:*
- Philippi (Augg. pater et fil.) VII 21 § 1 sq.
- Philo Alexandro mortuo Illyric accipit III 23 § 7
- Philonis legatio a Caligula spreta VII 5 § 6.7
- Philomelus III 12 § 13
- Philomela I 11 § 3
- Philopocmen.* Philopocmenes III 20 § 29
- philosophus III 12 § 2 philosophi VI 1 § 3; 4 § 6; 5 § 7
- Philotas occisus ab Alexandro III 18 § 8
- Philotas Alexandro mortuo Ciliciam accipit III 23 § 7
- Phineus tuus (Johannes episcopus) A 29 § 3
- Phocenses III 12 § 12.13.14.25.26 § 28
- Phocis V 3 § 2
- Phoenice I 2 § 96 VI 6 § 1
- Phoenicia I 2 § 24
- Phoenix.* Phoenicis provinciae urbs III 7 § 8 Hercules Phoenix V 15 § 8
- Phraates V 10 § 8
- Phraortes.* Fraortes I 19 § 4
- Phrataphernes.* Fratafernes III 23 § 13
- Phoroneus.* Foroneus I 7 § 1
- Phrygia III 16 § 5 Phrygia maior III 23 § 8 Phrygia minor III 23 § 9
- Phrygi.* Frygii I 12 § 4
- Phyle.* Fyle castellum II 17 § 9
- physae (uoragines) VI 2 § 17

- Picentes III 4 § 5 V 18 § 8.10.17 § 21
- Picanum III 13 § 12; 18 § 13
- Pictones VI 11 § 16.17
- pietas quae communis est etiam cum beluis V 19 § 15
- pignus VII 40 § 2
- Pilatus praeses Palaestinae provinciae VII 4 § 5 Pilatus praeses VII 5 § 8
- pilum VI 18 § 4 pila V 15 § 12
- pinnae II 6 § 10
- Piraeus II 17 § 2 VI 2 § 5
- pirata VI 2 § 24 piratae VI 4 § 1
- piraticam exercere III 12 § 21 piraticam adgredi III 18 § 8
- piraticus.* piratica infestatio V 18 § 1
- Pisander (*immo* Pisandrus) III 1 § 12.14
- pisces exanimati V 10 § 11 pisces enecati unenens VII 5 § 10
- Piso *vide* Calpurnius
- Pitana (*Aeolis*) VI 2 § 10 Pitane VII 12 § 5
- Pithon (*Python codd.*) Agenoris filius III 23 § 12.23
- pius.* pii I 10 § 15 pie I 8 § 8
- Pius *vide* Antoninus
- pix VI 11 § 26 pice obliti malleoli III 2 § 5
- Placentia III 20 § 4 VII 8 § 6
- Placidia VII 40 § 2; 43 § 2.7.12
- Placidus *vide* Furius
- Plaetorius *vide* Laetorius
- plaga correptionum A 26 § 4 plagae I 14 § 1 plagae Aegyptiorum decem I 10 § 1.9 VII 27 § 1 plagae Aegyptiorum et Romanorum inter se conlatae VII 27 § 8 sqq.
- plaga caeli VII 2 § 5 aquilonis I 2 § 48 septentrionis I 2 § 4 orientis I 2 § 2 plagae terraeque I 2 § 8
- plania.* plantis subremigans VI 2 § 14
- Plataenses II 8 § 8
- Plato I 9 § 8
- plaustra Teutonum et Cimbrorum in modum castrorum circumstructa V 16 § 17 Germani inter plaustra sua concludebantur VI 21 § 17 plaustrorum temones V 16 § 18
- C. Plantius praetor V 4 § 3
- M. Plantius Hypsaeus cos. [629] V 11 § 1
- plebs III 16 § 8 plebis discessio II 5 § 5 plebs manipulatim descripta V 17 § 7 plebes (*plur.*) VI 7 § 4 plebes provinciarum VII 27 § 8
- Plinius Secundus VII 12 § 3
- Plotius V 18 § 17
- pluvia opportunis et necessariis temporibus non nisi per Christum ministratur III 17 § 9 pluvia repentina V 15 § 16 pluviae uis VII 15 § 9 lana pluviae mixta defluxit VII 32 § 8
- Plynos I 15 § 1
- pocula V 16 § 14 pocula larga V 18 § 21 humanorum capitum ossibus tamquam poculis utebantur Scordisci V 23 § 18
- poena VII 22 § 2; 27 § 18 poenas Dei temperare precibus VI 1 § 27
- Poeninae Alpes I 2 § 60.63
- Poenus dux III 20 § 4 Poeni III 6 § 25.32; 7 § 1.2.4.5.6; 8 § 1.2.6; 9 § 2.7.9.13.15; 10 § 3.6.8; 12 § 2; 14 § 1.9; 16 § 13; 18 § 1.7.13.15.17.18.19; 22 § 8
- poeta praecipuus (Vergilius) II 5 § 10 optimus (Lucanus) VI 1 § 29 eximius sed paganus (*Claudianus*) VII 35 § 21 poetarum commenta VI 17 § 8
- Pollentia VII 37 § 2
- Polybius III 20 § 6 Polybius Achiurus V 3 § 3
- Polymestor V 1 § 16
- Polynices I 12 § 9
- Polypercon III 23 § 22.30.33
- Pometia *vide* Suesca
- pompa III 15 § 5 pia pompa VII 39 § 8 pompae V 1 § 2 pompae triumphales III 21 § 8
- Pompaedius *vide* Popaedius
- Pompei obsessi ab exercitu Romano V 18 § 22
- Pompeianus (Strabonis) miles V 19 § 12 Pompeianus (Serti) dux VI 18 § 21 Pompeiana (Magni patris) classis VI 15 § 28 Pompeiani (M. patris) VI 15 § 27 P. (Serti) VI 18 § 22 Pompeiani (M. patris) duces VI 15 § 6

- (Q.) Pompeius consul [613] V 4 § 13
 Pompeius V 4 § 21
 Pompeius [tr. pl. 621] V 8 § 4
 Pompeius Bithynicus VI 15 § 23
 Cn. Pompeius (Magnus) V 1 § 16;
 20 § 5 VI 18 § 2 Pompeius
 Magnus VI 16 § 5 Pompeius V
 20 § 7; 21 § 11.13.14; 22 § 17;
 23 § 5.6.7.8.9.11.13.14 VI 4
 § 1.3.7; 5 § 13; 6 § 1.4 Cn.
 Pompeius VI 10 § 13 (proco.);
 13 § 1 (cos. 699) § 2; 14 § 3.4;
 15 § 1.4.9.11.18.19.20.22.23
 § 26.27.29.30.33; 16 § 8; eius
 soror, Memmii uxor V 23 § 12;
 eius uxor (Cornelia) filiique VI
 15 § 28; eius nepotes filiique
 Pompeia VI 16 § 5; eius filii
 (Cn. et Sex.) VI 16 § 6.7.
 Cn. (Sex. Oros.) Pompeius (Magnus)
 VI 16 § 9
 Sex. Pompeius (Magnus) VI 16 § 8
 (Cn. Oros.) Sex. Pompeius VI
 18 § 2.19 Pompeius VI 18 § 20
 § 25.26.27.29; 19 § 2; 20 § 6
 (Pompeius) Mena (Cn. Magni patris)
 libertus VI 18 § 25 Mena libertus
 Pompei VI 18 § 21; alius liber-
 tus: Manecrates, q. uide
 (Q.) Pompeius (Rufus tr. pl. 654) V
 17 § 11
 Cn. Pompeius (Strabo, Magni pater)
 praetor V 18 § 10 cos. [665] § 18
 Cn. Pompeius V 18 § 17; 19
 § 10 Pompeius V 18 § 18.25
 § 26; 19 § 18, idem fortasse:
 Cn. Pompeius [inter 649 et 652]
 V 16 § 8
 Pompeius Trogus IIII 6 § 1.6 VII 27
 § 1 Pompeius historicus I 8 § 1
 Pompeius I 10 § 1.2 VII 34 § 5
 Pompeia uide Pompeius Magnus
 Numa Pompilius IIII 12 § 4 Numa
 III 8 § 2
 pondus, ponderis enormitas IIII 20
 § 35
 pons publicus V 12 § 8 pons Rho-
 dani V 14 § 2.3 pons (Rheni)
 a Caesare factus VI 9 § 1 re-
 scissus VI 9 § 2
 Pontica Cappadocia I 15 § 1 Pontici
 maris regiones III 23 § 10
 pontifex VII 42 § 8 pontifex ma-
 ximus V 10 § 1 pontifices III
 4 § 5 V 18 § 27
 Pontius dux Samn. III 15 § 3; 22
 § 8.9
 pontas Euxinus uide Euxinus
 Pontus I 2 § 52 III 18 § 4 V 10
 § 2 VI 2 § 1; 4 § 9; 16 § 3
 VII 22 § 7; 24 § 1
 Popaedius (Poppaedius, Pompaedius)
 V 18 § 25
 Popilia [al. Oppia, Opimia, Pompilia]
 uirgo (Vestalis) II 8 § 13
 C. Popillius (Publius Oros.) Cassii
 consulis [647] legatus V 15 § 24
 M. Popillius Laenas, Mancinus con-
 sul [617] a Popilio (sic) apud
 Numantiam accepit exercitum V
 4 § 20
 populus cf. Deus; innumeri diuer-
 sarum gentium populi V 1 § 8
 populi V 22 § 7 VI 9 § 1; 21
 § 14 alibi
 M. Porcius Cato cos. [559] IIII 20
 § 12
 L. Porcius Cato cos. [665] V 18 § 18
 Porcius Cato cos. [665] V 18 § 24
 Porcius Cato 'praetor' [664] V
 18 § 17 Cato [tr. pl. 654] V
 17 § 11
 (M. Porcius) Cato (Viticensis) a Ca-
 rione Sicilia expulsus VI 15 § 7
 Cato sese occidit VI 16 § 4
 Porcenna II 5 § 3
 porta Collina IIII 2 § 8 V 20 § 9
 portae aereae II 6 § 10 p. Cas-
 spiae I 2 § 40 p. Caucasi I 2
 § 39
 portus VI 8 § 11 portus Carthaginis
 IIII 6 § 12 Drepani IIII 10
 § 3 Romae I 2 § 102.103 Ru-
 tupi I 2 § 76 portus (metaph.)
 V 1 § 11
 Porus III 19 § 8
 possessionum pretia VI 19 § 19
 possessor V 2 § 4
 (Sp.) Postumius (Albinus) cos. [433]
 III 15 § 3
 (L.) Postumius (Albinus) cos. [526]
 IIII 13 § 2 L. Postumius praetor
 [538] IIII 16 § 11
 L. Postumius (Albinus) in Hispania
 IIII 20 § 83
 A. Postumius Albinus cos. [603] IIII
 21 § 1
 (Sp.) Postumius (Albinus) cos. [644]
 V 15 § 7
 A. Postumius (Albinus) Postumii

- consulis [644] frater, apud Calamam uictus V 15 § 6 Postumius Albinus uir consularis [oes. 655], L. Sullae legatus, lapidibus occisus V 18 § 22
 Postumus tyrannus VII 22 § 10.11 potestas tribunicia VII 20 § 7 potestates II 1 § 3 V 1 § 14 VI 20 § 2 potestates aeriae IIII 5 § 8
 potio V 7 § 18.14
 praecceptores VII 3 § 6
 praeco III 2 § 3 V 12 § 5.6
 praedia VII 40 § 6
 praedones VII 25 § 8
 praefecti III 23 § 11 praefectus Ponti III 18 § 4 praefecti nauium IIII 1 § 1 praefecti V 18 § 26; 21 § 10 praefecti regis (Mithrid.) VI 2 § 17 praefecti (Orodis) VI 4 § 8 praefectus Mithridatis VI 5 § 2 praefectus VI 18 § 32 praefectus praetorio VII 11 § 1; 18 § 3; 25 § 6
 Praeneste V 21 § 8.10
 Praenestini III 3 § 5
 praenomen (Aelius) VII 13 § 5
 praescientia VI 1 § 20 VII 1 § 10
 praesens clades II 19 § 14 praesens concursatio Gothorum III 22 § 15 praesentium uexatio V 24 § 20 praesentia tempora II 19 § 12 praesentia III 14 § 9 IIII pr. § 2; 11 § 4
 praeses Palaestinae prouineiae (Pilatus) VII 4 § 5 praeses (Pilatus) VII 5 § 8 praesides VII 4 § 4
 Praesidas expugnauere Macedones III 19 § 4
 praesidatus officium VII 22 § 12
 praesidium VI 2 § 8; 19 § 15.16
 praesidia VI 19 § 14 VII 33 § 18
 praesidia finium Romanorum VII 25 § 12 praesidia Romana VI 5 § 2 VII 9 § 2
 praeterita III 14 § 9 IIII pr. § 2
 praeteritorum recordatio III 23 § 66 praeteritorum exempla IIII 5 § 11
 praetertatus admodum IIII 14 § 6
 praetor regius (Mithridatis) VI 2 § 16
 praetoriani milites VII 28 § 5
 praetorium *uide* praefectus
 praetorius uir VI 18 § 9 praetorii uiri VI 13 § 3 praetoria nanis VI 19 § 11; *cf.* cohors
 preces VI 1 § 27
 presbyter VII 18 § 7; 19 § 2; 28 § 23; 43 § 4 A 6 § 1; 7 § 6 presbyterorum consessus A 4 § 1
 presbyterium A 3 § 4
 pretio comparare IIII 9 § 1 pretio sollicitati IIII 16 § 14 pretio dato VI 16 § 4 pretia possessionum aliarumque rerum uenaliu duplicia statuta sunt post captam Alexandriam VI 19 § 19 pretia in fiam retulit IIII 18 § 5
 pretia exigere VI 13 § 2
 primates (Gallorum) VI 8 § 18
 primipilaris V 21 § 3 VI 8 § 5
 princeps. princeps Celtaicus V 8 § 1
 princeps gentis Heluetiorum VI 7 § 3 princeps Treuerorum VI 10 § 10 princeps ciuitatum III 14 § 1 principes (Asculi) V 18 § 26 urbium principes VI 2 § 8 principes Iudaeorum VI 6 § 4 VII 9 § 4 principes (Gallorum) VI 8 § 17
 principatus Caesaris VI 20 § 7
 Priscillianus A 1 § 5
 Priscus *uide* Tarquinius
 priuigna V 10 § 7
 Probus VII 24 § 2
 Procas II 2 § 3 4.5.9
 Procne I 11 § 3
 proconsul IIII 18 § 3 V 24 § 4 VI 10 § 18 VII 18 § 2 proconsule (*nomis.*) IIII 16 § 12.15; 17 § 4; 20 § 5 23 V 5 § 18; 18 § 2; 15 § 25; 16 § 1; 23 § 4 § 23 non pro consule sed pro consulibus V 23 § 8
 proconsulare imperium IIII 18 § 1
 Procopius tyrannus VII 32 § 4
 Proculus tyrannus VII 24 § 3
 procurator Iudaeae VII 6 § 14
 prodigium I 13 § 2 II 12 § 2 III 5 § 1 V 12 § 1; 15 § 20 prodigia I 8 § 3 IIII 4 § 1; 5 § 1; 13 § 12; 21 § 7 V 4 § 8.19; 18 § 9 VI 20 § 7 prodigia dira IIII 15 § 1 V 18 § 3
 profanus II 8 § 4
 professio fidei VII 6 § 8
 professor docendorum studiorum liberalium VII 30 § 3

- profuuium uentris VII 9 § 12; 12 § 8
 prolem sufficere IIII 1 § 3
 proletarii IIII 1 § 3
 promunturium I 2 § 81 promunturia I 2 § 94. 99. 103, *alibi*
 propagator Ecclesiae VII 34 § 3
 propheta A 19 § 6; 23 § 4; 24 § 1
 prophetae VI 20 § 7 VII 2 § 3; 3 § 8; 6 § 12; 10 § 6 A 30 § 10
 Propontis I 2 § 26. 56
 propugnacula IIII 17 § 3
 proscribere V 21 § 5 VI 18 § 11 sq. quos Sulla proscripserat VI 2 § 21 Sex. Pompeius in proscriptorum numerum relatus VI 18 § 19 Tiberius proscripsit plurimos senatorum VII 4 § 8
 proscriptionis tabula (Sullae) V 21 § 3 proscriptio (Octauiani) VI 18 § 9 proscriptiones VII 25 § 8. 18
 protectores Caligulae VII 5 § 9
 prouidentia *vide* Deus
 prouincia I 2 § 63—68. 70. 90. 91; 7 § 3; 10 § 16 IIII 18 § 17 prouinciae I 2 § 86. 106; 16 § 2 II 18 § 1 III 2 § 12; 20 § 2 V 4 § 1; 16 § 1 VII 9 § 10; 28 § 12 *alibi*, pr. occidentales A 12 § 1 prouinciae portio VI 21 § 2
 prouinciales VII 29 § 7
 prouisio *vide* Deus
 prunaram calor VII 31 § 3
 Prusa (sub Olympo) VI 2 § 23
 Prusias IIII 20 § 29
 psalmi VII 36 § 5
 Pseudophilippus IIII 22 § 9
 per pseudothyrum in Palatium refugiens VII 6 § 17 per ianuam egressus tamquam per pseudothyrum inducitur VII 29 § 3
 Psylli VI 19 § 18
 Ptolemaeus (*Lagi fil.*) III 23 § 7. 20 § 23. 35. 36. 39. 41. 47. 49. 54
 Ptolemaeus (*Ceraunus*) III 23 § 64 eius soror (*Arsinoe*) *ibid.*
 Ptolemaeus (*Philometor*) IIII 20 § 36
 Ptolemaeus (*Physcon*) V 10 § 6
 Ptolemaeus (*Dionysus*) adulescens Pompei interfecto V 1 § 16 VI 15 § 28 rex V 16 § 1. 2
 Publicius cliuus V 12 § 7
 Publicius Malleolus V 16 § 23
 Publius *vide* Popillius
 puer quadripes *et q. s.* V 6 § 1 legenda pueris VI 17 § 8 pueri in camino tres A 12 § 2
 'pugio' libellus VII 5 § 10 strictis pugionibus VI 17 § 2
 pulices IIII pr. § 4. 5
 pullarii augures III 22 § 3
 puluis V 15 § 11; 16 § 16
Punicum bellum primum narratur:
 IIII 7—11, *secundum* IIII 14—19, *tertium* IIII 22. 23 bellum P. IIII 16 § 2 VI 21 § 25 b. P. (primum) III 8 § 1. 3 IIII 9 § 3 bellum P. primum IIII 11 § 3; 12 § 7 bellum P. secundum IIII 12 § 7; 20 § 1; 23 § 1 bellum P. tertium IIII 22 § 1 IIII 23 § 7. 8 bella Punica III 8 § 4; 23 § 68 IIII 6 § 1 Punica classis IIII 10 § 4 P. fraus IIII 7 § 9 Punicae naues IIII 10 § 7
 puniri homines propter peccata VI 22 § 11
 punitio I 1 § 11; 3 § 1 VII 27 § 9; 33 § 15 punitiois exemplum propositum multum ualet VI 11 § 30 punitiones I 1 § 12; 6 § 6
 Pupienus VII 19 § 2. 8
 purpura I 19 § 1 VII 25 § 3. 14; 28 § 20; 34 § 2; 38 § 5; 40 § 6; 42 § 5 purpurae IIII 6 § 8 VII 29 § 10
 purpuratus IIII 6 § 8 VII 25 § 9
 purpureae funes VII 7 § 3
 Pydna III 23 § 31
 pylae Armeniae I 2 § 40
 Pylaemenes Paphlagoniae rex Crassum aduersus Aristonicum adiunxit V 10 § 2
 Pylaemenes a Mithridate ex Paphlagonia pulsus VI 2 § 2
 pyra ardens I 19 § 1
 Pyrenaenus IIII 14 § 3; 18 § 1. 17 VII 40 § 3. 9 Pyrenaei Alpes VII 40 § 8 Pyrenaei montes IIII 14 § 3 Pyrenaei claustra VII 40 § 6 P. iugum VI 21 § 2 P. saltus I 2 § 73
 Pyrganio archipirata VI 3 § 5
 Pyrrhus rex Epiri III 23 § 54 IIII 6 § 38 Pyrrhus I 16 § 2 III 23 § 55. 66 IIII pr. § 11; 1 § 5

- § 8.12.14.19.20.22.23; 2 § 3
§ 4.7; 3 § 1.4
- Pythium oraculum VI 15 § 11.13
Pythius *vide* Apollo
Python serpens interfectus ab Apolline
VI 15 § 14
Python *vide* Pithon
- Quadi VII 15 § 8; 22 § 7
quadratum saxum IIII 22 § 5
Quadratus, discipulus apostolorum,
Hadrianum instruxit VII 18 § 2
quadrigae citae II 6 § 10
quadrimanus puer V 6 § 1
quadripes puer V 6 § 1
quadro lapide structa VII 7 § 5 per
quadrum II 6 § 8
quaestio eruentissima VII 10 § 6
quaestio magna Romae acta V
15 § 25 in quaestione crudelis
V 12 § 10
quaestores IIII 17 § 14 V 21 § 10
querellae contra Christianos VI 15
§ 12
queruli nostri IIII pr. § 6
Quintilius et Quinctius *vide* Quint.
Quinquegentiani VII 25 § 4.8
Quintilius Varus VI 21 § 26.27
Quintillus (*Claudi Gothici frater*)
VII. 28 § 2
Quintius Cincinnatus dictator [296]
II 12 § 7
T. Quintius, (*Cincinnatus*) Prae-
nestinos uicit III 3 § 5
Quintius Flaminius cos. [556] IIII
20 § 1 Flaminius procos. IIII
20 § 5
T. Quintius (Q. Titius Oros.) Fla-
minius cos. [637] V 12 § 1
T. Quintius (*Pennus Capit. Crisp.*)
dictator [393] III 6 § 2
Quintius Lucillum obsedit. (*Eiden-
tiae*) V 20 § 8
- Racilium *vide* Aracilium
Radagaisus VII 37 § 4.12.13
radi orientes I pr. § 11
radix, radices herbarum V 11 § 2
Raetia I 2 § 60.62 VI 21 § 12 VII
22 § 1.7
rana A 28 § 1 ranae I 10 § 10 III
23 § 86 VII 27 § 5
raptus Helenae I 17 § 1
raritas in spatiosis materia psuoris
II 19 § 11
- rates I 9 § 2
ratio VI 1 § 2 ratione duce inlustrata
mens VI 1 § 1 nec ratio nec
locus postulat VI 20 § 4
ratiocinatio VI 1 § 18 ubi r. deficit,
fides subuenit VI 1 § 4 ratio-
cinationes VI 1 § 25
Ranenna VI 15 § 2 VII 22 § 7; 28
§ 8; 39 § 2
Rauraci VI 7 § 5
de recentibus conqueruntur IIII 6
§ 84
rectores triginta Atheniensibus ordi-
nati II 17 § 2.5 rectores tre-
centi Thebanis praefecti III 14
§ 2
redemptor *vide* Christus
regia VI 15 § 29; 19 § 16
Reginenses (*Bruttiorum*) IIII 8 § 4,
idem:
Regini II 14 § 4.6 IIII 3 § 5
regio I 2 § 90 regiones caeli IIII
13 § 12
Regium (*Lepidi*) V 22 § 17
regius, regium culmen VI 1 § 22
regni unitas V 2 § 5 regna Ba-
bylonicum, Macedonicum, Afri-
canum, Romanum II 1 § 3 sqq.
VII 2 regna mutans Deus VI
1 § 5
regulam tenens VI 2 § 14
reguli Gallorum V 16 § 20
Regulus *vide* Atilius
religio I 11 § 2 II 8 § 8; 13 § 5
III 17 § 7 V 1 § 14 VII 29
§ 2 religio diuina atque hu-
mana III 28 § 65 religio electa
uel potius neglecta II 19 § 12
religio cognata (Iud. et Christ.)
VII 6 § 16 r. Aegypti II 8 § 2
religio nostra (*paganorum*) VII
26 § 8 religio mea V 2 § 1;
cf. Christianus
religiosus V 4 § 11 VII 43 § 4
remedia VI 5 § 6
remiges III 1 § 14 VI 19 § 5
Remi VI 11 § 12
Remus II 4 § 1.8
repromissiones dictae sunt Abrahae
VII 2 § 13
repudium VI 19 § 4
res gestae regum populorumque I 1 § 1
respublica V 1 § 18 VII 36 § 1.3.6,
cf. Romanus
rescripta VII 12 § 3

retibus aureis piscari VII 7 § 3
 reuerentia naturae V 19 § 15
 rex magnus III 1 § 10 rex (Aegypti)
 VI 16 § 1.2 rex Marius appel-
 latus V 17 § 6 rex (Ariouistus)
 VI 7 § 6 rex Vereingetorix prae-
 optatus VI 11 § 7 rex (s. e. imp.)
 Carthag. IIII 6 § 10 rex (Tiberius)
 VII 4 § 7.10 rex (Com-
 modus) VII 16 § 3 rex (Christus)
 VII 4 § 10 reges V 1 § 9
 § 14 VI 1 § 21.24 plurimi ter-
 rarum reges VI 15 § 15 reges
 magni V 1 § 2; 10 § 2 reges
 Orientis VI 6 § 4; 15 § 18 r.
 multi (apud Pharsalum) VI 15
 § 23 reges Gallorum V 16 § 20
 reges Romanorum II 4 VI 1 § 6
 VII 2 § 2 reges (s. e. impp.)
 Romani V 23 § 16 VII 28 § 27;
 33 § 16; 15 § 6 reges uel iudices
 (Iudaeorum) A 30 § 10
 Rhea Silua II 2 § 3 Rhea VI 1 § 14
 Rhenus I 2 § 62.63 VI 7 § 8.7; 8
 § 23; 10 § 18; 21 § 14 VII 12
 § 2; 29 § 15; 32 § 11; 38 § 4;
 40 § 3
 Rhipaei (Riphaei *codd.*) montes I 2
 § 4.52 VII 2 § 5
 Rhobasci I 2 § 5
 Rhodanus I 2 § 36 V 14 § 2; 16 § 1
 § 9 VI 7 § 5; 14 § 2 Rhodani
 flumen I 2 § 66
 Rhodanus *cf.* Hamilcar
 Rhodii VI 18 § 13
 Rhodopaei montes V 23 § 17
 Rhodos I 2 § 98 Rhodus I 7 § 2
 III 16 § 12; 17 § 9 IIII 13 § 13
 VII 9 § 10
 Rhipaei *uide* Rhipaei
 ritus IIII 6 § 4 V 1 § 14; 4 § 11
 robigo IIII 23 § 11 VI 22 § 2 ro-
 bigo qua foris crassi, intus exesi
 sunt IIII 23 § 10 robigo fastus
 regii detrita VII 26 § 10
 robur (carcer) V 12 § 9
 rogatio de reditu Metelli Numidici
 V 17 § 11
 rogos V 1 § 5
 Roma I 2 § 102; 6 § 1.4 II 2 § 5
 § 9; 3 § 3.6; 4 § 1; 5 § 1.4
 § 10; 8 § 13; 12 § 1.2; 13 § 3;
 19 § 3.5.6.9.13 III 1 § 1; 3
 § 5; 4 § 1; 7 § 1; 11 § 1; 22
 § 16 IIII 3 § 5.6; 4 § 1; 5 § 5

§ 6; 6 § 1; 7 § 12; 8 § 9.15;
 11 § 1.5.6; 12 § 6; 17 § 5.7
 § 8.11; 18 § 1.17.18; 20 § 13
 § 24.40; 23 § 9 V 1 § 3.13.16;
 4 § 8; 6 § 1; 7 § 18; 8 § 1;
 10 § 5; 15 § 5.20.24.25; 16
 § 7.22; 18 § 15.28.29; 19 § 1
 § 8; 22 § 3.4; 23 § 8; 24 § 14
 VI 1 § 13; 2 § 11; 3 § 1; 6
 § 4.6; 12 § 8; 14 § 2.4; 15
 § 5; 16 § 2; 17 § 1.4.8; 18 § 1
 § 17.19; 19 § 19; 20 § 7; 21
 § 21 VII 1 § 8; 2 § 1.3.7.10;
 5 § 4.5; 6 § 2.3.7.10.11.17; 7
 § 4.7.10; 8 § 1.2.3.5.6.7; 9
 § 3.11.14; 10 § 2; 10 § 2; 12
 § 4.5; 14 § 2; 16 § 3; 17 § 6;
 18 § 5; 20 § 2; 22 § 1; 23
 § 5; 28 § 1.5.7.27; 29 § 11;
 37 § 9.17; 39 § 1; 40 § 2; 42
 § 12; 43 § 2; *cf.* urbs
 Romania III 20 § 11 VII 43 § 5
 Romanus VI 15 § 11 Romanus et
 Christianus V 2 § 3 census R.
 VI 22 § 6 ciuis B. (Christus)
 VI 22 § 8 populus Romanus I
 6 § 3 IIII 20 § 27 V 8 § 4
 status Romani mutatio VI 14
 § 1 uigor R. IIII 23 § 9 ami-
 citia Romana VI 16 § 1
 conditio R. VII 2 § 1 fides et
 moderatio R. V 4 § 12 Romanae
 frontis pudor V 7 § 1 iniqui-
 tudo R. III 18 § 1 inruptio R.
 VII 40 § 3 resp. Romana V 23
 § 1 resp. R. moles II 6 § 14
 seueritas R. IIII 3 § 3 uirtus
 R. I 16 § 4 II 19 § 2 uirtutis
 R. cura IIII 23 § 9 urbis Ro-
 manae episcopus VII 39 § 2
 corpus R. VII 22 § 9 foedus
 R. I. 16 § 2 imperium R. ad-
 sumpto pauperrimi status pastore
 fundauit Deus VI 1 § 5 im-
 perium R. V 22 § 14 VI 14 § 3
 VII 1 § 7 imperii Romani cor-
 pus V 22 § 7 nomen R. V 16
 § 2 VI 1 § 14 VII 43 § 5 sq.
 regnum R. I 16 § 3 II 1 § 4—6
 VII 2 § 4 sq. Romani I 12
 § 3; 16 § 4; 17 § 3 II 3 § 5;
 4 § 13 III 8 § 4; 20 § 11.13;
 21 § 6 *et passim* Romanorum
 improbae laudis etiam de parricidiis
 appetitus IIII 13 § 17

Romani colendo deos emeruerunt
 fauorem deorum VI 1 § 13 Ro-
 mani blasphemantes VII 5 § 1;
 37 § 1 Romani (*uocat.*) V 5
 § 1.11 ciues R. VI 1 § 8 per
 Asiam interfecti VI 2 § 2 im-
 peratores Romani I 20 § 6 arces
 Romanae II 13 § 10 historiae
 R. II 2 § 4. prouinciae R. I 16
 § 2 uictoriae R. V 1 § 1 utres
 R. II 4 § 12 Romana subicere
 III 15 § 1 iura R. III 8 § 5
 Romulus II 2 § 3.5; 4 § 1.2.3 V
 16 § 24 VI 1 § 13, *cf.* VI 1 § 5
 Rostra V 19 § 23
 rostratae naues II 9 § 2 VI 2 § 24
 VI 8 § 12; 19 § 6.8
 rotarum orbitae (in mari Rubro) I
 10 § 17 (*similia refert Cosmas in*
Galkanii B. PP. 11 p. 461 A)
 Roxane. Roxa (*sic*) III 23 § 31
 Rubico VI 15 § 3
 Rubrum mare I 2 § 15.18.24.28.32
 § 34; 4 § 2; 10 § 15 VI 19 § 13
 VII 7 § 2; 27 § 16; *cf.* Ery-
 thræus
 rudentes VI 8 § 13
 Rufinus VII 37 § 1
 rupes iniurias igni ferroque rescindit
 III 14 § 4 rupes adustas dis-
 soluere V 10 § 11
 Rutilius. Rutilius (*sic*) consul [622]
 V 9 § 7
 ruralia instrumenta VI 10 § 3
 rus exercere V 7 § 11
 Ruscicada I 2 § 92
 rusticani VII 40 § 8 rusticani Sy-
 riae VII 22 § 12
 Rutilius (*Lupus*) consul [664] V 18
 § 11
 P. Rutilius (*Nudus*)¹ VI 2 § 13
 Rutilius (*Rufus*) condemnatus Zmyr-
 nam commigravit V 17 § 12
 Rutilius *cf.* Rutilius
 Rutupi portus I 2 § 76

Sabinus ager III 12 § 11 uir II 12
 § 5 Sabini II 4 § 5; 5 § 4
 III 22 § 11 VII 9 § 12 Sabini
 (*immo Samnites*) III 14 § 4 Sa-
 binæ raptæ II 4 § 2

Sabinus *cf.* Titurius
 Sabinus Vespasiani frater VII 8 § 7
 Sabinus Heracliani gener VII 42
 § 11.14
 Sacaraucae I 2 § 43; *cf. etiam Lu-*
ciamus Macrob. 15
 sacerdotes I 8 § 7 VII 19 § 2 sacer-
 dotes falsi I 8 § 8 sacerdotes
 (ecclesiae Hierosol.) A 1 § 1; 3
 § 1; 7 § 3; 8 § 4; 33 § 6
 sacerdotium (Hierosol.) VI 6 § 4
 Sacra uia V 19 § 4
 sacra (paganorum) VII 1 § 11; 37
 § 6 sq. s. praetermissa V 1 § 11
 s. interdita VI 1 § 23; 15 § 12
 sacrorum ritus V 1 § 14 sacra
 Aegyptiorum I 10 § 6 sacra
 Cerealia VI 5 § 1 s. crudelia
 Dianæ Tauricae V 1 § 16
 sacramentum I pr. § 6 III 12 § 28
 sacramentum militiæ III 16 § 8
 VII 6 § 7; 32 § 2 sacra-
 mentum (militiæ) VII 4 § 17;
 6 § 6; 34 § 9 s. iurationis II
 5 § 7 III 23 § 66 s. Christi
 VII 33 § 7 s. Demianicum VI
 20 § 3, *cf.* § 4, s. fidei VII 34
 § 3 adhibita in s. euangeliis III
 23 § 67 sacramentis se obstrin-
 gere I 21 § 4 sacramenta cae-
 lestia VII 36 § 8
 sacrificare idolis VII 12 § 3
 sacrificium III 21 § 6 sacrificia
 V 4 § 10 VII 37 § 10 sacrificia
 gentilium VII 5 § 7 s. sacrilega
 III 13 § 3
 sacrilegia III 6 § 4 V 4 § 11
 sacrilegus III 13 § 3 VII 32 § 2;
 36 § 13
 Sacriportus V 20 § 6
 saeculares res VII 38 § 1
 saeculum. sub fine saeculi I pr. § 16
 saeculi conflictationes VII 43
 § 19 saeculi mala I 12 § 1
 saeculi uita VII 38 § 7 huic
 saeculo abstrahi VII 41 § 9
 potentes saeculi uiri A 31 § 6
 saecula I pr. § 10; 1 § 13 VI
 1 § 16 s. magna III 12 § 9
 saeculorum index I 6 § 1
 saetae peodum VII 27 § 6

¹ P. Rutilius *Orosii* haud dubie idem est atque Νοῦδος apud Ap-
 pianum *Mithr.* 71: Rutilius Nudus Pisonis eos. a. 696 socer memoratur
 ab Asconio p. 4, 20 ed. 1875; *cf.* Mommsenus *Hist. Rom.* l. V c. 2.

- Safrim wide Saphrim*
sagitta I 4 § 3 III 19 § 10 *sagittae*
 III 20 § 25 VI 13 § 8; 19 § 1
 s. ueneno inilitae III 19 § 11
sagittarum iactus II 8 § 9
sagittarum nubes VII 33 § 14
sagittarii V 12 § 7
sagulum VI 10 § 3
sagum. saga hoc est uestis maeroris
 V 18 § 15
Saguntum III 14 § 1 VI 16 § 6
Salamis. Salaminam (sic) urbem
Cypri VII 12 § 8
Salassi Galli V 4 § 7
Salinarum lacus I 2 § 90.92
Salinator wide Lilius
Sallustius Crispus VII 10 § 4 *Sal-*
lustius VI 6 § 6; 15 § 8
Salomon A 2 § 4; 21 § 5; 25 § 1;
 28 § 3
Salonae V 23 § 23 VI 15 § 9
saltus V 4 § 5 *saltus aestiui et*
hiberni III 12 § 29 *saltus Ca-*
labri III 4 § 2, *cf. Pyrenaeus*
saluator wide Christus
Salutis aedes III 4 § 1
salus adnuntiata VI 1 § 8 *salutis*
dona VI 1 § 8 *in diebus salutis*
 VII 5 § 4 *salutis tuba* VII 39
 § 9 *salutis sinus* VII 39 § 11
salute (Christiana) securi V 22
 § 14
Samarae promuntorium I 2 § 14
Samara pr. I 2 § 46
Samaritae VII 17 § 3
Samiramis I 4 § 4 II 2 § 1.5; 3
 § 1; 6 § 7
Samnites III 8 § 1; 11 § 1; 15 § 2
 § 5.7.8.9; 21 § 1.4.5.6; 22
 § 1.2.6.10.12 V 18 § 5.8.10
 11.14.23 *Samnitarum (sic)* III
 22 § 8 *Samnitium dux* V 20
 § 9, *cf. Sabini*
Samniticus III 15 § 10 *Samniticum*
bellum III 8 § 1; 22 § 10
Samnium III 15 § 7
Samuhel A 30 § 10
Samus VII 9 § 10
sanctificatio A 24 § 2
sanctitas A 32 § 7 *sanctitatis cumu-*
lus A 32 § 11 *sanctitatis tuae*
reuerentia VI 1 § 12
sanctus. Dei VII 3 § 6 *sanctus*
Abraham VII 2 § 13 *sanctus*
filius tuus I pr. § 12 *sancta*
- victoria* VII 35 § 9 *sancti* VI
 1 § 3 VII 15 § 4; 17 § 4; 21
 § 2; 22 § 3.5; 30 § 6; 33 § 3
 § 9.12; 36 § 13; 37 § 17 A 32
 § 11 *sanctorum scripta* A 23
 § 12 *sanctorum locorum con-*
fugia II 19 § 14, *cf. fides, sedes;*
sancte VII 14 § 1 A 18 § 5
sandapila popularis VII 10 § 7
sanguis e terra manare uisus III 5
 § 1 *sanguine flumen effluxit*
 III 13 § 12 *sanguine scuta*
sudase III 15 § 1 *sanguis*
manauit VII 27 § 4 *sanguis*
iustorum ad Deum clamans VII
 22 § 5 *effusio sanguinis* VII
 32 § 14 *sanguinem hominum*
bibere I 4 § 2
sanitas V 4 § 11
Saphrim. Safrim uicus I 2 § 43
Sapores VII 22 § 4; 29 § 6; 31 § 1
Saraceni I 2 § 24
Sardanapallus I 12 § 2; 19 § 1 II
 2 § 2
Sardes wide Sardis
Sardinia I 2 § 66.92.101.103.104
 III 20 § 2 III 6 § 7; 11 § 2;
 12 § 2; 15 § 1; 16 § 20 VI 15
 § 7 VII 2 § 6
Sardis III 16 § 5
Sardum mare I 2 § 102 *Sardi* III
 7 § 11; 12 § 2; 16 § 20 VI 2
 § 8
Sarmatae VI 21 § 14 VII 15 § 8;
 22 § 7; 25 § 12; 28 § 29; 32
 § 14
Sarmaticus oceanus I 2 § 4
sarmenta congesta V 20 § 3
Sarnus (inmo Arnus) redundans III
 15 § 2 *Sarnus (ex Vergilio)* III
 15 § 2
Sarus Gothorum dux VII 37 § 12
satelles V 17 § 5 s. *scelerum* VI 2
 § 9 *satellites* II 17 § 5.10 III
 23 § 10 VII 27 § 5; 32 § 4 s.
molitionum VII 38 § 6
Satricum III 15 § 10
satum. sata VII 27 § 10
Saturninus cf. Apuleius
Saturninus (tyrannus) VII 24 § 3
Saufeus cum Saturnino occisus V 17
 § 8.9
Saul dux barbarus et paganus VII
 37 § 2
Sauromatae VII 13 § 3

Saxones VII 25 § 3; 32 § 10
 saxum mirae asperitatis et altitudinis
 III 19 § 2 saxum molare IIII 8 § 11 s. quadratum IIII 22 § 5 s. Tarpeium V 19 § 6 saxa in muros connehere IIII 17 § 3 saxis reclines V 18 § 20 saxa fuligine obfusata VI 2 § 17 saxa talaque VI 8 § 4 saxorum uolumina VI 11 § 25 saxa scissa VII 4 § 13
 scabies I 8 § 5; 10 § 2.11
 scaena fabulae tuae VII 26 § 3
 scaena scelerum VII 38 § 5
 scaenicus *wide* ludus
 Scaeuola *wide* Mucius
 scalprium fabrilis IIII 18 § 12
 scapha II 10 § 8 IIII 7 § 10 VI 15 § 34; 16 § 2
 sceleratus IIII 16 § 19 campus sceleratus (Romae) III 9 § 5
 Scena flumen (Hiberniae) I 2 § 81
 schola VII 29 § 10 in castris uelut in scholis exereuit V 7 § 4
 scindulae VI 11 § 26
 scintillae V 9 § 5
 sciniphes I 10 § 10 VII 27 § 6
 Scipio *wide* Caecilius, Cornelius
 Scolopetius I 15 § 1
 Scordisci cruentissimi V 23 § 18
 scorta V 10 § 8 scortorum greges I 19 § 1
 Scotti I 2 § 81.82
 scribae A 12 § 4
 Scribonianus *wide* Furius
 (C. Scribonius) Curio: eius in Macedonia successor Lucullus VI 3 § 4
 (C.) Scribonius (Curio) Dardaniam superauit V 23 § 20 Curio Raennam ad Caesarem profectus est VI 15 § 2 Catonem Sicilia expulit VI 15 § 7 in Africam transgressus est VI 15 § 9
 Scribonius *cf.* Libo
 scriptor tragoediarum I 21 § 15
 scriptores III pr. § 1 actores
 scriptoresque I 1 § 6 scriptores ueteres IIII 1 § 12 scriptores proposuerunt sibi magis laudandi negotium IIII 5 § 10 scriptorum uarietas IIII 20 § 7 scriptorum luerulentia V 15 § 2 scriptores rerum uel carminum VI 4 § 6
 scriptura (sancta) I 3 § 2 A 2 § 5; 15 § 1.5; 19 § 4; 21 § 9; 23 § 1; 32 § 5 scripturae sanctae

I pr. § 15 I 2 § 19 A 21 § 9
 scripturae A 22 § 5
 scutariorum tribunus VII 32 § 2
 scutum. scuta VII 35 § 18 sc. sanguine sudasse IIII 15 § 1 sc. supra capita contexta VI 7 § 8
 Scylaceum VI 18 § 22
 Soynus III 23 § 8
 Scythia I 10 § 19 VI 21 § 20 VII 37 § 5.9 Scythae I 2 § 45.47 14 § 1.2; 15 § 1; 19 § 2 II 7 § 1; 8 § 1.4; III 13 § 5.6; 18 § 4 VI 21 § 19
 Scythaeus (*sic*) III 23 § 13
 Scythia II 6 § 1; 7 § 2; 8 § 5 III 13 § 4; 18 § 1 V 4 § 12
 Scythicum mare I 2 § 47 Sc. barbaries I 4 § 2 Sc. gens III 13 § 7 Sc. inopia III 13 § 7 Sc. bellum III 13 § 6 Scythicae gentes VII 34 § 5
 Sebastianus (tyrannus) VII 42 § 6
 Seboim I 5 § 6
 sebum VI 11 § 26
 secta VI 1 § 1.5
 secreta Caligulae VII 5 § 10
 Secundus *wide* Plinius
 securi percutere IIII 3 § 5 V 18 § 26 VI 6 § 4
 sedes mutare V 2 § 8 sacrae sedes VII 5 § 7 sedes sanctorum VII 39 § 11 sedes sanctae VII 39 § 7 sedes pauperes VII 22 § 7
 Sedicinus *wide* Sidicinus
 sedilia II 19 § 7
 seditio exercitus IIII 8 § 4 seditioes V 8 § 1.2; 10 § 10; 15 § 6 seditioes C. Gracchi V 12 § 4 seditioes (Saturnini) V 17 § 2 seditio in Hierosolymia exorta VII 6 § 14
 Seduni VI 8 § 1
 Segeda, Belgida (*sic*) Celtiberiae urbs V 23 § 11
 Segericus VII 43 § 9
 Segisama VI 21 § 3
 Segor I 5 § 6.7
 Seianus VII 4 § 6.8
 Seleucia Assyriae VII 12 § 2; 15 § 3
 Seleucia Isauriae VII 12 § 8
 Seleucus (*Nicator*) Antiochi filius III 23 § 10 Seleucus III 23 § 35 § 43.46.49.54.58.59.63
 Seleucus pirata VI 2 § 24 Seleucus archipirata VI 3 § 2

- Semiramis *vide* Sam.
 Sempronius Blaesus eos. [507] IIII
 9 § 10
 T. (*in*mo Ti.) Sempronius Gracchus
 eos. [516] IIII 11 § 10
 (Ti.) Sempronius Gracchus eos.
 [539] IIII 16 § 12 Sempronius
 Gracchus procos. [542] IIII 16
 § 15
 Ti. Sempronius Gracchus in Hispania
 ex oppida ad deditionem coegit
 IIII 20 § 32 Gracchus praetor
 in Hispania ex oppida cepit IIII
 20 § 33
 (Ti.) Gracchus tr. pl. V 8 § 3 Grac-
 chus V 8 § 4; 9 § 1.2.3; 12
 § 3.4
 C. Gracchus V 12 § 3.5 Gracchus
 V 12 § 5.6.7.8.9
 Gracchi. Gracchorum seditiones V 8
 § 1, eorum soror:
 Sempronia Africani uxor V 10 § 10
 P. (*in*mo Ti.) Sempronius Longus
 eos. [536] IIII 14 § 3 Sempro-
 nius eos. [536] IIII 14 § 7
 T. (*in*mo Ti.) Sempronius Longus
 eos. [560] IIII 20 § 15
 P. Sempronius (*Tuditamus*) eos. [550]
 IIII 18 § 18
 (C.) Sempronius Tuditamus in Hi-
 spania cit. interfectus IIII 20
 § 10
 C. Sempronius Tuditamus eos. [625]
 V 10 § 9
 Sempronius (*Sophus*) eos. [496] IIII
 4 § 5
 semuncia auri IIII 20 § 14
 Sena. Cesena (*sic*) IIII 18 § 13
 Sena flumen *vide* Scena
 senator p. R. VI 19 § 21 senatores
 II 19 § 7 V 20 § 1 VI 18 § 3;
 15 § 23 VII 6 § 18; 7 § 8; 16
 § 2 senatores (Carthag.) IIII 6
 § 9.16
 senatorius ordo VII 5 § 10
 senatus indignatione metas, cur non
 sibi prius secundum morem de-
 latum esset VII 4 § 6 ad se-
 natum referre VII 4 § 5 senatus
 Atheniensium II 16 § 1 senatus
 Capuae IIII 17 § 12 senatus
 (Carthag.) IIII 19 § 4
 senes uix centum (Lacedaemonii) IIII
 2 § 13
 Senones *cf.* Galli
 Senones (*Galliae Lugdun. ciuitas*) VII
 29 § 13
 C. Sertius praetor V 18 § 30
 septentrio I 2 § 3 *et passim* septen-
 trionem regno iungere I 14 § 1
 septentrio ultimus I 4 § 2 se-
 ptentrionis copiositas V 2 § 3
 septentrionis gentes V 23 § 1
 Septimius *vide* Senecus
 sepulchrum dirutum IIII 19 § 1 se-
 pulchrum Lutatorum (trans Ti-
 berim) V 21 § 7
 sepultura IIII 18 § 2 sepultura com-
 muni caruit VII 8 § 8; 33
 § 15
 Sequani VI 7 § 6; 18 § 7
 Serenus *vide* Granus
 Seres IIII 23 § 11
 Sergius (*praen.*) pro Seruius IIII
 21 § 3
 Sericus oceanus I 2 § 14.47 Sericum
 ferrum VI 18 § 2
 serpens mirae magnitudinis ad flumen
 Bagradam occisa IIII 8 § 10—
 § 16 serpentis dentes VI 17 § 7
 serpentis morsu tacta VI 19 § 18
 serpentes VII 33 § 2 serpentum
 uenena Psylli exsugere solent
 VI 19 § 18 serpentes (Pelagius
 et Caelestius) A 1 § 6; 2 § 2
 Sertorianum bellum V 24 § 18
 Sertorius V 19 § 9.10; 20 § 1; 21
 § 3; 22 § 8; 23 § 2.3.6.7.9.11
 § 12.13.15; 24 § 16.18 VI 2
 § 12; 8 § 21
 Serrilianus *vide* Fabius
 serrulis tamultus in metallis Atheni-
 ensium V 9 § 5 serrulle bellum
 V 6 § 3; 9 § 4; 24 § 11 ser-
 uilia bella V 1 § 1; 24 § 9
 Serrulius eos. [297] II 12 § 3
 Q. Serrulius (*Abala*) eos. [389] IIII
 4 § 1
 Serrulius Caepio eos. [501] IIII 9 § 10
 Cn. Serrulius Caepio (*idem ut uid.*
qui eos. a. 615) seruis oppressit¹⁾
 V 9 § 4
 Q. Serrulius Caepio. Caepio procos.
 capta Tolosa aurum et argentum

¹⁾ *cf. supra ad* Q. Caecilius Metellus.

- e templo Apollinis sustulit V 15 § 25 Q. Caepio procos. aduersus Cimbro et Teutonas missus V 16 § 1
- Q. *Seruilius Caepio*. Caepio a Vestinis et Marsis trucidatus V 18 § 4
- P. *Seruilius (Vatia) eos.* [675] V 22 § 1 P. *Seruilius* ex consule V 23 § 21 *Isaurici* nomen: adsumpsit V 23 § 22
- Seruilius cf. Glaucia*
seruitus adficere I 8 § 13 *seruitia* concitare III 6 § 17
seruitus detera III 20 § 3
- C. *Seruus (Seruilius ut uid.)* praetor, Asculi occisus V 18 § 8
- Seruus cf. Tullius*
seruulus II 10 § 10 VII 40 § 6
seruus prodens V 19 § 6 *seruus*: nequam A 30 § 2.6 *serui* I 21 § 7 V 9 § 4—8 VI 1 § 26; 18 § 7.33 *serui fugitiui* II 12 § 5 *serui coniurantur* III 7 § 12 *serui sacramento militiae adacti* III 16 § 8 *serui apud Delon intumescentes* V 9 § 5 *serui sollicitati ad arma* V 19 § 5 *seruorum manu regnum Africae adfectans* V 20 § 3 *seruorum manus* VI 15 § 10 *seruorum xxx dominis restituit Caesar* Aug. VI 20 § 6 *serui per Caesarem (Aug.) dominis restituti* VI 20 § 7 *seruorum copiae Vrbe trusae* VII 3 § 6 *serui rebelles* VII 5 § 4, cf. *Christus, Deus*
- sestertius*. centies centena milia sestertium annua VII 7 § 8
- Seuerus (Septimius Seuerus)* VII 16 § 6; 17 § 1.5.7 *Seuerus persecutor* VII 17 § 4; 27 § 8
- Seuerus (Fl. Val.)* Caesar VII 25 § 16 28 § 7 *Seuerus* VII 28 § 8.11
- Sextilia* uirgo Vestalis III 2 § 8
kalendis *Sextilibus* VI 19 § 16
Sibi (*ant Sibae*) III 19 § 6
Sibylla III 5 § 8 VI 15 § 18
Sibyllini libri III 22 § 5 III 5 § 7
Sibyrtius. *Sibyrti (dat.)* III 23 § 13
siccitas II 13 § 9 III 4 § 2 *siccitas (Orosii aetate)* III 17 § 10
- Sicilia* I 2 § 92.99.100 II 14 § 1 § 4.7.8.11.13.17.19; 15 § 1; 16 § 6; 17 § 4; 18 § 6 III 20 § 2 III 1 § 23; 2 § 3; 6 § 7.10.23.28.33; 7 § 1.4; 8 § 1.5.6.16; 9 § 13; 10 § 5.6; 11 § 2; 14 § 7; 17 § 1; 18 § 2; 20 § 30 V 6 § 2.3.5; 9 § 4.6; 21 § 11; 24 § 16 VI 3 § 5; 15 § 7.9; 18 § 19.27.32; 20 § 6 VII 2 § 6; 5 § 4; 43 § 12 A 3 § 5 S. nunc pace frui II 14 § 2.3
- Siciliensis* V 9 § 5
Siculum mare I 2 § 90 *bellum* VI 18 § 2 *Siculi* I 20 § 6 III 6 § 23; 9 § 13
- Sicyon*. *Sicyonam* III 23 § 15
Sidicinus. *Sedicianus* ager III 17 § 2
Sedicini III 8 § 1
- siderare*. *siderata* VI milia uirorum V 19 § 18
- Sidon*. *Sidonem* VII 25 § 14 *Sidonam* III 7 § 8
signifer VII 36 § 9
signum. *signa in caelo* VI 20 § 7
signa Pyrrhi et Romanorum amissa III 1 § 22 *signa Romana sub Mithridate sublata a Bosphoranis recuperant Agrippa* VI 21 § 28 *signa Romana Crasso interfecto ablata Parthi ad Caesarem remiserunt* VI 21 § 29
signa cornuelli non potuerunt VII 6 § 7 *signa legionum* VII 8 § 2
- Silaces*. *Silacea (abl.)* VI 13 § 3
Silari fluminis caput V 24 § 6
silua I 12 § 1 *siluae* VI 9 § 7.9; 10 § 15.19; 21 § 6, cf. *Arduenna*
Siluanus VII 29 § 14.15
Silua uide Rhea
simulacra III 14 § 6 V 3 § 7 *simulacrorum modo rigere* II 19 § 7
simulacrum imperii inare VII 42 § 9
- Sinope* I 15 § 6 VI 2 § 24; 3 § 2
Sinussa V 9 § 4
Sion A 1 § 6
Sirmium VII 23 § 1; 24 § 3; 34 § 2
Sitifensis uide Mauretania
stitis VII 15 § 8.11
Smyrn. uide Zmyrn.
sociale bellum II 14 § 16 V 10 § 9; 18 § 1.14.15; 19 § 1.3; 24 § 12

- bellum sociale Italicum V 22 § 2
socialia bella V 1 § 1; 22 § 6.8;
24 § 9
socii V 22 § 9.10 socii navales con-
furarunt IIII 7 § 12
Socrates ille clarissimus philoso-
phorum II 17 § 16
Sodoma I 5 § 6; 6 § 1.6 VII 39 § 2
Sogdiani III 23 § 13
sol V 16 § 15 solis ardor I 2 § 86
sol per deum transectus I 10 § 19
sol oriens III 8 § 8 sol pugnasse
cum luna visus est IIII 15 § 1
solis orbis minui visus est IIII
15 § 1 sol obiectus globo co-
loris auri V 18 § 6 orbem
solis circulus ambiit VI 20 § 5
sol obscuratus VII 4 § 14
Solon V 16 § 24 Solonis leges II
13 § 1
somnia VI 18 § 15 somniorum
intellegentia I 8 § 3
Sontiatas VI 8 § 19 oppidum Son-
tatum VI 8 § 20
sonum uocis angere I 20 § 2
Sophocles scriptor tragoediarum I 21
§ 15
Sopithes *vide* Cofides
sors perplexa (oraculi Pythici) VI
15 § 11 sortes VII 9 § 2
Sothimus V 18 § 30
spado VI 3 § 2 VII 11 § 1
Sparta I 21 § 5.12 III 1 § 12.18
Spartacus V 22 § 8; 24 § 1.2.4.6.7
Spartanus exercitus II 16 § 4 Spar-
tanum regnum IIII 2 § 7 Spar-
tani I 12 § 7; 21 § 12.14.15
§ 16 II 9 § 3.6.7.9; 15 § 2;
16 § 3.5; 17 § 1.2 III 1 § 14.15
§ 22; 18 § 2; 18 § 1
spectaculum theatri IIII 1 § 1
spectatores VII 22 § 6
specula I 1 § 16 specula montis III
23 § 2
specus III 5 § 2 ab uno monte di-
uersis specubus exoriuntur flu-
mina duo VI 4 § 7 uates (Py-
thia) in specum descendere adacta
VI 15 § 11
spelunca VI 2 § 22
spicae cruentae IIII 15 § 1
spicula III 20 § 7 VII 35 § 17
spina serpentis IIII 8 § 11.14 spinae
rigor (uermis) IIII 8 § 18 spinae
curvatura (serpentis) IIII 8 § 18
spiritus sanctus A 2 § 6; 10 § 5;
16 § 10; 17 § 9; 23 § 2; 24
§ 1; 29 § 9 spiritus (sanctus)
consolator A 11 § 1
spiritus unissimus Delphicus IIII 1
§ 7
spolia IIII 8 § 9
spongia V 15 § 17
squamae VI 7 § 9 squamarum cra-
tes IIII 8 § 11 squamae ser-
pentis IIII 8 § 12 squamarum
ungulae IIII 8 § 13
stabula V 18 § 9
Stacanor III 23 § 13
stadia II 6 § 9 III 16 § 5
stagnum ignis aeterni VII 27 § 16
Stagnum (mare) IIII 22 § 6
Statanor III 23 § 13
Statilius Taurus VI 18 § 21
statio regis VI 2 § 10
statua aurea VII 23 § 1 statuae
V 3 § 7 VII 5 § 7
statua Romanus IIII 16 § 4
statua arcana II 3 § 4
stellas diurnis horis fulsisse VII 4 § 15
Stephanus (*protomartyr*) A 8 § 2
sterilitas agrorum I 8 § 4 a. fructu-
um II 1 § 1
Sthenelas I 11 § 1
stillicidium olei IIII 12 § 8
Stilico comes VII 38 § 1 Stilico
VII 37 § 1; 38 § 5; 40 § 3
stipatores regis III 23 § 10
stipendium VII 41 § 5 stipendium
publicum V 18 § 26 stipendii
causa in Forum sollicitare V 19
§ 24 st. frumenti V 18 § 27
stipendia VII 35 § 4 stipendia
domesticae uoluptatis III 2 § 14
stipes informis V 17 § 5 stipites
terminorum indices V 12 § 2
stipis accipiendae I 8 § 12
stipula. ut ignis in stipula eadem
celeritate, qua exarsit, euanuit
V 22 § 18
stirpes arborum IIII 4 § 4
stius II 12 § 8
Stoichades insulae I 2 § 66
strangulare V 16 § 18 VII 35 § 10;
36 § 11
strata. tabescentia in stratis (Romae)
cadauera V 4 § 9
Stratonice V 10 § 5
stratum. strata mollissima IIII pr.
§ 7 strata IIII pr. § 8.9

- straturae (equorum) V 15 § 21
 structurae II 19 § 15
 studia liberalia VII 80 § 3
 stappa IIII 2 § 5
 stuprum V 15 § 32 VI 1 § 14 supra
 I 4 § 7; 12 § 8; V 24 § 3
 Subagrae (sic) III 19 § 6
 sublicius pons V 12 § 8
 suboles I 14 § 4 primitivus suboles
 I 10 § 13
 subsellii fragmentum V 9 § 2 sub-
 sellia ludis poni prohibuerit IIII
 21 § 4 subselliorum fragmenta
 IIII 22 § 8 V 9 § 1 VI 17
 § 8
 subolanus I 2 § 100
 Subuentana (i. q. Tripolitana) pro-
 uincia I 2 § 90
 Subuentani I 2 § 100
 suci noxii VI 5 § 6
 Suebi I 2 § 53 III 20 § 9 VI 7 § 7;
 9 § 1; 21 § 16 VII 15 § 8; 38
 § 3; 40 § 3; 41 § 8; 43 § 14
 Suessa Pometiaque (sic) II 4 § 12
 Suesseanus ager IIII 17 § 2
 Successiones. Suessones VI 7 § 12
 Suetonius Tranquillus VI 7 § 2 VII
 3 § 5; 6 § 10 Suetonius VI 21
 § 25 VII 6 § 15; 9 § 3.7
 Sugambri VI 9 § 1 Sygambri VI 21
 § 16
 Sulcanum *vide* Vscana
 Sulla legatus (ad Bocchum) V 15
 § 18 Sulla [L. Caesaris cos.
 664 legatus] V 18 § 16 L. Sulla
 V 18 § 22 Sulla consul [*immo*
legatus Catonis cos. 665] V 18
 § 23 Sulla consul [666] V 19
 § 3 Sullae consulatus VI 2 § 5
 Sulla primus tabulam proscriptio-
 nis induxit V 21 § 3 Sulla
 dictator creatus [672] V 21 § 12
 Sulla priuatus [675] V 22 § 1
 Sulla mortuus V 22 § 16 Sulla
 V 19 § 4.5; 20 § 1.2.5.6.9;
 21 § 1.2.7.10; 23 § 2 VI 2 § 7
 § 9.11.12.21; *cine Alius*:
 Faustus Sulla occisus Caesaris iussu
 VI 16 § 5
 Sullanus dux V 22 § 16 Sullana
 clades V 24 § 15 S. crudelitas
 V 22 § 18 S. dilaceratio VI 14
 § 3 S. pars V 20 § 2; 21 § 1
 VI 2 § 11 bellum civile Sullanum
 V 22 § 2 S. bellum V 24
 § 16 Sullanae cohortes V 19
 § 5
 Sulmo VI 15 § 4
 sulphur I 5 § 9
 Sulpicius [Ser. Sulp. Galba?] legatus
 Pompeii (in bello Marseo) V 18
 § 25
 P. Sulpicius (Galba) cos. [543] IIII
 17 § 2
 'Sergius' (Sulpicius) Galba praetor
 [603] IIII 21 § 3.10
 (Ser. Sulpicius) Galba a Caesare cum
 legione XII ad Veragros Sedu-
 nosque missus VI 8 § 1.4
 (Sulpicius) Galba (historicus) V 23
 § 9
 (Ser. Sulpicius) Galba imp. VII 7
 § 12; 8 § 1.3.6
 C. Sulpicius (Peticius) dict. [396] III
 6 § 2
 (P.) Sulpicius (Rufus) Marii collega
 [*immo tr. pl.*] V 19 § 6
 superbia malorum initium VI 17 § 9
 superbiae poena VI 17 § 10
 Superbus *vide* Tarquinius
 superstitio II 19 § 15 IIII 13 § 3
 VI 1 § 7.17.20
 supplicia I 10 § 14
 Surenas VI 13 § 3.4
 Susanna A 8 § 5; 11 § 3
 Susiana gens III 23 § 8
 suspensium IIII 5 § 9 V 14 § 6; 16
 § 13
 Sutrini III 3 § 4
 Sygambri *vide* Sugambri
 syllabae litterarum VII 29 § 10
 symboli II 10 § 2
 synagoga VII 27 § 3
 synodus Africana A 4 § 5; 19 § 4
 Syphax IIII 18 § 20.21
 Syracusae II 15 § 1 IIII 1 § 23; 6
 § 23.24; 17 § 1
 Syracusanus II 16 § 6; 17 § 9 IIII
 1 § 23; 7 § 1; 17 § 1. portus
 S. VI 3 § 5 ciuitas S. I 2 § 99
 Syracusanum mare II 14 § 21
 classis S. II 14 § 7 Syracusani
 II 14 § 7.9.10.13.16 IIII 7 § 2
 Syria I 2 § 3.24.25.26.96 III 16
 § 11; 17 § 9; 23 § 7 IIII 20
 § 12 VI 4 § 9; 13 § 5; 16 § 3;
 18 § 13.23.24; 19 § 6.14.21
 VII 3 § 4; 6 § 12; 7 § 12; 8
 § 3; 9 § 2.3; 15 § 2; 17 § 2.5
 § 6; 22 § 7.12; 23 § 4; 25 § 14

- Syria coele VI 6 § 1 Syria Palaestina I 2 § 27
 Syrium mare I 2 § 94
 Syrtes IIII 9 § 10 Syrtes maiores I 2 § 89.90 Syrtes minores I 2 § 90.92.100
 tabellae ceratae. II 9 § 1 tabellae scriptae et post cera superlitae IIII 6 § 22
 taberna meritoria VI 18 § 84; 90 § 6.7
 tabes II 12 § 3 III 4 § 3
 tabulae legum XII II 13 § 5 tabulae confixae V 14 § 2 tabula proscriptiois V 21 § 3.5 VI 18 § 10 tabulae (proscriptiois) V 21 § 5. tabulae interficiendorum (proscriptiois) V 22 § 18
 tabulata naulum V 10 § 11
 Tacitus (Aug.) VII 24 § 1; 27 § 12 Tacitus cf. Cornelius
 Tagus IIII 21 § 10 V 4 § 2
 talenta argenti II III 1 § 7 talenta argenti IIII 7 § 3; 9 § 9 talenta Euboica IIII 11 § 2
 Tamesis VI 9 § 6
 Tanais I 2 § 4.49.52 III 18 § 7
 Tantalus I 12 § 2.4.5
 Taprobane I 2 § 13.16
 Tarentinus Iuppiter IIII 1 § 14
 Tarentini IIII 1 § 1.4.5; 3 § 1; 5 § 2
 Tarentum IIII 1 § 2.6; 18 § 5
 Tarpetum saxum V 19 § 6
 Tarquinienses II 5 § 2
 Tarquiniorum regum dominatio II 2 § 9
 Tarquinius Priscus II 4 § 11
 Tarquinius Superbus II 4 § 12; 6 § 1 Superbus II 5 § 2
 Tarquinius (Arruns) II 5 § 3
 Tarraco. Tarraconem VI 21 § 19
 Tarraconem nostram VII 22 § 8
 Tarraconam I 2 § 104
 Tarsus III 16 § 5; 17 § 1 VII 24 § 1 Tharsus VII 28 § 17
 Titus Tatius II 4 § 6
 Taurica Diana V 1 § 16
 Tauromenitani I 2 § 100
 Tauromeniam V 9 § 7 VI 18 § 27
 Taurus (mons) I 2 § 20.25.37.38.44 III 16 § 5; 17 § 9 V 23 § 22 VI 18 § 32
 Taurus cf. Statilius
 taurus aeneus I 30 § 3
 Taxiles III 23 § 11
 Teanum (ommo Aternum ut uel.) flumen V 18 § 25
 Telchines E 7 § 1.2
 Telesinus V 23 § 8
 teli impetus V 15 § 12 tela focis flammata VI 10 § 4 tolerum nimbus V 15 § 11
 temones ambresti V 16 § 18
 temperies I 2 § 81 III 4 § 2
 tempestas III 1 § 10 IIII 1 § 17; 17 § 6 tempestatum suffragium V 15 § 15, cf. Ind. V
 templum Iouis IIII 1 § 14 templum (Salomonis) A 24 § 3 seq. templum Hierosol. VI 6 § 2; 13 § 1; 18 § 24 VII 9 § 4—6 templa III 14 § 6 t. elandi iusserunt imp. Christiani VI 1 § 23
 templorum restitutio VII 38 § 6
 tempus. hoc tempore I 6 § 5 temporis praesentis status I 17 § 3 t. huius aetatis II 19 § 4 tempora V 1 § 3; 5 § 5; 18 § 20; 22 § 5; 24 § 9 VI 5 § 11; 12 § 7 t. Orbis II 12 § 1 t. haec III 2 § 12 V 22 § 5.10.12 t. nostra V 1 § 11; 5 § 16; 11 § 6 t. nostrorum bona V 2 § 7 t. futura, praesentia, praeterita II 11 § 10 t. praeterita praesentiaque V 1 § 18 t. praesentia VII 37 § 7 non tempora tunc fuisse tranquilliora IIII 16 § 21 tempora felicitatis loco adscribere V 5 § 14 in ultimo temporum positum IIII 5 § 12; cf. Christianus, Deus
 Teneteri VI 21 § 15
 tenebrae I 10 § 12 VII 27 § 12
 Tenedos I 2 § 98
 tentoria IIII 17 § 6
 P. (ommo C.) Terentius Varro consul [538] IIII 16 § 1 Varro consul [538] IIII 16 § 1.3 Varro Pauli collega [538] V 5 § 7 Varro V 5 § 11
 M. (Terentius) Varro (Reatinus) dux Pompeianus in Hispania VI 15 § 6.7
 Terentius, qui postea comicus IIII 19 § 6
 Terens I 11 § 3

- termini Alexandri Magni I 2 § 5
terminorum indices stipites V
12 § 2
terra dissiuluit III 5 § 1 terrae hi-
atus V 18 § 5 terra tremuit
III 3 § 2 IIII 4 § 5 terrae
motus I pr. § 10 II 13 § 8; 18
§ 6 III 8 § 1.3; 19 § 2; 23
§ 57 IIII 13 § 13; 15 § 6 VI
5 § 1 VII 4 § 13.18; 7 § 18;
9 § 11; 12 § 5; 25 § 14; 27
§ 6; 29 § 5; 32 § 5 terrae
propriae VI 7 § 5 terrarum
sinus VI 8 § 10 terram volun-
tariam unusquisque se praebet
Deo A 33 § 1
Tertullus consul umbratilis [p. Chr.
410] VII 42 § 8
testarum fragmenta V 18 § 5 testae
feruentes VI 10 § 4
testes falsi A 8 § 2; 11 § 3
testudo scutorum IIII 8 § 11 VI 7
§ 9
Tetricus VII 22 § 12; 23 § 5
Teutobodus V 16 § 12
Teutones V 16 § 1.9.14
Teutonicum bellum V 17 § 1
textrinum (Cleopatrae) VI 19 § 21
Tosaga arbo IIII 22 § 8
Thalestris. Halestris IIII 18 § 5
Thamyris II 7 § 1.4
Thapsus VI 16 § 3
theatrum III 2 § 13 IIII 21 § 9
theatri spectaculum IIII 1 § 1
theatrum lapideum IIII 21 § 4
theatra IIII 21 § 6.7 VII 7 § 1
Thebae II 17 § 3
Thebaeis. Thebaidam (sic) VII 12 § 7
Thebani I 12 § 7; 21 § 13 IIII 1
§ 16.17.18.20; 2 § 2.4.5.6.7
§ 8.11; 12 § 2.12.13.14; 14
§ 1; 16 § 2
Themiscyrii campi I 2 § 25; 15 § 1
Themistocles II 10 § 1.4
Theodora Constantii uxor VII 25
§ 5
Theodosia arbo I 2 § 5
Theodosius comes Theodosii (I.) pater
VII 33 § 6sq.
Theodosius (I.) VII 33 § 6; 34 § 2
§ 5.7.8.9.10; 35 § 1.4.5.9
(filiusque Honorius) § 12.14.19
§ 23; 36 § 2.5 Th. imp. senior
VII 37 § 1 Th. princeps VII
40 § 2; uirum illustris sub
- Theodosio [I. ut uic.] militiae
VII 43 § 4
Theodosius (IK.) Arcadii filius VII
36 § 1 bis
Thana VII 6 § 12
Theramenenses II 17 § 7
Therapsia VII 6 § 13
Thermodora amnis I 15 § 1
Thermopylae II 9 § 3 IIII 12 § 15
§ 16.23.27 IIII 20 § 20 V 3
§ 2
thesauri regii V 15 § 6.8 VI 15
§ 29; 19 § 3
Theseus I 15 § 2.9
Thessalia I 9 § 1 IIII 12 § 6.21; 16
§ 2 IIII 1 § 6 VI 15 § 22.29
Thessalonice mater Antipatri IIII 23
§ 50
Thessalonicensis A 23 § 8
Thessalus. Thessali I 13 § 3.4 IIII
12 § 6.7.8.14.25.26
Theueste VII 36 § 6
C. Thoranius VI 18 § 9
Thracia I 2 § 55.56.57 IIII 12 § 21
§ 22; 23 § 10 V 1 § 16 VII 9
§ 10; 23 § 11.12; 34 § 2 Thra-
ciae VII 34 § 9
Thraex V 10 § 3 Thrax (gladiator)
V 24 § 1 Thracos I 18 § 2
III 16 § 2; 23 § 52 IIII 20 § 5
§ 36 V 18 § 20; 21 § 14
Thrasylulus II 17 § 9.11.12
Thyatiram (sic) VI 2 § 11
Thyestes I 12 § 8
Thyle insula I 2 § 79
thymiana A 2 § 1
Thyresus, Calticus princeps V 8
§ 1 bis
tiara VI 3 § 7
Tiberis IIII 11 § 6 V 9 § 3; 20 § 4;
21 § 7 VI 18 § 34 VII 8 § 8
Tiberius praesignus Caesaris VI 21
§ 23 Tiberius Caesar VII 4
§ 1sq. Tiberius VII 32 § 12
Tiberius cf. Claudius
Ticinus IIII 14 § 6
Tigranes VI 3 § 6.7; 4 § 8
Tigranocerta VI 8 § 6
Tigris I 2 § 17.20.40sq. VI 3 § 6
VII 12 § 2; 24 § 4
Tigurini V 15 § 23.24; 16 § 1.9
§ 13 VI 14 § 2
Tingitana uide Mauretania
Tiresus uide Thyresus
tiro V 18 § 12

- Tissafernes praefectus Lydiae II 15 § 4.6.8; 16 § 9
 Tissafernes (Tissaf. PE) Artaxerxis praefectus III 1 § 6.7
 Titius dux Antonianus VI 19 § 2
 Titius *vide* Quintius
 titulus IIII 1 § 14 omnibus paene antiquorum* titulis praeferenda victoria VII 15 § 10
 Titurius Sabinus Caesaris legatus VI 8 § 18 Sabinus VI 10 § 1.17
 Titus VII 8 § 8; 9 § 3.4.6.8.13—§ 15; 10 § 1; 19 § 4
 Tlepolemus III 23 § 13
 Tobias I pr. § 7
 toga V 18 § 15.17
 togatus V 12 § 6
 Tolenus fluvius V 18 § 13
 Tolosa V 15 § 25
 tormenta VI 1 § 22; 8 § 17 VII 7 § 8; 10 § 6; 22 § 3; 30 § 2
 Torquatus *vide* Manlius
 torrens VI 8 § 2 torrentis cursus IIII 11 § 7 torrentes V 6 § 2 torrentes ignei V 13 § 3 torrentes flammaram VII 9 § 14 t. sanguinis V 24 § 12
 trabae V 4 § 4
 trabes aeneae II 19 § 15
 tragicus habitus VII 7 § 6
 tragoediae I 21 § 15
 tragoedus. tragoedi VII 7 § 1
 Traianus VII 11 § 1; 12 § 1 seq. 18 § 1; 27 § 6; 34 § 2
 Tralliani VI 2 § 8
 Tranquillus *vide* Suetonius
 Transalpinus *vide* Gallia
 transfugae IIII 23 § 4 VII 6 § 9
 Trasumennus lacus IIII 15 § 5.6.7; 18 § 13
 Trebia. Trebia IIII 14 § 7
 Trebonius a Caesare cum tribus legionibus apud Massiliam relictus VI 15 § 6 Tr. unus ex interfectoibus Caesaris a Dolabella Zmyrnae interfectus VI 18 § 6
 Treneri VI 10 § 1.16.18 Trenerorum princeps VI 10 § 10
 Triballi III 13 § 8
 Triboci VI 7 § 7
 tribunalia (in Foro) VI 17 § 8
 tribunatus VII 82 § 3
 tribunicia potestas VI 18 § 34; 20 § 7
 tribunus VI 8 § 5 tribunus plebi (sic) IIII 20 § 14 V 8 § 3 bis; 9 § 1; 12 § 3.5; 15 § 24; 17 § 4.10.11; 18 § 2 tr. scutatorum VII 82 § 2 tribunus [et notarius, p. Chr. 413] VII 42 § 16 tribuni militum III 22 § 14 tribuni plebis VI 15 § 2 et passim tribuni V 21 § 10 VII 83 § 3
 tribus. tribuum omnium consensus consul creatus V 7 § 1
 tributaria sollicitudo VII 41 § 7
 tributariae ciuitates I 19 § 11 urbes IIII 6 § 29
 tributum V 1 § 10.11 tributum dimissum VII 4 § 18 tributa VII 4 § 4; 35 § 4 tributa donauit (M. Aurelius) VII 15 § 12
 tricennalia Constantini VII 28 § 30
 Trinitas A 8 § 3; 28 § 2
 Trinobantes VI 9 § 8
 Tripolitanus VII 81 § 1 Tripolitana prouincia I 2 § 90
 trirames VI 18 § 25; 19 § 8
 tritici succus V 7 § 13
 triumphalis currus VII 9 § 8 triumphales pompae III 21 § 8
 triumphare III 9 § 4 IIII 19 § 6; 20 § 3 V 4 § 7 bis VI 20 § 8 VII 3 § 8; 10 § 4; 15 § 3; 23 § 5
 triumphus II 5 § 7 IIII 9 § 3; 11 § 5; 12 § 1; 20 § 39 V 4 § 7; 7 § 18; 15 § 19; 16 § 22 VI 19 § 18; 20 § 1 VII 9 § 8 triumphus I 1 § 2 tr. quattuor Caesaris VI 16 § 6 trecenti uiginti triumphus a conditione Urbis usque ad Vespasianum acti VII 9 § 8
 triumuir (Venuleius) V 21 § 8 triumuiroi (Lepidus Caesar Antoniusque) VI 18 § 20
 Trogodytae I 2 § 89.90
 Trogus *vide* Pompeius
 Troiae excidium I 17 § 1 euersio Troiae II 4 § 1 Troia profugus I 18 § 1
 Troiaenum bellum I 15 § 10 Troiani I 12 § 8
 tropaea V 4 § 4
 Troes. Troi (gen.) I 12 § 4
 tuba VII 39 § 12 tuba salutis VII 39 § 9

- Tubero VI 15 § 7
 Tuditanus *vide* Sempronius
 Tulingi VI 7 § 5
 Terentius Tullius II 4 § 11
 M. Tullius Cicero *cos.* [697] VI 6 § 1 Ciceronis consulatus VI 1 § 29 Tullius Cicero proscriptus VI 18 § 11 Cicero: VI 6 § 6 VII 6 § 5; *cuius frater*:
 (Q.) Cicero praetor VI 6 § 7 Cicero legatus (Caesaris) VI 10 § 2
 Tullus *vide* Hostilius
 tumultus III 21 § 10 t. serullis V 9 § 5 tumultus militaris VII 18 § 3.5.8; 20 § 4; 23 § 3 t. bellorum III 18 § 16 VI 10 § 1 tumulus III 8 § 2 V 7 § 10 tunica serullis III 6 § 14 turbatio VII 27 § 12 turbo III 1 § 13 t. uentorum VII 35 § 17 sq. turbo atrocissimus Orientis (Alexander M.) III 7 § 5 turbines VII 27 § 12 turmae III 12 § 7 Turmogi (Turmogidi *Plinius n. h.* 3 § 26) VI 21 § 3 turris VI 11 § 24.25.27 turris ferrata VII 24 § 3 turres III 1 § 10 V 7 § 9 VI 10 § 3; 11 § 3
 Tuscia II 19 § 5 Tusciae duodecim populi II 4 § 11 Tusculanus III 9 § 2 *Tuscus*. Tuscii III 6 § 3 III 13 § 12 tutores VI 15 § 29 tyrannus I 20 § 1 VII 6 § 8; 21 § 6; 22 § 10; 24 § 8; 28 § 6; 34 § 9; 40 § 5 sq.; 42 § 6 tyrannides I 20 § 6 tyrannus I 11 § 2 II 14 § 5; 17 § 4 VII 28 § 9; 32 § 4; 35 § 6.11; 40 § 4 sq. tyrannum de se editum nullum Hispania misit V 23 § 16 tyranni II 18 § 5; 14 § 1.4; 17 § 10.13 VII 9 § 1; 22 § 9; 42 § 1.6; 43 § 17 triginta t. II 17 § 5 tyranni Siciliae V 6 § 5 triumviri, ut non dicam tyranni VI 18 § 20 tyranni temp. R. inuadentes Britannis Gallisque creati populis V 22 § 7.10 tyrannorum catalogus VII 42 § 4.15
 Tyrrhenicum mare I 2 § 102.103
 Tyrrhenus VI 15 § 16 Tyrrhenum mare I 2 § 7.61.74.100 T. pelagus I 2 § 69
 Tyrtaeus. Tyrtaeus Atheniensis poeta I 21 § 7 Tyrtaeus poeta I 21 § 8
 Tyrus III 16 § 11; 17 § 9 III 6 § 21 VII 25 § 14
 Vaccaei I 2 § 73.74 V 5 § 13; 7 § 2 VI 21 § 3 uadum VI 9 § 6 uadis transmeabilis VI 9 § 6
 Vageses legatus ab Orode missus VI 13 § 2
 Valens (Valentiniani [I.] frater) VII 32 § 4.6.15; 33 § 1.9.10.11.12 § 18.19; 34 § 1.8
 Valentinianus [I.] VII 32 § 1.8 (pater Gratiani) § 10.14; 33 § 1.6
 Valentinianus [II.] frater Gratiani VII 32 § 15; 34 § 1.10 Valentinianus Augustus VII 35 § 11 V. iunior VII 35 § 10 Valentinianus VII 35 § 5
 Valentinus haeresiarches VII 14 § 2
 Valerianus [*sen.*] Augustus VII 22 § 1 Valerianus VII 22 § 3.4
 Valerius Antias. Valerius et Antias (*sic*) V 8 § 3 Valerius III 20 § 6 Antias V 16 § 3
 M. Valerius, postea Coruinus dictus III 6 § 5
 P. Valerius Falto. C. Valerius Falco (*sic*) *cos.* [516] III 11 § 10 Valerius *cos.* [516] III 12 § 1
 Valerius Flaccus *cos.* [423] III 10 § 1
 L. Valerius Flaccus *cos.* [559] III 20 § 12
 (L. Valerius) Flaccus *cos.* [668] VI 2 § 9
 (P. Valerius) Laeinius *cos.* [474] III 1 § 8
 Valerius Laeinius *cos.* [544] III 17 § 14 Laeinius *cos.* [544] III 18 § 2
 M. (*immo* M.) Valerius (*Maximus*) dictator [360] II 5 § 5
 (Q.) Valerius (*Orca*), Caesaris dux, Cottam Sardinia elecit VI 15 § 7
 Valerius (*Poplicola*) *cos.* [294] II 12 § 6
 Vallia VII 43 § 10.15

- nullum III 7 § 4 V 7 § 8; 16 § 9
 VI 10 § 3.8 uallum a Senero
 in Britannia ductam VII 17 § 7
 Vandali VII 15 § 8; 38 § 3; 40 § 3;
 41 § 8; 43 § 14 Vandalorum
 gens inbellis avara perfida et
 dolosa VII 38 § 1
 Vangiones VI 7 § 7
 uapor granis V 6 § 2
 Vargunteus legatus in Parthis inter-
 fectus VI 13 § 3
 Varro *uide* Terentius
 Varus *uide* Attius, Quintilius
 uasa Corinthia V 3 § 7 uasa ar-
 gentea et aurea VII 27 § 2 uasa
 Petri apostoli VII 39 § 4.6.8
 § 10.13
 uates magnus III 1 § 7 uates (Py-
 thia) adacta descendere in specum
 VI 15 § 11
 uaticinationis auctor VI 15 § 14
 uaticinia cessant VI 15 § 12
 Vatinia lex VI 7 § 1
 Vbii VI 9 § 1
 Vecilius *uide* Vetilius
 uectigal quintae partis ex omni fructu
 (ab Aegyptiis exsolutum) I 8
 § 9 uectigal I 8 § 12 uecti-
 galia remissa V 13 § 3
 uegetatio corporis VI 5 § 6
 uehiculum VII 25 § 9 uehiculo per
 Urbem uti III 20 § 14 uehicula
 V 15 § 20
Veiens. *Veientes* II 4 § 7.11; 5 § 2
 § 7.9; 19 § 3
Veientanus II 5 § 8
Veiorum obsidio II 19 § 1
Velabri I 2 § 81
uelites a uolitando uocant III 18
 § 10 *uelites* III 18 § 12
Velocasses VI 7 § 14; 11 § 12
uela VI 8 § 15
uena. *uena* VI 5 § 6 *uena* fontis
 VI 11 § 28
uenabulum III 18 § 9
uenalia VI 7 § 13 rerum *uenalium*
 pretia duplicia statuta sunt post
 captam Alexandriam VI 19 § 19
uenditiones mortuorum III 14 § 10
uenenum III 19 § 11; 20 § 4 III
 17 § 12; 20 § 28.29 V 18 § 21
 VI 5 § 5.6; 21 § 8 *uenena* III
 10 § 2 A 26 § 5 *uenenorum*
 arca VII 5 § 10; *cf.* *serpens*
Veneti VI 8 § 7
uenter inexplibilis (Romae) V 18
 § 29; *cf.* *profuuium*
Ventidius VI 18 § 23.24
uentus V 16 § 15 *uentorum* turbo
 VII 35 § 17 *uenti* mansuetati
 a Christo A 9 § 9
Venuleius triumuir V 21 § 8
Venusia. 'Venusium' (*acc.*) III 16 § 3
uer. *ueris* calor repentianus III 4 § 2
uere primo III 14 § 8; 15 § 2
Veragri VI 8 § 1.2
uerbera III 6 § 20
Vercingetorix VI 11 § 1.7.10
uerecunda corporum III 15 § 5
Vergilius *Maro*. *Virgilius* III pr.
 § 1
Verginius II 13 § 6
Verginia II 13 § 6
Verinianus VII 40 § 5
ueritatis inimici III 6 § 37 *ueri-*
tatis auctoritas VI 1 § 2 *ueritas*
declarata VI 1 § 3 *ueritatis*
lux VI 1 § 23 *ueritas* propalata
 VI 5 § 10 *ueritatis* agnitio VII
 41 § 8
uermis, cui spinae rigor non est III
 8 § 13 *uermium* matres muscae
 caninae VII 27 § 7 *uermes*
 eructare VII 28 § 12
Veromandi VI 7 § 14
C. Verris praetura VI 3 § 5
uersus VII 35 § 21
uertex (turris) VI 11 § 25 *uertices*
 cum crine abscisi V 16 § 17
uertices offensi uado II 6 § 3
Verus *uide* Antoninus
uesicae I 10 § 11 VII 27 § 9
Vesozes I 14 § 1.3
Vespasianus VII 3 § 7.8; 8 § 3.7
 § 8.9; 9 § 1.3.7.8.12.13; 19
 § 4.5
uespillones VII 10 § 7
Vestae aedes III 11 § 9 VII 16 § 3
uirgo Vestalis III 9 § 5 III 2 § 8;
 5 § 9 V 15 § 22 VI 3 § 1 *uirgo*
 (Vestalis) II 8 § 13 *uirgines*
Vestales V 15 § 22
Vestiliani domus VII 16 § 4
uestimentum uersicolor III 20 § 14
uestimenta V 15 § 21
Vestini V 18 § 8.14.25
uestis discissa V 16 § 6 *uestis* mae-
 roris (saga) V 18 § 15 *uestis*
pulla VI 18 § 32 *uestes* dear-
 gentatae III 22 § 2

uestitus uarius VII 7 § 1
 Vesuvius mons V 24 § 1 *Bebius (sic)*
 VII 9 § 14
 ueterani VI 16 § 7
 ueteres IIII 6 § 34 V 2 § 9
 C. Vetilius (*Vecilius codd.*) praetor
 a Viriato uictus V 4 § 2
 Vetrico VII 29 § 9
 L. Vettius Marcellus prodidit VI 6
 § 7
 Veturius consul [433] III 15 § 3
 L. Veturius eques Romanus V 15
 § 22
 uexatio VII 27 § 6.9
 uexillum VII 36 § 9
 uia Latina IIII 17 § 2 Sacra uia
 V 19 § 4 uia Sacra VII 8 § 8
 uictimae trucidantur IIII 21 § 7
 homines ut uictimas inmolare
 IIII 6 § 3
 uictoriae traditae signum III 2 § 3
 Victor Maximi tyranni filius VII 35
 § 10
 Victorinus (tyrannus) VII 22 § 11
 uicus Ingarius VI 14 § 5 uici quat-
 tuordecim (Romae) VI 14 § 6 VII
 2 § 11 uicus Veragrorum (Octo-
 durus) VI 8 § 2 uici (Helueti-
 orum) VI 7 § 4
 Vidacilius V 18 § 21
 Vienna VII 35 § 10; 42 § 4
 uilla VII 9 § 12.15 u. publica VII
 23 § 31 uillae II 13 § 8; 18
 § 6 IIII 6 § 25.27 VII 15
 § 5
 uillula VII 33 § 15
 uincendi genus tutissimum VI 10
 § 21
 Vindalium oppidum V 13 § 2
 Vindelici subacti a Pisone VI 21
 § 22
 uindicta VI 17 § 6
 Vindius mons *uide* Vinnius
 uinea VI 11 § 24
 Vinnius (*Vindius*) mons VI 21 § 5
uinum. uini ferax is locus (Numantia)
 non est V 7 § 13 uina VI 7
 § 13
 uir. potentes saeculi uiri A 31 § 6
 Virdomarus rex Gaesatorum IIII 13
 § 15
 uirga qua erat usus ad equum V 10
 § 3 uirgis caedere IIII 3 § 5;
 6 § 19 V 18 § 26
 Virg. *uide* Verg.

uirginitas perpetua I 15 § 6
uirgo. uirgines sacrae V 16 § 13
 uirgines spretae I 21 § 3; cf.
 Christus, Deus, Vestalis
 Viriatus V 4 § 1.3.4.12.14; 23 § 13
 § 15
 uirili natura duplex puer V 6 § 1
 uirtutes VI 1 § 1.7 VII 6 § 2
 uis repentina V 2 § 5
 uita aeterna VII 3 § 2.3
 uitalis partus IIII 2 § 2
 Vitalis presbyter A 7 § 6
 Vitelliani duces VII 8 § 6
 Vitellii iuuenes securi percussi a
 Bruto II 5 § 1
 Vitellius VII 8 § 3.6.7; 9 § 3.13
 uutiligo I 8 § 5; 10 § 2.11
uitium. uitia VI 1 § 1
 uitricus I 12 § 9
 uia obruta III 9 § 5
 Vlbianses I 2 § 101
 ulcera manantia I 10 § 11 VII 27
 § 9
 Uldin, Hunorum dux VII 37 § 12
 Ulpianus VII 18 § 8
 ultio I 15 § 2 V 22 § 10.14 VI 17
 § 4 VII 3 § 6; 21 § 5; 22 § 5
 § 6.9; 26 § 9; 27 § 8.12; 37
 § 10 ultio caelestis VII 17 § 5
 ultiones (quae secutae sint per-
 secutiones Christianorum) VI 22
 § 11 VII 26 § 2
 ultores (Iulii Caesaris) VI 17 § 6
 Umbri III 21 § 1.3.6 V 18 § 17
 Umbria III 21 § 3
 umor aestatis incongruus III 4 § 2
 unciae auri IIII 17 § 14
 unco trahere V 20 § 4 VII 8 § 8
 unguentis frigidis et calidis lauari
 VII 7 § 3 unguenta A 2 § 1
 unguulae squamarum IIII 8 § 13
 Uuimammus *uide* Claudius
 Volagesus VII 15 § 2
 Volsci *uide* Vulsci
 uolumen I pr. § 10; 21 § 21 II 19
 § 16 III 23 § 11 V 24 extr.
 sacra uolumina A 28 § 10 uo-
 lumina saxorum VI 11 § 25 uo-
 lumina aetatum I 21 § 17
 uoluptas II 3 § 7 uoluptatum con-
 suetudo I 6 § 4 uoluptates
 interpellari I 21 § 17
 Volusenus tribunus VI 8 § 5
 Volusianus VII 21 § 4.6; 27 § 10
 uoracitas VII 8 § 7

- uorago III 5 § 2 uoragines V 24
 § 13 uoragines torridae VI 2 § 17
 urbs (Roma) I 1 § 14; 2 § 108; 21
 § 20 II 3 § 10; 4 § 3 *et passim*
 urbium prouinciarumque populi
 III 2 § 12 urbium monumenta
 (in Hispania) VII 2 § 6 magna-
 rum urbium ruinae VII 22 § 8
 Vescana. Sulcanum IIII 20 § 38
 Vspetes VI 21 § 5
 uter. utrem sanguine oppletum II 7
 § 6 utribus suspensus VI 2 § 14
 uterus IIII 2 § 2 uteri I 19 § 9
 Utica IIII 18 § 18; 22 § 1 V 11 § 4
 § 5; 19 § 8; 20 § 3; 21 § 18
 VI 16 § 4
 Vticense litus V 11 § 4
 Vulcani insula IIII 20 § 30
 vulgata *vide* editio
 Vulsci II 12 § 7 III 3 § 4
 Vulsinienses IIII 5 § 3
 Vulso *vide* Manlius
 uultu solo exterruit percussorem V
 19 § 7
- Vzama V. 23 § 14
 Vxellodunum VI 11 § 20
 uxor. ufrum-ia uxorem ducere VII
 7 § 2 uxores duae (Aricouisti)
 VI 7 § 7
 Vsarae montes I 2 § 92
- Xanthippus IIII 9 § 2.4
 Xerxes Darii filius II 9 § 1.2.4; 10
 § 1.3; 11 § 1.7.9 VII 42 § 13
 Xerxes a (Seuero) Alexandro uictus
 VII 18 § 7
 Xiphodres *vide ad* Eripodra
- Zachaeus A 14 § 1
 Zacharias A 5 § 2; 21 § 5; 22 § 5;
 30 § 10
 Zenobia VII 23 § 4
 Zeugis I 2 § 91.92
 Zmyrna V 17 § 13 VI 18 § 6
 Zmyrnaei. Smyrnaei VI 2 § 8
 Zopyrion III 18 § 1.4
 Zoroaster I 4 § 3

V.

INDEX VOCABVLORVM NOTABILIVM.

- ab exercitu eorum VIII milia ceciderant III 18 § 14
 abhinc III 22 § 6 V 19 § 2
 abicere coniugem V 10 § 6
 ablegare II 18 § 5
 abolitio II 17 § 15 VII 2 § 16
 abolitus III 8 § 5 VI 15 § 13.14 § 16; 20 § 6
 abominamenta II 5 § 6; 16 § 18; 19 § 15
 abominari II 8 § 2 III 19 § 1; 21 § 6 V 19 § 22
 abominatio dierum III 7 § 8
 abradere III 18 § 4 V 11 § 2.4; 18 § 28 VI 1 § 21; 15 § 7
 abripi nento V 11 § 2
 abrogata lex III 20 § 14
 abscondere nertices V 16 § 17
abscondere. abscessus II 18 § 7
absorbere. absertus A 32 § 9
 absque I 2 § 16.24.26 II 8 § 7; 16 § 4 III 8 § 4; 21 § 6 III 22 § 5 V 9 § 5; 16 § 21; 22 § 4; 24 § 18.17 VI 11 § 8; 15 § 23; 19 § 8 VII 1 § 1; 26 § 7; 27 § 6; 35 § 19
 in abstruso VI 11 § 28
 absumi I 2 § 32
 abundantia rerum I 5 § 8
 ac non potius V 22 § 14
 accenditur lues VI 12 § 3 accensus I 5 § 11
 acceptio personarum A 31 § 6
 acceptor personarum VII 33 § 18 A 28 § 2
 accersunt VI 8 § 21 accersientibus A 3 § 2
 accidens ex morbis mors VII 22 § 2
 accipere indulgentius I 8 § 7
 accire VI 11 § 9 accitus III 8 § 16; 9 § 2
 accolae I 2 § 9.31 VI 8 § 2
 accommodato ad tempus ingenio V 17 § 6
 accumulare II 14 § 22 III 1 § 16; 5 § 2; 20 § 7
 accusatores V 17 § 12
 acer uir V 17 § 5
 acerbitas malorum V 1 § 14 a. frigoris III 14 § 8 acerbitatum acerui III 12 § 1
acerbus. acerbissimum bellum III 23 § 23 acerbissima proelia III 1 § 9
 aceruatim VII 7 § 11
 acerui acerbitatum III 12 § 1
 acta Herculis superare III 19 § 2
 actio VII 33 § 1 cum quibus nobis a. est V 4 § 15
 actus (*opp.* iudicium) VI 1 § 1 actus (*opp.* cogitatio) A 21 § 6 actus auditusque III 2 § 14 actus (*plur.*) II 12 § 1; 18 § 4 III 6 § 21 VII 41 § 3
 acumen III 23 § 10
 acutae infirmitates III 4 § 2 acutissimus VI 8 § 13
 ad haec II 5 § 10 ad tempus III 16 § 12 VI 1 § 2; 5 § 11 VII 36 § 12; 37 § 17 ad exemplum III 23 § 60 ad unum gladii

- ictum caput desecare V 4 § 6
 ad unam iussione[m] cessare VI 1 § 24 ad strepitus trepidans VI 4 § 6 ad IIII milia V 9 § 4 ad CLVII milia VI 7 § 5 ad CCCXXI milia VI 8 § 23 ad interuicione[m] caedere VI 11 § 13 nec ad Gothos surgam VI 12 § 7 pugna ad Palaeopharsalum VI 15 § 27 magnum est ad nostrum dolorem VII 33 § 16 ad digitum ostentare A 1 § 2
 adbreuiare A 28 § 9
 adcommodare VII 42 § 11
 addicere seruitio I 8 § 13 Minotauro deuorandos addicere I 13 § 2 addicere conditioni II 17 § 3 addicta Aegyptus III 17 § 9
 adducere ad turpissimas pacis conditiones V 15 § 4
 adeo atrox II 5 § 7 adeo pauci IIII 1 § 13 adeo infelicitat V 4 § 20
 adfectatio VII 36 § 3
 adfectiones V 1 § 14
 adfectus mentis II 18 § 5 in proprios adfectus (cognatos) VII 28 § 26
 adficere foederibus pudendis V 7 § 3
 adfigere saxis II 10 § 2 adfigere titulum IIII 1 § 14
 adflatus fulmine V 19 § 18
 adffictare III 8 § 4
 adffigere I 17 § 2
 adfluenter VI 20 § 7
 adfluentia I 8 § 11
 adgrauatus III 21 § 7
 adgreditur regem suadens II 10 § 6 adgressi facere arma IIII 22 § 4
 adhortatio II 17 § 18
 adhuc V 23 § 18; 24 § 12
 adiacere V 11 § 4
 adicitur numero IIII 20 § 9
 adigere scalprum inter aures IIII 18 § 12 adactus IIII 9 § 12
 adiudicati hostes IIII 3 § 2 tibi adindicanda VII 43 § 20
 adinuentum I pr. § 3
 adlegare (an adlegere?) seruos caniniis IIII 5 § 3
 adlegere III 16 § 14 VI 18 § 20 VII 42 § 11
 adloquium IIII 6 § 15
 admirabilis IIII 17 § 2 admirabilius III 16 § 3
 admiscere. nec uoluntati potestatem admiscuit VII 32 § 6
 admittere scelus I 19 § 7
 admodum adulescens III 1 § 21 IIII 17 § 3 VI 18 § 1 a. praetextatus IIII 14 § 6
 admonemur interdum IIII pr. § 6
 admouere classem VI 21 § 4
 adniti V 16 § 23 VI 15 § 1
 adnuntiare I 8 § 7 adnuntiata pax III 1 § 3 salus VI 1 § 8
 adnuntiatio I 1 § 7
 adulescere I 5 § 8
 adoperiens sese IIII pr. § 8 adoperto capite V 21 § 4
 adoptiuus VII 4 § 9 (add. ad Ind. IIII)
 adparatus II 8 § 5
 adparet II 2 § 5
 adparitio I pr. § 15 VI 20 § 3
 adpellatio VI 22 § 4
 adpendere V 1 § 1 V 19 § 16
 adpetere bello VI 3 § 4 adpetentissimus VII 42 § 16
 adpetitus IIII 12 § 12; 13 § 17
 adplicare turres VI 11 § 8 nec adquiescit conserui I 16 § 4 adquiescere paci II 4 § 3 III 1 § 25 adquiescere otio III 1 § 4 cui adquiescimus V 1 § 10
 adquirere III 23 § 26
 adridente spe V 13 § 15
 adripere bello VI 21 § 24
 adrogantissime VII 25 § 9; 35 § 22
 adscendere in IIII 19 § 1
 adscensus IIII 14 § 4
 adsciuit matrimonio I 15 § 9 adsciscere socios III 13 § 9 adsciscere coniugem V 10 § 7
 adscriptio VI 22 § 7
 adsecula decorum I 12 § 5
 adserere III 20 § 5
 adsertor Mariane partis V 22 § 16 adsertor dogmatia VII 32 § 6
 adsignare VI 1 § 10
 adsolet III 4 § 2 adseleat III 2 § 14 V 4 § 11
 adspectus I 5 § 11
 non adspicere III 23 § 61
 adspirare ad uictus VI 11 § 15
 adstipulari II 15 § 2 VII 1 § 10
 adstruere II 9 § 3
 adsurgere IIII 23 § 8
 adtemptare V 7 § 5; 15 § 5; 23 § 19 § 20
 adtemptatio II 3 § 4

alterere. adritus V 1 § 12; 24 § 8
 adriti cineres VII 30 § 16
adtestari I 8 § 6
adtolli I 2 § 86
adtonitus III 4 § 6; 19 § 2
adventare II 6 § 14 III 12 § 15
aduersarius (*diabolus*) A 20 § 5
 ex *adverso* VI 8 § 11 *aduersa belli*
 II 10 § 7
aduersus (*praepos.*) V 4 § 7 VI 18
 § 22, *aduersum passim*
adulatio III 20 § 7 *adulationes* VI
 22 § 4
adulescens *vide* *admodum*
adulescentulus II 7 § 2
adulter color III 12 § 12
adulterata II 4 § 12
adulare III 18 § 4; 23 § 47.54
adustae rupes V 10 § 11
aeger animo III 19 § 5
aegre III 10 § 2 *aegre* . . ac *mox*
 VI 18 § 15 *aegerrime* III 10 § 5
aemulatio III 23 § 53 III 6 § 84
aemulatio ambitionis VI 17 § 9
aequanimiter III 5 § 4 A 33 § 6
aequare ad fontis locum VI 11 § 25
aeque VI 18 § 7 *aeque ut* I pr. § 14
aequiperare VII 39 § 16
aequor (*campus*) V 16 § 9
aeriae potestates III 5 § 8
aestuarum ignibus II 5 § 10
aestus Oceani I 2 § 7 *aestus interni*
 VI 12 § 2
aetas. tot aetatum uolumina I 21
 § 17 *aetates saeculorum* III
 12 § 9 *aetates immaturae* III
 2 § 13 *aetates hominum infir-*
miores VI 11 § 26
aff. vide *adf.*
agere caedem III 1 § 20 *agere cae-*
des III 23 § 31 *agere conflictus*
 III 2 § 11 *aemulatio et agitur*
et punitur VI 17 § 9 *agebat*
fames II 16 § 17 *agere aliquem*
supplicis I 10 § 9 *agi pesti-*
lencia III 18 § 16 *agi in or-*
be I 2 § 67 *agi circa se ipsum*
 V 1 § 13 *agere* (*opp.* *describere*)
 VI 6 § 6 *agere omnia nefarie*
in innocentes I 20 § 2 *crudeliter*
in cineres agens III 23 § 45
agere mira superbia in subiectos
 VI 21 § 26 *quidquid sub exe-*
crabili agitur III 6 § 35
agilitas VI 7 § 9

agitare omnia libidinibus II 13 § 3
agitare bellum V 12 § 7 *do-*
minatum VI 18 § 17 *expediti-*
onem III 1 § 12
agmina plangentia III 6 § 14
agnitio Dei VII 6 § 11 *ueritatis*
 VII 41 § 8
agricola *vide* *Deus*
alibi . . *alibi* VII 35 § 11
alimonia A 31 § 9
alioquin III 20 § 7
aliquamdiu III 8 § 15
aliquando III pr. § 4 V 1 § 9; 22
 § 14; 24 § 19
aliquantulus III 13 § 8 VII 37 § 17
aliquantulum me mouerunt I 10
 § 1
aliquantus. *aliquantae ciuitates* I 15
 § 5 *urbes* III 13 § 9 *aliquanta*
diximus V 3 § 4
aliquis III pr. § 5
aliter esse V 1 § 13
all. vide *adf.*
altercari VI 7 § 3
alternans I 1 § 10 III 20 § 5 *alter-*
nantia mala I 12 § 7
altermus. *alterna mutatio* VI 14 § 1
alteruter I 1 § 12; 21 § 1 III pr.
 § 3; 1 § 9; 23 § 59 III 16
 § 21 VII 43 § 15
altrinsecus I 5 § 6 II 4 § 9
alveus I 2 § 53 II 6 § 3.4.6
alumnae putredinis VII 27 § 7
amaritudo III 12 § 13
amarus. *amarissimus* III 14 § 8
ambages discordiarum V 17 § 2
ambitio III 12 § 6 VI 17 § 9
ambitus muri V 7 § 10
ambusti III 18 § 19
amendatus exilio VI 18 § 32
amor scelerum III 10 § 1
amplecti I 20 § 4 VI 21 § 3
amplexatus VII 30 § 3
amplus I 5 § 7 *amplius tria milia*
 V 15 § 7 *ampliora cupientes*
 III 1 § 5
an forte V 1 § 6
anceps status III 8 § 1
angulosus I 2 § 103
angulus I 6 § 3
angustia III pr. § 2 *angustiae* I pr.
 § 15 *angustiae longae* I 2 § 48
angustiae sinus I 2 § 57
angustus. *per angustum inflexa* I 2
 § 64 *angustissimus* III 23 § 61

anhelans inopia III 13 § 3
 anhelitus V 10 § 11
 animantia I 2 § 86 animantum ge-
 nus IIII 2 § 2
 animati fiducia III 1 § 16
 animositates II 17 § 14 V 19 § 15
 animosus III 17 § 2
 ante (*adu.*) III 22 § 5 IIII 7 § 2;
 11 § 1; 20 § 30 V 1 § 8
 ante biennium inruptionis (= bian-
 nio ante inruptionem) VII 40
 § 3
 anteaetae conflictationes III pr. § 1
 antehac IIII 1 § 15
 anterior III 13 § 11
 antiquatus VI 15 § 14
 antiquitates V 1 § 16
 anxietas II 6 § 14 IIII pr. § 5
 anxius uigiliis IIII pr. § 4
 apertissime II 1 § 6
 apex V 3 § 6 VI 22 § 8 apex im-
 perii VI 20 § 2
 app. *vide* adp.
 apte IIII pr. § 1
 apud Spartam (= Sparta) III 1
 § 12, *item*: III 3 § 2 IIII 4
 § 3; 5 § 6; 6 § 24; 20 § 29
 V 10 § 5; 18 § 8; 20 § 3 VI
 3 § 1; 15 § 13 VII 3 § 5; 5
 § 6; 6 § 12; 12 § 2.8; 17 § 2
 § 6.8; 25 § 14; 39 § 2; 43 § 4;
 A 3 § 4 apud Siciliam II 14
 § 4 apud Graeciam III 13 § 11,
item: IIII 2 § 3; 4 § 4; 6 § 28
 VI 21 § 20 VII 8 § 1; 40 § 4
 § 7; 43 § 15 apud mentem VII
 41 § 1
arbitrari. ut arbitror VI 12 § 7
 arcessere II 14 § 15 arcessitus II
 17 § 11
 ardere malis I 1 § 15 ardens libi-
 dine I 4 § 7 ardentissimae
 febres IIII pr. § 4 VI 12 § 2
 ardor solis I 2 § 86
 arguere II 1 § 1
 argutior VI 12 § 6
 in arma coniurare VI 11 § 1
 arr. *vide* adr.
 artata obsidio II 12 § 7 artati fines
 VI 21 § 18
 articuli I 21 § 20
 artifex doli III 12 § 11 artifices
 circumuentionum V 4 § 11 arti-
 fax scientia VII 1 § 9 artificii
 neglegentia VII 25 § 3

artissima obsidio V 18 § 16 artissi-
 mae angustiae VI 14 § 2
arx. uelut in arce spectaculi II 13
 § 5 quasi arx VI 1 § 1 arx
 potentiae summa VI 1 § 16 in
 arce montis editissima pendebat
 oppidum VI 11 § 21
 asc. *vide* adsc.
 asper situs I 2 § 17 asperrimum
 bellum V 5 § 12
 asperitas IIII 23 § 11
 ass. *vide* ads.
 astus I 8 § 7 II 7 § 2 III 21 § 6
 VI 15 § 29
 at V 24 § 9 at uero I 17 § 1 III
 8 § 5 IIII 14 § 9; 17 § 12; 23
 § 9 V 11 § 4 VI 3 § 4; 11 § 16;
 15 § 8
 atrocitas I 17 § 3 II 13 § 7 IIII 1
 § 14; 5 § 6
atrox. atrocissimus I 13 § 1 atro-
 ciss. bellum IIII 8 § 16
 att. *vide* adt.
 aucupatio nouarum rerum V 19 § 10
 aucupatores euentuum V 4 § 19
 audaciam coherere VI 11 § 30
 audere pro patria II 17 § 9 audere
 super eo III 4 § 6
 auditu III 2 § 14 V 23 § 18 VI 5
 § 8 auditus trepidi II 19 § 10
 auellere obsides VI 12 § 4
 auertere cuncta in praedam V 24 § 1
 auersus I 2 § 4 VI 15 § 20
 auersa pars I 2 § 75 auersi di
 VI 1 § 19
 augmentum I 5 § 8 III 23 § 53 VII
 38 § 7
 augustissimus annus VII 20 § 2
 auiditas II 3 § 7
auidus. auide III 1 § 2 auidius
 VI 12 § 4
 aura uitalis A 16 § 11
 auspiciari II 17 § 6
 austeritas V 7 § 14
ausum. auso potiri IIII 5 § 5 ausa
 infamia V 17 § 6
 aut V 1 § 4; 5 § 6 aut forsitan
 IIII 17 § 8
 auulsi obsides VI 12 § 4
 auunculus III 11 § 1
 auxiliator V 24 § 6 A 3 § 1
 in auxilio habere IIII 20 § 23
 bacchari VII 37 § 8; 40 § 4
 balatus V 18 § 9

beatitudo V 1 § 4 VII 26 § 8
 beatus IIII 20 § 8 beatus Tobias
 I pr. § 7 beatus aluenus VII 39
 § 11 beatissimus I pr. § 1 VII
 43 § 19 A 1 § 1; 2 § 1
 bellator I 4 § 5 II 8 § 6 bellator
 populus IIII 21 § 4
 bellicosissimus III 15 § 10 V 23 § 2
 bellicus I 9 § 4 V 5 § 10 bellica
 impensa IIII 11 § 2
bellum. cordis bella A 21 § 6
 beneficio noctis IIII 1 § 10 VI 13 § 4
 benivolus V 2 § 2
 bestia (*Tiberius*) VII 4 § 7
 bis (s. c. iterum) consul IIII 10 § 2
 VI 21 § 1
 blandimenta IIII 6 § 30
 blandiores aurae V 16 § 14
 brachium VI 18 § 31; 19 § 18 VII 36
 § 9 braccia Orientis II 6 § 14
 breuiare I 12 § 1
 breuiator I 8 § 1
breuis. in breui I 8 § 13 VII 37 § 2
 breuiter V 23 § 3 VI 1 § 19
 breuissime I 2 § 51
 breuitas III pr. § 2.3
 brutus (*opp. rationalis*) I pr. § 4
 buccis spumantibus VI 15 § 15
 cachinni A 29 § 2
 cacumen montis II 9 § 6
 caecus A 21 § 4; 29 § 5 caeca
 rabies III 17 § 2
 caedere II 14 § 22 III 22 § 10 IIII
 9 § 15; 10 § 7; 13 § 8.14; 14
 § 6; 15 § 5; 20 § 15.21.23; 22
 § 8 V 3 § 3; 4 § 2; 5 § 18;
 13 § 2; 14 § 4; 15 § 18; 16
 § 16; 17 § 8; 18 § 11.12.18;
 20 § 6; 24 § 7 VI 3 § 6; 4
 § 5; 6 § 3; 7 § 10; 8 § 5;
 15 § 27; 16 § 1
 caelitus III 3 § 2 VII 35 § 22
 caenum A 28 § 1
 calcare sacramentum III 12 § 28
 caligo V 15 § 11 c. fumi III 23
 § 4 c. nequitiae IIII 6 § 38
 calor ebrietatis V 7 § 14
 calumniosus VII 15 § 12
 caninae muscae I 10 § 11
 capacitas I 20 § 3
capere. captum cor IIII 6 § 36
 capessere I 14 § 3; 15 § 6 capessere
 victoriam II 16 § 4 capessenda
 subruendaque Roma IIII 17 § 8

capillatus V 23 § 18
 caprili casa V 21 § 7
 captio IIII 16 § 13
 captiuitas III 1 § 1 IIII 9 § 5 ca-
 ptiuitates II 19 § 13, cf. *Ind.* IIII
 captus temporum IIII pr. § 5 c.
 temporis A 21 § 10; 24 § 7
 caput rei I 1 § 18 caput Orientis
 II 6 § 14 III 18 § 2 caput
 gentium (Roma) II 12 § 2 caput
 Persici regni III 17 § 5 caput
 Caucasi I 2 § 49 in capite Gal-
 laeae V 7 § 2 caput fluminis
 V 24 § 6
 carnalis A 15 § 2
 castigare II 1 § 1 IIII 17 § 11
 casus communis esse VII 22 § 2
 catalogus tyrannorum VII 42 § 4.15
 catena sceleris VI 17 § 6
 catenatus V 1 § 9
 catenatum III 10 § 2 IIII 6 § 11
 cautus I 3 § 4
 cauernae osium capitum humanorum
 V 23 § 18
 cauillatio IIII 5 § 8
 causa (*genetivum praecedens*) A 38 § 6
 causae subtrahere aliquid utilitatis
 V 19 § 21
 causari II 6 § 14
 cautela II 10 § 3
 celebres insulae I 2 § 105
 celeriter IIII 20 § 26
 caluitudo A 25 § 3
 centesimus eques VI 16 § 8
 ceratae tabellae II 9 § 1
 cerebro impacta clausa V 9 § 2 ce-
 rebro effosso V 23 § 18
 certatim VI 21 § 8
certus. mori certa VI 19 § 17
 ceruicem praebere V 12 § 8 ceruices
 indere funibus V 16 § 18 cer-
 uix reip. VII 33 § 16
 cessatio VI 21 § 10
 inter cetera II 13 § 4 VII 3 § 10
 cingere pugnam IIII 10 § 5
 cineres VI 17 § 8 cineres bellorum
 rediitui V 22 § 16
 cingi mari I 2 § 58.100
 circa quemlibet censuerunt IIII 13
 § 18 circa eum fortiter agentibus
 V 4 § 14 parum sit culpae
 circa ignorantiam V 19 § 12
 circa vulnus manus hebetavit
 V 21 § 9 circa conspectum VI
 5 § 5

- circulus Oceani VI 22 § 1
 circumcinctus I 2 § 2
 circumcursantes V 15 § 11
 circumductus V 24 § 2
 circumerrare I 10 § 14
 circumferre IIII 8 § 13
 circumfusio I 2 § 69
circumfusus. circumfusi equites V 4 § 6 circumfusae montibus gentes V 23 § 17
 circumponere II 17 § 5
 circumscriptus I 2 § 1 V 14 § 5; 19 § 7; 23 § 19 VI 8 § 4; 21 § 7
 circumsonantes hostes III 1 § 22
 circumspectare fugam IIII 2 § 4
 circumspicere VI 8 § 12 circumspicere fugam II 10 § 4 cum Roma se circumspiceret aduersum Alexandrum Magnum V 22 § 3 circumspectis omnibus VI 11 § 23 circumspicior III 15 § 2
 circumstantia VII 38 § 4 A 7 § 8; 11 § 1 circumstantia malorum saeculi I 12 § 1 circumstantia mortis V 15 § 15
 circumstrepere IIII 1 § 2
 circumstructa plaustra V 16 § 17
 circumueniri II 6 § 9 circumuentus III 1 § 11; 2 § 13 IIII 8 § 14; 15 § 5
 circumuentiones V 4 § 11
 citato agmine VI 15 § 22
 cito agmine V 19 § 4 quadrigae citae II 6 § 10
 clandestinus II 19 § 2
 clarescere I pr. § 14
 claritas ecclesiastica I pr. § 11
 claudicare mallent regem quam regnum III 1 § 9
 claustrum VI 21 § 11 claustra Alpium VII 35 § 3 claustra Pyrenaei VII 40 § 6.8.9
 clementissimus I 6 § 5 VI 1 § 24
 coaceruare V 14 § 3; 19 § 2; 24 § 10
 coaceruatio VI 18 § 2
 coadunatim VII 27 § 6
 coaequatio A 16 § 2
 coalescere V 11 § 2
 coarguere V 16 § 10
 coartari I 2 § 70.84.94 VII 5 § 8
 coctilis later II 6 § 9
 coercere II 8 § 4
 cogere agmen in unum V 18 § 19 VI 7 § 8
 cogitare aliquid II 16 § 3
 cogitatio A 21 § 6 cogitationes VII 41 § 8
 cognitio uniuersa I 8 § 13
 cognitio I 2 § 51; 5 § 5 V 19 § 12
 cognitio incesti I 4 § 7 cognitus flagitiose III 23 § 29 cognita stupro V 10 § 6
 coherere IIII 17 § 6
 coheredes III 12 § 19 V 15 § 3
 cohibere pedem V 5 § 15
 colitur Hibernia a Scottorum gentibus I 2 § 81 colli (*opp. desertum esse*) I 2 § 78
 collegium VI 17 § 9
 colligere magna paruis III 11 § 2
 columnae Ecclesiae A 1 § 4 c. ueritatis A 27 § 3
 comitatus equitibus VI 8 § 7
 commemoratio V 15 § 2
 commendare VI 5 § 9 commendare uim rerum III pr. § 3 commendare numerum IIII 1 § 12
 commenta postarum VI 17 § 8 commentis crudelior I 20 § 2
 commigrare V 17 § 13
 comminuere lapidem in puluerem IIII 23 § 6 Perpenna comminutus V 23 § 12 comminutum proelio VI 3 § 5 c. aliquem stipite V 17 § 5
 comminus II 8 § 9
commodum. comodo prospiciendi finis I 12 § 1 naues utriusque commodi VI 9 § 3
 commodus solo I 2 § 82
 commouere de custodia III 12 § 23
 commortuus II 5 § 2
 commotio I 18 § 2
 communicatio IIII 6 § 29 V 1 § 15; 2 § 6.8
communis. in commune consulere II 16 § 1 III 8 § 6 IIII 16 § 8
 comp. *uide* comp.
 conatus I pr. § 2 IIII 8 § 13
 concauum aes I 20 § 3
concedere. concessit victoria ad Romanos IIII 1 § 19 concessit Syracusas IIII 1 § 23
 conceptio uiperina V 6 § 6
 concidere terram VI 10 § 3 concisus per fossas fluius II 6 § 4 concidit seueritas Romana magnam uiscerum suorum partem IIII 3 § 3 concisa uiscera IIII 20 § 35
 concilium commune Graeciae III 12 § 12

concinere VII 39 § 9
concupere. male concepta pernicies
 VI 12 § 5
concire. concito procursum III 4 § 6
 concitare III 6 § 17.19
 conclamare I 6 § 4
 conclusio I pr. § 15
 concremare VI 14 § 4
 concrepans gelu III 20 § 35 con-
 crepantes VII 8 § 4
 concretus VI 14 § 5
 concubia nocte III 18 § 18
 concurrere VI 20 § 8
 concursatio III 22 § 15
 concursus I 12 § 9; 15 § 5 V 1 § 6;
 15 § 18 VI 5 § 11; 11 § 24
 VII 37 § 6
 concussio III 20 § 35
 concussus I 1 § 8 II 6 § 14
 condemnatio generationis I 3 § 5
condere. Gesonas Sibosque quos Her-
 cules condidit III 19 § 6
 condicere III 23 § 41
 condiscipulus III 18 § 11
 condolui III 20 § 5
 confectus squalore III 1 § 23
 conferre dolorem ad desperationem
 III 22 § 3
 confertissimus III 9 § 3; 17 § 5
 III 7 § 11 V 15 § 8 VI 9 § 9
 confessio III 2 § 4 VII 32 § 9
 confidenter V 2 § 2
 confinis I 5 § 1 III 23 § 7
 confinium I 5 § 6
 confirmatissimus VII 10 § 1
 conflagrare I 5 § 5 III 5 § 6
 conflictari II 15 § 1 VI 10 § 1
 conflictatio I 1 § 15 III 14 § 5 III
 12 § 10 VII 43 § 19
 conflictus I 13 § 3; 21 § 7 III 1 § 17
 confoederatus II 4 § 2
 confundere fortia VI 1 § 5 confun-
 dere incredulos VII 3 § 12 con-
 fundi VII 37 § 11 confusus VII
 37 § 17 confusa dissensio VI 1 § 4
 confusio I pr. § 13 III 2 § 10 V 19
 § 14 VII 37 § 10; 43 § 19
 confutare I 8 § 7
 congeries V 11 § 8 congeries obscena
 ruinarum II 19 § 10
 congregare III 14 § 4
 congregatio VII 39 § 13
 congressio II 4 § 9; 8 § 7; 14 § 18
 III 1 § 6; 6 § 2 III 1 § 13;
 9 § 3 VI 15 § 26

congressus (*subst.*) V 1 § 15
 concicere III 6 § 34 conici datur
 I 12 § 10
 coniectura I 3 § 4
 conineo III pr. § 6 V 1 § 2
 conlatio III 16 § 19 V 1 § 12; 8 § 2
 conlaudare III 2 § 12
 conlidere ad saxa V 16 § 13 con-
 lidi ictu III 8 § 14
 conloquium pacis III 7 § 9 con-
 loquium familiare III 20 § 18
conlucescere. confluxit incendium V
 3 § 1 conluxerunt III 23 § 3
 conluies II 16 § 14
 conm. *vide* comm.
 compacta VII 2 § 1 compacti lintres
 V 14 § 2
 conpages (scutorum) VI 7 § 9 con-
 pagas corporis III 8 § 11
 conpendiosus II 4 § 9 conpendiosa
 breuitas III pr. § 2
 conpescere II 13 § 1
 competens I 20 § 3 VI 17 § 7 con-
 petentes portiunculae VI 7 § 2
 competenter A 2 § 5
 competitor V 17 § 3
 completus caedibus ignibusque V 3
 § 6 c. caedibus incendiisque VII
 33 § 5
 conplurimae I 15 § 8 conplurima
 iumenta III 1 § 18; 14 § 8
 conpositae pace gentes VI 22 § 1
 compressio V 15 § 11
 conpunctiones VII 8 § 8
 conpungi VII 28 § 8
 conquiescere III 13 § 8
 conquisiuit nihil praeter vulnere III
 23 § 17
 conradere copias II 5 § 4 conradere
 Syriam VII 22 § 7
 conrodere V 12 § 2
 consalutatus VI 20 § 2
 consanguinei VII 29 § 18
 consanguinitas III 23 § 65 VII 7 § 2
 conscendere nauem III 19 § 11
 conscientia III 4 § 6 VII 42 § 17
 conscientia secreta VII 41 § 1
 conscientia uictus V 19 § 15
 consciscere sibi mortem III 17 § 12
 VI 18 § 16
 conscius facti III 9 § 4 nihil sibi
 conscius V 21 § 4 nihil mihi
 conscius A 7 § 2 conscii ciues
 V 19 § 14 conscii coniurationis
 V 16 § 6

- consenscere III 2 § 12; 12 § 8
 conserere pontem II 10 § 8 conserta
 multitudo V 12 § 7
conserere. consitae montibus siluis-
que VI 21 § 6
 considerare I 5 § 8 VI 21 § 17
 consideratio V 19 § 12 sine con-
 sideratione V 22 § 4
 consiliarius A 27 § 3
 consilio magno usus IIII 9 § 15
 consistere I 2 § 81
 consociare V 23 § 5
 consoma nece I 6 § 3
 consors imperii VII 34 § 9
 conspirare ut V 16 § 1 conspirare
c. infm. V 17 § 4
 conspiratio I 15 § 1
 conspiratores VII 6 § 5
constans. constantior V 16 § 18
 constantissime VII 9 § 3
 constantiam ex desperatione sumens
 VII 28 § 13
 consternatus II 11 § 6 V 15 § 20
 VI 11 § 27
constituere. constitutus I 2 § 105
 VII 25 § 16 constitutus apud
 Mediolanum VII 35 § 25
 constitutor praeepti VII 22 § 6
 constricta III pr. § 3
 constupescere I pr. § 14
 consulere in commune III 8 § 6
 consulere (s. q. interrogare) V
 16 § 13 VI 5 § 11; 15 § 12 A
 81 § 7 quod..consultur II 17
 § 17
 consultare IIII 19 § 4
 consultatio IIII 23 § 8 VI 8 § 4
 consultor VI 15 § 12
 consummare IIII 19 § 3 VI 18 § 24;
 19 § 11
 consummatio II 6 § 10
 contagio V 9 § 4
 contemplatio VI 21 § 20
 contemptibilis II 11 § 7
 contemptim V 4 § 6
 contemptu VI 15 § 14
 contentio II 13 § 11 V 8 § 2 con-
 tentiones III 12 § 11
conterere. contriti IIII 20 § 25
 conterre VI 18 § 82
 contestari I 3 § 4; 6 § 4 II 6 § 4
 III pr. § 1; 23 § 67 V 10 § 9
 contestatio I pr. § 15 VI 20 § 9
 contexere III 2 § 9 VII 10 § 4 con-
 textiora I 21 § 21
- contiguus terrae II 18 § 7
 continens terra I 2 § 61 continen-
 tissimus II 3 § 7
 contingere I 1 § 7; 2 § 3. 68. 94
 continuare VII 36 § 6 continua-
 tissimus II 3 § 9
 continuatum IIII 5 § 10
 continuatio V 18 § 29
 continue V 1 § 11
 continuo I 2 § 29; 3 § 1 IIII 1 § 2
 § 5; 7 § 6; 9 § 12. 14; 13 § 4;
 20 § 28 V 4 § 2; 18 § 9 VI
 6 § 2
 contra Cyprum spectat I 2 § 25.
idem: I 2 § 57. 89. 100. 101. 104
 contractus nervorum III 16 § 5
 contradicere VI 15 § 1
 contradictiones VII 27 § 3
 contradictor pacis III 1 § 1 contra-
 dictor senatus VII 4 § 7
 contraria sibi promuntaria I 2 § 94
 e contrario II 14 § 3 III pr.
 § 3; 3 § 2 A 7 § 5; 20 § 6;
 31 § 1
 contremescere II 6 § 14
 contribulatus A 14 § 3
 controuersia IIII 5 § 5 VII 35 § 4
 contrudere I 20 § 3
 contubernalis V 15 § 22
 contumacia III 12 § 31 VI 1 § 3
 VII 1 § 3
 contumax I 1 § 9; 10 § 9. 15
 conualescere III 13 § 8. 9
 conuallis I 5 § 10
 conueller statuta V 12 § 5
 conuenienter VII 2 § 1
 conuenientia II 3 § 4 conuenientia
 temporum II 2 § 10 III 15
 § 1
 conuersatio A 31 § 8 conuersatio
 humana VII 33 § 2 conuer-
 sationes insanae III 12 § 11
 conuertibilitas I 1 § 9
 conuexus IIII 8 § 13
 conuincere de VI 1 § 3
 cooperatio A 33 § 2
 coopertus IIII 8 § 4
 copiositas Septentrionis V 2 § 3
copiosus. copiosissimus VI 10 § 14
 copulare III 14 § 4 VI 17 § 6
 cor inhumanum III 20 § 5 cordis
 sui uirtus IIII 21 § 9 corda
 III 1 § 3. 4
 coram A 3 § 6
 corona uestra A 3 § 4; 7 § 7

corpus. corpore toto perhorresco V 11 § 4 corpora distabuerunt in modum niuium V 16 § 11 corpus rei I 1 § 13 corpus Graeciae III 12 § 33 corpus imperii Romani V 22 § 7 corpus Romanam VII 22 § 9 corpus Christi VII 42 § 16 corpus unum sumus in Christo A 31 § 7
corpusculum III 8 § 13
corripere increpatione II 10 § 2 corripere VI 22 § 11
corrumperere pecunia V 15 § 4 corruptus exercitus III 23 § 55 muliere corruptior I 19 § 1
corruptio II 11 § 3
corruptor III 5 § 9 V 15 § 22
crassitudo I 10 § 12
crassus. foris crassi intus exesi III 23 § 10
craticius paries V 12 § 8
cratis inextricabilis III 2 § 9
creberrimus I 2 § 24
crebrescere V 1 § 1
credere euangelio VII 41 § 6 creditur Christus I pr. § 9
credibilis II 6 § 8 V 7 § 11
credulitas III 10 § 2 credulitates III 17 § 11
cribris V 16 § 17
cruciare I 10 § 8
cruditatis fecunda VI 1 § 22
crudescit morbus II 10 § 11 pestilentia III 4 § 5 pugna III 10 § 7 omnia ad demandam impatientiam crudescunt VI 12 § 6
crudus VII 34 § 8
cruentare III 18 § 9; 23 § 58
cruentus I 4 § 1 cruentum imperium V 4 § 16 cruenta III 6 § 9 cruentior I 13 § 1 cruentissimus I 11 § 2 cruentissime I 17 § 2 V 23 § 7 VI 19 § 7
cum *indic.* II 19 § 14 III 5 § 13 VI 11 § 3; 12 § 7 cum coepisse VII 2 § 2 cum fuisse VII 2 § 2
cumulare I 15 § 6
cumulatus reddidi I pr. § 8
cunctari III 15 § 7; 20 § 13
cur (= quia *uel* quod) II 8 § 7 III 18 § 11 III 6 § 8 V 8 § 3 VI 8 § 18; 13 § 2; 15 § 6 VII 13 § 4

cura. studii curaque maiorum momentum VI 15 § 31 cura studiorum VI 15 § 32 cura studioque maiorum VII 16 § 3
curare II 1 § 6 curare prodigia V 4 § 19
curator II 1 § 6 VII 2 § 4
curiositas I 10 § 17
curisantes I 10 § 11
cursus II 9 § 2
curustura spinæ III 8 § 13
damnatio aeterna I 5 § 11
damnum naturale Oceani VI 14 § 1
damna victoris III 1 § 12
damna pugnae VII 37 § 14
dare. sese in hostem dedit VII 33 § 8 colligi datur II 11 § 10 III 6 § 42 conici datur I 12 § 10 III 6 § 3 intellegi datur III 5 § 13 dato die ad pugnam et campo V 16 § 14 dato die VII 6 § 7
de Roma rediens V 15 § 20 de ruina sua exemplum relinquere II 17 § 17 de eripiendis regnis concurrere III 23 § 59 necire de fratre V 19 § 12 scire de ciue V 19 § 12 de quibus perhorrescant V 19 § 22 de loci iniquitate causari VI 11 § 6 quid de mortua pecunde sperari potest VI 15 § 16 de passionibus suis coepit VII 3 § 2 contemplari de VII 32 § 7 de Deo sperare VII 35 § 22 discere de VII 43 § 4 gloriam quaerere de VII 43 § 6
deargentata arma ac uestes III 22 § 2 deargentata arma III 23 § 25
debere factum praecepto I pr. § 8
debitis obnoxii III 16 § 9
decennis I 17 § 1
decerpere VI 7 § 2 decerptus (deceptus *codd.*) VII 29 § 1
decessor V 12 § 5
decisio VI 21 § 13
declarata ueritas VI 1 § 8
declinare V 23 § 20
declinatio morborum V 4 § 11
decorare uoluntate conatque I pr. § 2
dedecorissimus III 23 § 28

- dediticius VI 8 § 9
 deducitur ingum Pyrenaei VI 21 § 2
 defectio II 10 § 4 III 13 § 5
 defectores III 3 § 5
 defectus (*subst.*) II 3 § 6 V 22 § 9
 defectus animalium II 1 § 1
 defectus interior VI 14 § 1 de-
 fectus (*opp.* pronectus) VI 14 § 2
 defensare III 7 § 11
 defensio III 16 § 6 V 1 § 12 VII
 39 § 7
 deferre (senatui) VII 4 § 6
 defetigare V 15 § 15
deficere. deficit in custodia III 20
 § 39 defecturus III 2 § 2 de-
 fecta Gallia VI 12 § 2
 defigi I 2 § 62
 definire III 14 § 5 V 23 § 3
 defletus III 5 § 5
 deformis III 23 § 3
 dehinc I 1 § 14; 21 § 10 II 7 § 1;
 11 § 6; 14 § 22 III 11 § 9
 deiectae mentes VII 1 § 2
 dein III 12 § 21 III 6 § 25
 deinceps III 13 § 3 V 1 § 1
 deinde tunc VII 2 § 2 tum deinde
 VII 39 § 1 ac d. III 6 § 15
 delere Ciliciam V 23 § 21 delere
 Italiam V 16 § 7
 delibare breuiter I 1 § 4
 deliberatio II 17 § 1
 delicati isti III pr. § 6 delicata
 nutrimenta III pr. § 10
 demonstratio VI 1 § 25
 demum III 2 § 7; 9 § 3; 11 § 4;
 12 § 5; 14 § 1.3.4 V 23 § 13
 VII 6 § 11; 9 § 9; 24 § 1; 31
 § 3; 36 § 8
 densare V 15 § 12
 denudare III 12 § 3
 denuntiare I 14 § 4 III 1 § 1 VII
 27 § 15 denuntiare bellum III
 1 § 6 VI 19 § 4 denuntiare sibi
 V 10 § 9
 denuntiatio III 3 § 2
 depectus VII 43 § 14
 dependere tributa V 1 § 11
 deplorare VI 15 § 3
 depopulari V 18 § 30 V 23 § 7
 depopulatio III 5 § 7
 depraedationes III 12 § 19
 deprauatus I 3 § 1
 deprecari III 16 § 2
 depressi I 10 § 15
 depugnare in ludo VII 16 § 2
- depulsor I 21 § 19
 deputare I 16 § 1 deputare miseriis
 III 12 § 10 deputatus sorte
 III 21 § 1
 deriuatio III 6 § 35
 desaciens II 19 § 13
 descendere I 2 § 30 d. ab Oriente
 III 15 § 10 d. ex Asia maiore
 III 23 § 43
 descensus VI 8 § 4 descensu medio
 VI 11 § 21
 describere I 2 § 83 agente . . de-
 scribente VI 6 § 6
 descriptio per provincias I 2 § 86
 desecare caput V 4 § 6 desectus
 V 21 § 7
 desiderabilis III pr. § 2
 desides I 15 § 8 II 10 § 2
 desidia III 21 § 4
 desolatio I 9 § 3 II 16 § 17 III 1
 § 23
 desolatus II 18 § 7
 despectio A 18 § 5
 despectui habere VI 8 § 3
 desperatio II 19 § 8 III 16 § 6.21
 V 1 § 5; 4 § 20; 15 § 14; 21
 § 8 VI 11 § 28 desperationis
 nouissima spes V 7 § 16, *cf.*
 Ind. IIII
desperatus. desperata salus I 10 § 15
 desperatior II 14 § 20 despera-
 tissimae res VII 36 § 5
despicere. despiciebat oppidum tutum
 hostium discursus VI 11 § 21
 destituere praesidia V 3 § 5 desti-
 tutus V 2 § 5
 destitutio III 22 § 10
 dstrictus gladius III 16 § 6
 desuper III 3 § 2 VI 7 § 9; 11 § 25
 detentus II 15 § 1
 deterere II 19 § 1.9 detritus III 19
 § 5; 22 § 15 VII 34 § 6
detergere. deteres seruitus III 20
 § 3
 determinare I 1 § 16; 2 § 73
 detinere III 10 § 1 detinere sibi
 II 10 § 3
 detrectare pugnam III 17 § 4 de-
 trectatum ingum III 17 § 9
 detractare VI 11 § 14
 deuertere VI 13 § 1
 deuexus mons VI 11 § 24
 deuians VII 23 § 23
 deuus I 10 § 19 per deuia V 23 § 5
 deuoluere V 18 § 6

decuratae ciuitates III 3 § 1
 deuotio VII 27 § 1
 deuouere VII 35 § 5 deuouere se I
 21 § 4 deuouere fidem IIII 14
 § 1 deuotissime VI 1 § 19
 a dextris I 2 § 70 dexterior I 15 § 3
dicere. ut dixi II 6 § 2 V 12 § 9;
 23 § 19 VI 1 § 18.24.29; 12
 § 4 VII 27 § 15 A 6 § 1 ut
 diximus VI 1 § 5 ut ita dicam
 VII 29 § 18 ut non dicam V 22
 § 12 ut non dicam.. sed V 21
 § 1 ut non dixerim.. sed V 5
 § 14 non dicam V 4 § 12 VI
 10 § 13 non dicam..sed III 17
 § 7 V 6 § 3; 24 § 9 non dico
 IIII 13 § 10 non dico..sed VI
 17 § 4 sic dictus III 23 § 25
 supra dicti montis VII 40 § 8
 dictum abominatus IIII 19 § 1
 dictu audituque horrida V 23
 § 18 incredibile dictu IIII 21
 § 7 mirum dictu II 9 § 8; 15
 § 5
 dicionem Romanam antiquis terminis
 statuit VII 23 § 4
 dictatores tui (i. e. qui tibi dictant)
 A 29 § 2
 die dato VII 6 § 7 die ad pugnam
 et campo dato V 16 § 14 eo die
 VI 20 § 8 eodem die VI 20 § 2
 tertio die VI 19 § 8 VII 36 § 8
 quarto die V 16 § 11 sub uno
 die III 16 § 5 dies eadem II
 11 § 5 tertia dies V 15 § 14
 die dicta V 15 § 24; 16 § 8;
 17 § 4.12 VI 7 § 4 postera die
 V 15 § 13; 19 § 12 VI 2 § 22
 tertia die VII 39 § 15 quinta
 die VII 6 § 7 alia die VI 11
 § 10 ea die VI 18 § 15.23
 eadem d. V 18 § 21 VII 4 § 14
 illa die V 19 § 24 quadam die
 VI 8 § 2 d. statuta IIII 6 § 18
 una die VII 7 § 8; 25 § 14
 sub una die V 11 § 5 VI 2 § 2
 isdem diebus I 18 § 3 VI 4 § 1
 VII 5 § 6 quibus diebus III 7
 § 5; 23 § 57 VI 21 § 22 his
 d. VI 18 § 34 in diebus Are-
 muli I 20 § 6 in d. Caesaris
 III 8 § 8 VI 20 § 6 in d. no-
 stris III 3 § 2 in supra scriptis
 diebus III 3 § 4 in isdem die-
 bus III 6 § 4

diffidentia II 7 § 4
diffidere. diffidens rebus V 15 § 9
 diffusa III 23 § 31
 diffugere IIII 13 § 9
 diffundere V 24 § 15 diffusus I 5
 § 7 VII 33 § 2
 diffusio terrarum I 2 § 47 diffusio
 meridiana V 2 § 3
digitus. non magis uerbo paene quam
 digito manifestauimus VII 43
 § 17 ad digitum ostentare A
 1 § 2
 digladius III 23 § 20
 dignitatis insignia V 18 § 17
 dignum est ut A 24 § 6
 digredi II 12 § 1
 dilabi in Hispanias V 23 § 2
 dilacerare II 8 § 5 V 24 § 20 di-
 laceratae prouinciae et insulae
 III 23 § 18
 dilaceratio III 12 § 28 VI 14 § 3
 dilacerationes VII 37 § 3
 dilaniare Orbem III 23 § 6
 dilatare I 2 § 48; 10 § 15 III 12
 § 8
 dilatatio VI 14 § 4
 diluere dolorem sanguine II 7 § 4
 dimetiri I 2 § 95
 dimittit Africam I 2 § 3 dimissi
 montes I 5 § 6
διόφθαλμος A 16 § 5
 direptio III 16 § 5
 dirigi I 2 § 99 directus I 2 § 52
 in directum IIII 8 § 13
 diruere urbes IIII 15 § 6
dirus. dira mortis facies V 15 § 14
 diri imbres IIII 5 § 1 dirae
 alites II 10 § 11 dira fulmina
 IIII 1 § 17 dira prodigia IIII
 4 § 1; 15 § 1
 disceptare inter se V 16 § 2
 discernere I 2 § 38 VI 15 § 16 dis-
 cernere corpora ad sepulturam
 V 19 § 12 discretas aetates V
 22 § 3
 discerpere III 23 § 6
 discessio plebis II 5 § 5 discessio
 (Gallorum) II 19 § 9
 discindere rupes IIII 15 § 6 discissa
 pax VII 29 § 18
discingere. discinctus IIII 6 § 14
 disciplina tolerabilis IIII 6 § 40
 disciplina consulis V 15 § 7
 disciplinatus I pr. § 3
 discissio VII 42 § 16

- discordans Vrbs V 8 § 2 discordantes V 3 § 4
 discretio IIII 12 § 12 VII 39 § 11
 discrimen I pr. § 16 discrimen pro-
 bi II 12 § 6 discrimine pari
 V 16 § 11
 discurrere I 13 § 4 III 23 § 19 V
 24 § 13
 discursus naualis III 1 § 12 d. in-
 moderatus IIII 1 § 10 d. rabi-
 dus VI 15 § 15 discursus cru-
 enti VII 40 § 10 d. effrenati
 VII 27 § 5 d. indiscreti III 2
 § 11
 discutere IIII 6 § 4 VI 1 § 2.3
 d. breuiter VI 1 § 19 d. robi-
 ginem IIII 23 § 11 d. monilia
 anulosque V 15 § 21
 dispellere V 5 § 5
 dispensatio I 8 § 12 II 1 § 2
 dispensator VII 37 § 11
 disperdere IIII 18 § 17 VI 2 § 15;
 9 § 2 VII 1 § 4 A 20 § 2 sq.
 desperditus V 16 § 6 VI 3 § 3
 dispergere. dispersi sunt. III 23 § 28
 dispersa rumor IIII 6 § 29
 disponere III 23 § 63 d. bellum
 III 23 § 26 d. tempora VI 1 § 5
 dispositio regia III 14 § 3
 dirumpere VI 8 § 14
 dissensio II 14 § 4 d. confusa VI
 1 § 4 dissensiones II 3 § 9
 V 15 § 5 VI 14 § 5
 disserere aliquid per ordinem I 19 § 2
 dissidere V 1 § 14
 dissimulare I 8 § 14; 12 § 9 V 24
 § 17
 dissimulatio III 12 § 31
 dissoluere supplicia I 20 § 5 dis-
 soluta aedes IIII 4 § 1 dissoluti
 campi IIII 15 § 2
 distabescere II 10 § 11 d. in modum
 niuium V 16 § 11
 distinguere VI 8 § 2
 distributum VI 7 § 12
 ditare III 2 § 14
 diuersitas I 10 § 1 II 8 § 10 V 1
 § 14; 19 § 20 diuersitates II
 14 § 2
 diuersus. d. pars III 23 § 33 e. di-
 uerso. I 21 § 9 II 18 § 2 III
 1 § 12 in diuersa VII 36 § 10
 diuersissimus IIII pr. § 2 V 4 § 2
 diuites sub religione A 31 § 6
 diuinitus I 10 § 17
 diuisiones I 2 § 12 diuisionum ra-
 tiones I 2 § 83
 diuturnitas I 17 § 3 V 19 § 20
 diuturnus. maximum et diuturnum
 bellum VI 11 § 18. diuturnis-
 simum bellum V 24 § 17
 doctus A 18 § 4
 documentum V 19 § 16. documenta
 VII 1 § 1 d. uirtutis I 15 § 10
 pro dolor I 16 § 1 doloribus agi
 IIII 12 § 10
 dolose V 15 § 2
 dominari gentibus VII 2 § 1 domi-
 nantur leges V 2 § 5
 dominatio I 4 § 1; 21 § 6 II 2 § 9;
 17 § 10 III 1 § 6. 11 V 21 § 12
 dominationem inuadere IIII 6
 § 16
 dominatus (subst.) II 2 § 10 III 12
 § 30 V 6 § 5 VI 17 § 9; 18
 § 17
 domini rerum V 1 § 7
 dona salutis VI 1 § 8
 dorsum terrae I 2 § 58 dorsa la-
 cunarum IIII pr. § 7
 dotare cruore II 4 § 2
 sine dubio I 1 § 12; 11 § 2 II 9
 § 9 III 6 § 1 VI 1 § 27 procul
 dubio V 4 § 11 VII 39 § 16
 ducere (i. g. putare) V 1 § 11; 23 § 16
 ducta per longum Gallia I 2
 § 64
 ductores III 1 § 14
 dudum IIII 3 § 4; 20 § 26 VII 37
 § 13; 41 § 4
 dulcedo VI 12 § 4
 dummodo I 21 § 14
 dumtaxat I 1 § 4 VII 1 § 10
 duplex animus II 4 § 10 duplicia
 illis uidentur quae uident IIII
 6 § 48 dupliciter contumaces
 VII 41 § 6
 duplicatus VII 2 § 12
 durus V 1 § 9 durae condiciones
 IIII 9 § 1 durissima supplicia
 I 10 § 9
 eatenus. I 1 § 3 II 17 § 13 III 1
 § 3; 19 § 10 V 8 § 3 VI 1
 § 22. 25
 ecce II 3 § 6; 18 § 4 IIII 5 § 10
 V 1 § 3 VII 35 § 6
 ecquid V 1 § 2
 edita mari insula IIII 20 § 30

edomare insulas V 13 § 1 edomitus
 III 20 § 12
 effectus (*plur.*) III pr. § 2
 efferre arma foras I 4 § 1 efferre
 laudes III 14 § 8 elati mortui
 V 11 § 5.
 efferescere I 10 § 11 II 12 § 1 effer-
 buit mare V 10 § 11. e. bellum
 VII 23 § 18
efferus. efferi animi III 1 § 4
 effectus VII 9 § 5
 efficaciter I pr. § 1
 efflare III 17 § 6
 effluere III 13 § 15
 effossa lumina I 13 § 2
 effrenata audacia VII 33 § r. a. lu-
 xuria VII 7 § 3 effrenatus VI
 18 § 10
 effusus I 2 § 38 VII 33 § 6 effusa
 tempestas III 1 § 10
 egenus opis I 1 § 9 egena stips
 III 16 § 19
 egerere foras V 6 § 5
 egestas II 4 § 8
 ei mihi III 12 § 8
 eia VII 26 § 2
elabi. elapsus III 21 § 3 VI 11
 § 19; 18 § 29; 21 § 10
 elanguescere VI 11 § 3
 electio I 16 § 3 III 12 § 12 V 1
 § 10 VII 33 § 4
 electissima III 14 § 6
 elementarius A 19 § 5
 elogium infame V. 15 § 5
eloquium. cuius el. Occidens uelut
 ros in uellus expectat A 4 § 6
 elucet III 23 § 8
 eludere III 1 § 6
 emanare III 5 § 13
 emendatio VII 37 § 10 A 25 § 2
 emerere VI 1 § 11. 13
 emergere fluium I 2 § 28
 emicare II 4 § 12; 13 § 5 V 9 § 5;
 16 § 15
 emigrare III 23 § 36
 emissor A 9 § 1
 emollire V 16 § 14
 emolumentum III 13 § 1
 emundare A 24 § 2. 3
 emundatio A 28 § 13
 emunire III 12 § 27
 en II 19 § 12 *ter*
 enatus V 6 § 2
 enecare I 15 § 3
 enimvero I 8 § 8

eniti V 9 § 1
 enixe III 23 § 35
 enormitas miseriarum III 9 § 12
 e. ponderis III 20 § 35
 enuntiare cladem II 5 § 9
 enutrire VI 22 § 3 enutririi I 21
 § 18 VII 2 § 4
 equidem V 18 § 28; 19 § 2 VI 16
 § 8; 17 § 8 VII 24 § 3
 erga se I 6 § 4 nunquam erga sta-
 tum suum inris idonei V 6 § 5
 erga. uitia sectator VII 7 § 1
 ergo II 12 § 2 ergo (*postpos.*) III
 23 § 46
 erroris nebulae VII 29 § 2
 erubescere P pr. § 6 III 23 § 66
 III 21 § 9 V 4 § 10 VI 16 § 7
 erubescere c. *dat.* VI 1 § 24 VII
 33 § 1; 43 § 18
 eructare I 2 § 38 V 6 § 2 eructata
 flamma III 4 § 4
 eruditior I 21 § 21
 eruptio (*hostium*) VI 9 § 7 VII 32
 § 10 eruptiones II 19 § 1 VI
 11 § 9; 21 § 3
 esca II 10 § 11 V 14 § 1
 escendere murum III 19 § 7 sca-
 pham VI 15 § 34
esse. erat uidere et gemere VI 15
 § 25
 esuriens VI 15 § 16
 euacuare VII 26 § 3 A 19 § 6; 21
 § 4
 euehere V 18 § 13
 euentus pendens I 21 § 11 euentus
 belli dubii III 20 § 20 euen-
 tum aucupatores V 4 § 19
 euerberare VII 35 § 18
 euerrenda Caesarum familia VII 6
 § 3
 euersio I 17 § 3 V 1 § 4; 3 § 1. 5
 euertere I 16 § 1 euertere insulas
 III 8 § 5 Cretam VI 4 § 2
 euidens I 8 § 7 III 23 § 9 V 17
 § 13 euidenter III 16 § 21
 V 3 § 4 euidentius II 14 § 2
 III pr. § 11 euidentissime I 3
 § 3 VII 28 § 25 A 21 § 3
 euisceratus VI 14 § 3
 euocatus III 7 § 9; 22 § 2
 euoluere III pr. § 1 V 17 § 2 euol-
 uere longo textu VII 10 § 4
 ex Lacedaemoniis condita III 1 § 6
 ex omnibus non esset, qui III
 21 § 1

- exaequare II 5 § 1
 exaequare clades I pr. § 13 pestes
 I 9 § 3 ignes II 18 § 6 ex-
 aestuans flamma III 4 § 4
 exaggerare II 6 § 13 VI 18 § 11
 examen uirium I 15 § 7
 exanimis V 15 § 21 VI 19 § 18
 exarsit V 13 § 3 exarserunt III 22
 § 15 exarsere III 6 § 31
 exauctorare VI 18 § 33
 excandescere II 13 § 11
 excarnificatus VII 8 § 8
 excellentissimus VII 23 § 3
 excidere montes II 10 § 10 excisum
 caput V 12 § 9
 excidiae memoriae I 8 § 13
 excidium I 15 § 2 I 17 § 1 III 12
 § 21.30 V 24 § 14 VI 1 § 14
 excidia III 20 § 11; 23 § 5
 III 2 § 5 V 11 § 1
 excipi campis I 5 § 6
 excire I 18 § 1; 19 § 1 excitus I
 15 § 7 III 2 § 2
 excitare saeuitiam torpentem I 4
 § 2
 excitatio V 6 § 6
 exclamare V 5 § 1
 excludere I 2 § 38
 exeoquere V 10 § 11
 excruciatu fame III 14 § 1
 excurrere in altum III 9 § 11 et
 quod excurrit VII 2 § 12
 excursus III 8 § 4 excursus improbi
 V 15 § 8
 exutere tela V 15 § 15
 exedere. exesus VI 14 § 3 foris
 crassi intus exesi III 23 § 10
 exempli terribilis notam inurere VI
 8 § 17 exemplum punitionis
 propositum VI 11 § 30 exemplo
 esse VI 17 § 10
 exercere populos caedibus gentium I
 4 § 4 e. uictorias I 13 § 1
 III 14 § 1 Olympias agone
 exerceri solet II 4 § 1 exerceri
 bellis III 11 § 1 piraticam
 exercere III 12 § 21 haec cum
 exercuisset III 13 § 1 exercere
 supplicia III 3 § 5 e. rus V
 7 § 11 e. omnia genera libi-
 dinis V 19 § 17 exercitae sunt
 potentiae ducum VI 12 § 8
 exercere petulantiam VII 7 § 1
 exercitator I 21 § 21
 exercitia cupiditatum I 4 § 6 e. in-
 geniorum II 18 § 5 e. pacifica
 III 2 § 14
 exhalare III 15 § 3 V 4 § 9; 11
 § 3; 24 § 12
 exhaurire caedibus II 17 § 7 ex-
 haurita resp. Romana V 23 § 1
 exhaustae copiae II 16 § 12 ex-
 haustis Gallis VI 12 § 1
 exigit res I 1 § 7 erigere foedus
 V 15 § 6 pretia VI 13 § 2
 exim III 7 § 1.7; 10 § 1; 12 § 10;
 16 § 12; 19 § 6 III 7 § 3 V
 15 § 8 VII 6 § 2 exin I 19
 § 1
 exinanitus III 1 § 24 VII 26 § 4;
 35 § 6 exinaniti cladibus III
 9 § 1 exinaniti obsidionum fame
 V 1 § 6
 exinde III 16 § 8 III 14 § 3 VI 7
 § 10
 exitiabilis VII 28 § 2. 23. 25; 33
 § 19
 exitus I 6 § 6
 exolescere II 18 § 5
 exoculari III 2 § 8
 expausecere III 23 § 11
 expedire I 2 § 35 II 1 § 6 quia
 sic expedit III pr. § 6
 expeditio V 15 § 11
 expendere supplicia I 10 § 13 ex-
 pendere aetates III 2 § 13
 expensa deesset V 18 § 27
 experientia VI 15 § 16
 experimentum belli V 5 § 15 ex-
 perimenta maris II 14 § 15
 experiri. experiendo VI 15 § 17 ex-
 perientissimus I 19 § 5 VII 33
 § 7
 expiare III 13 § 4
 expilare VI 3 § 2
 explicare I pr. § 10; 2 § 75; 21 § 21
 III 23 § 5 explicui II 18 § 4
 explicare numerum III 22 § 11
 explicare motum III 8 § 13
 explicare fando III 11 § 4 ex-
 plicui II 18 § 4 VII 43 § 19
 explicuit VI 7 § 2 explicitus
 III 3 § 3 V 2 § 8 de explicito
 moueri I pr. § 1 expliciti sunt
 I 2 § 51
 expositio I 8 § 7
 expostulatio A 20 § 1
 exprimere I 5 § 3
 exprobrare III 21 § 9 expr. Domi-
 num inuidiae A 11 § 8

- expugnare *Vaccæos* V 5 § 13 expugnauit et cepit III 12 § 10; 15 § 10; 23 § 44 III 18 § 5; 20 § 38 V 23 § 23 VI 3 § 7 captam expugnatamque VI 2 § 23
 expugnatio III 7 § 5
 expulsio II 4 § 13
 exsanguis V 23 § 1 VI 12 § 2.7
 execrabilis I 11 § 2.3 II 3 § 9 III 6 § 35 V 4 § 12; 10 § 7
 execrari III 5 § 4
 execrati I 19 § 1 V 16 § 5 execrationes I 21 § 4
 executor VII 28 § 17
exserere. exserta lingua V 15 § 21 exserere uim VII 32 § 7 e. persecutorem VII 28 § 21 exseritur ultio VII 21 § 5
 exstimulatis V 16 § 18
 exsugere VI 19 § 18
 exsultantes VI 22 § 4.5
 exsuscitare A 33 § 2
 extabit cadauer V 9 § 3
 extendi I 2 § 76
 exterminium VII 39 § 14
 externa bella V 24 § 9.17.20 externorum praesentium V 24 § 20
 extorquere V 1 § 13 e. uitam poenis I 20 § 6 e. uitam II 17 § 16
 extorta uox I 20 § 3
 extorere iugera in cinerem III 4 § 4 extorere tabulata nauium V 10 § 11
 extorris II 14 § 6 III 5 § 5
 extranei I pr. § 5 extranea bella III 21 § 7
extremus. in extremum periculi III 20 § 17 ad extremum V 17 § 1 extrema uitae efflare III 17 § 6 ad extrema interneconis III 16 § 2
 extrinsecus II 6 § 9
 exuere castris III 18 § 7
 exulare III 6 § 7 VII 42 § 5 exulans III 20 § 29
 exundare I 2 § 30 V 3 § 6 VII 35 § 12
 exundatio I 2 § 5
 exurere III 1 § 17 V 6 § 2 exustus I 5 § 5.9.11
 fabre componere I 20 § 3
 fabrica mundi I 3 § 1
 fabricare classem III 7 § 7
 fabricator scelerum I 11 § 1
 fabrile scalprum III 18 § 12
facere. nihil esse sibi factum I 6 § 4 nihil factum VII 40 § 1 facile factu VI 10 § 10 factu opus VI 15 § 3 facta felicia III 14 § 8
 facies miseranda III 12 § 30
 facilitas VII 35 § 12
 facinus III 3 § 6; 5 § 5 V 4 § 12; 10 § 10; 16 § 22
 factor I 20 § 4
 factum *uide* facere
 fallacia III 20 § 7 fallaciarum structores V 4 § 19
 falso V 5 § 1
 fama uelox VI 1 § 8 famae gloria. III 6 § 41
 fames obscena II 4 § 8 famis stimulo V 18 § 29
 famosus opibus II 6 § 12 famosi conductus I 13 § 3 famosissimus III 17 § 5
 famulari VI 22 § 5
 fando explicare III 11 § 4
 fas non est III 4 § 6
 fastidiose III 23 § 26
 fastidire I pr. § 6 V 4 § 15
 fastigium consulare regiumque VI 18 § 17 f. Augusti VII 29 § 16 f. regale VII 37 § 1
 fastus II 13 § 5
 fateri VI 18 § 15
fatigare. fatigatus V I § 10 fatigati bellis V 5 § 14
 fatigatio III 1 § 4
 fauces freti Gaditani I 1 § 10 f. Oceani I 2 § 7 faucibus apprehensis strangulatae V 16 § 18
 fax cupiditatis I 1 § 15 fax Mariana V 24 § 15
 fecunditas I 5 § 7
 felicitas V 1 § 7 VI 16 § 1 VII 33 § 8; 35 § 20
 femineus furor III 23 § 4 V 16 § 21
 feralis I 10 § 12 A 30 § 3 feralia edicta VII 21 § 2
feriae. feriis priuatis contentus VII 29 § 10
 feriatu V 10 § 4 VI 17 § 4
ferire. feri faciem VI 15 § 26
 feritas VI 7 § 13
 ferocissimus VI 9 § 1
 feruefacere VI 12 § 7
 feruere V I § 14 (bella) VII 37 § 7

feruor malorum III 8 § 2
 fessi malis IIII 10 § 1 fessis rebus
 II 14 § 13
 fetor A 1 § 6
 fetus IIII 2 § 2
 fidelissimus VI 20 § 4 fideliter I 3
 § 2; 6 § 2 VI 20 § 4 A 38 § 2
 fidelissime IIII 14 § 3
 fides indubitata VI 1 § 17 in fidem
 uenit VI 6 § 3 a societate uel
 fide p. R. deficere VI 13 § 5
 rerum fides VII 26 § 10 fides
 (s. q. spes certa) VII 36 § 7
 fiducia V 11 § 6 A 32 § 6
 fiducialis A 31 § 9 fiducialiter VII
 2 § 2; 35 § 15
Agere. fixo genu III 19 § 10
 figura (*opp.* forma) VII 27 § 4
 filius I pr. § 12
 firmamenta Ecclesiae A 1 § 4 f. uerita-
 tatis A 27 § 3
 firmare uires III 11 § 1 pactionem
 III 15 § 8
 flagitatio I 14 § 4
 flagitiose I 4 § 7 flagitiosissimus VII
 5 § 1 flagitiosissime I 12 § 4
 flagrare I 5 § 4
 flammare VI 10 § 4
 febilis fuga I 12 § 8 febiles que-
 relle III 6 § 13
flere. flens IIII 19 § 1
 florentissima ciuitas III 2 § 13 IIII
 14 § 1 florentissima urbe III
 12 § 20 IIII 13 § 15
 fluere bella I 19 § 3
 flumen sanctorum VII 39 § 11
 fluxa Gallorum corpora V 16 § 11
 foeditas I 12 § 4 II 10 § 11
foedus. foedissimus III 23 § 28.59
 foedus foedissimum III 15 § 7
 fomes V 24 § 15 fomites bellorum
 III 12 § 11
 fontem intelligentiae VI 1 § 7
 forinsecus II 4 § 12; 13 § 11
 forma VI 14 § 7 VII 22 § 9; 27
 § 16; 26 § 27 forma (*opp.* figura)
 VII 27 § 4 forma praesens mi-
 seri uiuentis VI 11 § 30
 formidulosissimus III 23 § 57 V 24
 § 17 VI 21 § 25 VII 33 § 8;
 35 § 7
 formula II 6 § 18 oboedientiae for-
 mula I pr. § 3
 forsitan IIII 17 § 8; 23 § 11
 fortassis V 22 § 9

fouea mortis I 10 § 15 foueae VII
 26 § 2
fouere. foti sunt II 17 § 8
 fragor IIII 4 § 5 f. caeli V 18 § 3
 fragores VII 25 § 4 f. bel-
 lorum V 23 § 1 malorum VII
 8 § 4
 fractus bello IIII 1 § 23 V 23 § 22
 f. bellis IIII 9 § 1 f. caede
 bellorum V 1 § 6 f. proeliis
 V 4 § 3 f. uiribus Romanis V
 15 § 8 fracti animi IIII 6 § 26
 f. Laocadaemonii II 16 § 5 fractae
 opes II 14 § 19 f. res II 14
 § 13 fractae uires IIII 7 § 3
 imminutis fractisque omnibus
 IIII 16 § 19
 fraternitas A 33 § 7
 fraudulentissimus III 12 § 23
 fremere V 17 § 6; 24 § 5
 fremitus hostium IIII 13 § 12
 frontis Romanae pudor V 7 § 1
 frons Orientis I 2 § 18 in
 fronte I 2 § 66
 fructus eruditionis IIII 6 § 40 f.
 misericordiarum I 5 § 11 f.
 oboedientiae VII 1 § 3 sine
 fructu VII 37 § 10
fucina. fultus III 1 § 16; 12 § 13
 IIII 1 § 5
 fulminare V 24 § 11
 fundamina II 17 § 14
 fundare VI 1 § 5
funder. fundunt montes fluminum
 I 2 § 4 fundere (hostem proelio)
 IIII 16 § 12; 20 § 31 V 20 § 9
 VI 4 § 8 per Thraciam sese
 fuderunt VII 33 § 11
 funditus IIII 15 § 5
 funestare IIII 13 § 3
 furiatorum insania VI 15 § 15
 furor V 19 § 12 furor experti consilii
 II 16 § 15 f. bellicus I 9 § 4
 f. femineus V 16 § 21
 furta bellorum IIII 2 § 1
 fuscare V 16 § 22
 generalis amor I pr. § 8; 18 § 2
 generale nomen I 2 § 91 gene-
 raliter I 2 § 24.50.90 V 1 § 16
 VI 22 § 11
 generatio I 3 § 5
 gentilicium VI 21 § 20
 genu fixo III 19 § 10
 genuinum VI 1 § 1

genus Ioseph I 10 § 8 generis Italici III 19 § 1 genus sufficeré III 18 § 7
 gerere habitu filium I 4 § 4 gestae rei ordo VII 40 § 5
 germen II 2 § 5 germina Romani nominis VI 1 § 14 g. temporis Christiani VII 5 § 3 g. tenera Christianorum VII 6 § 8
 germinare I 2 § 86 VI 17 § 5 VII 33 § 9 germinans Ecclesia VII 9 § 5 germinantia tempora Christiana VI 22 § 10
 gestare VII 42 § 10
 globi miseriarum II 18 § 4 globi bellorum III 23 § 3 in globos coactae V 11 § 2
 de gloria plurimum sperandum II 9 § 7 gloria famae III 6 § 41 gloriosus III 20 § 8 gloriosissimus III 12 § 33; 13 § 2
 gradatim III 8 § 13 gradibus distinctis II 1 § 5
 grana uina VII 39 § 13 graudo malorum III 7 § 3
 grauari I 8 § 14 VI 15 § 34 grauis uir VII 43 § 4 grauis annis III 18 § 8 aeno grauis VI 5 § 8 naues armis graues VI 19 § 6 odore graues III 1 § 9 grauisissime III 23 § 18
 gremium pandit V 2 § 2 in gremio conuiescere III 12 § 8
 gubernare I 1 § 9
 gurges miseriarum III 7 § 5 gurgites III 20 § 35 V 16 § 8
 gustare otium V 1 § 12 gutta felicitatis V 1 § 4 guttatim III 5 § 1
 habens laxatis gentes .. inuehantur VII 22 § 6
 habetur uix paucis nota I 2 § 79 ut se habet I 6 § 5 ut sese habeat VI 12 § 2
 habitabilis I 2 § 16 habitacula II 6 § 10 III 23 § 36 habitatio I 7 § 2; 16 § 3 II 6 § 10 habitator VII 15 § 5
 habitudinis qualitas V 7 § 4 haesitare I 6 § 4 haesitatio VII 7 § 9 harenae I 2 § 29 haurire Asiam III 1 § 5 h. cupiditatem III 6 § 16

haustus aquae gelidae III 8 § 4 hebescere III 4 § 5 hebescere de numero II 11 § 8 hebetare V 16 § 15 21 § 9 hebetatus amentia V 5 § 13 hebetatio III 23 § 10 hereditas II 1 § 8; 2 § 10; 6 § 13 hic. et hoc VII 26 § 7 propter hoc, quod I 5 § 11 hoc altius .. quo minus III 12 § 31 his qui VI 8 § 16 his quae II 16 § 4 his quos VI 2 § 21
 hiemare II 19 § 1 hinnitus V 18 § 9 hodieque VI 15 § 14 VII 32 § 12 hodiernus dies III 7 § 7 V 3 § 7; 23 § 16 VII 28 § 2 honestare III 5 § 3
 horrere. horret pudetque referré VII 4 § 10 non horreat audire V 24 § 9 horrendus III 4 § 5 horresco III 10 § 1 horridum bellum V 17 § 8 horrida bella III 20 § 19 horrida dictu audituque V 23 § 18 horrissonus III 4 § 7 horror II 19 § 11 V 19 § 21 horror est dicere II 16 § 18 hospita largaque Ecclesia VI 20 § 7 hostiliter III 12 § 20; 20 § 12 III 1 § 1; 9 § 9 V 19 § 19 humilis A 18 § 3 humiles III 3 § 3 humiliter VI 1 § 17; 17 § 9. 10 VII 35 § 22
 iactantia VI 14 § 3 iactitare VI 1 § 11 iactus fulminum I 5 § 2 sagittarum I 15 § 3 intra iactum teli III 16 § 7 III 4 § 5 iamiamque VII 36 § 9 ictus minutissimi VII 3 § 8 ideoque II 16 § 11, ob hoc ideo.. quod VI 15 § 12 ieiuna feritas VII 5 § 3 ignari rerum I 7 § 2 ignarus nobis (i. e. ignotus nobis) A 8 § 5 igneus V 13 § 3 ignis morborum II 12 § 3 ignibus aestuaré II 5 § 10 ignitus I 10 § 10 ignominia III 23 § 28 ignominiosus III 13 § 9 ignominiosissimus V 15 § 6 ignominiosissime VII 7 § 13; 10 § 7

- ignorantia VI 1 § 3 ignorantia felix I 19 § 7
 ignoratus I 21 § 19
 ilico IIII 6 § 25 IIII 11 § 1 ilico ut VI 16 § 1
 imago rerum III pr. § 3 imago cognoscendi III pr. § 3 imaginibus dirae tenebrae I 10 § 12
 imm. *wide* inm.
 imp. *wide* inp.
 in Olynthum III 12 § 20 in quid VII 1 § 8 in meliora proficere IIII 16 § 21 in facinus persuadere I 11 § 1 in filium adoptare VII 8 § 1 uirum in uxorem ducere VII 7 § 2 in regem unguere A 24 § 2 in Alexandria *et similia* VII 5 § 7 § 8; 6 § 14; 12 § 5.7 in illo tunc tempore III pr. § 4 in his temporibus V 22 § 5.10 VI 1 § 30 in quinquaginta annis I 4 § 5 in die IIII 17 § 10 in diebus VII 5 § 4; 15 § 4 in his diebus VII 42 § 16 in centum milibus (*i. q. circiter*) IIII 14 § 5
 inaccessus VI 8 § 10
 inaeestimabilis IIII 20 § 35 VII 33 § 8
 inane permagnum VII 35 § 17
 inardescere VI 1 § 29
 inausum cunctis nomen VI 20 § 2
 inbecilli oculi VI 1 § 24
 inbecillitas II 6 § 14
 inbellis I 4 § 2 inbellis aetas III 2 § 6
 incalescere V 16 § 11
 incandescere I 10 § 19 II 12 § 2 III 8 § 2
 incanescere IIII pr. § 7
 incautus I 15 § 8 IIII 21 § 10 incaute I 10 § 5
 incentium malorum IIII 12 § 8
 inceptor V 19 § 9; 20 § 4 VI II § 19 VII 21 § 1; 28 § 17
 inceptum IIII 4 § 6 V 19 § 14.15
 inceptus miserus II 11 § 4
 incertus certi consilii VI 8 § 4 incerta pugnae VII 37 § 14 incertum (*parenthet.*) VI 18 § 17 VII 42 § 17 incertum unde IIII 11 § 8 VI 14 § 5 VII 2 § 11
 incessabilis I 4 § 7; 8 § 10 II 4 § 8; 13 § 11 III 2 § 13 IIII 12 § 13 V 2 § 8 VII 1 § 11 incessabiliter I 2 § 106 VI 20 § 7 VII 4 § 16; 25 § 13; 41 § 4
 incircumscripta caedes VI 18 § 10
 incircumspecta anxietas II 6 § 14
 incitamentum II 11 § 9 III 16 § 7 VII 9 § 5
 inclinauerunt me Romani VI 12 § 7
 inclinatus status III 1 § 15
 inclitus I 5 § 4 VI 3 § 7
 incommodus V 17 § 2
 inconcussus II 2 § 2
 incomparabiliter V 24 § 20
 inconstantia IIII 23 § 9
 inconsulte V 14 § 3
 inconuenientia A 7 § 3
 incorruptio A 32 § 7.8.10
 incorruptus IIII 6 § 5
 incredibilis II 6 § 6; 8 § 5; 9 § 3 III 10 § 1 IIII 17 § 2 V 16 § 22 VI 7 § 6; 8 § 18 satis incredibilla classis VII 42 § 12 incredibile dictu III 19 § 8 IIII 21 § 7 incredibiles morbi VII 21 § 5 incredibiliter IIII 6 § 26 VII 35 § 3
 incredulitas VII 39 § 14; 43 § 19
 incredulus IIII 17 § 11 VII 1 § 5
 incrementa I 2 § 29 III 7 § 7 i. maris VI 14 § 1 i. anni VII 2 § 15
 increpare tempora III 2 § 12
 increpatio II 10 § 2 III 4 § 6 V 7 § 6
 increpitare II 7 § 6 IIII 1 § 15
 incrementus VI 2 § 20
 incubare I 10 § 1 III 1 § 10
 incumbere acie III 22 § 9
 incunctanter III 2 § 6 VII 34 § 5
 incuria pacis I 15 § 8
 incurrere I 3 § 6 V 1 § 16 incurrente nocte VII 36 § 7
 incurso V 15 § 9 VII 34 § 10
 incursum malorum VI 12 § 2 incursum repentini II 8 § 5
 incussus paupor IIII 17 § 13
 indago V 24 § 8
 indecorus VI 22 § 4
 indefensus III 2 § 5
 indefessus I 21 § 3
 indere ceruices funibus V 16 § 18
 indesinenter VI 16 § 8

- indices terminorum V 12 § 2
 indicta pugna II 17 § 14 caedes V 18 § 8
 indigentia A 18 § 5
 indigesta historia III 2 § 9 i. inlecebra III 4 § 2
 indignatio I 5 § 11 II 19 § 5 V 17 § 3
 indigne I 11 § 1 VI 17 § 6
 indiscretus III 2 § 11 VI 1 § 2 indiscreta caedes VII 8 § 9 indiscrete VII 37 § 8
 indisposite V 16 § 15
 indolem suam bellis ciuilibus uouit VI 18 § 1
 indomitus III 9 § 12
 indubitatus VII 37 § 10 A 19 § 3 indubitata fides VI 1 § 17 indubitatisime I 6 § 4 III 8 § 5; 23 § 67
 induere aliquem purpura VII 34 § 2; 38 § 5
 indulgentius I 8 § 7
 indurata bellis uirtus III 13 § 10 industria equitum III 20 § 17
 indutiae II 12 § 2 indutiis nullis cessat miseria III 2 § 1
 inedia VI 15 § 10
 ineffabilis I 10 § 19 II 1 § 5; 2 § 4; 3 § 5 III 6 § 34; 17 § 11 VII 35 § 3.17; 37 § 8; 39 § 11; 41 § 10
 ineuitabilis I 15 § 7 ineuitabiliter VI 5 § 11
 inexcusabiles VII 39 § 12
 inexercitatus III 1 § 19
 inexorabilis VI 5 § 5
 inexplibilis II 17 § 14 V. 18 § 20 VI 13 § 1
 inerpugnabilis II 11 § 2 VII 26 § 3
 inexasurabilis III 18 § 10 VII 37 § 9
 inextricabilis I 12 § 7 III 2 § 9 V 4 § 15; 9 § 8; 11 § 6; 17 § 2
 infamare I pr. § 9; 8 § 14 III 8 § 3 infamia III 7 § 3; 15 § 2 V 4 § 3 infamias II 5 § 8 V 4 § 7; 8 § 2; 15 § 5; 19 § 1; 22 § 13 inf. epulae I 19 § 7 escae V 23 § 15 infamissimus V 18 § 9
 infanda dilaceratio III 12 § 28 infandum naufragium III 9 § 8 infandi cibi I 11 § 3 infanda mala I 10 § 1
 infatigabilis III 12 § 11
 infecto pacis negotio III 19 § 2; 20 § 18
 infecundus I 2 § 47
 infelicitas V 1 § 4.7
 infelix. infelicio V 9 § 8 infelicissimus I 19 § 7 V 1 § 5 infelicitate V 19 § 7 infelicissime III 15 § 5; 16 § 1
 inferi. quasi ab inferis respirare III 16 § 7
 inferna patuerunt III 5 § 1
 infestare III 18 § 10 V 4 § 1 infestatissimus I pr. § 9 V 24 § 17
 infestatio II 13 § 11; 16 § 6 V 13 § 1
 infideles III 20 § 6 infidelissimus III 14 § 3
 infidus Antonio VI 19 § 20
 infirmitas I 3 § 2
 inflammare plebem V 19 § 5 inflammata nobilitas V 9 § 1
 inflammatio VII 16 § 3; 39 § 16
 inflatio A 22 § 5
 inflexus I 2 § 28.64
 informare II 17 § 15
 informis I 13 § 2
 ingenium ad tempus accommodare V 17 § 6 industria ingenia VI 15 § 31
 ingens animo VI 18 § 33
 ingerere se hostibus V 7 § 4 non ingerere negligentibus VI 20 § 4
 ingrauari VII 37 § 7
 ingressus (subst.) II 9 § 2 III 7 § 3
 ingruere VI 13 § 3
 inihiare externis III 1 § 11 thesauris V 15 § 6 excidio VI 1 § 14 praedae VI 11 § 6 rebus nouis VII 29 § 15 inihiare ad VII 41 § 9
 inhoneste II 4 § 5
 inhorrescere V 24 § 18
 inhumatus III 9 § 18 V 9 § 3
 iniquitas loci VI 11 § 6
 inire bellum VI 8 § 9
 iniuriarum stimuli III 12 § 31
 iniuriosissime III 14 § 2
 inlacrimare III 20 § 5
 inlecebra indigesta autumnii III 4 § 2 inlecebrae II 10 § 11
 inlidere scopulis III 9 § 11
 inligatus III 10 § 1

- inlucescere I pr. § 14
 includere VI 15 § 10
 illustri militia VII 43 § 4
 immaculatus I 3 § 1
 inmanior V 10 § 10 inmanissimus VII 37 § 4
 inmanitas V 19 § 14 VII 15 § 8
 immatura militia III 16 § 7
 in inmensum III 6 § 26 V 15 § 9 VI 4 § 1
 inmiscere II 10 § 3
 inmitti I 2 § 74
 immobilitas V 18 § 29
 immobiliter III 14 § 8
 immoderatio VII 37 § 10
 impirari I 14 § 4; 19 § 5
 immortalis quæstus VII 43 § 14 inmortale silentium II 17 § 14
 inmutator VII 43 § 6
 innotescere V 2 § 5; 4 § 10
 innumerus V 1 § 8; 16 § 21 VI 11 § 18
 inoboedientes VII 39 § 12
 inoffensus I 10 § 16 VI 1 § 23 inoffensa serenitas II 11 § 8 inoffense VI 1 § 8
 inopima satietas III 5 § 3
 inopinantes VI 11 § 17
 inopinatus II 9 § 2 III pr. § 7 inopinatum ferrum III 14 § 5 inopinati proutus V 7 § 8 inopinata pericula VI 2 § 18
 inopinus III 1 § 3
 inordinata militia III 16 § 7 inordinatus III 2 § 9
 inparatus III 15 § 2
 impatientius III pr. § 4
 impedimenta cadaverum II 9 § 10
 impeditus. per impedita II 19 § 10 impeditissimæ silvæ VI 10 § 15
 impendere I 5 § 8; 12 § 5 III 1 § 13 in p. se perditioni III 21 § 8 impendere curam III 1 § 13 III 23 § 9
 impendere. impendens trucidatio V 5 § 5
 impensæ bellicæ III 11 § 2
 inperitare I 19 § 4
 inperturbabilis A 28 § 13
 inpetere bello III 1 § 1 inpetentes equites V 15 § 11 inpetitus bello III 14 § 1
 inpingere V 10 § 3
 implere II 3 § 7 implere verbis III 5 § 6 implere facinus V 16 § 24
 implicare I 18 § 1 III 2 § 9
 inportunus V 1 § 6
 impossibilis A 9 § 2
 impossibilitas A 25 § 1
 impressio I 19 § 10 III 2 § 4
 improbitas III 16 § 18
 improbus. improbius III 9 § 12
 inproperare I 19 § 7
 inprouide III 20 § 35
 inprouisus III 1 § 20 V 10 § 4 ex inprouiso I 15 § 7 III 12 § 7 III 7 § 5
 inpuberem ætatem III 6 § 3
 inprudens specus III 5 § 2 inprudentius V 5 § 16 inprudensissime V 5 § 8
 inprudentia III 20 § 9 V 4 § 7 VII 36 § 12
 inpuere III 23 § 63
 inpunitas II 4 § 3 III 16 § 9
 inputare III 23 § 10
 inquam V 1 § 10 inquam (*æquales Orosio*) VI 1 § 21 VII 26 § 2
 inquietare V 1 § 6 VII 3 § 3
 inquietudo I 21 § 19 III pr. § 4; 18 § 16 V 1 § 12; 18 § 29
 inquietus. inquieti magis quam strenui III 2 § 1 inquietissimus II 3 § 9; 17 § 1
 inquirere III 5 § 7 inquisitus III 20 § 7
 inreolabilis A 28 § 9
 inrigare I 5 § 10 III 5 § 1
 inrita (ratio) VI 1 § 10 in iritum VI 4 § 4
 inruere III 1 § 4
 inruptio III 23 § 17 V 7 § 9 - VII 40 § 1.2.3
 insania V 20 § 1 VI 15 § 15
 insanire II 2 § 11 V 22 § 16
 insatiabilis II 7 § 6 V 19 § 24; 20 § 9 VI 2 § 7 insatiabiliter VI 7 § 10; 12 § 5
 inscitia II 14 § 21
 inscius III 12 § 22
 insectatio VI 22 § 10
 insequi dicta factis I 14 § 3
 inseri I 2 § 70
 insecus tumulus III 8 § 2
 insidiator VI 12 § 6
 insimulare. insimulatus II 5 § 1 insimulatus proditoris III 1 § 17 furti III 15 § 18
 insimulatio II 15 § 1
 insinuare III 15 § 1

- insipienter II 3 § 5
 insolens VI 18 § 17 insolentissimus
 II 13 § 5 III 1 § 13 insolenter
 III 1 § 4 VI 17 § 9 VII 36
 § 9 insolentissime II 18 § 4
 insolentia VI 18 § 30
 insolere VI 18 § 17 insolescentes
 V 9 § 8
 inspectioni VI 22 § 8
 insperatus I 15 § 7 V 18 § 13 in-
 sperata mors I 10 § 15 i. salus
 V 15 § 15 i. victoria III 1 § 21
 de insperato III 23 § 21 ex
 insperato V 15 § 17
 inspirare II 5 § 6
 instabiles res III 9 § 4
 instanter I 19 § 9
 instantia persequentium V 19 § 7
 instigare. institit clades V 11 § 5
 instimulare III 15 § 9 instimulari
 VI 17 § 3
 instinctus VII 27 § 1
 instituere. bene institutae gentes V
 1 § 5
 institutio VI 17 § 10 institutio
 nitae II 17 § 15
 institutor II 4 § 9
 instructor A 24 § 4
 instructus belli V 4 § 3 copiarum
 V 6 § 3
 instructissimus V 10 § 1 VI 8 § 11
 VII 33 § 13; 84 § 5
 instruere bellum III 23 § 41.51 in-
 struere calumniae machinam A
 28 § 11
 insuadibilis VII 37 § 8
 insuere in culleum V 16 § 23
 insufflatio A 26 § 5
 insultare II 12 § 1 III 9 § 2 VI 10
 § 11 VII 35 § 20 A 32 § 10
 insultatio VII 34 § 8
 insuper II 18 § 6 III 12 § 12 IIII
 1 § 21; 8 § 11; 16 § 20, pas-
 sim insuper etiam VI 4 § 3
 integerrimus V 17 § 12
 integritas V 15 § 7
 intelligentia A 29 § 5 int. veri Dei
 VI 1 § 4 intelligentia (Dei) VI
 1 § 7.18.25
 intemperantia VII 29 § 6
 intemptuina siccitas III 4 § 2
 intemptus. intempesta nox III 2 § 5
 intendere A 29 § 3 intendere cir-
 cium I 2 § 71 ultionem IIII
 18 § 1 expugnationem VI 6 § 2
 int. animam ad VI 11 § 6 int.
 animo publicare VI 2 § 8 i.
 persequi VI 13 § 4 intentus alibi
 I 21 § 9 intenti ad signum
 belli III 16 § 7 intenti mori
 IIII 1 § 8 intentae animositates
 V 19 § 15 intente I 8 § 8
 intensius III 12 § 24 intentissime
 VI 1 § 19
 intentio III 1 § 3; 4 § 6; 13 § 4
 V 6 § 6 i. uoluntatis IIII 12
 § 12 i. rebellis, supplex V 1
 § 5 cessat intentio VII 1 § 8
 intercapedo II 6 § 10 IIII 2 § 1 V
 15 § 12
 intercedere ex inpromiso IIII 7 § 5
 intercessum est V 17 § 11
 intercessu temporis V 15 § 22
 intercipere II 12 § 2 intercipere
 nauium commatus VI 4 § 1
 interceptus I 20 § 5 intercepta
 spe I 21 § 5
 interdicere VII 43 § 6 interdicta
 sacra VI 15 § 12
 interdictum VI 5 § 10 interdictu
 [corr. interdicto] II 17 § 8
 interdiu IIII 15 § 1
 interdiu IIII pr. § 6
 interfectio I 10 § 16
 intersector I 12 § 9 V 1 § 16 VI
 15 § 33
 interficere uirtutem IIII 21 § 9
 interfingere II 6 § 5
 interfusus II 6 § 9 VI 8 § 10
 interiacens II 11 § 5
 interiectus (subst.) VII 39 § 7 inter-
 iectus saeculorum II 18 § 5
 interim IIII pr. § 3 VI 15 § 17
 interiora membrorum I 10 § 11
 interlitus sanguine I 4 § 5
 interluere I 2 § 8
 internecio I 8 § 13 III 12 § 14 IIII
 16 § 2; 20 § 24.26
 interni aestus VI 12 § 2
 interpellari uoluptates I 21 § 17
 interpellatus III 21 § 7
 interpretatur Christus unctus VI
 20 § 6
 interseri VII 27 § 6
 intertexere V 4 § 15 intertextus IIII
 10 § 6
 interueniunt anni II 2 § 5 inter-
 ueniens mora VI 18 § 27 i. nox
 V 15 § 12 interuenientes anni
 II 17 § 6 dies III 2 § 5

- inlucescere I pr. °
 inludere VI 15
 inlustris militi
 immaculatus I
 inmanior V
 VII. 87
 inmanitas V
 innatura
 in inmens
 VI 4
 inimicer
 inmitti
 inmob
 inmol
 inm
 inm
 in
 i
 i
 § 16
 § 5; 21
 § 21 domi-
 § 16 innadeba-
 § 5
 § 85
 III 1 § 9; 23 § 41
 exercitus III 12 § 7
 reges V 23 § 16
 § 8 V 22 § 9 (addend.
 III)
 I pr. § 5
 V 16 § 13
 usque in id tempus III 1 § 6
 VII 37 § 4
 VII 15 § 9.11
 I 17 § 2
 I 3 § 2; 15 § 3 inurere ul-
 tionis exemplum V 22 § 10 inu-
 rere notam exempli VI 8 § 17
 inulnerabilis III 8 § 14
 VI 22 § 5
 I 21 § 12
 in id perductus V 4 § 20 ad id
 temporis VI 22 § 9
 I 8 § 6; 17 § 3; 21 § 18 II 2
 § 10 III 2 § 12; 8 § 7; 15 § 1
 III pr. § 3.6.9; 21 § 6 VII 2
 § 2
 iubere, ut III 22 § 2 A 26 § 4 VI
 18 § 24
 antes III pr. § 9
 III 12 § 13 VI 7 § 13
 pp. actus) VI 1 § 1
 § 1; 10 § 19 II 13 § 9 V
 § 14 iugiter III 4 § 3; 8
 § VII 15 § 6; 35 § 18
 pactis I 21 § 19
 ulare V 1 § 6; 15 § 18
 agulum praebere VI 5 § 6; 16 § 4
 agum captivitatibus II 10 § 9 iugum
 servitutis III 17 § 4 III 5 § 4
 iugum (servitutis) III 17 § 9
 detractum excussumque a cerui-
 cibus iugum III 23 § 45 iugum
 (montis) I 2 § 36.37.42.47 VI
 21 § 2
 iurare in sua verba III 16 § 6
 iurationis sacramentum II 5 § 7 III
 23 § 66
 ius vel fas III 12 21 iuris idonei V
 6 § 5
 iussio VI 1 § 24
 iustissime V 5 § 13
 iuxta praeceptum II 10 § 4

 labefactatus III 21 § 2 V 17 § 1
 labefactio (labefactatio, *velut GTO*)
 VII 41 § 8
 labes rupti foederis III 5 § 2
 labi, lapsi bello V 24 § 8 lapius
 fuga V 4 § 2 VI 4 § 6 lapsi
 per fugam VI 11 § 4
 labiis summis A 11 § 7
 laborare iudicio I pr. § 2 testimonio
 VII 35 § 21
 laboriosissime VII 17 § 2
 lacerare II 3 § 8 laceratae naues
 VI 18 § 26
 lacerationes VII 33 § 9
 lacessere III 23 § 9
 lacrimabilis VII 33 § 13
 lacrimosus V 18 § 9
 lacte *vide Ind. IIII*
 lactus A 18 § 4
 lapideum theatrum III 21 § 4
 largissimus V 2 § 3
 lascivus III 21 § 4 VI 1 § 26
 lassus II 9 § 10 lassi viribus III
 19 § 5
 latenter VI 1 § 17
 latitudo regni VI 17 § 4 latitudo
 Orientis V 2 § 8
 lassitudo VI 21 § 21
 latrocinia VI 18 § 19
 latus. in lato I 2 § 77.96.97.102.103

latus. latera sinistra (exercitus) VI
 15 § 26
 laudes uirorum fortium III 14 § 8
 laxare VI 8 § 9
 lectio III 4 § 6
 lectissimus V 22 § 3 VI 7 § 12.16;
 13 § 3 VII 43 § 12
 legitime III 9 § 4
 lenimentum miseriarum IIII 12 § 8
 lenocinium I 12 § 5
 lentitudo III 6 § 1
lentus. lenta poena sed certa VII 28
 § 8
 lenamentum malorum IIII 12 § 10
 leuiter V 21 § 9
liber. liberum est I 16 § 3
 liberaliter V 6 § 4 libertas licentiae
 I 1 § 9 libertatis insigne IIII
 19 § 6 libertatis dulcedo VI 12
 § 4 libertas inportuna VI 12
 § 5 humanum genus abusum
 bonitate creatoris, libertatem in-
 dulgentis, in contumaciam uer-
 tisse licentiam VII 1 § 3 liber-
 tatis audacia VII 33 § 1
 libitum est I 4 § 8; 16 § 3
 licenter VII 43 § 16
 licentia I 1 § 9; 3 § 1; 21 § 5 II
 3 § 7 IIII 5 § 3 VI 8 § 9 VII
 1 § 3; 36 § 3 l. potiundi VI
 12 § 5 licentiae pueriles IIII
 pr. § 9
 licite VI 20 § 2
 liquefactae cerae V 10 § 11
 liquidissimus III 8 § 7 liquido (*adu.*)
 A 22 § 1
 localis I 1 § 17; 2 § 106
 locus exigit, ut VI 1 § 12 nec ratio
 nec locus postulat VI 20 § 4
 loca auraria III 12 § 21 loca
 I 2 § 9
 longanimis A 19 § 3
 longum operi I 17 § 2 per longum
 ductus I 2 § 64 per longum I
 2 § 76 in longo I 2 § 77.96.97
 102.103 longe positus I 2 § 102
 longe lateque IIII 10 § 4
 loqui originem mundi I 1 § 7
 lubrica pax V 24 § 13
 lucidissima ratio VI 1 § 10 luci-
 dissime IIII 20 § 9
 lucrum fuit VII 42 § 6 in lucro VII
 3 § 3 lucra victoriae V 9 § 8
 luculentia opima scriptorum V 15 § 2
 luculentissimus I 17 § 2

ludere. ludi mendaciis V 4 § 11
ludus. ludo et spectaculo hostium VI
 11 § 23 ludus imperii VII 42 § 7
 luere iniurias VII 8 § 2
 lumina Graeciae effossa I 13 § 2 lu-
 mina status Romani II 5 § 9
 luto oblitus V 19 § 7
lux. ante lucem IIII 4 § 2 luce
 orta IIII 10 § 6 lux ueritatis
 VI 1 § 24
 lymphaticus furor III 2 § 9
 machina calumniae A 28 § 11
 machinamentum IIII 6 § 17 VII 29
 § 2
 macies III 4 § 3 VI 12 § 2
 macula III 15 § 7 V 4 § 3
 maculare gloriam IIII 1 § 12
 madefacere I 9 § 4 IIII 11 § 7 V 7
 § 14
 maeror V 18 § 15
 magnum tempus (*i. e.* longum) A 7
 § 5 magnum bellum V 24 § 17
 VI 19 § 9 magnum proelium
 IIII 21 § 3 magna saecula (*i. e.*
 longa) IIII 12 § 9 magna paruus
 colligere III 11 § 2 in maius
 III 13 § 2 maximum bellum VI
 21 § 25 m. et diuturnum bellum
 VI 11 § 18 m. proelium VI 11
 § 22 maxime I 21 § 12 maxime
 cum III pr. § 3; 1 § 20; 12 § 25
 IIII 15 § 6 V 13 § 2; 19 § 2
 VII 1 § 10 maxime postquam
 V 15 § 8 maxime quia IIII 1
 § 12 V 2 § 7; 6 § 5 VI 10 § 13
 malignitas IIII 21 § 6
 malitia I 8 § 7 VII 22 § 1
 mamma III 9 § 19
 mammillae I 15 § 3
 manantia ulcera I 10 § 11
 mancipare militiae IIII 16 § 9
mane. alio mane V 10 § 9
 manifestatio VI 20 § 3.8 A 1 § 3;
 20 § 2
 manifestator A 1 § 1
 manifestissime VI 18 § 14
 manipulatim V 17 § 7
 mansuetare A 9 § 9
 mansuetissimus VII 4 § 7
 manumittere V 19 § 6
 massa frumenti VII 39 § 13
 materia pauoris II 19 § 11
 maturatus IIII 7 § 12; 18 § 9
 maturitas animi III 1 § 21

- interuentus (*subst.*) III 23 § 66 V 12 § 7 interuentus noctis V 19 § 11 fidelium VI 1 § 27
 intestinus II 5 § 5; 14 § 2 IIII 6 § 2 V 17 § 1 VI 3 § 3
 intimare A 5 § 1
 intolerabilis I pr. § 16; 6 § 5; 10 § 1 III 22 § 5 IIII 9 § 1 V 18 § 22
 intolerandus III 23 § 36
 intolerantia sitis V 15 § 15
 intra LX dies quam . . erant IIII 7 § 8 intra (intro *codd.*) castra VI 10 § 4
 intractabilis V 15 § 17
 intremescere V 19 § 15
 intrinsecus II 6 § 10
 introductus IIII 1 § 9
 introitus mortis III 2 § 8
 introrsum IIII 2 § 1 V 7 § 16
 intumescere V 9 § 5 VI 13 § 5; 21 § 23
 intus exesi IIII 23 § 10
 inuadere metalla III 12 § 21 dominationem IIII 6 § 16 inuadebatur libertas VI 12 § 5
 inuohere VI 7 § 6
 inuentio I 20 § 4
 inuerecundus I 2 § 85
 inuicam II 18 § 3 III 1 § 9; 23 § 41 VI 11 § 9
 inuictissimus exercitus III 12 § 7 inuictissimi reges V 23 § 16
 inuidia III 8 § 8 V 22 § 9 (*addend. ad Ind. IIII*)
 inuigilare I pr. § 6
 inuolatus V 16 § 13
 inuis usque in id tempus IIII 1 § 6
 inundare VII 37 § 4
 inuocatio VII 15 § 9.11
 inuoluere I 17 § 2
 inurere I 3 § 2; 15 § 3 inurere ul-tionis exemplum V 22 § 10 inurere notam exempli VI 8 § 17
 inuulnerabilis IIII 8 § 14
 ioco VI 22 § 5
 ipse I 21 § 12
is. in id perductus V 4 § 20 ad id temporis VI 22 § 9
 iste I 8 § 6; 17 § 8; 21 § 18 II 2 § 10 III 2 § 12; 8 § 7; 15 § 1 IIII pr. § 3.6.9; 21 § 6 VII 2 § 2
 iubere, ut IIII 22 § 2 A 26 § 4 VI 18 § 24
 iucundantes infantes IIII pr. § 9
 iucunditas IIII 12 § 13 VI 7 § 13
 iudicium (*opp. actus*) VI 1 § 1
 iugis I 8 § 1; 10 § 19 II 13 § 9 V 23 § 14 iugiter IIII 4 § 3; 8 § 6 VII 15 § 6; 35 § 18
 iugitas pacis I 21 § 19
 iugulare V 1 § 6; 15 § 18
 iugulum praebere VI 5 § 6; 16 § 4
 iugum captiuitatis II 10 § 9 iugum seruitutis III 17 § 4 IIII 5 § 4
 iugum (seruitutis) III 17 § 9
 detractum excussumque a ceruicibus iugum III 23 § 45 iugum (montis) I 2 § 36.37.42.47 VI 21 § 2
 iurare in sua uerba IIII 16 § 6
 iurationis sacramentum II 5 § 7 IIII 23 § 66
 ius uel fas III 12 21 iuris idonei V 6 § 5
 iussio VI 1 § 24
 iustissime V 5 § 13
 iuxta praeceptum II 10 § 4
 labefactatus III 21 § 2 V 17 § 1
 labefactio (labefactatio *s. uelut GTO*) VII 41 § 8
 labes rapti foederis IIII 5 § 2
 labi, lapsi bello V 24 § 8 lapsus fuga V 4 § 2 VI 4 § 6 lapsi per fugam VI 11 § 4
 labii summis A 11 § 7
 laborare iudicio I pr. § 2 testimonio VII 85 § 21
 laboriosissime VII 17 § 2
 lacerare II 3 § 8 laceratae naues VI 18 § 26
 lacerationes VII 33 § 9
 laessere IIII 23 § 9
 lacrimabilis VII 33 § 13
 lacrimosus V 18 § 9
 lacte *uide Ind. IIII*
 laetus A 18 § 4
 lapideum theatrum IIII 21 § 4
 largissimus V 2 § 3
 lasciuia IIII 21 § 4 VI 1 § 26
 lassus II 9 § 10 lassi uiribus III 19 § 5
 latenter VI 1 § 17
 latitudo regni VI 17 § 4 latitudo Orientis V 2 § 3
 lassitudo VI 21 § 21
 latrocinia VI 18 § 19
 latus. in lato I 2 § 77.96.97.102.103

latus. latera sinistra (exercitus) VI 15 § 26
laudes virorum fortium III 14 § 8
laxare VI 8 § 9
lectio III 4 § 6
lectissimus V 22 § 3 VI 7 § 12.16; 13 § 3 VII 43 § 12
legitime III 9 § 4
lenimentum miseriarum III 12 § 8
lenocinium I 12 § 5
lentitudo III 6 § 1
lentus. lenta poena sed certa VII 28 § 3
lenamentum malorum III 12 § 10
leuiter V 21 § 9
liber. liberum est I 16 § 3
liberaliter V 6 § 4 *libertas* licentiae I 1 § 9 *libertatis* insigne III 19 § 6 *libertatis* dulcedo VI 12 § 4 *libertas* inportuna VI 12 § 5 *humanum* genus abusus bonitate creatoris, libertatem indulgentis, in contumaciam uertisse licentiam VII 1 § 3 *libertatis* audacia VII 33 § 1
libitum est I 4 § 8; 16 § 3
licenter VII 43 § 16
licentia I 1 § 9; 3 § 1; 21 § 5 II 3 § 7 III 5 § 3 VI 8 § 9 VII 1 § 3; 36 § 3 l. potiundi VI 12 § 5 *licentiae* pueriles III pr. § 9
licite VI 20 § 2
liquefactae cerae V 10 § 11
liquidissimus III 8 § 7 *liquido* (*adu.*) A 22 § 1
localis I 1 § 17; 2 § 106
locus exigit, ut VI 1 § 12 nec ratio nec locus postulat VI 20 § 4
loca auraria III 12 § 21 *loca* I 2 § 9
longanimis A 19 § 3
longum operi I 17 § 2 per longum ductus I 2 § 64 per longum I 2 § 76 in longo I 2 § 77.96.97 102.103 longe positus I 2 § 103 longe lateque III 10 § 4
loqui originem mundi I 1 § 7
lubrica pax V 24 § 13
lucidissima ratio VI 1 § 10 *lucidissime* III 20 § 9
lucrum fuit VII 42 § 6 in lucro VII 3 § 3 *lucra* victoriae V 9 § 8
luculentia opima scriptorum V 15 § 2
luculentissimus I 17 § 2

ludere. ludi mendaciis V 4 § 11
ludus. ludo et spectaculo hostium VI 11 § 23 *ludus* imperii VII 42 § 7
luere iniurias VII 8 § 2
lumina Graeciae effossa I 13 § 2 *lumina* status Romani II 5 § 9
luto oblitus V 19 § 7
lux. ante lucem III 4 § 2 *luce* orta III 10 § 6 *lux* ueritatis VI 1 § 24
lymphaticus furor III 2 § 9
machina calumniae A 28 § 11
machinamentum III 6 § 17 VII 29 § 2
macies III 4 § 3 VI 12 § 2
macula III 15 § 7 V 4 § 3
maculare gloriam III 1 § 12
madefacere I 9 § 4 III 11 § 7 V 7 § 14
maeror V 18 § 15
magnum tempus (*i. e.* longum) A 7 § 5 *magnum* bellum V 24 § 17 VI 19 § 9 *magnum* proelium III 21 § 3 *magna* saecula (*i. e.* longa) III 12 § 9 *magna* paruis colligere III 11 § 2 in maius III 13 § 2 *maximum* bellum VI 21 § 25 m. et diuturnum bellum VI 11 § 18 m. proelium VI 11 § 22 *maxime* I 21 § 12 *maxime* cum III pr. § 3; 1 § 20; 12 § 25 III 15 § 6 V 13 § 2; 19 § 2 VII 1 § 10 *maxime* postquam V 15 § 8 *maxime* quia III 1 § 12 V 2 § 7; 6 § 5 VI 10 § 13
malignitas III 21 § 6
malitia I 8 § 7 VII 22 § 1
mamma III 9 § 19
mammillae I 15 § 3
manantia ulcera I 10 § 11
mancipare militiae III 16 § 9
mane. alio mane V 10 § 9
manifestatio VI 20 § 3.8 A 1 § 3; 20 § 2
manifestator A 1 § 1
manifestissime VI 18 § 14
manipulatum V 17 § 7
mansuetare A 9 § 9
mansuetissimus VII 4 § 7
manumittere V 19 § 6
massa frumenti VII 39 § 13
materia panoris II 19 § 11
maturatus III 7 § 12; 18 § 9
maturitas animi III 1 § 21

- matutinus III pr. § 7
 meabilis II 6 § 6
 meatus I 2 § 33 meatus (*plur.*) aquarum VI 11 § 26
 mediator A 27 § 3
 meditata proditio II 4 § 10 meditari
 perditionem II 5 § 5 meditari
 ultionem III 23 § 14 meditari
 usurpare III 5 § 4 meditari
 ulcisci III 6 § 20 meditari
 eusionem V 3 § 5 meditari
 defectionem V 18 § 8 meditari
 necem VI 15 § 30 meditari litterarum syllabas VII 29 § 10 meditari eruptionem VII 32 § 10 meditari transire VII 34 § 10
 meditatio II 14 § 10
 medium tempus I 21 § 13 medio tempore I 15 § 1 in medio I 2 § 53 A 4 § 1; 25 § 7 in medio sui I 2 § 18. 29 in medio virtutum VI 1 § 1 in medio Christianorum VII 41 § 9 medio Oceani I 2 § 79 medio horum temporum I 18 § 2 medio (*i. e.* intercedente) sacramento iurationis III 23 § 66 mandatum medium immortalitatis et mortis A 26 § 5 de medio probare VII 1 § 1 media tempora I 1 § 11 usque ad medullas eniscerata VI 14 § 3
 membratim III 4 § 2
 memorandum opus I 2 § 71
 memoria celebres I 2 § 104 memorie inustum est I 18 § 1
 mendacissimus III 1 § 7
 mens dura III 20 § 5
 secundum mensuram arcani iudicii V 4 § 10 in mensura plenitudinis VII 22 § 9 mensurae spatiorum I 2 § 83
 mentiantur deum imagines II 19 § 15 mentiendi inprudencia III 20 § 9 VII 36 § 11
 merere (*i. e.* adipisci) alqd III 9 § 4 III 12 § 3; 20 § 27 V 5 § 8 VI 21 § 29 VII 9 § 7; 36 § 5; 42 § 15 mereri VII 37 § 11
 merito III 20 § 36
 meritoria taberna VI 18 § 34; 20 § 6. 7
 meritum adnuntiantis VII 36 § 7
 meretricio I 4 § 7
 metae terrarum III 20 § 8
 metari castra II 7 § 2 V 24 § 6 VII 36 § 6
 metiri A 19 § 8
 ministerium II 10 § 10
 minister ad parricidium III 20 § 28
 ministri parricidii V 16 § 8 ministri (*Louis ceteri de*) VI 1 § 3 ministri persecutionis VII 28 § 21
 ministrare pluviam III 17 § 9
 minitari III 1 § 3
 minutatim V 21 § 7
 miraculum III 4 § 5 miraculo fuit oerium serpentis III 8 § 15 cum miraculo omnium III 20 § 30 miracula VII 39 § 14
 miscere bello I 14 § 1 miscere omnia caedibus *et q. s.* V 24 § 3 miscere pugnam VII 35 § 17
 misera emendatio A 25 § 2 misera tempora V 5 § 16 miserior III 6 § 37 V 6 § 5
 miserabilis III 1 § 23 III 1 § 16; 23 § 3 V 3 § 1; 22 § 17 VI 8 § 5 miserabiliter III 23 § 50 III 18 § 19; 20 § 37 VI 19 § 16
 miseratio III 1 § 24 miseratio diuina III 17 § 8
 miserari *alicui* VII 1 § 4
 misericorditer II 11 § 9 III 1 § 25; 8 § 8 III 6 § 37 VII 37 § 16
 mitis A 18 § 4
 mittere persecutionem VII 12 § 4; 19 § 2; 28 § 12
 moderatus III 1 § 10 moderatissimus VI 5 § 13
 ad modicum II 12 § 2
 modulamen VII 39 § 12
 modo (*id. fere q. nunc*) I 16 § 2 III 20 § 10 VII 40 § 10
 modus I pr. § 16 modus pecuniae sufficiens V 18 § 27 in hunc modum VI 22 § 7 sine modo III 12 § 11
 moles aquarum I 10 § 16 m. belli III 2 § 6 m. copiarum III 19 § 3 m. facinorum VII 7 § 10 m. malorum III 12 § 1 III 9 § 8 V 23 § 19 moles magnae V 24 § 10
 moleste accipiendum I 6 § 3
 moliri I 10 § 6 moliri Carthaginem delere III 23 § 1
 molitiones V 17 § 8 VI 14 § 5 VII 36 § 4; 38 § 6; 43 § 18
 mollia (elephantorum) III 1 § 21

monstrum V 6 § 2
 montuosus I 2 § 17
 monumentum miseracionis III 1 § 24
 monumentum studii curaque VI
 15 § 31
 morari uerbis II 2 § 11
 morbus animorum III 4 § 5
 mordet conscientia *aliqua* VI 21 § 29
 morderi inasotatiene VI 22 § 10
 mordicus V 12 § 2
supra. mortui apud se A 1 § 4
 mors. nec mortis uia simplex aut una
 condicio erat V 21 § 6 *mortis*
 II 5 § 6; 14 § 1 III 8 § 2 IIII
 6 § 4 V 4 § 10 VI 1 § 24 VII
 7 § 10; 26 § 4; 27 § 9
 morsus serpentis VI 19 § 18 morsus
 urans VII 27 § 6
 mortales II 6 § 6 IIII 17 § 6
 motus VI 6 § 7 motus leuis I 6
 § 4 motum explicare IIII 8 § 13
 motus horridi I 10 § 11 ad motum
 adspirare VI 11 § 15
 mouere III 16 § 6 parua de expli-
 cito moueri I pr. § 1
 mox ut I 19 § 6 II 4 § 6 V 24 § 6
 VI 8 § 11; 13 § 2; 15 § 3. 26
 VII 22 § 3 mox atque V 21 § 1
 mugitus I 20 § 9 V 18 § 9
 muliebritas II 7 § 6
 muliercula amens (Pythia) VI 15 § 16
 multatus talentis IIII 7 § 3
 multimodus VII 1 § 1 A 17 § 13
 multimoda actio VII 33 § 1
 multitudo VI 7 § 5
 multum horridus IIII 20 § 19 per
 multa VI 11 § 28
 murmur I 20 § 3
 murmurare I 6 § 3 II 3 § 5
 mutabilis II 6 § 13
 mutabilitas II 17 § 17 III 2 § 14
 mutare bellis pacem, pace bella V
 1 § 5
 mutatio IIII 9 § 4 VI 14 § 1
 mysticus I pr. § 6

 natalis annus VII 20 § 2
 natio (Gallorum) VI 12 § 7 nationes
 VI 21 § 16
 natiuitas *uide* Christus (*Ind. IIII*)
 natura III. 1 § 13 rerum natura II
 10 § 10 naturae finis VII 22 § 2
 naturalis mors IIII 23 § 68 naturale
 bonum VI 1 § 1 naturales filii
 V 15 § 3

nausfragium. uelut: naufragio II 11
 § 2
 naustrare IIII pr. § 9 A 11 § 6
 naustricus IIII 19 § 1
 ne sic saltem V 24 § 10
 ne ego IIII 1 § 15
 nebulae belli socialis V 24 § 17
 nebulosus mendacissimus IIII. 1 § 7
 nec IIII 29 § 7 nec (*s. q. ne—quidem*)
 VI 12 § 6. 7 VII 1 § 11 nec sic
 III 23 § 25 nec dicta III pr.
 § 2 nec exprimere III pr. § 2
 nec parua IIII pr. § 10. nec im-
 petrant IIII 12 § 3 nec mo-
 ratis IIII 22 § 2 nec non V
 10 § 7
 necessario II 3 § 9
 necessitas A 31 § 5 necessitas ul-
 tima IIII 1 § 3
 nectere V 16 § 16
 nefario I 20 § 2 III 18 § 8
 negligentior VI 10 § 11
 negotium pacis infectum IIII 20 § 13
 nepos ex sorore (*s. e. sororis filius*)
 VII 28 § 2
 nequam magis quam probus VII 42 § 4
 nequiter VII 8 § 7
 nequitia IIII 13 § 13 nequitiae ca-
 ligo IIII 6 § 28
 nescii fugere IIII 1 § 8
 xi I 14 § 3. 4 II 12 § 7 III 22 § 2
 VI 13 § 5
 nidor parietum VII 81 § 8
 nihilum IIII 20 § 11 pro nihilo con-
 tempti VI 1 § 16
 nimbus telorum V 15 § 11
 nimius VII 35 § 11
 nisi forte I 2 § 23; 6 § 5. III 2 § 14
 IIII 1 § 13
 niti VI 21 § 10
 nodosior sollicitudo III pr. § 2
 nomen Christianum I 8 § 14 nomen
 Romanum II 5 § 5 magni no-
 minis factus II 16 § 7 parui
 nominis II 19 § 9 in nomine
 VII 4 § 5 sub nomine II 3 § 3
 nostri VII 41 § 8 queruli nostri
 IIII pr. § 6 a nostris hominibus
 nostris temporibus VI 15 § 32,
cf. Ind. IIII
 nota VI 19 § 20 nota mendaciorum
 V 3 § 4 nomina et notae ui-
 rorum VII 5 § 10
 notitia V 15 § 2; 19 § 21. 22 VII
 26 § 7

- nouicius IIII 16 § 19
 nouus. res nouae II 10 § 6 nouissi-
 mus II 1 § 6 IIII 23 § 4 V 15
 § 18 VI 5 § 6 nouissima spes
 desperationis V 7 § 16 nouis-
 sime I 2 § 21. 28; 4 § 8; 11 § 4
 II 2 § 9; 19 § 2 IIII 23 § 19. 46
 IIII 6 § 33; 12 § 8 V 1 § 5;
 5 § 8; 10 § 6; 24 § 7
 nouitates rerum prurire III 2 § 14
 noc. nocte multa IIII 13 § 12
 noxa I 5 § 5
 nubes Cimbricae V 24 § 12. n. lucu-
 starum I 10 § 12. n. sagittarum
 VII 33 § 14. n. testimoniorum
 A 30 § 1
 nubilum I 21 § 18 nubila malorum
 V 24 § 12
 nugacitas uerbosa IIII pr. § 10
 num quidnam V 22 § 5; 24 § 9
 numerositates IIII 5 § 10 V 19
 § 20
 numerosus III 18 § 8 numerosior I
 1 § 18
 numquid III 20 § 5 IIII pr. § 5; 12
 § 10 V 19 § 15 A 26 § 8; 30
 § 7
 nunc. usque ad nunc I 8 § 9 II 5
 § 8 IIII 20 § 30; 21 § 6 VII 2
 § 5; 29 § 2; 34 § 4. 8; 35 § 9;
 43 § 16 nunc. nunc V 20 § 7
 nutrimenta libidinum I 5 § 11
 nutrix II 14 § 1

 o tempora II 11 § 8
 obducere noctem V 15 § 11
 obduratus VI 8 § 12 obduratus ad-
 uersus. VII 41 § 9
 oberrare I 2 § 47. 93 V 18 § 9; 23
 § 5; 24 § 8
 obfulgere IIII 18 § 12
 obfuscatus VI 2 § 17
 obiectare II 18 § 2
 obiectus fluminis II 7 § 1 fluminum
 VI 21 § 14 portarum VI 2 § 11
 linguae protentae IIII 22 § 6
 criminis VII 18 § 2
 obicz. obice muri III 19 § 9 obices
 Alpium I 2 § 61
 oblectamentum IIII 21 § 5 o. cor-
 poris VI 1 § 1 oblectamenta
 fabularum II 18 § 5
 oblectatio A 31 § 5
 obliquare IIII 6 § 36

 oblitterare II 18 § 11
 obliuiosa malitia VII 22 § 1
 obliuisci praeterita I pr. § 9
 obluetari V 5 § 7
 obniti IIII 14 § 4
 obnixi IIII 1 § 20
 oborta tempestas IIII 1 § 17 oborti
 morbi IIII 22 § 4
 obrepere II 8 § 8 VI 1 § 17
 obreptio II 19 § 2
 obriguisse III 16 § 5 IIII pr. § 7;
 14 § 8
 obrutus catenis V 15 § 18 obruta
 nina III 9 § 5
 obscena congeries II 19 § 10 obscena
 fames II 4 § 8 obscenorum prodi-
 ginum V 15 § 20 obscenum in
 modum nuda V 15 § 21 obscena
 corporis I 19 § 9 obscena pro-
 digia IIII 4 § 1 obscenissime
 VI 19 § 21
 obscuritas III pr. § 8
 obsequium VI 20 § 8
 obserare IIII 6 § 15 VI 22 § 2 VII
 9 § 9
 obseruare Epiphania VI 20 § 3
 obseruatio fidelissima VI 20 § 4
 obsessor V 7 § 9; 20 § 8
 obsidatus (subst.) III 15 § 6
 obsidio I 17 § 1. 3 passim; ob-
 sidione oppugnari V 22 § 17 ob-
 sidionis fames VI 21 § 5
 obsordescere I 8 § 1
 obstinatus I 8 § 2 obstinatissime V
 12 § 7 VII 4 § 6
 obstrepentes VII 35 § 8
 obstrui I 2 § 61 obstructus VI 10
 § 19
 obtentu aggeris VI 11 § 28
 obtruncare II 7 § 8
 obuolare VI 2 § 5
 obuolensari III 12 § 30
 obuolere. obuersi sibi inuicem colles
 VI 11 § 9
 obuolare III 13 § 8 IIII 23 § 11
 obuolens occurrere I 19 § 9 o. proce-
 dere III 1 § 19 o. habere IIII
 6 § 25
 obuolens. obuolens habere VI 13 § 2;
 18 § 28
 occasione spem sumentes II 8 § 8
 occisio IIII 6 § 4 VI 15 § 25
 occasus I 2 § 3. 24. 26. 47 et passim
 occludere uulnus III 2 § 8
 occurrere I 2 § 81

occurus III 9 § 4 VI 3 § 3 occurus
cf. numerus Ind. IIII
 oculi duo Graeciae II 17 § 2 sub
 oculis patriae IIII 6 § 8 oculis
 inimicorum videre IIII 6 § 36
 oculis patentibus V 18 § 20 ocu-
 lis signari VI 21 § 29
 odiorum motus III 2 § 10
 odor tacter V 11 § 3
 offendere pontem dissolutum II 10
 § 8 offendere non incautam III
 2 § 5 offendere aciem dispositam
 V 16 § 15 offendere in occuru
 numeri VII 2 § 10 offendi pro..
 IIII 21 § 9
 offenticulum A 18 § 2 offenticula
 blasphemiarum VII 6 § 11
 offensio IIII 21 § 5
 offerre pericula sua I 17 § 3
 officina artificum (Corinthus) V 3 § 5
 affirmare animum V 5 § 15
 offuscatus VI 1 § 25
 omitto de.. V 1 § 9
 omnimodus III 21 § 7 A 16 § 9
 omnino A 20 § 1
 onerare III 21 § 8 onerare pudorem
 V 7 § 1 ut uerbis uerba non
 onerem V 22 § 15 onerare saxis
 VI 8 § 4 tristem uictoriam pesti-
 lencia oneravit III 21 § 8 pro
 auro onerari ferro VI 13 § 2
 operari I 5 § 8 III 1 § 24 operante
 ueritatis auctoritate VI 1 § 2
 operari uirtutes VI 1 § 7
 operarius IIII 6 § 4
 operator A 28 § 7
 opifex I 20 § 4
 opima praeda III 23 § 6 opima lucu-
 lentia V 15 § 2 opima pecus VI
 15 § 16
 opitulari V 19 § 10
 opplere I 9 § 4 V 16 § 15
 oppositus VII 36 § 6
 opprimere I 4 § 3; 5 § 11; III 22
 § 9 V 15 § 6; 18 § 25; 24 § 4
 oppressus et interfectus VII 28
 § 10
 oppugnari obsidione V 22 § 17 ob-
 scenam oppugnatamque III 16 § 5
 ops. opis egenus I 1 § 9
 optatissimus III 2 § 1
 epulentia VI 13 § 1
 epulentissimus I 15 § 5 III 6 § 27;
 17 § 1 VI 15 § 16
 opus meum I pr. § 8

opusculum leue I pr. § 12 opuscula
 (Orosii *Historiae*) VII 43 § 20
 in orbem agi I 2 § 67 orbes bello-
 rum III 2 § 9
 orbitas I 19 § 1 II 5 § 8 orbitates
 I 10 § 13
 ordinatio II 1 § 3.5; 11 § 5; 13
 § 5 VI 1 § 6 ordinationes VII
 43 § 7
 ordinatus II 1 § 2
 orientalis I 2 § 26.46 VII 37 § 1
 originem substituere I 3 § 3
 ornatus mundi I 3 § 1
 occitantes III 1 § 3
 ostendere I 6 § 1
 ostentare I 16 § 2.17 IIII 5 § 5 V
 19 § 20
 ostiatim V 1 § 6

 pacificus III 2 § 14
 paciisci I 21 § 13 II 15 § 4 III 12
 § 8 pacta voluntas III 1 § 3
 pacta pace III 23 § 46 pacta
 societate III 23 § 54
 pactio I 8 § 12 II 17 § 15 III 13
 § 5 VI 15 § 6 III 15 § 8 VII
 33 § 10
 contra pactum VI 18 § 20
 paleae VII 39 § 14
 pallor VI 12 § 12
 palpabilis I 10 § 2
 palpatus A 11 § 8
 palpitans II 9 § 10
 palustris uia IIII 15 § 2
 pandere I 1 § 13 pandere gremium
 V 2 § 2
 pangere pepigit de pace VI 2 § 9
 pannus A 25 § 2
 parens Romae VI 1 § 13 parentes
 VI 1 § 14
 parilis I 19 § 2 IIII 8 § 12
 participatio V 15 § 22 A 11 § 8
 particulatim I 8 § 7
 partim.. partim IIII 9 § 13
 parturire V 24 § 14 VI 17 § 3
 parum aquae haustum IIII 12 § 8
 tam parum IIII 12 § 10 hoc
 parum est VII 35 § 6 parum
 hoc est, nisi VII 37 § 15
 parumper I 6 § 4
 paruulus I 11 § 3; 12 § 10; 19 § 7
 V 14 § 6 paruuli V 16 § 13.21
 paruus inde cum patre exierat IIII
 19 § 4 parui pendere VI 15 § 14

- pauci carnibus hominum... cruciatibus
 mortibus II 14 § 1
 passim II 17 § 5 V 1 § 5; 22 § 4
 VI 2 § 7 VII 33 § 10
 patiens A 18 § 4
 patrare uictoriam II 19 § 3 VII 29
 § 6 p. pacem VII 48 § 15 p. se-
 curitatem V 23 § 16
 patruelis VII 29 § 15
 inter pauca memorandi operis I 2 § 71
 paucitas II 9 § 4 III 16 § 6 IIII 1
 § 13 V 14 § 1 VI 8 § 9
 panefactus IIII 4 § 5
 paucitantes IIII 1 § 9
 paulisper III 15 § 1
 paululum I 7 § 2 III 6 § 2 VI 30
 § 8 VII 2 § 10
 pauper II 19 § 11 III 12 § 31
 pauperrimus VI 1 § 5
 pausillum otii IIII 12 § 13
 pedetemptim A 29 § 3
 pendebat oppidum in arce mentis VI
 11 § 21 pendens euentus I 21
 § 11 pendet euentus anceps
 IIII 1 § 20
 pendere parui I 21 § 17 VI 45 § 14
 non aeque pendere II 19 § 4
 pendi III 23 § 65
 pendulus VI 2 § 17 penduli campi
 IIII 15 § 2
 penitus V 2 § 6 VI 22 § 7
 pensare I 19 § 3
 pensio V 1 § 12 pensionibus aequis
 IIII 11 § 2
 peragere I pr. § 3
 peragrare VI 19 § 3
 perarmare V 19 § 5
 percellere V 24 § 7 percellere meta
 V 4 § 6
 per censere I 2 § 106 VI 17 § 4 per-
 censere praedam III 17 § 6
 percitus V 19 § 4 VII 7 § 1
 percoenatus IIII pr. § 7
 percrebescere V 19 § 14
 percurrere V 17 § 2
 percussor VI 16 § 4 VII 36 § 7 per-
 cussores V 4 § 14; 21 § 1; 23
 § 15 VI 18 § 10
 perdetonare V 24 § 11
 perditio I pr. § 16; 21 § 5; 3 § 5;
 5 § 9 III 2 § 8; 3 § 2 IIII 21
 § 8 V 6 § 6 VII 30 § 4
 perdocere II 2 § 4
 perdonare I 4 § 2 II 8 § 7 III 23
 § 44 VI 21 § 6.15
 perducere aliquem IIII 18 § 21
 perduellio V 22 § 9
 perferre eisdem IIII 26 § 26
 perficere rogationem V 17 § 11 ad
 perfectum VII 23 § 2 perfectior
 VII 34 § 3
 perfringere castellum III 2 § 2
 perfugium commune V 2 § 8
 perhorrescere toto corpore V 11 § 4
 periculosissimus V 24 § 13
 pericula IIII pr. § 1
 perinde I 3 § 1 IIII 6 § 37
 permeabilis II 6 § 4
 permetiri tempus II 18 § 5 perme-
 tiens IIII 1 § 3
 permiscere II 18 § 3 V 15 § 5 per-
 miscere esse ipsa causis bellis-
 que II 18 § 5
 permixtum V 19 § 12
 permulgere V 17 § 12
 peropportuna I 5 § 7
 perosus III 23 § 56
 perpensa ad plenum IIII 11 § 4
 perpetui II 6 § 4; 14 § 6
 perplexus V 19 § 2 VI 15 § 11
 persentire III 1 § 1; 19 § 9 IIII 1 § 16
 persistere V 2 § 8
 persona. personarum acceptor VII 33
 § 18
 personare IIII 6 § 12
 perstringere I 6 § 5 V 15 § 2 VI 6
 § 6; 12 § 7 perstringere stili
 tenere VII 2 § 1
 persuadere ad iura foederum II 10
 § 2 persuademur, ut A 17
 § 13
 persuasio IIII 21 § 8 VII 37 § 10
 persuasus (subst.) III 17 § 3
 pertactus IIII 9 § 12
 pertemptare ferro VI 18 § 32
 pertimescere V 2 § 4.5
 pertinacia V 5 § 13
 pertinaciter III 15 § 9 V 5 § 13 VI
 6 § 13; 19 § 24
 pertingere I 2 § 90 VI 10 § 13
 pertrahere III 23 § 27
 pertransire III 13 § 4
 perturbatio V 2 § 1; 16 § 15 per-
 turbatio scelerum VII 18 § 4
 persuadere IIII 16 § 4 persuadere con-
 sulatum septimum V 19 § 28
 peruagari I 2 § 92; 16 § 1 II 6 § 1
 III 1 § 13 IIII 8 § 5; 11 § 3
 VI 16 § 3 p. bello V 13 § 1
 p. stilo I 2 § 51

peruehi VI 19 § 21
 peruicacia I 10 § 13 VII 33 § 16
 perucax I 7 § 1 perulcassimus VII
 35 § 21
 peruidere I 10 § 17 VII 33 § 17
 peruigilem noctem VII 36 § 8
 peruolare V 10 § 4
 perurguere III 23 § 21
 pestifer III 8 § 11
 petitio I pr. § 12
 pignus V 5 § 3.6 pignora paruula
 I 12 § 10
 pilleatus III 19 § 6
 pinguedo A 31 § 2
 piscatoria scapha II 10 § 8
 placitum est II 19 § 11
 placitum II 14 § 17 placito explere
 V 18 § 2 secundum placitum
 suum VI 10 § 19 placito de-
 pecti VII 43 § 14
 plantare A 33 § 1
 planus. in plano posita III 11 § 6
 plana Aegypti I 2 § 29 Italiae
 V 16 § 14 per plana I 5 § 7
 ad plana peruenit III 14 § 4
 plasmatio A 27 § 2
 plebi (*genet.*) uide *Indice* IIII tri-
 bunus
 plenitudo V 2 § 7 VII 22 § 9 A 17
 § 10 plenitudo lectionis III 4 § 6
 plenus. ad plenum III 11 § 4 ple-
 nius I 3 § 6; 5 § 5 III 8 § 8
 plenius ueriusque I 8 § 6 ple-
 nissime VI 7 § 2
 pluit Deus super terram ignem I 5
 § 9
 plurimus exercitus IIII 18 § 20 nen-
 tus VI 10 § 4
 pluius dies VI 11 § 3
 poenalis VI 1 § 24 poenaliter VII
 26 § 8
 polluere I 9 § 4
 ponderare II 19 § 12
 pompa hac miser lusus est VII 42 § 8
 pondo uide *Indice* IIII argentum
 et aurum
 ponere (*s. q. omittere*) III 1 § 3 po-
 situs (*s. q. morans*) apud Rauen-
 nam VII 39 § 2
 populari I 14 § 3
 populatio soli hostilis III 1 § 23
 porrigere III 5 § 7; 8 § 13 V 24
 § 14 porrigi I 2 § 80 porrecta
 occasio III 1 § 2
 portendere malum V 6 § 2

portio I 2 § 85 portio exercitus V
 15 § 24 portio prouinciae VI
 21 § 2
 portiunculae VI 7 § 2
 possessio I 7 § 2
 possibilitas A 1 § 1; 19 § 6; 23
 § 4
 possum. breuiter, ut potui A 3 § 4
 post (*adu.*) I 4 § 3 III 22 § 5 IIII
 12 § 3; 23 § 3 VI 2 § 2.24;
 8 § 20; 19 § 21 VII 8 § 3; 27
 § 2
 posthabitus VII 36 § 13
 postpositus II 16 § 1
 postremum I 21 § 11 ad postremum
 I 4 § 2; 20 § 5; 21 § 8 II 9
 § 10 IIII 1 § 6; 6 § 15
 potentiae VII 1 § 6 potentiae ducuna
 VI 12 § 8
 potentissimus III 1 § 6 potentissimae
 urbes V 3 § 1
 potiri Asiae VI 1 § 6 Atheniensium
 III 1 § 5 potiundi licentia VI
 12 § 5
 potissimus VI 20 § 5 potissime IIII
 6 § 4 VI 22 § 8
 potus II 9 § 2 in potum dare III
 19 § 11
 praecauere III 20 § 6
 praecellere hominem VI 1 § 7
 praecceptum tuum III pr. § 1 VII 43
 § 19 praeccepta tua I pr. § 1
 praecidere manus V 4 § 12
 praecipitare exercitum V 5 § 7 praec-
 ipitatus VI 11 § 25
 praecipitium IIII 23 § 4
 praecognitus III 2 § 6 VII 4 § 2
 praeconium acquitatis VII 18 § 6
 praecursor A 16 § 2
 praedestinare VI 22 § 6 praedesti-
 natus VI 20 § 8 VII 1 § 11
 praedicare I 17 § 1 VII 4 § 5
 praedoctis II 6 § 5
 praefinitio temporum A 28 § 12
 praefrigidus III 16 § 5
 praegratus V 13 § 3
 praerudicatus IIII 4 § 6 VII 39 § 14
 praerudicium VII 37 § 10
 praelatio A 18 § 5
 praemium uictoris IIII 17 § 5
 praecoccupare V 14 § 6 praecoccupatus
 III 12 § 7.21
 praecoptare III 12 § 22; 17 § 2; 23
 § 38 V 18 § 10 VI 11 § 7 VII
 33 § 7; 43 § 3

- praeparare (canes) I pr. § 3
 praeparatio VI 20 § 8 praeparatio
 Dominica VII 39 § 14
 praeproperus V 5 § 7; 14 § 3
 praeripere VI 12 § 5; 18 § 19; 21 § 3
 praerodere V 11 § 2
 praeruptus nastus III 5 § 1
 praescius III 3 § 2 praescii di VI
 1 § 15.16
 praesens malum II 19 § 4 ad praesens
 I pr. § 10 praesentia II
 11 § 10 V 2 § 8 praesentia sorde
 dere adolent III 2 § 14 pr. tem
 pora I pr. § 9.13 praesentius
 periculum VII 15 § 8
 praesertim qui III 1 § 7 praesertim
 ex quo . . sunt III 7 § 1
 praestruere III 12 § 16 III 8 § 1
 V 7 § 3 VI 7 § 8; 9 § 6; 15
 § 18
 praesumere I 16 § 3 II 13 § 4 III
 5 § 2; 21 § 8 V 5 § 7.11; 22
 § 6 VII 32 § 13; 35 § 23; 36
 § 12; 39 § 6 A 17 § 3
 praesummus A 32 § 9
 praesumptio III 6 § 6 V 6 § 5 VI
 12 § 5 VI 17 § 5; 37 § 17 A 16
 § 10; 30 § 3; 32 § 12
 praesumptor A 10 § 3
 praetendere VI 15 § 10 praetentus
 I 8 § 14 praetentus umbo V 5
 § 5 praetenta pax III 23 § 36
 praetenti obsides I 17 § 3
 praetergredi I 12 § 1
 praeteritum malum II 19 § 4 prae
 terita I pr. § 9 praeterita tem
 pora I 3 § 4 praeteritorum cla
 des III pr. § 11, cf. *Ind. IIII*
 praenalere I pr. § 14 III 13 § 9
 VII 37 § 11
 praenalis VI 8 § 12.19 VII 32 § 12
 praenaricans homo A 26 § 5
 praenaricatio I 3 § 5
 praenire III 7 § 12 V 9 § 5
 praenentus III 12 § 10 III 6
 § 18; 18 § 9
 praenudare III 6 § 40
 praenustus V 13 § 3
 prandere II 11 § 9
 prauitas I pr. § 9
 premere III 12 § 31 nec in uerbo
 premo VII 26 § 9 pressus bello
 I 4 § 5
 pressura temporum I 16 § 1
 primarius uir V 17 § 3
 primitiua suboles I 10 § 13
 primo VI 18 § 4
 inter primores pugnam ciet III 10
 § 5 inter primores pugnare V
 21 § 13
 primum (primo ?) . . deinde VII 21
 § 15
 princeps gentium III 3 § 2
 principalis I 3 § 5
 pristinus I 10 § 17 III 1 § 21 VI
 15 § 32; 21 § 29 VII 33 § 7
 priuatus VII 26 § 7; 28 § 20 pri
 uatus factus VII 42 § 17
 pro dolor I 16 § 1 III 6 § 34 pro
 pudor V 22 § 5
 pro obliuione III 12 § 11 ad iudi
 cium detentus pro quadam in
 simulatione II 15 § 1 offendi
 pro . . III 21 § 9 laetari pro . .
 III 21 § 9 pro euadendis tem
 pestatibus V 1 § 11
 probare (*ἐλέγχειν*) A 33 § 7
 probatio I pr. § 16 III 8 § 7
 procar III 18 § 5
 procedere II 13 § 4.5
 proceritas II 6 § 10 in procinctu
 esse VII 3 § 9
 procul dubio I 5 § 5 III pr. § 4;
 17 § 11
 procumbere II 5 § 2 III 18 § 2
 procuratio V 4 § 8 p. obsidionis VII
 9 § 3
 procuru concito III 4 § 6
 proferre I 2 § 106; 3 § 6; 5 § 5
 proferre VI 22 § 7 professio census
 VI 22 § 8 professione etai non
 fide VII 39 § 10
 proficere II 14 § 7 VI 1 § 22 pro
 ficere in meliora III 16 § 21
 profectus cf. proeductus
 profiteri. professus III 12 § 25
 profligare I 8 § 13; 13 § 1; 21 § 16
 II 11 § 6 III 13 § 4; 17 § 8
 III 1 § 1; 7 § 6; 11 § 4; 20
 § 38; 21 § 6 V 4 § 13; 6 § 3;
 19 § 9
 profligatio VII 29 § 12
 profuere I 2 § 28
 profugae patria I 16 § 1
 profundum argumentum III 21 § 6
 profundissima Dei iudicia II 2
 § 4
 prolabi I 2 § 30
 prolixitas III 12 § 13
 promouere de Ponto VI 4 § 9

promptius V 2 § 8 promptius ostendam VII 3 § 3
 promulgare rogationem V 17 § 11
 propagare I 4 § 1 res gestas. . uerbis propagare I 1 § 1 propagare imperium II 14 § 7
 propago VII 34 § 4
 propellere in deserta I 10 § 5
 propemodum I 2 § 58 III 1 § 22
 propensior ciuibus III 1 § 13
 propinare sanguinem diis I 11 § 2 VII 37 § 5
 proponere I 10 § 1 proposita contestatio II 17 § 14 proposito I 19 § 8
 propositio A 25 § 3
 propugnatores VI 8 § 4
 propulsare II 4 § 6; 10 § 7 V 23 § 1
 prorogare III 5 § 3
 proruere I 5 § 8
 prorumpere I 2 § 32
 prospectare I 2 § 76 V 4 § 6
 prosperitas VI 14 § 3
 ad prospectum Hispaniae I 2 § 75 ad prospectum Britanniae VII 5 § 5 ad prospectum prudentiae VI 1 § 1
 prospicere III pr. § 7 V 15 § 11 prospicere finem I 12 § 1
 protector I 10 § 15
 protendere VI 1 § 28 protenta lingua (terrae) III 22 § 6
 proterere I 10 § 9. 12 V 4 § 14; 23 § 23 VII 40 § 3
 protestari III 7 § 3
 proturbare III 18 § 11
 prouehere II 16 § 8 III 23 § 29 VI 1 § 16 VII 9 § 10; 36 § 3 prouehi VI 1 § 6 VII 2 § 10; 28 § 27
 prouectus (*opp. defectus*) VI 14 § 2 in prouectu posita VI 22 § 10 prouectus (*opp. pernicies*) VII 25 § 3 (*u. l. profectus*)
 prouenire III 8 § 7 III 12 § 4 prouenit sorte III 23 § 7
 prouentus uarii I 19 § 2 VI 11 § 9 prouentus externi III 21 § 7 prouentus (*plur.*) ballorum III 13 § 9 prouentus diuersi III 20 § 40 prouentus inopinati V 7 § 8
 prouidentia I 1 § 3 VII 33 § 7 *cf. Ind. III Deus*
 prouidere facienda II 1 § 2 prouisus III 6 § 24

prouisio I 8 § 8 V 5 § 6; 8 § 2 VI 11 § 22 VII 34 § 2
 prouocans hostis III 9 § 2 prouocans barbarus III 21 § 2
 prouocator Gallus III 6 § 5
 proximitas VI 4 § 4
 prudentes III 23 § 10
 prudentia VI 1 § 1
 prurire nouitates rerum III 2 § 14
 pubescere II 2 § 10
 publicare bona V 12 § 9; 17 § 10 VI 2 § 8
publicum. in publicum protrahere III pr. § 9 in publicum conferre III 17 § 14 publice (*opp. occulto*) VII 38 § 2; 40 § 6
 pudet III 16 § 18 pudenda penuria III 17 § 13 pudenda foedera V 7 § 3
 pugnatore III 9 § 6
 pullulare VI 17 § 9
 pulsari III 1 § 2 VI 15 § 34 pulsati bellis V 5 § 14 pulsatae portae VI 22 § 2
 in puluerem conuiuere III 23 § 6
 punire I 6 § 6
 punitor III 3 § 3
 purgatio A 1 § 2
 purum argentum III 11 § 2
 pusillitas mea A 3 § 3
 pusillus VII 36 § 3
 putores V 4 § 9
 putredo VII 27 § 7
 putrefactus V 11 § 3 VII 28 § 12
 qua I 2 § 26. 61. 65. 66 VI 8 § 15
 quacumque iter habuit VI 13 § 2 si uitari quacumque potuisset III 12 § 13
 quadriduanus A 9 § 8 quadriduanae religionis otium II 8 § 8
 quadriduum III 14 § 4
 qualicumque III 1 § 19 III 9 § 8; 20 § 7 V 2 § 1; 5 § 6
 qualitas V 7 § 4 VII 3 § 6; 39 § 4; 43 § 20 qualitates II 18 § 5 III 11 § 7
 qualiter I 2 § 106; 6 § 6; 12 § 10 VI 1 § 30 VII 26 § 10
quam. septimo die quam VI 16 § 6, *similiter:* VII 6 § 10; 8 § 6. 8; 16 § 5; 19 § 2
 quamlibet I 12 § 6 II 14 § 19 III 23 § 8

- quamquam I 6 § 3 II 18 § 5 III
 23 § 31 IIII 23 § 11 V 1 § 1
 VI 1 § 20 *q. cum con.* I pr.
 § 1 quamquam... quamquam VII
 41 § 7.8
 quamuis V 4 § 21; 11 § 6; 19 § 12;
 23 § 13 VI 18 § 25 VII 28 § 21;
 43 § 14
 quando III 6 § 3 IIII 11 § 5 VI 17
 § 10 si quando III 20 § 6
 quandocumque VI 5 § 5
 quandoque III 7 § 7
 quantitas II 4 § 8 VII 3 § 6
 quantuluscumque IIII pr. § 3 A 18 § 1
 quantum in ipsis fuit V 4 § 19 in
 quantum I 1 § 12; 2 § 51.106
 III 11 § 2 VII 3 § 3; 6 § 11
 quanto aliter V 1 § 13 quanti
 (*i. q. quam multi*) I 17 § 2; 18
 § 1 V 9 § 8 *quanta* (*i. q. quam*
multa) IIII 13 § 3
 quapropter I 10 § 7
 quarto consul V 16 § 9; 19 § 24
 quarto post Urbem cond. VI 21
 § 11
 quartum consul VI 19 § 14
 quasi vero I 1 § 3
 quassata bellis oppida IIII 20 § 32
 quassata muri pars IIII 22 § 7
 quassationes II 13 § 8
quatere. quassa navit VI 2 § 24
 quatergeminae II 6 § 10
quia. credentes quia I 7 § 2, *simi-*
liter: I 10 § 5 II 1 § 1 III 23
 § 67 *bis* IIII 5 § 8; 20 § 9 V
 7 § 11; 17 § 3 VI 17 § 6; 22
 § 8 VII 2 § 13; 25 § 8; 26 § 10;
 27 § 15; 32 § 9; 38 § 4 A 7
 § 3; 10 § 3; 28 § 7; 30 § 9;
 32 § 2 *alibi*; ex hoc... quia VI 10
 § 3 quia *cum con.* VI 10 § 13
 non quia... sed ne III 1 § 25
quicumque. quacumque vi V 17 § 4
 quidem VI 18 § 32 et quidem VII
 35 § 9
 quietissimus VI 22 § 2
 quilibet VI 1 § 1 *quaelibet* IIII 8
 § 14
quin. negare quin V 22 § 4
 quinque consul (*pro quintum*) VI
 20 § 1
 quintum consul VI 20 § 3
 quippe I 5 § 7; 21 § 21 II 7 § 5;
 8 § 5 quippe (*sec. loco*) II 12
 § 1 V 5 § 13 *et passim*; quippe
 cum I 2 § 86 II 14 § 6; 19
 § 15 III pr. § 1; 1 § 23 VI 8
 § 10 quippe cum... est IIII 1 § 3
 quippe cum... reppererunt VI 1 § 3
 quippe quod... solet II 16 § 12
quisnam. num quidnam V 22 § 5
 quisquam II 19 § 4
 quisque (*i. q. quiuis*) VII 41 § 4
 cito quisque correptus IIII 6 § 11
 quaeque provincia II 5 § 10 V 1
 § 14 quisque (*i. q. quisquis*) I 19
 § 18 V 4 § 7
 quisquis VII 33 § 17 quidquid I 2
 § 54 si quoquo modo VI 11
 § 23 quoquo pacto VII 41 § 9sq.
quiuis. quiduis II 14 § 6
 quo... intravit I 4 § 5 non quo
 ... sed quo I 1 § 8 II 19 § 9
 quoad III 16 § 8
quod. discere quod (*ōre*) VII 43 § 4
 quota portio V 19 § 20
 rabidus discursus VI 15 § 15
radere. rasa capita IIII 20 § 3
 radicans II 17 § 17
 radix miseriarum VII 33 § 9 radix
 succisa VI 6 § 7 sub radice Al-
 pium V 14 § 5 radices Caucasi
 I 2 § 48
 rapacitas VII 39 § 11
 rapinae V 23 § 3
rapere. rapit sternitque II 16 § 6
 raptis copiis VI 10 § 7
 raptum V 10 § 4
 rarus I 6 § 3
 rationalis (*opp. brutus*) I pr. § 4
 rationalis VI 1 § 1 A 26 § 1
 ratiunculae I 10 § 19
 rebellio VI 11 § 19
 rebellis V 1 § 5
 recalescere III 8 § 4 V 7 § 14
recens. recentissimus VI 14 § 3
 recensere I 12 § 3 III 11 § 2 V 10
 § 9 VII 1 § 11
 receptor VII 23 § 5
 recessus VI 8 § 10
 recidere III 1 § 15
 recidua semina VI 17 § 5
 recipere V 24 § 7
 reciprocatus anhelitus V 10 § 11
 reclamare VII 26 § 10
 reclinantur studia in hoc IIII 12 § 13
 reclinatus VI 21 § 21
 reelines stirpibus V 18 § 20
 recognoscere II 1 § 3

- recolere II 3 § 9 III 3 § 3 *recolere*
 factum III 16 § 9
 reconciliatio II 5 § 5
 recordari nigilias III pr. § 4
 recordatio II 19 § 12 III pr. § 4;
 16 § 18 VI 11 § 30 III 13 § 3
 rectus I 3 § 1 rectum non uidere
 III 6 § 36
 recuperatio III 23 § 28
recurrere. *recurrerat* VI 11 § 2
 recursus I 12 § 8
 redemptio I 15 § 9
 non redhibiti transfugae VII 6 § 9
 rediuius III 3 § 4 rediuinum bellum
 III 22 § 12 rediuini cineres V
 22 § 16
 reducere sanitatem V 4 § 11
 redundans Tiberis III 11 § 6
 redundatio III 11 § 7
 refert uim sui triplicem sententia
 III pr. § 2
 reformare Carthaginem V 12 § 2
 refrigerium V 15 § 16
 refugia montium I 9 § 1
 refundere opes aetario III 16 § 8
 refundere gloriam in..VI 21 § 19
 refundi VIII 40 § 3 refusa cla-
 des VI 14 § 2 refusum mare I
 3 § 3
 regale fastigium (*i. e.* Augusti fast.)
 VII 37 § 1
 regia Masinissae V 15 § 10
 regio I 2 § 32 regio Asia I 2 § 26
 quam regionem teneret III 19
 § 1 a regione septentrionis V
 18 § 3 ignotis regionis locis VI
 19 § 1 regiones I 2 § 12
 regius status V 22 § 7
 regnare Scythias III 13 § 5
 regula Christianae fidei VII 33 § 19
 relatus (*subst.*) III 14 § 8; 20 § 5
 V 7 § 6 VII 36 § 12 relatus
 tenuissimus I 1 § 13 uix cre-
 dibilis relatu II 6 § 3 relatu
 digna I 3 § 6
 relaxare II 13 § 11; 15 § 2
 reliquiae belli V 19 § 3 reliquiae
 miserabiles V 22 § 17
reliquus. reliqua belli II 11 § 1
 remansere III 9 § 8
 remedium I pr. § 14
 remordere A 31 § 6
 renuntio VII 7 § 2
 reparare pecuniam III 13 § 3
 reparatio II 6 § 11 III 1 § 24 Ro-
 mani status reparatio III 16
 § 10
 repentinus uenit V 3 § 5
 repertor I 4 § 3
 repetitis III 11 § 2
 repleta (urbs) caedibus ac sanguine
 III 12 § 20
 reposcere III 20 § 29
 reprimere VI 21 § 14; 22 § 4.10
 repressor VII 21 § 1
 repromissus VII 2 § 14
 reptare I 10 § 10
 reputare duritiae III 20 § 7 repu-
 tare in mensuram plenitudinis
 VII 22 § 9
 requies I 6 § 5 VI 6 § 3
 requiro de.. V 1 8
reri. rebantur III 2 § 5
 rescindere rupes III 14 § 4 parie-
 tem V 12 § 8 pontem VI 9 § 2
 resectis palpebris III 10 § 1
 reseruare I 3 § 3 VI 20 § 4 reser-
 uare se II 9 § 6; 11 § 9
 residuus II 10 § 7; 16 § 11 III pr.
 § 1; 16 § 6; 19 § 4
 resolutus quiete III 2 § 1
 respectus (*subst.*) III 16 § 6
 respirare de seruitute III 1 § 21
 uictoria primum respirante V 18
 § 17 respirante pestilentia ab..
 VII 22 § 1
 respiratio VI 21 § 21
 respondens uocis imago II 19 § 10
 restituito VII 35 § 2
 resuscitare VI 8 § 18
 retere I 17 § 2
 retractare I 6 § 1
 retribuire VII 32 § 3
 per multa retro saecula V 3 § 5 per
 multa retro tempora VI 1 § 24
 reuere III 8 § 9
 reuera II 19 § 13 III 6 § 23 V 19
 § 4 VI 21 § 26
 reuerentia V 19 § 22; 21 § 12 re-
 uerentia tua I pr. § 11 III 4
 § 6 reuerentia sanctitatis tuae
 VI 1 § 12
 reuerentissimi dies VII 37 § 2
 reuocare III 18 § 14 VI 19 § 18
 reuocor III 23 § 1
 reuoluerit III 23 § 1 reuolutus II 3
 § 10 III pr. § 11
 regie I 4 § 7
 rigare I 2 § 29 rigare agros san-
 guine V 1 § 6

- rigens costarum acies* III 8 § 13
rigentes undae I 10 § 15 *rigentes simulacrorum modo senatores* II 19 § 7
rigidus V 16 § 14
rigor frigoris I 2 § 86 *rigor spinae* III 8 § 13
rimari V 15 § 12
ritu pecudum I 1 § 3 *ritu suo* III 20 § 12
riuo largissimo fluere VI 18 § 34
robustior II 4 § 15
rogo. quis, rogo, duorum et q. s. III 11 § 4, *item:* III 13 § 9 V 5 § 5; 24 § 9 A 30 § 3 *rogo te, si diligis* A 31 § 5
rogus Sullanæ cladis . . ciuilis belli V 24 § 15
ructare VI 15 § 15 VII 34 § 8
rudimentum fidei VII 33 § 19
ruere in bellum II 17 § 11 *in caedem* III 1 § 20
ruina VI 14 § 4 *r. Romanorum uirium* III 9 § 3 *r. ad Trasumennum facta* III 15 § 7 *r. Carthaginis* V 3 § 1 *ruinae informes* II 19 § 10 *r. populorum* II 18 § 1 *r. reipublicae* III 16 § 12
ruminans A 7 § 3
rumor II 11 § 5.6 III 6 § 29 *rumores belli* III 20 § 13
in rure II 12 § 8
rutilantia VI 10 § 4

sacer. sacrum praeceptum VII 42 § 16
saenitia I 4 § 2
saginare I 13 § 2
saltem I 6 § 6 III 13 § 9 *ne sic saltem* V 24 § 10 *saltem* V 22 § 15 VII 43 § 6
saltus Pyrenaei I 2 § 73 *saltus crebri* I 12 § 1
salutatio A 7 § 1
sane V 3 § 7; 17 § 3 VII 4 § 18
sanguinem sitiens I 4 § 7 *sanguinem sudare* III 12 § 9 *sanguinis torrentes* V 24 § 12
sapere terrena I pr. § 9
sapor V 7 § 14
satisagere VI 18 § 8
satisfactiones V 4 § 10 VI 5 § 12
saxes grandio III 7 § 4
scaber I 3 § 4

scandalum A 31 § 1
scateocere I 19 § 2
scaturiens III 5 § 1
sceleratorum manus II 4 § 3
scientia I 1 § 17 *scientia Dei* VI 1 § 1
scilicet II 8 § 5
scindere. scissus hiatus III 4 § 4
sciicitatio VI 11 § 30
scissura V 15 § 21 A 25 § 2
scribere. studiosi ad scribendum uiri I 1 § 1 *in supra scriptis diebus* III 8 § 4
scrutatio I pr. § 14 VI 1 § 4
scurrilitas A 18 § 4
scuta uelut squamae reuulsa VI 7 § 9
secernere I 2 § 60
secludere I 2 § 54.62
secrete VII 40 § 6
sectator VII 7 § 1
secundo VI 20 § 6; 21 § 11
secundum omnes homines VII 41 § 1
secundus. secundo mari I 2 § 88
secundo Oceano sub septentrione deducitur VI 21 § 2
secus. rectene an secus egerim I pr. § 1
sed qui . . mallent III 1 § 9
sedes belli VI 15 § 4
seductor A 21 § 3 *seductores* V 1 § 26
seges arida II 19 § 6
segnis VI 18 § 25
segnitia III pr. § 10
segregatus V 4 § 6
semen. semina recidia VI 17 § 5
sementis II 2 § 5 A 19 § 7
semesum cadaver III 4 § 2
semianimis VI 19 § 17
semicingit I 2 § 64
semigelatus sanguis II 9 § 10
seminare incendia V 9 § 5 *seminata Roma* II 2 § 9
semineces III 1 § 18
semiustilatus III 11 § 9
senior III 7 § 5.6.7; 8 § 4
sensus I 6 § 3 III pr. § 5 *sensus proprius* III pr. § 7 *sensus communis intelligentiae* A 29 § 5
septemplex murus VI 2 § 5
sepulchrum fuit populo III 23 § 57
sequacia mala V 24 extr.
serenitas II 11 § 8 III 8 § 8 III 17 § 6 VII 9 § 1
serenum deliciarum I 21 § 18 *liquido ac puro sereno* VI 20 § 5

serere rumores IIII 20 § 13
 series temporum V 24 § 20
 serio VI 22 § 5
 sermo I 6 § 3
 seruiliter V 1 § 9
 sescenteni V 19 § 11
 seueritas Romana IIII 3 § 3
 sexies cos. VI 21 § 1
 sexto V 17 § 4 VI 19 § 14 VII 9 § 9
 sexus uterque VI 7 § 5
 si III pr. § 3 mirandum, si I 8 § 14 mirum, si VI 1 § 26 ita demum.. si VI 8 § 7, cf. rogare
 sic dictos III 23 § 25 quasi . . sic II 14 § 17 et sic IIII 9 § 15 sic quoque V 7 § 5
 sicca I 10 § 16
 siccare V 7 § 14 VI 11 § 28
 sicut. pari ratione sicut III 12 § 15
 signare VI 22 § 2.7 signatum aurum argentumque IIII 17 § 14 signari oculis VI 21 § 29
 significantia A 21 § 1
 signum I pr. § 3 VI 20 § 6 signum victoriae traditae III 2 § 3 in signum uastationis IIII 1 § 18 signum uirtutis IIII 12 § 11 signum belli V 12 § 5 signum pacis VI 20 § 8 pro signo nominis VII 5 § 10
 silentium inmortale II 17 § 14 silentia II 19 § 11
 similiter IIII 14 § 7 VI 15 § 7.8.24
 simplex A 18 § 4
 simul ut VI 18 § 1
 singillatim III 23 § 41 VI 7 § 9; 22 § 7.11 VII 4 § 10
 singularitas A 17 § 10
 singulariter III 6 § 2; 19 § 3 IIII 21 § 2
 a sinistris I 2 § 70
 sinuosa latera IIII 18 § 13
 sinus I 2 § 56 sinus Oceani I 2 § 72 sinus proprius V 2 § 2 sinus ciuitatis V 18 § 28 sinibus terrarum VI 8 § 10 sinus barbarici soli VII 28 § 29 sinu Italiae receptus VI 37 § 9 sinus salutis VII 39 § 11
 siquidem (postpos.) II 11 § 1 III 23 § 43 V 4 § 16; 16 § 15; 19 § 22; 21 § 7 et passim
 situs montuosus I 2 § 17 s. Italiae I 2 § 61 s. terrarum I 2 § 69

situ paruo V 7 § 10 situ minor I 2 § 86 s. parua V 1 § 5
 sine — sine (c. *cosi.*) V 19 § 21
 socia errori emendatio A 11 § 2
 sollicitatio II 11 § 2
 extra solutum I pr. § 9 ultra solutum V 13 § 3 supra solutum VII 22 § 1 plus solito III 19 § 5
 sollicitare arma IIII 3 § 1 sollicitare pretio IIII 16 § 14 sollicitatus IIII 20 § 34
 sollicitudo I 6 § 5 III pr. § 2 VII 41 § 7
 sollicitus I pr. § 5; 8 § 8 A 18 § 4 sollicitae superstitione mentes VI 1 § 17 sollicitate II 6 § 12
 solum. soli temperies I 2 § 81 solo commoda I 2 § 82
 solus. solo (*dat.*) A 18 § 6
 solutio III 23 § 62
 sonus pacis III 1 § 3
 sopire bellum VI 20 § 1 VII 35 § 20; 43 § 17
 sorbere III 5 § 3
 sordere III 2 § 14
 sorditatus A 32 § 11
 sorte prouenit III 23 § 7 cui Graecia sorte uenerat III 23 § 15 sorte deputatus IIII 21 § 1 sorte suprema IIII 23 § 1 sorte dubia VI 15 § 26
 sortiri curam belli I 15 § 4 certamen II 5 § 8 bellum II 19 § 1 IIII 8 § 10; 20 § 1 V 23 § 17 sortitus imperium proconsulare IIII 18 § 1 sortitus Galliam VI 21 § 12 sortitus Illyricum V 23 § 23 sortiti prouincias III 23 § 1 sortitus prouinciam in Parthos VI 13 § 1 sortitus est filiam matrimonio VI 18 § 8
 sparsi V 4 § 6 sparsum incendium VI 10 § 5
 sparsim III 6 § 5 VII 33 § 14
 spatiosus I 81 § 81 VI 10 § 19 spatiosa II 19 § 11
 spatium I 2 § 96.102; 3 § 3 V 19 § 2 spatium terrarum I 2 § 81 spatio non parua I 2 § 82 spatia I 2 § 95 spatia magna I 2 § 48 spatiorum mensurae I 2 § 88 spatia temporum VI 14 § 3 spatia pugnae miscendae contigua VII 35 § 17

- specialis* I pr. § 8 II 5 § 9 VII 40 § 2 A 31 § 1 *specialiter* V 5 § 15 VII 27 § 9
speciatim V 19 § 2 A 20 § 5
spectaculi arx II 18 § 5 *spectaculum ingerere* VI 17 § 4 *spectaculum praebere* III 6 § 32; 9 § 15; 23 § 5 V 4 § 21 *spectaculo turpi* V 19 § 7 *ludo et spectaculo hostium* VI 11 § 23
spectans ad orientem I 2 § 70 *ab occasu Hibericum pelagus spectant* I 2 § 104 *qui spectandi fuerant spectaturi* V 24 § 3 *non spectandum paucis bellum* V 24 § 18
spectator pugnae II 10 § 3 *certaminis* II 15 § 7 *cladis* VI 2 § 20
specula I pr. § 11; 2 § 71 III 12 § 11 *speculari* III 6 § 27; 19 § 1 *speculati absentiam* III 2 § 2
sperare de Deo VII 35 § 22
spernere I pr. § 7
spes nouissima desperationis V 7 § 16 *spes frugum* V 11 § 2
spiramina A 16 § 11
spiritalis A 19 § 7
spiritus sapientiae, intellectus, consilii, uirtutis, scientiae, pietatis, timoris Dei A 16 § 7—9
spondere I 21 § 20
sponsionem seruitutis profiteri VI 12 § 4
spontaneus VI 20 § 7
sponde II 16 § 8 III 12 § 24
spretae uirgines I 21 § 3
spumantibus buccis VI 15 § 18
sputa conicere I 6 § 1
squalor desolationis III 1 § 23 *squalor* I 10 § 10
statim ut III 13 § 9
status II 17 § 15 III 23 § 9 A 28 § 9 *status temporis* I 17 § 8 *status uictoriae aneeps* I 21 § 11 *status Romanus* II 5 § 9 III 16 § 11 *status imperii Romani* V 17 § 1 *status reip.* V 16 § 6; 17 § 1 *status Lacedaemoniorum inclinatus* III 1 § 15 *statu ancipiti gestum bellum* III 8 § 1 *statum regium usurpare* V 22 § 7 *status pauperrimus* VI 1 § 5 *status instabiles* II 6 § 13
statuta dies III 6 § 18
statuta Graechi V 12 § 5
stercora VII 39 § 14
stigmata passionis A 16 § 3
stilo perurgari I 2 § 51 *stili tenore perstringere* VII 2 § 1
stimulus III 6 § 35 *stimulus famis* V 18 § 29 *stimuli iniuriarum* III 12 § 31
stips egena III 16 § 19
stirpibus reclines V 18 § 20
stolide I 14 § 2
strages I 10 § 11; 21 § 2 III 15 § 8 VI 8 § 5; 18 § 5 *strages occisorum* II 16 § 13 *strages inhumatae* III 9 § 13 *strages gentium* V 1 § 1 *strages inmensae populi* III 12 § 18 *strages hominum horrendae* VI 11 § 15 *strages magnae* III 18 § 2 *strages agere ex.* VII 43 § 15 *strages dare* III 21 § 2 *strages egererantur* III 10 § 2 *stragem facere* III 11 § 8 *strages facere* VI 11 § 17
strangulare V 10 § 5; 15 § 19 *cf. ad* III 22 § 6
strenuus III 2 § 1 *strenuissimus* III 12 § 2; 15 § 10 VII 15 § 3 *strenue* I 10 § 5 *strenuissime* VII 28 § 5
strepunt clades VII 4 § 16
stringere breuissime certamina II 4 § 8 *stringere breuiter* V 17 § 3
strophe A 29 § 1
structores fallaciarum V 4 § 19
struere uiam V 4 § 10 *malorum moles* III 12 § 1 *bellum* III 20 § 12 *dolos* VII 35 § 7
strues corporum II 9 § 9
studiosus I 16 § 17 *studiose* I 15 § 3 VI 21 § 10
studium III 5 § 13 *studii curaeque maiorum monumentum* VI 15 § 31 *studiorum curae* VI 15 § 32 *litterarum studia* V 17 § 13 *tranquilla studia* VII 42 § 11
stupefactus III 1 § 3
stupor III 2 § 7 III 4 § 5
suadibilis VII 1 § 9 A 18 § 3
suauaeolens A 2 § 1
sub eodem loco III 4 § 1 *sub eadem die* II 11 § 5 *sub una die* V 11 § 5 VI 2 § 2 VII 7 § 8; 25 § 14 *sub nomine* III 23 § 29 VII 10 § 4 *sub uno tempore*

- VII 2 § 2 sub eodem tempore
 VI 21 § 26 sub.. temporibus
 VII 3 § 9 sub aduentu VII 8
 § 2 sub extrema senectute VI
 22 § 2 sub eodem uerbo respon-
 debitor VI 1 § 7 sub poena VII
 4 § 17 periclitari sub.. relatu
 VII 36 § 12 sperare sub.. VII
 38 § 4 sub testificatione VII 43
 § 4
subducere. subducitur Oceanus VI 14
 § 1 subductus scapha IIII 7 § 10
 subesse I 5 § 7
 subiacere I 2 § 25.104 subiacente
 praesentia VII 1 § 10
 subiecti campi III 6 § 4 subiectae
 Tauro prouinciae III 17 § 9
 subiectio mea I pr. § 8 subiectiones
 III 14 § 10
subigere. subacti cladibus V 5 § 14
 subire consilium IIII 16 § 19
 subiugatus VII 37 § 15
 sublenatus III 1 § 21
 sublimare VII 32 § 9
 in sublime V 18 § 6
 sublustris mox VI 4 § 6
 subm. *wide* summ.
 suboles I 10 § 8
 subremigare plantis VI 2 § 14
 subrigere II 9 § 5 subrecti tamones
 V 16 § 13
 subrogatus IIII 7 § 11
 subsequens I 1 § 8
 subsiciuus IIII 6 § 36
 substantia A 29 § 6
 substituere originem I 3 § 3
 subter commota III 3 § 2
 subterfugere III 20 § 6 IIII 20 § 39
 subtexere V 15 § 11
 subtrahere memoriae I 8 § 7
 subuenire IIII 19 § 1
 subuersio IIII 11 § 5
 subuolare saltibus I 12 § 1
 succendere IIII 6 § 35 succensae
 domus III 23 § 17
 successor IIII 2 § 2
 successor V 8 § 3 successores Ale-
 xandri III 23 § 33
 successus IIII 9 § 8 successus se-
 cundi II 14 § 12
 succidere II 19 § 6 succidere radi-
 cem VI 6 § 7
 succiduus VII 34 § 4 succidui cunei
 VI 10 § 4 succidua incrementa
 VI 14 § 1
 succingere III pr. § 2
 succumbere II 6 § 14
 succus V 7 § 13.14 succus ubertatis
 IIII 4 § 4
 sudare sanguinem IIII 12 § 9
 sudores ardentis sparsi V 24 § 15 su-
 des acutissimae VI 9 § 6 audibus
 praestructum V 7 § 9
 sufficere I 2 § 106 sufficere genus
 III 13 § 7 sufficere prolem IIII
 1 § 2 sufficiens V 18 § 27
 sufficientia IIII 6 § 24
 suffigere patibulo IIII 6 § 32 V 9
 § 6
 suffocare V 10 § 11 VII 6 § 14; 15
 § 3; 35 § 5
 suffragari III 11 § 1 V 4 § 19
 suffragator II 5 § 3 suffragatores V
 17 § 22
 suffragium imbrum V 15 § 15 cum
 suffragio magni fauoris VII 4 § 6
 suffragium gratiae VII 5 § 11
 in suffragium haberi V 4 § 10
 suffragia A 2 § 5
 sui I 2 § 3.13.23.36; 10 § 1 II 6
 § 10; 7 § 1 IIII pr. § 2; 13 § 8
 V 7 § 12; 18 § 21 VI 1 § 6;
 10 § 7; 11 § 28 VII 1 § 2 A 16
 § 10.
 sulcus I 2 § 24
 sumere bellum I 14 § 2 spem II 5
 § 9
 summa belli IIII 1 § 5 imperii II
 16 § 1
 sommergere IIII 20 § 35
 summissus A 18 § 4 summissior V
 17 § 12
 summonere V 18 § 11
 summum IIII 13 § 18
 super mare I 2 § 8.36 super Euphra-
 ten V 19 § 6 super Hydaspem
 sitam VII 15 § 3 super Tigridem
 VII 23 § 4 super modum VII
 22 § 5 super hac re I pr. § 12
 super eo III 4 § 6 super uidu-
 itate I 21 § 4
 supercilium VII 42 § 11
 superducere IIII 20 § 35 VII 27 § 15
 superfusus I 5 § 10 II 13 § 11 III
 12 § 31 V 13 § 3
 superinduere A 32 § 7
 superlitis IIII 6 § 22
 supernatare V 10 § 11
supernus. supernae VII 1 § 6
 superpositae classi legiones VI 19 § 8

- supersedere III 15 § 3
 supersticiosissimus VI 5 § 7
 superstratus III 20 § 34 V 14 § 2
 superuacuos III 23 § 11
 superuenire III 1 § 20; 2 § 6 III
 10 § 2; 11 § 5; 17 § 10
 supinatus VII 35 § 18
 suppetias ferre VII 9 § 2
 supplementum exercitus III 16 § 9
 in supplemento militiae I 21
 § 5 in supplemento III 12 § 32
 supplex VI 18 § 32 supplex intentio
 V 1 § 5 suppliciter III 12 § 3
 supplicatio VI 21 § 29
 supplodere A 4 § 6
 suppositi indices V 17 § 4
 supra uires II 19 § 15
 supra dictus VII 40 § 8 supra
 scriptus III 3 § 4; 14 § 4
 surgere I 4 § 2 surgere in bella II
 5 § 7
 suscitatus I 1 § 3 V 15 § 11
 suspectus prodicionis II 17 § 10
 suspendere I 10 § 15 III 15 § 1
 suspendere *aliquem* pacta pace III
 1 § 6 suspendere sese nouarum
 rerum aucupatione V 19 § 10
 suspendi expectatione I pr. § 8
 suspensus II 4 § 10; 12 § 2
 suspexit opere atque antiquitate (tem-
 plum) VII 9 § 5
 suspicio III 22 § 8; 23 § 9 suspi-
 ciones VI 1 § 4
 suspirare II 19 § 12 III 21 § 8 III
 12 § 6
 sustinere I 12 § 10; 21 § 17
- tabescere III 1 § 3.22; 2 § 12 tabe-
 scentia cadauera V 4 § 9
 tabidus V 11 § 3
 taedet I 12 § 6
 taeter odor V 11 § 3
 nihil tale metuens VI 18 § 9
 quo tandem uiro! V 5 § 8
 tangi de caelo III 4 § 1
 tantundem V 23 § 11
tantus. in tantum III 15 § 3 III
 23 § 8 VI 19 § 19 tanta (*i. q.*
 tam multa) III 18 § 8
 tantum (*i. q. dummodo*) VII 33 § 18
 tardare impetum III 15 § 7
 tardius ingenium III 23 § 8
 taxatio I 8 § 12
 temerare VII 16 § 13
- temere III 8 § 1 V 22 § 7 non
 temere V 10 § 9; 22 § 15 ne-
 que temere III 11 § 5
 temperatus VII 43 § 7
 tempestas bellorum I 21 § 15 tem-
 pestates malorum V 1 § 11 ea
 tempestate II 8 § 11 V 8 § 1;
 16 § 8
 tempestus incrementa I 2 § 28
 temporalis pestis III 4 § 5
 temporarius ignis III 11 § 9 tem-
 poraria castigatio A 14 § 2 tem-
 porarie V 2 § 6
 temptamenta II 6 § 14
 temptatio III 5 § 8
 tempus unum V 3 § 1 paruo tem-
 pore VII 6 § 18 ac ad meliora
 tempora reseruare II 9 § 6 ad
 tempus *cf. ad*
 tendere VI 18 § 32 tendere in Par-
 thiam VI 13 § 2 tendi in meri-
 diem I 2 § 38 tendi in eorum
 I 2 § 61 tendi nox uisa III 7 § 4
 tenebrae iuges miseriarum III 7 § 3
 tenere I 2 § 96.98.102.103 quam
 regionem teneret III 19 § 1
 teneritudo ramorum V 11 § 2
 tenor stili VII 2 § 1
 tenuari VI 11 § 28
 tenuissimas III 8 § 4 tenuiter III
 5 § 13 V 1 § 12
 tenuis mari I 2 § 47
 terere I 1 § 6 II 19 § 8 teri uasta-
 tionibus VI 5 § 11
 tergemini II 4 § 9
 terminus I 2 § 7.67.95 termini I
 4 § 5 termini uitae III 23 § 61
 termini terrae extremi VI 14 § 3
 terrena sapere I pr. § 9
 terribilis III 6 § 1 terribiles mole
 III 1 § 9 terribiliter III 4
 § 4 terribilior V 15 § 11
 tertio I 21 § 9 III 16 § 10 VI 18
 § 10.25; 20 § 8; 22 § 1 ter-
 tium V 19 § 23
 testatior VI 11 § 29
 testificatio VII 43 § 4
 testimonium dicere I 10 § 7 in testi-
 monium III 16 § 5 nubes testi-
 moniorum A 30 § 1
 texere fabulam I 10 § 19
 textus uoluminis I pr. § 10 longo
 textu euoluere VII 10 § 4
 tingere II 6 § 4
 tinnulo uolatu VII 27 § 6

- titillare A 22 § 5 titillatus IIII
 pr. § 4
 titubare V 24 § 13
 titolare A 33 § 6
 titulatio A 11 § 2
 titulus A 29 § 2 sub titulo liber-
 tatis IIII 16 § 8 tituli A 16 § 7
 tolerabilis IIII 6 § 40 tolerabilior
 V 1 § 13
 tolerare inopiam IIII 20 § 40 tole-
 rantia IIII 12 § 12
 tonuit bellum VI 16 § 8
 torpere I 4 § 2 III 2 § 1
 torpescere III 6 § 1 IIII 23 § 9
 torpor uirtutis VI 7 § 13
 torrere I 10 § 19 VI 12 § 2
 torridus VI 2 § 17
 totus dies VI 20 § 6 toto (*dat.*)
 III 1 § 6; 20 § 11 VI 5 § 11
 totum sperare de uiribus III 21
 § 2 in totum V 2 § 8 VI 1 § 2
 VII 1 § 4 toti (*s. q. omnes*) I 16
 § 2 totos mundi cardines VI 12
 § 8 totas Gallias VI 7 § 8; 8
 § 23 totis angulis VI 17 § 4 totis
 copiis II 6 § 4 totis impensis
 VII 12 § 4 totis opibus III 22
 § 15 totis portis VI 10 § 8
 totis terris III 8 § 6 totis uiri-
 bus I 16 § 2; 21 § 1 II 19 § 6
 tractus I 2 § 21 tractus curruum
 I 10 § 17
 trahere in exercitu calones atque li-
 xas V 10 § 8 trahere bellum
 III 2 § 11 V 19 § 9 VI 1 § 23
 ad se trahere praedictum VII 9
 § 2
 trames VII 29 § 2
 tranquillare IIII 22 § 6 VII 35 § 23
 transcurrere III 7 § 8
 transcursus infirmitatum acutarum
 III 4 § 2
 transferre montes IIII 15 § 6
 transfixus IIII 1 § 20
 transfugiturus IIII 6 § 32
 transgressio A 26 § 5
 transgressor VII 7 § 1
transigere. transactus I pr. § 10 IIII
 pr. § 3
 transmarina bella IIII 16 § 20
 transmeabilis VI 9 § 6
 transmeare I 2 § 76 II 6 § 3 VI 2
 § 14 transmeatum flumen II 5
 § 3 VI 15 § 8
 transmigratio III 7 § 6
 transmittere Araxim VI 19 § 1
 transmittere flumen II 7 § 2
 totum Orbem VI 21 § 19 Rhe-
 num VI 8 § 23 stadia III 16
 § 5 silentio IIII 12 § 5
 transportare VII 36 § 12
 transuictus I 10 § 19 IIII 10 § 5
 VII 41 § 5
 transuerberare III 23 § 50 V 10 § 3;
 19 § 13 VI 19 § 17 VII 5 § 8
 transuersus I 2 § 2 in transuersum
 I 2 § 9
 tremefactus III 17 § 9; 21 § 2
 trepidare IIII 2 § 4
 trepidatio II 10 § 5
 trepidus furor IIII 1 § 21
 tribulationes I pr. § 16
 tribulatus A 14 § 3
 trifariam I 1 § 16
 trigonus I 2 § 69
 triperitus Orbis I 2 § 12
 tripudia VII 26 § 2
 triquetrus I 2 § 1
 trucidare I 4 § 6 IIII 15 § 5 truci-
 datas fame V 7 § 12; 10 § 5
 trucidatio V 5 § 5
 truculentior VI 5 § 12 VII 6 § 5
 trudere V 18 § 29
 trux. ferox VI 21 § 8 truces forma
 IIII 1 § 9
 tueri regnum III 12 § 3
 tuitio I 16 § 8 III 21 § 8
 tum deinde VII 28 § 28
 tumores gentium VII 4 § 2
 tumultuosior V 15 § 11 tumultuo-
 sissimus III 23 § 2
 tunc deinde VII 9 § 10 deinde tunc
 VII 2 § 2
 turba popularis VII 27 § 9
 turbare III 20 § 12
 turbationes VII 25 § 4
 turpiter III 15 § 6 V 2 § 8
 turpitude I 5 § 8 II 3 § 7
 tutamen VI 20 § 6
 tutor II 1 § 6 VII 2 § 4
tutus. in tuto VII 3 § 3 tuto I 10
 § 16 tutissimus VI 10 § 21
 tyrannicus II 16 § 2 tyrannice VII
 29 § 14
 uacare III 12 § 24, *cf.* uocare
 uacuata prouincia I 10 § 16 uacuata
 oppida IIII 20 § 32
 uacuefactus I 16 § 2
 uacuus homo A 28 § 5; 31 § 8

- uadum* II 6 § 3 *uada* II 6 § 6
uaniloquus I pr. § 9
uanitas VI 18 § 32
uanus. uanissimus IIII 1 § 7
uariatum IIII 12 § 12
uarietas scriptorum IIII 20 § 7
uas electionis (Paulus) A 27 § 5
uasa Christi VII 39 § 10
uastatio I 7 § 8; 21 § 2 III 13 § 1
 IIII 1 § 18; 11 § 8; 15 § 4
 V 1 § 5 VI 4 § 1 *uastationes*
 VI 5 § 11 VII 40 § 10; 41 § 2
uastus clamor VI 11 § 27 *uasta*
strages VI 18 § 4 *uastissimus*
 I 2 § 30 *uastissima caedes* VI
 10 § 8 *uastissima bella* V 24
 § 17
ubertas I 5 § 8
uectigalem Asiam fecere I 14 § 4
uectigales urbes III 16 § 2
uegetatio uitae humanae V 18 § 20
uel IIII 12 § 10 *uel maxime* I 6
 § 1 II 8 § 4; 17 § 12 IIII 23
 § 8 V 22 § 5 VI 1 § 2 *uel*
pauca IIII 6 § 1 *uel parricidio*
 IIII 13 § 18 *uel...saltem* V 5
 § 14
uelle. uolens parui I pr. § 8
uelociter VI 11 § 27
uenalis urbs V 15 § 5
uenderentur VII 37 § 16
uenditare (al. uindicare) IIII 6
 § 22
ueneratissimus A 1 § 5
uenire sorte III 23 § 15
uer. uere (al. uerno) ineunte VI 10
 § 14
ueracissimus I 3 § 3
uerber A 17 § 13
uerberare lapidibus III 7 § 4 *uer-*
berare terram V 18 § 5
uerbosa nugacitas IIII pr. § 10
uerbum. in sua uerba iurare IIII
 16 § 6 *ut uerbis uerba non*
onerem V 22 § 15
uere. uerius IIII 16 § 18 V 5 § 1
uerecundia III 3 § 3
uerecundissimae preces IIII 20 § 27
uergere in meridiem I 2 § 84 *uer-*
gentia in alterutrum mala I 1
 § 12
ueritatis iudicio VI 15 § 17
uernaculus I 9 § 4 IIII 6 § 2 V 6
 § 2 *uernaculi milites* V 22 § 3
uernaculi sumptus VII 40 § 6
uersicolor uestimentum IIII 20
 § 14
uertere munimina II 17 § 2 *uersa*
nice I 14 § 2 II 10 § 3 V 7 § 9
 VI 3 § 3
ueruntamen II 18 § 5 IIII 23 § 8
 V 11 § 6 VI 1 § 19; 5 § 11
e uestigio III 2 § 9 VI 15 § 20 VII
 17 § 5 *e uestigiis* VII 26 § 9
uestigiis instructa serpens IIII
 8 § 13
uetitum. contra uetita praesumptio
 VI 12 § 5
uetus amicitia III 18 § 8
uexatio V 24 § 20
uia parilis I 19 § 2 *uiam fecit spei*
 V 15 § 14
uibrante aere I 10 § 10 *uibrando*
densatae VII 27 § 6
uicem uertere VII 28 § 28, *cf. uer-*
tere, ad uicem mercedis A 8 § 1
uice cedentium II 10 § 2 *uici-*
bus alternis IIII 17 § 10
uicissim I 15 § 4 IIII 8 § 13
uictima prima belli civilis V 19 § 4
ultima uiolati patris Caesaris
uictima VI 19 § 20 *pacis uic-*
timae II 17 § 14
uictor VI 20 § 1 *uictor maris* II
 10 § 8
uidero an VII 1 § 5 *uiderim an* I
 11 § 2 *uiderim utrum* V 1 § 11
uideant si recte...offenduntur I
 17 § 3 *minus uidendo plus uid-*
ent IIII 6 § 38 *si uidetur* I
 20 § 6
uiduata III 12 § 3
uiditas I 15 § 2; 21 § 4
uigilare sanum IIII pr. § 5 *uigi-*
lando necauerunt IIII 10 § 1
uigiliae IIII pr. § 4 VI 15 § 10
uigiliae laborum III 1 § 3
uigor IIII 23 § 9 *uigor imperii*
Romani VI 21 § 29 *uigor intel-*
legendi III pr. § 3
uiluit uetustate III 20 § 8
uincula pontis V 14 § 3 *uinculis*
 V 15 § 21
uindicare II 2 § 6 IIII 5 § 5 VI 18
 § 28 *uindicare sibi* V 22 § 6
uindicatum est de utroque VI 6
 § 7 *aquam ferro uindicandam*
 V 16 § 10, *cf. uenditare*
uiolatores pacis IIII 12 § 2
uiolentior IIII 17 § 6

uiperinam conceptionem perditioni
 suae aluit V 6 § 6
 uir (*i. q. maritus*) I 4 § 4.5 V 23
 § 12
 uirilias aetas VII 36 § 3 dolor III
 23 § 4 proles I 19 § 6, *cf.*
Ind. IIII
 uis rerum III pr. § 3 uis germinis
 V 7 § 14
 uiscera regni II 11 § 8 in sua
 uiscera armatur III 23 § 19
 uiscerum suorum partem seue-
 ritas Romana concidit IIII 3 § 3
 uiscera Romana IIII 12 § 9
 uiscera sumus Ecclesiae A 30 § 3
 uisere I 3 § 4 V 18 § 20
 uisus (*subst.*) I 10 § 17 IIII pr. § 7
 uisus ad prospiciendum deerat
 V 15 § 11
 de uita nihil sperandum II 9 § 7
 cuiuslibet uitae VI 1 § 1 uita
 saeculi VII 33 § 7
 uitalis spiritus A 26 § 5 uitalia
 VI 5 § 6 VII 28 § 12 uitalia
 adusta V 10 § 11 uitalium
 meliora torrentes febres VI 12 § 2
 uitiatus IIII pr. § 10
 uitiosus oculus IIII 6 § 38
 uina terra I 2 § 93 uina uox VI 15
 § 15
 uixdum III 1 § 21
 ulcisci in uictores II 8 § 13
 ulcus inuidum IIII 6 § 35
 ulterior regio I 2 § 50 ulterior
 Gallia IIII 13 § 5 in ulteriora
 V 24 § 14
 ultima caedes V 23 § 15 in Occi-
 dentis ultimo VI 21 § 20 in
 ultimo VII 1 § 2 ultime V 1
 § 11; 7 § 18 VII 27 § 2
 ultra humanum morem III 23 § 56
 ultra opinionem IIII 11 § 6
 ultroneus VI 8 § 3 VII 6 § 5
 ululatus (*plur.*) IIII 6 § 12.13 V
 18 § 9
 umbo pacti foederis praetentus V 5 § 5
 umbra imperii VII 42 § 10 umbra
 pacis IIII 12 § 8 longitudo
 umbrarum VI 4 § 4
 umbratilis consul VII 42 § 8
 unanimiter IIII 6 § 25 A 4 § 1
 uncus. aculei unci IIII 2 § 5
 undatim VI 21 § 13

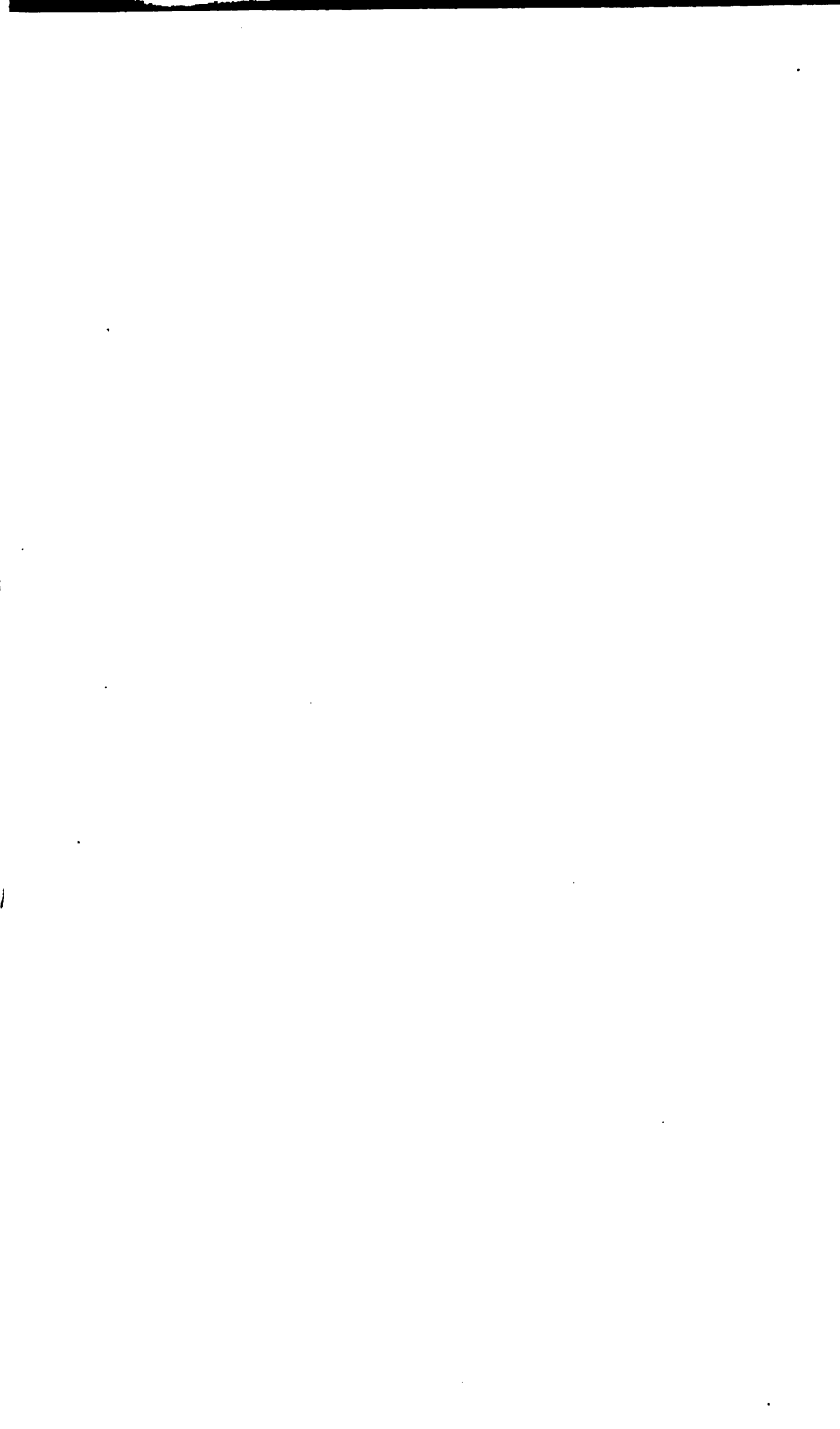
unde V 7 § 7 VI 1 § 12 A 12 § 1,
 29 § 3 facinus et poena, unde
 et Solon decernere non ausus
 fuerat V 16 § 24
 undecumque III 1 § 2 IIII 16 § 7
 V 15 § 14
 unguere. unctus *i. q.* Christus VI 20
 § 6 uncti VI 20 § 7
 unitas V 1 § 15 unitas regni V 2 § 5
 unus. in unum II 17 § 14 IIII 6
 § 30; 20 § 4 VI 7 § 8; 10 § 14
 uocare (*u. l. uacare*) I 1 § 14
 uociferans IIII 6 § 15
 uocitare I 11 § 4 VII 2 § 5
 uolitare IIII 18 § 10
 uoluntarius II 15 § 2 IIII 21 § 10
 uoluntaria mors VI 19 § 18
 uoluntarie I pr. § 3
 uoluntate senatus populiue IIII 19
 § 5
 uox uina VI 15 § 15
 urere. usti montes VI 2 § 17
 urguere se II 5 § 6 urguet inceptus
 miseris extrema perditio II 11 § 4
 uspiam V 22 § 8
 usque adeo I 6 § 3 usque Oceanum
 I 2 § 93 V 15 § 23 Pyrenaeum
 usque VII 40 § 3
 usquequo VII 21 § 5
 usus communis IIII pr. § 7
 ut *cf.* dignus, iubere, persuadere
 ut audiuit II 14 § 13, *item:* IIII
 1 § 9 VI 22 § 6 VII 36 § 11
 utcumque IIII pr. § 6 VII 43 § 16
 uterque. utraque acies constitissent
 IIII 4 § 5
 uteruis. in utramuis partem I pr. § 1
 uti (*coni.*) I pr. § 9 V 8 § 4
 utiles bello IIII 1 § 1
 utilitatis aliquid subtrahere causae
 V 19 § 21
 utinam IIII 12 § 11
 utique I 2 § 31 IIII 13 § 12; 21
 § 7 V 1 § 7; 9 § 8 VI 1 § 27
 VII 37 § 6
 utpote I 12 § 5 III 1 § 5 IIII 1
 § 6 VII 26 § 3
 utrumne I pr. § 2
 uulgariter loqui VII 43 § 5
 uulnus IIII 6 § 36
 zelare *c. dat.* I pr. § 5
 zelus VII 29 § 2.4; 42 § 17 A 1 § 2

181

3'

u

ANNEX

FD-302 (Rev. 1-25-60)

